

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

**T/7971. számú
törvényjavaslat
a Polgári Törvénykönyvről**

**Előadó: Dr. Navracsics Tibor
közigazgatási és igazságügyi
miniszter**

Budapest, 2012. július

2012. ÉVI ... TÖRVÉNY
A POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYVRŐL

ELSŐ KÖNYV
BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

1:1. § [A törvény hatálya]

E törvény a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint szabályozza a személyek alapvető vagyoni és személyi viszonyait.

1:2. § [Értelmezési alapelv]

(1) E törvény rendelkezéseit Magyarország alkotmányos rendjével összhangban kell értelmezni.

(2) A polgári jogi viszonyokra vonatkozó jogszabályokat e törvénnyel összhangban kell értelmezni.

1:3. § [A jóhiszeműség és tisztesség elve]

(1) A jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően kötelesek eljárni.

(2) A jóhiszeműség és tisztesség követelményét sérti az is, akinek joggyakorlása szemben áll olyan korábbi magatartásával, amelyben a másik fél okkal bízhatott.

1:4. § [Az elvárható magatartás elve. Felróhatóság]

(1) Ha e törvény eltérő követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

(2) Felróható magatartására előnyök szerzése végett senki nem hivatkozhat.

(3) A másik fél felróható magatartására hivatkozhat az is, aki maga felróhatóan járt el.

1:5. § [A joggal való visszaélés tilalma]

(1) A törvény tiltja a joggal való visszaélést.

(2) Ha a joggal való visszaélés jogszabály által megkívánt nyilatkozat megtagadásában áll, és ez a magatartás nyomós közérdeket vagy különös méltánylást érdemlő magánérdeket sért, a bíróság a nyilatkozatot ítéletével pótolhatja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképpen nem hárítható el.

1:6. § [Bírói út]

Az e törvényben biztosított jogok érvényesítése – ha törvény eltérően nem rendelkezik – bírói útra tartozik.

MÁSODIK KÖNYV AZ EMBER MINT JOGALANY

ELSŐ RÉSZ A JOGKÉPESSÉG

I. Cím

A jogképesség kezdete és megszűnése

2:1. § [A jogképesség]

- (1) Minden ember jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.
- (2) A jogképességet korlátozó jognyilatkozat semmis.

2:2. § [A jogképesség kezdete]

- (1) A jogképesség az embert, ha élve születik, fogamzásának időpontjától illeti meg.
- (2) A fogamzás időpontjának a születéstől visszafelé számított háromszázadik napot kell tekinteni; bizonyítani lehet, hogy a fogamzás korábbi vagy későbbi időpontban történt. A születés napja a határidőbe beleszámít.

2:3. § [A magzat gyámja]

- (1) A gyámhatóság – kérelemre vagy hivatalból – gyámot rendel a magzat részére, ha ez a magzat jogainak megóvása érdekében szükséges.
- (2) Gyám rendelését a magzat szülője, nagyszülője, az ügyész és a jegyző kérheti.

2:4. § [A jogképesség megszűnése]

A jogképesség a halállal szűnik meg.

II. Cím

A holtnak nyilvánítás

2:5. § [A holtnak nyilvánítás]

- (1) Az eltűnt személyt a bíróság kérelemre holtnak nyilvánítja, ha eltűnésétől öt év eltelt anélkül, hogy életben létére utaló bármilyen adat ismert volna.
- (2) A holtnak nyilvánított személyt az ellenkező bizonyításáig halottnak kell tekinteni.
- (3) A holtnak nyilvánítást az eltűnt személy közeli hozzátartozója, az ügyész, a gyámhatóság és az kérheti, akinek az eltűnt holtnak nyilvánítása jogi érdekét érinti.

2:6. § [A halál időpontjának meghatározása]

- (1) A bíróság a halál időpontját a körülmények mérlegelése alapján határozza meg.
- (2) Ha a körülmények mérlegelése nem vezet eredményre, a halál időpontja az eltűnést követő hónap tizenötödik napja.

2:7. § [Változás a holtnak nyilvánítás alapjául vett körülményekben]

- (1) Ha bebizonyosodik, hogy a holtnak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál korábbi vagy későbbi időpontban tűnt el, de a holtnak nyilvánítás feltételei egyébként fennállnak, a bíróság a holtnak nyilvánító határozatot módosítja. A jogkövetkezmények a módosított határozat szerint alakulnak.

(2) Ha bebizonyosodik, hogy a holtnak nyilvánított a határozatban alapul vett időpontnál később tűnt el, és ezért a holtnak nyilvánítás feltételei nem állnak fenn, a bíróság a holtnak nyilvánító határozatot hatályon kívül helyezi, és az annak alapján beállott jogkövetkezmények semmiesek.

(3) A holtnak nyilvánító határozat módosítását és hatályon kívül helyezését ugyanazok kérhetik, mint a holtnak nyilvánítást.

(4) Ha a holtnak nyilvánított előkerül, a holtnak nyilvánító határozat hatálytalan, és az annak alapján beállott jogkövetkezmények semmiesek.

MÁSODIK RÉSZ

A CSELEKVŐKÉPESSÉG

III. Cím

A cselekvőképesség általános szabályai

2:8. § [A cselekvőképesség]

(1) Minden ember cselekvőképes, akinek cselekvőképességét e törvény vagy a bíróság gondnokság alá helyezést elrendelő ítélete nem korlátozza.

(2) Aki cselekvőképes, maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot.

(3) A cselekvőképességet korlátozó jognyilatkozat semmis.

2:9. § [A cselekvőképtelen állapot]

(1) Semmis annak a személynek a jognyilatkozata, aki a jognyilatkozat megtételekor olyan állapotban van, hogy az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik.

(2) A cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozat – a végintézkedés kivételével – a cselekvőképtelenség miatt nem semmis, ha tartalmából és megtételének körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat megtétele a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna.

IV. Cím

A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképesség és cselekvőképtelenség

2:10. § [A kiskorúság]

(1) Kiskorú az, aki a tizennyolcadik életévét nem töltötte be. A kiskorú a házasságkötéssel nagykorúvá válik.

(2) Ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt érvénytelennek nyilvánítja, a házasságkötéssel szerzett nagykorúság megszűnik.

(3) A házasságkötéssel megszerzett nagykorúságot a házasság megszűnése nem érinti.

2:11. § [A korlátozottan cselekvőképes kiskorú]

Korlátozottan cselekvőképes az a kiskorú, aki a tizenegyedik életévét betöltötte.

2:12. § [A korlátozottan cselekvőképes kiskorú jognyilatkozata]

(1) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú jognyilatkozatának érvényességéhez – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges.

Ha a korlátozottan cselekvőképes kiskorú cselekvőképessé válik, maga dönt függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú a törvényes képviselőjének közreműködése nélkül

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja;

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezhet munkával szerzett jövedelmével, annak erejéig kötelezettséget vállalhat;

d) köthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez; és

e) ajándékozhat a szokásos mértékben.

(3) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak ígért vagy adott ingyenes juttatást a gyámhatóság engedélyével visszautasíthatja. Ha a gyámhatóság a törvényes képviselő visszautasító nyilatkozatát nem hagyja jóvá, a határozat a törvényes képviselő elfogadó nyilatkozatát pótolja.

(4) A törvényes képviselő a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nevében maga is tehet jognyilatkozatot, kivéve azokat, amelyeknél jogszabály a korlátozottan cselekvőképes kiskorú saját nyilatkozatát kívánja meg, vagy amelyek a korlátozottan cselekvőképes kiskorú jövedelmére vonatkoznak. A törvényes képviselőnek a kiskorú személyét és vagyonát érintő jognyilatkozata megtétele során a korlátozott cselekvőképességű kiskorú véleményét figyelembe kell vennie.

2:13. § [A cselekvőképtelen kiskorú]

Cselekvőképtelen az a kiskorú, aki a tizennegyedik életévét nem töltötte be.

2:14. § [A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata]

(1) A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis; nevében a törvényes képviselője jár el.

(2) A cselekvőképtelenség miatt nem semmis a cselekvőképtelen kiskorú által kötött és teljesített csekély jelentőségű szerződés, amelynek megkötése a mindennapi életben tömegesen fordul elő, és különösebb megfontolást nem igényel.

(3) A törvényes képviselőnek a kiskorú személyét és vagyonát érintő jognyilatkozata megtétele során az ítélőképessége birtokában lévő cselekvőképtelen kiskorú véleményét – korának és érettségének megfelelően – figyelembe kell vennie.

2:15. § [A gyámhatóság jóváhagyása a kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozatához]

(1) A kiskorú törvényes képviselőjének jognyilatkozata a gyámhatóság jóváhagyásával érvényes

a) a kiskorút megillető tartásról történő lemondás;

b) a kiskorút öröklési jogviszony alapján megillető jogra vagy őt terhelő kötelezettségre vonatkozó jognyilatkozat és a külön is visszautasítható vagyontárgyak öröklésének visszautasítása;

c) a kiskorú nem tehermentes ingatlanszerzése, ingatlana tulajdonjogának átruházása vagy megterhelése;

d) a kiskorú gyámhatóságnak átadott vagyonáról való rendelkezés; vagy

e) a kiskorú jogszabályban meghatározott összeget meghaladó értékű vagyontárgyáról való rendelkezés

esetén.

(2) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására, ha a kiskorú ingatlanvagyonának megterhelésére az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg, az ingyenes juttatást nyújtó személy javára történő haszonélvezet alapításával kerül sor.

(3) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására, ha a jognyilatkozat érvényességét bírósági vagy közjegyzői eljárásban elbírálták.

2:16. § [A kiskorú ellenérték nélküli kötelezettségvállalása]

Semmis a kiskorú törvényes képviselőjének olyan jognyilatkozata, amellyel – a kiskorú vagyona terhére – ajándékoz, idegen kötelezettségért megfelelő ellenérték nélkül kötelezettséget vállal vagy amellyel jogokról ellenérték nélkül lemond. Ezt a rendelkezést megfelelően alkalmazni kell a törvényes képviselőnek a korlátozottan cselekvőképes kiskorú jognyilatkozatához való hozzájárulására is.

2:17. § [A kiskorú jognyilatkozatának relatív semmissége]

A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképességen vagy cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre annak érdekében lehet hivatkozni, akinek cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik.

2:18. § [A kiskorú cselekvőképességének teljes korlátozása gondnokság alá helyezéssel]

(1) A bíróság a kiskorút a tizenhetedik életévének betöltése után a nagykorúakra irányadó szabályok szerint cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alá helyezheti.

(2) A gondnokság alá helyezést a kiskorú törvényes képviselője is kérheti.

(3) Ha a bíróság kiskorút helyez a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá, a gondnokság hatálya a nagykorúság elérésével áll be, de a kiskorú már az ítélet jogerőre emelkedésével cselekvőképtelenné válik.

V. Cím

A nagykorú cselekvőképességének korlátozása

2:19. § [A cselekvőképesség részleges korlátozása]

(1) Cselekvőképességében részlegesen korlátozott az a nagykorú, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett.

(2) A bíróság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – meghatározott ügycsoportban gondnokság alá helyezése indokolt.

(3) A cselekvőképességet részlegesen korlátozó ítéletben a bíróságnak meg kell határoznia azokat a személyi, illetve vagyoni jellegű ügycsoportokat, amelyekben a cselekvőképességet korlátozza.

(4) A cselekvőképesség részlegesen sem korlátozható, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő más módon biztosítható.

(5) A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy minden olyan ügyben önállóan tehet érvényes jognyilatkozatot, amely nem tartozik abba az ügycsoportba, amelyben cselekvőképességét a bíróság korlátozta.

2:20. § [A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy jognyilatkozata]

(1) A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személynek a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportokra vonatkozó jognyilatkozatának érvényességéhez gondnokának hozzájárulása szükséges. Ha a cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy cselekvőképessé válik, maga dönt függő jognyilatkozatainak érvényességéről.

(2) A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy és gondnoka közötti vitában a gyámhatóság dönt.

(3) A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében a gondnoka hozzájárulása nélkül

a) tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja;

b) megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;

c) rendelkezhet jövedelme bíróság által meghatározott hányadával; annak erejéig kötelezettséget is vállalhat;

d) köthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez; és

e) ajándékozhat a szokásos mértékben.

(4) Ha a cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy érdekeinek védelme, károsodástól való megóvása azonnali intézkedést igényel, a gondnok a hozzájárulását igénylő ügyekben önállóan eljárhat, az érintett személy helyett jognyilatkozatot tehet. Erről a cselekvőképességében részlegesen korlátozott személyt és a gyámhatóságot késedelem nélkül tájékoztatnia kell.

2:21. § [A cselekvőképesség teljes korlátozása]

(1) Cselekvőképtelen az a nagykorú, akit a bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezett.

(2) A bíróság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá azt a nagykorút helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – mentális zavara következtében – tartósan, teljes körűen hiányzik, és emiatt – egyéni körülményeire, valamint családi és társadalmi kapcsolataira tekintettel – gondnokság alá helyezése indokolt.

(3) A bíróság a cselekvőképességet abban az esetben korlátozhatja teljesen, ha az érintett személy jogainak védelme a cselekvőképességet nem érintő módon vagy a cselekvőképesség részleges korlátozásával nem biztosítható.

2:22. § [A cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozata]

(1) A cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozata semmis, nevében gondnoka jár el.

(2) A cselekvőképtelenség miatt nem semmis a cselekvőképtelen nagykorú által kötött és teljesített csekély jelentőségű szerződés, amelynek megkötése a mindennapi életben tömegesen fordul elő és különösebb megfontolást nem igényel.

(3) A gondnoknak a véleménynyilvánításra képes cselekvőképtelen nagykorú kívánságát az őt érintő jognyilatkozata megtétele előtt meg kell hallgatnia és lehetőség szerint figyelembe kell vennie.

2:23. § [A gyámhatóság jóváhagyásának szükségessége]

(1) A cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy és gondnoka jognyilatkozatának, továbbá a cselekvőképtelen nagykorú gondnoka jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat a cselekvőképességében részlegesen korlátozott vagy cselekvőképtelen nagykorú

a) tartására;

b) öröklési jogviszony alapján őt megillető jogára vagy terhelő kötelezettségére;
c) nem tehermentes ingatlanszerzésére, ingatlana tulajdonjogának átruházására vagy bármely módon történő megterhelésére;
d) gyámhatóságnak átadott vagyonára; vagy
e) a gondnokot kirendelő határozatban megállapított összeget meghaladó értékű vagyontárgyára vonatkozik.

(2) A cselekvőképességében a vagyoni ügyeit érintően korlátozott személy és a gondnoka közös kérelmére a gyámhatóság kivételesen indokolt esetben hozzájárulhat az érintett személy vagyona terhére

a) az érintett személy leszármazója önálló háztartásának alapításához, fenntartásához vagy más fontos célja eléréséhez, ha a támogatás mértéke a leszármazó – a hozzájárulás időpontjában fennálló állapot és érték szerinti – törvényes örökrészének felét nem haladja meg; vagy

b) ingyenes juttatáshoz, jogokról ellenérték nélküli lemondáshoz vagy közcélra történő felajánláshoz, ha a jogügylet az érintett személy megélhetését nem veszélyezteti.

(3) A gyámhatóság kivételesen indokolt esetben hozzájárulhat a cselekvőképtelen nagykorú gondnoka kérelmére az érintett személy leszármazója önálló háztartásának alapításához, fenntartásához vagy más fontos célja eléréséhez az érintett személy vagyona terhére, ha a támogatás mértéke a leszármazó – a hozzájárulás időpontjában fennálló állapot és érték szerinti – törvényes örökrészének felét nem haladja meg.

(4) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására, ha a cselekvőképességében részlegesen korlátozott vagy cselekvőképtelen nagykorú ingatlantulajdonának megterhelésére az ingatlan ellenérték nélküli megszerzésével egyidejűleg, az ingyenes juttatást nyújtó személy javára történő haszonélvezet alapításával kerül sor.

(5) Nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására, ha a jognyilatkozat érvényességét bírósági vagy közjegyzői eljárásban elbírálták.

2:24. § [A cselekvőképességében részlegesen korlátozott és a cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozatának relatív semmissége]

A cselekvőképesség részleges korlátozásán és a cselekvőképtelenségen alapuló semmisségre annak érdekében lehet hivatkozni, aki a cselekvőképességében részlegesen korlátozott vagy cselekvőképtelen.

VI. Cím

A gondnokság alá helyezési eljárást megelőző intézkedések

2:25. § [A zárlat elrendelése és a zárgondnokrendelés]

Ha cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyona vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel ki. A határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

2:26. § [Az ideiglenes gondnokrendelés]

(1) Azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat elrendelésével vagy más módon nem lehetséges. Az ideiglenes gondnokot kirendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

(2) A gyámhatóság az ideiglenes gondnokot kirendelő határozatában megjelöli, hogy az ideiglenes gondnok mely ügyekben vagy ügycsoportokban jogosult jognyilatkozatot tenni.

(3) Az ideiglenes gondnok tevékenységére egyebekben a gondnokra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

2:27. § [A zárlatra és az ideiglenes gondnokrendelésre vonatkozó közös szabályok]

(1) A gyámhatóságnak a zárlat elrendelését vagy az ideiglenes gondnokrendelést követő nyolc napon belül a gondnokság alá helyezési pert meg kell indítania. A bíróságnak legkésőbb a keresetindítástól számított harminc napon belül a zárlatot vagy az ideiglenes gondnokrendelést hivatalból felül kell vizsgálnia.

(2) A zárlat megszüntetéséről és a zárgondnok vagy az ideiglenes gondnok felmentéséről legkésőbb a gondnokot kirendelő határozatban rendelkezni kell.

VII. Cím

A gondnokság alá helyezés

2:28. § [A gondnokság alá helyezés kezdeményezése]

(1) A gondnokság alá helyezést a bíróságtól

a) a nagykorú együtt élő házastársa, élettársa vagy bejegyzett élettársa, egyenesági rokona, testvére;

b) a kiskorú törvényes képviselője;

c) a gyámhatóság; és

d) az ügyész
kérheti.

(2) Ha a gondnokság alá helyezés szükségességéről a gyámhatóság tudomást szerez, a gondnokság alá helyezési eljárást meg kell indítania, ha ezt az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontjában meghatározott személyek a gyámhatóságnak a keresetindítás szükségességéről való tájékoztatását követő hatvan napon belül nem teszik meg.

2:29. § [A gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata]

(1) A bíróságnak a cselekvőképesség korlátozását elrendelő, azt fenntartó vagy módosító ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránti eljárás megindításának időpontjáról, amely

a) a cselekvőképesség részleges korlátozása esetén nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év;

b) a cselekvőképesség teljes korlátozása esetén nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított tíz év.

(2) A felülvizsgálati eljárást a gyámhatóságnak hivatalból kell megindítania. A kereseti kérelem a cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alá helyezés megszüntetésére, annak hatályában való fenntartására, a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatására, a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítására, vagy cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetén a korlátozással érintett ügycsoportok módosítására irányulhat.

2:30. § [A gondnokság alá helyezés megszüntetése vagy módosítása]

(1) A cselekvőképességet érintő gondnokságot a bíróság megszünteti, ha elrendelésének oka már nem áll fenn.

(2) A gondnokság alá helyezés megszüntetését a bíróságtól

a) a gondnokolt;

b) a gondnokolt együtt élő házastársa, élettársa vagy bejegyzett élettársa, egyenesági rokona, testvére;

c) a gondnok;

d) a gyámhatóság; vagy

e) az ügyész

kérheti.

(3) A (2) bekezdésben felsoroltak a gondnokság alá helyezés módosítását is kérhetik. Ennek keretében kérhetik a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatását, a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítását, vagy a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetén a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható ügycsoportok módosítását.

(4) A gondnokság alá helyezés megszüntetésére vagy módosítására irányuló per megindításának a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatának időpontját megelőzően is helye van.

VIII. Cím

A gondnokrendelés; a gondnok jogai és kötelezettségei

2:31. § [A gondnokrendelés]

(1) A bíróság által gondnokság alá helyezett személy részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki. Gondnok lehet minden cselekvőképes személy, aki a gondnoki tisztséget vállalja.

(2) Nem lehet gondnokul rendelni azt,

a) akit a gondnokság alá helyezett személy előzetes jognyilatkozatában kizárt a gondnokul jelölhető személyek közül vagy akinek személye ellen egyéb módon kifejezetten tiltakozik; vagy

b) akinek gondnokul rendelése a gondnokság alá helyezett személy érdekeivel ellentétes.

(3) Gondnokul – ha ez az érdekeivel kifejezetten nem ellentétes – a gondnokság alá helyezett személy által az előzetes jognyilatkozatában megjelölt vagy a gondnok kirendelése iránti eljárásban az érintett által megnevezett személyt kell kirendelni. Ha ez nem lehetséges, elsősorban a gondnokság alá helyezett személlyel együtt élő házastársat, élettársat vagy bejegyzett élettársat kell gondnokul kirendelni. Ha az érintettnek nincs ilyen hozzátartozója, vagy a házastárs, az élettárs vagy bejegyzett élettárs kirendelése veszélyeztetné a gondnokság alá helyezett személy érdekeit, a gyámhatóság gondnokul olyan személyt rendel ki, aki a gondnokság ellátására az összes körülmény figyelembevételével alkalmas.

(4) A gondnok rendelésénél az arra alkalmas személyek közül előnyben kell részesíteni a szülőket vagy a szülők által a haláluk esetére közokiratban vagy végrendeletben

megnevezett személyt, ilyenek hiányában azokat a hozzátartozókat, akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni.

(5) Ha a gondnok a (3)-(4) bekezdésben foglaltak alapján nem rendelhető ki, a gondnokság alá helyezett személy számára hivatásos gondnokot kell rendelni. Hivatásos gondnok az a büntetlen előéletű személy lehet, aki a hivatásos gondnokra vonatkozó képesítési előírásoknak megfelel. Hivatásos gondnokul mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy is kirendelhető; a jogi személy köteles megjelölni azt a személyt, aki a gondnoki teendőket személyében ellátja. A kijelölt személynek meg kell felelnie a hivatásos gondnokra vonatkozó képesítési előírásoknak.

2:32. § [Többes és helyettes gondnokrendelés]

(1) A gondnokság alá helyezett személy részére kivételesen több gondnok is rendelhető. Többes gondnokrendelésre kerülhet sor, ha

a) a gondnokság alá helyezett személy mindkét szülője vagy két közeli hozzátartozója vállalja a gondnokságot; vagy

b) a gondnokság alá helyezett személy vagyonának vagy vagyona meghatározott részének kezelése vagy egyes más ügyeinek intézése külön szakértelmet igényel.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti esetben a gyámhatóság a gondnokok közös kérelmére meghatározza a feladatkörük megosztását. Ennek hiányában a gondnokok jogköre azonos; együttesen és önállóan is eljárhatnak.

(3) Az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti esetben a gyámhatóság meghatározza a gondnokok feladatkörének megosztását.

(4) A távollévő vagy más okból akadályozott gondnok mellé a gyámhatóság a gondnokolt részére szükség szerint helyettes gondnokot is rendelhet. A helyettes gondnok az azonnali intézkedést igénylő ügyekben járhat el.

2:33. § [A gondnoki tisztség megszűnése]

(1) A gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből felmenti, ha

a) a gondnokság alá helyezést a bíróság megszüntette;

b) a gondnokolt meghalt;

c) a gondnok fontos okból a felmentését kéri; vagy

d) utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a gondnok kirendelésének akadályát jelentette volna.

(2) A gyámhatóság a gondnokot a tisztségéből elmozdítja, ha a gondnok

a) a kötelezettségét nem teljesíti;

b) nem az előzetes jognyilatkozatban foglaltak szerint jár el; vagy

c) egyéb olyan cselekményt követ el, amellyel a gondnokolt érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

(3) Azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság a gondnokot az elmozdítást megelőzően a tisztségéből felfüggeszti.

2:34. § [A gondnok tevékenysége]

(1) A gondnok a cselekvőképesség teljes korlátozása esetén vagy azon ügycsoportok tekintetében, amelyekben a bíróság a cselekvőképességet részlegesen korlátozta, a gondnokolt törvényes képviselője.

(2) A gondnok a gondnokolt vagyonának kezelésére akkor jogosult, ha a bíróság az érintett személy cselekvőképességét teljesen vagy a jövedelméről vagy a vagyonáról való rendelkezésben korlátozta.

(3) A gondnok indokolt esetben – vállalása szerint – a gondnokolt gondozását is ellátja.

(4) Ha a gondnokolt előzetes jognyilatkozatában meghatározta, hogy a cselekvőképességének korlátozása esetén a gondnoka egyes személyes és vagyoni ügyeiben miként járjon el, a gondnoknak a feladatait ennek figyelembevételével kell ellátnia.

(5) Ha a gondnok a jogkörét túllépve jár el, jognyilatkozata harmadik személlyel szemben hatályos, de köteles a gondnokoltnak okozott kárt a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint megtéríteni.

2:35. § [A gondnok vagyonkezelése]

(1) A gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt érdekeit kell szolgálnia.

(2) A cselekvőképesség teljes vagy a vagyoni ügyekre vonatkozó részleges korlátozása esetén a gondnok a gyámhatóság felhívására köteles a gondnokolt vagyontárgyait a gyámhatóságnak átadni, ha azokat a folyó kiadásokra nem kell készen tartania. A gyámhatóságnak átadott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

2:36. § [A gondnok tevékenységének felügyelete]

(1) A gondnok tevékenységét a gyámhatóság felügyeli.

(2) A gondnok a működéséről és a gondnokolt állapotáról a gyámhatóság felhívására bármikor, egyébként az éves számadással együtt köteles beszámolni a gyámhatóságnak.

(3) A gondnokolt jogosult a gondnok működéséről és a gondnokolt vagyonáról vezetett nyilvántartásokba betekinteni, és azokról másolatot készíteni.

2:37. § [Számadás a gondnok vagyonkezeléséről]

(1) A gondnok a vagyon kezeléséről évente köteles számadást készíteni a gyámhatóságnak. Ha a gondnok a gondnokolt közeli hozzátartozója, a gyámhatóság a rendes számadási kötelezettség alól felmentést adhat, és egyszerűsített számadást engedélyezhet.

(2) A hivatásos gondnok kivételével nem köteles a gondnok rendes vagy egyszerűsített éves számadásra, ha a gondnokoltnak nincs vagyona, és jövedelme nem haladja meg a jogszabályban meghatározott mértéket.

(3) A gyámhatóság a gondnokot indokolt esetben eseti számadásra kötelezheti. Eseti számadás előírásának a gondnokolt kérésére is helye lehet.

(4) A gondnok a tisztségének megszűnését követő tizenöt napon belül köteles a gyámhatóságnak az általa kezelt vagyonról végszámadást előterjeszteni. Ha a gondnoki tisztség azért szűnik meg, mert a bíróság a gondnokság alá helyezést vagy a vagyoni ügyek tekintetében a cselekvőképesség korlátozását megszüntette, a gondnok annak tartozik végszámadással, aki a továbbiakban a vagyon felett rendelkezni jogosult.

(5) A gondnokkal szemben számadási kötelezettsége alapján támasztható követelések a gondnokot a vagyonkezelés alól felmentő határozat közlésétől számított egy év alatt évülnek el. Ha a követelés alapjául szolgáló ok később jutott az érdekelt tudomására, a határidőt a tudomásszerzéstől kell számítani, ha a követelés még nem évült el.

IX. Cím

A cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatal

2:38. § [A támogató kirendelése]

(1) A gyámhatóság az egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú számára,

annak kérelmére – cselekvőképessége korlátozásának elkerülése érdekében – támogató kirendeléséről határoz.

(2) Ha a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezési perben a bíróság úgy ítéli meg, hogy a cselekvőképesség részleges korlátozása sem indokolt, de az érintett személy meghatározott ügyei intézésében belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szorul, a gondnokság alá helyezés iránti keresetet elutasítja, és határozatát közli a gyámhatósággal. A támogatót a bíróság határozata alapján az érintettel egyetértésben a gyámhatóság rendeli ki.

(3) A támogató kirendelése a nagykorú cselekvőképességét nem érinti.

X. Cím

Rendelkezés a cselekvőképesség jövőbeli korlátozása esetére

2:39. § [Az előzetes jognyilatkozat]

(1) Nagykorú cselekvőképes személy cselekvőképességének jövőbeli részleges vagy teljes korlátozása esetére közokiratban, ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban vagy gyámhatóság előtt személyesen előzetes jognyilatkozatot tehet.

(2) A nyilatkozatot tevő személy az előzetes jognyilatkozatban

a) megnevezheti azt az egy vagy több személyt, akit gondnokául rendelni javasol;

b) kizárhat egy vagy több személyt a gondnokok köréből; és

c) meghatározhatja, hogy egyes személyes és vagyoni ügyeiben a gondnok milyen módon járjon el.

(3) Az előzetes jognyilatkozatot be kell jegyezni az előzetes jognyilatkozatok nyilvántartásába. Az előzetes jognyilatkozat nyilvántartásba való bejegyzésének elmaradása az előzetes jognyilatkozat érvényességét nem érinti.

(4) Az előzetes jognyilatkozat megtételére vonatkozó rendelkezéseket a jognyilatkozat módosítására és visszavonására megfelelően alkalmazni kell. A visszavont előzetes jognyilatkozatot a nyilvántartásból törölni kell.

2:40. § [Az előzetes jognyilatkozat hatályossá válása]

(1) A bíróság a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyező határozatában elrendeli az előzetes jognyilatkozat alkalmazását, kivéve, ha

a) az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítése a gondnokság alá helyezett személy érdekeivel kifejezetten ellentétes; vagy

b) a nagykorú személy által gondnokként megnevezett személy az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítését nem vállalja, vagy vele szemben jogszabályban meghatározott kizáró ok áll fenn.

(2) Ha az előzetes jognyilatkozat több rendelkezése közül valamelyik nem alkalmazható, ez a többi rendelkezés alkalmazását nem érinti.

(3) A gyámhatóság a gondnok kirendelése és tevékenységének meghatározása során az előzetes jognyilatkozatban foglaltak figyelembevételével jár el.

2:41. § [Az előzetes jognyilatkozat felülvizsgálata]

Ha a körülmények az előzetes jognyilatkozatot tevő személy cselekvőképességének korlátozását követően úgy változtak meg, hogy az előzetes jognyilatkozatban foglaltak teljesítése a gondnokolt érdekével ellentétes lenne, a bíróságtól a rendelkezés alkalmazásának mellőzését a gondnokolt, a gondnok, a gyámhatóság és az ügyész kérheti.

HARMADIK RÉSZ
SZEMÉLYISÉGI JOGOK

XI. Cím

Általános szabályok és egyes személyiségi jogok

2:42. § [A személyiségi jogok általános védelme]

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.

(2) Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

(3) Nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amelyhez az érintett hozzájárult.

2:43. § [Nevesített személyiségi jogok]

A személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen

a) az élet, a testi épség és az egészség megsértése;

b) a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;

c) a személy hátrányos megkülönböztetése;

d) a becsület és a jóhírnév megsértése;

e) a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése;

f) a névviseléshez való jog megsértése;

g) a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.

2:44. § [Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme]

Közéleti szereplő személyiségi jogának védelme a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogokat szükségtelenül nem korlátozhatja.

2:45. § [A becsülethez és jóhírnévhez való jog]

(1) A becsület megsértését jelenti különösen a más személy társadalmi megítélésének hátrányos befolyásolására alkalmas, kifejezőmódjában indokolatlanul bántó véleménynyilvánítás.

(2) A jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel.

2:46. § [A magántitokhoz való jog]

(1) A magántitok védelme kiterjed különösen a levéltitok, a hivatásbeli titok, az elektronikus hírközlési titok és az üzleti titok oltalmára.

(2) A magántitok megsértését jelenti különösen a magántitok jogosulatlan megszerzése és felhasználása, nyilvánosságra hozatala vagy illetéktelen személlyel való közlése.

2:47. § [Az üzleti titokhoz való jog. Know-how (védett ismeret)]

(1) Üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára nem könnyen hozzáférhető olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértene vagy veszélyeztetné, feltéve, hogy a titok megőrzésével kapcsolatban a vele jogszerűen rendelkező jogosultat felróhatóság nem terheli.

(2) Az üzleti titokkal azonos védelemben részesül az azonosításra alkalmas módon rögzített, vagyoni értéket képviselő műszaki, gazdasági vagy szervezési ismeret, tapasztalat vagy ezek összeállítása (e törvény alkalmazásában: védett ismeret), ha a jóhiszeműség és tisztesség elvét sértő módon szerzik meg, hasznosítják, közlik mással vagy hozzák nyilvánosságra. E védelemre nem lehet hivatkozni azzal szemben, aki a védett ismerethez vagy az azt lényegében helyettesítő hasonló ismerethez

a) a jogosulttól független fejlesztéssel vagy

b) jogszerűen megszerzett termék vagy jogszerűen igénybevett szolgáltatás vizsgálata és elemzése útján jutott hozzá.

(3) Az üzleti titok megsértésére nem lehet hivatkozni azzal szemben, aki az üzleti titkot vagy a védett ismeretet harmadik személytől kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerezte meg.

2:48. § [A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog]

(1) Képmás vagy hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges.

(2) Nincs szükség az érintett hozzájárulására a felvétel elkészítéséhez és az elkészített felvétel felhasználásához tömegfelvétel és nyilvános közéleti szereplésről készült felvétel esetén.

2:49. § [Névviseléshez való jog]

(1) Irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet felvett névvel is lehet folytatni, ha ez nem jár mások lényeges jogi érdekének sérelmével.

(2) Ha az irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet folytató személy neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével, az érintett személy kérelmére a név – e tevékenység gyakorlása során – megkülönböztető toldással vagy elhagyással használható.

2:50. § [Kegyeleti jog]

(1) Meghalt ember emlékének megsértése miatt bírósághoz fordulhat a hozzátartozó vagy az, akit az elhunyt végrendeleti juttatásban részesített.

(2) A kegyeleti jogsértéssel elért vagyoni előny átengedését bármelyik örökös kérheti. Több örökös esetén az elvont vagyoni előny az örökösöket a hagyatékból való részesedésük arányában illeti meg.

XII. Cím

A személyiségi jogok megsértésének szankciói

2:51. § [Felróhatóságtól független szankciók]

(1) Akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján – az elévülési időn belül – az eset körülményeihez képest követelheti

a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;

b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;

c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot;

d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;

e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

(2) Ha közigazgatási jogkörben eljáró személy sért személyiségi jogot, az (1) bekezdésben foglalt szankciókat a közhatalmi jogkört gyakorló jogi személlyel szemben kell érvényesíteni. Ha a közhatalmi jogkör gyakorlója nem jogi személy, a szankciókat azzal a jogi személyiséggel rendelkező közigazgatási szervvel szemben kell érvényesíteni, amelynek keretében az eljáró közigazgatási szerv működik.

(3) Ha bírósági vagy ügyészségi jogkörben eljáró személy sért személyiségi jogot, az (1) bekezdésben foglalt szankciókat bírósági jogkörben eljáró személy esetén a bírósággal, ügyészségi jogkörben eljáró személy esetén a Legfőbb Ügyészséggel szemben kell érvényesíteni. Ha az eljáró bíróság nem jogi személy, az igényt az eljáró bíróság illetékességi területén működő jogi személyiséggel rendelkező bírósággal szemben kell érvényesíteni.

2:52. § [Sérelemdíj]

(1) Akit személyiségi jogában megsértenek sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért.

(2) A sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultság megállapításához a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.

(3) A sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, a felróhatóság mértékére és a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel állapítja meg. A sérelemdíjat a bíróság egy összegben határozza meg.

(4) A sérelemdíj iránti igény nem ruházható át és nem örökölhető.

2:53. § [Kártérítési felelősség]

Aki személyiségi jogainak megsértéséből eredően kárt szenved, a jogellenesen okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti a jogsértőtől kárának megtérítését.

2:54. § [A személyiségi jogok érvényesítése]

(1) A személyiségi jogokat személyesen lehet érvényesíteni.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőkétségében részlegesen korlátozott személy a személyiségi jogai védelmében önállóan felléphet. A cselekvőképtelen személyiségi jogainak védelmében törvényes képviselője léphet fel.

(3) Az ismeretlen helyen távollévő személyiségi jogának védelmében a hozzátartozója vagy gondnoka léphet fel.

(4) Ha a személyiségi jog megsértése közérdekbe ütközik, az ügyész is indíthat keresetet, és érvényesítheti a jogsértés felróhatóságtól független szankcióit. Az ügyész keresete alapján a jogsértéssel elért vagyoni előnyt közérdekű célra kell átengedni.

NEGYEDIK RÉSZ

SZERZŐI JOG ÉS IPARJOGVÉDELEM

2:55. § [Kiegészítő alkalmazás]

E törvényt kell alkalmazni a hatálya alá tartozó olyan kérdésekben, amelyeket a szerzői jogról és az iparjogvédelemről rendelkező törvények nem szabályoznak.

HARMADIK KÖNYV

A JOGI SZEMÉLY

ELSŐ RÉSZ

A JOGI SZEMÉLY ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

I. Cím

Általános rendelkezések

3:1. § [A jogi személy jogképessége]

- (1) A jogi személy jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek.
- (2) A jogi személy jogképessége kiterjed minden olyan jogra és kötelezettségre, amely jellegénél fogva nem csupán az emberhez fűződhet.
- (3) A jogi személy személyhez fűződő jogaira a személyiségi jogokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, kivéve, ha a védelem jellegénél fogva csupán az embert illetheti meg.
- (4) A jogi személy törvényben meghatározott típusban, törvény által nem tiltott tevékenység folytatására és cél elérése érdekében alapítható és működtethető; az e rendelkezésbe ütköző létesítő okirat semmis.
- (5) A jogi személynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését és képviselését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.

3:2. § [Helytállás a jogi személy tartozásaiért]

- (1) A jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni; a jogi személy tagjai és alapítója a jogi személy tartozásaiért nem felelnek.
- (2) Ha a jogi személy tagja vagy alapítója korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító köteles helytállni.
- (3) Ha a jogi személy tagja vagy alapítója által szolgáltatott vagyon nyilvánvalóan nem elegendő a jogi személy működésének biztonságos megkezdéséhez, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért az alapítói jogok gyakorlója, tagsággal rendelkező jogi személy esetén a tagok egyetemlegesen kötelesek helytállni.

3:3. § [A jogi személyek általános szabályainak alkalmazása]

- (1) A jogi személy általános szabályait kell alkalmazni, ha e törvény az egyes jogi személy típusokkal kapcsolatban eltérően nem rendelkezik.
- (2) A jogi személy általános szabályait megfelelően alkalmazni kell az e törvényben nem szabályozott típusú jogi személyre.
- (3) Ha jogszabály nem jogi személy szervezeteket polgári jogi jogalanyisággal ruház fel, e jogalanyokra a jogi személyek általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

II. Cím

A jogi személy létesítése

I. Fejezet

A létesítés szabadsága

3:4. § [A jogi személy létrehozásának szabadsága]

(1) A jogi személy létrehozásáról a személyek szerződésben, alapító okiratban vagy alapszabályban (a továbbiakban együtt: létesítő okirat) szabadon rendelkezhetnek, a jogi személy szervezetét és működési szabályait maguk állapíthatják meg.

(2) A jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban – a (3) bekezdésben foglaltak kivételével – eltérhetnek e törvénynek a jogi személyekre vonatkozó szabályaitól.

(3) A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek vagy munkavállalóinak jogait nyilvánvalóan sérti, a tagok kisebbségének jogszabályban biztosított jogait súlyosan csorbítja, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

(4) A jogi személy a jogi személy típusnak megfelelő létesítő okirattal alapuló bírósági nyilvántartásba vétellel jön létre. A jogi személy nyilvántartásba való bejegyzését a nyilvántartó bíróság jogszabályban meghatározott okból tagadhatja meg.

(5) A jogi személy határozott vagy határozatlan időre jöhet létre. Ha a létesítő okirat a jogi személy fennállásának időtartamáról nem rendelkezik, a jogi személy határozatlan időre jön létre.

II. Fejezet

A létesítő okirat

3:5. § [A létesítő okirat tartalma]

A jogi személy létesítő okiratában a jogi személy létesítésére irányuló akarat kifejezésén túl meg kell határozni

a) a jogi személy nevét;

b) a jogi személy székhelyét;

c) a jogi személy célját vagy fő tevékenységét;

d) a jogi személyt létesítő személy vagy személyek nevét, valamint azok lakóhelyét vagy székhelyét;

e) a jogi személy részére teljesítendő vagyoni hozzájárulásokat, azok értékét, továbbá a vagyon rendelkezésre bocsátásának módját és idejét; és

f) a jogi személy első vezető tisztségviselőjét.

3:6. § [A jogi személy neve]

(1) A jogi személy nevének olyan mértékben kell különböznie a korábban nyilvántartásba vett más jogi személy elnevezésétől, hogy azzal ne legyen összetéveszthető. Ha több jogi személy nyilvántartásba vételét kérik azonos vagy

összetéveszhető név alatt, a név viselésének joga azt illeti meg, aki kérelmét elsőként nyújtotta be.

(2) A jogi személy neve nem kelthet a valósággal ellentétes látszatot. A jogi személy típusára vagy formájára vonatkozó elnevezést a jogi személy nevében fel kell tüntetni.

(3) A jogi személy nevében a jogi személy típusát, ha a név a jogi személy tevékenységét is tartalmazza, akkor a tevékenységet is magyar nyelven, a magyar helyesírás követelményeinek megfelelően kell feltüntetni.

3:7. § [A jogi személy székhelye]

A jogi személy székhelye a jogi személy bejegyzett irodája, ahol a jogi személynek biztosítania kell a részére címzett jognyilatkozatok fogadását és a jogi személy jogszabályban meghatározott iratainak elérhetőségét.

3:8. § [A jogi személy tevékenysége]

A jogi személy minden olyan tevékenységet folytathat, amelyet jogszabály nem tilt vagy nem korlátoz.

3:9. § [A vagyoni hozzájárulás kötelezettsége]

(1) A jogi személy alapítója vagy tagja a jogi személy alapításakor vagy a tagsági jogok keletkezésének más eseteiben köteles a jogi személy részére vagyoni hozzájárulást teljesíteni. A jogi személy részére teljesített vagyoni hozzájárulást vagy annak értékét nem lehet visszakövetelni.

(2) Ha a jogi személy alapítója vagy tagja nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni, a jogi személy tartozásaiért a jogi személy tagja, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlója köteles helytállni. Ha a helytállási kötelezettség több személyt terhel, kötelezettségük egyetemleges.

3:10. § [A vagyoni hozzájárulás tárgya és mértéke]

(1) Az alapító vagy a tag által a jogi személy rendelkezésére bocsátott vagyon pénzből és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásból állhat.

(2) Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként az alapító vagy a tag dolog tulajdonjogát vagy vagyoni értékű jogot ruházhat át a jogi személyre.

(3) Ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás átruházáskor fennálló értéke nem éri el a létesítő okiratban megjelölt értéket, a különbözet megfizetését a jogi személy az átruházástól számított öt éven belül követelheti a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást szolgáltató személytől.

III. Fejezet

A jogi személyek nyilvántartása

3:11. § [A nyilvántartásba vételi kérelem benyújtása]

(1) A létesítendő jogi személy nyilvántartásba való bejegyzése iránti kérelmének benyújtására a jogi személy képviselőjére kijelölt személy köteles.

(2) A kérelem benyújtásának elmulasztásából vagy késedelméből, valamint a hiányos vagy hibás bejelentésből eredő károkért a képviselő az alapítókkal szemben a szerződészegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

3:12. § [A jogi személyek nyilvántartásának alapelvei]

(1) A nyilvántartásba jogot, tényt vagy adatot bejegyezni jogszabályban meghatározott okirat vagy bírósági, hatósági határozat alapján lehet.

- (2) A nyilvántartás közhiteles: vélelmezni kell, hogy a nyilvántartott jogok, tények és adatok (a továbbiakban együtt: nyilvántartott adatok) fennállnak és valóságok. Senki sem hivatkozhat arra, hogy nyilvántartott adatról nem tudott. A jogi személy jóhiszemű személyekkel szemben nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett nyilvántartott adat nem felel meg a valóságnak. Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell annak jóhiszeműségét, aki a nyilvántartásban bízva, ellenérték fejében szerez jogot.
- (3) A nyilvántartásba bárki betekinthez, a nyilvántartott adatról feljegyzést készíthet, valamint hiteles másolatot vagy kivonatot kérhet.

IV. Fejezet

A jogi személy létesítésének érvénytelensége

3:13. § [A jogi személy létesítésének érvénytelensége]

- (1) A jogi személy létesítő okiratának érvénytelenségére a jogi személynek a nyilvántartásba való bejegyzését elrendelő határozat jogerőre emelkedéséig a szerződések érvénytelenségének szabályait kell megfelelően alkalmazni.
- (2) A jogi személynek a nyilvántartásba való jogerős bejegyzését követően a jogi személy létesítő okiratának érvénytelenségére nem lehet hivatkozni a nyilvántartásból való törlés érdekében. Ha a létesítő okirat valamely rendelkezése jogszabályba ütközik, a törvényes működés biztosítására szolgáló eszközöket igénybe lehet venni.
- (3) Az (1) és a (2) bekezdés rendelkezéseit a létesítő okirat módosítása esetén megfelelően alkalmazni kell.

III. Cím

A jogi személy szervezete és képvisellete

V. Fejezet

A jogi személy tagjainak vagy alapítóinak döntéshozatala

3:14. § [A döntéshozó szerv]

- (1) A tagok vagy az alapítók az e törvény vagy a létesítő okirat alapján őket megillető döntési jogköröket a tagok összességéből vagy a tagok által maguk közül választott küldöttekből álló testületben (a továbbiakban: küldöttgyűlés), vagy az alapítói jogokat gyakorló személyek összességéből álló testületben gyakorolják.
- (2) A döntéshozó szerv a döntéseit ülés tartásával hozza.

3:15. § [A döntéshozó szerv ülésének összehívása]

- (1) A döntéshozó szerv ülését a vezető tisztségviselő meghívó küldésével vagy közzétételével hívja össze.
- (2) A meghívónak tartalmaznia kell
- a) a jogi személy nevét és székhelyét;
  - b) az ülés idejének és helyszínének megjelölését;
  - c) az ülés napirendjét.
- (3) A napirendet a meghívóban olyan részletességgel kell feltüntetni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák.
- (4) A döntéshozó szerv az ülését a jogi személy székhelyén tartja.

(5) Ha a döntéshozó szerv ülését nem szabályszerűen hívták össze, az ülést akkor lehet megtartani, ha az ülésen valamennyi részvételre jogosult jelen van, és egyhangúlag hozzájárul az ülés megtartásához.

(6) A döntéshozó szerv ülésén a szabályszerűen közölt napirenden szereplő kérdésben hozható határozat, kivéve, ha valamennyi részvételre jogosult jelen van és a napirenden nem szereplő kérdés megtárgyalásához egyhangúlag hozzájárul.

3:16. § [Határozatképesség]

(1) A döntéshozó szerv ülése akkor határozatképes, ha azon a leadható szavazatok több mint felét képviselő szavazásra jogosult részt vesz. A határozatképességet minden határozathozatalnál vizsgálni kell.

(2) Ha egy tag vagy alapító valamely ügyben nem szavazhat, őt az adott határozat meghozatalánál a határozatképesség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.

3:17. § [Határozathozatal]

(1) A tagok vagy az alapítók a döntéshozó szerv ülésén szavazással hozzák meg határozataikat.

(2) A határozat meghozatalakor nem szavazhat az,

a) akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít;

b) akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;

c) aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;

d) akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója;

e) aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll; vagy

f) aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.

(3) A tagok vagy az alapítók határozataikat a határozatképesség megállapításánál figyelembe vett szavazatok többségével hozzák meg.

VI. Fejezet

A jogi személy ügyvezetése

3:18. § [Az ügyvezetés fogalma és a vezető tisztségviselői megbízatás keletkezése]

(1) A jogi személy irányításával kapcsolatos olyan döntések meghozatalára, amelyek nem tartoznak a tagok vagy az alapítók hatáskörébe, egy vagy több vezető tisztségviselő vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület jogosult.

(2) A vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően köteles ellátni.

(3) A jogi személy első vezető tisztségviselőit a jogi személy létesítő okiratában kell kijelölni, a jogi személy létrejöttét követően a vezető tisztségviselőket a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személyek esetén a jogi személy alapítói választják meg, nevezik ki vagy hívják vissza. A vezető tisztségviselői megbízás a tisztségnek a kijelölt vagy megválasztott vagy kinevezett személy által történő elfogadásával jön létre.

3:19. § [A vezető tisztségviselővel szembeni követelmények és kizáró okok]

(1) Vezető tisztségviselő az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták.

(2) Ha a vezető tisztségviselő jogi személy, a jogi személy köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselői feladatokat nevében ellátja. A vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokat a kijelölt személyre is alkalmazni kell.

(3) A vezető tisztségviselő ügyvezetési feladatait személyesen köteles ellátni.

(4) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült.

(5) Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak. Akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet.

(6) Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

3:20. § [Titoktartási és felvilágosítási kötelezettség]

(1) A vezető tisztségviselő a jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói részére köteles a jogi személyre vonatkozóan felvilágosítást adni, és számukra a jogi személyre vonatkozó iratokba és nyilvántartásokba betekintést biztosítani. A felvilágosítást és az iratbetekintést a vezető tisztségviselő a jogosult által tett írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti.

(2) A vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélészerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására.

3:21. § [A vezető tisztségviselő felelőssége]

A vezető tisztségviselő az ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.

3:22. § [A vezető tisztségviselői megbízatás megszűnése]

(1) Megszűnik a vezető tisztségviselői megbízatás

a) határozott idejű megbízatás esetén a megbízás időtartamának lejártával;

b) megszüntető feltételhez kötött megbízatás esetén a feltétel bekövetkezésével;

c) visszahívással;

d) lemondással;

e) a vezető tisztségviselő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével;

f) a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával;

g) a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével.

(2) A jogi személy tagjai, tagság nélküli jogi személy esetén a jogi személy alapítói a vezető tisztségviselőt bármikor, indokolás nélkül visszahívhatják.

(3) A vezető tisztségviselő megbízatásáról a jogi személyhez címzett, a jogi személy másik vezető tisztségviselőjéhez vagy döntéshozó szervéhez intézett nyilatkozattal bármikor lemondhat.

(4) Ha a jogi személy működőképessége ezt megkívánja, a lemondás az új vezető tisztségviselő kijelölésével vagy megválasztásával, ennek hiányában legkésőbb a bejelentéstől számított hatvanadik napon válik hatályossá.

VII. Fejezet

A jogi személy tulajdonosi ellenőrzése

3:23. § [A felügyelőbizottság létrehozása és tagsága]

(1) A tagok vagy az alapítók a létesítő okiratban három tagból álló felügyelőbizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze.

(2) A felügyelőbizottság tagja az a nagykorú személy lehet, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták. Nem lehet a felügyelőbizottság tagja, akivel szemben a vezető tisztségviselőkre vonatkozó kizáró ok áll fenn, továbbá aki vagy akinek a hozzátartozója a jogi személy vezető tisztségviselője.

(3) A felügyelőbizottság tagjai a felügyelőbizottság munkájában személyesen kötelesek részt venni. A felügyelőbizottság tagjai a jogi személy ügyvezetésétől függetlenek, tevékenységük során nem utasíthatóak.

(4) Az első felügyelőbizottság tagjait a létesítő okiratban kell kijelölni, ezt követően a döntéshozó szerv választja a felügyelőbizottsági tagokat. A felügyelőbizottsági tagsági jogviszony az elfogadással jön létre.

(5) A felügyelőbizottsági tagság megszűnésére a vezető tisztségviselői megbízátság megszűnésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal, hogy a felügyelőbizottsági tag lemondó nyilatkozatát a jogi személy vezető tisztségviselőjéhez intézi.

3:24. § [A felügyelőbizottság működése]

(1) A felügyelőbizottság köteles a tagok vagy az alapítók döntéshozó szerve elé kerülő előterjesztéseket megvizsgálni, és ezekkel kapcsolatos álláspontját a döntéshozó szerv ülésén ismertetni.

(2) A felügyelőbizottság a jogi személy irataiba, számviteli nyilvántartásaiba, könyveibe betekinhet, a vezető tisztségviselőktől és a jogi személy munkavállalóitól felvilágosítást kérhet, a jogi személy fizetési számláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, valamint szerződéseit megvizsgálhatja és szakértővel megvizsgáltathatja.

3:25. § [A felügyelőbizottság tagjainak felelőssége]

A felügyelőbizottsági tagok az ellenőrzési kötelezettségük elmulasztásával vagy nem megfelelő teljesítésével a jogi személynek okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felelnek a jogi személlyel szemben.

VIII. Fejezet

A jogi személy képviselése

3:26. § [A jogi személy törvényes képviselése]

(1) A jogi személy törvényes képviselőjét a vezető tisztségviselő látja el.

(2) A vezető tisztségviselő képviselői jogát önállóan gyakorolja.

(3) A vezető tisztségviselő köteles a jogi személy jogszabályban előírt adatait a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.

3:27. § [Szervezeti képviselet]

(1) Ha a jogi személy létesítő okirata vagy szervezetére és működésére vonatkozó belső szabályzata a jogi személy szervezetén belül képviseleti joggal járó tisztséget határoz meg, e tisztség betöltője a jogi személy önálló képviselője.

(2) A jogi személy önálló jogi személyiséggel nem rendelkező szervezeti egységének vezetője az egység rendeltetésszerű működéséhez szükséges körben a jogi személy önálló képviselője.

(3) Az ügyvezetés az ügyek meghatározott csoportjára nézve a jogi személy munkavállalóit írásbeli nyilatkozattal a jogi személy képviseletének jogával ruházhatja fel; a képviseleti jogot a munkavállaló az ügyvezetés írásbeli nyilatkozatában meghatározott, képviseleti joggal rendelkező más személlyel együttesen gyakorolhatja.

3:28. § [A képviseleti jog korlátozása]

A jogi személynek a jogi személyek nyilvántartásába bejegyzett képviselője képviseleti jogának korlátozása és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról vagy a feltétel bekövetkeztéről vagy a jóváhagyásnak a szükségességéről és annak hiányáról tudott vagy tudnia kellett volna.

IX. Fejezet

A jogi személy szervezeti egységének jogalanyisága

3:29. § [A jogi személy szervezeti egységének jogalanyisága]

(1) Ha e törvény lehetővé teszi, a létesítő okirat rendelkezhet a jogi személy egyes szervezeti egységeinek jogi személlyé nyilvánításáról, feltéve, hogy a szervezeti egység az alapítóktól és a jogi személytől elkülöníthető szervezettel és vagyonnal rendelkezik.

(2) A jogi személy szervezeti egységre a jogi személy általános szabályait megfelelően alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a jogi személy szervezeti egység elkülönített vagyonából ki nem elégíthető hitelezői igényekért a jogi személy a szervezeti egység jogi személyiségének fennállása alatt és ezt követően is köteles helytállni.

3:30. § [A szervezeti egység jogalanyiségének megszűnésével kapcsolatos rendelkezések]

(1) A szervezeti egység jogi személyiségének megszűnése esetén jogai és kötelezettségei a jogi személyre szállnak át.

(2) Ha a jogi személy a szervezeti egység jogi személyiségének megszűnéséről döntött, e döntést köteles közzétenni. Azok a hitelezők, akiknek le nem járt követelése a döntés közzététele előtt keletkeztek, a közzétételtől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül a jogi személytől megfelelő biztosítékot követelhetnek, ha a szervezeti egység jogi személyiségének megszűnése követeléseik kielégítését veszélyezteti. A szervezeti egység törlésére akkor kerülhet sor, ha a jogi személy a jogosult kérésére megfelelő biztosítékot ad.

(3) Ha a jogi személy megszüntetésére irányuló eljárás lefolytatását rendelik el, a jogi személy szervezeti egységének jogi személyisége megszűnik.

IV. Cím

A jogi személy törvényes működésének biztosítékai

X. Fejezet

A jogi személy törvényességi felügyelete

3:31. § [A jogi személy törvényességi felügyelete]

(1) A jogi személyek feletti általános törvényességi felügyeletet a jogi személyt nyilvántartó bíróság látja el. A törvényességi felügyeleti jogkör nem terjed ki olyan ügyekre, amelyekben más bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye. A törvényességi felügyelet nem irányulhat a jogi személy döntéseinek gazdaságossági, célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.

(2) Ha a törvényes működés helyreállítása érdekében tett intézkedések nem vezetnek eredményre, a nyilvántartó bíróság megszünteti a jogi személyt.

XI. Fejezet

A jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata

3:32. § [A felülvizsgálat oka és a kezdeményezésre jogosultak]

A jogi személy tagja, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlója, a jogi személy vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja kérheti a bíróságtól a tagok vagy az alapítók és a jogi személy szervei által hozott határozat hatályon kívül helyezését, ha a határozat jogszabálysértő vagy a létesítő okiratba ütközik.

3:33. § [A határozat hatályon kívül helyezése iránti kereset]

(1) A határozat hatályon kívül helyezése iránt attól az időponttól számított harminc napon belül lehet keresetet indítani a jogi személy ellen, amikor a jogosult a határozatról tudomást szerzett vagy a határozatról tudomást szerezhette volna. A határozat meghozatalától számított egyéves, jogvesztő határidő elteltével per nem indítható.

(2) Nem jogosult perindításra az, aki a határozat meghozatalához szavazatával hozzájárult, kivéve, ha tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés miatt szavazott a határozat mellett.

(3) Ha a határozatot a jogi személy vezető tisztségviselője támadja meg, és a jogi személynek nincs más olyan vezető tisztségviselője, aki a jogi személy képviselőjét elláthatná, a perben a jogi személyt a felügyelőbizottság által kijelölt felügyelőbizottsági tag képviseli. Ha a jogi személynek nincs felügyelőbizottsága, vagy a felügyelőbizottság valamennyi tagja felperesként perben áll, a bíróság a jogi személy perbeli képviselőjére ügygondnokot rendel ki.

(4) A határozat hatályon kívül helyezése iránti per megindításának a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs. A bíróság indokolt esetben a felperes kérelmére a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A felfüggesztést elrendelő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

3:34. § [A határozat hatályon kívül helyezése]

(1) Ha a bíróság megállapítja, hogy a határozat jogszabályt sért vagy a létesítő okiratba ütközik, a határozatot hatályon kívül helyezi és szükség esetén új határozat meghozatalát rendeli el.

(2) A határozat hatályon kívül helyezését kimondó bírósági ítélet hatálya a határozat felülvizsgálatának kezdeményezésére jogosult, de perben nem álló más személyekre is kiterjed.

(3) Ha a jogszabálysértés vagy a létesítő okiratba ütközés nem jelentős és nem veszélyezteti a jogi személy jogszerű működését, a bíróság a jogsértés tényét állapítja meg.

XII. Fejezet

Állandó könyvvizsgáló

3:35. § [Állandó könyvvizsgáló]

(1) Ha a jogi személy a könyvvizsgálat ellátására állandó könyvvizsgálót vesz igénybe, az állandó könyvvizsgáló feladatai ellátása érdekében betekinthez a jogi személy irataiba, számviteli nyilvántartásaiba, könyveibe, a vezető tisztségviselőktől, a felügyelőbizottság tagjaitól és a jogi személy munkavállalóitól felvilágosítást kérhet, a jogi személy fizetési számláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, valamint szerződéseit megvizsgálhatja.

(2) Ha az állandó könyvvizsgáló a jogi személy vagyonának olyan változását észleli, amely veszélyezteti a jogi személlyel szembeni követelések kielégítését, vagy ha olyan körülményt észlel, amely a vezető tisztségviselők vagy a felügyelőbizottsági tagok e minőségükben kifejtett tevékenységükért való felelősségét vonja maga után, késedelem nélkül köteles az ügyvezetésnél kezdeményezni a tagok – tagság nélküli jogi személyek esetén az alapítói jogkör gyakorlójának – döntéshozatalához szükséges intézkedések megtételét. Ha a kezdeményezés nem vezet eredményre, a könyvvizsgáló köteles a feltárt körülményekről a jogi személy törvényességi felügyeletét ellátó nyilvántartó bíróságot értesíteni.

V. Cím

A jogi személy átalakulása, egyesülése, szétválása és jogutód nélküli megszűnése

XIII. Fejezet

Átalakulás, egyesülés, szétválás

3:36. § [Átalakulás]

(1) Jogi személy más típusú jogi személlyé történő átalakulása esetén az átalakuló jogi személy megszűnik, jogai és kötelezettségei az átalakulással keletkező jogi személyre mint általános jogutódra szállnak át.

(2) Átalakulás esetén a jogi személy létesítésére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

3:37. § [Korlátozások]

Nem alakulhat át a jogi személy, ha

a) jogutód nélküli megszűnése iránti eljárás vagy csődeljárás alatt áll;

b) vele szemben jogi személy elleni büntetőjogi intézkedés iránti eljárás van folyamatban, vagy jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedés hatálya alatt áll; vagy

c) a tagok vagy az alapítók a létesítő okirat szerinti vagyoni hozzájárulásukat nem teljesítették.

3:38. § [Döntés az átalakulás kezdeményezéséről]

(1) A jogi személy átalakulásának kezdeményezéséről – az átalakulás módjának és a jogutód jogi személynek a meghatározásával – a jogi személy tagjai, illetve alapítói döntenek.

(2) Az (1) bekezdés szerinti döntést követően a jogi személy ügyvezetése köteles az átalakulási vagyonszámoló-tervezetet is tartalmazó átalakulási tervet készíteni és azt a tagokkal, illetve alapítókkal közölni.

3:39. § [Az átalakulásban részt nem vevő tagok]

(1) A tagsággal rendelkező jogi személy tagjai az átalakulási terv közlésétől számított harminc napon belül nyilatkozhatnak arról, hogy nem kívánnak az átalakulással létrejövő jogi személy tagjaivá válni.

(2) Az (1) bekezdés szerint jognyilatkozatot tett tagok tagsági jogviszonya az átalakulás időpontjában megszűnik, és az átalakuló jogi személy vagyonából olyan hányadra jogosultak, amelyet a jogi személy jogutód nélküli megszűnése esetén igényelhetnének.

(3) Az átalakulási tervet a tagok (1) bekezdés szerinti nyilatkozata alapján szükség szerint módosítani kell.

3:40. § [Az átalakulás befejezése]

(1) Az átalakulásról a tagok vagy alapítók az átalakulási terv elfogadásával határoznak; e határozatot a döntéshozó szerv legalább háromnegyedes szótöbbséggel hozza meg.

(2) Az elfogadott átalakulási tervet az átalakulásról hozott döntéssel együtt közzé kell tenni. Azok a hitelezők, akiknek le nem járt követeléseik a közzététel előtt keletkeztek, a közzétételtől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül az átalakuló jogi személytől megfelelő biztosítékot követelhetnek, ha az átalakulás követeléseik kielégítését veszélyezteti.

(3) Az átalakulással létrejövő jogi személy nyilvántartásba vételével egyidejűleg az átalakulással megszűnő jogi személyt törölni kell a nyilvántartásból. A létrejövő jogi személy nyilvántartásba vételéig az átalakuló jogi személy a bejegyzett jogi személy típusban folytatja tevékenységét.

(4) Ha a nyilvántartó bíróság az átalakulás bejegyzését elutasítja, a jogi személy korábbi formájában működik tovább.

3:41. § [Egyesülés]

(1) A jogi személy más jogi személyekkel összeolvadás vagy beolvadás útján egyesülhet. Összeolvadásnál az összeolvadó jogi személyek megszűnnek, és új jogi személy jön létre általános jogutódlás mellett. Beolvadásnál a beolvadó jogi személy szűnik meg, általános jogutódja az egyesülésben részt vevő másik jogi személy.

(2) Ha az egyesülésben részt vevő jogi személyek mindegyike határoz az egyesülés kezdeményezéséről, az ügyvezetéseik kötelesek az átalakulási tervnek megfelelő tartalommal közös egyesülési tervet készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi részt vevő jogi személy vagyonszámoló-tervezetét, valamint az egyesüléssel létrejövő jogi személy nyitó vagyonszámoló-tervezetét.

(3) Az egyesülésben részt vevő jogi személyek az egyesülési terv elfogadásáról külön-külön döntenek. Az egyesülési tervet akkor kell elfogadottnak tekinteni, ha azt az egyesülésben részt vevő valamennyi jogi személy elfogadta.

3:42. § [Szétválás]

(1) A jogi személy különválás vagy kiválás útján több jogi személlyé szétválhat. Különválás esetén a jogi személy megszűnik, és vagyona a különválással létrejövő több jogi személyre mint jogutódra száll át. Kiválás esetén a jogi személy fennmarad, és vagyonának egy része a kiválással létrejövő jogi személyre mint jogutódra száll át.

(2) A jogi személy kiválással vagy különválással úgy is szétválhat, hogy

a) a kiváló tag a jogi személy vagyonának egy részével már működő jogi személyhez mint jogutódhoz csatlakozik (beolvadásos kiválás);

b) a különváló tagok a jogi személy vagyonának rájuk eső részével különböző, már működő jogi személyekhez mint jogutódokhoz csatlakoznak (beolvadásos különválás).

(3) Beolvadásos kiválás és beolvadásos különválás esetén a döntéshozó szerv szétválásról szóló döntéséhez annak a jogi személynek a hozzájárulása is szükséges, amelybe a kiváló vagy különváló tagok beolvadnak.

3:43. § [A szétváló jogi személy jogai és kötelezettségei]

(1) A szétváló jogi személy jogutódjai – ideértve kiválás esetén a megmaradó jogi személyt is – a szétváló jogi személynek a szétválás előtt keletkezett kötelezettségeiért a szétválási terv rendelkezései szerint kötelesek helytállni. Ha az adott kötelezettséget a szétválási tervben nevesített jogutód nem teljesíti, azért valamennyi jogutód egyetemlegesen köteles helytállni.

(2) Ha egy kötelezettségről a szétválási tervben nem rendelkeznek, azért a jogutódok egyetemlegesen kötelesek helytállni.

(3) A szétváló jogi személy vagyonmegosztás előtt szerzett jogainak érvényesítésére a szétválás után az a jogutód jogosult, amelynek az adott jogot a szétválási terv juttatta. Ha valamely jogról a szétválási tervben nem rendelkeztek, az a jogutódokat a vagyonmegosztás arányában illeti meg.

3:44. § [Az átalakulás szabályainak alkalmazása]

A jogi személy egyesülésére és szétválására az átalakulásra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

XIV. Fejezet

A jogi személy jogutód nélküli megszűnése

3:45. § [Jogi személy jogutód nélküli megszűnése]

(1) A jogi személy jogutód nélkül megszűnik, ha

a) határozott időre jött létre és a meghatározott időtartam eltelt;

b) megszűnése meghatározott feltétel bekövetkezéséhez kötött és e feltétel bekövetkezett;

c) a tagok vagy alapítók kimondják megszűnését; vagy

d) az arra jogosult szerv megszünteti

feltéve mindegyik esetben, hogy a jogi személy vagyoni viszonyainak lezárására irányuló megfelelő eljárás lefolytatását követően a bíróság a jogi személyt a nyilvántartásból törli.

(2) A jogutód nélkül megszűnt jogi személynek a hitelezők kielégítése után fennmaradt vagyona a jogi személy tagjait, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlóit illeti meg olyan arányban, amilyen arányban ők vagy jogelődjük a jogi személy javára vagyoni hozzájárulást teljesítettek.

(3) A jogutód nélkül megszűnt jogi személy tagjai és alapítója a felosztott vagyonból való részesedésük mértékéig kötelesek helytállni a megszűnt jogi személy ki nem elégített tartozásaiért.

MÁSODIK RÉSZ

EGYESÜLET

VI. Cím

Az egyesület fogalma, létesítése, tagsága

3:46. § [Az egyesület fogalma]

- (1) Az egyesület a tagok közös, tartós, alapszabályban meghatározott céljának folyamatos megvalósítására létesített, nyilvántartott tagsággal rendelkező jogi személy.
- (2) Egyesület nem alapítható gazdasági tevékenység céljára.
- (3) Az egyesület az egyesületi cél megvalósításával közvetlenül összefüggő gazdasági tevékenység végzésére jogosult.
- (4) Az egyesület vagyonát céljának megfelelően használhatja, vagyonát nem oszthatja fel tagjai között, és a tagok részére nyereséget nem juttathat.

3:47. § [Létesítés]

Az egyesület létrehozásához alapszabály elfogadása, az alapszabály elfogadásához legalább tíz személy egybehangzó akaratnyilatkozata szükséges.

3:48. § [Az egyesületi tag jogállása]

- (1) Az egyesület tagja jogosult az egyesület tevékenységében részt venni.
- (2) Az egyesület tagjait egyenlő jogok illetik meg és egyenlő kötelezettségek terhelik, kivéve, ha az alapszabály különleges jogállású tagságot határoz meg.
- (3) A tag tagsági jogait személyesen gyakorolhatja. A tag tagsági jogait akkor gyakorolhatja képviselõn keresztül, ha azt az alapszabály lehetővé teszi. A tagsági jogok forgalomképtelenek és nem örökölhetõk.

3:49. § [A tagok kötelezettsége]

- (1) Az egyesület tagja köteles az alapszabályban meghatározott tagi kötelezettségek teljesítésére.
- (2) Az egyesület tagja nem veszélyeztetheti az egyesület céljának megvalósítását és az egyesület tevékenységét.

3:50. § [A tagsági jogviszony keletkezése]

- (1) Az egyesületi tagság az alapításkor az egyesület nyilvántartásba vételével, az alapítást követõen a belépési kérelemnek a közgyûlés általi elfogadásával keletkezik.
- (2) A tagok személyére vonatkozó adatok nem nyilvánosak.

3:51. § [A tagsági jogviszony megszûnése]

- (1) A tagsági jogviszony megszûnik
  - a) a tag kilépésével;
  - b) a tagsági jogviszony egyesület általi felmondásával;
  - c) a tag kizárásával;
  - d) a tag halálával vagy jogutód nélküli megszûnésével.

(2) A tag tagsági jogviszonyát az egyesület képviselőjéhez intézett írásbeli nyilatkozattal bármikor, indokolás nélkül megszüntetheti.

3:52. § [A tagsági jogviszony felmondása]

(1) Ha az alapszabály a tagságot feltételekhez köti, és a tag nem felel meg ezeknek a feltételeknek, az egyesület a tagsági jogviszonyt harminc napos határidővel írásban felmondhatja.

(2) A felmondásról az egyesület közgyűlése dönt.

3:53. § [A tag kizárása]

(1) A tagnak jogszabályt, az egyesület alapszabályát vagy közgyűlési határozatát súlyosan vagy ismételten sértő magatartása esetén a közgyűlés – bármely egyesületi tag vagy egyesületi szerv kezdeményezésére – a taggal szemben kizárási eljárást folytathat le, ha az alapszabály a tisztességes eljárást biztosító szabályokat meghatározta.

(2) A tag kizárását kimondó határozatot írásba kell foglalni és indokolással kell ellátni; az indokolásnak tartalmaznia kell a kizárás alapjául szolgáló tényeket és bizonyítékokat, továbbá a jogorvoslati lehetőségről való tájékoztatást. A kizáró határozatot a taggal közölni kell.

(3) Az alapszabály a kizáró határozat ellen fellebbezési lehetőséget biztosíthat, ebben az esetben az alapszabályban rendelkezni kell a fellebbezési eljárásról és a fellebbezést elbíráló egyesületi szervről.

VII. Cím

Az egyesület alapszabálya és szervei

3:54. § [Az alapszabály tartalmi elemei és értelmezése]

(1) A jogi személy létesítő okiratának általános kötelező tartalmi elemein túl az egyesület alapszabályában meg kell határozni

a) a tag jogait és kötelezettségeit;

b) az egyesület szerveit és azok hatáskörét, továbbá a tagokra, a vezető tisztségviselőkre és a felügyelőbizottsági tagokra vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat;

c) a jogszabályt, az alapszabályt vagy az egyesületi határozatot sértő vagy az egyesület céljával összeegyeztethetetlen tagi magatartás esetén alkalmazható jogkövetkezményeket és a taggal szembeni eljárás szabályait vagy mindezeknek a mellőzését;

d) a közgyűlés összehívásának és lebonyolításának, a közgyűlés helye meghatározásának, a közgyűlési meghívó tartalmának, a napirendnek, a közgyűlés tisztségviselőinek, a levezető elnöknek, a szavazatszámológó megválasztásának, a határozatképességnek, a szavazásnak, a jegyzőkönyvvezetésnek, valamint a határozatok kihirdetésének szabályait; és

e) a szavazati jog gyakorlásának feltételeit.

(2) Az alapszabályt az egyesület céljának figyelembe vételével kell értelmezni.

3:55. § [Közgyűlés, küldöttgyűlés]

(1) Az egyesület döntéshozó szerve a közgyűlés.

(2) A tag jogosult a közgyűlésen részt venni, szavazati jogát gyakorolni, a közgyűlés rendjének megfelelően felszólalni, kérdéseket feltenni, javaslatokat és észrevételeket tenni.

(3) Ha az alapszabály küldöttgyűlés működését írja elő, meg kell határoznia a küldöttek választásának módját. A küldöttgyűlésre egyebekben a közgyűlés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

3:56. § [A közgyűlés ülésezése]

(1) A közgyűlés évente legalább egy alkalommal ülésezik.

(2) A közgyűlés nem nyilvános; azon a tagokon és az ügyvezetésen kívül a közgyűlés összehívására jogosult által meghívottak és az alapszabály vagy a közgyűlés határozata alapján tanácskozási joggal rendelkező személyek vehetnek részt.

3:57. § [A közgyűlés hatásköre]

A közgyűlés hatáskörébe tartozik

a) az alapszabály módosítása;

b) az egyesület megszűnésének, egyesülésének és szétválásának elhatározása;

c) a vezető tisztségviselő megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása;

d) az éves költségvetés elfogadása;

e) az éves beszámoló – ezen belül az ügyvezető szervnek az egyesület vagyoni helyzetéről szóló jelentésének – elfogadása;

f) a vezető tisztségviselő feletti munkáltatói jogok gyakorlása, ha a vezető tisztségviselő az egyesülettel munkaviszonyban áll;

g) az olyan szerződés megkötésének jóváhagyása, amelyet az egyesület saját tagjával, vezető tisztségviselőjével, a felügyelőbizottság tagjával vagy ezek hozzátartozójával köt;

h) a jelenlegi és korábbi egyesületi tagok, a vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottsági tagok vagy más egyesületi szervek tagjai elleni kártérítési igények érvényesítéséről való döntés;

i) a felügyelőbizottság tagjainak megválasztása, visszahívásuk és díjazásuk megállapítása;

j) a választott könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása és díjazásának megállapítása; és

k) a végelszámoló kijelölése.

3:58. § [A napirend kiegészítése]

(1) A közgyűlési meghívó kézbesítésétől vagy közzétételétől számított, az alapszabályban meghatározott időn belül a tagok és az egyesület szervei a közgyűlést összehívó szervtől vagy személytől a napirend kiegészítését kérhetik, a kiegészítés indokolásával.

(2) A napirend kiegészítésének tárgyában a közgyűlést összehívó szerv vagy személy jogosult dönteni. Ha a napirend kiegészítése iránti kérelemről a közgyűlést összehívó szerv vagy személy nem dönt vagy azt elutasítja, a közgyűlés a napirend elfogadásáról szóló határozat meghozatalát megelőzően külön dönt a napirend kiegészítésének tárgyában.

3:59. § [Határozathozatal]

(1) Az egyesület alapszabályának módosításához a jelen lévő tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

(2) Az egyesület céljának módosításához és az egyesület megszűnéséről szóló közgyűlési döntéshez a szavazati joggal rendelkező tagok háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

3:60. § [Az ügyvezetés ellátása]

Az egyesület ügyvezetését az egyesület ügyvezetője vagy az elnökség látja el. Az egyesület vezető tisztségviselői az ügyvezető vagy az elnökség tagjai.

3:61. § [Elnökség]

(1) Az elnökség három tagból áll. Az elnökség az elnökét maga választja tagjai közül.

(2) Az elnökség tagjai kötelesek a közgyűlésen részt venni, a közgyűlésen az egyesülettel kapcsolatos kérdésekre válaszolni, az egyesület tevékenységéről és gazdasági helyzetéről beszámolni.

3:62. § [A vezető tisztségviselői megbízás]

(1) Ha az alapszabályban vagy a választás során a vezető tisztségviselői megbízás időtartamáról a tagok nem rendelkeznek, a vezető tisztségviselő megbízatása két évre szól.

(2) Az öt évnél hosszabb időre szóló vezető tisztségviselői megbízás az öt évet meghaladó részében semmis.

(3) A vezető tisztségviselőket az egyesület tagjai közül kell választani, az alapszabály felhatalmazása alapján a vezető tisztségviselők legfeljebb egyharmada választható az egyesület tagjain kívüli személyekből.

3:63. § [Az ügyvezetés feladatai]

Az ügyvezetés feladatkörébe tartozik

a) az egyesület napi ügyeinek vitele, az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyekben a döntések meghozatala;

b) a beszámolók előkészítése és azoknak a közgyűlés elé terjesztése;

c) az éves költségvetés elkészítése és annak a közgyűlés elé terjesztése;

d) az egyesületi vagyon kezelése, a vagyon felhasználására és befektetésére vonatkozó, a közgyűlés hatáskörébe nem tartozó döntések meghozatala és végrehajtása;

e) az egyesület jogszabály és az alapszabály szerinti szervei megalakításának és a tisztségviselők megválasztásának előkészítése;

f) a közgyűlés összehívása, a tagság és az egyesület szerveinek értesítése;

g) az ügyvezető szerv által összehívott közgyűlés napirendi pontjainak meghatározása;

h) részvétel a közgyűlésen és válaszadás az egyesülettel kapcsolatos kérdésekre;

i) a tagság nyilvántartása;

j) az egyesület határozatainak, szervezeti okiratainak és egyéb könyveinek vezetése;

k) az egyesület működésével kapcsolatos iratok megőrzése;

l) az egyesületet érintő megszűnési ok fennállásának mindenkori vizsgálata és annak bekövetkezte esetén az e törvényben előírt intézkedések megtétele; és

m) az alapszabály felhatalmazása alapján a tag felvételéről való döntés.

3:64. § [A közgyűlés összehívása]

(1) Az ügyvezető szerv köteles a közgyűlést összehívni a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha

a) az egyesület vagyona az esedékes tartozásokat nem fedezi;

b) az egyesület előreláthatólag nem lesz képes a tartozásokat esedékességkor teljesíteni; vagy

c) az egyesület céljainak elérése veszélybe került.

(2) Az (1) bekezdés alapján összehívott közgyűlésen a tagok kötelesek az összehívásra okot adó körülmény megszüntetése érdekében intézkedést tenni vagy az egyesület megszüntetéséről dönteni.

3:65. § [A felügyelőbizottság létrehozásának kötelező esetei]

- (1) Kötelező felügyelőbizottságot létrehozni, ha a tagok több mint fele nem természetes személy, vagy ha a tagság létszáma a száz főt meghaladja.
- (2) A felügyelőbizottság feladata az egyesületi szervek, valamint a jogszabályok, az alapszabály és az egyesületi határozatok végrehajtásának, betartásának ellenőrzése.

VIII. Cím

Az egyesület megszűnése

3:66. § [Jogutódlással történő megszűnés]

Egyesület csak egyesülettel egyesülhet és csak egyesületekre válhat szét.

3:67. § [A jogutód nélküli megszűnés okai]

A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl az egyesület jogutód nélkül megszűnik, ha

- a)* az egyesület megvalósította célját vagy az egyesület céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és új célt nem határoztak meg; vagy
- b)* az egyesület tagjainak száma hat hónapon keresztül nem éri el a tíz főt.

3:68. § [Rendelkezés a fennmaradó vagyronról]

(1) Az egyesület jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők követeléseinek kiegyenlítése után fennmaradó vagyont az alapszabályban meghatározott – ennek hiányában a nyilvántartó bíróság által kijelölt –, az egyesület céljával megegyező vagy hasonló cél megvalósítására létrejött közhasznú szervezetnek kell átadni.

(2) A fennmaradó vagyon sorsáról a nyilvántartó bíróság a törlést kimondó határozatában rendelkezik, a vagyónátruházás teljesítésére szükség esetén ügygondnokot rendel ki. A vagyon feletti rendelkezési jog az egyesület törlésével száll át az új jogosultra.

3:69. § [A vezető tisztségviselők felelőssége jogutód nélküli megszűnés esetén]

(1) Az egyesület jogutód nélküli megszűnése után a vezető tisztségviselőkkel szemben e minőségükben az egyesületnek okozott károk miatti kártérítési igényt – a jogerős bírósági törléstől számított egy éven belül – az egyesület törlésének időpontjában tagsági jogviszonyban álló tag vagy az érvényesítheti, akinek a részére a megszűnéskor fennmaradó egyesületi vagyont át kellett adni, vagy ha lett volna vagyon, át kellett volna adni.

(2) Az egyesület megszűnését megelőző két évben a vezető tisztségviselők az egyesület megszűnésétől számított két évig egyetemlegesen kötelesek helytállni az egyesület hitelezőivel szemben mindazon tartozásokért, amelyeket az egyesület vagyona vagy a vagyoni hozzájárulást nem szolgáltató egyesületi tagoknak a jogi személy általános szabályai szerinti helytállási kötelezettsége nem fedezett.

3:70. § [Választottbírósági eljárás kikötése]

Az egyesület alapszabálya vagy a jogvitában érintett személyek megállapodása a tagsági jogviszonyból, továbbá az egyesületi szervek és a tagok egymás közti jogviszonyából eredő jogvitákra állandó vagy eseti választottbíróság eljárását kötheti ki.

HARMADIK RÉSZ
GAZDASÁGI TÁRSASÁG

IX. Cím

A gazdasági társaságok közös szabályai

XV. Fejezet

Általános rendelkezések

3:71. § [A gazdasági társaság fogalma]

(1) A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.

(2) A társaság nyeresége a tagokat vagyoni hozzájárulásuk arányában illeti meg, és a veszteséget is ilyen arányban kell viselniük. A társaság a tag részére tárgyévi adózott eredménye, illetve szabad eredménytartaléka terhére teljesíthet kifizetést vagy más vagyoni szolgáltatást. Semmis a társasági szerződés azon rendelkezése, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteség viseléséből teljesen kizár.

(3) A tag a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.

3:72. § [Formakényszer]

(1) Gazdasági társaság közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.

(2) A gazdasági társaság nevében a gazdasági társaság formájára vonatkozó elnevezést kell feltüntetni.

3:73. § [A társaság tagjai]

(1) Természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet a társaság korlátlanul felelős tagja. Kiskorú személy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet.

(2) Közkereseti társaság, betéti társaság és egyéni cég nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.

(3) A részvénytársaság tagjai a részvényesek. A részvénytársaság kivételével tagsági jogokról nem lehet értékpapírt kibocsátani.

3:74. § [Jognyilatkozatok megtételének módja és ideje]

(1) A társasággal kapcsolatos jognyilatkozatot írásban lehet megtenni. Ezt a rendelkezést alkalmazni kell a társaság határozatára, valamint jognyilatkozatnak és határozatnak a címmel való közlésére.

(2) A társasággal kapcsolatos jognyilatkozat akkor tehető meg vagy közölhető elektronikus hírközlő eszközök útján, ha ezt a társaság létesítő okirata lehetővé teszi, és meghatározza ennek feltételeit és módját.

(3) Ha a gazdasági társasággal kapcsolatos jognyilatkozat megtétele vagy cselekmény elvégzése kötelező, e kötelezettséget késedelem nélkül kell teljesíteni.

(4) Ha az írásbeli jognyilatkozatot postán küldik el, azt az ellenkező bizonyításáig a tértivevényen feltüntetett átvételi időpontban, ajánlott küldemény esetén a feladástól számított ötödik munkanapon a belföldi címzethez megérkezettnek kell tekinteni.

3:75. § [A választottbírói út igénybevétele]

(1) Társasági jogi jogvitára a létesítő okiratban vagy a jogvitában érintett személyek megállapodásában választottbírói eljárás köthető ki.

(2) Társasági jogi jogvitának minősül

a) a gazdasági társaság és a tagja vagy volt tagja közti, a társasági jogviszonyból eredő jogvita, ide értve a társasági szervek által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezését;

b) a tagok társasági jogviszonyával kapcsolatos, egymással szemben keletkezett jogvitája; és

c) a gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag közötti, a vezető tisztségviselői vagy a felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyból eredő jogvita.

3:76. § [A gazdasági társaságok közös szabályainak alkalmazása]

A gazdasági társaságok közös szabályait kell alkalmazni, ha e törvény az egyes gazdasági társasági formákkal kapcsolatban eltérően nem rendelkezik.

XVI. Fejezet

A gazdasági társaság alapítása

3:77. § [A gazdasági társaság létesítő okirata]

A gazdasági társaság létesítő okirata – a részvénytársaság és az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság kivételével – a társasági szerződés. A részvénytársaság létesítő okirata az alapszabály, az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságé az alapító okirat.

3:78. § [A létesítő okirat alaki követelményei]

(1) A létesítő okiratot valamennyi alapító tagnak alá kell írnia. A tag helyett a társasági szerződést közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező képviselője is aláírhatja.

(2) A létesítő okiratot közjegyzői okiratba vagy ügyvéd, illetve valamelyik alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.

3:79. § [A társaság tevékenységének helye]

(1) Ha a társaság székhelye nem azonos a társaság központi ügyintézésének helyével, a létesítő okiratban a központi ügyintézés helyét is meg kell jelölni.

(2) A létesítő okiratban a társaság telephelyét és fióktelepét fel kell tüntetni, ha annak a nyilvántartásba való bejegyzését a társaság kéri.

3:80. § [A társaság tevékenységi körével kapcsolatos rendelkezések]

(1) Ha jogszabály valamely gazdasági tevékenység gyakorlását hatósági engedélyhez köti, a társaság e tevékenységet a jogerős hatósági engedély alapján kezdheti meg.

(2) Jogszabály által képesítéshez kötött tevékenységet a gazdasági társaság akkor végezhet, ha az e tevékenységben személyes közreműködést vállaló tagja, vagy a társasággal munkavégzésre irányuló polgári jogi vagy munkajogi jogviszonyban álló legalább egy személy a képesítési követelménynek megfelel.

3:81. § [A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása]

(1) Ha a tag a létesítő okiratban vállalt vagyoni hozzájárulását az előírt időpontig nem szolgáltatja, az ügyvezetés harmincnapos határidő tüzésével és a jogkövetkezmények feltüntetésével felszólítja a tagot a teljesítésre.

(2) A harmincnapos határidő eredménytelen elteltével a vagyoni hozzájárulását nem teljesítő tag tagsági jogviszonya a határidő lejáratát követő nappal megszűnik. A tagsági jogviszony megszűnését az ügyvezetésnek a volt taggal közölnie kell. A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztásával a gazdasági társaságnak okozott kárért a volt tag a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

(3) Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása esetére az e törvényben meghatározottnál a tagra nézve enyhébb következményeket ír elő.

3:82. § [Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás]

(1) Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként követelés is szolgáltatható, ha azt az adós elismerte, vagy az jogerős bírósági határozaton alapul. A tag munkavégzésre, személyes közreműködésre vagy szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem lehet nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás.

(2) Azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli vagyoni hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el, az ebből eredő károkért a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást teljesítővel egyetemlegesen felelnek a társasággal szemben a szerződésszegéssel okozott felelősség szabályai szerint.

(3) A létesítő okiratnak az (1) és a (2) bekezdésben foglalt szabályokkal ellentétes rendelkezése semmis.

3:83. § [A társaság alapításának bírósági bejelentése]

(1) Gazdasági társaság alapítását a létesítő okirat közjegyzői okiratba foglalásától vagy ügyvédi vagy jogtanácsosi ellenjegyzésétől számított harminc napon belül be kell jelenteni a nyilvántartó bíróságnak.

(2) Ha a gazdasági társaság alapítása hatósági engedélyhez kötött, a bejelentést a jogerős engedély kézhezvételétől számított tizenöt napon belül kell teljesíteni.

3:84. § [Előtársaság]

(1) A gazdasági társaság a létesítő okirat közjegyzői okiratba foglalásától vagy ügyvédi vagy jogtanácsosi ellenjegyzésétől kezdődően a létrehozni kívánt társaság előtársaságaként működhet. Üzletszerű gazdasági tevékenységet az előtársaság a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtását követően folytathat. Az előtársasági jelleget a társaság iratain és jognyilatkozatain fel kell tüntetni; ennek hiányában az előtársaság által tett jognyilatkozat – ha a nyilvántartó bíróság a társaságot nem jegyzi be – az alapítók által együttesen tett jognyilatkozatnak minősül.

(2) Az előtársaságra a létrehozni kívánt gazdasági társaságra irányadó szabályokat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

- a) a tagok személyében kizárólag jogszabályon alapuló változás következhet be;
- b) a létesítő okirat módosítására – a nyilvántartó bíróság, valamint a hatósági engedély kiadására jogosult szerv felhívása teljesítésének kivételével – nem kerülhet sor;
- c) az előtársaság gazdasági társaságot nem alapíthat, és abban tagként nem vehet részt;
- d) nem kezdeményezhető tag kizárására irányuló per; és
- e) nem határozható el átalakulás, egyesülés, szétválás, valamint jogutód nélküli megszűnés.

(3) Ha a gazdasági társaságot a bíróság jogerősen bejegyzi, az előtársasági létszakasz megszűnik, és az előtársaságként kötött jogügyletek a gazdasági társaság jogügyleteinek minősülnek.

(4) Ha a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, az erről való tudomásszerzés után az előtársaság a működését késedelem nélkül köteles megszüntetni. E kötelezettség megszegésével okozott károkért az előtársaság vezető tisztségviselői a szerződészegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek.

(5) Az előtársaság működésének (4) bekezdés szerinti megszűnése esetén a megszűnésig vállalt kötelezettségeket a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból kell teljesíteni. Az ebből ki nem egyenlíthető követelésekért az alapítók harmadik személyekkel szemben egyetemlegesen kötelesek helytállni.

(6) A (4)-(5) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a társaság a nyilvántartásbavételi kérelmet visszavonja.

XVII. Fejezet

A létesítő okirat módosítása

3:85. § [A létesítő okirat módosításának esetei]

(1) A létesítő okirat módosításáról – ha az nem szerződéssel történik – a társaság legfőbb szerve legalább háromnegyedes szótöbbséggel dönt.

(2) A társaság cégnevének, székhelyének, telephelyeinek, fióktelepeinek, és a társaság – főtevékenységnek nem minősülő – tevékenységi körének megváltoztatásáról a legfőbb szerv egyszerű szótöbbséggel hoz határozatot.

(3) Valamennyi tag egyhangú határozatára van szükség, ha a módosítás egyes tagok jogait hátrányosan érintené, vagy helyzetét terheesebbé tenné. Az e kérdésben való szavazásnál azok a tagok is szavazhatnak, akik egyébként szavazati joggal nem rendelkeznek.

(4) A létesítő okirat módosítására egyebekben a társaság alapítására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a módosítást tartalmazó okiratot a tagoknak nem kell aláírniuk, és azt a társaság jogtanácsosa is ellenjegyezheti.

XVIII. Fejezet

Kisebbségvédelem

3:86. § [A legfőbb szerv összehívásának kezdeményezése]

(1) A gazdasági társaság azon tagja vagy tagjai, akik együttesen a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkeznek, az ok és a cél megjelölésével bármikor kérhetik a társaság legfőbb szerve ülésének összehívását vagy a legfőbb szerv ülés tartása nélküli döntéshozatalát. Ha az ügyvezetés a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem intézkedik a legfőbb szerv ülésének a lehető legkorábbi időpontra történő összehívása érdekében, illetve nem kezdeményezi az ülés tartása nélküli döntéshozatalát, az ülést az indítványozók kérelmére a nyilvántartó bíróság hívja össze, vagy a nyilvántartó bíróság felhatalmazza az indítványozókat az ülés összehívására.

(2) A legfőbb szerv ülésének várható költségeit az indítványozók kötelesek megelőlegezni. A gazdasági társaság legfőbb szerve a kisebbség kérelmére összehívott

ülésen dönt arról, hogy a rendkívüli üléssel kapcsolatos költségeket az indítványozók vagy a társaság viseli-e.

3:87. § [Egyedi könyvvizsgálat kezdeményezése]

(1) Ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, amely szerint az utolsó beszámolót, illetve az utolsó két évben az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos valamely gazdasági eseményt vagy kötelezettségvállalást ezzel külön megbízandó könyvvizsgáló vizsgálja meg, ezt a vizsgálatot a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező tagnak vagy tagoknak a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül benyújtott kérelmére a nyilvántartó bíróság a társaság költségére köteles elrendelni és a könyvvizsgálót kijelölni.

(2) A kérelem teljesítését a nyilvántartó bíróság megtagadja, ha megállapítja, hogy a kisebbségi jogokkal a kérelmet előterjesztő tagok visszaélnék.

(3) A vizsgálattal a társaság könyvvizsgálója nem bízható meg.

(4) A vizsgálat költségeit a társaság előlegezi és viseli. A társaság a költségeket abban az esetben háríthatja át a tagra, ha az a vizsgálatot nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezte.

3:88. § [Igényérvényesítés kezdeményezése]

Ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, hogy a társaságnak valamely tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag, továbbá a könyvvizsgáló ellen támasztható követelését érvényesítsék, a követelést a szavazati jogok öt százalékával rendelkező tagok a legfőbb szerv ülésétől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül a gazdasági társaság képviselőjében a társaság javára maguk is érvényesíthetik.

3:89. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely a jelen fejezet rendelkezéseitől a kisebbség hátrányára tér el.

XIX. Fejezet

A tag kizárása

3:90. § [A tag kizárásának feltételei és a kizárás joghatása]

(1) A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.

(2) Kizárási per kétszemélyes társaságnál nem indítható. Nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik.

(3) Kizárás esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.

3:91. § [A tag kizárására irányuló eljárás]

(1) A tag kizárása iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárás okát megjelölő határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat.

(2) Az (1) bekezdés szerinti határozaton alapuló keresetet a legfőbb szerv határozatának meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kell megindítani.

(3) A bíróság az érintett tag tagsági jogait – kérelemre – a bíróság jogerős döntéséig felfüggeszheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti.

(4) A felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a tagok egymás közötti viszonyában akkor sem terheli, ha a társaság tartozásaiért harmadik személlyel szemben köteles helytállni.

(5) A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.

XX. Fejezet

A gazdasági társaság szervezete

1. A gazdasági társaság legfőbb szerve

3:92. § [A legfőbb szerv feladat- és hatásköre]

(1) A gazdasági társaság tagjainak döntéshozó szerve a legfőbb szerv.

(2) A gazdasági társaság legfőbb szervének feladata a társaság alapvető üzleti és személyi kérdéseiben való döntéshozatal. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a számviteli törvény szerinti beszámoló (a továbbiakban: beszámoló) jóváhagyása és a nyereség felosztásáról való döntés.

(3) A gazdasági társaság legfőbb szerve dönt a taggal, a vezető tisztségviselővel, a felügyelőbizottsági taggal és a társasági könyvvizsgálóval szembeni kártérítési igény érvényesítéséről.

(4) Egyszemélyes társaságnál a legfőbb szerv hatáskörét az alapító vagy az egyedüli tag gyakorolja. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az alapító vagy az egyedüli tag írásban határoz és a döntés az ügyvezetéssel való közléssel válik hatályossá.

3:93. § [Részvétel a legfőbb szerv döntéshozatalában]

(1) A gazdasági társaság minden tagja jogosult személyesen vagy képviselő útján a legfőbb szerv tevékenységében részt venni. Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, egy tag egy képviselőt bízhat meg, egy képviselő több tagot is képviselhet. A képviseletre szóló meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

(2) A társaság legfőbb szervében gyakorolható szavazati jog mértéke a tag vagyoni hozzájárulásához igazodik.

3:94. § [A legfőbb szerv ülése]

(1) A legfőbb szerv ülése nem nyilvános. A legfőbb szerv ülésén a társaság vezető tisztségviselői és a felügyelőbizottság tagjai tanácskozási joggal részt vehetnek.

(2) A tag a legfőbb szerv ülésén tagsági jogait személyes részvétel helyett elektronikus hírközlő eszközök igénybevételével akkor gyakorolhatja, ha a létesítő okirat az igénybe vehető elektronikus hírközlő eszközöket, valamint azok alkalmazásának feltételeit és módját úgy határozza meg, hogy a tagok azonosítása, és a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikáció biztosított legyen.

(3) A nem szabályosan összehívott vagy megtartott ülésen elfogadott és ebből az okból érvénytelen határozat az elfogadásának időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé

válik, ha a határozatot az ülés napjától számított harminc napon belül valamennyi tag egyhangúlag érvényesnek ismeri el.

3:95. § [Határozathozatal ülés tartása nélkül]

(1) Ha a létesítő okirat a határozathozatalt ülés tartása nélkül is lehetővé teszi, az ilyen határozathozatalt az ügyvezetés a határozat tervezetének a tagok részére történő megküldésével kezdeményezi. A tagok számára a tervezet kézhezvételétől számított legalább nyolcnapos határidőt kell biztosítani arra, hogy szavazatukat megküldjék az ügyvezetés részére.

(2) Az ülés tartása nélküli döntéshozatal során e törvénynek a határozatképességre és szavazásra vonatkozó rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a határozathozatali eljárás akkor eredményes, ha legalább annyi szavazatot megküldenek az ügyvezetés részére, amennyi szavazati jogot képviselő tag jelenléte a határozatképességéhez szükséges lenne ülés tartása esetén.

(3) Ha bármely tag az ülés megtartását kívánja, a legfőbb szerv ülését az ügyvezetésnek össze kell hívnia.

(4) A szavazásra megszabott határidő utolsó napját követő három napon belül – ha valamennyi tag szavazata ezt megelőzően érkezik meg, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napjától számított három napon belül – az ügyvezetés megállapítja a szavazás eredményét, és azt további három napon belül közli a tagokkal. A határozathozatal napja a szavazási határidő utolsó napja, ha valamennyi szavazat korábban beérkezik, akkor az utolsó szavazat beérkezésének napja.

2. Ügyvezetés és képviselő

3:96. § [A vezető tisztségviselő önállósága]

(1) A társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselő – a társasággal kötött megállapodása szerint – megbízási jogviszonyban vagy munkaviszonyban láthatja el.

(2) A vezető tisztségviselő a társaság ügyvezetését a gazdasági társaság érdekeinek elsődlegessége alapján önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, a társasági szerződésnek és a társaság legfőbb szerve határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a társaság tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a legfőbb szerv nem vonhatja el.

(3) Egyszemélyes gazdasági társaságnál az egyedüli tag az ügyvezetésnek utasítást adhat, amelyet a vezető tisztségviselő köteles végrehajtani.

3:97. § [Cégvezető]

(1) A társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselők munkájának segítése érdekében egy vagy több cégvezetőt nevezhet ki. A cégvezető feladatait munkaviszonyban látja el. A cégvezető olyan munkavállaló, aki a vezető tisztségviselő rendelkezései alapján irányítja a társaság folyamatos működését.

(2) A cégvezetőre a vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos kizáró és összeférhetetlenségi okokat megfelelően alkalmazni kell.

(3) Az általános hatáskörű cégvezető mellett a gazdasági társaság legfőbb szerve vagy felhatalmazása alapján az ügyvezetés a társaság telephelyein és fióktelepein tevékenykedő korlátozott hatáskörű cégvezetőket is kinevezhet.

3:98. § [A vezető tisztségviselői megbízási időtartama]

A vezető tisztségviselői megbízási időtartama öt évre – ha a társaság ennél rövidebb időtartamra jött létre, erre az időtartamra – szól.

3:99. § [A vezető tisztségviselővel szembeni kizáró okok]

(1) A jogi személy vezető tisztségviselőjével szembeni kizáró okokon túl nem lehet gazdasági társaság vezető tisztségviselője az, aki

a) ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárásban törölt gazdasági társaságnál, az annak törlését megelőző naptári évben vezető tisztségviselő volt; vagy

b) felszámolással megszűnt gazdasági társaság olyan tagja vagy vezető tisztségviselője volt, akinek felelősségét a ki nem elégített hitelezői tartozásokért megállapították, és helytállási kötelezettségének nem tett eleget.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tilalom az (1) bekezdés a) pontja esetén a gazdasági társaság törlésétől számított három évig, az (1) bekezdés b) pontja esetén a gazdasági társaság törlésétől számított öt évig tart.

3:100. § [Összeférhetetlenség]

(1) A vezető tisztségviselő – a nyilvánosan működő részvénytársaság részvénye kivételével – nem szerezhets társasági részesedést, és nem lehet vezető tisztségviselő olyan gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a társaság, amelyben vezető tisztségviselő. Ha a vezető tisztségviselő új vezető tisztségviselői megbízást fogad el, a tisztség elfogadásától számított tizenöt napon belül köteles e tényről értesíteni azokat a társaságokat, ahol már vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag.

(2) A vezető tisztségviselő és hozzátartozója – a mindennapi élet szokásos ügyletei kivételével – nem köthet saját nevében vagy saját javára a gazdasági társaság főtevékenysége körébe tartozó szerződéseket.

3:101. § [A társaság képvisellete. Céggjegyzés]

(1) A gazdasági társaságot vezető tisztségviselői és képviselőre feljogosított munkavállalói írásban céggjegyzés útján képviselik.

(2) Az ügyvezetés a cégvezető számára általános képviselői jogot biztosíthat.

(3) A cégvezető és a képviselőre jogosult munkavállaló képviselői jogát érvényesen nem ruházhatja át másra.

3:102. § [A vezető tisztségviselő társasággal szembeni kártérítési felelőssége]

(1) Ha a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a beszámoló elfogadásával egyidejűleg az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét megállapító felmentvényt ad, a társaság a vezető tisztségviselő ellen akkor léphet fel az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igénnyel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.

(2) Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról.

(3) A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt – a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül – a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyomból öt megillető rész arányában érvényesítheti.

3:103. § [A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelőssége]

Ha a gazdasági társaság felszámolásra kerül, és a tagok helytállási kötelezettségén alapuló igényérvényesítés ellenére kielégítetlen hitelezői igények maradtak fenn, a

hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha bizonyítják, hogy a vezető tisztségviselő a társaság fizetéképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket felróhatóan nem vette figyelembe.

3. Felügyelőbizottság

3:104. § [A felügyelőbizottság létrehozásának kötelező esete]

Kötelező felügyelőbizottság létrehozása, ha a társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak száma éves átlagban a kétszáz főt meghaladja, és az üzemi tanács nem mondott le a felügyelőbizottságban való munkavállalói részvételről.

3:105. § [A felügyelőbizottság jogköre]

(1) Ha a felügyelőbizottság ellenőrző tevékenységéhez szakértőket kíván igénybe venni, a felügyelőbizottság erre irányuló kérelmét az ügyvezetés köteles teljesíteni.

(2) Ha a társaságnál felügyelőbizottság működik, a beszámolóról a társaság legfőbb szerve a felügyelőbizottság írásbeli jelentésének birtokában dönthet.

(3) Ha a felügyelőbizottság szerint az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba vagy a létesítő okiratba ütközik, ellentétes a társaság legfőbb szerve határozataival vagy egyébként sérti a gazdasági társaság érdekeit, a felügyelőbizottság jogosult összehívni a társaság legfőbb szervének ülését e kérdés megtárgyalása és a szükséges határozatok meghozatala érdekében.

(4) Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely az (1)-(3) bekezdésben foglalt szabályoktól eltér.

3:106. § [A felügyelőbizottsági tagság]

(1) A felügyelőbizottság három tagból áll. Ha a társaságnál kötelező felügyelőbizottság létrehozása vagy ügydöntő felügyelőbizottság működik, semmis a létesítő okirat azon rendelkezése, amely háromnál kevesebb tagú felügyelőbizottság felállítását írja elő. A felügyelőbizottság testületként működik; az egyes ellenőrzési feladatok elvégzésével bármely tagját megbízhatja, és az ellenőrzési feladatokat megoszthatja tagjai között.

(2) A felügyelőbizottsági tag megbízatása öt évre – ha a társaság ennél rövidebb időtartamra jött létre, erre az időtartamra – szól.

(3) A felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyra a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(4) A felügyelőbizottságnak – a munkavállalói részvétel szabályain alapuló tagságtól eltekintve – nem lehet tagja a társaság munkavállalója.

3:107. § [A felügyelőbizottság működése]

(1) A felügyelőbizottság saját tagjai közül választ elnököt.

(2) A felügyelőbizottság ülése akkor határozatképes, ha tagjai legalább kétharmada, de legalább három fő az ülésen jelen van. A felügyelőbizottság határozatait a jelenlévők szótöbbségével hozza.

(3) A felügyelőbizottság ügyrendjét maga állapítja meg, és azt a gazdasági társaság legfőbb szerve hagyja jóvá.

(4) Ha a felügyelőbizottság tagjainak száma a létesítő okiratban megállapított szám alá csökken, az ügyvezetés a felügyelőbizottság rendeltetésszerű működésének helyreállítása érdekében köteles összehívni a legfőbb szerv ülését, vagy ülés tartása nélküli határozathozatalt kezdeményezni.

3:108. § [Ügydöntő felügyelőbizottság]

(1) Ha a létesítő okirat a legfőbb szerv vagy az ügyvezetés hatáskörébe tartozó egyes döntések meghozatalát vagy azok jóváhagyását a felügyelőbizottság hatáskörébe utalja, a felügyelőbizottság tagjai az e hatáskörükben kifejtett tevékenységgel a társaságnak okozott károkat a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint kötelesek megtéríteni.

(2) Ha a létesítő okirat az ügyvezetés hatáskörébe tartozó egyes döntések meghozatalát a felügyelőbizottság előzetes jóváhagyásához köti, és a felügyelőbizottság az ügyvezetés határozati javaslatát nem hagyja jóvá, de az ügyvezetés a javaslatot fenntartja, az ügyvezetés jogosult a társaság legfőbb szervének döntését kérni. Ha a felügyelőbizottság jóváhagyta az ügyvezetés javaslatát, a határozatból eredő károkért az azt megszavazó vezető tisztségviselők és felügyelőbizottsági tagok a társasággal szemben egyetemlegesen felelnek a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint.

(3) A felügyelőbizottság tagjaira – ügydöntő tevékenységük tekintetében – megfelelően alkalmazni kell azokat a rendelkezéseket, amelyek az adott kérdésben az e törvény alapján döntésre jogosult személyekre vonatkoznak.

3:109. § [Munkavállalói részvétel feltételei]

(1) Ha a gazdasági társaság teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalóinak létszáma éves átlagban a kétszáz főt meghaladja, a felügyelőbizottság egyharmada a munkavállalói küldöttekből áll.

(2) Ha a munkavállalói küldöttek jogosultak a felügyelőbizottságban részt venni, a létesítő okirat a felügyelőbizottságban való munkavállalói részvételt legfeljebb öt évre, az üzemi tanács hozzájárulásával zárhatja ki. A létesítő okirat ettől eltérő rendelkezése semmis.

(3) A munkavállalói küldötteket először akkor kell megválasztani, amikor a társaság legfőbb szerve annak az üzleti évnek beszámolóját tárgyalja, amelyben az éves átlagos munkavállalói létszám elérte a kétszáz főt.

(4) Jogutódlással létrejött társaság esetén annak nyilvántartásba vételétől kell biztosítani a felügyelőbizottságban a munkavállalói részvételt, ha a társaság munkavállalóinak létszáma a kétszáz főt meghaladja, és a munkavállalói részvétel feltételei a jogelőd társaságnál – több jogelőd társaság esetén a társaságok egyikénél – fennálltak.

3:110. § [A munkavállalói küldöttek megválasztása és visszahívása]

(1) A munkavállalói küldötteket az üzemi tanács jelöli a munkavállalók sorából a gazdasági társaságnál működő szakszervezetek véleményének figyelembevételével. A munkavállalói küldött munkaviszonyának megszűnésével felügyelőbizottsági tagsága is megszűnik.

(2) Az üzemi tanács által jelölt személyeket a társaság legfőbb szerve köteles a jelölést követő ülésén a felügyelőbizottság tagjává választani, kivéve, ha a jelölttel szemben kizáró ok áll fenn. A jelölés elmaradása – ha a működés egyéb törvényes feltételei fennállnak – a felügyelőbizottság működését nem akadályozza. Ez esetben a munkavállalói küldöttek helyét nem lehet betölteni, de legalább három felügyelőbizottsági tagot ilyenkor is választania kell a legfőbb szervnek.

(3) A munkavállalói küldöttet a társaság legfőbb szerve az üzemi tanács javaslatára hívja vissza.

(4) Ha a társaság beszámolójának elfogadásakor megállapításra kerül, hogy a munkavállalói létszám az előző üzleti évben kétszáz fő alá csökkent, megszűnik a munkavállalói küldöttek felügyelőbizottságban való részvételi joga.

3:111. § [A munkavállalói küldöttek jogai és kötelezettségei]

(1) A munkavállalói küldöttet a felügyelőbizottság többi tagjával azonos jogok és kötelezettségek illetik meg. Ha a munkavállalói küldöttek egységes véleménye a felügyelőbizottság többségének álláspontjától eltér, a munkavállalók kisebbségi véleményét a társaság legfőbb szervének legközelebbi ülésén ismertetni kell.

(2) A munkavállalói küldött tájékoztatni köteles a munkavállalókat a felügyelőbizottság tevékenységéről.

3:112. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely a munkavállalói részvétel szabályait az e törvényben előírt szabályokhoz képest a munkavállalókra nézve hátrányosabban határozza meg.

3:113. § [A munkavállalói részvétel nem kötelező esete]

Ha a felügyelőbizottságban való munkavállalói részvételt a létesítő okirat írja elő, arra az e törvény munkavállalói részvételre vonatkozó szabályait megfelelően alkalmazni kell.

4. Állandó könyvvizsgáló

3:114. § [Az állandó könyvvizsgáló feladata]

(1) A legfőbb szerv által választott állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak és megbízható, valós képet ad-e a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

(2) Az állandó könyvvizsgáló a könyvvizsgálói nyilvántartásban szereplő egyéni könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég lehet. Ha könyvvizsgáló cég látja el a könyvvizsgálói feladatokat, ki kell jelölnie azt a személyt, aki a könyvvizsgálatot személyében végzi.

(3) Nem lehet állandó könyvvizsgáló a gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és e személyek hozzátartozója. Nem lehet állandó könyvvizsgáló a társaság munkavállalója e jogviszonya fennállása idején, és annak megszűnése után három évig.

3:115. § [Az állandó könyvvizsgálói megbízatás keletkezése és időtartama]

(1) Az első állandó könyvvizsgálót a létesítő okiratban kell kijelölni, ezt követően a könyvvizsgálót a társaság legfőbb szerve választja. A könyvvizsgálóval a megbízási szerződést – a legfőbb szerv által meghatározott feltételekkel és díjazás mellett – az ügyvezetés a kijelölést vagy választást követő kilencven napon belül köti meg. Ha a szerződés megkötésére e határidőn belül nem kerül sor, a legfőbb szerv köteles új könyvvizsgálót választani.

(2) Az állandó könyvvizsgálót határozott időre, legfeljebb öt évre lehet megválasztani. Az állandó könyvvizsgáló megbízásának időtartama nem lehet rövidebb, mint a legfőbb szerv által történt megválasztásától a következő beszámolót elfogadó ülésig terjedő időszak.

(3) Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely a (2) bekezdésben foglalt szabályoktól eltér.

3:116. § [Az állandó könyvvizsgálói feladatok teljesítése]

(1) Az állandó könyvvizsgáló nem nyújthat a gazdasági társaság részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.

(2) Az állandó könyvvizsgálót a társaság legfőbb szervének a társaság beszámolóját tárgyaló ülésére meg kell hívni. A könyvvizsgáló ezen az ülésen köteles részt venni, de távolmaradása az ülés megtartását nem akadályozza.

(3) Ha a gazdasági társaságnál felügyelőbizottság működik, a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén tanácskozási joggal részt vehet, a felügyelőbizottság felhívása esetén a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén köteles részt venni. A felügyelőbizottság köteles napirendre tűzni a könyvvizsgáló által megtárgyalásra javasolt ügyeket.

5. Egyéb társasági szervek

3:117. § [Egyéb társasági szervek]

Ha a társasági szerződés vagy annak felhatalmazása alapján a társaság legfőbb szerve az e törvényben meghatározott szerveken és tisztségviselőkön túl más szervek működését írja elő, az előírás az e törvény által meghatározott szervek és tisztségviselők hatáskörét, valamint felelősségét nem érinti.

XXI. Fejezet

A gazdasági társaság átalakulása és egyesülése

3:118. § [Az átalakulás esetei és feltételei]

(1) Gazdasági társaság más társasági formába tartozó gazdasági társasággá, egyesüléssé és szövetkezetté alakulhat át.

(2) Ha egymást követő két üzleti évben a társaság saját tőkéje nem éri el az adott társasági formára kötelezően előírt jegyzett tőkét, és a tagok a második év beszámolójának elfogadásától számított három hónapon belül a szükséges saját tőke biztosításáról nem gondoskodnak, e határidő lejártát követő hatvan napon belül a gazdasági társaság köteles elhatározni olyan gazdasági társasággá történő átalakulását, amelynél e törvény a jegyzett tőke legkisebb mértékét nem határozza meg vagy olyan mértékű jegyzett tőkét állapít meg, amelyet a társaság saját tőkéje meghalad. Átalakulás helyett a gazdasági társaság a jogutód nélküli megszűnést, valamint a más társasággal való egyesülést is választhatja.

3:119. § [Az átalakulás befejezése]

(1) Az átalakulás befejezése előtt meg kell határozni a jogutód gazdasági társaság tagjait a tervezett jegyzett tőkéből megillető hányadot, a jogutód társaságban tagként részt venni nem kívánókat megillető vagyonhányadot és ennek kiadási módját.

(2) Az átalakulás során a társaságtól megválókat megillető vagyonhányadot a jogutód gazdasági társaság nyilvántartásba vételét követő hatvan napon belül kell kiadni, kivéve, ha a jogutód társaságnak az érintettekkel kötött megállapodása eltérően rendelkezik.

3:120. § [Az átalakulással kapcsolatos felelősségi szabályok]

(1) Az átalakulás során a társaságtól megváló tag a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén irányadó szabályok szerint köteles helytállni az átalakuló gazdasági társaságnak az átalakulással létrejövő jogi személy által nem teljesített kötelezettségeiért.

(2) Ha egy korlátlanul felelős tag az átalakulás következtében korlátozottan felelős taggá válik, a jogutód bejegyzésétől számított ötéves jogvesztő határidőn belül – és az átalakulással létrejövő jogi személy más, korlátlanul felelős tagjaival egyetemlegesen – köteles helytállni a jogelőd gazdasági társaság tartozásaiért.

3:121. § [A gazdasági társaságok egyesülése]

Gazdasági társaság más gazdasági társasággal, valamint szövetkezettel és egyesüléssel egyesülhet.

XXII. Fejezet

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése

3:122. § [Tagi helytállási kötelezettség jogutód nélküli megszűnés esetén]

(1) Gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a megszűnő társaságot terhelő kötelezettségből származó követelés a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított ötéves jogvesztő határidőn belül érvényesíthető a társaság volt tagjaival szemben.

(2) Ha a tag helytállási kötelezettsége a társaság kötelezettségeiért a társaság fennállása alatt korlátlan volt, helytállási kötelezettsége a megszűnt társaság kötelezettségeiért korlátlan és a többi korlátlan helytállásra köteles taggal egyetemleges. A tagok egymás közti viszonyukban a tartozást a felosztott társasági vagyontól való részesedésük arányában viselik.

(3) Ha a tag helytállási kötelezettsége a társaság kötelezettségeiért a társaság fennállása alatt korlátozott volt, a társaság megszűnése után a tag helytállási kötelezettsége a társaság megszűnésekor a felosztott vagyontól rá eső rész erejéig áll fenn.

X. Cím

A közkereseti társaság

3:123. § [A közkereseti társaság fogalma]

Közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyontól által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.

3:124. § [A tagok helytállása a társaság kötelezettségeiért]

(1) A közkereseti társaság tagjai egyetemlegesen kötelesek helytállni a társaságnak a társasági vagyontól által nem fedezett kötelezettségeiért.

(2) A társaság tagjaival szemben az (1) bekezdés szerinti helytállási kötelezettségük alapján perben állásuk esetén hozható marasztaló ítélet és vezethető végrehajtás.

(3) A tagok a társasággal együtt is perelhetők. A bíróság a tagokkal szemben hozott marasztaló ítélet végrehajtását akkor rendelheti el, ha a társasággal szemben a követelés végrehajtása eredménytelen volt.

(4) A társaságba belépő tag a belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségeikért a többi taggal azonos módon köteles helytállni. A tagok ezzel ellentétes megállapodása harmadik személyekkel szemben nem hatályos.

3:125. § [A tag hitelezőjét megillető felmondás joga]

A tag hitelezője a társaság vagyonából nem elégítheti ki a követelését. A hitelező követelésének fedezetéül az a vagyonhányad szolgál, amely a tagot a tagsági jogviszonya megszűnése esetére megilleti. Ha a hitelező e vagyonhányadra végrehajtást vezet, a tagot megillető felmondás jogát gyakorolhatja, és ennek eredményeként a tagnak kiadandó vagyonhányadból elégítheti ki a követelését.

3:126. § [A társasági részesedés megszerzése házastársi vagyonközösség alapján]

A társasági szerződés módosítása szükséges ahhoz, hogy a tag házastársa házastársi vagyonközösség vagy házastársi közös vagyon megosztása jogcímén a társaság tagjává váljon. E rendelkezést a tag bejegyzett élettársa tekintetében is megfelelően alkalmazni kell.

3:127. § [A tagok gyűlésének hatásköre]

- (1) A közkereseti társaság legfőbb szerve a tagok gyűlése.
- (2) A tagok gyűlése határoz a társaság mindazon ügyében, amelyet e törvény vagy a társasági szerződés a társaság legfőbb szervének a hatáskörébe utal.
- (3) A tagok gyűlése háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozattal bármely kérdés eldöntését a saját hatáskörébe vonhatja.
- (4) A tagok gyűlése hatáskörébe tartozó kérdésekben a tagok ülés tartása nélkül is határozhatnak.

3:128. § [A tagok gyűlése határozathozatalának szabályai]

- (1) A határozathozatal során valamennyi tagnak azonos mértékű szavazata van. Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely a tagot szavazati jogától megfosztja.
- (2) A tagok gyűlése a leadható összes szavazatszámhoz viszonyított szótöbbséggel hozza meg a határozatát. A társasági szerződés ettől eltérő rendelkezése semmis.
- (3) A határozathozatal szótöbbséggel történik.
- (4) Legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozat kell a vezető tisztségviselők visszahívásához. Valamennyi tag szavazatával egyhangúlag meghozott határozat kell a társasági szerződés módosításához, valamint a társaság átalakulásának, egyesülésének, szétválásának és jogutód nélküli megszűnésének az elhatározásához.
- (5) A társasági szerződés módosítását valamennyi tagnak alá kell írnia.

3:129. § [Ügyvezetés, képviselő]

- (1) A közkereseti társaság ügyvezetését a tagok közül kijelölt vagy megválasztott egy vagy több ügyvezető látja el. Kijelölés vagy választás hiányában valamennyi tag ügyvezető.
- (2) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely ügyvezetővé olyan személyt jelöl ki, aki nem tagja a társaságnak, vagy lehetővé teszi ilyen személy ügyvezetővé választását.

3:130. § [Az ügyvezetők eljárása]

- (1) Az ügyvezetők mindegyike önállóan járhat el. Az ügyvezető a másik ügyvezető tervezett vagy már megtett intézkedése ellen tiltakozhat. Ebben az esetben a tagok gyűlése jogosult az intézkedés felülbírálására. A tervezett intézkedés – a halaszthatatlan intézkedés kivételével – mindaddig nem tehető meg, amíg arról a tagok gyűlése nem határoz.

(2) Ha a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy több ügyvezető együttesen jár el, és az ügyvezetők között nincs egyetértés, bármelyikük jogosult az adott kérdésben a tagok gyűlésének a döntését kérni. A halaszthatatlan intézkedéseket az ügyvezetők önállóan is megtehetik. Az ilyen intézkedésről a többi ügyvezetőt késedelem nélkül tájékoztatni kell.

3:131. § [A tagsági jogviszony megszűnésének esetei]

A gazdasági társaságok közös szabályai között meghatározott eseteken túl megszűnik a tagsági jogviszony

- a) a tagok közös megegyezésével;
- b) a tag felmondásával;
- c) a társasági részesedés átruházásával;
- d) a tag halálával vagy megszűnésével; vagy
- e) a taggal szembeni kizáró vagy összeférhetlenségi ok bekövetkeztével.

3:132. § [A tagsági jogviszony felmondása]

(1) A tag a tagsági jogviszonyát három hónapos felmondási idővel írásban felmondhatja. Határozatlan időre létesített társaság esetén e jog kizárása vagy korlátozása semmis.

(2) A tag a társaságban fennálló tagsági jogviszonyát írásban, az ok megjelölésével azonnali hatállyal felmondhatja, ha a társaság másik tagja a társasági szerződést súlyosan megszegi vagy olyan magatartást tanúsít, amely a vele való további együttműködést, vagy a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyezteti.

(3) A felmondás érvénytelenségének megállapítása iránt a társaság a felmondás hatályossá válásától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül indíthat pert a tag ellen.

3:133. § [A társasági részesedés átruházása]

A tag a tagsági jogviszonyon alapuló jogokból és kötelezettségekből álló társasági részesedését vagy annak egy hányadát a társaság más tagjára vagy harmadik személyre átruházhatja. Az átruházó szerződést írásba kell foglalni. Az átruházó szerződés akkor válik hatályossá, ha a társaság a társasági szerződést az átruházásnak megfelelően módosítja.

3:134. § [A tag halála vagy megszűnése]

A meghalt tag örököse, illetve a megszűnt tag jogutódja a társaság többi tagjával való megegyezés alapján a társaságba tagként beléphet. A taggá váló örökös, illetve jogutód nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni.

3:135. § [Elszámolás a tagsági jogviszony megszűnése esetén]

(1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt taggal, örökösével vagy jogutódjával a társaság köteles elszámolni, kivéve, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett.

(2) Az elszámolás során meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított három hónapon belül.

(3) Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja, korlátozza vagy annak szabályait a tagra nézve az e törvényben meghatározottaknál kedvezőtlenebbül állapítja meg.

3:136. § [A társasági tartozásokért való felelősség a tagsági jogviszony megszűnése esetén]

(1) A társaság volt tagja és a megszűnt tagnak a társaságba be nem lépett jogutódja a tagsági jogviszony megszűnésétől számított ötéves jogvesztő határidőn belül ugyanúgy köteles helytállni a tagsági jogviszony megszűnése előtt keletkezett társasági tartozásokért, mint a tag a tagsági jogviszonya fennállása alatt.

(2) A meghalt tagnak a társaságba be nem lépett örököse a tag halálától számított ötéves jogvesztő határidőn belül a hagyatéki tartozásokért való felelősség szabályai szerint köteles helytállni a tag halála előtt keletkezett társasági tartozásokért.

3:137. § [A társaság jogutód nélküli megszűnése]

(1) A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl a közkereseti társaság jogutód nélkül megszűnik abban az esetben is, ha tagjainak száma egy főre csökken, és az ettől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelenti be a nyilvántartó bíróságnál újabb tagnak a társaságba való belépését.

(2) Az új tag belépéséig vagy a végelszámoló kirendeléséig az egyedüli tag jogosult dönteni a tagok gyűlése hatáskörébe tartozó kérdésekben, és őt kell a társaság vezető tisztségviselőjének tekinteni, feltéve, hogy megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ha a társaságnak nem maradt ilyen tagja, a társaság részére a nyilvántartó bíróság felügyelőbiztost rendel ki.

3:138. § [A közkereseti társaság és a betéti társaság közötti átalakulás]

(1) A közkereseti társaság betéti társasággá és a betéti társaság közkereseti társasággá a gazdasági társaságok átalakulására vonatkozó szabályok alkalmazása nélkül, társasági szerződése módosításával alakulhat át.

(2) A társaság betéti társasággá való átalakulása során kültaggá váló tag az átalakulástól számított ötéves jogvesztő határidőn belül korlátlanul köteles helytállni a társaságnak az átalakulás előtt keletkezett tartozásaiért.

(3) A társasági tevékenység megváltozott formában való továbbfolytatásában részt venni nem kívánó tagokkal a tagsági viszony megszűnése esetén irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával kell elszámolni.

XI. Cím

A betéti társaság

3:139. § [A betéti társaság fogalma]

A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, továbbá legalább az egyik tag (a továbbiakban: beltág) vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (a továbbiakban: kültag) a társasági kötelezettségeikért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nem tartozik helytállási kötelezettséggel.

3:140. § [A betéti társaságra alkalmazandó szabályok]

A betéti társaságra – az e címben foglalt eltérésekkel – a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

3:141. § [Ügyvezetés]

A kültag – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.

3:142. § [A tagi felelősség változása]

Ha a társaság beltagja kültaggá válik, a kültaggá válástól számított öt éves jogvesztő határidőn belül a beltagra vonatkozó rendelkezések szerint felel a módosítást megelőzően keletkezett társasági tartozásokért.

3:143. § [A társaság jogutód nélküli megszűnése]

(1) A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl a betéti társaság jogutód nélkül megszűnik abban az esetben is, ha valamennyi beltag vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik, és az ettől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelenti be a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át.

(2) Ha a beltagok vagy kültagok hiánya vagy a társasági tagok számának egy főre csökkenése következtében a társaságnak nem maradt vezető tisztségviselője, a társasági szerződés módosításáig vagy a végelszámoló kirendeléséig az a tag minősül vezető tisztségviselőnek, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ebben az esetben a társaság vezető tisztségviselője kültag is lehet. Ha a társaságnak nem maradt ilyen tagja, a társaság részére a nyilvántartó bíróság felügyelőbiztost rendel ki.

XII. Cím

A korlátolt felelősségű társaság

3:144. § [A korlátolt felelősségű társaság fogalma]

A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.

XXIII. Fejezet

A társaság alapítása

3:145. § [A nyilvános felhívás tilalma]

Nem lehet a tagokat nyilvános felhívás útján gyűjteni.

3:146. § [A törzstőke és a törzsbetét fogalma és mértéke]

(1) A törzsbetét a tag vagyoni hozzájárulása. A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek; az egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál.

(2) Minden tagnak egy törzsbetéte lehet.

(3) Ha egy törzsbetét szolgáltatására több személy közösen vállal kötelezettséget, a kötelezettséget vállaló személyeket a törzsbetét szolgáltatásának kötelezettsége egyetemlegesen terheli.

(4) A törzsbetétek összege a törzstőke, amely nem lehet kevesebb hárommillió forintnál.

3:147. § [A pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatása]

(1) Ha a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig valamelyik tag a pénzbetétek felénél kisebb összeget köteles befizetni, vagy a társasági szerződés a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig be nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy évnél hosszabb határidőt állapít meg, a társaság mindaddig nem fizethet osztalékot a tagoknak, amíg a ki nem fizetett és a tagok törzsbetéteire az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulással együtt el nem éri a törzstőke mértékét.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a tagok a még nem teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulásuk összegének erejéig kötelesek helytállni a társaság tartozásaiért.

3:148. § [A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítése]

(1) Ha alapításkor a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értéke eléri vagy meghaladja a törzstőke felét, a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig teljes egészében a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

(2) Ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a társaság alapításkor nem bocsátották teljes egészében a társaság rendelkezésére, a fennmaradó nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a társasági szerződésben meghatározott időpontig kell szolgáltatni. A társasági szerződésnek a nyilvántartásba vételtől számított három évnél hosszabb határidőt megállapító rendelkezése – a három évet meghaladó részében – semmis.

XXIV. Fejezet

Az üzletrész

3:149. § [Az üzletrész fogalma]

(1) Az üzletrész a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összessége. Az üzletrész a társaság nyilvántartásba vételével keletkezik.

(2) Az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétéhez igazodik. Azonos mértékű üzletrészhez azonos tagsági jogok fűződnek.

3:150. § [Közös tulajdon az üzletrészen]

(1) Egy üzletrésznek több jogosultja is lehet. Ezek a személyek a társasággal szemben egy tagnak számítanak, jogaikat közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a tagot terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen kötelesek helytállni. A közös képviselőt a jogosultak maguk közül választják meg a tulajdoni hányaduk szerinti szavazati jog gyakorlásával.

(2) A közös képviselőnek a jogosultak személyében és tulajdoni hányadában beállt valamennyi változást be kell jelentenie a társaságnak. A képviselő személyének megváltozását az új közös képviselőnek kell bejelentenie.

3:151. § [Az üzletrész tagok közötti átruházása]

(1) Az üzletrész a társaság tagjai között szabadon átruházható.

(2) Ha a tagok a társasági szerződésben egymás javára az üzletrész pénzszolgáltatás ellenében történő átruházása esetére az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jogot biztosítanak, arra az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell. E jog a tagokat üzletrészeik egymáshoz viszonyított mértéke szerint, arányosan illeti meg.

3:152. § [Az üzletrész kívülálló személyre történő átruházása]

(1) Az üzletrészt kívülálló személyre akkor lehet átruházni, ha a tag a törzsbetétét teljes mértékben szolgáltatotta, kivéve, ha az átruházásra azért kerül sor, mert a vagyoni hozzájárulás, illetve a pótbefizetés teljesítésének elmulasztása vagy kizárás miatt a tag tagsági viszonya megszűnt.

(2) A pénzzolgáltatás ellenében átruházni kívánt üzletrész megszerzésére a többi tag, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy – ebben a sorrendben – az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával másokat megelőzően jogosult. E jog átruházása semmis. Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jog a tagokat üzletrészeik egymáshoz viszonyított mértéke szerint, arányosan illeti meg.

(3) Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jognak a társaság általi gyakorlásáról és e jog gyakorlására harmadik személy kijelöléséről a társaság taggyűlése dönt.

(4) Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jog megsértésével kötött szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt a szerződéskötéstől számított egyéves jogvesztő határidőn belül lehet pert indítani.

(5) Ha a tag az ajánlat közlésétől számított tizenöt napon belül, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy az ajánlat közlésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy jogával nem kívánt élni.

(6) Ha a társasági szerződés az üzletrész kívülálló személyre történő átruházását a társaság beleegyezéséhez köti, a beleegyezés megadásáról a taggyűlés dönt. Ha a társaság az átruházási szándék bejelentésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, a beleegyezést megadottnak kell tekinteni. Semmis a társasági szerződés azon rendelkezése, amely ennél hosszabb határidőt biztosít.

(7) A társasági szerződésben az üzletrész pénzzolgáltatás ellenében, kívülálló személyre történő átruházása érvényesen nem zárható ki.

(8) A (2)-(6) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az üzletrész végrehajtási eljárás keretében történő értékesítése esetén.

3:153. § [Az üzletrész átruházásának közös szabályai]

(1) Az üzletrész átruházását írásba kell foglalni. Az üzletrész átruházása a társasági szerződés módosítását nem igényli.

(2) A jogosultak személyének megváltozását és annak időpontját a tagjegyzékbe való bejegyzés céljából az üzletrész megszerzője a szerzéstől számított nyolc napon belül köteles bejelenteni a társaságnak. A bejelentést közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban kell megtenni, és mellékelni kell hozzá az üzletrész átruházási szerződést. A bejelentésben nyilatkozni kell a megszerzés tényén kívül arról is, hogy az üzletrész megszerzője a társasági szerződés rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el.

3:154. § [Az üzletrész átruházásának joghatásai]

(1) Az üzletrész átruházása esetén az átruházónak a tagsági jogviszonyból eredő jogai és kötelezettségei az üzletrész megszerzőjére szállnak át.

(2) Az üzletrész átruházása folytán bekövetkezett tagváltozás a társasággal szemben annak bejelentéstől hatályos; az üzletrész új jogosultját a társasággal szemben a nyilvántartásba vételtől függetlenül a bejelentéstől illetik meg a tagsági jogviszonyból eredő jogosultságok, és terhelik a tagsággal járó kötelezettségek.

3:155. § [Az üzletrész öröklése és átszállása a jogutódra]

(1) A tag halála esetén örököse, a jogi személy tag átalakulása, egyesülése, szétválása vagy jogszabály alapján az üzletrésze tekintetében bekövetkezett jogutódlása esetén a jogutód – az örökös minőség vagy a jogutódlás igazolása mellett – kérheti az ügyvezetőtől a tagjegyzékbe való bejegyzését.

(2) Az ügyvezető megtagadhatja az örökös vagy a jogutód bejegyzését, ha a társasági szerződés által erre feljogosított személyek a társasági szerződésben meghatározott feltételek szerint az üzletrész magukhoz váltásáról az örökös vagy a jogutód bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított harminc napos, jogvesztő határidőn belül nyilatkoznak, és az üzletrész forgalmi értékét az örökösnek vagy a jogutódnak kifizetik. Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely harminc napnál hosszabb határidőt állapít meg.

3:156. § [Jogi személy tag jogutód nélküli megszűnésének hatása az üzletrészre]

Ha a jogi személy tag jogutód nélkül úgy szűnik meg, hogy üzletrészeinek sem a törlésért megelőző, sem az üzletrészre kiterjedően lefolytatott vagyonrendezési eljárás alapján nincs új jogosultja, a társaság az üzletrész bevonásáról vagy az üzletrész tagok közötti – törzsbetétek arányában történő – felosztásáról köteles dönteni.

3:157. § [Üzletrész a házastársi vagyonban]

(1) Ha a tag az üzletrészt házastársi közös vagyonból szerezte, a bíróság a házassági vagyoni jogi perben a nem tag házastárs kérelmére, e törvény és a társasági szerződés üzletrész átruházásra vonatkozó rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával juttathat társasági üzletrészt vagy üzletrészhányadot; ebben az esetben az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jog, valamint a törzsbetét teljes mértékben történő szolgáltatására vonatkozó feltétel nem érvényesül.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a házastársi közös vagyon megosztásáról a házastársak az üzletrész vonatkozásában megállapodtak.

(3) E § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell bejegyzett élettársi kapcsolat esetén is.

3:158. § [Az üzletrész felosztása]

(1) Az üzletrész

a) átruházás;

b) a jogi személy tag szétválása folytán az üzletrésze tekintetében bekövetkezett jogutódlás;

c) öröklés;

d) a házastársi vagy bejegyzett élettársi közös vagyon megosztása;

e) új jogosult hiányában a tag jogutód nélküli megszűnése esetén osztható fel.

(2) Az üzletrész felosztásához a taggyűlés hozzájárulása szükséges.

(3) A társasági szerződésnek az (1) és a (2) bekezdésben foglalt szabályoktól eltérő rendelkezése semmis.

3:159. § [A saját üzletrész megszerzésének feltételei]

(1) A korlátolt felelősségű társaság saját üzletrészt átruházással a taggyűlés határozata alapján szerezheti meg.

(2) A társaság a saját üzletrészt ellenérték fejében a törzstőkén felüli vagyona terhére szerezheti meg. A társaság saját üzletrészt nem szerezheti meg ellenérték fejében, ha

osztalék fizetéséről sem határozhatja. A saját üzletrészért nyújtandó ellenérték fedezetének megállapításával összefüggésben a beszámolóban és a közbeső mérlegben foglaltakat a mérleg fordulónapját követő hat hónapon belül lehet figyelembe venni.

(3) A társaság azokat az üzletrészeket szerezheti meg, amelyek esetén a törzsbetétet teljes mértékben szolgáltatták.

(4) A társaság saját üzletrészeinek alapjául szolgáló törzsbetétek összege nem haladhatja meg a törzstőke ötven százalékát.

3:160. § [A saját üzletrész alapján gyakorolható jogok]

(1) A társaság saját üzletrésze alapján tagsági jogokat nem gyakorolhat, ezen üzletrészt a határozatképesség megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni.

(2) A társaságot a saját üzletrész után osztalék nem illeti meg. A saját üzletrészre eső osztalékot az osztalékra jogosult tagok között törzsbetétek arányában kell felosztani.

(3) A társaság által ellenérték fejében megszerzett üzletrészt a vásárlástól számított egy éven belül a társaság köteles elidegeníteni, a tagoknak törzsbetétek arányában térítés nélkül átadni vagy a törzstőke-leszállítás szabályainak alkalmazásával bevonni.

3:161. § [Az üzletrész bevonása]

(1) Az üzletrész bevonása a legfőbb szerv döntése, amelynek következtében az üzletrészben foglalt tagsági jogok és kötelezettségek összessége, és az üzletrész jogosultjának tagsági viszonya megszűnik.

(2) Üzletrész bevonása esetén az üzletrész alapjául szolgáló törzsbetét összegével a törzstőkét le kell szállítani.

3:162. § [Az üzletrész értékesítése]

(1) Ha a tagot a bíróság kizárja a társaságból, vagy a tag tagsági viszonya a vagyoni hozzájárulás vagy a pótbefizetés teljesítésének elmaradása miatt szűnt meg, a volt tag üzletrészét értékesíteni kell.

(2) Az értékesítés feltételeiről és módjáról a volt tagnak és a társaságnak a tagsági viszony megszűnésétől számított tizenöt napon belül kell megállapodnia. A megállapodásban meg kell határozni az értékesítés határidejét, ami nem lehet hosszabb három hónapnál, továbbá a minimális eladási árat, amelynek el kell érnie a volt tag által nem teljesített vagyoni hozzájárulás vagy pótbefizetés összegét. Ha a határidőn belül nem jön létre megállapodás, vagy a megállapodás szerinti határidőben nem történik meg az értékesítés, az üzletrészt a társaság a megállapodásra vagy az értékesítésre nyitva álló határidő lejártát követő negyvenöt napon belül nyilvános árverésen köteles értékesíteni.

(3) A társaság jogosult az értékesítés lebonyolítása érdekében az értékesítéshez szükséges intézkedések és nyilatkozatok megtételére.

3:163. § [Az árverés meghirdetése]

(1) Ha az üzletrész értékesítésére árverés útján kerül sor, a társaság az árverés napját legalább nyolc nappal megelőzően köteles az árverésről hirdetményt közzétenni a Cégbölcönyben.

(2) A hirdetménynek tartalmaznia kell

a) a társaság nevét és székhelyét;

b) az árverés helyét és idejét;

c) az értékesítendő üzletrész lényeges adatait;

d) a kikiáltási árat; és

e) a vételár megfizetésének határidejét és módját.

(3) A kikiáltási ár nem lehet alacsonyabb, mint a társaságnak a volt taggal szemben a törzsbetét vagy pótbefizetés teljesítésének elmulasztása miatti követelése.

3:164. § [Az árverés lebonyolítása]

(1) Az árverést közjegyző jelenlétében kell lebonyolítani, aki az árverésről készült jegyzőkönyvet közokiratba foglalja.

(2) Az árverésen a volt tagon kívül bárki tehet ajánlatot az üzletrész megvásárlására. Az ajánlat szerinti vételárnak a kikiáltási árat el kell érnie. A legmagasabb árajánlatot tevő személy ajánlati kötöttsége addig tart, amíg – az üzletrészre vonatkozó elővásárlási jogokra is tekintettel – az elfogadást rendes körülmények között várhatta.

(3) A legmagasabb árajánlat alapján a társaság tagjai, a társaság és a társaság által kijelölt harmadik személy az üzletrész kívülálló személyre történő átruházására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával az üzletrész másokat megelőző megszerzésére vonatkozó jogot gyakorolhatnak. Ha a jogosultak nem élnek e jogukkal, az árverésen tett legmagasabb árajánlatot kell elfogadni.

(4) Az üzletrész árverésen való értékesítése esetén a vevő a vételárat a társaságnak fizeti meg és a volt taggal a társaság számol el.

3:165. § [Az értékesítésből befolyt vételár elszámolása]

(1) A vételárból a társaság igényt tarthat a volt tag által nem teljesített vagyoni hozzájárulás vagy pótbefizetés összegére. Ha a vételár ezt az összeget meghaladja, a többletből a társaság az értékesítés költségeinek megfelelő összegre jogosult; a vételár ezt meghaladó része a volt tagot illeti meg.

(2) Ha a befolyt vételár – az (1) bekezdésben foglaltak figyelembe vételével – az értékesítés költségeire nem nyújt fedezetet, a vételárból meg nem térülő költségeket a volt tag köteles a társaság részére megtéríteni.

3:166. § [Sikertelen árverés]

(1) Ha az árverésen senki nem tett legalább a kikiáltási árnak megfelelő ajánlatot, az árverést meghiúsultnak kell tekinteni.

(2) A tag kizárásának vagy tagsági viszonya megszűnésének időpontjától számított hat hónapon belül az üzletrészt tetszőleges alkalommal ismételten árverésre lehet bocsátani.

(3) Bármelyik sikertelen árverést követő harminc napon belül a társaság az üzletrészt bevonhatja.

(4) Ha a tag kizárásának vagy tagsági viszonya megszűnésének időpontjától számított hat hónapon belül a volt tag üzletrészét nem értékesítették, a társaság köteles bevonni az üzletrészt. Az üzletrész bevonása esetén a volt tag a társaság saját tőkéjéből ráeső részre az üzletrész értékesítéséből befolyt vételár elszámolására irányadó szabályok szerint tarthat igényt.

XXV. Fejezet

Mellékszolgáltatás és pótbefizetés

3:167. § [A mellékszolgáltatás]

(1) Ha a tag erre irányuló külön jogviszony hiányában személyesen közreműködik a társaság tevékenységében, ezzel összefüggésben ellenszolgáltatást a társasági szerződés rendelkezései szerint igényelhet. A társaság a taggal szemben a személyes közreműködés elmulasztására tekintettel akkor érvényesíthet igényt, ha ezt a társasági szerződés lehetővé teszi.

(2) Az üzletrész átruházása a mellékszolgáltatási kötelezettséget megszünteti, kivéve, ha azt az üzletrész megszerzője a társaság hozzájárulásával átvállalja.

3:168. § [A pótbefizetés]

(1) Ha a társasági szerződés feljogosítja a taggyűlést arra, hogy a veszteségek fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írjon elő a tagok számára, meg kell határozni azt a legmagasabb összeget, amelynek befizetésére a tag kötelezhető, továbbá a pótbefizetés elrendelhetőségének gyakoriságát.

(2) A pótbefizetés teljesítésének módját, ütemezését és teljesítésének határidejét a pótbefizetés elrendeléséről szóló taggyűlési határozatban kell meghatározni. A pótbefizetés összege a tag törzsbetétjét nem növeli. A pótbefizetés a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásokkal szemben érvényesülő követelményeknek megfelelő nem pénzbeli szolgáltatás útján is teljesíthető.

(3) A pótbefizetési kötelezettséget a törzsbetétek arányában kell meghatározni és teljesíteni.

(4) A pótbefizetés késedelmes teljesítése vagy teljesítésének elmulasztása esetén a tag vagyoni hozzájárulásának nemteljesítésére vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(5) A veszteség pótlásához nem szükséges pótbefizetéseket a visszafizetés időpontjában a tagjegyzékben szereplő tagok részére vissza kell fizetni. A visszafizetésre a törzsbetétek teljes befizetése után kerülhet sor. A saját üzletrészre jutó pótbefizetést nem kell visszafizetni.

XXVI. Fejezet

A társaság által teljesített kifizetések

3:169. § [A tag javára történő kifizetések]

(1) A társaság saját tőkéjéből a tagok javára, azok tagsági jogviszonyára figyelemmel kifizetést a társaság fennállása során kizárólag az e törvényben meghatározott esetekben és – a törzstőke leszállításának esetét kivéve – a tárgyévi adózott eredményből, illetve a szabad eredménytartalékkal kiegészített tárgyévi adózott eredményből teljesíthet. Nem kerülhet sor kifizetésre, ha a társaság helyesbített saját tőkéje nem éri el vagy a kifizetés következtében nem érné el a társaság törzstőkéjét, továbbá, ha a kifizetés veszélyeztetné a társaság fizetőképességét.

(2) A pénzbeli és a nem pénzbeli vagyoni értékű juttatás egyaránt kifizetésnek minősül.

(3) Azokat a kifizetéseket, amelyeket az (1) bekezdés rendelkezései ellenére teljesítettek, a társaság részére vissza kell fizetni.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a tag nem a tagsági jogviszonyára tekintettel részesül kifizetésben.

3:170. § [Az osztalék]

(1) A tagot a társaságnak a tag javára történő kifizetések céljából felosztható és a taggyűlés által felosztani rendelt saját tőkéjéből a törzsbetétek arányában meghatározott összeg (a továbbiakban: osztalék) illeti meg. Osztalékra az a tag jogosult, aki az osztalékfizetésről szóló döntés meghozatalának időpontjában a társasággal szemben a tagsági jogok gyakorlására jogosult. A tag osztalékra a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában jogosult.

(2) A taggyűlés az osztalékfizetésről a beszámoló elfogadásával egyidejűleg határoz.

3:171. § [Az osztalékelőleg]

(1) A taggyűlés két, egymást követő beszámoló elfogadása közötti időszakban osztalékelőleg fizetéséről határozhat, ha

a) közbenső mérleg alapján megállapítható, hogy a társaság rendelkezik osztalék fizetéséhez szükséges fedezettel;

b) a kifizetés nem haladja meg az utolsó beszámoló szerinti üzleti év könyveinek lezárása óta keletkezett eredménynek a megállapított, illetve a szabad eredménytartalékkal kiegészített összegét; és

c) a társaságnak a helyesbített saját tőkéje a kifizetés folytán nem csökken a törzstőke összege alá.

(2) Osztalékelőleg fizetésére az ügyvezető tesz javaslatot. Ha a társaságnál felügyelőbizottság működik, az ügyvezető javaslatához a felügyelőbizottság jóváhagyása szükséges.

(3) Ha az osztalékelőleg kifizetését követően elkészülő éves beszámolóból az állapítható meg, hogy osztalékfizetésre nincs lehetőség, az osztalékelőleget a tagok kötelesek visszafizetni.

3:172. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis a társasági szerződés olyan kikötése, amely a társaság által teljesített kifizetésekre az e fejezetben foglaltaknál a tagokra nézve kedvezőbb szabályokat állapít meg.

XXVII. fejezet

A társaság szervezete

3:173. § [A taggyűlés]

(1) A korlátolt felelősségű társaság legfőbb szerve a taggyűlés.

(2) A taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik az olyan szerződés megkötésének jóváhagyása, amelyet a társaság saját tagjával, ügyvezetőjével, felügyelőbizottsági tagjával, választott társasági könyvvizsgálójával vagy azok közeli hozzátartozójával köt.

3:174. § [A taggyűlés kötelező összehívása]

(1) Az ügyvezető késedelem nélkül köteles összehívni a taggyűlést vagy annak ülés tartása nélküli döntéshozatalát kezdeményezni a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha tudomására jut, hogy

a) a társaság saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökkent;

b) a társaság saját tőkéje a törzstőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent;

c) a társaságot fizetéképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette; vagy

d) ha vagyona tartozásait nem fedezi.

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt esetekben a tagoknak határozniuk kell pótbefizetés előírásáról, a törzstőke mértékét elérő saját tőke más módon való biztosításáról vagy a törzstőke leszállításáról; mindezek hiányában a társaság más társasággá történő átalakulását, egyesülését, szétválását vagy jogutód nélküli megszüntetését kell elhatározni. A taggyűlés ezzel kapcsolatos határozatait három hónapon belül végre kell hajtani.

(3) Ha a taggyűlés befejezését követő három hónapon belül az összehívására okot adó, az (1) bekezdés a) pontja szerinti körülmény változatlanul fennáll, a törzstőkét le kell szállítani.

3:175. § [A napirend]

(1) A taggyűlésre a tagokat a napirend közzétételével kell meghívni. A meghívók elküldése és a taggyűlés napja között legalább tizenöt napnak kell eltelnie. A társasági szerződés három napnál rövidebb időtartamot érvényesen nem határozhat meg.

(2) Ha a tag a napirend kiegészítésére a napirend részletezettségére vonatkozó szabályoknak megfelelő javaslatot tesz, az általa megjelölt kérdést napirendre tűzöttnek kell tekinteni, ha javaslatát a taggyűlés előtt legalább három nappal közli a tagokkal és az ügyvezetővel.

3:176. § [A megismételt taggyűlés]

(1) Ha a taggyűlés nem volt határozatképes, és a taggyűlést ismételten összehívják az eredeti időpontot legalább három és legfeljebb tizenöt nappal követő időpontra, a megismételt taggyűlés az eredeti napirenden szereplő ügyekben a jelenlevők által képviselt szavazati jog mértékétől függetlenül határozatképes.

(2) A határozatképtelenség miatt megismételt taggyűlés összehívása az eredeti taggyűlés meghívójában megjelölt feltételekkel történhet.

3:177. § [Elektronikus hírközlő eszközök alkalmazása a taggyűlésen]

Az elektronikus hírközlő eszköz közvetítésével tartott taggyűlésen elhangzottakat és a meghozott határozatokat úgy kell rögzíteni, hogy azok utóbb is ellenőrizhetőek legyenek. Ha a taggyűlésen hozott határozatot be kell nyújtani a nyilvántartó bírósághoz, jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az ügyvezető aláírásával hitelesít.

3:178. § [A taggyűlési jegyzőkönyv]

(1) Az ügyvezető köteles gondoskodni arról, hogy a taggyűlésről – az elektronikus hírközlő eszközök alkalmazásával megtartott taggyűlés kivételével – jegyzőkönyv készüljön. A jegyzőkönyv tartalmazza a taggyűlés helyét és idejét, a jelenlévőket és az általuk képviselt szavazati jog mértékét, továbbá a taggyűlésen lezajlott fontosabb eseményeket, nyilatkozatokat és a határozatokat, valamint az azokra leadott szavazatok és ellenszavazatok számát, valamint a szavazástól tartózkodókat vagy az abban részt nem vevőket.

(2) A jegyzőkönyvet az ügyvezető és egy – a taggyűlésen jelenlevő, hitelesítőnek megválasztott – tag írja alá.

3:179. § [A határozatok könyve]

Az ügyvezető köteles a tagok által hozott határozatokat a határozatok könyvében nyilvántartani. A tagok által meghozott határozatokat meghozataluk után késedelem nélkül be kell vezetni a határozatok könyvébe.

3:180. § [A tagok iratbetekintési joga]

(1) A taggyűlési jegyzőkönyvbe, továbbá az elektronikus hírközlő eszköz alkalmazásával megtartott taggyűlésről készült felvételekbe, valamint a határozatok könyvébe bármelyik tag betekinthez és az azokban foglaltakról másolatot kérhet. A társasági szerződés ettől eltérő rendelkezése semmis.

(2) Az írásos formában kiadott másolatot az ügyvezető aláírásával hitelesíti.

3:181. § [A társaság ügyvezetése]

(1) A társaság ügyvezetését egy vagy több ügyvezető látja el.

(2) Ha a társaságnak több ügyvezetője van, az ügyvezetők önállóan jogosultak az ügyvezetés körében eljárni, azzal, hogy bármelyikük a másik ügyvezető tervezett vagy már megtett intézkedése ellen tiltakozhat. Ebben az esetben a tiltakozást a taggyűlés bírálja el, a taggyűlés döntéséig a tervezett intézkedés nem hajtható végre.

(3) Ha a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy valamennyi tag jogosult az ügyintézésre és képviseletre, ügyvezetőnek azokat a tagokat kell tekinteni, akik megfelelnek a vezető tisztségviselőkre vonatkozó rendelkezéseknek.

(4) Ha a társaságnak nem maradt ügyvezetője, a taggyűlés összehívására vagy a taggyűlés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezésére bármelyik tag jogosult. Ha erre a változás bekövetkeztétől számított harminc napon belül nem került sor, a taggyűlést bármelyik tag vagy hitelező kérelmére a nyilvántartó bíróság hívja össze vagy a taggyűlés összehívására az ezt kezdeményező tagot jogosítja fel.

3:182. § [A tagjegyzék]

(1) Az ügyvezető a társaság tagjairól tagjegyzéket vezet.

(2) A tagjegyzékben fel kell tüntetni

a) valamennyi tag nevét, lakóhelyét vagy székhelyét és törzsbetétét;

b) a közös tulajdonban lévő üzletrész esetén az egyes jogosultak és a közös képviselő nevét, lakóhelyét, illetve székhelyét, valamint a közös törzsbetét mértékét;

c) a törzstőke mértékét;

d) a társasági szerződésnek a pótbefizetésekre és mellékszolgáltatásokra, valamint az üzletrész átruházásának korlátozására vagy kizárására vonatkozó esetleges rendelkezéseit.

(3) A tagjegyzék adataiban bekövetkező változásokat az ügyvezetőnek kell átvezetnie a tagjegyzéken és a módosított tagjegyzéket be kell nyújtania a nyilvántartó bírósághoz is.

XXVIII. Fejezet

A törzstőke felemelése és leszállítása

3:183. § [A törzstőke új törzsbetétek teljesítésével történő felemelésének elhatározása]

(1) Ha valamennyi tag teljes egészében szolgáltatta a törzsbetétjét, a tagok legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozatukkal elhatározhatják a törzstőke újabb vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával történő felemelését.

(2) A határozatnak tartalmaznia kell

a) a törzstőkeemelés mértékét;

b) annak meghatározását, hogy milyen összetételű és értékű vagyoni hozzájárulásokkal kell teljesíteni a törzstőkeemelést;

c) nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás esetén ennek tárgyát és értékét, továbbá azt, hogy ennek teljesítésére mely személy jogosult;

d) azoknak a személyeknek a megjelölését, akik a pénzbeli hozzájárulások teljesítésére jogosultak abban az esetben, ha az elsőbbségi joggal rendelkezők nem vállalják a pénzbeli hozzájárulások teljes összegének szolgáltatását, továbbá a kijelölt személyeknek a törzstőke-emelésben való részvételi arányát; és

e) a vagyoni hozzájárulások teljesítési idejét.

(3) A törzstőke vagyoni hozzájárulások teljesítésével való emelése során a vagyoni hozzájárulások teljesítésének módjára, esedékességére, a késedelem jogkövetkezményeire, a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értékelésére és az annak értékeért viselt felelősségére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

3:184. § [A vagyoni hozzájárulások teljesítése és az elsőbbségi jog gyakorlása]

(1) Vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával megvalósuló törzstőkeemelés esetén a tagoknak a tőkeemelés elhatározásától számított tizenöt napon belül elsőbbségi joguk van arra, hogy a tőkeemelésben részt vegyenek.

(2) Ha a tag nem él a megadott határidőn belül elsőbbségi jogával, helyette további tizenöt napon belül a többi tag gyakorolhatja az elsőbbségi jogot. Ha a tagok nem éltek elsőbbségi jogukkal, a taggyűlés által kijelölt személyek jogosultak a tőkeemelés során vagyoni hozzájárulás szolgáltatására.

(3) Az elsőbbségi jog gyakorlására a tagok törzsbetétek arányában jogosultak.

3:185. § [A törzstőke-emelés átvezetése a társasági szerződésben]

(1) Ha a tőkeemelésről szóló határozatban meghatározott mértékű és összetételű vagyoni hozzájárulás szolgáltatására vonatkozó kötelezettségvállalásokat tettek az erre jogosultak, akkor a társaság köteles társasági szerződését a felemelt törzstőkének megfelelően módosítani. Ha ezzel a tagok elsőbbségi joga nem sérül, egy taggyűlésen is lehet dönteni a törzstőke felemeléséről és a társasági szerződés módosításáról.

(2) A tőkeemelésben résztvevő új tagoknak közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban kell nyilatkozniuk arról, hogy a társasági szerződés rendelkezéseit magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

3:186. § [A törzstőke felemelése törzstőkén felüli vagyonból]

(1) A társaság a tagok legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozatával a törzstőkét a törzstőkén felüli vagyonából akkor emelheti fel, ha a felemelt törzstőke nem haladja meg a társaság saját tőkéjét, és a társaság előző üzleti évre vonatkozó beszámolójának mérlege vagy a tárgyévi közbenső mérlege szerint a társaság rendelkezik olyan törzstőkén felüli vagyonnal, amely törzstőke-emelésre fordítható. A törzstőke felemelésének fedezetét a társaság hat hónapnál nem régebbi fordulónappal készült beszámolója vagy közbenső mérlege alapján kell igazolni.

(2) A törzstőkén felüli vagyonból történt törzstőkeemelés a tagok törzsbetéteit a korábbi törzsbetétek arányában növeli.

3:187. § [A törzstőke leszállításáról szóló határozat]

(1) A társaság tőkekivonás, veszteségrendezés vagy a saját tőke más elmeinek növelése céljából, a tagok háromnegyedes többséggel meghozott határozatával elhatározhatja a törzstőke leszállítását. A törzstőke kötelező leszállítása esetén a határozatot a társaság taggyűlése az e törvényben meghatározott ok bekövetkeztéről való tudomásszerzéstől számított harminc napon belül köteles meghozni.

(2) A határozatban meg kell határozni

a) a leszállított törzstőke nagyságát;

b) a tagok törzsbetéteinek a törzstőke-leszállítás utáni mértékét; és

c) a törzstőke-leszállítás indokát.

(3) A törzstőke-leszállítás összege az egyes tagok törzsbetéteit törzsbetétek arányában csökkenti.

(4) A társaság akkor határozhat a törzstőkének az e törvényben meghatározott minimális összege alá történő leszállításáról, ha a törzstőke leszállításával egyidejűleg elhatározott törzstőke-emelés megtörténik, és így a törzstőke legalább a törzstőkének az e törvényben meghatározott minimális összegét eléri.

3:188. § [A törzstőke leszállításáról hozott határozat közzététele]

(1) Az ügyvezető a törzstőke leszállításáról szóló határozat meghozatalát követő harminc napon belül köteles azt a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni és intézkedni a törzstőke leszállításáról hozott döntésnek a Cégközlönyben két alkalommal történő hirdetményi közzétételéről. A két közzététel között legalább harminc napnak kell eltelnie.

(2) A hirdetménynek tartalmaznia kell a törzstőke leszállításáról szóló döntés tartalmát, valamint – ha a társaság hitelezőinek biztosíték iránti igényük lehet – a társaság hitelezőinek szóló, a hitelezők biztosíték iránti igényének bejelentésére vonatkozó felhívást.

(3) A társaság az ismert hitelezőknek a hirdetmény első közzétételeivel egyidejűleg közvetlenül is köteles a hirdetménnyel azonos tartalmú értesítést küldeni.

3:189. § [Biztosíték a hitelezők számára]

(1) A társasággal szemben a törzstőke leszállításáról szóló hirdetmény első közzététele megelzően keletkezett követelés jogosultja megfelelő biztosítékot igényelhet a társaságtól, kivéve, ha

a) már rendelkezik a törzstőke-leszállításhoz kapcsolódó kockázattal arányos biztosítékkal;

b) a társaság törzstőke-leszállítás utáni pénzügyi, vagyoni helyzetére figyelemmel a biztosítékkadás indokolatlan;

c) a törzstőke leszállítására a társaság törzstőkéjén felüli lekötött tartalék javára történő átcsoportosítás céljából kerül sor, és a törzstőke-leszállításról hozott határozatot megelző öt évben a társaság nem hajtott végre tartalékképzési céllal törzstőke-leszállítást; vagy

d) a törzstőke leszállítása kötelező.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pont szerinti esetben a törzstőke terhére képzett tartalék nem haladhatja meg a társaság törzstőkéjének tíz százalékát. Az így képzett lekötött tartalék a társasági veszteségek csökkentésére vagy utóbb a társaság törzstőkéjének a felemelésére fordítható, tilos abból a tagok javára kifizetést teljesíteni.

(3) A társaság hitelezői a törzstőke leszállításáról szóló hirdetmény második közzétételeitől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül jelenthetik be, ha a társaság törzstőkéjének leszállításával összefüggésben megfelelő biztosítékra tartanak igényt.

(4) A társaság a kérelem előterjesztésére biztosított határidő lejártát követő nyolc napon belül köteles megfelelő biztosítékot nyújtani vagy a kérelem elutasításáról szóló, indokolással ellátott határozatot a hitelezőnek megküldeni. Az elutasító vagy nem megfelelő biztosíték nyújtásáról szóló határozat felülvizsgálatát az érintett hitelező a határozat kézhezvételétől számított nyolc napos jogvesztő határidőn belül a nyilvántartó bíróságtól kérheti.

(5) A törzstőke leszállítása mindaddig nem jegyezhető be a nyilvántartásba, amíg az arra jogosult hitelező nem kap megfelelő biztosítékot, vagy a hitelező kérelmét elutasító bírósági határozat jogerőre nem emelkedett.

3:190. § [A törzstőke leszállításának meghiúsulása]

(1) Meghiúsul a törzstőke leszállítása, ha a társaság az erre előírt határidőn belül nem nyújt megfelelő biztosítékot az erre jogosult hitelezőknek. A törzstőke leszállításának meghiúsulását a nyilvántartó bíróságnak be kell jelenteni.

(2) Ha a törzstőke kötelező leszállítását nem lehet végrehajtani, és a meghiúsulástól számított harminc napon belül a társaság a kötelező tőkeleszállítás okát nem szünteti meg, a társaság köteles határozni a más társasági formába történő átalakulásról, egyesülésről, szétválásról vagy jogutód nélküli megszűnéséről.

3:191. § [A társasági szerződés módosítása és a törzstőke leszállításának bejegyzése]

(1) A társaság akkor dönthet a társasági szerződésnek a leszállított törzstőkének megfelelő módosításáról, ha a hitelezői igények bejelentésére szabott határidő alatt nem jelentettek be hitelezői igényt, vagy a társaság a hitelezők megfelelő biztosíték nyújtása iránti igényének eleget tett. A társasági szerződést a törzstőke leszállításáról szóló határozattal akkor lehet módosítani, ha az arra jogosult hitelezők megfelelő biztosíték iránti igényét a társaság kielégíti.

(2) A törzstőke leszállításának a bejegyzésére akkor kerülhet sor, ha a társaság igazolja, hogy a hitelezők felhívása megtörtént, és az erre jogosult hitelezők megfelelő biztosítékot kaptak.

(3) A törzstőke leszállításának eredményeként a tagok részére kifizetést teljesíteni a törzstőke leszállításának bejegyzését követően lehet.

XXIX. Fejezet

A társaság jogutód nélküli megszűnése

3:192. § [A vagyon felosztása]

(1) A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyonból először a pótbefizetéseket kell visszatéríteni, majd a további részt a törzsbetétek arányában kell felosztani a társaság tagjai között.

(2) Ha a megszűnő társaság tulajdonában saját üzletrész volt, az arra eső vagyonhányadot a többi tag között kell felosztani törzsbetétek arányában.

(3) Ha a végelszámolás megindításakor vagy a felszámolás elrendelésekor a társaság törzstőkéje még nem került teljes egészében befizetésre, a végelszámoló és a felszámoló jogosult a még nem teljesített befizetésekre vonatkozó kötelezettséget azonnal esedékessé tenni és annak teljesítését a tagoktól megkövetelni, ha arra a társaság tartozásainak kiegyenlítése érdekében szükség van.

XXX. Fejezet

Az egyszemélyes társaság

3:193. § [Az egyszemélyes társaság létrejötte]

(1) Ha egy személy alapít korlátolt felelősségű társaságot, az alapító köteles a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig teljes egészében a társaság rendelkezésére bocsátani. Az alapító okirat ezzel ellentétes rendelkezése semmis.

(2) Egyszemélyes társaság jön létre akkor is, ha egy többszemélyes társaság valamennyi üzletrészét ugyanaz a tag szerzi meg. A társaság egyszemélyessé válásától kezdődően az egyszemélyes társaságra vonatkozó szabályok szerint működik, de társasági szerződés helyett akkor kell alapító okiratot készíteni, ha az egyszemélyessé válástól számított egy éven belül nem jelent be újabb tagot.

(3) Az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság tagjainak felelősségére a minősített többséget biztosító befolyásra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

3:194. § [Egyszemélyes társaság működése]

(1) Az egyszemélyes társaság és annak tagja közötti szerződést közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

(2) Egyszemélyes társaság a saját üzletrészét nem szerezheti meg.

(3) Ha az egyszemélyes társaság az üzletrész felosztása vagy a törzstőke felemelése folytán új tagokkal egészül ki és így többszemélyes társasággá válik, a tagok kötelesek az alapító okiratot társasági szerződésre módosítani.

XIII. Cím

Részvénytársaság

XXXI. Fejezet

Általános rendelkezések

3:195. § [A részvénytársaság fogalma]

A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényből álló alaptőkével működik, és a részvényes kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nem köteles helytállni.

3:196. § [A részvénytársaság működési formája]

(1) Az a részvénytársaság, amelynek részvényeit tőzsdére bevezették, nyilvánosan működő részvénytársaságnak minősül, és cégnevében köteles a „nyilvánosan működő részvénytársaság” megjelölést vagy az „Nyrt.” rövidítést feltüntetni.

(2) Az a részvénytársaság, amelynek részvényei nincsenek bevezetve tőzsdére, zártkörűen működő részvénytársaságnak minősül, és cégnevében köteles a „zártkörűen működő részvénytársaság” megjelölést vagy a „Zrt.” rövidítést feltüntetni.

(3) A működési forma megváltoztatásához a közgyűlés háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozatára van szükség; e határozat a zártkörűen működő részvénytársaság nyilvánosan működő részvénytársasággá alakulása esetén a részvénytársaság részvényeinek tőzsdére történő bevezetésével, nyilvánosan működő részvénytársaság zártkörűen működő részvénytársasággá alakulása esetén a részvények tőzsdéről történő kivételével válik hatályossá.

3:197. § [Alaptőke]

(1) Az összes részvény névértékének összege a részvénytársaság alaptőkéje.

(2) A zártkörűen működő részvénytársaság alaptőkéje nem lehet kevesebb ötmillió forintnál. A nyilvánosan működő részvénytársaság alaptőkéje nem lehet kevesebb húszmillió forintnál.

(3) A pénzbeli hozzájárulás összege alapításkor nem lehet kevesebb az alaptőke harminc százalékánál.

(4) A részvény névértéken alul történő kibocsátása semmis. A névértéken aluli kibocsátásból eredő károkért harmadik személyekkel szemben a részvénytársaság nyilvántartásba való bejegyzését megelőzően történt kibocsátás esetén az alapítókat, a

nyilvántartásba való bejegyzést követően történt kibocsátás esetén a társaságot terheli felelősség a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint. Több alapítót a felelősség egyetemlegesen terheli.

(5) A részvény névértéke meghatározható az alaptőke mindenkori összegének hányadában (hányadrészvény). Ilyen esetben a részvényen a részvény által megtestesített hányadot kell feltüntetni, és az alaptőke összegét a részvényen nem kell megadni.

XXXII. Fejezet

A részvény

1. Általános szabályok, a részvény előállítási módja

3:198. § [A részvény]

(1) A részvény a kibocsátó részvénytársaságban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes értékpapír.

(2) Ha a részvénynek több tulajdonosa van, a részvénytársasággal szemben egy részvényesnek számítanak; jogukat közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a részvényest terhelő kötelezettségeikért egyetemlegesen kötelesek helytállni.

3:199. § [A részvény előállítási módja]

(1) A zártkörűen működő részvénytársaság részvényei nyomdai úton vagy dematerializált formában állíthatók elő; a nyomdai úton előállított részvény dematerializált részvénné, a dematerializált részvény nyomdai úton előállított részvénné alakítható át.

(2) Nyilvánosan működő részvénytársaság részvényei dematerializált formában állíthatók elő.

3:200. § [A nyomdai úton előállított és a dematerializált részvény fogalma]

(1) Nyomdai úton előállított részvény az erre feljogosított nyomda által előállított okirat, amely tartalmazza legalább

a) a kibocsátó részvénytársaság cégnevét és székhelyét;

b) a részvény sorszámát, sorozatát és névértékét;

c) az első részvényes nevét;

d) a kibocsátás alapjául szolgáló alapszabály, illetve alapszabály-módosítás keltét;

e) az alaptőke nagyságát vagy a részvény által megtestesített alaptőkehányadot, és a kibocsátott részvények számát;

f) a kibocsátó részvénytársaság képviselőinek a cégjegyzés szabályai szerinti aláírását; és

g) az értékpapír kódját.

(2) A nyomdai úton előállított részvény szükség szerint tartalmazza

a) a részvényfajta, részvényosztály, illetve részvénytársaság fűződő, az alapszabályban meghatározott jogokat;

b) a szavazati jog esetleges korlátozását;

c) a részvény átruházásának korlátozása vagy annak a részvénytársaság beleegyezéséhez kötése esetén a korlátozás tartalmát, vagy a részvénytársaság beleegyezési jogát.

(3) A dematerializált részvény olyan dematerializált értékpapír, amely a nyomdai úton előállított részvény tartalmi elemeit foglalja magában azzal az eltéréssel, hogy

a) a részvényes nevét, valamint az azonosításhoz szükséges egyéb adatait az értékpapír-számlavezető által a részvényes javára vezetett értékpapírszámla tartalmazza,

b) nincs sorszáma; és

c) nem tartalmazza a kibocsátó részvénytársaság képviselőinek aláírását.

(4) Ha a részvényben rögzített adatok megváltoznak, a társaság köteles a változással érintett nyomdai úton előállított részvényeket – az alaptőke felemelésénél megállapított szabályok megfelelő alkalmazásával – kicserélni vagy felülbélyegezni, dematerializált részvény esetén annak tartalmát módosítani.

3:201. § [A részvény kiadásának és jóváírásának feltételei]

(1) A részvényes a részvénytársaságnak a nyilvántartásba történő bejegyzése és az alaptőke vagy – ha a részvények névértéke és kibocsátási értéke eltérő – a részvények kibocsátási értékének teljes befizetése után igényelheti a neki járó nyomdai úton előállított részvény kiadását vagy a dematerializált részvény értékpapírszámlán történő jóváírását.

(2) A részvénytársaság az (1) bekezdésben foglaltak teljesülését követő harminc napon belül akkor is köteles intézkedni a részvények haladéktalan előállításáról, ha ilyen részvényesi igény nem merült fel.

(3) Semmis az a részvény, amelyet a részvénytársaságnak a nyilvántartásba történő bejegyzése és az alaptőke vagy a részvények kibocsátási értékének teljes befizetése előtt állítanak ki.

3:202. § [Összevont címletű részvény]

(1) Ha részvények nyomdai úton történő előállítása esetén több, azonos sorozatba tartozó részvényt – az alapszabály rendelkezése alapján vagy a részvényes kérésére – egy részvényokiratba foglalva állítanak elő, az összevont címletű részvénybe foglalt részvényekhez kapcsolódó jogok a részvényeket önállóan megilletik.

(2) A részvényes kérésére az összevont címletű részvényt kisebb címletű összevont részvényekre, illetve az alapszabályban az adott részvénytársaságra meghatározott névértékű részvényekre kell bontani, ha az átalakítás költségeit a részvényes megtéríti.

3:203. § [A részvény forgalomba hozatala]

(1) A részvények forgalomba hozatala zártkörűen vagy nyilvánosan történhet.

(2) Zártkörűen működő részvénytársaság részvényei nyilvánosan nem hozhatók forgalomba.

3:204. § [A részvényátruházás korlátozása]

(1) Ha a részvénytársaság a részvény átruházását az alapszabályban korlátozza vagy az átruházást a társaság beleegyezéséhez köti, e korlátozások harmadik személyekkel szemben akkor hatályosak, ha a korlátozás és annak tartalma a részvényből, dematerializált részvény esetén az értékpapírszámla adataiból kitűnik.

(2) Ha a részvényre szerződéssel elővásárlási jogot, visszavásárlási jogot, eladási vagy vételi jogot kötöttek ki, az a részvénytársasággal, illetve harmadik személyekkel szemben akkor hatályos, ha az a részvényből, dematerializált részvény esetén az értékpapírszámla adataiból kitűnik.

3:205. § [Részvényátruházás a társaság beleegyezésével]

(1) Ha a társaság alapszabálya a részvények átruházásához a részvénytársaság beleegyezését írja elő, az alapszabályban meg kell határozni azokat az okokat is,

amelyek a beleegyezés megtagadásához vezethetnek. A beleegyezésről való döntés az igazgatóság hatáskörébe tartozik.

(2) Ha az igazgatóság a részvényre vonatkozó átruházási szándék bejelentésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, a beleegyezés megadottnak tekintendő.

3:206. § [Részvény jogosultjának megállapítása]

(1) Nyomdai úton előállított részvény tulajdonjogának nem átruházás jogcímén történő átszállása esetén az új részvényes kérésére az igazgatóság a tulajdonosváltozást a tulajdonszerzést igazoló okiratok alapján a részvény hátoldalán vagy toldatán – a tulajdonosváltozást igazoló okirat megjelölése mellett – átvezeti. A tulajdonosváltozás igazgatóság általi átvezetése a forgatmányi láncolat részét képezi.

(2) Dematerializált részvény nem átruházás jogcímén történő megszerzése esetén a korábbi részvényes értékpapírszámlájának megterhelését és a megszerzendő részvényeknek az új részvényes értékpapírszámláján való jóváírását az értékpapírszámlavezető az új részvényes kérelmére, a tulajdonszerzést igazoló okirat alapján hajtja végre.

2. Saját részvény

3:207. § [Saját részvény]

(1) A részvénytársaság az alaptőke huszonöt százalékát meg nem haladó mértékben megszerezheti az általa kibocsátott részvényeket. A saját részvények mértékének megállapításánál a részvénytársaság tulajdonaként kell figyelembe venni a részvénytársaság közvetlen vagy közvetett befolyása alatt álló jogi személyek tulajdonában álló részvényeket is, a befolyás mértékének megfelelő arányban. A részvénytársaság tulajdonában álló részvényként kell figyelembe venni azokat a részvényeket is, amelyeket tulajdonosuk a részvénytársaság javára szerzett meg vagy tart magánál.

(2) A részvénytársaság az alapítás vagy az alaptőke felemelése során nem szerezheti meg saját részvényeit.

(3) Tilos azoknak a részvényeknek saját részvényként történő megszerzése, amelyek névértékének, illetve kibocsátási értékének teljes befizetése vagy rendelkezésre bocsátása nem történt meg.

(4) A részvénytársaság saját részvényeit ellenérték fejében akkor szerezheti meg, ha az osztalékfizetés feltételei fennállnak. A saját részvények ellenértékét a társaság az osztalékként kifizethető vagyon terhére fizetheti ki.

3:208. § [Döntéshozatal a saját részvény megszerzéséről]

(1) A saját részvény megszerzésének feltétele, hogy a közgyűlés – a megszerezhető részvények fajtájának, osztályának, számának, névértékének, visszterhes megszerzés esetén az ellenérték legmagasabb összegének meghatározása mellett – előzetesen felhatalmazza az igazgatóságot a saját részvény megszerzésére. A felhatalmazás tizennyolc hónapos időtartamra szól.

(2) Nincs szükség a közgyűlés által adott előzetes felhatalmazásra, ha a részvények megszerzésére a részvénytársaságot közvetlenül fenyegető súlyos károsodás elkerülése érdekében kerül sor. Ez a rendelkezés nem alkalmazható a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeinek felvásárlására irányuló nyilvános vételi ajánlattétel esetén.

(3) Nincs szükség a saját részvények megszerzéséhez a közgyűlés által adott előzetes felhatalmazásra, ha a részvénytársaság a részvényeket a részvénytársaságot megillető követelés kiegyenlítését célzó bírósági eljárás keretében vagy átalakulás során szerzi meg.

(4) Az igazgatóság a soron következő közgyűlésen köteles tájékoztatást adni a saját részvények megszerzésének indokáról, a megszerzett részvények számáról, össznévértékéről, valamint e részvényeknek a részvénytársaság alaptőkéjéhez viszonyított arányáról és a kifizetett ellenértékről.

3:209. § [A jogsértéssel megszerzett saját részvény]

Ha a részvénytársaság saját részvényének megszerzése során jogszabályba ütköző módon járt el, köteles az így szerzett saját részvényt, vagy ha ezek mennyisége nem állapítható meg, akkor valamennyi saját részvényét a megszerzéstől számított egy éven belül az alaptőke leszállításával bevonni.

3:210. § [Részvényesi jogok gyakorlása saját részvénnel]

(1) A részvénytársaság a saját részvénnel részvényesi jogokat nem gyakorolhat.

(2) A közgyűlés határozatképességének megállapításánál, valamint a jegyzési (átvételi) elsőbbségi jog gyakorlásánál a saját részvényt figyelmen kívül kell hagyni.

(3) A saját részvényre eső osztalékot az osztalékra jogosult részvényeseket megillető részesedésként kell – részvényeik névértékének arányában – számításba venni.

3:211. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a saját részvény megszerzésének feltételeire vagy a saját részvénnel gyakorolható jogokra vonatkozóan az e törvényben meghatározott szabályoknál a társaságra nézve enyhébb követelményeket ír elő.

3. Pénzügyi segítség részvénytársaságokhoz

3:212. § [Pénzügyi segítségnyújtás korlátozása]

Nyilvánosan működő részvénytársaság az általa kibocsátott részvények megszerzéséhez csak piaci feltételek mellett, osztalékfizetésre felhasználható vagyona terhére nyújthat harmadik személynek pénzügyi segítséget feltéve, hogy ehhez az igazgatóság előterjesztése alapján a közgyűlés legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozatával hozzájárult.

4. Részvényfajták, részvényosztályok, részvénytársaságok

3:213. § [Részvényfajták, részvényosztályok, részvénytársaságok]

(1) A részvénytársaság által kibocsátható részvényfajták:

- a) törzsrészvény;
- b) elsőbbségi részvény;
- c) dolgozói részvény;
- d) kamatozó részvény;
- e) visszaváltható részvény.

(2) Az elsőbbségi részvényfajtán belül a részvények az elsőbbséggel érintett részvényesi jogok szerint különböző részvényosztályokba tartozhatnak, egy részvényosztályon belül eltérő tartalmú és mértékű tagsági jogokat megtestesítő részvények kerülhetnek kibocsátásra.

(3) Egy részvényfajtán vagy részvényosztályon belül több részvénytársaság bocsátható ki.

3:214. § [Törzsrészvény]

(1) Törzsrészvény az olyan részvény, amely nem tartozik az elsőbbségi, a dolgozói, a kamatozó, a visszaváltható vagy az alapszabályban nevesített egyéb részvényfajtába.

(2) A részvénytársaság által kibocsátott törzsrészvények össznévértékének mindenkor meg kell haladnia a részvénytársaság alaptőkéjének a felét.

3:215. § [Elsőbbségi részvény]

(1) A részvénytársaság alapszabálya az erre vonatkozó feltételek meghatározásával rendelkezhet olyan részvény kibocsátásáról, amely más részvényfajtaival szemben a részvényesnek meghatározott előnyt biztosít.

(2) Az alapszabály az elsőbbségi részvényfajtán belül

a) osztalékelsőbbséget;

b) a részvénytársaság jogutód nélkül történő megszűnése esetén a felosztásra kerülő vagyontól történő részesedés elsőbbségét;

c) a szavazati joggal összefüggő elsőbbséget;

d) vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbséget;

e) elővásárlási jogot; valamint

f) az a)-e) pontok szerinti elsőbbségi jogosultságok közül egyidejűleg többet is biztosító részvényosztályokat határozhat meg.

(3) Az alapszabály a feltételek meghatározása mellett rendelkezhet olyan elsőbbségi részvényosztályba tartozó részvénytársaság kibocsátásáról, amelynek részvényeit a részvényes kérésére a társaság más elsőbbségi részvényosztályba tartozó részvényre vagy törzsrészvényre köteles átcserelni, vagy amelynek részvényeit a részvénytársaság saját döntése alapján cserélheti át más elsőbbségi részvényosztályba tartozó részvényre vagy törzsrészvényre.

3:216. § [Osztalékelsőbbségi részvény]

(1) Az osztalékelsőbbséget biztosító részvény a részvényesek között felosztható adózott eredményből a más részvényfajtába és részvényosztályba tartozó részvényeknél kedvezőbb mértékben jogosít osztalékra.

(2) Ha az osztalékelsőbbségi részvényhez kapcsolódó szavazati jogot az alapszabály korlátozza vagy kizárja, és a részvénytársaság valamely üzleti évben nem fizet osztalékot az osztalékelsőbbségi részvényeseknek, vagy a kifizetett osztalék nem éri el az osztalékelsőbbségi részvény alapján járó osztalék mértékét, az osztalékelsőbbségi részvény alapján a szavazati jog a következő üzleti évre vonatkozó éves beszámoló elfogadásáig korlátozás nélkül gyakorolható.

3:217. § [Szavazatelsőbbségi részvény]

(1) A szavazatelsőbbségi jogot biztosító részvény alapján a részvényes az alapszabályban meghatározott mértékű többszörös szavazati jogot gyakorolhat. Nyilvánosan működő részvénytársaságnál az egy részvényhez kapcsolódó szavazati jog nem haladhatja meg a részvény névértékéhez igazodó szavazati jog tízszeresét; az alapszabály ettől eltérő rendelkezése semmis.

(2) Vétójogot biztosító szavazatelsőbbségi részvény alapján az ilyen részvénytársaság részvényesek jelenlévő részvényesek egyszerű többségének igenlő szavazata mellett – ha a szavazatelsőbbséget biztosító részvényből egy részvény került kibocsátásra, az e

részvénnyel rendelkező részvényes igenlő szavazatával – hozható meg a közgyűlési határozat.

3:218. § [Vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény]

(1) A vezető tisztségviselő kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény alapján a részvényesek az alapszabályban meghatározott módon és eljárási rendben jogosultak az igazgatóság egy vagy több tagjának a kijelölésére, akik a kijelölés elfogadásával az igazgatóság tagjává válnak.

(2) Ha az elsőbbségi részvényesek az alapszabályban előírt eljárási rendben és az ott meghatározott határidőn belül nem jelölik ki a vezető tisztségviselőt, a vezető tisztségviselő megválasztásának joga az erre egyébként jogosult társasági szervet illeti meg az általános szabályok szerint.

(3) Az elsőbbségi részvényesek jogosultak az általuk kijelölt igazgatósági tag visszahívására. Az alapszabályban meghatározott feltételek bekövetkezése esetén az elsőbbségi részvényesek kötelesek az általuk kijelölt igazgatósági tag visszahívására. Ha e kötelezettségüknek az alapszabályban meghatározott határidőn belül nem tesznek eleget, a visszahívás joga a vezető tisztségviselők visszahívására egyébként jogosult társasági szervet illeti meg. A visszahívott vezető tisztségviselő helyett ilyen esetben is az elsőbbségi részvényesek jelölhetnek ki új vezető tisztségviselőt.

(4) Vezető tisztségviselő kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény nem bocsátható ki, ha a részvénytársaságnál az igazgatóság jogkörét vezérigazgató gyakorolja.

(5) A felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény alapján a felügyelőbizottsági tag kijelölésére, illetve visszahívására az (1)-(3) bekezdésben foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(6) Nyilvánosan működő részvénytársaság nem bocsáthat ki vezető tisztségviselő, illetve felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvényt.

3:219. § [Elővásárlási jogot biztosító részvény]

(1) A zártkörűen működő részvénytársaság alapszabálya rendelkezhet olyan részvényosztály kibocsátásáról, amelynek alapján a részvényest a részvénytársaság által kibocsátott, adásvétel útján átruházni kívánt részvényekre elővásárlási jog illeti meg.

(2) Ha a részvényes az átruházási szándék és a kapott vételi ajánlat feltételeinek közlésétől számított tizenöt napon belül nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy elővásárlási jogaival nem kíván élni.

3:220. § [Nyilvánosan működő részvénytársaság elsőbbségi részvényei]

Ha a zártkörűen működő részvénytársaság nyilvánosan működő részvénytársasággá kíván alakulni, a vezető tisztségviselő, vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó, illetve az elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvényeit, valamint az olyan elsőbbségi részvényeit, amelyek osztalékelsőbbségre, illetve likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségre vonatkozó jogosultságon kívül együttesen egyéb elsőbbségi jogokat testesítenek meg, a tőzsdei bevezetést megelőzően át kell alakítani a nyilvánosan működő részvénytársaságok által is kibocsátható elsőbbségi részvénnyé vagy törzsrészvénnyé.

3:221. § [Dolgozói részvény kibocsátása]

(1) Dolgozói részvény a részvénytársaságnál teljes, illetve részmunkaidőben foglalkoztatott munkavállalók számára – ingyenesen vagy a részvény névértékénél alacsonyabb, kedvezményes áron – bocsátható ki.

(2) Ha az alapszabály a dolgozói részvényhez osztalékelsőbbségi jogot kapcsol, e jog az osztalékelsőbbséget biztosító részvényosztályba tartozó részvényekkel rendelkező részvényeseket követően gyakorolható.

(3) A dolgozói részvényt a részvénytársaság alaptőkéjének felemelésével egyidejűleg, legfeljebb a felemelt alaptőke tizenöt százalékáig lehet forgalomba hozni.

3:222. § [A dolgozói részvény átruházása és öröklése]

(1) A dolgozói részvény érvényesen a részvénytársaság munkavállalóira és azokra ruházható át, akik számára az alapszabály ezt a jogot a részvénytársasággal fennállt korábbi munkaviszonyukra tekintettel biztosítja.

(2) Ha a munkavállaló munkaviszonya megszűnik, és emiatt dolgozói részvény megszerzésére már nem jogosult, dolgozói részvényeit a munkaviszonya megszűnésétől számított hat hónap elteltét követő első közgyűlésig átruházhatja.

(3) A dolgozói részvény tulajdonosának halála esetén az örökös

a) ha hagyatéki eljárásra nem került sor, az örökhagyó halálától;

b) hagyatéki eljárás esetén a hagyaték teljes hatályú átadásáról rendelkező hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedése napjától;

c) öröklési per esetén a bírósági ítélet jogerőre emelkedése napjától

számított hat hónap elteltét követő első közgyűlésig ruházhatja át a dolgozói részvényt.

(4) Ha a volt munkavállaló a (2) bekezdésben foglaltak szerint, illetve az örökös a számára biztosított határidő alatt a dolgozói részvényt nem ruházta át, a részvénytársaság a határidőt lezáró közgyűlésen határozhat a dolgozói részvény bevonásáról vagy arról, hogy a dolgozói részvényt más részvényfajtvá átalakítva értékesíti. Ebben az esetben a volt munkavállalót, illetve örökösét a részvény névértéke illeti meg, amelyet a részvény bevonásától vagy átruházásától számított harminc napon belül kell kifizetni.

3:223. § [Kamatozó részvény]

(1) Az alapszabály az alaptőke tíz százalékát meg nem haladó mértékben rendelkezhet előre meghatározott mértékű kamatra jogosító részvény kibocsátásáról.

(2) A kamatozó részvény tulajdonosát a részvényhez fűződő egyéb jogokon felül a részvény névértéke után a tárgyévi adózott eredményből, illetve a szabad eredménytartalékkal kiegészített tárgyévi adózott eredményből az alapszabályban meghatározott módon számított kamat illeti meg. Nem fizethető a részvényesnek kamat, ha ennek következtében a részvénytársaság saját tőkéje nem érne el a részvénytársaság alaptőkéjét.

3:224. § [Visszaváltható részvény]

(1) Az alapszabály az alaptőke húsz százalékát meg nem haladó mértékben rendelkezhet olyan részvény kibocsátásáról, amely alapján a részvényre vonatkozóan

a) a részvénytársaságot vételi jog;

b) a részvényest eladási jog; vagy

c) a részvénytársaságot vételi jog és a részvényest eladási jog illeti meg.

(2) A részvénytársaság olyan részvény vonatkozásában élhet vételi jogával vagy teljesítheti a részvényes eladási jogából fakadó kötelezettségeit, amelyekre vonatkozóan a részvényes a teljes névértéket, illetve kibocsátási értéket megfizette, és a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a részvénytársaság rendelkezésére bocsátotta.

(3) A részvénytársaság nem gyakorolhatja a vételi jogból fakadó jogait és nem teljesítheti az eladási jogból fakadó kötelezettségeit, ha a részvénytársaság osztalék

fizetéséről sem határozhatna. A vételi, illetve eladási jog gyakorlásához a szükséges fedezet megállapításával összefüggésben a beszámolóban, illetve a közbenső mérlegben foglaltakat a mérleg fordulónapját követő hat hónapon belül lehet figyelembe venni.

(4) A társaság a visszaváltott részvényeket az alaptőke kötelező leszállításának szabályai szerint bevonja.

3:225. § [Egyéb részvényfajták]

A részvénytársaság az e törvényben meghatározottakon kívül más részvényfajta vagy részvényosztály kibocsátását akkor határozhatja el, ha az alapszabályban meghatározza a kibocsátandó részvények által megtestesített tagsági jogok tartalmát és mértékét.

5. Részvényutalvány, ideiglenes részvény

3:226. § [Részvényutalvány]

A részvénytársaság alapításának, illetve az alaptőke felemelésének a nyilvántartásba való bejegyzése előtt a vagyoni hozzájárulást teljesítő személy kérésére a társaság olyan okiratot állít ki, amely tartalmazza a jogosult nevét, valamint a teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, és az ellenkező bizonyításáig igazolja az okiratban meghatározott személynek a részvénytársasággal szemben fennálló jogait és kötelességeit.

3:227. § [Az ideiglenes részvény fogalma]

(1) A részvénytársaság alapításának, illetve az alaptőke felemelésének a nyilvántartó bíróság által történő bejegyzését követően az alaptőke, a felemelt alaptőke, illetve a részvények kibocsátási értékének teljes befizetéséig terjedő időszakra a részvényes által átvenni vállalt vagy az általa jegyzett részvényre teljesített vagyoni hozzájárulás összegéről ideiglenes részvényt kell előállítani. Semmis az az ideiglenes részvény, amelyet a részvénytársaság nyilvántartásba vételét megelőzően vagy a ténylegesen teljesített vagyoni hozzájárulást meghaladó értékben állítanak ki.

(2) Az ideiglenes részvény értékpapír, amelyre a részvényre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal, hogy az ideiglenes részvény átruházása a társasággal szemben az ideiglenes részvény tulajdonosának a részvénykönyvbe történő bejegyzésével válik hatályossá.

3:228. § [Az ideiglenes részvény előállítása és tartalma]

(1) Az ideiglenes részvény az alapszabály rendelkezésének megfelelően nyomdai úton vagy dematerializált formában egyaránt előállítható függetlenül attól, hogy a részvény milyen formában kerül előállításra.

(2) Ha az ideiglenes részvény dematerializált formában kerül előállításra, a részvényes értékpapírszámláján akkor lehet az ideiglenes részvényt jóváírni, amikor a részvényes az alapszabálynak megfelelően teljesíti vagyoni hozzájárulását vagy annak első részletét.

(3) A nyomdai úton előállított ideiglenes részvényen vagy dematerializált ideiglenes részvény esetén az értékpapírszámlán fel kell tüntetni a részvényes által az ideiglenes részvény kibocsátásáig befizetett összeget. Az ideiglenes részvény kibocsátását követően a részvényes által teljesített további vagyoni hozzájárulás összegét a részvényes kérésére az ideiglenes részvényen fel kell tüntetni, vagy az ideiglenes részvény érvénytelenné nyilvánításával egyidejűleg új ideiglenes részvényt kell kibocsátani.

3:229. § [Az ideiglenes részvény alapján gyakorolható jogok]

(1) Az ideiglenes részvénnel a részvényes részvényesi jogait az általa már teljesített vagyoni hozzájárulás mértékével arányosan gyakorolja. Elsőbbségi részvény esetén nem illeti meg elsőbbségi jog a részvényt mindaddig, amíg teljes vagyoni hozzájárulását nem teljesíti. Ilyen esetben az elsőbbségi részvényes a törzsrészvények tulajdonosait megillető részvényesi jogok gyakorlására jogosult.

(2) Ha a részvényes az ideiglenes részvényt másra átruházza, a részvénytársasággal szemben az általa átvenni vállalt vagy jegyzett részvényekre teljesítendő vagyoni hozzájárulásából eredő tartozásáért készfizető kezesként felel. Az ideiglenes részvény többszöri átruházása esetén a készfizető kezesi felelősség valamennyi volt részvényt egyetemlegesen terheli.

(3) A részvények előállításakor az igazgatóság határidő kitűzésével felszólítja a részvényeseket a nyomdai úton előállított ideiglenes részvényeik benyújtására és a nyomdai úton előállított részvények átvételére. A határidőben be nem nyújtott ideiglenes részvényeket a társaság az igazgatóság határozatával érvénytelennek nyilvánítja. A nyomdai úton előállított részvények kiadására és a dematerializált részvényeknek a részvényes értékpapírszámláján való jóváírására az ideiglenes részvény benyújtása vagy az ideiglenes részvény érvénytelenné nyilvánítása után kerülhet sor.

(4) Dematerializált formában előállított ideiglenes részvények esetén a részvények előállításakor az ügyvezetés köteles eljárni az ideiglenes részvényeknek a központi értékpapírszámláról és az értékpapírszámlákról történő törlése érdekében.

6. Részvénykönyv

3:230. § [A részvénykönyv fogalma]

(1) A részvénytársaság a részvényesekről – ideértve az ideiglenes részvények tulajdonosait is – részvénykönyvet vezet, amelyben nyilvántartja a részvényes – közös tulajdonban álló részvény esetén a közös képviselő – nevét, lakóhelyét vagy székhelyét, részvénytársaságonként a részvényes részvényeinek vagy ideiglenes részvényeinek darabszámát, tulajdoni részesedésének mértékét.

(2) Ha a kibocsátott részvényben rögzített olyan adat változik meg, amelyet a részvénykönyvben is nyilvántartanak, a részvénykönyv adatait az ügyvezetés módosítja.

(3) A részvénykönyvet a részvénytársaság igazgatósága vezeti. Az igazgatóság a részvénykönyv vezetésére megbízást adhat; nyilvánosan működő részvénytársaság esetén a megbízás tényét és a megbízott személyi adatait a Céglépcsőben közzé kell tenni.

3:231. § [A részvénykönyvi bejegyzés és törlés, valamint ezek joghatásai]

(1) A részvényes a részvénytársasággal szemben részvényesi jogait akkor gyakorolhatja, ha őt a részvénykönyvbe bejegyezték. A részvénykönyvbe történő bejegyzés elmaradása a részvényesnek a részvény feletti tulajdonjogát nem érinti.

(2) Az alakilag igazolt részvényt a részvénykönyv vezetőjénél előterjesztett kérelmére be kell jegyezni a részvénykönyvbe. A bejegyzett részvényt kérelme alapján törölni kell a részvénykönyvből.

(3) A részvénykönyv vezetője akkor tagadhatja meg az alakilag igazolt részvényes bejegyzési kérelmének teljesítését, ha a részvényes a részvényét jogszabálynak vagy az alapszabálynak a részvény átruházására vonatkozó szabályait sértő módon szerezte meg.

(4) A részvénykönyvből törölt adatoknak megállapíthatónak kell maradniuk.

(5) A részvénykönyv vezetése során hozott határozatok társasági határozatoknak minősülnek.

3:232. § [A részvénykönyvi adatok nyilvánossága]

(1) A részvénykönyvbe bárki betekinhet. A betekintés lehetőségét a részvénytársaság vagy a részvénykönyv vezetésével megbízott személy a székhelyén munkaidőben folyamatosan biztosítani köteles.

(2) Akire vonatkozóan a részvénykönyv fennálló vagy törölt adatot tartalmaz, a részvénykönyv rá vonatkozó részéről a részvénykönyv vezetőjétől másolatot igényelhet. A másolatot öt napon belül, ingyenesen kell kiadni a jogosultnak.

3:233. § [A tulajdonosi megfeleltetés átvezetése a részvénykönyvben]

A nyilvánosan működő részvénytársaságnál a társaság kezdeményezésére történő tulajdonosi megfeleltetés esetén a részvénykönyv vezetője a részvénykönyvben szereplő, a tulajdonosi megfeleltetés időpontjában hatályos valamennyi adatot törli, és ezzel egyidejűleg a tulajdonosi megfeleltetés eredményének megfelelő adatokat a részvénykönyvbe bejegyzi.

XXXIII. Fejezet

A részvénytársaság alapítása

3:234. § [Az alapítás zártkörűsége]

Tilos a részvénytársaság alapítása során a részvénytársaság részvényeseit és alaptőkéjét nyilvános felhívás útján gyűjteni.

3:235. § [Az alapszabály tartalma]

(1) Az alapszabálynak – az általánosan kötelező tartalmi elemeken túl – tartalmaznia kell

a) az alapítók nyilatkozatát az összes részvény átvételére vonatkozó kötelezettségvállalásról és a részvényeknek az alapítók közötti megoszlásáról;

b) az alapítás során kibocsátandó részvények számát, névértékét, illetve kibocsátási értékét, valamint a részvények előállításának módját;

c) a közgyűlés összehívásának módját, a szavazati jog gyakorlásának feltételét és módját; és

d) az első könyvvizsgáló személyét.

(2) Az alapítók érvényesen az alapszabályban rendelkezhetnek:

a) a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás tárgyáról, értékéről, szolgáltatásának időpontjáról, az ellenében adandó részvények számáról, névértékéről, a hozzájárulást szolgáltató személyről, ideértve nevét, lakóhelyét illetve székhelyét, továbbá a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásnak az alapszabály szerinti értékét előzetesen felülvizsgáló könyvvizsgáló vagy szakértő személyéről, ideértve nevét, székhelyét, illetve lakóhelyét;

b) az egyes részvényfajtákhoz, részvényosztályokhoz, illetve részvénytársaságokhoz kapcsolódó jogokról és a részvényekhez fűződő egyes jogok esetleges korlátozásáról; a részvények más részvényfajtába, részvényosztályba, illetve részvénytársaságba tartozó részvényre történő átalakításának szabályairól; valamint az egyes részvényfajtához, illetve részvényosztályhoz tartozó részvények számáról, névértékéről, illetve kibocsátási értékéről részvénytársaságonként;

- c) az átváltoztatható vagy jegyzési jogot biztosító kötvények sorozatáról, számáról, névértékéről és a kötvényekre vonatkozó szabályokról;
- d) a részvények átruházásának korlátozásáról vagy annak a részvénytársaság beleegyezéséhez kötéséről;
- e) a részvények kötelező bevonásával kapcsolatban szükséges rendelkezésekről;
- f) az igazgatóság felhatalmazásáról – a visszaváltható részvényhez kapcsolódó jogok gyakorlásával, a saját részvény megszerzésével, osztalékéleglőleg fizetésével, valamint az alaptőkének az alaptőkén felüli vagyon terhére történő felemelésével kapcsolatban – közbenső mérleg elfogadására.

3:236. § [Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás]

(1) Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatása esetén az alapszabályhoz mellékelni kell könyvvizsgáló vagy az adott vagyontárgy értékeléséhez szükséges szakértelemmel rendelkező szakértő jelentését, amely tartalmazza a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értékelését. A könyvvizsgálónak vagy szakértőnek a jelentésben nyilatkoznia kell arról, hogy a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásnak az alapítók által előzetesen megállapított értéke egyensúlyban van-e az ellenében adandó részvények számával, névértékével.

(2) Nincs szükség könyvvizsgálói vagy szakértői jelentésre, ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást nyújtó részvényes a szolgáltatás időpontjához képest három hónapnál nem régebbi, könyvvizsgáló által ellenőrzött beszámolóval rendelkezik, amely a hozzájárulás tárgyát képező vagyontárgy értékét tartalmazza, vagy ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás olyan vagyontárgyakból áll, amelyeknek tőzsdén jegyzett ára van.

3:237. § [A nyilvántartásba vétel feltételei]

(1) A részvénytársaság nyilvántartásba vételére azt követően kerülhet sor, ha a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig

a) a pénzbeli hozzájárulás teljesítését vállaló alapítók az alapszabályban átvenni vállalt részvény névértékének, illetve kibocsátási értékének legalább huszonöt százalékát befizették; és

b) a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást – kivéve, ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értéke az alaptőke huszonöt százalékát nem éri el – a részvénytársaság rendelkezésére bocsátották.

(2) A részvényes legkésőbb a részvénytársaság nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül köteles a részvények teljes névértékét, illetve kibocsátási értékét a részvénytársaság részére befizetni és a nyilvántartásba vételtől számított három éven belül köteles a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást teljes egészében a részvénytársaság rendelkezésére bocsátani.

(3) Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a vagyoni hozzájárulásokkal kapcsolatban az e §-ban meghatározottnál későbbi teljesítési határidőt ír elő.

XXXIV. Fejezet

Részvényesi jogok és kötelezettségek

3:238. § [A részvényesek egyenlősége]

Tilos a részvényesi jogok gyakorlásával összefüggésben az azonos részvénytársasághoz tartozó részvényekkel rendelkező részvényesek közötti hátrányos különbségtétel.

3:239. § [A részvényesi minőség igazolása]

(1) A részvényes a részvényesi jogok gyakorlására a társasággal szemben a részvény vagy letéti, illetve tulajdonosi igazolás alapján, a részvénykönyvbe történő bejegyzést követően jogosult.

(2) Értékpapírletétbe helyezett, nyomdai úton előállított részvény esetén az értékpapírletét-kezelő köteles a részvényes kérésére a részvényről letéti igazolást kiállítani.

(3) Dematerializált részvény esetén az értékpapírszámla-vezető köteles a részvényes kérésére a részvényről tulajdonosi igazolást kiállítani.

(4) A letéti és a tulajdonosi igazolásnak tartalmaznia kell a részvénytársaság cégnevét, a részvényfajta, a részvény darabszámát, az értékpapír letéti számla vagy értékpapírszámla vezetőjének cégnevét és cégszerű aláírását, a részvényes nevét, valamint lakóhelyét vagy székhelyét. A közgyűlésen való részvételi jog gyakorlásához kiállított letéti és tulajdonosi igazolás a közgyűlés vagy a megismételt közgyűlés napjáig érvényes.

(5) A tulajdonosi igazolás kiállítását követően az értékpapírszámla-vezető az értékpapírszámlán a részvényre vonatkozó változást a tulajdonosi igazolás egyidejű visszavonása mellett vezethet át. A letéti igazolást az értékpapírletét-kezelőnek vissza kell vonnia, ha annak kiállítását követően a részvényt a tulajdonos vagy képviselője rendelkezésére bocsátja.

(6) A nyilvánosan működő részvénytársaságnál a részvényesi jogok gyakorlásához nincs szükség tulajdonosi igazolásra, ha a jogosultság megállapítására tulajdonosi megfeleltetés útján kerül sor.

3:240. § [A részvényes képvisellete]

(1) A részvényes részvényesi jogait képviselő útján is gyakorolhatja. Nem láthatja el a részvényes képviselét a vezető tisztségviselő, a felügyelőbizottsági tag és a könyvvizsgáló.

(2) Ha a részvényt több képviselő képviseli, és ezek egymástól eltérően szavaznak vagy nyilatkoznak, valamennyiük által leadott szavazat, illetve megtett nyilatkozat semmis.

3:241. § [A részvényesi meghatalmazott]

A részvényes jogainak a társasággal szemben való gyakorlására részvényesi meghatalmazottat bízhat meg, aki a részvénytársasággal szemben a részvénykönyvbe való bejegyzést követően a részvényesi jogokat saját nevében, a részvényes javára gyakorolja.

3:242. § [Közgyűlésen való részvétel joga]

A részvényes jogosult a közgyűlésen részt venni, felvilágosítást kérni, valamint észrevételt és indítványt tenni, szavazati joggal rendelkező részvény birtokában szavazni.

3:243. § [Tájékoztatáshoz való jog]

(1) A közgyűlés napirendjére tűzött ügyre vonatkozóan az igazgatóság köteles minden részvényesnek a napirendi pont tárgyalásához a szükséges tájékoztatást megadni, úgy, hogy a részvényes – a közgyűlés napja előtt legalább nyolc nappal benyújtott írásbeli kérelmére – a szükséges felvilágosítást legkésőbb a közgyűlés napja előtt három nappal megkapja.

(2) Az igazgatóság a beszámolóinak és az igazgatóság, valamint a felügyelőbizottság jelentésének lényeges adatait a közgyűlést megelőzően legalább tizenöt nappal köteles a részvényesek tudomására hozni.

(3) Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a részvényesek tájékoztatáshoz való jogát korlátozza vagy kizárja.

3:244. § [Napirend kiegészítésére való jog]

(1) Ha a zártkörűen működő részvénytársaságban együttesen a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek a napirend kiegészítésére – a napirend részletezettségére vonatkozó szabályoknak megfelelő – javaslatot tesznek, a megjelölt kérdést napirendre tűzöttnek kell tekinteni, ha a javaslatot a közgyűlési meghívó kézhezvételétől számított nyolc napon belül közlik a tagokkal és az igazgatósággal.

(2) Ha a nyilvánosan működő részvénytársaságban együttesen a szavazatok legalább egy százalékával rendelkező részvényesek a napirend kiegészítésére vonatkozó – a napirend részletezettségére vonatkozó szabályoknak megfelelő – javaslatukat a közgyűlés összehívásáról szóló hirdetmény megjelenésétől számított nyolc napon belül közlik az igazgatósággal, az igazgatóság a kiegészített napirendről a javaslat vele való közlését követően hirdetményt tesz közzé. A hirdetményben megjelölt kérdést napirendre tűzöttnek kell tekinteni.

(3) A nyilvánosan működő részvénytársaságban a kisebbségi jogok gyakorlására együttesen a szavazatok legalább egy százalékával rendelkező részvényesek jogosultak.

(4) Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a napirend kiegészítését az e törvényben meghatározottnál nagyobb arányú szavazati joghoz köti vagy amely e jog gyakorlására az e törvényben meghatározottnál rövidebb határidőt szab.

3:245. § [Szavazáshoz való jog]

(1) A részvény a névértékével arányos mértékű szavazati jogot biztosít. Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely az e törvényben meghatározott eseteken kívül egyes részvényekhez többlétszavazati jogot fűz.

(2) Nem gyakorolhatja szavazati jogát a részvényes, amíg esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette.

3:246. § [Részvényesek részére történő kifizetés feltételei]

(1) A részvénytársaság saját tőkéjéből a részvényes javára, annak tagsági jogviszonyára figyelemmel kifizetést a részvénytársaság fennállása során az e törvényben meghatározott esetekben és – az alaptőke leszállításának esetét kivéve – a tárgyévi adózott eredményből, illetve a szabad eredménytartalékkal kiegészített tárgyévi adózott eredményből teljesíthet. Nem kerülhet sor kifizetésre, ha a részvénytársaság saját tőkéje nem éri el vagy a kifizetés következtében nem érné el a részvénytársaság alaptőkéjét, továbbá ha a kifizetés veszélyeztetné a társaság fizetőképességét.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában kifizetésnek minősül minden pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni juttatás, kivéve az ingyenesen vagy kedvezményesen juttatott dolgozói részvény, valamint az alaptőkén felüli vagyon alaptőkévé alakításával felemelt alaptőkéből ellenérték nélkül juttatott részvény juttatása.

(3) Kamatozó részvény kivételével a részvénytársaság kamatot a részvény után nem fizethet.

(4) A zártkörűen működő részvénytársaságnak együttesen a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesei, a nyilvánosan működő részvénytársaságnak együttesen a szavazatok legalább egy százalékával rendelkező részvényesei, valamint a részvénytársaság azon hitelezői, akiknek a kifizetés időpontjában még nem esedékes

követelése eléri az alaptőke tíz százalékát, a kifizetésről szóló döntés meghozatalától a kifizetéstől számított egyéves jogvesztő határidő lejártáig a költségek megelőlegezésével egyidejűleg kérhetik a nyilvántartó bíróságtól könyvvizsgáló kirendelését a kifizetés jogszerűségének megvizsgálása céljából.

(5) Azokat a kifizetéseket, amelyeket az (1) bekezdés rendelkezései ellenére teljesítettek, a részvénytársaság felszólítására a társaság részére vissza kell fizetni.

(6) E § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a részvényes javára nem tagsági viszonyon alapuló kifizetésekre is, ha azok összeegyeztethetetlenek a felelős társasági gazdálkodás követelményeivel.

3:247. § [Osztalék]

(1) A részvénytársaságnak a felosztható és a közgyűlés által felosztani rendelt eredményéből a részvényest részvénye névértékével arányos osztalék illeti meg. Osztalékra az a részvényes jogosult, aki az osztalékfizetésről döntő közgyűlés időpontjában a részvénykönyvben szerepel. Az osztalék akkor teljesíthető nem pénzbeli juttatás formájában, ha erre az alapszabály lehetőséget ad. A részvényes az osztalékra a már teljesített vagyoni hozzájárulása alapján jogosult.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak alkalmazására az alapszabályban az egyes részvényosztályokra meghatározott jogok figyelembevételével kerülhet sor.

3:248. § [Osztalékelőleg]

(1) A közgyűlés vagy az alapszabály felhatalmazása alapján az igazgatóság két, egymást követő beszámoló elfogadása közötti időszakban osztalékelőleg fizetéséről határozhat, ha

a) a közbenső mérleg alapján megállapítható, hogy a társaság rendelkezik osztalék fizetéséhez szükséges fedezettel;

b) a kifizetés nem haladja meg az utolsó beszámoló szerinti üzleti év könyveinek lezárása óta keletkezett eredménynek a megállapított, illetve a szabad eredménytartalékkal kiegészített összegét; és

c) a társaságnak a helyesbített saját tőkéje a kifizetés folytán nem csökken az alaptőke összege alá.

(2) Osztalékelőleg fizetéséről az igazgatóság javaslata alapján lehet határozni. Ha a társaságnál felügyelőbizottság működik, az igazgatóság javaslatához a felügyelőbizottság jóváhagyása szükséges.

(3) Ha az osztalékelőleg kifizetését követően elkészülő éves beszámolóból az állapítható meg, hogy osztalékfizetésre nincs lehetőség, az osztalékelőleget a részvényesek a társaság felhívására kötelesek visszafizetni.

3:249. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a társaság által teljesített kifizetésekre az e fejezetben foglaltaknál a részvényesekre nézve kedvezőbb szabályokat állapít meg.

3:250. § [A részvényes kötelezettségei]

(1) A részvényes köteles az általa átvett, illetve jegyzett részvények névértékének, illetve kibocsátási értékének megfelelő pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a részvénytársaság rendelkezésére bocsátani. A részvényes e kötelezettségek alól – az alaptőke leszállítás esetét kivéve – érvényesen nem mentesíthető.

(2) A részvényes az alapszabályban meghatározott határidőn belül a részvény névértékének, illetve kibocsátási értékének befizetésére akkor köteles, amikor az

igazgatóság az alapszabályban meghatározott feltételek szerint erre felszólítja. A részvényes fizetési kötelezettségének a felszólítást megelőzően is eleget tehet.

(3) Ha a részvényes részvényesi jogviszonya a vállalt vagyoni hozzájárulás határidőben való teljesítésének elmulasztása miatt szűnt meg, és a részvényes által átvenni vállalt, illetve jegyzett részvényekre jutó vagyoni hozzájárulás teljesítésének kötelezettségét más személy nem vállalja át, az alaptőkét a volt részvényes által vállalt vagyoni hozzájárulás mértékével le kell szállítani.

(4) A késedelembe esett részvényest az általa teljesített vagyoni hozzájárulás értéke az alaptőke leszállítását követően, illetve akkor illeti meg, amikor a helyébe lépő részvényes vagyoni hozzájárulását a részvénytársasággal szemben teljesíti.

XXXV. Fejezet

A részvénytársaság szervezete

1. A közgyűlés

3:251. § [A közgyűlés]

(1) A részvénytársaság legfőbb szerve a közgyűlés.

(2) Nyilvánosan működő részvénytársaság esetén a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a vezető tisztségviselők, felügyelőbizottsági tagok, valamint vezető állású munkavállalók hosszú távú díjazása és ösztönzési rendszere irányelveinek meghatározása.

(3) Nyilvánosan működő részvénytársaság esetén a közgyűlés hatáskörébe tartozó kérdésekről nem lehet közgyűlés tartása nélkül határozatot hozni.

3:252. § [A közgyűlés összehívásának általános szabályai]

(1) A közgyűlést az alapszabályban meghatározott gyakorisággal, de legalább évente egyszer össze kell hívni az éves beszámoló, valamint a nyereségfelosztás megtárgyalása és az e kérdésekben való döntéshozatal végett. Az igazgatóság bármikor jogosult rendkívüli közgyűlést összehívni.

(2) A közgyűlésre szóló meghívó az általánosan kötelező tartalmi elemeken túl tartalmazza

a) a közgyűlés megtartásának módját;

b) a szavazati jog gyakorlásához az alapszabályban előírt feltételeket;

c) a közgyűlés határozatképtelensége esetén a megismételt közgyűlés helyét és idejét.

3:253. § [A közgyűlés kötelező összehívásának esetei]

(1) Az igazgatóság köteles nyolc napon belül – a felügyelőbizottság egyidejű értesítése mellett – a szükséges intézkedések megtétele céljából a közgyűlést összehívni vagy közgyűlés tartása nélkül történő határozathozatalt kezdeményezni, ha bármely tagjának tudomására jut, hogy

a) a részvénytársaság saját tőkéje veszteség következtében az alaptőke kétharmadára csökkent;

b) a részvénytársaság saját tőkéje az alaptőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent;

c) a részvénytársaságot fizetéképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette; vagy

d) a részvénytársaság vagyona a tartozásait nem fedezi.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a részvényesek kötelesek a közgyűlésen vagy közgyűlés tartása nélkül olyan határozatot hozni, amely alkalmas az (1) bekezdésben megjelölt okok megszüntetésére; vagy dönteniük kell a társaságnak más társasággá történő átalakulásáról, egyesüléséről vagy szétválásáról; ezek hiányában a társaság megszüntetéséről. A közgyűlés ezzel kapcsolatos határozatait három hónapon belül végre kell hajtani.

(3) Ha a közgyűlés befejezését követő három hónapon belül az összehívására okot adó, az (1) bekezdés a) pontja szerinti körülmény változatlanul fennáll, az alaptőkét le kell szállítani.

3:254. § [A közgyűlés összehívásának speciális szabályai zártkörűen működő részvénytársaságnál]

(1) Zártkörűen működő részvénytársaság esetén a közgyűlést annak kezdő napját legalább tizenöt nappal megelőzően, a részvényeseknek küldött meghívó útján kell összehívni.

(2) Azoknak a részvényeseknek, akik ezt kívánják, a közgyűlésre szóló meghívót elektronikus úton kell megküldeni.

3:255. § [A közgyűlés összehívásának speciális szabályai nyilvánosan működő részvénytársaságoknál]

(1) Nyilvánosan működő részvénytársaság esetén a közgyűlésre szóló meghívót a közgyűlés kezdő napját legalább harminc nappal megelőzően, a társaság honlapján kell közzétenni.

(2) Ha a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeire tett nyilvános vételi ajánlattal kapcsolatos részvényesi állásfoglalás miatt vagy az eredményes nyilvános vételi ajánlattételi eljárást követően a befolyásszerző kezdeményezésére rendkívüli közgyűlés összehívására kerül sor, a közgyűlést annak kezdőnapját legalább tizenöt nappal megelőzően kell összehívni.

(3) A nyilvánosan működő részvénytársaság a napirenden szereplő ügyekkel kapcsolatos előterjesztéseket és az azokra vonatkozó felügyelőbizottsági jelentéseket, valamint a határozati javaslatokat a társaság honlapján, a közgyűlést megelőzően legalább huszonegy nappal nyilvánosságra hozza. Azoknak a részvényeseknek, akik ezt kívánják, a közzéteendő közgyűlési anyagokat a közgyűlési anyagok nyilvánosságra hozatalával egyidőben elektronikus úton is meg kell küldeni.

3:256. § [Részvétel a közgyűlésen]

(1) A zártkörűen működő részvénytársaság közgyűlésén az a részvényes, illetve részvényesi meghatalmazott vehet részt, akit a közgyűlés megkezdéséig a részvénykönyvbe bejegyeztek. Ha az alapszabály rendelkezik arról az időpontról, ameddig a fenti bejegyzésre sor kerülhet, ezt az időpontot nem lehet a közgyűlés kezdő napját megelőző második munkanapnál korábban meghatározni; semmis az alapszabály ettől eltérő rendelkezése.

(2) Nyilvánosan működő részvénytársaság közgyűlésén az a részvényes, illetve részvényesi meghatalmazott vehet részt, akit legkésőbb a közgyűlés kezdő napját megelőző második munkanapon bejegyeztek a részvénykönyvbe. Az alapszabály ettől eltérő rendelkezése semmis.

(3) A közgyűlésen a részvényesi jogok gyakorlására az a személy jogosult, akinek nevét – lezárásának időpontjában – a részvénykönyv tartalmazza. A részvénynek a közgyűlés kezdő napját megelőző átruházása nem érinti a részvénykönyvbe bejegyzett személynek

azt a jogát, hogy a közgyűlésen részt vegyen és az őt mint részvényest megillető jogokat gyakorolja.

3:257. § [Jelenléti ív]

(1) A közgyűlésen megjelent részvényesekről jelenléti ívet kell készíteni, amelyen fel kell tüntetni a részvényes, illetve képviselője nevét és lakóhelyét vagy székhelyét, részvényei számát és az őt megillető szavazatok számát, valamint a közgyűlés időtartama alatt a jelenlévők személyében bekövetkezett változásokat.

(2) A jelenléti ívet a közgyűlés elnöke és a jegyzőkönyvvezető aláírásával hitelesíti.

3:258. § [Határozatképesség]

(1) Ha a közgyűlés nem határozatképes, a megismételt közgyűlés az eredeti napirenden szereplő ügyekben a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes. A nem határozatképes és a megismételt közgyűlés között legalább három napnak, nyilvánosan működő részvénytársaság esetén legalább tíz napnak kell eltelnie, de ez az időtartam nem lehet hosszabb, mint huszonegy nap.

(2) A közgyűlés egy alkalommal, legfeljebb harminc napra felfüggesztheti ülését.

(3) A felfüggesztett ülés folytatásaként megtartott közgyűlésen a határozatképességet ugyanúgy kell vizsgálni, mint a közgyűlés megkezdésekor. Nyilvánosan működő részvénytársaságok esetén az alapszabály ettől eltérő rendelkezése semmis.

(4) A felfüggesztett ülés folytatásaként megtartott közgyűlés esetén a közgyűlés összehívására és a közgyűlés tisztségviselőinek megválasztására vonatkozó szabályokat nem kell alkalmazni.

3:259. § [A határozathoz szükséges többség]

(1) A közgyűlés legalább háromnegyedes szótöbbséggel határozhat az alapszabály módosításáról, a társaság működési formájának megváltoztatásáról, a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, jogutód nélküli megszűnéséről, valamint az alaptőke leszállításáról.

(2) Ha az alapszabály módosítására az alaptőke felemeléséről vagy leszállításáról hozott közgyűlési határozat végrehajtásával összefüggésben, az alaptőke nagyságának meghatározása céljából kerül sor, a közgyűlésnek az alapszabály módosítására vonatkozó jóváhagyó határozata az alaptőke felemelésével vagy leszállításával összefüggő közgyűlési határozat elfogadásával megadottnak tekintendő.

3:260. § [Közgyűlési határozathoz való hozzájárulás]

(1) A közgyűlés olyan határozata, amely valamely részvénytársasághoz kapcsolódó jogot hátrányosan módosít, akkor hozható meg, ha ahhoz az érintett részvénytársaság részvényesei az alapszabályban meghatározott módon külön is hozzájárulnak. Ennek során a részvényhez fűződő szavazati jog esetleges korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések – ide nem értve a saját részvényhez kapcsolódó szavazati jog gyakorlásának tilalmát – nem alkalmazhatók.

(2) Semmis a nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabályának az (1) bekezdésben foglalt szabálytól eltérő rendelkezése.

3:261. § [Jegyzőkönyv]

(1) A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amely tartalmazza

a) a részvénytársaság cégnevét és székhelyét;

b) a közgyűlés megtartásának módját, helyét és idejét;

c) a közgyűlés levezető elnökének, a jegyzőkönyvvezetőnek, a jegyzőkönyv hitelesítőjének és a szavazatszámolóknak a nevét;

- d) a közgyűlésen lezajlott fontosabb eseményeket, az elhangzott indítványokat;
- e) a határozati javaslatokat, az azokra leadott szavazatok és ellenszavazatok számát, valamint a szavazástól tartózkodók számát.
- (2) A jegyzőkönyvet a jegyzőkönyvvezető és a közgyűlés levezető elnöke írja alá, és egy erre megválasztott, jelen lévő részvényes hitelesíti.
- (3) A részvénytársaság igazgatósága köteles a közgyűlési jegyzőkönyvet, valamint a jelenléti ívet saját dokumentumai között elhelyezni és megőrizni.
- (4) A nyilvánosan működő részvénytársaság igazgatósága a közgyűlési jegyzőkönyvet és a jelenléti ívet a közgyűlés befejezését követő harminc napon belül köteles a nyilvántartó bíróságnak benyújtani.
- (5) Bármely részvényes a közgyűlési jegyzőkönyv másolatának vagy a jegyzőkönyv egy részét tartalmazó kivonatának a kiadását kérheti az igazgatóságtól.

3:262. § [Határozatok nyilvánosságra hozatala]

A nyilvánosan működő részvénytársaság a közgyűlésen hozott határozatokat köteles nyilvánosságra hozni.

3:263. § [Konferencia-közgyűlés feltételei]

- (1) Ha az alapszabály lehetővé teszi, hogy a részvényesek személyes megjelenés helyett elektronikus hírközlő eszköz igénybe vételével vegyenek részt a közgyűlésen, a részvényesek szabadon döntenek saját részvételük módjáról. Azoknak a részvényeseknek, akik a közgyűlésen történő megjelenéssel vesznek részt, e szándékukat legalább öt nappal a közgyűlés napja előtt be kell jelenteniük a részvénytársaságnak. Azokat a részvényeseket, akik e szándékukról a részvénytársaságot határidőben nem tájékoztatják, úgy kell tekinteni, mint akik a közgyűlésen elektronikus hírközlő eszköz igénybe vételével vesznek részt.
- (2) Az elektronikus hírközlő eszköz igénybe vételével összefüggésben a részvénytársaságnál felmerülő költségeket a részvénytársaság viseli, azok a részvényesekre nem háríthatók át.
- (3) Nem tartható konferencia-közgyűlés, ha az ellen a szavazatok legalább öt százalékával együttesen rendelkező részvényesek a közgyűlési meghívó kézhezvételétől vagy a hirdetmény közzétételétől számított öt napon belül – az ok megjelölésével – írásban tiltakoznak, és egyben kérik a közgyűlés hagyományos módon történő megtartását.

3:264. § [Konferencia-közgyűlés lebonyolítása]

- (1) A konferencia-közgyűlés megnyitása előtt a közgyűlésen közvetlen személyes jelenléttel részt venni kívánó részvényesek részvényesi jogosultságát a részvénykönyv adatai alapján ellenőrizni kell. Alapszabályban vagy annak felhatalmazása alapján közgyűlési határozatban kell rendelkezni arról, hogy a közgyűlésen telekommunikációs kapcsolat útján részt vevő részvényesek személyazonossága miként ellenőrizendő, rendelkezni kell továbbá a szavazás módjáról és eredményének hiteles megállapításáról, a közgyűlés tisztségviselőinek megválasztásáról, valamint a részvényest megillető felszólalási és javaslattételi jog gyakorlásának feltételeiről.
- (2) A konferencia-közgyűlésen elhangzottakat és a hozott határozatokat hiteles módon úgy kell rögzíteni, hogy azok utóbb is ellenőrizhetőek legyenek. Ha a közgyűlésen elhangzottakról felvétel készült, a felvétel alapján jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az igazgatóság hitelesít.

2. Az ügyvezetés

3:265. § [Az igazgatóság összetétele, eljárása]

- (1) A részvénytársaság ügyvezetését az igazgatóság látja el. Az igazgatóság három természetes személy tagból áll. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely háromnál kevesebb tagú igazgatóság felállítását írja elő.
- (2) Az igazgatóság elnökét maga választja tagjai közül.
- (3) Az igazgatóság jogait és feladatait testületként gyakorolja.

3:266. § [Igazgatóság jogait gyakorló vezérigazgató]

Zártkörűen működő részvénytársaság alapszabályának rendelkezése esetén az igazgatóság jogait vezető tisztségviselőként vezérigazgató gyakorolja.

3:267. § [Jelentés előterjesztése]

- (1) Az igazgatóság az ügyvezetésről, a társaság vagyoni helyzetéről és üzletpolitikájáról az alapszabályban meghatározott gyakorisággal, de legalább évente egyszer a közgyűlés, ha a részvénytársaságnál felügyelőbizottság működik, háromhavonta a felügyelőbizottság részére jelentést készít.
- (2) Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely az igazgatóság jelentés előterjesztésére irányuló kötelezettségét kizárja vagy korlátozza.

3:268. § [Nyilvánosan működő részvénytársaságok egységes irányítási rendszerben]

- (1) Nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabályának rendelkezése esetén igazgatóság és felügyelőbizottság helyett egységes irányítási rendszert megvalósító igazgatótanács működhet. Az igazgatótanács látja el az igazgatóság és a felügyelőbizottság törvényben meghatározott feladatait.
- (2) E törvénynek az igazgatóságra vonatkozó szabályait az igazgatótanácsra megfelelően alkalmazni kell.

3:269. § [Az igazgatótanács összetétele]

- (1) Az igazgatótanács öt természetes személy tagból áll. Elnökét maga választja tagjai közül. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely ötnél kevesebb tagú igazgatótanács felállítását írja elő.
- (2) Az igazgatótanács tagjai többségének – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – független személynek kell lennie. Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a független tagok arányát alacsonyabban határozza meg.
- (3) Ha a részvénytársaság elismert vállalatcsoporthoz tartozó ellenőrzött társaság, az igazgatótanács tagjai többségének függetlenségére vonatkozó előírást nem kell alkalmazni.

3:270. § [Az igazgatótanács tagjainak függetlensége]

- (1) Függetlennek minősül az igazgatótanács tagja, ha a részvénytársasággal az igazgatótanácsi tagságán és a társaság szokásos tevékenységébe tartozó, az igazgatótanácsi tag szükségleteit kielégítő ügyleten alapuló jogviszonyon kívül más jogviszonyban nem áll.
- (2) Nem minősül függetlennek az igazgatótanács tagja, ha
  - a) a részvénytársaság munkavállalója vagy volt munkavállalója, e jogviszonyának megszűnésétől számított öt évig;
  - b) a részvénytársaság vagy vezető tisztségviselői számára és javára ellenérték fejében szakértői vagy más megbízási jogviszony alapján tevékenységet folytat;

- c) a részvénytársaság olyan részvényese, aki közvetve vagy közvetlenül a leadható szavazatok legalább harminc százalékát birtokolja vagy ilyen személynek közeli hozzátartozója vagy élettársa;
- d) közeli hozzátartozója vagy élettársa a részvénytársaság nem független vezető tisztségviselőjének vagy vezető állású munkavállalójának;
- e) a részvénytársaság eredményes működése esetén igazgatótanácsi tagsága alapján vagyoni juttatásra jogosult, vagy az igazgatótanácsi tagságért járó díjon kívül bármilyen javadalmazásban részesül a részvénytársaságtól, illetve a részvénytársasághoz kapcsolt vállalkozástól;
- f) az igazgatótanács nem független tagjával egy másik gazdasági társaságban olyan jogviszonyban áll, amely alapján a nem független tagnak irányítási, ellenőrzési joga van;
- g) a részvénytársaság könyvvizsgálója vagy a könyvvizsgáló társaság tagja, illetve alkalmazottja e jogviszony megszűnésétől számított három évig;
- h) vezető tisztségviselő vagy vezető állású munkavállaló egy olyan gazdasági társaságban, amelynek független igazgatótanácsi tagja egyben a nyilvánosan működő részvénytársaság vezető tisztségviselője.
- (3) Érvénytelen az alapszabály olyan rendelkezése, amely a függetlenség követelményeit az (1)-(2) bekezdésben meghatározottaknál enyhébben határozza meg.

3:271. § [Munkavállalói részvétel az igazgatótanácsban]

- (1) Ha a nyilvánosan működő részvénytársaságnál igazgatótanács működik, az igazgatótanácsnak és az üzemi tanácsnak kell megállapodnia a munkavállalói részvételből eredő jogok gyakorlásának módjáról.
- (2) Az (1) bekezdés alapján létrejött megállapodásra a szerződések általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

3:272. § [Felelős társaságirányítási jelentés]

- (1) A nyilvánosan működő részvénytársaság igazgatósága köteles az éves rendes közgyűlés elé terjeszteni a részvénytársaság társaságirányítási gyakorlatát bemutató, az adott tőzsde szereplői számára előírt módon elkészített jelentést.
- (2) A jelentés elfogadásáról a közgyűlés dönt. A közgyűlés határozatát és az elfogadott jelentést a részvénytársaság honlapján közzé kell tenni.
- (3) Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely e § rendelkezéseitől eltér.

3. Felügyelőbizottság, auditbizottság, könyvvizsgáló

3:273. § [A részvénytársaság felügyelőbizottsága]

- (1) Nyilvánosan működő részvénytársaságnál – a gazdasági társaságok közös szabályaiban meghatározott eseteken kívül – felügyelőbizottság választása akkor is kötelező, ha a társaság nem egységes irányítási rendszerben működik.
- (2) Nyilvánosan működő részvénytársaságnál ügydöntő felügyelőbizottság nem működhet.
- (3) Zártkörűen működő részvénytársaságnál, ha a szavazati jogok legalább öt százalékával együttesen rendelkező részvényesek ezt kérik, a felügyelőbizottságot létre kell hozni.
- (4) Az alapszabály e §-ba ütköző rendelkezése semmis.

3:274. § [Auditbizottság]

(1) Nyilvánosan működő részvénytársaságnál kötelező auditbizottság létrehozása, amely a felügyelőbizottságot, illetve az igazgatótanácsot a pénzügyi beszámolórendszer ellenőrzésében, a könyvvizsgáló kiválasztásában és a könyvvizsgálóval való együttműködésben segíti.

(2) Az auditbizottságot a közgyűlés a felügyelőbizottság vagy az igazgatótanács független tagjai közül választja.

(3) Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely az (1) és a (2) bekezdésben foglalt szabályoktól eltér.

(4) Az auditbizottság három tagból áll. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely háromnál kevesebb tagú auditbizottság felállítását írja elő.

3:275. § [Könyvvizsgáló]

Részvénytársaságnál állandó könyvvizsgáló működik; nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabályának ettől eltérő rendelkezése semmis.

XXXVI. Fejezet

Az alaptőke felemelése

1. Az alaptőke felemelésének közös szabályai

3:276. § [Alaptőke-emelésről szóló határozat]

(1) A részvénytársaság alaptőkéjének felemeléséről a közgyűlés határoz. Különböző alaptőke-emelési módok szerinti alaptőke-emelés egyidejűleg is elhatározható.

(2) Az alaptőke felemelését elhatározó közgyűlési határozat érvényességének feltétele, hogy a tőkeemeléssel – az alapszabályban foglaltak szerint – érintettek minősülő részvényfajta, illetve részvényosztály részvényesei az alapszabályban meghatározott módon az alaptőke felemeléséhez külön hozzájáruljanak. Ennek során a részvényhez fűződő szavazati jog esetleges korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések – ide nem értve a saját részvényhez kapcsolódó szavazati jog gyakorlásának tilalmát – nem alkalmazhatók.

(3) Semmis a nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabályának a (2) bekezdésbe ütköző rendelkezése.

3:277. § [Az igazgatóság felhatalmazása alaptőke-emelésre]

(1) A részvénytársaság közgyűlése felhatalmazhatja az igazgatóságot az alaptőke felemelésére. A felhatalmazásban meg kell határozni a legmagasabb összeget, amelyre az igazgatóság a részvénytársaság alaptőkéjét felemelheti, és azt a legfeljebb öt éves időtartamot, amely alatt az alaptőke-emelésre sor kerülhet.

(2) Az igazgatóságnak az alaptőke felemelésére történő felhatalmazása esetén az igazgatóság dönt az alaptőke felemelésével kapcsolatos, e törvény vagy az alapszabály szerint egyébként a közgyűlés hatáskörébe tartozó kérdésekről is.

2. Alaptőke-emelés új részvények forgalomba hozatalával

3:278. § [Az alaptőke-emelés előfeltétele]

A részvénytársaság alaptőkéjét új részvények forgalomba hozatalával akkor emelheti fel, ha korábban forgalomba hozott valamennyi részvényének névértékét, illetve

kibocsátási értékét befizették, és a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást maradéktalanul a részvénytársaság rendelkezésére bocsátották.

3:279. § [A közgyűlési határozat]

(1) Az alaptőkének új részvények forgalomba hozatalával történő felemeléséről szóló közgyűlési határozatban meg kell határozni

a) az alaptőke-emelés módját;

b) az alaptőke-emelés összegét vagy legkisebb tervezett összegét;

c) az alaptőke-emeléshez kapcsolódó alapszabály módosítás tervezetét, ezen belül a kibocsátandó új részvények számát, sorozatát, illetve a sorozatba tartozó részvények fajtájához, részvényosztályához, részvénytársasághoz kapcsolódó jogokat, a részvények előállításának módját, névértékét, illetve kibocsátási értékét, és a részvények névértéke vagy kibocsátási értéke befizetésének feltételeit;

d) a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás tárgyát, értékét, az ellenében adandó részvények számát és egyéb jellemzőit, a hozzájárulást szolgáltató nevét (céget), lakóhelyét, székhelyét és az előzetes értékelést végző könyvvizsgáló nevét, székhelyét (lakóhelyét), a szolgáltatás időpontját;

e) a részvények átvételére vonatkozó nyilatkozat megtételére rendelkezésre álló időtartamot vagy jegyzési határidőt.

(2) Az új részvények zártkörű forgalomba hozatalával történő alaptőke-emelést elrendelő közgyűlési határozatban meg kell jelölni azokat a személyeket, akiket a közgyűlés feljogosít a részvények átvételére azzal a feltétellel, hogy az arra jogosultak jegyzési elsőbbségükkel nem élnek. A közgyűlési határozatban meg kell jelölni az egyes személyek által átvehető részvények számát.

(3) A részvények átvételére olyan személy jelölhető ki, aki a részvények átvételére és azok ellenértékének szolgáltatására vonatkozó előzetes kötelezettségvállalási nyilatkozatot tett. A részvénytársaság a kötelezettségvállaló nyilatkozatban foglaltaktól nem térhet el.

(4) A vagyoni hozzájárulások teljesítésének módjára, esedékességére, a késedelem jogkövetkezményeire, a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értékelésére és az annak értékéért viselt felelősségére vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

3:280. § [Elsőbbségi jog gyakorlása]

(1) A közgyűlés az alapszabályban meghatározott feltételek szerint jogosult jegyzési jogot biztosító kötvények kibocsátásáról határozni, amelyek az alaptőke új részvények forgalomba hozatalával történő felemelése esetén a részvények átvételére, illetve jegyzésére vonatkozó elsőbbséget biztosítanak a kötvény jogosultjának.

(2) Az alaptőke pénzbeli hozzájárulás ellenében történő felemelése esetén a részvényesek, valamint az átváltoztatható, illetve jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosai a részvények átvételére elsőbbségi joggal rendelkeznek. Az elsőbbségi jog gyakorlására jogosultak sorrendjét és az elsőbbségi jog gyakorlására rendelkezésre álló időtartamot az alapszabályban kell szabályozni.

(3) Az elsőbbségi jog gyakorlására a részvénytársaság legalább tizenöt napos határidőt köteles biztosítani.

(4) A részvénytársaság köteles az alapszabályban meghatározott módon tájékoztatni a részvényeseket, továbbá az átváltoztatható és a jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosait a megszerezhető részvények névértékéről, illetve kibocsátási értékéről, a jog érvényesítésére nyitva álló időszak kezdő és záró napjáról és a jog gyakorlásának módjáról.

3:281. § [Alapszabály módosítás]

(1) Ha az alaptőke-emelést elhatározó közgyűlés az alapszabályt az alaptőke emeléssel összefüggésben – a részvények átvételére vonatkozó kötelezettségvállalások, illetve a részvényjegyzés eredményétől függően – a nyilatkozat megtételére rendelkezésre álló határidő lejártának, illetve a jegyzés lezárásának napján beálló hatállyal módosítja, az alaptőke emeléssel kapcsolatban újabb közgyűlés tartására nincs szükség.

(2) Ha feltételes alapszabály módosításra nem került sor, vagy az alaptőke-emelés során olyan kérdésben kell a közgyűlésnek határoznia, amelyre vonatkozóan a feltételes alapszabály-módosítás nem vagy nem megfelelő rendelkezést tartalmaz, az alapszabály módosításáról a közgyűlésnek a részvények átvételére vonatkozó nyilatkozat megtételére rendelkezésre álló határidő leteltét vagy a jegyzés eredményes lezárását követő hatvan napon belül kell határoznia.

(3) Az alaptőke felemelésével forgalomba hozott új részvény első ízben az alaptőke-emelés bejegyzésének üzleti éve után járó osztalékra jogosít.

3:282. § [Alaptőke-emelés meghiúsulása]

(1) Az alaptőke-emelés meghiúsul, ha az alaptőke-emelés tervezett összegének, illetve legkisebb összegének megfelelő névértékű, illetve kibocsátási értékű részvények átvételére az arra jogosultak nem vállaltak kötelezettséget, illetve a részvényeket nem jegyezték le.

(2) Az alaptőke-emelés meghiúsulását a részvény átvételére vonatkozó kötelezettségvállalás teljesítésére előírt határidő (a továbbiakban: jegyzési határidő) lejártát követő harminc napon belül be kell jelenteni a nyilvántartó bíróságnak.

3. Alaptőke-emelés az alaptőkén felüli vagyon terhére

3:283. § [Az alaptőke-emelés előfeltételei]

A részvénytársaság alaptőkéjét alaptőkén felüli vagyonával vagy annak egy részével felemelheti, ha az előző üzleti évre vonatkozó beszámolójának mérlege vagy a tárgyévi közbenső mérlege szerint a társaság rendelkezik olyan alaptőkén felüli vagyonnal, amely alaptőke-emelésre fordítható, és a részvénytársaság alaptőkéje a tőkeemelés követően sem haladja meg a helyesbített saját tőke összegét. Az alaptőkén felüli vagyon mértékét a beszámoló vagy közbenső mérleg a mérleg fordulónapját követő hat hónapon belül igazolja.

3:284. § [Az alaptőke-emelés végrehajtása]

(1) Az alaptőke-emelésről szóló közgyűlési határozatban módosítani kell az alapszabályt, és meg kell határozni, hogy az alaptőke-emelés végrehajtása új részvények előállításával, a részvények felülbélyegzésével vagy kicserélésével történik.

(2) A felemelt alaptőkét megtestesítő részvények a részvénytársaság részvényeseit ellenérték nélkül, részvényeik névértékének arányában illetik meg.

4. Alaptőke-emelés dolgozói részvények forgalomba hozatalával

3:285. § [A dolgozói részvény kibocsátásának szabályai]

(1) Dolgozói részvény kibocsátása esetén a részvénytársaság által fedezendő ellenértéket a részvénytársaság alaptőkén felüli vagyonából kell fedezni.

(2) A dolgozói részvények forgalomba hozatalával történő tőkeemelésre az új részvények zártkörű fogalomba hozatalával kapcsolatos, illetve az alaptőkén felüli vagyron terhére történő tőkeemelés szabályait megfelelően alkalmazni kell.

5. Alaptőke-emelés átváltoztatható kötvények részvénné alakításával

3:286. § [Feltételes alaptőke-emelés]

(1) A részvénytársaság feltételes alaptőke-emelést határozhat el átváltoztatható kötvények forgalomba hozatalával.

(2) A forgalomba hozott átváltoztatható kötvények névértékének összege nem haladhatja meg a részvénytársaság alaptőkéjének felét.

(3) Az átváltoztatható kötvényt az alapszabályban meghatározott feltételek szerint a kötvényes kérésére részvénné kell átalakítani.

(4) A feltételes alaptőke-emelést elhatározó közgyűlési határozatban meg kell határozni

a) azt, hogy a kötvény kibocsátása zártkörűen vagy nyilvánosan történik;

b) a kibocsátandó kötvények számát, névértékét, illetve kibocsátási értékét, a kötvények sorozatát, a jegyzés helyét és idejét;

c) a kötvények részvénné történő átalakításának feltételeit, időpontját;

d) a kötvény futamidejét, a kamat vagy egyéb hozam megfizetésének feltételeit;

e) kötvény zártkörű kibocsátása esetén a kötvények átvételére jogosult személyeket és az általuk jegyezhető kötvények számát, névértékét, kibocsátási értékét és sorozatát.

3:287. § [A kötvénykibocsátás következményei]

(1) Eredményes kötvénykibocsátás esetén a közgyűlés köteles a kötvényjegyzésre rendelkezésre állt határidő lejártát követő hatvan napon belül módosítani az alapszabályt.

(2) Ha a kötvényjegyzés eredménytelen volt, az igazgatóság köteles a kötvényjegyzés lezárásától számított harminc napon belül e tényről a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.

3:288. § [Kötvény helyett részvény igénylése]

(1) A kötvénytulajdonosok a kötvény futamidején belül, a közgyűlés által meghatározott időtartam alatt írásban – nyomdai úton előállított kötvények esetén a kötvényeknek az igazgatóság részére történő benyújtásával – kötvényeik helyébe részvényt igényelhetnek. Ha a kötvényeket a részvények névértékénél, illetve kibocsátási értékénél alacsonyabb összeggel bocsátották ki, a kötvénytulajdonos a bejelentéssel egyidejűleg köteles a kötvény és a részvény névértéke, illetve kibocsátási értéke közötti különbözetet a részvénytársaságnak megfizetni. A nyilatkozat megtételével a kötvénytulajdonos jogosulttá válik részvényutalványra.

(2) Az átváltoztatható kötvényt kibocsátó közgyűlési határozatban foglaltaknak megfelelően az (1) bekezdés szerinti bejelentés megtételére rendelkezésre álló időtartam lejártát követő első közgyűlésen vagy a közgyűlési határozatban meghatározott időpontban kell az alaptőke felemeléséről dönteni, és ennek megfelelően a részvénytársaság alapszabályát módosítani.

6. A felemelt alaptőkének megfelelő részvények előállítása

3:289. § [Alaptőke-emelés nyomdai úton előállított részvényekkel]

(1) Nyomdai úton előállított részvények esetén, az alaptőke-emelés bejegyzését követő hatvan napon belül az igazgatóságnak az alapszabályban meghatározott módon, erre

vonatkozó felhívásban kell tájékoztatnia a részvényeseket – a tőkeemelés végrehajtásának módjától függően – a felülbélyegzendő, illetve kicserélendő részvények átvételének és az új, kicserélt vagy felülbélyegzett részvények átadásának helyéről és kezdő időpontjáról.

(2) A részvények részvénytársaságnak történő átadására legalább harminc napot kell biztosítani. A kicserélésre átadott részvényeket az igazgatóság, az értékpapírokra vonatkozó rendelkezések szerint eljárva, a határidő leteltét követően érvényteleníti.

(3) Ha a részvényes a felülbélyegzendő vagy kicserélendő részvényeket a felhívásban megjelölt határidőn belül az igazgatóságnak nem adja át, az igazgatóság a részvényeket érvénytelenné nyilvánítja. A részvények érvénytelenítéséről szóló határozatot a Cégekörnyékben közzé kell tenni. Az érvénytelenné nyilvánított részvényekkel részvényesi jogok a határozat keltétől kezdve nem gyakorolhatók.

(4) Az érvénytelenné nyilvánított részvények helyett a részvénytársaság új részvényeket állít elő, amelyek az érvénytelenné nyilvánított részvények tulajdonosait illetik.

(5) Az alaptőke-emelés lebonyolításával összefüggésben a részvénytársaság birtokában lévő részvények nem minősülnek saját részvénynek, azokkal a részvénytársaság részvényesi jogokat nem gyakorolhat.

(6) A részvényesnek az e § alapján kiállított, új, kicserélt vagy felülbélyegzett részvény kiadására vonatkozó igénye nem évül el.

3:290. § [Alaptőke-emelés dematerializált részvényekkel]

Dematerializált részvények esetén az igazgatóság az alaptőke-emelés bejegyzését követő tizenöt napon belül értesíti a központi értéktárat és a részvényes értékpapírszámla-vezetőjét az alaptőke-emelés következtében a részvényes részvénytulajdonában beállt változásról.

XXXVII. Fejezet

Az alaptőke leszállítása

3:291. § [Az alaptőke-leszállítás esetei és korlátja]

(1) A részvénytársaság az alaptőkét leszállíthatja; az e törvényben meghatározott esetekben az alaptőke leszállítása kötelező.

(2) A társaság alaptőkéje nem szállítható le – a (3) bekezdésben szabályozott esetet kivéve – az alaptőke törvényben meghatározott minimális összege alá.

(3) A társaság akkor határozhat az alaptőkének az e törvényben meghatározott minimális összege alá történő leszállításáról, ha az alaptőke leszállításával egyidejűleg elhatározott alaptőke-emelés megtörténik, és így az alaptőke legalább az alaptőkének az e törvényben meghatározott minimális összegét eléri.

3:292. § [A közgyűlési határozat]

(1) Az alaptőke leszállításáról a közgyűlés dönt. Mellőzhető az alaptőke leszállításánál a közgyűlési határozathozatal, ha a részvénytársaság alapszabálya meghatározott feltételek bekövetkeztének esetére a részvények bevonását és az alaptőke leszállítását az érintett részvénytulajdonosok részvények kibocsátását megelőzően előírta.

(2) Az alaptőke leszállításáról döntő közgyűlést összehívó meghívónak az általánosan kötelező tartalmi elemeken kívül tartalmaznia kell az alaptőke leszállítás mértékére, okára és végrehajtásának módjára vonatkozó tájékoztatást, továbbá, ha erre sor kerül, az alaptőke feltételes leszállításának tényét.

(3) Az alaptőke leszállításáról szóló közgyűlési határozatban meg kell jelölni:

a) azt, hogy az alaptőke leszállítása tőke kivonás vagy veszteségrendezés érdekében vagy a részvénytársaság saját tőkéje más elemének növelése céljából történik;

b) azt az összeget, amellyel az alaptőke csökken, valamint az alaptőke-leszállítással érintett részvényeket; és

c) az alaptőke-leszállítás végrehajtásának módját.

(4) Az alaptőke leszállításáról szóló döntés meghozatalával egyidejűleg rendelkezni kell az alapszabálynak a tőkeleszállítás miatt szükségessé váló módosításáról is. Ez a közgyűlési határozat az alaptőke-leszállítás feltételeinek teljesülése esetén válik hatályossá. Ha az alaptőke-leszállításhoz nem szükséges közgyűlési határozat, az alapszabálynak az alaptőke csökkenése miatt szükségessé váló módosítása az igazgatóság hatáskörébe tartozik.

(5) Az alaptőke leszállítását elhatározó közgyűlési határozat érvényességéhez az is szükséges, hogy az alaptőke-leszállítással – az alapszabályban foglaltak szerint – érintettnek minősülő részvényfajta vagy részvényosztály részvényesei az alapszabályban meghatározott módon a döntéshez külön hozzájáruljanak. Ennek során a részvényhez fűződő szavazati jog esetleges korlátozására vagy kizárására vonatkozó rendelkezések – ide nem értve a saját részvényhez kapcsolódó szavazati jog gyakorlásának tilalmát – nem alkalmazhatók.

(6) Az alaptőke tőke kivonással történő leszállításakor a részvényeseket megillető összeg megállapítása során számításba kell venni – az alaptőke csökkenése arányában – az alaptőkén felüli vagyon összegét is. Ha a saját tőke kevesebb, mint az alaptőke összege, az alaptőke tőke kivonással történő leszállítása előtt először a veszteség rendezése miatti alaptőke-leszállításról kell dönten.

3:293. § [Az alaptőke-leszállítás módja]

(1) Az alaptőke leszállítása esetén elsőként a részvénytársaság tulajdonában álló saját részvényeket kell bevonni.

(2) Az alaptőke leszállításának végrehajtására a részvények darabszámának vagy névértékének csökkentésével, illetve a két módszer együttes alkalmazásával kerülhet sor.

3:294. § [Kötelező alaptőke-leszállítás]

(1) Ha az alaptőke leszállítása e törvény szerint kötelező, az alaptőke leszállításáról a társaság közgyűlése a kötelezettséget keletkeztető körülmény bekövetkeztét követő hatvan napon belül köteles dönten.

(2) Ha az alaptőkét az alaptőke törvényben meghatározott minimális összege alá kellene leszállítani, és a részvényesek az alaptőke pótlásáról a kötelezettséget keletkeztető körülmény bekövetkeztét követő három hónapon belül nem gondoskodnak, a részvénytársaság közgyűlése köteles a részvénytársaság más társasági formába történő átalakulását, egyesülését, szétválását vagy jogutód nélküli megszűnését kell elhatározni.

3:295. § [Az alaptőke-leszállítás közzététele]

(1) Az igazgatóság az alaptőke leszállításáról szóló határozat meghozatalát követő harminc napon belül köteles intézkedni a határozatnak a Cégbizonylatban, két alkalommal történő hirdetményi közzétételéről. A két közzététel között legalább harminc napnak kell eltelnie.

(2) A hirdetménynek tartalmaznia kell az alaptőke leszállításáról szóló döntés tartalmát, valamint – ha a társaság hitelezőinek biztosíték iránti igényük lehet – a társaság hitelezőinek szóló, a hitelezők biztosíték iránti igényének bejelentésére vonatkozó felhívást.

(3) Az ismert hitelezőknek a társaság a hirdetmény első közzétételével egyidejűleg közvetlenül is köteles a hirdetménnyel azonos tartalmú értesítést küldeni.

3:296. § [Biztosíték a hitelezők számára]

(1) A társasággal szemben az alaptőke leszállításáról szóló hirdetmény első közzétételét megelőzően keletkezett követelés jogosultja megfelelő biztosítékot igényelhet a társaságtól, kivéve, ha

a) már rendelkezik az alaptőke-leszállításhoz kapcsolódó kockázattal arányos biztosítékkal;

b) a részvénytársaság alaptőke-leszállítás utáni pénzügyi, vagyoni helyzetére figyelemmel a biztosítékadás indokolatlan;

c) az alaptőke leszállítására a részvénytársaság alaptőkéjén felüli lekötött tartalék javára történő átcsoportosítás céljából kerül sor, és az alaptőke-leszállításról hozott határozatot megelőző öt évben a társaság nem hajtott végre tartalékképzési céllal alaptőke-leszállítást; vagy

d) az alaptőke leszállítása kötelező.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pont szerinti esetben az alaptőke terhére képzett tartalék nem haladhatja meg a részvénytársaság alaptőkéjének tíz százalékát. Az így képzett lekötött tartalék a társasági veszteségek csökkentésére vagy utóbb a részvénytársaság alaptőkéjének a felemelésére fordítható, tilos abból a részvényesek javára kifizetést teljesíteni.

(3) A társaság hitelezői az alaptőke leszállításáról szóló hirdetmény második közzétételétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül jelenthetik be, ha a részvénytársaság alaptőkéjének leszállításával összefüggésben biztosítékra tartanak igényt.

(4) A társaság a kérelem előterjesztésére biztosított határidő lejártát követő nyolc napon belül köteles megfelelő biztosítékot nyújtani vagy a kérelem elutasításáról szóló, indokolással ellátott határozatot a hitelezőnek megküldeni. Az elutasító vagy nem megfelelő biztosíték nyújtásáról szóló határozat felülvizsgálatát az érintett hitelező a határozat kézhezvételétől számított nyolc napos jogvesztő határidőn belül a nyilvántartó bíróságtól kérheti.

(5) Az alaptőke leszállítása mindaddig nem jegyezhető be a nyilvántartásba, amíg az arra jogosult hitelező nem kap megfelelő biztosítékot, vagy a hitelező kérelmét elutasító bírósági határozat jogerőre nem emelkedett.

3:297. § [Az alaptőke-leszállítás meghiúsulása]

(1) Az alaptőke leszállításának meghiúsulását az igazgatóság köteles a nyilvántartó bíróságnak harminc napon belül bejelenteni.

(2) Ha az alaptőke kötelező leszállítása meghiúsult és a meghiúsulástól számított kilencven napon belül a részvénytársaság a kötelező tőkeleszállítás okait nem szünteti meg, a részvénytársaság köteles más társasági formába történő átalakulásról, egyesülésről, szétválásról vagy jogutód nélküli megszűnéséről határozni.

3:298. § [Alaptőke-leszállítás nyomdai úton előállított részvények esetén]

(1) Nyomdai úton előállított részvények esetén a részvények darabszámát részvények bevonásával lehet csökkenteni, míg a névérték csökkentésére a korábban kibocsátott részvények alacsonyabb névértékű új részvényekre történő kicserélésével vagy a korábban kibocsátott részvényeken feltüntetett névérték felülbélyegzéssel történő megváltoztatásával kerülhet sor.

(2) Az alaptőke leszállításának bejegyzését követő hatvan napon belül az igazgatóságnak az alapszabályban meghatározott módon, erre vonatkozó felhívásban kell tájékoztatnia a részvényeseket a bevonásra kerülő, felülbélyegzendő, illetve kicserélendő részvények átvételének helyéről, kezdő és záró időpontjáról, továbbá a csere céljára előállított új vagy a felülbélyegzett részvények átadásának helyéről és kezdő időpontjáról. A részvények átadására legalább harminc napot kell biztosítani. A bevonás miatt vagy kicserélésre átadott részvényeket az igazgatóság az értékpapírokra vonatkozó rendelkezések szerint eljárva, a záró időpontot követően megsemmisíti.

(3) Ha a részvényes a bevonandó, felülbélyegzendő vagy kicserélendő részvényeket a felhívásban megjelölt időtartamon belül az igazgatóságnak nem adja át, az igazgatóság az érintett részvényeket érvénytelenné nyilvánítja. A részvények érvénytelenítéséről szóló határozatot a Cégbölcönyben közzé kell tenni. Az érvénytelenné nyilvánított részvényekkel részvényesi jogok a határozat keltétől kezdve nem gyakorolhatók.

(4) Az érvénytelenné nyilvánított részvények helyett – a bevont részvények kivételével – a részvénytársaság új részvényeket állít elő, amelyek az érvénytelenné nyilvánított részvények tulajdonosait illetik.

(5) Az alaptőke leszállításának lebonyolításával összefüggésben a részvénytársaság birtokában lévő részvények nem minősülnek saját részvénynek, azokkal a részvénytársaság részvényesi jogokat nem gyakorolhat.

(6) A részvényesnek az e § alapján kiállított, új, kicserélt vagy felülbélyegzett részvény kiadására vonatkozó igénye nem évül el.

3:299. § [Alaptőke-leszállítás dematerializált részvények esetén]

Dematerializált részvények esetén az igazgatóság az alaptőke leszállításának bejegyzését követő tizenöt napon belül értesíti a központi értéktárat és a részvényes értékpapírszámla-vezetőjét az alaptőke leszállítása következtében a részvényes részvénytulajdonában beállt változásról.

3:300. § [Kifizetés a részvényesek részére]

A részvényesnek az alaptőke-leszállítás nyilvántartásba történő bejegyzése után szabad kifizetést teljesíteni vagy a részvényre vonatkozó, még be nem fizetett pénzbeli, illetve még nem szolgáltatott nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítését elengedni.

XXXVIII. Fejezet

A részvénytársaságok átalakulására, egyesülésére és szétválására vonatkozó külön szabályok

3:301. § [Átalakulás]

(1) Ha részvénytársaság más gazdasági társasággá alakul át, a részvények – az átalakulással létrejövő gazdasági társaság nyilvántartásba vételével – érvénytelenné válnak.

(2) A bejegyző végzés kézhezvételétől számított harminc napon belül a jogutód gazdasági társaság vezető tisztségviselői intézkednek az érvénytelenné vált, nyomdai úton előállított részvényeknek a társasághoz történő benyújtása, illetve a dematerializált részvényeknek a központi értékpapírszámláról, illetve az értékpapír-számlákról való kivezetése érdekében. A benyújtott nyomdai úton előállított részvényeket a társaság megsemmisíti. Ezekre az intézkedésekre az alaptőke-leszállítás végrehajtására vonatkozó előírásokat kell megfelelően alkalmazni.

3:302. § [Egyesülés]

(1) Részvénytársaságok egyesülése esetén az egyesülési szerződésben meg kell határozni:

a) az egyesülő részvénytársaságok részvényeinek cserearányát és a beolvadó részvénytársaság részvényesei számára az alaptőkéen felüli vagyon terhére juttatható kiegészítő készpénzfizetés mértékét, amely nem lehet több mint a részvényesek számára a vagyonyhányaduk alapján juttatott részvények névértékének tíz százaléka;

b) az átvevő társaság részvényeinek az egyesülés lebonyolításával összefüggésben szükséges átruházására vonatkozó szabályokat;

c) azt az időpontot, amelytől fogva a részvények az adózott eredményből való részesedésre jogosítanak;

d) azokat a jogokat, amelyeket a jogutód társaság a különleges jogokkal felruházott részvényeseknek vagy más értékpapír-tulajdonosoknak biztosít, illetve az ezekkel kapcsolatos intézkedési javaslatokat;

e) azokat az esetleges előnyöket, amelyeket az egyesülő részvénytársaságok az igazgatóságnak, a vezető állású munkavállalóknak, és a felügyelőbizottság tagjainak nyújtanak.

(2) Az egyesülő részvénytársaságok vezető tisztségviselői az egyesülési szerződés elkészítésével egyidejűleg írásbeli beszámolót készítenek, amelyben a jogi és a gazdasági szempontok ismertetésével megindokolják az egyesülés szükségességét, valamint a részvények cserearányát. A részvényesek számára megismerhető iratokról a részvényes kérésére, a részvénytársaság költségére teljes vagy kivonatos másolatot kell készíteni.

(3) A vagyonmérleg-tervezeteket ellenőrző könyvvizsgálónak nyilatkoznia kell, hogy az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott cserearányt a részvénytársaság milyen módszerekkel határozta meg, ezek a módszerek külön-külön milyen értéket eredményeztek, és hogy álláspontja szerint a cserearány megfelelő-e. Ha az értékelésnek különös nehézségei voltak, ezeket is ismertetni kell.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak szerint eljáró könyvvizsgálónak jelentésében nyilatkoznia kell az egyesülési szerződés tervezetében és a vezető tisztségviselők írásbeli beszámolójában foglaltak megalapozottságáról. A jelentésnek tartalmaznia kell az arra vonatkozó állásfoglalást is, hogy a tervezett egyesülés veszélyezteti-e a részvénytársaságokkal szembeni hitelezői követeléseknek a kielégítését.

(5) Az átváltoztatható kötvény esetén az egyesüléssel létrejövő részvénytársaságnak a kötvénytulajdonos számára olyan jogosultságokat kell biztosítania, amelyek legalább egyenértékűek azokkal a jogosultságokkal, amelyekkel a jogelőd gazdasági társaságban rendelkeztek, kivéve, ha a kötvénytulajdonosok mindegyike hozzájárul jogosultsága csökkenéséhez. A tulajdonos az egyesülő társaságok által kibocsátott átváltoztatható vagy jegyzési jogot biztosító kötvény visszavásárlását is igényelheti a jogutód részvénytársaságtól. Az e bekezdésben foglalt szabályokat nem kell alkalmazni, ha az értékpapír kibocsátásakor előre meghatározták a kötvénytulajdonosok helyzetét egy esetleges egyesülés esetére.

3:303. § [Egyesülési közgyűlések]

(1) Az egyesüléssel érintett részvénytársaságok harminc nappal az egyesülési szerződés elfogadásáról döntő közgyűlés napja előtt kötelesek az egyesülési szerződés tervezetét, az egyesülő részvénytársaságok vezető tisztségviselői által készített írásbeli beszámolót, valamint a könyvvizsgálónak, az egyesülési szerződés tervezetére és az írásbeli

beszámolóra vonatkozó álláspontját tartalmazó jelentést benyújtani az egyesülő részvénytársaságok nyilvántartását vezető bírósághoz.

(2) Az egyesülésről döntő második közgyűlést megelőző harminc nappal az egyesüléssel érintett részvénytársaságok minden részvényesének jogában áll, hogy megismerje a közgyűlési döntéshez készített iratokon kívül az egyesülő társaságok utolsó három évre vonatkozó beszámolóinak tartalmát is.

(3) Ha több részvényfajta, illetve részvényosztály létezik, az egyesülést kimondó határozat meghozatala során a közgyűlési határozathoz való hozzájárulásra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(4) Az egyesüléssel érintett részvénytársaságok hitelezői – az alaptőke-leszállításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával – megfelelő biztosítékot igényelhetnek, ha igazolják, hogy az egyesülés veszélyezteteti követeléseik kielégítésének alapját, feltéve, hogy az egyesüléssel érintett részvénytársaságok korábban nem nyújtottak számukra megfelelő biztosítékot.

3:304. § [A részvénytársaság szétválása]

(1) Nyilvánosan működő részvénytársaság nem válhat szét.

(2) Zártkörűen működő részvénytársaság szétválása esetén a szétválási szerződésben meg kell határozni:

a) a szétváló részvénytársaságok részvényeinek cserearányát és a részvényesek számára az alaptőkén felüli vagyon terhére juttatható kiegészítő készpénzfizetés mértékét, amely nem lehet több a részvényesek számára a vagyoni hányaduk alapján juttatott részvények névértékének tíz százalékánál;

b) azokat az esetleges előnyöket, amelyeket a szétváló részvénytársaságok a vezető tisztségviselőknek, illetve a felügyelőbizottság tagjainak nyújtanak.

(3) Részvénytársaság szétválása esetén az igazgatóság köteles tájékoztatni a közgyűlést arról, ha a szétválási szerződés tervezetének elkészítése és közgyűlési elfogadásának időpontja között a társaság vagyonában jelentős változás állt be.

XXXIX. Fejezet

A részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése

3:305. § [A megszűnés következményei]

(1) Ha a részvénytársaság likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségi részvényt bocsátott ki, a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyon felosztásakor az elsőbbségi részvény biztosította jogokat figyelembe kell venni.

(2) Ha a végelszámolás megindításának, illetve a felszámolás elrendelésének időpontjáig a részvénytársaság alaptőkéje nem került teljes egészében befizetésre, a végelszámoló, illetve a felszámoló jogosult a még nem teljesített pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásokra vonatkozó kötelezettséget azonnal esedékessé tenni és azok teljesítését a részvényesektől követelni, ha arra a részvénytársaság tartozásainak kiegyenlítése érdekében van szükség.

XL. Fejezet

Az egyszemélyes részvénytársaság

3:306. § [Egyszemélyes részvénytársaság eltérő szabályai]

- (1) Ha a részvénytársaság úgy jön létre, hogy alapszabályában egy személy vállal kötelezettséget a társaság valamennyi részvényének átvételére, az alapító köteles nem pénzbeli vagyoni hozzájárulását a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig teljes egészében a társaság rendelkezésére bocsátani. Az alapszabály ezzel ellentétes rendelkezése semmis.
- (2) Egyszemélyes társaság jön létre akkor is, ha egy többszemélyes részvénytársaság valamennyi részvényét egy személy szerzi meg.
- (3) Egyszemélyes részvénytársaság saját részvényt nem szerezhethet.
- (4) Az egyszemélyes részvénytársaság és annak részvényese közötti szerződést írásba kell foglalni.
- (5) Az egyszemélyes részvénytársaság részvényesének felelősségére a minősített többséget biztosító befolyásra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

XIV. Cím

Befolyásszerzés

3:307. § [A minősített többséggel rendelkező tag többletkötelezettségei]

- (1) Ha korlátolt felelősségű társaság vagy zártkörűen működő részvénytársaság tagja – közvetlenül vagy közvetve – a szavazatok legalább hetvenöt százalékával rendelkezik, ezen minősített többség megszerzésétől számított tizenöt napon belül köteles ezt bejegyzés és közzététel végett a nyilvántartó bíróságnak bejelenteni.
- (2) A minősített többség megszerzésének közzétételétől számított hatvan napos jogvesztő határidőn belül a társaság bármely tagja kérheti, hogy a minősített többséggel rendelkező tag társasági részesedését vegye meg. Vételi kötelezettségének a minősített többséggel rendelkező tag a kérelem benyújtásakor fennálló piaci értéken, de legalább a társaság saját tőkéjéből a felajánlott részesedésre jutó résznek megfelelő értéken köteles eleget tenni.
- (3) Ha a társaság felszámolási eljárás következtében jogutód nélkül megszűnik, a ki nem elégített követelésekért a hitelezőnek a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül megindított keresete alapján a minősített többséggel rendelkező tag köteles helytállni, ha a hitelező bizonyítja, hogy a felszámolásra a minősített többséggel rendelkező tag hátrányos üzletpolitikája miatt került sor.

NEGYEDIK RÉSZ

SZÖVETKEZET

XV. Cím

Általános rendelkezések

3:308. § [A szövetkezet fogalma és főbb tevékenységei]

(1) A szövetkezet a tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, a tagok gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítésére irányuló tevékenységet végző jogi személy, amelynek a tag kötelezettsége a szövetkezettel szemben vagyoni hozzájárulásának szolgáltatására és az alapszabályban meghatározott személyes közreműködésre terjed ki. A szövetkezet kötelezettségeiért a tag nem köteles helytállni.

(2) A szövetkezet tevékenysége értékesítésre, beszerzésre, termelésre és szolgáltatásra irányulhat.

3:309. § [A szövetkezet tagságával kapcsolatos általános rendelkezések]

(1) A szövetkezet nem természetes személy tagjainak száma nem haladhatja meg a taglétszám húsz százalékát; a szövetkezetnek a szövetkezeti formában működő jogi személy tagjait a nem természetes személy tagok számítása során figyelmen kívül kell hagyni.

(2) A szövetkezet személyes közreműködést nem vállaló tagjainak száma nem haladhatja meg a taglétszám negyedét.

(3) A szövetkezet egyes tagjainak vagyoni hozzájárulása nem haladhatja meg a tőke tizenöt százalékát; a nem természetes személy tagok vagyoni hozzájárulásának összege nem haladhatja meg a tőke harmadát.

(4) Nem lehet a tagokat nyilvános felhívás útján gyűjteni.

3:310. § [A szövetkezet működésével kapcsolatos általános rendelkezések]

(1) Ha valamely tevékenység folytatását jogszabály hatósági engedélyhez köti, a szövetkezet e tevékenységét az engedély birtokában kezdheti meg, illetve végezheti.

(2) Képesítéshez kötött tevékenységet szövetkezet akkor folytathat, ha e tevékenységben személyesen közreműködő tagjai, munkavállalói, illetve a szövetkezettel kötött tartós polgári jogi szerződés alapján a szövetkezet javára tevékenykedők között legalább egy olyan személy van, aki a jogszabályban foglalt képesítési követelményeknek megfelel.

3:311. § [A jognyilatkozatok megtétele]

(1) A szövetkezettel kapcsolatos jognyilatkozatokat írásban kell megtenni. Ezt a rendelkezést megfelelően alkalmazni kell a szövetkezet határozatára, valamint a jognyilatkozat és a határozat címmel való közlésére.

(2) Ha a szövetkezettel kapcsolatos jognyilatkozat megtétele vagy cselekmény elvégzése kötelező, e kötelezettséget késedelem nélkül kell teljesíteni.

(3) A szövetkezettel kapcsolatos jognyilatkozat akkor tehető meg vagy közölhető elektronikus hírközlő eszközök útján, ha ezt az alapszabály lehetővé teszi, és meghatározza ennek feltételeit és módját.

3:312. § [A szövetkezet nyilvántartásba vétele]

(1) A szövetkezet alapítását az alapszabály elfogadásától számított harminc napon belül be kell jelenteni a nyilvántartó bíróságnak.

(2) A szövetkezetre a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtását követően a jogerős nyilvántartásba vételig az előtársaságra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(3) Ha a szövetkezet nyilvántartásbavételi kérelmét jogerősen elutasítják, a szövetkezet köteles tevékenységét megszüntetni. A tagok a szövetkezet nevében vállalt kötelezettségeikért a jogi személy jogutód nélküli megszűnésére irányadó szabályok szerint kötelesek helytállni.

3:313. § [A választottbírósági út igénybevétele]

(1) Szövetkezeti jogvitára az alapszabályban vagy a jogvitában érintett személyek megállapodásában választottbírósági eljárás köthető ki.

(2) Szövetkezeti jogvitának minősül

a) a szövetkezet és a tagja vagy volt tagja közti, a szövetkezeti tagsági jogviszonyból eredő jogvita, ideértve a szövetkezeti szervek által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezését;

b) a tagok egymás közötti jogviszonyában az alapszabállyal kapcsolatban vagy a szövetkezet működésével összefüggésben keletkezett jogvita; és

c) a szövetkezet és a vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag közötti, a vezető tisztségviselői vagy a felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyból eredő jogvita.

3:314. § [A szövetkezet létesítő okirata]

(1) A szövetkezet létesítő okirata az alapszabály. Az alapszabály elfogadásához legalább hét személy egybehangzó akaratnyilatkozata szükséges.

(2) Az elfogadott alapszabályt minden alapító tagnak alá kell írnia. Az alapszabályt a tag helyett közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező képviselője is aláírhatja.

(3) Az alapszabályt és annak módosítását közjegyzői okiratba, ügyvéd vagy valamelyik alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni. Ezt a szabályt kell alkalmazni a jegyzőkönyvbe foglalt alapszabály-módosítás esetén is.

(4) A jogi személy létesítő okiratának általánosan kötelező tartalmi elemein túl a szövetkezet alapszabályában meg kell határozni

a) a tag vagyoni hozzájárulásának mértékét;

b) a tag személyes közreműködésének lehetséges módjait;

c) a szövetkezet és a tag gazdasági együttműködésének meghatározását;

d) a közösségi alapra vonatkozó szabályokat;

e) a természetes személy tagok, valamint hozzátartozóik számára nyújtandó szolgáltatások formáit, odaítélésének feltételeit, eljárási rendjét;

f) a szövetkezet szerveit és azok hatáskörét;

g) a tagokra és tisztségviselőkre vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi okokat; és

h) a közgyűlés összehívásának módját, a szavazati jog gyakorlásának feltételeit és módját.

3:315. § [A tagok vagyoni hozzájárulása]

(1) Nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként követelés is szolgáltatható, ha azt az adós elismerte, vagy az jogerős bírósági határozaton alapul. A tag munkavégzésre, személyes közreműködésre vagy szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként nem vehető figyelembe.

(2) Minden tag köteles a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig a pénzbeli vagyoni hozzájárulásának legalább harminc százalékát, valamint a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásának egészét szolgáltatni. A szövetkezet működésében személyes közreműködést nem vállaló tag a vagyoni hozzájárulásának egészét köteles a nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig szolgáltatni.

(3) A nyilvántartásbavételi kérelem benyújtásáig nem szolgáltatott pénzbeli vagyoni hozzájárulásokat a tag a szövetkezet bejegyzésétől számított egy éven belül köteles szolgáltatni.

3:316. § [A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása]

(1) Ha a tag az alapszabályban vagy a tagfelvételi kérelemben vállalt vagyoni hozzájárulását az előírt időpontig nem szolgáltatja, az ügyvezetés harmincnapos határidő tűzésével és a jogkövetkezmények feltüntetésével felszólítja a tagot a teljesítésre.

(2) A harmincnapos határidő eredménytelen elteltével a vagyoni hozzájárulását nem teljesítő tag tagsági jogviszonya a határidő lejáratát követő nappal megszűnik. A tagsági jogviszony megszűnését az ügyvezetésnek a volt taggal közölnie kell. A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztásával a szövetkezetnek okozott kárért a volt tag a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

(3) Semmis az alapszabály olyan rendelkezése, amely a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása esetére az e törvényben meghatározottnál a tagra nézve enyhébb következményeket ír elő.

3:317. § [Közösségi alap]

(1) A közgyűlés által a tagoknak és a hozzátartozóiknak nyújtott juttatások fedezése céljából közösségi alapba helyezett szövetkezeti vagyon nem osztható fel a tagok között.

(2) A szövetkezet gazdasági társasággá való átalakulása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén – a hitelezőkkel való elszámolást követően – a közösségi alapot az alapszabály rendelkezése szerinti szervezet részére kell átadni.

(3) A közösségi alap terhére nyújtott szolgáltatás a nyereségből való részesedésként és a tagsági viszony megszűnéséhez kapcsolódó elszámolás során nem vehető figyelembe.

XVI. Cím

A szövetkezet szervezete

XLI. Fejezet

A közgyűlés

3:318. § [A közgyűlés hatásköre]

(1) A szövetkezet tagjainak döntéshozó szerve a tagok összességéből álló közgyűlés.

(2) A közgyűlés hatáskörébe tartozik

a) az alapszabály módosítása;

b) az ügyvezetés tagjainak, valamint a felügyelőbizottság tagjainak megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása;

c) a könyvvizsgáló megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása;

d) a szövetkezeti vagyon egy részének közösségi alappá történő minősítése, valamint a közösségi alap felhasználásának főbb elveiről szóló döntés meghozatala;

- e)* a beszámoló elfogadása és az adózott eredmény felhasználásáról szóló döntés meghozatala;
- f)* a szövetkezet egyesüléséről, szétválásáról, gazdasági társasággá történő átalakulásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről szóló döntés meghozatala;
- g)* a csődeljárás iránti kérelem benyújtásáról, valamint csődegyezség jóváhagyásáról szóló döntés meghozatala;
- h)* a szövetkezet felszámolásának kezdeményezéséről, valamint a felszámolási eljárás során kötött egyezség jóváhagyásáról szóló döntés meghozatala;
- i)* a pótbefizetés elrendelése.

3:319. § [A közgyűlés összehívása és napirendje]

- (1) A közgyűlést évente legalább egyszer össze kell hívni.
- (2) A közgyűlési meghívó az általánosan kötelező tartalmi elemeken túl tartalmazza
  - a)* küldöttgyűlés vagy részközgyűlések tartása esetén az erre a körülményre történő utalást; és
  - b)* határozatképtelenség esetére a megismételt közgyűlés időpontját, helyét és az eltérő határozatképességi szabályokra vonatkozó figyelemfelhívást.
- (3) A közgyűlés napirendjére tűzött ügyekre vonatkozóan az igazgatóság a tagnak – kérelmére – köteles felvilágosítást adni.
- (4) A tagok legalább tíz százalékanak írásbeli indítványára bármely ügyet napirendre kell tűzni. Az indítványt legkésőbb a közgyűlés megtartását nyolc nappal megelőzően kell benyújtani az igazgatóságnak. Az így kiegészített napirendet a tagoknak a közgyűlés időpontját legalább három nappal megelőzően meg kell küldeni.

3:320. § [A tag jogai a közgyűlésen]

- (1) A tag jogosult a közgyűlés napirendjére felvett ügyekkel összefüggésben indítványt tenni és az ügyekről szavazni. A közgyűlésen a vagyoni hozzájárulások arányától függetlenül minden tagnak egy szavazata van.
- (2) Nem gyakorolhatja szavazati jogát az a tag, aki az alapszabályban előírt, esedékes vagyoni hozzájárulását nem teljesítette.
- (3) A tag képviselő útján is gyakorolhatja tagsági jogait. Nem lehet képviselő az igazgatóság és a felügyelőbizottság elnöke vagy tagja, továbbá a könyvvizsgáló. A meghatalmazást közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal kell igazolni. A képviselő a közgyűlésen több tag képviseletére is jogosult, de az egy képviselő által képviselt tagok száma nem haladhatja meg a szövetkezeti tagok tíz százalékát.

3:321. § [Határozatképesség, döntéshozatal]

- (1) Ha a közgyűlés határozatképtelen, a nyolc napon belüli időpontra, azonos napirenddel összehívott újabb közgyűlés a megjelent tagok számára tekintet nélkül határozatképes.
- (2) Az alapszabály módosításához a jelenlévők kétharmadának és valamennyi tag felének a szavazata szükséges.
- (3) A szövetkezet egyesülésének, szétválásának, gazdasági társasággá történő átalakulásának és jogutód nélküli megszűnésének elhatározásához az összes tag kétharmadának szavazata szükséges.
- (4) A közgyűlés a határozatokat nyílt szavazással hozza meg; a vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottság tagjai megválasztásáról és visszahívásáról titkos szavazással dönt.

3:322. § [Megismételt, elnapolt közgyűlés]

(1) A megismételt közgyűlés az eredeti napirendre felvett kérdésekben hozhat határozatot.

(2) Ha a közgyűlési meghívó vagy hirdetmény ezt tartalmazza, a közgyűlés határozhat arról, hogy a napirendre vett kérdésben a közgyűlést későbbi időpontban folytatja. Az így megtartott közgyűlésen más kérdés nem vehető napirendre.

3:323. § [Jegyzőkönyv]

(1) Az ügyvezetés köteles gondoskodni arról, hogy a közgyűlésről jegyzőkönyv készüljön. A jegyzőkönyv tartalmazza a közgyűlés helyét és idejét, a jelenlévőket, továbbá a taggyűlésen lezajlott fontosabb eseményeket, nyilatkozatokat és a határozatokat, valamint az azokra leadott szavazatok és ellenszavazatok számát, a szavazástól tartózkodókat vagy az abban részt nem vevőket.

(2) A jegyzőkönyv mellékletét képezi a jelenléti ív, valamint a képviseleti meghatalmazásokat tartalmazó okiratok.

(3) A jegyzőkönyvet a levezető elnök, a jegyzőkönyvvezető és a jegyzőkönyvet hitelesítő két szövetkezeti tag írja alá.

(4) Bármely tag betekinthes a közgyűlés jegyzőkönyvébe és saját költségére kérheti az igazgatóságtól a jegyzőkönyv kivonatának vagy másolatának a kiadását.

3:324. § [A részközgyűlés]

(1) Ha az alapszabály közgyűlés megtartása helyett részközgyűlések tartását írja elő, a részközgyűlési körzeteket, valamint a részközgyűlések megtartásának helyét az alapszabályban kell megállapítani.

(2) A részközgyűléseket azonos napirenddel kell megtartani; a közgyűlés döntéseit a részközgyűléseken leadott szavazatok összesítésével az igazgatóság állapítja meg.

(3) A részközgyűlések által meghozott határozatokat a tagokkal az összesítést követő tizenöt napon belül közölni kell.

(4) A részközgyűlésre egyebekben a közgyűlésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

3:325. § [A küldöttgyűlés]

(1) Ha az alapszabály küldöttgyűlés működését írja elő, a küldötteknek a taglétszámhoz viszonyított arányát, megválasztásuk módját és megbízatásuk időtartamát az alapszabályban kell megállapítani.

(2) Részközgyűlések rendszeresítése esetén a küldöttgyűlés küldötteit részközgyűlésenként kell megválasztani.

(3) A küldöttgyűlésen tanácskozási joggal a szövetkezet bármely nem küldött tagja részt vehet.

(4) A küldöttgyűlés hatáskörére és eljárására egyebekben a közgyűlésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a küldöttgyűlés és a megismételt küldöttgyűlés határozatképességhez legalább a küldöttek kétharmadának a jelenléte szükséges.

XLII. Fejezet

A szövetkezet ügyvezetése

3:326. § [Az igazgatóság]

- (1) A szövetkezet ügyvezetését háromtagú igazgatóság látja el. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely háromnál kevesebb tagú igazgatóság felállítását teszi lehetővé.
- (2) Az igazgatóság elnökét és tagjait a közgyűlés öt évre, ha a szövetkezet ennél rövidebb időtartamra jött létre, erre az időtartamra választja.

3:327. § [Az igazgatóság működése]

- (1) Az igazgatóság jogait és feladatait testületként gyakorolja.
- (2) Az igazgatóság határozatképes, ha legalább a tagok kétharmada jelen van. Határozatait a jelenlévő tagok egyszerű többségével hozza meg. Az igazgatóság üléseit az elnök vagy az általa megbízott igazgatósági tag hívja össze. Az igazgatóság ügyrendjét maga állapítja meg.
- (3) Az igazgatóság hatáskörébe tartozik a döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket jogszabály vagy az alapszabály nem utal a közgyűlés vagy a felügyelőbizottság hatáskörébe.
- (4) Az igazgatóság gondoskodik a közgyűlés összehívásáról, valamint a közgyűlési döntések előkészítéséről és végrehajtásáról.
- (5) Az igazgatóság köteles a tevékenységéről, a szövetkezet vagyoni helyzetéről, üzletpolitikájáról legalább évente egy alkalommal a közgyűlésnek és három havonként a felügyelőbizottságnak beszámolni.

3:328. § [Ügyvezető elnök]

Ötven főnél kisebb taglétszámú szövetkezetben az alapszabály igazgatóság helyett ügyvezető elnöki tisztséget rendszeresíthet, aki az igazgatóság hatáskörében jár el.

3:329. § [A szövetkezet vezető tisztségviselői; kizáró és összeférhetlenségi okok]

- (1) A szövetkezet vezető tisztségviselői az igazgatóság elnöke és tagjai vagy az ügyvezető elnök.
- (2) A szövetkezet vezető tisztségviselője a szövetkezet tagja lehet. A szövetkezet jogi személy tagja az ügyvezetést az általa kijelölt természetes személy útján látja el.
- (3) A jogi személy vezető tisztségviselőjével szembeni kizáró okokon túl nem lehet szövetkezet vezető tisztségviselője az a személy,
  - a) aki ismeretlen székhelyű cég megszüntetése folytán törölt szövetkezetnél vagy gazdasági társaságnál, az annak törlését megelőző két évben vezető tisztségviselő volt, a törléstől számított három évig;
  - b) aki felszámolással megszűnt szövetkezet vagy gazdasági társaság vezető tisztségviselője vagy olyan tagja volt, akinek felelősségét a ki nem elégített hitelezői tartozásokért megállapították, és helytállási kötelezettségének nem tett eleget, a törléstől számított öt évig;
  - c) akinek közeli hozzátartozója vagy élettársa a szövetkezet vezető tisztségviselője vagy felügyelőbizottsági tagja.
- (4) A szövetkezet vezető tisztségviselője – a nyilvánosan működő részvénytársaság részvénye kivételével – nem szerezhethet részesedést, és nem lehet vezető tisztségviselő olyan szövetkezetben és gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a szövetkezet, amelyben vezető tisztségviselő. Ha a vezető tisztségviselő új vezető tisztségviselői megbízást fogad el, a tisztség

elfogadásától számított tizenöt napon belül köteles e tényről értesíteni azokat a szervezeteket és gazdasági társaságokat, ahol már vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag.

(5) A vezető tisztségviselő és hozzátartozója – a mindennapi élet szokásos ügyletei kivételével – nem köthet saját nevében vagy saját javára a szervezetet főtevékenysége körébe tartozó szerződéseket.

(6) Az összeférhetlenségre vonatkozó szabályok megsértésével a szervezetnek okozott kár megtérítésére vonatkozó igényt a szervezet a kár bekövetkeztétől számított egy éven belül érvényesítheti a vezető tisztségviselővel szemben.

3:330. § [A vezető tisztségviselő eljárása]

(1) A vezető tisztségviselő a szervezetet ügyvezetését a szervezet érdekeinek elsődlegessége alapján, önállóan látja el. E minőségében a jogszabályoknak, az alapszabálynak és a közgyűlés határozatainak van alávetve. A vezető tisztségviselőt a szervezet tagja nem utasíthatja, és hatáskörét a közgyűlés nem vonhatja el.

(2) A szervezet jogutód nélküli megszűnése után a szervezet vezető tisztségviselőivel szemben e minőségükben a szervezetnek okozott károk miatti kártérítési igényt – a szervezet nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül – a törlés időpontjában tagsági jogviszonnyal állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a szervezet megszűnésekor felosztott vagyomból őt megillető rész arányában érvényesítheti.

3:331. § [A vezető tisztségviselői megbízás megszűnése]

A vezető tisztségviselői megbízatás megszűnésének a jogi személyek általános szabályai között meghatározott okain túl megszűnik a szervezet vezető tisztségviselőjének megbízatása a tagsági jogviszony megszűnésével is.

XLIII. Fejezet

Felügyelőbizottság

3:332. § [A felügyelőbizottság]

(1) A szervezet felügyelőbizottsága három tagú. Semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely háromnál kevesebb tagú felügyelőbizottság létrehozását teszi lehetővé.

(2) A felügyelőbizottsági tag megbízatása öt évre – ha a szervezet ennél rövidebb időtartamra jött létre, erre az időtartamra – szól.

(3) A felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyra a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

3:333. § [A felügyelőbizottság működése]

(1) A felügyelőbizottság határozatképes, ha legalább a tagok kétharmada jelen van. A felügyelőbizottság határozatait a jelenlévők egyszerű szótöbbségével hozza meg.

(2) A felügyelőbizottság üléseit az elnök hívja össze.

(3) A felügyelőbizottság az ügyrendjét maga állapítja meg.

(4) A felügyelőbizottság a tevékenységéről legalább évente egyszer beszámol a közgyűlésnek.

XLIV. Fejezet

A könyvvizsgáló

3:334. § [A könyvvizsgáló feladata]

(1) A könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a szövetkezet beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak, és megbízható, valós képet ad-e a szövetkezet vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

(2) A szövetkezet könyvvizsgálója a könyvvizsgálói nyilvántartásban szereplő egyéni könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló szervezet lehet. Ha szervezet látja el a könyvvizsgálói feladatokat, ki kell jelölnie azt a személyt, aki a könyvvizsgálatot személyében végzi.

(3) Nem lehet a szövetkezet könyvvizsgálója a szövetkezet tagja, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és e személyek hozzátartozója. Nem lehet a szövetkezet könyvvizsgálója a szövetkezet munkavállalója e jogviszonya fennállása idején, és annak megszűnése után három évig.

3:335. § [A könyvvizsgálói megbízás keletkezése és időtartama]

(1) A szövetkezet első könyvvizsgálóját az alapszabályban kell kijelölni, ezt követően a könyvvizsgálót a közgyűlés választja. A könyvvizsgálóval a megbízási szerződést – a közgyűlés által meghatározott feltételekkel és díjazás mellett – az ügyvezetés a kijelölést vagy a választást követő kilencven napon belül köti meg. Ha a szerződés megkötésére e határidőn belül nem kerül sor, a közgyűlés köteles új könyvvizsgálót választani.

(2) A könyvvizsgáló megbízása öt évre – ha a szövetkezet ennél rövidebb időtartamra jött létre, erre az időtartamra – szól. A könyvvizsgáló megbízásának időtartama nem lehet rövidebb, mint a közgyűlés által történt megválasztásától a következő beszámoló elfogadó közgyűlési ülésig terjedő időszak; az alapszabály ettől eltérő rendelkezése semmis.

3:336. § [A könyvvizsgálói feladatok teljesítése]

(1) A könyvvizsgáló nem nyújthat a szövetkezet részére olyan szolgáltatást, és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.

(2) A könyvvizsgáló köteles a szövetkezet magántitkát megőrizni.

(3) A könyvvizsgálót a közgyűlésnek a szövetkezet beszámolóját tárgyaló ülésére meg kell hívni. A könyvvizsgáló ezen az ülésen köteles részt venni, de távolmaradása az ülés megtartását nem akadályozza. A közgyűlés a beszámolóról a könyvvizsgáló véleményének meghallgatása nélkül nem hozhat döntést.

(4) Ha a szövetkezetnél felügyelőbizottság működik, a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén tanácskozási joggal részt vehet, a felügyelőbizottság felhívása esetén a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén köteles részt venni. A felügyelőbizottság köteles napirendre tűzni a könyvvizsgáló által megtárgyalásra javasolt ügyeket.

XVII. Cím

A szövetkezeti tagsági jogviszony

3:337. § [A tagsági jogviszony létrejötte]

(1) A szövetkezeti tagsági jogviszony a szövetkezet alapításakor vagy kérelem alapján, tagfelvétellel keletkezik.

(2) A tagfelvételi kérelemben a tagságra jelentkező személynek nyilatkoznia kell a szövetkezet alapszabályában foglaltak elfogadásáról és a vállalt vagyoni hozzájárulásról. Személyes közreműködés vállalása esetén a tagfelvételi kérelemben annak tartalmát is meg kell határozni.

(3) A vagyoni hozzájárulás teljesítésére a szövetkezet alapításának esetére meghatározott szabályokat kell alkalmazni, azzal, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtása és a bejegyzés alatt a tagfelvétel időpontját kell érteni.

(4) A szövetkezetbe tagként belépni kívánó személy nem köteles vagyoni hozzájárulás teljesítésére annyiban, amennyiben a szövetkezetből kilépni szándékozó tag a szövetkezet vagyonából őt – a tagsági jogviszonya megszűnésére tekintettel – megillető hányad kiadását a belépni kívánó személlyel való megegyezés alapján nem igényli. Ebben az esetben a szövetkezetbe belépő tag a tagsági jogviszonyból fakadó vagyoni jogok és kötelezettségek tekintetében a kilépő tag helyébe lép.

3:338. § [Tagnyilvántartás]

A szövetkezet a tagokról nyilvántartást vezet, amely tartalmazza a tag nevét és lakcímét vagy – nem természetes személy tag esetén – székhelyét, a tag által teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, valamint a tagsági jogviszony keletkezésének és megszűnésének időpontját.

3:339. § [A tag alapvető jogai]

(1) A szövetkezet működésének irányítása és ellenőrzése során a tagokat az általuk szolgáltatott vagyoni hozzájárulás mértékére tekintet nélkül, azonos jogok illetik meg.

(2) A szövetkezet nyereségét a tagok között fel lehet osztani. A szövetkezet nyereségének a felét a tagok között személyes közreműködésük arányában kell felosztani; semmis az alapszabály azon rendelkezése, amely a nyereség személyes közreműködés arányában felosztandó részét a nyereség felénél kisebb mértékben határozza meg.

3:340. § [Pótbefizetés]

(1) Ha az alapszabály feljogosítja a közgyűlést arra, hogy a szövetkezet veszteségének fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írjon elő, a tagok vagyoni hozzájárulásuk arányában, évente legfeljebb egy alkalommal kötelezhetők pótbefizetésre, azzal, hogy a pótbefizetés mértéke alkalmanként nem haladhatja meg a tag vagyoni hozzájárulásának harminc százalékát.

(2) A veszteség pótlásához nem szükséges pótbefizetéseket a tagok részére vissza kell fizetni; a visszafizetésre a vállalt vagyoni hozzájárulás szolgáltatása után kerülhet sor.

(3) A pótbefizetés elmulasztására a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni

3:341. § [A tagsági jogviszony megszűnése]

A tagsági jogviszony megszűnik, ha

a) a tag a szövetkezetből kilép;

- b) a tag a vagyoni hozzájárulását vagy pótbefizetési kötelezettségét – az alapszabályban, illetve közgyűlési határozatban meghatározott időpontig – nem teljesítette;
- c) a tag meghal vagy megszűnik;
- d) a szövetkezet a tagot kizárja;
- e) a szövetkezet átalakulással vagy jogutód nélkül megszűnik.

3:342. § [A tag kilépése]

A kilépési szándékot az igazgatóságnak írásban kell bejelenteni. A kilépési szándék bejelentése és a tagsági viszony megszűnése között három hónapnak kell eltelnie; a három hónapnál hosszabb időtartamot előíró alapszabályi rendelkezés a három hónapot meghaladó részében semmis.

3:343. § [A tag kizárása]

(1) A szövetkezet tagja – a szövetkezetnek az érintett tag ellen indított keresete alapján – bírósági határozattal a szövetkezetből kizárható, ha a szövetkezetben való maradása a szövetkezet céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. Kizárás esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.

(2) A tag kizárása iránti kereset megindításához a közgyűlés az összes tag legalább kétharmados szótöbbségével meghozott határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat.

(3) A kizárás okait megjelölő keresetet a közgyűlés határozatának meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kell megindítani.

(4) A bíróság az érintett tag tagsági jogait – kérelemre – a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a szövetkezet súlyos érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti.

(5) A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt az alapszabály nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető, és nem hozható döntés a szövetkezet átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.

3:344. § [Elszámolás a tagsági jogviszony megszűnésekor]

(1) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a tagot vagy jogutódját a szövetkezet vagyonából olyan összeg illeti meg, amelyre a szövetkezet jogutód nélküli megszűnése esetén lenne jogosult.

(2) A tagsági jogviszony megszűnése esetén a volt tag által – nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként – a szövetkezet használatába adott vagyontárgyat kérelemre a volt tag részére vagy – a tag halála esetén – tagsági viszonyt nem létesítő jogutódja részére ki kell adni, ha a használatba adott vagyontárgy még a szövetkezet rendelkezésére áll. A kiadásra az (1) bekezdés szerinti elszámolással egyidejűleg kerül sor. Ha a használatba adott vagyontárgy elhasználódás folytán már nincs a szövetkezet birtokában, a szövetkezet ellenérték fizetésére nem köteles. A vagyontárgynak a tagsági jogviszony megszűnése utáni használata esetén a kiadásig terjedő időre a volt tag, illetve halála esetén tagsági jogviszonyt nem létesítő jogutódja részére díjat kell fizetni.

XVIII. Cím

Kisebbségvédelem

3:345. § [A közgyűlés összehívásának kezdeményezése]

(1) A szövetkezet azon tagja vagy tagjai, akik együttesen a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkeznek, az ok és a cél megjelölésével bármikor kérhetik a közgyűlés

összehívását. Ha az ügyvezetés a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem intézkedik a közgyűlés lehető legkorábbi időpontra történő összehívása érdekében, úgy a közgyűlést az indítványozók kérelmére a nyilvántartó bíróság hívja össze, vagy a nyilvántartó bíróság felhatalmazza az indítványozókat a közgyűlés összehívására.

(2) A közgyűlés várható költségeit az indítványozók kötelesek megelőlegezni. A közgyűlés a kisebbség kérelmére összehívott ülésen dönt arról, hogy a rendkívüli üléssel kapcsolatos költségeket az indítványozók vagy a szövetkezet viseli-e.

3:346. § [Egyedi könyvvizsgálat kezdeményezése]

(1) Ha a közgyűlés elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, amely szerint az utolsó beszámolót, illetve az utolsó két évben az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos valamely gazdasági eseményt vagy kötelezettségvállalást ezzel külön megbízandó könyvvizsgáló vizsgálja meg. Ezt a vizsgálatot a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező tagnak vagy tagoknak a közgyűléstől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül benyújtott kérelmére a nyilvántartó bíróság a szövetkezet költségére köteles elrendelni és a könyvvizsgálót kijelölni.

(2) A kérelem teljesítését a nyilvántartó bíróság megtagadja, ha megállapítja, hogy a kisebbségi jogokkal a kérelmet előterjesztő tagok visszaélnek.

(3) A vizsgálattal a szövetkezet könyvvizsgálója nem bízható meg.

(4) A vizsgálat költségeit a szövetkezet előlegezi és viseli. A szövetkezet a költségeket abban az esetben háríthatja át a tagra, ha az a vizsgálatot nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezte.

3:347. § [Igényérvényesítés kezdeményezése]

Ha a közgyűlés elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, hogy a szövetkezetnek valamely tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag, továbbá a könyvvizsgáló ellen támasztható követelését érvényesítsék, a követelést a szavazati jogok öt százalékával rendelkező tagok a közgyűléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül a szövetkezet képviselőjében a szövetkezet javára maguk is érvényesíthetik.

3:348. § [Az eltérő szabályozás tilalma]

Semmis a létesítő okirat olyan rendelkezése, amely e cím rendelkezéseitől a kisebbség hátrányára tér el.

XIX. Cím

A szövetkezet átalakulása, egyesülése és szétválása

3:349. § [A szövetkezet átalakulása, egyesülése és szétválása]

(1) Az átalakulást, egyesülést és szétválást a tagok legalább tíz százaléka vagy az igazgatóság kezdeményezheti.

(2) Az átalakulás során a szövetkezettől megváló tag a tagsági jogviszony megszűnésekor öt megillető járandóság erejéig öt évig köteles helytállni az átalakuló szövetkezetnek a tagsági jogviszony megszűnése előtt keletkezett és a létrejövő jogi személy által nem teljesített kötelezettségeiért.

(3) A szövetkezet korlátolt felelősségű társasággá vagy részvénytársasággá alakulhat át.

(4) A szövetkezet átalakulásával létrejövő részvénytársaság zártkörűen alapítható.

XX. Cím

A szövetkezet megszűnése

3:350. § [A szövetkezet megszűnése]

A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl a szövetkezet jogutód nélkül megszűnik abban az esetben is, ha tagjainak száma hét fő alá csökken, és az ettől számított hathónapos jogvesztő határidőn belül nem jelentenek be megfelelő számú új tagot a nyilvántartó bíróságnál.

ÖTÖDIK RÉSZ

EGYESÜLÉS

3:351. § [Az egyesülés fogalma]

(1) Az egyesülés a tagok által gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására és gazdasági tevékenységük összehangolására, valamint szakmai érdekeik képviseletére alapított, jogi személyiséggel rendelkező kooperációs társaság. Az egyesülés saját nyereségre nem törekszik; vagyonát meghaladó tartozásaiért a tagok egyetemlegesen kötelesek helytállni.

(2) Az egyesülés az összehangolási feladatok teljesítését segítő egyéb szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet (kiegészítő gazdálkodási tevékenység) is végezhet.

(3) Az egyesülésre a gazdasági társaságok közös szabályait – az e Részben foglalt eltérésekkel – megfelelően alkalmazni kell.

3:352. § [Az egyesülés társasági szerződése]

(1) Az egyesülés társasági szerződésében – a létesítő okirat általánosan kötelező tartalmi elemein kívül – meg kell határozni

a) a tagok gazdálkodásának előmozdítására, illetve összehangolására irányuló, valamint az ezzel kapcsolatos szakmai érdekképviseleti feladatokat;

b) a működési költség viselésének tagok közötti megoszlását, az egyes tagokra eső befizetések összegét és az elszámolás módját;

c) a tag kilépése esetén az őt megillető vagyoni hányad kiadásának feltételeit;

d) az egyesülés megszűnését követően fennmaradó vagyon felosztásának rendjét.

(2) Szükség szerint rendelkezik a társasági szerződés

a) a kiegészítő gazdálkodási tevékenységről;

b) a kiegészítő gazdálkodási tevékenységhez szükséges társasági vagyon mértékéről;

c) a kiegészítő gazdálkodási tevékenység keretében az egyes tagokat megillető szavazati jog mértékéről, gyakorlásának módjáról;

d) a kiegészítő gazdálkodási tevékenység bevételeinek, költségeinek, ráfordításainak elkülönített nyilvántartásáról, valamint az ez alapján megállapított adózott eredményből való részesedés szabályairól;

e) az egyes tagokat terhelő egyéb vagyoni értékű szolgáltatások (a továbbiakban: mellékszolgáltatás) feltételeiről.

3:353. § [A társaság és tagjai közötti vagyoni viszonyok]

(1) A tagok ellenszolgáltatás nélkül jogosultak az egyesülés által nyújtott szolgáltatások igénybevételére; a más részére végzett gazdálkodási tevékenység adózott eredményéből részesülnek.

(2) A mellékszolgáltatásért a tagokat külön díjazás illetheti meg.

(3) A gazdálkodási tevékenység során keletkezett adózott eredmény felosztása a vagyoni hozzájárulás arányában történik; egyébként a nyereség a tagok között egyenlő arányban oszlik meg.

3:354. § [Taggyűlés]

(1) Az egyesülés tagjainak döntéshozó szerve a taggyűlés. A taggyűlésen a tag képviselője nem lehet az igazgató, a felügyelőbizottság tagja és a könyvvizsgáló.

(2) A taggyűlés szükség szerint, de évente legalább egyszer tart ülést.

(3) A taggyűlés akkor határozatképes, ha a szavazatok legalább háromnegyed részét képviselő tagok jelen vannak.

3:355. § [A taggyűlés hatásköre és a döntéshozatal szabályai]

(1) A taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik

a) az egyesülés belső szervezetének irányítási és ellenőrzési rendjének kialakítása;

b) az összehangoló és az érdekképviselői, valamint a kiegészítő gazdálkodási tevékenység stratégiájának meghatározása;

c) az egyesülés beszámolójának elfogadása;

d) döntés a kiegészítő gazdálkodási tevékenységből származó adózott eredmény felhasználásáról;

e) olyan határozat hozatala, amely a tagok saját gazdálkodásában végrehajtandó feladatot határoz meg;

f) az egyesülés jogutód nélküli megszűnésének átalakulásának, egyesülésének, szétválásának elhatározása;

g) az egyesüléshez való csatlakozás elfogadása, illetve a csatlakozó tag felelőssége korlátozásának elfogadása;

h) az igazgató megválasztása és visszahívása, valamint az igazgatóval kapcsolatos munkáltatói jogok gyakorlása;

i) ha az egyesülésnél felügyelői bizottság működik, annak megválasztása, tagjainak visszahívása és díjazásuk megállapítása;

j) ha az egyesülésnél könyvvizsgáló működik, annak kijelölése, a megbízás visszavonása és a díjazás megállapítása;

k) a társasági szerződés módosítása;

l) a tag kizárásának kezdeményezése;

m) döntés olyan szerződés megkötéséről vagy módosításáról, amelynek értéke a társasági szerződésben meghatározott mértéket meghaladja, továbbá amit az egyesülés – a szokásos tevékenységén kívül – a saját tagjával köt;

n) döntés minden olyan kérdésben, amelyet e törvény vagy a társasági szerződés a taggyűlés hatáskörébe utal.

(2) Az összehangoló és az érdekképviselői tevékenység körében minden tagnak egy szavazata van. A társasági szerződés azonban egyes tagok javára többlétszavazati jogot állapíthat meg, azzal a korlátozással, hogy egyetlen tag sem juthat egyedül ötven százalékot meghaladó szótöbbséghez.

(3) A kiegészítő gazdálkodási tevékenység körében, valamint az (1) bekezdés f)-g) és l)-m) pontjaiban felsorolt ügyekben a szavazati jog mértékét a vagyoni hozzájárulás arányában, ennek hiányában egyenlő mértékben kell megállapítani.

(4) A tagok egyhangúlag határoznak

a) az egyesülés tevékenységének;

b) az egyes tagok szavazati arányának;

c) a határozathozatal feltételeinek

megváltoztatásáról.

(5) Legalább háromnegyedes szótöbbség szükséges az egyesülés jogutód nélküli megszűnésének, átalakulásának, egyesülésének, szétválásának elhatározásához, továbbá az új tag csatlakozásának elfogadásához, a tag kizárásának kezdeményezéséhez, valamint a társasági szerződés más okból történő módosításához, ha a módosítás nem esik a (3) bekezdés hatálya alá.

(6) A taggyűlés a tagok saját gazdálkodásában végrehajtandó kötelezettségének megállapítására irányuló határozatának meghozatalához legalább háromnegyedes szótöbbség kell. Ilyen határozat az érintett tag hozzájárulásával hozható.

3:356. § [Az egyesülés ügyvezetése és képviselete]

(1) Az egyesülés ügyvezetését és képviseletét – a taggyűlés határozatainak keretei között – az igazgató látja el.

(2) A társasági szerződésben az ügyvezetésre három tagból álló igazgatóságot is létre lehet hozni. Ez esetben az igazgatóság tagjai minősülnek igazgatónak. Az igazgatóság tagjainak megválasztásáról, megbízatásuk időtartamairól, díjazásukról és esetleges visszahívásukról, valamint az igazgatóság ügyrendjének jóváhagyásáról a taggyűlés dönt.

3:357. § [Csatlakozás]

(1) A társasági szerződésben foglalt feltételek szerint az egyesülésbe bárki beléphet.

(2) A csatlakozás elfogadásáról a taggyűlés határoz, egyúttal megállapíthatja a csatlakozás időpontját, az azzal járó kötelezettségek esedékességét, valamint a kiegészítő gazdálkodási tevékenység körében a csatlakozó tag szavazati jogának mértékét.

(3) A csatlakozó tag helytáll az egyesülésnek a csatlakozás előtt keletkezett tartozásaiért, kivéve, ha a helytállás alól a csatlakozást elfogadó határozat előzetesen mentesíti.

(4) A csatlakozás tényét, időpontját és a helytállás alóli esetleges mentesítést be kell jegyezni a nyilvántartásba; a mentesítés harmadik személlyel szemben a bejegyzéstől kezdődően hatályos.

3:358. § [A tagsági jogviszony megszűnése]

(1) Megszűnik a tagsági viszony

a) ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulást felhívás ellenére nem teljesítette, a felhívásban meghatározott – tizenöt napnál nem rövidebb – időpontban;

b) a tag kilépésével;

c) a tag kizárásával;

d) a tag halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével;

e) ha annak fenntartása jogszabályba ütközik;

f) a tagsági jog átruházásával.

(2) A tagsági jog átruházására a csatlakozás szabályait megfelelően alkalmazni kell.

(3) A tag az egyesülésből az év végén kiléphet. A kilépésre vonatkozó szándékot legalább három hónappal az év vége előtt be kell jelenteni.

3:359. § [A kilépő taggal való elszámolási szabályok]

(1) A kilépő taggal a kilépés időpontjában fennálló állapot szerint kell elszámolni. A taggyűlés határozza meg, hogy az egyesülés a kilépő tag vagyonyhányadát mikor és milyen részletekben adja ki. A kiadás időpontját úgy kell meghatározni, hogy az ne

veszélyeztesse az egyesülés további működését, de a vagyon kiadása befejeződjék egy éven belül.

(2) Ha a kiadás nem a kilépéskor történik, a kilépett tag részére a még ki nem adott vagyonyhányad után – az adózott eredmény felosztása esetén – arányos értékű részesedés jár.

(3) A tag megszűnése vagy halála esetén a tag jogutódjával vagy örökösével való elszámolásra az (1)-(2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Ha azonban a jogutód vagy az örökös folytatni kívánja a tag tevékenységét, a taggyűlés hozzájárulásával az egyesülés tagjává válhat. Ebben az esetben a jogelőd tagsági jogviszonyának megszűnése előtti tartozásokért a tagsági jogviszonyt folytató felel.

3:360. § [Vagyonmegosztás az egyesülés megszűnése esetén]

Az egyesülés jogutód nélküli megszűnése esetén a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont egyenlő arányban; ha vagyoni hozzájárulást teljesítettek, a tagok vagyoni hozzájárulása arányában kell felosztani.

HATODIK RÉSZ

VÁLLALATCSOPORT

3:361. § [Az elismert vállalatcsoport fogalma]

(1) Elismert vállalatcsoport az összevont, konszolidált éves beszámoló készítésére kötelezett, legalább egy uralkodó tag és legalább három, az uralkodó tag által ellenőrzött tag által kötött uralmi szerződésben meghatározott, egységes üzletpolitikán alapuló együttműködés.

(2) A vállalatcsoportban tagként részvénytársaság, korlátolt felelősségű társaság, egyesülés és szövetkezet vehet részt.

(3) Ha a vállalatcsoportban uralkodó tagként több jogi személy közösen vesz részt, az egymással kötött szerződésük határozza meg, hogy melyikük gyakorolja az uralmi szerződésben megállapított, az uralkodó tagot megillető jogokat.

3:362. § [Az uralmi szerződés]

(1) Az uralmi szerződés határozza meg a vállalatcsoport egészének egységes üzletpolitikáját.

(2) Az uralmi szerződésnek tartalmaznia kell

a) az uralkodó tag és az ellenőrzött tagok cégnevét, székhelyét;

b) a vállalatcsoporton belüli együttműködés módját és lényegesebb tartalmi elemeit;

c) azt, hogy a vállalatcsoport határozott vagy határozatlan időre jön-e létre.

(3) Az uralmi szerződésben a vállalatcsoporthoz tartozó ellenőrzött tagok önállóságának korlátozására az egységes üzleti cél megvalósításához szükséges módon és mértékben kerülhet sor. Az uralmi szerződésben gondoskodni kell az ellenőrzött tagok tagjai és hitelezői jogainak védelméről is.

(4) Az uralmi szerződésre a szerződések általános szabályait megfelelően alkalmazni kell.

3:363. § [A vállalatcsoport létrejöttének előkészítése]

(1) Az uralmi szerződés tervezetét a résztvevők legfőbb szervének felhatalmazása alapján az uralkodó tag és az ellenőrzött tagok ügyvezetése készíti el. A vállalatcsoport létrehozásának előkészítéséről a csoportban résztvevő tagoknál működő munkavállalói érdekképviseletet megfelelően tájékoztatni kell.

(2) Az uralmi szerződés jóváhagyásáról a vállalatcsoportban résztvevő tagok legfőbb szerve legalább háromnegyedes szótöbbséggel dönt.

(3) Az uralkodó tag – az uralmi szerződést jóváhagyó utolsó döntésről való tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül – köteles két alkalommal, legalább harminc napos időközzel tájékoztató közleményt közzétenni a Céggközlönyben a vállalatcsoport megalakulásáról.

(4) A közleménynek tartalmaznia kell

a) az uralmi szerződés megtekintésének lehetséges helyét; és

b) az ellenőrzött tagok hitelezőinek és részvényeseinek szóló felhívást.

(5) Az uralkodó tag ügyvezetésének az utolsó jóváhagyásról való tudomásszerzésétől számított hatvan napon belül be kell nyújtania a vállalatcsoport bejegyzésére vonatkozó kérelemét.

3:364. § [Az ellenőrzött társaságok tagjainak és hitelezőinek jogosultságai]

(1) A vállalatcsoportba ellenőrzött tagként belépő jogi személyek tagjai a vállalatcsoport megalakulásáról szóló közlemény második közzétételét követő harmincnapos jogvesztő határidőn belül kérhetik, hogy az uralkodó tag társasági részesedésüket a közlemény közzétételekor fennálló piaci értéken vásárolja meg.

(2) Azok a hitelezők, akiknek a vállalatcsoportban részt vevő ellenőrzött taggal szemben a közlemény első közzétételének időpontjában le nem járt követelésük van, a második közzétételtől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül igényelhetik, hogy az ellenőrzött tag nyújtson részükre megfelelő biztosítékot. Nem jogosult biztosítékra az a hitelező, akinek követelése jogszabály vagy szerződés alapján már megfelelően biztosítva van, vagy ha az ellenőrzött társaság gazdasági helyzetére, illetve az uralmi szerződés tartalmára tekintettel a biztosítékadás indokolatlan.

(3) A vállalatcsoport bejegyzésére akkor kerülhet sor, ha az ellenőrzött társaságok tagjainak és hitelezőinek jogai alapján érvényesített igények kielégítésre kerültek, vagy az ezzel kapcsolatos jogvitában a bíróság jogerősen megállapította, hogy a tagok vagy hitelezők igénye nem megalapozott.

3:365. § [A vállalatcsoport bejegyzésének joghatása]

A nyilvántartásba való bejegyzést követően a vállalatcsoportra és a vállalatcsoport tagjaira nem alkalmazhatók a minősített többséggel rendelkező tagokra vonatkozó rendelkezések.

3:366. § [Egyszemélyes társaság a vállalatcsoportban]

Ha a vállalatcsoport ellenőrzött tagjában az uralkodó tag egyedül rendelkezik társasági részesedéssel, uralmi szerződést nem kell kötni, hanem az uralmi szerződés kötelező tartalmi elemeiről az uralkodó tag és az ellenőrzött tag létesítő okiratában kell rendelkezni.

3:367. § [Az uralkodó tag és az ellenőrzött tag ügyvezetése közötti viszony]

(1) Az uralkodó tag ügyvezetése az uralmi szerződésben meghatározottak szerint az ellenőrzött tag ügyvezetését utasíthatja és az ellenőrzött tag működésére kötelező határozatokat hozhat. Ha az uralkodó tag eljárása megfelel az uralmi szerződésnek, nem alkalmazhatók az ellenőrzött tagnál e törvénynek a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörére és az ügyvezetés önállóságára vonatkozó rendelkezései.

(2) Ha az uralmi szerződés előírja, hogy az ellenőrzött tag vezető tisztségviselőinek és felügyelőbizottsági tagjainak választására, visszahívására és díjazásuk megállapítására

az uralkodó tag jogosult, az ellenőrzött társaság cégvezetőjévé az uralkodó tag munkavállalója is kinevezhető.

(3) Az uralkodó tag vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja az ellenőrzött társaságnál is elláthat vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsági feladatot.

(4) Az ellenőrzött tag vezető tisztségviselője az ellenőrzött társaság ügyvezetését az uralmi szerződésnek megfelelően, az uralkodó tag irányítása alatt, a vállalatcsoport egésze üzletpolitikájának elsődlegessége alapján köteles ellátni. Mentesül a vezető tisztségviselőket a társasággal szemben terhelő felelősség alól, ha tevékenysége megfelel a jogszabályoknak és az uralmi szerződésnek.

3:368. § [Beszámolási kötelezettség]

(1) Mind az uralkodó, mind az ellenőrzött tag ügyvezetése az uralmi szerződésben meghatározott időközönként, de legalább évente egyszer köteles beszámolni legfőbb szervének az uralmi szerződésben foglaltak teljesítéséről.

(2) Az ellenőrzött tagok azon hitelezői, akiknek követelése eléri az ellenőrzött tag jegyzett tőkéjének tíz százalékát, kérhetik, hogy az uralkodó tag ügyvezetése adjon részükre tájékoztatást az uralmi szerződés végrehajtásáról, illetve az ellenőrzött tag gazdasági helyzetéről. Ha a kérelemnek az uralkodó tag ügyvezetése nem tesz eleget, vagy a tájékoztatás nem megfelelő, a hitelezők kérhetik a nyilvántartó bíróságtól annak megállapítását, hogy az uralkodó tag megsérti az uralmi szerződésben foglaltakat.

3:369. § [Kisebbségvédelmi biztosíték]

Bármelyik ellenőrzött tagnak a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagjai kezdeményezhetik az uralkodó tag legfőbb szervének összehívását, ha az uralmi szerződés lényeges vagy ismételt megsértését észlelik. Ha az uralkodó tag ügyvezetése a kérelem kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a legfőbb szerv ülésének legkésőbb harminc napon belüli összehívásáról nem gondoskodik, az indítványtevők kérelmére az ülést a nyilvántartó bíróság hívja össze, vagy az ülés összehívására az indítványtevőket jogosítja fel megfelelő határidő tűzésével. Az ülés költségeinek megelőlegezéséről az uralkodó tag köteles gondoskodni, de ha a kérelem alaptalannak bizonyult, a költségek az indítványtevőket terhelik.

3:370. § [Munkavállalói részvétel]

(1) Ha a nyilvántartásba bejegyzett vállalatcsoport legalább három ellenőrzött tagjában kötelező a munkavállalói részvétel a felügyelőbizottságban, az uralkodó társaság legfőbb szerve az érintett üzemi tanácsok erre irányuló kérelme alapján lehetővé teheti, hogy az ellenőrzött tagok felügyelőbizottsága helyett az uralkodó társaság felügyelőbizottságában vegyenek részt munkavállalói küldöttek. Ez esetben az uralkodó tag társasági szerződésében – ha eddig az adott tagnál ilyen nem működött – a felügyelőbizottság létrehozásáról rendelkezni kell. A munkavállalói küldöttek jelölési módját ez esetben az uralkodó tag ügyvezetése és az érintett ellenőrzött tagok üzemi tanácsai között létrejött megállapodásban kell szabályozni.

(2) Az (1) bekezdés alapján létrejött megállapodásra a szerződések általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

3:371. § [Az uralkodó tag felelőssége]

Ha a vállalatcsoport valamely ellenőrzött tagját felszámolják, az uralkodó tag a ki nem elégített hitelezők követeléseikért helytállni tartozik. Mentesül a helytállás alól, ha bizonyítja, hogy az ellenőrzött tag fizetésképtelensége nem a vállalatcsoport egységes üzletpolitikája következtében állt be.

3:372. § [A nyilvántartó bíróság intézkedései]

Az uralmi szerződésben foglaltak lényeges vagy ismételt megszegése esetén a nyilvántartó bíróság bármely jogilag érdekelt indítványára

- a) felhívja az uralkodó tagot az uralmi szerződés szerinti működésre;
- b) törvényességi felügyeleti intézkedést alkalmaz; vagy
- c) felosztatja a vállalatcsoportot.

3:373. § [A vállalatcsoport megszűnése]

(1) A vállalatcsoport megszűnik, ha

- a) az uralmi szerződésben meghatározott idő eltelt, illetve megszűnési feltétel bekövetkezett;
- b) az uralkodó tag legfőbb szerve az összes tagja legalább háromnegyedes többségével így határoz;
- c) ha az uralkodó tag már nem készít összevont, konszolidált éves beszámolót; vagy
- d) ha a nyilvántartó bíróság a vállalatcsoportot felosztatja.

(2) Az (1) bekezdés a)-c) pontja szerinti esetekben a nyilvántartó bíróság az uralkodó tag bejelentése alapján törli a nyilvántartásból a vállalatcsoportra vonatkozó bejegyzéseket. A bejelentést a körülmény közzétételétől számított harminc napon belül kell megtenni.

(3) Az uralkodó tag az elismert vállalatcsoportként való működés idején vállalt kötelezettségeinek teljesítéséért a vállalatcsoport megszűnését követően is helytállni tartozik.

3:374. § [Tényleges vállalatcsoport]

(1) Ha az uralmi szerződés megkötésének a feltételei legalább három éven keresztül megszakítás nélkül fennállnak, bármely jogilag érdekelt kérelmére a bíróság kötelezheti a tényleges uralkodó tagot, illetve az ellenőrzött tagokat az uralmi szerződés megkötésére és a vállalatcsoport bírósági nyilvántartásba vételének kezdeményezésére.

(2) Legalább három éves megszakítás nélküli tényleges vállalatcsoportként való működés esetén a bíróság a jogilag érdekelt kérelmére az uralkodó tag és az ellenőrzött tag viszonyában az uralkodó tag és az ellenőrzött tag ügyvezetése közötti viszonyra vonatkozó rendelkezéseket uralmi szerződés és vállalatcsoportként való nyilvántartásba vétel hiányában is alkalmazhatja.

HETEDIK RÉSZ

ALAPÍTVÁNY

XXI. Cím

Az alapítvány fogalma, létesítése, vagyona

3:375. § [Az alapítvány fogalma]

Az alapítvány az alapító által az alapító okiratban meghatározott tartós cél folyamatos megvalósítására létrehozott jogi személy. Az alapító az alapító okiratban meghatározza az alapítványnak juttatott vagyont és az alapítvány szervezetét.

3:376. § [Az alapítvány tevékenységének korlátai]

(1) Alapítvány nem alapítható gazdasági tevékenység folytatására.

(2) Az alapítvány az alapítványi cél megvalósításával közvetlenül összefüggő gazdasági tevékenység végzésére jogosult.

(3) Alapítvány nem lehet korlátlan felelősségű tagja más jogalanynak, nem létesíthet alapítványt, nem csatlakozhat alapítványhoz és nem juttathat vagyont más alapítvány részére.

(4) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, alapítvány nem hozható létre az alapító, a csatlakozó, az alapítványi tisztségviselő, az alapítványi szervek tagja, valamint ezek hozzátartozói érdekében. Nem sérti e rendelkezést az alapítvány tisztségviselőinek szerződés szerint járó díjazása.

3:377. § [Alapítvány létesítése több alapító által]

(1) Több személy együttesen is létesíthet alapítványt.

(2) Ha több alapító létesít alapítványt, az alapítói jogokat az alapítók együttesen gyakorolják.

3:378. § [Az alapításra vonatkozó jognyilatkozat visszavonása]

Az alapító a nyilvántartásba történő bejegyzés jogerőre emelkedéséig vonhatja vissza az alapításra vonatkozó jognyilatkozatát.

3:379. § [A vagyoni juttatás teljesítése]

(1) Az alapító köteles az alapítványi cél megvalósításához szükséges, az alapító okiratban vállalt vagyoni juttatást teljesíteni.

(2) Az alapítónak legalább az alapítvány működésének megkezdéséhez szükséges vagyont a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig át kell ruháznia az alapítványra.

(3) Az alapítónak a teljes juttatott vagyont legkésőbb az alapítvány nyilvántartásba vételétől számított egy éven belül kell átruháznia az alapítványra.

(4) Ha az alapító az alapító okiratban meghatározott határidőn belül a teljes juttatott vagyont nem ruházza át az alapítványra, a kuratórium az alapítót megfelelő határidő tűzésével felszólítja kötelezettségének teljesítésére. A határidő eredménytelen elteltét követően a nyilvántartó bíróság – a kuratórium bejelentése alapján – az alapítói jogok gyakorlását felfüggeszti. A felfüggesztés időtartama alatt az alapítói jogokat a nyilvántartó bíróság gyakorolja.

(5) Az alapítói jogok felfüggesztése nem mentesíti az alapítót az alapító okiratban vállalt kötelezettségei alól.

3:380. § [Csatlakozás az alapítványhoz]

(1) Nyilvántartásba vett alapítványhoz csatlakozni vagyoni juttatás teljesítésével, az alapító okiratban meghatározott feltételekkel lehet.

(2) Ha a csatlakozó az alapító okirat alapján alapítói jogok gyakorlására jogosult, a csatlakozást követően az alapítói jogokat az azok gyakorlására jogosult más személyekkel együttesen gyakorolhatja.

3:381. § [Az alapítvány vagyonának kezelése, védelme]

(1) Az alapítvány vagyonát céljának megfelelően, az alapító okiratban meghatározott módon kell kezelni és felhasználni.

(2) Az alapító és a csatlakozó az alapítvány részére juttatott vagyont nem vonhatja el és nem követelheti vissza; az alapító okirat ettől eltérő rendelkezése semmis. Ezt a rendelkezést megfelelően alkalmazni kell az alapító és a csatlakozó jogutódjára is.

3:382. § [A kedvezményezett]

Az alapítvány vagyona terhére az alapítvány céljának megvalósításával összefüggésben annak a személynek juttatható vagyoni szolgáltatás, akit az alapító okirat vagy – az

alapító okirat rendelkezése hiányában – az erre jogosult alapítványi szerv kedvezményezettként megjelöl.

3:383. § [Az alapító és hozzátartozója mint kedvezményezett]

(1) Az alapító és a csatlakozó abban az esetben lehet az alapítvány kedvezményezettje, ha az alapítvány célja az alapító tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása.

(2) Az alapító és a csatlakozó hozzátartozója abban az esetben lehet az alapítvány kedvezményezettje, ha az alapítvány célja a hozzátartozó tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása, a hozzátartozó ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátási költségeinek viselése, iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása.

3:384. § [A kedvezményezett alapítvánnyal szemben támasztható igényei]

A kedvezményezettként megjelölt személy nem támaszthat igényt az alapítvánnyal szemben, kivéve, ha

a) az alapító okirat a kedvezményezett személyt, a neki járó szolgáltatást és a teljesítés időpontját a teljesítéshez szükséges módon meghatározza; vagy

b) a kuratórium a kedvezményezett részére szóló juttatásról döntött, döntését a kedvezményezettel közölte, és a jogosult a juttatás feltételeit elfogadta.

XXII. Cím

Az alapítvány létesítése végintézkedéssel

3:385. § [Alapítvány létesítése végintézkedéssel]

(1) Alapítvány írásbeli végrendeletben vagy öröklési szerződésben is létesíthető. Ilyen esetben a végintézkedésnek tartalmaznia kell az alapító okirat tartalmi elemeit.

(2) Írásbeli végrendeletben vagy öröklési szerződésben létesített alapítvány esetén az alapítvány nyilvántartásba vétele iránt a kuratórium tagjának kijelölt személy köteles eljárni. Ha a nyilvántartásba vétel iránt egyik kuratóriumi tagnak kijelölt személy sem intézkedik, a nyilvántartó bíróság által kijelölt ügygondnok jár el.

(3) A végrendeletben vagy öröklési szerződésben létesített alapítvány a nyilvántartásba vétellel az alapító halálának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

(4) Az alapítvány nyilvántartásba vétele ügyében eljáró személy jogosult a vagyon érdekében eljárni és köteles annak megóvása érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni.

3:386. § [Alapítvány létesítése meghagyással]

(1) Alapítvány létesítését az örökhagyó meghagyásban is elrendelheti. A meghagyásban meg kell határozni a létesítendő alapítvány célját és vagyonát, valamint ki kell jelölni azt a személyt, aki az alapítvány létrehozását követelheti.

(2) Ha a meghagyást annak kötelezettje felszólítás ellenére nem teljesíti, az alapítvány létrehozásának követelésére jogosult személy a bíróságtól kérheti az alapítvány alapító okiratának ítélettel történő pótlását és az örökös vagy a hagyományos kötelezését az alapítványi vagyon szolgáltatására. Az alapítvány létrehozásának követelésére jogosult személy a bíróság határozata alapján kérheti a nyilvántartó bíróságtól az alapítvány nyilvántartásba vételét.

3:387. § [A végintézkedéssel létesített alapítvány meghiúsulása]

(1) Ha végrendeletben vagy öröklési szerződésben tett közérdekű célú alapítvány nem jön létre, az örökhagyó juttatása közérdekű meghagyásnak minősül, és az alapítványnak szánt vagyont a meghiúsult alapítvány céljának megvalósítása érdekében kell kezelni.

(2) Ha végrendeletben vagy öröklési szerződésben nem közérdekű célra tett alapítvány nem jön létre, az így érintett vagyon a hagyaték részét képezi.

XXIII. Cím

Az alapító okirat

3:388. § [Az alapító okirat tartalmi elemei]

(1) A jogi személy létesítő okiratának általános kötelező tartalmi elemein kívül az alapítvány alapító okiratában meg kell határozni

a) az alapítvány határozott vagy határozatlan időre történő létesítését, határozott időre történő létesítésnél a határozott időtartamot;

b) az alapítványi vagyon kezelésének és felhasználásának szabályait;

c) a kuratóriumi tagság keletkezésére és megszűnésére vonatkozó szabályokat, a kuratóriumi tagság határozott vagy határozatlan időre szóló voltát, határozott idejű kuratóriumi tagság esetén a határozott időtartamot, továbbá a kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat; és

d) a kuratóriumi tagsági díjazás megállapításának szabályait.

(2) Az alapító okirat szükség szerint rendelkezik

a) az alapító jogainak meghatározott alapítványi szerv hatáskörébe utalásáról;

b) az alapítói jogok átruházásának szabályairól;

c) az alapítványhoz való csatlakozásnak vagyoni juttatás fejében történő megengedéséről, annak feltételeiről és a csatlakozót megillető alapítói vagy egyéb jogokról;

d) gazdasági tevékenység folytatásáról és ennek kereteiről;

e) az alapítványi szervek hatásköréről és eljárási szabályairól;

f) az alapítók gyűlésének létesítéséről és e gyűlés működési szabályairól;

g) az e törvényben nem nevesített alapítványi szervek létesítéséről, eljárási szabályainak meghatározásáról, tagjainak kinevezéséről, visszahívásáról és javadalmazásáról;

h) az alapítvány képviselőjének részletes szabályairól, ideértve az alapítvány munkavállalóival szemben a munkáltatói jogok gyakorlását;

i) a kedvezményezettek körének meghatározásáról, illetve a kedvezményezett személyek megjelöléséről, továbbá a kedvezményezetteket megillető szolgáltatásról és jogokról;

j) az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetére az alapítvány fennmaradó vagyona jogosultjának megnevezéséről.

3:389. § [Az alapító okirat értelmezése]

Az alapító okiratot az alapító akarata szerint kell értelmezni, úgy, hogy az alapítvány célja megvalósuljon.

3:390. § [Az alapító okirat módosítása]

(1) Semmis az alapító okiratban az alapítvány céljának módosítása, kivéve, ha az alapítvány a célját megvalósította, vagy a cél elérése lehetetlenné vált, és az új cél megvalósítására az alapítvány elegendő vagyonnal rendelkezik.

(2) Semmis az alapító okirat olyan módosítása, amely az alapítvány vagyonának csökkentésére irányul, vagy – amennyiben az alapítványhoz csatlakozás történt – az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetére kijelölt kedvezményezett személyét megváltoztatja.

XXIV. Cím

Az alapítói jogok gyakorlása

3:391. § [Az alapítói jogok gyakorlása az alapító kiesése esetén]

(1) Ha az alapító meghalt, jogutód nélkül megszűnt vagy más okból kifolyólag az alapítói jogait véglegesen nem gyakorolja, az alapítói jogokat az alapító által az alapító okiratban kijelölt személy vagy alapítványi szerv, kijelölés hiányában a kuratórium gyakorolja.

(2) Ha az alapítvány alapítói jogait nem az alapító gyakorolja, e törvénynek az alapítóra vonatkozó rendelkezéseit az alapítói jogok gyakorlójára kell alkalmazni.

(3) Ha az alapítvány valamely szerve jogosult az alapítói jogok gyakorlására, a feljogosított alapítványi szerv saját tagjaival és vezetőjével, valamint a szerv ellenőrzésére szolgáló személyekkel kapcsolatos alapítói jogokat nem gyakorolhat.

(4) Ha nincs az alapítói jogok gyakorlására az (1)-(3) bekezdés alapján jogosult személy vagy szerv, az alapítói jogokat a nyilvántartó bíróság gyakorolja.

3:392. § [Az alapítók gyűlése]

(1) Ha több személy együttesen úgy létesít alapítványt, hogy az alapítói jogokat testületben látják el, az alapítók gyűlésére az alapító okiratban nem rendezett kérdésekben az egyesület közgyűlésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az alapítói jogoknak az alapítók gyűlése általi gyakorlása során figyelmen kívül kell hagyni azt az alapítót, aki ismeretlen helyen tartózkodik és alapítói jogai gyakorlásának az erre irányuló felhívás hirdetményi kézbesítése alapján sem tesz eleget.

(3) A (2) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha az alapítói jogokat az alapítvány kijelölt szerve testületként gyakorolja.

3:393. § [Az alapítói jogok és kötelezettségek átruházása]

Az alapítói jogokat és kötelezettségeket az alapító átruházhatja, ha az alapító okiratban vállalt vagyoni hozzájárulását teljesítette.

XXV. Cím

Az alapítvány szervei

3:394. § [A kuratórium]

(1) A kuratórium az alapítvány ügyvezető szerve. A kuratórium tagjai az alapítvány vezető tisztségviselői.

(2) A kuratórium legalább három természetes személyből áll, akik közül legalább kettőnek állandó belföldi lakóhellyel kell rendelkeznie.

(3) Az alapítvány kedvezményezettje és annak közeli hozzátartozója nem lehet a kuratórium tagja.

(4) Az alapító és közeli hozzátartozói nem lehetnek többségben a kuratóriumban.

(5) Az alapító az alapítvány egyszemélyes ügyvezető szervéül kurátort nevezhet. A kurátorra a kuratóriumra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

3:395. § [A kuratóriumi tagsággal kapcsolatos előírások]

(1) A kuratóriumi tagokat határozott vagy határozatlan időre lehet kijelölni vagy megválasztani.

(2) A kuratórium tagját megbízatásának lejárta előtt az alapítványi cél megvalósításának közvetlen veszélyeztetése esetén az alapítói jogok gyakorlója hívhatja vissza.

3:396. § [A kuratórium működése]

(1) Ha az alapító nem tartja fenn magának a kuratórium elnöke kijelölésének jogát és nem ruházta át ezt a jogot más, alapítványi tisztséget betöltő személyre vagy más alapítványi szervre, a kuratórium tagjai maguk közül választanak elnököt.

(2) A kuratórium évente legalább egyszer ülést tart, amelyet az elnök hív össze.

(3) Bármely kuratóriumi tag kérheti kuratóriumi ülés összehívását a cél és az ok megjelölésével. Ilyen kérelem esetén a kuratórium elnöke köteles a kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül intézkedni az ülés összehívásáról. Ha ennek a kötelezettségének a kuratórium elnöke nem tesz eleget, a kuratórium ülését a kérelmet előterjesztő tag is összehívhatja.

3:397. § [A felügyelőbizottság]

(1) Ha az alapítványnál felügyelőbizottság működik, a tevékenységét az alapító részére végzi, tevékenységéről évente az alapítói jogok gyakorlójának számol be.

(2) A felügyelőbizottság tagjaira a kuratórium tagjaira vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi szabályokat alkalmazni kell.

3:398. § [Egyéb alapítványi szervek]

Az alapítványnál létesített egyéb alapítványi szervek nem csorbíthatják a kuratórium, a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló jogait.

XXVI. Cím

Az alapítvány átalakulása és megszűnése

3:399. § [Az alapítvány átalakulása]

(1) Alapítvány csak alapítvánnyal egyesülhet és csak alapítványokra válhat szét.

(2) Az alapítvány más alapítvánnyal történő egyesüléséről vagy az alapítvány szétválásáról az alapító akkor hozhat döntést, ha az alapító okiratban meghatározott vagyon juttatását teljesítette.

(3) Az egyesülés vagy a szétválás nem járhat az alapítványi vagyon csorbitásával és az alapítványi cél veszélyeztetésével.

3:400. § [Az alapítvány megszűnése]

(1) Az alapítvány megszűnik, ha

a) az alapítvány a célját megvalósította, és az alapító új célt nem határozott meg;

b) az alapítvány céljának megvalósítása lehetetlenné vált, és a cél módosítására vagy más alapítvánnyal való egyesülésre nincs mód; vagy

c) az alapítvány három éven át a célja megvalósítása érdekében nem folytat tevékenységet.

(2) Az alapító nem szüntetheti meg az alapítványt.

(3) Ha valamelyik megszűnési ok bekövetkezik, a kuratórium értesíti az alapítói jogokat gyakorló személyt vagy szervet a szükséges intézkedések megtétele érdekében, és a megszűnési ok bekövetkeztét közli a felügyelőbizottsággal és a könyvvizsgálóval is.

(4) Ha az alapítói jogokat gyakorló személy vagy szerv a megszűnési ok alapján harminc napon belül érdemi intézkedést nem hoz, a kuratórium ezt követően köteles a nyilvántartó bírósághoz bejelenteni a megszűnési okot. A bejelentési kötelezettség késedelmes voltából vagy elmulasztásából eredő károkért az alapítvánnyal és harmadik személyekkel szemben a kuratórium tagjai egyetemlegesen felelnek.

(5) A jogutód nélkül megszűnő alapítványnak a hitelezői igények kielégítése után megmaradó vagyonáról a törlését elrendelő határozatban kell rendelkezni.

3:401. § [A jogutód nélkül megszűnő alapítvány vagyona]

(1) Az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők kielégítése után megmaradó vagyon az alapító okiratban megjelölt személyt illeti, azzal, hogy az alapítót, a csatlakozót és az egyéb adományozót, továbbá ezek hozzátartozóit megillető vagyon nem haladhatja meg az alapító, a csatlakozó és az egyéb adományozó által az alapítványnak juttatott vagyont.

(2) Az alapító az általa juttatott vagyonról az alapítvány jogutód nélküli megszűnésekor az alapítvány céljával azonos vagy hasonló célú alapítvány vagy egyesület számára rendelkezhet, ha az alapító okirat ilyen esetre a vagyonról nem rendelkezik vagy a rendelkezés teljesítése lehetetlen.

(3) A vagyon a nyilvántartó bíróság által kijelölt alapítványt illeti, ha az alapító nem rendelkezik a megszűnő alapítvány vagyonáról, vagy ha az alapító által megjelölt személy a vagyont nem fogadja el vagy azt nem szerezheti meg.

(4) A nyilvántartó bíróság a vagyont – a kuratórium és a felügyelőbizottság véleményének figyelembe vételével – az alapítvány céljával azonos célú, ilyen hiányában hasonló célú alapítványnak juttatja. A juttatás elfogadásáról az alapítványnak döntenie kell.

NYOLCADIK RÉSZ

AZ ÁLLAM RÉSZVÉTELE A POLGÁRI JOGI JOGVISZONYOKBAN

3:402. § [Az állam jogalanyisága]

(1) Az állam a polgári jogi jogviszonyokban jogi személyként vesz részt.

(2) Az államot a polgári jogi jogviszonyokban az állami vagyonért felelős miniszter képviseli.

3:403. § [Helytállás az állami kötelezettségekért]

Az államot és az államháztartás részét képező jogi személyt a polgári jogi jogviszonyból fakadó kötelezettsége költségvetési fedezet hiányában is terheli.

NEGYEDIK KÖNYV

CSALÁDJOG

ELSŐ RÉSZ

ALAPELVEK

4:1. § [A házasság és a család védelme]

- (1) A törvény védi a házasságot és a családot.
- (2) E törvény alkalmazása során a családi és az egyéni érdek összhangját biztosítva kell eljárni.

4:2. § [A gyermek érdekének védelme]

- (1) A családi jogviszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek.
- (2) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy saját családjában nevelkedjék.
- (3) Ha a gyermek nem nevelkedhet saját családjában, akkor is biztosítani kell számára, hogy lehetőleg családi környezetben nőjön fel és korábbi családi kapcsolatait megtarthassa.
- (4) A gyermeknek a saját családjában, illetve a családi környezetben nevelkedéséhez és a korábbi családi kapcsolatai fenntartásához fűződő jogát törvényben meghatározott esetben, kivételesen és a gyermek érdekében lehet korlátozni.

4:3. § [A házastársak egyenjogúságának elve]

A házastársak a házasélet és a család ügyeiben egyenjogúak; jogaik és kötelezettségeik egyenlők.

4:4. § [A méltányosság és a gyengébb fél védelmének elve]

A családi jogviszonyokat méltányosan és az érdekei érvényesítésében gyengébb fél védelmét figyelembe véve kell rendezni.

MÁSODIK RÉSZ

A HÁZASSÁG

I. Cím

A házasságkötés

4:5. § [A házasság létrejötte]

- (1) Házasság akkor jön létre, ha az együttesen jelenlévő férfi és nő az anyakönyvvezető előtt személyesen kijelenti, hogy egymással házasságot köt. A nyilatkozat feltételhez vagy határidőhöz nem köthető.
- (2) A kijelentés kölcsönös megtörténte után az anyakönyvvezető a házasság létrejöttét megállapítja és a házasságkötés tényét a házassági anyakönyvbe bejegyzi.
- (3) A házasság az (1) bekezdésben foglalt feltételek hiányában nem jön létre. A nemlétező házasságot úgy kell tekinteni, mintha meg sem kötötték volna.

4:6. § [Házasság létezésének vagy nem létezésének megállapítása]

- (1) Ha a házasság létezése vagy nemlétezése közigazgatási hatósági eljárásban nem tisztázható, a házasság létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt bármelyik

házas társ, az ügyész vagy az jogosult pert indítani, akinek a megállapításhoz jogi érdeke fűződik.

(2) A pert a házas társnak a másik házas társ ellen, az ügyésznek vagy a per megindítására jogosult más személynek mindkét házas társ ellen kell indítania. Ha az a fél, aki ellen a pert meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

(3) A házasság létezését vagy nemlétezését megállapító ítélet mindenkivel szemben hatályos.

4:7. § [A házasságkötést megelőző eljárás]

(1) A házasságkötést megelőzően a házasulóknak az anyakönyvvezető előtt ki kell jelenteniük, hogy házasságuknak nincs jogi akadálya, és igazolniuk kell, hogy házasságkötésük jogi feltételei fennállnak.

(2) A házasulók valamelyikének közeli halállal fenyegető egészségi állapota esetén a házasulók nyilatkozata a házasságkötés összes jogi feltételének igazolását pótolja.

4:8. § [A házasságkötés alakai szabályai]

(1) A házasságkötés két tanú jelenlétében nyilvánosan, az önkormányzat hivatali helyiségében történik.

(2) A házasulók kérelmére a házasság a nyilvánosság mellőzésével, illetve – a jegyző engedélye alapján – a hivatalos helyiségen kívül más, erre megfelelő helyen is megköthető.

II. Cím

A házasság érvénytelensége

I. Fejezet

A házasság érvénytelenségének okai

4:9. § [A házasságkötési korhatár]

(1) Érvénytelen a kiskorú házassága, ha azt a gyámhatóság előzetes engedélye nélkül kötötte.

(2) A gyámhatóság a tizenhatodik életévét betöltött korlátozottan cselekvőképes kiskorúnak a házasságkötésre jogszabályban meghatározott esetben engedélyt adhat.

(3) Az engedély megadásáról vagy megtagadásáról a gyámhatóság a szülő vagy gyám meghallgatása után határoz. Nincs szükség annak a szülőnek a meghallgatására, aki a szülői felügyeleti jogát a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben sem gyakorolhatja, ismeretlen helyen tartózkodik vagy meghallgatása más elháríthatatlan akadályba ütközik.

(4) A gyámhatóság engedélye nélkül vagy a tizenhatodik életév betöltése előtt kötött házasság a házas társ nagykorúságának elérését követő hat hónap elteltével a megkötésének időpontjára visszamenőleg érvényessé válik, ha az érintett házas társ a fennálló házasságot e jogvesztő határidő alatt nem támadja meg, vagy kérelmére a bíróság a más jogosult által korábban ebből az okból megindított pert megszünteti.

4:10. § [Gondnokság alá helyezés folytán cselekvőképtelen személy házassága]

(1) Érvénytelen annak a házassága, aki a házasság megkötésekor cselekvőképeséget teljesen korlátozó gondnokság alatt állt.

(2) A gondnokság alá helyezett házassága a gondnokság alá helyezés megszüntetését követő hat hónap elteltével a megkötésének időpontjára visszamenőleg érvényessé válik, ha az a házastárs, akinek személyében az érvénytelenség oka megvalósult, a fennálló házasságot e jogvesztő határidő alatt nem támadja meg, vagy kérelmére a bíróság a más jogosult által korábban ebből az okból megindított pert megszünteti.

4:11. § [Cselekvőképtelen állapotban kötött házasság]

(1) Érvénytelen annak a házassága, aki a házasság megkötésekor cselekvőképtelen állapotban volt.

(2) A házasság a házastárs cselekvőképességének visszanyerésétől számított hat hónap elteltével a megkötésének időpontjára visszamenőleg érvényessé válik, ha az a házastárs, akinek személyében az érvénytelenségi ok megvalósult, a fennálló házasságot e jogvesztő határidő alatt nem támadja meg.

4:12. § [Rokoni, hozzátartozói kapcsolat]

(1) Érvénytelen

a) az egyenes ági rokonok házassága;

b) a testvérek egymással kötött házassága;

c) a testvérnek testvére vérszerinti leszármazójával kötött házassága; és

d) az örökbefogadónak az örökbefogadottal az örökbefogadás fennállása alatt kötött házassága.

(2) A testvérnek testvére vér szerinti leszármazójával kötött házassága nem érvénytelen, ha a jegyző e házassági akadály alól a házasságkötés előtt vagy a házasság fennállása alatt felmentést ad. Felmentés akkor adható, ha a házassággal létrejövő kapcsolat a születendő gyermekek egészségét nem veszélyezteti.

4:13. § [Korábbi házasság, bejegyzett élettársi kapcsolat fennállása]

(1) Érvénytelen a házasság, ha a házasulók valamelyikének korábbi házassága vagy bejegyzett élettársi kapcsolata fennáll.

(2) Az újabb házasság a korábbi házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésének időpontjától érvényessé válik. Ha a bíróság a korábbi házasság vagy bejegyzett élettársi kapcsolat érvénytelenségét állapította meg, az újabb házasság a megkötésének időpontjára visszamenőleg válik érvényessé.

II. Fejezet

A házasság érvénytelenségének megállapítása

4:14. § [A házasság érvénytelenítése]

(1) A házasságot akkor lehet érvénytelennek tekinteni, ha érvénytelenségét a bíróság az erre irányuló perben (a továbbiakban: érvénytelenítési per) megállapította.

(2) A házasság érvénytelenségét megállapító ítélet mindenkivel szemben hatályos.

(3) Az érvénytelen házassághoz az e törvényben meghatározott jogkövetkezmények fűződnek.

4:15. § [Érvénytelenítési per indításának jogosultsága]

(1) Az érvénytelenítési pert a házasság fennállása alatt és a házasság megszűnése után is meg lehet indítani.

(2) Érvénytelenítési per indítására – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – bármelyik házastárs, az ügyész vagy az jogosult, akinek a házasság érvénytelenségének megállapításához jogi érdeke fűződik.

(3) Ha az a jogosult, aki a pert megindította, meghal, a perben helyére bármelyik másik jogosult beléphet.

4:16. § [A perindítási jogosultság korlátozása]

(1) A nagykorúság elérése után a házasságkötési engedély hiányában a kiskorúság miatt és a gondnokság megszüntetése után a gondnokság alatt állás miatt az a házastárs jogosult érvénytelenítési per indítására, akinek személyében az érvénytelenség oka megvalósult. A pert a jogosult a nagykorúság elérésétől, illetve a gondnokság megszüntetésétől számított hat hónapon belül indíthatja meg.

(2) A házasságkötéskor fennállt cselekvőképtelen állapot miatt az a házastárs jogosult érvénytelenítési per indítására, aki a házasságkötéskor cselekvőképtelen állapotban volt. A pert a cselekvőképtelen állapot megszűnése után hat hónapon belül lehet megindítani attól a naptól kezdődően, amikor a házastárs a cselekvőképességét visszanyerte. Ha a házastárs a cselekvőképességének visszanyerése előtt meghalt, a házastárs halálától számított hat hónapon belül a házasság érvénytelenségének megállapítása iránt az ügyész indíthat pert.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben megjelölt határidők elmulasztása jogvesztéssel jár.

(4) Ha az (1)-(2) bekezdések szerint a perindításra kizárólagosan jogosult házastárs meghal, az általa megindított perben helyébe bárki beléphet, aki érvénytelenítési per indítására jogosult.

4:17. § [A perindítási jog személyes gyakorlása]

(1) A házasság érvénytelenítése iránt a pert a jogosultnak személyesen kell megindítania.

(2) Törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül indíthat pert az a házastárs, aki cselekvőképességében a perindítás tekintetében részlegesen korlátozott.

(3) Ha a jogosult cselekvőképtelen, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője indíthatja meg.

4:18. § [Az érvénytelenítési per alperesei]

Az érvénytelenítési pert a házastársnak a másik házastárs ellen, az ügyésznek és a per megindítására jogosult más személynek mindkét házastárs ellen kell indítania. Ha az a fél, aki ellen a pert meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

4:19. § [A házasság érvényességének megállapítása]

A házasság érvényességének megállapítása iránti perre a házasság érvénytelenségének megállapítása iránti perre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

III. Cím

A házasság megszűnése

4:20. § [A házasság megszűnésének esetei]

(1) A házasság megszűnik

a) az egyik házastárs halálával;

b) bírósági felbontással.

(2) A házasságot a másik házastárs újabb házasságkötése esetén akkor is megszüntnek kell tekinteni, ha a házastárs halálára vonatkozó anyakönyvi bejegyzés, a halál tényét megállapító vagy a holtnak nyilvánító bírósági határozat hatálya az újabb

házasságkötést követően megdől, feltéve, hogy az újabb házasságkötéskor egyik házasuló sem tudta, hogy a halál nem következett be.

(3) A házasság megszűnése időpontjának az (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdés esetén azt a napot kell tekinteni, amelyet a halotti anyakönyvi bejegyzés vagy a bírósági határozat a halál napjaként feltüntet. A házasság az (1) bekezdés b) pontja esetén a házasságot felbontó ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg.

4:21. § [A házasság felbontása]

(1) A bíróság a házasságot bármelyik házastárs kérelmére felbontja, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott. A házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlása állapítható meg különösen abban az esetben, ha a házastársak között az életközösség megszűnt, és annak helyreállítására – az életközösség megszűnéséhez vezető folyamat, illetve a különélés időtartama alapján – nincs kilátás.

(2) A bíróság a házasságot az (1) bekezdésben foglalt körülmények vizsgálata nélkül bontja fel, ha azt a házastársak végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes megegyezésük alapján közösen kérik.

(3) A házasságnak a (2) bekezdés szerinti felbontására akkor van lehetőség, ha a házastársak a közös gyermek tekintetében a szülői felügyelet gyakorlása, a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a gyermek tartása, a házastársi közös lakás használata, valamint – ez iránti igény esetén – a házastársi tartás kérdésében megegyeztek, és perbeli egyezségüket a bíróság jóváhagyta.

(4) Ha a házastársak közös szülői felügyeletben állapodnak meg, a kapcsolattartás kérdésében nem kell megegyezniük, a gyermek lakóhelyét azonban meg kell határozniuk.

(5) A házasság felbontásánál a közös gyermek érdekét figyelembe kell venni.

(6) A szülői felügyelet gyakorlásának, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartásnak és a gyermek tartásának rendezése során a gyermek érdekének kell elsődlegesen érvényesülnie.

4:22. § [Közvetítői eljárás]

A házastársak a házassági bontóper megindítása előtt vagy a bontóper alatt – saját elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére – kapcsolatuk, illetve a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések megegyezésen alapuló rendezése érdekében közvetítői eljárást vehetnek igénybe. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodásukat perbeli egyezségbe foglalhatják.

4:23. § [A házasság felbontása iránti per megindítása; a bontás hatálya]

(1) A házasság felbontása iránt a pert a házastársnak a másik házastárs ellen, személyesen kell megindítania.

(2) Törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül indíthat pert az a házastárs is, aki cselekvőképességében a perindítás tekintetében részlegesen korlátozott.

(3) Ha a házastárs cselekvőképtelen, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője indíthatja meg.

(4) A házasságot felbontó ítélet mindenkivel szemben hatályos.

IV. Cím

A házastársak személyi viszonyai

III. Fejezet

Általános rendelkezések

4:24. § [Együtműködési és támogatási kötelezettség]

(1) A házastársak hűséggel tartoznak egymásnak; kötelesek közös céljaik érdekében együttműködni és egymást támogatni.

(2) A támogatási kötelezettség törvényben meghatározott esetben a házasság felbontását követően is fennáll.

4:25. § [Közös és önálló döntési jog]

A házastársak a házasélet és a család ügyeiben közösen, a személyüket érintő ügyekben önállóan, de a család érdekére figyelemmel döntenek. Döntéseik során figyelembe kell venniük gyermekük és egymás érdekeit is.

4:26. § [A lakóhely megválasztása]

A házastársak a lakóhelyüket egymással egyetértésben választják meg.

IV. Fejezet

A házastársak névviselése

4:27. § [Névviselés a házasságban]

(1) A feleség a házasságkötés után, választása szerint viseli

a) a születési nevét vagy a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevét;

b) a férje teljes nevét a házasságra utaló toldással, amelyhez hozzákapcsolhatja a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevét;

c) a férje családi nevét a házasságra utaló toldással és ehhez a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevét hozzákapcsolja; vagy

d) a férje családi nevét, hozzákapcsolva saját utónevét.

(2) A férj a házasságkötés után, választása szerint viseli

a) a születési nevét vagy a házasságkötés előtt közvetlenül viselt nevét; vagy

b) a felesége családi nevét, hozzákapcsolva saját utónevét.

(3) A férj, illetve a feleség a házasságkötés után házassági névként kettőjük családi nevét is összekapcsolhatja, hozzáfűzve a saját utónevét. Az összekapcsolt házassági név családi nevekből képzett része legfeljebb kéttagú lehet.

(4) Az (1) bekezdés *b)*-*d)* pontjában, a (2) bekezdés *b)* pontjában, valamint a (3) bekezdésben meghatározott esetben a házastársak közös házassági nevet viselnek.

(5) A (3) bekezdésben foglalt kivétellel csak az egyik házasuló veheti fel házassági névként a másik családi nevét.

(6) A házasulók az (1)-(3) bekezdés szerinti névviselésről megegyezhetnek. Megegyezés hiányában a házastársak a házasságkötést megelőzően viselt nevet viselik tovább, kivéve, ha a feleség az (1) bekezdés *b)* vagy *c)* pontjában foglalt házassági nevet viseli.

4:28. § [Névviselés a házasság megszűnése vagy érvénytelenségének megállapítása után]

(1) A házasság megszűnése vagy érvénytelenségének megállapítása után a volt házastársak a házasság fennállása alatt viselt nevet viselik tovább. Ha ettől valamelyikük el kíván térni, a házasság felbontása vagy érvénytelenségének megállapítása után az anyakönyvvezetőnek bejelentheti. Ebben az esetben sem viselheti a volt feleség a volt férje nevét a házasságra utaló toldással, ha azt a házasság fennállása alatt nem viselte.

(2) A bíróság a volt férj kérelmére eltilthatja a volt feleséget a házasságra utaló toldást tartalmazó névviselésétől, ha a feleséget szándékos bűncselekmény miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték.

(3) Újabb házasságkötés esetén a feleség, illetve a férj a korábbi házasság alatt viselt közös házassági nevet tovább viselheti, azzal az eltéréssel, hogy a feleség a volt férje nevét a házasságra utaló toldással nem viselheti, és ez a joga akkor sem éled fel, ha újabb házassága megszűnt.

V. Cím

A házastársi tartás

4:29. § [A tartásra való jogosultság]

(1) A házassági életközösség megszűnése esetén házastársától, a házasság felbontása esetén volt házastársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani.

(2) Ha a házastárs vagy a volt házastárs a tartásra a házassági életközösség megszűnését követő öt év eltelte után válik rászorulttá, tartást különös méltánylást érdemlő esetben követelhet.

(3) Ha a házastársak között az életközösség egy évnél rövidebb ideig állt fenn és a házasságból gyermek nem született, a volt házastársat rászorultsága esetén az életközösség időtartamával egyező időre illeti meg a tartás. A bíróság különös méltánylást érdemlő esetben a tartást ennél hosszabb időre is elrendelheti.

4:30. § [A tartásra való érdemtelenység]

(1) Érdemtelen a tartásra az a házastárs vagy volt házastárs:

a) akinek súlyosan kifogásolható magatartása vagy életvitele járult hozzá alapvetően a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlásához; vagy

b) aki a házassági életközösség megszűnését követően házastársának, volt házastársának vagy vele együtt élő hozzátartozójának érdekeit durván sértő magatartást tanúsított.

(2) Az érdemtelenység elbírálásánál az arra hivatkozó házastárs vagy volt házastárs magatartását figyelembe kell venni.

4:31. § [A tartási képesség]

Nem köteles házastársát eltartani az, aki ezáltal a saját szükséges tartását vagy gyermekének tartását veszélyeztetné.

4:32. § [Megállapodás a tartás egyszeri juttatással történő szolgáltatásáról]

A házastársak közokiratban vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban megállapodhatnak abban, hogy a tartásra köteles házastárs tartási kötelezettségének megfelelő vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával tesz eleget. Ebben az

esetben a juttatásban részesített házastárs a jövőben tartási követeléssel akkor sem léphet fel, ha arra e törvény alapján jogosulttá válna.

4:33. § [A rokontartás szabályainak alkalmazása]

A tartás mértékére, szolgáltatásának módjára, időtartamára és ezek megváltoztatására, a tartási igény visszamenőleges érvényesítésére, a tartáshoz való jog megszűnésére és a tartás megszüntetésére a rokontartás közös szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a házastársi tartáshoz való jog megszűnik akkor is, ha az arra jogosult újabb házasságot köt vagy élettársi kapcsolatot létesít.

VI. Cím

Házassági vagyoni jog

V. Fejezet

Általános rendelkezések

4:34. § [A házastársak vagyoni viszonyainak rendezése]

(1) A házastársak és a házastársak egymás közötti vagyoni viszonyait a házassági életközösség időtartamára házassági vagyoni jogi szerződéssel rendezhetik.

(2) Ha a házassági vagyoni jogi szerződés eltérően nem rendelkezik, a házastársak között a házassági életközösség időtartama alatt házastársi vagyoni közösség (törvényes vagyoni jogi rendszer) áll fenn.

4:35. § [A vagyoni jogi rendelkezések időbeli hatálya]

(1) A törvényes vagyoni jogi rendszer az életközösség kezdetétől hatályosul akkor is, ha a házastársak a házasságkötés előtt élettársakként éltek együtt. A házasság megkötésével az életközösség létrejöttét vélelmezni kell.

(2) Az életközösség átmeneti megszakadása a törvényes vagy a szerződésben kikötött vagyoni jogi rendszer folyamatosságát nem érinti, kivéve, ha a felek között vagyoni megosztásra került sor.

4:36. § [Az érvénytelen házasság vagyoni jogi hatásai]

(1) Ha az érvénytelen házasság megkötésekor mindkét házastárs jóhiszemű volt, a házasság vagyoni jogi joghatása – a közös lakás használatát beleértve – azonos az érvényes házasság vagyoni jogi joghatásával. Ebben az esetben a házasság érvénytelenné nyilvánítása esetén a vagyoni jogi követeléseket mindegyik házastárs oly módon érvényesítheti, mintha a házasságot az érvénytelenség megállapításának időpontjában a bíróság felbontotta volna, vagy – ha az érvénytelenség megállapítására egyikük halála után kerül sor – a házasság ennek a házastársnak a halálával szűnt volna meg.

(2) Ha az érvénytelen házasság megkötésekor az egyik házastárs volt jóhiszemű, az (1) bekezdés rendelkezéseit a jóhiszemű házastárs kérelmére lehet alkalmazni.

(3) A jóhiszemű házastárs (1) bekezdés szerinti vagyoni jogi követeléseit örököse is érvényesítheti.

(4) A házasság érvénytelensége nem érinti a házastársak vagy bármelyikük által jóhiszemű harmadik személlyel kötött szerződés hatályát.

VI. Fejezet

A házastársi vagyonszövetség

1. A házastársi közös vagyon és a különvagyon

4:37. § [A házastársi közös vagyon]

(1) Házastársi vagyonszövetség esetén a házastársak közös vagyonába tartoznak azok a vagyontárgyak, amelyeket a házastársak a vagyonszövetség fennállása alatt együtt vagy külön szereznek.

(2) A házastársak közös vagyonába tartoznak a közös vagyontárgyak terhei és – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – közösen viselik a bármelyik házastárs által a vagyonszövetség fennállása alatt vállalt kötelezettségből eredő tartozásokat.

(3) A házastársi közös vagyon a házastársakat osztatlanul, egyenlő arányban illeti meg.

(4) Nem tartoznak a közös vagyonba azok a vagyontárgyak, terhek és tartozások, amelyek különvagyonnak minősülnek.

4:38. § [A házastárs különvagyona]

(1) A házastárs különvagyonához tartozik

a) a házastársi vagyonszövetség létrejöttkor meglévő vagyontárgy;

b) a házastársi vagyonszövetség fennállása alatt általa örökölt vagy részére ajándékozott vagyontárgy és részére nyújtott ingyenes juttatás;

c) a házastársat mint a szellemi tulajdon létrehozóját megillető vagyoni jog, kivéve a vagyonszövetség fennállása alatt esedékes díjat;

d) a személyét ért sérelemért kapott juttatás;

e) a személyes használatára szolgáló szokásos mértékű vagyontárgy; továbbá

f) a különvagyona értékén szerzett vagyontárgy és a különvagyona helyébe lépő érték.

(2) A különvagyonnak az a haszna, amely a házassági életközösség fennállása alatt a kezelési, fenntartási költségek és a terhek levonása után fennmarad, közös vagyon.

(3) Az a különvagyonhoz tartozó vagyontárgy, amely a mindennapi közös életvitelt szolgáló, szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgy helyébe lép, öt évi házassági életközösség után közös vagyonná válik.

4:39. § [A különvagyon terhei és tartozásai]

(1) A házastárs különvagyonát terheli a törvényen alapuló tartás kivételével az a tartozás, amely a házassági életközösség megkezdése előtt keletkezett jogcímen alapul.

(2) A különvagyonhoz tartozik a különvagyoni vagyontárgy terhe és a külön adósságnak minősülő tartozás kamata.

(3) A különvagyonhoz tartozik az életközösség fennállása alatt keletkezett olyan tartozás,

a) amely a különvagyon megszerzésével vagy fenntartásával jár együtt, kivéve a különvagyon hasznának megszerzésével és a házastársak által közösen használt vagy hasznosított vagyontárgy fenntartásával összefüggő kiadást;

b) amely a házastársnak különvagyonára vonatkozó rendelkezéséből eredő kötelezettségen alapul;

c) amelyet a házastárs a közös vagyon terhére a másik házastárs egyetértése nélkül ingyenesen vállalt; és

d) amelyet a házastárs jogellenes és szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartásával okozott, ha a tartozás a másik házastárs gazdagodását meghaladja.

(4) A tartozás különvagyoni jellege nem érinti a másik házastárs felelősségét harmadik személlyel szemben.

4:40. § [A közös vagyonhoz tartozás védelme]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a vagyontársak fennállása alatt a házastársak vagyonában meglévő vagyontárgyakról azt kell vélelmezni, hogy azok a közös vagyonhoz tartoznak.

(2) A vagyontársak fennállása alatt a közös vagyonra vagy valamelyik házastárs különvagyonára vonatkozó kötelezettség teljesítéséről azt kell vélelmezni, hogy a teljesítés a közös vagyonból történt.

4:41. § [A házastársak közötti egyes szerződések]

(1) A házastársaknak az életközösség fennállása alatt egymással kötött adásvételi, csere, ajándékozási és kölcsönszerződése és a házastársak közötti tartozáselismerés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták. Ez a rendelkezés nem vonatkozik ingók szokásos mértékű ajándékozására, ha az ajándék átadása megtörtént.

(2) Ha a házastársak szerződése valamely vagyontárgynak, tehernek vagy tartozásnak a közös vagyonhoz vagy a különvagyonhoz tartozását érinti, vagy e vagyonok arányát módosítja, a szerződés harmadik személlyel szemben akkor hatályos, ha a harmadik személy tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a vagyontárgy a szerződés alapján a közös vagy a különvagyonhoz tartozik.

2. A vagyontársakhoz tartozó vagyontárgyak használata és kezelése

4:42. § [A vagyontársakhoz tartozó vagyontárgyak használata és kezelése]

(1) A vagyontársakhoz tartozó vagyontárgyakat a rendeltetésüknek megfelelően bármelyik házastárs használhatja. Ezt a jogot egyik házastárs sem gyakorolhatja a másik házastárs jogai és jogi érdekei sérelmére.

(2) A vagyontársakhoz tartozó vagyontárgyakat a házastársak közösen jogosultak kezelni. Bármelyik házastárs igényelheti, hogy a másik házastárs járuljon hozzá azokhoz az intézkedésekhez, amelyek a vagyontársakhoz tartozó tárgy megóvásához vagy fenntartásához szükségesek. Az állag megóvására vonatkozó halaszthatatlan intézkedéseket a házastárs a másik házastárs hozzájárulása nélkül is megteheti, de köteles erről házastársát késedelem nélkül értesíteni.

(3) Az életközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben a vagyontársakhoz tartozó tárgyak használatára és kezelésére – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a közös tulajdon szabályait kell alkalmazni.

4:43. § [A foglalkozás gyakorlásához szükséges és az üzleti célú vagyon használata és kezelése]

(1) A vagyontársakhoz tartozó, de az egyik házastárs foglalkozásának gyakorlása vagy egyéni vállalkozói tevékenysége folytatásának céljára szolgáló vagyontárgyak használatának és kezelésének joga azt a házastársat illeti meg, aki a foglalkozást gyakorolja vagy a vállalkozói tevékenységet folytatja, feltéve hogy a másik házastárs a jogok kizárólagos gyakorlásához hozzájárult. Hozzájárulásnak minősül, ha a másik házastárs tud vagy tudnia kell a foglalkozás gyakorlásáról vagy a vállalkozói tevékenység folytatásáról, és azt nem kifogásolja.

(2) Ha a házastárs egyéni cég, szövetkezet vagy gazdasági társaság tagja vagy részvényese, tagsági vagy részvényesi jogait önállóan, házastársa hozzájárulása nélkül

gyakorolhatja abban az esetben is, ha vagyoni hozzájárulását a házastársi közös vagyontól biztosították; az egyéni cég, szövetkezet vagy gazdasági társaság működésének eredményességéről házastársát rendszeresen tájékoztatnia kell.

(3) A házastársnak az (1)-(2) bekezdésben meghatározott használat és kezelés és a tagsági vagy részvényesi jogok gyakorlása során a másik házastárs érdekeit megfelelően figyelembe kell vennie. A kötelezettség elmulasztásából eredő kárért a házastárs – a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség általános szabályai szerint – felel.

4:44. § [Költségek és kiadások viselése]

(1) A vagyontársasághoz tartozó tárgyak fenntartásával és kezelésével járó költségeket, a közös háztartás költségeit, a házastársak és a közös gyermek megélhetéséhez és felneveléséhez szükséges kiadásokat elsősorban a közös vagyontól kell fedezni.

(2) Ha a közös vagyon az (1) bekezdésben megjelölt költségeket és kiadásokat nem fedezi, azokhoz a házastársak különvagyontól, azok arányában kötelesek hozzájárulni. Ha csak az egyik házastársnak van különvagyona, a költségek kiegészítéséhez szükséges összeget neki kell rendelkezésre bocsátania.

3. Rendelkezés a közös vagyonnal

4:45. § [Rendelkezés a közös vagyonnal a vagyontársaság fennállása alatt]

(1) A vagyontársaság fennállása alatt a házastársak a közös vagyontól vonatkozó rendelkezést együttesen vagy a másik házastárs hozzájárulásával tehetnek.

(2) Az egyik házastárs által a vagyontársaság fennállása alatt kötött szerződéshez a másik házastárs által megkívánt hozzájárulás nincs alakszerűséghez kötve.

4:46. § [A házastárs hozzájárulásának vétele]

(1) A házastársnak a vagyontársaság fennállása alatt a közös vagyontól kötött visszterhes szerződését – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a másik házastárs hozzájárulásával kötött szerződésnek kell tekinteni, kivéve, ha a szerződést kötő harmadik személy tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a másik házastárs a szerződéshez nem járult hozzá.

(2) Ha a házastárs a szerződést a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése, foglalkozásának gyakorlása vagy egyéni vállalkozói tevékenysége körében kötötte, a másik házastárs akkor hivatkozhat hozzájárulásának hiányára, ha a szerződést kötő harmadik személynél a szerződés ellen, annak megkötése előtt kifejezetten tiltakozott.

4:47. § [Rendelkezés a közös vagyonnal a házastársi vagyontársaság megszűnése és a közös vagyon megosztása közötti időben]

(1) A házastársi vagyontársaság megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben a közös vagyontól való rendelkezés tekintetében a közös vagyontól a vagyontársaság alatt történő rendelkezésre vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a házastárs a rendes gazdálkodás szabályai szerint a másik házastárs hozzájárulása nélkül is

a) rendelkezhet a foglalkozásának gyakorlása vagy egyéni vállalkozói tevékenysége körében használt, illetve ezek céljára lekötött vagyontárgyakkal;

b) rendelkezhet azokkal az ingó dolgokkal, amelyek a vagyontársaság megszűnését követően a házastársának egyetértésével kerültek a kizárólagos birtokába;

c) vállalhat olyan kötelezettséget, amelyek a közös vagyontárgy megóvását, fenntartását, helyreállítását és értékállandóságának biztosítását szolgálják; és

d) teljesítheti a közös vagyont terhelő tartozásokat oly módon, hogy a tartozás a közös vagyon számára nem válhat terhesebbé.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem érinti a közös vagyon megosztásakor fennálló megtérítési kötelezettséget.

4:48. § [A közös lakásra és a társasági vagyoni hozzájárulásra vonatkozó külön szabályok]

A házastárs a vagyonközösség fennállása alatt és annak megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben a házastársa hozzájárulása nélkül nem rendelkezhet a házastársak közös tulajdonában lévő, a házastársi közös lakást magában foglaló ingatlannal, és nem bocsáthat közös vagyontárgyat vagyoni hozzájárulásként egyéni cég, gazdasági társaság vagy szövetkezet rendelkezésére. A másik házastárs hozzájárulását ezekben az esetekben nem lehet vélelmezni.

4. A rendelkezési jog gyakorlásából eredő felelősség

4:49. § [Harmadik személyekkel szembeni felelősség szerződés esetén]

(1) A közös vagyon terhére szerződést kötő házastárs a harmadik személlyel kötött szerződésből eredő tartozásért a különvagyonával és a közös vagyon ráeső részével felel.

(2) A szerződéskötésben részt nem vett házastárs felelőssége a házastársa által a hozzájárulásával kötött szerződésért a harmadik személlyel szemben a közös vagyonból a tartozás esedékességekor rá eső vagyoni hányad erejéig áll fenn.

4:50. § [A házastárs hozzájárulása nélkül kötött szerződés joghatásai]

Ha a házastárs a másik házastársnak a közös vagyona közt kötött szerződéséhez nem járult hozzá, és hozzájárulását vélelmezni sem lehet vagy a vélelem megdőlt, a szerződésből eredő kötelezettségért nem felel. A hozzájárulása nélkül kötött szerződés vele szemben hatálytalan, ha a szerző fél rosszhiszemű volt vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. Ha a másik házastárs a szerződést hozzátartozójával kötötte, a rosszhiszeműséget és az ingyenességet vélelmezni kell.

4:51. § [Harmadik személlyel szembeni helytállás jogalap nélküli gazdagodás alapján]

Aki házastársának szerződése vagy más kötelemkeletkeztető magatartása folytán gazdagodott, harmadik személlyel szemben a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint akkor is köteles helytállni, ha a tartozásért egyébként nem felel.

4:52. § [A szerződést kötő házastárs felelőssége házastársával szemben]

Aki a házastársát is terhelő szerződést annak hozzájárulása nélkül köti meg, köteles házastársának az ebből eredő kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint megtéríteni, azzal, hogy a felelősség alól akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a szerződés megfelelt a másik házastárs érdekének és feltehető akaratának, különösen, ha a szerződés a közös vagyont károsodástól óvta meg.

5. A vagyonközösség megszűnése

4:53. § [A vagyonközösség megszűnése]

A vagyonközösség megszűnik, ha

- a) a házastársak házassági vagyoni szerződésben a vagyonközösséget a jövőre nézve kizárják;
- b) a bíróság azt a házassági életközösség fennállása alatt megszünteti; vagy
- c) a házassági életközösség megszűnik.

4:54. § [A vagyonközösség bírósági megszüntetése]

(1) A bíróság a vagyonközösséget bármelyik házastárs kérelmére a házassági életközösség fennállása alatt indokolt esetben megszüntetheti. Ilyen esetnek minősül különösen, ha

a) a másik házastárs a kérelmet előterjesztő házastárs hozzájárulása nélkül megkötött szerződéssel vagy szerződésen kívüli károkozásával olyan mértékű adósságot halmozott fel, amely a közös vagyomból őt megillető részesedést veszélyeztetheti;

b) az egyéni vállalkozói tevékenységet folytató másik házastárssal szemben végrehajtási eljárás vagy azzal az egyéni céggel, szövetkezettel, gazdasági társasággal szemben, amelynek a másik házastárs korlátlanul felelős tagja, végrehajtási eljárás vagy felszámolási eljárás indult, és az eljárás a házastársi közös vagyomból őt megillető részesedést veszélyeztetheti; vagy

c) a másik házastársat cselekvőképességet teljesen vagy a vagyoni ügyeiben részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezték, és gondnokául nem a házastársát rendelték ki.

(2) A vagyonközösség – a bíróság eltérő rendelkezésének hiányában – a megszüntetését kimondó határozat jogerőre emelkedését követő hónap utolsó napján szűnik meg.

4:55. § [A vagyonközösség bírósági megszüntetésének jogkövetkezményei]

Ha a bíróság a vagyonközösséget megszünteti, a házastársak vagyoni viszonyaira az életközösség fennállása alatt a továbbiakban a vagyonekülönítés szabályai az irányadók.

4:56. § [A vagyonközösség bírósági helyreállítása]

Ha az ok, amelynek alapján a bíróság a vagyonközösséget megszüntette, már nem áll fenn, a bíróság az életközösség fennállása alatt – a házastársak közös kérelmére – a vagyonközösséget a jövőre nézve helyreállítja.

6. A házastársi közös vagyon megosztása

4:57. § [A közös vagyon megosztása]

(1) A vagyonközösség megszűnése esetén bármelyik házastárs igényelheti a közös vagyon megosztását. Ha a házasság a házastárs halálával szűnt meg, ez a jog az örökös is megilleti.

(2) Ha a házastársak a házastársi közös vagyont szerződéssel osztják meg, a szerződés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a közös vagyonhoz tartozó ingók megosztására, ha a megosztást végrehajtották.

(3) Ha a házastársak között nem jött létre szerződés a közös vagyon megosztása tárgyában, vagy az nem terjed ki a vagyonközösség megszűnéséhez kapcsolódó valamennyi igényre, a házastársi közös vagyon megosztását és a rendezetlenül maradt igények elbírálását a bíróságtól lehet kérni.

4:58. § [A közös vagyoni igények egységes és méltányos rendezése]

A házastársi vagyonközösségből eredő igényeket egységesen kell rendezni.

4:59. § [A közös vagyon és a különvagyon közötti megtérítési igények]

(1) A közös vagyon megosztása során igényelni lehet a közös vagyonból a különvagyonra, a különvagyonból a közös vagyonra és az egyik házastárs különvagyonából a másik házastárs különvagyonára történő ráfordítások és a másik vagyonból teljesített tartozások megtérítését. A megtérítési igények elszámolására a vagyoni hányad értékének megállapítására vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(2) A közös életvitel körében elhasznált vagy felélt különvagyon megtérítésének kivételesen van helye.

(3) Nincs helye megtérítésnek, ha arról a házastárs lemondott. A lemondás nincs alakszerűséghez kötve, de ezt annak a házastársnak kell bizonyítania, aki a lemondásra hivatkozik.

(4) Ingatlan jelentős és tartós értéknövekedését eredményező ráfordítás ellenében a megtérítésre jogosult házastárs az ingatlan értéknövekedésének megfelelő tulajdoni hányadra is igényt tarthat.

(5) A hiányzó közös vagyon, illetve különvagyon megtérítésének nincs helye, ha a vagyonszövetség megszűnésekor nincs közös vagyon és a megtérítésre köteles félnek különvagyona sincs.

4:60. § [A közös vagyoni hányad értéke és kiadása]

(1) A közös vagyonból a házastársat megillető hányadot a vagyonszövetség megszűnésekor fennállt állapot és érték szerint kell megállapítani. A vagyonszövetség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben bekövetkezett értékváltozást figyelembe kell venni, kivéve, ha az az egyik házastárs magatartásának az eredménye.

(2) A vagyonszövetséghez tartozó közös tulajdoni tárgyak megosztására a közös tulajdon megszűntetésének szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy természetbeni megosztásnak akkor sincs helye, ha azt bármelyik házastárs kellő indokkal ellenzi.

(3) A vagyonszövetségben lévő jogok és követelések megosztására a (2) bekezdésben foglalt szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

4:61. § [A vagyontárgyak és a tartozások szétosztása]

(1) Annak meghatározásánál, hogy a vagyonmegosztás során egyes vagyontárgyak melyik házastárs tulajdonába kerüljenek, a bíróság elsősorban a házastársak egyező nyilatkozatát veszi figyelembe.

(2) Az egyik házastárs foglalkozásának gyakorlása vagy egyéni vállalkozói tevékenysége folytatásának céljára szolgáló vagyontárgyak elsősorban az adott foglalkozást gyakorló vagy egyéni vállalkozói tevékenységet folytató házastársat illetik meg.

(3) Ha az egyik házastárs olyan gazdasági társaság tagja vagy részvényese, amelyben e házastárs vagyoni hozzájárulását a közös vagyonból biztosították, a bíróság a másik házastársnak – kérelmére – a társasági tagsági jogok átruházására vonatkozó szabályok szerint akkor juttathat a gazdasági társaságban vagyoni hányadot, ha részesedése a házastársi közös vagyonból a közös vagyoni hányad kiadására vonatkozó szabályok és az (1) bekezdésben foglaltak figyelembevételével más módon nem adható ki.

(4) Ha a vagyontárgyat tartozás terheli, azt a házastársak egymás közti viszonyában az a házastárs viseli, aki a megosztást követően a vagyontárgy tulajdonosa lett. A tartozások megosztása a jogosulttal szemben a tartozásátvállalás szabályai szerint hatályos.

4:62. § [A különvagyon kiadása]

A vagyonközösség megszűnésekor meglévő különvagyon természetben kell kiadni, kivéve, ha az a vagyonok vegyülése folytán nem lehetséges vagy a szétválasztás a közös vagyon vagy a különvagyon jelentős értékcsökkenésével járna.

VII. Fejezet

A házassági vagyoni szerződés

1. Általános rendelkezések

4:63. § [A házassági vagyoni szerződés tartalma]

(1) Házassági vagyoni szerződésben a házasulók és a házastársak maguk határozhatják meg azt a vagyoni rendszert, amelyet a házastársi vagyonközösség helyett a szerződésben meghatározott időponttól életközösségük időtartama alatt a vagyoni viszonyaikra alkalmazni kell.

(2) A felek a házassági vagyoni szerződésben vagyonuk meghatározott részei tekintetében különböző vagyoni rendszereket köthetnek ki, és eltérhetnek a törvényes vagy a választott vagyoni rendszerek szabályaitól is, ha az eltérést e törvény nem tiltja.

4:64. § [A házassági vagyoni szerződés megkötésének feltételei]

(1) Házassági vagyoni szerződést a házasulók és a házastársak személyesen köthetnek.

(2) A házassági vagyoni szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a házastárs a tizennyolcadik életévét nem töltötte be vagy cselekvőképességében a vagyoni jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott.

4:65. § [A házassági vagyoni szerződés alakja és nyilvántartása]

(1) A házassági vagyoni szerződés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.

(2) A szerződés harmadik személlyel szemben akkor hatályos, ha a szerződést a házassági vagyoni szerződések országos nyilvántartásába bevezették, vagy ha a házastársak bizonyítják, hogy a harmadik személy a szerződés fennállásáról és annak tartalmáról tudott vagy tudnia kellett.

4:66. § [A házassági vagyoni szerződés módosítása és megszüntetése]

(1) A házassági életközösség fennállása alatt a házastársak a szerződést módosíthatják és megszüntethetik.

(2) A szerződés módosítására és megszüntetésére a szerződés létrejöttére vonatkozó érvényességi és hatályossági szabályokat megfelelően alkalmazni kell.

4:67. § [Harmadik személyek védelme]

(1) A házassági vagyoni szerződés nem tartalmazhat olyan visszamenőleges hatályú rendelkezést, amely bármelyik házastársnak harmadik személlyel szemben a szerződés megkötése előtt keletkezett kötelezettségét a harmadik személy terhére változtatja meg.

(2) A házastársak olyan szerződése, amely valamely vagyontárgynak a közös vagyonhoz vagy a különvagyonhoz tartozását a házassági vagyoni szerződésben kikötött rendelkezésektől eltérően változtatja meg, harmadik személlyel szemben akkor

hatályos, ha a harmadik személy tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a vagyontárgy a szerződés rendelkezése szerint a közös- vagy a különvagyonhoz tartozik.

4:68. § [Rendelkezés halál esetére]

Ha a házastársak vagyoni jogi szerződésben vagyonukról haláluk esetére rendelkeznek, e rendelkezésre a közös végrendelet szabályait kell alkalmazni.

2. Közszerzeményi rendszer

4:69. § [A közszerzeményi rendszer]

(1) Ha a házastársak vagy a házastársak a házassági vagyoni jogi szerződésben közszerzeményi rendszer kikötésében állapodtak meg, a házassági életközösség fennállása alatt önálló vagyonszerzők, ennek megfelelően közöttük a vagyonekülönítés szabályai érvényesülnek. Az életközösség megszűnése után bármelyik házastárs követelheti a másiktól annak a vagyonszaporulatnak a megosztását, ami a vagyonukban közszerzemény.

(2) Közszerzemény az a tiszta vagyoni érték, amely a házastársnak az életközösség megszűnésekor meglévő vagyonában a házastársakat terhelő adósság ráeső részének és a különvagyonának a levonása után fennmarad.

(3) A házastársak vagyonában a házassági életközösség megszűnésekor meglévő vagyonról azt kell vélelmezni, hogy az közszerzemény.

(4) A törvényes vagyoni jogi rendszer különvagyonra vonatkozó rendelkezései alapján kell megállapítani azt, hogy mely vagyontárgyakat, terheket és tartozásokat kell különvagyonként figyelembe venni. A különvagyonhoz kell számítani a meglévő különvagyon mellett annak a különvagyonnak az értékét, amit a házastársi életközösség alatt a házastársak a közszerzeményi vagyonra vagy a másik házastárs különvagyonára fordítottak; a hiányzó különvagyon megtérítésének erre irányuló kifejezett kikötés esetén van helye.

4:70. § [A házastárs közszerzeményi részesedésének védelme]

(1) A házastárs az életközösség fennállása alatt is igényelheti a közszerzeményből rá eső rész megállapítását és annak erejéig megfelelő biztosíték nyújtását vagy a vagyoni jogi szerződés megszüntetését akkor, ha a másik házastárs a tudomása nélkül megkötött szerződésekkel olyan mértékű adósságot halmozott fel, amely a közszerzeménynek minősülő vagyontárgyakból őt megillető részesedést meghaladja.

(2) A közszerzeménynek az (1) bekezdés szerinti biztosítása nem sértheti annak a harmadik személynek a jogát, akinek korábban keletkezett követelése áll fenn a másik házastárssal szemben.

(3) Ha a másik házastárs a közszerzemény megállapítása és megfelelő biztosíték adása elöl felhívás ellenére elzárkózik vagy azt megghiúsítja, a házastárs a bírósághoz fordulhat.

(4) A bíróság a perben bármelyik házastárs kérelmére a szerződést az (1) bekezdésben foglalt okból megszüntetheti és a felek között a jövőre nézve vagyonekülönítést rendelhet el.

4:71. § [A közszerzemény megosztása]

(1) A közszerzemény megosztását az életközösség megszűnésekor meglévő vagyonból a törvényes vagyoni jogi rendszernek a közös vagyon megosztására vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazásával lehet követelni. A házastárs nem tarthat igényt a másik házastárs foglalkozásának vagy egyéni vállalkozásának gyakorlásához

szükséges vagyontárgyakra és a másik házastárs gazdasági társaságbeli részesedésére akkor sem, ha azok anyagi fedezetének biztosításában részt vett.

(2) A házastársat a közszerzeményi vagyon fele illeti meg.

3. Vagyonelkülönítési rendszer

4:72. § [A vagyonelkülönítési rendszer]

Ha a házastársak a házassági vagyoni szerződésben a házastársi vagyoni közösséget a jövőre nézve teljesen vagy meghatározott vagyonszerzések, vagyontárgyak, terhek és tartozások tekintetében kizárták, a vagyonnak abban a részében, amelyre a kizárás vonatkozik, közöttük a vagyonelkülönítés rendszerét kell alkalmazni.

4:73. § [A vagyontárgyak használata és kezelése; tartozások, költségek és kiadások viselése]

(1) Ha a házastársak vagy a házastársak között szerződés vagy a bíróság határozata alapján vagyonelkülönítés jön létre, a házassági életközösség fennállása alatt a vagyontárgyat önállóan használják és kezelik, azzal önállóan rendelkeznek, és tartozásukért önállóan felelnek.

(2) A házastársak a közös háztartás költségeit, a közös gyermek és az egyik házastárs hozzájárulásával a másik házastárs közös háztartásban nevelt gyermeke megélhetéséhez, felneveléséhez szükséges kiadásokat közösen viselik akkor is, ha vagyonelkülönítésben élnek. Semmis az a kikötés, amely e költségek és kiadások alól bármelyik házastársat teljesen vagy túlnyomó részben mentesíti. A háztartásban és a gyermeknevelésben végzett munka a költségviselésben való részvételnek minősül.

4. A szerződés megszűnése

4:74. § [A szerződés megszűnésének esetei]

(1) A házassági vagyoni szerződést az életközösség megkezdése előtt a felek felbonthatják vagy attól bármelyikük elállhat. A házassági életközösség fennállása alatt a felek a szerződést a jövőre nézve szüntethetik meg.

(2) A házassági vagyoni szerződés megszűnik akkor is, ha

a) a bíróság az e törvényben meghatározott esetben megszünteti; vagy

b) megszűnik a házassági életközösség, kivéve, ha arra valamelyik házastárs halála folytán kerül sor, és a szerződés a házastársak közös végrendeleteként hatályosulhat.

(3) Ha a szerződés a felek közös megegyezése vagy egyiküknek a szerződésben biztosított felmondási joga folytán szűnik meg, a megszűnés időpontjától az életközösség fennállása alatt a házastársak vagyoni viszonyaira a házastársi vagyoni közösség szabályait kell alkalmazni.

(4) A szerződés megszűnése harmadik személlyel szemben attól az időponttól hatályos, amikor a szerződést a nyilvántartásból törlik vagy a harmadik személy a szerződés megszűnéséről tudomást szerez.

4:75. § [Elszámolás, vagyonmegosztás]

A szerződés megszűnése esetén a házastárs igényelheti a szerződésben kikötött vagyoni rendszernek megfelelő elszámolást és a közös vagyon megosztását.

VIII. Fejezet

A házastársi közös lakás használatának rendezése

4:76. § [A házastársi közös lakás]

- (1) Házastársi közös lakás az a lakás, amelyben a házastársak egyikük vagy mindkettőjük tulajdonjoga, haszonélvezeti joga vagy bérleti joga alapján együtt laknak.
- (2) A házastársak kiskorú gyermekének lakáshasználatát a házastársi közös lakásban kell biztosítani.
- (3) E fejezet alkalmazásában lakáshasználatra jogosult a lakásra kizárólagos jogcímmel rendelkező házastárs kiskorú gyermeke is.

4:77. § [A közös lakással való rendelkezés korlátai]

- (1) A házastársak közös jogcíme alapján lakott lakás használatáról az életközösség fennállása alatt, és annak megszűnésétől a lakáshasználat rendezéséig a házastárs a házastársával együttesen vagy házastársa hozzájárulásával rendelkezhet. A hozzájárulást vélelmezni nem lehet.
- (2) A házasság felbontása vagy a házassági életközösség megszűnése önmagában nem szünteti meg annak a házastársnak a használati jogát, aki a lakást a másik házastárs jogcíme folytán használja.
- (3) A házastárs az életközösség fennállása alatt, és annak megszűnésétől a lakáshasználat rendezéséig a kizárólagos jogcíme alapján használt lakással sem rendelkezhet házastársa hozzájárulása nélkül olyan módon, amely házastársának vagy a lakásban lakó kiskorú gyermeknek a lakáshasználatát hátrányosan érintené.

4:78. § [A lakáshasználat előzetes szerződéses rendezése]

- (1) A házaspár vagy a házastársak a házastársi közös lakás használatát a házasság felbontása vagy az életközösség megszűnése esetére előzetesen szerződéssel rendezhetik. A szerződés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.
- (2) A szerződés hatálya az annak megkötésekor meglévő lakás helyébe lépett közös lakásra akkor terjed ki, ha a szerződés így rendelkezik.
- (3) A felek a közös lakás használatáról házassági vagyoni szerződésben is rendelkezhetnek.

4:79. § [A gyermek lakáshasználati jogának figyelembe vétele]

- (1) Ha a használatot előzetesen rendező szerződésben a felek megállapodnak abban, hogy a lakáshasználatra jogosult gyermekeik további lakhatását a házasság felbontása vagy az életközösség megszűnése esetére milyen módon biztosítják, a szerződés az annak megkötését követően született gyermekükre is kiterjed.
- (2) Ha a szerződés az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést nem tartalmaz, vagy a rendelkezés a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek megfelelő lakáshoz fűződő jogát súlyosan sérti, a bíróság a házasság felbontása vagy az életközösség megszűnése esetén a gyermek érdekében a házastársi közös lakás használatát a szerződésben foglaltaktól eltérően rendezheti.

4:80. § [A lakáshasználat rendezése az életközösség megszűnése után]

- (1) Az életközösség megszűnése után a házastársak megállapodhatnak a házastársi közös lakás további használatáról. A megállapodás nincs alakszerűséghez kötve.
- (2) A használatot előzetesen rendező szerződés vagy az életközösség megszűnése után kötött egyéb megállapodás hiányában a házasság felbontása vagy az életközösség

megszűnése esetén a házastársi közös lakás további használatáról – bármelyik házastárs kérelmére – a bíróság dönt.

(3) Ha valamelyik házastárs – házassági bontóperben vagy a házastársi közös vagyon megosztása iránti perben – a lakáson fennálló közös tulajdon megszüntetését kéri, a bíróság a házastársi közös lakás használatát a közös tulajdon megszüntetésével együtt rendezi.

(4) A lakáshasználatra jogosult gyermek lakáshasználati jogát – életkörülményeinek megfelelően – a volt közös lakásban kell biztosítani, kivéve, ha megfelelő lakhatása máshol megoldott.

4:81. § [A közös jogcímen lakott lakás használatának megosztása és a megosztás mellőzése]

(1) Ha a lakás használata a házastársakat közös jogcím alapján illeti meg, a bíróság közöttük a lakás használatát megosztja, ha ez a lakás adottságai alapján lehetséges. A lakás használata akkor is megosztható, ha a lakás kisebb átalakítással az osztott használatra alkalmassá tehető, feltéve, hogy egyik vagy mindkét házastárs az átalakításra vonatkozó jogosultságát, az átalakítás műszaki előfeltételeit igazolja, és az átalakítás költségeinek megelőlegezését vállalja. Vita esetén az átalakítás költségeinek viseléséről a bíróság dönt.

(2) A lakáshasználat megosztása esetén a házastársak a lakás meghatározott lakószobáit és helyiségeit kizárólagosan, más helyiségeit közösen használják. A lakáshasználat megosztása a házastársak harmadik személlyel szemben fennálló jogait és kötelezettségeit nem érinti.

(3) A bíróság a lakás használatának megosztását – a felek körülményeinek mérlegelésével – mellőzheti, ha

a) a házastársaknak vagy egyiküknek ugyanabban a helységben más beköltözhető lakása van, vagy ez a lakás egyoldalú nyilatkozattal beköltözhetővé tehető; vagy

b) az egyik házastárs a lakásból önként és a visszatérés szándéka nélkül elköltözött és – ha a szülői felügyeletet ő gyakorolja – a kiskorú gyermek lakáshasználati jogát megfelelően biztosította.

(4) Nem osztható meg az adottságainál fogva arra alkalmas lakás használata, ha az egyik házastárs olyan felróható magatartást tanúsít, amely miatt a közös használat a másik házastárs vagy a kiskorú gyermek érdekeinek súlyos sérelmével járna.

4:82. § [Az egyik házastárs használati jogának megszüntetése]

(1) Ha a házastársak közös jogcíme alapján használt lakás használatának megosztására nem kerül sor, a bíróság az egyik házastársnak a lakás használatára vonatkozó jogát megszünteti és őt – az egyik házastársnak a lakásból önként és a visszatérés szándéka nélküli elköltözése esetét kivéve – a lakás elhagyására kötelezi.

(2) A bíróság az egyik házastársnak a lakás használatára vonatkozó jogát megszüntetheti és őt a lakás elhagyására kötelezheti akkor is, ha a lakás egyébként alkalmas lenne az osztott használatra, de e házastárs részére a másik házastárs megfelelő cserelakást ajánl fel, és a lakáshasználat rendezésének ez a módja a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek érdekeit nem sérti.

4:83. § [Az egyik házastárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakás használatának rendezése]

(1) Ha a házastársi közös lakást a házastársak egyikük jogcíme alapján használják, a házasság felbontása vagy az életközösség megszűnése esetén a bíróság ezt a házastársat jogosítja fel a lakás további használatára.

(2) A bíróság az adottságainál fogva arra alkalmas lakás osztott használatát akkor rendelheti el, ha a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermekek legalább egyike feletti szülői felügyeleti jog gyakorlását a másik házastársnak biztosította, vagy a lakás elhagyása a másik házastársra nézve – a házasság időtartama és e házastárs körülményei alapján – súlyosan méltánytalan lenne.

(3) Kivételesen indokolt esetben a bíróság a házastársat a másik házastárs kizárólagos tulajdonában vagy hasznélvezetében álló lakás kizárólagos használatára is feljogosíthatja, ha a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása ezt a szülőt illeti meg és a kiskorú gyermek lakhatása másként nem biztosítható. Ebben az esetben a házastársat a bérlő jogállása illeti meg, azzal, hogy lakáshasználati joga rendes felmondással megfelelő cserelakás felajánlásával szüntethető meg.

(4) A bíróság a (2)-(3) bekezdés szerinti osztott vagy kizárólagos lakáshasználatot meghatározott időre vagy feltétel bekövetkezéséig is biztosíthatja.

4:84. § [A lakáshasználati jog ellenértékének megtérítése]

(1) Az a házastárs, aki szerződés vagy a bíróság döntése alapján a lakás elhagyására köteles, a korábbi használati joga vagyoni értékének megfelelő térítésre tarthat igényt.

(2) Nem tarthat igényt térítésre az a házastárs,

a) aki szerződésben a lakás elhagyását elhelyezési és térítési igény nélkül vállalta; vagy

b) akitől a bíróság a lakáshasználati jogot meghatározott időre vagy feltétel bekövetkeztéig vonta meg.

(3) A térítés összegének megállapításánál a gyermek lakáshasználati jogának értékét annak a házastársnak a javára kell figyelembe venni, aki a lakáshasználatot szülői felügyeleti joga alapján a gyermek részére a továbbiakban biztosítja.

(4) A térítés a lakás elhagyásakor esedékes, kivéve, ha

a) a bíróság a házastársat felróható magatartása miatt kötelezte a lakás elhagyására, és az egyidejű teljesítés a bent maradó házastárs és a kiskorú gyermek érdekét súlyosan sértené; vagy

b) a lakás használatának rendezésére a házastársi közös vagyon megosztása iránti perben kerül sor, és a használati jog vagyoni értékét a bíróság a vagyonmegosztás során számolja el.

(5) A lakásban maradó házastárs a térítés helyett a távozó házastárs részére megfelelő cserelakást ajánlhat fel.

4:85. § [A lakáshasználat újrarendezése]

(1) Ha a bíróság a lakás osztott használatát rendelte el, vagy a tulajdonos vagy hasznélvező házastársat kötelezte a lakás elhagyására, bármelyik házastárs kérheti a lakáshasználat újrarendezését arra hivatkozással, hogy a rendezés alapjául szolgáló körülményekben bekövetkezett változás folytán a használat módjának változatlan fenntartása lényeges jogi érdekét vagy a közös kiskorú gyermek érdekét sérti.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem érintik a volt házastársnak azt a jogát, hogy a használat megosztását követően a volt házastársa bérlőtársi jogviszonyának megszüntetését e törvénynek a bérlőtársakra vonatkozó rendelkezései alapján kérje.

HARMADIK RÉSZ
AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT

VII. Cím

Az élettársi kapcsolat létrejötte és családjogi hatásai

4:86. § [Az élettársi kapcsolat létrejötte és megszűnése]

(1) Élettársi kapcsolat áll fenn két olyan, házasságkötés vagy bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben (a továbbiakban: életközösség) együtt élő személy között, akik közül egyiknek sem áll fenn mással házassági életközössége, bejegyzett élettársi életközössége vagy élettársi kapcsolata, és akik nem állnak egymással egyenesági rokonságban vagy testvéri kapcsolatban.

(2) Az élettársi kapcsolat az (1) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén az életközösség létesítésével jön létre, és megszűnik, ha az élettársak egymással házasságot kötnek, bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítenek vagy az életközösségük véget ér.

4:87. § [Az élettársi kapcsolat nyilvántartása]

(1) Két nem cselekvőképtelen nagykorú személy közösen nyilatkozhat a közjegyző előtt élettársi kapcsolatuk tényének fennállásáról, és kérhetik nyilatkozatuk nyilvántartásba vételét.

(2) Az élettársi nyilatkozatok nyilvántartása az ellenkező bizonyításáig közhitelesen tanúsítja az élettársi kapcsolat fennállását, annak időtartamát és megszűnését.

4:88. § [Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai]

(1) Az élettársak jogai és kötelezettségei egyenlők. Kapcsolatuk fennállása alatt kötelesek közös céljaik érdekében együttműködni és egymást támogatni.

(2) Az élettárs a kapcsolat megszűnését követően az e törvényben meghatározott esetekben volt élettársától tartásra, a volt élettársával közösen használt lakás használatának és vagyoni viszonyaiknak a rendezésére tarthat igényt.

VIII. Cím

Az élettársi tartás

4:89. § [Az élettársi tartásra való jogosultság]

(1) Az életközösség megszűnése esetén volt élettársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, feltéve, hogy

a) az életközösség legalább tíz évig fennállt; vagy

b) az életközösség legalább egy évig fennállt és az élettársak kapcsolatából gyermek született.

(2) A bíróság kivételesen indokolt esetben az (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározottnál rövidebb időtartamú élettársi kapcsolat esetén is megállapíthatja a tartási kötelezettséget.

(3) Ha a volt élettárs a tartásra az életközösség megszűnését követő egy év eltelté után válik rászorulttá, volt élettársától tartást különös méltánylást érdemlő esetben követelhet.

4:90. § [A tartásra való érdemtelenység]

- (1) Érdemtelenége miatt nem jogosult tartásra az a volt élettárs,
a) akinek súlyosan kifogásolható életvitele, illetve magatartása járult hozzá alapvetően az élettársi kapcsolat megszűnéséhez;
b) aki az életközösség megszűnését követően volt élettársának vagy vele együtt élő hozzátartozójának érdekeit durván sértő magatartást tanúsított.
- (2) Az érdemtelenység elbírálásánál figyelembe kell venni az arra hivatkozó volt élettárs magatartását is.

4:91. § [A tartási képesség]

Nem köteles volt élettársát eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy gyermekének tartását veszélyeztetné.

4:92. § [Megállapodás a tartás egyszeri juttatással történő teljesítéséről]

Az élettársak közokiratban vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban megállapodhatnak abban, hogy a tartásra köteles élettárs tartási kötelezettségének meghatározott vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával tesz eleget. Ebben az esetben a juttatásban részesített élettárs a jövőben tartási követeléssel akkor sem léphet fel, ha arra e törvény alapján jogosulttá válik.

4:93. § [A tartás sorrendje az élettárs és a házastárs között]

A tartásra a volt élettárs a különélő házastárssal és a volt házastárssal egy sorban jogosult.

4:94. § [A rokontartás szabályainak alkalmazása]

A tartás mértékére, szolgáltatásának módjára, időtartamára és ezek megváltoztatására, a tartási igény visszamenőleges érvényesítésére, a tartáshoz való jog megszűnésére és a tartás megszüntetésére a rokontartás közös szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy az élettársi tartáshoz való jog megszűnik akkor is, ha az arra jogosult újabb élettársi kapcsolatot létesít vagy házasságot köt.

IX. Cím

Az élettársak vagyoni viszonyai

4:95. § [Az élettársi vagyoni jogi szerződés]

- (1) Az élettársak egymás közötti vagyoni viszonyukat az élettársi együttélés idejére szerződéssel rendezhetik. A szerződés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.
- (2) A szerződésben az élettársak bármilyen olyan vagyoni jogi rendelkezést kiköthetnek, amely –szerződés vagy e törvény alapján – a házastársak között érvényesülhet.
- (3) A szerződés harmadik személyekkel szemben akkor hatályos, ha a szerződést az élettársi vagyoni jogi szerződések nyilvántartásába bevezették, vagy ha az élettársak bizonyítják, hogy a harmadik személy a szerződés fennállásáról és annak tartalmáról tudott vagy tudnia kellett.
- (4) Az élettársi vagyoni jogi szerződések nyilvántartására a házassági vagyoni jogi szerződések nyilvántartására vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

4:96. § [Élettársak közötti törvényes vagyoni jogi rendszer]

- (1) Ha élettársi vagyoni jogi szerződés eltérően nem rendelkezik, az élettársak az együttélés alatt önálló vagyonszerzők. Az életközösség megszűnése esetén bármelyik

élettárs követelheti a másiktól az együttélés alatt keletkezett vagyonszaporulat megosztását. Nem számítható a vagyonszaporulathoz az a vagyon, amely házastársak esetén különvagyonnak minősül.

(2) Az élettársat a vagyonszaporulathoz a szerzésben való közreműködése arányában, elsősorban természetben illeti meg részesedés. A háztartásban, a gyermeknevelésben valamint a másik élettárs vállalkozásában végzett munka a szerzésben való közreműködésnek minősül.

(3) Ha a szerzésben való közreműködés aránya nem állapítható meg, azt egyenlőnek kell tekinteni, kivéve, ha ez bármelyik élettársra nézve méltánytalan vagyoni hátrányt jelentene.

(4) Az élettársat a vagyonszaporulathoz megillető részesedés védelmére és a vagyonszaporulat élettársak közötti megosztására – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a házastársak között szerződéssel kiköthető közszerzeményi rendszer rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

X. Cím

Az élettársak lakáshasználatának rendezése

4:97. § [A lakáshasználat szerződéses rendezése]

(1) Az élettársak az élettársi jogviszony létrejöttekor vagy annak fennállása alatt a közösen használt lakás további használatát az életközösség megszűnése esetére előzetesen szerződéssel rendezhetik. A szerződés akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.

(2) A lakáshasználat előzetes szerződéses rendezése esetén a gyermek lakáshasználati jogának figyelembe vételére a házastársi közös lakás használatára vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(3) Az élettársak az életközösség megszűnése után is megállapodhatnak az élettársi közös lakás további használatáról. A megállapodás nincs alakszerűséghez kötve.

4:98. § [A lakáshasználat bírói rendezése]

A közösen használt lakásnak az életközösség megszűnését követő további használatát előzetesen rendező szerződés vagy az életközösség megszűnése után kötött egyéb megállapodás hiányában az életközösség megszűnése esetén bármelyik élettárs kérheti a bíróságtól az élettársak által közösen használt lakás további használatának rendezését.

4:99. § [Az élettársak közös jogcíme alapján lakott lakás használatának rendezése]

(1) Az élettársak közös jogcíme alapján használt lakás további használatáról a bíróság a házastársak közös jogcíme alapján használt lakás használatának rendezésére vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával dönt.

(2) A bíróság a lakáshasználatra jogosult közös kiskorú gyermek megfelelő lakáshoz fűződő jogát is figyelembe veszi, ha az élettársi kapcsolat megszűnése esetén az élettársak közös jogcíme alapján használt lakás további használatáról dönt.

4:100. § [Az élettárs feljogosítása a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakás használatára]

(1) Az élettársi kapcsolat megszűnése esetén a bíróság a volt élettársat – kérelmére – feljogosíthatja a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján közösen használt lakás további használatára, ha

a) az életközösség legalább tíz évig fennállt; vagy

b) az életközösség legalább egy évig fennállt, és az élettársak kapcsolatából származó kiskorú gyermek lakáshasználati jogának biztosítása érdekében ez indokolt.

(2) A bíróság az (1) bekezdésben meghatározott esetekben az adottságainál fogva arra alkalmas lakásnak elsősorban az osztott használatát rendelheti el.

(3) Kivételesen indokolt esetben a bíróság a volt élettársat a másik élettárs kizárólagos tulajdonjoga vagy haszonélvezeti joga alapján használt lakás kizárólagos használatára is feljogosíthatja, ha a lakáshasználatra jogosult közös kiskorú gyermekek legalább egyike feletti szülői felügyeleti jog gyakorlása ezt a volt élettársat illeti meg, és a kiskorú gyermek lakáshasználatát másként nem biztosítható.

(4) A bíróság a (2)-(3) bekezdés szerinti osztott vagy kizárólagos használatot meghatározott időre vagy feltétel bekövetkezéséig is biztosíthatja.

(5) A kizárólagos használatra feljogosított volt élettársat a bérlő jogállása illeti meg, azzal, hogy lakáshasználati joga rendes felmondással megfelelő cserelakás felajánlása esetén szüntethető meg.

(6) Nem tarthat igényt a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján használt lakás osztott vagy kizárólagos használatára az a volt élettárs, akinek más beköltözhető vagy egyoldalú nyilatkozatával beköltözhetővé tehető lakása van.

4:101. § [A lakáshasználat újrarendezése]

(1) Ha a bíróság a lakás osztott használatát rendelte el, vagy a tulajdonos vagy haszonélvező élettársat kötelezte a lakás elhagyására, bármelyik volt élettárs kérheti a lakáshasználat újrarendezését arra hivatkozással, hogy a rendezés alapjául szolgáló körülményekben bekövetkezett változás folytán a használat módjának változatlan fenntartása lényeges jogi érdekét vagy a közös kiskorú gyermek érdekét sérti.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak nem érintik a volt élettársnak azt a jogát, hogy a használat megosztását követően volt élettársa bérlőtársi jogviszonyának megszüntetését e törvénynek a bérlőtársakra vonatkozó rendelkezései alapján kérje.

NEGYEDIK RÉSZ

A BEJEGYZETT ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT

4:102. § [A bejegyzett élettársi kapcsolat létrejötte]

(1) Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt az együttesen jelen lévő két tizennyolcadik életévét betöltött, azonos nemű személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatot kívánnak létesíteni.

(2) Tizennyolcadik életévét be nem töltött személy bejegyzett élettársi kapcsolatot a gyámhatóság előzetes engedélyével sem létesíthet.

4:103. § [A bejegyzett élettársi kapcsolat családjogi hatásai]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a bejegyzett élettársi kapcsolatra a házasság érvénytelenségére, megszűnésére, a házastársak jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, azzal az eltéréssel, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatot közös kérelem alapján a közjegyző is megszüntetheti.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően

a) a bejegyzett élettársak névviselésére a házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók;

b) a bejegyzett élettársi kapcsolat apasági vélelmet sem a kapcsolat fennállásának ténye, sem reprodukciós eljárásban való részvétel alapján nem keletkeztet; és

c) a bejegyzett élettársakra a házastársak által történő közös örökbefogadásra vagy az egyik házastárs által a másik házastárs gyermekének örökbefogadására vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók.

(3) Bejegyzett élettársi kapcsolat létesítése esetén a bejegyzett élettárs a volt férje nevét a házasságra utaló toldással nem viselheti tovább, és ez a joga akkor sem éled fel, ha a bejegyzett élettársi kapcsolata megszűnt. Ha a leendő bejegyzett élettárs a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítését megelőzően házassági névként volt férje nevét vagy családi nevét viseli a házasságra utaló toldással, és házassági nevét nem módosítja másik házassági névviselési formára, a születési családi nevének viselésére jogosult.

4:104. § [A bejegyzett élettársi kapcsolat részletes szabályai]

A bejegyzett élettársi kapcsolat létrejöttének és megszűnésének részletes szabályairól törvény rendelkezik.

ÖTÖDIK RÉSZ

A ROKONSÁG

XI. Cím

A rokoni kapcsolat

4:105. § [A rokoni kapcsolat]

- (1) Egyenesági a rokonság azok között, akik közül az egyik a másiktól származik.
- (2) Oldalágon rokonok azok a nem egyenesági rokonok, akiknek legalább egy közös felmenő rokonuk van.

4:106. § [A rokoni kapcsolatok alapjai]

- (1) A szülő és a gyermek közötti egyenesági rokoni kapcsolat leszármazással vagy örökbefogadással jön létre.
- (2) A gyermek leszármazásával vagy örökbefogadásával szülőjének teljes rokonságával is rokoni kapcsolatba kerül.

XII. Cím

A leszármazáson alapuló rokoni kapcsolat

IX. Fejezet

Az apai jogállás keletkezése

4:107. § [Apai jogállást keletkeztető tények]

Apai jogállást

- a) házassági kötelék;
- b) élettársak esetén emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás (a továbbiakban: reprodukciós eljárás);
- c) apai elismerő nyilatkozat; vagy
- d) bírósági határozat keletkeztet.

4:108. § [Házassági köteléken alapuló vélelem]

(1) A gyermek apjának – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – azt a férfit kell tekinteni, akivel az anya a gyermek fogamzási idejének kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak legalább egy része alatt házassági kötelékben állt. A házasság érvénytelensége az apaság vélelmét nem érinti.

(2) A vélelmezett fogamzási idő a gyermek születésének napjától visszafelé számított száznyolcvankettedik és háromszázadik nap között eltelt idő, mind a két határnap hozzászámításával. Bizonyítani lehet, hogy a gyermek fogamzása a vélelmezett fogamzási idő előtt vagy után történt.

(3) Ha a nő házasságának megszűnése után újból házasságot kötött, az újabb házasságának fennállása alatt született gyermeke apjának akkor is az újabb férjet kell tekinteni, ha a korábbi házasság megszűnése és a gyermek születése közt háromszáz nap nem telt el. Ha ez a vélelem megdőlt, a gyermek apjának a korábbi férjet kell tekinteni.

4:109. § [Reprodukciós eljáráson alapuló vélelem]

(1) Ha az apaság az anya házassági kötelékén alapuló vélelem alapján nem állapítható meg, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával – élettársi kapcsolatuk fennállása alatt – reprodukciós eljárásban vett részt és a származás a reprodukciós eljárás következménye.

(2) Az anyának az eredményes reprodukciós eljárás lefolytatását követően a gyermek születéséig terjedő időszakban más férfival létrejött házassága a férj vonatkozásában apasági vélelmet nem keletkeztet.

(3) Az anya élettársát kell az (1) bekezdésben foglaltak szerint a gyermek apjának tekinteni akkor is, ha az anya korábbi házasságának megszűnésétől a reprodukciós eljárásból származó gyermek megszületéséig a vélelmezett fogamzási idő nem telt el.

4:110. § [Apai elismerő nyilatkozaton alapuló vélelem]

(1) Ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állott házassági kötelékben, és apasági vélelmet keletkeztető reprodukciós eljárásban sem vett részt, vagy ha az apaság vélelme megdőlt, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak ismerte el.

(2) Apai elismerő nyilatkozatot a gyermeknél legalább tizenhat évvel idősebb férfi tehet.

(3) Apai elismerő nyilatkozat a gyermek fogamzási idejének kezdetétől tehető. Ha az apai elismerő nyilatkozat megtételére a gyermek születése előtt kerül sor, a nyilatkozat a gyermek megszületésekor válik teljes hatályúvá.

(4) Az apai elismerő nyilatkozatot személyesen lehet megtenni. A korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy apai elismerő nyilatkozata akkor érvényes, ha ahhoz törvényes képviselője hozzájárult. Ha a törvényes képviselő a nyilatkozattételben tartósan akadályozott, vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolhatja.

(5) Az apai elismerő nyilatkozat teljes hatályához szükséges az anyának, a kiskorú gyermek törvényes képviselőjének és – ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte – a gyermeknek a hozzájárulása. Ha az anya a gyermek törvényes képviselője, a hozzájárulást e minőségében is megadhatja, kivéve, ha az anya és a gyermek között érdekellentét áll fenn. Ebben az esetben a gyámhatóság a kiskorú gyermek törvényes képviselőjére eseti gyámot rendel. Ha az anya vagy a gyermek nem él vagy nyilatkozatában tartósan gátolva van, a hozzájárulást a gyámhatóság adja meg.

(6) Ha az apai elismerő nyilatkozat megtételekor más férfi apaságának megállapítása iránt per van folyamatban, az apai elismerő nyilatkozat – az (5) bekezdésben meghatározott hozzájáruló nyilatkozatok megléte esetén is – akkor válik teljes hatályúvá, ha a per jogerős befejezésére az apaság megállapítása nélkül kerül sor.

(7) Ha a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat megtételére nagykorú gyermek esetében kerül sor, a gyermek nyilatkozhat, hogy a vérszerinti apa családi nevét kívánja-e a továbbiakban viselni vagy az addig viselt családi nevét viseli tovább. Nyilatkozat hiányában a gyermek nevét az apaság vélelme nem érinti.

4:111. § [A teljes hatályú elismerés alaki feltételei és hatálya]

(1) Az elismerést és a hozzájárulást az anyakönyvvezetőnél, a bíróságnál, a gyámhatóságnál vagy a külképviseleti hatóságnál jegyzőkönyvbe kell venni vagy közjegyzői okiratba kell foglalni. A jegyzőkönyv vagy az okirat aláírását követően az apai elismerő nyilatkozat nem vonható vissza.

(2) A teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat mindenkivel szemben hatályos.

4:112. § [Bírósági határozaton alapuló vélelem]

(1) Ha a gyermek apja sem az anya házassági köteléke, sem reprodukciós eljárás, sem teljes hatályú apai elismerés alapján nem állapítható meg, az apaságot bírósági úton lehet megállapítani.

(2) A bíróság a gyermek apjának nyilvánítja azt a férfit, aki az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, és az összes körülmény gondos mérlegelése alapján alaposan következtethető, hogy a gyermek ebből az érintkezésből származik.

(3) Ha az apaság bírósági megállapítására nagykorú gyermek esetén került sor, a gyermek nyilatkozhat, hogy a vérszerinti apa családi nevét kívánja-e viselni vagy az addig viselt családi nevét viseli-e tovább. Nyilatkozat hiányában a gyermek nevét az apaság vélelme nem érinti.

(4) Az apaságot megállapító ítélet mindenkivel szemben hatályos.

(5) Ha a származás reprodukciós eljárás következménye, nincs helye az apaság bírói úton történő megállapításának azzal a férfival szemben, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

4:113. § [Az apaság megállapítása iránti per indítására jogosultak]

(1) Az apaság bírósági megállapítását az anya, a gyermek, a gyermek halála után leszármazója és az apa kérheti.

(2) A kiskorú gyermek a perben a gyámhatóság hozzájárulásával az anya pertársaként vehet részt.

(3) Ha a gyermek reprodukciós eljárásból származott, nem jogosult perindításra az a férfi, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

4:114. § [A perindítás személyessége]

(1) Az apaság megállapítása iránt a pert a jogosultnak személyesen kell megindítania.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy a pert törvényes képviselője hozzájárulásával indíthatja meg. Ha a törvényes képviselő a hozzájárulás megadásában tartósan akadályozott vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolja.

(3) Ha a jogosult cselekvőképtelen, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával törvényes képviselője indíthatja meg.

(4) Az anya a perben gyermeke törvényes képviselőjeként eljárhat.

4:115. § [Az apaság megállapítása iránti per alperesei]

- (1) Az apaság megállapítása iránti pert az apa ellen, az apának a gyermek ellen kell megindítania.
- (2) Ha az anya által indított perben a gyermek nem az anya pertársa, a pert az anyának a gyermek ellen is meg kell indítania. Ebben az esetben a gyermek képviselőjére a gyámhatóság eseti gyámot rendel.
- (3) Ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani, nem él vagy ismeretlen helyen tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

X. Fejezet

Az apaság vélelmének megtámadása

4:116. § [Az apasági vélelem megtámadásának okai]

- (1) Az apaság vélelmét azon az alapon lehet megtámadni, hogy az, akit a vélelem alapján apának kell tekinteni, a gyermek anyjával a fogamzás idejében nemileg nem érintkezett vagy a körülmények szerint egyébként lehetetlen, hogy a gyermek tőle származik.
- (2) Ha az apaság véelme teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton alapul, a vélelmet azon az alapon is meg lehet támadni, hogy
  - a) a nyilatkozatnak a jogi feltételek hiányában nincs teljes hatálya;
  - b) az apai elismerő nyilatkozatot tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés hatása alatt tették meg; vagy
  - c) az apai elismerő nyilatkozatot jogszabály megkerülése céljából tették.
- (3) Ha a származás reprodukciós eljárás következménye, az apaság véelme akkor támadható meg, ha az anya férje vagy élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá.

4:117. § [Az apasági vélelem megtámadásának kizártsága]

Nem lehet az apaság vélelmét megtámadni, ha

- a) a származás reprodukciós eljárás következménye, kivéve, ha az anya férje vagy élettársa az eljáráshoz nem járult hozzá; vagy
- b) az apaságot bíróság állapította meg.

4:118. § [Az apasági vélelem megtámadására jogosultak]

- (1) Az apaság vélelmének megtámadására a vélelmezett apa, az anya, a gyermek, a gyermek halála után leszármazója jogosult.
- (2) Az apaság vélelmét azon az alapon, hogy az apai elismerő nyilatkozatot tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés hatása alatt tették meg, csak a vélelmezett apa támadhatja meg.
- (3) Az anya a gyámhatóság jóváhagyásával, kiskorú gyermekével együttesen indíthat pert.
- (4) Az anya volt férje akkor jogosult az apaság vélelmének megtámadására, ha a vélelem alapján az anya újabb házasságbeli férje az apa, de ennek a vélelemnek a megdőlte esetén a volt férjet kellene apának tekinteni.
- (5) Azon az alapon, hogy az apai elismerő nyilatkozatot jogszabály megkerülése céljából tették, az ügyész és a gyámhatóság jogosult az apai elismerő nyilatkozat megtámadására.

4:119. § [A perindítás személyessége]

- (1) A pert a jogosultnak személyesen kell megindítania.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy a pert törvényes képviselője hozzájárulásával indíthatja meg. Ha a törvényes képviselő a hozzájárulás megadásában tartósan akadályozott vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolja.

(3) Ha a jogosult cselekvőképtelen, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselő indíthatja meg.

(4) Az anya a perben gyermeke törvényes képviselőjeként eljárhat.

4:120. § [A megtámadási határidők]

(1) Az apaság vélelmének megdöntése iránti pert a kiskorú gyermek és az anya a gyámhatóság hozzájárulásával a kiskorú gyermek hároméves koráig indíthatja meg. A többi jogosult az apasági vélelem keletkezésétől számított egy év alatt támadhatja meg az apaság vélelmét.

(2) Ha a vélelmezett apa a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozatot tévedés, megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés hatása alatt tette meg, a vélelem megdöntése iránt a tévedés, megtévesztés felismerésétől, jogellenes fenyegetés esetén a kényszerhelyzet megszűnésétől számított egy éven belül indíthat pert.

(3) Ha az (1)-(2) bekezdés alapján a perindításra a gyermek a nagykorúvá válásáig nem került sor, az ezt követő egy éven belül a gyermek önállóan jogosult a perindításra.

(4) Az a jogosult, aki a megtámadás alapjául szolgáló tényről a rá megállapított határidő kezdete után szerzett tudomást, a tudomásszerzéstől számított egy év alatt támadhatja meg az apaság vélelmét.

4:121. § [Az apasági vélelem megdöntése iránti per alperesei; az ítélet hatálya]

(1) Az apaság vélelmének megdöntése iránti keresetet a gyermeknek és az anyának az apa ellen, az apának a gyermek ellen, más jogosultnak a gyermek és az apa ellen kell megindítania. A keresetet – a gyermek által indított kereset kivételével – az anya ellen is meg kell indítani, kivéve, ha ez halála folytán nem lehetséges.

(2) Ha a gyermek az anya újabb házasságának fennállása alatt, de az anya korábbi házasságának megszűnésétől számított háromszáz napon belül született, a keresetet az anya korábbi férje ellen is meg kell indítani.

(3) Ha az a személy, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, nem él vagy ismeretlen helyen tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell indítani.

(4) Az apaság vélelmét megdöntő ítélet mindenki vel szemben hatályos.

4:122. § [Névviselés és kapcsolattartás az apasági vélelem megdöntése után]

(1) Ha a bíróság az apasági vélelem megdöntése iránti keresetnek helyt ad, indokolt esetben, kérelemre

a) a gyermeket feljogosíthatja családi nevének további viselésére; és

b) azt a férfit, aki a gyermeket hosszabb időn keresztül a családjában a sajátjaként nevelte, feljogosíthatja a gyermekkel való kapcsolattartásra.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti családi nevet a gyermek tovább viselheti akkor is, ha az apai jogállást már más tölti be.

4:123. § [Az apaság vélelmének megdöntése nemperes eljárásban]

(1) Nincs szükség az apaság vélelmének megdöntése iránti perindításra, ha az apaság vélelme az anya házassága alapján áll fenn, a házastársak életközössége legalább háromszáz napja megszűnt, és az a férfi, akitől a gyermek ténylegesen származik, a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal a magáénak kívánja elismerni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bíróság nemperes eljárásban a vélelmezett apa, az anya és a gyermeket teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal magáénak elismerni kívánó férfi közös kérelmére megállapítja, hogy a gyermeknek nem az anya férje vagy volt férje az apja. Az apaság kérdését ugyanebben az eljárásban teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal kell rendezni.

(3) A (2) bekezdésben foglalt eljárás megindítására az apaság vélelmének megdöntésére irányuló per megindítására vonatkozó határidőket nem lehet alkalmazni.

XI. Fejezet

Az anyai jogállás

4:124. § [Az anyai jogállás]

(1) A gyermek anyja az a nő, aki megszülte.

(2) Ha az anya személye nem állapítható meg, a gyermek kérheti annak bírósági megállapítását, hogy az anyja az általa megjelölt személy. Ha a gyermek meghalt, ez a jog a leszármazóját illeti meg.

(3) Az anyaság bírósági megállapítását az is kérheti, aki azt állítja, hogy ő a gyermek anyja.

(4) Ha a gyermek reprodukciós eljárásból származott, nem jogosult perindításra az a nő, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

4:125. § [Negatív megállapítási per]

A gyermek, a gyermek halála után leszármazója vagy a vér szerinti anya kérheti annak bírósági megállapítását, hogy a születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy nem az a nő, aki a gyermeket megszülte, feltéve, hogy az anyaságra vonatkozó téves bejegyzés közigazgatási úton nem orvosolható.

4:126. § [A perindítás személyessége]

(1) Az anyasági pert a jogosultnak személyesen kell megindítania.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú vagy a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy a pert törvényes képviselője hozzájárulásával indíthatja meg. Ha a törvényes képviselő a hozzájárulás megadásában tartósan akadályozott vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a gyámhatóság hozzájárulása pótolja.

(3) Ha a jogosult cselekvőképtelen, a pert nevében a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselője indíthatja meg.

4:127. § [Az anyasági per alperesei és az anyai jogállás változásának joghatása]

(1) A pert a gyermeknek vagy leszármazójának az anya vagy a születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy ellen, az anyának a gyermek vagy a születési anyakönyvbe anyaként bejegyzett személy ellen kell megindítania.

(2) Ha a származás reprodukciós eljárás következménye, nincs helye az anyaság bírósági úton történő megállapításának azzal a nővel szemben, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott.

(3) Ha az anyaság bírósági megállapítása iránti perben az anyai jogállás változása a nő házassága folytán az apaság vélelmére kihat, a pert a férj ellen is meg kell indítani, akit házassági köteléken alapuló vélelem alapján a gyermek apjának kell tekinteni.

(4) Ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani nem él, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

(5) Az anyai jogállás változása esetén a nagykorú gyermek nyilatkozhat, hogy a vérszerinti anyja családi nevét kívánja-e viselni vagy az addig viselt családi nevét viseli tovább. A bíróság indokolt esetben kérelemre a gyermeket feljogosíthatja családi nevének további viselésére.

(6) Az anyasági perben hozott ítélet mindenkivel szemben hatályos.

XIII. Cím

Az örökbefogadás

XII. Fejezet

Az örökbefogadás célja és feltételei

4:128. § [Az örökbefogadás célja]

(1) Az örökbefogadás az örökbefogadó, annak rokonai és az örökbefogadott gyermek között rokoni kapcsolatot létesít az örökbefogadott gyermek családban történő nevelkedése érdekében.

(2) Örökbefogadni kiskorú gyermeket lehet.

4:129. § [Az örökbefogadás általános feltételei]

(1) Az örökbefogadáshoz az örökbefogadni szándékozó személynek, a gyermek törvényes képviselőjének egyező kérelme és a gyermek szüleinek, valamint a házasságban élő örökbefogadó házastársának a hozzájárulása szükséges.

(2) A tizennegyedik életévét betöltött, korlátozottan cselekvőképes kiskorú a beleegyezésével fogadható örökbe. A tizennegyedik életévét be nem töltött, de ítélőképessége birtokában lévő kiskorú véleményét örökbefogadására vonatkozóan megfelelő súllyal figyelembe kell venni.

(3) Az örökbefogadás során törekedni kell a gyermek nevelésében kívánatos folyamatosságra, különös tekintettel a gyermek családi kapcsolataira, nemzetiségére, vallására, anyanyelvére és kulturális gyökereire.

(4) Az örökbefogadást a gyámhatóság engedélyezi.

(5) A gyámhatóság az örökbefogadást az e törvényben meghatározott feltételek megléte esetén is akkor engedélyezi, ha az a kiskorú gyermek érdekében áll. A kiskorú gyermek érdekében a gyámhatóság elsősorban a házasságban élő örökbefogadók általi örökbefogadást engedélyezi.

4:130. § [Az örökbefogadó személye]

(1) Örökbefogadó az a huszonötödik életévét betöltött, cselekvőképes személy lehet, aki a gyermeknél legalább tizenhat évvel, legfeljebb negyvenöt évvel idősebb, és személyisége, körülményei alapján alkalmas a gyermek örökbefogadására. Rokoni vagy házastársi örökbefogadás esetén a korkülönbségtől el kell tekinteni.

(2) Közös gyermekként történő örökbefogadás esetén az (1) bekezdésben meghatározott életkornak és korkülönbségnek az egyik örökbefogadó tekintetében kell fennállnia. Ha testvéreket fogadnak örökbe, az idősebb gyermek életkorát kell alapul venni.

(3) Nem fogadhat örökbe az, aki a szülői felügyelet megszüntetését vagy a közügyektől való eltiltást kimondó jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll, és az, akinek gyermeke átmeneti vagy tartós nevelésben van.

4:131. § [Az örökbefogadásra való alkalmasság megállapítása]

(1) Az örökbefogadásra való alkalmasságot – jogszabályban meghatározott előzetes eljárás és felkészítés lefolytatását követően – a gyámhatóság állapítja meg.

(2) A rokonok, a szülő házastársa, a gyermeket a szülő hozzájárulásával legalább egy éve folyamatosan a saját háztartásában nevelő örökbe fogadni szándékozó személy és nemzetközi örökbefogadás esetén az örökbe fogadni szándékozó személy alkalmasságát a gyámhatóság az örökbefogadás engedélyezése iránti eljárás során állapítja meg. Ezt a szabályt kell alkalmazni azon személy alkalmasságának megállapítására is, aki a gyámhatóság határozata alapján nála elhelyezett gyermeket ellenszolgáltatás ellenében saját háztartásában neveli (a továbbiakban: gyermekvédelmi nevelőszülő).

4:132. § [Az örökbefogadható gyermek]

(1) Örökbefogadni – a házastárs kiskorú gyermekének örökbefogadása kivételével – olyan gyermeket lehet, akinek a szülei nem élnek, vagy akit a szülei megfelelően nevelni nem képesek.

(2) Az örökbefogadott gyermeket az örökbefogadás fennállása alatt az örökbefogadó házastársa fogadhatja örökbe, az örökbefogadó halála után más személy is. Ha az örökbefogadott gyermeket az örökbefogadó halála után fogadják örökbe, a korábbi örökbefogadás megszűnik.

4:133. § [Az örökbefogadhatónak nyilvánítás]

(1) A gyámhatóság az átmeneti nevelésbe vett gyermeket legfeljebb két évre örökbefogadhatónak nyilvánítja, ha a szülő önhibájából

a) gyermekével egy éve nem tart rendszeres kapcsolatot vagy fél éven át semmilyen formában nem tart kapcsolatot, illetve életvitelén, körülményein nem változtat, és emiatt az átmeneti nevelés nem szüntethető meg; vagy

b) lakó- és tartózkodási helyét az új lakó- és tartózkodási helyének hátrahagyása nélkül megváltoztatja, és az annak felderítésére irányuló intézkedések hat hónapon belül nem vezetnek eredményre.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott határidő indokolt esetben legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

(3) Az (1) bekezdés a) pontja esetén az örökbefogadhatóvá nyilvánítás jogkövetkezményére a szülőt az átmeneti nevelést elrendelő határozatban figyelmeztetni kell.

(4) A gyámhatóság a gyermek örökbefogadása érdekében az örökbefogadhatónak nyilvánítással egyidejűleg a szülő kapcsolattartási jogát szünetelteti.

(5) Ha a kiskorú örökbefogadására nem került sor, és utóbb a gyámhatóság az átmeneti nevelést megszünteti, az örökbefogadhatónak nyilvánító határozat hatályát veszti.

4:134. § [Szülői hozzájárulás a nyílt örökbefogadáshoz]

(1) Nyílt az örökbefogadás, ha a vér szerinti szülő meghatározott, általa ismert örökbefogadó tekintetében járul hozzá az örökbefogadáshoz.

(2) A szülő a hozzájáruló nyilatkozatát a gyermek születésétől számított hat héten belül – a gyermeknek a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója által történő nevelése érdekében – visszavonhatja. A visszavonás lehetőségére a szülőt figyelmeztetni kell.

(3) Az örökbefogadáshoz történt hozzájárulás esetén a szülő felügyeleti joga a gyermek hathetes életkorának betöltésével megszűnik. A szülői felügyelet megszűnését a gyámhatóság állapítja meg.

(4) Nyílt örökbefogadás – a rokonok és a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével – szülői hozzájárulás esetén is a területi gyermekvédelmi szakszolgálat vagy örökbefogadást elősegítő szervezet közreműködésével jöhet létre.

4:135. § [Szülői hozzájárulás a titkos örökbefogadáshoz]

(1) Titkos az örökbefogadás, ha a vér szerinti szülő olyan módon járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri, vagy ha a szülő hozzájárulására e törvény szerint nincs szükség. A hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek születése előtt is meg lehet tenni.

(2) A szülő a hozzájáruló nyilatkozatát a gyermek születésétől számított hat héten belül – a gyermeknek a szülő vagy a gyermek más hozzátartozója által történő nevelése érdekében – visszavonhatja. A visszavonás lehetőségére a szülőt figyelmeztetni kell.

(3) Ha a gyermek a hatodik életévét betöltötte vagy egészségileg károsodott, a hozzájáruló nyilatkozat érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

(4) A (2) bekezdésben meghatározott esetben a szülő felügyeleti joga a gyermek hathetes életkorának betöltésével szűnik meg. A szülői felügyeleti jog megszűnését a gyámhatóság állapítja meg.

(5) Titkos örökbefogadás esetén a szülő az örökbefogadásról nem kap értesítést és az örökbefogadásról hozott határozat ellen jogorvoslattal nem élhet.

(6) Titkos örökbefogadás esetén a vér szerinti szülő és az örökbefogadó szülő egymás természetes személyazonosító adatairól nem kap tájékoztatást.

4:136. § [Örökbefogadás szülői hozzájárulás nélkül]

(1) Nincs szükség az örökbefogadáshoz annak a szülőnek a hozzájárulására,

a) aki a szülői felügyeletet megszüntető jogerős bírósági ítélet hatálya alatt áll;

b) akinek átmeneti nevelésbe vett gyermekét a gyámhatóság örökbefogadhatónak nyilvánította;

c) aki nem kiskorúság miatt cselekvőképtelen;

d) akinek személye ismeretlen vagy aki ismeretlen helyen tartózkodik, és a felkutatására tett intézkedések nem vezettek eredményre; vagy

e) aki gyermekét annak érdekében, hogy más nevelje fel – személyazonosságának feltárása nélkül – egészségügyi intézmény által arra kijelölt helyen hagyja és hat héten belül a gyermekért nem jelentkezik.

(2) Nincs szükség az örökbefogadáshoz az örökbefogadó házastársának hozzájárulására, ha

a) a házastárs cselekvőképtelen vagy ismeretlen helyen tartózkodik; vagy

b) a házastársak között az életközösség megszűnt.

4:137. § [Örökbefogadás előtti gondozás]

(1) Az örökbefogadás iránti kérelem előterjesztését és az érdekeltek hozzájárulását követően az örökbe fogadni szándékozó személynek a gyermeket legalább egy hónapig a saját háztartásában kell gondoznia. Az örökbefogadás a gondozási idő eredményes eltelte után engedélyezhető.

(2) Az örökbefogadás az (1) bekezdés szerinti gondozási idő mellőzésével engedélyezhető, ha

a) az örökbefogadó és a vér szerinti szülő házastársak;

b) az örökbefogadó a vér szerinti szülő hozzájárulásával a gyermeket már legalább egy éve saját háztartásában gondozza; vagy

c) a nevelésbe vett gyermeket a gyermekvédelmi nevelőszülője fogadja örökbe, aki a gyermek gondozásáról és neveléséről legalább egy éve gondoskodik.

4:138. § [Nemzetközi örökbefogadás]

(1) Nemzetközi örökbefogadásnak minősül, ha az örökbefogadás következtében a gyermek végleges jelleggel más országba kerül, függetlenül az örökbefogadó állampolgárságától és attól, hogy a gyermek állampolgársága megváltozik-e.

(2) A gyermek külföldre történő örökbeadása – a rokonok és a szülő házastársa által történő örökbefogadás kivételével – örökbefogadhatóvá nyilvánított, átmeneti nevelésbe vett vagy tartós nevelésbe vett gyermek esetén engedélyezhető, feltéve, hogy a gyermeket a tartós nevelésbe vételt vagy az örökbefogadhatóvá nyilvánítást követően belföldön azért nem fogadták örökbe, mert az örökbefogadása érdekében tett intézkedések nem vezettek eredményre.

4:139. § [A haszonszerzés tilalma]

Az örökbefogadást nem lehet engedélyezni, ha az örökbefogadás a felek vagy az örökbefogadásban közreműködő személyek vagy szervezetek részére indokolt költségeiket meghaladó vagyoni előnnyel jár.

4:140. § [Az örökbefogadás létrejötte és utánkövetése]

(1) Az örökbefogadás az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedésével lép hatályba. Ha az örökbefogadó az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás engedélyezése esetén annak joghatásai az örökbefogadó halálával beállnak.

(2) Az örökbefogadást követően a gyermek helyzetét, életkörülményeinek alakulását jogszabályban meghatározott szervezet vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat az örökbefogadást engedélyező határozat jogerőre emelkedésétől számított legfeljebb öt évig figyelemmel kíséri és segíti.

XIII. Fejezet

Az örökbefogadás joghatásai

4:141. § [Gyermekek jogállás az örökbefogadó családjában; közös gyermekké fogadás]

(1) Az örökbefogadott az örökbefogadó és annak rokonai tekintetében az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép.

(2) A házastársak közös gyermekének kell tekinteni azt, akit mindkét házastárs együttesen vagy külön örökbefogadott. Közös gyermekké fogadás az is, ha az egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadja örökbe.

(3) Az örökbefogadás kihat az örökbefogadott leszármazóira.

4:142. § [Joghatás a leszármazásból eredő jogokra és kötelezettségekre]

(1) Az örökbefogadás folytán a leszármazáson alapuló rokonságból származó szülői felügyeleti és rokontartási jogok és kötelezettségek megszűnnek, kivéve, ha az egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadta örökbe.

(2) Ha az egyik házastárs a másik házastárs gyermekét fogadja örökbe, és az a házasság, amelyből a gyermek származik, a házastárs halála folytán szűnt meg, a meghalt házastárs rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbefogadás nem érinti.

(3) Ha mindkét szülő halála folytán a gyermeket az egyik szülő rokona fogadja örökbe, a másik szülő rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbefogadás nem érinti.

(4) Kivételesen indokolt esetben a gyámhatóság nyílt örökbefogadás esetén azt a vér szerinti szülőt is feljogosíthatja a kapcsolattartásra, aki hozzájárult gyermekének a másik szülő házastársa által történő örökbefogadásához.

4:143. § [Az örökbefogadott neve]

(1) Az örökbefogadott gyermek az örökbefogadó születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli, kivéve, ha az örökbefogadó a házastársa teljes nevét vagy családi nevét a házasságkötésre utaló toldással viseli. Ha az örökbefogadó házassági nevéként a házasságra utaló toldás nélkül házastársa, volt házastársa nevét vagy kettőjük összekapcsolt családi nevét viseli, az örökbefogadott új családi neve – az örökbefogadó választása szerint – a házastárs, volt házastárs családi neve, az összekapcsolt családi név vagy az örökbefogadó születési neve. Ugyanazon örökbefogadó által örökbefogadott több gyermek azonos családi nevet viselhet.

(2) Közös gyermekké fogadás esetén az örökbefogadóknak az örökbefogadás iránti kérelemben nyilatkozniuk kell arról, hogy az örökbefogadott melyik örökbefogadó családi nevét viselje. Az örökbefogadók megállapodása alapján az örökbefogadott az örökbefogadók családi nevét együtt viselheti abban az esetben is, ha az örökbefogadók a családi nevüket nem kapcsolták össze. Ha a házastársak a gyermeket nem együtt fogadták örökbe, megegyezésük hiányában a gyermek a korábbi örökbefogadó családi nevét viseli.

(3) A gyámhatóság kivételesen megengedheti, hogy az örökbefogadott megtarthassa addigi családi nevét.

(4) A gyámhatóság kivételesen indokolt esetben engedélyezheti az örökbefogadott utónevének a megváltoztatását. Az utónevet az örökbefogadók határozzák meg.

(5) Az örökbefogadott családi nevét és utónevét az örökbefogadás engedélyezésével egyidejűleg kell megállapítani.

4:144. § [Örökbefogadott gyermek vérségi származás megismeréséhez fűződő joga]

(1) Az örökbefogadott felvilágosítást kérhet a gyámhatóságtól arról, hogy őt örökbefogadták-e, él-e a vér szerinti szülője, van-e testvére, és – ha a tizennegyedik életévét betöltötte – vér szerinti szülőjének, testvérének természetes személyazonosító adatairól is. A tizennegyedik életévét betöltött gyermek a kérelmet törvényes képviselője hozzájárulása nélkül is előterjesztheti. Erről az örökbefogadási eljárás során a feleket tájékoztatni kell.

(2) A felvilágosítás megadásához a vér szerinti szülő és a testvér meghallgatása szükséges. Ha az örökbefogadott kiskorú, az örökbefogadót vagy más törvényes képviselőt is meg kell hallgatni. A kiskorú testvér meghallgatásához törvényes képviselőjének előzetes hozzájárulása szükséges. Ha a vér szerinti szülő vagy testvér cselekvőképtelen, törvényes képviselőjének meghallgatása is szükséges.

(3) Nincs szükség a vér szerinti szülő, a testvér, az örökbefogadó vagy más törvényes képviselő meghallgatására, ha ismeretlen helyen távol van vagy meghallgatása elháríthatatlan akadályba ütközik.

(4) A vér szerinti szülő, a testvér természetes személyazonosító adatai az örökbefogadottal nem közölhetők, ha

a) a vér szerinti szülő, a testvér, az örökbefogadó vagy más törvényes képviselő meghallgatása ismeretlen helyen való távollét vagy elháríthatatlan akadály miatt nem volt lehetséges;

b) a vér szerinti szülő, a testvér úgy nyilatkozik, hogy a természetes személyazonosító adatai nem közölhetők; vagy

c) a kiskorú gyermek érdekeivel ellentétben áll, így különösen, ha a vér szerinti szülő felügyeleti jogát a bíróság azért szüntette meg, mert a szülő felróható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sértette vagy veszélyeztette.

(5) Ha a vérszerinti szülő az (1) bekezdés szerinti kérelem előterjesztésének időpontjában már nem él, természetes személyazonosító adatai az örökbefogadott gyermekkel közölhetők, kivéve, ha korábbi eljárás során már úgy nyilatkozott, hogy adatai közléséhez nem járul hozzá.

4:145. § [Tájékoztatás a vér szerinti szülő egészségügyi adatairól]

A gyámhatóság

a) a tizennegyedik életévét be nem töltött örökbefogadott gyermek törvényes képviselője;

b) a tizennegyedik életévét betöltött örökbefogadott gyermek illetve törvényes képviselője; vagy

c) a nagykorú örökbefogadott

kérelmére – a vér szerinti szülőre vonatkozó természetes személyazonosító adatok közlése nélkül – tájékoztatást ad az örökbefogadott egészsége szempontjából jelentős, a vér szerinti szülőre vonatkozó egészségügyi adatokról. A tizennegyedik életévét betöltött örökbefogadott gyermek által kérelmezett adatokról a törvényes képviselőt is tájékoztatni kell.

XIV. Fejezet

Az örökbefogadás hatálytalanná válása és felbontása

4:146. § [Az örökbefogadás hatálytalanná válása]

(1) Az örökbefogadás hatálytalanná válik, ha az örökbefogadó az örökbefogadottat teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal gyermekének ismeri el, vagy ha az örökbefogadót jogerős bírósági ítélet következtében az örökbefogadott apjának vagy anyjának kell tekinteni.

(2) Ha az örökbefogadás hatálytalanná válik, ezt úgy kell tekinteni, mintha az örökbefogadásra nem került volna sor.

4:147. § [Az örökbefogadás felbontása kölcsönös kérelemre]

(1) Az örökbefogadást a felek kölcsönös kérelme alapján a gyámhatóság felbonthatja.

(2) Ha az örökbefogadott még kiskorú, az örökbefogadás csak a kiskorú érdekében bontható fel. Az eljárás során a gyámhatóság – elháríthatatlan akadály kivételével – az örökbefogadott vér szerinti szüleit is meghallgatja.

(3) Az örökbefogadás a gyámhatósági határozat jogerőre emelkedésével szűnik meg. Ha bármelyik fél az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai – a felbontás engedélyezése esetén – a kérelem beadásának napjára visszamenő hatállyal szűnnek meg.

(4) A felbontás kihat az örökbefogadóra, az örökbefogadó rokonaira, az örökbefogadottra és az örökbefogadott leszármazóira.

4:148. § [Az örökbefogadás felbontása egyoldalú kérelemre]

(1) Az örökbefogadást a bíróság felbontja, ha akár az örökbefogadó, akár az örökbefogadott olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik fél számára elviselhetetlenné vált. Ha az örökbefogadott kiskorú, az örökbefogadás az örökbefogadó kérelmére kivételesen indokolt esetben bontható fel.

(2) Az örökbefogadó halála után az örökbefogadást annak érdekében is fel lehet bontani, hogy az örökbefogadott leszármazáson alapuló családi jogállását visszanyerje.

(3) Az örökbefogadás bírósági felbontását bármelyik fél kérheti. Kiskorú örökbefogadott érdekében az örökbefogadás bírósági felbontása iránt a gyámhatóság is indíthat pert. Ha az a fél, aki ellen a pert meg kellene indítani nem él, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani. Ha az örökbefogadó az eljárás során meghal, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnokkal szemben kell folytatni.

(4) Ha több örökbefogadó közül a keresetindításkor az egyik örökbefogadó él, az örökbefogadás felbontását az élő örökbefogadó a meghalt örökbefogadó vonatkozásában is kérheti. Erre bármelyik örökbefogadóval szemben tanúsított magatartás okot adhat.

(5) Kiskorú örökbefogadott esetén a bíróság a vér szerinti szülőket is meghallgatja, kivéve, ha az elháríthatatlan akadályba ütközik.

4:149. § [Az örökbefogadást felbontó ítélet hatálya]

(1) Az örökbefogadás az azt felbontó ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Ha bármelyik fél az eljárás folyamán meghal, az örökbefogadás joghatásai – az örökbefogadás felbontása esetén – a kereset megindításának napjára visszamenő hatállyal szűnnek meg.

(2) Az örökbefogadást felbontó ítélet kihat az örökbefogadóra, az örökbefogadó rokonaira, az örökbefogadottra és az örökbefogadott leszármazóira.

(3) Az örökbefogadást felbontó ítélet mindenkiel szemben hatályos.

4:150. § [Az örökbefogadást felbontó határozat hatálya több örökbefogadó esetén]

Ha az örökbefogadást az egyik örökbefogadó tekintetében bontották fel – a gyámhatóság vagy a bíróság eltérő rendelkezése hiányában – az örökbefogadás az ő és az ő rokonai vonatkozásában szűnik meg.

4:151. § [Névviselés az örökbefogadás felbontása esetén]

Az örökbefogadás felbontása után az örökbefogadott és leszármazói az örökbefogadással felvett családi nevet nem viselhetik. A gyámhatóság vagy a bíróság indokolt esetben kérelemre feljogosíthatja az érintetteket az örökbefogadással felvett családi név további viselésére.

4:152. § [A meghalt örökbefogadó után megszerzett jogok védelme]

Az örökbefogadás megszűnése nem érinti a gyámhatósági eljárás vagy a per megindítása előtt meghalt örökbefogadó után megszerzett jogokat. A már átszállt örökséget ebben az esetben visszakövetelni nem lehet.

4:153. § [Az örökbefogadás megszűnésének joghatása a leszármazáson alapuló rokonságra]

Az örökbefogadás felbontásával felélednek a leszármazáson alapuló rokonságból származó azon jogok és kötelezettségek, amelyek az örökbefogadással megszűntek, de a szülői felügyeleti jogok és kötelezettségek nem állnak helyre.

XV. Fejezet

Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatok

4:154. § [Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatok]

(1) Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatokat a (2)-(3) bekezdésben foglalt kivétellel személyesen lehet megtenni. Személyesen, törvényes képviselője

hozzájárulása nélkül teheti meg a jognyilatkozatát a korlátozottan cselekvőképes kiskorú is.

(2) A cselekvőképességében a családjogi jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személynek az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatához törvényes képviselőjének hozzájárulása szükséges.

(3) A cselekvőképtelen személy helyett az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatokat törvényes képviselője teheti meg, a tizennegyedik életévét be nem töltött, de ítélőképessége birtokában lévő kiskorút a gyámhatóságnak meg kell hallgatnia.

(4) Az örökbefogadás felbontásával kapcsolatban az örökbefogadó nem járhat el az örökbefogadott törvényes képviselőjeként. Ebben az esetben a kiskorú örökbefogadott részére a gyámhatóság eseti gyámot rendel.

XIV. Cím

A szülői felügyelet

XVI. Fejezet

A szülői felügyelet általános szabályai

4:155. § [A kiskorú jogállása; a szülői felügyeleti jogok és kötelezettségek]

(1) A kiskorú gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll.

(2) A szülői felügyelet a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőjének jogát és köteleességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában.

4:156. § [A szülői felügyelet gyakorlásának elvei]

(1) A szülői felügyeletet a szülők a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének érdekében, egymással együttműködve kötelesek gyakorolni.

(2) A szülői felügyelet közös gyakorlása során a szülők jogai és kötelezettségei egyenlők.

4:157. § [A gyermek bevonása a döntésekbe]

A szülőknek tájékoztatniuk kell gyermeküket az őt érintő döntésekről, biztosítaniuk kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermekük a döntések előkészítése során véleményt nyilváníthasson, törvényben meghatározott esetben szüleivel közösen dönthessen. A szülőknek a gyermek véleményét – korára, érettségére tekintettel – megfelelő súllyal figyelembe kell venniük.

4:158. § [A szülői felügyelet korlátozásának kivételessége]

A szülő felügyeleti jogának gyakorlását a bíróság vagy más hatóság törvényben meghatározott, kivételesen indokolt esetben, olyan mértékben korlátozhatja vagy vonhatja el, amely a gyermek érdekének biztosításához szükséges.

XVII. Fejezet

A szülői felügyelet tartalma

1. A gyermek nevének meghatározása

4:159. § [A gyermek nevének meghatározása]

(1) A gyermek – szüleinek megállapodása szerint – apjának vagy anyjának születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli. Ha a szülők nem kötöttek házasságot, a gyermek nem viselheti az anyja más személlyel kötött házassága folytán viselt nevét, ha azt az anya a házasságra utaló toldással viseli. A gyermek családi névként szüleinek összekapcsolt családi nevét is viselheti, akkor is, ha a szülők a házasságkötés után családi nevüket nem kapcsolták össze vagy a szülők nem kötöttek házasságot. A gyermek családi neve legfeljebb kéttagú lehet.

(2) A házasságban élő szülők valamennyi, a házasság fennállása alatt született közös gyermekének kizárólag azonos családi neve lehet, kivéve, ha a szülők a házasság fennállása alatt családi nevüket módosították. Közös házassági nevet viselő házastársak gyermeke a szülők közös házassági nevét viselheti. Ha a szülők egyike viseli házassági névként kettőjük összekapcsolt családi nevét, a gyermek – a szülők megállapodása alapján – a másik szülő házasságra utaló toldást nem tartalmazó nevét vagy a szülők összekapcsolt családi nevét viseli.

(3) Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek az anyja születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli, kivéve, ha az anya a férje teljes nevét vagy családi nevét a házasságra utaló toldással viseli.

(4) Az anya a gyámhatóságnál kezdeményezheti, hogy a születési anyakönyvbe kiskorú gyermeke apjaként képzelt személyt jegyezzenek be. Az anya a képzelt személy apaként való bejegyzésére irányuló eljárás során dönthet arról, hogy a gyermek a továbbiakban a képzelt apa családi nevét viseli. Erre vonatkozó nyilatkozata hiányában a gyermek az anya családi nevét viseli tovább.

(5) Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek a nagykorúvá válását követően kérheti, hogy a születési anyakönyvbe – ha arra korábban nem került sor – apjaként képzelt személyt jegyezzenek be, és kezdeményezheti a korábban bejegyzett képzelt apa nevének törlését is. Ebben az esetben arról is nyilatkozhat, hogy a továbbiakban viselni kívánja-e a képzelt apa családi nevét.

(6) A gyermek utónevét a szülők határozzák meg.

4:160. § [Gyámhatósági névmegállapítás]

(1) A gyámhatóság állapítja meg a gyermek nevét, ha

a) a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők a gyermek családi és utónevének meghatározásával kapcsolatos megállapodásukat a gyámhatóság felhívásától számítva harminc napon belül nem jelentik be; vagy

b) a gyermek mindkét szülője ismeretlen.

(2) A gyámhatóság állapítja meg a gyermek utónevét, ha a szülői felügyeleti jogot az aszülő gyakorolja, aki az anyakönyvvezető vagy a gyámhatóság felhívása ellenére a gyermek utónevét – a felhívás közlésétől számított harminc napon belül – nem határozza meg.

2. A gyermek gondozása és nevelése

4:161. § [A gyermek gondozása, lakóhelyének és tartózkodási helyének meghatározása]

(1) A szülők joga és kötelezettsége, hogy a gyermeket gondozzák, a gyermek megélhetéséhez és felnevelkedéséhez szükséges feltételeket biztosítsák.

(2) A szülők a saját háztartásukban kötelesek a gyermekük lakhatását biztosítani. A gyermek lakóhelye – ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik – a szülei lakása akkor is, ha a gyermek átmenetileg máshol tartózkodik.

(3) A szülő vagy a gyámhatóság a gyermek kiadását követelheti attól, aki a gyermeket jogtalanul tartja magánál.

(4) A tizenhatodik életévét betöltött gyermek a szülők lakóhelyét vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság jóváhagyásával a szülők beleegyezése nélkül elhagyhatja, ha az az érdekeivel nem ellentétes. A szülők lakóhelyének vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási hely elhagyása önmagában a szülői felügyeletet – a személyes gondozás és nevelés kivételével – nem érinti.

(5) A gyermek huzamos időn át – így tanulmányok folytatása, munkavállalás vagy más hasonló célból – önállóan vagy egyik szülőjével mindkét szülő egyetértésével tartózkodhat külföldön.

(6) A gyermek letelepedés céljából történő külföldre távozásához erre vonatkozó szülői engedély szükséges.

4:162. § [A gyermek nevelésének és életpályájának megválasztása]

(1) A szülők jogosultak a gyermek nevelésének módját megválasztani.

(2) A gyermek képességei figyelembevételével a szülők és a gyermek közösen döntenek el, hogy a gyermek milyen életpályára készüljön.

(3) Az életpálya kijelölésével és ezzel összefüggésben a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban a szülő és a gyermek között felmerülő vitában a gyámhatóság dönt.

4:163. § [A gyermekekkel tényleges családi kapcsolatban álló személy részvétele a gyermek gondozásában és nevelésében]

A gyermek gondozása, nevelése során egyes jogok és kötelezettségek gyakorlásában – a felügyeletet gyakorló szülő hozzájárulásával – részt vehet az a személy, akinek saját vagy a szülővel közös háztartásában a gyermek huzamos időn át nevelkedik.

3. A gyermek vagyonának kezelése

4:164. § [A gyermek vagyonának kezelői]

(1) A szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelezettsége, hogy gyermekük minden olyan vagyonát kezeljék, amely e törvény szerint nincs kivéve a kezelésük alól.

(2) Ha a gyermek azzal a kikötéssel kapott vagyont, hogy azt szülei nem kezelhetik, a gyámhatóság – a vagyont juttató személy javaslatának figyelembe vételével – a vagyon kezelésére gyámot rendel ki (a továbbiakban: vagyonkezelő gyám). Ha a vagyont juttató harmadik személy a vagyon kezeléséből az egyik szülőt zárta ki, a vagyont a vagyonkezelésre egyébként jogosult másik szülő kezeli.

4:165. § [A szülő egyedüli vagyonekezelői joga]

(1) A szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők kölcsönösen vagy külön-külön meghatalmazást adhatnak egymásnak arra vonatkozóan, hogy a gyermek vagyonát az egyik szülő a másik helyett kezelje. A meghatalmazás akkor érvényes, ha közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.

(2) A gyermek nevében eljáró szülőt a kisebb jelentőségű vagyonejogi szerződések megkötésénél jóhiszemű harmadik személyek olyannak tekinthetik, mint aki a másik szülő meghatalmazottjaként is eljár.

(3) Ha azt a gyermek érdekei indokolják, a gyámhatóság a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők közül kijelölheti azt a szülőt, aki a gyermek vagyonának kezelője.

4:166. § [A gyermek vagyonának és jövedelmének felhasználása]

(1) A szülők a gyermek vagyonából eredő jövedelemnek azt a részét, amely a vagyone terheinek kifizetése után fennmarad, a gyermek indokolt szükségleteire kötelesek fordítani.

(2) A szülők a gyermek eltartásának fedezése céljából a gyermek vagyonának állagát e törvénynek a gyermek tartására vonatkozó rendelkezései szerint vehetik igénybe.

(3) Ha a gyermek szülője háztartásában nevelkedik és keresménnyel rendelkezik, a szülő igényelheti, hogy a háztartás költségeihez megfelelő mértékben járuljon hozzá.

4:167. § [A szülő felelőssége a vagyonekezelésért]

(1) A szülők gyermekük vagyonát biztosítékkadás és számadás kötelezettsége nélkül kezelik.

(2) A szülők gyermekük vagyonának kezelése során a rendes vagyonekezelés szabályai szerint, ugyanazzal a gondossággal kötelesek eljárni, mint saját ügyeikben. Ha e kötelezettségüket szándékosan vagy súlyos gondatlanságból megszegik, az ezzel okozott kárt a szerződésen kívül okozott károk megtérítéséért való felelősség szabályai szerint kötelesek megtéríteni.

4:168. § [A szülők vagyonekezelői jogának korlátozása]

Ha a szülői felügyeletet gyakorló szülők gyermekük vagyonának kezelése tekintetében kötelességüket a gyermek érdekeit súlyosan sértő módon nem teljesítik, a gyámhatóság indokolt esetben

a) elrendelheti a gyermek pénzének és értéktárgyainak a gyámhatóság részére történő átadását, ha azokat a rendes vagyonekezelés szabályai szerint készen tartani nem kell;

b) a szülőket biztosítékkadásra kötelezheti;

c) a vagyonekezelést rendszeres felügyelete alá vonhatja;

d) kötelezheti a szülőket, hogy a vagyonekezelésről úgy adjanak számot, mint a gyám; illetve

e) a szülőktől a vagyonekezelés és a vagyoni ügyekben való képviselőlet jogát egyes vagyoni ügyekre vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve korlátozhatja vagy megvonhatja.

4:169. § [A gyermek vagyonának kiadása]

Ha a szülők vagyonekezelői joga megszűnik, kötelesek gyermekük vagyonát kiadni a nagykorú gyermeknek vagy annak, akinek kezelése alá a vagyone kerül.

4. A gyermek törvényes képvisellete

4:170. § [A gyermek törvényes képvisellete]

(1) A szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelezettsége, hogy gyermeküket személyi és vagyoni ügyeiben képviseljék.

(2) A vagyonkezelői joggal nem rendelkező szülő a gyermek vagyoni ügyeiben törvényes képviselőként nem járhat el.

4:171. § [A szülői törvényes képviselő kizártsága a jognyilatkozat személyessége miatt]

A szülő képviselői joga nem terjed ki a gyermeknek azokra a jognyilatkozataira, amelyeket jogszabály szerint kizárólag személyesen lehet megtenni.

4:172. § [A szülői törvényes képviselő kizártsága érdekellentét miatt]

(1) A szülő – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – nem képviselheti a gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű fél.

(2) Ha a gyermek ügyében a törvényes képviselőt gyakorló szülő törvény vagy a gyámhatóság rendelkezése, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság a gyermeknek eseti gyámot rendel.

(3) Eseti gyám kirendelését bármely érdekelt, bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van. A szülő eseti gyám kirendelése céljából köteles a gyámhatóságnak késelem nélkül bejelenteni, ha a (2) bekezdésben megjelölt okból az ügyben nem járhat el.

(4) Az eseti gyám az ügyben olyan jogkörrel jár el, mint a gyám.

XVIII. Fejezet

A szülői felügyelet gyakorlása

1. A szülők megállapodása a szülői felügyelet gyakorlásáról

4:173. § [A szülői felügyelet közös gyakorlása]

(1) A szülői felügyeletet a szülők – megállapodásuk vagy a gyámhatóság vagy a bíróság eltérő rendelkezése hiányában – közösen gyakorolják akkor is, ha már nem élnek együtt.

(2) A különélő szülőknek a közös szülői felügyelet gyakorlása során biztosítaniuk kell gyermekük kiegyensúlyozott életvitelét.

(3) Azonnali intézkedést igénylő esetben a szülő a gyermek érdekében – a másik szülő késelem nélkül történő értesítése mellett – közös szülői felügyelet esetén is önállóan dönthet.

4:174. § [A különélő szülők megállapodása a felügyeleti jogok megosztásáról és a közös szülői felügyeletről]

(1) A különélő szülők a szülői felügyelettel kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket egymás között megoszthatják, és megállapodhatnak abban is, hogy a szülői felügyeletet az egyikük gyakorolja. A szülők erre irányuló megállapodására utal, ha a gyermek hosszabb ideje háborítatlanul egyikük háztartásában nevelkedik.

(2) A házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben a szülők közös kérelmére a bíróság – a gyermek érdekét mérlegelve – a szülők közös szülői

felügyeletre és ezzel összefüggésben a gyermek lakóhelyére vagy a szülői felügyelet (1) bekezdés szerinti rendezésére vonatkozó egyezségét jóváhagyja vagy arról ítélettel határoz.

4:175. § [Döntés a közös szülői felügyelet gyakorlásával összefüggő vitában]

Ha a közös szülői felügyelet gyakorlása során a szülők valamely kérdésben nem tudnak megállapodni – a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdés kivételével – a gyámhatóság dönt.

2. A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése

4:176. § [A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése]

(1) A különélő szülők megállapodásának hiányában – kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból – a bíróság dönt arról, hogy a szülői felügyeletet melyik szülő gyakorolja.

(2) A bíróság a döntés során azt mérlegeli, hogy a gyermek testi, szellemi és erkölcsi fejlődése miként biztosítható a legkedvezőbbben.

4:177. § [A különélő szülő feljogosítása egyes szülői felügyeleti jogok gyakorlására]

(1) Ha a bíróság a szülői felügyelet gyakorlására az egyik szülőt jogosítja fel, a gyermekétől különélő szülő a szülői felügyeleti jogokat a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nem gyakorolhatja.

(2) A bíróság a gyermekétől különélő szülőt feljogosíthatja a gyermek gondozásával, nevelésével összefüggő egyes feladatok ellátására, és kivételesen a vagytonkezelés és a gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselő teljes körű vagy részleges gyakorlására. Ha a gyermek érdekei megkívánják, a gyermek sorsát érintő valamely lényeges kérdésben való döntés jogát a bíróság korlátozhatja vagy megvonhatja.

4:178. § [A gyermek elhelyezése harmadik személynél]

(1) Ha a szülői felügyeletnek a szülők által történő gyakorlása a gyermek érdekét veszélyezteti, a bíróság a gyermeket másnál is elhelyezheti, feltéve, hogy ez a személy a nála történő elhelyezést maga is kéri. Ebben az esetben ezt a személyt gyámul kell kirendelni, és a szülő felügyeleti joga szünetel.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bíróság a gyermeket elsősorban olyan személynél helyezi el, aki a gyermek gondozásában, nevelésében, a gyermek érdekeinek megfelelően már korábban részt vett.

4:179. § [A szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek elhelyezésének megváltoztatása]

(1) A szülői felügyelet gyakorlásának és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezésének megváltoztatása a bíróságtól akkor kérhető, ha azok a körülmények, amelyekben a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapult, utóbb lényegesen módosultak, és ennek következtében a megváltoztatás a gyermek érdekében áll. Nem hivatkozhat a körülmények megváltozása folytán a gyermek érdekére az a szülő, aki a változást felróható magatartásával maga idézte elő, így különösen, ha a gyermeket jogosulatlanul vette magához vagy tartja magánál.

(2) Ha a közös szülői felügyelet gyakorlása során a szülők már nem tudnak együttműködni, a közös szülői felügyeletet a bíróság bármelyik szülő kérelmére megszünteti.

4:180. § [A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése és a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése iránti per]

(1) A szülői felügyelet gyakorlásának rendezése, a felügyelet, az egyes felügyeleti jogok gyakorlásának megváltoztatása, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése és az elhelyezés megváltoztatása iránt a szülő és a gyámhatóság indíthat pert.

(2) A pert – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – a szülőnek a másik szülő ellen, a gyámhatóságnak mindkét szülő ellen meg kell indítania.

(3) A harmadik személynél történt elhelyezés megváltoztatása iránti pert az ellen a személy ellen kell megindítani, akinél a gyermeket elhelyezték.

(4) A bíróságnak az eljárása során – elháríthatatlan akadály esetét kivéve – mindkét szülőt meg kell hallgatnia. Indokolt esetben, vagy ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatnia a gyermeket is. Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek választása a fejlődését veszélyezteti.

4:181. § [Közvetítés a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben]

A bíróság indokolt esetben kötelezheti a szülőket, hogy a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – közvetítői eljárást vegyenek igénybe.

3. A gyermekétől különélő szülő jogai és kötelezettségei

4:182. § [A szülők együttműködési kötelezettsége]

A szülői felügyeletet gyakorló szülőnek és a gyermekétől különélő szülőnek a gyermek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – egymás családi életét, nyugalma tiszteletben tartva – együtt kell működniük.

4:183. § [A gyermekkel együttélő szülő tájékoztatási kötelezettsége]

A szülői felügyeletet gyakorló szülőnek a gyermek fejlődéséről, egészségi állapotáról, tanulmányairól a különélő szülőt megfelelő időközönként tájékoztatnia kell, és a különélő szülő érdeklődése esetén a gyermekkel kapcsolatos felvilágosítást meg kell adnia.

4:184. § [Közösen gyakorolt szülői felügyeleti jogok]

(1) A különélő szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben közösen gyakorolják jogaikat akkor is, ha a szülői felügyeletet a szülők megállapodása vagy a bíróság döntése alapján az egyik szülő gyakorolja, kivéve, ha a gyermekétől különélő szülő felügyeleti jogát a bíróság e tekintetben korlátozta vagy megvonta.

(2) A gyermek sorsát érintő lényeges kérdésnek tekintendő a kiskorú gyermek nevének meghatározása és megváltoztatása, a szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése, állampolgárságának megváltoztatása és iskolájának, életpályájának megválasztása.

(3) Ha a különélő szülők egyes, a (2) bekezdésben meghatározott, közösen gyakorolt felügyeleti jogosítványok tekintetében nem tudnak megegyezni, erről a gyámhatóság dönt.

4:185. § [A különélő szülő tájékoztatási kötelezettsége]

Ha a bíróság a gyermekétől különélő szülőt feljogosítja a gyermek gondozásával, nevelésével összefüggő egyes feladatok ellátására, a vagyonkezelés és a gyermek vagyoni ügyeiben a törvényes képviselőt gyakorlására, a szülői felügyeletet tekintetben a különélő szülő gyakorolja. A különélő szülő tevékenységéről a szülői felügyeletet egyébként gyakorló szülőt tájékoztatni köteles.

4:186. § [Közvetítés a gyámhatósági eljárásban]

A gyámhatóság, kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból, a szülői felügyeletet gyakorló szülő és a gyermekétől különélő szülő közötti megfelelő együttműködés kialakítása, a különélő szülő jogainak biztosítása – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – érdekében a szülők számára közvetítői eljárás igénybevételét rendelheti el.

4. A kapcsolattartás

4:187. § [A kapcsolattartás joga]

(1) A gyermeknek joga, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn. A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani.

(2) A gyermekétől különélő szülő – ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik – jogosult és köteles gyermekével kapcsolatot tartani.

(3) A szülőnek joga van gyermekével kapcsolatot tartani akkor is, ha a szülői felügyeleti joga szünetel, kivéve, ha a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt távoltató határozat hatálya alatt áll.

(4) Kivételesen indokolt esetben, a gyermek érdekében azt a szülőt is fel lehet jogosítani a gyermekkel való kapcsolattartásra,

a) akinek a szülői felügyeleti jogát a bíróság megszüntette;

b) aki hozzájárult gyermekének a másik szülő házastársa által történő örökbefogadásához; vagy

c) akinek szülői felügyeleti joga a gyermek ismeretlen személy által történő örökbefogadásához adott hozzájárulásával vagy azért szűnt meg, mert a szülő a gyermeket – annak érdekében, hogy más nevelje fel, személyazonosságának feltárása nélkül – egészségügyi intézményben, arra kijelölt helyen hagyja, a gyermekért hat héten belül nem jelentkezik, és a gyermek örökbefogadására nem került sor.

(5) A (4) bekezdés szerinti esetben a szülőnek a gyermekkel való kapcsolattartásra való feljogosításáról a szülői felügyeletet megszüntető bíróság vagy – ha a gyermeket tartós nevelésbe vették – a gyámhatóság dönt.

4:188. § [Kapcsolattartásra jogosult más hozzátartozók]

(1) A kapcsolattartásra a nagyszülő, a testvér és – ha a szülő és a nagyszülő nem él vagy a kapcsolattartásban tartósan akadályozva van, vagy a kapcsolattartási jogát önhibájából nem gyakorolja – a gyermek szülőjének testvére és szülőjének házastársa is jogosult.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott személyek kapcsolattartási jogát nem érinti az, ha az a házasság, amelyből az örökbe fogadott gyermek származik, a gyermek szülőjének halála folytán szűnt meg, és a házastárs a másik házastárs korábbi házasságából származó gyermekét fogadja örökbe.

(3) A kapcsolattartásra – ha a gyermek hosszabb időn keresztül a háztartásában nevelkedett – kérelmére feljogosítható a volt mostoha szülő, nevelőszülő, gyám és az is, akinek a gyermekre vonatkozó apasági vélemét a bíróság megdöntötte.

4:189. § [A kapcsolattartási jog tartalma]

(1) A kapcsolattartási jog magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttléte, és kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására.

(2) A kapcsolattartás joga – ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik – az (1) bekezdésben foglalt keretek között kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is.

(3) A gyermek elvitelével felmerülő kiadások – ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik – a kapcsolattartásra jogosultat terhelik.

4:190. § [A kapcsolattartás rendezése]

(1) A kapcsolattartásról a házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben a szülők egyezsége köthetnek; egyezségük hiányában a kapcsolattartásról – kérelemre vagy a gyermek érdekében hivatalból – a bíróság dönt. Ha házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti per nincs folyamatban, a kapcsolattartásról a szülők megegyezésének hiányában a gyámhatóság dönt. A döntés előtt az érdekelteket és az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket meg kell hallgatni.

(2) A kapcsolattartásról a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek korának, egészségi állapotának, életkörülményeinek, a szülők személyes körülményeinek és az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vételével rendelkezik.

(3) A kapcsolattartásra vonatkozó határozatban rendelkezni kell a kapcsolattartás gyakoriságáról, időtartamáról, folyamatos vagy időszakos voltáról, arról, hogy felügyelt kapcsolattartásra kerül-e sor, továbbá a gyermek átadásának és visszaadásának helyéről, idejéről és módjáról, a kapcsolattartás elmaradására vonatkozó értesítési kötelezettségről és az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról.

(4) Ha a kapcsolattartás kérdésében a bíróság döntött, a kapcsolattartás megváltoztatását a határozat jogerőre emelkedésétől számított két éven belül a bíróságtól lehet kérni.

4:191. § [Tájékoztatási kötelezettség; az elmaradt kapcsolattartás pótlása]

(1) A kapcsolattartást akadályozó körülményekről a felek kérelem nélkül kötelesek tájékoztatni egymást.

(2) A jogosultnak fel nem róható okból elmaradt kapcsolattartást a legközelebbi megfelelő időpontban, de legkésőbb hat hónapon belül pótolni kell.

4:192. § [Felelősség a kapcsolattartás akadályozásáért, szabályainak megszegéséért]

(1) Ha a kapcsolattartásra jogosult vagy kötelezett személy a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozza vagy szabályait megszegi, az ezzel okozott kárt köteles a másik félnek megtéríteni.

(2) A gyámhatóság kérelemre kötelezi a kapcsolattartást kellő indok nélkül akadályozó, a kapcsolattartás szabályait megszegő felet a kapcsolattartás akadályozása, szabályainak megszegése folytán keletkezett igazolt költségek viselésére.

4:193. § [A kapcsolattartási jog korlátozása és megvonása]

A gyámhatóság vagy – házassági vagy szülői felügyelet rendezése iránti perben – a bíróság a felróható magatartást tanúsító szülő vagy más kapcsolattartásra jogosult személy kapcsolattartási jogát a gyermek érdekében korlátozhatja vagy megvonhatja.

4:194. § [A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása]

A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtásáról a gyámhatóság gondoskodik.

XIX. Fejezet

A szülői felügyeleti jog szünetelése és megszűnése

1. A szülői felügyeleti jog szünetelése

4:195. § [A szülői felügyeleti jog szünetelése]

(1) Szünetel a szülői felügyeleti jog, ha

- a)* a szülő cselekvőképtelen;
- b)* a kiskorú szülő korlátozottan cselekvőképes, kivéve a tizenhatodik életévét betöltött kiskorú szülő gondozási, nevelési jogát és kötelezettségét;
- c)* a szülő cselekvőképességében a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott;
- d)* a szülő ismeretlen helyen távol van vagy ténylegesen akadályozva van a szülői felügyelet ellátásában;
- e)* a gyámhatóság a gyermek családba fogadásához hozzájárult;
- f)* a szülő hathetes életkoránál fiatalabb gyermeke örökbefogadásához járult hozzá;
- g)* a gyermeket a gyámhatóság átmeneti nevelésbe vette;
- h)* a bíróság a gyermeket harmadik személynél helyezte el; vagy
- i)* a szülő a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozója sérelmére elkövetett cselekmény miatt elrendelt távoltartó határozat hatálya alatt áll.

(2) Az életközösség fennállása alatt szünetel a szülői felügyeleti joga annak a szülőnek, aki együtt él a szülői felügyelettől megfosztott másik szülővel.

(3) A szülői felügyelet megszüntetése vagy a szülői felügyelet rendezése iránti per jogerős befejezéséig szünetel a szülői felügyeleti joga annak a szülőnek, akinek a gyermekét a gyámhatóság ideiglenes hatállyal a különélő másik szülőnél, más személynél vagy intézményben helyezte el.

2. A családbafogadás

4:196. § [A családbafogadás]

(1) A szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők vagy a szülői felügyeletet gyakorló szülő kérelmére – a különélő másik szülő meghallgatásával – a gyámhatóság hozzájárulhat ahhoz, hogy a szülő egészségi állapota, indokolt távolléte vagy más családi ok miatt a gyermeket más, általa megnevezett család átmenetileg befogadja, gondozza és nevelje, feltéve, hogy a családbafogadás a gyermek érdekében áll.

(2) A gyámhatóság a családbafogadáshoz akkor járul hozzá, ha a családba fogadó szülő személyisége és körülményei alapján alkalmas a gyermek gondozására, nevelésére, a gyámság ellátására, és e feladatok ellátását maga is vállalja.

(3) A családba fogadó szülőt vagy szülőket a gyámhatóság gyámul rendeli.

4:197. § [A szülő jogai és kötelezettségei családbafogadás esetén]

- (1) A családbafogadás ideje alatt a szülő szülői felügyeleti joga szünetel.
- (2) A szülőt megilleti a kapcsolattartás joga és a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való együttes döntési jog.
- (3) Különösen indokolt esetben a gyámhatóság a szülőt feljogosíthatja a vagyonnevelés és a gyermek vagyoni ügyében a törvényes képviselő jogával.
- (4) A családbafogadás a szülő tartási kötelezettségét nem érinti.

4:198. § [A családbafogadás felülvizsgálata]

- (1) A családbafogadás feltételeinek fennállását a gyámhatóság évente felülvizsgálja.
- (2) A családbafogadást a gyámhatóság megszünteti, ha azt a szülő vagy a családba fogadó szülő kéri, vagy ha annak fenntartása a gyermek fejlődését veszélyezteti.

3. A szülői felügyeleti jog megszűnése, megszüntetése és visszaállítása

4:199. § [A szülői felügyeleti jog megszűnése]

- (1) Megszűnik a szülői felügyeleti jog
  - a) a gyermek nagykorúvá válásával;
  - b) a gyermek örökbefogadásával, kivéve, ha a gyermeket a szülő házastársa fogadja örökbe;
  - c) a szülőnek a gyermek örökbefogadásához adott hozzájárulásával, vagy ha a gyermek örökbefogadásához a szülő a gyermek hathetes korát megelőzően járult hozzá, a gyermek hathetes korának elérésekor, kivéve, ha a szülő a hozzájáruló nyilatkozatot visszavonta; vagy
  - d) ha a szülő a gyermeket annak érdekében, hogy más nevelje fel – személyazonosságának feltárása nélkül – egészségügyi intézmény arra kijelölt helyén hagyja, és a gyermekért hat héten belül nem jelentkezik.
- (2) Ha a szülői felügyeletet a szülők közösen gyakorolják, az egyik szülő halála esetén a szülői felügyelet a túlélő szülőt illeti meg.
- (3) Ha az a szülő hal meg, aki a szülői felügyeletet vagy annak egyes részjogosítványait egyedül gyakorolta, a felügyelet a túlélő szülőt illeti meg, feltéve, hogy nem áll a szülői felügyelet megszüntetését kimondó ítélet hatálya alatt.
- (4) Ha a szülői felügyeleti jog a (3) bekezdés alapján a túlélő szülőt illeti meg, a gyámhatóság felhívja őt a szülői felügyeleti jogok gyakorlására. Nem hívható fel a szülői felügyeleti jogok gyakorlására a túlélő szülő, ha szülői felügyeleti joga cselekvőképtelensége, kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképessége, cselekvőképességének a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében való részleges korlátozottsága, ismeretlen helyen való tartózkodása vagy a szülői felügyelet ellátásában való tényleges akadályoztatottsága miatt szünetel, vagy ha az a gyermek érdekével nyilvánvalóan ellentétben áll.

4:200. § [A szülői felügyeleti jog bírósági megszüntetése]

- (1) A bíróság megszünteti a szülői felügyeletet, ha
  - a) a szülő felröható magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését súlyosan sérti vagy veszélyezteti; vagy
  - b) a gyermeket más személynél helyezték el vagy átmeneti nevelésbe vették, és a szülő a gyermek elhelyezésére vagy az átmeneti nevelésbe vételre okot adó magatartásán, életvitelén, körülményein önhibájából nem változtat.

(2) Ha a szülőt a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélte, a bíróság a szülői felügyeletet a szülő valamennyi gyermeke tekintetében megszüntetheti. A bíróság rendelkezhet úgy, hogy a megszüntető határozat hatálya kihat a később született gyermekekre is.

(3) Aki szülői felügyeletet megszüntető jogerős ítélet hatálya alatt áll, nem fogadhat örökbe, nem viselhet gyámságot, gyermek nála nem helyezhető el és – a bíróság vagy a gyámhatóság eltérő rendelkezésének hiányában – nincs joga arra, hogy gyermekével kapcsolatot tartson.

4:201. § [A szülői felügyeleti jog bírósági visszaállítása]

A bíróság a jövőre nézve visszaállítja a szülői felügyeletet, ha az az ok, amely miatt azt megszüntették, már nem áll fenn, és nincs egyéb olyan ok sem, amely a megszüntetésre alapul szolgálna.

4:202. § [A szülői felügyeleti jog megszüntetése és visszaállítása iránti per indítására jogosultak és a per alperesei]

(1) A szülői felügyelet megszüntetése iránt a másik szülő, visszaállítása iránt bármelyik szülő indíthat pert. Mindkét esetben perindításra jogosult a gyermek, a gyámhatóság és az ügyész is.

(2) A szülői felügyelet megszüntetése és visszaállítása iránt a korlátozottan cselekvőképes kiskorú személy és a cselekvőképességében a szülői felügyeleti jogok gyakorlása tekintetében részlegesen korlátozott szülő a pert – törvényes képviselője hozzájárulásával – személyesen indíthatja meg. A cselekvőképtelen szülő és gyermek nevében a pert a gyámhatóság hozzájárulásával a törvényes képviselő indíthatja meg.

(3) A szülői felügyelet megszüntetése iránt a pert az ellen a szülő ellen kell megindítani, akinek szülői felügyeletét meg kívánják szüntetni. A szülői felügyelet visszaállítása iránt az ellen kell pert indítani, akinek keresete folytán a bíróság a szülői felügyeletet megszüntette; ha a szülői felügyelet visszaállítását ő kéri, a pert a másik szülő ellen kell megindítani. Ha az a személy, aki ellen a pert meg kellene indítani, már nem él, a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

(4) A szülői felügyelet megszüntetése és az annak visszaállítása iránt indított perben hozott ítélet mindenkivel szemben hatályos.

XV. Cím

A rokонтartás

XX. Fejezet

A rokонтartás közös szabályai

4:203. § [A rokонтartásra való jogosultság]

(1) Rokonaival szemben az jogosult tartásra, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, és akinek tartásra kötelezhető házastársa, volt házastársa vagy volt élettársa nincs.

(2) Érdemtelen a tartásra az a nagykorú, aki a tartásra kötelezettel vagy vele együtt élő hozzátartozójával szemben olyan súlyosan kifogásolható magatartást tanúsít vagy olyan életvitelt folytat, amely miatt tartása a kötelezettől – figyelemmel a jogosult és a kötelezett kapcsolatának jellegére és a kötelezett magatartására is – nem várható el.

(3) Ha a szülő a tartási, gondozási és nevelési kötelezettségének eleget tett, a gyermek a vele szemben tanúsított kirívóan súlyos magatartás esetén hivatkozhat a szülő érdemteleniségére.

4:204. § [A tartási képesség]

Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, nem köteles mást eltartani, aki ezáltal saját szükséges tartását vagy a tartás sorrendjében a jogosultat megelőző személy tartását veszélyeztetné.

4:205. § [A tartásra kötelezettek köre és a tartási kötelezettség sorrendje]

(1) A tartási kötelezettség – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – az egyenesági rokonokat terheli egymással szemben.

(2) Tartási kötelezettsége áll fenn elsősorban a szülőnek a gyermekével és a gyermeknek a szülőjével szemben.

(3) Ha a tartásra jogosult gyermeknek tartásra kötelezhető szülője nincs, eltartása távolabbi felmenőire hárul.

(4) Ha a tartásra jogosult szülőnek nincs gyermeke, távolabbi leszármazói kötelesek őt eltartani.

(5) A tartásra jogosulthoz a leszármazás rendjében közelebb álló rokon tartási kötelezettsége a távolabbi rokonét megelőzi.

(6) A tartásra szoruló személy nem érvényesíthet tartási igényt rokonával szemben arra hivatkozva, hogy tartási jogosultságát érdemtelenége miatt a tartás sorrendjében közelebb álló rokonával szemben nem érvényesíthetné.

4:206. § [A testvértartás]

Azt a kiskorút, akinek tartásra kötelezhető egyenes ági rokona nincs, nagykorú testvére köteles eltartani feltéve, hogy ezt saját maga, házastársa, élettársa és tartásra rászoruló egyenes ági rokonai szükséges tartásának veszélyeztetése nélkül képes teljesíteni.

4:207. § [A mostohagyermek tartása]

(1) A házastárs köteles háztartásában eltartani a vele együtt élő házastársának olyan, tartásra szoruló kiskorú gyermekét (a továbbiakban: mostohagyermek), akit házastársa az ő beleegyezésével hozott a közös háztartásba.

(2) A mostohaszülő tartási kötelezettsége nem érinti a vér szerinti szülő tartásdíjfizetési kötelezettségét.

4:208. § [A mostohaszülő és a nevelőszülő tartása]

(1) A mostohagyermek a tartásra szoruló mostohaszülőjét akkor köteles eltartani, ha a mostohaszülő az ő eltartásáról hosszabb időn át gondoskodott.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt feltételekkel köteles eltartani a nevelt gyermek azt a személyt, aki róla saját háztartásában hosszabb időn át ellenszolgáltatás nélkül gondoskodott, és nem vérszerinti-, örökbefogadó- vagy mostohaszülője (a továbbiakban: nevelőszülő).

4:209. § [A tartásra jogosultság sorrendje a vér szerinti és a tényleges családi kapcsolatokban]

Tartásra jogosult

a) a vér szerinti gyermek, a mostoha- és a nevelt gyermek egysorban; illetve

b) a vér szerinti szülő és – ha a jogi feltételek egyébként fennállnak – a mostohaszülő és a nevelőszülő egysorban.

4:210. § [A tartási kötelezettség megoszlása]

(1) Több egysorban kötelezett között a tartási kötelezettség a kereseti, jövedelmi, vagyoni viszonyaik és teljesítőképességük arányában oszlik meg.

(2) Ha a tartásra köteles személy a tartás alól mentesül, a rá eső tartás a vele egy sorban álló kötelezettekre, ilyen személyek hiányában a sorban utánuk következő kötelezettekre hárul.

(3) Annak a tartásra kötelezettnek a javára, aki a tartásra jogosultat személyesen gondozza, az ezzel járó tevékenységet és egyéb terhet a tartási kötelezettség megállapításánál figyelembe kell venni.

4:211. § [A tartásra való jogosultság sorrendje]

(1) Ha valaki több jogosult eltartására köteles és mindegyiket nem képes eltartani, a jogosultság sorrendjében

a) a kiskorú gyermek a nagykorú gyermeket;

b) a gyermek a házastársat, a volt házastársat és a volt élettársat;

c) a házastárs, a volt házastárs és a volt élettárs – egymással egysorban – a szülőt;

d) a szülők – egymással egysorban – a többi rokont; és

e) a többi rokon közül a leszármazó a felmenőt és a leszármazás rendjében a közelebbi rokon a távolabbat megelőzi.

4:212. § [Eltérés a sorrendtől]

A bíróság kérelemre, indokolt esetben a tartásra való jogosultság és a tartási kötelezettség sorrendjétől eltérhet.

4:213. § [A tartás mértékének és módjának meghatározása]

A tartás mértékére és módjára vonatkozóan elsősorban a jogosult és a kötelezett megállapodása az irányadó. Megállapodás hiányában a jogosult a tartás bírósági megállapítását kérheti.

4:214. § [A tartás mértéke]

(1) A bíróság a tartás mértékét a jogosult indokolt szükségletei és a kötelezett teljesítőképessége alapján állapítja meg.

(2) A jogosult indokolt szükségletei körében megélhetésének indokolt költségeit kell figyelembe venni.

(3) A leszármazó és a kiskorú testvér eltartása a nevelés és a szükséges taníttatás költségeinek viselésére is kiterjed.

(4) Az idős kora, betegsége, fogyatékossága vagy más ok miatt gondozásra szoruló rokon tartásának kötelezettsége a gondozásának és ápolásának költségeire, továbbá az azokkal kapcsolatos más szükséges szolgáltatásokra is kiterjed.

(5) Ha a jogosult a tartásra részben szorul rá, tartás-kiegészítés illeti meg. Ha a jogosult rászorultsága teljes, de a tartására elsősorban köteles rokonai nem képesek az indokolt szükségleteinek megfelelő tartást nyújtani, a sorban következő kötelezettektől kérhet tartás-kiegészítést.

(6) A kötelezettel szemben érvényesíthető összes tartási igény a jövedelme felét nem haladhatja meg.

4:215. § [A tartás módja]

(1) A tartást a kötelezett – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – elsősorban pénzben szolgáltatja (a továbbiakban: tartásdíj).

(2) Bármelyik fél kérelmére a bíróság a tartás szolgáltatásának más módját is elrendelheti, ha az a felek körülményeire tekintettel indokolt, és az ellen a másik fél nem tiltakozik.

(3) A tartásdíjat időszakonként előre kell fizetni.

4:216. § [A tartásdíj megállapítása]

A tartásdíjat határozott összegben kell megállapítani. A bíróság ítéletében úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente, a következő év január 1. napjától a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves fogyasztói árindex növekedésének mértékével – külön intézkedés nélkül – módosul.

4:217. § [Tartással kapcsolatos per]

(1) A kiskorút illető tartás iránt a kiskorú érdekében a gyámhatóság, a szülőt illető tartás iránt a szülő érdekében – egyetértésével – a járási hivatal is indíthat pert.

(2) Az a tartásra kötelezett rokon, aki a jogosult tartásáról maga gondoskodik vagy őt gondozza, a többi kötelezett ellen saját jogán pert indíthat.

(3) Tartási követelést hat hónapnál régebbi időre bírósági úton akkor lehet visszamenőlegesen érvényesíteni, ha a jogosult a követelés érvényesítésével alapos ok miatt késlekedett. Három évnél régebbi időre tartási követelést nem lehet bírósági úton érvényesíteni.

4:218. § [A tartás időtartama]

(1) A tartás teljesítését a bíróság határozatlan időre rendeli el.

(2) A tartás határozott időtartamra vagy meghatározott feltétel bekövetkeztéig is megállapítható, ha feltehető, hogy a jogosult rászorultsága meghatározott idő elteltével vagy a feltétel bekövetkeztével megszűnik.

4:219. § [A tartás mértékének vagy szolgáltatása módjának módosítása]

(1) Ha a felek megállapodásán vagy a bíróság ítéletén alapuló tartás megállapításának alapjául szolgáló körülményekben olyan változás következett be, hogy a tartás változatlan teljesítése valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti, a tartás mértékének vagy szolgáltatása módjának a megváltoztatását lehet kérni. Nem kérheti a megállapodáson alapuló tartás megváltoztatását az a fél, akinek a körülmények megváltozásának lehetőségével a megállapodás időpontjában számolnia kellett vagy akinek a körülmények megváltozása felróható.

(2) A tartásra kötelezett járandóságát folyósító szerv vagy személy a jogosultat – kérelmére – köteles tájékoztatni a kötelezett munkabérének és egyéb juttatásának összegéről.

4:220. § [A tartási kötelezettség megszüntetése]

(1) Az a személy, akinek a kezéhez a tartásdíjat folyósítják, köteles – a kötelezett egyidejű értesítése mellett – a bíróságnak bejelenteni, ha a jogosult tartásra való rászorultsága megszűnt. Az e kötelezettségének elmulasztásából eredő kárért a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint felel. A bejelentést követően a bíróság a tartási kötelezettséget peres eljárás lefolytatása nélkül szünteti meg.

(2) A kötelezett a tartás megszüntetését kérheti, ha a körülmények megváltozása folytán a tartási kötelezettségének alapjául szolgáló feltételek nem állnak fenn, vagy a jogosult elmulasztotta az (1) bekezdés szerinti bejelentési kötelezettségét.

4:221. § [A tartáshoz való jog és a tartási kötelezettség megszűnése]

(1) A tartáshoz való jog megszűnik a jogosult halálával, a határozott idő elteltével vagy a feltétel bekövetkeztével.

(2) A tartási kötelezettség a kötelezett halálával megszűnik. A kötelezett haláláig esedékessé vált és meg nem fizetett tartásdíj – az örökhagyó tartozásaiért fennálló felelősség szabályai szerint – átszáll az örökösre.

XXI. Fejezet

A kiskorú gyermek tartása

4:222. § [A rokontartás szabályainak alkalmazása]

A szülőknek a kiskorú gyermekükkel szemben fennálló tartási kötelezettségére a rokontartás közös szabályait az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni

4:223. § [A rászorultság vétele]

A kiskorú gyermek tartásra való rászorultságát vélelmezni kell. Ez a vélelem a gyermek nagykorúságának betöltése után is – legfeljebb a huszadik életévének betöltéséig – érvényesül, ha a gyermek középfokú iskolai tanulmányokat folytat.

4:224. § [A szülő tartási kötelezettsége]

(1) A kiskorú gyermek tartására a szülő a saját szükséges tartásának korlátozásával is köteles. Ezt a rendelkezést nem kell alkalmazni, ha a gyermek indokolt szükségleteit munkával szerzett keresménye vagy vagyonának jövedelme fedezi, vagy a gyermeknek tartásra kötelezhető más egyenes ági rokona van.

(2) Ha a gyermek tartása az (1) bekezdés alapján nem biztosítható, a gyámhatóság engedélyezheti, hogy a szülők a tartás költségeinek fedezésére a gyermek vagyonának állagát – meghatározott részletekben – igénybe vegyék.

4:225. § [A gyermektartás módja]

(1) A gyermeket gondozó szülő a tartást természetben, a különélő szülő elsősorban pénzben teljesíti (a továbbiakban: gyermektartásdíj).

(2) A szülő akkor is kötelezhető gyermektartásdíj fizetésére, ha a gyermek az ő háztartásában él, de tartásáról nem gondoskodik.

4:226. § [A szülők megegyezése a gyermektartásról]

(1) A gyermektartásdíj mértéke és megfizetésének módja tekintetében elsősorban a szülők megállapodása irányadó.

(2) A szülők megállapodhatnak abban is, hogy a gyermekétől különélő szülő a tartási kötelezettségének megfelelő vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával tesz eleget. A megállapodás akkor érvényes, ha abban meghatározzák azt az időszakot, amelynek tartamára a juttatás a tartást fedezi, és azt a gyámhatóság vagy perbeli egyezség esetén a bíróság jóváhagyja.

(3) A (2) bekezdés szerinti megállapodás ellenére a bíróság akkor ítélt meg tartásdíjat, ha az a körülmények előre nem látható, lényeges változása miatt a gyermek érdekében vagy valamelyik fél súlyos érdeksérelmének elhárítása miatt indokolt.

4:227. § [A gyermektartásdíj bírósági megállapítása]

(1) A gyermektartásdíjról a szülők megegyezésének hiányában a bíróság dönt.

(2) A gyermektartásdíj megállapítása során figyelembe kell venni:

a) a gyermek indokolt szükségleteit;

- b) mindkét szülő jövedelmi viszonyait és vagyoni helyzetét;
  - c) a szülők háztartásában eltartott más – saját, mostoha vagy nevelt – gyermeket és azokat a gyermekeket, akikkel szemben a szülőket tartási kötelezettség terheli;
  - d) a gyermek saját jövedelmét; és
  - e) a gyermeknek és rá tekintettel az őt nevelő szülőnek juttatott gyermekvédelmi, családtámogatási, társadalombiztosítási és szociális ellátásokat.
- (3) A gyermek indokolt szükségletei körébe tartoznak a megélhetéséhez, egészségügyi ellátásához, neveléséhez és taníttatásához szükséges rendszeres kiadások. Ha a gyermek érdekében olyan rendkívüli kiadás szükséges, amelynek fedezését a tartásdíj kellő előrelátás mellett sem biztosítja, a tartásra kötelezett e rendkívüli kiadás arányos részét is köteles megtéríteni.
- (4) A tartásdíj összegét gyermekenként általában a kötelezett átlagos jövedelmének tizenöt-huszonöt százalékában kell megállapítani. Az átlagos jövedelem megállapításánál rendszerint a kötelezettnek a kereset megindítását megelőző egy évi összes jövedelmére figyelemmel kell lenni.

XXII. Fejezet

A továbbtanuló nagykorú gyermek tartása

4:228. § [A rokontartásra és a kiskorú gyermek tartására vonatkozó szabályok alkalmazása]

A nagykorú gyermek tartására a rokontartás közös szabályait és a kiskorú gyermek tartására vonatkozó rendelkezéseket az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

4:229. § [A továbbtanuló nagykorú gyermek tartásra való jogosultsága]

(1) A továbbtanuló nagykorú, munkaképes gyermek a rászorultsági vélelem esetén kívül is jogosult a tartásra, ha szükséges tanulmányai indokolt időn belüli folytatása érdekében arra rászorul. A gyermeknek a szülőt a továbbtanulási szándékáról késedelem nélkül tájékoztatnia kell.

(2) Az (1) bekezdés szerinti tanulmánynak minősül az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés vagy tanfolyam, a felsőfokú végzettségi szintet biztosító alap- és mesterképzésben, valamint a felsőfokú szakképzésben folytatott tanulmányok folyamatos végzése. Nem érinti a tanulmányok folyamatosságát az a megszakítás, amely a jogosultnak nem róható fel.

(3) A szülő nem köteles nagykorú, továbbtanuló gyermekét eltartani, ha

- a) a gyermek a tartásra érdemtelen;
- b) a gyermek tanulmányi- és vizsgakötelezettségének rendszeresen, önhibájából nem tesz eleget; vagy
- c) ezáltal a szülő saját szükséges tartását vagy kiskorú gyermekének tartását veszélyeztetné.

(4) A nagykorú gyermek érdemtelen a tartásra akkor is, ha a tartásra kötelezettel kellő indok nélkül nem tart kapcsolatot.

(5) A szülő a huszonötödik életévét betöltött, továbbtanuló gyermekének tartására rendkívül indokolt esetben kötelezhető.

4:230. § [A tartásdíj mértéke]

A tartásdíj mértékének megállapításánál a továbbtanuló gyermek indokolt szükségleteit, saját jövedelmét, vagyoni helyzetét, a tanulmányai folytatásához jogszabály által

biztosított kedvezményeket, támogatásokat és a szülők teherbíró képességét kell figyelembe venni.

4:231. § [Tájékoztatási kötelezettség a tanulmányok folytatásáról]

A továbbtanuló gyermek képzését, tanulmányait biztosító intézmény a tartásdíj fizetésére kötelezett szülőt – kérelmére – köteles tájékoztatni a tanulmányok végzésének fennállásáról vagy megszűnéséről.

HATODIK RÉSZ

A GYÁMSÁG

XVI. Cím

A gyámrendelés

4:232. § [Gyámság alatt álló kiskorú]

Az a kiskorú, aki nem áll szülői felügyelet alatt, gyámság alá tartozik.

4:233. § [A gyám feladatköre]

A gyám – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a gyámsága alatt álló gyermek gondozója, nevelője, vagyonának kezelője és a gyermek törvényes képviselője.

4:234. § [A gyámrendelés szükségességének bejelentése]

(1) A kiskorú gyermek közeli hozzátartozója és az a személy, akinek a gondozásában a gyermek él, köteles a gyámhatóságnak késedelem nélkül bejelenteni, ha a kiskorú részére gyám kirendelése szükséges. A bíróság vagy más hatóság is köteles értesíteni a gyámhatóságot, ha hivatalos eljárása során tudomást szerez arról, hogy valamely kiskorú részére gyámot kell rendelni. A gyámrendelés szükségességét bárki bejelentheti.

(2) A gyámot a gyámhatóság hivatalból rendeli ki.

4:235. § [Nevezett gyám]

(1) A gyámság elsősorban azt illeti meg, akit a szülői felügyeletet gyakorló szülő közokiratban vagy végintézkedésben gyámul megnevezett. Ha a szülői felügyeletre egyaránt jogosult szülők eltérő gyámot neveztek meg, a gyermek érdekét mérlegelve a gyámhatóság határoz arról, hogy a gyámságot melyikük lássa el.

(2) A nevezett gyámot akkor lehet mellőzni, ha

a) a gyámságot nem vállalja;

b) e törvény szerint gyámságot nem viselhet;

c) a gyámság gyakorlásában akadályozva van; vagy

d) kirendelése a kiskorú érdekét veszélyeztetné.

4:236. § [Rendelt gyám]

(1) Nevezett gyám hiányában a gyámhatóság elsősorban a gyámság ellátására alkalmas közeli hozzátartozót rendel gyámul. Ha ilyen hozzátartozó nincs, a gyámhatóság más hozzátartozót vagy arra alkalmas személyt rendel gyámul, elsősorban azok közül, akik a gyermek gondozásában, nevelésében már korábban részt vállaltak.

(2) A gyámhatóság – a gyermekvédelmi gyámság kivételével – rendszerint minden kiskorú részére külön gyámot rendel. Azonos helyen nevelkedő testvérek részére gyámul ugyanazt a személyt kell kirendelni, ha az a kiskorúak érdekével nem ellentétes.

4:237. § [Az ítélőképes gyermek véleményének figyelembe vétele]

A gyámrendelés során az ítélőképessége birtokában lévő kiskorú gyermek véleményét – korára, érettségére tekintettel – megfelelő súllyal figyelembe kell venni. Nem rendelhető a tizennegyedik életévét betöltött gyermek gyámjává az, aki ellen a gyermek alapos okból, kifejezetten tiltakozik.

4:238. § [Kötelező gyámrendelés]

A gyermek gyámjává kell rendelni azt a személyt,

- a)* akinél a gyámhatóság a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezte;
- b)* akinél a bíróság a gyermeket elhelyezte; vagy
- c)* aki a gyermeket a gyámhatóság hozzájárulásával családba fogadta.

4:239. § [Gyermekvédelmi gyámság]

(1) Gyermekvédelmi gyámság alá tartozik az a gyermek, akit

- a)* átmeneti vagy tartós nevelésbe vettek; vagy
  - b)* ideiglenes hatállyal gyermekvédelmi nevelőszülőknél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben helyezték el, és szülője ellen a szülői felügyelet megszüntetése iránti per indult.
- (2) Gyermekvédelmi gyámság esetén a gyámságot vállaló és arra alkalmas gyermekvédelmi nevelőszülő rendelhető gyámul. A gyermek gyámjává kell rendelni annak a gyermekotthonnak a vezetőjét, ahol a gyámhatóság a gyermeket elhelyezte.
- (3) A gyámhatóság gyermekvédelmi gyámul hivatásos gyámot rendel ki, ha
- a)* az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek otthonában helyezte el;
  - b)* a gyermekvédelmi nevelőszülő a gyámságot nem vállalja; vagy
  - c)* a szülő hozzájárult gyermeke titkos örökbefogadásához, és a gyámhatóság a gyermeket ideiglenesen a leendő örökbefogadó szülőnél helyezte el.

4:240. § [Többes gyámrendelés]

(1) A gyermek részére kivételesen több gyám is rendelhető. Többes gyámrendelésre akkor kerülhet sor, ha

- a)* a gyermeket saját háztartásukban nevelő házastársak közösen vállalják a gyámságot;
- b)* a gyámság alá tartozó kiskorú két közeli hozzátartozója vállalja együttesen a gyámságot; vagy
- c)* a gyermek vagyonának kezelése és egyes más ügyeinek intézése különös szakértelmet igényel.

(2) A (1) bekezdés *c)* pontjában meghatározott esetben a gyámhatóságnak meg kell határoznia a gyámok feladatkörének pontos megosztását.

(3) Ha a gyám jogkörét túllépve jár el, jognyilatkozata harmadik személlyel szemben hatályos, de köteles a gyámsága alatt állónak a jognyilatkozattal okozott teljes kárát megtéríteni.

4:241. § [A gyámság viselésének feltételei]

- (1) Gyám lehet minden nagykorú személy, akivel szemben e törvényben meghatározott kizáró ok nem áll fenn, és személyében, körülményeiben alkalmas a gyámság ellátására.
- (2) Gyámul – a nevelőotthon vezetője és a hivatásos gyám kivételével – az rendelhető, aki a gyámi tisztséget vállalja.

4:242. § [Kizárás a gyámság viseléséből]

- (1) Nem rendelhető gyámul az a személy,
  - a)* aki cselekvőképességet érintő gondnokság alatt áll;

- b) aki szülői felügyeletet megszüntető vagy közügyektől eltiltó jogerős ítélet hatálya alatt áll;
- c) akinek szülői felügyeleti joga azért szünetel, mert gyermekét a gyámhatóság átmeneti nevelésbe vette;
- d) akinek a gyermekét tartós nevelésbe vették;
- e) akinek a gyermekét örökbefogadhatónak nyilvánították; vagy
- f) akit a szülői felügyelet gyakorlására jogosult szülő a gyámságból közokiratban vagy végrendeletben kizárt.
- (2) Ha a szülői felügyeletet gyakorló szülő azt a személyt zárta ki a gyámságból, akit a másik szülő gyámul nevezett, a kiskorú gyermek érdekeinek figyelembevételével a gyámhatóság dönti el, hogy melyik rendelkezés érvényesüljön.

XVII. Cím

A gyámság gyakorlása

4:243. § [A gyámság gyakorlása]

- (1) A gyám a gyermek érdekeinek megfelelően köteles a tevékenységét gyakorolni. A gyámnak a tevékenysége során biztosítani kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő kiskorú az őt érintő döntések előkészítésében részt vehessen, véleményt nyilváníthasson.
- (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a szülői felügyeletet gyakorló szülő jogaira és kötelezettségeire vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a gyám jogaira és kötelezettségeire.

4:244. § [A gyám jogkörének korlátai]

- (1) A gyám nem jogosult a gyermek nevének meghatározására vagy megváltoztatására, és nem adhat hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek örökbefogadásához.
- (2) A gyám jognyilatkozatainak érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha az a gyermek családi jogállására és az ezzel kapcsolatos perindításra vonatkozik.
- (3) A gyermekvédelmi gyám a gyermek gondozási helyét a gyámhatóság jóváhagyásával változtathatja meg.
- (4) Ha a gyermekvédelmi gyám hivatásos gyám, a gyermek gondozásával és nevelésével kapcsolatos feladatokat a gyermekvédelmi nevelőszülő, a gyermekotthon vagy a fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthona látja el.

4:245. § [A gyám vagyonkezeléssel kapcsolatos jogai és kötelezettségei]

- (1) A gyám köteles a gyermek pénzét és értéktárgyait – ha azokat a rendes vagyonkezelés szabályai szerint készen tartani nem kell – a gyámhatóságnak átadni.
- (2) Ha a gyermekvédelmi gyámságot gyermekvédelmi nevelőszülő látja el, a gyermek vagyonát akkor kezelheti és a gyermeket vagyoni ügyeiben akkor képviselheti, ha arra a gyámhatóság – kérésére – feljogosítja. A gyámhatóság vagyonkezelésre vonatkozó felhatalmazása a vagyon egészére vagy az ügyeknek meghatározott csoportjára vonatkozhat. Felhatalmazás hiányában a vagyonkezelésről az erre rendelt gyám gondoskodik.
- (3) A gyermekvédelmi nevelőszülő a (2) bekezdésben előírt felhatalmazás nélkül is megkötheti a gyermek képviseletében a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó szerződéseket.

4:246. § [Gyámhatósági felügyelet a gyám működése felett]

(1) A gyám a tevékenységét a gyámhatóság rendszeres felügyelete – gyermekvédelmi gyámság esetén az irányítása – alatt látja el. Tevékenységéről bármikor köteles felvilágosítást adni a gyámhatóságnak.

(2) A gyámhatóság a gyám jogkörét korlátozhatja, és intézkedéseit a gyermek érdekében – hivatalból, a gyámság alatt álló gyermek vagy közeli hozzátartozója kérelmére – meg is változtathatja. E tekintetben közeli hozzátartozónak minősül a szülő akkor is, ha a szülői felügyeleti joga szünetel.

(3) A gyámhatóság a gyámság alatt álló kiskorú fontosabb ügyeiben határozathozatal előtt köteles meghallgatni a gyámot, az ítélőképessége birtokában lévő kiskorú gyermeket és indokolt esetben a kiskorú közeli hozzátartozóit.

4:247. § [A gyám költségeinek és kiadásainak megtérítése]

(1) A gyermek megélhetését szolgáló juttatásokat – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a gyám részére kell folyósítani.

(2) A gyám a gyermek jövedelmét a gyermek szükséges tartására igénybe veheti. Ha a gyermeknek tartásra kötelezhető szülője nincs, a gyámhatóság engedélyezheti, hogy a gyám a tartás költségeinek fedezésére a gyermek vagyonának állagát – meghatározott részletekben – igénybe vegye.

(3) A gyám a gyámság ellátásával kapcsolatos indokolt kiadásainak, költségeinek megtérítését a gyermek jövedelméből igényelheti. Megfelelő jövedelem hiányában a kiadások, költségek megtérítéséről a gyámhatóság gondoskodik.

4:248. § [A gyám számadási kötelezettsége]

(1) A gyám a vagyonkezelésről – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – évenként köteles a gyámhatóságnak számot adni.

(2) Ha a gyámság alatt álló jövedelme nem haladja meg a jogszabályban meghatározott mértéket, a gyám számára – a gyermekvédelmi gyám kivételével – a gyámhatóság egyszerűsített számadást engedélyezhet. Ha a gyámságot közeli hozzátartozó látja el, a gyám az egyszerűsített számadási kötelezettség alól is mentesíthető.

(3) A gyámhatóság a gyámot az (1)-(2) bekezdésben meghatározott eseteken kívül indokolt esetben – hivatalból, a korlátozottan cselekvőképes gyámság alatt álló vagy hozzátartozója kérelmére – eseti számadásra kötelezheti.

XVIII. Cím

A gyámságnak és a gyám tisztségének megszűnése

4:249. § [A gyámságnak és a gyám tisztségének megszűnése]

(1) A gyámság megszűnik, ha a gyámság alatt álló meghal, szülői felügyelet alá kerül vagy nagykorúságát eléri.

(2) A gyám tisztsége megszűnik

a) a gyámság megszűnésével;

b) a gyám halálával;

c) a gyám felmentésével; vagy

d) a gyám elmozdításával.

4:250. § [A gyám felmentése]

(1) A gyámhatóság a gyámot felmenti, ha

a) a gyám fontos okból felmentését kéri;

- b)* a gyám alkalmatlannak bizonyul a gyámi tisztségre; vagy
  - c)* a kirendelést követően szerez a gyámhatóság tudomást olyan akadályról, vagy utólag keletkezik olyan akadály, amely miatt a gyám gyámságot nem viselhet.
- (2) A gyermekvédelmi gyámot a gyámhatóság akkor is felmenti, ha
- a)* a gyermek gondozási helyét megváltoztatja; vagy
  - b)* a gyermekotthon vezetőjének vezetői beosztása megszűnt.
- (3) A gyámhatóság kivételesen felmentheti a gyámot, ha a gyermek érdekében más személy gyámként való kirendelése indokolt.

4:251. § [A gyám elmozdítása]

- (1) A gyámhatóság a gyámot elmozdítja, ha a gyám jogaival visszaél, kötelességét elhanyagolja vagy olyan cselekményt követ el, amellyel a gyámsága alatt álló gyermek érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti vagy amely miatt a feladat ellátására méltatlanná válik.
- (2) Ha alaposan feltételezhető, hogy a gyámot el kell mozdítani, és a késelem veszéllyel járhat, a gyámhatóság a gyámot tisztségéből azonnali hatállyal felfüggeszti.

4:252. § [A gyám kötelezettségei a gyámi tisztség megszűnésekor]

- (1) A gyám tisztségének megszűnése után köteles a gyámhatóságnak működéséről jelentést, az általa kezelt vagyonról végszámadást előterjeszteni.
- (2) A gyám ellen számadási kötelezettsége alapján támasztható követelések a gyámot a vagyonkezelés alól felmentő határozat közlésétől számított egy év alatt évülnek el. Ha a követelés alapjául szolgáló ok később jutott az érdekelt tudomására, a határidőt a tudomásszerzéstől kell számítani, feltéve, hogy a követelés a rendes elévülés szabályai szerint még nem évült el.

4:253. § [A gyám kártérítési felelőssége]

A gyám a gyámsága alatt álló gyermeknek a vagyonkezelés során okozott kárért a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség általános szabályai szerint felel.

ÖTÖDIK KÖNYV

DOLOGI JOG

ELSŐ RÉSZ

A BIRTOK

I. Cím

A birtok és a birtokvédelem

I. Fejezet

A birtok. A birtok megszerzése és elvesztése

5:1. § [Birtokos]

- (1) Birtokos az, aki a dolgot sajátjaként vagy a dolog időleges birtokára jogosító jogviszony alapján hatalmában tartja.
- (2) Olyan birtokos mellett, aki a dolog időleges birtokára jogosító jogviszony alapján tényleges hatalmában tartja a dolgot (albirtokos), birtokosnak kell tekinteni azt is, akitől a tényleges hatalmat gyakorló a birtokát származtatja (főbirtokos).
- (3) Birtokos az is, akitől a dolog jogalap nélkül időlegesen más személy tényleges hatalmába került.

5:2. § [A birtok megszerzése]

A dolog birtokát megszerzi, akinek a dolog tényleges hatalmába jut.

5:3. § [Birtokátruházás]

- (1) A birtok átruházása a dolog feletti tényleges hatalomnak az erre irányuló megállapodás alapján való átengedésével valósul meg. A birtokátruházásra a szerződés létrejöttére és érvényességére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
- (2) A birtokátruházás a birtokos és a birtok megszerzőjének erre irányuló megállapodásával megvalósul, ha
  - a) a birtokot megszerző fél a dolgot albirtokosként már birtokában tartja; vagy
  - b) az átruházó fél a dolgot albirtokosként továbbra is birtokában tartja.
- (3) A birtokátruházás a birtokos dolog feletti tényleges hatalmának megszüntetésével megvalósul, ha ebben a birtokos és a birtok megszerzője megállapodnak.
- (4) Ha a dolog harmadik személy birtokában van, a birtokátruházás a dolog kiadása iránti igénynek a birtokot szerző félre való átruházásával megvalósul, ha ebben a birtokos és a birtokot szerző fél megállapodnak.

5:4. § [A birtok elvesztése]

- (1) A birtokot a birtokos elveszti, ha a dolog feletti tényleges hatalom gyakorlásával véglegesen felhagy, vagy ha a dolog birtokát más szerzi meg.
- (2) A birtok nem vész el azzal, hogy a birtokos a tényleges hatalom gyakorlásában időlegesen akadályoztatva van.
- (3) A birtokos halálával vagy jogutódlással való megszűnésével a dolog birtoka a hagyaték megnyílásával vagy a jogutódlással az örökösre vagy a jogutódra száll át. Az

örökös vagy a jogutód birtokosi helyzetét az örökhagyó vagy a más jogelőd birtokláshoz való jogcíme határozza meg.

II. Fejezet

A birtokvédelem

5:5. § [A birtokost megillető birtokvédelem]

- (1) A birtokost birtokvédelem illeti meg, ha birtokától jogalap nélkül megfosztják vagy birtoklásában jogalap nélkül háborítják (a továbbiakban: tilos önhatalom).
- (2) A birtokost a birtokvédelem mindenkivel szemben megilleti, annak kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg.
- (3) Az albirtokos jogcíme szerint részesül birtokvédelemben a főbirtokossal szemben.
- (4) Közös birtok esetén a birtokvédelem mindegyik birtokost önállóan megilleti, és bármelyik birtokos követelheti a dolog közös birtokba bocsátását.
- (5) A közös birtokosok egymással szemben a jogcímük szerint jogosultak birtokvédelemre.

5:6. § [Önhatalom]

- (1) A tilos önhatalom ellen a birtokos – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is felléphet.
- (2) Az elvesztett birtok visszaszerzése érdekében önhatalommal akkor lehet fellépni, ha a más birtokvédelmi eszköz igénybevételével járó időveszteség a birtokvédelmet meghiúsítaná.

5:7. § [Birtokper]

- (1) Tilos önhatalom esetén a birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését kérheti a bíróságtól.
- (2) A bíróság a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt. A békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.

5:8. § [Birtokvédelem a tényleges birtoklási helyzet alapján]

- (1) A birtokos egy éven belül a jegyzőtől is kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.
- (2) A jegyző elrendeli az eredeti birtokállapot helyreállítását és a birtoksértőt a birtoksértő magatartástól eltiltja; kivéve, ha nyilvánvaló, hogy az, aki birtokvédelmet kért, nem jogosult a birtoklásra vagy birtoklásának megzavarását túrni volt köteles. A jegyző – kérelemre – jogosult a hasznok, a károk és a költségek kérdésében is határozni.
- (3) A jegyző határozata ellen közigazgatási úton jogorvoslatnak helye nincs. Az a fél, aki a jegyző birtokvédelem kérdésében hozott határozatát sérelmesnek tartja, a határozat kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a bíróságtól a másik féllel szemben indított perben kérheti a határozat megváltoztatását.
- (4) A jegyzőnek a birtoklás kérdésében hozott határozatát a meghozatalától számított három napon belül végre kell hajtani. A keresetindításnak a jegyző által hozott határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, kivéve, ha a jegyző a hasznok, károk és költségek kérdésében is határozatot hozott, és az érdekelt fél ebben a kérdésben vagy a birtoklás kérdésében pert indított.
- (5) A bíróság elrendelheti a birtoklás kérdésében a jegyző által hozott határozat végrehajtásának felfüggesztését, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a határozat megváltoztatása várható.

II. Cím

Jogalap nélküli birtoklás

5:9. § [A jogalap nélküli birtokos helyzete és kiadási kötelezettsége]

(1) Aki jogalap nélkül van a dolog birtokában, köteles a dolgot a birtoklásra jogosultnak kiadni.

(2) A jogalap nélküli birtokos a dolog kiadását megtagadhatja, amíg a birtoklással kapcsolatosan őt megillető igényeket ki nem elégítik. Nem tagadhatja meg a dolog kiadását az, aki a dolgot bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton szerezte meg.

(3) A jogalap nélküli birtokos jogállására, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a megbízás nélküli ügyvitel szabályai irányadók.

5:10. § [A jogalap nélküli birtokos megtérítési igénye és elviteli joga]

(1) A jogalap nélküli birtokos követelheti a dologra fordított szükséges költségei megtérítését – a dolog fenntartásával rendszerint együtt járó kisebb kiadások kivételével – és elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat.

(2) A jogalap nélküli birtokos jóhiszemősége esetén a hasznokkal nem fedezett hasznos költségei megtérítését is követelheti, rosszhiszemősége esetén a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhet megtérítést.

(3) A jogalap nélküli birtokos az elvitel jogát az állag sérelme nélkül gyakorolhatja.

5:11. § [A dolog hasznainak kiadása és a jogalap nélküli birtokos felelőssége]

(1) A jogalap nélküli birtokos köteles a jogosultnak kiadni a dolog meglevő hasznait, kivéve, ha ellenszolgáltatás fejében jutott birtokához és jóhiszemű volt.

(2) A jóhiszemű jogalap nélküli birtokos az addig terjedő időre, amíg a birtokot tőle a jegyző vagy a bíróság előtt vissza nem követelik, az elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott hasznok értékének megtérítésére nem köteles, és a dologban bekövetkezett károkért nem felelős. A jóhiszemű jogalap nélküli birtokos a dolog visszakövetelése ellenére sem köteles azoknak az elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott hasznok értékének megfizetésére, amelyeket vélt jogának megfelelően a visszakövetelésig beszedett vagy beszedhetett volna, és nem felel azokért a károkért sem, amelyek a dologban vélt jogának gyakorlása következtében keletkeztek.

(3) A rosszhiszemű jogalap nélküli birtokos köteles megfizetni azoknak a hasznoknak az értékét, amelyeket elfogyasztott vagy beszedni elmulasztott, továbbá a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint köteles megtéríteni a dologban bekövetkezett mindazon károkat, amelyek a jogosultnál nem következtek volna be.

5:12. § [A jogalap nélküli birtokos joga a dolog értékesítésére és felhasználására]

(1) Ha a jogosult a dolgot megfelelő határidő alatt felszólításra nem szállítja el, és annak máshol való elhelyezése aránytalan nehézséggel vagy a költségek előlegezésével járna, a jogalap nélküli birtokos a dolgot értékesítheti vagy felhasználhatja.

(2) A gyorsan romló vagy az olyan a dolgot, amelynél a késedelem jelentős értékvesztéssel járna – ha lehetséges – értékesíteni kell vagy fel kell használni.

(3) Az értékesítésből befolyt összeg vagy a felhasznált dolog ellenértéke a jogosultat illeti meg.

(4) A jogalap nélküli birtokos helyzetére egyebekben a jogalap nélküli gazdagodás szabályait kell alkalmazni.

MÁSODIK RÉSZ
A TULAJDONJOG

III. Cím

A tulajdonjog általános szabályai

III. Fejezet

A tulajdonjog általában

5:13. § [A tulajdonjog]

- (1) A tulajdonost tulajdonjogának tárgyán – jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között – teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg.
- (2) A tulajdonost megilleti különösen a birtoklás, a használat, a hasznosítás, a hasznok szedésének és a rendelkezés joga.
- (3) A tulajdonosnak joga van minden jogosulatlan behatás kizárására.

IV. Fejezet

A tulajdonjog tárgyai

5:14. § [A dolog]

- (1) A birtokba vehető testi tárgy tulajdonjog tárgya lehet.
- (2) A dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre.
- (3) A dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.

5:15. § [Alkotórész]

A tulajdonjog kiterjed mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, illetve az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne.

5:16. § [Tartozék]

A tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges vagy azt elősegíti.

5:17. § [Az ingatlanon fennálló tulajdonjog terjedelme]

- (1) Az ingatlanon fennálló tulajdonjog a föld feletti légi térre és a föld alatti földtestre az ingatlan hasznosítási lehetőségeinek határáig terjed.
- (2) Az ingatlanon fennálló tulajdonjog a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki.

5:18. § [Az épület és a föld tulajdonjoga]

- (1) Az épület tulajdonjoga – ha az épület és a föld tulajdonosa eltérően nem állapodnak meg – a földtulajdonost illeti meg.
- (2) Az ingatlan tulajdonosa rendelkezhet úgy, hogy a földet és a rajta álló épületet önálló ingatlanokként jegyezzék be az ingatlan-nyilvántartásba.

5:19. § [A földhasználat szerződéses szabályozásának lehetősége a föld és az épület tulajdonosa között]

(1) Ha a földtulajdonos és az épület tulajdonosa az épület létesítésével és a föld használatával kapcsolatos jogait és kötelezettségeiket szerződésben szabályozzák, e szerződés harmadik személlyel szemben akkor hatályos, ha azt az ingatlan-nyilvántartásba feljegyezték.

(2) A földtulajdonos és az épület tulajdonosa megállapodhatnak abban, hogy az épület tulajdonosa az épületet a földtulajdonos hozzájárulásával idegenítheti el vagy terhelheti meg. Az épület tulajdonosa a föld tulajdonosától a hozzájárulás megadását követelheti, ha az elidegenítés vagy a terhelés az épület tulajdonosát terhelő kötelezettségek teljesítését vagy az épület létesítésének a szerződésben rögzített célját nem veszélyezteti.

5:20. § [Elővásárlási jog az épület és a föld elváló tulajdona esetén]

Ha a föld és a rajta álló épület tulajdonjoga elválík, a földtulajdonost az épületre, az épület tulajdonosát a földre elővásárlási jog illeti meg.

IV. Cím

A tulajdonjog tartalma és védelme

V. Fejezet

A birtokláshoz való jog

5:21. § [A birtoklás joga]

A tulajdonost megilleti a birtoklás joga és a birtokvédelem.

VI. Fejezet

A használat és a hasznok szedésének joga

1. Általános szabályok

5:22. § [Használat, hasznok szedése, terhek viselése és veszélyviselés]

A tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dolog hasznait szedni; viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

5:23. § [A dolog használatának általános magánjogi korlátja]

A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

2. Egyes szomszédjogok

5:24. § [A földtámasz joga]

A tulajdonos nem foszthatja meg a szomszédos épületet a szükséges földtámasztól anélkül, hogy más megfelelő rögzítésről ne gondoskodnék.

5:25. § [A szomszédos telek igénybevétele]

(1) Ha közérdekű munkálatok elvégzése, állatok befogása, az áthajló ágak gyümölcsének összegyűjtése, az ágak és gyökerek eltávolítása céljából vagy más fontos okból szükséges, a tulajdonos kártalanítás ellenében köteles a földjére való belépést megengedni.

(2) A tulajdonos a szomszédos földet kártalanítás ellenében használhatja, ha ez a földjén való építkezéshez, bontási, átalakítási vagy karbantartási munkálatok elvégzéséhez szükséges.

3. A használat különös esetei

5:26. § [A szükséghelyzet]

(1) Másnak életét, testi épségét vagy vagyonát közvetlenül fenyegető és más módon el nem hárítható veszély esetén a tulajdonos köteles tűrni, hogy dolgát a veszély megszüntetése céljából a szükséges mértékben igénybe vegyék, felhasználják vagy abban kárt okozzanak. Más vagyonát fenyegető veszély esetén ez a kötelezettség a tulajdonost akkor terheli, ha a fenyegető kár előreláthatóan jelentős mértékben meghaladja azt a kárt, amely a tulajdonost a behatás következtében érheti.

(2) A tulajdonos a szükséghelyzetbe került személytől kártalanítást, attól, aki a veszély megszüntetése során indokolatlanul nagy kárt okozott, a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint kártérítést követelhet.

(3) Ha több személy életét, testi épségét vagy vagyonát fenyegető veszélyt egyes veszélyeztetett tárgyak feláldozásával hárítanak el, az ebből eredő kárt, ha e tárgyak feláldozása szükséges volt, veszélyeztetett érdekeik arányában valamennyien viselik; ezt a szabályt kell alkalmazni a veszély elhárítására fordított szükséges költség megosztására is.

5:27. § [A közérdekű használat]

(1) Az ingatlan tulajdonosa tűrni köteles, hogy az erre jogszabályban feljogosított személyek – a feladataik ellátásához szükséges mértékben – az ingatlant időlegesen használják, arra használati jogot szerezzenek vagy az azon fennálló tulajdonjogot egyébként korlátozzák. Ebben az esetben az ingatlan tulajdonosát a korlátozás mértékének megfelelő kártalanítás illeti meg.

(2) Ha a korlátozás az ingatlan rendeltetésszerű használatát lehetetlenné teszi vagy jelentős mértékben akadályozza, a tulajdonos az ingatlan kisajátítását kérheti.

4. Túlépítés

5:28. § [A jóhiszemű túlépítés]

(1) Ha a tulajdonos jóhiszeműen földjének határain túl építkezett, a szomszéd követelheti, hogy a túlépítő

a) a beépített rész használatáért és a beépítéssel okozott értékcsökkenésért adjon kártalanítást;

b) a beépített részt vásárolja meg, ha a föld megosztható; vagy

c) az egész földet vásárolja meg.

(2) A szomszéd az egész földjének megvásárlását akkor követelheti a túlépítőtől, ha

a) a föld fennmaradó része a túlépítés következtében használhatatlanná válik; vagy

b) a földdel kapcsolatos valamely jog vagy foglalkozás gyakorlása a túlépítés következtében lehetetlenné vagy számottevően költségesebbé válik.

(3) A bíróság a szomszéd által választott jogkövetkezmény helyett az (1) bekezdésben meghatározott más jogkövetkezményt alkalmazhat. Nem alkalmazhat a bíróság olyan jogkövetkezményt, amelynek alkalmazása ellen mindkét fél tiltakozik.

5:29. § [A rosszhiszemű túlépítés]

(1) Ha a túlépítő rosszhiszemű volt, vagy ha a szomszéd a túlépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a túlépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást, a szomszéd követelheti, hogy a túlépítő

a) az épületet bontsa le; vagy

b) a saját földjét és az épületet – a föld és az épület értékének megtérítése ellenében – bocsássa tulajdonába.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak mellett a szomszédot – választása szerint – megilletik a jóhiszemű túlépítésre vonatkozó szabályokban foglaltak szerinti jogok.

(3) A lebontás és az eredeti állapot helyreállításának költségei a túlépítőt terhelik. A túlépítőt megilleti a beépített anyag elvitelének joga.

VII. Fejezet

A rendelkezési jog

1. A rendelkezési jog általános szabályai

5:30. § [A rendelkezési jog tartalma]

(1) A tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, azt biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon.

(2) Ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet.

2. Az elidegenítési és terhelési tilalom

5:31. § [Elidegenítési és terhelési tilalom alapítása]

(1) Tulajdonjog tárgyára vonatkozó jog biztosítása érdekében a tulajdonos harmadik személlyel szemben hatályosan a tulajdonjog tárgyára elidegenítési és terhelési tilalmat vagy elidegenítési tilalmat alapíthat. Ingatlan esetén az ingatlan-nyilvántartásban azt a jogot is fel kell tüntetni, amelynek biztosítására a tilalom szolgál.

(2) Az elidegenítési és terhelési tilalom, valamint az elidegenítési tilalom az azzal biztosított jog megszűnésével megszűnik.

5:32. § [Az elidegenítési és terhelési tilalom hatása]

(1) Az elidegenítési és terhelési tilalomba ütköző rendelkezéshez a jogosult hozzájárulása szükséges. Az elidegenítési és terhelési tilalommal ellentétes rendelkezés hatálytalan azzal szemben, akinek jogát a tilalom biztosítja. Az elidegenítési és terhelési tilalommal ellentétes rendelkezés a tilalommal biztosított jog jogosultjának a rendelkezés jogosultjához intézett hozzájáruló nyilatkozatával hatályossá válik.

(2) Az ellenérték fejében jogot szerző jóhiszemű személyek jogszerzését az elidegenítési és terhelési tilalom nem korlátozza.

(3) Az elidegenítési és terhelési tilalomra vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell, ha a dologon csak elidegenítési tilalom áll fenn, vagy ha a rendelkezés jogát a tilalom más módon korlátozza.

5:33. § [Elidegenítési és terhelési tilalom jogszabály vagy bírósági határozat alapján]

A jogszabályban vagy bírósági határozattal meghatározott személyek javára megállapított elidegenítési és terhelési tilalomra a szerződéssel létesített elidegenítési és terhelési tilalomra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

5:34. § [Az elidegenítési és terhelési tilomba ütköző rendelkezés ingatlan-nyilvántartási bejegyezhetősége]

Ingatlanra bejegyzett vagy ingatlanon jogszabály vagy bírósági határozat alapján ingatlan-nyilvántartási bejegyzés nélkül is fennálló elidegenítési és terhelési tilalom esetén a tulajdonjog változása vagy az ingatlan megterhelése az elidegenítési és terhelési tilalom jogosultjának hozzájáruló nyilatkozata esetén jegyezhető be az ingatlan-nyilvántartásba.

VIII. Fejezet

A tulajdonjog védelme

5:35. § [A tulajdoni igények elévülésének kizártsága]

A tulajdoni igények nem évülnek el.

5:36. § [A tulajdonjog védelme]

(1) A tulajdonos követelheti a jogellenes beavatkozás vagy behatás megszüntetését és a jogalap nélküli birtokostól a dolog kiadását.

(2) Ha az albirtokos a dolog birtokát jogosulatlanul engedte át harmadik személynek, a tulajdonos a harmadik személytől az albirtokos nevében követelheti, hogy a dologot az albirtokosnak adja vissza. Ha az albirtokos a dolog átvételét megtagadja, a tulajdonos a dolog kiadását saját részére követelheti.

(3) Olyan tulajdonos dolog kiadása iránti igényével szemben, aki a dolog tulajdonjogát tényleges átadás nélkül, a dolog kiadása iránti követelés átengedése útján szerezte meg, a dolog birtokosát mindazok a kifogások megilletik, amelyek a dolog kiadása iránti követelést átruházó tulajdonosnak a dolog kiadására irányuló követelésével szemben is megillették volna.

(4) A tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.

5:37. § [Ingatlan-nyilvántartási igény]

Ha az ingatlantulajdonos a tulajdonjogot ingatlan-nyilvántartáson kívül szerezte, igényt tarthat arra, hogy tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék.

V. Cím

A tulajdonjog megszerzése

IX. Fejezet

Tulajdonszerzés átruházással

5:38. § [Az átruházás]

(1) Ingó dolog tulajdonjogának átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és erre tekintettel a dolog birtokának átruházása szükséges.

(2) Ingatlan tulajdonjogának átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és erre tekintettel a tulajdonjog átruházásának az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

5:39. § [Nem tulajdonostól való tulajdonszerzés]

(1) Átruházással a dolog tulajdonosától lehet a tulajdonjogot megszerezni.

(2) A kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző megszerzi az átruházással az ingó dolog tulajdonjogát akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos.

(3) Kereskedelmi forgalomban való szerzésnek minősül az, ha a vevő olyan eladótól vásárol, aki az adásvételi szerződést jogszerűen folytatott, üzletszerű gazdasági tevékenysége körében, saját nevében köti meg.

(4) A tulajdonjognak a (2) bekezdés szerinti megszerzésével megszűnnek a harmadik személynek a dolgot terhelő olyan jogai, amelyek az átruházás előtt keletkeztek, és amelyek fennállása tekintetében a tulajdonjogot megszerző fél jóhiszemű volt.

5:40. § [Tulajdonszerzés pénzen és értékpapíron]

Akire pénzt vagy az értékpapírok átruházására vonatkozó szabályok szerint értékpapírt ruháznak át, tulajdonossá lesz akkor is, ha az átruházó nem volt tulajdonos.

X. Fejezet

Tulajdonszerzés hatósági határozattal és hatósági árverés útján

5:41. § [Tulajdonszerzés hatósági határozattal vagy hatósági árverés útján]

(1) Aki a dolgot hatósági határozat vagy hatósági árverés útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos.

(2) A tulajdonjogot hatósági határozattal megszerző jogosult – ha a hatósági határozat eltérően nem rendelkezik – ingó dolog esetén a dolog birtokának átruházásával, ingatlan esetén tulajdonjogának ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével szerzi meg.

(3) Hatósági árverés esetén az árverési vevő a tulajdonjogot az ingó dolog birtokának a hatósági árverést végző általi átruházásával, ingatlan esetén a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével szerzi meg.

(4) A dolog tulajdonjának hatósági határozattal vagy hatósági árverés útján való megszerzésével megszűnnek a harmadik személynek a dolgot terhelő jogai, kivéve, ha a hatósági határozattal vagy hatósági árverés útján szerző e jogok tekintetében nem volt jóhiszemű.

5:42. § [Az állam kártalanítás nélküli tulajdonszerzése hatósági határozattal]

(1) Ha az állam jogszabály erejénél fogva, valamint bírósági vagy más hatósági határozattal kártalanítás nélkül szerez tulajdonjogot, a dolog értékének erejéig felel a volt tulajdonosnak a tulajdonszerzésekor – jogszabály, bírósági és más hatósági határozat vagy visszterhes szerződés alapján – jóhiszemű személlyel szemben fennálló kötelezettségéért. Az állam felelőssége akkor áll fenn, ha a jogosult a volt tulajdonos vagyonára végrehajtást vezetett, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.

(2) Az állam tulajdonszerzése nem érinti a jóhiszemű harmadik személy javára az ingatlan-nyilvántartásban bejegyzett jogokat.

XI. Fejezet

A kisajátítás

5:43. § [Kisajátítás]

(1) Kisajátítással ingatlan tulajdonjoga kivételesen, közérdekű célra, azonnali, teljes és feltétlen kártalanítás ellenében szereshető meg.

(2) A kártalanítás nyújtására az köteles, aki a kisajátítás alapján a tulajdont megszerzi.

XII. Fejezet

Az elbirtoklás

5:44. § [Az elbirtoklás feltételei és jogi hatása]

(1) Elbirtoklás útján megszerzi a dolog tulajdonjogát, aki a dolgot ingatlan esetén tizenöt, ingó dolog esetén tíz éven át sajátjaként szakadatlanul birtokolja.

(2) Ingó dolog tulajdonjogának elbirtoklásával megszűnnek a harmadik személynek a dolgot terhelő olyan jogai, amelyek az elbirtokló birtokának megszerzése előtt keletkeztek, és amelyekre nézve az elbirtoklás ideje szintén eltelt, kivéve, ha az elbirtokló a harmadik személy jogának fennállása tekintetében nem volt jóhiszemű.

(3) Elidegenítési és terhelési tilalom fennállása nem zárja ki az elbirtoklással való tulajdonszerzést, ha az elbirtoklás feltételei egyébként fennállnak.

(4) Az elbirtoklásra vonatkozó általános szabályok szerint birtokolható el a dolog tulajdoni hányada is.

5:45. § [A jogcímes elbirtoklás]

Az elbirtoklás öt év elteltével következik be, ha a birtokos a dolog birtokát a tulajdonostól olyan szerződéssel szerezte, amelynek alapján a tulajdon átruházását követelhetné, ha a szerződés az érvényességéhez megkívánt alakszerűségi követelményeknek megfelel, és a birtokos a maga részéről az ellenszolgáltatást teljesítette.

5:46. § [Jogutódlás az elbirtoklásban]

Az új birtokos saját elbirtoklásának idejéhez hozzászámíthatja azt az időt, amely jogelődjének birtoklása idején már elbirtoklási időnek minősült.

5:47. § [Az elbirtoklás kizártsága]

(1) Aki büncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton jutott a dolog birtokához, elbirtoklás útján nem szerez tulajdonjogot.

(2) Ingatlan tulajdonjogát elbirtoklás útján nem lehet megszerezni, ha az elbirtoklás feltételei a föld egy részére vonatkozóan állnak fenn, és a föld nem osztható meg.

5:48. § [Az elbirtoklási idő nyugvása]

Ha a tulajdonos menthető okból nincs abban a helyzetben, hogy tulajdonosi jogait gyakorolhassa, az akadály megszűnésétől számított egy évig az elbirtoklás akkor sem következik be, ha egyébként az elbirtoklási idő már eltelt vagy abból egy évnél kevesebb volna hátra.

5:49. § [Az elbirtoklás megszakadása]

(1) Az elbirtoklás megszakad, ha

a) a tulajdonos a dolog kiadása iránti követelését bírósági úton érvényesíti;

b) a tulajdonos a dologgal kapcsolatban tulajdonosi jogát gyakorolja; vagy

c) a birtokos a birtokot akaratán kívül elveszti, és azt egy éven belül nem szerzi vissza, vagy egy éven belül nem kéri a bíróságnál, hogy a dolog újabb birtokosa a dolgot adja vissza.

(2) Ha az elbirtoklás megszakad, a birtoklásnak addig eltelt ideje nem vehető figyelembe, és az elbirtoklás a megszakadást okozó körülmény elmúltával újból kezdődik.

XIII. Fejezet

Tulajdonszerzés terméken, terményen és szaporulaton

5:50. § [Tulajdonszerzés terméken, terményen és szaporulaton]

(1) Akinek más dologán olyan joga van, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonba vételére jogosítja – ha ezek tulajdonjogát korábban nem szerezte meg –, az elválással tulajdonjogot szerez. Ha a jogosultnak nincs birtokában az a dolog, amelyből a termék, a termény vagy a szaporulat származik, a birtokbavétellel válik tulajdonossá.

(2) Ha valakinek az a joga, amely őt a termékek, a termények vagy a szaporulat tulajdonba vételére jogosítja megszűnik, mielőtt ezeken tulajdonjogot szerzett volna, eltérő megállapodás hiányában követelheti, hogy a tulajdonos vagy az új jogosult a termékek, a termények, a szaporulat, továbbá a munkája értékének arányában és máshonnan meg nem térülő költségei erejéig a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint nyújtson megtérítést.

(3) A jóhiszemű birtokos addig az időpontig, amíg rosszhiszeművé nem válik, vagy a dolgot tőle a bíróság vagy a jegyző előtt vissza nem követelik, az elválással tulajdonjogot szerez a terméken, terményen és dolog szaporulatán.

XIV. Fejezet

A növedék

5:51. § [Tulajdonszerzés a növedéken]

A föld tulajdonosa megszerzi mindazoknak a dolgoknak a tulajdonjogát, amelyek utóbb váltak a föld alkotórészévé, kivéve, ha az valamely jogviszony alapján mást illet.

XV. Fejezet

Tulajdonszerzés gazdátlan javakon

5:52. § [Tulajdonszerzés gazdátlan javakon]

(1) Gazdátlan ingó dolog tulajdonjogát megszerzi, aki a dolgot tulajdonszerzés szándékával birtokba veszi.

(2) Gazdátlan az az ingó dolog, amely még senkinek sem volt a tulajdona vagy amelynek birtoklásával a tulajdonos a tulajdonról való lemondás szándékával felhagyott.

XVI. Fejezet

A vadak és a halak tulajdonjogának megszerzése

5:53. § [Tulajdonszerzés vadakon és halakon]

(1) A vadak, továbbá a folyóvizekben és a természetes tavakban élő halak, valamint más hasznos víziállatok az állam tulajdonában vannak.

(2) A vadászterületen elejtett, elfogott vagy elhullott vad annak a vadászatra jogosultnak a tulajdonába kerül, akinek a vadászterületén az elejtés, elfogás vagy elhullás történt, feltéve, hogy a vadászati jogosultsága erre a vadra kiterjedt. Ilyen jogosultság hiányában a vadon az a más vadászterületen vadászatra jogosult szerez tulajdonjogot, akinek területéről a vad kiváltott, ha az elejtett, elfogott vagy elhullott vadra jogosult volt vadászni.

(3) A kifogott hal és más hasznos víziállat tulajdonjogát a halászati jog gyakorlására jogosult szerzi meg.

XVII. Fejezet

A találás

5:54. § [Tulajdonszerzés találással]

(1) Ha valaki feltehetően más tulajdonában álló, elveszett dolgot talál és azt birtokba veszi, megszerzi annak tulajdonjogát, ha arra igényt tart feltéve, hogy

a) megtett mindent annak érdekében, hogy a dolgot a tulajdonos visszakaphassa; és

b) a dolog tulajdonosa vagy az átvételre jogosult más személy a találástól számított egy éven belül, élő állat esetén három hónapon belül, a dologért nem jelentkezik.

(2) Ha a dolgot többen találják meg, a találótársakat a találó jogai együttesen, egymás között egyenlő arányban illetik meg és kötelességei egyetemlegesen terhelik. Találótárs az is, aki a dolgot elsőként felfedezte és annak birtokbavételére törekedett, de végül más vette azt előbb birtokba.

5:55. § [A találó kötelezettsége]

(1) A találó köteles a talált dolgot a találástól számított nyolc napon belül a dolog elvesztőjének, tulajdonosának, a dolog átvételre jogosult más személynek vagy a találás helye szerint illetékes jegyzőnek átadni.

(2) A jegyzőnek való átadáskor a találó nyilatkozni köteles arra nézve, hogy igényt tart-e a dolog tulajdonjogára. A találó igénybejelentéséről a jegyző igazolást ad.

5:56. § [A jegyző eljárása]

(1) Ha az átadott dolog átvételére jogosult személye megállapítható, a jegyző a dolog késedelem nélkül átadja a jogosultnak.

(2) Ha az átvételre jogosult személye nem állapítható meg, a jegyző a dolog az átadástól számított három hónapon át megőrzi. Ha ez idő alatt a jogosult nem jelentkezik, a dolog – ha ennek tulajdonjogára az átadáskor igényt tartott – a találonak ki kell adni.

5:57. § [A találó jogainak korlátai és a dolog terhelő jogok sorsa]

(1) A találó a neki kiadott dolog állagának sérelme nélkül használhatja, azonban azt nem idegenítheti el, nem terhelheti meg és használatát másnak nem engedheti át.

(2) A jogosult tulajdonszerzésével a harmadik személynek a dolog terhelő jogai megszűnnek.

5:58. § [A talált dolog értékesítése]

(1) Ha a jogosult a dologért az átadástól számított három hónap alatt nem jelentkezett, és a találó az átadáskor nem tartott igényt a dolog tulajdonjogára, a jegyző a talált dologt értékesíti.

(2) A talált dolgok értékesítésére a közigazgatási végrehajtás keretében lefoglalt vagyontárgyak értékesítésére vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

5:59. § [Közönség számára nyitva álló helyen talált dolog]

(1) A közönség számára nyitva álló épületben vagy helyiségben, továbbá közforgalmú közlekedési és szállítási vállalat szállítóeszközén talált dologt a találó köteles az üzemeltető alkalmazottjának késedelem nélkül átadni. Az ilyen dolog tulajdonjogára a találó nem tarthat igényt.

(2) Ha a talált dolog átvételére jogosult személye megállapítható, az üzemeltető őt értesíti és jelentkezése esetén részére a dologt késedelem nélkül átadja.

(3) Ha az átvételére jogosult személye nem állapítható meg, az üzemeltető a dologt az átadástól számított három hónapon át megőrzi, vagy – ha a megőrzésre lehetősége nincs – azt az átadástól számított nyolc napon belül a jegyzőnek átadja.

(4) Ha a jogosult a dologért három hónap alatt nem jelentkezik, az üzemeltető vagy a jegyző azt értékesíti.

5:60. § [A nem eltartható vagy nem megőrizhető dolog esetén követendő eljárás]

Ha a talált dologt nem tartható el vagy nem őrizhető meg, a jegyző, a hivatal vagy a vállalat az értékesítéséről késedelem nélkül gondoskodik.

5:61. § [A tulajdonos jogai]

Ha a jogosult az értékesítés előtt jelentkezik, a dologt részére ki kell adni, az értékesítés után történő jelentkezés esetén a befolyt összeget ki kell neki fizetni. Elveszti a jogosult a dolog tulajdonjogára vagy az értékesítés során befolyt összegre vonatkozó igényét, ha a találástól számított egy éven belül nem jelentkezik.

5:62. § [Találódíj]

(1) Ha a talált dolog nagyobb értékű, és annak tulajdonjogát a találó nem szerzi meg, a találó méltányos összegű találódíjra jogosult, ha mindent megtett annak érdekében, hogy a tulajdonos a dologt visszakaphassa. A találódíj a találótársakat egyenlő arányban illeti meg.

(2) A találó a talált dolog kiadását költségkövetelésének és találódíjának kielégítéséig megtagadhatja.

(3) A találót ezek a jogok akkor is megilletik, ha a talált dolgot a hatóságnak adta át. A hatóság a dolgot vagy az értékesítéséből befolyt vételárat a találó hozzájárulásával adhatja ki az átvételre jogosultnak, kivéve, ha az átvételre jogosult a dolog értékét a hatóságnál letétbe helyezi. A letétbe helyezett összeg a letett dolog helyébe lép.

5:63. § [A tulajdonjog és az értékesítés során befolyt vételár sorsa, ha a jogosult nem jelentkezik]

Ha a talált dolog tulajdonosa, elvesztője vagy az átvételre jogosult más személy az egyéves, élő állat esetén három hónapos határidőn belül nem jelentkezik, és a dologon a találó sem szerez tulajdonjogot, a tulajdonjog vagy a dolog értékesítéséből befolyt vételár az államot illeti.

5:64. § [Kincstalálás]

(1) Ha valaki olyan értékes dolgot talált, amelyet ismeretlen személyek elrejtettek vagy amelynek tulajdonjoga egyébként feledésbe ment, köteles azt az államnak felajánlani.

(2) Ha az állam a dologra nem tart igényt, annak tulajdonát a találó szerzi meg; ellenkező esetben a találó a dolog értékéhez mérten megfelelő díjra jogosult.

(3) Ha az (1) bekezdésben megjelölt talált tárgy a védett kulturális javak körébe tartozik, annak tulajdonjoga az államot illeti még.

XVIII. Fejezet

A feldolgozás, az átalakítás, az egyesülés, a vegyülés, a hozzáépítés, az átépítés, a beépítés és a ráépítés

5:65. § [Feldolgozás és átalakítás]

(1) Aki idegen dolog feldolgozásával vagy átalakításával a maga számára jóhiszeműen új dolgot állít elő, a dolog tulajdonosának választása szerint köteles a dolog értékét megtéríteni vagy munkája értékének megtérítése ellenében az új dolog tulajdonjogát átengedni.

(2) Ha a munka értéke a feldolgozott vagy átalakított dolog értékét lényegesen meghaladja, a dolog tulajdonosa a dolog értékének megtérítését követelheti.

(3) Ha a feldolgozó vagy átalakító rosszhiszemű volt, a választás joga az anyag tulajdonosát illeti.

(4) Ha az anyag tulajdonosa az új dolog tulajdonjogát választja, csak gazdagodását köteles megtéríteni.

(5) Ha az új dolog tulajdonjogát a feldolgozó szerzi meg, harmadik személynek a dolgot terhelő joga megszűnik. Ha az új dolog tulajdona az anyag tulajdonosáé, az anyagot terhelő jog az új dolgot is terheli.

5:66. § [Egyesülés és vegyülés]

(1) Ha több személy dolgai úgy egyesülnek vagy vegyülnek, hogy azokat csak aránytalan károsodás, aránytalan költsékezés árán vagy egyáltalán nem lehet szétválasztani, közös tulajdon keletkezik.

(2) Ha az egyesült vagy vegyült dolgok valamelyikét az egyesülés vagy vegyítés folytán keletkező új dolog többi eleméhez képest – értékénél, minőségénél és gazdasági céljánál vagy egyéb oknál fogva – főalkotórésznek kell tekinteni, ennek tulajdonosa választhat, hogy az egyesítéssel vagy vegyítéssel keletkezett dolgot a többi tulajdonos kártalanítása ellenében tulajdonába veszi vagy kártalanítás ellenében azoknak átengedi.

(3) A választási jog nem illeti meg azt, aki az egyesülést vagy vegyülést rosszhiszeműen maga idézte elő. Ilyen esetben a rosszhiszemű volt tulajdonos csak a gazdagodás megtérítését követelheti.

(4) Ha az egyesítéssel vagy vegyítéssel keletkezett dolog e törvény szabályai szerint közös tulajdonba kerül, harmadik személyeknek az egyesített vagy vegyített külön dolgokat terhelő jogai a külön dolgok helyébe lépő tulajdoni hányadokat terhelik. Ha az egyik dolgot jog terheli, és az egyesítéssel vagy vegyítéssel keletkezett dolog a másik dolog tulajdonosáé lesz, a dolgot terhelő jog, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, megszűnik. A dolgot terhelő jog az egyesítéssel vagy vegyítéssel keletkezett dologra száll át, ha ez a terhelt dolog tulajdonosáé lesz.

5:67. § [A feldolgozott, átalakított, egyesült vagy összevegyült dolog értékesítése]

(1) Ha a feldolgozott, az átalakított, az egyesült vagy az összevegyült dolog tulajdonjogára egyik fél sem tart igényt, azt értékesíteni kell, és a vételárat a jogosultak között a tulajdoni hányad arányában fel kell osztani.

(2) Ilyen esetben azt a felet, aki csak gazdagodása mértékéig igényelhet megtérítést, a vételárból legfeljebb a teljes kártalanításra jogosultak kielégítése után fennmaradó összeg illeti meg.

5:68. § [Hozzáépítés]

(1) Ha valaki saját anyagával jóhiszeműen a más tulajdonában levő épülethez hozzáépít, és ezzel az ingatlan értékét jelentősen növeli, az építő és az épület tulajdonosa eltérő megállapodásának hiányában közös tulajdon keletkezik (a továbbiakban: hozzáépítés). Az egyes tulajdoni hányadok mértékét az egész ingatlan és a hozzáépített rész értékének a hozzáépítés befejezésének időpontja szerint meghatározott arányában kell megállapítani.

(2) A hozzáépítésnek nem minősülő építési munka ellenértéke a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhető.

(3) A rosszhiszemű hozzáépítésre a rosszhiszemű ráépítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

5:69. § [Beépítés]

(1) Ha valaki idegen anyagnak a felhasználásával úgy építkezik, hogy a felhasznált anyag a telek alkotórészévé válik, a beépítéssel az anyag – ha az anyag és a telek tulajdonosa eltérően nem állapodnak meg – a telek tulajdonosáé lesz.

(2) Ha valaki idegen anyagot úgy épít be, hogy a felhasznált anyag az épület alkotórészévé válik, a beépítéssel az anyag – ha az anyag és az épület tulajdonosa eltérően nem állapodnak meg – az épület tulajdonosáé lesz.

5:70. § [Ráépítés]

(1) Ha valaki anélkül, hogy erre jogosult lenne, jóhiszeműen idegen földre épít, az épület tulajdonjogát a földtulajdonos szerzi meg, köteles azonban gazdagodását a ráépítőnek megfizetni. A bíróság a földtulajdonos kérelmére a ráépítőt kötelezheti a földnek vagy – ha a föld megosztható – a föld megfelelő részének a megvásárlására.

(2) A ráépítő szerzi meg a földnek vagy a föld megfelelő részének tulajdonjogát, ha az épület értéke a földnek vagy a föld megfelelő részének értékét lényegesen meghaladja. A bíróság a földtulajdonos kérelmére azt is megállapíthatja, hogy a ráépítő az épület tulajdonjogát szerezte meg; ebben az esetben a ráépítőt a földre használati jog illeti meg.

5:71. § [Rosszhiszemű ráépítés]

(1) A rosszhiszemű ráépítésre, továbbá arra az esetre, amelyben a földtulajdonos a ráépítés ellen olyan időben tiltakozott, amikor a ráépítőnek az eredeti állapot helyreállítása még nem okozott volna aránytalan károsodást, a túlépítés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) Rosszhiszemű a ráépítő, ha az építkezés megkezdése előtt tudta vagy a körülmények alapján tudnia kellett volna, hogy az építés a tulajdonos tulajdonjogát sérti.

5:72. § [A közös tulajdonra vonatkozó szabályok]

E fejezet szabályait kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a tulajdonostárs a közös tulajdonban lévő dolgot dolgozza fel vagy alakítja át, a közös tulajdonban lévő épületet bővíti, építi át, vagy ahhoz hozzáépít, illetve ha a közös tulajdonban lévő ingatlanra a tulajdonostárs épít rá.

VI. Cím

Közös tulajdon és társasház

XIX. Fejezet

A közös tulajdon

5:73. § [A közös tulajdon fogalma]

(1) A dologon fennálló tulajdonjog meghatározott hányadok szerint több személyt is megilletethet.

(2) Kétség esetén a tulajdonostársak tulajdoni hányada egyenlő.

5:74. § [A tulajdonostársak joga a birtoklásra és használatra]

A tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára; e jogot azonban egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő lényeges jogi érdekeinek sérelmére.

5:75. § [A közös tulajdon hasznainak szedése, költségviselés és veszélyviselés]

A dolog hasznai a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk arányában illetik meg; ilyen arányban terhelik őket a dologgal kapcsolatos kiadások, a közös tulajdoni viszonyból eredő kötelezettségek, és ugyanilyen arányban viselik a dologban beállott kárt is.

5:76. § [A közös tulajdon állagának megóvása]

Az állag megóvásához és fenntartásához feltétlenül szükséges munkálatokat bármelyik tulajdonostárs jogosult elvégezni; az ilyen kiadások ráeső részét mindegyik tulajdonostárs köteles viselni. Ilyen kiadások előtt a tulajdonostársakat lehetőség szerint értesíteni kell.

5:77. § [Több dologból létrejövő közös tulajdon anyagain fennálló jogok sorsa]

Ha közös tulajdon több dologból jön létre, harmadik személyeknek a közös tulajdon keletkezése előtt a dolgokat terhelő jogai a külön dolgok helyébe lépő tulajdoni hányadokat terhelik.

5:78. § [Határozathozatal]

(1) A tulajdonostársak – ha eltérően nem rendelkeznek – szótöbbséggel határoznak a közös tulajdont érintő kérdésekben. Minden tulajdonostársat tulajdoni hányada arányában illeti meg szavazati jog.

- (2) A tulajdonostársak egyhangú határozata szükséges
- a) a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadásokhoz;
  - b) az egész dolog feletti tulajdonjog átruházásához, az egész dolog megterheléséhez vagy az egész dologra kiterjedő kötelezettségvállaláshoz.

5:79. § [A szótöbbséggel hozott határozat bíróság előtti megtámadása]

(1) Ha a határozat az okszerű gazdálkodást sérti vagy a kisebbség jogi érdekeinek lényeges sérelmével jár, a kisebbség a határozatot a bíróságnál megtámadhatja. A megtámadásnak a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya; a bíróság a végrehajtást szükség esetén felfüggesztheti.

(2) Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a tulajdonostársak között vitás, hogy a tervezett munkálat feltétlenül szükséges-e az állag megóvásához és fenntartásához.

(3) Határozat hiányában a birtoklást, a használatot vagy a hasznosítás módját a bíróság bármelyik tulajdonostárs kérelmére a tulajdoni hányadoknak, a tulajdonostársak jogainak és a dologhoz fűződő jogi érdekeinek, valamint az okszerű gazdálkodás követelményeinek megfelelően szabályozhatja.

5:80. § [Rendelkezési jog a saját tulajdoni hányaddal]

Saját tulajdoni hányadával a tulajdonostárs jogosult rendelkezni.

5:81. § [Elővásárlási, előbérleti és előhaszonbérleti jog]

(1) A tulajdonostárs tulajdoni hányadára a többi tulajdonostársat harmadik személlyel szemben elővásárlási, előbérleti és előhaszonbérleti jog illeti meg.

(2) Ha az eladó számára nyilvánvaló, hogy az ingatlanok ingatlan-nyilvántartáson kívüli résztulajdonosai is vannak, részéről az ajánlat közlésének kötelezettsége azokkal szemben is az általános szabályok szerint áll fenn. Ingatlan-nyilvántartáson kívüli résztulajdonosok esetén a közlési kötelezettség elmulasztásából folyó jogkövetkezmények nem alkalmazhatók azzal a joggal szerzővel szemben, aki a szerződés megkötésénél jóhiszeműen járt el.

(3) A tulajdonostársak az elővásárlási, előbérleti vagy előhaszonbérleti jogot az érintett tulajdoni hányadra tulajdoni hányaduk arányában gyakorolhatják. Ha közöttük megegyezés nem jön létre, de van olyan tulajdonostárs, aki – akár másik tulajdonostárssal közösen – az érintett tulajdoni hányadra az ajánlatot magáévá teszi, az elővásárlási, előbérleti vagy előhaszonbérleti jog egyedül őt vagy őket illeti meg. Ha több ilyen – egyedül fellépő – tulajdonostárs van, közülük a tulajdonos választ; az elővásárlási, előbérleti vagy előhaszonbérleti jog a választott tulajdonostársat illeti meg.

(4) A külön jogszabályban biztosított elővásárlási jog megelőzi a tulajdonostársat e törvény alapján megillető elővásárlási jogot.

(5) A tulajdonostárs az elővásárlási jogot végrehajtási árverés esetén is gyakorolhatja.

5:82. § [A közös tulajdon védelme]

A közös tulajdon védelmében bármelyik tulajdonostárs önállóan is felléphet.

5:83. § [A közös tulajdon megszüntetése iránti igény]

(1) A közös tulajdon megszüntetését bármelyik tulajdonostárs követelheti; az e jogról való lemondás semmis.

(2) A közös tulajdon megszüntetését a bíróság nem rendelheti el, ha a közös tulajdon megszüntetése alkalmatlan időre esik.

5:84. § [A közös tulajdon megszüntetése]

(1) A közös tulajdon tárgyait elsősorban természetben kell megosztani. A közös tulajdon tárgyait vagy azok egy részét – ha ez a tulajdonostársak körülményeire

tekintettel indokolt – megfelelő ellenérték fejében a bíróság egy vagy több tulajdonostárs tulajdonába adhatja. Ehhez a tulajdonjogot megszerző tulajdonostárs beleegyezése szükséges, kivéve, ha a bíróság a közös tulajdonban álló ingatlanrészt az abban lakó tulajdonostárs tulajdonába adja, és ez nem sérti a benne lakó méltányos érdekeit.

(2) Ha a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, vagy a természetbeni megosztás jelentős értékcsökkenéssel járna vagy gátolná a rendeltetésszerű használatot, a közös tulajdon tárgyait értékesíteni kell, és a vételárat kell a tulajdonostársak között megfelelően felosztani. A tulajdonostársakat az elővásárlási jog harmadik személlyel szemben az értékesítés során is megilleti.

(3) A közös tulajdon tárgyának a tulajdonostárs tulajdonába adása esetén a megfelelő ellenértéket, az árverés útján való értékesítésnél a legkisebb vételárat a bíróságnak ítéletében kell megállapítania. Az ítéletben megállapított legkisebb vételárat a végrehajtás során sem a végrehajtó, sem a bíróság nem változtathatja meg.

(4) Ha olyan ingatlan közös tulajdonát kell megszüntetni, amelyben az egyik tulajdonostárs benne lakik, a bíróság őt az ingatlan elhagyására kötelezi vagy – ha az ingatlan elhagyására kötelezés a benne lakó tulajdonostárs méltányos érdekét sérti – részére a tulajdoni hányadával arányos használati jogot alapít. A használati jog értékcsökkentő hatását az ingatlanban maradó tulajdonostársnak kell viselnie mind a magához váltás folytán fizetendő ellenértéknek, mind az árverési vételár felosztási arányának a meghatározásánál. A használati jog bíróság által meghatározott és törvény által biztosított terjedelmének jelentős túllépése esetén a bíróság a tulajdonos kérelmére a használati jogot megszünteti.

(5) Az ingatlanon fennálló közös tulajdon – ha a társasház létesítésének feltételei egyébként fennállnak – az ingatlan társasházzá alakításával is megszüntethető. Ha a közös tulajdon társasházzá alakítással a bíróság szünteti meg, a társasház alapító okiratát a bíróság ítélete pótolja.

(6) A bíróság nem alkalmazhatja a közös tulajdon megszüntetésének olyan módját, amely ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik.

XX. Fejezet

A társasház

5:85. § [A társasház]

(1) Társasház jön létre, ha az ingatlanon az alapító okiratban meghatározott, műszakilag megosztott, legalább két önálló lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség, vagy legalább egy önálló lakás és egy nem lakás céljára szolgáló helyiség a tulajdonostársak külön tulajdonába, a külön tulajdonként meg nem határozott épületrész, épületberendezés, helyiség, illetve lakás viszont a tulajdonostársak közös tulajdonába kerül.

(2) Ha a földrészlet, amelyen az épület áll, nem tartozik a közös tulajdonba, arra a tulajdonostársakat földhasználati jog illeti meg.

(3) A közös tulajdon tárgyát képező ingatlanrész tulajdoni hányada a külön tulajdonba tartozó lakással és nem lakás céljára szolgáló helyiséggel együtt önálló ingatlan.

(4) A közös tulajdonra vonatkozó, az egyes tulajdonostársakat megillető tulajdoni hányad és a lakásra, illetve a nem lakás céljára szolgáló helyiségre vonatkozó tulajdonjog egymástól függetlenül nem ruházható át és nem terhelhető meg.

(5) A társasháztulajdonra a közös tulajdon szabályait kell megfelelően alkalmazni.

HARMADIK RÉSZ

A KORLÁTOLT DOLOGI JOGOK

VII. Cím

A zálogjog

XXI. Fejezet

A zálogjog létrejötte

5:86. § [A zálogjog]

Zálogjoga alapján a zálogjogosult a követelésének biztosítására szolgáló vagyontárgyból (a továbbiakban: zálogtárgy) más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereshet, ha a biztosított követelés kötelezettje (a továbbiakban: személyes kötelezett) nem teljesít.

5:87. § [A zálogjog létrejötte]

A zálogjog létrejön, ha

- a) a zálogjogosult és a zálogkötelezett megalapítja a zálogjogot; és
- b) a zálogkötelezett rendelkezési joggal bír a zálogtárgy fölött.

5:88. § [A zálogjog alapítása]

Zálogjog megalapításához zálogszerződés és erre tekintettel

- a) a zálogjog megfelelő nyilvántartásba való bejegyzése (jelzálogjog); vagy
- b) a zálogtárgy birtokának a zálogjogosult részére történő átruházása (kézizálogjog) szükséges.

5:89. § [A zálogszerződés]

(1) A zálogszerződésben a zálogkötelezett és a zálogjogosult zálogjognak meghatározott zálogtárgyon meghatározott követelés biztosítása céljából való alapításában állapodnak meg.

(2) A zálogszerződés alapján a zálogkötelezett köteles

- a) kézizálogjog esetén a zálogjogosult részére átruházni a zálogtárgy birtokát vagy az a feletti hatalmat;
- b) jelzálogjog esetén megadni a zálogjog bejegyzéséhez szükséges hozzájárulást; illetve
- c) a zálogjogosult választása szerint, az elzálogosított követelés kötelezettjét írásban értesíteni a zálogjog megalapításáról, vagy az erről szóló nyilatkozatot a zálogjogosult részére kiadni.

(3) A zálogszerződés létrejöttéhez a zálogtárgy és a biztosított követelés meghatározása szükséges.

(4) A zálogtárgy fajta és mennyiség szerint vagy más, a zálogtárgy azonosítására alkalmas körülírással is meghatározható. A meghatározás magában foglalhat olyan vagyontárgyat is, amely még nem létezik, vagy amely felett a zálogkötelezettet nem illeti meg a rendelkezési jog.

(5) A zálogjoggal biztosított követelés az alapul fekvő egy vagy több jogviszonyra utalással, az összeg meghatározásával vagy más, a biztosított követelés azonosítására

alkalmas körülírással is meghatározható. A meghatározás magában foglalhat olyan követelést is, amely még nem jött létre.

(6) A zálogszerződést írásba kell foglalni.

5:90. § [Fogyasztói zálogszerződés]

Ha a zálogkötelezett természetes személy, és a zálogtárgy elsősorban a zálogkötelezett üzleti tevékenysége vagy önálló foglalkozása körébe nem tartozó célra használatos, továbbá a zálogjoggal biztosított követelés nem a kötelezett üzleti tevékenysége vagy önálló foglalkozása körébe tartozó jogviszonyból fakad, a zálogszerződésre vonatkozó rendelkezéseket az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni:

a) zálogtárgy a zálogkötelezett tulajdonában álló, egyedileg meghatározott vagyontárgy vagy olyan vagyontárgy lehet, amelynek tulajdonjogát a zálogkötelezett a zálogjogosult által nyújtott kölcsön, illetve fizetési haladék segítségével szerzi meg;

b) a biztosított követelés meghatározásának tartalmaznia kell az összeg megjelölését.

5:91. § [A zálogszerződés felek közötti hatálya]

A zálogszerződés alapján a feleket egymással szemben a zálogjog megalapítása hiányában is megilletik mindazok a jogok és terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyeket e törvény a zálogjogosult és a zálogkötelezett számára megállapít.

5:92. § [Törvényes zálogjog]

A zálogszerződést pótolja a jogszabály olyan rendelkezése, amely alapján valamely követelés jogosultját zálogjog illet meg.

5:93. § [A jelzálogjog bejegyzése]

(1) A jelzálogjogot

a) ingatlan esetén az ingatlan-nyilvántartásba;

b) ingó dolog, valamint jog és követelés esetén a hitelbiztosítéki nyilvántartásba kell bejegyezni.

(2) Ha az ingó dolog tulajdonjogát vagy a jog fennállását közhiteles nyilvántartás (a továbbiakban: lajstrom) tanúsítja, a jelzálogjog megalapításához a megfelelő lajstromba való bejegyzés szükséges.

(3) Az ingatlan-nyilvántartásba és a lajstromba való bejegyzésre a zálogszerződés vagy a zálogkötelezett bejegyzési engedélye alapján kerülhet sor, ha

a) a zálogszerződés vagy a bejegyzési engedély egyedileg meghatározza a zálogtárgyat; és

b) a zálogkötelezett a dolognak vagy jognak az ingatlan-nyilvántartás vagy lajstrom szerinti tulajdonosa vagy jogosultja.

(4) A hitelbiztosítéki nyilvántartásba való bejegyzésre egyedileg vagy körülírással meghatározott zálogtárgy tekintetében kerülhet sor. A bejegyzésnek nem akadálya, ha a bejegyezni kívánt zálogtárgy a bejegyzés időpontjában nem létezik, vagy azon a zálogkötelezettet nem illeti meg a rendelkezési jog.

5:94. § [A birtokátruházás kézzzálogjog esetén]

(1) A birtokátruházást pótolja, ha a dolgot a zálogjogosult és a zálogkötelezett közös birtokban tartja, vagy részükre harmadik személy mint zálogtartó őrzi.

(2) Ha a dolog harmadik személy albirtokos birtokában van, és a birtok átruházása a dolog kiadása iránti igénynek az átruházásával történik, a kézzzálogjog megalapításához az is szükséges, hogy a tulajdonos az albirtokost az elzálogosításról értesítse.

(3) Nem jön létre a kézizálogjog, ha a birtokátruházás a tulajdonos és a zálogjogosult erre irányuló megállapodásával megy végbe oly módon, hogy a tulajdonos albirtokosként továbbra is a dolog birtokában marad.

5:95. § [Az óvadék alapítása]

(1) Óvadék

a) pénzen és értékpapíron kézizálogjogként;

b) dematerializált értékpapíron kézizálogjogként vagy a (2) bekezdésben meghatározott módokon;

c) fizetésiszámla-követelésen a (2) bekezdésben meghatározott módokon;

d) jogszabályban meghatározott egyéb vagyontárgyon a (4) bekezdésben meghatározott módon

alapítható.

(2) Dematerializált értékpapíron és fizetésiszámla-követelésen óvadék alapítása történhet

a) a számlatulajdonos, a számlavezető és a zálogjogosult közötti írásbeli megállapodással, amely szerint a számlavezető a számlatulajdonos rendelkezéseit a zálogjogosult jóváhagyásával, a zálogjogosult rendelkezéseit a számlatulajdonos jóváhagyása nélkül is teljesíti; vagy

b) a számlavezető javára önmagában a számlatulajdonos és a számlavezető közötti zálogszerződéssel.

(3) A számlavezető a (2) bekezdésben foglaltak szerint fennálló zálogjogot valamennyi számlakivonaton és egyéb egyenleg közlő iraton köteles feltüntetni.

(4) Ha az óvadék tárgya jogszabályban meghatározott vagyontárgy, az óvadék alapításához az szükséges, hogy az óvadék tárgya egyértelműen azonosítható módon a kötelezett hatalmából a jogosult hatalmába kerüljön, vagy a kötelezett korlátlan rendelkezése alól egyébként kikerüljön.

5:96. § [Zálogjogosulti bizományos]

(1) A zálogjogosult vagy több zálogjogosult együttesen a zálogszerződésben vagy egyébként írásban zálogjogosulti bizományost jelölhet ki. A kijelölést írásba kell foglalni.

(2) A zálogjogosulti bizományos kijelölése harmadik személyekkel szemben attól az időponttól hatályos, amikor a bizományos személyét – zálogjogosulti bizományosi minősége feltüntetésével – az ingatlan-nyilvántartásba, a lajstromba vagy a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzik.

(3) A zálogjogosult kérheti, hogy az ingatlan-nyilvántartás, a lajstrom vagy a hitelbiztosítéki nyilvántartás zálogjogosultként feltüntesse. A zálogjogosulti bizományos kijelölésének visszavonása harmadik személyekkel szemben attól az időponttól hatályos, amikor a zálogjogosultat az ingatlan-nyilvántartásba, a lajstromba vagy a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzik.

(4) Zálogjogosulti bizományos bejegyzése esetén az ingatlan-nyilvántartás, a lajstrom és a hitelbiztosítéki nyilvántartás nem tartalmazza azoknak a zálogjogosultaknak a nevét, akinek javára a zálogjogosulti bizományos eljár.

(5) Az ingatlan-nyilvántartásba, a lajstromba vagy a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjogosulti bizományost a zálogjogosult jogai illetik és kötelezettségei terhelik, e körben a zálogjogosulti bizományos a saját nevében, a zálogjogosult javára jár el.

(6) A zálogjogosult a zálogjogból fakadó jogokat a zálogjogosulti bizományos bejegyzésének tartama alatt nem gyakorolhatja, azonban a zálogjogosulti bizományos magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el.

(7) A zálogjoggal biztosított követelés átruházása a zálogjogosulti bizományos jogait és kötelezettségeit nem érinti.

(8) A zálogjogosulti bizományos köteles saját vagyonától elkülönítve tartani és kezelni mindazt, ami a zálogjog érvényesítése alapján vagy egyébként a zálogjoggal kapcsolatban hozzá befolyt vagy a birtokába került. A zálogjogosulti bizományos hitelezői nem támaszthatnak igényt

a) a zálogkötelezettel szemben fennálló és a zálogjogosultat illető követelésekre;

b) a zálogjogosulti bizományoshoz befolyt és elkülönítve tartott vagy kezelt pénzeszegekre, amelyekről megállapítható, hogy a zálogjogosultat illetik.

XXII. Fejezet

A zálogjoggal biztosított követelés

5:97. § [A zálogjoggal biztosítható követelés]

(1) Zálogjog egy vagy több, fennálló vagy jövőbeli, feltétlen vagy feltételes, meghatározott vagy meghatározható összegű pénzkövetelés biztosítására alapítható.

(2) Ha a zálogjogot nem pénzkövetelés biztosítására alapították, a zálogjog a követelés nemteljesítéséből eredő kártérítési igényt vagy egyéb pénzkövetelést biztosítja.

(3) Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés biztosítására zálogjog nem alapítható.

5:98. § [A zálogtárggyal való helytállás terjedelme]

(1) A zálogtárggyal való helytállás terjedelme annak a követelésnek a mindenkori terjedelméhez igazodik, amelynek biztosítására a zálogtárgy szolgál.

(2) A zálogtárggyal való helytállás kiterjed a zálogjoggal biztosított követelés kamataira, a követelés és a zálogjog érvényesítésének szükséges költségeire és a zálogtárgyra fordított szükséges költségekre.

(3) Ha a felek meghatározták azt az összeget, amelynek erejéig a zálogjogosult kielégítést kereshet a zálogtárgyból, a zálogjog a követelést és járulékait annyiban biztosítja, amennyiben azok a keretösszeget nem haladják meg.

5:99. § [A biztosított követelés átruházása]

(1) A biztosított követelés átruházásával vagy egyéb módon való átszállásával a zálogjog is átszáll a követelés új jogosultjára. A követelés átruházója köteles a zálogtárgyat vagy a jelzálogjog átszállásának a bejegyzéséhez szükséges engedélyt az új zálogjogosult részére kiadni.

(2) A biztosított követelés egy részének átruházása esetén a régi és az új zálogjogosultat azonos ranghelyen, a követeléseik arányában illeti meg a zálogjog.

(3) A zálogjogot a zálogjoggal biztosított követeléssel együtt lehet átruházni.

5:100. § [A különvált zálogjog]

(1) A jelzálogjog jogosultja – szerződéssel, tartozásának biztosítékául – a biztosított követelés nélkül is átruházhatja a zálogjogot (a továbbiakban: különvált zálogjog) a vele szembeni követelés jogosultjára. A különvált zálogjog alapján a zálogjogosult jogai a zálogjog megszerzőjét (a továbbiakban: a különvált zálogjog jogosultja) illetik.

- (2) A zálogjog átruházására szolgáló szerződésben meg kell határozni azt a követelést, amelyet a különvált zálogjog biztosít. A szerződést írásba kell foglalni.
- (3) A zálogjog átruházása harmadik személyekkel szemben attól az időponttól hatályos, amikor a különvált zálogjog jogosultját az ingatlan-nyilvántartásba, más lajstromba, illetve a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyezték, vagy amikor a harmadik személy, az engedményezésről való értesítés szabályainak megfelelő alkalmazásával, értesítést kapott a zálogjog átruházásáról.
- (4) A különvált zálogjog jogosultja a zálogjogból folyó jogait úgy köteles gyakorolni, hogy ne veszélyeztesse az eredeti biztosított követelés megtérülését.
- (5) A különvált zálogjoggal biztosított követelés megszűnésével a különvált zálogjog visszaszáll az eredeti zálogjogosultra. A különvált zálogjog jogosultja a biztosított követelés megszűnését megelőzően visszaruházhatja a zálogjogot az eredeti zálogjogosultra. A különvált zálogjogot egyébként csak a különvált zálogjoggal biztosított követeléssel együtt lehet átruházni.

XXIII. Fejezet

A zálogjog tárgya

5:101. § [A zálogtárgyak]

- (1) Zálogjog tárgya bármely vagyontárgy lehet.
- (2) Kézizálogjog tárgya ingó dolog lehet.
- (3) Közös tulajdonban álló dolognak a zálogkötelezett tulajdonában lévő tulajdoni hányada, több személyt megillető jognak a zálogkötelezettet megillető hányada, továbbá osztható követelés meghatározott része kivételével dolog vagy jog egy részén nem lehet zálogjogot alapítani.

5:102. § [A körülírással meghatározott zálogtárgy]

Ha a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjog tárgyát körülírással határozták meg, a zálogjog tárgyát mindenkor azok a körülírásnak megfelelő dolgok, jogok, követelések alkotják, amelyek felett a zálogkötelezett rendelkezési joggal bír.

5:103. § [A zálogtárgy alkotórészei, tartozékai és hasznai]

- (1) A zálogjog a dolgot mindenkor alkotórészeivel együtt terheli. A zálogjog kétség esetén kiterjed a dolog mindenkor tartozékaira is.
- (2) A zálogjog kiterjed a dolog termékeire, terményeire, szaporulatára és a zálogtárgy egyéb hasznaira.
- (3) A zálogjog nem terjed ki a kielégítési jog megnyílása előtt az ingatlantól elvált alkotórészre, tartozékra és haszonra, ha
- a)* az a rendes gazdálkodás szabályai szerint vált el az ingatlantól; vagy
- b)* annak tulajdonjogát átruházták és azt az ingatlanról elvitték.

5:104. § [A zálogtárgy helyébe lépő dolog vagy más érték]

- (1) A zálogtárgy értékcsökkenése vagy elpusztulása esetén járó biztosítási összeg, kártérítés vagy más érték, illetve az ezekre vonatkozó követelés a zálogtárgy helyébe lép vagy a zálogfedezet kiegészítésére szolgál.
- (2) A zálogtárgy kisajátításáért kapott kártalanítás vagy az erre vonatkozó követelés a zálogtárgy helyébe lép.
- (3) Ha a zálogjogosult károsodás elhárítása érdekében értékesíti a zálogtárgyat, a befolyt vételár a zálogtárgy helyébe lép.

(4) Ha a zálogkötelezett a zálogtárgyat feldolgozza, átalakítja, más vagyontárgyakkal egyesíti vagy vegyíti, a feldolgozással, átalakítással, egyesítéssel vagy vegyítéssel keletkezett új dolog az eredeti zálogtárgy helyébe lép.

(5) Ha a zálogkötelezett vagy a személyes kötelezett az eredeti zálogtárgy helyett megfelelő új zálogtárgyat vagy a zálogtárgy értékének csökkenése esetén kiegészítő zálogtárgyat adott, az új zálogtárgy az eredeti helyébe vagy mellé lép.

(6) Az elzálogosított követelés teljesítéseként szolgáltatott, illetve az elzálogosított követelést biztosító zálogjog, kezesség vagy más biztosíték alapján befolyt pénz vagy más vagyontárgy az eredeti zálogtárgy helyébe lép.

(7) A különvált zálogjog érvényesítése eredményeként a különvált zálogjog jogosultjához befolyt pénzüsszegen vagy más vagyontárgyon a zálogjog átruházására okot adó követelést biztosító kézizálogjog keletkezik.

5:105. § [Zálogjog több zálogtárgyon]

(1) Ha a zálogjog ugyanannak a követelésnek biztosítására több zálogtárgyat terhel, a megfelelő nyilvántartásban fel kell tüntetni, hogy a jelzálogjog egyetemleges. Nem kell az egyetemlegességre külön utalni, ha valamennyi zálogtárgy tekintetében ugyanaz a zálogkötelezett, és a zálogjog a hitelbiztosítéki nyilvántartásba van bejegyezve.

(2) Egyetemleges zálogjog esetén minden zálogtárgy az egész követelés biztosítására szolgál. A zálogjogosult határozhatja meg a zálogjog érvényesítésének sorrendjét, azonban a kielégítési jog csupán annyi zálogtárgyra terjed ki, amennyi a biztosított követelés kielégítéséhez szükséges.

XXIV. Fejezet

A felek jogai és kötelezettségei a kielégítési jog megnyílása előtt

5:106. § [A kézizálogjog tárgyának birtoklása, használata és hasznosítása]

(1) A zálogjogosult jogosult a kézizálogjog tárgyat birtokában tartani és köteles a zálogtárgyat épségben megőrizni.

(2) A feleknek a zálogtárgy birtoklásával, használatával és hasznosításával kapcsolatos jogaira és kötelezettségeire a letét szabályai az irányadóak, azzal, hogy a zálogkötelezett a zálogjog fennállása alatt nem jogosult a zálogtárgyat visszakövetelni.

5:107. § [A kézizálogfedezet védelme]

(1) A zálogkötelezett vagy a személyes kötelezett jogosult ellenőrizni a zálogtárgy állapotát és használatát.

(2) Ha a zálogtárgy értékének csökkenése a követelés kielégítését veszélyezteti, és a zálogkötelezett – a zálogjogosult megfelelő határidőt tartalmazó felszólítása ellenére – a zálogtárgy állapotát nem állítja helyre, nem ad megfelelő új zálogtárgyat vagy az értékcsökkenés mértékének megfelelő kiegészítő biztosítékot, a zálogjogosult a zálogtárgyat értékesítheti. A zálogjogosult felszólítás és határidőtűzés nélkül jogosult a zálogtárgyat értékesíteni, ha a felszólítás elháríthatatlan akadályba ütközik vagy a zálogkötelezett intézkedésének bevárása a zálogtárgy további jelentős értékcsökkenésével járna.

(3) Ha a zálogkötelezett vagy a személyes kötelezett más megfelelő vagyontárgyat ajánl fel, és ez a kielégítési jogot nem veszélyezteti, a zálogjogosult köteles a zálogtárgyat visszaadni.

(4) Az óvadék tárgya és egyéb nyilvános információ alapján egyértelműen meghatározható értékkel rendelkező osztható zálogtárgy vagy a biztosított követelés

értékének változása esetén a zálogkötelezett kiegészítő biztosíték nyújtására, illetve a zálogjogosult a túlzott biztosíték zálogkötelezett részére való arányos kiadására köteles.

(5) A zálogkötelezett jogosult a zálogtárgy helyébe lépett biztosítási összeget, kártérítést vagy más értéket a zálogtárgy helyreállítására fordítani, ha ez a biztosított követelés kielégítését nem veszélyezteti.

5:108. § [A jelzálogjog tárgyának birtoklása, használata és hasznosítása]

(1) A zálogkötelezett jogosult a jelzálogjog tárgyat birtokában tartani, rendeltetésszerűen használni és hasznosítani, továbbá köteles a zálogtárgyat épségben megőrizni.

(2) A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett jelzálogjog kötelezettje a rendes gazdálkodás körében jogosult a körülírással meghatározott zálogtárgyat feldolgozni, átalakítani és elidegeníteni.

5:109. § [A jelzálogfedezet védelme]

(1) A zálogjogosult a zálogtárgy állagát és használatát ellenőrizheti.

(2) Ha a zálogkötelezett vagy harmadik személy a zálogtárgy épségét veszélyezteti, a zálogjogosult gyakorolhatja a károsodás veszélye esetén a veszélyeztetettet megillető jogokat.

(3) Ha a zálogtárgy értékének csökkenése a követelés kielégítését veszélyezteti, és a zálogkötelezett – a zálogjogosult megfelelő határidőt tartalmazó felszólítása ellenére – a zálogtárgy állapotát nem állítja helyre, nem ad megfelelő új zálogtárgyat vagy az értékcsökkenés mértékének megfelelő kiegészítő biztosítékot, a zálogjogosult a zálogtárgyat értékesítheti.

(4) A zálogkötelezett jogosult a zálogtárgy helyébe lépett biztosítási összeget, kártérítést vagy más értéket a zálogtárgy helyreállítására fordítani, ha ez a biztosított követelés kielégítését nem veszélyezteti.

5:110. § [Az elzálogosított követelés mint zálogfedezet védelme]

(1) Az elzálogosított követelés kötelezettjének a zálogjog megalapításáról való – az elzálogosított követelés és a zálogjogosult megjelölését tartalmazó – írásbeli értesítését követően a zálogjogosulttal szemben hatálytalan a zálogkötelezett és az elzálogosított követelés kötelezettje közötti szerződés módosítása. A kötelezett a zálogjogosulttal szemben azokat a kifogásokat érvényesítheti és azokat az ellenköveteléseket számíthatja be, amelyek a zálogkötelezettel szemben az értesítésekor már fennállt jogalapon keletkeztek.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően, a fizetésiszámla-követelést terhelő jelzálogjog megalapításáról való értesítés nem érinti a számlavezető banknak a számlatulajdonossal szemben a számla- illetve betétszerződés alapján fennálló jogait és kötelezettségeit.

5:111. § [Az elzálogosított követelés kötelezettjének jogai és kötelezettségei]

(1) Az elzálogosított követelés kötelezettje mindaddig a zálogkötelezett részére köteles teljesíteni, amíg olyan teljesítési utasítást nem kap, amely meghatározza a zálogjogosult személyét, székhelyét, természetes személy esetén lakóhelyét, szokásos tartózkodási helyét vagy számlaszámát. Ezt követően a kötelezett a teljesítési utasításnak megfelelően teljesíthet.

(2) A teljesítési utasítás akkor váltja ki az (1) bekezdés szerinti joghatást, ha az utasítás az elzálogosításról szóló értesítésbe van foglalva vagy a zálogkötelezettől származik, vagy ha a zálogjogosult a zálogszerződéssel vagy más hitelt érdemlő módon igazolja a

követelés elzálogosítását. Ha az elzálogosításról szóló értesítés megjelölte a zálogjogosultat, de nem tartalmazta a teljesítési utasítást, teljesítési utasítást kizárólag a zálogjogosult adhat.

(3) A zálogjogosult a kielégítési jog megnyílása után küldhet teljesítési utasítást.

(4) Ha a kötelezett az elzálogosításról szóló értesítést követően teljesítési utasítás hiányában a zálogkötelezett részére teljesít, a zálogkötelezett köteles a szolgáltatás teljesítéseként birtokába került vagyontárgyakat a sajátjától elkülönítve kezelni és a zálogjogosult részére késedelem nélkül kiadni.

(5) A zálogkötelezett a zálogjogosult kérésére köteles az elzálogosított követelés érvényesítéséhez szükséges okiratokat átadni. Ha az elzálogosított követelés esedékessége a jogosult jognyilatkozatától vagy egyéb általa teljesítendő feltételtől függ, a zálogjogosult megteheti e jognyilatkozatot vagy teljesítheti az esedékesség bekövetkezéséhez szükséges feltételt.

XXV. Fejezet

A hitelbiztosítéki nyilvántartás

5:112. § [A hitelbiztosítéki nyilvántartás alapelvei]

(1) A hitelbiztosítéki nyilvántartás a zálogkötelezettek személyéhez kapcsolódóan tartalmazza a nem lajstromozott ingó dolgokon, jogokon és követeléseken alapított jelzálogjogokat, valamint az e törvényben meghatározott egyéb biztosítéki jogokat.

(2) A hitelbiztosítéki nyilvántartás nyilvános, tartalmát az interneten bárki ingyen, személyazonosítás nélkül megtekintheti.

5:113. § [A hitelbiztosítéki nyilvántartás tartalmát meghatározó nyilatkozatok]

(1) A hitelbiztosítéki nyilvántartásba való bejegyzésre, a bejegyzés módosítására és törlésére a zálogjogosultnak, illetve a zálogkötelezettnek jogszabályban meghatározott, elektronikus formanyomtatvány kitöltése útján, a hitelbiztosítéki nyilvántartás internetes honlapján tett nyilatkozata alapján, a nyilatkozat tartalmi vizsgálata nélkül kerül sor.

(2) A zálogjogosult által tett nyilatkozatról a zálogkötelezett, a zálogkötelezett által tett nyilatkozatról a zálogjogosult a nyilatkozattételt követően késedelem nélkül, elektronikus úton értesítést kap.

(3) Nyilatkozatok megtételére a hitelbiztosítéki nyilvántartás felhasználóiként nyilvántartásba vett személyek jogosultak.

(4) A nyilatkozatok megtétele során az a természetes személy jogosult a felhasználóként nyilvántartásba vett jogi személy vagy egyéb szervezet nevében eljárni, akit a szervezet a nyilvántartásba vételkor vagy azt követően a nevében eljárni jogosult személyként megjelölt.

(5) A nyilatkozatok megtételére a saját vagy más nevében eljáró személy elektronikus személyazonosítását követően kerülhet sor.

5:114. § [A zálogjog bejegyzése]

(1) Zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozatot a zálogjogosult vagy a zálogkötelezett tehet.

(2) Ha a zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozatot a zálogjogosult tette, a nyilatkozat alapján a zálogjog bejegyzésére akkor kerül sor, ha a bejegyzéshez a zálogkötelezett elektronikus formában a hitelbiztosítéki nyilvántartás internetes honlapján tett nyilatkozatával hozzájárult.

(3) Ha a zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozatot a zálogkötelezett tette, a zálogjog bejegyzésére a nyilatkozat alapján kerül sor.

5:115. § [A zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozat tartalma]

(1) A zálogjog bejegyzésére olyan nyilatkozat alapján kerül sor, amely tartalmazza

- a)* a zálogkötelezett nevét és külön jogszabályban meghatározott adatait;
- b)* a zálogjogosult nevét és külön jogszabályban meghatározott adatait;
- c)* a jogi személy vagy egyéb szervezet nevében eljáró természetes személy nevét és külön jogszabályban meghatározott adatait; és
- d)* a zálogtárgy egyedileg vagy körülírással való meghatározását.

(2) A zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozat tartalmazhatja azt az összeget is, amelynek erejéig a zálogjogosult a zálogtárgyból kielégítést kereshet.

5:116. § [A hitelbiztosítéki nyilvántartás tartalma]

A hitelbiztosítéki nyilvántartás minden bejegyzett zálogjog vonatkozásában tartalmazza

- a)* a zálogjog bejegyzésére irányuló nyilatkozatban foglaltakat;
- b)* a zálogjog bejegyzésének időpontját; és
- c)* a bejegyzés sorszámát.

5:117. § [A zálogjog törlése]

(1) Zálogjog törlésére irányuló nyilatkozatot a zálogjogosult és a zálogkötelezett is tehet.

(2) Ha a zálogjog törlésére irányuló nyilatkozatot a zálogjogosult tette, a zálogjog törlésére a nyilatkozat alapján kerül sor.

(3) Ha a zálogjog törlésére irányuló nyilatkozatot a zálogkötelezett tette, a nyilatkozat alapján a zálogjog törlésére akkor kerül sor, ha a zálogjogosult

- a)* a zálogjog törléséhez hozzájárult; vagy
- b)* a zálogkötelezettnek a zálogjog törlésére irányuló nyilatkozatától számított harminc napon belül nem tett a bejegyzés fenntartására irányuló nyilatkozatot.

(4) A zálogjogosult köteles a zálogjog törléséhez hozzájárulni, illetve nem jogosult a bejegyzés fenntartására irányuló nyilatkozatot tenni, ha nem áll fenn zálogjoggal biztosított követelése vagy olyan jogviszony, amelynek alapján a jövőben zálogjoggal biztosított követelése keletkezhet.

XXVI. Fejezet

A zálogjogok rangsora

5:118. § [A zálogjog megalapításához kötődő rangsor elve]

Ha ugyanazt a zálogtárgyat több zálogjog terheli, a kielégítési jog a zálogjogosultakat a zálogjogok alapításának a sorrendjében illeti meg.

5:119. § [A zálogtárgy helyébe lépő vagy a zálogfedezet kiegészítésére adott tárgyon fennálló zálogjog ranghelye]

A zálogtárgy helyébe lépő vagy a zálogfedezet kiegészítésére adott vagyontárgyon – hacsak azt egyéb zálogjogok nem terhelik – a zálogjog az eredeti zálogtárgyon alapított zálogjog ranghelye szerint áll fenn.

5:120. § [A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjog tárgyainak változása]

Ha a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjog tárgya több, körülírással meghatározott vagyontárgy, az egyes dolgok, jogok és követelések változása a zálogjog ranghelyét nem érinti.

5:121. § [A rendelkezési jog korábbi jogosultja által alapított zálogjog]

A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjog tárgya felett a rendelkezési jog korábbi jogosultja által alapított zálogjog megelőzi azt a jelzálogjogot, amelyet e zálogjogot megelőzően alapítottak, de – a rendelkezési jog hiányában – csak ezt követően jött létre.

5:122. § [A zálogtárgy megszerzését biztosító zálogjog elsőbbsége]

Az eladónak az ingó zálogtárgy vételára iránti vagy a hitelezőnek az ingó zálogtárgy tulajdonjoga megszerzéséhez nyújtott kölcsön visszafizetése iránti követelését biztosító jelzálogjog megelőzi a vevő vagy az adós által korábban alapított jelzálogjogokat, ha a zálogtárgy átruházása előtt

a) a zálogjogot bejegyzik a hitelbiztosítéki nyilvántartásba; és

b) a zálogjogosult írásban értesíti a zálogjog megalapításáról azokat a korábbi zálogjogosultakat, akiknek a jelzálogjoga, a zálogkötelezett tulajdonába kerülése esetén, kiterjed az új zálogtárgyra.

5:123. § [Óvadék és jelzálogjog közötti rangsor]

Ha ugyanazt a zálogtárgyat óvadék és jelzálogjog is terheli, az óvadék jogosultját kielégítési elsőbbség illeti meg a jelzálogjog jogosultjával szemben.

5:124. § [Ranghely-szerződés]

(1) A zálogjogosultak harmadik személyek jogainak sérelme nélkül megállapodhatnak a ranghely módosításában.

(2) A ranghely-módosítás a zálogkötelezettel szemben akkor hatályos, ha a megfelelő nyilvántartásba bejegyezték.

5:125. § [A zálogjog ranghelyének előzetes biztosítása]

(1) A tulajdonos a megfelelő nyilvántartásba – meghatározott személy javára vagy a jogosult megjelölése nélkül – feljegyeztetheti, hogy valamely vagyontárgyat zálogjoggal kíván megterhelni.

(2) A feljegyzés iránti kérelemben meg kell határozni azt az összeget, amelynek erejéig a tulajdonos zálogjogot kíván alapítani.

(3) Ha a zálogjog bejegyzését a feljegyzésben meghatározott határidő alatt kéri, a bejegyzett zálogjog a feljegyzés ranghelyéhez igazodó ranghelyet kap.

5:126. § [Rendelkezés a megszűnt zálogjog ranghelyével]

(1) Ha a jelzálogjog egészben vagy részben megszűnik, a tulajdonos az eddigi zálogjog törlésével egyidejűleg a zálogjog ranghelyén a korábbi vagy új jogosult javára, az eddiginél nem magasabb összeg erejéig új zálogjogot alapíthat.

(2) Ha a követelés részben szűnt meg, és a törölt zálogjog ranghelyén a tulajdonos vagy a jogosult új zálogjogot alapít, ezt a fennmaradó zálogjog a rangsorban megelőzi.

(3) A tulajdonos a jelzálogjog törlése alkalmával azt is feljegyeztetheti, hogy a törölt bejegyzés ranghelyét fenntartja a törölt zálogjognál nem terhesebb új zálogjog bejegyzésének céljára. A ranghely-fenntartás a korábbi zálogjog törlésétől számított egy év elteltével hatályát veszíti. A ranghely-fenntartás tulajdonosváltás esetén az új tulajdonos javára szolgál.

(4) A tulajdonos a ranghellyel való rendelkezés jogáról harmadik személy vagy a lemondással érintett ranghelyet követő ranghelyen bejegyzett zálogjogosulttal szemben mondhat le.

XXVII. Fejezet

A zálogjog érvényesítése

1. A kielégítési jog gyakorlásának általános szabályai

5:127. § [A kielégítési jog]

(1) A zálogjogosult kielégítési joga a zálogjoggal biztosított követelés esedékessé válásakor, a teljesítés elmulasztása esetén nyílik meg.

(2) A különvált zálogjog esetében a zálogjog átruházásával biztosított követelés esedékessé válása és teljesítésének elmulasztása nem eredményezi a kielégítési jog megnyílását. Ha azonban az eredeti biztosított követelésre tekintettel a különvált zálogjogból fakadó kielégítési jog megnyílt, a zálogjog érvényesítésének nem akadályozza az, hogy a zálogjog átruházásával biztosított követelés még nem vált esedékessé. A különvált zálogjogból fakadó kielégítési jog megnyílt esetén a különvált zálogjog jogosultja köteles kielégítési jogát gyakorolni vagy a zálogjogot visszaruházni az eredeti zálogjogosultra.

(3) A kielégítési jog gyakorlása a zálogjogosult választása szerint bírósági végrehajtás útján vagy bírósági végrehajtáson kívül történhet.

(4) A fizetésiszámla-követelést terhelő jelzálogjog érvényesítése bírósági határozat alapján, végrehajtás útján történhet.

2. A zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítésének közös szabályai

5:128. § [A kielégítési jog bírósági végrehajtáson kívüli gyakorlásának módjai]

(1) A kielégítési jog bírósági végrehajtáson kívüli gyakorlása a zálogjogosult választása szerint

a) a zálogtárgy zálogjogosult általi értékesítése;

b) a zálogtárgy tulajdonjogának a zálogjogosult által történő megszerzése; vagy

c) az elzálogosított jog vagy követelés érvényesítése útján történik.

(2) Ha a zálogtárgy jog vagy követelés, a zálogtárgy tulajdonjogán a jogot vagy követelést, a zálogtárgy tulajdonosán a jogosultat kell érteni.

(3) A zálogjogosult a kielégítési jog érvényesítésének választott módjáról másokra térhet át.

5:129. § [A kielégítési jog gyakorlása fogyasztói zálogszerződés esetén]

Fogyasztói zálogszerződés esetén a zálogjogosult

a) csak nyilvánosan értékesítheti a zálogtárgyat, kivéve, ha a felek a kielégítési jog megnyílása után írásban eltérő értékesítési módban állapodtak meg; és

b) nem szerezheti meg – az óvadék kivételével – a kielégítés fejében a zálogtárgy tulajdonjogát.

5:130. § [A zálogjog érvényesítésének átvételéhez való jog]

(1) A zálogjog érvényesítését megkezdő zálogjogosultat megelőző ranghelyű zálogjogosult a zálogjogot érvényesítő zálogjogosultnak címzett írásbeli nyilatkozattal átveheti a zálogjog érvényesítését, ha megtéríti az érvényesítést megkezdő zálogjogosult felmerült költségeit.

(2) A zálogjogot érvényesítő zálogjogosult, ha az érvényesítés átvételére irányuló nyilatkozatot kap, köteles az addig megtett lépésekről és a már felmerült költségekről megfelelő tájékoztatást adni az elsőbbségi zálogjogosult részére.

5:131. § [A kielégítési jog gyakorlásának felfüggesztése vagy korlátozása]

Ha a zálogjogosult a kielégítési jogának gyakorlása során az e törvényben meghatározott kötelezettségeit megszegi, a zálogkötelezett, a személyes kötelezett vagy bármely más személy, akinek ehhez jogi érdeke fűződik, kérheti a bíróságtól a kielégítési jog gyakorlásának felfüggesztését vagy a zálogjogosult kötelezését a kielégítési jognak a bíróság által meghatározott feltételek szerinti gyakorlására.

3. A zálogtárgy zálogjogosult általi értékesítése

5:132. § [A zálogtárgy birtoklásához való jog]

(1) A zálogjogosult a kielégítési jog megnyílása után jogosult a zálogtárgyat birtokba venni és ennek érdekében felszólítani a zálogkötelezettet, hogy a zálogtárgyat a felszólításban meghatározott megfelelő időn belül bocsássa a birtokába.

(2) A birtokba bocsátás teljesítésére ingó zálogtárgy esetén legalább tíz napos, ingatlan zálogtárgy esetén legalább húsz napos határidőt kell szabni. A lakóingatlan kiürített állapotban való birtokba bocsátásának teljesítésére legalább három hónapos határidőt kell szabni.

(3) A zálogkötelezett – a kielégítési jog megnyílása után a zálogjogosult felszólítására, a felszólításban meghatározott határidőn belül – köteles az értékesítés céljából a zálogjogosult számára kiadni a birtokában lévő zálogtárgyat, lehetővé tenni a zálogtárgy birtokba vételét, és tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a zálogjogosultat e jogának gyakorlásában akadályozná.

(4) A birtokba bocsátás elmaradása nem akadály a zálogtárgy értékesítésének.

5:133. § [Az előzetes értesítés]

(1) A zálogjogosult köteles a zálogtárgy értékesítésére vonatkozó szándékáról írásban értesíteni

a) a zálogkötelezettet, a személyes kötelezettet és a személyes kötelezett teljesítéséért felelősséget vállalt személyeket;

b) a zálogtárgyat terhelő egyéb zálogjogok jogosultjait;

c) lajstromozott zálogtárgy esetén mindazokat, akiknek a zálogtárgyra vonatkozóan a lajstromba bejegyzett joguk van; és

d) azokat, akik a zálogtárgyat terhelő joguk fennállásáról, annak igazolása mellett, a zálogjogosult által adott értesítést megelőző tízedik napig írásban értesítették.

(2) Az előzetes értesítés és az értékesítés között legalább tíz napnak, fogyasztói zálogszerződés esetén legalább harminc napnak kell eltelnie.

(3) Az előzetes értesítésben meg kell jelölni

a) a zálogjogosultat és a zálogkötelezettet;

b) az értékesíteni kívánt zálogtárgyat;

c) az érvényesített követelés összegét és járulékait;

- d)* a kielégítési jog megnyílásának okát és időpontját;
- e)* az értékesítés tervezett módját;
- f)* a nyilvános értékesítés helyét és idejét, egyéb módon történő értékesítés esetén azt az időpontot, amely után az értékesítésre sor kerül.

(4) A zálogjogosult előzetes értesítés nélkül jogosult a zálogtárgy értékesítésére, ha a zálogtárgy

- a)* gyorsan romló vagy egyéb olyan dolog, amelynek értéke a késelem hatására jelentősen csökkenne; vagy
- b)* olyan dolog vagy jog, amellyel tőzsdén kereskednek.

5:134. § [A kereskedelmi ésszerűség követelménye]

(1) A zálogjogosult a zálogtárgy értékesítése során a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint, a zálogkötelezett, illetve a személyes kötelezett érdekeit is figyelembe véve köteles eljárni.

(2) Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a zálogtárgy értékesítése a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint történik, ha az értékesítésre

- a)* tőzsdén, az értékesítés időpontjában érvényes áron; vagy
- b)* a zálogtárgy kereskedelmi forgalma során általában alkalmazott, az adott piacon szokásos módon kerül sor.

5:135. § [Az értékesítés]

(1) A zálogjogosult – a zálogtárgy tulajdonosa helyett és nevében eljárva – jogosult a zálogtárgy tulajdonjogának átruházására.

(2) Az értékesítés történhet

- a)* a zálogtárgy eredeti állapotában vagy kereskedelmi szempontból ésszerű feldolgozása, illetve átalakítása után;
- b)* magánúton vagy nyilvánosan.

(3) Ha a zálogjog több zálogtárgyat terhel, azok értékesítése történhet együtt vagy külön-külön.

(4) A zálogjogosult az általa értékesített zálogtárgy tulajdonjogát nyilvános értékesítés esetén vagy akkor szerezheti meg, ha a zálogtárggyal tőzsdén kereskednek.

5:136. § [Elszámolás, az értékesítés bevételeinek felosztása]

(1) A zálogjogosult az értékesítést követően késelem nélkül köteles írásbeli elszámolást készíteni, amelyben meg kell jelölnie

- a)* az értékesített zálogtárgyat;
- b)* a befolyt vételárat;
- c)* a zálogtárgy zálogjogosult által beszédett hasznait;
- d)* a zálogtárgy őrzésével, fenntartásával, feldolgozásával, átalakításával és értékesítésével kapcsolatban felmerült költségeket; és
- e)* ha tudomása van róla, a zálogtárgyat terhelő zálogjogok rangsorát és a zálogjogok által biztosított követelések összegét.

(2) A zálogjogosult köteles az elszámolást megküldeni a zálogkötelezettnek és az előzetes értesítésre jogosult személyeknek.

(3) A zálogjogosult késelem nélkül köteles a befolyt vételárnak a beszédett hasznokkal növelt és a zálogtárgy őrzésével, állagának fenntartásával, feldolgozásával, átalakításával és értékesítésével kapcsolatban felmerült költségekkel csökkentett összegét – a zálogjogok rangsora és a zálogjoggal biztosított követelések mértéke szerint – felosztani a zálogtárgyat terhelő zálogjogok jogosultjai között, és a fennmaradó összeget a zálogkötelezettnek kiadni.

4. A zálogtárgy tulajdonjogának a zálogjogosult által történő megszerzése

5:137. § [A zálogtárgy zálogjogosult általi megszerzésének tilos esete]

Semmis az olyan megállapodás, amely szerint a zálogjogosult kielégítési joga megnyílásakor megszerzi a zálogtárgy tulajdonját.

5:138. § [A zálogtárgy tulajdonjogának a zálogjogosult által történő megszerzése a kielégítési jog megnyílását követően]

(1) A zálogjogosult a kielégítési jogának megnyílását követően írásban felajánlhatja a zálogkötelezettnek, hogy a zálogtárgy tulajdonját elfogadja a biztosított követelés teljes vagy részleges kielégítése fejében.

(2) Az ajánlatnak meg kell jelölnie

a) a zálogjogosultat és a zálogkötelezettet;

b) a zálogtárgyat, amelyre az ajánlat vonatkozik;

c) a zálogjoggal biztosított, fennálló követelés összegét;

d) a kielégítési jog megnyílásának okát és időpontját; és

e) azt, hogy a zálogtárgy tulajdonjogának megszerzése a biztosított követelés milyen mértékű kielégítését eredményezné, illetve azt az összeget, amelyet a zálogjogosult – a tulajdonjog megszerzése fejében, a biztosított követelés elszámolásán felül – fizetne a zálogkötelezett részére.

(3) A zálogjogosult az ajánlatról – annak megküldésével – köteles értesíteni a zálogkötelezeten kívül

a) a személyes kötelezettet és a személyes kötelezett teljesítéséért felelősséget vállalt személyeket;

b) a zálogtárgyat terhelő egyéb zálogjogok jogosultjait;

c) lajstromozott zálogtárgy esetén mindazokat, akiknek a zálogtárgyra vonatkozóan a lajstromba bejegyzett joguk van; és

d) azokat, akik a zálogtárgyat terhelő joguk fennállásáról, annak igazolása mellett, a zálogjogosult által adott értesítést megelőző tízedik napig írásban értesítették.

(4) Az értesítésre jogosult személyek kifogást emelhetnek a zálogjogosult ajánlata ellen, ha az veszélyezteti biztosított követelésük kielégítését.

(5) Ha a zálogkötelezett írásban elfogadja a zálogjogosult ajánlatát annak kézhezvételét követő húsz napon belül, és a (3) bekezdésben meghatározott személyek nem emelnek írásban kifogást az ajánlat ellen az annak kézhezvételét követő húsz napon belül, a zálogjogosult és a zálogkötelezett között adásvételi szerződés jön létre, amelynek alapján a zálogkötelezett köteles a zálogtárgy birtokát átruházni, illetve a tulajdonjog bejegyzéséhez az engedélyt kiadni. A tulajdonjog átszállásával a zálogjoggal biztosított követelés – az ajánlat tartalmának megfelelően – részben vagy egészben megszűnik.

5:139. § [A közvetlen kielégítés joga]

(1) Óvadék esetén, ha annak tárgya pénz, fizetésiszámla-követelés, illetve tőzsdei vagy egyéb nyilvánosan jegyzett piaci árral rendelkező értékpapír, a zálogjogosult a kielégítési joga megnyílásakor a zálogkötelezethez címzett egyoldalú nyilatkozattal – a biztosított követelés összege erejéig – a zálogtárgy tulajdonját megszerezheti, illetve ha már korábban megszerezte, megszüntetheti azt a kötelezettségét, hogy a kapott óvadékkal egyező fajtájú és mennyiségű vagyontárgyat ruházzon át a zálogkötelezetre.

(2) A zálogjogosult a közvetlen kielégítési jog gyakorlását követően késedelem nélkül köteles a zálogkötelezettel írásban elszámolni és a biztosított követelést meghaladó fedezetet a zálogkötelezett részére kiadni. Az elszámolás során a pénzt és a

fizetésiszámla-követelést annak névértékén, az értékpapírt nyilvános forgalmi értékén kell figyelembe venni.

(3) Ezeket a szabályokat kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a zálogjog tárgyat tulajdonjogot megtestesítő értékpapír alkotja, és a tulajdonjog tárgyat olyan dolog képezi, amely tőzsdei vagy egyéb nyilvánosan jegyzett piaci árral rendelkezik.

5. Az elzálogosított jog vagy követelés érvényesítése

5:140. § [Az elzálogosított jog vagy követelés érvényesítése]

Ha a jelzálogjog tárgya követelés, a zálogjogosult teljesítési utasítást adhat a követelés kötelezettje számára, és a követelés esedékessé válását követően az eredeti jogosult helyett a követelés kötelezettjével szemben érvényesítheti is a követelést. Ezt a szabályt megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a jelzálogjog tárgya jog.

5:141. § [Alzálogjog]

Ha a zálogjog tárgyául szolgáló követelés zálogjoggal vagy kezességgel van biztosítva, a zálogjogosult a követelés eredeti jogosultjának a zálogjogból vagy kezességből fakadó jogait is gyakorolhatja. Ha a követelést kézizálogjog biztosítja, a követelés jogosultja a zálogjogosult kérésére köteles a zálogtárgy birtokát részére átruházni.

5:142. § [Követelést megtestesítő értékpapírok]

Az elzálogosított jog vagy követelés érvényesítésére és az aljelzálogra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a zálogjog tárgyat követelést megtestesítő értékpapír alkotja.

XXVIII. Fejezet

A zálogjog megszűnése

5:143. § [A zálogjog megszűnése]

(1) A zálogjog megszűnik, ha

a) a zálogjogosult lemond a zálogjogáról és a zálogtárgyat visszaadja a zálogkötelezettnek vagy ha a jelzálogjogot törlik a megfelelő nyilvántartásból;

b) a zálogjog tárgyául szolgáló dolog elpusztul, a zálogjog tárgyául szolgáló követelés vagy jog megszűnik anélkül, hogy más vagyontárgy lépne a helyébe;

c) a kézizálogjog jogosultja elveszíti a zálogtárgy birtokát, kivéve, ha késedelem nélkül birtokvédelmi eljárást vagy birtokpert indított;

d) a zálogjoggal biztosított követelés, illetve minden olyan jogviszony, amely alapján a jövőben zálogjoggal biztosított követelés keletkezhet, megszűnik;

e) a zálogjoggal biztosított követelés elévül;

f) a zálogjogosult a kielégítési jogát gyakorolva a zálogtárgyat értékesíti vagy a zálogtárgy tulajdonjogát megszerzi.

(2) A zálogjoggal biztosított követelés megszűnése ellenére is fennmarad a zálogjog a követelést kielégítő személyes kötelezettet, zálogkötelezettet vagy harmadik személyt megillető megtérítési követelés biztosítására.

(3) A zálogjog fennmarad a zálogjoggal biztosított követelés biztosítékaul, ha ugyanaz a személy lesz a zálogkötelezett és a zálogjogosult.

(4) Az előző bekezdésekben meghatározott esetekben a zálogjog akkor is megszűnik, ha korábban annak átruházására került sor.

5:144. § [A hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjogtól mentes tulajdonszerzés]

A kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyzett zálogjogtól mentes tulajdonjogot, jogot vagy követelést szerez.

5:145. § [A zálogjogosult kötelezettsége a zálogjog megszűntekor]

(1) Ha a zálogjoggal biztosított követelés megszűnt vagy elévült, és nem áll fenn olyan jogviszony, amely alapján a jövőben zálogjoggal biztosított követelés keletkezhet, a zálogjogosult köteles késedelem nélkül

a) a zálogtárgyat a zálogkötelezettnek visszaadni;

b) a zálogjog törléséhez hozzájárulni; és

c) a zálogkötelezett számlavezetőjét vagy azt a harmadik személyt, aki mint zálogtartó a zálogtárgy birtokában van vagy akinek a számláján a zálogtárgyat a zálogjogosult javára jóváírták, a zálogjog megszűntéről írásban értesíteni.

(2) A harmadik személy, aki mint zálogtartó a zálogtárgy birtokában van vagy akinek a számláján a zálogtárgyat a zálogjogosult javára jóváírták, a zálogjog megszűntéről való írásbeli értesítés kézhezvételét követően késedelem nélkül köteles a zálogtárgyat a zálogkötelezettnek visszaadni vagy a számláján jóváírt zálogtárgynak a zálogkötelezett számláján való jóváírásáról rendelkezni.

(3) A különvált zálogjog jogosultja köteles a zálogjog megszűnésekor és az eredeti zálogjogosultra való visszaszállásakor az eredeti zálogjogosulttal elszámolni.

VIII. Cím

A használati jogok

XXIX. Fejezet

A földhasználat

5:146. § [Földhasználati jog a föld és az épület szétváló tulajdonjoga esetén]

(1) Ha a föld és a rajta álló épület tulajdonjoga nem ugyanazt a személyt illeti meg, az épület tulajdonosát az épület fennállásáig az épület rendeltetésszerű használatához szükséges mértékben a földre földhasználati jog illeti meg.

(2) Földhasználati jogánál fogva az épület tulajdonosa az épület használatához szükséges mértékben jogosult a föld használatára és hasznai szedésére, valamint a használat arányában köteles viselni a föld fenntartásával járó terheket.

XXX. Fejezet

A haszonélvezet

5:147. § [A szerződésen alapuló haszonélvezet keletkezése]

(1) Haszonélvezeti jog létrejöttéhez az erre irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a dolog birtokának átruházása; az ingatlanon vagy ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogon alapított haszonélvezeti jog esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.

(2) Ha az ingatlanon vagy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogon jogszabálynál fogva keletkezik haszonélvezet, a haszonélvezeti jogot az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni; ha ez elmarad, a haszonélvezeti jog a dolognak rosszhiszemű vagy ingyenes megszerzőjével szemben érvényesíthető.

(3) A haszonélvezeti jog nem terjed ki arra, amivel a haszonélvezeti jog tárgya a haszonélvezet keletkezését követően gyarapszik, kivéve, ha a gyarapodás a haszonélvezet tárgyának a rendes gazdálkodás körében való hasznosításából származik.

5:148. § [A haszonélvezeti jog tartalma]

(1) Haszonélvezeti jogánál fogva a jogosult a más személy tulajdonában álló dolgot birtokában tarthatja, használhatja, hasznosíthatja és hasznait szedheti.

(2) Ha a haszonélvezeti jog egyidejűleg több haszonélvezőt illet meg, a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének jogára a közös tulajdon szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(3) A haszonélvezeti jog a dolog tulajdonosának személyében beállott változásra tekintet nélkül fennmarad.

(4) A természetes személyt megillető haszonélvezeti jog korlátozott időre és legfeljebb a jogosult haláláig állhat fenn.

(5) Jogi személy javára haszonélvezeti jog korlátozott időre, de legfeljebb ötven évre engedhető; a határozatlan időre alapított haszonélvezeti jog ötven évig áll fenn.

5:149. § [A haszonélvezet gyakorlásának átengedése]

(1) A haszonélvező a haszonélvezeti jogot nem ruházhatja át, de a birtoklás, a használat és a hasznok szedése jogának gyakorlását átengedheti.

(2) Ellenérték fejében a haszonélvezeti jog gyakorlását a haszonélvező akkor engedheti át, ha a tulajdonos – azonos feltételek mellett – a dolog használatára, hasznosítására vagy a dolog hasznainak szedésére nem tart igényt.

5:150. § [A haszonélvező jogai és kötelezettségei a haszonélvezet fennállása alatt]

(1) A haszonélvező jogának gyakorlása során a rendes gazdálkodás szabályai szerint köteles eljárni.

(2) A haszonélvező a tulajdonos hozzájárulása nélkül a haszonélvezet tárgyát képező dolog gazdasági rendeltetését annyiban változtathatja meg, illetve a dolgot annyiban alakíthatja át vagy változtathatja meg lényegesen, amennyiben a dolog gazdasági rendeltetésének fenntartása vagy eredeti formájában való hagyása a rendes gazdálkodás követelményeivel ellentétes.

(3) A haszonélvező viseli – a rendkívüli javítások és helyreállítások kivételével – a dologgal kapcsolatos terheket. A haszonélvezőt terhelik a dolog használatával kapcsolatos kötelezettségek.

(4) A haszonélvező köteles a tulajdonost a dolgot fenyegető veszélyről és a beállott kárról értesíteni – ideértve azt az esetet is, ha őt harmadik személy a haszonélvezet gyakorlásában akadályozza –, köteles továbbá tőrt, hogy a tulajdonos a veszély elhárításához vagy a kár következményeinek megszüntetéséhez a szükséges intézkedéseket megtegye.

5:151. § [A költségek viselése]

(1) A haszonélvező a javítási vagy helyreállítási munkálatokat elvégezheti, ha felszólítására a tulajdonos azokat nem végzi el.

(2) A haszonélvezet megszűnésekor a haszonélvező a tulajdonostól a saját költségén elvégzett rendkívüli felújítási, javítási vagy helyreállítási munkálatok következtében a

dologban beállott értéknövekedés megtérítését a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti.

5:152. § [A rendhagyó haszonélvezet]

(1) A haszonélvező a haszonélvezet keletkezésekor meglévő, természetüknél fogva elhasználható dolgokkal, gazdasági felszereléssel és állatállománnyal, árukészlettel és pénzzel a rendes gazdálkodás szabályai szerint indokolt mértékben rendelkezhet. A haszonélvezet megszűnésekor köteles ezeket pótolni; ha ez nem lehetséges, értéküket megtéríteni.

(2) Ha a haszonélvezettel terhelt és értékesített vagy elhasznált dolog volt tulajdonosának a pótlás vagy az érték megtérítés iránti követelése veszélyeztetve van, a tulajdonos megfelelő biztosítékot követelhet.

5:153. § [A tulajdonos jogai a haszonélvezet fennállása alatt]

(1) A tulajdonos jogosult a haszonélvezet gyakorlását ellenőrizni.

(2) Ha a haszonélvező a dolgot nem rendeltetésének megfelelő módon használja vagy rongálja, illetve rendeltetését meg nem engedett módon megváltoztatja, továbbá ha a dolognak a haszonélvezet megszűntével való visszaadását egyébként veszélyezteti, a tulajdonos megfelelő biztosítékot követelhet, ha tiltakozása nem vezetett eredményre.

(3) Ha a haszonélvező nem ad megfelelő biztosítékot, a bíróság a tulajdonos kérelmére a haszonélvezeti jog gyakorlását biztosíték adásáig felfüggesztheti.

(4) A tulajdonost ezek a jogok azzal szemben is megilletik, akinek a haszonélvező a haszonélvezetből fakadó jogok gyakorlását átengedte. Ebben az esetben a megfelelő biztosíték elmaradása esetén a bíróság a harmadik személyt a haszonélvező által a részére átengedett jog gyakorlásától eltiltja.

(5) A haszonélvezeti jog fennállása alatt a tulajdonos a birtoklás, a használat és a hasznok szedésének jogát annyiban gyakorolhatja, amennyiben a haszonélvező e jogokkal nem él.

5:154. § [A haszonélvezet tárgyának elpusztulása]

(1) Ha a dolog vagy annak jelentős része elpusztul, a tulajdonos nem köteles azt helyreállítani.

(2) Ha a tulajdonos a dolgot helyreállítja, a haszonélvezeti jog feléled, de a tulajdonos kérheti annak a helyreállításra fordított összeggel arányos korlátozását.

(3) Ha a tulajdonos a dolgot nem állítja helyre, a haszonélvezet megszűnik. Ha a haszonélvezet tárgya helyébe más dolog vagy követelés lép, a haszonélvezet erre terjed ki. Ha a dolog helyébe pénzüsszeg vagy követelés lépett, a tulajdonos és a haszonélvező is követelheti ennek az összegnek a dolog helyreállítására vagy pótlására fordítását, ha ez a rendes gazdálkodás követelményeinek megfelel.

(4) A tulajdonos a helyreállítást vagy a pótlást maga elvégezheti vagy a megtérítési összeget erre a célra a haszonélvezőnek átengedheti.

5:155. § [A haszonélvezet megszűnése]

(1) A haszonélvezet megszűnik a határozott időtartam lejártával, a jogosult halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével, továbbá ha a haszonélvező szerzi meg a dolog tulajdonjogát.

(2) A haszonélvezetnek jogügylettel való megszüntetéséhez a haszonélvező lemondó nyilatkozata; ingatlanon, illetve ingatlan-nyilvántartásba vagy más közhiteles nyilvántartásba bejegyzett jogn fennálló haszonélvezet esetén a haszonélvezeti jognak a nyilvántartásból való törlése is szükséges.

(3) A lemondó nyilatkozatot dolog hasznélvezete esetén a tulajdonoshoz, jog hasznélvezete esetén a hasznélvezet tárgyát képező jog jogosultjához vagy a jog megalapítójához kell intézni.

(4) Ingatlanon, illetve ingatlan-nyilvántartásba vagy más közhiteles nyilvántartásba bejegyzett jogon fennálló hasznélvezet esetén a lemondó nyilatkozatot írásban kell megtenni.

5:156. § [A hasznélvező kötelezettségei a hasznélvezet megszűnése esetén]

(1) A hasznélvezet megszűntével a hasznélvező köteles a dolgot visszaadni. A hasznélvező a dologban bekövetkezett károkért a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel. A rendeltetésszerű használatl járó értékcsökkenést a hasznélvező nem köteles megtéríteni.

(2) A hasznélvezeti jog megsértéséből eredő igényekre a tulajdonjog védelmére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

XXXI. Fejezet

A jog és követelés hasznélvezetére vonatkozó különös szabályok

5:157. § [Hasznélvezet jogokon]

(1) A hasznót hajtó jog és követelés hasznélvezetére a dolgok hasznélvezetének szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) Hasznélvezettel terhelt jogot vagy követelést a hasznélvezetre kiterjedő hatállyal a hasznélvező hozzájárulásával lehet szerződéssel megszüntetni vagy a hasznélvező hátrányára megváltoztatni.

5:158. § [A jog hasznélvezőjének jogállása]

Ha a hasznélvezetnek olyan jog a tárgya, amelynél fogva valaminek a szolgáltatását lehet követelni, a hasznélvező és a szolgáltatásra kötelezett közötti jogviszonyra megfelelően irányadók azok a szabályok, amelyek a jog átruházásának esetén a jog megszerzője és a kötelezett közötti jogviszonyra vonatkoznak.

5:159. § [Hasznélvezet követelésen]

(1) Követelés hasznélvezője jogosult a követelést érvényesíteni, és ha az esedékességhez a hitelező felmondása szükséges, a hitelezőt megillető felmondási jogot gyakorolni. Ha a követelést a hasznélvező hajtja be, a követelés érvényesítéséért a jogosulttal szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel. A hasznélvezőnek a követelésre vonatkozó más rendelkezése semmis.

(2) Az adós teljesítésével a szolgáltatás tárgyát a követelés jogosultja szerzi meg, azzal, hogy azon a hasznélvező a teljesítéssel egyidejűleg hasznélvezetet szerez.

XXXII. Fejezet

A használat

5:160. § [A használat]

(1) A használat jogánál fogva a jogosult a dolgot a saját, valamint vele együtt élő családtagjai szükségleteit meg nem haladó mértékben használhatja és hasznait szedheti. Jogi személy a használat jogánál fogva a dolgot a létesítő okiratában meghatározott

céljával és tevékenységével összhangban használhatja és szedheti annak hasznait. A használat jogának gyakorlása másnak nem engedhető át.

(2) A használatra egyebekben a haszonélvezet szabályait kell alkalmazni.

IX. Cím

Szolgalom és közérdekű használat

XXXIII. Fejezet

A telki szolgalom

5:161. § [A telki szolgalom fogalma]

(1) Telki szolgalom alapján az ingatlan mindenkori birtokosa átjárás, vízellátás, vízelvezetés, pince létesítése, vezetékoszlopok elhelyezése, épület megtámasztása céljára vagy az ingatlan mindenkori birtokosa számára előnyös más hasonló célra más ingatlanát meghatározott terjedelemben használhatja, vagy követelheti, hogy a másik ingatlan birtokosa a jogosultságából egyébként folyó valamely magatartástól tartózkodjék.

(2) Ha valamely föld nincs összekötve megfelelő közúttal, a szomszédok kötelesek tűrni, hogy az ingatlan mindenkori birtokosa földjeiken átjárjon.

5:162. § [A telki szolgalom létrejötte szerződéssel és elbirtoklással]

(1) A telki szolgalom szerződéssel való létesítésére az ingatlan haszonélvezetének alapítására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) Telki szolgalmat az ingatlan tulajdonosa egyoldalú nyilatkozattal a saját javára is alapíthat.

(3) Elbirtoklással szerzi meg a telki szolgalmat az ingatlan birtokosa, ha a másik ingatlan használata ellen annak birtokosa tizenöt éven át nem tiltakozik. Szívességből vagy visszavonásig engedett jog gyakorlása nem vezet elbirtoklásra.

(4) A telki szolgalom nem lehet önállóan forgalom tárgya.

5:163. § [A telki szolgalom gyakorlása]

(1) A szolgalom gyakorlása nem vezethet mások, különösen a szolgalommal terhelt dolog használója jogainak szükségtelen sérelméhez.

(2) Ha a telki szolgalom gyakorlása valamely berendezés vagy felszerelés használatával jár, a fenntartás költségei a szolgalom jogosultját és kötelezettjét – eltérő megállapodás hiányában – olyan arányban terhelik, amilyen arányban a berendezést vagy felszerelést használják.

5:164. § [A telki szolgalom megszűnése]

(1) A bíróság a telki szolgalmat megszüntetheti, korlátozhatja vagy gyakorlását felfüggesztheti, ha az az ingatlan mindenkori birtokosa ingatlanának rendeltetésszerű használatához már nem szükséges.

(2) A szolgalom megszűnik, ha a jogosult – bár ez módjában állt – tizenöt éven át nem gyakorolta vagy eltúrte, hogy gyakorlásában akadályozzák.

(3) A telki szolgalom jogügylettel való megszüntetéséhez az uralkodó telek tulajdonosának a szolgáló telek tulajdonosához intézett írásbeli lemondó nyilatkozata és a szolgálmi jog ingatlan-nyilvántartásból való törlése szükséges.

XXXIV. Fejezet

Közérdekű használat

5:165. § [A közérdekű használati jog]

(1) Ingatlanra közérdekből, a jogszabályban feljogosított személyek javára – közigazgatási hatóság határozatával – szolgalmat vagy más használati jogot lehet alapítani. A használati jog alapításáért a korlátozás mértékének megfelelő kártalanítás jár.

(2) A használati jog alapításából eredő károkat a kisajátítási kártalanításra vonatkozó szabályok szerint kell megtéríteni.

NEGYEDIK RÉSZ

AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁS

X. Cím

Az ingatlan-nyilvántartás és annak elvei

5:166. § [Az ingatlan-nyilvántartás]

Az ingatlan-nyilvántartás az ingatlanokra vonatkozó jogok, valamint jogi szempontból jelentős tények nyilvános és közhiteles nyilvántartása. Az ingatlan-nyilvántartás tartalmazza az ingatlanoknak és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett személyeknek a jogszabályban meghatározott adatait.

5:167. § [Az ingatlan-nyilvántartás nyilvánossága]

(1) Az ingatlan-nyilvántartás nyilvános.

(2) Az ingatlan-nyilvántartási tulajdoni lap, illetve térkép tartalmát – a különös védelem alá tartozó személyes adatok kivételével – bárki megismerheti, arról feljegyzést készíthet, továbbá hiteles másolat vagy tanúsítvány kiadását kérheti.

(3) Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés, feljegyzés és a széljegyzett ingatlan-nyilvántartási igény alapjául szolgáló okiratok tartalma – a hozzájárulás és az igazolt igény keretei között – akkor ismerhető meg, ha a kérelmező igazolja, hogy a megismeréshez az okirat tartalma által érintett jogosultak és kötelezettek hozzájárultak, vagy hogy az okirat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges.

(4) Az ingatlan természetben meghatározott részére bejegyzett jogok, tények és átvezetett adatok alapjául szolgáló okiratnak az érintett természetbeni rész meghatározására vonatkozó tartalma korlátozás nélkül megismerhető akkor is, ha a tulajdoni lapon lévő bejegyzés nem hivatkozik arra, hogy a természetbeni rész meghatározását az okirat tartalmazza.

5:168. § [Az okirati elv]

Az ingatlan-nyilvántartásba jog és jogilag jelentős tény bejegyzésére, feljegyzésére és adatok átvezetésére jogszabályban meghatározott okirat, továbbá bírósági vagy hatósági határozat alapján kerülhet sor.

5:169. § [A bejegyzési elv]

(1) Törvényben meghatározott egyes jogok keletkezéséhez, módosulásához és megszűnéséhez azoknak az ingatlan-nyilvántartási tulajdoni lapra történő bejegyzése is szükséges. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogok a tulajdoni lapra történő bejegyzéssel keletkeznek. Az ingatlan-nyilvántartásba azokat a jogokat lehet bejegyezni, amelyek bejegyzését jogszabály lehetővé teszi.

(2) Az érvényes jogátruházásról kiállított okiraton alapuló bejegyzés keletkezteti az átruházáson alapuló tulajdonjogot, továbbá a szerződésen alapuló vagyonkezelői jogot, földhasználati jogot, hasznélvezeti jogot és a használat jogát, telki szolgálmi jogot és jelzálogjogot.

(3) Törvényben meghatározott egyes jogilag jelentős tények feljegyzésének, illetve jogszabály erejénél fogva keletkező jogok bejegyzésének elmaradása a hozzájuk fűződő joghatást nem érinti.

(4) Törvényben meghatározott egyes jogok bejegyzésének és jogilag jelentős tények feljegyzésének elmaradása esetén a jogosult azokat a jóhiszemű harmadik jogszerzővel szemben nem érvényesítheti.

(5) Törvényben meghatározott egyes jogok és jogilag jelentős tények bejegyzése a későbbi jogszerzők szerzését korlátozza vagy feltételelessé teszi.

5:170. § [A rangsor elve]

Az ingatlanra bejegyzett jogok ingatlan-nyilvántartási sorrendjét (a továbbiakban: rangsor) a bejegyzések hatályának kezdetére irányadó időpontok határozzák meg.

5:171. § [Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége]

Az ingatlan-nyilvántartás a bejegyzett jogok és a feljegyzett tények fennállását hitelesen tanúsítja.

XI. Cím

Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége

5:172. § [Az ingatlan-nyilvántartási közhitelesség tartalma]

(1) Ha valamely jogot az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték, vagy ha valamely tény oda feljegyezték, senki sem hivatkozhat arra, hogy annak fennállásáról nem tudott.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelően irányadók az ingatlan-nyilvántartásban széljegyzett kérelmek kapcsán a folyamatban lévő eljárás tényére és tárgyára is.

5:173. § [Az ingatlan-nyilvántartásban bízva jogot szerző jóhiszeműsége]

(1) A jóhiszemű jogszerzésre hivatkozó fél jóhiszeműségének megítélése során a jóhiszeműség fennállását a jogszerzésre alapított kérelmének az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés céljából való benyújtása szerinti időpontban kell vizsgálni. Ha a jogváltozásra irányuló megállapodás a bejegyzés hatályossá válásának időpontja után jött létre, a jóhiszeműség megítélése során a megállapodás létrejöttének időpontja az irányadó.

(2) Nem tekinthető jóhiszeműnek az a jogot szerző vagy a jóhiszeműség védelme alá eső egyéb cselekményt végző személy, aki jogának szerzésekor vagy a cselekmény véghezvitelének időpontjában az ingatlan-nyilvántartás tartalmának helytelenségéről vagy az ingatlan-nyilvántartásban jogosultként bejegyzett személy jogának korlátozottságáról tudott vagy akinek arról tudnia kellett.

(3) Nem hivatkozhat a jogszerző a jóhiszeműségére olyan jogosulttal szemben, aki saját jogszerzését olyan bejegyzés vagy feljegyzés tárgyát képező jogra vagy tényre alapítja, amelynek ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése vagy feljegyzése iránti eljárás megindítását a jóhiszeműség megítélése során irányadó időpontban az ingatlan-nyilvántartásban széljegy formájában már feltüntették, ha a bejegyzés vagy feljegyzés iránti kérelem alapján a bejegyzésre vagy feljegyzésre sor kerül.

5:174. § [Az ingatlan-nyilvántartás teljessége]

(1) Az ellenkező bizonyításáig úgy kell tekinteni, hogy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jog vagy feljegyzett tény fennáll, és az az ingatlan-nyilvántartás szerinti jogosultat illeti meg.

(2) Az ellenkező bizonyításáig úgy kell tekinteni, hogy az ingatlan-nyilvántartásból törölt jog vagy tény nem áll fenn.

5:175. § [Jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzők védelme]

(1) A jóhiszemű és ellenérték fejében szerző javára az ingatlan-nyilvántartás tartalmát akkor is helyesnek és teljesnek kell tekinteni, ha az a valódi anyagi jogi jogállapottól eltér. Ennek alapján a szerző az e törvény szerinti védelemben részesül.

(2) A jóhiszemű szerző az (1) bekezdésben foglalt védelemre nem hivatkozhat azzal szemben, aki ellene az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés törlése iránt vagy az ingatlan-nyilvántartásban széljegyzett bejegyzési igény alapjául szolgáló jogügylet érvénytelenségének vagy ezen igény elévülésének megállapítása iránt pert indít. Ugyanez irányadó arra az esetre is, ha az ingatlan-nyilvántartásba a kérelem benyújtása előtt a törlési vagy kiigazítási pert feljegyezték.

5:176. § [Az ingatlan-nyilvántartáson kívül jogot szerző jogállása]

(1) Az ingatlan-nyilvántartáson kívül jogot vagy feljegyezhető tényre irányuló jogosultságot szerző személy nem érvényesítheti megszerzett jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagy az őt bejegyzési igénnyel rangsorban megelőző, jóhiszemű szerzővel szemben.

(2) Az ingatlan-nyilvántartásba be nem jegyzett jogot és fel nem jegyzett tényt a jóhiszemű és ellenérték fejében jogot szerző, valamint bejegyzési igénnyel rangsorban előbb álló, jóhiszemű jogszerzővel szemben nem lehet érvényesíteni. A jóhiszemű szerző jogvédelme az ingatlan-nyilvántartási állapot függő jogi helyzetére utaló tény feljegyzése esetére nem terjed ki.

5:177. § [Az ingatlan-nyilvántartási hatályának kiterjesztése]

Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés hatályára, továbbá a jóhiszemű és ellenérték fejében szerzők védelmére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni arra az esetre, ha az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jog alapján az ingatlan-nyilvántartásban jogosultként megjelölt részére szolgáltatást teljesítenek.

5:178. § [Az ingatlan-nyilvántartási adatok irányadó jellege]

(1) Ingatlannal kapcsolatos hatósági eljárásokban az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett adatokat, valamint az ingatlan-nyilvántartási térképen ábrázolt határvonalat kell irányadónak tekinteni.

(2) Az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett adatokkal szemben a bizonyítás azt terheli, aki az adatok helyességét vitatja.

(3) Ha az ingatlannak az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett, valamint az ingatlan-nyilvántartási térképen ábrázolt határvonala alapján számított, jogszabály szerint meghatározható területnagysága eltér egymástól, akkor ez utóbbi az irányadó.

XII. Cím

Bejegyzés, feljegyzés. Rangsor és ranghely

5:179. § [A bejegyzés]

- (1) A bejegyzéssel a jog megszerzése, változása vagy megszűnése, továbbá a jog érvényesíthetősége – a jogváltozás egyéb feltételeinek megléte esetén – közvetlenül áll be.
- (2) Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez jogváltozásra irányuló jogcím és a jogváltozással érintett, ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosult bejegyzési engedélye; a jog törléséhez a jogosult törlési engedélye szükséges. A bejegyzési és a törlési engedélyre a szerződés létrejöttére és érvényességére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
- (3) A bejegyzés alapjául bírósági ítélet vagy hatósági határozat is szolgálhat.
- (4) A bejegyzés az elrendelésének alapjául szolgáló kérelem benyújtásának időpontjára visszamenőleges hatályú.
- (5) Ha az ingatlan tulajdonának megszerzéséhez vagy az ingatlant terhelő jog alapításához, átruházásához vagy megterheléséhez ingatlan-nyilvántartási bejegyzés szükséges, a jogváltozás az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéssel, a bejegyzés tartalmának megfelelően jön létre.
- (6) Ha az ingatlan tulajdonának vagy az ingatlant terhelő jognak a megszüntetéséhez ingatlan-nyilvántartási bejegyzés szükséges, a jog a törlésének ingatlan-nyilvántartási bejegyzésével, a bejegyzésnek megfelelően szűnik meg.
- (7) Ha a bejegyzés folytán az ingatlant terhelő jogok és a tulajdonjog jogosultja azonos személy, az ingatlant terhelő jogok a rangsorban hátrább álló jogosultak irányában fennmaradnak.

5:180. § [A feljegyzés]

- (1) A feljegyzés az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogokat érintő egyes tények ingatlan-nyilvántartási feltüntetése.
- (2) Az ingatlan-nyilvántartásban törvényben meghatározott tények feljegyzésének van helye.
- (3) A feljegyzés az elrendelésének alapjául szolgáló kérelem benyújtásának időpontjára visszamenőleges hatályú.

5:181. § [A rangsor és a ranghely]

- (1) Ranghelyet olyan kérelemmel lehet alapítani, amelyhez a bejegyzés alapjául szolgáló okiratot is mellékeltek.
- (2) Azok a jogok, amelyek bejegyzésének hatálya ugyanazon időpontban kezdődik, azonos ranghelyen állnak.
- (3) Az azonos napon érkezett kérelmek bejegyzésének sorrendjét, a bejegyzések és a feljegyzések hatályosulásának ranghelyét a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok keltezésének, kiállításának vagy – ha az okirat alapján való bejegyzéshez ellenjegyzés szükséges – ellenjegyzésének időpontja határozza meg.
- (4) A bejegyzések rangsora valamennyi érdekelt hozzájárulásával megváltoztatható. A rangsor megváltoztatásához a ranghely megváltoztatása tényének ingatlan-nyilvántartásban való feljegyzése szükséges.
- (5) A bejegyzések ranghelyével való rendelkezés nem járhat harmadik személy – a ranghely módosításának időpontjában bejegyzett – jogának sérelmével.

(6) A rangsor megváltoztatása folytán előrelépett jog az előrelépéssel szerzett ranghelyét megtartja akkor is, ha a hátralépett jog megszűnik, vagy ha a hátralépett jelzáloggal biztosított követelés elévül.

5:182. § [A jog tartalmának megváltozása]

Az ingatlant terhelő jog tartalmának megváltoztatására az ingatlant terhelő jog keletkezésének és megszűnésének a szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XIII. Cím

Az ingatlan-nyilvántartás helyesbítése; a törlési és a kiigazítási kereset; jogvédelmi hatás

5:183. § [Az ingatlan-nyilvántartás helyesbítése]

(1) Ha az ingatlan-nyilvántartás tartalma a bejegyzés vagy feljegyzés alapjául szolgáló okirathoz képest helytelen, az ingatlan-nyilvántartás helyesbítésének van helye.

(2) A helyesbítés a helytelen ingatlan-nyilvántartási bejegyzés vagy feljegyzés törlésével vagy az ingatlan-nyilvántartás tartalmának kiigazításával történik.

5:184. § [Bejegyzés törlése]

Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés vagy feljegyzés törlésének a bejegyzés vagy feljegyzés alapjául szolgáló jogügylet érvénytelensége vagy a bejegyzés utólagos helytelené válása miatt van helye.

5:185. § [A törlési és kiigazítási igény]

(1) A jogosultat megillető törlési vagy kiigazítási igény az ingatlan tulajdonjogát vagy az ingatlanra vonatkozó valamely jogot közvetlenül szerzővel szemben nem évül el.

(2) Azzal szemben, aki közvetlenül a bejegyzés folytán szerzett jogot vagy mentesült kötelezettség alól, az érvénytelen bejegyzés törlése iránti pert addig lehet megindítani, amíg a bejegyzés alapjául szolgáló jognyilatkozat érvénytelensége megállapításának helye van.

5:186. § [Bejegyeztetési kötelezettség]

Ha az ingatlan-nyilvántartás kiigazításának feltétele az, hogy más jogát előbb bejegyezzék, a jogosult ettől a személytől követelheti, hogy jogát az ingatlan-nyilvántartásba jegyeztesse be.

5:187. § [A bejegyzés kijavítása]

(1) A bejegyzésben vagy feljegyzésben történt hibás névírást, szám- vagy számítási hibát, más hasonló elírást és helytelen megjelölést az ingatlan-nyilvántartást vezető hatóság saját hatáskörében kijavítja. Az ingatlan-nyilvántartást vezető hatóság kiegészíti a határozatát, ha az a bejegyzés vagy feljegyzés iránti kérelem és az annak alapjául szolgáló okirat valamely részéről nem rendelkezett, továbbá ha a bejegyzés vagy feljegyzés az okiratban és a kérelemben foglaltakhoz képest hiányos.

(2) Ha az ingatlan-nyilvántartásból megállapítható, hogy az ingatlanra időközben harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében jogot szerzett, és a kijavítás vagy a kiegészítés az ő jogát sértené, a jogra és tényre vonatkozó kijavításnak vagy kiegészítésnek akkor van helye, ha ehhez az érdekelt harmadik személy hozzájárul.

5:188. § [Az ingatlan-nyilvántartás jogvédelmi hatása]

Az anyagi jog szerinti jogosult vagy a bejegyzés törlése esetén jogosulttá váló személy a jogsértő vagy utólag helytelenné vált bejegyzés alapján, a bejegyzés teljességében és helyességében bízva, jóhiszeműen és ellenérték fejében jogot szerző harmadik személlyel szemben a törlési keresetet az anyagi jog szerinti jogosult esetén az eredetileg érvénytelen bejegyzésről szóló határozat kézbesítéstől számított hat hónap alatt, a bejegyzés törlése esetén jogosulttá váló személy esetén pedig az utólag helytelenné vált bejegyzés alapján történt jogszerzés bejegyzéséről szóló határozat kézbesítésétől számított hat hónap alatt indíthatja meg, ha a határozatot a részére kézbesítették. Ha kézbesítés nem történt, a törlési keresetet a bejegyzés hatályossá válásától számított hároméves határidő alatt lehet megindítani. E határidők elmulasztása jogvesztéssel jár.

HATODIK KÖNYV

KÖTELMI JOG

ELSŐ RÉSZ

A KÖTELMEK KÖZÖS SZABÁLYAI

I. Cím

Általános rendelkezések

I. Fejezet

A kötelelem

6:1. § [A kötelelem]

(1) A kötelelem kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére.

(2) A kötelelem valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra irányulhat.

(3) A kötelemeknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.

6:2. § [Kötelelemkeletkeztető tények]

(1) Kötelelem keletkezik különösen szerződésből, károkozásból, személyiségi, dologi vagy más jog megsértéséből, egyoldalú jognyilatkozatból, értékpapírból, jogalap nélküli gazdagodásból, megbízás nélküli ügyvitelből és utaló magatartásból.

(2) Egyoldalú jognyilatkozatból jogszabályban meghatározott esetekben keletkezik kötelelem.

(3) Kötelelem jogszabályból, bírósági vagy hatósági határozatból akkor keletkezik, ha a jogszabály, a bírósági vagy a hatósági határozat így rendelkezik, és a kötelezettet, a jogosultat és a szolgáltatást meghatározza. Ezekre a kötelemekre a kötelemek közös és a szerződés általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:3. § [A kötelelem megszűnése]

A kötelelem megszűnik

a) a szolgáltatás teljesítésével;

b) abban az esetben, ha ugyanaz a személy lesz a jogosult és a kötelezett, ha e törvény eltérően nem rendelkezik;

c) a kötelezett halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével, ha kötelezettsége személyesen teljesíthető szolgáltatás nyújtására irányult;

d) a jogosult halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével, ha a szolgáltatást – annak jellegénél fogva – kifejezetten részére kellett nyújtani;

e) a feleknek a kötelelem megszüntetésére irányuló megállapodásával;

f) jogszabályban vagy bírósági vagy hatósági határozatban meghatározott egyéb okból.

II. Fejezet

A jognyilatkozat

6:4. § [A jognyilatkozat]

- (1) A jognyilatkozat joghatás kiváltására irányuló akaratnyilatkozat.
- (2) Jognyilatkozat szóban, írásban vagy ráutaló magatartással tehető.
- (3) Ha a fél jognyilatkozatát ráutaló magatartással fejezi ki, a jognyilatkozat megtételének a ráutaló magatartás tanúsítása minősül.
- (4) A hallgatás vagy valamilyen magatartástól tartózkodás a felek kifejezett rendelkezése alapján minősül jognyilatkozatnak.

6:5. § [A jognyilatkozat hatályosulása]

- (1) A jelenlevők között tett jognyilatkozat nyomban hatályossá válik. Jelenlevők között tett a jognyilatkozat abban az esetben, ha a jognyilatkozat tartalmáról a címzett annak megtételével egyidejűleg tudomást szerez.
- (2) A távollevők között tett jognyilatkozat a címzethez való megérkezéssel válik hatályossá.
- (3) A ráutaló magatartással tett jognyilatkozat a címzett tudomásszerzésével válik hatályossá.
- (4) A nem címzett jognyilatkozat megtételével válik hatályossá.

6:6. § [Alakisághoz kötött jognyilatkozat]

- (1) Ha jogszabály vagy a felek megállapodása a jognyilatkozatra meghatározott alakot rendel, a jognyilatkozat ebben az alakban érvényes.
- (2) Ha a jognyilatkozat meghatározott alakban tehető meg érvényesen, a jognyilatkozat módosítása, megerősítése, visszavonása, megtámadása, valamint a jognyilatkozat alapján létrejött jogviszony módosítása és megszüntetése is a meghatározott alakban érvényes.

6:7. § [Írásbeli alakhoz kötött jognyilatkozat]

- (1) Ha a jognyilatkozatot írásban kell megtenni, az akkor érvényes, ha legalább a lényeges tartalmát írásba foglalták.
- (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a jognyilatkozat akkor minősül írásba foglaltnak, ha jognyilatkozatát a nyilatkozó fél aláírta.
- (3) Írásba foglaltnak kell tekinteni a jognyilatkozatot akkor is, ha annak közlésére a jognyilatkozatban foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.
- (4) Írni nem tudó vagy nem képes személy írásbeli jognyilatkozata abban az esetben érvényes, ha azt közokirat vagy olyan teljes bizonyító erejű magánokirat tartalmazza, amelyen a nyilatkozó fél aláírását vagy kézjegyét bíróság vagy közjegyző hitelesíti, vagy amelyen ügyvéd ellenjegyzéssel vagy két tanú aláírással igazolja, hogy a nyilatkozó fél a nem általa írt okiratot előttük írta alá vagy látta el kézjegyével vagy az okiraton lévő aláírást vagy kézjegyet előttük saját aláírásának vagy kézjegyének ismerte el. Az olvasni nem tudó, továbbá az olyan személy esetén, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az írásbeli nyilatkozatát tartalmazó okirat készült, az írásbeli jognyilatkozat érvényességének további feltétele, hogy magából az okiratból kitűnjön, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a nyilatkozó félnek megmagyarázta.

6:8. § [A jognyilatkozat értelmezése]

(1) A jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

(2) A nem címzett jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint érteni kell.

(3) Jogról lemondani vagy abból engedni kifejezett jognyilatkozattal lehet. Ha valaki jogáról lemond vagy abból enged, jognyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.

6:9. § [A szerződés szabályainak megfelelő alkalmazása]

A jognyilatkozat hatályára, érvénytelenségére és hatálytalanságára – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a szerződés általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:10. § [A jognyilatkozatra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazása]

A jognyilatkozatra vonatkozó szabályokat – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a nem kötelmi jogi jognyilatkozatokra megfelelően alkalmazni kell.

III. Fejezet

A képviselet

1. A képviselet általános szabályai

6:11. § [Képviselet]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, más személy útján is lehet jognyilatkozatot tenni. A képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a képviseltet jogosítja és kötelezi.

(2) A képviseleti jog jogszabályon, bírósági vagy hatósági határozaton, létesítő okiraton vagy meghatalmazáson alapulhat.

6:12. § [A képviseleti jog korlátozása]

A képviselő jogkörének korlátozása jóhiszemű harmadik személlyel szemben hatálytalan, ha e törvény eltérően nem rendelkezik.

6:13. § [Álképviselet]

(1) Aki képviseleti jog nélkül vagy képviseleti jogkörét túllépve más nevében jognyilatkozatot tesz, nyilatkozata a képviselt jóváhagyásával vált ki joghatást.

(2) Ha a képviselt a nevében tett jognyilatkozatot nem hagyja jóvá, a jóhiszemű álképviselő a harmadik személynek a jognyilatkozat megtételéből eredő kárát, a rosszhiszemű álképviselő a harmadik személynek a teljes kárát köteles megtéríteni.

2. Ügyleti képviselet

6:14. § [Meghatalmazás]

(1) A meghatalmazás képviseleti jogot létesítő egyoldalú jognyilatkozat. A meghatalmazást a képviselőhöz, az érdekelt hatósághoz, bírósághoz vagy ahhoz a személyhez kell intézni, akihez a meghatalmazás alapján a képviselő jognyilatkozatot jogosult tenni.

(2) A meghatalmazáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a meghatalmazás alapján megtehető jognyilatkozatra előír.

(3) A meghatalmazás visszavonásig érvényes.

(4) A meghatalmazás korlátozásának és visszavonásának jogáról való lemondás semmis. A meghatalmazás korlátozása és visszavonása harmadik személy irányában akkor hatályos, ha arról tudott vagy tudnia kellett.

(5) Meghatalmazás alapján cselekvőképes személyt korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképességében részlegesen korlátozott személy is képviselhet.

6:15. § [Általános meghatalmazás]

Ügyek egyedileg meg nem határozott körére adott meghatalmazás akkor érvényes, ha teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalták. A határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás öt év elteltével hatályát veszti.

6:16. § [A képviselet terjedelme]

A képviseleti jog kiterjed mindazon cselekmények elvégzésére és jognyilatkozatok megtételére, amelyek a képviselettel elérni kívánt cél érdekében szükségesek.

6:17. § [Érdekellentét]

(1) Ha a képviselő és a képviselt között érdekellentét van, a képviselő által tett jognyilatkozatot a képviselt megtámadhatja.

(2) Vélelmezett az érdekellentét, ha a képviselő az ellenérdekű fél vagy annak képviselője.

(3) A képviselt nem támadhatja meg a jognyilatkozatot, ha a képviseleti jog alapításakor az érdekellentétről tudott.

3. A képviselet egyes sajátos esetei

6:18. § [Vélelmezett és látszaton alapuló képviselet]

(1) Üzlethelyiségben vagy az ügyfélforgalom számára nyitva álló egyéb helyiségben képviselőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről okkal feltételezhető, hogy az ott szokásos jognyilatkozatok megtételére jogosult. A képviselő jogkörének korlátozása harmadik személlyel szemben hatálytalan, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról tudott.

(2) Képviseelőnek kell tekinteni azt a személyt, akiről eljárása és a képviselt személy magatartása alapján okkal feltételezhető, hogy jogosultsággal rendelkezik a képviselt személy nevében jognyilatkozatot tenni.

6:19. § [Ügyeinek vitelében akadályozott személy képviselete]

(1) A gyámhatóság kérelemre gondnokot rendel annak, akit körülményei ügyeinek vitelében akadályoznak. A gondnokrendelést bármely érdekelt és bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van.

(2) A gondnokrendelés a gondnokolt személy cselekvőképességét nem érinti.

(3) A gondnok kezeli a gondnokolt vagyont. A távollevő gondnoka – a gyámhatóság előzetes hozzájárulásával – minden olyan intézkedést megtehet, amivel a gondnokolt személyt károsodástól óvja meg. A halaszthatatlanul sürgős intézkedéshez a gyámhatóság hozzájárulása nem szükséges, erről azonban a gyámhatóságnak késedelem nélkül be kell számolni.

6:20. § [Eseti gondnokság és eseti gyámság]

(1) A gyámhatóság eseti gondnokot rendel, ha a gondnok jogszabály vagy a gyámhatóság rendelkezése folytán, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el.

(2) Eseti gondnokot kell rendelni akkor is,

a) ha sürgősen kell intézkedni, és a cselekvőképtelen vagy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személynek nincs törvényes képviselője vagy annak személye nem állapítható meg; továbbá

b) ha az ismeretlen, távollevő vagy ügyeinek vitelében egyébként akadályozott személy jogainak megóvása érdekében szükséges.

(3) Az eseti gondnok az ügyben olyan jogkörrel jár el, mint a gondnok.

(4) A gondnok jogköre nem terjed ki azokra az ügyekre, amelyeknek ellátására eseti gondnokot rendeltek.

(5) A gyámhatóság az (1) és a (2) bekezdésben meghatározott esetekben eseti gyámot rendel, ha kiskorú személy képviseletéről kell gondoskodni. Az eseti gyámra az eseti gondnokra vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

IV. Fejezet

Az elévülés

6:21. § [Az időmúlás joghatása]

Jogosultság gyakorlására és követelés érvényesítésére jogszabályban előírt határidő eltelte jogvesztéssel akkor jár, ha ezt jogszabály kifejezetten így rendeli. Ha a határidő nem jogvesztő, arra az elévülés szabályait kell alkalmazni.

6:22. § [Elévülés]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a követelések öt év alatt évülnek el.

(2) Az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik.

(3) Az elévülési idő megváltoztatására irányuló megállapodást írásba kell foglalni.

(4) Az elévülést kizáró megállapodás semmis.

6:23. § [Az elévülés joghatásai]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, az elévült követelést bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni.

(2) Az elévülés a kötelezettnek a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó kötelezettségét nem érinti; az elévült követelés alapján teljesített szolgáltatást a követelés elévülésére tekintettel visszakövetelni nem lehet.

(3) A főkövetelés elévülésével az attól függő mellékkövetelések is elévülnek. A főköveteléstől független mellékkövetelések elévülése a főkövetelés elévülését nem érinti.

(4) Az elévülést a bírósági vagy hatósági eljárásban nem lehet hivatalból figyelembe venni.

6:24. § [Az elévülés nyugvása]

(1) Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az elévülés nyugszik.

(2) Ha az elévülés nyugszik, az akadály megszűnésétől számított egyéves – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén három hónapos – határidőn belül a követelés

akkor is érvényesíthető, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén három hónapnál – kevesebb van hátra.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott időtartam alatt az elévülés nyugvásának nincs helye, az elévülés megszakítására vonatkozó rendelkezéseket pedig azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a megszakítás következtében az egyéves – egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetén a három hónapos – határidő számítása kezdődik újból.

6:25. § [Az elévülés megszakítása]

(1) Az elévülést megszakítja

a) a tartozásnak a kötelezett részéről történő elismerése;

b) a kötelelem megegyezéssel történő módosítása és az egyezség;

c) a követelés bírósági eljárásban történő érvényesítése vagy csődeljárásban történő bejelentése.

(2) Az elévülés megszakításától vagy az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezésétől az elévülés újból kezdődik.

(3) Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot hoztak, az elévülést a kötelelem megegyezéssel való módosítása és a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

V. Fejezet

Tartozáselismerés. Egyezség

6:26. § [Tartozáselismerés]

Ha a kötelezett a tartozását elismeri, a tartozás jogcíme nem változik meg, de a tartozását elismerő kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy tartozása az elismerő jognyilatkozat megtételének időpontjában nem állt fenn, bírósági úton nem érvényesíthető követelésen vagy érvénytelen szerződésen alapult.

6:27. § [Egyezség]

(1) A felek a kötelemből eredő vitás vagy bizonytalan kérdéseket megegyezéssel úgy is rendezhetik, hogy kölcsönösen engednek egymásnak, vagy valamelyik fél egyoldalúan enged követeléséből.

(2) Az egyezség érvényességét nem érinti a feleknek olyan körülményre vonatkozó tévedése, amely közöttük vitás volt, vagy amelyet bizonytalannak tartottak.

II. Cím

Többalanyú kötelek

VI. Fejezet

Több kötelezett a kötelemben

6:28. § [Osztott kötelezettség]

(1) Ha többen tartoznak egy osztható szolgáltatással – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a jogosult minden kötelezettől a ráeső részt követelheti. Kétség esetén a kötelezettek egyenlő mértékű szolgáltatás teljesítésére kötelesek.

(2) Osztható a szolgáltatás, ha önállóan használható részekre bontható, kivéve, ha a megosztás a jogosult lényeges jogi érdekét sértené.

6:29. § [Egyetemleges kötelezettség]

(1) Ha többen tartoznak egy nem osztható szolgáltatással, a teljesítés bármelyik kötelezettől követelhető. Egyetemleges a kötelezettség abban az esetben is, ha többen úgy tartoznak egy osztható szolgáltatással, hogy a jogosult bármelyik kötelezettől követelheti a teljesítést.

(2) Egyetemleges kötelezettség esetén minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, de ha bármelyikük teljesít, a jogosulttal szemben a teljesített rész erejéig a többiek kötelezettsége is megszűnik. A kötelezettek egymás szerződésszegéséért is felelnek.

(3) A kötelezett a jogosult követelésével szemben a többi kötelezettet megillető, a jogosult kielégítésével kapcsolatos kifogásra is hivatkozhat, a többi kötelezett követelését azonban nem számíthatja be.

(4) A jogosultnak az egyik kötelezettel szemben beálló késedelme valamennyiük javára beáll.

(5) A követelésnek egyik kötelezettel szembeni elévülése nem hat ki a többi kötelezetre.

6:30. § [Az egyetemleges kötelezettek egymás közti viszonya]

(1) Az egyetemleges kötelezetteket – ha jogviszonyukból más nem következik – a kötelezettség egymás között egyenlő arányban terheli. Ha a kötelezett kötelezettségét meghaladó szolgáltatást teljesített a jogosultnak, a többi kötelezettől a követelésnek őket terhelő része erejéig az általa nyújtott többletszolgáltatás megtérítését kérheti.

(2) A kötelezett nem hivatkozhat a többi kötelezettel szemben olyan kedvezményre, amelyben a jogosulttól részesült.

(3) Az a kötelezett, akivel szemben a jogosult követelése elévült, az elévülésre a többi kötelezettel szemben is hivatkozhat.

(4) Ha a jogosultnak teljesítő kötelezett a többi kötelezettől megtérítést követelhet, rá a jogosultat megillető és a többi kötelezett teljesítésének biztosítására is szolgáló jogok átszállnak.

VII. Fejezet

Több jogosult a kötelemben

6:31. § [Több jogosult osztható szolgáltatás esetén]

Ha egy osztható szolgáltatást többen követelhetnek, minden jogosult az őt megillető részt követelheti. Kétség esetén a jogosultak egyenlő mértékű szolgáltatás követelésére jogosultak.

6:32. § [Jogosulti együttesség]

Ha többen jogosultak nem osztható szolgáltatást követelni, valamennyiük kezéhez kell teljesíteni.

6:33. § [A jogosultak egyetemlegessége]

(1) Ha a követelés több jogosultat úgy illet meg, hogy mindegyik az egész szolgáltatást követelheti, de a kötelezettet egyszeri szolgáltatás terheli, a kötelezettség minden jogosulttal szemben megszűnik, ha bármelyik jogosult kielégítést kap.

(2) A jogosultak bármelyikének késedelme vagy az olyan jognyilatkozat, amely a követelés érvényesítésének vagy a kötelezettség teljesítésének feltétele, mindegyik jogosultra kihat.

(3) A követelés egyik jogosulttal szemben sem évül el addig, amíg az elévülés feltételei valamennyiükkel szemben be nem következtek.

(4) Ha valamelyik jogosult a teljesítés iránt pert indít, a per jogerős befejezéséig a kötelezett – anélkül, hogy a késedelem jogkövetkezményei alól ezzel mentesülne – a többi jogosult irányában megtagadhatja a teljesítést.

(5) A jogosultakat – ha jogviszonyukból más nem következik – a követelés egymás között egyenlő arányban illeti meg.

III. Cím

A kötelelem teljesítése

VIII. Fejezet

Általános rendelkezések

6:34. § [A teljesítés általános szabálya]

A szolgáltatást a kötelelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni.

6:35. § [A teljesítés ideje]

(1) A teljesítés ideje meghatározható határnap vagy határidő tűzésével. Határnap tűzése esetén a szolgáltatást ezen a napon kell teljesíteni. Határidő megjelölése esetén a szolgáltatás a meghatározott időtartamon belül bármikor teljesíthető, kivéve, ha az eset körülményeiből az következik, hogy a jogosult választhatja meg a teljesítés időpontját.

(2) Ha a szolgáltatás rendeltetéséből a teljesítési idő megállapítható, a szolgáltatást ebben az időpontban kell teljesíteni.

(3) Ha a teljesítés idejét az (1)-(2) bekezdés alapján nem lehet megállapítani, a kötelezett a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles teljesíteni.

6:36. § [Idő előtti teljesítés]

(1) A jogosult a teljesítési idő előtt felajánlott teljesítést köteles elfogadni, ha az lényeges jogi érdekét nem sérti, és a kötelezett az ezzel járó többletköltséget viseli.

(2) A teljesítési idő előtti teljesítés elfogadása nem érinti a másik fél szolgáltatása teljesítésének esedékességét.

6:37. § [A teljesítés helye]

(1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a szolgáltatás teljesítésének helye a kötelezettnek a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes személy esetén lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye.

(2) Ha a kötelezettnek több telephelye van, a teljesítés helyének azt a telephelyet kell tekinteni, amely a kötelelemmel a legszorosabb kapcsolatban áll.

(3) Ha a kötelelem keletkezését követően a teljesítési hely megváltozik, és erről a kötelezett a jogosultat értesíti, a teljesítés helye az új telephely vagy székhely, természetes személy esetén az új lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely. A teljesítés helyének megváltozásából eredő többletköltséget a kötelezett előlegezi és viseli.

6:38. § [A teljesítés elismerése]

(1) A jogosult a kötelezett kérelmére köteles a teljesítés tényének írásbeli elismerésére vagy a kötelezvény visszaadására.

(2) Azt, aki felmutatja a jogosult írásba foglalt elismerő nyilatkozatát, a teljesítés elfogadására jogosított személynek kell tekinteni, kivéve, ha a körülményekből nyilvánvaló, hogy a teljesítés elfogadására nem jogosult.

6:39. § [A teljesítési költségek viselése]

A teljesítéssel járó költségek a kötelezettet terhelik.

6:40. § [Fajlagos szolgáltatás elosztása]

(1) Ha valaki fajta és mennyiség szerint meghatározott dolgokat ugyanannak a személynek különböző helyekre köteles küldeni, de az egész mennyiséget nem tudja szolgáltatni, a jogosult rendelkezése szerint köteles a rendelkezésre álló mennyiséget elosztani.

(2) Ha a jogosult felszólítás ellenére nem rendelkezik, a kötelezett az egyes helyekre járó mennyiséget arányosan köteles csökkenteni.

6:41. § [Elszámolás több tartozás esetén]

(1) Ha a kötelezettet a jogosulttal szemben több egyenmű szolgáltatás terheli, és a felajánlott teljesítés nem fedezi valamennyi tartozását, a kötelezett a teljesítés időpontjában megjelölheti, hogy mely tartozására kívánja azt elszámolni.

(2) Ha a kötelezett a tartozások elszámolásának rendjéről nem rendelkezett, és egyértelmű szándéka sem ismerhető fel, a másik fél jogosult eldönteni, hogy az esedékes és nem vitás tartozások közül a teljesítést melyik tartozásra számolja el. A jogosult döntéséről a kötelezettet megfelelő határidőn belül értesíteni köteles.

(3) Ha egyik fél sem rendelkezett, vagy a jogosult döntéséről a kötelezettet nem értesítette, a teljesítést a régebben lejárt, azonos lejárat esetén a kevésbé biztosított, egyenlő mértékben biztosított követelések közül a kötelezettre terhesebb tartozásra kell elszámolni.

(4) Ha a teljesítés a (3) bekezdés alapján nem számolható el, azt valamennyi tartozásra arányosan kell elszámolni.

IX. Fejezet

A pénztartozás teljesítése

6:42. § [Fizetés]

(1) Pénztartozást pénz tulajdonjogának a jogosult részére való átruházása, vagy a jogosult fizetési számlájára való befizetés vagy átutalás útján lehet teljesíteni.

(2) A pénztartozás készpénzfizetés esetén a pénz átvételének időpontjában, egyéb esetben abban az időpontban válik teljesítetté, amikor a pénzt a jogosult fizetési számláján a jogosult számlavezető bankja jóváírta vagy azt jóvá kellett volna írnia.

(3) Ezeket a rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni minden egyéb, pénz átadására irányuló kötelezettség teljesítésére is.

6:43. § [Pénztartozás idő előtti teljesítése]

A jogosult a teljesítési idő előtt felajánlott teljesítést köteles elfogadni.

6:44. § [Pénztartozás teljesítésének helye]

(1) A pénztartozás teljesítésének helye készpénzfizetés esetén a jogosultnak a kötelem keletkezésének időpontja szerinti telephelye, ennek hiányában székhelye, természetes személy esetén a jogosult lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye. Ha a pénztartozást a kötelezett nem készpénzfizetéssel teljesíti, a pénztartozás teljesítésének

helye a jogosultnak a kötelem keletkezésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye. Ha a kötelem keletkezésének időpontjában a jogosultnak több fizetési számlája van, a kötelezettet a teljesítési hely tekintetében választási jog illeti meg.

(2) Ha a jogosultnak több telephelye van, a teljesítés helyének azt a telephelyet kell tekinteni, amely a kötelemmel a legszorosabb kapcsolatban áll.

(3) Ha a készpénztartozás keletkezését követően a teljesítési hely megváltozik, és erről a jogosult a kötelezettet értesíti, a teljesítés helye az új telephely vagy székhely, természetes személy esetén az új lakóhely vagy szokásos tartózkodási hely.

(4) A teljesítés helyének megváltozásából eredő többletköltséget a jogosult előlegezi és viseli.

6:45. § [Pénztartozás teljesítésének módja]

(1) A pénztartozást a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemben kell megfizetni.

(2) A más pénznemben meghatározott pénztartozást a teljesítés helye szerinti jegybank által a teljesítés idején meghatározott árfolyam – ha ilyen nincs, a pénzüpi árfolyam – alapján kell átszámítani. Ha a pénztartozás külföldi pénznemben teljesítendő, és a teljesítés idején a tartozás a külföldi pénznemben nem teljesíthető, a pénztartozást az (1) bekezdésben foglaltak szerint kell teljesíteni.

6:46. § [Elszámolás több tartozás esetén]

Ha a pénztartozás teljesítéseként fizetett összeg az egész tartozás kiegyenlítésére nem elegendő, azt – ha a jogosult eltérően nem rendelkezett, és egyértelmű szándéka sem ismerhető fel – elsősorban a költségekre, majd a kamatokra és végül a főtartozásra kell elszámolni.

6:47. § [Kamat]

(1) Pénztartozás után – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – kamat jár.

(2) A kamat mértéke megegyezik a jegybanki alapkamattal.

(3) Ha a pénztartozást idegen pénznemben kell teljesíteni, a kamat mértéke az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat, ha ilyen nincs, a pénzüpi kamat.

(4) A kamat számításakor az érintett naptári félév első napján érvényes kamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.

6:48. § [Késedelmi kamat]

(1) Pénztartozás esetén a kötelezett a késedelembe esés időpontjától kezdődően a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal – ha a pénztartozást idegen pénznemben kell teljesíteni, az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamattal, ennek hiányában a pénzüpi kamattal – megegyező mértékű késedelmi kamatot köteles fizetni, akkor is, ha a pénztartozás egyébként kamatmentes volt.

(2) Ha a jogosultnak a késedelembe esés időpontjáig kamat jár, a kötelezett a késedelembe esés időpontjától az (1) bekezdésben meghatározott kamaton felül a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat – ha a pénztartozást idegen pénznemben kell teljesíteni, az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat, ennek hiányában a pénzüpi kamat – egyharmadával megegyező késedelmi kamatot, de összesen legalább az (1) bekezdésben meghatározott kamatot köteles fizetni.

- (3) A kamat számításakor a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.
- (4) A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett késedelmét kimentí.

X. Fejezet

Beszámítás

6:49. § [Pénzkövetelések beszámítása]

- (1) A kötelezett pénztartozását úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja.
- (2) A beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek.

6:50. § [Pénzkövetelések beszámításának korlátai]

- (1) Az elévült pénzkövetelést is be lehet számítani, ha a beszámítani kívánt pénzkövetelés elévülése a pénztartozás esedékessége válásának időpontjában még nem következett be.
- (2) Végrehajtható okirattal vagy egyezséggel megállapított, továbbá közokiratba foglalt pénzkövetelésbe ugyanilyen pénztartozást lehet beszámítani.
- (3) Végrehajtás alól mentes pénzköveteléssel szemben olyan pénztartozást lehet beszámítani, amely a pénzköveteléssel azonos jogalpból ered.

6:51. § [A beszámítás kizártsága]

- (1) Beszámításnak nincs helye
- a)* tartásdíj- és járadékköveteléssel szemben, a túlfizetés esetét kivéve; és
  - b)* a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló pénzköveteléssel szemben.
- (2) A bírósági eljárásban nem érvényesíthető pénzkövetelés beszámításának nincs helye.

6:52. § [A beszámítás szabályainak alkalmazása nem pénzkövetelés esetén]

A beszámítás szabályait megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha a kötelezett a jogosulttal szemben fennálló bármely más egyenmű és lejárt követelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a tartozásába beszámítja.

XI. Fejezet

A teljesítés sajátos esetei

1. Bírósági és közjegyzői letét

6:53. § [Bírósági letét útján való teljesítés]

- (1) A kötelezett a pénz fizetésére, továbbá értékpapír vagy más okirat kiadására irányuló kötelezettségét bírósági letétbe helyezés útján is teljesítheti, ha
- a)* a jogosult személye bizonytalan, és azt a kötelezett önhibáján kívül nem tudja megállapítani;
  - b)* a jogosult a teljesítés helyén nem található;
  - c)* a jogosult a kötelezett részéről megfelelően felajánlott teljesítést nem fogadja el; vagy
  - d)* a jogosultak jogosulti együttsége esetén nem teszik lehetővé, hogy a kötelezett valamennyiük kezéhez teljesítsen.

(2) A letéteményes kötelezettségeire a letéti szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:54. § [Visszakövetelés és elévülés]

(1) A kötelezett a letétet mindaddig visszakövetelheti, amíg a jogosult a letétbe helyezésről a bíróságtól értesítést nem kapott.

(2) A jogosult a letét kiadását a letétbe helyezésről szóló értesítés kézhezvételétől számított ötéves elévülési időn belül követelheti.

(3) Ha a jogosultnak a letét kiadására irányuló joga elévült, a kötelezett követelheti a letét visszaadását.

6:55. § [A letét kiadása]

(1) A bíróság a letétet a jogosultnak adhatja ki.

(2) Ha a letétbe helyezésre amiatt került sor, mert a jogosult személye bizonytalan, a letétet a jogosult személyét megállapító jogerős határozat alapján lehet kiadni.

(3) A bíróság a letétet jogosulti együttség esetén a jogosultak közös kérelmére vagy a jogosult személyét megállapító jogerős ítélet alapján adhatja ki.

(4) A kötelezett a letétbe helyezés alkalmával kikötheti, hogy a letétet a jogosultnak az őt terhelő szolgáltatás teljesítésének igazolása ellenében adják ki.

6:56. § [Közjegyzői letét]

(1) A bírósági letét útján való teljesítés feltételeinek megvalósulása esetén a kötelezett kötelezettségét közjegyzőnél történő letétbe helyezés útján is teljesítheti.

(2) A közjegyzőnél történő letétre a bírósági letétre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

2. Harmadik személy részéről történő teljesítés

6:57. § [Harmadik személy részéről történő teljesítés]

(1) A jogosult a harmadik személy részéről felajánlott teljesítést is köteles elfogadni, ha ehhez a kötelezett hozzájárult, a szolgáltatás nincs személyhez kötve és nem igényel olyan szakértelmet vagy képességet, amellyel a harmadik személy nem rendelkezik. A kötelezett hozzájárulása nem szükséges, ha a harmadik személynek lényeges jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a teljesítés megtörténjék, és a kötelezett a teljesítést elmulasztotta, vagy nyilvánvaló, hogy időben nem tud teljesíteni.

(2) Ha a kötelezett és a harmadik személy közötti jogviszonyból más nem következik, a harmadik személyt megtérítési igény illeti meg a kötelezettel szemben.

(3) Ha a követelés teljesítésére tekintettel a harmadik személynek követelése keletkezik a kötelezettel szemben, a megszűnt követelés biztosítékai fennmaradnak, és e követelést biztosítják. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a követelés kielégítésére zálogjog vagy biztosítékot nyújtó személy helytállása alapján kerül sor.

MÁSODIK RÉSZ

A SZERZŐDÉS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

IV. Cím

A szerződés. A szerződési jog alapelvei

6:58. § [A szerződés]

A szerződés a felek kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozata, amelyből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás követelésére.

6:59. § [Szerződési szabadság]

(1) A felek szabadon köthetnek szerződést, és szabadon választhatják meg a másik szerződő felet.

(2) A felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát. A szerződéseknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja.

6:60. § [Jogszabály által meghatározott szerződési tartalom]

(1) Ha jogszabály a szerződés valamely tartalmi elemét kötelezően meghatározza, a szerződés a jogszabály által előírt tartalommal jön létre.

(2) Ha jogszabály a hatálybalépése előtt megkötött szerződések tartalmát megváltoztatja, és a szerződés megváltozott tartalma valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti, ez a fél kérheti a bíróságtól a szerződés módosítását vagy a szerződéstől elállhat.

6:61. § [Visszterhesség vélelme]

A szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből más nem következik – ellenszolgáltatás jár.

6:62. § [Együttműködési és tájékoztatási kötelezettség]

(1) A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél és fennállása során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről.

(2) A fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvántartásból vagy más forrásból ismernie kellett.

(3) Ha a szerződés létrejön, az a fél, aki az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét megszegi, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

(4) A szerződés létrejöttének elmaradásáért a feleket kártérítési kötelezettség nem terheli.

(5) Ha a szerződés nem jön létre, az a fél, aki az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét a szerződéskötési tárgyalások során megszegte, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.

V. Cím

A szerződés megkötése és értelmezése

XII. Fejezet

A szerződés létrejötte

6:63. § [A szerződés létrejötte és tartalma]

- (1) A szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre.
- (2) A szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges és a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges. A lényegesnek minősített kérdésben való megállapodás akkor feltétele a szerződés létrejöttének, ha a fél egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy az adott kérdésben való megállapodás hiányában a szerződést nem kívánja megkötni.
- (3) Ha a szerződés létrejött, de a felek az ellenszolgáltatás mértékét nem határozták meg egyértelműen, vagy ellenszolgáltatásként piaci árat kötöttek ki, a teljesítési helynek megfelelő piacon a teljesítési időben kialakult középárat kell megfizetni.
- (4) Nem kell a feleknek megállapodniuk olyan kérdésben, amelyet jogszabály rendez.
- (5) A szerződés tartalmává válik minden szokás, amelynek alkalmazásában a felek korábbi üzleti kapcsolatukban megegyeztek, és minden gyakorlat, amelyet egymás között kialakítottak. A szerződés tartalmává válik továbbá minden, az adott üzletágban a hasonló jellegű szerződés alanyai által széles körben ismert és rendszeresen alkalmazott szokás, kivéve, ha annak alkalmazása a felek között – korábbi kapcsolatukra is figyelemmel – indokolatlan volna.

6:64. § [Ajánlati kötöttség]

- (1) Aki szerződés megkötésére irányuló szándékát egyértelműen kifejező és a lényeges kérdésekre kiterjedő jognyilatkozatot tesz, nyilatkozatához kötve marad. Az ajánlattevő kötöttségének idejét meghatározhatja.
- (2) Az ajánlati kötöttség ideje az ajánlat hatályossá válásával veszi kezdetét.

6:65. § [Az ajánlati kötöttség megszűnése]

- (1) Ha az ajánlattevő kötöttségének idejét nem határozza meg, az ajánlati kötöttség megszűnik
  - a) jelenlevők között tett ajánlat esetén, ha a másik fél az ajánlatot késedelem nélkül nem fogadja;
  - b) távollevők között tett ajánlat esetén annak az időnek az elteltével, amelyen belül az ajánlattevő – az ajánlatban megjelölt szolgáltatás jellegére és az ajánlat megtételének módjára tekintettel – a válasz megérkezését rendes körülmények között várhatta;
  - c) a másik fél általi visszautasítással.
- (2) Megszűnik az ajánlati kötöttség, ha az ajánlattevő ajánlatát a másik fél elfogadó jognyilatkozatának elküldését megelőzően a másik félhez intézett jognyilatkozatával visszavonja.
- (3) Az írásbeli ajánlat érvényesen írásban vonható vissza.
- (4) A hatályossá vált ajánlat nem vonható vissza, ha az ajánlat tartalmazza, hogy visszavonhatatlan vagy az ajánlat az elfogadásra határidőt állapít meg.

6:66. § [Az ajánlat elfogadása]

Az ajánlatot az azzal való egyetértést kifejező jognyilatkozattal lehet elfogadni.

6:67. § [Új ajánlat, módosított elfogadás]

(1) Az ajánlattól lényeges kérdésben eltérő tartalmú elfogadást új ajánlatnak kell tekinteni.

(2) Az ajánlattal való egyetértést kifejező jognyilatkozat elfogadásnak minősül akkor is, ha lényeges kérdésnek nem minősülő, azt nem érintő kiegészítő vagy eltérő feltételt tartalmaz. A kiegészítő vagy eltérő feltételek ebben az esetben a szerződés részévé válnak, kivéve, ha

a) az ajánlat az elfogadás lehetőségét kifejezetten az ajánlatban szereplő feltételekre korlátozta; vagy

b) az ajánlattevő késedelem nélkül tiltakozik a kiegészítő vagy eltérő feltételekkel szemben.

(3) Ha a szerződést nem írásban kötötték meg, és azt az egyik fél a szerződéskötést követően késedelem nélkül lényegesnek nem minősülő feltételekkel kiegészítve vagy módosítva írásba foglalja, és megküldi a másik félnek, e feltételek a szerződés tartalmává válnak, ha a másik fél azok ellen késedelem nélkül nem tiltakozik.

6:68. § [Késedelmes elfogadás]

(1) Késedelmesen megtett elfogadó jognyilatkozat esetén a szerződés nem jön létre.

(2) Az elfogadó jognyilatkozat késedelmes megtétele ellenére létrejön a szerződés, ha az ajánlattevő erről késedelem nélkül tájékoztatja az elfogadó felet.

(3) Az időben elküldött, de az ajánlattevőhöz elkészen érkezett elfogadó jognyilatkozat esetén létrejön a szerződés, ha a jognyilatkozatot olyan módon tették, hogy rendes körülmények szerinti továbbítás esetén kellő időben megérkezett volna az ajánlattevőhöz, kivéve, ha az ajánlattevő késedelem nélkül tájékoztatja az elfogadó felet arról, hogy jognyilatkozata késve érkezett, és ezért azt nem tekinti hatályosnak. A szerződés ebben az esetben akkor jön létre, amikor az elfogadó jognyilatkozat rendes körülmények szerinti továbbítás esetén megérkezett volna az ajánlattevőhöz.

6:69. § [A szerződés létrejöttének időpontja és helye]

(1) A szerződés akkor jön létre, amikor az elfogadó jognyilatkozat hatályossá válik.

(2) Ha az ajánlat megtételére és az elfogadásra ugyanazon a helyen kerül sor, a szerződéskötés helye a jognyilatkozatok megtételének helye. A szerződéskötés helye egyebekben az ajánlattevő székhelye, természetes személy esetén lakóhelye, ennek hiányában szokásos tartózkodási helye.

6:70. § [Írásbeli alakhoz kötött szerződés]

(1) Írásbeli alakhoz kötött szerződés megkötésére ajánlatot és elfogadó nyilatkozatot érvényesen írásban lehet tenni.

(2) A szerződést írásba foglaltnak kell tekinteni akkor is, ha nem ugyanaz az okirat tartalmazza valamennyi fél jognyilatkozatát, hanem a szerződő felek külön okiratba foglalt jognyilatkozatai együttesen tartalmazzák a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánítását.

(3) A szerződést írásba foglaltnak kell tekinteni akkor is, ha a több példányban kiállított okiratok közül mindegyik fél a másik félnek szánt példányt írja alá.

XIII. Fejezet

Szerződéskötési kötelezettség

6:71. § [Szerződéskötési kötelezettség jogszabály alapján]

(1) Ha jogszabály szerződéskötési kötelezettséget ír elő, és a felek a szerződést nem kötik meg, a bíróság a szerződést létrehozhatja, és annak tartalmát megállapíthatja.

(2) A jogosult a szükséges adatok közlésével és a szükséges okiratok megküldésével ajánlattételre felhívhatja azt, akit szerződéskötési kötelezettség terhel. A kötelezettnek a felhívás hatályossá válásától számított harminc napon belül kell az ajánlatát megtennie.

(3) Ha az ajánlattételi felhívás nem tartalmazza az ajánlattételhez szükséges adatokat vagy okiratokat, a kötelezett a felhívás hatályossá válásától számított tizenöt napon belül köteles kérni azok pótlását. Ebben az esetben az ajánlattételi határidő a hiányok pótlásától kezdődik.

(4) A szerződés megkötése akkor tagadható meg, ha a kötelezett bizonyítja, hogy a szerződés teljesítésére nem lenne képes, vagy a szerződéstől való elállásnak vagy felmondásnak lenne helye.

6:72. § [Elzárkózás szerződéskötéstől gazdasági erőfölénnyel visszaélve]

Azzal a féllel szemben, aki gazdasági erőfölényével visszaélve indokolatlanul elzárkózik szerződés létrehozásától vagy fenntartásától, a másik fél követelheti, hogy a szerződést közöttük a bíróság a törvényen alapuló szerződéskötési kötelezettség szabályainak alkalmazásával hozza létre.

6:73. § [Előszerződés]

(1) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnek, és megállapítják e szerződés lényeges feltételeit, a bíróság e feltételek szerint a szerződést bármelyik fél kérelmére létrehozhatja.

(2) Az előszerződést a szerződésre előírt alakban kell megkötni. Az előszerződésre az annak alapján megkötendő szerződés szabályai megfelelően irányadóak.

(3) A szerződés megkötését bármelyik fél megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy

a) az előszerződés megkötését követően előállott körülmény következtében az előszerződés változatlan feltételek melletti teljesítése lényeges jogi érdekét sértené;

b) a körülmények megváltozásának lehetősége az előszerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható;

c) a körülmények megváltozását nem ő idézte elő; és

d) a körülmények változása nem tartozik rendes üzleti kockázata körébe.

XIV. Fejezet

Szerződéskötés versenyeztetési eljárás során

6:74. § [Felhívás ajánlattételre versenyeztetési eljárásban]

(1) Ha a fél olyan ajánlati felhívást tesz, amelyben több személytől kéri ajánlat benyújtását, azzal, hogy a beérkezett ajánlatok közül a felhívásban foglaltaknak megfelelő, legkedvezőbb ajánlatot benyújtó ajánlattevővel köti meg a szerződést, a felhívást tevő felet szerződéskötési kötelezettség terheli.

(2) A felhívást tevő fél a felhívásban foglaltaknak megfelelő, legkedvezőbb ajánlatot benyújtó ajánlattevővel szemben a szerződés megkötését akkor tagadhatja meg, ha a felhívásban ezt a jogot kikötötte.

(3) A felhívást tevő fél a felhívásban megjelölt határidő lejártáig felhívását visszavonhatja.

6:75. § [Ajánlati kötöttség versenyeztetési eljárásban]

(1) Az ajánlati kötöttség a felhívásban megjelölt határidő lejártával kezdődik. Az ajánlattevő ajánlatát e határidő lejártáig módosíthatja vagy visszavonhatja.

(2) Az ajánlattevő a felhívásban meghatározott eredményhirdetési időpontot követő harminc napig marad kötve ajánlatához.

(3) Ha az ajánlattevő az ajánlattétel során biztosítékot adott, és ajánlatát az ajánlati kötöttség ideje alatt visszavonja, a letett biztosítékot elveszti; egyébként a biztosíték a versenyeztetés lezárása után visszajár.

6:76. § [Árra vonatkozó versenyeztetési eljárás]

(1) Ha a versenyeztetési eljárás kizárólag az ellenszolgáltatás mértékére vonatkozik és az ajánlattevők egymás ajánlatát ismerve tesznek ajánlatot, a szerződés a nyertes kihirdetésével az elért áron létrejön.

(2) Az ajánlat hatálya megszűnik, ha más ajánlattevő kedvezőbb árat ajánl, vagy ha a versenyeztetési eljárás nyertes kihirdetése nélkül fejeződik be.

XV. Fejezet

Szerződéskötés általános szerződési feltételekkel

6:77. § [Általános szerződési feltétel]

(1) Általános szerződési feltételnek minősül az a szerződési feltétel, amelyet az alkalmazója több szerződés megkötése céljából egyoldalúan, a másik fél közreműködése nélkül előre meghatározott, és amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg.

(2) Az általános szerződési feltételt alkalmazó felet terheli annak bizonyítása, hogy a szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták.

6:78. § [Az általános szerződési feltétel szerződéses tartalommal válása]

(1) Az általános szerződési feltétel akkor válik a szerződés részévé, ha alkalmazója lehetővé tette, hogy a másik fél annak tartalmát a szerződéskötést megelőzően megismerje, és ha azt a másik fél elfogadta.

(2) Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről, amely lényegesen eltér a jogszabályoktól vagy a szokásos szerződési gyakorlattól, kivéve, ha megfelel a felek között kialakult gyakorlatnak. Külön tájékoztatni kell a másik felet arról az általános szerződési feltételről is, amely eltér a felek között korábban alkalmazott feltételtől.

(3) A (2) bekezdésben leírt feltétel akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél a külön tájékoztatást követően kifejezetten elfogadta.

6:79. § [Fogyasztóval szembeni többletkövetelés szerződéses tartalommal válása]

Az a feltétel, amely a vállalkozást a szerződés szerinti főkötelezettsége teljesítéséért járó ellenszolgáltatáson felül további pénzbeli követelésre jogosítja, akkor válik a szerződés részévé, ha azt a fogyasztó – külön tájékoztatást követően – kifejezetten elfogadta.

6:80. § [Szerződési feltételek ütközése]

Ha az általános szerződési feltétel és a szerződés más feltétele egymástól eltér, az utóbbi válik a szerződés részévé.

6:81. § [Általános szerződési feltételek ütközése]

(1) Ha az általános szerződési feltételekre utalással közölt ajánlatot a másik fél saját általános szerződési feltételeivel fogadja el, és az általános szerződési feltételek egymással nem ellentétesek, mindkét fél általános szerződési feltételei a szerződés részévé válnak.

(2) Ha az általános szerződési feltételek nem lényeges kérdésben eltérnek egymástól, a szerződés létrejön, és az egymással ellent nem mondó általános szerződési feltételek válnak a szerződés részévé.

(3) Ha az általános szerződési feltételek között a szerződés lényeges kérdésében van eltérés, a szerződés nem jön létre.

XVI. Fejezet

Az elektronikus úton történő szerződéskötés különös szabályai

6:82. § [Tájékoztatás elektronikus úton történő szerződéskötés esetén]

(1) Elektronikus úton történő szerződéskötés esetén az elektronikus utat biztosító fél köteles a szerződéskötésre vonatkozó jognyilatkozatának megtételét megelőzően a másik felet tájékoztatni

a) a szerződéskötés technikai lépéseiről;

b) arról, hogy a megkötendő szerződés írásba foglalt szerződésnek minősül-e, az elektronikus utat biztosító fél rögzíti-e a szerződést, továbbá, hogy a szerződés utóbb hozzáférhető lesz-e;

c) azokról az eszközökről, amelyek az adatok elektronikus rögzítése során felmerülő hibák azonosítását és kijavítását a szerződési jognyilatkozat megtételét megelőzően biztosítják;

d) a szerződés nyelvéről; és

e) ha ilyen létezik, arról a szolgáltatási tevékenységre vonatkozó magatartási kódexről és annak elektronikus hozzáférhetőségéről, amelyet az elektronikus utat biztosító fél magára nézve kötelezőnek ismer el.

(2) Az elektronikus utat biztosító fél köteles az általános szerződési feltételeit olyan módon hozzáférhetővé tenni, amely lehetővé teszi a másik fél számára, hogy tárolja és előhívja azokat.

6:83. § [Az adatbeviteli hibák javítása]

(1) Az elektronikus utat biztosító fél köteles megfelelő eszközökkel biztosítani, hogy a másik fél az adatok elektronikus rögzítése során felmerülő hibákat szerződési jognyilatkozatának megtételét megelőzően kijavíthassa. Ha az elektronikus utat biztosító fél e kötelezettségének nem tesz eleget, a másik fél szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja.

6:84. § [Elektronikus szerződési jognyilatkozat és annak visszaigazolása]

(1) Az elektronikus úton tett szerződési jognyilatkozat akkor válik hatályossá, amikor az a másik fél számára hozzáférhetővé válik.

(2) Az elektronikus utat biztosító fél köteles a másik fél szerződési jognyilatkozatának megérkezését elektronikus úton késedelem nélkül visszaigazolni. A fél mentesül az ajánlati kötöttség alól és a szerződés teljesítésére nem kötelezhető, ha a visszaigazolás a másik félhez nem érkezik meg késedelem nélkül.

6:85. § [Az elektronikus szerződéskötési szabályok hatálya és kógeniája]

(1) E fejezet rendelkezéseit – az elektronikus úton tett szerződési jognyilatkozat hatályossá válására vonatkozó rendelkezés kivételével – elektronikus levelezés vagy azzal egyenértékű egyéni kommunikációs eszközzel kötött szerződés esetén nem kell alkalmazni.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződéskötés esetén az e fejezet rendelkezéseitől eltérő megállapodás semmis.

XVII. Fejezet

A szerződés értelmezése

6:86. § [A szerződés értelmezése]

(1) Az egyes szerződési feltételeket és nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni.

(2) Ha az általános szerződési feltétel tartalma vagy a szerződés más, egyedileg meg nem tárgyalt feltételének tartalma a jognyilatkozat értelmezésére vonatkozó rendelkezések és az (1) bekezdésben foglalt szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel alkalmazójával szerződő fél számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén ezt a szabályt kell alkalmazni a szerződés bármely feltételének értelmezésére.

(3) A (2) bekezdés nem alkalmazható a közérdekű kereset alapján indult eljárásban.

6:87. § [Teljességi záradék]

(1) Ha az írásbeli szerződés olyan kikötést tartalmaz, amely szerint az a felek közötti megállapodás valamennyi feltételét tartalmazza, az írásbeli szerződésbe nem foglalt korábbi megállapodások hatályukat veszítik.

(2) A felek korábbi jognyilatkozatai a szerződés értelmezésénél figyelembe vehetők.

VI. Cím

Az érvénytelenség

XVIII. Fejezet

Semmisség és megtámadhatóság

6:88. § [Semmisség]

(1) A semmis szerződés megkötésének időpontjától érvénytelen. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség; a szerződés semmisségét a bíróság hivatalból észleli.

(2) Ha a semmis szerződés más szerződés érvényességi kellekeinek megfelel, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellentétes.

(3) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a szerződés semmisségére az hivatkozhat és a szerződés semmisségének megállapítása iránt peres eljárást az indíthat, akinek ehhez jogi érdeke fűződik vagy akit erre törvény feljogosít.

(4) Közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében és uzsorás szerződés esetén az ügyész keresetet indíthat a szerződés semmisségének megállapítása és a semmisség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt.

6:89. § [Megtámadás]

(1) A megtámadható szerződés az eredményes megtámadás következtében megkötésének időpontjától érvénytelenné válik.

(2) Megtámadásra a sérelmet szenvedett fél és az jogosult, akinek a megtámadáshoz jogi érdeke fűződik.

(3) A megtámadási jog a szerződés megkötésétől számított egyéves határidőn belül a másik félhez intézett jognyilatkozattal vagy közvetlenül bíróság előtti érvényesítéssel gyakorolható. A szerződés megkötésétől számított egyéves határidőn belül fordulhat bírósághoz a fél, ha a szerződést a másik félhez intézett jognyilatkozattal támadta meg, és a megtámadás eredménytelen volt.

(4) A megtámadásra jogosult a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogás útján megtámadási jogát akkor is érvényesítheti, ha a megtámadási határidő már eltelt.

(5) A megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult a megtámadási ok ismeretében, a megtámadási határidő megnyílása után a szerződési akaratát megerősíti, vagy a megtámadás jogáról lemond.

1. A szerződési akarat hibája

6:90. § [Tévedés]

(1) Aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, a szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette. Lényeges körülményre vonatkozik a tévedés akkor, ha annak ismeretében a fél nem vagy más tartalommal kötötte volna meg a szerződést.

(2) Ha a felek a szerződéskötéskor lényeges kérdésben ugyanabban a téves feltevésben voltak, a szerződést bármelyikük megtámadhatja.

(3) Nem támadhatja meg a szerződést az, aki a tévedését felismerhette vagy a tévedés kockázatát vállalta.

6:91. § [Megtévesztés és jogellenes fenyegetés]

(1) Akit a másik fél szándékos magatartásával tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, a megtévesztés hatására tett szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja.

(2) Akit a másik fél jogellenes fenyegetéssel vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési jognyilatkozatát megtámadhatja.

(3) Az (1) és a (2) bekezdésben foglalt szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés vagy jogellenes fenyegetés harmadik személy részéről történt, és erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett.

6:92. § [Titkos fenntartás, színlelt szerződés]

(1) A fél titkos fenntartása vagy rejtett indoka a szerződés érvényességét nem érinti.

(2) A színlelt szerződés semmis; ha az más szerződést leplez, a felek jogait és kötelezettségeit a leplezett szerződés alapján kell megítélni.

6:93. § [Akarathiba ingyenes szerződés esetén]

Ingyenes szerződés esetén tévedés, téves feltevés vagy harmadik személy részéről történő jogellenes fenyegetés vagy megtévesztés címén a szerződést akkor is meg lehet támadni, ha e körülményeket a másik fél nem ismerhette fel.

2. A szerződési jognyilatkozat hibája

6:94. § [A szerződés alaki hibájának orvoslása]

(1) Az alakiság megsértése miatt semmis szerződés a teljesítés elfogadásával a teljesített rész erejéig érvényessé válik. Ha jogszabály közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalást ír elő, vagy a szerződés ingatlan tulajdonjogának átruházására irányul, a teljesítés a kötelező alakiság mellőzése miatti érvénytelenséget nem orvosolja.

(2) A szerződésnek a kötelező alakiság mellőzésével történt módosítása, megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött. Ha jogszabály közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalást ír elő, vagy a szerződés ingatlan tulajdonjogának átruházására irányul, a szerződésnek a kötelező alakiság mellőzésével történt módosítása, megszüntetése vagy felbontása abban az esetben is semmis, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

3. A célzott joghatás hibája

6:95. § [Tilos szerződés]

Semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Más jogkövetkezmény mellett is semmis a szerződés akkor, ha a jogszabály ezt külön kimondja, vagy ha a jogszabály célja a szerződéssel elérni kívánt joghatás megtiltása.

6:96. § [Jóerkölcsbe ütköző szerződés]

Semmis az a szerződés, amely nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.

6:97. § [Uzsorás szerződés]

Ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki, a szerződés semmis.

6:98. § [Feltűnő értékaránytalanság]

(1) Ha a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között anélkül, hogy az egyik felet az ingyenes juttatás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az aránytalanság, a sérelmet szenvedett fél a szerződést megtámadhatja. Nem támadhatja meg a szerződést az, aki a feltűnő értékaránytalanságot felismerhette vagy annak kockázatát vállalta.

(2) A felek az (1) bekezdésben megállapított megtámadási jogot – fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés kivételével – a szerződésben kizárhatják.

6:99. § [Fiduciárius hitelbiztosítékok semmissége]

Semmis az a kikötés, amely – a pénzügyi biztosítékokról szóló irányelvben meghatározott biztosítéki megállapodások kivételével – pénzkövetelés biztosítása céljából tulajdonjog, más jog vagy követelés átruházására, vételi jog alapítására irányul.

6:100. § [Fogyasztói jogot csorbító feltétel]

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis az a kikötés, amely e törvénynek a fogyasztó jogait megállapító rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára eltér.

6:101. § [Fogyasztó joglemondó nyilatkozata]

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis a fogyasztónak a jogszabályban megállapított jogáról lemondó jognyilatkozata.

6:102. § [Tisztességtelen általános szerződési feltétel]

(1) Tisztességtelen az az általános szerződési feltétel, amely a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja meg.

(2) Az általános szerződési feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, a kikötött szolgáltatás rendeltetését, továbbá az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerződésekkel való kapcsolatát.

(3) A tisztességtelen általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító vagy a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési feltételekre, ha azok világosak és érthetőek.

(4) Nem minősül tisztességtelennek az általános szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

(5) Az általános szerződési feltételként a szerződés részévé vált tisztességtelen szerződési feltételt a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

6:103. § [Tisztességtelen szerződési feltétel fogyasztói szerződésben]

(1) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben a tisztességtelen általános szerződési feltételre vonatkozó rendelkezéseket – az e §-ban foglalt eltérésekkel – alkalmazni kell a vállalkozás által előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételre is. A vállalkozást terheli annak bizonyítása, hogy a szerződési feltételt a felek egyedileg megtárgyalták.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben az általános szerződési feltétel és a vállalkozás által előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel tisztességtelen voltát önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem egyértelmű.

(3) A fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés részévé váló tisztességtelen szerződési feltétel semmis. A semmisségre a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

6:104. § [Egyes tisztességtelen kikötések fogyasztói szerződésben]

(1) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben tisztességtelennek minősül különösen az a kikötés, amely

a) a szerződés bármely feltételének értelmezésére a vállalkozást egyoldalúan jogosítja;

b) kizárólagosan a vállalkozást jogosítja fel annak megállapítására, hogy teljesítése szerződésszerű-e;

c) a fogyasztót teljesítésre kötelezi abban az esetben is, ha a vállalkozás nem teljesíti a szerződést;

d) lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a szerződéstől bármikor elálljon, vagy azt felmondja, ha a fogyasztó ugyanerre nem jogosult;

e) kizárja, hogy a fogyasztó a szerződés megszűnésekor visszakövetelje a már teljesített, ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatását, ide nem értve azt az esetet, amikor a szerződés megszűnésére szerződésszegés következtében kerül sor;

f) kizárja vagy korlátozza a fogyasztó lehetőségét arra, hogy szerződéses kötelezettségeit beszámítással szüntesse meg;

g) lehetővé teszi, hogy a vállalkozás tartozását más személy a fogyasztó hozzájárulása nélkül átvállalja;

h) kizárja vagy korlátozza a vállalkozásnak az általa igénybe vett közreműködőért való felelősségét;

i) kizárja vagy korlátozza a fogyasztó peres vagy más jogi úton történő igényérvényesítési lehetőségeit, különösen, ha – anélkül, hogy azt jogszabály előírná – kizárólag választottbírói útra kényszeríti a fogyasztót, jogellenesen leszűkíti bizonyítási lehetőségeit vagy olyan bizonyítási terhet ró rá, amelyet az irányadó jogi rendelkezések szerint a másik félnek kell viselnie;

j) a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára változtatja meg.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek kell tekinteni különösen azt a kikötést, amely

a) a fogyasztó meghatározott magatartását szerződési nyilatkozata megtételének vagy elmulasztásának minősíti, ha a magatartás tanúsítására nyitva álló határidő indokolatlanul rövid;

b) a fogyasztó nyilatkozatának megtételére indokolatlan alaki követelményeket támaszt;

c) meghosszabbítja a határozott időre kötött szerződést, ha a fogyasztó másként nem nyilatkozik, feltéve, hogy a nyilatkozat megtételére nyitva álló határidő indokolatlanul rövid;

d) lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos ok nélkül módosítsa, különösen, hogy a szerződésben megállapított pénzbeli ellenszolgáltatás mértékét megemelje, vagy lehetővé teszi, hogy a vállalkozás a szerződést egyoldalúan, a szerződésben meghatározott alapos okkal módosítsa, ha ilyen esetben a fogyasztó nem jogosult a szerződéstől azonnali hatállyal elállni, vagy azt felmondani;

e) lehetővé teszi, hogy a vállalkozás egyoldalúan, alapos ok nélkül a szerződésben meghatározott tulajdonságú szolgáltatástól eltérően teljesítsen;

f) a vállalkozás teljesítését olyan feltételtől teszi függővé, amelynek bekövetkezte kizárólag a vállalkozás akaratán múlik, kivéve, ha a fogyasztó jogosult a szerződéstől elállni, vagy azt felmondani;

g) a vállalkozásnak pénztartozás teljesítésére negyvenöt napnál hosszabb határidőt biztosít vagy egyébként nem megfelelően meghatározott határidőt ír elő szolgáltatása teljesítésére, valamint a fogyasztó szerződési nyilatkozatainak elfogadására;

h) kizárja vagy korlátozza a fogyasztó jogszabályon alapuló jogait a vállalkozás szerződésszegése esetén;

i) kizárja, hogy a fogyasztónak visszajárjon a szerződés szerint általa kifizetett összeg, ha a fogyasztó nem teljesít, vagy nem szerződésszerűen teljesít, amennyiben hasonló kikötés a vállalkozást nem terheli;

j) a fogyasztót túlzott mértékű pénzüsszeg fizetésére kötelezi, ha a fogyasztó nem teljesít vagy nem szerződésszerűen teljesít.

6:105. § [Tisztességtelen általános szerződési feltétellel kapcsolatos közérdekű kereset]

(1) A fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződés részévé váló tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt közérdekű keresetet indíthat

a) az ügyész;

b) a miniszter, az autonóm államigazgatási szerv, a kormányhivatal, a központi hivatal vezetője;

c) a fővárosi és megyei kormányhivatal vezetője,

d) a gazdasági és szakmai kamara vagy érdekképviselői szervezet; és

e) az általa védett fogyasztói érdekek körében a fogyasztói érdekek képviselőjét ellátó egyesület, és az Európai Gazdasági Térség bármely tagállamának joga alapján a fogyasztói érdekek védelmére létrejött szervezet.

(2) Közérdekű kereset alapján a bíróság a tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségét az annak alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapítja meg, és elrendeli, hogy a szerződési feltétel alkalmazója a saját költségére gondoskodik a szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására vonatkozó közlemény közzétételéről. A közlemény szövegéről és a közzététel módjáról a bíróság dönt. A közleménynek tartalmaznia kell az érintett szerződési feltétel pontos meghatározását, tisztességtelenségének megállapítását, valamint az e jellegét alátámasztó érveket. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.

(3) Közérdekű keresetben kérhető az olyan általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítása is, amelyet fogyasztókkal történő szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, akkor is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra. Ha a bíróság megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, ítéletében eltiltja a nyilvánosságra hozót a feltétel alkalmazásától.

(4) A (3) bekezdés szerinti per az ellen is megindítható, aki a fogyasztókkal történő szerződéskötés céljából meghatározott és megismerhetővé tett tisztességtelen általános szerződési feltétel alkalmazását nyilvánosan ajánlja. Ha a bíróság megállapítja a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségét, ítéletében eltiltja az általános szerződési feltétel alkalmazását nyilvánosan ajánlót az alkalmazásra ajánlástól.

(5) A (2) bekezdés közzétételre vonatkozó szabályait megfelelően alkalmazni kell abban az esetben is, ha a bíróság szerződésben még nem alkalmazott általános szerződési feltétel tisztességtelenségét állapítja meg. A közzétételről az érintett általános szerződési feltétel nyilvánosságra hozójának, illetve alkalmazásra ajánlójának kell saját költségére gondoskodnia.

6:106. § [Vállalkozások közötti tisztességtelen szerződési feltétellel kapcsolatos közérdekű kereset]

(1) Vállalkozások közötti szerződés részévé váló, a késedelmi kamat mértékét, esedékességét vagy a követelés behajtásával kapcsolatos költségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára megállapító általános szerződési feltételt a vállalkozások érdekeinek képviselőjét ellátó szervezet is megtámadhatja a bíróság előtt. A megtámadás alaposága esetén a bíróság a szerződési feltétel érvénytelenségét – a feltétel alkalmazójával szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal – megállapítja. Az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig már teljesítettek.

(2) A vállalkozások érdekeinek képviselőjét ellátó szervezet kérheti az (1) bekezdés szerinti olyan általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítását, amelyet szerződéskötések céljából határoztak meg és tettek nyilvánosan megismerhetővé, abban az esetben is, ha az érintett feltétel még nem került alkalmazásra. A bíróság a sérelmes általános szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítása esetén eltiltja a nyilvánosságra hozót a feltétel alkalmazásától.

(3) Az (1) és a (2) bekezdés szerinti eljárásban a bíróság az igény érvényesítőjének kérelmére elrendeli, hogy a szerződési feltétel alkalmazója, nyilvánosságra hozója, illetve alkalmazásra ajánlója saját költségére gondoskodik a szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására vonatkozó közlemény közzétételéről. A közlemény szövegéről és a közzététel módjáról a bíróság dönt. A közleménynek

tartalmaznia kell az érintett szerződési feltétel pontos meghatározását, tisztességtelenségének megállapítását, valamint az e jellegét alátámasztó érveket.

(4) A vállalkozások érdekeinek képviselőjét ellátó szervezet az (1)-(3) bekezdés megfelelő alkalmazásával kérheti az olyan általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítását, amely vállalkozások közötti szerződésben kizárja a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget.

6:107. § [Lehetetlen szolgáltatás. Érthetetlen, ellentmondó kikötés]

(1) A lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés semmis. A szolgáltatás nem lehetetlen azért, mert a kötelezett a szerződés megkötésekor nem rendelkezik a szolgáltatás tárgyával.

(2) Az érthetetlen kikötés vagy az egymásnak ellentmondó kikötések semmisek.

XIX. Fejezet

Az érvénytelenség jogkövetkezményei

6:108. § [Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása]

(1) Érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és a szerződés teljesítését követelni nem lehet. Az érvénytelenség további jogkövetkezményeit a bíróság a fél erre irányuló kérelme alapján – az elévülés és az elbirtoklás határai között – alkalmazza.

(2) A fél a szerződés érvénytelenségének megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné.

(3) A bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeit a fél kérelmétől eltérő módon is megállapíthatja; nem alkalmazhat azonban olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.

6:109. § [A kárveszély átszállása]

Az érvénytelen szerződés alapján nyújtott szolgáltatással a kárveszély a másik félre száll át.

6:110. § [Bírósági érvényessé nyilvánítás visszamenő hatállyal]

(1) Az érvénytelen szerződést a bíróság a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé nyilváníthatja, ha

a) az érvénytelenség miatti érdeksérelem a szerződés megfelelő módosításával kiküszöbölhető; vagy

b) az érvénytelenség oka utóbb megszűnt.

(2) Az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a szerződő felek úgy kötelesek egymásnak teljesíteni, és az érvényessé nyilvánítást követő szerződésszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés megkötésétől fogva érvényes lett volna.

6:111. § [A szerződés érvényessé válása a felek akaratából]

(1) A szerződés a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal érvényessé válik, ha az érvénytelenségi okot a felek utólag kiküszöbölik, vagy annak más okból való megszűnése esetén a szerződési akaratukat megerősítik.

(2) Az érvénytelen szerződés érvényessé válása esetén a szerződő felek úgy kötelesek egymásnak teljesíteni és az érvényessé válást követő szerződésszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés megkötésétől fogva érvényes lett volna.

(3) Ha a felek az érvénytelenségi okot utólag kiküszöbölik, és abban állapotodnak meg, hogy a szerződés a jövőre nézve válik érvényessé, az addigi teljesítéseket az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazásával kell rendezni.

6:112. § [Eredeti állapot helyreállítása]

(1) Érvénytelen szerződés esetén bármelyik fél kérheti a nyújtott szolgáltatás természetbeni visszatérítését, ha maga is természetben visszatéríti a számára nyújtott szolgáltatást. A visszatérítési kötelezettség az elévülési vagy az elbirtoklási idő elteltétől függetlenül terheli az eredeti állapot helyreállítását kérő felet.

(2) Az eredeti állapot helyreállítása során gondoskodni kell a szolgáltatások eredeti értékegyensúlyának fenntartásáról.

6:113. § [Az alaptalan gazdagodás pénzbeni megtérítése]

(1) Ha a szerződés nem nyilvánítható érvényessé, és a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet természetben nem lehet visszaállítani, a bíróság elrendeli az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítését. Ezt a jogkövetkezményt alkalmazhatja a bíróság abban az esetben is, ha az eredeti állapot helyreállítása valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti.

(2) A fél nem köteles az ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítésére, ha bizonyítja, hogy a neki teljesített szolgáltatást visszatéríteni olyan okból nem tudja, amelyért a másik fél felelős. Ha a fél a szolgáltatás ellenértékét megfizette, kérheti annak visszatérítését akkor is, ha ő maga a számára teljesített szolgáltatást visszatéríteni nem tudja, és bizonyítja, hogy ennek oka olyan körülményre vezethető vissza, amelyért a másik fél felelős.

(3) Uzsorás szerződés esetén a bíróság egészben vagy részben elengedheti a visszatérítést, ha az a sérelmet szenvedő felet részletfizetés engedélyezése esetén is súlyos helyzetbe hozná; a sérelmet okozó fél a kapott szolgáltatásból az aránytalan előnynek megfelelő részt a sérelmet szenvedő félnek köteles visszatéríteni.

6:114. § [Részleges érvénytelenség]

Ha az érvénytelenségi ok a szerződés meghatározott részét érinti, az érvénytelenség jogkövetkezményeit a szerződésnek erre a részére kell alkalmazni. A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés akkor dől meg, ha feltehető, hogy a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg.

6:115. § [Járulékos igények érvénytelen szerződés esetén]

(1) A felek az eredeti állapot helyreállításával nem orvosolt hasznok és kamatok kiegyenlítésére a jogalap nélküli birtoklás szabályai szerint kötelesek. Az a fél, aki a maga szolgáltatását nem teljesítette, vagy ingyenesen jutott a szolgáltatáshoz, a hasznokat vagy a kamatokat a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint köteles a másik félnek megtéríteni.

(2) Az érvénytelen szerződés megkötésével a másik félnek okozott károkat a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint kell megtéríteni. Ha a szerződés érvénytelenségét okozó fél magatartását kimenti, a másik félnek a szerződéskötésből eredő kárát köteles megtéríteni.

(3) Az érvénytelen szerződés fennálltában jóhiszeműen bízó harmadik személy a szerződés megkötéséből eredő kárának megtérítését követelheti attól a szerződő féltől, akinek a magatartása az érvénytelenséget okozta. A kártérítési kötelezettség a szerződő feleket egyenlő arányban terheli, ha az érvénytelenséget együtt okozták.

(4) Az a szerződő fél, aki a jóhiszemű harmadik személlyel szemben felróhatóan járt el, teljes kártérítéssel tartozik, függetlenül attól, hogy kinek a magatartása okozta az érvénytelenséget.

VII. Cím

A szerződés hatálya. Hatálytalanság

6:116. § [Feltétel és időhatározás]

(1) Ha a felek a szerződés hatályának beálltát bizonytalan jövőbeli eseménytől tették függővé, a szerződés hatálya a feltétel bekövetkeztével áll be.

(2) Ha a felek a szerződés hatályának megszűntét bizonytalan jövőbeli eseménytől tették függővé, a feltétel bekövetkeztével a szerződés hatályát veszti.

(3) A feltételre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell arra az esetre is, ha a felek a szerződés hatályának beálltát vagy megszűntét valamely időponthoz kötötték.

6:117. § [Függőben lévő feltétel]

(1) Amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a másik fél jogát a feltétel bekövetkezése vagy megghiúsulása esetére csorbítja vagy megghiúsítja. Ez a szabály harmadik személy jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát nem érinti.

(2) A feltétel bekövetkezésére vagy megghiúsulására nem alapíthat jogot az, aki azt felróhatóan maga idézte elő.

6:118. § [Beleegyezéstől vagy jóváhagyástól függő szerződés]

(1) Ha a szerződés hatályosságához jogszabály harmadik személy beleegyezését vagy hatóság jóváhagyását teszi szükségessé, a beleegyezéssel vagy a jóváhagyással a szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleg válik hatályossá.

(2) A beleegyezésről vagy jóváhagyásról történő nyilatkozattételig, valamint a nyilatkozattételre megszabott határidő leteltéig a felek jogait és kötelezettségeit a függőben lévő feltétel szabályai szerint kell megítélni.

(3) A szerződés nem válik hatályossá, ha a harmadik személy a beleegyezést vagy a hatóság a jóváhagyást nem adja meg vagy ha arról a bármelyik fél által a másik féllel közölt megfelelő határidőn belül nem nyilatkozik.

6:119. § [A hatálytalan szerződés joghatása]

(1) Ha a szerződés hatálya nem állt be, vagy a szerződés hatályát veszítette – ide értve azt az esetet is, ha a szerződéshez a harmadik személy beleegyezése vagy a hatóság jóváhagyása hiányzik, vagy azt megtagadták – a szerződés teljesítése nem követelhető.

(2) A hatálytalan szerződés alapján történt teljesítésekre az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit kell megfelelően alkalmazni.

6:120. § [Fedezetelvonó szerződés]

(1) Az a szerződés, amellyel harmadik személy igényének kielégítési alapját részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a szerző fél rosszhiszemű volt, vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

(2) Ha valaki a fedezetelvonó szerződést hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel köti, amelyben többségi befolyással rendelkezik, továbbá ha jogi személy a tagjával vagy vezető tisztségviselőjével vagy annak hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget és az ingyenességet vélelmezni kell. Ugyancsak vélelmezni kell a rosszhiszeműséget és az ingyenességet azonos természetű vagy jogi személy befolyása

alatt működő jogi személyek egymás közötti szerződéskötése esetén, akkor is, ha közvetlen vagy közvetett többségi befolyás nem áll fenn.

(3) A harmadik személy kérelmére a szerző fél a megszerzett vagyontárgyból való kielégítést és a vagyontárgyra vezetett végrehajtást túrni köteles.

(4) Ha a szerző fél a fedezetelvonó szerződéssel megszerzett vagyontárgyat rosszhiszeműen átruházta vagy attól rosszhiszeműen elesett, a harmadik személlyel szemben a megszerzett vagyontárgy értékéig helytállni köteles.

(5) A fedezetelvonó szerződés szabályait kell alkalmazni akkor is, ha az előny nem a szerződési jognyilatkozatot tevő személynél jelentkezik.

VIII. Cím

Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés

6:121. § [Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés]

(1) Bírósági eljárásban nem lehet érvényesíteni

a) a játékból vagy fogadásból eredő követelést, kivéve, ha a játékot vagy fogadást hatósági engedély alapján bonyolítják le;

b) a kifejezetten játék vagy fogadás céljára ígért vagy adott kölcsönből eredő követelést;

c) azokat a követeléseket, amelyek bírósági úton való érvényesítését törvény kifejezetten kizárja;

d) az a)-c) pontokban meghatározott követeléseket biztosító vagy megerősítő szerződésből vagy kikötésből eredő követelést.

(2) Azt a tényt, hogy a követelés az (1) bekezdésben felsorolt okból bírósági eljárásban nem érvényesíthető, hivatalból kell figyelembe venni.

(3) A bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés önkéntes teljesítését nem lehet visszakövetelni.

IX. Cím

A szerződés teljesítése

XX. Fejezet

Általános rendelkezések

6:122. § [A kárveszély átszállása]

A teljesítéssel a kárveszély – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a másik félre száll át.

6:123. § [A szolgáltatás minősége]

(1) A szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra, így

a) alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés előtt a kötelezett tudomására hozta;

b) alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos rendeltetésű szolgáltatásokat rendszerint használnak;

c) rendelkeznie kell azzal a minőséggel, és nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos rendeltetésű szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat,

figyelembe véve a kötelezettnek vagy – ha nem a kötelezett állítja elő a szolgáltatás tárgyát – a szolgáltatás előállítójának és ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentését;

d) rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal; és

e) meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott minőségi követelményeknek.

(2) A szolgáltatásnak nem kell megfelelnie a (2) bekezdés c) pontjában említett nyilvános kijelentésnek, ha a kötelezett bizonyítja, hogy

a) a nyilvános kijelentést nem ismerte, és azt nem is kellett ismernie;

b) a nyilvános kijelentést a szerződéskötés időpontjáig már megfelelő módon helyesbítették; vagy

c) a nyilvános kijelentés a jogosult szerződéskötési elhatározását nem befolyásolhatta.

(3) Az (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásában a szolgáltatás előállítójának minősül a gyártó, a szolgáltatás importálója és forgalmazója, valamint az a személy is, aki a dolgon nevét, védjegyét vagy egyéb megkülönböztető jelzését feltünteti.

(4) A szolgáltatásnak a rendeltetés szerinti célra való alkalmassága szempontjából a minőségi előírásokat is figyelembe kell venni.

(5) Ha a felek a szerződés fajta és mennyiség szerint megjelölt tárgyának minőségét nem határozták meg, a kötelezettnek a forgalomban szokásos jó minőségben kell teljesítenie.

6:124. § [Dokumentáció átadása]

A kötelezett köteles a jogosultnak átadni a szolgáltatásról szóló tájékoztató leírásokat és egyéb dokumentumokat.

6:125. § [Többletszolgáltatás]

Ha a kötelezett a szerződésben előírná nagyobb mennyiség szolgáltatását ajánlja fel, a többletszolgáltatást a jogosult visszautasíthatja. Ha a jogosult a többletszolgáltatást elfogadja, a többleteljesítéssel arányosan növelt ellenszolgáltatást köteles teljesíteni a szerződésben kikötött ellenérték teljesítésére vonatkozó szabályoknak megfelelő időben és módon.

6:126. § [Akadályközlési kötelezettség]

(1) A felek kötelesek egymást értesíteni, ha a szerződésben vállalt valamely kötelezettség teljesítése előre láthatóan akadályba ütközik, kivéve, ha az akadályt a másik félnek közlés nélkül is ismernie kellett.

(2) Az akadályközlési kötelezettség elmulasztásával okozott kárért a mulasztó fél a szerződésszegésért való felelősség szabályai szerint felelős.

6:127. § [A szolgáltatás megvizsgálásának kötelezettsége]

(1) A jogosult késedelem nélkül köteles meggyőződni arról, hogy a szolgáltatás minősége és mennyisége megfelelő-e.

(2) A dolog átvétele során nem kell vizsgálni azokat a tulajdonságokat, amelyeknek a minőségét tanúsítják, vagy amelyekre jótállás vonatkozik.

(3) A szolgáltatás minőségének és mennyiségének megvizsgálásával járó költségek a jogosultat terhelik.

6:128. § [Egyidejű teljesítés]

A teljesítési idő beálltával bármelyik fél követelheti a másik fél esedékessé vált szolgáltatásának teljesítését, ha saját szolgáltatása egyidejű teljesítését felajánlja.

6:129. § [Közreműködő igénybevétele]

(1) A felek kötelezettségük teljesítéséhez vagy joguk gyakorlásához más személy közreműködését vehetik igénybe.

(2) Ha a kötelezett a szolgáltatás jellege, jogszabály rendelkezése vagy a felek megállapodása szerint személyesen köteles eljárni, más személy közreműködését akkor veheti igénybe, ha a jogosultnak károsodástól való megóvása érdekében szükséges.

6:130. § [Pénztartozás teljesítésének ideje]

(1) Ha a felek a szerződésben a pénztartozás teljesítésének idejét nem határozták meg, a pénztartozást a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvételétől számított harminc napon belül kell teljesíteni.

(2) A jogosult teljesítésétől számított harminc napon belül kell teljesíteni a pénztartozást, ha

a) a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvétele a jogosult teljesítését megelőzte;

b) nem állapítható meg egyértelműen a jogosult fizetési felszólítása vagy számlája kézhezvételének időpontja; vagy

c) a kötelezettnek fizetési felszólítás vagy számla bevétele nélkül teljesítenie kell fizetési kötelezettségét.

(3) Az e § rendelkezéseitől a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára eltérő szerződési feltételt a jogosult megtagadhatja.

6:131. § [Pénztartozás idő előtti teljesítése fogyasztói szerződés esetén]

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis a pénztartozás idő előtti teljesítését kizáró és az olyan kikötés, amely a fogyasztóra az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó költségeken kívüli terhet ró.

6:132. § [A kikötött kamat mérséklése]

A túlzott mértékű kamatot a kötelezett kérelmére a bíróság mérsékelheti.

6:133. § [Költség]

Az ellenszolgáltatás magában foglalja a szerződés teljesítésével rendszerint együtt járó költségeket.

XXI. Fejezet

A teljesítés különös esetei

6:134. § [Teljesítés vagylagos szolgáltatás esetén]

(1) Ha a kötelezettség több szolgáltatás közül bármelyikkel teljesíthető, a választás joga a kötelezettet illeti.

(2) Ha a jogosultat illeti meg a választás joga, és a választással késedelembe esik, a választás joga a kötelezettre száll át.

6:135. § [Teljesítés osztható szolgáltatás esetén]

Osztható szolgáltatás esetén a jogosult részteljesítést is köteles elfogadni.

6:136. § [Harmadik személy javára szóló szerződés teljesítése]

(1) Ha a felek harmadik személy részére teljesítendő szolgáltatásra kötöttek szerződést, a harmadik személy akkor követelheti közvetlenül a szolgáltatás teljesítését, ha

a) ezt a jogát a felek kifejezetten kikötötték; vagy

- b) ez a szerződés céljából vagy az eset körülményeiből egyértelműen következik.
- (2) A harmadik személy a javára kikötött szolgáltatás teljesítését attól kezdve követelheti, hogy őt valamelyik fél értesíti arról, hogy a javára szóló szerződést kötöttek. Ha a harmadik személy a szolgáltatás teljesítésének követeléséről lemond, a szolgáltatást a javára szerződött fél követelheti.
- (3) A kötelezett a szerződésből folyó kifogásait a harmadik személlyel szemben is érvényesítheti.

X. Cím

A szerződésszegés

XXII. Fejezet

A szerződésszegés általános szabályai

6:137. § [Szerződésszegés]

A szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása.

6:138. § [A teljesítés követeléséhez való jog]

Szerződésszegés esetén a sérelmet szenvedett fél jogosult a szolgáltatás teljesítésének követelésére.

6:139. § [Visszatartási jog]

(1) Szerződésszegés esetén a jogosult a saját esedékes szolgáltatása arányos részének teljesítését a kötelezett teljesítéséig vagy megfelelő biztosíték nyújtásáig visszatarthatja.

(2) A teljesítés visszatartására jogosult fél elállhat a szerződéstől, ha megfelelő határidőt szabott, és ez alatt a másik fél a szerződésszegést nem szüntette meg, vagy a teljesítésre megfelelő biztosítékot nem nyújtott.

(3) Annak a félnek a jogaira és kötelezettségeire, aki a teljesítés visszatartására jogosult, egyebekben a megbízás nélküli ügyvitel szabályai irányadók.

6:140. § [Elállás, felmondás]

(1) Ha a szerződésszegés következtében a jogosultnak a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt, elállhat a szerződéstől, vagy ha a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet természetben nem lehet visszaállítani, azonnali hatállyal felmondhatja azt, ha e törvény eltérően nem rendelkezik.

(2) A kötelezett nem követelheti az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítését, ha a jogosult bizonyítja, hogy a számára teljesített szolgáltatást visszatéríteni olyan okból nem tudja, amelyért a kötelezett felelős. Ha a jogosult a szolgáltatás ellenértékét megfizette, kérheti annak visszatérítését akkor is, ha ő a számára teljesített szolgáltatást visszatéríteni nem tudja, és bizonyítja, hogy ennek oka olyan körülményre vezethető vissza, amelyért a kötelezett felelős.

6:141. § [Fedezeti szerződés]

A jogosult – elállása vagy azonnali hatályú felmondása esetén – a szerződéssel elérni kívánt cél megvalósítására alkalmas szerződést köthet, és – a kártérítés szabályai szerint – követelheti a kötelezettől a szerződésben és a fedezeti szerződésben kikötött ellenértékek közötti különbség, továbbá a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségek megtérítését.

6:142. § [Felelősség szerződésszegéssel okozott károkért]

Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

6:143. § [A kártérítés mértéke]

- (1) Kártérítés címén meg kell téríteni a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt.
- (2) A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt.
- (3) Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

6:144. § [A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályainak kiegészítő alkalmazása]

- (1) A károsult kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségére, továbbá a közös károkozók felelősségére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni.
- (2) A kár fogalmára és a kártérítés módjára – az e fejezetben nem szabályozott kérdésekben – a szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés méltányosságból való mérséklésének nincs helye.

6:145. § [Párhuzamos kártérítési igények kizárása]

A jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza.

6:146. § [Felelősség a teljesítés során okozott károkért]

A jogosult a vagyonában a szerződés teljesítése során a kötelezett által okozott kár megtérítését a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint követelheti.

6:147. § [Kártérítési felelősség ingyenes szerződéseknél]

- (1) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kárért akkor felel, ha a jogosult bizonyítja, hogy a kötelezett a kárt szándékos szerződésszegéssel okozta, vagy elmulasztotta a tájékoztatást a szolgáltatás olyan lényeges tulajdonságáról, amelyet a jogosult nem ismert.
- (2) Aki szolgáltatás teljesítését ingyenesen vállalja, köteles a jogosult vagyonában a szolgáltatással okozott kárt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

6:148. § [A közreműködőért való felelősség]

- (1) Aki kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához más személy közreműködését veszi igénybe, az igénybevett személy magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el.
- (2) Ha a kötelezettnek más személy igénybevételére nem volt joga, felelős mindazokért a károkért is, amelyek e személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be.
- (3) A kötelezett a közreműködővel szemben – annak szerződésszegése miatt – mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a jogosulttal szemben helytállni tartozik.

6:149. § [Részleges szerződésszegés]

Osztható szolgáltatás egy részére vonatkozó szerződésszegés esetén a szerződésszegés jogkövetkezményei erre a részre következnek be, kivéve, ha a jogkövetkezmények részleges alkalmazása a jogosult lényeges jogi érdekét sértené.

6:150. § [Közbenső szerződésszegés]

(1) A fél szerződésszegést követ el, ha elmulasztja megtenni azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a másik fél a szerződésből eredő kötelezettségeit megfelelően teljesíthesse.

(2) Az egyik felet terhelő intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása kizárja a másik fél olyan kötelezettségének megszegését, amelynek teljesítését az intézkedés vagy nyilatkozat elmulasztása megakadályozza.

6:151. § [Előzetes szerződésszegés]

(1) Ha a teljesítési határidő lejárta előtt nyilvánvalóvá válik, hogy a kötelezett a szolgáltatását az esedékességkor nem tudja teljesíteni, és a teljesítés emiatt a jogosultnak már nem áll érdekében, a jogosult gyakorolhatja a késedelemből eredő jogokat.

(2) Ha a teljesítési határidő lejárta előtt nyilvánvalóvá válik, hogy a teljesítés hibás lesz, a jogosult a hiba kijavítására vagy kicserélésre tűzött határidő eredménytelen eltelte után gyakorolhatja a hibás teljesítésből eredő jogokat.

6:152. § [A szerződésszegés jogkövetkezményeinek korlátozása és kizárása]

A szándékosan okozott, továbbá emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmis.

XXIII. Fejezet

Késedelem

1. A kötelezett késedelme

6:153. § [A kötelezett késedelme]

A kötelezett késedelembe esik, ha a szolgáltatást annak esedékességekor nem teljesíti.

6:154. § [A kötelezett késedelmének jogkövetkezményei]

(1) Ha a kötelezett késedelembe esik, a jogosult követelheti a teljesítést, vagy ha a késedelem következtében a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt, elállhat a szerződéstől.

(2) A jogosult elállásához nincs szükség a teljesítéshez fűződő érdek megszűnésének bizonyítására, ha

a) a szerződést a felek megállapodása szerint vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva a meghatározott teljesítési időben – és nem máskor – kellett volna teljesíteni; vagy

b) a jogosult az utólagos teljesítésre megfelelő póthatáridőt tűzött, és a póthatáridő eredménytelenül telt el.

(3) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a késedelemből eredő, pénztartozás esetén a késedelmi kamatot meghaladó kárát, kivéve, ha a késedelmét kimenti.

6:155. § [Fizetési késedelem vállalkozások közötti szerződésben]

(1) Vállalkozások közötti szerződés esetén a késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat – ha a pénztartozást idegen pénznemben kell teljesíteni, az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat, ennek hiányában a pénzüpiaci kamat – nyolc százalékponttal növelt értéke. A kamat számításakor a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.

(2) Ha vállalkozások közötti szerződés esetén a kötelezett késedelembe esik, köteles a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló irányelvet átültető jogszabályban meghatározott összeget a jogosult számára megfizetni. E kötelezettség teljesítése nem mentesít a késedelem egyéb jogkövetkezményei alól. Az e rendelkezésektől eltérő kikötés semmis.

(3) Vállalkozások közötti szerződés esetén az e §-tól a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára eltérő szerződési feltételt a jogosult megtámadhatja.

(4) Vállalkozások közötti szerződés esetén a késedelmi kamatot kizáró szerződési feltétel semmis, kivéve, ha a kötelezett késedelme esetére kötbér fizetésére köteles.

2. A jogosult átvételi késedelme

6:156. § [Átvételi késedelem]

(1) A jogosult késedelembe esik, ha a felajánlott teljesítést nem fogadja el.

(2) A jogosult késedelme a kötelezett egyidejű késedelmét kizárja.

(3) Átvételi késedelem esetén a kötelezett a dolog őrzésére a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint köteles, a kárveszély pedig a jogosultra száll át.

(4) Ha a felek a szolgáltatást fajta és mennyiség szerint határozták meg, a (3) bekezdés rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a felek a teljesítésre szánt dolgokat megjelölték vagy a többi hasonló dologtól a jogosult részére elkülönítették.

XXIV. Fejezet

Hibás teljesítés

1. A hibás teljesítés általános szabályai

6:157. § [Hibás teljesítés]

(1) A kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek. Nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy a hibát a szerződéskötés időpontjában ismernie kellett.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis az a kikötés, amely e fejezetnek a kellékszavatosságra és a jogszatosságra vonatkozó rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára tér el.

6:158. § [Hibás teljesítési vélelem]

Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a teljesítést követő hat hónapon belül a fogyasztó által felismert hiba már a

teljesítés időpontjában megvolt, kivéve, ha e vélelem a dolog természetével vagy a hiba jellegével összeegyeztethetetlen.

2. Kellékszavatosság

6:159. § [Kellékszavatossági jogok]

(1) Olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett a hibás teljesítésért kellékszavatossággal tartozik.

(2) Kellékszavatossági igénye alapján a jogosult választása szerint

a) kijavítást vagy kicserélést igényelhet, kivéve, ha a választott kellékszavatossági jog teljesítése lehetetlen, vagy ha az a kötelezettnek – másik kellékszavatossági igény teljesítésével összehasonlítva – aránytalan többletköltséget eredményezne, figyelembe véve a szolgáltatás hibátlan állapotban képviselt értékét, a szerződésszegés súlyát és a kellékszavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott érdeksérelmet; vagy

b) az ellenszolgáltatás arányos leszállítását igényelheti, a hibát a kötelezett költségére maga kijavíthatja vagy mással kijavíttathatja, vagy a szerződéstől elállhat, ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének a (4) bekezdés szerinti feltételekkel nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt.

(3) Jelentéktelen hiba miatt elállásnak nincs helye.

(4) A kijavítást vagy kicserélést – a dolog tulajdonságaira és a jogosult által elvárható rendeltetésére figyelemmel – megfelelő határidőn belül, a jogosult érdekeit kímélve kell elvégezni.

6:160. § [Áttérés más kellékszavatossági jogra]

A jogosult a választott kellékszavatossági jogáról másokra térhet át. Az áttéréssel okozott költséget köteles a kötelezettnek megfizetni, kivéve, ha az áttérésre a kötelezett adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt.

6:161. § [Eltérés a jogosult által megjelölt kellékszavatossági jogtól]

A bíróság a jogosult kérelméhez nincs kötve, de nem kötelezhet olyan kellékszavatossági jog teljesítésére, amely ellen mindegyik fél tiltakozik.

6:162. § [A hiba közlése]

(1) A jogosult a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a kötelezettel közölni.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén a hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni.

(3) A közlés késedelméből eredő kárért a jogosult felelős.

6:163. § [A kellékszavatossági igény elévülése]

(1) A jogosult kellékszavatossági igénye a teljesítés időpontjától számított egy év alatt évül el.

(2) Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetén a fogyasztó kellékszavatossági igénye a teljesítés időpontjától számított két év alatt évül el. Ha a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződés tárgya használt dolog, a felek rövidebb elévülési időben is megállapodhatnak; egy évnél rövidebb elévülési határidő ebben az esetben sem köthető ki érvényesen.

(3) Ha a szerződés alapján szolgáltatott dolog ingatlan, a kellékszavatossági igény a teljesítés időpontjától számított öt év alatt évül el.

(4) Nem számít bele az elévülési időbe a kijavítási időnek az a része, amely alatt a jogosult a dolgot rendeltetésszerűen nem tudja használni.

(5) A dolognak a kicseréléssel vagy a kijavítással érintett részére a kellékszavatossági igény elévülése újból kezdődik. Ezt a szabályt kell alkalmazni arra az esetre is, ha a kijavítás következményeként új hiba keletkezik.

6:164. § [A szavatossági jogok érvényesítése kifogásként]

A jogosult kellékszavatossági jogait az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként akkor is érvényesítheti, ha a kellékszavatossági igény elévült.

6:165. § [Az érvényesített szavatossági igény terjedelme]

(1) A szavatossági igényt a szolgáltatott dolog minden olyan hibája miatt határidőben érvényesítettnek kell tekinteni, amely a megjelölt hibát előidézte.

(2) Ha a jogosult a szavatossági igényét a dolognak – a megjelölt hiba szempontjából – elkülöníthető része tekintetében érvényesíti, a szavatossági igény a dolog egyéb részeire nem minősül érvényesítettnek.

6:166. § [Költségviselés]

(1) A szavatossági kötelezettség teljesítésével kapcsolatos költségek a kötelezettet terhelik.

(2) Ha a dolog meghibásodásában a jogosultat terhelő karbantartási kötelezettség elmulasztása is közrehatott, a szavatossági kötelezettség teljesítésével felmerült költségeket közrehatása arányában a jogosult köteles viselni, ha a dolog karbantartására vonatkozó ismeretekkel rendelkezett, vagy ha a kötelezett e tekintetben tájékoztatási kötelezettségének eleget tett.

6:167. § [A kötelezett gazdagodási igénye]

(1) Ha a dolog kicserélésére az elévülés nyugvása miatt a kellékszavatossági határidő jelentős részének eltelte után kerül sor, és ez a jogosult számára számottevő értéknövekedést eredményez, a kötelezett a gazdagodás megtérítésére tarthat igényt. Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben e rendelkezést nem lehet alkalmazni.

(2) Kicserélés vagy elállás esetén a jogosult nem köteles a dolognak azt az értékcsökkenését megtéríteni, amely a rendeltetésszerű használat következménye.

3. Termékszavatosság

6:168. § [Termékszavatossági igény]

(1) Vállalkozás által fogyasztónak eladott ingó dolog (ezen alcím alkalmazásában: termék) hibája esetén a fogyasztó követelheti a gyártótól, hogy a termék hibáját javítsa ki, vagy – ha a kijavítás megfelelő határidőn belül, a fogyasztó érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges – a terméket cserélje ki. A termék akkor hibás, ha nem felel meg a terméknek a gyártó által történt forgalomba hozatalakor hatályos minőségi követelményeknek, vagy nem rendelkezik a gyártó által adott leírásban szereplő tulajdonságokkal.

(2) Ezen alcím alkalmazásában gyártónak minősül a termék előállítója és forgalmazója.

(3) A gyártó mentesül a termékszavatossági kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy

a) a terméket nem üzleti tevékenysége vagy önálló foglalkozása körében gyártotta vagy forgalmazta;

b) a termék forgalomba hozatalának időpontjában a hiba a tudomány és a technika állása szerint nem volt felismerhető; vagy

c) a termék hibáját jogszabály vagy kötelező hatósági előírás alkalmazása okozta.
(4) Csere esetén a kicserélt termékre, kijavítás esetén a termék kijavítással érintett részére vonatkozó kellékszavatossági kötelezettség a gyártót terheli.

6:169. § [Közlési és igényérvényesítési határidők]

(1) A fogyasztó a hiba felfedezése után késedelem nélkül köteles a hibát a gyártóval közölni. A hiba felfedezésétől számított két hónapon belül közölt hibát késedelem nélkül közölni kell tekinteni. A közlés késedelméből eredő kárért a fogyasztó felelős.
(2) A gyártót a termékszavatosság az adott termék általa történő forgalomba hozatalától számított két évig terheli. E határidő eltelte jogvesztéssel jár.

6:170. § [Termékszavatosság tulajdonosváltás esetén]

A termékszavatossági jogokat a termék tulajdonjogának átruházása esetén az új tulajdonos érvényesítheti a gyártóval szemben.

4. Jótállás

6:171. § [Jótállás]

(1) Aki a szerződés teljesítéséért jótállást vállal vagy jogszabály alapján jótállásra köteles, a jótállás időtartama alatt a jótállást keletkeztető jognyilatkozatban vagy jogszabályban foglalt feltételek szerint köteles helytállni a hibás teljesítésért. Mentésül a jótállási kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett.
(2) A jótállás a jogosultnak jogszabályból eredő jogait nem érinti.

6:172. § [Jótállási jogosultság tulajdonosváltás esetén]

A jótállásból eredő jogokat a dolog tulajdonjogának átruházása esetén az új tulajdonos érvényesítheti a jótállást vállaló kötelezettel szemben.

6:173. § [A jótállási igény érvényesítése]

(1) A jótállási igény a jótállási határidőben érvényesíthető. Ha a jótállásra kötelezett kötelezettségének a jogosult felhívására – megfelelő határidőben – nem tesz eleget, a jótállási igény a felhívásban tűzött határidő elteltétől számított három hónapon belül akkor is érvényesíthető bíróság előtt, ha a jótállási idő már eltelt. E határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.
(2) A jótállási igény érvényesítésére egyebekben a kellékszavatossági jogok gyakorlására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

5. Kártérítési igény

6:174. § [Kártérítés kellékhibás teljesítés esetén]

(1) A kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát, kivéve, ha a hibás teljesítést kimenti.
(2) A hibás teljesítéssel a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk megtérítését a jogosult akkor követelheti, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. E kártérítési igény a kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül évül el. A jogosult kártérítési igényét az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként akkor is érvényesítheti, ha a kártérítési igény elévült.

6. Jogszatosság

6:175. § [Jogszatosság a jogszerzés akadályá miatt]

(1) Ha tulajdonjog, jog vagy követelés visszterhes átruházására irányuló kötelezettség esetén a tulajdonjog, más jog vagy követelés megszerzését harmadik személy joga akadályozza, a jogosult köteles a kötelezettet megfelelő határidő tűzésével felhívni arra, hogy az akadályt hárítsa el, vagy adjon megfelelő biztosítékot. A határidő eredménytelen eltelte után a jogosult elállhat a szerződéstől és kártérítést követelhet.

(2) Ha a kötelezett jóhiszemű volt, a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megtéríteni.

6:176. § [Jogszatosság a jogszerzés korlátozott volta miatt]

(1) Ha tulajdonjog, más jog vagy követelés visszterhes átruházására irányuló kötelezettség esetén a tulajdonjog, más jog gyakorlását vagy a követelés megszerzését harmadik személy joga korlátozza vagy értékét csökkenti, a jogosult megfelelő határidő tűzésével tehermentesítést követelhet.

(2) A határidő eredménytelen eltelte után a jogosult a tehermentesítést a kötelezett költségére elvégezheti.

(3) Ha a tehermentesítés lehetetlen vagy aránytalan költséggel járna, a jogosult a szerződéstől elállhat, és kártérítést követelhet, vagy a teher átvállalása fejében az ellenérték megfelelő csökkentését követelheti. Ezek a jogok a jogosultat akkor is megilletik, ha a tehermentesítésre megszabott határidő eredménytelenül telt el, és a jogosult nem kívánja a dolog tehermentesítését.

(4) Ha a kötelezett jóhiszemű volt, a szerződés megkötéséből eredő károkat köteles megtéríteni.

(5) Nem illetik meg ezek a jogok a jogosultat, ha a szerződés megkötésekor tudta vagy tudnia kellett, hogy korlátozástól mentes tulajdonjogot, jogot vagy követelést nem szerezhetsen, kivéve, ha a kötelezett a tulajdonjog, más jog vagy követelés korlátozásmentességéért kifejezetten szavatosságot vállalt.

7. A hibás teljesítés különös szabályai

6:177. § [Hibás teljesítés eredmény létrehozására irányuló szerződéseknél]

(1) Ha a kötelezett valamely dolog vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására vállal kötelezettséget, a hibás teljesítésre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, azzal, hogy

a) a kicserélésen a munkával elérhető eredmény részben vagy egészben való újbóli teljesítését kell érteni; és

b) a kijavítás vagy a szolgáltatás részben vagy egészben való újbóli teljesítése – a jogosult szerződésszerű teljesítéshez fűződő érdekei figyelembevételével – a munkával elérhető eredmény létrehozásának az eredetileg vállalathoz képest eltérő módjával is megvalósulhat; az ebből eredő többletköltségek a kötelezettet terhelik.

(2) A kötelezett mentesül a hibás teljesítés jogkövetkezményei alól, ha a hiba a jogosult által adott

a) anyag alkalmatlanságára vagy hibájára;

b) adat hiányosságára vagy hibájára; vagy

c) utasítás célszerűtlenségére vagy szakszerűtlenségére

vezethető vissza, és e körülményekre a kötelezett a jogosultat figyelmeztette.

6:178. § [Hibás teljesítés használatra vagy hasznosításra irányuló szerződéseknél]

(1) Ha a jogosult más dologának vagy más vagyoni joga által védett oltalmi tárgynak időleges használatára, felhasználására vagy hasznosítására jogosult, a kötelezett a szerződés teljes tartama alatt a kellékszavatosság szabályainak megfelelő alkalmazásával köteles helytállni azért, hogy a dolog vagy az oltalom tárgya a szerződésszerű használatra, felhasználásra vagy hasznosításra alkalmas.

(2) Ha a jogosult más dologának vagy más vagyoni joga által védett oltalmi tárgynak időleges használatára, felhasználására vagy hasznosítására jogosult, a kötelezett a szerződés teljes tartama alatt a jogszatosság szabályainak megfelelő alkalmazásával köteles helytállni azért, hogy a dolognak vagy az oltalom tárgyának szerződésszerű használatát, felhasználását vagy hasznosítását harmadik személy joga nem akadályozza és nem korlátozza.

XXV. Fejezet

A szerződésszegés egyéb esetei

1. A teljesítés lehetlenné válása

6:179. § [A teljesítés lehetlenné válása]

(1) A szerződés nem érvénytelen azért, mert a szolgáltatás teljesítése a szerződés megkötésekor lehetetlen, vagy a kötelezett a szerződés megkötésekor nem rendelkezik a szolgáltatás tárgyával.

(2) Ha a teljesítés lehetlenné vált, a szerződés megszűnik.

(3) A teljesítés lehetlenné válásáról tudomást szerző fél késedelem nélkül köteles erről a másik felet értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárt a mulasztó fél köteles megtéríteni.

6:180. § [Felelősség a lehetlenné válásért]

(1) Ha a teljesítés lehetlenné válásáért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnésének időpontját megelőzően nyújtott szolgáltatás pénzbeni ellenértékét meg kell téríteni. Ha a már teljesített pénzbeni szolgáltatásnak megfelelő ellenszolgáltatást a másik fél nem teljesítette, a pénzbeni szolgáltatás visszajár.

(2) Ha a teljesítés lehetlenné válásáért az egyik fél felelős, a másik fél szabadul a szerződésből eredő teljesítési kötelezettsége alól, és a szerződésszegéssel okozott kárának megtérítését követelheti.

(3) Ha a teljesítés lehetlenné válásáért mindkét fél felelős, a szerződés megszűnik, és a felek a lehetlenné válásból eredő kárukat a közrehatás arányában követelhetik egymástól.

6:181. § [Vagylagos szolgáltatás lehetlenné válása]

(1) Ha a vagylagos szolgáltatások közül valamelyiknek a teljesítése lehetlenné válik, a szerződés a többi szolgáltatásra korlátozódik.

(2) Ha a szolgáltatás lehetlenné válásáért a választásra nem jogosult fél a felelős, a másik fél választása szerint a lehetséges szolgáltatást kell teljesíteni vagy a szolgáltatás lehetlenné válásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

6:182. § [A lehetlenné vált dologszolgáltatás maradványa]

Ha a lehetlenné vált dologszolgáltatás esetén a dolog maradványa vagy a dolog egy része a kötelezett birtokában maradt, vagy a kötelezett mástól a dolog helyébe lépő

értéket kapott vagy igényelhet, a jogosult ennek átengedését követelheti az ellenszolgáltatás arányos része ellenében.

2. A teljesítés megtagadása

6:183. § [A teljesítés megtagadása]

Ha valamelyik fél a teljesítést jogos ok nélkül megtagadja, a másik fél választása szerint a késedelem vagy a szolgáltatás lehetetlenné válásának jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

3. Jognyilatkozat tételének elmulasztása

6:184. § [Jognyilatkozat bírói ítélettel történő pótlása]

Ha a fél a szerződés alapján jognyilatkozat tételére köteles, és ezt a kötelezettségét nem teljesíti, a jognyilatkozatot a bíróság ítélettel pótolja.

XI. Cím

A szerződés megerősítése és módosítása

XXVI. Fejezet

A szerződés megerősítése

1. A foglaló

6:185. § [Foglaló]

(1) A másik félnek fizetett pénzt akkor lehet foglalónak tekinteni, ha annak fizetésére a kötelezettségvállalás megerősítéseként kerül sor, és ez a rendeltetés a szerződésből egyértelműen kitűnik.

(2) Ha a szerződést teljesítik, a tartozás a foglaló összegével csökken. Ha a szerződés teljesítése olyan okból hiúsul meg, amelyért egyik fél sem felelős, vagy mindkét fél felelős, a foglaló visszajár.

(3) A teljesítés meghiúsulásáért felelős fél az adott foglalót elveszti, a kapott foglalót kétszeresen köteles visszatéríteni.

(4) A foglaló elvesztése vagy kétszeres visszatérítése a szerződésszegés következményei alól nem mentesít. A kötbér és a kártérítés összege a foglaló összegével csökken.

(5) A túlzott mértékű foglaló összegét a kötelezett kérelmére a bíróság mérsékelheti.

2. A kötbér

6:186. § [Kötbér]

(1) A kötelezett pénz fizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, megszegi a szerződést. Mentesül a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha szerződésszegését kimentí.

(2) Kötbér érvényesen írásban köthető ki.

(3) A jogosult kötbérigényét attól függetlenül érvényesítheti, hogy a kötelezett szerződésszegéséből kára származott-e.

(4) A pénztartozás késedelmes teljesítése esetére kikötött kötbérre a késedelmi kamat szabályait kell alkalmazni.

6:187. § [Kötbér és egyéb szerződésszegési igények]

(1) A teljesítés elmaradása esetére kikötött kötbér érvényesítése a teljesítés követelését kizárja. A késedelem esetére kikötött kötbér megfizetése nem mentesít a teljesítési kötelezettség alól.

(2) A jogosult a hibás teljesítés miatti kötbér mellett nem érvényesíthet szavatossági igényt.

(3) A jogosult a kötbér mellett érvényesítheti a kötbért meghaladó kárát.

(4) A jogosult a szerződésszegéssel okozott kárának megtérítését akkor is követelheti, ha kötbérigényét nem érvényesítette.

6:188. § [A kötbér mérséklése]

A túlzott mértékű kötbér összegét a kötelezett kérelmére a bíróság mérsékelheti.

6:189. § [Kötbérigény kamata]

Kötbér után kamat kikötése semmis. Az esedékessé vált kötbér után a kötelezett késedelmi kamatot köteles fizetni.

3. A jogvesztés kikötése

6:190. § [Jogvesztés kikötése]

(1) A felek érvényesen írásban köthetik ki, hogy a szerződésszegésért felelős fél elveszít valamely jogot, amely őt a szerződés alapján egyébként megilletné.

(2) Ha a jogvesztés a kötelezettet túlságosan sújtaná, a bíróság a joghátrányt mérsékelheti.

XXVII. Fejezet

A szerződés módosítása

6:191. § [A szerződés felek általi módosítása]

(1) A felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét.

(2) A szerződésnek a módosítással nem érintett része változatlan marad. A kötelezettség biztosítására szolgáló zálogjog és kezesség fennmarad, de a zálogkötelezett és a kezes helyzete hozzájárulásuk nélkül nem válhat terhesebbé.

(3) A szerződés módosítására a szerződés megkötésére vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(4) A szerződés tartalmát valamelyik fél egyoldalúan akkor módosíthatja, ha ezt a szerződésben kikötötték, vagy ha a felet erre jogszabály feljogosítja.

6:192. § [Bírósági szerződésmódosítás]

(1) Bármelyik fél a szerződés bírósági módosítását kérheti, ha a felek közötti tartós jogviszonyban a szerződés megkötését követően előállott körülmény következtében a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése lényeges jogi érdekét sértené, és

a) a körülmények megváltozásának lehetősége a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható;

b) a körülmények megváltozását nem ő idézte elő; és

c) a körülmények változása nem tartozik rendes üzleti kockázata körébe.

(2) A bíróság a szerződést az általa meghatározott időponttól, legkorábban a szerződésmódosításra irányuló igény bíróság előtti érvényesítésének időpontjától kezdődően úgy módosíthatja, hogy a körülmények megváltozása miatt egyik fél lényeges jogi érdeke se sérüljön.

XII. Cím

Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás

XXVIII. Fejezet

Engedményezés

6:193. § [Engedményezés]

(1) A jogosult a kötelezettel szembeni követelését másra ruházhatja át.

(2) A követelés átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és a követelés engedményezése szükséges. Az engedményezés az engedményező és az engedményes szerződése, amellyel az engedményes az engedményező helyébe lép.

(3) Az engedményezéssel az engedményezőre szállnak át a követelést biztosító zálogjogból és kezességből eredő jogok, valamint a kamatkövetelés is.

6:194. § [Az engedményezhető követelések]

(1) A követelés akkor engedményezhető, ha az engedményezéskor már létezik az a jogviszony, amelyből a követelés fakad.

(2) Az engedményezett követelést a kötelezett, a jogcím az összeg és az esedékesség megjelölésével vagy egyéb olyan módon kell meghatározni, amely az engedményezés időpontjában, jövőbeli követelések esetén legkésőbb a követelés létrejöttékor az engedményezett követelést azonosíthatóvá teszi.

(3) Semmis a jogosult személyéhez kötött követelések engedményezése.

6:195. § [Engedményezést kizáró kikötés]

(1) Harmadik személlyel szemben hatálytalan a követelés engedményezését kizáró kikötés.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem érinti az engedményező felelősségét az engedményezést kizáró kikötés megszegéséért. Semmis a szerződés azon kikötése, amely e szerződésszegés esetére felmondási jogot biztosít vagy kötbérfizetési kötelezettséget ír elő.

6:196. § [Tájékoztatás és az okiratok kiállítása és átadása]

(1) Az engedményező köteles az engedményest a követelés érvényesítéséhez szükséges tájékoztatással ellátni, és köteles a birtokában lévő, a követelés fennállását bizonyító okiratokat az engedményesnek átadni.

(2) Az engedményező köteles az engedményes választásának megfelelően a kötelezettet az engedményezésről az engedményezés tényét és az engedményezett követelést

megjelölve írásban értesíteni vagy az engedményes személyét is meghatározó engedményezési okiratot az engedményesnek átadni.

6:197. § [Értesítés az engedményezésről]

(1) A kötelezett értesítését követően az engedménnyessel szemben hatálytalan a kötelezett és az engedményező szerződésének módosítása. A kötelezett az engedménnyessel szemben azokat a kifogásokat érvényesítheti és azokat az ellenköveteléseket számíthatja be, amelyek az engedményezővel szemben az értesítésekor már fennállt jogalapon keletkeztek.

(2) Az engedményezésről szóló értesítés az (1) bekezdés szerinti joghatást akkor váltja ki, ha az engedményezőtől származik, vagy az engedményes az engedményezési okirattal vagy más hitelt érdemlő módon igazolja az engedményezés megtörténtét.

6:198. § [Teljesítési utasítás]

(1) A kötelezett mindaddig az engedményezőnek köteles teljesíteni, amíg nem kap olyan teljesítési utasítást, amely az engedményes személyét, valamint az engedményes telephelyét, ennek hiányában székhelyét, természetes személy esetén lakóhelyét, ennek hiányában szokásos tartózkodási helyét vagy számlaszámát meghatározza. Ezt követően a kötelezett a teljesítési utasításnak megfelelően teljesíthet.

(2) A teljesítési utasítás akkor váltja ki az (1) bekezdés szerinti joghatást, ha az utasítás az engedményezőtől származik, vagy az engedményes engedményezési okirattal vagy más hitelt érdemlő módon igazolja, hogy a követelést rá engedményezték. Ha az értesítés megjelölte az engedményest, de nem tartalmazta a teljesítési utasítást, teljesítési utasítást kizárólag az engedményes adhat.

(3) Ha a kötelezett az engedményezésről szóló értesítést követően, teljesítési utasítás hiányában az engedményező részére teljesít, az engedményező köteles a szolgáltatás teljesítéseként birtokába került vagyontárgyakat a sajátjától elkülönítve kezelni, és az engedményes részére késedelem nélkül kiadni. Az engedményező hitelezői az ilyen vagyontárgyakra nem tarthatnak igényt.

6:199. § [Többszöri és utólagos engedményezés]

(1) Ha az engedményező azonos követelést többször engedményez, a kötelezett akkor szabadul, ha az elsőként kapott teljesítési utasításnak megfelelően teljesít.

(2) Ha az engedményes a követelést továbbengedményezi, a kötelezett akkor szabadul, ha az utolsó teljesítési utasításnak megfelelően teljesít.

6:200. § [A kötelezett költségeinek megtérítése]

A kötelezett engedményezéssel okozott költségeinek a megtérítésére az engedményező és az engedményes egyetemlegesen kötelesek.

6:201. § [Követelés átszállása jogszabály, bírósági vagy hatósági rendelkezés alapján]

Ha a követelés jogszabály, bírósági vagy hatósági határozat folytán száll át másra, az engedményezés szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben az engedményező helytállási kötelezettsége akkor marad fenn, ha ezt kifejezett rendelkezés írja elő.

XXIX. Fejezet

Jogátruházás

6:202. § [Jogátruházás]

- (1) A jogosult jogát másra átruházhatja, kivéve, ha jogszabály a jog forgalomképességét kizárja vagy a forgalomképtelenség a jog természetéből egyértelműen következik.
- (2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik a jog átruházással való megszerzéséhez az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím és a jogátruházás szükséges. A jogátruházás az átruházó és az új jogosult szerződése, amellyel az új jogosult az átruházó helyébe lép.
- (3) A jogok átruházására az engedményezésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.
- (4) Ha a jog fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, a jog átruházásához az engedményezésen felül a jogosult személyében bekövetkezett változásnak a nyilvántartásba való bejegyzése szükséges.
- (5) Jogok átruházása esetén a kötelezett értesítésére vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók.

XXX. Fejezet

Tartozásátvállalás

6:203. § [Tartozásátvállalás]

- (1) Ha a kötelezett és a jogosult megállapodik egy harmadik személlyel (e fejezet alkalmazásában: átvállaló) abban, hogy az a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló kötelezettségét átvállalja, a jogosult a szolgáltatást kizárólag az átvállalótól követelheti.
- (2) Az átvállalót mindazon jogok megilletik, amelyek a kötelezettet a jogosulttal szemben a szerződés alapján megillették.
- (3) A tartozásátvállalással a követelés biztosítékai megszűnnek. Fennmarad a biztosíték, ha annak kötelezettje a tartozásátvállaláshoz hozzájárul.

6:204. § [Jogosulti jognyilatkozat előzetes megtétele]

- (1) A jogosult a tartozásátvállaláshoz szükséges jognyilatkozatát előzetesen is megteheti. Ebben az esetben a tartozásátvállalás a jogosult értesítésével válik hatályossá.
- (2) A jogosult jognyilatkozata megtételekor fenntarthatja a jogot annak visszavonására.

6:205. § [Teljesítésátvállalás]

Ha harmadik személy megállapodik a kötelezettel a kötelezett tartozásának átvállalásáról, a harmadik személy köteles lesz a kötelezett tartozását teljesíteni vagy a kötelezettet olyan helyzetbe hozni, hogy az lejáratkor teljesíthessen. A jogosult nem követelheti a tartozást a harmadik személytől.

6:206. § [Tartozáselvállalás]

Ha a felek a teljesítésátvállalásról a jogosultat értesítik, egyetemleges kötelezettség jön létre. Tartozáselvállalás esetén az egyetemleges kötelezettet mindazon jogok megilletik, amelyek a kötelezettet a jogosulttal szemben a szerződés alapján megillették. A tartozás

elvállalója nem jogosult beszámítani a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló egyéb követelését.

6:207. § [Tartozás átszállása jogszabály vagy hatósági rendelkezés alapján]

Ha a tartozás jogszabály, bíróság vagy hatóság határozata folytán száll át másra, a tartozásátvállalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XXXI. Fejezet

Szerződésátruházás

6:208. § [A szerződésátruházás joghatásai]

(1) A szerződésből kilépő, a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél megállapodhatnak a szerződésből kilépő felet megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összességének a szerződésbe belépő félre történő átruházásáról.

(2) A szerződésbe belépő felet megilletik mindazon jogok, és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a szerződésből kilépő felet a szerződésben maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terhelték. A szerződésbe belépő fél nem jogosult beszámítani a szerződésből kilépő félnek a szerződésben maradó féllel szemben fennálló egyéb követelését. A szerződésben maradó fél nem jogosult beszámítani a szerződésből kilépő féllel szemben fennálló egyéb követelését.

(3) A szerződésátruházással a szerződést biztosító mellékötelezettségek megszűnnek. A zálogkötelezett hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jön létre.

6:209. § [Előzetes hozzájárulás a szerződésátruházáshoz]

(1) Ha a szerződésben maradó fél a szerződésátruházáshoz szükséges jognyilatkozatát előzetesen megteszi, a szerződésátruházás a szerződésben maradó fél értesítésével válik hatályossá.

(2) A szerződésben maradó fél a jognyilatkozat megtételekor fenntarthatja a jogot annak visszavonására.

6:210. § [Az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályainak alkalmazása]

A szerződésátruházásra egyebekben a követelések és a jogok tekintetében az engedményezés, a kötelezettségek tekintetében a tartozásátvállalás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:211. § [Szerződésátruházás jogszabály vagy hatósági rendelkezés alapján]

Ha valakinek egy szerződésből származó valamennyi joga és kötelezettsége jogszabály, bíróság vagy hatóság rendelkezése folytán száll át másra, a szerződésátruházás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XIII. Cím

A szerződés megszüntetése megállapodással és egyoldalú nyilatkozattal

6:212. § [Megszüntetés a felek megállapodásával]

(1) A felek közös megegyezéssel a szerződést a jövőre nézve megszüntethetik, vagy a szerződés megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal felbonthatják.

(2) A szerződés megszüntetése esetén a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak, és kötelesek egymással a megszűnés előtt már teljesített szolgáltatásokkal elszámolni.

(3) A szerződés felbontása esetén a már teljesített szolgáltatások visszajárnak. Ha az eredeti állapot természetben nem állítható helyre, a szerződés felbontásának nincs helye.

6:213. § [Megszüntetés egyoldalú jognyilatkozattal]

(1) Aki jogszabálynál vagy a szerződésnél fogva felmondásra vagy elállásra jogosult, a másik félhez intézett jognyilatkozattal szüntetheti meg a szerződést. A szerződés felmondása esetén a szerződés megszüntetésének, elállás esetén a szerződés felbontásának a szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy elállásra a fél akkor jogosult, ha az általa kapott szolgáltatás egyidejű visszaadását felajánlja.

(2) Ha a felek az elállás jogát meghatározott pénzüsszeg (bánatpénz) fizetése ellenében kikötötték, a túlzott mértékű bánatpénz összegét a bíróság a kötelezett kérelmére mérsékelheti.

(3) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a tartós jogviszonyt létrehozó, határozatlan időre kötött szerződést megfelelő felmondási idő alkalmazásával bármelyik fél felmondhatja. A felmondási jog kizárása semmis.

6:214. § [Bíróság általi megszüntetés]

E rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a szerződés bíróság által történő megszüntetésére.

HARMADIK RÉSZ

EGYES SZERZŐDÉSEK

XIV. Cím

A tulajdonátruházó szerződések

XXXII. Fejezet

Az adásvételi szerződés általános szabályai

6:215. § [Adásvételi szerződés]

(1) Adásvételi szerződés alapján az eladó dolog tulajdonjogának átruházására, a vevő a vételár megfizetésére és a dolog átvételére köteles.

(2) Ha az adásvételi szerződés tárgya ingatlan, az eladó a tulajdonjog átruházásán felül köteles a dolog birtokának átruházására is. Ha a szerződés tárgya ingatlan, az adásvételi szerződést írásba kell foglalni.

(3) A dolog adásvételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni arra a szerződésre is, amelyből jog vagy követelés visszterhes átruházására vonatkozó kötelezettség fakad.

6:216. § [Tulajdonjog-fenntartás]

(1) Az eladó a tulajdonjogát a vételár kiegyenlítéséig fenntarthatja.

(2) A tulajdonjog-fenntartásra vonatkozó megállapodást írásba kell foglalni.

(3) Az ingatlanra vonatkozó tulajdonjog-fenntartást az eladó köteles a tulajdonjog-fenntartás tényének és a vevő személyének a feltüntetésével az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztetni.

(4) Az ingó dologra vonatkozó tulajdonjog-fenntartást az eladó köteles a tulajdonjog-fenntartás tényének és a vevő személyének a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, vagy ha az

ingó dolog tulajdonjogát közhiteles nyilvántartás tanúsítja, és jogszabály a dolog elzálogosítását a lajstromba való bejegyzéshez köti, a megfelelő lajstromba bejegyeztetni. Nyilvántartásba vétel hiányában

a) a vevőtől jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző megszerzi az átruházással az ingó dolog tulajdonjogát; és

b) a vevő által az ingó dolgon harmadik személy javára alapított zálogjog a vevő rendelkezési joga hiányában is létrejön.

6:217. § [Hasznok szedése és veszélyviselés ingatlan adásvétele esetén]

Ha az eladó az adásvétel tárgyát képező ingatlan birtokát a vevő tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése előtt a vevőre átruházza, a vevő a birtokátruházás napjától kezdve szedi a dolog hasznait, viseli terheit és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni.

6:218. § [Költségek]

(1) Az eladó viseli a birtokátruházással és az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot rendezésével kapcsolatos költségeket.

(2) A dolog átvételének és a tulajdonváltozás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzésének költségei a vevőt terhelik.

6:219. § [Kárveszély átszállása fogyasztói adásvétel esetén]

Ha az eladó vállalkozás és a vevő fogyasztó, és az eladó vállalja a dolog vevőhöz történő eljuttatását, a kárveszély akkor száll át a vevőre, amikor a vevő vagy az általa kijelölt harmadik személy birtokba veszi a dolgot. A kárveszély a fuvarozónak történő átadáskor átszáll a vevőre, ha a fuvarozót a vevő bizta meg, feltéve, hogy a fuvarozót nem az eladó ajánlotta.

6:220. § [Az eladó késedelmének jogkövetkezményei fogyasztói adásvétel esetén]

(1) Ha az eladó vállalkozás és a vevő fogyasztó, a felek eltérő megállapodásának hiányában, az eladó a szerződés megkötését követően késedelem nélkül, de legkésőbb harminc napon belül köteles a vevő rendelkezésére bocsátani a dolgot.

(2) Az eladó késedelme esetén a vevő jogosult póthatáridőt tűzni. Ha az eladó a póthatáridőn belül nem teljesít, a vevő jogosult a szerződéstől elállni.

(3) A vevő póthatáridő tűzése nélkül, azonnali hatállyal jogosult a szerződéstől elállni, ha

a) az eladó a szerződés teljesítését megtagadta; vagy

b) a szerződést a felek megállapodása szerint vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva a meghatározott teljesítési időben – és nem máskor – kellett volna teljesíteni.

XXXIII. Fejezet

Az adásvétel különös nemei

6:221. § [Elővásárlási jog]

(1) Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve szerződéssel elővásárlási jogot alapít, és a dolgot harmadik személytől származó ajánlat elfogadásával el akarja adni, az elővásárlási jog jogosultja az ajánlatban rögzített feltételek mellett a harmadik személyt megelőzve jogosult a dolog megvételére.

(2) Ha a tulajdonos egymást követően több személynek enged ugyanarra a dologra elővásárlási jogot, a jogosultak az elővásárlási jogok keletkezésének sorrendjében gyakorolhatják elővásárlási jogukat.

6:222. § [A vételi ajánlat közlése az elővásárlásra jogosulttal]

(1) Ha a tulajdonos harmadik személytől olyan vételi ajánlatot kap, amelyet el kíván fogadni, az ajánlat elfogadása előtt köteles az ajánlatot teljes terjedelemben közölni az elővásárlásra jogosulttal. Nem terheli e kötelezettség a tulajdonost, ha annak teljesítése a jogosult tartózkodási helye vagy más körülmény miatt rendkívüli nehézséggel vagy számottevő késedelemmel járna.

(2) Az ajánlat közlése a tulajdonos által tett eladási ajánlatnak minősül. Az ajánlati kötöttségre a távollevők között tett ajánlatra vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a tulajdonos ajánlati kötöttségének idejét a szerződés általános szabályai szerintinél rövidebb időtartamban nem határozhatja meg.

(3) Ha a jogosult az ajánlati kötöttség ideje alatt nem tesz elfogadó nyilatkozatot, a tulajdonos a dolgot az ajánlatot tevő harmadik személy ajánlatának megfelelően vagy annál az eladó számára kedvezőbb feltételek mellett eladhatja.

(4) Ha az elővásárlásra jogosult a tulajdonoshoz intézett nyilatkozatában az ajánlatot elfogadja, a szerződés közöttük jön létre.

(5) Ha ugyanazon dologra nézve több személyt azonos rangsorban illet meg elővásárlási jog, és közülük többen tesznek elfogadó nyilatkozatot, a tulajdonos késedelem nélkül köteles erről a jogosultakat tájékoztatni, akik a tájékoztatás hatályossá válásától számított nyolc napon belül elfogadó nyilatkozatukat visszavonhatják. E határidő leteltekor az adásvételi szerződés a hatályos elfogadó nyilatkozatot tett jogosultakkal jön létre. Az elfogadó nyilatkozatot tett jogosultak egymás közötti érdekeltségük arányában szereznek közös tulajdont. Ha az elfogadó nyilatkozatot tett jogosultak érdekeltségének aránya nem állapítható meg, a jogosultak egyenlő arányban szereznek tulajdoni hányadot a dolgon.

6:223. § [Az elővásárlási jog megszegésével kötött szerződés hatálytalansága]

(1) Ha a tulajdonos az elővásárlási jogból eredő kötelezettségeinek megszegésével köt szerződést, az így megkötött szerződés az elővásárlási jog jogosultjával szemben hatálytalan.

(2) A hatálytalanságból eredő igényeket a jogosult a szerződéskötésről való tudomásszerzéstől számított hat hónapon belül érvényesítheti azzal a feltétellel, hogy az igényérvényesítéssel egyidejűleg az ajánlatot elfogadó nyilatkozatot tesz, és igazolja teljesítőképességét. A hatálytalanságból eredő igényeket a jogosult a szerződéskötéstől számított három év elteltével nem érvényesítheti.

6:224. § [Visszavásárlási jog]

(1) Ha az adásvételi szerződés megkötésével egyidejűleg a felek megállapodnak abban, hogy a vevő visszavásárlási jogot enged a megvett dologra, az eladó a vevőhöz intézett nyilatkozatával a dolgot megveheti.

(2) A visszavásárlási árat a felek a visszavásárlási jog létesítéséről szóló megállapodásukban határozzák meg. Ennek elmulasztása esetén a jogosult a visszavásárlás jogát a dolognak a visszavásárlási jog gyakorlásakor képviselt forgalmi értékével azonos vételáron gyakorolhatja.

6:225. § [Vételi és eladási jog]

(1) Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve szerződéssel vételi jogot alapít, a jogosult a dolgot a szerződésben meghatározott vételáron egyoldalú nyilatkozattal megvásárolhatja.

(2) Ha a tulajdonos meghatározott dologra nézve szerződéssel eladási jogot szerez, a dolgot a szerződésben meghatározott vételáron egyoldalú nyilatkozattal eladhatja az eladási jog kötelezettjének.

6:226. § [Az elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jog közös szabályai]

(1) Az elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jog alapítására vonatkozó szerződést írásba kell foglalni.

(2) Ha az ingatlanra szerződéssel létesített elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jogot az ingatlan-nyilvántartásba, továbbá a közhiteles nyilvántartásban nyilvántartott ingóságra szerződéssel létesített elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jogot a közhiteles nyilvántartásba bejegyzik, az mindenkivel szemben hatályos, aki a bejegyzést követően az ilyen dologon valamely jogot szerez.

(3) Az elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jogra vonatkozó rendelkezéseket a jogszabályon alapuló elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jogra is alkalmazni kell. A jogszabályon alapuló elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jog a szerződéses elővásárlási, a visszavásárlási, a vételi és az eladási jogot megelőzi.

(4) A visszavásárlási, a vételi és az eladási jog kötelezettje köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a visszavásárlási, a vételi és az eladási jog gyakorlását megghiúsítaná vagy korlátozná.

(5) Megszűnik a visszavásárlási, a vételi és az eladási jog, ha a dolog a kötelezettnek fel nem róható okból megsemmisül.

6:227. § [Részletvétel]

(1) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy a vevő a vételárat meghatározott időpontokban, több részletben fizeti meg, de a dolog birtokát a vételár teljes kiegyenlítése előtt a vevőre átruházzák, az eladó – választása szerint – az elállás vagy a részletfizetési kedvezmény megvonásának jogát gyakorolhatja akkor, ha a vevő a részletet az esedékességkor nem fizeti meg. Ezzel a jogával az eladó a részlet megfizetésének első ízben való elmulasztása esetén akkor élhet, ha a vevőt erről előzőleg értesítette, és neki a teljesítésre megfelelő időt engedett.

(2) Ha az eladó a szerződéstől elállt, a vevő köteles a szerződés alapján birtokában volt dolog után használati díjat fizetni, és megtéríteni azt a kárt, amely a dolog rendeltetésszerű használatával járó értékcsökkenést meghaladja.

6:228. § [Megtekintésre vétel]

(1) Ha a vevő az adásvételi szerződést a szerződés tárgyát képező dolog megtekintése nélkül köti meg, de a felek megállapodnak abban, hogy a vevő a dolog megtekintése után nyilatkozhat a szerződés hatályba lépéséről, akkor az eladó köteles lehetővé tenni a dolog megtekintését. Ebben az esetben a szerződés hatálya a vevő nyilatkozatától függ. A vevő a nyilatkozatát nem köteles indokolni.

(2) Ha az eladó lehetővé tette a dolog megtekintését, megfelelő határidőt tűzhet a vevő nyilatkozatának megtételére. Ha a vevő a szerződésben kikötött vagy az eladó által a nyilatkozattételre kitűzött határidőt elmulasztja, a szerződés nem lép hatályba.

(3) Az eladó nem teljesít hibásan, ha bizonyítja, hogy a vevő a hibát megtekintéskor felismerte vagy fel kellett volna ismernie.

6:229. § [Próbára vétel]

(1) Ha a felek az adásvételi szerződésben kikötik, hogy az adásvétel tárgyát képező dolog kipróbálása alapján a vevő meghatározott időn belül nyilatkozhat a szerződés hatályáról, a szerződés hatálya a vevő nyilatkozatától függ. A vevő e nyilatkozatát nem köteles indokolni.

(2) Ha a vevő a dolog kipróbálására általában szükséges vagy az eladó által megszabott megfelelő határidőn belül nem nyilatkozik, a szerződés hatályban marad.

(3) Az eladó nem teljesít hibásan, ha bizonyítja, hogy a vevő a hibát a kipróbálás ideje alatt felismerte vagy fel kellett volna ismernie.

6:230. § [Minta szerinti vétel]

(1) Ha a felek a szerződés tárgyát képező dolog valamely tulajdonságát mintára hivatkozással határozzák meg, az eladó köteles a minta hivatkozott tulajdonságának megfelelő dolgot szolgáltatni.

(2) Az eladó a dolog fel nem ismerhető hibájáért akkor is szavatol, ha e hiba a mintában is megvolt.

(3) Ha a vevő a mintát nem mutatja fel, őt terheli annak bizonyítása, hogy a minta milyen tulajdonságokkal rendelkezett.

XXXIV. Fejezet

Az adásvételi szerződés altípusai

6:231. § [Fajta és mennyiség szerint meghatározott dolog határidős adásvétele]

(1) Ha az eladó fajta és mennyiség szerint meghatározott dolog jövőbeni szolgáltatására vállal kötelezettséget, és a felek rögzítik annak a mennyiségi eltérésnek a mértékét, amennyivel az eladó a szerződésben kikötött mennyiségnél többet vagy kevesebbet szolgáltathat, a vevő a ténylegesen szolgáltatott mennyiségnek megfelelő vételárat köteles megfizetni.

(2) Ha az eladó a mennyiségi eltérés által lehetővé tett legkisebb mennyiségnél kisebb mennyiséget szolgáltat, a szerződésszegése következményeit a szerződésben kikötött mennyiség figyelembe vételével kell alkalmazni.

(3) Ha az eladó fajta és mennyiség szerint meghatározott dolog jövőbeni szolgáltatására vállal kötelezettséget, a vevő az eladó teljesítésének felajánlásáig indokolás nélkül elállhat a szerződéstől; ha az eladó a szerződést részletekben köteles teljesíteni, és a szolgáltatás egy részének teljesítését már felajánlotta, akkor a vevő a teljesítésre még fel nem ajánlott szolgáltatásokra vonatkozóan a szerződést felmondhatja. Az elállási vagy felmondási jog gyakorlásával az eladónak okozott kárért a vevő kártalanítási kötelezettséggel tartozik.

6:232. § [Saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés]

(1) Ha az eladó az adásvételi szerződésben maga termelte mezőgazdasági termék, saját nevelésű vagy hizlalású állat későbbi időpontban történő szolgáltatására vállal kötelezettséget, jogosult a szerződésben kikötött mennyiségnél tíz százalékkal kevesebbet teljesíteni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szerződést az eladó jogosult a kikötött teljesítési idő előtt is teljesíteni, feltéve, hogy a vevőt a teljesítés megkezdéséről az átvételhez szükséges felkészülési idő biztosításával előzetesen értesíti.

6:233. § [A vevő közreműködésével előállított mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés]

Ha az eladó az adásvételi szerződésben maga termelte mezőgazdasági termény, termék, saját nevelésű vagy hizlalású állat későbbi időpontban történő szolgáltatására vállal kötelezettséget, és a felek megállapodnak abban, hogy a vevő a teljesítést elősegítő szolgáltatást nyújt, továbbá ehhez kapcsolódó tájékoztatás ad az eladónak, akkor az eladó köteles ezt a szolgáltatást a tájékoztatásnak megfelelően igénybe venni. Az eladó a vevő teljesítést elősegítő szolgáltatásainak szerződés szerinti ellenértékét akkor is köteles megfizetni, és a vevő által folyósított termelési előlegnek a vételárral nem fedezett részét akkor is köteles visszafizetni, ha erre a termelés eredménye nem biztosít fedezetet.

XXXV. Fejezet

A csereszerződés

6:234. § [Csereszerződés]

Ha a felek dolgok tulajdonjogának, más jogoknak vagy követeléseknek kölcsönös átruházására vállalnak kötelezettséget, az adásvétel szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ebben az esetben mindegyik fél eladó a saját szolgáltatása és vevő a másik fél szolgáltatása tekintetében.

XXXVI. Fejezet

Az ajándékozási szerződés

6:235. § [Ajándékozási szerződés]

(1) Ajándékozási szerződés alapján az ajándékozó dolog tulajdonjogának ingyenes átruházására, a megajándékozott a dolog átvételére köteles.

(2) Ha az ajándékozási szerződés tárgya ingatlan, az ajándékozó a tulajdonjog átruházásán felül köteles a dolog birtokának átruházására is. Ha a szerződés tárgya ingatlan, az ajándékozási szerződést írásba kell foglalni.

(3) A dolog ajándékozására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni jog vagy követelés ingyenes átruházására történő kötelezettségvállalás esetén.

6:236. § [A teljesítés megtagadása]

A szerződés teljesítését az ajándékozó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után saját körülményeiben vagy a megajándékozotthoz fűződő viszonyában olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle nem várható el.

6:237. § [Ajándék visszakövetelése]

(1) A meglévő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti, ha arra a szerződéskötés után bekövetkezett változások miatt létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti. A megajándékozott nem köteles az ajándék visszaadására, ha az ajándékozó létfenntartását járadék vagy természetbeni tartás útján megfelelően biztosítja.

(2) Ha a megajándékozott vagy vele együtt élő hozzátartozója az ajándékozó vagy közeli hozzátartozója rovására súlyos jogsértést követ el, az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket.

(3) Az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot, vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha a szerződő felek számára a szerződéskötéskor ismert olyan feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékozó az ajándékot adta, utóbb véglegesen meghiúsult, és e nélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

(4) Visszakövetelésnek nincs helye, ha az ajándék vagy a helyébe lépett érték a jogsértés elkövetése időpontjában már nincs meg, továbbá ha az ajándékozó a sérelmet megbocsátotta; megbocsátásnak, illetve a visszakövetelésről való lemondásnak számít, ha az ajándékozó az ajándékot megfelelő ok nélkül hosszabb idő nélkül nem követeli vissza.

(5) A szokásos mértékű ajándék visszakövetelésének nincs helye.

XV. Cím

A vállalkozási típusú szerződések

XXXVII. Fejezet

Vállalkozási szerződés

1. A vállalkozási szerződés általános szabályai

6:238. § [Vállalkozási szerződés]

Vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó tevékenységgel elérhető eredmény (a továbbiakban: mű) megvalósítására, a megrendelő annak átvételére és a vállalkozói díj megfizetésére köteles.

6:239. § [A tevékenység megszervezése]

(1) A tevékenység végzésének feltételeit a vállalkozó úgy köteles megszervezni, hogy biztosítsa a tevékenység biztonságos, szakszerű, gazdaságos és határidőre történő befejezését.

(2) Ha a mű előállításához valamilyen anyag szükséges, azt a vállalkozó köteles beszerezni.

6:240. § [A megrendelő utasítási joga]

(1) A vállalkozó a megrendelő utasítása szerint köteles eljárni. Az utasítás nem terjedhet ki a tevékenység megszervezésére, és nem teheti a teljesítést terhesebbé.

(2) Ha a megrendelő célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a vállalkozó köteles őt erre figyelmeztetni. Ha a megrendelő a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, a vállalkozó a szerződéstől elállhat vagy a feladatot a megrendelő utasításai szerint, a megrendelő kockázatára elláthatja. A vállalkozó köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértéséhez vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.

6:241. § [A tevékenység végzésének helye]

(1) Ha a tevékenységet a megrendelő által kijelölt munkaterületen kell végezni, a megrendelő köteles azt a tevékenység végzésére alkalmas állapotban a vállalkozó rendelkezésére bocsátani.

(2) A vállalkozó a tevékenység megkezdését mindaddig megtagadhatja, amíg a munkaterület a tevékenység végzésére nem alkalmas. Ha a megrendelő a munkaterületet a vállalkozó felszólítása ellenére nem biztosítja, a vállalkozó elállhat a szerződéstől, és kártérítést követelhet.

(3) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy a tevékenység végzésére kijelölt helyet a vállalkozó teszi a tevékenység végzésére alkalmassá, annak költségeit a megrendelő viseli.

6:242. § [A megrendelő ellenőrzési joga]

(1) A megrendelő a tevékenységet és a felhasználásra kerülő anyagot bármikor ellenőrizheti.

(2) A vállalkozó nem mentesül a szerződésszegés jogkövetkezményei alól amiatt, hogy a megrendelő a vállalkozó tevékenységét nem vagy nem megfelelően ellenőrizte.

6:243. § [A munkavégzés összehangolása]

Ha ugyanazon a munkaterületen egyidejűleg vagy egymást követően több vállalkozó tevékenykedik, a munkák gazdaságos és összehangolt elvégzésének feltételeit a megrendelő köteles megteremteni.

6:244. § [Többletmunka. Pótmunka]

(1) A vállalkozó köteles elvégezni a vállalkozási szerződés tartalmát képező, de a vállalkozói díj meghatározásánál figyelembe nem vett munkát és az olyan munkát is, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhet meg (többletmunka).

(2) A vállalkozó köteles elvégezni az utólag megrendelt, különösen tervmódosítás miatt szükségessé váló munkát is, ha annak elvégzése nem teszi feladatát aránytalanul terhesebbé (pótmunka).

6:245. § [A vállalkozói díj]

(1) Ha a felek átalánydíjban állapodtak meg, a vállalkozó az átalánydíjon felül a pótmunka ellenértékét igényelheti, a többletmunka ellenértékének megtérítésére nem jogosult. A megrendelő köteles azonban megtéríteni a vállalkozónak a többletmunkával kapcsolatban felmerült olyan költségét, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható.

(2) Tételes elszámolás szerint meghatározott vállalkozói díj esetén a vállalkozó az elvégzett munka ellenértékére jogosult.

(3) A vállalkozói díj a szerződés teljesítésekor esedékes.

6:246. § [Törvényes zálogjog]

A vállalkozót a vállalkozói díj és a költségek biztosítására zálogjog illeti meg a megrendelőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a vállalkozási szerződés következtében birtokába kerültek.

6:247. § [A szolgáltatás átadás-átvétele]

(1) A vállalkozó a művet átadás-átvételi eljárás keretében köteles átadni, amelynek során a felek elvégzik az adott üzletágban szokásos azon vizsgálatokat, amelyek a teljesítés szerződésszerűségének megállapításához szükségesek.

(2) Határidőben teljesít a vállalkozó, ha az átadás-átvétel a szerződésben előírt teljesítési határidőn belül megkezdődik.

(3) Nem tagadható meg az átvétel a mű olyan hibája miatt, amely, illetve amelynek kijavítása vagy pótlása nem akadályozza a rendeltetésszerű használatot.

(4) Ha a megrendelő az átadás-átvételi eljárást nem folytatja le, a teljesítés joghatásai a tényleges birtokbavétel alapján állnak be.

(5) Ha a szerződés teljesítéséhez a vállalkozó dolog tulajdonjogának átruházására köteles, a dolog a mű átadásával és az ellenérték megfizetésével kerül a megrendelő tulajdonába.

6:248. § [A szerződés lehetetlenülése]

(1) Ha a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, és

a) a lehetlenné válás oka a vállalkozó érdekkörében merült fel, díjazásra nem tarthat igényt;

b) a lehetlenné válás oka a megrendelő érdekkörében merült fel, a vállalkozót a díj megilleti, de a megrendelő levonhatja azt az összeget, amelyet a vállalkozó a lehetlenné válás folytán költségben megtakarított, továbbá amelyet a felszabadult időben másutt keresett vagy nagyobb nehézség nélkül kereshetett volna;

c) a lehetlenné válás oka mindkét fél érdekkörében vagy érdekkörén kívül merült fel, a vállalkozót az elvégzett munka és költségei fejében a díj arányos része illeti meg.

(2) Lehetetlenülés esetén a megrendelő követelheti, hogy a vállalkozó a megkezdett, de be nem fejezett művet neki adja át; ebben az esetben a jogalap nélküli gazdagodás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:249. § [Elállás, felmondás]

(1) A megrendelő a szerződéstől a szerződés teljesítésének megkezdése előtt bármikor elállhat, ezt követően a teljesítésig a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

(2) A megrendelő elállása vagy felmondása esetén köteles a vállalkozónak a díj arányos részét megfizetni és a szerződés megszüntetésével okozott kárt megtéríteni azzal, hogy a kártalanítás a vállalkozói díjat nem haladhatja meg.

6:250. § [Ingyenes vállalkozási szerződés]

(1) E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan vállalkozási szerződésre, amely alapján a megrendelő ellenszolgáltatás nyújtására nem köteles.

(2) Ha a vállalkozó a szolgáltatás nyújtását ingyenesen vállalja, a megrendelő köteles a vállalkozó költségeit megtéríteni.

2. A tervezési szerződés

6:251. § [A tervezési szerződés]

(1) Tervezési szerződés alapján a vállalkozó tervező munka elvégzésére és a tervdokumentáció átadására, a megrendelő annak átvételére és díj fizetésére köteles.

(2) A tervdokumentációnak műszakilag kivitelezhető, gazdaságos és célszerű megoldásokat kell tartalmaznia, és alkalmasnak kell lennie a megrendelő felismerhető, a felhasználás céljából következő igényeinek kielégítésére.

(3) A terv hibája miatt mindaddig érvényesíthetők a jogok, amíg a terv alapján kivitelezett szolgáltatás tervhibával összefüggő hibás teljesítése miatt jogok gyakorolhatók.

(4) A tervező jogszavatossággal tartozik azért, hogy harmadik személynek nincs olyan joga, amely a terv felhasználását akadályozza vagy korlátozza.

3. A kivitelezési szerződés

6:252. § [A kivitelezési szerződés]

- (1) Kivitelezési szerződés alapján a kivitelező építési, szerelési munka elvégzésére és az előállított mű átadására, a megrendelő annak átvételére és díj fizetésére köteles.
- (2) A munka elvégzéséhez szükséges tervdokumentáció elkészítése és a hatósági engedélyek beszerzése a megrendelő kötelezettsége.
- (3) A kivitelező köteles a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt megvizsgálni és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni. Ha a terv valamely hibája vagy hiányossága a kivitelezés folyamatában válik felismerhetővé, a kivitelező késedelem nélkül köteles erről a megrendelőt tájékoztatni.

4. A kutatási szerződés

6:253. § [Kutatási szerződés]

- (1) Kutatási szerződés alapján a kutató kutatómunkával elérhető eredmény megvalósítására, a megrendelő annak átvételére és díj fizetésére köteles.
- (2) A kutató közreműködőt a megrendelő hozzájárulása esetén vehet igénybe. Nincs szükség hozzájárulásra, ha a közreműködő igénybevétele a kutatás jellegével együtt jár.
- (3) Ha az eredmény szerzői jogi védelemben részesül vagy iparjogvédelmi oltalomban részesíthető, a kutató a védelemből eredő vagyoni jogokat köteles a megrendelőre átruházni. Ha a vagyoni jog átruházását jogszabály kizárja, a kutató a megengedett legszélesebb terjedelmű felhasználási jog engedélyezésére köteles.
- (4) Kutatási szerződésben a jogszatosság kizárása vagy korlátozása semmis.
- (5) A szerződéssel összefüggő üzleti titok jogosultja a megrendelő. A kutatómunka alapján elkészített szellemi alkotás nyilvánosságra hozatalához a megrendelő előzetes hozzájárulása szükséges.
- (6) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy a díj a kutatás eredménytelen befejezése esetén is jár, a kutatás végzésére és a kutató díjigényére a megbízás szabályait kell alkalmazni.

5. Az utazási szerződés

6:254. § [Utazási szerződés]

- (1) Utazási szerződés alapján a vállalkozó utazás és az út egyes állomásain való tartózkodás megszervezésére, továbbá kapcsolódó szolgáltatások nyújtására, a megrendelő a szolgáltatások átvételére és díj fizetésére köteles.
- (2) A szerződést írásba kell foglalni; semmis a szerződés olyan kikötése, amelyet nem foglaltak írásba.
- (3) A megrendelő az utazás megkezdése előtt az utazási szerződésből fakadó jogait és kötelezettségeit átruházhatja olyan harmadik személyre, aki az utazási szerződésben foglalt feltételeknek megfelel.
- (4) A jogok és kötelezettségek átruházását megelőzően keletkezett kötelezettségekért és az átruházásból eredő többletköltségek megfizetéséért a megrendelő és a harmadik személy egyetemlegesen állnak helyt.

(5) Semmis a szerződés olyan kikötése, amely ezen § rendelkezéseitől a megrendelő hátrányára eltér.

6. A mezőgazdasági vállalkozási szerződés

6:255. § [Mezőgazdasági vállalkozási szerződés]

(1) Mezőgazdasági vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó a megrendelő tulajdonában álló állat nevelésére, vagy terménynek a megrendelő tulajdonában álló területen való megtermelésére, a megrendelő díj fizetésére köteles.

(2) A vállalkozó a szerződésnek az állat vagy a termény betegsége miatti lehetetlenné válásáért nem felelős, ha a megbetegedést az ellenőrzési körén kívüli elháríthatatlan ok idézte elő. Ebben az esetben a vállalkozót arányos díj illeti meg.

(3) A megrendelő által elszámolásra vagy előlegként adott szolgáltatások visszafizetését a termelő nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy azok a termelés eredményéből nem fedezhetők.

7. A közszolgáltatási szerződés

6:256. § [Közszolgáltatási szerződés]

(1) Közszolgáltatási szerződés alapján a szolgáltató általános gazdasági érdekű szolgáltatás nyújtására, a felhasználó díj fizetésére köteles.

(2) A szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli.

(3) A felhasználó a díjat havonta, utólag köteles megfizetni.

XXXVIII. Fejezet

A fuvarozási szerződés

6:257. § [Fuvarozási szerződés]

Fuvarozási szerződés alapján a fuvarozó a küldemény rendeltetési helyére történő továbbítására és a címzettnek történő kiszolgáltatására, a feladó díj fizetésére köteles.

6:258. § [A fuvarlevél]

(1) A fuvarozó a feladó utasítása esetén köteles

a) fuvarlevelet kiállítani és abból egy példányt a feladónak átadni; vagy

b) a küldemény átvételéről elismervényt adni.

(2) A fuvarozó által kiállított fuvarlevél az ellenkező bizonyításáig bizonyítja a fuvarozási szerződés létrejöttét, a küldemény átvételét, valamint – a fuvarozó által a fuvarlevélbe tett fenntartás hiányában – azt, hogy a küldemény és csomagolása az átvételkor külsőleg jó állapotban volt, és hogy a küldemények száma a fuvarlevélben közölttel megegyezik, ha a fuvarlevelet a feladó és a fuvarozó is aláírta, és a fuvarlevél tartalmazza

a) a küldemény átvételének helyét és időpontját;

b) a feladó, a címzett és a fuvarozó nevét és címét;

c) a kiszolgáltatás helyét;

d) a küldemény megnevezését, csomagolási módját, veszélyességének az adott fuvarozási ág szerinti megjelölését, darabszámát, jelét, számát, tömegét vagy más módon kifejezett mennyiségét.

(3) A fuvarozó által tett fenntartásnak minősül az is, ha a fuvarozó az ok megjelölésével azt jegyzi fel a fuvarlevélre, hogy a (2) bekezdés d) pontjában meghatározott adatok ellenőrzése önhibáján kívül nem volt lehetséges.

6:259. § [Csomagolás; okmányok]

(1) A feladó köteles

a) a küldeményt úgy csomagolni, hogy a csomagolás a küldeményt megóvja, és az mások személyét és vagyonát ne veszélyeztesse;

b) a küldemény fuvarozás során történő kezeléséhez szükséges információkat a csomagoláson, ennek hiányában a küldeményen feltüntetni; és

c) a fuvarozónak a küldemény továbbításához és kezeléséhez szükséges okiratokat átadni.

(2) Ha nyilvánvaló, hogy a csomagolás vagy a küldemény kezeléséhez szükséges információ nem megfelelő, vagy a feladó a küldemény továbbításához és kezeléséhez szükséges okiratokat nem adja át, a fuvarozó a küldemény átvételét megtagadhatja. Ha a feladó a hiányosságot késedelem nélkül nem pótolja, a fuvarozó elállhat a szerződéstől.

(3) Ha a csomagolás vagy a küldemény kezeléséhez szükséges információ hiányossága a küldemény átvételét követően válik nyilvánvalóvá, a fuvarozó köteles erről a körülményről a feladót késedelem nélkül tájékoztatni. A feladó továbbításra adott kifejezett utasítása hiányában a fuvarozó a küldemény továbbítására nem köteles. Ha a feladó a küldemény továbbítására ad utasítást, a fuvarozó megfelelő biztosítékot kérhet arra az esetre, ha a csomagolás vagy a küldemény kezeléséhez szükséges információ hiányosságából fakadóan kára keletkezik, vagy más személlyel szembeni felelőssége merülhet fel. Ha a feladó nem ad utasítást vagy megfelelő biztosítékot, a fuvarozó a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

(4) A fuvarozó köteles az átadott okiratokat a feladó utasításai szerint felhasználni. Ha a fuvarozó az okiratok utasításoktól eltérő felhasználásával a feladónak kárt okoz, kártérítési felelősségének mértéke nem haladhatja meg a küldemény elveszése esetén fizetendő összeget.

6:260. § [Veszélyes áru fuvarozása]

Ha a küldemény veszélyes áru, a feladó köteles közölni a fuvarozóval az áru veszélyességének az adott fuvarozási ág szerinti megjelölését és a veszély elkerüléséhez szükséges információkat. Ennek hiányában a fuvarozó az áru átvételét megtagadhatja.

6:261. § [A fuvarozó kiállítása és a küldemény berakása]

(1) A fuvarozó köteles a fuvarozást a szerződésben meghatározott időben és helyen, fuvarozásra alkalmas állapotban kiállítani, és a fuvarozást késedelem nélkül megkezdeni.

(2) A küldemény berakására a feladó köteles. Ha a küldeményt a címzett nem rakja ki, a fuvarozó a kirakást a feladó költségére elvégezheti.

(3) A berakás és a kirakás körében a fuvarozót a küldemény elhelyezése tekintetében utasítási jog illeti meg.

6:262. § [A feladó elállási joga a fuvarozás megkezdése előtt]

A feladó a szerződéstől a fuvarozás megkezdése előtt állhat el.

6:263. § [Fuvarozási akadály]

Ha a fuvarozás akadályba ütközik, a fuvarozó köteles késedelem nélkül értesíteni a feladót és szükség esetén utasítást kérni.

6:264. § [Rendelkezési jog]

(1) A feladót a küldemény kiszolgáltatásáig vagy amíg a címzett a küldeménnyel nem rendelkezett, megilleti a küldeménnyel való rendelkezési jog.

(2) A fuvarozó a feladó fuvarozás megkezdését követően tett rendelkezésének teljesítését megfelelő biztosíték adásához kötheti, ha az a fuvarozás teljesítését terhesebbé tenné. Ha a feladó nem ad megfelelő biztosítékot, a fuvarozó a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint, a feladó és a címzett érdekeit is figyelembe véve köteles eljárni. A fuvarozó ennek keretében a küldemény értékesítésére is jogosult.

(3) Az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell, hogy a küldemény értékesítése a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint történik, ha az értékesítésre

a) tőzsdén, az értékesítés időpontjában érvényes áron; vagy

b) a küldemény kereskedelmi forgalma során általában alkalmazott, az adott piacon szokásos módon kerül sor.

(4) Ha a fuvarozó a küldeményt értékesíti vagy felhasználja, köteles erről a feladót értesíteni.

(5) A (2)-(4) bekezdést megfelelően alkalmazni kell, ha a fuvarozó a fuvarozás megkezdését követően a fuvarozás teljesítéséhez utasítást kér, és a feladó megfelelő időn belül nem ad utasítást, vagy a fuvarozó az utasítás teljesítését megfelelő biztosíték adásához köti, és a feladó ennek nem tesz eleget.

6:265. § [Értesítés a küldemény megérkezéséről]

(1) A fuvarozó a küldemény megérkezéséről a címzettet késedelem nélkül köteles értesíteni. Az értesítés megérkezését követően a küldeménnyel a címzett jogosult rendelkezni.

(2) A címzettnek az (1) bekezdés szerinti értesítés megérkezését megelőzően tett utasítását a fuvarozó annyiban veheti figyelembe, amennyiben az nem ellentétes a feladó utasításaival. A fuvarozó a címzett által adott utasítás teljesítését megfelelő biztosíték adásához kötheti, ha annak teljesítése a fuvarozó kötelezettségét terhesebbé tenné. A fuvarozó megtagadhatja a címzett utasításának teljesítését, ha a címzett nem ad megfelelő biztosítékot.

6:266. § [Fuvardíj]

(1) Ha a díjat a fuvarlevélbe bejegyzett adat alapján kell megállapítani, az ellenkező bizonyításáig a fuvarlevélbe bejegyzett adatot pontosnak és megfelelőnek kell tekinteni akkor is, ha a fuvarozó a fuvarlevélen olyan fenntartással élt, hogy az adatok ellenőrzésére nem volt módja.

(2) A küldemény teljes vagy részleges elveszése és megsemmisülése esetén a fuvarozó fuvardíjra vagy annak arányos részére nem tarthat igényt.

6:267. § [Törvényes zálogjog]

A fuvarozót a fuvardíj és a költségek biztosítására zálogjog illeti meg azokon a dolgokon, amelyek a fuvarozással kapcsolatosan birtokába kerültek vagy amelyekkel okmányok útján rendelkezik. A zálogjog a fuvarozónak a feladóval szemben fennálló, más fuvarozási szerződésből származó lejárt és nem vitatott követelését is biztosítja.

6:268. § [A fuvarozó kártérítési felelőssége]

(1) A fuvarozó mentesül a küldemény átvételétől a kiszolgáltatásáig terjedő idő alatt a küldemény teljes vagy részleges elveszéséből, megsemmisüléséből vagy megsérüléséből keletkezett károkért való felelősség alól, ha bizonyítja, hogy

a) a kár bekövetkezte a küldemény természetes tulajdonságára, a nem a fuvarozó által végzett csomagolásra, a csomagolás hiányára, a csomagolás kívülről észre nem vehető hiányosságára vezethető vissza; vagy

b) a kár annak következtében állt elő, hogy a feladó vagy a címzett felróhatóan járt el.

(2) A küldemény elveszettnek minősül, ha azt a fuvarozó a fuvarozási határidő lejártától számított harmincadik napon belül nem szolgáltatja ki. Ha a küldemény a kártérítés megfizetése után megkerül, a fuvarozó köteles a feladót a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül értesíteni, és a feladó jogosult a küldeménnyel rendelkezni.

(3) Ha a feladó külföldi, a fuvarozó által fizetendő kártérítés mértéke nem lehet magasabb, mint a feladó államának joga szerint fizethető legmagasabb kártérítési összeg.

(4) Ha a fuvarozó a küldeményt több fuvarozási mód igénybevételével továbbítja, az egyes fuvarozási módok tekintetében tevékenységére az adott fuvarozási ág szabályait kell alkalmazni. Ha nem állapítható meg, hogy a kár melyik fuvarozási mód során következett be, a fuvarozó felelősségére e fejezet rendelkezései irányadóak.

6:269. § [A feladó felelőssége]

A feladó a fuvarozóval szemben felelős azért a kárért, amely a nem megfelelő vagy hiányzó csomagolásból, a küldeménnyel kapcsolatos adatok, információk és okmányok hiányából, hiányosságából vagy pontatlanságából származott.

6:270. § [Az igények bejelentése és elévülése]

A fuvarozási szerződés alapján támasztható igények – a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével – egy év alatt elévülnek. Az elévülés kezdő időpontja a küldemény címzettnek történő kiszolgáltatásának időpontja vagy az az időpont, amikor a küldeményt a címzettnek ki kellett volna szolgáltatni. Ezeket a rendelkezéseket kell alkalmazni abban az esetben is, ha a fuvarozó a küldeményt több fuvarozási mód igénybevételével továbbítja.

6:271. § [A vállalkozás szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a fuvarozási szerződésre a vállalkozási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XVI. Cím

A megbízási típusú szerződések

XXXIX. Fejezet

A megbízási szerződés

6:272. § [Megbízási szerződés]

Megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles.

6:273. § [Utasítás]

(1) A megbízott köteles a megbízó utasításait követni.

(2) A megbízott a megbízó utasításától akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben a megbízót késedelem nélkül értesíteni kell.

(3) Ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni. Ha a megbízó a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, a megbízott a szerződéstől elállhat, vagy a feladatot a megbízó utasításai szerint, a megbízó kockázatára elláthatja. Meg kell tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértésére vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.

(4) A megbízó köteles megtéríteni az utasítás teljesítésével kapcsolatban felmerült költségeket. A megbízott az utasítás teljesítését megfelelő biztosíték adásához kötheti. Ha a megbízó nem ad megfelelő biztosítékot, a megbízott az utasítás teljesítését megtagadhatja.

6:274. § [Képviselési jog]

Ha a megbízás teljesítéséhez szerződés kötése vagy más jognyilatkozat tétele szükséges, a megbízás a meghatalmazást is magában foglalja.

6:275. § [Tájékoztatási kötelezettség]

(1) A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és a feladat állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni. A megbízott köteles a megbízót tájékoztatni, ha közreműködő igénybevétele vált szükségessé, vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.

(2) A megbízott köteles a megbízót a megbízás teljesítéséről késedelem nélkül értesíteni.

6:276. § [Megbízási díj]

(1) A megbízott megbízási díjra akkor is jogosult, ha eljárása nem vezetett eredményre, kivéve, ha az eredmény részben vagy egészben azért maradt el, mert a megbízott felróhatóan járt el.

(2) A megbízási díj a szerződés teljesítésekor esedékes. Ha a szerződés a megbízás teljesítése előtt szűnt meg, a megbízott a megbízási díjnak tevékenységével arányos részét követelheti.

(3) A megbízott a megbízás ellátásával rendszerint együtt járó költségek előlegezésére köteles.

6:277. § [Törvényes zálogjog]

A megbízottat a megbízási díj és a költségek biztosítására zálogjog illeti meg a megbízónak azokon a vagyontárgyain, amelyek a megbízás következtében kerültek birtokába.

6:278. § [Felmondás]

(1) A szerződést bármelyik fél felmondhatja.

(2) A megbízó felmondása esetén a megbízó köteles megtéríteni a megbízottnak a felmondással okozott kárt, kivéve, ha a felmondásra a megbízott szerződésszegése miatt került sor.

(3) Ha a szerződést a megbízott alkalmatlan időben mondta fel, köteles megtéríteni a megbízónak a felmondással okozott kárt, kivéve, ha a felmondásra a megbízó szerződésszegése miatt került sor.

(4) A felmondás jogának korlátozása vagy kizárása semmis. Tartós megbízási jogviszony esetén a felek megállapodhatnak a felmondás jogának korlátozásában, és kiköthetik azt is, hogy meghatározott idő előtt a rendes felmondás joga nem gyakorolható.

6:279. § [Elszámolás]

A szerződés megszűnésekor a megbízott köteles a megbízónak mindazt kiadni, amihez a megbízás teljesítése céljából vagy eljárása eredményeképpen jutott, kivéve, amit abból a megbízás folytán jogosan felhasznált.

6:280. § [Ingyenes megbízási szerződés]

(1) E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan megbízási szerződésre, amely alapján a megbízó ellenszolgáltatás nyújtására nem köteles.

(2) Ha a megbízott a feladat ellátását ingyenesen vállalja, a megbízó köteles a megbízott költségeit megtéríteni.

XL. Fejezet

A bizományi szerződés

6:281. § [Bizományi szerződés]

(1) Bizományi szerződés alapján a bizományos a megbízó javára a saját nevében ingó dologra adásvételi szerződés kötésére, a megbízó a díj megfizetésére köteles.

(2) E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan bizományi szerződésre, amely alapján a bizományos más szerződés kötésére vállal kötelezettséget.

(3) Semmis a bizományi szerződés, ha annak alapján a bizományos ingatlan tulajdonjogának a megszerzésére köteles.

6:282. § [A bizományos jogállása]

(1) A bizományi szerződés alapján kötött adásvételi szerződés a bizományossal szerződő féllel szemben a bizományost jogosítja és kötelezi.

(2) A bizományos akkor áll helyt mindazoknak a kötelezettségeknek a teljesítéséért, amelyek a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelik, ha ezt kifejezetten elvállalta.

(3) A bizományos hitelezői nem támaszthatnak igényt

a) a bizományossal szerződő féllel szemben fennálló és a megbízót illető követelésekre;

b) vételi bizomány esetén a bizományos által megvett dolgokra;

c) a bizományoshoz befolyt és elkülönítve tartott vagy kezelt olyan pénzüsszegekre, amelyekről megállapítható, hogy a megbízót illetik.

6:283. § [Tulajdonszerzés]

(1) Vételi bizomány esetén a bizományos a szerződés teljesítése során megszerzett ingó dolog tulajdonjogát az elszámolás során ruhazza át a megbízóra.

(2) Eladási bizomány esetén a bizományos jogosult a megbízó tulajdonjogában álló ingó dolog tulajdonjogának az átruházására.

6:284. § [Bizományi díj]

A bizományosnak díj akkor jár, ha az adásvételi szerződést megkötötték, vagy ha a szerződés megkötésére a megbízó érdekkörében felmerült okból nem került sor.

6:285. § [Belépési jog]

(1) A bizományos az adásvételi szerződést a megbízóval maga is megkötheti, ha a dolog forgalmi értéke nyilvános információ alapján egyértelműen megállapítható.

(2) A bizományos belépése esetén is köteles a szerződést a megbízóra legkedvezőbb feltételek mellett megkötni.

(3) A bizományos az elszámolás keretében köteles a megbízót tájékoztatni, ha az adásvételi szerződést a megbízóval maga kötötte meg.

(4) A bizományos díjigényét nem érinti, ha a szerződést a megbízóval maga köti meg. Egyebekben a bizományos belépése esetén a megbízó és a bizományos jogviszonyára az adásvételi szerződés szabályait kell alkalmazni.

6:286. § [Eltérés a bizományi szerződés feltételeitől]

(1) Ha a bizományos a megbízóra kedvezőbb feltételek mellett köti meg az adásvételi szerződést, mint amelyeket a bizományi szerződésben megállapítottak, az ebből eredő előny a megbízót illeti.

(2) Ha a bizományos a bizományi szerződésben megállapított áron alul ad el, köteles a megbízónak az árkülönbözetet megtéríteni, kivéve, ha bizonyítja, hogy az adásvételi szerződést a megállapított áron megkötni nem lehetett, az eladással a megbízót kártól óvta meg, és a megbízót idejében értesíteni nem tudta.

(3) Ha a bizományos a bizományi szerződésben kikötött feltételektől lényegesen eltér, köteles az eltérésről a megbízót értesíteni. A megbízó az értesítést követően késedelem nélkül jogosult az adásvételi szerződést visszautasítani, kivéve, ha a bizományos a szerződésben meghatározott árnál drágábban vásárolt, de az értékkülönbözetet megtéríti.

6:287. § [A megbízás szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a bizományi szerződésre a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLI. Fejezet

A közvetítói szerződés

1. Általános szabályok

6:288. § [Közvetítói szerződés]

Közvetítói szerződés alapján a közvetítő megbízója és harmadik személy közötti szerződés megkötésének elősegítésére irányuló tevékenység folytatására, a megbízó díj fizetésére köteles.

6:289. § [A közvetítő képviseleti jogának terjedelme]

Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a közvetítő megbízója nevében az általa közvetített szerződés megkötésére és az annak alapján történő teljesítés elfogadására nem jogosult.

6:290. § [Tájékoztatási kötelezettség]

A közvetítő köteles a megbízót tájékoztatni, ha harmadik személy javára közvetítói tevékenységet végez.

6:291. § [A közvetítő díjazása]

(1) A díj a közvetített szerződés megkötésének időpontjában válik esedékessé.

(2) A díj a közvetítőt abban az esetben is megilleti, ha a közvetített szerződést a felek a közvetítói szerződés megszűnését követően kötik meg.

6:292. § [A megbízás szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a közvetítói szerződésre a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

2. A tartós közvetítói szerződés

6:293. § [Különös szabályok önállóan eljáró közvetítő esetén]

(1) Közvetítói szerződés alapján a közvetítő tartós jogviszony keretében, önállóan eljárva megbízójának harmadik személyekkel kötendő szerződések közvetítésére, illetve a megbízó nevében történő megkötésére, a megbízó díj fizetésére köteles.

(2) Önállóan jár el az a személy, aki az (1) bekezdés szerinti tevékenységet nem munkaviszony, vezető tisztségviselői jogviszony vagy más olyan jogszabályon, bírósági vagy hatósági rendelkezésen alapuló jogviszony keretében végzi, amely őt valamely jogi személy képviselőjére feljogosítja.

(3) E fejezet alkalmazásában tartós a jogviszony, ha a közvetítő

a) több szerződés megkötésének közvetítésére; vagy

b) egy szerződés megkötésének közvetítésére és a jogviszony fenntartására, illetve megújítására köteles.

(4) Ha a szerződést írásba foglalták, az egyik fél kérelmére a másik fél köteles átadni a szerződés és annak módosításának másolatát; e rendelkezéstől való eltérés és e jogról való lemondás semmis.

6:294. § [A közvetítő képviseleti jogának terjedelme]

Ha a közvetítő az általa közvetített szerződés megkötésére jogosult, a képviseleti joga minden olyan jognyilatkozat megtételére kiterjed, amely a közvetített szerződések teljesítésével rendszerint együtt jár. Ez a jog nem foglalja magában a már megkötött szerződések módosításához, a pénz átvételéhez és a fizetési határidő megállapításához való jogot.

6:295. § [A megbízó kötelezettségei]

(1) A megbízó saját költségére köteles a közvetítőnek mindazt a tájékoztatást és segítséget megadni, amely kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges. E körben köteles különösen a szerződés tárgyára vonatkozó iratot a közvetítő rendelkezésére bocsátani.

(2) A megbízó köteles a közvetítőt késedelem nélkül értesíteni, ha lényegesen kisebb mennyiségben képes vagy kíván szerződést kötni annál, mint amire a közvetítő számíthatott.

(3) A megbízó köteles a közvetítőt késedelem nélkül értesíteni a közvetítő által közvetített szerződés elfogadásáról vagy elutasításáról, és a megkötött szerződés teljesítésének elmaradásáról.

(4) A feleknek az (1)-(3) bekezdés rendelkezéseitől való eltérése semmis.

6:296. § [A szerződés időtartama]

A határozott időre kötött szerződés határozatlan időtartamúvá alakul át, ha a határozott idő lejártá után a szerződéses szolgáltatások teljesítését a felek továbbra is folytatják.

6:297. § [A szerződés felmondása]

(1) A határozatlan időtartamra kötött közvetítói szerződést bármelyik fél a naptári hónap utolsó napjára felmondhatja. A felmondási idő a szerződés első évében egy hónap, a szerződés második évében két hónap, a harmadik és az azt követő években három hónap. Ennél rövidebb felmondási idő kikötése semmis.

(2) Ha a felek az (1) bekezdésben foglaltaknál hosszabb felmondási időben állapodnak meg, a megbízóra irányadó felmondási idő nem lehet rövidebb, mint a közvetítőre irányadó felmondási idő. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

(3) Ha a határozott időtartamra kötött szerződés határozatlan időtartamúvá alakul át, a felmondási idő számítása szempontjából a szerződés teljes időtartamát figyelembe kell venni.

6:298. § [A közvetítő kártalanítása]

(1) A közvetítői szerződés megszűnése esetén a közvetítőnek a megbízótól kártalanítás jár, ha a kártalanítás a szerződéssel összefüggő valamennyi körülményre tekintettel méltányos, figyelemmel arra, hogy a közvetítő a szerződés megszűnése következtében elveszíti az olyan jutalékhoz való jogát, amely őt a szerződés fennmaradása esetén az adott üzletfelekkel kötött, vagy jövőben kötendő üzletek után megilletné, feltéve, hogy

a) a közvetítő a megbízónak üzleti kapcsolatok kialakításával új ügyfeleket szerzett, vagy meglévő üzleti kapcsolatokat – legalább egy új ügyfél megnyerésének megfelelő mértékben – bővített, ha az üzleti kapcsolatokból a megbízó a szerződés megszűnése után is jelentős előnyre tesz szert; vagy

b) a tartós jogviszony létrehozására irányuló megbízást teljesítette, de a közvetítői szerződés megszűnése következtében folytatólagos díjazástól esik el.

(2) A kártalanítás összege nem haladhatja meg a közvetítő által a szerződés megszűnését megelőző öt évben kapott díjazás átlagából számított egyévi összeget, öt évnél rövidebb közvetítői szerződés esetén a szerződés időtartama alatt kapott díj átlagából számított egyévi összeget.

(3) A kártalanítási igény egyéves jogvesztő határidőn belül érvényesíthető.

(4) A kártalanítás nem érinti a közvetítőt megillető kártérítési igényt és a közvetítőnek a szerződés megszűnését követő gazdasági tevékenysége gyakorlásában korlátozó megállapodásért járó díjigényt.

6:299. § [A kártalanítás kizártsága]

Nem jár kártalanítás a közvetítőnek, ha

a) a szerződést a közvetítő mondta fel, kivéve, ha azt a megbízó ellenőrzési körében beállt olyan körülmény alapozta meg, vagy a közvetítő olyan életkora vagy egészségi állapota indokolta, amelynek folytán a közvetítőtől a tevékenységének folytatása már nem volt elvárható; vagy

b) ha a megbízóval kötött szerződés alapján a közvetítő a szerződésben meghatározott jogait és kötelezettségeit másra ruházza.

6:300. § [A kártalanítási szabályok eltérést nem engedő jellege a közvetítő javára]

Semmis a feleknek a szerződés megszűnése előtt kötött olyan megállapodása, amely a közvetítő kártalanítására vonatkozó rendelkezésektől a közvetítő hátrányára eltér.

6:301. § [A szerződés megszűnését követő versenykorlátozás]

(1) A szerződés megszűnését követően a közvetítőt a gazdasági tevékenysége gyakorlásában korlátozó megállapodást írásba kell foglalni.

(2) A közvetítőt gazdasági tevékenysége gyakorlásában korlátozó megállapodás legfeljebb a szerződés megszűnésétől számított két évre köthető ki; a két évet meghaladó korlátozó kikötés semmis.

(3) Semmis a közvetítőt gazdasági tevékenysége gyakorlásában korlátozó megállapodás annyiban, amennyiben eltér a közvetítői szerződésben meghatározott földrajzi területtől, ügyfélkörtől és áruajtától.

XLII. Fejezet

A szállítványozási szerződés

6:302. § [Szállítványozási szerződés]

Szállítványozási szerződés alapján a szállítványozó a saját nevében a megbízó javára küldemény továbbításával összefüggő szerződések megkötésére és jognyilatkozatok megtételére, a megbízó díj fizetésére köteles.

6:303. § [Igényérvényesítés]

A szállítványozó a megbízó igényeit a fuvarozóval és más, a szállítványozó által igénybevett közreműködőkkel szemben, a megbízó utasítása esetén a megbízó költségére és veszélyére köteles érvényesíteni. A szállítványozó utasítás nélkül is köteles a megbízó jogainak megóvásához szükséges nyilatkozatokat megtenni.

6:304. § [Önszerződés]

A szállítványozó a fuvarozást maga is elláthatja.

6:305. § [Jutalék]

A szállítványozót illeti az az utólagos fuvardíjkezdvezmény vagy üzletszerzési jutalék, amelyet a továbbított küldemények után a fuvarozó neki juttat.

6:306. § [Elévülés]

A szállítványozási szerződésből fakadó igények – a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével – egy év alatt évülnek el.

6:307. § [A szállítványozó felelőssége]

(1) A szállítványozó felelősségére a fuvarozó felelősségére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, ha

- a) a küldeményt mások küldeményeivel együtt, azonos fuvarozási eszközzel továbbította, és a kár ezen okból keletkezett;
- b) a birtokában levő küldemény elvesz vagy károsodik.

(2) Ha a megbízó külföldi, a szállítványozó által fizetendő kártérítés mértéke nem lehet magasabb, mint a megbízó államának joga szerint fizethető legmagasabb kártérítési összeg.

6:308. § [A megbízó felelőssége]

(1) A megbízó felel azért a kárért, amely az utasításból, a küldemény elégtelen csomagolásából, jelöléséből vagy a megbízó által adott adatok, okmányok, információk hiányosságából, pontatlanságából, hiányából származik.

(2) Harmadik személy követelésének veszélye esetén a szállítványozó megfelelő biztosítékot követelhet a megbízótól. Ha a megbízó nem ad megfelelő biztosítékot, a szállítványozó a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

6:309. § [A bizomány és a fuvarozás szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a szállítványozó és a megbízó jogviszonyára a bizományi szerződés, a küldeménnyel kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségre, a küldemény kezelésére, megóvására, továbbítására, a szállítványozót megillető zálogjogra, továbbá a fuvarozási szerződésből fakadó követelések elévülésére a fuvarozási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLIII. Fejezet

A bizalmi vagyonkezelési szerződés

6:310. § [Bizalmi vagyonkezelési szerződés]

(1) Bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő a vagyonrendelő által tulajdonába adott dolgok, ráruházott jogok és követelések (a továbbiakban: kezelt vagyon) saját nevében a kedvezményezett javára történő kezelésére, a vagyonrendelő díj fizetésére köteles.

(2) A szerződést írásba kell foglalni.

6:311. § [A kedvezményezett meghatározása]

(1) A vagyonrendelő határozza meg a kedvezményezettet és a kedvezményezetti jogosultság keletkezésének és megszűnésének feltételeit. A kedvezményezett a kedvezményezettek körére való utalással is meghatározható.

(2) A vagyonrendelő rendelkezhet úgy, hogy meghatározott körülmények bekövetkezése esetén vagy meghatározott idő elteltével a kezelt vagyon részben vagy egészben rá, jogutódaira vagy meghatározott harmadik személyre száll.

(3) Ha a szerződés feljogosítja a vagyonkezelőt a kedvezményezett személyének kijelölésére, a vagyonkezelő jogosult a kedvezményezett részesedésének meghatározására.

(4) A vagyonkezelő kizárólagos kedvezményezetté nevezése semmis.

6:312. § [A vagyonelkülönítés]

(1) A kezelt vagyon a vagyonkezelő saját vagyonától és az általa kezelt egyéb vagyonoktól elkülönült vagyont képez, amelyet a vagyonkezelő köteles külön nyilvántartani. A felek ettől eltérő rendelkezése semmis.

(2) A vagyonkezelő által a saját vagyonától és az általa kezelt egyéb vagyonoktól elkülönülten, kezelt vagyontként nyilvántartott vagyontárgyakat az ellenkező bizonyításáig a kezelt vagyon körébe tartozónak kell tekinteni.

(3) A kezelt vagyon részét képezik a kezelt vagyontárgy helyébe lépő vagyontárgy, biztosítási összeg, kártérítés vagy más érték, továbbá mindezek hasznai, akkor is, ha nem szerepelnek a nyilvántartásban.

(4) A vagyonkezelő által a kezelt vagyon részeként nyilvántartásba nem vett vagyontárgyakat az ellenkező bizonyításáig a vagyonkezelő saját személyes vagyonába tartozónak kell tekinteni.

6:313. § [A kezelt vagyon védettsége]

(1) A kezelt vagyon tárgyaira a vagyonkezelő házastársa, bejegyzett élettársa, élettársa, továbbá személyes hitelezői és a vagyonkezelő által kezelt más vagyonok hitelezői nem támaszthatnak igényt. A kezelt vagyon nem része a vagyonkezelő hagyatékának.

(2) A vagyonkezelő házastársával, bejegyzett élettársával, élettársával, továbbá személyes hitelezőivel és az általa kezelt más vagyonok hitelezőivel szemben a kedvezményezett és a vagyonrendelő is felléphetnek, kérve a kezelt vagyon elkülönítését.

6:314. § [A kedvezményezett és hitelezőinek igénye]

(1) A kedvezményezett a szerződés szerint igényelheti a vagyonkezelőtől a kezelt vagyon és annak hasznai kiadását.

(2) A kedvezményezett hitelezői attól kezdve támaszthatnak igényt a kedvezményezett vagyontárgyaira, amikor e vagyontárgyaknak vagy azok hasznainak a kedvezményezett részére való kiadása esedékessé vált.

6:315. § [Ellenőrzési jog]

A vagyonrendelő és a kedvezményezett ellenőrizheti a vagyonkezelőnek a vagyonkezelés körébe eső tevékenységét. Az ellenőrzéssel járó költségek a vagyonrendelőt, illetve a kedvezményezettet terhelik.

6:316. § [Utasítási jog hiánya]

A vagyonkezelőt a vagyonrendelő és a kedvezményezett nem utasíthatja; az e tilalomba ütköző utasítás semmis.

6:317. § [A vagyonkezelővel szembeni fokozott követelmény]

(1) A vagyonkezelő a jogviszony bizalmi jellegéből fakadó fokozott követelményeknek megfelelően, a kedvezményezett érdekeinek elsődleges figyelembe vétele mellett köteles eljárni.

(2) A vagyonkezelő a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint köteles a kezelt vagyont az előre láthatóan fenyegető kockázatokkal szemben megóvni.

6:318. § [A vagyonkezelő rendelkezési joga]

(1) A vagyon kezelése magában foglalja a vagyonkezelőre átruházott tulajdonjogból, más jogokból és követelésekből fakadó jogosultságok gyakorlását és az azokból fakadó kötelezettségek teljesítését.

(2) A vagyonkezelő a szerződésben foglalt feltételek szerint és korlátok között rendelkezhet a kezelt vagyonba tartozó vagyontárgyakkal.

(3) Ha a vagyonkezelő a (2) bekezdésben foglalt kötelezettségét megsérti és jogosulatlanul ruház át harmadik személyre a kezelt vagyonhoz tartozó vagyontárgyat, a vagyonrendelő és a kedvezményezett jogosult azt a kezelt vagyon számára visszakövetelni, ha a harmadik személy nem volt jóhiszemű vagy nem visszterhesen szerzett. Ezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni a kezelt vagyontárgy jogosulatlan megterhelése esetén.

6:319. § [Titoktartási kötelezettség]

(1) A vagyonkezelő köteles titokban tartani minden olyan tényt, tájékoztatást és egyéb adatot, amelyről vagyonkezelői megbízatása keretében vagy annak kapcsán szerzett tudomást. E kötelezettsége független a vagyonkezelői jogviszony létrejöttétől, és fennmarad a bizalmi vagyonkezelési megbízatás megszűnése után is.

(2) A titoktartási kötelezettség alól a vagyonrendelő és jogutódja felmentést adhat.

6:320. § [Tájékoztatási és számadási kötelezettség]

(1) A vagyonkezelő a vagyonrendelő vagy a kedvezményezett kérésére köteles tájékoztatást adni a kezelt vagyonról. A tájékoztatásnak ki kell terjednie különösen a kezelt vagyon tényleges és várható gyarapodására, a kezelt vagyonba tartozó vagyoni elemekre, azok értékére, továbbá a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekre.

(2) A vagyonkezelő kérésre köteles a vagyonkezelésről számot adni, és a kezelt vagyonnal a vagyonrendelő, illetve a kedvezményezett felé elszámolni.

(3) A tájékoztatási és a számadási kötelezettség teljesítésével kapcsolatos költségek a vagyonrendelőt, illetve a kedvezményezettet terhelik.

6:321. § [A vagyongazdálkodó felelőssége a vagyongazdálkodóval és a kedvezményezettrel szemben]

(1) A vagyongazdálkodó kötelezettségeinek megszegéséért a szerződésszegésért való kártérítési felelősség általános szabályai szerint felel a vagyongazdálkodóval, illetve a kedvezményezettrel szemben.

(2) Ha a vagyongazdálkodó feladatát ellenszolgáltatás nélkül látja el, felelősségére az ingyenes szerződések megszegéséért való kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni.

(3) A vagyongazdálkodó és a kedvezményezett követelheti annak a vagyoni előnynek a kezelt vagyon részeként való kezelését, amelyhez a vagyongazdálkodó a vagyongazdálkodásból fakadó kötelezettségeinek megsértésével jut.

6:322. § [A vagyongazdálkodó költség- és díjigénye]

(1) Ha a vagyongazdálkodó feladatát ingyenesen látja el, a vagyongazdálkodással járó szokásos költségei megtérítését is igényelheti.

(2) A vagyongazdálkodó a díjának és indokolt költségeinek megfizetésére vonatkozó, továbbá a vagyongazdálkodási jogviszonyból fakadó egyéb követelését a kezelt vagyonból közvetlenül kielégítheti.

6:323. § [A vagyongazdálkodó felelőssége harmadik személyekkel szemben a vállalt kötelezettségeikért]

(1) A vagyongazdálkodó a kezelt vagyonnal felel a vállalt kötelezettségek teljesítéséért.

(2) A vagyongazdálkodó saját vagyonával korlátlanul felel a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekből eredő követelések teljesítéséért, ha azok a kezelt vagyonból nem elégíthetők ki, és a másik fél nem tudta és nem is kellett hogy tudja, hogy a vagyongazdálkodó kötelezettségvállalása túlterjed a kezelt vagyon keretein.

6:324. § [Több vagyongazdálkodó]

(1) Ha a vagyongazdálkodó több vagyongazdálkodót jelöl ki, a vagyongazdálkodók együttesen járnak el és közösen döntenek.

(2) Ha a vagyongazdálkodóknak kötelezettségvállalásaikért saját vagyonukkal is helyt kell állniuk, közös döntéseikért harmadik személyekkel szemben egyetemlegesen felelnek.

(3) A bizalmi vagyongazdálkodásból fakadó kötelezettségek megsértéséért több vagyongazdálkodó a vagyongazdálkodóval és a kedvezményezettrel szemben egyetemlegesen felel.

6:325. § [Változás a felek személyében]

(1) A vagyongazdálkodó a vagyongazdálkodót a megbízatásból másik vagyongazdálkodó egyidejű kijelölése mellett bármikor visszahívhatja.

(2) Ha a vagyongazdálkodó meghal vagy jogutód nélkül megszűnik, és a kezelt vagyonnak nincs másik vagyongazdálkodója, a vagyongazdálkodót a megbízatásból a kedvezményezett kérelmére – a bíróság másik vagyongazdálkodó egyidejű kijelölése mellett visszahívhatja, illeti ha a vagyongazdálkodó súlyosan megszegte a szerződést.

(3) Több kedvezményezett ezt a jogot együttesen gyakorolhatja, azzal, hogy bármelyikük kérelmére a bíróság határoz a vagyongazdálkodói megbízatás megszűnéséről és új vagyongazdálkodó kijelöléséről. A bíróság nem jelölheti ki vagyongazdálkodónak azt a személyt, aki ellen valamennyi kedvezményezett tiltakozik.

6:326. § [A bizalmi vagyongazdálkodás megszűnése]

(1) A bizalmi vagyongazdálkodás megszűnik, ha

a) a kezelt vagyon elfogy;

b) a vagyonkezelő a vagyonkezelést felmondja, a felmondást követő három hónap elteltével;

c) a kezelt vagyonnak három hónapot meghaladó ideig nincs vagyonkezelője;

d) a vagyonrendelő volt az egyetlen kedvezményezett, az ő halála esetén.

(2) A vagyonkezelő a felmondásnál is a kedvezményezett érdekeinek elsődleges figyelembe vétele mellett köteles eljárni.

(3) A határozatlan időtartamra vagy az ötven évnél hosszabb határozott időtartamra létesített bizalmi vagyonkezelési jogviszony ötven év elteltével megszűnik. Az ettől eltérő kikötés semmis.

(4) A bizalmi vagyonkezelés nem szűnik meg azzal, hogy a vagyonrendelő a vagyonkezelő jogutódjává válik.

(5) A bizalmi vagyonkezelés nem szűnik meg a vagyonrendelő, a vagyonkezelő vagy a kedvezményezett halálával vagy megszűnésével.

6:327. § [Elszámolási kötelezettség]

(1) A bizalmi vagyonkezelés megszűnése esetén a vagyonkezelőt a kezelt vagyonnal kapcsolatos elszámolási és tájékoztatási kötelezettség továbbra is a bizalmi vagyonkezelés fennállása alatti tartalommal terheli.

(2) Ha a bizalmi vagyonkezelés megszűnése a kezelt vagyont veszélyezteti, a vagyonkezelő az elszámolásig köteles megtenni a bizalmi vagyonkezelés tartalma szerint szükséges intézkedéseket.

6:328. § [A kezelt vagyon kiadása]

(1) A vagyonkezelő a vagyonkezelői megbízatásának megszűnésével köteles a kezelt vagyont a vagyonrendelő által kijelölt további vagy új vagyonkezelőnek, ilyen hiányában a vagyonrendelőnek kiadni.

(2) Ha a vagyonkezelő jogutód nélkül szűnik meg, a kezelt vagyon a vagyonkezelő megszűnésével átszáll a vagyonrendelő által kijelölt további vagy új vagyonkezelőre, ilyen hiányában a vagyonkezelő megszűnésével visszaszáll a vagyonrendelőre.

(3) A kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségek a kezelt vagyon részeként háramlanak a további vagy új vagyonkezelőre, ilyen hiányában a vagyonrendelőre.

(4) Több vagyonrendelő esetén a vagyonrendelők a kezelt vagyonhoz való hozzájárulás arányában válnak a visszaháramlott vagyon jogosultjává, és ugyanilyen arányban terhelik őket a kezelt vagyon részeként visszaháramlott kötelezettségek; a kezelt vagyon hitelezőivel szemben helytállási kötelezettségük egyetemleges.

(5) Ha a vagyon kiadásáról a szerződés a vagyonkezelői tisztségben való jogutódlás formájában rendelkezik, a jogoknak és kötelezettségeknek a jogutód vagyonkezelőre való átszállására az (1)-(4) bekezdésben foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6:329. § [Bizalmi vagyonkezelés létesítése egyoldalú jogügylettel]

(1) Ha a vagyonrendelő és a vagyonkezelő személye megegyezik, a bizalmi vagyonkezelés a vagyonrendelő közokiratba foglalt visszavonhatatlan egyoldalú nyilatkozatával jön létre.

(2) Végrendelettel alapított vagyonkezelési jogviszony azzal jön létre, hogy a vagyonkezelővé való kijelölést a vagyonkezelő a végrendeletben meghatározott tartalommal elfogadja.

(3) Az egyoldalú jogügylettel létesített bizalmi vagyonkezelési jogviszonyokra a bizalmi vagyonkezelési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:330. § [A megbízás szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a bizalmi vagyonkezelésre a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XVII. Cím

A használati szerződések

XLIV. Fejezet

A bérleti szerződés

1. Általános szabályok

6:331. § [Bérleti szerződés]

(1) Bérleti szerződés alapján a bérbeadó meghatározott dolog időleges használatának átengedésére, a bérlő a dolog átvételére és bérleti díj fizetésére köteles.

(2) A jogok időleges gyakorlásának más személy részére történő átengedésére a dologbérlet szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:332. § [A bérbeadó szavatossága]

(1) A bérbeadó szavatol azért, hogy a bérelt dolog a bérlet egész tartama alatt szerződésszerű használatra alkalmas, és megfelel a szerződés előírásainak. Erre a szavatosságra a hibás teljesítés miatti szavatosság szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlőt az elállás helyett az azonnali hatályú felmondás joga illeti meg, kicserélést pedig nem követelhet.

(2) A bérbeadó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a bérelt dologra vonatkozóan olyan joga, amely a bérlőt a használatban korlátozza vagy megakadályozza. Erre a kötelezettségre a jogszavatosság szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a bérlő elállás helyett a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

(3) Ha lakás vagy emberi tartózkodás céljára szolgáló más helyiség olyan állapotban van, hogy használata az egészséget veszélyezteti, a bérlő a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja akkor is, ha erről a tényről a szerződés megkötésekor vagy a dolog birtokba vételének időpontjában tudott vagy tudnia kellett. Erről a jogról a bérlő érvényesen nem mondhat le.

6:333. § [A dolog használata]

(1) A bérlő a dolgot rendeltetésének és a szerződésnek megfelelően használhatja.

(2) A bérbeadó a bérlő szükségtelen háborítása nélkül jogosult ellenőrizni a használatot.

(3) Ha a bérlő a bérbeadó felhívása ellenére folytatja a nem rendeltetészerű vagy a szerződésnek egyébként nem megfelelő használatot, a bérbeadó azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést.

(4) Ha a bérlő a dolgot jogosulatlanul alakította át, a bérbeadó felhívására köteles az eredeti állapotot helyreállítani.

6:334. § [A használat átengedése harmadik személy részére]

(1) A bérelt dolgot a bérlő a bérbeadó hozzájárulásával jogosult albérletbe vagy harmadik személy használatába adni.

(2) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó hozzájárulásával adta albérletbe vagy más használatába, az albérló és a használó magatartásáért úgy felel, mintha a dolgot maga használta volna.

(3) Ha a bérlő a dolgot a bérbeadó hozzájárulása nélkül adja albérletbe vagy engedi át másnak használatra, azokért a károkért is felel, amelyek e nélkül nem következtek volna be.

6:335. § [Költségviselés]

(1) A dolog fenntartásával járó kisebb költségeket a bérlő, a többi költséget és a dologgal kapcsolatos terheket a bérbeadó viseli.

(2) A bérlő köteles a bérbeadót értesíteni, ha a dolgot károsodás veszélye fenyegeti vagy a bérbeadót terhelő munkálatok elvégzésének szükségessége merül fel.

(3) A bérbeadó jogosult arra, hogy az őt terhelő munkákat elvégezze, és a dolgot fenyegető károk elhárításához szükséges intézkedéseket tegye.

(4) A bérlő a bérbeadót terhelő munkálatokat a bérbeadó helyett és költségére elvégezheti, ha azokat a bérbeadó nem végzi el.

6:336. § [A bérleti díj]

(1) A bérlő a bérleti díjat havonta előre köteles megfizetni. Ha a bérleti szerződés egy hónapnál rövidebb időre jön létre, a bérleti díj a szerződés megkötésekor esedékes.

(2) Arra az időre, amely alatt a bérlő a dolgot a saját érdekkörén kívül felmerült okból nem használhatja, bérleti díj nem jár.

(3) A bérleti díj vagy a bérlőt terhelő költségek és terhek megfizetésének elmulasztása esetén a bérbeadó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani, ha a bérlőt megfelelő határidő tűzésével és a következményekre való figyelmeztetéssel a fizetésre felszólította, és a bérlő e határidő elteltéig sem fizetett.

6:337. § [Törvényes zálogjog]

(1) Ingatlan bérbeadóját zálogjog illeti a bérleti díj és a költségek erejéig a bérlőnek a bérlemény területén levő vagyontárgyain.

(2) A bérbeadó mindaddig, amíg zálogjoga fennáll, megakadályozhatja a zálogjoggal terhelt vagyontárgyak elszállítását.

(3) Ha a bérlő kifogásolja a zálogjog fennállását, terjedelmét vagy azt, hogy a bérbeadó a követelésére teljes fedezetet nyújtó vagyontárgyakon felül más vagyontárgyak elszállítását is megakadályozta, a bérbeadó nyolc napon belül köteles zálogjogát bírósági úton érvényesíteni. Ha ezt elmulasztja, zálogjoga megszűnik.

(4) Ha a bérlő a zálogjoggal terhelt dolgot a bérbeadó engedélye nélkül elszállítja, és más megfelelő biztosítékot nem nyújt, a bérbeadó követelheti a dolognak a bérlő költségén való visszaszállítását. A dolog visszaszállításával a zálogjog feléled.

6:338. § [A határozott idejű bérlet megszűnése és a dolog elpusztulása]

(1) Ha a határozott időre kötött bérleti szerződésben megállapított idő eltelté után a bérlő a dolgot tovább használja, és ez ellen a bérbeadó a szerződésben megállapított idő elteltétől számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül nem tiltakozik, a határozott időre kötött szerződés határozatlan időtartamúvá alakul át.

(2) Megszűnik a szerződés, ha a dolog elpusztul.

6:339. § [A bérleti jogviszony megszüntetése rendes felmondással]

(1) A határozatlan időre kötött szerződést bármelyik fél rendes felmondással felmondhatja

a) napi bérleti díj kikötése esetén bármikor, egyik napról a másikra;

- b) heti bérleti díj kikötése esetén a hét végére, legkésőbb a hét első napján;
  - c) havi bérleti díj kikötése esetén a hónap végére, legkésőbb a hónap tizenötödik napjáig;
  - d) hosszabb időszakra kikötött bérleti díj esetén a szerződésben meghatározott időszak végére, legkésőbb az azt megelőző harmincadik napig;
  - e) a törvényes felmondási idő betartásával idő előtt gyakorolható felmondási jog esetén a hónap végére, legkésőbb a hónap tizenötödik napjáig.
- (2) Ha a felmondás nem az (1) bekezdésben meghatározott határidő betartásával történik, a bérleti jogviszonyt a felmondás közlését követő bérleti időszak végére felmondottnak kell tekinteni.
- (3) A bérlő örökösei a határozott időre kötött bérleti szerződést harminc napon belül rendes felmondással felmondhatják. A felmondási időt
- a) ha hagyatéki eljárásra nem került sor, az örökhagyó halálától;
  - b) hagyatéki eljárás esetén a teljes hatályú hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésének napjától;
  - c) öröklési per esetén a bírósági ítélet jogerőre emelkedésének napjától
- kell számítani.

6:340. § [A bérelt dolog átruházása]

- (1) A bérlő köteles megengedni, hogy aki a dolgot meg kívánja venni, azt a bérlő szükségtelen háborítása nélkül megtekinthesse.
- (2) Ha a bérbeadó a bérleti szerződés megkötését követően a bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza, a tulajdonos személyében bekövetkezett változással a bérleti szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek tekintetében az új tulajdonos lép a bérbeadó helyébe. A bérbeadó és az új tulajdonos a bérlővel szemben egyetemlegesen kötelesek helytállni a bérbeadót a bérleti szerződés alapján terhelő kötelezettségek teljesítéséért.
- (3) A bérbe adott dolog új tulajdonosa a határozott időre kötött bérletet felmondhatja, ha őt a bérlő a bérleti viszony fennállása vagy lényeges feltételei tekintetében megtévesztette.

6:341. § [A felek jogai és kötelezettségei bérlet megszűnésének kapcsán]

- (1) A bérlő a bérlet megszűnése előtt köteles megengedni, hogy az, aki a dolgot bérbe kívánja venni, azt megfelelő időben és módon megtekinthesse.
- (2) A bérlet megszűnése után a bérlő köteles a dolgot a bérbeadónak visszaadni; a bérbeadóval szemben fennálló, a bérleti jogviszonyból keletkezett követeléseinek kiegyenlítéséig azonban a dolgot annak használata nélkül visszatarthatja.
- (3) Ha a bérlő a dolgot jogosulatlanul tartja vissza, a visszatartás idejére a szerződés alapján kikötött bérleti díjat köteles megfizetni, ezt meghaladóan pedig minden olyan kárért felel, amely e nélkül nem következett volna be.
- (4) A bérlő mindazt, amit a saját költségén a dologra felszerelt, a dolog épségének sérelme nélkül leszerelheti.

2. A lakásbérleti szerződés

6:342. § [Lakásbérleti szerződés]

Ha a szerződés tárgya lakás céljára szolgáló ingatlan, a bérleti szerződésre vonatkozó rendelkezéseket az alábbi eltérésekkel kell alkalmazni.

6:343. § [A bérleti díj biztosítéka]

Ha a felek megállapodása alapján a bérlő a bérleti szerződésből fakadó kötelezettségeinek biztosítékaul a bérbeadó részére meghatározott pénzüsszeget köteles fizetni, és ez az összeg meghaladja a havi bérleti díj háromszorosát, a túlzott mértékű biztosítékot a bérlő kérelmére a bíróság mérsékelheti.

6:344. § [A bérbeadó karbantartási kötelezettsége]

A bérbeadó a karbantartási kötelezettségét

a) életveszélyt okozó, az épület állagát veszélyeztető, továbbá a lakás vagy a szomszédos lakás rendeltetésszerű használatát lényegesen akadályozó hibák esetén késedelem nélkül;

b) egyéb esetben az épület karbantartásával vagy felújításával egyidejűleg köteles teljesíteni.

6:345. § [A bérlő elviteli joga]

(1) A bérlő nem gyakorolhatja az elviteli jogát, ha a bérbeadó az elviteli jog megváltása fejében megfelelő kártalanítást ajánl fel, és az a bérlő lényeges jogi érdekét nem sérti.

(2) A bérlőt megillető elviteli jogot a felek a szerződésben az ezzel járó hátrány megfelelő kiegyenlítése mellett zárhatják ki vagy korlátozhatják. Ezt a szabályt kell alkalmazni a megtérítési igény kizárására vagy korlátozására is.

6:346. § [A bérlő tűrési kötelezettsége]

(1) A bérlő köteles tűrni, hogy a bérbeadó a lakás állagának megóvásához szükséges munkálatokat elvégezze.

(2) A lakás korszerűsítéséhez szükséges munkálatok elvégzésének tűrésére a bérlő nem köteles, kivéve, ha azok – az elvégzendő munkára, az építészeti következményekre és a bérlő várható kiadásaira tekintettel – a lakás használatát jelentősen nem korlátozzák.

(3) A bérbeadó a bérlőt a (2) bekezdés szerinti munkálatok megkezdése előtt megfelelő időben köteles a tervezett munkálatokról és azok várható időtartamáról írásban tájékoztatni. A bérlő a bérleti szerződést az értesítés kézhezvételét követő hónap utolsó napjáig rendkívüli felmondással felmondhatja.

6:347. § [Rendes felmondás]

(1) A határozatlan időre kötött szerződést bármelyik fél a hónap tizenötödik napjáig a következő hónap végére mondhatja fel.

(2) Ha a felmondás nem az (1) bekezdésben meghatározott határidő betartásával történik, a bérleti jogviszonyt – ha a felek eltérően nem állapodnak meg – a felmondás közlését követő második hónap végére felmondottnak kell tekinteni.

6:348. § [Rendkívüli felmondás]

(1) A lakásbérleti jogviszonyt a bérbeadó a bérlő előzetes felszólítását követően, legalább tizenöt napos felmondási idővel, a felmondást követő hónap utolsó napjára felmondhatja, ha a bérlő vagy a vele együttlakó személy a bérbeadóval vagy a szomszédokkal szemben az együttélés követelményeivel kirívóan ellentétes magatartást tanúsít; vagy a lakást vagy a közös használatra szolgáló területet nem rendeltetésszerűen használja.

(2) A felmondást nem kell előzetes felszólításnak megelőznie, ha a kifogásolt magatartás olyan súlyos, hogy a bérbeadótól a szerződés fenntartását nem lehet elvárni. A felmondást a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül kell közölni.

XLV. Fejezet

A haszonbérleti szerződés

6:349. § [Haszonbérleti szerződés]

(1) Haszonbérleti szerződés alapján a haszonbérlo hasznot hajtó dolog időleges használatára vagy hasznot hajtó jog gyakorlására és hasznainak szedésére jogosult, és köteles ennek fejében haszonbért fizetni.

(2) A haszonbérleti szerződést írásba kell foglalni.

6:350. § [A rendes gazdálkodás követelményeinek érvényesítése]

(1) A haszonbérlo a dolog hasznainak szedésére a rendes gazdálkodás szabályainak megfelelően jogosult.

(2) Termőföld haszonbérloje köteles a földet rendeltetésének megfelelően megművelni, és ennek során gondoskodni arról, hogy a föld termőképessége fennmaradjon.

6:351. § [Költségviselési szabályok]

(1) A haszonbérlet tárgyát képező dolog fenntartásához szükséges felújítás és javítás, továbbá a dologgal kapcsolatos terhek viselése a haszonbérlo t terheli.

(2) A rendkívüli felújítás és javítás a haszonbérbeadó t terheli.

6:352. § [A haszonbér megfizetése]

(1) A haszonbért időszakonként utólag kell megfizetni.

(2) A haszonbérlo arra az évre, amelyben elemi csapás vagy más rendkívüli esemény miatt az átlagos termés kétharmada sem termett meg, méltányos haszonbérmérséklést vagy haszonbér-elengedést igényelhet. Erre irányuló igényét köteles még a termés betakarítása előtt a haszonbérbeadóval közölni.

(3) A mérsékelt vagy elengedett haszonbér utólag nem követelhető.

6:353. § [A haszonbérbeadó zálogjoga]

(1) A haszonbérbeadó t a hátralékos haszonbér erejéig a dolog hasznain és a haszonbérlo nek a haszonbérelt területen levő dolgain zálogjog illeti meg.

(2) A haszonbérbeadó t az (1) bekezdésben foglaltak szerint megillető zálogjogra az ingatlan bérbeadó ját megillető zálogjog szabályait kell alkalmazni.

6:354. § [A haszonbérlet felmondása]

(1) A határozatlan időre kötött mezőgazdasági haszonbérleti szerződést hat hónapos felmondással a gazdasági év végére lehet megszüntetni. Más dolog vagy jog haszonbérlete esetén a felmondási időre a bérleti szerződés felmondására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) A haszonbérbeadó azonnali hatállyal felmondhatja a haszonbérletet akkor is, ha a haszonbérlo felhívás ellenére sem műveli meg a termőföldet, vagy olyan gazdálkodást folytat, amely súlyosan veszélyezteti a termelés eredményességét, a termőföld termőképességét, az állatállományt vagy a felszerelést.

(3) A haszonbérlo örökösei a mezőgazdasági haszonbérletet harminc napon belül a gazdasági év végére akkor is felmondhatják, ha az örökhagyó a gazdasági év végét megelőző hat hónapon belül halt meg. A felmondási időt

a) ha hagyatéki eljárásra nem került sor, az örökhagyó halálától;

b) hagyatéki eljárás esetén a teljes hatályú hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésének napjától;

c) öröklési per esetén a bírósági ítélet jogerőre emelkedésének napjától

kell számítani.

6:355. § [Dolog visszaadása mezőgazdasági haszonbérlet esetén]

A mezőgazdasági haszonbérlet megszűntével a termőföldet és a többi haszonbérelt dolgot olyan állapotban kell visszaadni, hogy a termelést folytatni lehessen.

6:356. § [A bérlet szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a haszonbérletre a bérleti szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

XLVI. Fejezet

A haszonkölcsön-szerződés

6:357. § [Haszonkölcsön-szerződés]

(1) Haszonkölcsön-szerződés alapján a kölcsönadó meghatározott dolog időleges használatának ingyenes átengedésére, a kölcsönvevő a dolog átvételére köteles.

(2) A szerződés teljesítését a kölcsönadó megtagadhatja, ha bizonyítja, hogy a szerződés megkötése után a saját vagy a kölcsönvevő körülményeiben vagy a kölcsönvevőhöz fűződő viszonyában olyan lényeges változás állott be, hogy a szerződés teljesítése tőle nem várható el. Megtagadhatja a kölcsönadó a szerződés teljesítését akkor is, ha a szerződés megkötése után olyan körülmények következtek be, amelyek miatt azonnali hatályú felmondásnak van helye.

6:358. § [A haszonkölcsönbe adott dolog használata, hasznainak szedése]

(1) A kölcsönvevő a dolgot rendeltetésének megfelelően használhatja. Felelős minden olyan kárért, amely a nem rendeltetésszerű vagy a nem szerződésszerű használat következménye.

(2) A kölcsönvevő a dolgot a kölcsönadó engedélye nélkül harmadik személy használatába nem adhatja. E rendelkezés megszegése esetén azokért a károkért is felelős, amelyek e nélkül nem következtek volna be.

(3) A dolog haszna a kölcsönadót illeti.

(4) A kölcsönvevőt terhelik a dolog fenntartásának költségei, a dologra fordított egyéb költségeit a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint követelheti.

6:359. § [A haszonkölcsön megszűnte]

(1) A haszonkölcsön megszűnik

a) a dolog visszaadásával;

b) a kölcsönvevő halálával.

(2) A határozatlan időre kötött haszonkölcsön-szerződést a kölcsönadó tizenöt napra felmondhatja. A kölcsönadó halála esetén örököse a felmondás jogát akkor is gyakorolhatja, ha felmondásnak egyébként nem volna helye.

(3) A kölcsönvevő a dolog visszaadását bármikor felajánlhatja; a kölcsönadó a dolog visszavételét alapos ok nélkül nem tagadhatja meg.

(4) A kölcsönadó azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést, ha

a) a haszonkölcsön meghatározott célja lehetetlenné vált;

b) a kölcsönvevő a dolgot rongálja, nem rendeltetésszerűen vagy nem szerződésszerűen használja, engedély nélkül harmadik személy használatába adja, vagy egyébként fennáll a veszély, hogy a dolgot a kölcsönvevő nem fogja épségben visszaadni;

c) a felek között a viszony a kölcsönvevő magatartása következtében megromlott;

d) a szerződéskötéskor nem ismert oknál fogva a kölcsönadónak szüksége van a dologra.

XVIII. Cím

Letéti szerződések

XLVII. Fejezet

A letéti szerződés közös szabályai

6:360. § [Letéti szerződés]

Letéti szerződés alapján a letéteményes a szerződésben meghatározott ingó dolog megőrzésére és annak a szerződés megszűnésekor történő visszaadására, a letévő díj fizetésére köteles.

6:361. § [A letett dolog használata, másra bízása, hasznainak szedése, kezelése]

(1) A letéteményes köteles a letett dolgot saját vagyontól elkülönítve őrizni és nyilvántartani.

(2) A letéteményes köteles a letett dolgot kezelni, ha a letett dolog természete azt szükségessé teszi. A letett dolog kezelésére a megbízás szabályait kell alkalmazni.

(3) A letéteményes a letett dolgot nem használhatja, nem hasznosíthatja, más személy birtokába vagy őrizetébe nem adhatja, kivéve, ha ez a letévőnek károsodástól való megóvása érdekében szükséges. E tilalom megszegése esetén felelős minden kárért, amely e nélkül nem következett volna be.

(4) A letéteményes köteles a letett dolog hasznait beszedni, ha a dolog természeténél fogva hasznot hajt. A letéteményes a beszedett hasznokkal köteles a letévőnek elszámolni. A beszedett hasznokat a letéteményes jogosult a költségei fedezésére fordítani, az ezt meghaladó hasznokat a letéteményes köteles a letévőnek kiadni.

6:362. § [A dolog átvételének megtagadása]

A dolog átvételét a letéteményes megtagadhatja, ha olyan körülmények következnek be, amelyeknél fogva határozott idejű letéti szerződés esetén a szerződés felmondására lenne jogosult.

6:363. § [Törvényes zálogjog]

A letéteményest díja és költségei biztosítására zálogjog illeti meg a letévőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a letét következtében kerültek birtokába.

6:364. § [A letét megszűnése]

(1) A letévő jogosult a letett dolgot bármikor visszakövetelni.

(2) Ha a felek abban állapodnak meg, hogy a letéteményes a letett dolgot a szerződésben meghatározott feltételek bekövetkezése vagy a szerződés megszűnése esetén a szerződésben meghatározott harmadik személy részére köteles kiadni, a letévő a letett dolgot a szerződésben meghatározott személy hozzájárulásával követelheti vissza.

(3) A határozatlan idejű letéti szerződést a letéteményes tizenöt napi felmondással felmondhatja.

(4) A határozott idejű letéti szerződést a letéteményes akkor mondhatja fel, ha a dolog biztonsága veszélyben van, vagy ha a dolog őrizetét nem foglalkozása körében látja el,

és a szerződéskötéskor általa nem ismert olyan körülmények következtek be, amelyek a dolog további őrizetét számára nagymértékben megnehezítik.

(5) Ha a letét a szerződésből megállapítható idő eltelte előtt szűnik meg, a letevő a díj arányos részét köteles megfizetni.

(6) A letéteményes a letett dolgot azon a helyen köteles visszaadni, ahol őriznie kellett. Ha a letevő a dolog visszavételét megtagadja, a megbízás nélküli ügyvitel szabályait kell alkalmazni.

6:365. § [Ingyenes letét]

(1) E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan letéti szerződésre, amely alapján a letevő ellenszolgáltatás nyújtására nem köteles.

(2) A szükséges költségek megtérítését a letéteményes akkor is követelheti, ha a letét egyébként ingyenes.

(3) Ingyenes letét esetén a letéteményes a szerződésen kívüli károkozásért való felelősség szabályai szerint felel azért a kárért, amelyet a letevő a letett dolog elveszése, elpusztulása vagy megrongálódása folytán szenved.

XLVIII. Fejezet

A gyűjtő és a rendhagyó letéti szerződés

6:366. § [Gyűjtő letéti szerződés]

(1) A letéteményes jogosult több letevő azonos fajtájú és minőségű, helyettesíthető dolgát együtt őrizni, anélkül, hogy azokat letevők szerint elkülönítené vagy egyedileg megkülönböztetné. Ebben az esetben a letevőknek közös tulajdonjoga keletkezik a letétben lévő azonos fajtájú és minőségű, helyettesíthető dolgokon, és a letét megszűnéskor a letéteményes a letevő tulajdoni hányadának megfelelő mennyiségű, a letett dologgal azonos fajtájú és minőségű dolog kiadására köteles.

(2) A tulajdoni hányad szerinti mennyiség kiadásához a többi tulajdonostárs beleegyezése nem szükséges.

(3) A gyűjtő letétben lévő értékpapírokról a letéteményes minden letevő számára külön értékpapír letéti számlát köteles vezetni. A gyűjtő letétben lévő értékpapír átruházására és megterhelésére a dematerializált értékpapír átruházására és megterhelésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A gyűjtő letétben lévő értékpapírt a letéteményes a letevő hozzájárulása nélkül is alletétbe adhatja a letéti szolgáltatás nyújtására jogosult befektetési szolgáltatónak vagy elszámolóháznak.

6:367. § [Rendhagyó letéti szerződés]

Ha a letét tárgya pénz vagy más helyettesíthető dolog és a felek abban állapodnak meg, hogy a letét tárgyának tulajdonjoga a letéteményesre száll át, vagy a letéteményes a letett dolgot elhasználhatja, a letéteményes a letét lejáratakor ugyanolyan fajtájú és minőségű dolgot ugyanolyan mennyiségben köteles a letevőnek visszaadni.

XLIX. Fejezet

A szállodai letéti szerződés

6:368. § [Szállodai letéti szerződés]

(1) A szálloda felelőssége azokban a dolgokban bekövetkezett károkért áll fenn, amelyeket a vendég a szállodában kijelölt, illetve általában erre rendelt helyen vagy a

szobájában helyezett el, vagy amelyeket a szálloda olyan alkalmazottjának adott át, akit dolgai átvételére jogosultnak tarthatott. A szálloda felelőssége alapján a kártérítés mértéke legfeljebb a napi szobaár összegének ötvenszerese. A felelősség ezt meghaladó mértékű korlátozása vagy kizárása semmis.

(2) Az értékpapírokért, készpénzért és egyéb értéktárgyakért a szálloda felelőssége akkor áll fenn, ha a szálloda a dolgot megőrzésre átvette, vagy a megőrzésre átvételt megtagadta. Az így elhelyezett dolgokért a szálloda felelőssége korlátlan.

6:369. § [A szálloda zálogjoga]

A szállodát mint letéteményest megillető zálogjogra a bérbeadó zálogjogának szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:370. § [A nyilvánosság számára nyitva álló intézmények felelőssége]

A fürdők, kávéházak, éttermek, színházak és a nyilvánosság számára nyitva álló hasonló intézmények, továbbá a ruhatár felelősségére a szálloda felelősségének szabályait a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) felelősségük az olyan dolgokra terjed ki, amelyeket a látogatók ezen intézményekbe rendszerint magukkal szoktak vinni;

b) ha megfelelő hely áll a látogatók rendelkezésére dolgaik megőrzése céljából, az intézmény az itt elhelyezett dolgokban esett kárért tartozik felelősséggel.

XIX. Cím

Forgalmazási és franchise (jogbérleti) szerződés

L. Fejezet

A forgalmazási szerződés

6:371. § [Forgalmazási szerződés]

Forgalmazási szerződés alapján a szállító meghatározott ingó dolognak (e fejezet alkalmazásában: termék) a forgalmazó részére történő eladására, a forgalmazó a terméknek a szállítótól történő megvételére és annak saját nevében és saját javára történő eladására köteles.

6:372. § [A jóhírnév megóvása]

(1) A felek kötelesek a termék jó hírnevét megóvni.

(2) A szállító köteles tájékoztatni a forgalmazót a termékre vonatkozó reklámokról, és köteles díj ellenében a dolog forgalmazásához szükséges reklámokat a forgalmazónak átadni.

6:373. § [Utasítás és ellenőrzés]

(1) A szállítót a termék megfelelő forgalmazásával kapcsolatban utasítási jog illeti meg.

(2) Ha a szállító célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a forgalmazó köteles őt figyelmeztetni. Ha a szállító a figyelmeztetés ellenére fenntartja az utasítását, a forgalmazó köteles az utasítást teljesíteni; az utasítás teljesítéséből eredő kárért a szállító felel. A forgalmazó köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértéséhez vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.

(3) A szállító jogosult a szerződésben és az utasításaiban foglaltak teljesítését ellenőrizni.

6:374. § [Megfelelő alkalmazás szolgáltatások esetén]

E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell szolgáltatások nyújtása esetén.

LI. Fejezet

A franchise (jogbérleti) szerződés

6:375. § [Franchise (jogbérleti) szerződés]

(1) Jogbérleti szerződés alapján a jogbérletbe adó szerzői- és iparjogvédelmi jogok által védett oltalmi tárgyakhoz, illetve védett ismerethez kapcsolódó felhasználási, hasznosítási vagy használati jogok engedélyezésére, a jogbérletbe vevő termékeknek, illetve szolgáltatásoknak a szerzői- és iparjogvédelmi jogok által védett oltalmi tárgyaknak, illetve védett ismeretnek a felhasználásával, hasznosításával vagy használatával történő előállítására, illetve értékesítésére és díj fizetésére köteles.

(2) Az értékesítés során a jogbérletbe vevő a saját nevében és a saját javára jár el.

6:376. § [Szerzői és iparjogvédelmi jogok és védett ismeret biztosítása]

(1) A jogbérletbe adó a szerződés hatálya alatt köteles biztosítani a jogbérletbe vevő számára a franchise működtetéséhez szükséges felhasználási, hasznosítási és használati jogok folyamatos és zavartalan gyakorlását.

(2) A jogbérletbe vevő köteles a rendelkezésére bocsátott ismeretet megóvni.

6:377. § [Ellátási kötelezettség]

Ha a jogbérletbe vevő az értékesítendő terméket vagy a termék előállításához szükséges alapanyagot a jogbérletbe adótól vagy a jogbérletbe adó által meghatározott személytől köteles beszerezni, és a jogbérletbe adó a jogbérletbe vevő megrendelését nem teljesíti, a jogbérletbe vevő jogosult a terméket vagy az alapanyagot máshonnan beszerezni.

6:378. § [A jóhírnév megóvása]

A jogbérletbe vevő köteles a jogbérletbe adó által a szerződés szerinti szerzői- és iparjogvédelmi jogokkal, valamint védett ismeretekkel összefüggően adott felhasználási, hasznosítási és használati engedélyekkel létrehozott hálózat és az értékesített termékek és szolgáltatások jó hírnevét megóvni.

6:379. § [Utasítás és ellenőrzés]

(1) A jogbérletbe adót a termék és a szolgáltatás értékesítésével, valamint a hálózat és az értékesített dolog jó hírnevének megóvásával kapcsolatban utasítási jog illeti meg.

(2) Ha a jogbérletbe adó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, erre a jogbérletbe vevő köteles őt figyelmeztetni. Ha a jogbérletbe adó a figyelmeztetés ellenére fenntartja az utasítását, a jogbérletbe vevő köteles az utasítást teljesíteni; az utasítás teljesítéséből eredő kárért a jogbérletbe adó felel. A jogbérletbe vevő köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértéséhez vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát.

(3) A jogbérletbe adó jogosult a szerződésben és az utasításaiban foglaltak teljesítését ellenőrizni.

6:380. § [A szerződés megszűnése]

(1) A határozatlan időtartamra kötött szerződést bármelyik fél a naptári hónap utolsó napjára felmondhatja. A felmondási idő a szerződés első évében egy hónap, a szerződés második évében két hónap, a harmadik és az azt követő években három hónap.

(2) A szerződés megszűnésével a jogbérletbe vevőnek a szerzői- és iparjogvédelmi jogok tárgyaira és a védett ismeretre vonatkozó felhasználási, hasznosítási és használati jogosultsága megszűnik.

XX. Cím

Hitel- és számlaszerződések

LII. Fejezet

A hitelszerződés

6:381. § [Hitelszerződés]

(1) Hitelszerződés alapján a hitelező hitelkeret rendelkezésre tartására, és a rendelkezésre tartott összeg erejéig kölcsönszerződés, kezességi szerződés, bankgarancia-szerződés vagy egyéb hitelművelet végzésére vonatkozó más szerződés megkötésére, az adós díj fizetésére köteles.

(2) A hitelező a hitelműveletre vonatkozó szerződés megkötésére az adós felhívására, a hitelszerződésben meghatározott feltételek teljesülése esetén köteles. Az adós a hitelszerződésben meghatározott rendelkezésre tartási idő alatt jogosult a hitelezőhöz szerződéskötésre szóló felhívást intézni.

(3) Az adós a hitelszerződést bármikor felmondhatja.

(4) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a szerződést, ha

a) az adós körülményeiben lényeges kedvezőtlen változás állt be, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot;

b) az adós a hitelezőt megtévesztette, és ez a szerződés megkötését vagy annak tartalmát befolyásolta; vagy

c) az adós fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyeztetné a hitelszerződés alapján megkötött szerződés teljesítését.

(5) A hitelező jogosult a hitelszerződést azonnali hatállyal az adós megfelelő biztosíték adására történő felszólítása nélkül felmondani, ha nyilvánvaló, hogy az adós megfelelő biztosíték nyújtására nem képes.

(6) A hitelszerződés felmondása a hitelszerződés alapján megkötött szerződést nem szünteti meg.

LIII. Fejezet

A kölcsönszerződés

6:382. § [Kölcsönszerződés]

Kölcsönszerződés alapján a hitelező meghatározott pénzüsszeg fizetésére, az adós a pénzüsszeg szerződés szerinti későbbi időpontban a hitelezőnek történő visszafizetésére és kamat fizetésére köteles.

6:383. § [A kölcsönösszeg kifizetésének megtagadása]

A hitelező a kölcsönösszeg kifizetését megtagadhatja, ha a szerződés megkötése után az adós körülményeiben vagy a biztosíték értékében vagy érvényesíthetőségében olyan lényeges változás állt be, amely miatt a szerződés teljesítése többé nem elvárható, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot.

6:384. § [A kölcsönösszeg igénybevételének elmaradása]

(1) Az adós a kölcsönösszeg igénybevételére nem köteles.

(2) Ha az adós nem veszi igénybe a kölcsönt, köteles megtéríteni a hitelezőnek a szerződés megkötésével kapcsolatban felmerült költségeit.

6:385. § [A kölcsön rendelkezésre tartása]

(1) Ha a szerződés szerint a kölcsönösszeg megfizetésére a szerződéskötést követő meghatározott időn belül vagy meghatározott feltételek teljesítése esetén kerül sor, a hitelező köteles a kölcsön összegét a szerződésben meghatározott idő elteltéig vagy feltétel bekövetkeztéig az adós rendelkezésére tartani.

(2) Az adós köteles a hitelezőnek a rendelkezésre tartott kölcsönösszeg után, a kölcsönösszeg rendelkezésre tartásának időtartamára díjat fizetni, ha a kölcsönösszeget vagy annak egy részét nem vagy nem a szerződéskötéssel egyidejűleg veszi igénybe.

6:386. § [A kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondása]

(1) A hitelező azonnali hatállyal felmondhatja a kölcsönszerződést, ha

a) az adós körülményeiben lényeges kedvezőtlen változás állt be, és az adós felszólítás ellenére nem ad megfelelő biztosítékot;

b) a kölcsönnek a szerződésben meghatározott célra való fordítása lehetetlen, vagy az adós a kölcsönösszeget nem erre a célra használja fel;

c) az adós a hitelezőt megtévesztette, és ez a szerződés megkötését vagy annak tartalmát befolyásolta;

d) az adós a fizetőképességére vonatkozó, valamint a kölcsön fedezetével, biztosítékával vagy céljának megvalósulásával kapcsolatos vizsgálatot akadályozza;

e) az adós fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti a kölcsön visszafizetésének lehetőségét;

f) a kölcsönre nyújtott biztosíték értéke vagy érvényesíthetősége jelentősen csökkent, és azt az adós a hitelező felszólítására nem egészíti ki; vagy

g) az adós a kölcsönszerződés alapján fennálló fizetési kötelezettsége teljesítésével késedelembe esik, és mulasztását felszólításra sem pótolja.

(2) A hitelező jogosult a kölcsönszerződést azonnali hatállyal az adós megfelelő biztosíték adására történő felszólítása nélkül felmondani, ha nyilvánvaló, hogy az adós megfelelő biztosíték nyújtására nem képes.

6:387. § [Szívességi kölcsön]

Az adós nem köteles kamat és egyéb díj fizetésére, ha ezt a felek kifejezetten kikötötték, vagy ha a szerződés céljából, vagy az eset körülményeiből ez következik. Ebben az esetben a kölcsönszerződés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy

a) a hitelező a saját körülményeiben bekövetkezett lényeges változás miatt is megtagadhatja a kölcsönösszeg kifizetését és visszakövetelheti a már kifizetett kölcsönösszeget;

b) az adós nem köteles a kölcsönösszeg rendelkezésre tartásáért díjat fizetni.

6:388. § [A kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazása]

(1) A kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a hitelező nem pénzt fizet, hanem más helyettesíthető dolgot az adós tulajdonába ad úgy, hogy az adós a szerződésben meghatározott későbbi időpontban ugyanolyan fajtájú, minőségű és mennyiségű dolognak a hitelező tulajdonába adására köteles. Ebben az esetben kamaton a kölcsönadott dolog átadáskori piaci értékének alapulvételével, a kamatszámítás szabályai szerint kiszámított díjat kell érteni.

(2) A kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni minden olyan esetben, amikor az egyik fél által nyújtott szolgáltatás megelőzi a másik fél által nyújtandó pénzzolgáltatást, vagy az ellenérték megfizetése megelőzi a főszolgáltatás teljesítését.

LIV. Fejezet

A betétszerződés

6:389. § [Betétszerződés]

(1) Betétszerződés alapján a betétes jogosult a bank számára meghatározott pénzüsszeget fizetni, a bank köteles a betétes által felajánlott pénzüsszeget elfogadni, ugyanakkora pénzüsszeget későbbi időpontban visszafizetni, valamint kamatot fizetni.

(2) Határozott időre szóló betét esetén a bank a betét összegét lejáratkor vagy a betétes rendelkezése szerint köteles visszafizetni.

(3) A betétes a betét összegének visszafizetését a szerződésben meghatározott idő lejárta előtt is jogosult kérni. A betétes felszólítása hiányában a bank a szerződésben meghatározott idő lejárta előtt nem jogosult a betét összegének visszafizetésére.

(4) A lejáratkor fel nem vett betétösszeg átalakul határozatlan idejű betété.

(5) Határozatlan időtartamú betét esetén a bank a betét összegét a betétes rendelkezése szerint, késedelem nélkül köteles visszafizetni.

LV. Fejezet

A folyószámla-szerződés

6:390. § [Folyószámla-szerződés]

Folyószámla-szerződés alapján a felek meghatározott jogviszonyból származó, beszámítható követeléseiknek egységes számlán való nyilvántartására és elszámolására kötelesek.

6:391. § [A folyószámla egyenlegének megállapítása]

(1) A folyószámla egyenlegét évente meg kell állapítani.

(2) Az egyenleget a folyószámlát vezető fél annak levezetésével együtt írásban közli a másik féllel. A másik fél az egyenleget és az annak alapjául szolgáló követeléseket és tartozásokat az írásbeli közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül írásban kifogásolhatja.

(3) A folyószámlán szereplő egyes követelések megszűnnek, és helyükbe a folyószámla-egyenleg lép

a) kifogás hiányában;

b) ha a kifogásolt tételekben a felek megegyeztek; vagy

c) ha a kifogás tárgyában a bíróság határozatot hozott.

6:392. § [A folyószámla egyenlegéhez kapcsolódó joghatások]

(1) A folyószámla egyenlegének megállapítását követően a felek a folyószámlán lévő egyes követeléseikkel nem, csak a folyószámla egyenlegével rendelkezhetnek.

(2) A folyószámla-szerződés hatálya alá tartozó követelések elévülése az egyenleg megállapításáig nyugszik. Az egyenleg az általános szabályok szerint évül el.

(3) Végrehajtás alá a folyószámlának a végrehajtáskor fennálló egyenlege vonható. A végrehajtás megkezdését követően a folyószámlára olyan egyenleget csökkentő követelés vehető fel, amelynek jogalapja már a végrehajtást megelőzően keletkezett.

(4) A folyószámla-szerződés hatálya alá tartozó követelés biztosítéka a számla egyenlegét biztosítja.

LVI. Fejezet

A fizetésiszámla-szerződés

6:393. § [Fizetésiszámla-szerződés]

Fizetésiszámla-szerződés alapján a számlavezető a számlatulajdonos számára, pénzforgalmának lebonyolítása érdekében folyószámla (a továbbiakban: fizetési számla) nyitására és vezetésére, a számlatulajdonos díj fizetésére köteles.

6:394. § [A számlavezető kötelezettségei]

(1) A számlavezető köteles a számlatulajdonosnak a fizetés kedvezményezettjét és összegét egyértelműen meghatározó, szabályszerű fizetési és beszedési megbízásait befogadni. A fizetési megbízás befogadása megtagadható, ha a számlatulajdonos nem bocsátja rendelkezésre a teljesítéshez szükséges fedezetet.

(2) A számlavezető köteles a számlatulajdonostól vagy a számlatulajdonos javára érkező fizetéseket a számlatulajdonos nevében elfogadni, és látra szóló betétként kezelni.

(3) A számlavezető által a számlatulajdonos számlakövetelése terhére teljesített fizetések csökkentik, a számlatulajdonos javára beszedett, valamint az egyébként a számlatulajdonos javára érkezett fizetések növelik a fizetési számla egyenlegét.

(4) A számlavezető köteles számlakivonat útján a számlatulajdonost havonta értesíteni a fizetési számla javára és terhére írt összegekről, valamint a fizetési számla egyenlegéről. A számlakivonathoz nem fűződnek a folyószámla egyenleghez kapcsolódó joghatások.

6:395. § [A fizetési számla feletti rendelkezés]

(1) A fizetési számla egyenlege felett a számlatulajdonos, illetve az általa meghatalmazott és a számlavezető részére bejelentett személyek jogosultak rendelkezni. Ha a fizetési számlának több számlatulajdonosa van, a fizetési számla felett a számlatulajdonosok közösen jogosultak rendelkezni.

(2) A számlavezető a fizetési számlán történt téves jóváírás helyesbítése és a számlavezetés körében a számlatulajdonossal szemben keletkezett esedékes követelése érvényesítése céljából jogosult a fizetési számlát megterhelni.

6:396. § [Törvényes zálogjog]

A számlavezetőt a számlavezetési szolgáltatással összefüggésben keletkezett követeléseit biztosítékaul zálogjog illeti meg a számlatulajdonos számlakövetelése felett. Ennek alapján a számlavezető jogosult a számlavezetéssel összefüggésben keletkezett követeléseit összegével csökkenteni a fizetési számla egyenlegét. A zálogjog a fizetésiszámla-szerződés megkötésével, a zálogjognak a hitelbiztosítéki nyilvántartásba való bejegyzése nélkül létrejön.

6:397. § [A fizetésiszámla-szerződés szabályainak kiterjesztése]

A fizetésiszámla-szerződésre vonatkozó szabályokat az értékpapírszámlára és az értékpapír letéti számlára azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy ezekben az esetekben a számlán értékpapírra vonatkozó tulajdoni igény kerül elszámolásra.

6:398. § [A folyószámla szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a fizetési számla-szerződésre a folyószámla-szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

LVII. Fejezet**A fizetési megbízási szerződés****6:399. § [Fizetési megbízási szerződés]**

Fizetési megbízási szerződés alapján a megbízott meghatározott pénzüsszegnek a megbízó utasítása szerint, a kedvezményezett részére történő fizetésére, a megbízó díj fizetésére köteles.

6:400. § [A fizetési megbízási teljesítésének megtagadása]

A megbízott a fizetési megbízási teljesítését mindaddig megtagadhatja, ameddig a megbízó nem nyújt a fizetési megbízási teljesítésére fedezetet.

6:401. § [Díjkövetelés]

A megbízott abban az esetben jogosult díjra, ha a pénzüsszeget

- a) a kedvezményezettnek átadta;
- b) a kedvezményezett számláján jóváírta; vagy
- c) a kedvezményezett számlavezető bankjának rendelkezésére bocsátotta.

6:402. § [Felmondás]

A megbízó a szerződést addig az időpontig jogosult felmondani, ameddig a megbízott a megbízási teljesítését meg nem kezdte.

6:403. § [A megbízási szerződés szabályainak alkalmazása]

E fejezet eltérő rendelkezésének hiányában a fizetési megbízási szerződésre a megbízási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

LVIII. Fejezet**A faktoring szerződés****6:404. § [Faktoring szerződés]**

Faktoring szerződés alapján a faktor meghatározott pénzüsszeg fizetésére, az adós harmadik személlyel szembeni követelésének a faktorra engedményezésére köteles; ha az engedményezett követelés esedékességekor a kötelezett nem teljesít, az adós a kapott összeg visszafizetésére és kamat fizetésére köteles.

6:405. § [Nyilvántartásba vételi kötelezettség]

A faktor köteles a faktorálás tényét és az adós személyét a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyezni. Nyilvántartásba vétel hiányában a követelés az engedményezés ellenére nem száll át a faktorra, és a faktort a követelésen olyan jogok illetik meg, mint azt a zálogjogosultat, akinek a követelésén alapított zálogjogát nem jegyezték be a hitelbiztosítéki nyilvántartásba.

6:406. § [A szerződés azonnali hatályú felmondása]

(1) A faktor jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani, ha

- a) az adós a fizetőképességére és az átruházott követelés jogi helyzetére vonatkozó vizsgálatot akadályozza;

b) az adós vagyoni helyzetének lényeges romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteteti megtérítési kötelezettségének a teljesítését;

c) az átruházott követelés kötelezettjének vagyoni helyzete oly mértékben romlik, hogy az veszélyeztetni a követelés teljesítését;

d) az engedményezett követelés esedékességekor a követelés kötelezettje nem teljesít.

(2) A szerződés felmondása esetén a faktor köteles a követelést visszaengedményezni az adósra, az adós pedig köteles a faktor által fizetett összeget és kamatot megfizetni a faktornak.

(3) Több követelés átruházása esetén a faktor jogosult egyes követelések tekintetében felmondani a szerződést.

6:407. § [A kölcsönszerződés szabályainak megfelelő alkalmazása]

A szerződésre egyebekben a kölcsön kifizetésének megtagadására, a kölcsönösszeg igénybevételeének elmaradására és a kölcsön rendelkezésre tartására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

LIX. Fejezet

A pénzügyi lízingszerződés

6:408. § [Pénzügyi lízingszerződés]

Pénzügyi lízingszerződés alapján a lízingbeadó a tulajdonában álló dolog vagy jog (a továbbiakban: lízingtárgy) használatba adására, a lízingbevevő a lízingtárgy átvételére és lízingdíj fizetésére köteles, ha a szerződés szerint a lízingbevevő a lízingtárgy gazdasági élettartamát elérő vagy azt meghaladó ideig való használatára, illetve – ha a használat időtartama ennél rövidebb – a szerződés megszűnésekor a lízingtárgy ellenérték nélkül vagy a szerződéskori piaci értéknél jelentősen alacsonyabb áron történő megszerzésére jogosult, vagy a fizetendő lízingdíjak összege eléri vagy meghaladja a lízingtárgy szerződéskötés kori piaci értékét.

6:409. § [Nyilvántartásba vételi kötelezettség]

(1) Ha a lízingtárgy ingatlan, a lízingbeadó köteles a lízingbeadás tényét és a lízingbevevő személyét a tulajdonjog bejegyzésével egyidejűleg az ingatlan-nyilvántartásba bejegyeztetni. Ha a lízingszerződés megkötésekor a dolog a lízingbeadó tulajdonában van, a bejegyzésre a birtokátruházásig kell, hogy sor kerüljön.

(2) Ha a lízingtárgy ingó dolog vagy jog, a lízingbeadó köteles a lízingbeadás tényét és a lízingbevevő személyét a hitelbiztosítéki nyilvántartásba bejegyezni. Ha az ingó dolog tulajdonjogát vagy a jog fennállását közhiteles nyilvántartás tanúsítja, és jogszabály a dolog vagy jog elzálogosítását a lajstromba való bejegyzéshez köti, a lízingbeadó köteles a lízingbeadás tényét és a lízingbevevő személyét a megfelelő lajstromba bejegyeztetni. Nyilvántartásba vétel hiányában a lízingbevevőtől jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző harmadik személy

a) átruházással megszerzi az ingó dolog tulajdonjogát, illetve a jogot; és

b) a lízingbevevő rendelkezési joga hiányában is megszerzi a lízingbevevő által az ingó dologon, illetve a jogon javára alapított zálogjogot.

6:410. § [Szavatossági igények]

(1) A lízingbeadó szavatol azért, hogy harmadik személynek nincs a lízingtárgyon olyan joga, amely a lízingbevevőt a használatban korlátozza vagy a lízingtárgy használatát megakadályozza. Erre a kötelezettségre a jogszavatosság szabályait azzal az eltéréssel

kell alkalmazni, hogy a lízingbevevő elállás helyett a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja.

(2) A lízingtárgy hibája miatt a lízingbeadót kellékszavatosság akkor terheli, ha közreműködött a lízingtárgy kiválasztásában, vagy a lízingtárgy megszerzésére irányuló szerződésből fakadó szavatossági jogairól a lízingbevevő hozzájárulása nélkül lemondott. Ebben az esetben a kellékszavatosság szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a lízingbevevőt az elállás helyett az azonnali hatályú felmondás joga illeti meg és a lízingbevevő a lízingtárgy kicserélését nem követelheti.

(3) A (2) bekezdésben foglalt esetek kivételével a lízingtárgy hibája esetén a kellékszavatosság kötelezettjével szemben

a) a kijavításra és a kicserélésre irányuló igényt a lízingbevevő a lízingbeadó képviselőjeként köteles érvényesíteni;

b) az árleszállításra és az elállásra vonatkozó igényt a lízingbeadó köteles érvényesíteni.

(4) A lízingbevevő köteles értesíteni a lízingbeadót, ha a kellékszavatosság kötelezettje a kijavításra vagy kicserélésre vonatkozó kötelezettségnek nem tesz eleget, vagy ha a hiba miatt árleszállításnak vagy elállásnak van helye.

6:411. § [Hasznok, terhek, költségek, kárveszély. Használat]

(1) A lízingbevevő a szerződés megkötésétől, dolog esetén a birtokátruházástól szedi a lízingtárgy hasznait, viseli a lízingtárggyal járó terheket, költségeket és azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit nem lehet kötelezni.

(2) A lízingtárgy használatára és átruházására a bérleti szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:412. § [A használat és a jogszerzés átengedése harmadik személynek]

(1) A lízingbevevő a lízingtárgy használatának átengedésére a lízingbeadó hozzájárulásával jogosult.

(2) Ha a lízingbevevő a lízingtárgyat a lízingbeadó engedélyével más használatába adta, a használó magatartásáért mint sajátjáért felel.

(3) Ha a lízingbevevő a lízingtárgyat a lízingbeadó engedélye nélkül engedi át másnak használatra, felelős azért a kárért is, amely e nélkül nem következett volna be.

(4) Ha a lízingbevevő jogosult a lízingbe vett dolog tulajdonjogának vagy jognak a megszerzésére, e jogát a lízingbeadó hozzájárulása nélkül jogosult harmadik személyre átruházni.

6:413. § [Lízingdíj]

(1) A lízingbevevő a díjat a szerződésben meghatározott időszakonként előre köteles megfizetni.

(2) Arra az időre, amely alatt a lízingbevevő a lízingtárgyat a saját érdekkörén kívül felmerült okból nem használhatja, lízingdíj nem jár.

6:414. § [A szerződés felmondása]

(1) A lízingbeadó jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani, ha a lízingbevevő

a) a fizetőképességére vonatkozó vizsgálatot akadályozza;

b) vagyoni helyzetének lényeges romlása vagy a fedezet elvonására irányuló magatartása veszélyezteti kötelezettségének a teljesítését;

c) a lízingbeadó felhívása ellenére folytatja a nem rendeltetésszerű vagy a szerződésnek egyébként nem megfelelő használatot;

d) szavatossági jogainak érvényesítésére irányuló kötelezettségének felhívás ellenére nem tesz eleget;

e) a lízingbevevő az őt terhelő lízingdíjat, költséget vagy terhet felhívás ellenére nem fizeti meg.

(2) Ha a lízingszerződést a lízingbeadó felmondja, a lízingbeadó köteles a lízingbevevővel a zálogjog érvényesítésére vonatkozó szabályok szerint elszámolni.

(3) A lízingbevevő jogosult a szerződést azonnali hatállyal felmondani, ha a lízingbeadó szavatossági elállási jogának érvényesítésére vonatkozó kötelezettségének felhívás ellenére nem tesz eleget.

(4) Ha a lízingbevevő jogosult a lízingtárgy tulajdonjogának, vagy ha a lízingtárgy jog, a jognak a megszerzésére, e jogát harmadik személyre a lízingbeadó hozzájárulása nélkül jogosult átruházni.

XXI. Cím

Biztosítéki szerződések

LX. Fejezet

A kezességi szerződés

6:415. § [Kezességi szerződés]

(1) Kezességi szerződéssel a kezes kötelezettséget vállal a jogosulttal szemben, hogy ha a kötelezett nem teljesít, maga fog helyette a jogosultnak teljesíteni.

(2) Kezesség egy vagy több, fennálló vagy jövőbeli, feltétlen vagy feltételes, meghatározott vagy meghatározható összegű pénzkövetelés vagy pénzben kifejezhető értékkel rendelkező egyéb kötelezettség biztosítására vállalható.

(3) A szerződést írásba kell foglalni.

6:416. § [A kezesség járulékosága]

(1) A kezes kötelezettsége ahhoz a kötelezettséghez igazodik, amelyért kezességet vállalt. A kezes kötelezettsége nem válhat terhesebbé, mint amilyen elvállalásakor volt, kiterjed azonban a kötelezett szerződésszegésének jogkövetkezményeire és a kezesség elvállalása után esedékessé váló mellékkövetelésekre is.

(2) A kezes a jogosulttal szemben érvényesítheti az őt saját személyében megillető kifogásokon túl azokat a kifogásokat is, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben. A kezesség elvállalása után a kezessel szemben nem hatályos a kötelezettnek a kifogásról lemondó jognyilatkozata.

(3) A kezes a jogosult követelésébe beszámíthatja a saját és a kötelezett ellenkövetéseit, és érvényesítheti mindazokat a kifogásokat, amelyek őt vagy a kötelezettet megilletik.

(4) Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés kezesével szemben a követelést bírósági úton nem lehet érvényesíteni.

(5) A kötelezett ellen indult csődeljárásban biztosított fizetési haladék a kezes kötelezettségét nem érinti. A kötelezett ellen indult felszámolási vagy csődeljárásban kötött egyezség a kezes kötelezettségét nem érinti, ha a jogosult a kezest az egyezség megkötését megelőzően annak feltételeiről tájékoztatta. A tájékoztatás elmaradása esetén a kezes szabadul a kötelemből. A tájékoztatást követően a kezes jogosult a kötelezett tartozásának a teljesítésére. Teljesítés esetén a kezes a felszámolási vagy a csődeljárásban a jogosult helyébe lép.

(6) A kezes a kötelezett ellen folytatott per és végrehajtás költségeiért akkor felel, ha a keresetindítás előtt a jogosult a teljesítésre eredménytelenül szólította fel.

6:417. § [A jogosultat terhelő tájékoztatási kötelezettség]

(1) A jogosult köteles késedelem nélkül tájékoztatni a kezest a kötelezett teljesítésének elmaradásáról, a biztosított kötelezettség teljesítési határidejének változásáról és a kötelezett helyzetében beálló minden olyan változásról, amely a kezes kötelezettel szembeni megtérítési igényét hátrányosan befolyásolhatja. A tájékoztatásnak ki kell terjednie a biztosított kötelezettségnek a tájékoztatás időpontjában fennálló mértékére.

(2) Ha a kezesség a kötelezettnek egy vagy több meghatározott jogviszony alapján fennálló valamennyi kötelezettségét vagy a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségét biztosítja, a jogosult arról is köteles késedelem nélkül tájékoztatni a kezest, ha a biztosított kötelezettség mértéke a kezesség elvállalásakor számított vagy az utolsó tájékoztatáskor fennálló mértékéhez képest húsz százalékkal nőtt.

6:418. § [A sortartás kifogása]

A kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre. Ez a szabály a kötelezett és a kezesek együttes perlését nem gátolja.

6:419. § [Készfizető kezesség]

A kezest nem illeti meg a sortartás kifogása, ha

a) a követelés kötelezettől való behajtása a kötelezett lakóhelyének, szokásos tartózkodási helyének, telephelyének vagy székhelyének megváltozása következtében lényegesen megnehezült;

b) a jogosult a kötelezettel szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a kötelezett vagyona-ra és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést; vagy

c) a kötelezett csődeljárásban fizetési haladékot kapott, vagy ellene felszámolás indult.

6:420. § [Kártalanító kezesség]

Ha a kezes kifejezetten a követelésnek a kötelezettől be nem hajtható részéért vállalt felelősséget, a jogosult akkor követelheti a kezestől a biztosított követelés kielégítését, ha végrehajtást vezetett a kötelezett vagyona-ra, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.

6:421. § [A kezes teljesítése]

(1) A kezes abban az esetben köteles teljesíteni, ha a jogosult felszólította a teljesítésre.

(2) A kezes köteles késedelem nélkül értesíteni a kötelezettet a fizetési felszólítás kézhezvételéről, és tájékoztatást kérni a kezességgel biztosított kötelezettség mértékéről, valamint a kötelezettet a jogosulttal szemben megillető kifogásokról és követelésekről.

(3) A kezes késedelem nélkül köteles

a) a jogosultnak teljesíteni, és a teljesítés megtörténtéről a kötelezettet késedelem nélkül értesíteni; vagy

b) a teljesítést megtagadni, és a teljesítés megtagadásáról – annak indokát megjelölve – a kötelezettet és a jogosultat késedelem nélkül értesíteni.

(4) A kezes teljesítését követően a jogosult köteles késedelem nélkül átadni a kezesnek minden olyan okiratot és megadni azt a tájékoztatást, amely a kezes kötelezettel szembeni igényérvényesítéséhez szükséges.

6:422. § [Az alkezes teljesítése]

Ha a kezes kötelezettségéért kezességet vállalt személy kielégíti a jogosult követelését, a követelés erejéig mindazon jogokat is érvényesítheti, amelyeket a kezes érvényesíthetett volna, ha a jogosult követelését kielégíti.

6:423. § [A határozott időre vállalt kezesség]

Határozott időre vállalt készfizető kezesség esetén a határozott idő letelte után a kezes szabadul a kötelezettség alól.

6:424. § [A határozatlan időre vállalt kezesség felmondása]

Ha a határozatlan időre vállalt kezesség a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló vagy a jövőben keletkező valamennyi kötelezettségét biztosítja, a kezes három hónapos felmondási idővel megszüntetheti a kezességi szerződést.

6:425. § [A kezes szabadulása a kötelemből]

Ha a jogosult lemond a követelést biztosító valamely jogról vagy egyébként az ő hibájából a követelés a kötelezettel szemben behajthatatlanná válik vagy a behajtása jelentősen megnehezül, a kezes szabadul annyiban, amennyiben a követelést biztosító jog alapján kielégítést kaphatott volna.

6:426. § [Több kezes]

(1) Ha ugyanazért a kötelezettségért többen vállalnak kezességet, a kezesek egyetemlegesen állnak helyt a jogosulttal szemben.

(2) Ha több kezes egymásra tekintet nélkül vállal kezességet, egymás közötti viszonyukban a kötelezettség abban a sorrendben terheli őket, amilyen sorrendben elvállalták a kezességet. Az a kezes, aki a jogosulttal szemben a sortartás kifogásával élhetett, e kifogással a jogosult követelését kielégítő kezessel szemben is élhet.

(3) Ha a kezesek egymásra tekintettel vállalnak kezességet, egymás közötti viszonyukban kockázatvállalásuk arányában kötelesek helytállni.

6:427. § [Azonos követelést biztosító kezesség és zálogjog]

Ha ugyanazt a kötelezettséget kezesség és a kötelezettől eltérő személy által alapított zálogjog is biztosítja, a kezes és a zálogkötelezett helytállására és egymás közötti viszonyukra a több kezesre vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

6:428. § [A jogszabály alapján fennálló kezesség]

A jogszabály alapján fennálló kezességre a kezességi szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:429. § [Fogyasztó által vállalt kezesség]

(1) Fogyasztó által vállalt kezesség esetén a jogosult köteles a fogyasztót a kezességi szerződés létrejöttét megelőzően tájékoztatni

a) a kezes jogairól és kötelezettségeiről; és

b) a kötelezett helyzetéből vagy a kötelezettség természetéből fakadó, a hitelező előtt ismert különleges kockázatokról.

(2) Ha a jogosult nem tesz eleget az (1) bekezdés szerinti kötelezettségének, a kezes határidő nélkül jogosult a szerződéstől elállni.

(3) Ha a fogyasztó a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségéért, vagy meghatározott jogviszony alapján fennálló valamennyi kötelezettségéért vállalt kezességet, a kezesség akkor érvényes, ha a szerződésben meghatározták azt a legmagasabb összeget, amelynek erejéig a kezes felel a jogosult tartozásáért.

(4) Ha a kötelezett késedelembe esik, a jogosult köteles a kezeset késedelem nélkül értesíteni, ennek elmulasztása esetén a kezes nem felel a késedelemből eredő kárért és késedelmi kamatért.

(5) A fogyasztói kezességi szerződés szabályait nem lehet alkalmazni, ha a kezes a jogi személy kötelezett vezető tisztségviselője vagy többségi befolyással rendelkező tagja.

LXI. Fejezet

A garanciaszerződés

6:430. § [Garanciaszerződés]

(1) A garanciaszerződés, illetve a garanciavállaló nyilatkozat a garantőr olyan kötelezettségvállalása, amely alapján a nyilatkozatban meghatározott feltételek esetén köteles a jogosultnak fizetést teljesíteni.

(2) A szerződést és a garanciavállaló nyilatkozatot írásba kell foglalni.

6:431. § [A járulékoság hiánya]

(1) A garantőr garanciavállaló nyilatkozat szerinti kötelezettsége független attól a kötelezettségtől, amelyért garanciát vállalt, a garantőr nem érvényesítheti azokat a kifogásokat, amelyeket a kötelezett érvényesíthet a jogosulttal szemben.

(2) A garanciavállaló nyilatkozatban foglalt, biztosított kötelezettségre történő, általános jellegű utalás nem érinti a garantőr kötelezettségének a biztosított kötelezettségtől való függetlenségét.

6:432. § [A lehívási jog személyhez kötöttsége]

A jogosult nem ruházhatja át a garancia érvényesítésének jogát a garantőr hozzájárulása nélkül, de jogosult azt a személyt megjelölni, akinek a garantőr a fizetést teljesíteni köteles.

6:433. § [Jogutódlás a jogosult személyében]

A garancia lehívásának joga átszáll a jogosult jogutódjára.

6:434. § [A garantőr teljesítése]

(1) A garantőr abban az esetben köteles fizetést teljesíteni a garancia alapján, ha a jogosult írásban, és a garanciavállaló nyilatkozatban meghatározott követelményeket pontosan betartva szólította fel a fizetésre.

(2) A garantőr köteles késedelem nélkül értesíteni a kötelezettet a fizetési felszólítás kézhezvételéről.

(3) A garantőr érvényesítheti mindazokat a kifogásokat, amelyek őt a jogosulttal szemben saját személyében megilletik.

(4) A garantőr késedelem nélkül köteles

a) a jogosultnak teljesíteni, és a teljesítés megtörténtéről a kötelezettet értesíteni; vagy

b) a teljesítést megtagadni, és a teljesítés megtagadásáról – annak indokát megjelölve – a kötelezettet és a jogosultat értesíteni.

6:435. § [Nyilvánvalóan visszaélásszerű vagy rosszhiszemű fizetési felszólítás]

(1) Ha a garantőr rendelkezésére álló információk alapján a jogosult nyilvánvalóan visszaélásszerűen vagy rosszhiszeműen él a lehívás jogával, a garantőr nem köteles fizetést teljesíteni, és a már teljesített fizetést visszakövetelheti.

(2) A jogosult nyilvánvalóan visszaélásszerűen vagy rosszhiszeműen jár el különösen, ha

- a) a garantőrnek benyújtott okmányok bármelyike hamisított;
- b) a kötelezett teljesítette azt a kötelezettséget, amelyért a garantőr garanciát vállalt, vagy a jogosultat a lehívásban meghatározott összeg egyéb okból nem illeti meg;
- c) a jogosult szándékos magatartása akadályozta meg annak a kötelezettségnek a teljesítését, amelyért a garantőr garanciát vállalt; vagy
- d) bírósági határozat állapította meg annak a kötelezettségnek az érvénytelenségét, amelyért a garantőr garanciát vállalt, kivéve, ha a garancia erre az esetre is szólt.

6:436. § [A határozatlan időre vállalt garancia felmondása]

A garantőr a határozatlan időre vállalt garanciát három év elteltét követően legalább három hónapos felmondási idővel megszüntetheti.

6:437. § [Fogyasztó által vállalt garancia]

Ha a garantőr fogyasztó, a garanciavállaló nyilatkozat készfizető kezességként érvényes.

XXII. Cím

Biztosítási szerződések

LXII. Fejezet

Közös szabályok

6:438. § [Biztosítási szerződés]

(1) Biztosítási szerződés alapján a biztosító köteles a szerződésben meghatározott kockázatra fedezetet nyújtani, és a kockázatviselés kezdetét követően bekövetkező biztosítási esemény bekövetkezése esetén a szerződésben meghatározott szolgáltatást teljesíteni; a biztosítóval szerződő fél díj fizetésére köteles.

(2) A biztosító szolgáltatása a biztosított kárának a szerződésben meghatározott módon és mértékben történő megtérítésében, a biztosított részére nyújtott más szolgáltatás teljesítésében (a továbbiakban: kárbiztosítás) vagy a szerződésben meghatározott összeg megfizetésében (a továbbiakban: összegbiztosítás) áll.

6:439. § [A biztosítási érdek]

Biztosítási szerződést az köthet, aki valamely vagyoni vagy személyhez fűződő jogviszony alapján a biztosítási esemény elkerülésében; életkor elérésére, születésre vagy házasságkötésre szóló életbiztosítás esetén a biztosítási esemény bekövetkezésében érdekelt, vagy aki a szerződést az érdekelt személy javára köti meg. Az e rendelkezés ellenére kötött kárbiztosítási és csoportos összegbiztosítási szerződés semmis.

6:440. § [Együttbiztosítás]

(1) Abban az esetben, ha – előre rögzített arányok szerint – a biztosítási kockázatokat több biztosító közösen viseli, és a biztosítási szolgáltatást közösen teljesíti, a szerződésben az együttbiztosításban résztvevő valamennyi biztosítót és kockázatvállalásuk mértékét is fel kell tüntetni. Együttbiztosítás esetén a biztosítók szolgáltatási kötelezettsége saját kockázatvállalásuk mértékéig terjed.

(2) Semmis az együttbiztosítási szerződés, ha nem határozza meg az együttbiztosításban résztvevő biztosítók kockázatvállalásának mértékét.

(3) A biztosítót a szerződő féllel szemben a szerződésben megnevezett vezető biztosító képviseli. Ha a szerződésben nem nevezték meg a vezető biztosítót, a szerződő fél – választása szerint – bármelyik biztosítónak joghatályosan teljesíthet vagy tehet jognyilatkozatot.

6:441. § [Csoportos biztosítás]

(1) Csoportos biztosítás esetén a biztosítottak meghatározása valamely szervezethez való tartozásuk, a biztosítottak és a szerződő fél között fennálló jogviszony vagy egyéb kapcsolat alapján történik, és a biztosító kockázatának vizsgálatára és vállalására a csoportra tekintettel kerül sor. Ha a szerződésben a biztosított személyeket kizárólag valamely csoporthoz tartozásuk alapján határozták meg, azokat a személyeket kell biztosítottnak tekinteni, akik a biztosítási esemény bekövetkezésének időpontjában a csoporthoz tartoztak. Biztosított lehet a csoport tagjának hozzátartozója is.

(2) A biztosítónak a szerződő felet kell tájékoztatnia; a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és a szerződésben bekövetkezett változásokról köteles a biztosítottat tájékoztatni.

(3) A szerződés korlátozhatja vagy kizárhatja a biztosított belépését a szerződésbe.

(4) Ha a szerződés úgy rendelkezik, a biztosítási fedezetet a biztosított és a szerződő fél között fennálló jogviszony megszűnése nem érinti.

6:442. § [A szerződés megkötése]

(1) Ha a szerződést nem írásban kötötték meg, a biztosító köteles a biztosítási fedezetet igazoló dokumentumot kiállítani.

(2) Ha a fedezetet igazoló dokumentum a szerződő fél ajánlatától eltér, és az eltérést a szerződő fél a dokumentum kézhezvételét követően késedelem nélkül nem kifogásolja, a szerződés a fedezetet igazoló dokumentum szerinti tartalommal jön létre. Ez a rendelkezés lényeges eltérésekre akkor alkalmazható, ha a biztosító az eltérésre a szerződő fél figyelmét a fedezetet igazoló dokumentum átadásakor írásban felhívta. Ha a felhívás elmarad, a szerződés az ajánlat tartalmának megfelelően jön létre.

(3) Az ajánlattevő ajánlatához annak megtételétől számított tizenöt napig, ha az ajánlat elbírálásához egészségügyi kockázatfelmérésre van szükség, hatvan napig van kötve.

6:443. § [A biztosító ráutaló magatartása fogyasztói szerződésben]

(1) Ha a szerződő fél fogyasztó, a szerződés akkor is létrejön, ha a biztosító az ajánlatra annak beérkezésétől számított tizenöt napon belül – ha az ajánlat elbírálásához egészségügyi vizsgálatra van szükség, hatvan napon belül – nem nyilatkozik, feltéve, hogy az ajánlatot a jogviszony tartalmára vonatkozó, jogszabályban előírt tájékoztatás birtokában, a biztosító által rendszeresített ajánlati lapon és a díjszabásnak megfelelően tették.

(2) Az (1) bekezdés szerinti esetben a szerződés – az ajánlat szerinti tartalommal – az ajánlatnak a biztosító részére történt átadása időpontjára visszamenő hatállyal a kockázatelbírálási idő elteltét követő napon jön létre.

(3) Ha a kockázatelbírálási idő alatt a biztosítási esemény bekövetkezik, az ajánlatot a biztosító csak abban az esetben utasíthatja vissza, ha ennek lehetőségére az ajánlati lapon a figyelmet kifejezetten felhívta, és az igényelt biztosítási fedezet jellege vagy a kockázatviselés körülményei alapján nyilvánvaló, hogy az ajánlat elfogadásához a kockázat egyedi elbírálása szükséges.

(4) Ha a biztosító kifejezett nyilatkozata nélkül létrejött szerződés lényeges kérdésben eltér a biztosító általános szerződési feltételétől, a biztosító a szerződés létrejöttétől számított tizenöt napon belül javasolhatja, hogy a szerződést az általános szerződési

feltételeknek megfelelően módosítsák. Ha a szerződő fél a javaslatot nem fogadja el vagy arra tizenöt napon belül nem válaszol, a biztosító az elutasítástól vagy a módosító javaslat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

6:444. § [A biztosító kockázatviselésének kezdete]

(1) A biztosító kockázatviselése a felek által a szerződésben meghatározott időpontban, ilyen hiányában a szerződés létrejöttének időpontjában kezdődik.

(2) A felek írásban megállapodhatnak abban, hogy a biztosító a külön meghatározott biztosítási kockázatot már olyan időponttól kezdődően viseli, amikor a felek között a szerződés még nem jött létre (a továbbiakban: előzetes fedezetvállalás).

(3) Az előzetes fedezetvállalás a szerződés megkötéséig vagy az ajánlat visszautasításáig, de legfeljebb kilencven napig érvényes.

(4) Ha a szerződés létrejön, az abban meghatározott biztosítási díj az előzetes fedezetvállalás időszakára is irányadó. A szerződés megkötésének megghiúsulása esetén a szerződő fél az előzetes fedezetvállalás időszakára a biztosító által a kockázatvállalás előzetesen meghatározott módszerei alapján megállapított megfelelő díjat köteles megfizetni.

6:445. § [A biztosítási kockázat jelentős növekedése]

(1) Ha a biztosító a szerződéskötés után szerez tudomást a szerződést érintő lényeges körülményekről vagy azok változásáról, és ezek a körülmények a biztosítási kockázat jelentős növekedését eredményezik, a tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül javaslatot tehet a szerződés módosítására, vagy a szerződést harminc napra írásban felmondhatja.

(2) Ha a szerződő fél a módosító javaslatot nem fogadja el, vagy arra annak kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem válaszol, a szerződés a módosító javaslat közlésétől számított harmincadik napon megszűnik, ha a biztosító erre a következményre a módosító javaslat megtételekor a szerződő fél figyelmét felhívta.

(3) Ha a szerződés egyidejűleg több vagyontárgyra vagy személyre vonatkozik, és a biztosítási kockázat jelentős megnövekedése ezek közül csak egyesekkel összefüggésben merül fel, a biztosító az (1) és a (2) bekezdésben meghatározott jogait a többi vagyontárgy vagy személy vonatkozásában nem gyakorolhatja.

6:446. § [A díjfizetési kötelezettség]

(1) A biztosítás első díjrészlete a felek által meghatározott időpontban, ennek hiányában a szerződés létrejöttékor esedékes; a folytatólagos díj pedig annak az időszaknak az első napján esedékes, amelyre a díj vonatkozik. Az egyszeri díjat a szerződés létrejöttékor kell megfizetni.

(2) A biztosítási időszak egy év.

6:447. § [Díjfizetési kötelezettség a szerződés megszűnése esetén]

(1) Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, és a szerződés megszűnik, a biztosító az egész biztosítási időszakra járó díj megfizetését követelheti.

(2) A szerződés megszűnésének egyéb eseteiben a biztosító az addig a napig járó díj megfizetését követelheti, amikor kockázatviselése véget ért. Ha az időarányos díjnál több díjat fizettek be, a biztosító a díjtöbbletet köteles visszatéríteni.

6:448. § [A díjfizetési kötelezettség elmulasztásának következményei]

(1) Ha az esedékes biztosítási díjat nem fizetik meg, a biztosító – a következményekre történő figyelmeztetés mellett – a szerződő felet a felszólítás elküldésétől számított

harminc napos póthatáridő tűzésével a teljesítésre írásban felhívja. A póthatáridő eredménytelen elteltével a szerződés az esedékesség napjára visszamenő hatállyal megszűnik, kivéve, ha a biztosító a díjkövetelést késedelem nélkül bírósági úton érvényesíti.

(2) Abban az esetben, ha a szerződés az (1) bekezdésben írt módon, a folytatólagos díj meg nem fizetése következtében szűnt meg, a szerződő fél a megszűnés napjától számított százhusz napon belül írásban kérheti a biztosítót a kockázatviselés helyreállítására. A biztosító a biztosítási fedezetet a megszűnt szerződés feltételei szerint helyreállíthatja, feltéve, hogy a korábban esedékessé vált biztosítási díjat megfizetik.

6:449. § [A szerződő fél tájékoztatási kötelezettsége]

Ha a szerződést nem a biztosított köti, a biztosítási esemény bekövetkezéséig vagy a biztosított belépéséig a szerződő fél a hozzá intézett nyilatkozatokról és a szerződésben bekövetkezett változásokról a biztosítottat köteles tájékoztatni.

6:450. § [Belépés a szerződésbe]

(1) Ha a szerződést nem a biztosított kötötte, a biztosított a biztosítóhoz intézett írásbeli nyilatkozattal a szerződésbe beléphet; a belépéshez a biztosító hozzájárulása nem szükséges. A belépéssel a szerződő felet megillető jogok és az őt terhelő kötelezettségek összessége a biztosítottra száll át.

(2) Ha a biztosított belép a szerződésbe, a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a biztosított a szerződő féllel egyetemlegesen felelős. A szerződésbe belépő biztosított köteles a szerződő félnek a szerződésre fordított költségeit – ideértve a biztosítási díjat is – megtéríteni.

6:451. § [Közlési és változásbejelentési kötelezettség]

(1) A szerződő fél köteles a szerződéskötéskor a biztosítás elvállalása szempontjából lényeges minden olyan körülményt a biztosítóval közölni, amelyet ismert vagy ismernie kellett. A biztosító írásban közölt kérdéseire adott, a valóságnak megfelelő válaszokkal a szerződő fél közlési kötelezettségének eleget tesz. A kérdések megválaszolatlanul hagyása önmagában nem jelenti a közlési kötelezettség megsértését.

(2) A szerződő fél köteles a lényeges körülmények változását a biztosítónak írásban bejelenteni.

(3) A közlésre vagy a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértése esetén a biztosító kötelezettsége nem áll be, kivéve, ha a szerződő fél bizonyítja, hogy az elhallgatott vagy be nem jelentett körülményt a biztosító a szerződéskötéskor ismerte, vagy az nem hatott közre a biztosítási esemény bekövetkeztében.

(4) Ha a szerződés több vagyontárgyra vagy személyre vonatkozik, és a közlési vagy változásbejelentési kötelezettség megsértése ezek közül csak egyesekkel összefüggésben merül fel, a biztosító a közlésre vagy a változás bejelentésére irányuló kötelezettség megsértésére a többi vagyontárgy vagy személy esetén nem hivatkozhat.

(5) A közlésre és változás bejelentésére irányuló kötelezettség egyaránt terheli a szerződő felet és a biztosítottat; egyikük sem hivatkozhat olyan körülményre, amelyet bármelyikük elmulasztott a biztosítóval közölni, noha arról tudnia kellett, és a közlésre vagy bejelentésre köteles lett volna.

6:452. § [A biztosítási esemény bekövetkezésére vonatkozó bejelentési kötelezettség]

A biztosító kötelezettsége nem áll be, ha a szerződő fél, illetve a biztosított a biztosítási esemény bekövetkezését a szerződésben megállapított határidőben a biztosítónak nem jelenti be, a szükséges felvilágosítást nem adja meg, vagy a felvilágosítások tartalmának ellenőrzését nem teszi lehetővé, és emiatt a biztosító kötelezettsége szempontjából lényeges körülmény kideríthetatlenné válik.

6:453. § [A szerződés lehetetlenülése; érdekmúlás]

(1) Ha a biztosító kockázatviselésének kezdete előtt a biztosítási esemény bekövetkezett, bekövetkezése lehetlenné vált vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés vagy annak megfelelő része megszűnik.

(2) Ha a biztosító kockázatviselésének tartama alatt a biztosítási esemény bekövetkezése lehetlenné vált, vagy a biztosítási érdek megszűnt, a szerződés vagy annak megfelelő része megszűnik.

(3) A biztosítási érdek megszűnéséhez fűződő jogkövetkezmények nem alkalmazhatók, ha az érdekmúlás kizárólag a biztosított vagyontárgy tulajdonjoga átszállásának következménye, és a vagyontárgy más jogcím alapján már korábban is az új tulajdonos birtokában volt. Ebben az esetben a tulajdonjoggal együtt a biztosítási fedezet is átszáll, és a tulajdonjog átszállása időpontjában esedékes biztosítási díjakért a korábbi és új tulajdonos egyetemlegesen felelős. A szerződést bármelyik fél a tulajdonjog átszállásáról való tudomásszerzést követő harminc napon belül írásban, harminc napos határidővel felmondhatja.

6:454. § [A fogyasztói biztosítási szerződés egyoldalúan kógens szabályai]

Ha a szerződő fél fogyasztó, a szerződés csak a szerződő fél, a biztosított és a kedvezményezett javára térhet el e cím olyan rendelkezésétől, amely

a) a biztosító ráutaló magatartásával történő szerződéskötésre;

b) a biztosítási kockázat jelentős növekedésére;

c) a díjfizetés elmaradásának következményeire;

d) a fedezetfeltöltésre;

e) a kármegelőzési és a kárenyhítési kötelezettségre;

f) a közlésre, a változásbejelentésre és a biztosítási esemény bekövetkezésének bejelentésére vonatkozó kötelezettségre;

g) a biztosított és a károsult egyezségére;

h) a szerződés megszűnése esetén fennálló díjfizetési kötelezettségre;

i) a biztosító szolgáltatási kötelezettsége alóli mentesülésére;

j) a törvényi engedményre vonatkozik.

6:455. § [A fogyasztói összegbiztosítások és az egészségbiztosítási szerződés egyoldalúan kógens szabályozása]

Ha a szerződő fél fogyasztó, a szerződés csak a szerződő fél, a biztosított és a kedvezményezett javára térhet el az összeg- és egészségbiztosítás eltérést nem engedő rendelkezésektől.

6:456. § [A biztosítási szerződési szabályok hatályának kiterjesztése]

E Cím rendelkezéseit az egyesületi tagsági viszonyon alapuló biztosítási jogviszonyra is alkalmazni kell.

LXIII. Fejezet

A kárbiztosítási szerződések

1. Közös szabályok

6:457. § [A túlbiztosítás tilalma]

(1) A biztosítási összeg nem haladhatja meg a biztosított vagyontárgy értékét. A biztosított érdek értékét meghaladó részben a biztosítási összegre vonatkozó megállapodás semmis, és a díjat megfelelően le kell szállítani. E rendelkezés ellenére is lehet biztosítási szerződést kötni valamely vagyontárgy várható értéke, továbbá helyreállításának vagy új állapotban való beszerzésének értéke erejéig.

(2) A biztosítási esemény bekövetkezésekor a biztosító szolgáltatási kötelezettségének felső határa a biztosítási összeg.

6:458. § [Többszörös biztosítás]

(1) Ha ugyanazt az érdeket több biztosító egymástól függetlenül biztosítja, a biztosított jogosult igényét ezek közül egyhez vagy többhöz benyújtani.

(2) A biztosító, amelyhez a kárigényt benyújtották, az általa kiállított fedezetet igazoló dokumentumban írt feltételek szerint és az abban megállapított biztosítási összeg erejéig köteles fizetést teljesíteni, fenntartva azt a jogát, hogy a többi biztosítóval szemben arányos megtérítési igényt érvényesíthet.

(3) A biztosítók a (2) bekezdésben írt megtérítési igény alapján a kifizetett kárt egymás között azokkal a feltételekkel és biztosítási összegekkel arányosan viselik, amelyeknek megfelelően az egyes biztosítók a biztosított irányában külön-külön felelnének.

6:459. § [Alulbiztosítás]

Ha a biztosítási összeg a biztosított érdek értékénél kisebb, a biztosító a kárt a biztosítási összegnek a vagyontárgy értékéhez viszonyított arányában köteles megtéríteni.

6:460. § [Fedezetfeltöltés]

(1) Az adott biztosítási időszakra vonatkozó biztosítási összeg az ugyanazon biztosítási időszakban bekövetkezett biztosítási esemény miatt kifizetett összeggel csökken, kivéve, ha a szerződő fél a díjat megfelelően kiegészíti.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jogkövetkezményt a biztosító abban az esetben alkalmazhatja, ha arra legkésőbb a szolgáltatás teljesítésével egyidejűleg írásban felhívta a szerződő fél figyelmét, és a fedezetfeltöltés díját közölte.

(3) Ha a szerződő fél a fedezetfeltöltés jogával nem él, a szerződés a kifizetett összeggel csökkentett biztosítási összeg mellett marad hatályban a folyó biztosítási időszakra.

6:461. § [A biztosító teljesítése]

Ha a biztosítási esemény bekövetkezik, a biztosító a szerződésben a teljesítés előkészítéséhez szükséges időre tekintettel megállapított határidőn belül köteles szolgáltatását teljesíteni.

6:462. § [Kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség]

(1) A szerződő fél és a biztosított a kár megelőzése érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást köteles tanúsítani. Ezt az elvárhatósági követelményt kell támasztani abban az esetben is, ha a szerződés szabályozza a szerződő fél és a biztosított kármegelőzési teendőit, előírja a kár megelőzését vagy enyhítését célzó eszközöket, eljárásokat, szakképzettségi követelményeket.

(2) A szerződő fél és a biztosított a biztosító előírásai és a káresemény bekövetkezésekor adott utasításai szerint, ezek hiányában az adott helyzetben általában elvárható magatartás követelménye szerint köteles a kárt enyhíteni.

(3) A kárenyhítés szükséges költségei a biztosítási összeg keretei között akkor is a biztosítót terhelik, ha a kárenyhítés nem vezetett eredményre.

(4) Alulbiztosítás esetén a biztosító a kárenyhítés költségeit a biztosítási összeg és a vagyontárgy értékének arányában köteles megtéríteni.

6:463. § [Mentesülés a szolgáltatási kötelezettség alól]

(1) A biztosító mentesül szolgáltatási kötelezettsége alól, ha bizonyítja, hogy a kárt jogellenesen, szándékos vagy súlyosan gondatlan magatartással

a) a szerződő fél vagy a biztosított;

b) a velük közös háztartásban élő hozzátartozójuk, üzletvezetésre jogosult tagjuk vagy az általános szerződési feltételben meghatározott munkakört betöltő alkalmazottjuk, tagjuk vagy megbízottjuk; vagy

c) a biztosított jogi személynek az általános szerződési feltételben meghatározott vezető beosztású tisztségviselője vagy a biztosított vagyontárgy kezelésére jogosított tagja, munkavállalója vagy megbízottja okozta.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezést a kármegelőzési és a kárenyhítési kötelezettség megszegésére is alkalmazni kell.

6:464. § [Állapotmegőrzési kötelezettség]

(1) A biztosítási esemény bekövetkezése után a biztosított vagyontárgy állapotán a biztosított a szerződésben megállapított határidőn belül csak annyiban változtathat, amennyiben az a kárenyhítéshez szükséges.

(2) Nem áll be a biztosító szolgáltatási kötelezettsége, ha a megengedettnél nagyobb mértékű változtatás következtében a biztosító szolgáltatási kötelezettségének elbírálása szempontjából lényeges körülmények kideríthetetlené váltak.

6:465. § [Rendes felmondás]

(1) A határozatlan időre kötött szerződést a felek írásban, a biztosítási időszak végére, harminc napos felmondási idővel felmondhatják.

(2) A felmondási jog legfeljebb három évre zárható ki. A felmondási jog három évnél hosszabb időre történő kizárása a három évet meghaladó részében semmis.

(3) Ha a szerződés három évnél hosszabb időre szól, és a felek nem kötötték ki, hogy az a megállapított időtartam eltelte előtt is felmondható, a negyedik évtől kezdve a szerződést bármelyik fél felmondhatja.

(4) A szerződő fél felmondása esetén a biztosító követelheti annak a díjengedménynek a megfizetését, amelyet a szerződés hosszabb tartamára tekintettel nyújtott (a továbbiakban: tartamengedmény).

6:466. § [Részleges díjfizetés]

(1) Ha az esedékes díjnak csak egy részét fizették meg, és a biztosító – a díjfizetési kötelezettség elmulasztására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával – eredménytelenül hívta fel a szerződő felet a befizetés kiegészítésére, a szerződés változatlan biztosítási összeggel, a befizetett díjjal arányos időtartamra marad fenn.

(2) Ha a szerződés a díj nemfizetése miatt megszűnik, a biztosító követelheti a tartamengedmény időarányos részének megfizetését.

6:467. § [Törvényi engedmény]

(1) Amennyiben a biztosító a kárt megtérítette, őt illetik meg azok a jogok, amelyek a biztosítottat illették meg a kárért felelős személlyel szemben, kivéve ha ez a biztosítottal közös háztartásban élő hozzátartozó.

(2) Ha a biztosítóra a kártérítési igény részben száll át, és a biztosító a kárért felelős személy ellen keresetet indít, erről köteles a biztosítottat tájékoztatni, és a biztosított kérésére köteles az ő igényét is érvényesíteni. A biztosított igényének érvényesítését a biztosító a költségek előlegezésétől teheti függővé. A megtérült összegből elsőként a biztosított követelését kell kielégíteni.

6:468. § [A biztosított vagyontárgy megkerülése]

Ha a biztosított vagyontárgy megkerül, a biztosított arra igényt tarthat; ebben az esetben a biztosító által teljesített szolgáltatást köteles visszatéríteni.

2. A felelősségbiztosítási szerződés

6:469. § [Felelősségbiztosítási szerződés]

(1) Felelősségbiztosítási szerződés alapján a biztosított követelheti, hogy a biztosító a szerződésben megállapított módon és mértékben mentesítse őt olyan kár megtérítése alól, amelyért jogszabály szerint felelős.

(2) A biztosítás kiterjed az eljárási költségekre, ha e költségek a biztosító útmutatásai alapján vagy előzetes jóváhagyásával merültek fel. A biztosított kérésére a biztosítónak a költségeket meg kell előlegeznie.

(3) A biztosítónak a károkozó biztosított jogi képviselői költségeit és a kamatokat akkor is meg kell térítenie, ha ezek a kártérítési összeggel együtt a biztosítási összeget meghaladják.

6:470. § [A biztosítási esemény bejelentése]

A biztosított a szerződésben megállapított határidőn belül – a bejelentési kötelezettség megszegése esetére megállapított jogkövetkezmények mellett – köteles a biztosítónak írásban bejelenteni, ha vele szemben a szerződésben meghatározott tevékenységével kapcsolatban kárigényt közölnek, vagy ha olyan körülményről szerez tudomást, amely ilyen kárigényre adhat alapot. A biztosítási esemény bejelentésére legalább harminc napos bejelentési határidőt kell biztosítani.

6:471. § [A biztosító szolgáltatása]

(1) A biztosító szolgáltatását a károsultnak teljesítheti. A biztosított akkor követelheti, hogy a biztosító neki teljesítsen, ha a károsult követelését ő egyenlítette ki.

(2) Ha a biztosított a vele szemben támasztott kártérítési igények miatti felelősségét vagy összegszerű helytállási kötelezettsége mértékét nyilvánvalóan megalapozatlanul vitatja, a biztosító jogosult a károsultnak teljesíteni. Az alaptalan tagadás többletköltségei a biztosítottat terhelik; ha azokat a biztosító viselte, a biztosított azokat neki visszafizetni tartozik.

6:472. § [A károsult igényének érvényesítése]

(1) A károsult – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – nem érvényesítheti kárigényét közvetlenül a biztosítóval szemben.

(2) Ez a szabály nem akadályozza meg, hogy a károsult a biztosítóval szemben annak bírósági megállapítása iránt indítson keresetet, hogy a biztosított felelősségbiztosítási fedezete a károkozás időpontjában a károsult kárára fennállt-e.

6:473. § [A biztosított általi elismerés, teljesítés és egyezség hatálya a biztosítóval szemben]

(1) A károsult kártérítési igényének a biztosított által történt elismerése, teljesítése és az azzal kapcsolatos egyezsége a biztosítóval szemben akkor hatályos, ha ahhoz a biztosító előzetesen hozzájárult vagy azt utólag tudomásul vette.

(2) Nem hivatkozhat a biztosító arra, hogy a károsult követelésének a biztosított által történt elismerése, teljesítése vagy az azzal kapcsolatos egyezsége vele szemben hatálytalan, ha a követelés nyilvánvalóan megalapozott.

(3) A biztosított bírósági marasztalása a biztosítóval szemben akkor hatályos, ha a biztosító a perben részt vett, a biztosított képviselétéről gondoskodott vagy ezekről lemondott.

LXIV. Fejezet

Az összegbiztosítások

1. Közös szabályok

6:474. § [A biztosítási érdek]

Összebiztosítás esetén a szerződés létrejöttéhez és módosításához a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges, ha a szerződést nem ő köti meg. A biztosított hozzájárulása nélkül kötött biztosítási szerződésnek a kedvezményezett kijelölését tartalmazó része semmis; ilyen esetben kedvezményezettnek a biztosítottat vagy örökösét kell tekinteni, aki – a csoportos biztosítás esetén kivéve – a szerződő félnek köteles megtéríteni a kifizetett biztosítási díjakat és a szerződésre fordított költségeket.

6:475. § [Többszörös biztosítás]

A felek azonos biztosítási érdekre és azonos biztosítási kockázatokra több biztosítást is érvényesen köthetnek, és halmozhatják a biztosítói szolgáltatásokat.

2. Az életbiztosítási szerződés

6:476. § [Életbiztosítás]

Életbiztosítási szerződés alapján a biztosító a természetes személy biztosított halála, meghatározott életkor vagy időpont elérése vagy más esemény bekövetkezése esetére a szerződésben meghatározott biztosítási összeg kifizetésére, járadék élethosszig tartó vagy meghatározott időszakra történő folyósítására vállal kötelezettséget. Az életbiztosítás lehet különösen:

a) kockázati életbiztosítás, amelynek sem lejáratí szolgáltatása, sem visszavásárlási értéke nincs; vagy

b) kockázati életbiztosításnak nem minősülő életbiztosítás, ide értve a befektetési egységekhez kötött életbiztosítást is, ahol a befektetési kockázatot a szerződés szerint a szerződő fél maga viseli.

6:477. § [A kedvezményezett]

(1) Kedvezményezett

a) a szerződésben megnevezett személy;

b) a bemutatóra szóló kötvény birtokosa;

c) ilyen személyek hiányában, vagy ha a kedvezményezett megnevezése nem volt érvényes a biztosítási esemény időpontjában, a biztosított vagy örököse.

(2) A szerződő fél a kedvezményezettet a biztosítóhoz címzett és a biztosítónak eljuttatott írásbeli nyilatkozattal jelölheti ki, és a biztosítási esemény bekövetkezéséig bármikor ugyanilyen formában a kijelölését visszavonhatja vagy a kijelölt kedvezményezett helyett más kedvezményezettet nevezhet meg. Ha nem a biztosított a szerződő fél, mindezekhez a biztosított írásbeli hozzájárulása szükséges. Abban az esetben, ha bemutatóra szóló kötvényt állítottak ki, a kedvezményezett későbbi kijelölése akkor lép hatályba, ha a kötvényt megsemmisítették és új kötvényt állítottak ki.

(3) Ha a szerződő fél a biztosítotthoz vagy a kedvezményezetthez intézett írásbeli nyilatkozattal kötelezettséget vállal arra, hogy a kedvezményezett kijelölését folyamatosan hatályban tartja, a kedvezményezett kijelölését nem lehet visszavonni vagy megváltoztatni azon személy hozzájárulása nélkül, akinek részére a kötelezettségvállalást tették. A szerződő fél nyilatkozatáról a biztosítót tájékoztatni kell.

(4) A kedvezményezett kijelölése hatályát veszti, ha a kedvezményezett a biztosítási esemény bekövetkezése előtt meghal vagy jogutód nélkül megszűnik.

6:478. § [A szerződéskötés különös szabályai]

(1) Ha a biztosított kiskorú, és a szerződést nem a törvényes képviselőt gyakorló szülője köti meg, a szerződés érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges. A gyámhatóság jóváhagyásával érvényes a szerződés akkor is, ha a biztosított a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott vagy cselekvőképtelen nagykorú személy.

(2) A biztosított a szerződés megkötéséhez adott hozzájárulását írásban bármikor visszavonhatja. Csoportos életbiztosítási szerződés ettől eltérően rendelkezhet. A visszavonás következtében a szerződés a biztosítási időszak végével megszűnik, kivéve, ha a biztosított a szerződésbe belép.

6:479. § [Várakozási idő]

A felek a szerződésben kiköthetik, hogy a biztosító valamely biztosítási esemény kockázatát csak a szerződés létrejöttét követő későbbi időponttól vállalja, vagy – ha a biztosítási esemény a kikötött várakozási időn belül következik be – jogosult a szolgáltatást csökkenteni. A várakozási idő legfeljebb hat hónap lehet; a kikötött várakozási idő ezt meghaladó része semmis.

6:480. § [A díjfizetés elmulasztásának következménye]

(1) A teljes biztosítási időszakra járó díjat a biztosító az első évben bírósági úton érvényesítheti; ezt követően csak akkor élhet e jogával, ha abban az évben a szerződő fél a díjfizetést már megkezdte vagy a díjfizetés halasztásában állapotok meg.

(2) A díjfizetés elmulasztása esetén a kockázati életbiztosításnak nem minősülő életbiztosítási szerződés megfelelően csökkentett biztosítási összeggel marad fenn (a továbbiakban: díjmentes leszállítás). A szerződő fél e jogkövetkezmény helyett választhatja a szerződés rendes felmondását.

(3) Nem lehet díjmentesíteni a szerződést, ha visszavásárlási összeg a díjmentes leszállítás időpontjában még nem keletkezett. Ebben az esetben a szerződés szolgáltatási összeg hiányában megszűnik.

6:481. § [A közlési és változásbejelentési kötelezettség megszegésének következménye]

(1) Ha a biztosító a szerződéskötést követően szerez tudomást a szerződéskötéskor már fennállt lényeges körülményről, az ebből eredő jogokat a szerződés fennállásának az első öt évében gyakorolhatja.

(2) A közlési kötelezettség megsértése ellenére beáll a biztosító kötelezettsége, ha a szerződés megkötésétől a biztosítási esemény bekövetkeztéig öt év már eltelt.

(3) Az (1) és a (2) bekezdés rendelkezéseit a szerződésben meghatározott lényeges körülmények változására vonatkozó bejelentési kötelezettség megsértésének következményeire is megfelelően alkalmazni kell. A biztosító ezzel kapcsolatos jogainak gyakorlására nyitva álló öt éves időszak a változásbejelentési határidő leteltét követő napon kezdődik.

6:482. § [Rendes felmondás]

(1) A szerződő fél – ha az első évi biztosítási díjat befizették – az életbiztosítási szerződést írásban, harminc napos felmondási idő mellett, a biztosítási időszak utolsó napjára felmondhatja.

(2) Az életbiztosítási szerződést – a biztosítási kockázat jelentős növekedésének esetét kivéve – a biztosító nem mondhatja fel.

6:483. § [Maradékjog]

(1) Ha az életbiztosítási szerződés bármely okból a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, a biztosító köteles a szerződésben meghatározott visszavásárlási összeget kifizetni.

(2) A biztosító mentesül a biztosítási összeg kifizetése alól, ha a biztosított a kedvezményezett szándékos magatartása következtében vesztette életét; a visszavásárlási összeg ebben az esetben az örökösöket illeti meg, és a kedvezményezett abból nem részesülhet.

(3) A szerződés a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg, és a biztosító a visszavásárlási összeget köteles visszatéríteni, ha a biztosított szándékosan elkövetett súlyos bűncselekménye folytán, azzal összefüggésben vagy a szerződéskötéstől számított két éven belül elkövetett öngyilkossága következtében halt meg.

3. A balesetbiztosítási szerződés

6:484. § [Balesetbiztosítás]

Balesetbiztosítási szerződés alapján a biztosító különösen a biztosított baleset miatt bekövetkező halála, egészségkárosodása vagy rokkantsága esetére a szerződésben meghatározott biztosítási összeg vagy járadék fizetésére, vagy a szerződésben meghatározott egyéb szolgáltatásra vállal kötelezettséget.

6:485. § [Alkalmazandó szabályok]

(1) A balesetbiztosításra az életbiztosítás szabályait a következő kérdésekben kell alkalmazni:

a) a biztosított hozzájáruló nyilatkozatának visszavonása;

b) a kedvezményezett kijelölése és jogai; és

c) a biztosító mentesülése, ha a biztosított halálát a biztosítási összegre jogosult okozta.

(2) A felek a felmondási jog korlátozásában nem állapodhatnak meg.

(3) A balesetbiztosításra egyebekben a kárbiztosítás szabályait kell alkalmazni a következő eltérésekkel:

- a) a biztosító a balesetért felelős személlyel szemben a törvényi engedmény alapján igényt nem támaszthat;
- b) nem terheli a biztosítottat állapotmegőrzési kötelezettség a biztosítási esemény bekövetkezése esetén.

LXV. Fejezet

Az egészségbiztosítási szerződés

6:486. § [Egészségbiztosítási szerződés]

Egészségbiztosítási szerződés alapján a biztosító a biztosított megbetegedése esetén a szerződésben meghatározott szolgáltatások teljesítésére vállal kötelezettséget. A biztosító szolgáltatása kiterjedhet a szerződésben meghatározott egészségügyi szolgáltatások egészséges személy általi igénybe vételekor felmerülő költségek megtérítésére is.

6:487. § [Alkalmazandó szabályok]

(1) Az egészségbiztosításra az életbiztosítás szabályait a következő kérdésekben kell alkalmazni:

- a) csoportos biztosítás;
- b) a biztosított részéről szükséges hozzájárulás, ha nem a biztosított a szerződő fél;
- c) a biztosított hozzájáruló nyilatkozatának visszavonása; és
- d) a biztosító kötelezettségeinek beállása a közlési kötelezettség megsértése esetén.

(2) Ha az egészségbiztosítást kárbiztosításként kötötték, a kárbiztosításra vonatkozó rendelkezéseket a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

- a) a kárenyhítési kötelezettség szabályainak alkalmazása során nem tekinthető a biztosító mentesülését eredményező oknak, ha a biztosított az őt törvény alapján megillető rendelkezési joggal élve az orvosi beavatkozáshoz nem járul hozzá; és
- b) nem terheli a biztosítottat állapotmegőrzési kötelezettség a biztosítási esemény bekövetkezése esetén.

6:488. § [Várakozási idő]

(1) Ápolási szolgáltatásra irányuló biztosítás esetén, illetve akkor, ha a biztosítandó személy valamely tartós betegsége a szerződéskötéskor mindkét fél által ismert volt, az említett betegségekre vonatkozóan a felek az egészségbiztosítási szerződésben legfeljebb hároméves várakozási időt köthetnek ki.

(2) A várakozási időbe beszámít az az időtartam, amelynek során a biztosított az egészségbiztosítás megkötését megelőzően – legfeljebb hatvan napon belül – megszűnt korábbi egészségbiztosítási szerződés alapján folyamatosan jogosult volt egészségbiztosítási szolgáltatásra.

6:489. § [Felmondás egészségbiztosítás esetén]

(1) Nem tekinthető a biztosítási kockázat jelentős növekedésének a biztosított életkora előrehaladásából származó természetes egészségromlás lehetősége.

(2) Az egészségbiztosítást a biztosító rendes felmondással nem szüntetheti meg.

XXIII. Cím

Tartási és életjáradéki szerződés

LXVI. Fejezet

A tartási szerződés

6:490. § [Tartási szerződés]

(1) Tartási szerződés alapján a tartásra kötelezett a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátására, a tartásra jogosult ellenérték teljesítésére köteles.

(2) A tartási szerződést írásba kell foglalni.

6:491. § [A tartásra kötelezett kötelezettsége]

A tartásra kötelezett kötelezettsége kiterjed a tartásra jogosult lakhatásának biztosítására, élelemmel és ruházattal való ellátására, gondozására, betegsége esetén ápolására és gyógyíttatására, halála esetén illő eltemettetésére.

6:492. § [A szerződés megszűnése]

(1) A szerződés megszűnik a tartásra jogosult halálával.

(2) Több jogosult javára szóló szerződés esetén az egyik jogosult halála után – ha a körülményekből más nem következik – a túlélő jogosult változatlanul követelheti az oszthatatlan szolgáltatásokat, ide értve a megszokott életvitel folytatásához szükséges szolgáltatásokat, és arányosan tarthat igényt az osztható szolgáltatásokra.

(3) A tartásra kötelezett halála esetén a tartási kötelezettség az örökgyógy tartozásaiért való felelősség szabályai szerint annyiban száll át a tartásra kötelezett örökösére, amennyiben a kötelezett haláláig nyújtott tartás az ellenszolgáltatást nem fedezi.

6:493. § [Tartás ellenében ingatlan tulajdonjogának átruházása]

(1) Ha a tartási kötelezettség ellenében a tartásra kötelezettre ingatlan tulajdonjogát ruházzák át, és a tartásra jogosult felhívására a tartásra kötelezett az őt terhelő kötelezettség biztosítására megfelelő biztosítékot nem ad, a tartásra jogosult kérelmére az ingatlan-nyilvántartásba az átruházott ingatlan terheként tartási jogot kell bejegyezni.

(2) A tartásra kötelezett szerződésszegése esetén a tartásra jogosult a tartásra kötelezett által adott biztosítékból vagy tartási jog bejegyzése esetén az ingatlanból kielégítést kereshet.

6:494. § [A tartási szerződés módosítása és megszüntetése]

(1) A bíróság a tartási szerződést bármelyik fél kérelmére – mindkét fél érdekeinek figyelembevételével – módosíthatja, ha a szerződés változatlan tartalommal történő fenntartása – különösen a felek megromlott viszonyára tekintettel – indokolatlan.

(2) Ha valamelyik fél magatartása vagy körülményei folytán a természetben való tartás lehetlenné vált, bármelyik fél kérheti a bíróságtól a szerződés végleges vagy az említett körülmények megszűntéig tartó módosítását életjáradéki szerződéssé. A szerződés módosítása esetén a bíróság az ítéletben meghatározza a tartásra kötelezettet terhelő szolgáltatást.

(3) Ha a szerződés célja módosításával nem valósítható meg, bármelyik fél kérheti a bíróságtól a szerződés megszüntetését.

(4) A bíróság a felek kérelméhez nincs kötve, de nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen mindkét fél tiltakozik.

6:495. § [Ingyenes tartási szerződés]

- (1) E fejezet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell az olyan tartási szerződésre, amely alapján a tartásra jogosult ellenszolgáltatás nyújtására nem köteles.
- (2) Ha a körülményekből más nem következik, a közeli hozzátartozók között létrejött tartási szerződésből folyó kötelezettségek teljesítéséért ellenszolgáltatás nem jár.
- (3) Az ingyenes tartási szerződés a tartásra kötelezett halálával megszűnik.
- (4) Ha a szerződés teljesítése vagy életjáradéki szerződéssé módosítása a szerződéskötés után megváltozott vagyoni körülményeinél fogva a tartásra kötelezettre nézve túlságosan nagy megterheléssel járna, a tartásra kötelezett kérheti a bíróságtól a szerződés megszüntetését.
- (5) Az ingyenes tartás esetén a tartási kötelezettség teljesítésének megtagadására és az eltartó felelősségére az ajándékozási szerződés szabályait megfelelően alkalmazni kell.

LXVII. Fejezet

Az életjáradéki szerződés

6:496. § [Életjáradéki szerződés]

- (1) Életjáradéki szerződés alapján a járadékadásra kötelezett a járadékszolgáltatásra jogosult javára, annak haláláig, meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására, a járadékszolgáltatásra jogosult ellenérték teljesítésére köteles.
- (2) Az életjáradékot havonta előre kell teljesíteni. A járadékszolgáltatásra jogosult a hat hónavnál régebben lejárt és alapos ok nélkül nem érvényesített járadékot bírósági úton nem követelheti.
- (3) Az életjáradéki szerződésre egyebekben a tartási szerződés szabályait kell alkalmazni.

XXIV. Cím

A polgári jogi társasági szerződés

6:497. § [Polgári jogi társasági szerződés]

Polgári jogi társasági szerződéssel a felek (a továbbiakban: tagok) arra vállalnak kötelezettséget, hogy közös céljuk elérése érdekében együttműködnek, a közös cél megvalósításához szükséges vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és tevékenységük kockázatát közösen viselik.

6:498. § [Vagyoni hozzájárulás]

- (1) A tagok fejenként egyenlő mértékben teljesítenek vagyoni hozzájárulást.
- (2) A vagyoni hozzájárulás tárgya lehet pénz, vagyoni értékkel rendelkező dolog, vagyoni értékű jog vagy bármilyen egyéb szolgáltatás, így különösen személyes munkavégzés.
- (3) A nem pénzben nyújtott hozzájárulásokat a tagok maguk értékelik, és ennek alapján megállapítják a hozzájárulások egymáshoz viszonyított arányát.

6:499. § [A hozzájárulás módja]

- (1) A hozzájárulásként adott el nem használható dolgok közös használatba, az elhasználható dolgok közös tulajdonba kerülnek.

(2) A közös tulajdonba került dolog tulajdoni hányadával a tag önállóan nem rendelkezhet.

6:500. § [Igényérvényesítés a taggal szemben]

(1) Ha valamelyik tag nem szolgáltatja a szerződésben vállalt hozzájárulást, bármelyik tag követelheti tőle a szerződés szerű teljesítést. A tagok ezen jogát érvényesen nem lehet kizárni.

(2) Ha valamelyik tag olyan magatartást tanúsít, amely veszélyezteti a közös tevékenység sikerét vagy a szerződéses célt, bármelyik tag követelheti az ettől való tartózkodást.

6:501. § [Nyereség és veszteség, tartozások]

(1) A közös tevékenység nyeresége és vesztesége a tagok közt hozzájárulásuk arányában oszlik meg.

(2) Tilos az olyan megállapodás, amely valamely tagot a veszteség viselése alól mentesít, vagy a nyereségben való részesedésből kizár.

(3) Ha a tagok harmadik személlyel kötött szerződésük alapján a veszteség viselésének arányától eltérően kötelesek helytállni, a szerződésben meghatározottak szerint el kell számolniuk egymással.

6:502. § [Ügyvitel]

(1) Az ügyek vitelére a tagok együttesen jogosultak.

(2) A tagok úgy is rendelkezhetnek, hogy az ügyek vitelére meghatározott tagot vagy tagokat jogosítanak fel; ilyenkor a kifejezetten fel nem jogosított tagok nem jogosultak az ügyek vitelére.

(3) Ha több tag együttesen jogosult ügyvitelre, az ügyvitelre jogosult tagok az ügyviteli döntéseket egyhangúlag hozzák meg.

(4) Az ügyek vitelére a társaságon kívül álló személy nem jogosítható fel. Az ügyvitel személyesen látható el. Az e rendelkezésekkel ellentétes szerződési kikötés semmis.

6:503. § [Ellentmondás]

Az önálló ügyviteli jogkörrel rendelkező tag ügyviteli intézkedése ellen bármelyik tag, az együttes ügyviteli jogkörben eldöntött ügyviteli intézkedés ellen az ügyvitelből kizárt bármelyik tag ellentmondással élhet. Az ellentmondásról a tagok együttesen döntenek. A tervezett intézkedés a tagok döntésének meghozataláig nem hajtható végre. Az ellentmondás joga érvényesen nem zárható ki.

6:504. § [Az ügyviteli jog megszűnése]

(1) Ha az ügyeket nem az összes tag együttesen viszi, az ügyvitelre feljogosított tagtól az ügyvitel jogát a többi tag egyhangú döntéssel megvonhatja; ilyenkor az ügyek további vitelének módjáról a tagok döntenek. Ezen jog kizárása vagy korlátozása semmis.

(2) A szerződés által az ügyvitel jogával felruházott tag erről a jogáról lemondhat. A lemondás nem eshet alkalmatlan időre.

(3) Ha nem marad ügyvitelre jogosított tag, az ügyvitel joga valamennyi tagot megilleti.

6:505. § [Képviselő]

A tagok a szerződésben feljogosíthatják valamelyik tagot a többi tag harmadik személyekkel szembeni képviselőre.

6:506. § [A tagok egymás közötti viszonya]

Minden tag jogosult az ügyek menetét megismerni, így különösen az ezekkel kapcsolatos iratokba, könyvekbe betekinteni. A felek ettől eltérő megállapodása semmis.

6:507. § [A tag hitelezője]

(1) A tag hitelezője a szerződés megszűnése esetén a tagot megillető elszámolási hányadra tarthat igényt.

(2) Ha a hitelező e hányadra végrehajtást vezet, a tagot megillető rendes felmondás jogát gyakorolhatja, de ebben az esetben sem követelheti a tagnak járó hányad természetben való kiadását.

(3) Ha a szerződést határozott időre kötötték, a tag hitelezőjét felmondási jog illeti meg három hónapos felmondási idővel, feltéve, hogy a határozott időtartamból egy évnél hosszabb idő van hátra.

6:508. § [Rendes felmondás]

(1) A határozatlan időre kötött szerződést bármelyik tag három hónapos felmondási idővel felmondhatja. A felmondási jogot nem lehet érvényesen kizárni.

(2) Aki alkalmatlan időben gyakorolja felmondási jogát, köteles az ebből eredő károkat megtéríteni, feltéve, hogy az időpont alkalmatlanságára a többi tag figyelmeztette, és felmondását a figyelmeztetés ellenére fenntartotta.

6:509. § [Rendkívüli felmondás]

(1) A szerződés fontos okból rendkívüli felmondással, azonnali hatállyal is megszüntethető. Ezen jog kizárása semmis.

(2) Fontos oknak minősül különösen, ha valamely tag a szerződésből eredő lényeges kötelezettségét felróhatóan megszegi.

6:510. § [A tag halála vagy megszűnése]

(1) A szerződés megszűnik bármelyik tag halála vagy megszűnése esetén.

(2) A megmaradt tagok egyhangúlag dönthetnek úgy, hogy a szerződést a meghalt vagy megszűnt tag nélkül hatályban tartják.

(3) Ha a meghalt vagy megszűnt tag jogutódja kérelmezi, és ehhez a megmaradt tagok hozzájárulnak, a szerződésben a jogutód a jogelőd helyébe lép.

6:511. § [Kizárás]

(1) A szerződés rendelkezhet úgy, hogy valamely tagot a többi tag egyhangú döntésével a társaságból kizár, ha a kizárandó tag érdekkörében felmerülő okból valamely másik tagot rendkívüli felmondási jog illetne meg.

(2) A kizárt taggal el kell számolni.

(3) A kizárt tag a közös vagyona tartozó vagyontárgyak kiadását természetben nem követelheti. A többi tag azonban választása szerint kiadhatja természetben a követelt vagyontárgyat vagy annak értékét.

6:512. § [Elszámolás]

(1) A szerződés megszűnése után a tagok között elszámolásnak van helye. Semmis az olyan megállapodás, amely az elszámolást előre kizárja.

(2) Az elszámolás során a közös vagyont a tagok között hozzájárulásuk arányában kell felosztani.

(3) A közös használatba adott dolgokat vissza kell szolgáltatni a tulajdonosnak.

NEGYEDIK RÉSZ
FELELŐSSÉG SZERZŐDÉSEN KÍVÜL OKOZOTT KÁRÉRT

XXV. Cím

A kártérítési felelősség általános szabálya és közös szabályai

6:513. § [A károkozás általános tilalma]

A törvény tiltja a jogellenes károkozást.

6:514. § [A felelősség általános szabálya]

Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

6:515. § [Jogellenesség]

Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt

- a) a károsult beleegyezésével okozta;
- b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl;
- c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy
- d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

6:516. § [Előreláthatóság]

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

6:517. § [A kártérítési kötelezettség terjedelme]

- (1) A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.
- (2) A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni
  - a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;
  - b) az elmaradt vagyoni előnyt; és
  - c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.
- (3) A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.
- (4) A bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben is meghatározhatja.

6:518. § [A károsodás veszélye]

Károsodás veszélye esetén a veszélyeztetett kérheti a bíróságtól, hogy azt, aki a veszélyt előidézte, az eset körülményeihez képest

- a) tiltsa el a veszélyeztető magatartástól;
- b) kötelezze a kár megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételére;
- c) kötelezze megfelelő biztosíték adására.

6:519. § [Többek közös károkozása]

- (1) Ha többen közösen okoznak kárt, felelőségük a károsulttal szemben egyetemleges.
- (2) A bíróság mellőzheti az egyetemleges felelőség megállapítását, ha a károsult a kár bekövetkeztében maga is közrehatott, vagy ha az rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények fennállása miatt indokolt. Az egyetemleges felelőség megállapításának mellőzése esetén a bíróság a károkozókat magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez

nem megállapítható, közrehatásuk arányában marasztalja. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a bíróság a károkozókat egyenlő arányban marasztalja.

(3) A károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.

(4) A többek közös károkozásának szabályait kell alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta.

6:520. § [Károsulti közrehatás]

(1) A károsultat kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli. Az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni.

(2) A károkozó és a károsult között a kárt magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában kell megosztani. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozó és a károsult között egyenlő arányban kell megosztani.

(3) A károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős.

6:521. § [A károkozásért való felelősség korlátozása és kizárása]

A szándékosan okozott, továbbá az emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító károkozásért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmis.

6:522. § [A kártérítés módja]

(1) A károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják.

(2) A jövőben rendszeresen felmerülő károk megtérítésére a bíróság időszakonként visszatérően előre fizetendő, meghatározott összegű járadékot is megállapíthat.

(3) A bíróság a kártérítés módjának megállapításánál nincs kötve a károsult kérelméhez; a kártérítésnek azt a módját nem alkalmazhatja, amely ellen valamennyi fél tiltakozik.

6:523. § [A jövedelempótló járadék]

(1) Akinek munkaképessége a károkozás folytán csökkent, akkor követelhet jövedelempótló járadékot, ha a káreset utáni jövedelme az azt megelőző időszak jövedelmét neki fel nem róható okból nem éri el.

(2) A jövedelempótló járadékot a munkaképesség-csökkenés és a bekövetkezett jövedelemkiesés mértékének együttes vizsgálata alapján kell megállapítani.

(3) A károsult jövedelemkiesését a károsodást megelőző egy évben elért havi átlagjövedelmének alapulvételével kell meghatározni. Ha a károsodást megelőző egy évben a jövedelemben tartós változás következett be, a változás utáni jövedelem átlagát kell figyelembe venni.

(4) Ha a jövedelemkiesés a (3) bekezdés alapján nem állapítható meg, az azonos vagy hasonló tevékenységet végző személyek havi átlagjövedelmét kell alapul venni.

(5) A jövedelemkiesés megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek bekövetkezésével számolni lehet.

(6) A jövedelemkiesés megállapításánál nem vehető figyelembe az a jövedelem, amelyet a károsult munkaképességének csökkenése ellenére rendkívüli munkateljesítménnyel ér el.

6:524. § [A tartást pótló járadék]

(1) Tartást pótló járadék megállapításának van helye a károkozás folytán meghalt személlyel szemben tartásra jogosult részére. A károkozó a tartást pótló járadék fizetésére abban az esetben is köteles, ha magatartásának e következménye nem volt előrelátható.

(2) A károkozó a tartást pótló járadék fizetésére akkor is köteles, ha a meghalt személy tartási kötelezettségének megszegésével nem nyújtotta ténylegesen a tartást, vagy a járadékot igénylő a tartási igényét menthető okból nem érvényesítette.

(3) A tartást pótló járadék mértékének megállapításánál a kiesett tartást és a járadékot igénylő jövedelmét kell figyelembe venni.

(4) A járadék mértékének megállapításánál értékelni kell, ha a járadékot igénylő neki felróható okból nem rendelkezik megfelelő jövedelemmel, továbbá, hogy érvényesíthető követelést azokkal szemben, akik az ő tartására a meghalt személlyel egy sorban voltak kötelesek.

(5) A járadék számítására egyebekben a jövedelepótló járadék számítására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6:525. § [A járadék megváltoztatása vagy megszüntetése]

A járadék megállapításánál figyelembe vett körülmények megváltozása esetén bármelyik fél kérheti a járadék mértékének és a járadékfizetés időtartamának megváltoztatását vagy a járadékfizetési kötelezettség megszüntetését.

6:526. § [Az általános kártérítés]

Ha a kár mértéke nem állapítható meg, a károkozásért felelős személy olyan összegű kártérítés megfizetésére köteles, amely a károsult kárának a kiegyenlítésére alkalmas.

6:527. § [A kártérítés esedékessége]

A kártérítés a károsodás bekövetkeztekor nyomban esedékes.

6:528. § [Elévülés]

(1) A kártérítésre az elévülés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy bűncselekménnyel okozott kár esetén a követelés öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.

(2) A járadékkövetelés elévülési ideje a járadékkövetelés egészére egységesen akkor kezdődik, amikor a járadékkövetelést megalapozó kár első ízben jelentkezik.

6:529. § [Az életviszonyok változásának figyelembevétele a kár mértékének meghatározásánál]

(1) Ha a károkozás és az ítélethozatal között az időmúlásra vagy egyéb körülményre tekintettel az értékviszonyokban jelentős változás következett be, a bíróság az okozott kár mértékét az ítélethozatal időpontjában fennállt értékviszonyok szerint határozhatja meg. Ebben az esetben a károkozó késedelmi kamat fizetésére az érték megállapításának időpontjától kezdődően köteles.

(2) Ha a károsult kártérítési igénye érvényesítésével felróhatóan késlekedik, az ár- és értékviszonyok változásának kockázatát maga viseli.

XXVI. Cím

A felelősség egyes esetei

LXVIII. Fejezet

Felelősség fokozott veszéllyel járó tevékenységért

6:530. § [A veszélyes üzemi felelősség]

(1) Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

(2) A veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel az is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

6:531. § [Az üzembentartó]

(1) A fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának az minősül, akinek érdekében a veszélyes üzem működik.

(2) Ha a veszélyes üzemnek több üzembentartója van, őket közös károkozónak kell tekinteni.

6:532. § [A károsulti közrehatás szabályai]

(1) Az üzembentartónak nem kell megtérítenie a kárt annyiban, amennyiben az a károsult felróható magatartásából származott. A kármegosztásnál a tevékenység fokozottan veszélyes jellegét az üzembentartó terhére figyelembe kell venni.

(2) Ha vétőképtelen személy elhárítható magatartásával a károkozásban közrehatott, az üzembentartót a vétőképtelen károsulttal szemben teljes felelősség terheli. Az üzembentartó a vétőképtelen személy gondozójával szemben az (1) bekezdés megfelelő alkalmazásával megtérítési igényt érvényesíthet.

6:533. § [Elévülés]

A veszélyes üzemi felelősségből eredő kártérítési követelés három év alatt évül el.

6:534. § [Veszélyes üzemek találkozása és az üzembentartók egymás közötti viszonya közös károkozásnál]

(1) Ha veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, az üzembentartók felróhatóságuk arányában kötelesek a másoknak okozott kárt megtéríteni. Ha nem az üzembentartó a tényleges károkozó, az üzembentartó a kár megtérítésére a tényleges károkozó magatartásának felróhatósága alapján köteles.

(2) Ha a károkozás egyik félnek sem róható fel, a kárt az köteles megtéríteni, akinek fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében a kár bekövetkezéséhez vezető rendellenesség merült fel.

(3) Ha az egymásnak okozott kárt mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát – felróhatóság hiányában – mindegyik fél maga viseli.

(4) E § rendelkezéseit kell alkalmazni az üzembentartók egymás közötti viszonyában abban az esetben is, ha több veszélyes üzem közösen okoz kárt, azzal, hogy felróhatóság és rendellenesség hiányában a kárt egyenlő arányban viselik.

LXIX. Fejezet

Felelősség más személy által okozott kárért

6:535. § [Felelősség az alkalmazott és a jogi személy tagja károkozásáért]

(1) Ha az alkalmazott a foglalkoztatására irányuló jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a munkáltató a felelős.

(2) Ha a jogi személy tagja tagsági viszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a jogi személy a felelős.

(3) Az alkalmazott és a tag egyetemlegesen felel a munkáltatóval, illetve a jogi személlyel, ha a kárt szándékosan okozta.

6:536. § [Felelősség a vezető tisztségviselő károkozásáért]

Ha a jogi személy vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.

6:537. § [Felelősség a megbízott károkozásáért]

(1) Ha a megbízott e minőségében harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a megbízó és a megbízott egyetemlegesen felelős. Mentesül a megbízó a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli.

(2) Állandó jellegű megbízási viszony esetén a károsult kárigényét az alkalmazott károkozásáért való felelősség szabályai szerint is érvényesítheti.

6:538. § [Felelősség más szerződés kötelezettjének károkozásáért]

Más szerződés jogosultja felelősséggel tartozik a vele szerződési viszonyban álló kötelezett által a szerződés teljesítése körében harmadik személynek okozott kárért mindaddig, amíg a károsult számára ismeretlen károkozó személyét meg nem nevezi.

LXX. Fejezet

Felelősség vétőképtelen személy károkozásáért

6:539. § [Felelősség vétőképtelen által okozott kárért]

(1) Akinek belátási képessége oly mértékben korlátozott, hogy a károkozással kapcsolatos magatartása következményeit nem képes felmérni, nem felel az általa okozott kárért.

(2) A vétőképtelen helyett az felel, aki jogszabály alapján a vétőképtelen gondozójának minősül. Gondozó az is, aki a vétőképtelen személy felügyeletét a károkozáskor ellátta.

(3) Mentesül a gondozó a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a nevelés és a felügyelet ellátásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli.

(4) Több gondozó felelősségére a többek közös károkozására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

6:540. § [Kártérítés méltányosság alapján]

Ha a károkozónak nincs gondozója, vagy a gondozó felelősségét nem lehet megállapítani, kivételesen a vétőképtelen károkozót is kötelezni lehet a kár részben vagy egészben való megtérítésére, feltéve, hogy az eset körülményei és a felek vagyoni viszonyai ezt nyilvánvalóan indokoltá teszik.

6:541. § [Önhiba]

A vétőképtelen károkozó belátási képességének hiányára vagy fogyatékoságára nem hivatkozhat, ha ezt az állapotát felróhatóan maga idézte elő.

6:542. § [Felelősség vétőképes kiskorú károkozásáért]

Ha a kárt olyan vétőképes kiskorú okozta, akinek van felügyeletre köteles gondozója, és a károsult bizonyítja, hogy a gondozó kötelességét felróhatóan megszegte, a gondozó az okozott kárért a károkozóval egyetemlegesen felelős.

LXXI. Fejezet

Felelősség közhatalom gyakorlásával okozott kárért

6:543. § [Felelősség közigazgatási jogkörben okozott kárért]

(1) Közigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget akkor lehet megállapítani, ha a kárt közhatalom gyakorlásával vagy annak elmulasztásával okozták, és a kár rendes jogorvoslattal, továbbá a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti eljárásban nem volt elhárítható.

(2) Közigazgatási jogkörben okozott kárért a közhatalmat gyakorló jogi személy tartozik felelősséggel. Ha a közhatalmi jogkör gyakorlója nem jogi személy, a kárért az a jogi személyiséggel rendelkező közigazgatási szerv tartozik felelősséggel, amelynek keretében az eljáró közigazgatási szerv működik.

6:544. § [Felelősség bírósági, ügyészségi, közjegyzői és végrehajtói jogkörben okozott kárért]

(1) A bírósági és az ügyészségi jogkörben okozott kárért való felelősségre a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a kárigényt bírósági jogkörben okozott kár esetén a bírósággal, ügyészségi jogkörben okozott kár esetén a Legfőbb Ügyészséggel szemben kell érvényesíteni. Ha az eljáró bíróság nem jogi személy, a kárigényt az eljáró bíróság illetékességi területén működő jogi személyiséggel rendelkező bírósággal szemben kell érvényesíteni. A kártérítési keresetnek előfeltétele a rendes jogorvoslat kimerítése.

(2) A közjegyzői és a végrehajtói jogkörben okozott kárért való felelősségre a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait kell megfelelően alkalmazni. A kártérítési keresetnek előfeltétele a rendes jogorvoslat kimerítése.

LXXII. Fejezet

A termékfelelősség

6:545. § [Felelősség a termékkárért]

A termékkárért a hibás termék gyártója felelősséggel tartozik.

6:546. § [A termék]

Termék minden ingó dolog, akkor is, ha utóbb más dolog alkotórészévé vált.

6:547. § [A termékkár]

Termékkár

a) valakinek a hibás termék által okozott halála, testi sérülése vagy egészségkárosodása miatt bekövetkezett kár; és

b) a hibás termék által más dolgokban okozott, a kár bekövetkeztekor ötszáz eurónak a Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyama szerinti forintösszegénél nagyobb összegű kár, ha a károsodott dolog szokásos rendeltetése szerint magánhasználat vagy magánfogyasztás tárgya, és azt a károsult is rendszerint ilyen célra használta.

6:548. § [A gyártó]

(1) E fejezet alkalmazásában gyártó a végtermék, a résztermék, az alapanyag előállítója, valamint aki a terméken elhelyezett nevével, védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával önmagát a termék gyártójaként tünteti fel.

(2) Import termék esetén a terméket gazdasági tevékenysége keretében az Európai Gazdasági Térség területére behozó személyt is gyártónak kell tekinteni. Ez a szabály nem érinti az importálónak a gyártóval szemben érvényesíthető visszkereseti igényét.

(3) Ha a termék gyártója nem állapítható meg, a termék minden forgalmazóját gyártónak kell tekinteni mindaddig, amíg a forgalmazó a gyártót vagy azt a forgalmazót, akitől a terméket beszerezte, a károsultnak meg nem nevezi. Ezt a szabályt import termék esetén akkor is meg kell alkalmazni, ha a termék gyártója feltüntetésre került, de az importálója nem állapítható meg.

(4) A forgalmazó ezt a nyilatkozatát a károsult írásbeli felhívásától számított harminc napon belül teheti meg.

6:549. § [A termék hibája]

(1) A termék akkor hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amely általában elvárható, figyelemmel különösen a termék rendeltetésére, ésszerűen várható használatára, a termékkel kapcsolatos tájékoztatásra, a termék forgalomba hozatalának időpontjára, a tudomány és a technika állására.

(2) A terméket nem teszi hibássá önmagában az a tény, hogy később nagyobb biztonságot nyújtó termék kerül a forgalomba.

(3) A termék hibáját a károsultnak kell bizonyítania.

6:550. § [Mentesülés a felelősség alól]

(1) A gyártó akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy

a) a terméket nem hozta forgalomba;

b) terméket nem üzletszerű forgalmazás céljából állította elő, illetve azt nem üzletszerű gazdasági tevékenység körében gyártotta vagy forgalmazta;

c) a termék az általa történő forgalomba hozatal időpontjában hibátlan volt, és a hiba oka később keletkezett;

d) a termék általa történő forgalomba hozatala időpontjában a hiba a tudomány és a technika állása szerint nem volt felismerhető; vagy

e) a termék hibáját jogszabály vagy kötelező hatósági előírás alkalmazása okozta.

(2) Az alapanyag vagy a résztermék gyártója mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy

a) a hibát a végtermék szerkezete, illetve összetétele okozta; vagy

b) a hiba a végterméket gyártó utasításának a következménye.

(3) A gyógyszer előírás szerinti alkalmazásával okozott kár esetén a gyártó az (1) bekezdés d) pontjában foglaltakra hivatkozással nem mentesülhet a felelősség alól.

6:551. § [Harmadik személy közrehatása]

A gyártó nem mentesül a felelősség alól arra hivatkozással, hogy a kár bekövetkeztében harmadik személy magatartása is közrehatott. Ez a szabály nem érinti a gyártónak a harmadik személlyel szemben érvényesíthető igényét.

6:552. § [A felelősség korlátozása és kizárása]

A károsulttal szemben a gyártó felelősségének korlátozása vagy kizárása semmis.

6:553. § [Igényérvényesítési határidő]

(1) A károsult kártérítési igényét hároméves határidő alatt érvényesítheti.

(2) Az elévülés akkor kezdődik, amikor a károsult tudomást szerzett vagy tudomást szerezhette volna a kárról, a termék hibájáról és a gyártó személyéről.

(3) A gyártót az e fejezetben meghatározott felelőssége az adott termék általa történő forgalomba hozatalától számított tíz évig terheli. E határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

6:554. § [Vegyes rendelkezések]

(1) E fejezet rendelkezéseinek alkalmazása során különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén sincs mód a kártérítés mértékének a teljes kárnál alacsonyabb összegben történő meghatározására.

(2) E fejezet rendelkezései nem alkalmazhatóak az atomenergiáról szóló törvényben meghatározott károokra, továbbá az olyan nukleáris balesetek által okozott károokra, amelyeket a Magyar Köztársaság által ratifikált nemzetközi egyezmények rendeznek.

LXXIII. Fejezet

Felelősség az épületkárokért

6:555. § [Az épület tulajdonosának felelőssége]

(1) Épület egyes részeinek lehullásával vagy az épület hiányosságai révén másnak okozott kárért az épület tulajdonosa felelős, kivéve, ha bizonyítja, hogy az építkezésre és karbantartásra vonatkozó szabályokat nem sértették meg, és az építkezés vagy karbantartás során a károk megelőzése érdekében nem járt el felelősen.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt szabályt kell alkalmazni az épületen elhelyezett tárgyak leesésével okozott kárért való felelősségre azzal az eltéréssel, hogy a károsulttal szemben azt, akinek érdekében a tárgyat elhelyezték, az épület tulajdonosával egyetemleges felelősség terheli.

(3) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a károkozótól a kár megtérítését követelhesse.

6:556. § [Felelősség tárgyak kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért]

(1) Valamely tárgy lakásból vagy más helyiségből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben a lakás vagy helyiség bérlője vagy egyéb jogcímen használója felelős.

(2) Kezesként felel a bérlő vagy a használó, ha a károkozót megnevezi. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a károkozó jogosulatlanul tartózkodott a helyiségben.

(3) Valamely tárgy az épület közös használatára szolgáló helyiségeiből való kidobásával, kiejtésével vagy kiöntésével okozott kárért a károsulttal szemben az épület tulajdonosa felelős. Ha a tulajdonos a károkozót megnevezi, kezesként felel.

(4) Ezek a szabályok nem érintik a felelős személynek azt a jogát, hogy a kárért egyébként felelős személytől a kár megtérítését követelhesse.

LXXIV. Fejezet

Felelősség az állatok károkozásáért

6:557. § [Az állattartás körében okozott kár]

(1) Aki állatot tart, az állat által másnak okozott kárért felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy az állat tartásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli.

(2) Veszélyes állat tartója a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint felel.

6:558. § [A vadászható állat által okozott kárért való felelősség]

(1) A vadászható állat által okozott kár megtérítéséért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületén a károkozás történt. Ha a károkozás nem vadászterületen történt, a kárért az a vadászatra jogosult tartozik felelősséggel, akinek a vadászterületéről a vad kiváltott.

(2) A vadászatra jogosult mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső elháríthatatlan ok idézte elő.

(3) A kártérítési követelés három év alatt évül el.

XXVII. Cím

Kártalanítás jogszerű károkozásokért

6:559. § [A kártalanítás]

Ha jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

ÖTÖDIK RÉSZ

AZ ÉRTÉKPAPÍR

XXVIII. Cím

Általános szabályok

6:560. § [Az értékpapír fogalma]

(1) Ha valaki írásban – ide nem értve az elektronikus okiratot – vagy elektronikus formában rögzített és értékpapírszámlán nyilvántartott (dematerializált) módon egyoldalúan kötelezettséget vállal arra, hogy ő maga vagy a nyilatkozatában megjelölt más személy a nyilatkozatban rögzített jog gyakorlását a nyilatkozatban meghatározott feltételek szerint az okirat vagy az értékpapírszámla által jogosultként igazolt személy részére biztosítja, vagy az okiratban, illetve az elektronikus úton rögzített nyilatkozat szerinti szolgáltatást az okirat vagy az értékpapírszámla által jogosultként igazolt személy részére teljesíti, az okirat, illetve a nyilatkozatot rögzítő elektronikus jelsorozat értékpapírnak minősül.

(2) Aki a kötelezettségvállalását tartalmazó értékpapírt a kötelezettség vállalásának céljával más birtokába adja, vagy intézkedik annak érdekében, hogy a dematerializált értékpapír a jogosult értékpapírszámláján nyilvántartásba vételre kerüljön, az értékpapír tartalma szerint válik kötelezetté az értékpapír által jogosultként igazolt személlyel szemben.

(3) Az értékpapírban rögzített jog gyakorlása vagy követelés érvényesítése, továbbá a jog vagy követelés bizonyítása, illetve átruházása kizárólag az értékpapír által lehetséges.

(4) Ha jogszabály meghatározza egyes értékpapírfajták kötelező tartalmi elemeit, kizárólag az ezeknek megfelelő okiratot vagy számítógépes jelet lehet az adott értékpapírfajtába tartozó értékpapírnak tekinteni.

(5) Jogszabály által nem szabályozott értékpapírfajta estében az okirat vagy számítógépes jel akkor minősül értékpapírnak, ha a kibocsátója az értékpapírban legalább az alábbi tartalmi elemeket feltünteti:

a) a kibocsátó nevét és címét;

b) azt, hogy a nyilatkozat értékpapírnak minősül;

c) az értékpapír által megtestesített jogosultságot;

d) sorozatban kibocsátott értékpapír esetén az értékpapír-sorozat megjelölését, a sorozat értékpapírkódját és a sorozatba tartozó értékpapírok darabszámát;

e) a kibocsátás helyét és időpontját;

f) okirati formában kibocsátott értékpapír esetén a kibocsátó aláírását.

(6) Az értékpapír átruházható. A kibocsátó az értékpapír átruházását – a tilalomnak az értékpapírban való feltüntetésével – megtilthatja.

6:561. § [Kifogáskorlátozás]

Az értékpapír kötelezettje a jóhiszemű jogosulttal szemben az értékpapír vagy az értékpapírszámla tartalmából kitűnő kifogásokon kívül nem hivatkozhat olyan kifogásokra, amelyek valamely korábbi jogosulttal szemben fennálló személyes viszonyán alapulnak.

6:562. § [Az eltérő szabályozás lehetősége]

Jogszabály az értékpapírokra nemzetközi egyezmény alapján az e részben foglalt rendelkezésektől eltérő szabályokat állapíthat meg.

XXIX. Cím

Az okirati formában előállított értékpapírok

6:563. § [Az okirati formában előállított értékpapír kibocsátásának hibája]

Az okirati formában előállított értékpapír kiállítóját az értékpapír jóhiszemű jogosultjával szemben akkor is terhelik az értékpapírban rögzített kötelezettségek, ha az értékpapír kibocsátás nélkül vagy érvénytelen ügylettel került forgalomba.

6:564. § [Az okirati formában előállított értékpapírok átruházásának módja]

(1) Az olyan okirati formában előállított értékpapír, amely nem tartalmazza a jogosult megnevezését, vagy tartalmazza ugyan, de az értékpapír tartalma szerint a kötelezett nemcsak a megjelölt személynek, hanem az értékpapír bármely bemutatójának köteles teljesíteni (a továbbiakban: bemutatóra szóló értékpapír), az átruházásra irányuló jogcímen alapuló birtokátruházással ruházható át.

(2) Az olyan okirati formában előállított értékpapír átruházásához, amely tartalmazza a jogosult megnevezését, és nem tartalmaz olyan kikötést, amely szerint a kötelezett az értékpapír bármely bemutatójának köteles teljesíteni (a továbbiakban: névre szóló értékpapír), az átruházásra irányuló jogcímen alapuló birtokátruházáson kívül teljes vagy üres forgatmány szükséges.

(3) A teljes forgatmány a névre szóló értékpapírra vagy az ahhoz csatolt lapra (a továbbiakban: toldatra) vezetett, az átruházó által aláírt írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, és megjelöli azt a személyt, akire az értékpapírt átruházzák.

(4) Az üres forgatmány az értékpapír hátlapjára vagy a toldatra rávezetett, az átruházó által aláírt írásbeli nyilatkozat, amely kifejezi az értékpapír átruházásának szándékát, de nem tartalmazza annak a személynek a megjelölését, akire az értékpapírt átruházzák. Üres forgatmánynak minősül az átruházónak az értékpapír hátlapján vagy a toldaton szereplő aláírása is.

(5) Az okirati formában előállított értékpapír üres forgatmánnyal való átruházása esetén az értékpapír birtokosa

a) az üres forgatmányt kitöltheti a saját vagy más személy nevére;

b) az értékpapírt átruházhatja üres vagy teljes forgatmánnyal;

c) az értékpapír birtokát harmadik személyre átruházhatja anélkül, hogy az üres forgatmányt kitöltené és az értékpapírt újabb forgatmánnyal látná el.

(6) Ha jogszabály felhatalmazása alapján a kibocsátó a névre szóló értékpapírba felvett írásbeli nyilatkozatával a forgatmány útján való átruházás lehetőségét kizárja (a továbbiakban: negatív rendeleti záradék), az értékpapír az engedélyezés hatályával ruházható át.

6:565. § [Az okirati formában előállított értékpapír átruházásának joghatása]

A bemutatóra szóló és a negatív rendeleti záradékot nem tartalmazó névre szóló értékpapír átruházásával az értékpapírban rögzített jogok és követelések átszállnak az értékpapír új jogosultjára, függetlenül attól, hogy az átruházó milyen jogokkal rendelkezett.

6:566. § [Az okirati formában előállított értékpapírok alaki legitimációs hatása]

(1) A bemutatóra szóló értékpapír esetén az értékpapír birtokosát kell az értékpapírban rögzített jog gyakorlására vagy követelés érvényesítésére jogosult személynek tekinteni.

(2) Névre szóló értékpapír esetén az értékpapírnak azt a birtokosát kell az értékpapírban rögzített jog gyakorlására vagy követelés érvényesítésére jogosult személynek tekinteni, akit az értékpapír szövege jogosultként megjelöl, vagy akit a forgatmányok megszakítatlan láncolata jogosultként igazol. Ha az utolsó forgatmány üres, az értékpapír birtokosát kell jogosultnak tekinteni, feltéve, hogy a forgatmányok láncolata megszakítatlan. Ha valamely üres forgatmányra újabb forgatmány következik, az utóbbi aláíróját úgy kell tekinteni, mint aki az értékpapírt üres forgatmány útján szerezte meg.

(3) A jogosultnak tekintendő jóhiszemű személynek az értékpapírból eredő jogosultságát nem befolyásolja az, ha valamely korábbi átruházásnak vagy más tulajdonszerzésnek nem volt jogcíme, vagy ha a jogcím érvénytelen vagy hatálytalan volt.

(4) Ha a névre szóló értékpapír jogosultjának személye nem átruházás útján változik meg, az új jogosult a jogszerzését igazolni köteles. A nem átruházás útján való jogszerzést követően az értékpapírra vezetett forgatmányok megszakítatlan láncolata az értékpapír birtokosát a nem átruházás útján való jogszerzés igazolásától függően igazolja jogosultként. Ha jogszabály meghatározott személyt feljogosít a nem átruházás útján való igazolt jogszerzésnek a forgatmányi láncolatban való feltüntetésére, az ilyen bejegyzés biztosítja a forgatmányi láncolat megszakítatlanságát, és a jogszerzés hiánya, érvénytelensége vagy hatálytalansága az értékpapír jogosultjának tekintendő jóhiszemű harmadik személynek az értékpapírból eredő jogosultságát nem befolyásolja.

6:567. § [Az okirati formában előállított értékpapírok megsemmisítése]

(1) Ha az okirati formában előállított értékpapír elvész, fizikailag megsemmisül, vagy oly mértékben megrongálódik, hogy tartalma nem ismerhető meg, erre irányuló eljárás eredményeként az értékpapír megsemmisítésére kerülhet sor.

(2) Az értékpapír megsemmisítése esetén a megsemmisített értékpapírhoz nem fűződnek többé értékpapírszámla joghatások; az értékpapírba foglalt jogot az e jogra irányadó általános szabályok szerint lehet érvényesíteni.

XXX. Cím

A dematerializált értékpapír

6:568. § [A dematerializált értékpapír előállítása]

(1) Dematerializált értékpapírként sorozatban kibocsátott értékpapírt lehet előállítani.

(2) A dematerializált értékpapírt a központi értéktár a kibocsátó megbízása alapján megnyitott központi értékpapírszámlákon tartja nyilván.

(3) A központi értékpapírszámlákat a központi értéktár értékpapír-sorozatunként, azoknak az értékpapír-számlavezetőknek a nevében vezeti, akik az adott értékpapír-sorozatba tartozó értékpapírokra vonatkozó értékpapírszámlát vezetnek. A központi értékpapírszámlán az értékpapír-számlavezető által nyilvántartott, azonos sorozatba tartozó dematerializált értékpapírok mindenkori darabszámát kell nyilvántartani.

(4) A központi értékpapírszámlák megnyitásához a kibocsátónak a központi értéktárnál letétbe helyezett, értékpapírnak nem minősülő okiratban kell közölnie a központi értéktárral

a) a kibocsátásról szóló döntés tartalmát és a döntés meghozatalának időpontját;

b) a kibocsátandó értékpapír-sorozatba tartozó dematerializált értékpapírok jogszabály által meghatározott tartalmi kellékeit, ha pedig jogszabály a kötelező tartalmi elemeket nem határozza meg, akkor a dematerializált értékpapírban rögzítendő tartalmi elemeket;

c) a kibocsátandó értékpapír-sorozatba tartozó dematerializált értékpapírok darabszámát és – ha ilyennel rendelkezik – névértékét;

d) azoknak az értékpapír-számla-vezetőknek a megjelölését, akik a kibocsátandó értékpapír-sorozatba tartozó értékpapírokat az értékpapírok jogosultjainak értékpapírszámláin nyilván fogják tartani;

e) az egyes értékpapír-számlavezetők által nyilvántartandó értékpapírok darabszámát.

(5) Ha a dematerializált értékpapírként kibocsátott értékpapír-sorozatba tartozó újabb dematerializált értékpapírok kibocsátására kerül sor, vagy a központi értéktárnál letétbe helyezett okirat tartalmában más változás áll be, a kibocsátónak a (3) bekezdésben meghatározott tartalommal újabb okiratot kell benyújtania a központi értéktárhoz. Az újabb okirat benyújtásával a dematerializált értékpapír előállításának alapjául szolgáló korábbi okirat érvényét veszti.

6:569. § [Értékpapírok dematerializált értékpapírrá alakítása]

(1) Ha a kibocsátó a nyomdai úton előállított értékpapír dematerializált értékpapírrá történő átalakítását határozza el, hirdetményben köteles felhívni az értékpapírok jogosultjait az okirati formában előállított értékpapíroknak a kibocsátónál való benyújtására, és annak közlésére, hogy melyik értékpapír-számlavezetőnél nyitott, milyen számú értékpapírszámlán kívánják nyilvántartatni a dematerializált értékpapírt. A hirdetményben tájékoztatást kell adni arról, hogy a be nem nyújtott, tagsági jogot megtestesítő értékpapírok milyen módon kerülnek értékesítésre, illetve bevonásra.

(2) A felhívásban meg kell jelölni azt a – hatvan napnál nem rövidebb – időtartamot, ameddig az értékpapírok jogosultjai értékpapírjaikat benyújthatják.

(3) A kibocsátó a benyújtásra előírt határidő leteltét vagy valamennyi átalakítandó értékpapír benyújtását követő első munkanapon készíti el és nyújtja be a központi értéktárnak a dematerializált értékpapír előállításához szükséges okiratot. Ennek alapján a központi értéktár megnyitja a központi értékpapírszámlát, és azon a nyomdai úton előállított értékpapírokkal azonos darabszámú és tartalmú dematerializált értékpapírt ír jóvá. Ezzel egyidejűleg az okirati formában előállított értékpapírok érvénytelenné válnak.

6:570. § [Az átalakításra be nem nyújtott értékpapírokra vonatkozó szabályok]

(1) A nyomdai úton előállított értékpapír jogosultja által az előző §-nak megfelelően be nem nyújtott értékpapírok helyett előállított dematerializált értékpapírokat a központi értéktár a kibocsátó részére vezetett központi értékpapírszámlán írja jóvá. Ezen a központi értékpapírszámlán nyilvántartott értékpapírokkal kapcsolatban a kibocsátó az e §-ban meghatározottak szerint rendelkezhet.

(2) A szabályszerűen be nem nyújtott értékpapírok helyett előállított dematerializált értékpapírok lejárta esetén a kibocsátó a dematerializált értékpapírok pénzübeli ellenértékét köteles a jogosult javára letétbe helyezni.

(3) A kibocsátó a szabályszerűen be nem nyújtott, tagsági viszonyt megtestesítő értékpapírokat a hirdetményben megjelölt feltételek szerint értékesítheti vagy bevonhatja. Az értékesítésből befolyó ellenértéket, illetve az értékpapír bevonása esetén a jogosultnak fizetendő pénzüsszeget a kibocsátó köteles a jogosult javára hitelintézetnél letétbe helyezni.

(4) Az okirati formában előállított értékpapír azon jogosultja, aki elmulasztotta az értékpapírját szabályszerűen benyújtani, a késedelemből eredően a kibocsátónál felmerült költségek megtérítése mellett kérheti a dematerializált értékpapír jóváírását az értékpapírszámláján, illetve a javára letétbe helyezett pénzüsszeg kiadását.

6:571. § [Az értékpapírszámla]

(1) Az értékpapírszámla a dematerializált értékpapíroknak és azok jogosultjainak nyilvántartására szolgáló elektronikus számla, amelyet az értékpapírszámla vezetésére feljogosított szervezet a dematerializált értékpapír jogosultjával kötött szerződés alapján nyit meg.

(2) Az értékpapír-számlavezető az értékpapírszámla vezetésére vonatkozó szerződés megkötésekor rögzíti a számla jogosultjának azonosításához szükséges adatokat.

(3) A központi értékpapírszámla megnyitásáról a központi értéktár értesíti azokat az értékpapír-számlavezetőket, akiknek a nevében a dematerializált értékpapírok a központi értékpapírszámlán nyilvántartásba kerültek. Az értékpapír-számlavezetők az értesítés alapján, az értesítésben meghatározott időponttal kezdődően írhatják jóvá a dematerializált értékpapír jogosultjának értékpapírszámláján a dematerializált értékpapírt.

6:572. § [A dematerializált értékpapírok átruházása]

(1) A dematerializált értékpapír átruházásához az átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím, valamint az átruházó értékpapírszámlájának megterhelése és az új jogosult értékpapírszámláján a dematerializált értékpapír jóváírása szükséges.

(2) Ha a dematerializált értékpapír új jogosultjának értékpapírszámláját nem az átruházó számlavezetője vezeti, akkor az átruházó számlavezetője az értékpapírszámla megterhelésével egyidejűleg köteles közölni a központi értéktárral, hogy melyik

értékpapír-számlavezető által vezetett értékpapírszámlán kell jóváírni az átruházásra kerülő dematerializált értékpapírt. A központi értéktár az átruházó számlavezetőjének központi értékpapírszámláját az átruházandó mennyiséggel megterheli és az új jogosult értékpapírszámláját vezető számlavezető központi értékpapírszámláján az átruházandó mennyiséget jóváírja. A jóváírásról a központi értéktár értesíti az új jogosult számlavezetőjét, aki ezt követően az új jogosult értékpapírszámláján az átruházandó dematerializált értékpapírt jóváírja.

(3) A dematerializált értékpapír átruházásával az értékpapírban rögzített jogok átszállnak az értékpapír új jogosultjára, függetlenül attól, hogy az átruházó milyen jogokkal rendelkezett.

6:573. § [A dematerializált értékpapír alaki legitimációs hatása]

(1) A dematerializált értékpapír jogosultjának annak az értékpapírszámlának a jogosultját kell tekinteni, amelyiken a dematerializált értékpapírt nyilvántartják.

(2) A dematerializált értékpapír jogosultja jogosultságát az értékpapírszámla vezetője által kiállított számlakivonattal vagy jogosulti igazolással igazolhatja a számlakivonat vagy a jogosulti igazolás kiállításának időpontjában. A számlakivonat és a jogosulti igazolás nem minősül értékpapírnak. A számla adatainak és a számláról kiállított okirat tartalmának eltérése esetén a számla adatait kell valósnak tekinteni.

(3) A jogosultnak tekintendő jóhiszemű személynek a dematerializált értékpapírból eredő jogosultságát nem érinti, ha valamely korábbi átruházásnak vagy más tulajdonszerzésnek nem volt jogcíme, vagy ha a jogcím érvénytelen vagy hatálytalan volt.

(4) Ha a dematerializált értékpapír jogosultjának személye nem átruházás útján változik meg, az új jogosult a jogszerzés igazolása mellett kérheti, hogy a dematerializált értékpapírt az értékpapírszámláján írják jóvá. A korábbi jogosult számlájának megterhelését és a dematerializált értékpapírnak az új jogosult számláján való jóváírását a dematerializált értékpapírok átruházására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával kell végrehajtani.

HATODIK RÉSZ

EGYÉB KÖTELEMKELETKEZTETŐ TÉNYEK

XXXI. Cím

A jogonalap nélküli gazdagodás

6:574. § [Jogonalap nélküli gazdagodás]

(1) Aki másnak rovására jogonalap nélkül jut vagyoni előnyhöz, köteles ezt az előnyt visszatéríteni.

(2) Nem köteles visszatéríteni a gazdagodást, aki attól a visszakövetelés előtt elesett, kivéve, ha

a) rosszhiszeműen jutott a gazdagodáshoz; vagy

b) a gazdagodás megszűnésével kapcsolatban felrőhatóság terheli.

6:575. § [Az érték megtérítése]

Ha a vagyoni előnyt természetben visszaszolgáltatni nem lehet, annak értékét kell megtéríteni.

6:576. § [Az életfenntartás céljára adott juttatás visszakövetelése]

Az életfenntartás céljára adott és arra felhasznált juttatást jogalap nélküli gazdagodás jogcímén visszakövetelni nem lehet, kivéve, ha a juttatást bűncselekmény útján szerezték meg.

6:577. § [Közös gazdagodók]

A jogalap nélkül közösen gazdagodók egyetemlegesen felelnek a gazdagodás visszatérítéséért.

XXXII. Cím

A megbízás nélküli ügyvitel

6:578. § [Megbízás nélküli ügyvitel]

Aki valamely ügyben más helyett eljár anélkül, hogy arra megbízás alapján vagy egyébként jogosult volna, az ügyet úgy köteles ellátni, amint azt annak érdeke és feltehető akarata megkívánja, akinek javára beavatkozott.

6:579. § [A beavatkozás helyénvalósága]

(1) A más ügyébe jogosultság nélkül való beavatkozást akkor kell helyénvalónak tekinteni, ha megfelel a másik feltehető érdekének és akaratának, különösen, ha a beavatkozás őt károsodástól óvja meg.

(2) Életveszély elhárítása érdekében az életveszélybe került személy, széles körben fenyegető veszély megelőzése vagy elhárítása érdekében a tulajdonos vagy más rendelkezésre jogosult személy, tartási kötelezettség teljesítése érdekében a tartásra köteles személy akarata ellenére is helye van beavatkozásnak.

6:580. § [Megbízás nélküli ügyvivő]

(1) A megbízás nélküli ügyvivő köteles azt, akinek érdekében beavatkozott, beavatkozásáról késedelem nélkül értesíteni; egyebekben őt a megbízott kötelezettségei terhelik.

(2) Ha a megbízás nélküli ügyvivő beavatkozása helyénvaló volt, őt a megbízott jogai illetik, függetlenül attól, hogy beavatkozása sikerrel járt-e.

(3) Ha a beavatkozás nem volt helyénvaló, a megbízás nélküli ügyvivő díjazást nem követelhet, költségeinek megtérítését a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelheti, és felelős mindazért a kárért, amely beavatkozása nélkül nem következett volna be.

(4) A megbízás nélküli ügyvivőt a hozzá került idegen vagyontárggyal kapcsolatban terhelő elkülönítési, őrzési, elszámolási és kiadási kötelezettségre a bizalmi vagytonkezelési szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

6:581. § [Idegen ügy sajátként való ellátása]

Ha valaki tudva, hogy nincs hozzá joga, idegen ügyet sajátjaként lát el, vele szemben a megbízás nélküli ügyvitelből eredő jogokat lehet érvényesíteni. Ha e jogokat érvényesítik, az eljáró személy költségeit a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint jogosult beszámítani.

XXXIII. Cím

Az utaló magatartás

6:582. § [Utaló magatartás]

A bíróság a kárnak egészben vagy részben való megtérítésére kötelezheti azt, akinek szándékos magatartása más jóhiszemű személyt alapos okkal olyan magatartásra indított, amelyből őt önhibáján kívül károsodás érte.

XXXIV. Cím

A díjkitűzés

6:583. § [Díjkitűzés]

(1) Ha valaki meghatározott teljesítmény vagy eredmény létrehozójának nyilvánosan díjat ígér, a díjat köteles kiszolgáltatni annak, aki a teljesítményt vagy eredményt először létrehozza. E kötelezettség akkor is terheli, ha a teljesítményt vagy eredményt a díjkitűzésre tekintet nélkül hozták létre.

(2) Ha a teljesítményt vagy az eredményt többen együttesen hozták létre, a díjat közöttük közreműködésük arányában kell megosztani. Ha a közreműködés arányát nem lehet megállapítani, vagy többen, egymástól függetlenül hozták létre a teljesítményt vagy az eredményt, a díjat egyenlő arányban kell megosztani.

(3) A díjkitűzés visszavonása akkor érvényes, ha a díjkitűző a visszavonás jogát kifejezetten fenntartotta, és a visszavonás legalább ugyanolyan nyilvánosan történt, mint a díjkitűzés. A díjkitűzés visszavonása a teljesítmény vagy az eredmény létrehozójával szemben hatálytalan, ha a visszavonásra a teljesítmény vagy az eredmény megvalósulását követően kerül sor.

XXXV. Cím

A kötelezettségvállalás közérdekű célra

6:584. § [Kötelezettségvállalás közérdekű célra]

Ha valaki kötelezettséget vállal arra, hogy általa meghatározott közérdekű célra ingyenesen vagyoni szolgáltatást teljesít, megállapíthatja azokat a feltételeket, amelyek szerint a szolgáltatást a meghatározott célra kell fordítani, és kijelölheti azt a személyt, akinek javára a szolgáltatást fordítani kell.

6:585. § [Szerv kijelölése]

(1) Ha a kötelezett nem jelölte ki azt a szervet, amely a szolgáltatást a meghatározott célra fordítja, annak kijelöléséről az ügyész keresete alapján a bíróság határoz.

(2) Ha a kijelölt szerv a szolgáltatást nem fordítja a meghatározott célra, az ebből eredő igények érvényesítésére az ügyész is jogosult.

6:586. § [Visszavonás]

(1) Az egyszeri szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást érvényesen a teljesítés előtt lehet visszavonni, ha a kötelezettség elvállalása után a kötelezett körülményeiben olyan lényeges változás állott be, hogy a kötelezettségvállalás teljesítése többé el nem várható.

(2) A határozatlan időre szóló, rendszeres szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalást a kötelezett bármikor visszavonhatja.

(3) A kötelezettségvállalás visszavonása esetén a már teljesített szolgáltatás visszakövetelésének nincs helye.

6:587. § [A kötelezettség megszűnése]

(1) A kötelezettség megszűnik

a) a kötelezett halálával;

b) a kötelezettségvállalás céljának megvalósulásával; vagy

c) a kötelezettségvállalás céljának lehetetlenné válásával.

(2) Ha a kötelezettség a cél megvalósulása vagy lehetetlenné válása miatt szűnt meg, a fel nem használt szolgáltatásokat a kötelezett részére vissza kell szolgáltatni.

HETEDIK KÖNYV

ÖRÖKLÉSI JOG

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

I. Cím

Öröklés

7:1. § [Öröklés]

Az ember halálával hagyatéka mint egész száll az örökösre.

7:2. § [Öröklési igény]

Az öröklési igény nem évül el.

7:3. § [Az öröklés jogcímei]

(1) Örökölni végintézkedés alapján vagy törvény szerint lehet.

(2) Ha az örökgyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg.

II. Cím

Kiesés az öröklésből

7:4. § [Kiesés az öröklésből]

(1) Kiesik az öröklésből, aki nem éli túl az örökgyót. A közös balesetben vagy más hasonló közös veszélyhelyzetben elhunyt személyek az egymás után történő öröklés tekintetében a halál beálltának sorrendjétől függetlenül kiesettnek tekintendők.

(2) Kiesik az öröklésből az is,

a) aki az öröklésre érdemtelen;

b) akit az örökgyó az öröklésből kizárt vagy kitagadott;

c) aki lemondott az öröklésről;

d) aki az örökséget visszautasította.

7:5. § [Kiesés a haszonélvezeti és a használati jogból, a kötelesrészből, továbbá a hagyományból és a meghagyásból]

Az öröklésből való kiesésre vonatkozó szabályokat a haszonélvezeti jog és a használati jog öröklésére, a kötelesrésze, a hagyományra és a meghagyásra megfelelően alkalmazni kell, azzal az eltéréssel, hogy a hagyományos és a meghagyás kedvezményezettjének kiesése – ha e vonatkozásban helyettesítés nem történt – a hagyománnyal vagy meghagyással terhelt személy mentesülését jelenti.

7:6. § [Érdemtelenég]

(1) Érdemtelen az öröklésre,

a) aki az örökgyó életére tört;

b) aki szándékos eljárásával az örökgyó végakarátának szabad nyilvánítását megakadályozta, a végakarát érvényesítését megghiúsította vagy ezek valamelyikét megkísérelte;

c) aki a hagyatékban való részesülés céljából az örökhatyó után törvényes öröklésre jogosult vagy az örökhatyó végintézkedésében részesített személy életére tört.

(2) Az érdemtelenség nem vehető figyelembe, ha az érdemtelenségre vezető magatartást – bárki ellen irányult – az örökhatyó vagy az, aki ellen irányult, megbocsátotta.

(3) Az érdemtelenségre az hivatkozhat, aki az érdemtelen személy kiesése folytán maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülné.

(4) Aki érdemtelenség miatt kiesik az öröklésből, nem jogosult törvényes képviselőként a helyébe lépő személy örökségének kezelésére. Az ilyen vagyón kezelésére a szülői vagyónkezelésből kivont vagyón kezelésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

7:7. § [Lemondás az öröklésről]

(1) Aki törvényes öröklésre jogosult, az örökhatyóval kötött írásbeli szerződésben – egészben vagy részben – lemondhat az öröklésről.

(2) A lemondást a szerződési akarát hiánya vagy fogyatékosága miatt a végrendelet megtámadására irányadó szabályok szerint lehet megtámadni.

7:8. § [A lemondás személyi hatása]

(1) A lemondás a lemondó leszármazóira nem hat ki, kivéve, ha a megállapodás így szól, vagy ha az a kötelesrészt elérő kielégítés ellenében történt.

(2) A meghatározott személy javára való lemondás a felek eltérő megállapodásának hiányában arra az esetre szól, ha a meghatározott személy az örökhatyó után örököl. Az örökhatyó leszármazójának lemondása a felek eltérő megállapodásának hiányában a többi leszármazó javára szolgál.

7:9. § [A lemondás terjedelme]

(1) Az öröklésről való lemondás a felek eltérő megállapodásának hiányában a kötelesrésztől való lemondást is jelenti. A kötelesrésztől való lemondás nem jelenti lemondást arról, ami a lemondóra más öröklési jogcímen hárul.

(2) A lemondás a felek eltérő megállapodásának hiányában kiterjed a hagyatékra arra a részére is, amivel a lemondó hányada utóbb másnak kiesése következtében növekszik.

(3) A lemondás a felek eltérő megállapodásának hiányában kiterjed arra a vagyónra is, amelyet az örökhatyó a lemondás után szerzett, kivéve, ha olyan rendkívüli vagyónnövekedés következett be, hogy annak ismeretében a lemondó nyilatkozatot feltehetően nem tették volna meg.

MÁSODIK RÉSZ

VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

III. Cím

A végrendelet fajtái, érvényességi feltételei, értelmezése

7:10. § [Végintézkedési szabadság]

Az örökhatyó a halála esetére vagyónáról vagy annak egy részéről végintézkedéssel szabadon rendelkezhet.

7:11. § [A végrendelet személyes jellege]

Végrendeletkezni személyesen lehet.

7:12. § [Végrendelet]

Az okirat végrendeleti jellegének megállapításához az szükséges, hogy az örökhagyó halála esetére szóló vagyoni rendelkezést tartalmazzon, és külsőleg az örökhagyótól származónak mutatkozzék.

7:13. § [A végrendelet fajtái]

Végrendelkezni közvégrendelettel vagy írásbeli magánvégrendelettel lehet; szóbeli végrendelkezésnek az e törvényben meghatározott esetben van helye.

7:14. § [Közvégrendelet]

(1) Közvégrendeletet közjegyző előtt lehet tenni. A közvégrendelet alaki érvényességére a közjegyzői okiratok érvényességére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) Nem lehet érvényesen közvégrendeletet tenni olyan személy előtt, aki a végrendelkezőnek, a végrendelkező házastársának, élettársának vagy bejegyzett élettársának hozzátartozója, gyámja vagy gondnoka.

(3) Érvénytelen az a juttatás, amely a közvégrendelet tételében közreműködő személy, valamint ennek hozzátartozója, gyámoltja vagy gondnokoltja javára szól.

(4) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú érvényesen kizárólag közvégrendeletet tehet. A végrendelet érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása nem szükséges.

(5) Aki vak, írástudatlan vagy olvasásra vagy nevének aláírására képtelen állapotban van, írásban érvényesen kizárólag közvégrendeletet tehet.

7:15. § [Írásbeli magánvégrendelet]

Írásbeli magánvégrendeletet olyan nyelven lehet érvényesen tenni, amelyet a végrendelkező ért, és amelyen sajátkezűleg írt végrendelet esetén írni, más által írt végrendelet esetén olvasni tud.

7:16. § [Sajátkezűleg és más által írt végrendelet]

(1) Az írásbeli magánvégrendeletet a végrendelkező akár maga írhatja, akár mással írathatja.

(2) A gépirás akkor sem számít saját írásnak, ha magától a végrendelkezőtől származik.

(3) Gyorsírással vagy a közönséges írástól eltérő egyéb jel- vagy számjegyírással készült magánvégrendelet érvénytelen.

7:17. § [Az írásbeli magánvégrendelet alaki érvényességi feltételei]

(1) Az írásbeli magánvégrendelet alaki szempontból érvényes, ha készítésének ideje az okiratból kitűnik, továbbá ha a végrendelkező azt

a) sajátkezűleg írt végrendelet esetén elejétől végéig maga írja és aláírja;

b) más által írt végrendelet esetén két tanú együttes jelenlétében aláírja, vagy ha azt már aláírta, az aláírást két tanú előtt, azok együttes jelenlétében a magáénak ismeri el, és a végrendeletet mindkét esetben a tanúk is – e minőségük feltüntetésével – aláírják; vagy

c) a sajátkezűleg írt vagy más által írt végrendeletet aláírja, és akár nyílt, akár zárt iratként a közjegyzőnél – végrendeletként feltüntetve – személyesen letétbe helyezi.

(2) A több különálló lapból álló sajátkezűleg írt írásbeli magánvégrendelet akkor érvényes, ha minden lapját folyamatos sorszámozással látták el.

(3) A több különálló lapból álló más által írt írásbeli magánvégrendelet akkor érvényes, ha minden lapját folyamatos sorszámozással látták el, továbbá ha minden lapját a végrendelkező és mindkét tanú aláírta.

7:18. § [Írásbeli magánvégrendelet tanúja]

(1) Írásbeli magánvégrendelet tanúja nem lehet olyan személy, aki

a) a végrendelező személyazonosságának tanúsítására nem képes;

b) kiskorú, cselekvőképtelen nagykorú vagy cselekvőképességében részlegesen úgy korlátozott, hogy az kizárja tanúkénti közreműködését;

c) írástudatlan.

(2) Az írásbeli magánvégrendelet érvényességének nem feltétele, hogy a tanú a végrendelet tartalmát ismerje, vagy tudjon arról, hogy végrendelet tételénél működött közre.

7:19. § [Tanú vagy más közreműködő számára rendelt juttatás]

(1) Az írásbeli magánvégrendelet tanúja, a végrendelezésnél közreműködő személy vagy ezek hozzátartozója javára szóló juttatás érvénytelen, kivéve, ha a végrendeletnek ezt a részét az örökhatározó sajátkezűleg írta és aláírta.

(2) A tanú vagy a hozzátartozója részére szóló juttatás akkor sem érvénytelen, ha a végrendelet megalkotásában az érintett tanún kívül még két tanú vett részt.

(3) Közreműködőnek minősül a végrendelet megfogalmazója, szerkesztője, leírója és minden olyan személy, akinek tevékenysége a végrendelet tartalmának érdemi befolyásolására nyújt lehetőséget.

(4) Jogi személynek rendelt juttatás esetén a tanúra és a közreműködőre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni, ha a jogi személy tagja, vezető tisztségviselője, képviselője, felügyelőbizottsági tagja vagy munkavállalója vett részt a végrendelet megalkotásában.

7:20. § [A szóbeli végrendelet kivételessége]

Szóbeli végrendeletet az tehet, aki életét fenyegető olyan rendkívüli helyzetben van, amely írásbeli végrendeletet tételét nem teszi lehetővé.

7:21. § [A szóbeli végrendelet érvényességi feltételei]

A szóbeli végrendelet akkor érvényes, ha a végrendelező két tanú együttes jelenlétében a tanúk által értett nyelven végakarátát egész terjedelmében szóban előadja, és egyidejűleg kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete.

7:22. § [Szóbeli végrendelet tanúja]

A szóbeli végrendeletre megfelelően alkalmazni kell az írásbeli magánvégrendelet tanújának személyére vonatkozó, valamint az ő és hozzátartozója érdekeltségére tekintettel megállapított korlátozásokat, azzal az eltéréssel, hogy a tanú írni tudása a szóbeli végrendelet érvényességének nem feltétele.

7:23. § [Közös végrendelet]

(1) Két vagy több személynek bármilyen alakban ugyanabba az okiratba foglalt végrendelezése érvénytelen.

(2) Házastársaknak az életközösség fennállása alatt készített, ugyanabba az okiratba foglalt írásbeli végrendelete érvényes, ha

a) sajátkezűleg írt végrendelet esetén az okiratot az egyik végrendelező elejétől végig maga írja és aláírja, a másik végrendelező ugyanabban az okiratban sajátkezűleg írt nyilatkozatban kijelenti, hogy az okirat az ő végakarátát is magában foglalja, és nyilatkozatát aláírja;

b) más által írt végrendelet esetén a végrendelezők egymás és a tanúk együttes jelenlétében írják alá az okiratot, vagy mindkét végrendelező egymás és a tanúk

együttes jelenlétében külön nyilatkozik arról, hogy az okiraton szereplő aláírás a sajátja; vagy

c) a házastársak közvégrendeletet tettek.

(3) A több különálló lapból álló más által írt közös végrendelet akkor érvényes, ha minden lapját folyamatos sorszámozással látták el, továbbá ha minden lapját a végrendelkezők és mindkét tanú aláírta. A sajátkezűleg írt közös végrendelet akkor érvényes, ha minden lapját folyamatos sorszámozással látták el, és minden lapját a másik végrendelkező aláírta.

(4) A (2) és a (3) bekezdésben foglalt szabályokat a bejegyzett élettársak közös végrendeletére is megfelelően alkalmazni kell.

7:24. § [A végrendelet értelmezése]

A végrendeletet kétség esetén az örökhatározó feltehető akaratának megfelelően és úgy kell értelmezni, hogy az örökhatározó akarata lehetőség szerint érvényre jusson. Ez a szabály nem szolgálhat alapul a végrendelet alaki hibájának orvoslásához.

IV. Cím

A végrendelet tartalma

7:25. § [Örökösnevezés]

(1) Az örökhatározó végrendeletében egy vagy több örököszt nevezhet.

(2) Örökös az, akinek az örökhatározó hagyatékát, annak meghatározott hányadát vagy részét juttatja.

(3) Kétség esetén örökös az is, akinek az örökhatározó az egész hagyaték értékének jelentős részét kitevő egy vagy több meghatározott vagyontárgyat juttat, ha az örökhatározó feltehető akaratára szerint a részesítettek a hagyatéki terhek viselésében is osztoznia kell.

(4) Az alapító által halála esetére rendelt alapítvány – nyilvántartásba való bejegyzése esetén – úgy szerzi meg az alapító által a hagyatékból részére juttatott vagyont, mintha az öröklés megnyílásakor létezett volna.

7:26. § [Az örökrész meghatározása]

Ha az örökhatározó a hagyatékra, annak egy részére vagy valamely hagyatéki tárgyra több örököszt nevezett és részesedésük mértékét nem határozta meg, a részesítettek egyenlő arányban örökölnék.

7:27. § [Helyettes örökös nevezése]

(1) Az örökhatározó arra az esetre, ha az örökös az öröklésből kiesik, más személyt nevezhet örökössé.

(2) Ha a nevezett örökös az örökhatározónak egyben törvényes örököse is, kiesése esetére leszármazóját – ha a végrendelet eltérően nem rendelkezik – helyettes örökösnek kell tekinteni, amennyiben a leszármazó a törvényes öröklés rendje szerint a kiesett nevezett örököszt helyettesítené.

7:28. § [Utóörökös nevezése]

(1) Érvénytelen az örökhatározó olyan végrendeleti intézkedése, amely szerint az örökségben vagy annak egy részében valamely eseménytől vagy időponttól kezdve az addigi örököszt más személy váltja fel.

(2) Az elsősorban nevezett örökös halála esetére történt örökösnevezés helyettes örökös nevezéseként érvényesül, ha annak feltételei fennállnak.

(3) Az örökhagyó érvényesen nevezhet utóörököszt az elsősorban örökösnek nevezett házastársa halála esetére a házastársra háramlott hagyatéokra. Utóörökös nevezése a házastárs visszterhes rendelkezési jogát és a szokásos mértékű ajándéknál nem nagyobb értékre vonatkozó ingyenes adományozási jogát nem érinti. Ezeket a szabályokat a bejegyzett élettárs utáni utóöröklésre is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Az örökhagyó érvényesen nevezhet utóörököszt az elsősorban örökösnek nevezett leszármazójára háramlott hagyatékára arra az esetre, ha a leszármazó a hagyaték megnyílásakor nem rendelkezik végrendelezési képességgel, és meghal anélkül, hogy ezt a képességét megszerezte volna. Utóörökös nevezése az elsősorban örökösnek nevezett leszármazónak a cselekvőképességi szabályok korlátai közötti rendelkezési jogát nem érinti.

7:29. § [Kizárás az öröklésből]

(1) Az örökhagyó azt, aki törvényes örököse vagy azzá válhat, más személynek örökössé nevezésével vagy végrendeletben tett kifejezett nyilatkozattal kizárhatja a törvényes öröklésből. A kizárást nem kell indokolni.

(2) A kötelesrészt meghaladó törvényes örökrészből a kötelesrészre jogosult kizárható.

7:30. § [A végrendelettel ki nem merített hagyaték]

Ha a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot nem meríti ki, a fennmaradó rész tekintetében törvényes öröklésnek van helye, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, vagy a végrendeletből más nem következik.

7:31. § [Hagyományrendelés]

(1) Hagyomány a hagyatékban meglevő valamely vagyontárgynak meghatározott személy részére juttatása, ha az ilyen részesedés nem minősül öröklésnek (dologi hagyomány).

(2) Hagyományrendelés az is, ha az örökhagyó örökösét arra kötelezi, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen (kötelmi hagyomány).

(3) Hagyományt az örökös javára is lehet rendelni. Hagyománnyal azt is lehet terhelni, aki maga is hagyományos. Kétség esetén a hagyomány az örököszt terheli.

7:32. § [Utóhagyomány rendelése]

(1) Az örökhagyó olyan végrendeleti intézkedése, amely szerint a hagyományban valamely eseménytől vagy időponttól az addigi jogosultat más váltja fel, érvényes.

(2) Ha az örökhagyó eltérően nem rendelkezik, utóhagyományos nevezése az előhagyományos visszterhes rendelkezési jogát és a szokásos mértékű ajándéknál nem nagyobb értékre vonatkozó ingyenes adományozási jogát nem érinti.

7:33. § [Mehagyás]

(1) Ha az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt olyan kötelezettséggel terheli, amelynek követelésére a végrendelet senkit nem jogosít, a meghagyás teljesítését – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a végrendeleti végrehajtó és a hagyatékban részesülő többi személy követelheti. Közérdekű meghagyás teljesítését az illetékes közigazgatási hatóság is követelheti.

(2) Kétség esetén a meghagyás az örököszt terheli.

(3) Ha feltehető, hogy az örökhagyó a részesítést a meghagyás teljesítéséhez kívánta kötni, a meghagyással terhelt a részesítést a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kiadni köteles, amennyiben a meghagyást nem teljesíti, vagy annak teljesítése neki felróható okból válik lehetetlenné. A részesítés kiadását a végrendeleti végrehajtó és a

hagyatékban részesülő többi személy követelheti. A kiadott vagyontárgy értékét a meghagyás teljesítésére kell fordítani.

(4) Kétség esetén hagyományrendelésnek kell tekinteni az örökhagyónak azt a rendelkezését, amely meghatározott személy vagyoni részesítését jelenti.

7:34. § [A végrendeleti öröklés szabályainak alkalmazása a hagyományra és a meghagyásra]

A hagyományra és a meghagyásra – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a végrendeleti öröklés szabályait kell megfelelően alkalmazni.

7:35. § [Növedékjog]

(1) Ha az örökhagyó úgy nevezett több örökös a hagyatékra vagy annak egy részére, hogy ezzel a törvényes öröklést kizárja, és valamelyik nevezett örökös anélkül esik ki, hogy helyettes örököse lenne, a hagyatékban ugyanerre a részére kinevezett többi örökös részesedése arányosan növekszik.

(2) Ha a kieső nevezett örökös az örökhagyónak törvényes örököse is lenne, a növedékjog alapján az örökhagyóval ugyancsak törvényes öröklési kapcsolatban álló többi nevezett örökös örökrésze arányosan növekszik, feltéve, hogy a kiesőnek nincs helyettes örököse, és a végrendeletből más nem következik.

(3) A meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örökös az ugyanazon tárgyra nevezett másik örökös kiesése következtében és erre a tárgyra nézve illeti növedékjog.

7:36. § [Növedékjog hagyományon és meghagyáson]

Az ugyanarra a vagyontárgyra vagy ugyanarra a szolgáltatásra közösen nevezett hagyományosokat és a több személy javára szóló meghagyás jogosultjait ugyanolyan feltétellel illeti egymás után a növedékjog, mint a meghatározott hagyatéki tárgyra nevezett örökösöket.

V. Cím

A végrendelet érvénytelensége és hatálytalansága

7:37. § [A végrendelet megtámadása]

(1) A végrendelet érvénytelenségét és hatálytalanságát megtámadó nyilatkozat alapján lehet megállapítani. A megtámadó nyilatkozatban meg kell jelölni az érvénytelenség vagy a hatálytalanság okát.

(2) Megtámadásra az jogosult, aki az érvénytelenség vagy a hatálytalanság megállapítása esetén maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől mentesülne.

(3) A végrendelet érvénytelenségét vagy hatálytalanságát a megtámadásban érvényesített okból és a megtámadó személy javára lehet megállapítani.

(4) A megtámadás joga az öröklés megnyílásától számított öt év alatt elévül.

(5) A megtámadás joga megszűnik, ha a megtámadásra jogosult e jogáról az öröklés megnyílása után lemond. Lemondásnak kell tekinteni azt a jognyilatkozatot, amelyben a megtámadásra jogosult a végrendeletet érvényesnek, illetve hatályosnak ismeri el.

7:38. § [Végrendeleti rendelkezések érvénytelensége]

(1) A nyilvánvalóan jóerkölcsebe ütköző, az érthetetlen, lehetetlen és ellentmondó feltétel érvénytelen. A feltétel érvénytelensége a végrendeleti rendelkezés érvényességét nem érinti, kivéve, ha megállapítható, hogy az örökhagyó a rendelkezést a feltétel nélkül nem tette volna meg.

(2) A jogellenes felfüggesztő feltételhez kötött végrendeleti részesítés érvénytelen, a jogellenes bontó feltételt figyelmen kívül kell hagyni.

7:39. § [Gondnokság alatt álló személy végrendeletének érvényessége]

A gondnokság alatt álló személy végrendelete érvényes, ha a gondnokság alá helyezés oka a végrendeletkezés idején már megszűnt.

7:40. § [Az örökhagyó akaratí hibája]

(1) Érvénytelen a végrendeleti rendelkezés, ha

a) az örökhagyó tévedett nyilatkozata tartalmában vagy ilyen tartalmú nyilatkozatot egyáltalán nem akart tenni;

b) az örökhagyót annak megtételére valaminek a téves feltevése vagy valamely utóbb meghiúsult várakozás indította;

c) az örökhagyót valaki jogellenes fenyegetéssel vagy tisztességtelen befolyással bírta rá az intézkedésre;

feltéve, hogy az örökhagyó a rendelkezést egyébként nem tette volna meg.

(2) Az érvénytelen rendelkezés érvényes lesz, ha azt az örökhagyó utóbb a végrendeletre megszabott alakban jóváhagyja.

7:41. § [A végrendelet visszavonása]

(1) A végrendelet a visszavonással hatálytalanná válik. A visszavonásra – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a végrendelet tételére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) Ha az örökhagyó újabb írásbeli végrendeletet tesz, a korábbi végrendeletet visszavontnak kell tekinteni. A korábbi végrendeletnek az újabb végrendelet rendelkezéseivel nem ellentétes rendelkezései – ha az örökhagyó eltérő akarata nem állapítható meg – hatályban maradnak.

7:42. § [Az írásbeli végrendelet megsemmisítése és megsemmisülése]

(1) Az írásbeli magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendeletkezési képességgel rendelkező örökhagyó vagy az ő beleegyezésével más megsemmisíti. Ha az írásbeli magánvégrendelet az örökhagyó birtokában maradt, de nem került elő, az ellenkező bizonyításáig azt kell vélelmezni, hogy az örökhagyó azt megsemmisítette.

(2) A közvégrendelet és az írásbeli magánvégrendelet nem veszti hatályát amiatt, hogy a végrendeletkezést tartalmazó okirat a végrendeletkező akaratán kívül álló okból megsemmisül vagy nem található meg, kivéve, ha az örökhagyó a megsemmisülésbe belenyugodott.

7:43. § [A közös végrendelet hatálytalansága és visszavonása]

(1) A házastársak közös végrendelete hatálytalanná válik, ha a végrendelet megtétele után közöttük az életközösség megszakadt, és az öröklés megnyílásáig nem állott helyre.

(2) A közös végrendelet hatálytalanná válik, ha megtétele után a végrendeletkezőknek vagy egyiküknek gyermeke születik, kivéve, ha a végrendelet eltérően rendelkezik. Ugyanez a hatása az örökbefogadásnak.

(3) Semmis a közös végrendeletbe foglalt rendelkezés egyoldalú visszavonása, ha azt a végrendelet kizárta, vagy arra a másik végrendeletkező értesítése nélkül került sor.

(4) Ha valamelyik házastárs érvényesen vonja vissza egyoldalúan a közös végrendeletbe foglalt rendelkezését, a másik házastárs végrendelete hatályos marad, kivéve, ha a végrendeletből megállapítható, hogy egyik fél sem tette volna meg rendelkezését a másiké nélkül.

(5) Az (1)-(4) bekezdésben foglalt szabályokat a bejegyzett élettársak közös végrendeletére is megfelelően alkalmazni kell.

7:44. § [A közjegyzőnél letett végrendelet visszavétele]

A közjegyzőnél letett magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendelező visszaveszi.

7:45. § [Szóbeli végrendelet hatálytalansága]

A szóbeli végrendelet hatályát veszti, ha az örökhagyó a szóbeli végrendelezés feltételéül szolgáló helyzet megszűnése után megszakítás nélkül harminc napon át nehézség nélkül alkothatott volna írásbeli végrendeletet.

7:46. § [Házastárs, élettárs és bejegyzett élettárs javára tett végrendelet hatálytalansága]

A házastárs, az élettárs vagy a bejegyzett élettárs javára az életközösség fennállása alatt tett végrendelet hatálytalan, ha az öröklés megnyílásakor az életközösség nem áll fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás és az örökhagyó nem akarta juttatásban részesíteni házastársát, élettársát vagy bejegyzett élettársát.

7:47. § [A végrendelet részleges érvénytelensége és részleges hatálytalansága]

Ha a végrendelet több rendelkezése közül valamelyik érvénytelen vagy hatálytalan, a többi rendelkezés érvényes vagy hatályos marad, feltéve, hogy az örökhagyó eltérően nem rendelkezik, és a végrendelet részleges fennmaradása feltehető akaratával nem ellentétes.

VI. Cím

Öröklési szerződés

7:48. § [Öröklési szerződés]

(1) Öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében – vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében – örökösévé nevezi; a másik fél kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.

(2) Ha az örökhagyóval szerződő fél kötelezettsége a harmadik személlyel szemben kiterjed az örökhagyó halála utáni időre, a hagyatéki eljárásban az ingatlan-hagyatékot a harmadik személy javára fennálló tartási joggal terheltlen kell átadni, és a tartási jogot a hagyatéki eljárást lefolytató közjegyző megkeresésére az ingatlan-nyilvántartásba be kell jegyezni.

(3) Az örökhagyó az öröklési szerződésben bármilyen végrendeleti rendelkezést tehet. Az örökhagyóval szerződő félnek az öröklési szerződésbe foglalt végrendeleti rendelkezése érvénytelen.

7:49. § [Az öröklési szerződés érvényességi követelményei]

(1) Az öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendeletre vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződésnek akkor is a más által írt végrendelet alakú érvényességi feltételeinek kell megfelelnie, ha az valamelyik fél saját kézírásával készült.

(2) A korlátozottan cselekvőképes kiskorú és a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú örökgyó öröklési szerződésének érvényességéhez a törvényes képviselő hozzájárulása és a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

7:50. § [Az örökség biztosítása]

(1) A felek eltérő megállapodásának hiányában semmis az örökgyónak élők között vagy halála esetére az öröklési szerződéssel lekött vagyontárgyat elidegenítő vagy megterhelő rendelkezése. Ez a rendelkezés harmadik jóhiszemű személy visszterhesen szerzett jogát nem érinti.

(2) A felek eltérő megállapodásának hiányában az örökgyóval szerződő fél az öröklési szerződéssel lekött ingatlanra az örökgyó bejegyzési engedélye nélkül jegyeztethet be elidegenítési és terhelési tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba.

7:51. § [Házastársak közös öröklési szerződése]

(1) Házastársak mint örökgyók az életközösség fennállása alatt érvényesen köthetnek ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződést.

(2) A felek eltérő megállapodásának hiányában az örökgyókkal szerződő fél által örökölt lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon a túlélő házastársat holtig tartó haszonélvezeti jog illeti meg, ha ő azokat az örökgyóval közösen használta.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben foglalt szabályokat a bejegyzett élettársak közös öröklési szerződésére is megfelelően alkalmazni kell.

7:52. § [Öröklési szerződés módosítása és megszüntetése]

(1) Az öröklési szerződés módosítására és megszüntetésére a tartási és az életjáradéki szerződésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

(2) A módosítás és a megszüntetés alaki követelményeire az öröklési szerződés létrejöttére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A szerződés megszüntetése a kötelező alaki érvényességi feltételek teljesítése nélkül érvényes, ha az ennek megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

VII. Cím

Halál esetére szóló ajándékozás. Rendelkezés várt örökségről

7:53. § [Halál esetére szóló ajándékozás]

(1) Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alaki követelményeire az öröklési szerződés alaki követelményei irányadók.

(2) Halál esetére szóló ajándékozás olyan juttatásra nézve érvényes, amely végrendelet esetén dologi hagyománynak minősülne.

7:54. § [Rendelkezés várt örökségről]

(1) Az örökgyó leszármazói egymás között az örökgyó életében is köthetnek szerződést várt örökségük tárgyában.

(2) A szerződést írásba kell foglalni.

HARMADIK RÉSZ
TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS

VIII. Cím

A törvényes öröklés általános rendje

7:55. § [Leszármazók öröklése]

- (1) Törvényes örökös első sorban az örökhagyó gyermeke.
- (2) Több gyermek fejenként egyenlő részben örököl.
- (3) Az öröklésből kiesett gyermek vagy távolabbi leszármazó helyén egymás közt egyenlő részekben a kiesett gyermekei örökölnek.

7:56. § [Osztályrabocsátási kötelezettség]

- (1) Ha több leszármazó közösen örököl, mindegyik örökös köteles a hagyaték értékéhez hozzászámítani annak az ingyenes adománynak az értékét, amelyben őt az örökhagyó életében részesítette, feltéve, hogy a hozzászámítást az örökhagyó kikötötte, vagy a körülményekből arra lehet következtetni, hogy a juttatást a hozzászámítás kötelezettségével adta.
- (2) Osztályrabocsátási kötelezettség terheli a közösen öröklő leszármazókat akkor is, ha végrendelet alapján örökölnek a törvényes örökrészeknek megfelelő hányadot.
- (3) A szokásos mértékű ingyenes adományt és a tartásra rászorult leszármazó részére nyújtott tartást akkor sem kell osztályra bocsátani, ha azt az örökhagyó kifejezetten kikötötte.

7:57. § [Az osztályrabocsátás fogantatosítása]

- (1) A hagyaték és az osztályra bocsátott ingyenes adományok tiszta értékének összeszámításával nyert együttes értéknek a törvényes örökrészeknek megfelelő arányos elosztása útján kell megállapítani az egy örökösnek jutó örökrészt, és abból le kell vonni az örökös által osztályra bocsátott értéket.
- (2) Az osztályra bocsátott érték megállapításánál az ingyenes adomány juttatáskori értékét kell számításba venni. A bíróságtól a körülmények figyelembevételével vett más érték megállapítását kérheti az az érdekelt, aki számára a juttatáskori értéken való számításba vétel súlyosan méltánytalan.
- (3) Ha az öröklésből kiesett személynek leszármazója van, a leszármazó köteles a kiesett személy által kapott ingyenes adományt osztályra bocsátani. Több leszármazónak az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított örökrészből a felmenő által kapott ingyenes adományt a hagyatékban való részesedés arányában kell levonni.
- (4) Ha az örökös által osztályra bocsátott érték eléri vagy meghaladja az örökrészenek az osztályra bocsátott értékek figyelembevételével kiszámított értékét, őt a felosztásra kerülő hagyatéki vagyontól kielégítettnek kell tekinteni, de a többletet visszatéríteni nem köteles. Ebben az esetben a hagyatékot a többi örökös között a hagyatékban nem részesülő örökösnek és az ő ingyenes adományának figyelmen kívül hagyásával kell felosztani.

7:58. § [Házastárs öröklése leszármazó mellett]

- (1) Az örökhagyó házastársát leszármazó örökös mellett megilleti

a) a holtig tartó haszonélvezeti jog az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon; és

b) egy gyermekrész a hagyaték többi részéből.

(2) A haszonélvezeti jog nem korlátozható, és a házastárssal szemben megváltása nem igényelhető.

(3) Osztályos egyezségben a házastárssal a gyermekrész helyett az egész hagyatékra kiterjedő holtig tartó haszonélvezeti jog biztosítható.

7:59. § [A házastárs megváltási igénye]

(1) A házastárs – a jövőre nézve – bármikor kérheti a haszonélvezeti jog megváltását. A haszonélvezeti jog megváltásának a házastárs és a leszármazó méltányos érdekeinek figyelembevételével kell történnie.

(2) A megváltásra kerülő vagyomból a házastársat – természetben vagy pénzben – egy gyermekrész illeti meg.

7:60. § [Házastárs öröklése szülő mellett]

(1) Ha leszármazó nincs vagy nem örökölhet, az örökgyó házastársa öröklő az örökgyóval közösen lakott lakást és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakat.

(2) Az (1) bekezdésben nem érintett hagyaték felét az örökgyó házastársa öröklő, másik felét az örökgyó szülei öröklők fejenként egyenlő arányban. Az öröklésből kiesett szülő helyén a másik szülő és az örökgyó házastársa örököl fejenként egyenlő arányban.

7:61. § [Házastárs egyedüli öröklése]

Ha leszármazó és szülő nincs vagy nem örökölhet, az örökgyó házastársa egyedül örököl.

7:62. § [Házastárs kiesése a törvényes öröklésből]

(1) Nem örökölhet az örökgyó házastársa, ha az öröklés megnyílásakor a házastársak között életközösség nem állott fenn, és az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy az életközösség visszaállítására nem volt kilátás.

(2) Az örökgyó házastársának az öröklésből való kiesésére az hivatkozhat, aki a kiesés folytán maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más teherrel mentesülne.

7:63. § [Élettárs öröklése]

(1) Az örökgyó élettársa az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon holtig tartó használati jogot örököl, ha az életközösség legalább tíz évig fennállt és az öröklés megnyílásakor is fennáll.

(2) A használati jog nem korlátozható, és az élettárssal szemben megváltását sem lehet kérni.

(3) Az élettárs – a jövőre nézve – bármikor kérheti a használati jog megváltását. A használati jog megváltásának az élettárs és az állagörökös méltányos érdekeinek figyelembevételével kell történnie.

7:64. § [Bejegyzett élettárs öröklése]

Az örökgyó bejegyzett élettársa törvény szerint úgy örököl, mint az örökgyó házastársa, és a törvényes öröklés házastársra vonatkozó szabályait megfelelően alkalmazni kell az örökgyó bejegyzett élettársára.

7:65. § [Szülő és a szülő leszármazójának öröklése]

- (1) Ha leszármazó és házastárs nincs vagy nem örökölhet, az örökgyó szülei örökölnék fejenként egyenlő részben.
- (2) Az öröklésből kiesett szülő helyén ennek leszármazói örökölnék olyan módon, mint a gyermek helyén annak leszármazói.
- (3) Ha a kiesett szülőnek leszármazója nincs vagy nem örökölhet, egyedül a másik szülő vagy annak leszármazói örökölnék.

7:66. § [Nagyszülő és a nagyszülő leszármazójának öröklése]

- (1) Ha leszármazó, házastárs, szülő és születtől leszármazó nincs vagy nem örökölhet, törvényes örökösök egyenlő részekben az örökgyó nagyszülei.
- (2) Az öröklésből kiesett nagyszülő helyén ennek leszármazói örökölnék ugyanúgy, mint a kieső szülő helyén ennek leszármazói.
- (3) Ha a kiesett nagyszülőnek leszármazója nincs vagy nem örökölhet, helyette nagyszülpárja, ha ő is kiesett, helyette leszármazója örököl.
- (4) Ha valamelyik nagyszülpár kiesett, és helyükön leszármazó nincs vagy nem örökölhet, az egész hagyatékot a másik nagyszülpár vagy az ő leszármazójuk örököli.

7:67. § [Dédszülő és a dédszülő leszármazójának öröklése]

- (1) Ha nagyszülő és nagyszülettől leszármazó nincs vagy nem örökölhet, törvényes örökösök fejenként egyenlő részekben az örökgyó dédszülei.
- (2) Az öröklésből kiesett dédszülő helyén ennek leszármazói örökölnék ugyanúgy, mint a kieső nagyszülő helyén ennek leszármazói.
- (3) Ha a kiesett dédszülőnek leszármazója nincs vagy nem örökölhet, helyette dédszülpárja, ha ő is kiesett, helyette leszármazója örököl.
- (4) Ha valamelyik dédszülpár kiesett, és helyükön leszármazó nincs vagy nem örökölhet, az egész hagyatékot fejenként egyenlő részekben a többi dédszülpár örököli.
- (5) A (4) bekezdés alapján örökölő valamelyik dédszülő kiesése esetén a (2) és a (3) bekezdésben foglalt szabályokat kell alkalmazni.

7:68. § [Távolabbi felmenők öröklése]

Ha dédszülő és dédszülettől leszármazó nincs vagy nem örökölhet, törvényes örökösök fejenként egyenlő részekben az örökgyó távolabbi felmenői.

IX. Cím

Ági öröklés

7:69. § [Ági vagyron]

- (1) Ha nem az örökgyó leszármazója a törvényes örökös, az örökgyóra valamelyik felmenőjéről öröklés vagy ajándékozás útján hárult vagyontárgy ági öröklés alá esik.
- (2) Ági öröklésnek van helye testvértől vagy a testvér leszármazójától örökölt vagy ajándékba kapott vagyontárgyra, ha a vagyontárgyat a testvér vagy a testvér leszármazója az örökgyóval közös felmenőjétől örökölte vagy ajándékba kapta.
- (3) A vagyontárgy ági jellegét annak kell bizonyítania, aki azt ezen a címen örökölné.

7:70. § [Ági örökösök]

- (1) A szülő örököli azokat a vagyontárgyakat, amelyek róla vagy felmenőjéről hárultak az örökgyóra. A kieső szülő helyén az ő leszármazói örökölnék a törvényes öröklés általános szabályai szerint.

(2) Ha mind az ági vagyontárgy öröklésére jogosult szülő, mind annak leszármazója kiesett, a nagyszülő; ha ő is kiesett, az örökhagyó távolabbi felmenője örökli azt a vagyontárgyat, amely róla vagy felmenőjéről hárult az örökhagyóra.

(3) Ha ági örökös nincs, az ági vagyontárgy az örökhagyó egyéb vagyonával esik egy tekintet alá.

7:71. § [Házastárs haszonélvezeti joga ági vagyonon]

(1) A házastársat az ági vagyonon holtig tartó haszonélvezeti jog illeti meg.

(2) Mind a házastárs, mind az ági örökös – a jövőre nézve – bármikor igényelheti a haszonélvezeti jog megváltását. Az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon fennálló haszonélvezeti jog megváltása a házastárssal szemben nem igényelhető.

(3) Megváltás esetén a házastársat az ági vagyon egyharmada illeti meg.

(4) A haszonélvezeti jog megváltásának a haszonélvezeti örökös és az állagörökös méltányos érdekeinek figyelembevételével kell történnie.

7:72. § [Az ági öröklésből kivont vagyon]

(1) Az ági öröklés szabályai nem terjednek ki a szokásos mértékű ajándék tárgyára.

(2) Az ági öröklés szabályai nem terjednek ki arra a vagyontárgyra, amely az örökhagyó halálakor már nincs meg, de kiterjednek az ilyen vagyontárgy helyébe lépett vagy értékén vásárolt vagyontárgyra.

(3) Az örökhagyó házastársával szemben a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra ági öröklési igényt nem lehet támasztani.

7:73. § [Az ági örökség]

Az ági vagyontárgyat az örökös természetben örökli. Ha a természetben való öröklés lehetetlen vagy célszerűtlen, a bíróság – bármelyik érintett fél kérelmére – az ági vagyontárgy értékének pénzbeli kiegyenlítését rendelheti el.

X. Cím

Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok

7:74. § [Az örökbefogadott öröklése]

(1) Az örökbefogadott – az örökbefogadás fennállása alatt – az örökbefogadó szülő és annak rokonai után az örökbefogadó szülő vér szerinti leszármazójaként örököl.

(2) Az örökbefogadás nem érinti az örökbefogadott törvényes öröklési jogát vér szerinti rokonai után, ha az örökbefogadás az örökbefogadott egyeneságbeli felmenő rokona, testvére vagy egyeneságbeli felmenő rokonának más leszármazója által történt.

7:75. § [Öröklés az örökbefogadott után]

(1) Az örökbefogadott után első sorban leszármazói és házastársa, leszármazó hiányában házastársa és örökbe fogadó szülője, leszármazó és házastárs hiányában az örökbefogadó szülő és annak rokonai örökölnek a törvényes öröklés szabályai szerint. Az örökbefogadó szülő és annak rokonai akkor örökölnek, ha az örökbefogadás az öröklés megnyílásáig fennállt.

(2) Ha az örökbefogadott után az (1) bekezdésben meghatározott személyek nem örökölnek, törvényes örökösök az örökbefogadott vér szerinti rokonai a törvényes öröklés szabályai szerint, feltéve, hogy az örökbefogadás az örökbefogadott egyeneságbeli felmenő rokona, testvére vagy egyeneságbeli felmenő rokonának más leszármazója által történt.

XI. Cím

Az állam öröklése

7:76. § [Az állam szükségképpeni törvényes öröklése]

- (1) Más örökös hiányában az állam a törvényes örökös.
- (2) Az államot mint törvényes örököst az örökség visszautasításának joga nem illeti meg.

NEGYEDIK RÉSZ

KÖTELESRÉSZ

XII. Cím

Jogosultság a kötelesrésze

7:77. § [Kötelesrésze jogosultak]

- (1) Kötelesrésze illeti meg az örökgyó leszámazóját, házastársát és szülőjét, ha az öröklés megnyílásakor az örökgyó törvényes örököse vagy végintézkedés hiányában az lenne.
- (2) Az örökgyó bejegyzett élettársa úgy jogosult kötelesrésze, mint az örökgyó házastársa. A kötelesrésze házastársra vonatkozó szabályait megfelelően alkalmazni kell az örökgyó bejegyzett élettársára.

7:78. § [A kötelesrészi igény elévülése]

A kötelesrésze iránti igény öt év alatt elévül.

7:79. § [Kitagadás]

Nem jár kötelesrésze annak, akit az örökgyó végintézkedésében érvényesen kitagadott. A kitagadás akkor érvényes, ha a végintézkedés annak okát kifejezetten megjelöli.

7:80. § [Kitagadási okok]

- (1) Kitagadásnak van helye, ha a kötelesrésze jogosult
  - a) az örökgyó után öröklésre érdemtelen lenne;
  - b) az örökgyó sérelmére – a rokoni kapcsolatra tekintettel súlyosnak minősülő – bűncselekményt követett el;
  - c) az örökgyó egyenesági rokonának, házastársának vagy élettársának életére tört vagy sérelmükre egyéb súlyos büntetést követett el;
  - d) az örökgyó irányában fennálló törvényes tartási kötelezettségét súlyosan megsértette;
  - e) erkölcstelen életmódot folytat.
- (2) A nagykorú leszámazót az örökgyó a vele szemben tanúsított durva hálátlanság miatt is kitagadhatja.
- (3) A szülő az örökgyó a sérelmére elkövetett olyan magatartás miatt is kitagadhatja, amely a szülői felügyeleti jog megszüntetésére adott alapot.
- (4) Házastársát az örökgyó házastársi köteleességét durván sértő magatartása miatt kitagadhatja.
- (5) Aki kitagadás miatt kiesik az öröklésből, nem jogosult törvényes képviselőként a helyébe lépő személy örökségének kezelésére. Az ilyen vagyton kezelésére a szülői

vagyonkezelésből kivont vagyon kezelésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

7:81. § [Megbocsátás]

(1) Ha a kitagadás okát az örökhagyó végintézkedése előtt megbocsátotta, a kitagadás érvénytelen, és az örökös kötelesrészre tarthat igényt.

(2) Ha a kitagadás okát az örökhagyó a végintézkedése után megbocsátotta, a kitagadás a végintézkedés visszavonása nélkül hatálytalanná válik.

7:82. § [A kötelesrész alapja]

(1) A kötelesrész alapja a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bárkinek juttatott ingyenes adományok juttatáskori tiszta értéke.

(2) Aki számára az ingyenes adománynak a juttatáskori értéken való számításba vétele súlyosan méltánytalan, a bíróságtól kérheti a körülmények figyelembevételével vett más érték megállapítását.

(3) A hagyaték tiszta értékének kiszámításánál a hagyományokat és a meghagyásokat nem lehet teherként figyelembe venni.

(4) A szerződés megkötésétől számított két éven belül megnyílt öröklés esetén a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani az öröklési, tartási, életjáradéki vagy gondozási szerződéssel elidegenített vagyon értékének a ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék, illetve gondozás értékével nem fedezett részét. Az átruházott vagyon, a nyújtott tartás és a gondozás értékét, valamint az életjáradék összegét az öröklés megnyílásának időpontjában számított értéken kell figyelembe venni.

7:83. § [A kötelesrész alapjából kivont adományok]

(1) Nem tartozik a kötelesrész alapjához

a) az örökhagyó által a halálát megelőző tíz évnél régebben bárkinek juttatott ingyenes adomány értéke;

b) az olyan ingyenes adomány értéke, amelyet az örökhagyó a kötelesrészre jogosultságot létrehozó kapcsolat keletkezését megelőzően juttatott;

c) a szokásos mértéket meg nem haladó ingyenes adomány értéke;

d) a házastárs vagy az élettárs, továbbá a leszármazó részére nyújtott tartás értéke;

e) az arra rászoruló más személynek ingyenesen nyújtott tartás értéke a létfenntartáshoz szükséges mértékben.

(2) A kötelesrészre jogosultságot létrehozó kapcsolat létrejöttének időpontja házasságból származó gyermek és a házastársak által közös örökbefogadással örökbe fogadott gyermek esetén a házasságkötés időpontja, más örökbe fogadott gyermek esetén az örökbefogadás időpontja, egyébként a gyermek fogamzása.

(3) Azt az ingyenes adományt, amelynek betudását az örökhagyó elengedte, nem lehet a jogosult saját kötelesrészének alapjához hozzászámítani.

7:84. § [A kötelesrész mértéke]

(1) Kötelesrész címén a kötelesrészre jogosultat annak fele illeti meg, ami neki – a kötelesrész alapja szerint számítva – mint törvényes örökösnek jutna.

(2) Ha a házastársat mint törvényes örököszt haszonélvezeti jog is megilleti, kötelesrésze e tekintetben a haszonélvezeti jognak olyan korlátozott mértéke, amely szükségleteit biztosítja, figyelembe véve az általa örökölt vagyontárgyakat.

(3) A törvényes örökségként haszonélvezeti jogot öröklő házastárs a kötelesrészét igényelheti úgy is, mintha haszonélvezeti jogát megváltották volna.

XIII. Cím

A kötelesrész kielégítése

7:85. § [Betudás]

(1) A kötelesrész kielégítésére szolgál mindaz, amit a jogosult a hagyatékból bármely címen kap, továbbá amit az örökhagyótól ingyenes adományként kapott, feltéve, hogy azt a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani.

(2) Ha a kötelesrészre jogosult leszármazó az öröklésből kiesett, leszármazójának kötelesrészébe be kell tudni mindannak az ingyenes adománynak az értékét, amelyet ő és a kiesett felmenő kapott. Több leszármazó az adományt a hagyatékban való részesedésének arányában köteles betudni.

(3) Az örökhagyó a betudást – kifejezett nyilatkozattal – elengedheti. A betudás elengedése más jogosult kötelesrészét nem sértheti.

7:86. § [Felelősség a kötelesrész kielégítéséért]

(1) A kötelesrész kiadását vagy kiegészítését a következő sorrend szerint lehet követelni:

a) a kötelesrész kielégítéséért elsősorban a hagyatékban részesedő személyek felelnek;

b) a kötelesrésznek a hagyatékból ki nem elégíthető részéért az örökhagyó által a halálát megelőző tíz éven belül megadományozottak adományaik időbeli sorrendjére tekintet nélkül felelnek.

(2) Több személy felelősségének arányát juttatásaik figyelembe vehető értéke határozza meg.

(3) Aki a juttatástól önhibáján kívül elesett, a kötelesrészért nem felel.

7:87. § [A kötelesrészre jogosult és hozzátartozói korlátozott felelőssége]

(1) Aki juttatásban részesült, a kötelesrész kielégítéséért a juttatás egész értékével felel. A kötelesrészre jogosult a juttatásnak azzal a részével felel, amely törvényes örökrészét meghaladja.

(2) A kötelesrészre jogosult házastársa, leszármazója és ennek házastársa mentesül a felelősség alól annyiban, amennyiben valamennyiük juttatásának értéke a kötelesrészre jogosult juttatásának értékével együtt sem haladja meg a kötelesrészre jogosult törvényes örökrészét. Ezt a szabályt nem lehet alkalmazni, ha a kötelesrészre jogosult igényét a házastársával, leszármazójával vagy ennek házastársával szemben érvényesíti.

(3) A törvényes örökrészt ezekben az esetekben a kötelesrész alapja szerint kell számításba venni.

7:88. § [A kötelesrész kiadása]

(1) A kötelesrészt minden teher és korlátozás nélkül kell kiadni. Ha a kötelesrész kiadásánál a megmaradó vagyon az örökhagyó házastársának korlátozott haszonélvezetét vagy az élettárs – szükségleteire korlátozott – használatát sem biztosítaná, a kötelesrésznek a korlátozott haszonélvezetet vagy a korlátozott használatot biztosító részét a haszonélvezet vagy a használat megszűnése után kell kiadni.

(2) Ha az örökhagyó a kötelesrészre jogosultnak korlátozással vagy terheléssel hagyott hátra vagyont, a korlátozás a kötelesrészen felüli többletre hatályos. Az örökhagyó úgy is rendelkezhet, hogy a jogosult csak kötelesrészét kapja meg, kivéve, ha a korlátozást vagy a terhelést a kötelesrész tekintetében is elfogadja.

(3) A kötelesrészre jogosult kötelesrészének pénzben való kiadását követelheti. Természetben – a haszonélvezet kivételével – a kötelesrész abban az esetben követelhető, ha ez volt az örökhagyó végintézkedéssel vagy élők között nyilvánított akarata.

(4) Ha a kötelesrész pénzben való kiadása akár a jogosultra, akár a kötelezettre sérelmes, a bíróság az összes körülmények mérlegelése alapján elrendelheti a kötelesrésznek – egészben vagy részben – természetben való kiadását.

ÖTÖDIK RÉSZ

AZ ÖRÖKLÉS JOGHATÁSAI

XIV. Cím

Az örökség megszerzése

7:89. § [Az öröklés megnyílása]

(1) Az öröklés az örökhagyó halálával nyílik meg.

(2) Az örökös az öröklés megnyílásával a hagyatékot vagy annak neki jutó részét vagy meghatározott tárgyát – elfogadás vagy bármely más jogcselekmény nélkül – megszerzi.

7:90. § [Haszonélvezeti vagy használati joggal terhelt hagyatéki tárgy kiadása]

Ha a vagyontárgyat az örökhagyó házastársát örökösként megillető haszonélvezeti jog vagy az örökhagyó élettársát örökösként megillető használati jog terheli, a vagyontárgyat a haszonélvezet vagy a használat megszűnése után kell kiadni.

7:91. § [Az örökség visszautasítása]

(1) Az örökös az öröklés megnyílása után az örökséget visszautasíthatja.

(2) Az örökös külön is visszautasíthatja a mezőgazdasági termelés célját szolgáló föld, a hozzá tartozó berendezési, felszerelési tárgyak, állatállomány és munkaeszközök öröklését, ha nem foglalkozik hivatásszerűen mezőgazdasági termeléssel.

(3) Ha az örökös végintézkedés és törvény szerint egyaránt örököl, az egyik jogcímen megszerzett rész önálló visszautasítására is jogosult.

(4) A feltételhez vagy időhöz kötött, a megszorítással tett és a meg nem engedett részleges visszautasítás érvénytelen.

7:92. § [Lemondás a visszautasítás jogáról]

(1) Ha az örökös az öröklés megnyílása után a visszautasítás jogáról kifejezetten vagy hallgatólag lemondott, az örökséget többé nem utasíthatja vissza.

(2) A visszautasítás jogáról való lemondásnak kell tekinteni az örökség olyan birtokba vételét vagy a hagyatékra vonatkozó egyéb olyan cselekményt, amelyből az örökösnek az örökség elfogadására irányuló kétségtelen akarata tűnik ki. Lemondásnak minősül az is, ha az örökös a közjegyző által – bármely érdekelt kérelmére – kitűzött határidő alatt nem tesz az örökséget visszautasító nyilatkozatot.

7:93. § [A hagyomány és a meghagyás megszerzése]

Az örökség megszerzésére vonatkozó szabályokat a hagyományra és a meghagyásra megfelelően alkalmazni kell.

XV. Cím

Az örökös jogállása

7:94. § [Az örököstársak jogállása]

(1) Több örököst a hagyaték felosztása (a továbbiakban: hagyatéki osztály) előtt közösen illeti meg a hagyatéki vagyon.

(2) Az örököstársak közösségére a tulajdonközösség általános szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a hagyatéki osztály előtt hagyatéki követelés csak valamennyi örökös nevében és részére érvényesíthető, és az adós csak valamennyi örökös kezéhez teljesíthet.

(3) Az örököstársak közössége a hagyatéki osztállyal szűnik meg. A hagyatéki osztály módját az örökagyó végintézkedéssel rendezheti; a hagyatéki osztályra – ha a végintézkedés eltérően nem rendelkezik – a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

7:95. § [Osztályos egyezség]

Az örökösök a hagyatékot – kizárólag a hagyaték tárgyaira vonatkozóan – a hagyatéki eljárásban kötött egyezséggel feloszthatják egymás között. Osztályos egyezség esetén a hagyatékot öröklés jogcímén az egyezség szerint kell átadni.

XVI. Cím

Hagyatéki tartozások és kielégítésük

7:96. § [Hagyatéki tartozások]

(1) Hagyatéki tartozások

a) az örökagyó illő eltemetésének költségei;

b) a hagyaték megszerzésével, biztosításával és kezelésével járó szükséges költségek (a továbbiakban: hagyatéki költségek), valamint a hagyatéki eljárás költségei;

c) az örökagyó tartozásai;

d) a kötelesrészen alapuló kötelezettségek;

e) a hagyományon és a meghagyáson alapuló kötelezettségek.

(2) A hagyatéki tartozásnak ezen a minőségén és fennállásán nem változtat, hogy a tartozás – az öröklés megnyílása előtt vagy azt követően – az örökös mint hitelező javára keletkezett.

7:97. § [A hagyatéki tartozások kielégítésének sorrendje]

(1) A hagyatéki tartozások sorrendje szerint előbb álló csoportba eső tartozások a kielégítés alkalmával megelőzik a hátrább álló csoportba soroltakat.

(2) Abban a csoportban, amelyben valamennyi tartozás teljes kielégítésére nincs lehetőség, kielégítésnek a követelések arányában van helye.

7:98. § [Felelősség a hagyatéki tartozásokért]

(1) Az örökös a hagyatéki tartozásokért a hagyaték tárgyával és azok hasznaival felel a hitelezőknek. Amennyiben a követelés érvényesítésekor a hagyaték tárgyai vagy hasznai nincsenek az örökös birtokában, az örökös öröksége erejéig egyéb vagyonával is felel.

(2) Azokat a vagyontárgyakat, amelyek nem kerültek az örökös birtokába, továbbá azokat a követeléseket és egyéb jogokat, amelyek nem voltak érvényesíthetők, valamint

az átvett vagyontárgyak meg nem levő hasznait annyiban lehet az örökös felelőssége megállapításánál figyelembe venni, amennyiben az örökös ezektől neki felróható okból esett el.

(3) Az örökös a hagyatéki költségeikért és a hagyatéki eljárás költségeiért saját vagyonával is felel.

(4) A házastárs és a bejegyzett élettárs a haszonélvezetével terhelt vagyomból, az élettárs a használatával terhelt vagyomból túrni köteles a hitelezők követeléseinek kielégítését, a hagyományon és a meghagyáson alapuló követelések kivételével.

7:99. § [Az örökös társak felelőssége]

(1) Az örökös társak a közös hagyatéki tartozásokért mind a hagyatéki osztály előtt, mind azt követően egyetemlegesen felelnek.

(2) Az az örökös, akinek az örökös hagyó a hagyatékából a szokásos mértékű ajándéknál nem nagyobb értékű meghatározott vagyontárgyat juttatott, a hagyatéki hitelezők követeléséért akkor felelős, ha a követelés a többi örökös társától nem hajtható be.

7:100. § [Kielégítés az örökös által]

(1) Az örökös a tartozásokat a kielégítés sorrendjének megtartása nélkül elégítheti ki addig, amíg felteheti, hogy a hagyatéki tartozásokat a hagyaték teljesen fedezi, ha figyelmen kívül hagyja az örökös által élők között ingyenesen vállalt, valamint a hagyományon és meghagyáson alapuló kötelezettségeket. Ellenkező esetben csak a sorrend szerint nyújthat kielégítést.

(2) Az a hitelező, akinek a hagyatékhoz tartozó valamely vagyontárgyon zálogjoga van, a biztosíték erejéig – a hagyatéki tartozások sorrendjében elfoglalt helyére tekintet nélkül – teljes kielégítést kereshet.

(3) Ha az örökös ezeket a szabályokat felróhatóan megszegi, az emiatt kielégítetlenül maradt hitelezővel szemben egész vagyonával felel.

7:101. § [A hagyományos felelőssége]

(1) A más hagyatéki hitelező sérelmével kielégített hagyományos a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint felel a hitelezőnek, ha a hitelező az örökös től nem szerezhette kielégítést.

(2) A hagyományos az őt terhelő hagyomány és meghagyás tekintetében úgy felel, mint az örökös.

7:102. § [A hagyatéki hitelezők felhívása]

(1) Ha okkal feltételezhető, hogy ismeretlen hagyatéki tartozások vannak, az örökös kérheti, hogy a közjegyző hívja fel a hagyatéki hitelezőket követeléseik bejelentésére.

(2) Az a hitelező, aki követelését a közjegyzői felhívásban megszabott határidő alatt nem jelentette be, a jelentkezésig történt kielégítéseket a sorrend megtartása és a csoportjához tartozók kielégítésének aránya szempontjából nem kifogásolhatja. Ha a hagyatéki osztály már megtörtént, az örökös társaktól az örökös részekhez igazodó arányos kielégítését igényelheti, kivéve mindkét esetben, ha az örökösnek a követelésről a bejelentés nélkül is tudomása volt.

NYOLCADIK KÖNYV ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

ELSŐ RÉSZ

ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

8:1. § [Értelmező rendelkezések]

(1) E törvény alkalmazásában

1. közeli hozzátartozó: a házastárs, a bejegyzett élettárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér;

2. hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa vagy bejegyzett élettársa, a házastárs vagy bejegyzett élettárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa vagy bejegyzett élettársa;

3. fogyasztó: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy;

4. vállalkozás: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében eljáró személy;

5. vagyontárgy: a dolog, a jog, a követelés;

6. bank: a betétgyűjtésre és fizetési számla vezetésére jogosult személy.

(2) E törvény alkalmazásában jogszabálynak minősül az Európai Unió általános hatályú közvetlenül alkalmazandó jogi aktusa is.

(3) E törvény alkalmazásában bírósági eljárásnak minősül a fizetési meghagyás is.

(4) E törvény alkalmazásában testvérnek minősül a féltestvér is.

(5) E törvény alkalmazásában tőzsdének minősül a székhely szerinti állam felügyeleti hatóságának engedélyével rendelkező olyan piac is, amelyen értékpapírokkal kereskednek.

8:2. § [Befolyás]

(1) Többségi befolyás az olyan kapcsolat, amelynek révén természetes személy, jogi személy (befolyással rendelkező) egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával vagy meghatározó befolyással rendelkezik.

(2) A befolyással rendelkező akkor rendelkezik egy jogi személyben meghatározó befolyással, ha annak tagja vagy részvényese, és

a) jogosult e jogi személy vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsága tagjai többségének megválasztására, illetve visszahívására; vagy

b) a jogi személy más tagjai, illetve részvényesei a befolyással rendelkezővel kötött megállapodás alapján a befolyással rendelkezővel azonos tartalommal szavaznak, vagy a befolyással rendelkezőn keresztül gyakorolják szavazati jogukat, feltéve, hogy együtt a szavazatok több mint ötven százalékával rendelkeznek.

(3) A többségi befolyás akkor is fennáll, ha a befolyással rendelkező számára az (1)-(2) bekezdés szerinti jogosultságok közvetett befolyás útján biztosítottak.

(4) Közvetett befolyással rendelkezik a jogi személyben az, aki a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyben (köztes jogi személy) befolyással bír. A közvetett befolyás mértéke a köztes jogi személy befolyásának olyan hányada, amilyen mértékű befolyással a befolyással rendelkező a köztes jogi személyben rendelkezik. Ha a befolyással rendelkező ötven százalékot meghaladó mértékű

befolyással rendelkezik a köztes jogi személyben, akkor a köztes jogi személynek a jogi személyben fennálló befolyását teljes egészében a befolyással rendelkező közvetett befolyásaként kell figyelembe venni.

(5) A közeli hozzátartozók közvetlen és közvetett tulajdoni részesedését vagy szavazati jogát egybe kell számítani.

8:3. § [A határidők számítása]

(1) A jognyilatkozat megtételére vagy egyéb magatartás tanúsítására napokban megállapított határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámítani.

(2) A hetekben, hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely elnevezésénél vagy számánál fogva megfelel a kezdő napnak. Ha ilyen nap az utolsó hónapban nincs, a határidő a hónap utolsó napján jár le.

(3) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár le.

(4) A határozott naphoz kötött jogszerzés a nap kezdetén következik be.

MÁSODIK RÉSZ

HATÁLYBALÉPÉS ÉS ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

8:4. § [Hatálybalépés]

E törvény 2014. január 1-jén lép hatályba.

8:5. § [Átmeneti rendelkezések]

Az átmeneti rendelkezéseket törvény állapítja meg.

HARMADIK RÉSZ

AZ EURÓPAI UNIÓ JOGÁNAK VALÓ MEGFELELÉS

8:6. § [Az Európai Unió jogának való megfelelés]

E törvény:

a) a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint ezek tőkéje fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 58. cikkének (2) bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló 1976. december 13-i 77/91/EGK tanácsi második irányelvnek;

b) a részvénytársaságok alapításáról, valamint a tőkéjük fenntartásáról és módosításáról szóló 77/91/EGK irányelv módosításáról szóló 1992. november 23-i 92/101/EGK tanácsi irányelvnek;

c) a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján a részvénytársaságok szétválásáról szóló 1982. december 17-i 82/891/EGK tanácsi irányelvnek;

d) a hibás termékekért való felelősségre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló 1985. július 25-i 85/374/EGK tanácsi irányelvnek, valamint az azt módosító 1999/34/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;

e) a tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló 1986. december 18-i 86/653/EGK tanácsi irányelvnek;

f) a szervezett utazási formákról szóló 1990. június 13-i 90/314/EGK tanácsi irányelvnek;

- g) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvnek;
- h) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- i) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- j) a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról szóló 2002. június 6-i 2002/47/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- k) a nyilvános vételi ajánlatról szóló 2004. április 21-i 2004/25/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- l) a 77/91/EGK tanácsi irányelvnek a nyilvánosan működő részvénytársaságok alapítása, valamint tőkéjük megtartása és átalakítása tekintetében történő módosításáról szóló 2006. szeptember 6-i 2006/68/EK európai parlamenti és tanács irányelvnek;
- m) az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban szóló 2007. július 11-i 2007/36/EK európai parlament és a tanácsi irányelvnek;
- n) az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 48. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló 2009. szeptember 16-i 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- o) a társasági jog területén az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságokról szóló 2009. szeptember 16-i 2009/102/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- p) a 77/91/EGK, a 78/855/EGK, a 82/891/EGK tanácsi irányelvnek és a 2005/56/EK irányelvnek az egyesületek és szétválások esetében alkalmazandó jelentéstételi és dokumentációs kötelezettségek tekintetében történő módosításáról szóló 2009. szeptember 16-i 2009/109/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- q) a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanács irányelvnek;
- r) a részvénytársaságok egyesüléséről szóló 2011. április 5-i 2011/35/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek;
- s) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

I. AZ ÁTFOGÓ REFORM INDOKOLTSÁGA

A hatályos Ptk. (1959. évi IV. törvény) egy olyan korban (1953 és 1959 között) fogant és született meg, amely a lehető legszűkebb határok közé szorította vissza a magánjogi vagyoni forgalom természetes társadalmi feltételét, a magántulajdont. Érthető ezért, hogy az 1990-es rendszerváltozás óta eltelt időszak mélyreható gazdasági és társadalmi változásait a törvényhozónak gyakori módosításokkal kellett követnie. A polgári jognak az áruviszony elvont kategóriájára szabott és ezért absztrakt normái – közismerten – lényeges gazdasági és társadalmi változások túlélésére is képesek. A helyzet szimbóluma lehet mégis az a tény, hogy a Ptk. több mint másfélszáz kisebb-nagyobb módosításának négyötöde a rendszerváltozás utáni időszakra esik. A módosítások mögött lejátszódott folyamatok olyan mértékű és horderejű változásokat eredményeztek a magánjogi viszonyok területén, hogy azok jogi rendezése átfogó reformot igényel, és egy új Polgári Törvénykönyv megalkotását teszi szükségessé.

II. A JAVASLAT TÁRSADALMI MODELLJE

A Magyarországon 1990 óta követett társadalmpolitikai célkitűzések és az azok megvalósítására elfogadott alkotmányos garanciák a mai fejlett Európában, mindenekelőtt az Európai Unióban tömörült államokban elfogadott társadalomképet, vagyis a szociális piacgazdaság társadalmi modelljét tekintik mintának. Ezt a célkitűzést kívánja szolgálni a Javaslat is. Abból indul ki, hogy az új Polgári Törvénykönyvben egy szociális elemekkel átszőtt, alkotmányosan védett piacgazdaság magánjogi feltételeit kell megteremteni. A Javaslat elsősorban a vagyoni forgalom viszonyainak jogi kereteit fekteti le; ugyanakkor megfelelő jogi védelmet kíván nyújtani a személyeknek is: az emberi személyiségnek, a családon belüli személyi viszonyoknak és a szervezeti jogalanyok személyhez fűződő jogainak is.

Magyarország – négy évtized diktatúrája és zsákutcába torkolló gazdasági-társadalmi tévútja után – 1990-ben a magántulajdon és a szabad vállalkozás talajára épülő piacgazdaság társadalmi rendjét vezette be. Ezt a társadalomfejlődési irányt erősíti meg az Alaptörvény is. Az új társadalmi modell a tulajdonosok magánautonómiájának messzemenő elfogadását, mindenekelőtt a magántulajdon teljes körű elismerését és védelmét követeli meg. Ez az elv áthatja a Javaslatot, a részletszabályokat (például a tulajdonszerzés normáit) is. Mindehhez természetesen a magántulajdont terhelő szociális kööttségek járulnak. A magánautonómia másik alapvető következménye a szerződési szabadság elvének elfogadása. A magánjognak ezt a pillérét csak ott és annyiban indokolt korlátozni, ahol és amennyiben ez a szociális igazságosság követelménye érdekében elengedhetetlenül szükséges, és a piaci verseny szabadságának feltételei között még lehetséges. A magánautonómia harmadik pillére az egyesülés és a társulás szabadsága, amelynek követelményeit a Javaslat – a magánjogi szabályozások bevált mintái nyomán – az egyesület és a társaságok intézményeivel kívánja szolgálni.

III. HAGYOMÁNY ÉS ÚJÍTÁS. KÜLFÖLDI PÉLDÁK

1. A Javaslat a létező, az élő jogból indul ki, és csak ott és annyiban kíván változtatni, ahol és amennyiben az a gazdasági és a társadalmi viszonyok mai követelményei szerint szükségesnek mutatkozik. Ezen elvi jelentőségű módszertani kiindulópontnak megfelelően a Javaslat – ahol csak lehetséges – fenntartja a Ptk. szabályait, s azokat a külön törvények rendelkezéseinek integrálásával és a felsőbbirósági gyakorlatot normatív formába öntésével egészíti ki. Kétség esetén a Javaslat tudatosan a létező jogot választja, és újító alternatív megoldásokat sem fogad el akkor, ha azok a jogrendszerben indokolatlan bizonytalanságot okoznának. Ezzel együtt a Javaslat tudatosan meg akarja újítani a magyar polgári jog – sok vonatkozásban élét vesztett – eszköztárát. A szocialista viszonyok között nagyon leegyszerűsödött magánjogi forgalom szükségszerűen vonta maga után a jogdogmatikai megoldások árnyalatainak eltűnését, a kontúrok elhalványulását. Évszázadok óta ismert és alkalmazott magánjogi fogalmak éle csorbult ki, vált a nemegyszer igénytelen jogszolgáltatás áldozatává. A Javaslat természetesen semmi esetre sem kívánja feleslegesen bonyolítani a magánjogi szabályozást; azokban a kérdésekben hoz újításokat, amelyekre árnyaltabb dogmatikai szemlélettel helyesebb válaszok adhatók.

2. A Javaslat beépíti a Ptk. évtizedes felsőbbírói gyakorlatának maradandó mondanivalót hordozó, tételes jogi szabályozást kívánó, kodifikációra érett eredményeit. A Javaslat figyelembe veszi, hogy polgári jogunk reformját több területen közvetlenül befolyásolja az Európai Unió jogalkotása, ami közvetlenül érinti törvényhozásunkat, és – például a fogyasztóvédelmi szerződési jogban vagy a társasági jogban – szervesen be kívánja építeni a magánjogi uniós irányelvek maradandó magját. Tudatosan nem törekszik ugyanakkor arra, hogy az uniós magánjog egész anyagát a kódexbe építse. Ennek oka az, hogy az uniós irányelvek szabályozása túlságosan tagolt, kazuisztikus és sűrűn változó jellegű, minden részletében nem alkalmas egy hosszú távra tervezett kodifikáció célkitűzéseinek megvalósítására. Ezért a Javaslat inkább a kisebbik rosszat választja azzal, hogy az irányelvek részletszabályait külön törvényekben hagyja.

3. A Javaslat nem választ külföldi modellt, de bőségesen merít külföldi kodifikációs példákra. A 20. század elején készített magyar tervezetek főleg az osztrák és a német törvénykönyv megoldásait vették figyelembe, az 1928-as Mtj.-nek pedig a svájci ZGB is szolgáltatott mintákat. Ezeknek a nagy klasszikus törvénykönyveknek a tanulságait többségükben a magyar magánjog már hasznosította. Az újabb nemzeti kódexek közül minden bizonnyal a holland törvénykönyv (*Burgerlijk Wetboek*) és a kanadai Québec tagállam magánjogi kódexe tekinthető a legmodernebbnek. Ezek a kódexek több szempontból (így mindenekelőtt a szabályozandó életviszonyok köre és a törvénykönyv szerkezete szempontjából) mintául is szolgálhattak a magyar reform számára, de a kodifikáció egészét illetően szabályozási modellként nem jöttek figyelembe.

4. A nemzeti kódexeken kívül a Javaslat merít a nemzetközi jogalkotás eredményeiből is. Ezek közül mindenekelőtt a Bécsi Nemzetközi Vételi Egyezmény, az UNIDROIT Alapelvek (*Principles of International Commercial Contracts*, 2010), az Európai Alapelvek (*The Principles of European Contract Law*, 1999, 2002) és az utóbbiból kiindulva megalkotott európai modellszabályok (*Draft Common Frame of Reference*) kínáltak megfontolásra érdemes, esetenként követhető példákat a szerződési jog szabályozásánál. Ezek a színvonalas modelljavaslatok világszerte szakmai elismerést vívtak ki, és széles körben hatnak a jogalkotásra és a joggyakorlatra.

IV. AZ ÚJ POLGÁRI TÖRVÉNYKÖNYV KÓDEX-JELLEGE ÉS JELENTŐSÉGE

1. Noha az Európai Unió jogegységesítési törekvései az elmúlt két évtizedben a magánjog területét is elérték, és a nemzeti jogalkotásokat ma már számottevően befolyásolják, úgy tűnik, hogy a magánjog egészét ma még csak nemzeti szinten lehet kodifikálni. Ezt a megállapítást igazolja, hogy – bár az Európai Unió égisze alatt jogtudósok közreműködésével rendkívül alapos és színvonalas átfogó kodifikációs munkálatok folynak – Hollandián kívül Közép- és Kelet-Európa majd minden országában új polgári törvénykönyvet alkottak, vagy ilyen célból intenzív tevékenységet folytatnak.

2. A Javaslat kódex-jellegű törvénymű előkészítésére született, és annak előnyeit a Javaslat minél szélesebb körben érvényesüléshez akarja juttatni. Természetesen ez a módszer sem lehet öncélú. A Javaslat ezért számol azzal, hogy a legsikerültebb kodifikáció mellett is maradnak magánjogi szabályok a törvénykönyvön kívül. Ezeknek a normáknak a kódex szubszidiárius jellegű háttér-joganyagát kell, hogy képezze. A külön magánjogi törvények tartalmi összhangját és terminológiai egységét magával a törvénykönyvvel természetesen a legnagyobb mértékben biztosítani kell. Ezért a leendő kódex definícióinak a külön törvényekben is azonos tartalommal kell érvényesülniük.

A Javaslat abból indul ki, hogy a törvénykönyv tartalmi határait elvben addig helyes tágitani, amíg a kodifikáció pozitív hatásai: az egységbefoglalt normák módszerbeli homogenitása, a terminológiai egység, a tömörítés és rövidítés lehetősége stb. megkönnyítik a jogalkalmazást. A szabályok egyazon törvénykönyvbe foglalása addig kívánatos és célszerű tehát, amíg az összefoglalandó normák módszerbeli egysége fennáll, és amíg a rendszerbe illesztés a kodifikáció előnyeit: a rendszertani racionalitást, az ökonomikus és ellentmondásmentes törvényszerkesztést, a terminológia biztonságát, a világos és áttekinthető megoldásokat hozza magával.

Mindezeket figyelembe véve a Javaslat a családjog anyagát beépíti a törvénykönyvbe. Az integrálás során ugyanakkor gondoskodik a családjogi viszonyok sajátosságainak megfelelő kifejezésre juttatásáról. Ennek egyik jele az, hogy a Családjogi Könyv sajátos, csak e viszonyokra vonatkozó alapelveket fogalmaz meg.

A Javaslat az egyedi munkaszerződések jogi rendezését a Munka Törvénykönyvében hagyja, annak ellenére, hogy a munkaviszonyok speciális rendezésének a Ptk., s azon belül is elsősorban a szerződések általános szabályai képezik a jogi háttérét. A munkaszerződés jogi szabályozásának azonban ma már annyi különleges vonása van, hogy nehéz volna ezt a normarendszert egy polgári törvénykönyvbe integrálni. A munkavállaló fogalmilag „gyengébb fél” jellege például megkülönböztető sajátosságként jelentkezik a szabályozásnál, és – emiatt – az európai közösségi jogi aktusok alakító hatása is sokkal intenzívebb, mint a magánjog egyéb területein.

A Javaslat a társasági anyagi jogi szabályok integrálása mellett döntött, és azokat az egyes jogi személyekre vonatkozó rendelkezések között, önálló Részben helyezi el. Ez a megoldás logikusan következik abból a koncepció kiindulópontból, hogy azokra a jogi személyekre, amelyeknek belső és külső kapcsolatai polgári jogi jogviszonyok keretében bonyolódnak, a törvénykönyv adjon teljes körű szabályozást, mivel a szabályozási tárgy és a szabályozás módszere illeszkedik a kódex jellegéhez. A gazdasági társaságokról szóló szabályoknak az új kódexbe építése több előnnyel jár: bővíthető a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok köre, és normák ismétlése válik elkerülhetővé. Ezen kívül a Ptk. normáinak háttér-jogsabály jellege (amit most a Gt. külön mond ki) evidenssé válik. Ezek miatt és hasonló kodifikációs előnyök miatt

döntött annak idején a svájci, majd az olasz törvényhozó, legutóbb pedig a holland jogalkotó is a társasági jognak a magánjogi kódexben történő elhelyezéséről. Az integráció előnyeikhez képest kisebb súllyal esnek latba a szokásosan megfogalmazott ellenérvek: a magánjogi és a közjogi normák vegyülése a gazdasági társaságok szabályozásánál, a Gt. egysége, megszokottsága stb. Ugyancsak a jogi személyekről szóló könyvben ad absztrakt keretszabályokat a Javaslat a szövetkezetre is, megalapozva ezzel az ágazati szabályozást a főbb (termelő-, szolgáltató-, hitelintézeti tevékenységet folytató) szövetkezeti típusokra.

Az iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények anyagát a Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – nem integrálja, noha a szellemi tulajdon jogviszonyaiban keletkező alanyi jogok (és megsértésük szankcióinak többsége) egyértelműen magánjogi jellegűek. A külön törvények jogágazati szempontból vegyes normákat foglalnak magukba, de azokat – jellegük különbözősége ellenére – nem volna szerencsés szétbontani. A Javaslat súlyt helyez ugyanakkor arra, hogy a szellemi alkotások és egyéb szellemi javak védelmének magánjogi természetét a kódex is kifejezze, és ezért megfogalmazza saját szabályainak a külön törvényekhez kapcsolódó háttér-norma jellegét.

3. A Javaslat abból indul ki, hogy a Polgári Törvénykönyv nem egy a törvények közül. Kiemelkedő jelentőségét az általa közvetlenül szabályozott életviszonyok fontossága, szerteágazó volta önmagában is mutatja. A kódex hatása ugyanakkor jóval túlmutat a közvetlenül szabályozási körébe vont viszonyokon, kisugárzik valamennyi polgári jogi normával rendezett vagy rendezhető kapcsolatra, és pedig függetlenül attól, hogy az adott norma kifejezetten háttér-jogszabályaként jelöli-e meg a törvénykönyvet vagy sem.

V. A KÓDEX BELSŐ SZERKEZETE ÉS NYELVE

1. A Javaslat a kódexet könyvekre tagolja. A törvénykönyv tartalmi határainak kiszélesítése mind mennyiségi, mind tartalmi okokból szükségessé teszi a szerkezeti egységeknek ezt a bővítését. A könyveken belül a szerkezeti egységek (Rész, Cím, Fejezet) számozása újból kezdődik. A §-ok számozása a könyvekben újból kezdődik, és a könyvek sorszámára történő utalással egészül ki. A törvénykönyv élén – lényegét tekintve a Ptk.-hoz hasonlóan – Bevezető rendelkezések foglalják össze a törvénykönyv célját és alapelveit, a részletes szabályokat tartalmazó könyvek után pedig Záró rendelkezések találhatók. A Javaslat szerint a kódex könyvei tehát a következők:

Első Könyv: Bevezető rendelkezések,

Második Könyv: Az ember mint jogalany

Harmadik Könyv: Jogi személyek,

Negyedik Könyv: Családjog,

Ötödik Könyv: Dologi jog,

Hatodik Könyv: Kötelmi jog,

Hetedik Könyv: Öröklési jog,

Nyolcadik Könyv: Záró rendelkezések.

2. A Javaslat azt a célt tűzi maga elé, hogy egyértelműen fogalmazza meg a normákat, amelyekből kétségek nélkül meg lehet állapítani a rendelkezés tartalmát. Ezt szolgálja az a törekvés, hogy a szabályok nyelve – tömörsége, műnyelvi szakszerűsége mellett – szabatos, világos és lehetőleg a nem szakember számára is érthető legyen. Ennek érdekében a Javaslat – ahol lehet – az egyszerű kifejezést előnyben részesíti a szokatlan

vagy elvont megfogalmazással szemben. Természetesen ennek a törekvésnek határt szab a magánjog sajátos terminológiája és fogalomkészlete.

A Javaslát – a Ptk.-hoz és a korábbi tervezetekhez hasonlóan – nem tartalmaz tantételeket és fogalom-meghatározásokat, hanem a normaalkotást helyezi előtérbe az elméleti konstrukciókkal szemben. . §. §Ugyanígy kerül a kazuisztikát; e helyett – a társadalmi és gazdasági változásokat jobban követni képes és ezért rugalmasabb – kellően általánosító szabályokat alkot, anélkül, hogy generálklauzulák indokolatlanul nagyszámú alkalmazásával a jogbizonytalanság veszélyét idézné fel. . §. §. §A Javaslát csak ott alkalmaz utaló szabályokat, ahol ez a módszer rövidítéssel és szó szerinti ismétlés elkerülésével jár, és ezt az előnyt nem rontja le a rendelkezés homályossága vagy kétértelműsége. Tudatosan kerül a Javaslát az utalásoknál is azt a megoldást, hogy egyszerűen a megfelelő §-ra történjék a hivatkozás. Egy ilyen megoldás (amint a német BGB mutatja) nagyon megnehezíti a törvény kezelését. A Javaslát saját magát az „e törvény” kifejezéssel illeti; más törvényekre – névelő nélkül – „törvény” elnevezéssel utal.

ELSŐ KÖNYV

BEVEZETŐ RENDELKEZÉSEK

1. A Bevezető rendelkezések meghatározzák e törvény célját, szabályozási területét és alapelveit. Ezek a normák megadják a törvény általános kereteit, áthatják a részletszabályokat, megjelölik azok tárgyi és módszertani jellegzetességeit. A Bevezető rendelkezések többsége alapelvi jellegű, de szerepelnek itt olyan konkrét normák is, amelyeknek általános, az egész kódexre kiható jelentősége indokolja a kiemelt elhelyezést. A Bevezető rendelkezések között megfogalmazott alapelvek tömören kifejezik a törvény egészének eszmei alapját, szellemiségét, és közvetlen segítséget adnak a jogalkalmazás számára.

A Javaslat elvi jellegű és jelentőségű kiindulópontnak tekinti, hogy a polgári jogi vitákat elsősorban az adott kérdésre vonatkozó konkrét normák alapján kell eldönteni. Az alapelvek ezért az ítélezési gyakorlatban mindenekelőtt a konkrét normák értelmezésénél jutnak szerephez, különösen akkor, ha az adott szabály a bíróság számára kifejezetten mérlegelést enged. Kiemelten fontos az alapelvek szerepe a törvénykönyv – hosszú távra szánt – szabályainak a változó viszonyokhoz történő alkalmazásá tételeiben. Az alapelvek ebben az értelemben a jogfejlesztő értelmezés legjelentősebb eszközei.

A Javaslat a Bevezető rendelkezések között csak a törvénykönyv egészére vonatkozó elveket jeleníti meg, és tudatosan csökkenti a törvénykönyv alapelveinek számát. A Ptk. alapelvei közül a Javaslat nem mondja ki a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét. Abból indul ki, hogy a törvénynek elsősorban az alanyi jogok szabad gyakorlását kell biztosítani, a kirívóan rendeltetésellenes joggyakorlás pedig rendszerint a joggal való visszaélés tilalmába ütközik. Emellett a jóhiszeműség és tisztesség követelményének érvényesítése is megfelelő lehetőséget ad a rendeltetésszerű joggyakorlás biztosítására. A Javaslat nem tekinti valamennyi magánjogi viszonyban érvényesülő, általános követelménynek a kölcsönös együttműködés elvét; azt elsősorban a szerződéses viszonyok körében elvárható elvként fogja fel, és ezért a szerződések általános szabályainak élére helyezi. A szerződési jogon kívül (például a társasház belső viszonyaiban, a közös szülői felügyelet gyakorlása körében stb.) a Javaslat a konkrét normák megfelelő megfogalmazásával kívánja előmozdítani az érintett jogalanyok együttműködési készségét. Nem mondja ki a Javaslat a tulajdon védelmének elvét sem, mivel azt olyan alkotmányos alapelvnek tekinti, amelynek érvényre juttatásáról az egész jogrendszer gondoskodik. A tulajdon védelmének a polgári jogi viszonyokban a kódex konkrét normái segítségével kell érvényt szerezni, s ezért az Alaptörvény mellett külön jogágazati alapelv megfogalmazása nem szükséges. Hasonló okból nem mondja ki a Javaslat a személy védelmére vonatkozó elvet sem. Az Alaptörvény a legmagasabb szinten deklarálja az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak védelmét. A Javaslat a tulajdon védelméhez hasonlóan itt is abból indul ki, hogy az Alaptörvényben megfogalmazott követelménynek a polgári jogi viszonyokban történő megvalósulását nem az elvi tétel megismétlésével, hanem konkrét normák, a személyiségi (illetve személyhez fűződő) jogok védelmére vonatkozó szabályok segítségével kell biztosítani.

A Javaslat az egész törvényen végigható követelményként négy alapelvet fogalmaz meg. Ilyennek tekinti a törvény szabályainak értelmezésére vonatkozó általános tételt, a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, az adott helyzetben általában elvárható

magatartás követelményét és a joggal való visszaélés tilalmát. Kiegészítő jelleggel külön elveket fogalmaz meg a Javaslat egyes könyvek élén; például a családjogi viszonyok sajátosságaira tekintettel külön elvek is érvényesülnek a családjogi szabályokat tartalmazó könyvben.

2. A Bevezető rendelkezések között elhelyezett konkrét tényállásokra illő normák csak általános jelentőségüknél fogva kapnak itt helyet, de a jogalkalmazásban játszott konkrét szerepük nem különbözik a Javaslat további könyveiben elhelyezett normák funkciójától. Ilyennek tekinthető a jogszabály által megkívánt jognyilatkozat megtagadását szankcionáló szabály, ha az ilyen magatartás joggal való visszaélésként értékelendő, és az általa okozott sérelem másként nem hárítható el. Ide sorolható a felróható magatartásra előnyök szerzése végett történő hivatkozást tilalmazó (*nemo suam turpitudinem allegans auditur*) és a korábbi magatartással szemben álló cselekedet (*venire contra factum proprium*) figyelmen kívül hagyását előíró rendelkezés. Ezek a normák – szemben az alapelvi jellegű bevezető rendelkezésekkel – önmagukban is konkrét polgári jogi igények elbírálásának alapjául szolgálhatnak. Konkrét rendelkezésnek tekinthető a polgári jogi alanyi jogok érvényesítésének bírósági útjára vonatkozó szabály is. Kihagyja ugyanakkor a Javaslat a Bevezető rendelkezések közül az utaló magatartás tényállását, és azt – lényegét megfelelően tükrözve és szerepének valódi jelentőségét arányosan juttatva kifejezésre – a kötelmi jogi könyvben: a kötelemfakasztó jogi tények között helyezi el.

3. A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan fogalmazza meg e törvény célját. Ez a rendelkezés elsősorban a jogalkalmazó szerveknek, mindenekelőtt a bíróságoknak ad iránymutatást, de egyúttal a jogalanyok számára is kijelöli a polgári jogi jogvédelem határait. A törvény céljának meghatározásából következik, hogy a polgári jogi viszonyok alanyainak – meghatározott jellegű – vagyoni és személyhez fűződő jogai e törvény védelme alatt állnak. A cél meghatározásából kitűnik, hogy a kódex a polgári jogi viszonyok alanyainak teljes körét átfogja, azaz mind az ember, mind a jogi személyek polgári jogi viszonyainak általános kódexe kíván lenni. A jogi személyeken kívül jogképességgel rendelkező szervezeteknek számítanak például (korlátozott, relatív jogképesség formájában) a társasházközösségek. A közjogi jogalanyokra (állami és önkormányzati szervekre) jogi személyként történő elismerésük esetén alkalmazhatóak a kódex szabályai.

A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan csak a polgári jogi szabályozásra alkalmas – zömükben árujellegű vagyoni – viszonyokat vonja szabályozási körébe. Ezért a törvény céljának meghatározásánál kiemeli a polgári jogi szabályozás legfőbb módszertani jellegzetességét: a jogalanyok mellérendeltségét és egyenjogúságát. A szabályozásnak ez az általános tulajdonsága megállapítható annak ellenére, hogy szociális megfontolásokból: a gyengébb fél (mindenekelőtt a fogyasztó) különös védelmére vonatkozó szabályokban nem érvényesül töretlenül ez a módszertani elv. A személyi viszonyokra történő hivatkozás a törvény céljának meghatározásánál különösen indokoltá vált a személyiségi jogok védelmének megnövekedett fontossága miatt, és annak következtében, hogy a Javaslat a családjogi viszonyok szabályait is tartalmazza. Ez utóbbi viszonyokban ugyanis – a vagyoni jelleg kétségtelen megléte és megnövekedett jelentősége ellenére – változatlan fontosságuk van a személyi vonásoknak.

4. A Javaslat fenntartja a törvény rendelkezéseinek értelmezésére a Ptk.-ban meghatározott elvi tételt, és ezzel tudatosan kerüli az értelmezési szempontok kimerítő felsorolását. Az értelmezési alapelv szerepe elsősorban az, hogy a konkrét normák

alkalmazása ne kerülhessen összeütközésbe az Alaptörvénnyel és más alkotmányerejű szabályokkal, és ne vezethessen a törvény egészének rendeltetésével ellentétes eredményre.

A Javaslat a kódexnek a polgári jogi viszonyokban játszott általános jelentőségét és kiemelkedő szerepét azzal is kifejezésre juttatja, hogy kimondja: az ilyen viszonyokat rendező külön szabályokat e törvénykönyvvel összhangban kell értelmezni. Ez a tétel biztosítja, hogy a polgári jogi viszonyokra külön jogszabályokban meghatározott normák alkalmazása ne kerülhessen szembe e törvénykönyv céljával.

5. A Javaslat fenntartja a Ptk.-nak a jóhiszeműség és tisztesség követelményét megfogalmazó alapelvi tételét, amely ma számos nemzeti kódexben és jogegységesítő tervezetben is elismert magatartási mérce. Ez az alapelv etikai megalapozottságú általános és objektív zsinórmértéket fogalmaz meg a polgári jogi viszonyokban követendő eljáráshoz, és egyben a felek kölcsönös bizalmának garanciáját jelenti. Fontos szerepe van ennek a követelménynek a piacgazdaságban érvényesülő magánautonómia szociális szempontokból történő korlátozásánál is. A döntési és cselekvési szabadságot biztosító magánautonómia a kölcsönös bizalom elvével kapja meg kiegyensúlyozott tartalmát. A magánautonómia széleskörű elismerése és a jóhiszeműség és tisztesség követelménye szorosan összetartoznak tehát, és a Javaslat egyik alappillért képezik.

A Javaslat a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütközőnek tekinti, és a generálklauzula sérelmének kiemelt példaként külön szabályozza a *venire contra factum proprium* ösi, igen sok mai magánjogban elfogadott tételét. Ez azt jelenti, hogy nem megengedett az olyan joggyakorlás, amely ütközik a jogosult korábbi magatartásával.

6. A Javaslat fenntartja a Ptk.-nak az adott helyzetben általában elvárható magatartás (eljárás) megkövetelésére vonatkozó alapelvi tételét. A bírói gyakorlat viszonylag szilárd alapokat alakított ki ezen elv alkalmazásához, és bizonyította, hogy az elvárhatósági mérce tipizált követelménye rugalmas és árnyalt jogalkalmazást tesz lehetővé. Az általános követelményszint megsértésének következményét (szankcióját) mindig a konkrét norma állapítja meg.

Az „adott helyzetben általában elvárható” formulában megfogalmazott tipizált követelményszintet a Javaslat a felelősségi tényállásokban a felróhatóság fogalmával azonosítja. Felelősséget (rendszerint kártérítési felelősséget) – más feltételek megvalósulása mellett – „az adott helyzetben általában elvárható” magatartás követelményének megsértése (vagyis a magatartás felróhatósága) csak azokban az esetekben von maga után, ha ezt e törvény kifejezetten előírja. A Javaslat ezt a kimentési szintet tartja fenn – többek között és mindenekelőtt – a szerződésen kívüli kártérítési felelősség általános kimentési klauzulájának megfogalmazásánál.

A Javaslat több más olyan konkrét szabályt tartalmaz, amelynek tartalmát szintén „az adott helyzetben általában elvárható” magatartás követelménye tölti ki tartalommal. Így kell felfogni például mindazokat a nyitott magánjogi normákat, amelyek „elvárható” vagy „megfelelő” magatartást (eljárást) írnak elő, és más (rendszerint: szigorúbb) követelményt nem támasztanak. Ugyancsak ez az általános követelményszint érvényesül akkor is, ha a rosszhiszeműség körében a bíróság azt vizsgálja, hogy az illető személynek „tudnia kellett”, hogy magatartásának (eljárásának) nincs jogos alapja.

A Ptk. bírói gyakorlatában bevált, ezért a Javaslat is a Bevezető rendelkezések között mondja ki a *nemo suam turpitudinem allegans auditur* tételét. E szabály szerint saját mulasztására, késedelmére, egyéb szerződésszegésére vagy más felróható magatartására

előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Fenntartja a Javaslat azt a rendelkezést is, hogy az igényérvényesítő fél felróható magatartása nem zárja ki a másik fél felróható magatartására történő hivatkozás lehetőségét. E szabály mindenekelőtt azzal a következménnyel jár, hogy önhiba esetén is mód van a másik fél felróható magatartása miatti igényérvényesítésre, legfeljebb az igény mértéke csökken az önhiba miatt.

7. A Javaslat az alanyi jogok szabad gyakorlásának elvéből indul ki. Elvi korlátként – a Ptk.-hoz hasonlóan – az egész törvénykönyvön végigható közös elvként fogalmazza meg ugyanakkor a joggal való visszaélés tilalmára vonatkozó általános tételt. A joggal való visszaélés meggátolja az adott alanyi jog érvényesülését. A kontinentális jogrendszerek mintájára (és a Ptk.-hoz hasonlóan) a Javaslat tudatosan vállalja ezt a megoldást, tisztában van ugyanakkor azzal, hogy az egyes alanyi jogok és a velük történő visszaélés módozatai jelentősen különböznek egymástól. Az alapvető kiindulópont változatlan: a joggal való visszaélés kivételes jelenség az alanyi jogok gyakorlásánál, az adott alanyi jog gyakorlásának a jog elvárásaival szembehelyezkedő módja valósítja meg a visszaélést.

Meghaladottnak tekinti a Javaslat a Ptk.-nak a joggal való visszaélés fogalmi határaitra vonatkozó tételes (részben példálózó) feltételeit, és maga nem is határoz meg ilyen fogalmi jegyeket, hanem a bírói gyakorlatra bízza azok kimunkálását. Ugyanezért nem kapcsolja kifejezetten össze a Javaslat a joggal való visszaélés tilalmát a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével. Az elmúlt másfél-két évtized ítélkezési gyakorlata (szemben a korábbi judikatúrával) a kívánatos önmérsékletet mutatja a joggal való visszaélés megállapításánál. A visszafogottság mindenképpen indokolt, figyelemmel arra, hogy a polgári jogi szabályok elsősorban védik és támogatják az alanyi jogok érvényesülését, és csak visszaélésszerű esetben gátolják meg azok gyakorlásának konkrét módját. A bírói gyakorlat jórészt kidolgozta a visszaélésszerű joggyakorlás tartalmi határait. Különösen fontos e korlátok szem előtt tartása arra tekintettel, hogy a családjog szabályai is a törvénykönyvbe integrálódtak, és e szabályokkal kapcsolatban a bírói gyakorlat eddig is – helyesen – tartózkodó volt a joggal való visszaélés megállapításával kapcsolatban.

A jogszabály által megkívánt jognyilatkozatnak bírósági ítélettel történő pótlása erőteljes beavatkozás a magánautonómia körébe. A Javaslat ezért csak végső lehetőségként tartja fenn a bíróságnak ezt a jogát. A közérdek figyelembe vétele mai viszonyaink között is szempont lehet a magánjogi jogalanyok egymás közötti érdekhelyzetének megítélésénél, de e tekintetben különösen indokolt a kivételesség hangsúlyozása. A piacgazdaság viszonyai között már az eddigi bírói gyakorlat is tudatában volt a beavatkozási lehetőség kivételes voltának, és ezért gyökeresen változtatott a korábbi – érdemérlegelésre és méltányosságra épülő – felfogásán. A Javaslat szabálya normatív formában is erősíteni kívánja a judikatúra újabb irányát. A magánjogi jogviszonyok alanyainak közvetlen érdemérlegelése nem fogadható el; a konfliktus helyes megítélése a jogosult érdekhelyzetéből, azaz az alanyi jogból történő kiindulást kívánja meg. Az alkalmazás kivételességét már az a tény is segíti, hogy jelentősen csökkent azoknak a jogszabályoknak a száma, amelyek jognyilatkozat adását kívánják meg. Indokolt esetben viszont változatlanul adekvát jogkövetkezménynek tekinthető a joggal való visszaélés ilyen módon történő szankcionálása. Természetesen vannak olyan helyzetek, amelyekben jognyilatkozat megtagadásának formájában a joggal való visszaélés fogalmilag kizárt. Ez állapítható meg mindenekelőtt az illető jogalany diszkrecionális jogkörébe tartozó jognyilatkozatok megtagadásával kapcsolatban. A Javaslat szellemében is helyes, hogy a bírói gyakorlat kizártnak tekinti

a joggal való visszaélés lehetőségét például szerződéskötési- vagy szerződésmódosítási nyilatkozat megtagadása esetén. Ugyanez állapítható meg például a családi jogállást érintő (például örökbefogadás engedélyezéséhez szükséges) szülői hozzájárulás megtagadásával kapcsolatban.

8. A Javaslat nem változtat a hatályos jogon: a polgári jogok érvényesítése elsősorban bíróság előtt történik. A Javaslatban magában tett kivételek közül a birtokvédelem szabályait és egyes családjogi viszonyok gyámhatósági védelmét kell említeni. Mellőzi a Javaslat a választottbírói eljárás alternatív alkalmazásának feltételeit meghatározó szabályt. Elegendő, ha a választottbíráskodásról szóló törvény tartalmaz ilyen rendelkezést.

MÁSODIK KÖNYV

AZ EMBER MINT JOGALANY

ELSŐ RÉSZ

A JOGKÉPESSÉG

I. Cím

A jogképesség kezdete és megszűnése

A Javaslat lényegét tekintve változatlan tartalommal veszi át a Ptk.-nak a jogképesség fogalmára, kezdetére és megszűnésére vonatkozó szabályait. A Javaslat a kódex egyes könyvei közötti összhang és a fogalmi pontosság érdekében elfogadja és következetesen érvényesíti azt az elvet, hogy a magyar jogban a kiskorúnak gyámja, a nagykorúnak gondnoka van. Ezt a megfontolást szem előtt tartva a Javaslat gyám által biztosít törvényes képviselőt a méhmagzat részére. A Javaslat érdemi változtatás nélkül emeli át a Ptké. 7. § (2) bekezdését, amely a gyám rendelését indítványozni jogosult személyeket sorolja fel.

II. Cím

A holtak nyilvánítás

A Javaslat átveszi a holtak nyilvánítás Ptk.-beli szabályait.

MÁSODIK RÉSZ

A CSELEKVŐKÉPESSÉG

III. Cím

A cselekvőképesség általános szabályai

A Javaslat a cselekvőképesség szabályozásánál – a hatályos joggal egyezően – abból az elvből indul ki, hogy a cselekvőképesség mindenkit megillet, akinek cselekvőképességét a törvény vagy törvény alapján a bíróság gondnokság alá helyezést elrendelő ítélete nem korlátozza. A cselekvőképesség meglétéhez fűződő jogi hatást a Javaslat meghatározza: „Aki cselekvőképes, maga köthet szerződést vagy tehet más jognyilatkozatot”. A cselekvőképesség tehát érvényes jognyilatkozatok tételére vonatkozó képességet jelent. Tekintve, hogy a jognyilatkozatok többsége szerződési nyilatkozat, a cselekvőképességet szerződésképesnek is szokták nevezni. A Javaslatban részletesen továbbra is nem a cselekvőképesek, hanem a cselekvőképességükben korlátozott és cselekvőképességgel nem rendelkező személyek köréről kell rendelkezni.

A törvény az ember számára elidegeníthetetlen jogként biztosított cselekvőképesség rendeltetésével, funkciójával összeegyeztethetetlen lenne a cselekvőképesség korlátozására ezen belül kizárására irányuló szerződés vagy egyoldalú jognyilatkozat

megengedése. Az érintett ilyen tartalmú rendelkező cselekménye tehát akár szerződés, akár egyoldalú jognyilatkozat formájában semmis.

Nem változnak a cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozatra vonatkozó szabályok sem. Ahogy a Ptk. szerint, úgy a Javaslatban is gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik. Ilyen személy lehet kiskorú és nagykorú is. A cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozat semmis. Ez alól kivételt jelent az az eset, amikor a jognyilatkozat tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozatot a fél teljes belátási képessége esetén is megtette volna. Végintézkedés tekintetében nem érvényesül ez a kivétel.

IV. Cím

A kiskorúság miatti korlátozott cselekvőképesség és cselekvőképtelenség

1. A Javaslat is különválasztja a kiskorúság miatti cselekvőképtelenségre és korlátozott cselekvőképességre vonatkozó szabályokat a bírói ítélettel gondnokság alá helyezetttekre vonatkozó szabályozástól. Míg a kiskorúság miatt cselekvőképességükben érintettekre vonatkozó rendelkezések alapvetően nem módosulnak, addig a nagykorú, cselekvőképességükben érintett személyekre irányadó szabályozás több ponton megváltozik. A kiskorúakra vonatkozó szabályozás az alábbiak szerint foglalható össze. Nincs változás abban a tekintetben, hogy kiskorú az, aki tizennyolcadik életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A Ptk. megoldásával egyezően szabályozza a Javaslat a házasságkötés nagykorúságot eredményező hatását is. A korlátozottan cselekvőképes kiskorú személy általában csak törvényes képviselőjének előzetes beleegyezésével vagy utólagos jóváhagyásával tehet érvényes jognyilatkozatot, önállóan meghatározott szűk körben járhat el. A korlátozottan cselekvőképes kiskorú azon jognyilatkozatainak köre, amelyeket önállóan is megtehet, megegyezik a Ptk.-ban foglaltakkal. A legtöbb jognyilatkozatot a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nevében a törvényes képviselője maga is megteheti. E szabály alól változatlanul azok a jognyilatkozatok képeznek kivételt, amelyeknél a jogszabály a korlátozottan cselekvőképes kiskorú saját nyilatkozatát kívánja meg (például házasságkötés, végrendelet – közzérendelelet formájában).

Életkora miatt cselekvőképtelen az a kiskorú, aki tizennegyedik életévét nem töltötte be. Ezt a korhatárt be nem töltött kiskorú a magyar jog szerint nem köthet szerződést és nem tehet jognyilatkozatot. A tizennegyedik életévét be nem töltött gyermek cselekvőképtelenségének kimondását az életkori sajátosságokból eredő belátási képesség éretlensége indokolja. Változatlan szabály, hogy a cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis, nevében a törvényes képviselő jár el. Ugyanakkor a forgalom biztonsága érdekében nem lehet semmisnek tekinteni azokat a csekély jelentőségű szerződéseket, amelyeket a kiskorú megkötött, és amelyeket már teljesítettek is, ha a szerződés a mindennapi életben tömegesen fordul elő, és különösebb megfontolást nem igényel. E négy törvényi feltétel együttes megléte szükséges ahhoz, hogy a cselekvőképtelen személy önálló jognyilatkozata érvényesnek minősüljön.

2. A Javaslat a Ptk.-val egyezően biztosítani kívánja, hogy a cselekvőképtelen és a korlátozottan cselekvőképes kiskorú – olyan mértékben, amennyire ezt belátási képessége, ítélőképessége lehetővé teszi – részt vehessen a személyét és vagyonát érintő kérdések meghozatalában. Ez összhangban áll a Gyermek jogairól szóló New York-i

Egyezmény (kihirdette az 1991. évi LXIV. törvény) 12. cikkében foglaltakkal, amely szerint a részes államoknak biztosítaniuk kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermek az őt érintő ügyekben szabadon kinyilváníthassa álláspontját, és véleményét – figyelemmel korára és érettségi fokára – tekintetbe kell venni. Ennek megfelelően a törvényes képviselőnek a kiskorút érintő jognyilatkozatok megtétele során figyelembe kell vennie a kiskorú véleményét a korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen kiskorú esetében is akkor, ha ítélőképessége birtokában van, vagyis képes arra, hogy a jogügylet lényegét, következményeit átlássa, véleményt formáljon, és véleményét kifejezésre juttassa.

3. Akár korlátozottan cselekvőképes, akár cselekvőképtelen kiskorúról van szó, a törvény a gyámhatóság jóváhagyásához köti a nagyobb jelentőségű vagyoni ügyekben a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességét, függetlenül attól, hogy a törvényes képviselő önálló jognyilatkozatáról vagy a korlátozottan cselekvőképes kiskorú jognyilatkozatával kapcsolatos hozzájárulásról vagy jóváhagyásról van szó. Változatlanul nincs szükség a gyámhatóság jóváhagyására, ha azt bírósági vagy közjegyzői eljárásban bírálják el.

A Javaslat a hatályos szabályozással egyezően határozza meg azon jognyilatkozatok körét is, amelyet a kiskorú még a gyámhatóság hozzájárulásával sem tehet meg érvényesen. Ilyen jognyilatkozat az, amellyel a kiskorú a szokásos mértéket meghaladóan ajándékozik, idegen kötelezettségért megfelelő ellenérték nélkül felelősséget vállal, vagy amellyel jogokról megfelelő ellenérték nélkül lemond. A szabályozás alapvető szempontja a Ptk.-hoz hasonlóan az, hogy a kiskorú vagyona lehetőleg teljes körűen álljon rendelkezésre a gyermek nagykorúvá válásakor, amikor már teljes cselekvőképességének birtokában dönthet vagyonának sorsáról. A gyermek vagyonának és vagyona jövedelmének felhasználhatóságáról a szülői felügyelet körében rendelkezik a Javaslat.

4. A Javaslat a Ptk.-val egyezően rendelkezik a korlátozottan cselekvőképes és a cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozatainak relatív semmisségéről is: a semmisségre csak annak érdekében lehet hivatkozni, akinek a cselekvőképessége korlátozott vagy hiányzik. Az ellenérdekű fél tehát nem kérheti a szerződés érvénytelenségének megállapítását arra alapítva, hogy a vele szerződő fél korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen volt. Ha a megkötött szerződés megfelel a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen érdekeinek, akkor érvényes és – ebből a jogalaphoz kifolyólag – senki sem hivatkozhat az érvénytelenségére.

5. A Ptk. szabályaihoz képest változás, hogy a Javaslat szerint a kiskorú személy cselekvőképességének korlátozása bírói ítélettel csak tizenhetedik életévének betöltése után lehetséges. A tizenhét éves korhatár előírása azért szükséges, hogy az érintett személy kellően érett legyen ahhoz, hogy a cselekvőképességének korlátozásáról az életkorából következő pszichés változásoktól függetlenül hozzon döntést a bíróság. A bíróság a nagykorúakra irányadó szabályok alapján dönthet a kiskorú személy cselekvőképességének teljes vagy részleges korlátozásáról. Teljes korlátozás esetén a kiskorú már az ítélet jogerőre emelkedésével cselekvőképtelenné válik, de a gondnokság hatálya csak nagykorúságának elérésekor áll be. Tekintettel arra, hogy a kiskorú tizennyolc éves koráig szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll, törvényes képviselőre a szülő vagy a gyám jogosult, és csak tizennyolcadik életévének betöltését követően válhat indokoltá gondnok kirendelése.

V. Cím

A nagykorú cselekvőképességének korlátozása

1. A Javaslat több ponton indokoltnak tartja a nagykorúak cselekvőképességének korlátozására vonatkozó hatályos, a Ptk.-ban meghatározott szabályok módosítását, pontosítását. Figyelembe veszi ugyanakkor a Javaslat, hogy a hatályos gondnoksági rendszer negatív tapasztalatainak gyökere nem elsősorban az anyagi jogszabályokban keresendő. A gondnoksági rendszer anomáliáinak megszüntetése az anyagi jogi rendelkezések mellett az eljárásjogi szabályok és a szociális tárgyú jogszabályok módosítását is szükségessé teszi.

A Javaslat a nemzetközi egyezményekkel és alkotmányos követelményekkel összhangban a szükségesség és arányosság elve alapján ad szabályokat a nagykorú személyek cselekvőképességének korlátozására. A javasolt szabályozás az egyéni életkörülményekhez igazodva segíti a csökkent belátási képességű személyt jogai gyakorlásában. A Javaslat szerint a cselekvőképesség korlátozása kétféle lehet: részleges korlátozás (ez mindig ügycsoportok szerinti korlátozást jelent) és teljes korlátozás (ami – lényeges kivételekkel – a cselekvőképességet kizáró gondnokságnak felel meg). Lényeges változás a Ptk. szerinti cselekvőképességi szabályokhoz képest, hogy a Javaslat nem ad lehetőséget nagykorú személyek esetén a cselekvőképesség általános korlátozására, a cselekvőképesség csak a bíróság által meghatározott ügycsoportban korlátozható (részleges korlátozás). Fontos törvényi követelmény, hogy a cselekvőképesség teljes korlátozására csak akkor kerülhet sor, ha az érintett személy jogainak védelmére a cselekvőképesség részleges korlátozása nem elégséges.

2. Az általános korlátozás lehetőségének megszüntetésével a Javaslat a célirányos segítségnyújtásra helyezi a hangsúlyt. Így a bíróságnak a cselekvőképesség ügycsoportonkénti korlátozásáról személyre szabottan, a gondnokság alá helyezendő személy életkörülményeit vizsgálva kell döntenie. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – még példálózó jelleggel sem sorolja fel azokat az ügycsoportokat, amelyek vonatkozásában a bíróság ítéletében a cselekvőképességet korlátozhatja. Így lehetővé teszi, hogy a gyakorlat az egyéni körülményekhez jobban alkalmazkodjon.

A Javaslat a cselekvőképesség korlátozásának feltételeinél a Ptk.-ban szereplő „pszichés állapot, szellemi fogyatkozás, szenvedélybetegség” kifejezések helyett – az orvostudomány legújabb eredményeit figyelembe véve – a „mentális zavar” kifejezést használja. Ez a fogalom teljes körűen írja le a pszichés elváltozásokat.

A gondnokság alá helyezésnél új feltétel az érintett „egyéni körülményeinek, családi, társadalmi kapcsolatainak” vizsgálata; önmagában a belátási képesség csökkenése nem elegendő ok tehát a cselekvőképesség korlátozására. A bíróságnak nemcsak azt kell tehát vizsgálnia, hogy a személy önállóan képes-e saját ügyei megfelelő vitelére, hanem azt is, hogy belátási képessége csökkenése esetén a környezete, családja elegendő segítségnyújtási lehetőséget kínál-e arra, hogy ténylegesen el tudjon járni.

A bíróságnak a cselekvőképességet korlátozó határozatában az egyéni körülményeket mérlegelve kell meghatároznia azt az ügycsoportot vagy ügycsoportokat, amelyre nézve a korlátozás feltétlenül szükséges. A cselekvőképesség korlátozásának szükségességét minden egyes ügycsoport esetén indokolni kell. Nem elfogadható a cselekvőképesség korlátozását egy ügycsoport vonatkozásában csupán azzal az indokkal, hogy egy másik ügycsoport tekintetében már bebizonyosodott, hogy az érintett személy nem képes jognyilatkozatot tenni. A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan rendelkezik arról, hogy az

érintett személy minden olyan ügyben érvényes jognyilatkozatot tehet, amelyben a cselekvőképességét nem korlátozták.

Lényeges garanciális elv a cselekvőképesség korlátozására irányadó szabályoknál, hogy a Javaslat alapján nem korlátozható a személy cselekvőképessége, ha adott esetben kevésbé korlátozó intézkedés is megfelelő védelmet nyújthat. A támogatott döntéshozatal lehetőségét bevezető rendelkezés alapján mód van arra, hogy a bíróság a belátási képesség kisebb mértékű csökkenése esetén a gondnokság alá helyezés iránti keresetet elutasítsa, és javaslatot tegyen a gyámhatóságnak támogató kirendelésére, feltéve, ha ezt az érintett személy is kívánja.

Nem változnak a gondnokság alatt álló jognyilatkozatának érvényességére vonatkozó szabályok. Azokban az ügycsoportokban, amelyben a gondnokság alatt álló személy cselekvőképességét korlátozták, a gondnokolt gondnoka hozzájárulásával tehet érvényes jognyilatkozatot. Ha a jognyilatkozattal kapcsolatban a gondnokolt és a gondnok között vita merül fel, a gyámhatóság döntése szükséges. A Javaslat a hatályos szabályozáshoz hasonlóan felsorolja azokat a jognyilatkozatokat, amelyeket a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személy önállóan megtehet. A Javaslat továbbra is csak kivételesen, azonnali intézkedést igénylő esetben, a gondnokolt védelmében teszi lehetővé, hogy a gondnok a gondnokolt helyett eljárjon, illetve önállóan jognyilatkozatot tegyen. A gondnok önálló eljárása esetén a gondnokoltat és a gyámhatóságot is értesíteni kell.

3. A Javaslat nem szünteti meg teljesen a hatályos szabályozás szerinti cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezés lehetőségét, de szigorítja annak feltételeit. Maga az elnevezés is megváltozik, mivel a Javaslat a cselekvőképességet kizáró gondnokság intézményét, annak negatív „kicsengése” miatt cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságnak nevezi el. A Javaslat célja, hogy a cselekvőképesség teljes korlátozására – a Ptk.-ban szabályozottaknál szűkebb körben – csak végső esetben kerüljön sor, ha körültekintő bírói mérlegelést követően megállapítást nyert, hogy az érintett védelmében a részleges, ügycsoportonkénti korlátozás nem elégséges. A szükségesség elve a teljesen korlátozó gondnokság alá helyezés során is alapvető szempont. A bíróságnak elsősorban arra kell törekednie, hogy a cselekvőképességet, ha lehetséges, csak részlegesen, meghatározott ügycsoportban korlátozza. A teljesen korlátozó gondnokság elrendelésére kivételesen, abban az esetben kerülhet sor, ha az érintett személy gondnokával együtt sem képes jognyilatkozat tételre és feltétlenül szükséges, hogy helyette valaki eljárjon. A gondnokság időszakos felülvizsgálatának kötelezettsége is kiterjed kivétel nélkül minden esetre.

Az ítélkezési gyakorlatban az utóbbi években egyre több, a gondnokság alá helyezendő személy egyéni körülményeit is figyelembevevő döntés született. A cselekvőképesség korlátozásával kapcsolatos döntései kapcsán a Legfelsőbb Bíróság többször hangsúlyozta, hogy az érintett személy károsodott egészségi állapota önmagában nem elegendő a cselekvőképesség korlátozásához. A korlátozó döntés nem alapulhat kizárólag az orvos-szakértő véleményén: „ez nem orvos-szakértői, hanem jogi kérdés, amelyről a bizonyítási eljárás alapján kizárólag a bíróság dönthet” (EBH 2007. 1597). A Javaslat a teljesen korlátozó gondnokság szabályainál is egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a mentális funkciók zavara és ennek következtében a belátási képesség hiánya önmagában nem eredményezheti a cselekvőképesség teljes kizárását. A bíróságnak az érintett személy belátási képességén kívül egyéb egyéni körülményeket is vizsgálnia kell.

Nem változnak a cselekvőképtelen nagykorú személy jognyilatkozatára vonatkozó szabályok. A cselekvőképtelen nagykorú jognyilatkozata semmis, nevében gondnoka jár el, de a gondnok kötelessége a gondnokolt véleményének meghallgatása és lehetőség szerinti figyelembevétele az őt érintő döntések során. A Ptk.-hoz hasonlóan fogalmazza meg a Javaslat a relatív semmisség szabályát is.

A Javaslat érdemben nem változtat azon jognyilatkozatok körén sem, amelyek érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges. A korábbi szabályozással megegyezően a tartós jellegű, illetve kiemelt jelentőségű – így például a gondnokolt tartására, örökösödési jogviszony alapján megillető jogára vagy kötelezettségére vonatkozó – jognyilatkozatok érvényessége továbbra is gyámhatósági jóváhagyáshoz kötött. Annyi változik a hatályos rendelkezésekhez képest, hogy a Javaslat a gondnokolt vagyonához igazítva a gyámhatóságra bízza annak az összegnek a meghatározását, amelyet meghaladó értékű vagyontárgyról való rendelkezés gyámhatósági jóváhagyáshoz kötött.

VI. Cím

A gondnokság alá helyezési eljárást megelőző intézkedések

A Javaslat a gondnokság alá helyezést megelőzően lehetővé teszi a gyámhatóság számára zárlat, illetve ideiglenes gondnok rendelését, érdemben fenntartva a Ptk. szabályait. A zárlat elrendelésének egyik feltétele, hogy a perindításra jogosult gyámhatóság szerint a gondnokság alá helyezés törvényi feltételei fennálljanak, másik feltétel a sürgős beavatkozás szükségessége a gondnokság alá helyezendő személy vagyonának védelme érdekében.

A Javaslat a hatályos törvényhez hasonlóan fogalmazza meg, hogy a gyámhatóság ideiglenes gondnokot is csak kivételesen, annak a nagykorú személynek rendelhet, akinek cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezése tűnik indokoltnak. A perindítás szükségességét a perindításra jogosult gyámhatóság pszichiáteri szakorvosi véleményre alapíthatja. Az ideiglenes gondnokrendelés másik feltétele a gondnokság alá helyezendő személy – vagyoni, illetve személyi – érdekeinek védelmét kívánó olyan helyzet, amelyben az érdekvédelem más módon (például zárlat elrendelésével) nem lehetséges. További feltétele az ideiglenes gondnokrendelésnek, hogy az érdekvédelem körében halasztást nem tűrő, azonnali intézkedésre legyen szükség.

A zárlat és az ideiglenes gondnokság alá helyezés elrendelésénél garanciális szabály, hogy az csak a legszükségesebb ideig állhat fenn bírói kontroll nélkül. Ezért a Javaslat kimondja, hogy a zárlat, illetve ideiglenes gondnok elrendelésére vonatkozó határozat ellen nincs helye fellebbezésnek, mivel nyolc napon belül sort kell keríteni a gyámhatósági döntések bírósági felülvizsgálatára, a bíróságnak pedig a lehető legrövidebb időn belül döntenie kell a zárlat, illetve az ideiglenes gondnokság fenntartásáról vagy megszüntetéséről.

VII. Cím

A gondnokság alá helyezés

Lényegében változatlanok maradnak a gondnokság alá helyezésre, a gondnokság alá helyezés megszüntetésére, illetve módosítására irányadó szabályok. A gondnokság alá

helyezést a Javaslat szerint a Ptk. 15. §-ában felsorolt személyeken túl kezdeményezheti az érintett személy élettársa is, illetve kiskorú személy esetén törvényes képviselője. Nagyon lényeges garanciális szabály, hogy a gondnokság alá helyezés nem határozatlan időre szól, hanem a bíróságnak meg kell határoznia a kötelező felülvizsgálat időpontját. A Javaslat – a hatályos szabályozástól eltérően – nem állapít meg kivételt a kötelező felülvizsgálat kötelezettsége alól; a felülvizsgálat – a meghatározott időközönként – részleges és teljes korlátozás esetén egyaránt kötelező. Ezt a szabályozást az indokolja, hogy a gondnokolt személy állapota, körülményei az idő múlásával jelentősen változhatnak, ami a kötelező felülvizsgálat hiányában méltánytalan helyzetet teremthet. A felülvizsgálati eljárást a gyámhatóságnak kell hivatalból megindítania. A kötelező felülvizsgálat természetesen nem jelenti azt, hogy a gondnokság megszüntetésére irányuló per megindítására jogosult személyek – köztük maga a gondnokolt – bármikor ne kérhetnék a gondnokság megszüntetését vagy módosítását.

VIII. Cím

A gondnokrendelés; a gondnok jogai és kötelezettségei

1. A gondnok személyének, tevékenységének alapvető jelentősége van a gondnokság alá helyezett személyek szempontjából. A gondnok rendelésével, tevékenységével, a tisztség megszüntetésével összefüggő alapvető garanciális jellegű szabályokat ezért a Javaslat, a részletszabályokat pedig továbbra is külön jogszabály tartalmazza.

A Javaslat nem kíván változtatni azon a rendelkezésen, hogy gondnokká csak olyan nagykorú, cselekvőképes személy rendelhető, aki a gondnoki tisztséget elvállalja. A Javaslat a gondnokolt személy érdekeivel összhangban lévőknek tartja azt a Ptk. szerinti szabályozást, amely a gyámhatóság számára a gondnokul rendelhető személyek sorrendjét állapítja meg. A szabályozásban ezúttal is érvényesül a gondnokolt döntési autonómiája. A Javaslat kimondja, hogy elsősorban a gondnokolt által még cselekvőképes állapotában előzetes jognyilatkozatban megjelölt vagy a gondnokság alá helyezés során megnevezett személyt kell gondnokul rendelni, ha ez a gondnokolt érdekeivel nem ellentétes. Amennyiben a gondnokolt nem nyilatkozik, vagy nyilatkozatát formai vagy más okból nem lehet figyelembe venni, a gyámhatóság a gondnoki teendők ellátására alkalmas személyek közül rendel gondnokot.

Ha az említett személyi körből nem lehet gondnokot rendelni, akkor kerülhet sor hivatásos gondnok rendelésére. A Javaslat továbbra is lehetővé teszi, hogy a mentálisan sérült emberekkel foglalkozó civil szervezetek is ajánlhassanak tagjaik közül olyan személyt, aki a hivatásos gondnoki teendőket ellátja. Tekintettel arra, hogy a gondnok személyének kiválasztása kiemelkedő jelentőségű a gondnokolt számára, lényeges, hogy abban az esetben, ha a gyámhatóság jogi személyt (civil szervezetet) rendel gondnokul, a jogi személy köteles legyen megnevezni azt a természetes személyt, aki felelős a gondnoki teendők ellátásáért.

A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan lehetőséget biztosít többes-, illetve helyettes gondnokrendelésre is, átvéve az erre vonatkozó hatályos szabályozást. A Javaslat pótolja azt a Ptk.-ból hiányzó rendelkezést, amely tisztázza, hogy többes gondnokrendelés esetén hogyan oszlik meg a gondnokok feladatköre egymás között.

A Javaslat kisebb szerkezeti változtatással, de a Ptk. 19/C. §-ával lényegében azonos tartalommal határozza meg, hogy mikor kell a gondnokot tisztségéből felmenteni. Alapjaiban nem változnak a gondnok tevékenységére vonatkozó szabályok sem. A

gondnok azon ügycsoportok tekintetében képviseli a gondnokoltat, amelyekre a gyámhatóság kirendelte. A gondnok nem kötelezhető a gondnokolt gondozására, a gondnok azonban önként vállalhatja ezt. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – kifejezetten rendelkezik a gondnok felelősségéről arra az esetre, ha jogkörét túllépi. A Javaslat az előzetes jognyilatkozat, mint új jogintézmény bevezetése kapcsán utal arra, hogy ha a gondnokolt előzetes jognyilatkozatban a gondnok tevékenységéről rendelkezett és a bíróság az előzetes jognyilatkozatot hatályba léptette, a gondnoknak az abban foglaltak szerint kell eljárnia.

2. A Javaslat a Ptk.-ban foglaltaknál részletesebben szabályozza a gondnok tevékenységének felügyeletét és az általa adandó számadását. A gondnok tevékenysége ellenőrzésének eszköze a Javaslat szerint is a beszámolási és a számadási kötelezettség. A gondnok tevékenységét a gyámhatóság felügyelete és ellenőrzése mellett végzi. A gyámhatósági felügyelet annak vizsgálatára terjed ki, hogy a gondnok a vagyonkezelést és a személyes gondozást megfelelően látja-e el. A vagyonkezelésnek két alapvető célt kell szolgálnia. Egyrészt, hogy megóvja a gondnokság alá helyezett személy vagyont (annak teljes körét és állagát), másrészt pedig, hogy e vagyonból biztosítsa a gondnokolt jólétét. A gondnoknak működéséről a gyámhatóság felhívására bármikor kötelessége beszámolni. Eseti felhívás hiányában a gondnok évenként kell, hogy eleget tegyen e kötelezettségének. Az éves vagy eseti beszámolóban a gondnoknak számot kell adnia a megelőző beszámoló óta eltelt időszakban végzett tevékenységéről, és annak tartalmaznia kell a gondnokolt állapotára vonatkozó megállapításokat is. Ez utóbbi kötelezettség előírását az indokolja, hogy az erre vonatkozó beszámolóból a gyámhatóság tudomást szerezhet a gondnokolt állapotában esetleg bekövetkezett változásokról, és ennek folytán a gondnokság alá helyezés megszüntetése vagy módosítása iránti esetleges perindítás szükségességéről.

A gondnokolt érdekében a Javaslat előírja, hogy a gyámhatóság, illetve a gondnok engedélyezni, illetve túrni köteles, hogy a gondnokolt a saját vagyonáról – a gondnok és a gyámhatóság által – készített dokumentációkba betekinthessen, és ha igényli, azokról másolatot is készíthessen.

A Javaslat főszabályként mondja ki, hogy a gondnok legalább évente köteles számadásra. A törvényi szabályozás azonban differenciált a szerint, hogy ki tölti be a gondnoki tisztséget, illetve, hogy milyen vagyona van a gondnokoltnak. Közeli hozzátartozók esetében a Javaslat lehetőséget kíván adni a gyámhatóságnak arra, hogy indokolt esetben a rendes számadás kötelezettsége alól felmentse őket, illetve részükre egyszerűsített számadást engedélyezzen. Akár hozzátartozó, akár hivatásos gondnok látja el a gondnoki teendőket, a gyámhatóság indokolt esetben, különösen, ha a gondnokolt vagyonának veszélyeztetésére utaló körülményeket észlel, eseti – tehát rendkívüli – számadást is előírhat. Ezt maga a gondnokolt vagy megbízottja is kezdeményezheti. Erre vonatkozó megbízást adhat a gondnokolt még cselekvőképes állapotban készített előzetes jognyilatkozatában.

IX. Cím

A cselekvőképességet nem érintő támogatott döntéshozatal

A Javaslat a döntéshozatalukban akadályozott nagykorú személyek számára – a nemzetközi jogi normákkal összhangban – a támogatott döntéshozatal lehetőségét is biztosítja. A támogatott döntéshozatal, mint új jogintézmény bevezetésével egyéni

szükségleteken alapuló döntési segítség biztosítására kerül sor anélkül, hogy ez az érintett személy cselekvőképességének korlátozásával járna. A támogatott döntéshozatal során egy vagy több – a támogatottal bizalmi viszonyban álló – személy segíti az ítélőképességében korlátozott személyt döntései meghozatalában. A támogatót a gyámhatóság rendeli ki külön jogszabályban meghatározott rendelkezések szerint. A támogató az érintett személy cselekvőképességének korlátozása nélkül nyújthat segítséget a döntések meghozatalában. A támogatott döntéshozatal részletszabályait a Javaslat éppen azért nem tartalmazza, mert a támogató kirendelése nem érinti a támogatott személy cselekvőképességét, a támogatott továbbra is teljesen cselekvőképes marad és önállóan tehet érvényes jognyilatkozatot.

X. Cím

Rendelkezés a cselekvőképesség jövőbeli korlátozása esetére

Megjelenik a Javaslatban – a kihirdetett törvényből már ismert, de a hatályos szabályozáshoz képest új jogintézményként – az előzetes jognyilatkozat intézménye. E szerint minden cselekvőképes személy rendelkezhet arról, hogy cselekvőképességének esetleges korlátozása esetén ki legyen a gondnoka, illetve meghatározhatja, hogy gondnoka személyes és vagyoni ügyeiben milyen módon járjon el. A Javaslat iránymutatást ad a nyilatkozat tartalmára. Különösen időskori mentális változások esetére válhat a jövőben elterjedtté, hogy valaki még betegsége kezdeti stádiumában, teljesen cselekvőképes állapotban rendelkezik arról, hogy ha cselekvőképessége korlátozása válik szükségessé, kit nevezzenek részére gondnokul, illetve mi legyen a vagyonával.

A Javaslat meghatározza az előzetes jognyilatkozat érvényességi és hatályossági feltételeit. Érvényesen a nyilatkozat közokiratban, ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban vagy gyámhatóság előtt személyesen tehető. A nyilatkozatot be kell jegyezni – külön jogszabályba szabályozottak szerint – az előzetes jognyilatkozatok országos nyilvántartásába. A bejegyzés nem konstitutív hatályú, a nyilvántartásba vétel nem érvényességi feltétel. Tartalmi követelményeket nem támaszt a Javaslat az előzetes jognyilatkozat érvényességéhez.

Az előzetes jognyilatkozat a végrendelethez hasonlóan bármikor visszavonható és módosítható, de a visszavonó vagy módosító jognyilatkozat érvényességéhez az szükséges, hogy ugyanolyan feltételek közt kerüljön rá sor, mint a jognyilatkozat tételére. Ennek megfelelően közokiratban, ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratban vagy gyámhatóság előtt személyesen lehet megtenni a módosító jognyilatkozatot, valamint a nyilvántartásban is jelezni kell a nyilatkozat megváltozását.

Az előzetes jognyilatkozat életbelépéséről a bíróság rendelkezik a cselekvőképességet korlátozó határozatában. A gondnokság alá helyezésre irányuló eljárás során a bíróságnak a nyilvántartás alapján tájékozódnia kell arról, hogy az érintett személy tett-e előzetes jognyilatkozatot. Ha az előzetes jognyilatkozatban foglaltak a nyilatkozattevő érdekeivel kifejezetten nem ellentétesek, és a nyilatkozatban megjelölt személy alkalmas és vállalja a gondnokság ellátását, a bíróság az előzetes jognyilatkozatot hatályba kell hogy léptesse. Fontos szabály, hogy a körülmények lényeges megváltozása esetén, az előzetes nyilatkozat hatályosulását követően is mód van az abban foglaltak felülvizsgálatára.

HARMADIK RÉSZ

SZEMÉLYISÉGI JOGOK

XI. Cím

Általános szabályok és egyes személyiségi jogok

1. A Javaslat „személyhez fűződő jogok” helyett a kifejezőbb „személyiségi jogok” elnevezést alkalmazza az ember – tág értelemben vett – magánszférájának védelmét biztosítani hivatott jogok jelölésére. A Javaslat természetesen eleget tesz a jogi személyek védelmi igényeinek is: a hatályos jog által biztosított tartalmi kereteket fenntartva, a harmadik könyvben egy utaló szabállyal rendelkezik a jogi személyek személyhez fűződő jogairól. A Javaslat két elemből felépítve fogalmazza meg a személyiségi jogi generálklauzulát: egyik elemként a 19. század eleji magánjogi kodifikációs tervezetekből ismert, pontos és gördülékeny, a személyiségi jogok lényegét és rendeltetését kifejező általános szabályt fogad el; második elemként – lényegét tekintve – megismétli a Ptk. indító szabályát. A két normatív elemből együttesen képzett generálklauzula alapján bármely személyiségi jog – a nem nevesítettek is – védelmet nyernek. A Javaslat a személyiség magánjogi védelmének középpontjába az emberi méltósághoz való jogot helyezi; ezt tekinti minden nevesített és nem nevesített személyiségi jog „anyajogának”. Feloldja ezzel a Ptk. megoldásából adódó ellentmondást is, amelyben a legáltalánosabb fogalom, az emberi méltóság joga csak egy példálózó felsorolásban említett nevesített személyiségi jogként jelent meg.

2. A Javaslat a generálklauzula pozíciójának megerősítése és absztrakciós szintjének megemlése mellett külön rendelkezéseket tartalmaz a jogalkalmazói gyakorlatban mára már kikristályosodott személyiségi jogok védelméről. Ennek a megoldásnak a célja éppen az, hogy továbbra is elsősorban e kategóriák mentén valósulhasson meg a személyiségi jogok védelme. E jogok többsége besorolható a nevesített esetek valamelyikébe, így azok a jövőben is hasznos segítséget nyújthatnak a bírói jogalkalmazás számára.

A Javaslat az alkotmányos alapjogok és a polgári jog kapcsolata körül kialakult elméleti vita kapcsán azt az álláspontot követi, hogy a polgári jogi személyiségvédelem köre nem azonos az alapjogok katalógusával. Kétségtelen, hogy bizonyos alapjogok (például az élethez, a testi épséghez, az egészséghez fűződő jogok) megsértése a személyiségi jogok magánjogi védelme körében is szankcionálható, de ezeknél is eltérőek az érvényesítésüket szolgáló jogi eszközök. Ennek megfelelően a Javaslat el kívánja kerülni, hogy az alkotmányos szabadságok, a nemzetközi egyezményekbe foglalt emberi jogok közül azokat is a magánjogi kódex tartalmazza, amelyeknek érvényesülését az államnak közjogi eszközökkel kell biztosítania, s amelyeknek védelmére a polgári jogi eszközök egyáltalán nem vagy csak kevésbé alkalmasak.

Évtizedes elmaradást pótol a Javaslat azzal, hogy a közéleti szereplők személyiségi jogainak alacsonyabb védettségre vonatkozó – a bírói gyakorlat által már kidolgozott – szabályt törvényi szintre emeli, a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok érvényesülése érdekében.

3. A Ptk. a személyiségi jogokat sértő magatartások példálózó felsorolásának élén említi az „egyenlő bánásmód” követelményének megsértését. Ez a megfogalmazás – a „hátrányos megkülönböztetés” tilalmát kimondó korábbi, már a Ptk. 1959-es

szövegében is szereplő (!) szabályt felváltva – a 2000/43/EK irányelv átültetése során az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvénnyel került a Ptk.-ba. A Javaslat visszatér a Ptk. eredeti terminológiájához. Ennek két oka van. Az egyik megfontolás a magánjogi szabályozás lényegével függ össze. Az „egyenlő bánásmód” terminus technikus a szó szoros értelmében nem más, mint a „hátrányos megkülönböztetés” inverz fogalma. A polgári jogi szabályozás módszere szempontjából azonban feltétlenül helyesebb a „hátrányos megkülönböztetés” kifejezés alkalmazása. A személyiségi jogok védelme ugyanis – a dologi jog rendszeréhez, valamint a szellemi alkotások és az egyéb szellemi javak védelméhez hasonlóan – abszolút szerkezetű jogviszonyokon keresztül realizálódik. Az abszolút szerkezetű polgári jogi jogviszonyokra pedig egyáltalán nem a pozitív természetű elvárások megfogalmazása, hanem – normatív és normán kívüli követelmények érvényre juttatásán keresztül – tartózkodási kötelezettség előírása a jellemző. Ennek a jogviszony-felfogásnak tehát nem az „egyenlő bánásmód”, hanem a „hátrányos megkülönböztetéstől” történő tartózkodás előírása felel meg. A másik ok az irányelv és az átültető törvény sajátos „egyenlő bánásmód” fogalmával függ össze. Ez a fogalom a hátrányos megkülönböztetés mellett a zaklatás, a jogellenes elkülönítést, a megtorlást és az ezekre adott utasítást is az „egyenlő bánásmód” ernyője alá vonja. Ez már önmagában is sajátos fogalomképzés, hiszen joggal vetődik fel: mitől és miért jelentik az „egyenlő bánásmód” sérelmét az irányelvben és a törvényben felsorolt tényállások. Ami pedig az ezekre a tényállásokra adandó magánjogi választ illeti, a személyiségi jogok polgári jogi védelmének rendszerében ezek közül a fogalmi elemek közül a „hátrányos megkülönböztetésen” kívül valamennyi „elkövetési magatartás” az egyéb személyiségi jogsérelmek szankcionálásával minden további nélkül elérhető.

4. A Javaslat – figyelemmel a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott követelményekre is – új szabályként mondja ki a személyiségi jogok körében a magánszféra tiszteletben tartásának kötelezettségét. A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 17. cikkének rendelkezése szerint senkit sem lehet alávetni a magánéletével, családjával kapcsolatban önkényes beavatkozásnak. Az ilyen beavatkozás vagy támadás ellen mindenkinek joga van a törvény védelmére. A magánéletbe való beavatkozás akkor is sérti a személyiségi jogot, ha önkényes, indokolatlan és szükségtelen. Általában akkor kell önkényesnek tekinteni a beavatkozást, ha az az érintett akaratával, szándékával kifejezetten ellentétes, illetve arról az érintettnek nincs tudomása, és a beavatkozást gondosan mérlegelt egyéb körülmények sem indokolják. Különösen ilyennek kell tekinteni a mások intim szférájába való illetéktelen beavatkozást, ha az anyagi előnyszerzés érdekében történik. Ugyancsak védi a magánszférát az Európai Emberi Jogi Egyezmény 8. cikke.

5. A Javaslat nem tartalmazza a Ptk. 81. § (3)-(4) bekezdéseit, amelyek a 2003. évi XXVI. törvény (ún. „üvegseb” törvény) alapján kerültek a Ptk.-ba. E szabályok helye az adatvédelemre vonatkozó rendelkezések között és a közérdekű adatok alapstatútumában van.

XII. Cím

A személyiségi jogok megsértésének szankciói

1. A Javaslatban a személyiségi jogok megsértésekor alkalmazható jogkövetkezmények köre néhány ponton eltér a hatályos jogtól. A szankciók köréből kimarad a „közérdekű

bírság” jogintézménye. A közérdekű bírság közhatalmi jellegű szankció, nem egyeztethető össze a magánjog szellemével, s a bírói gyakorlat is egészen ritkán alkalmazza.

Új megoldása a Javaslatnak, hogy az objektív szankciók körében lehetőséget biztosít a sértett számára a jogsértőnél a jogsértéssel előállt vagyoni előny átengedésének követelésére. A személyiségi jogok gyakorlása nem egyszer vagyoni javak forrása is lehet, s ezért a jogsértéssel kapcsolatban bekövetkezett vagyoni eltolódás kiküszöbölésére is szükség van. Ilyen esetben indokolt a gazdagodás elvonása is, éspedig a sértett javára. Erre a legalkalmasabb magánjogi eszköz a jogalap nélküli gazdagodás. A jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazásával a leginkább érdekelt, a sérelmet szenvedett személy válik az igényérvényesítésre jogosulttá, ezáltal biztosítva a szabályozás céljának megvalósulását, nevezetesen, hogy a jogsértéssel elért vagyoni előnyt a jogsértő személy ne tarthassa meg.

2. A Javaslat a személyiségi jogok új szankciójaként határozza meg a sérelemdíjat, és egyúttal megszünteti a – mindmáig elméleti vitáktól kísért és jogalkalmazási nehézségekkel terhelt – nem vagyoni kártérítést. A sérelemdíj a személyiségi jogok megsértésének vagyoni elégtétellel történő közvetett kompenzációja és egyben magánjogi büntetése. Erre tekintettel a Javaslat a sérelemdíjat nem a kártérítési jogban, hanem a személyiségi jogok megsértése esetén alkalmazandó szankciók között helyezi el. A Javaslat szerinti változás – az elméleti és dogmatikai tisztánlátás előmozdítása mellett – hatékonyabb védelmet biztosít a személyiségi jogaiban sértett számára, mivel a sérelemdíj megállapításához a bíróságnak nem kell a sértett oldalán bekövetkezett hátrányt kutatnia, illetve a sértettnak azt bizonyítania. Sérelemdíjat csak egy összegben lehet megítélni, az igény nem ruházható át, és nem örökölhető.

Újdonság a Javaslatban az is, hogy amennyiben a jogsértés közérdeket is sért, a személyiségi jogok megsértése miatt az ügyész és az alapvető jogok országgyűlési biztosa is felléphet, és érvényesítheti a jogsértés felróhatóságtól független szankcióit. Ebben az esetben a jogsértéssel elért és elvont vagyoni előnyt meghatározott közérdekű célra kell átengedni.

NEGYEDIK RÉSZ

SZERZŐI JOG ÉS IPARJOGVÉDELEM

A Javaslat egy utaló szabállyal kapcsolja össze a magánjogi kódexet a szerzői jogi és az iparjogvédelmi jogviszonyokra vonatkozó külön törvényekkel.

HARMADIK KÖNYV

A JOGI SZEMÉLY

ELSŐ RÉSZ

A JOGI SZEMÉLY ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

I. Cím

Általános rendelkezések

1. A Javaslat a polgári jogi jogviszonyok alanyaiként ismeri el az ember mellett a jogi személyeket. Bizonyos szervezetek vagy vagyontömegek jogi személyként való elismerése annyit jelent, hogy polgári jogi jogviszonyokban jogok illelhetik meg és kötelezettségek terhelhetik őket. A Ptk. szabályozási tárgykörére tekintettel ezek a jogok és kötelezettségek polgári jogi jogosultságok és kötelezettségek. Ha más jogág a polgári jogban jogalanyként elismert jogi személyekre jogokat és kötelezettségeket akar telepíteni, erről külön kell rendelkeznie.

Külön szabályozást igényel a személyhez fűződő jogok alkalmazhatóságának kérdése. Személyisége csak az embernek van, ugyanakkor az ember személyhez fűződő jogai közül több jogi személyekkel kapcsolatban is értelmezhető, és ezeknek a jogoknak a gyakorlása a jogi személy számára is fontos lehet. Indokolt ezért kimondani, hogy ezek a jogok jogi személy esetén is érvényesülnek. Alkalmazni kell továbbá jogi személy esetén is a személyiségi jogok érvényesítésére, kikényszerítésére, a jogok megsértése esetén alkalmazható szankciókra vonatkozó rendelkezéseket is.

2. A Javaslat a jogi személyek abszolút jogképességének elvéből kiindulva nem kívánja korlátozni, a jogi személy céljához kötni a jogi személyt megillető jogok és kötelezettségek körét. A jogi személy jogképességének csak „természetes” korlátai vannak: a természetükénél fogva csak az emberhez kapcsolható jogok a jogi személyt nem illelhetik meg, és az ilyen kötelezettségek nem terhelhetik őket. Az abszolút jogképesség elismerése ugyanakkor ellentétes lehet a jogi személyek alapítóinak érdekeivel, akik meghatározott célra kívánnak jogi személyt létrehozni, és nem kívánják, hogy a jogi személy e cél által meghatározott körön kívüli jogviszonyokban vegyen részt. A jogi személlyel mint önálló jogalannyal kapcsolatba kerülő jogalanyok érdekeinek védelme, a forgalom biztonságának követelménye ugyanakkor szükségessé teszi, hogy ne lehessen a külső viszonyokban kérdésessé tenni a jogi személy jogképességét a belső viszonyok esetlegesen eltérő követelményei miatt.

3. A Javaslat a jogi személyek jogalanyiségének általános elismerése mellett típuskényszert fogalmaz meg, azaz jogi személyt csak törvényben meghatározott típusban lehet létrehozni. Ennek garanciális jelentősége van. A jogi személyek önálló jogalanyként jelennek meg a gazdasági forgalomban, szükséges tehát annak biztosítása, hogy törvényi szabályozásban részesüljenek. Ezért nem engedhető meg a magánjogi jogalanyoknak, hogy belátásuk szerint – akár típusba nem sorolható – jogalanyokat hozzanak létre.

A típuskényszer előírása mellett is jelentősége van annak, hogy a Javaslat megfogalmazza a jogi személy általános kritériumait. Ezek a kritériumok egységes szempontokat adnak a jogi személy típusok kialakításához, illetve az egyes jogi személy típusokra vonatkozó szabályok megalkotásához. A jogi személy kritériumaiként olyan

követelményeket ír elő a Javaslat, amelyek a jogi személynek a tagjaitól vagy alapítóitól elkülönült, önálló megjelenését teszik lehetővé a vagyoni forgalomban. Ezt a célt szolgálja az önálló név, székhely, vagyon, szervezet és helytállási kötelezettség követelménye.

A jogi személy önálló helytállási kötelezettsége szorosan összefügg az elkülönült vagyoni jogalanyisággal, vagyis azzal, hogy a jogi személy saját maga rendelkezik a tagok, alapítók által rendelkezésére bocsátott vagy a tevékenysége során keletkezett vagyonnal. Ez a vagyon adja a háttérét annak, hogy a jogi személy helytállási kötelezettséggel is tartozhat az általa vállalt vagy vállalás nélkül is őt terhelő tartozásokért. Az elkülönült, önálló helytállási kötelezettség azt is jelenti, hogy a tagok vagy alapítók általában nem kötelesek helytállni a jogi személy tartozásaiért. Ezen általános alapelv alól lehetnek kivételek. Egyrészt személyegyesítő jegyeket magukon viselő jogi személy típusok esetén az adott típusra vonatkozó szabályok írhatják elő a tagok helytállási kötelezettségét, de az általános szabályok között is szükséges az alapelvszerű szabály kivételekkel történő korrekciója. E kivételes szabályok közül az egyik arra az esetre vonatkozik, amikor a jogi személy tagja vagy alapítója a jogi személy elkülönült jogalanyiságával, és ezzel összefüggésben a tag vagy az alapító helytállási kötelezettségének hiányával visszaélészerűen kívánna élni. A másik az alultőkésítés esetét kívánja szankcionálni, vagyis azt, amikor a tagok vagy az alapító olyan csekély tőkével alapítja meg a jogi személyt, hogy már önmagában ez a körülmény kétségessé teszi, hogy a létrejött jogi személy meg tud-e felelni a vele szemben keletkező hitelezői igényeknek. Arra természetesen nincs mód, hogy előzetesen vizsgálja valamilyen hatóság, hogy a rendelkezésre bocsátott tőke elegendő lehet-e, de ha utólag kiderül az alultőkésítés, akkor a tagok vagy alapítók helytállási kötelezettségének helye lehet.

4. A Javaslat az általános rendelkezések között foglalkozik a jogi személyek általános szabályainak hatókörével. Lényegében három irányban határozza meg ezen általános szabályok alkalmazási lehetőségét. Egyrészt a jelen törvényben szabályozott jogi személy típusok, másrészt más törvények által rendszeresített jogi személy típusok vonatkozásában, harmadrészt pedig olyan szervezetek esetén, amelyeket valamely jogszabály polgári jogi jogalanyisággal ruház fel anélkül, hogy jogi személynek minősítené azokat. Mindhárom irányban akkor kerülnek alkalmazásra a jogi személyek általános szabályai, ha a speciális normák nem tartalmazzak eltérő rendelkezéseket.

A jogi személyek általános szabályai közé olyan általános érvényesülésre alkalmas normák kerültek kiemelésre, amelyek a jogi személyek mindegyike vagy legalább többsége esetén alkalmazásra kerülhetnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az általános részi szabályok minden egye jogi személynél minden esetben alkalmazandóak. Az általános szabályok között kerültek elhelyezésre olyanok is, amelyek csak bizonyos feltételek mellett kerülnek ugyan alkalmazásra, de e feltételek bekövetkezése esetén mindegyik jogi személy típusnál vagy a jogi személy típusok többségénél azonos tartalommal és azonos módon. Ezek a szabályozási szempontok lehetővé tették, hogy a Javaslat a korábbi szabályozáshoz képest jelentősen növelje az általános részi szabályok mennyiségét. A számszerű növekedés a kódex-szerű szabályozással is összefügg, hiszen indokolatlan lenne, hogy azonos vagy azonos funkciójú szabályokat ismétljen meg a törvény több különböző jogi személy típus esetén. Ugyanakkor azzal, hogy a kódex tartalmazza több jogi személy típus szabályait is, az általános és különös részi szabályok egy törvényben jelennek meg, és így együttes alkalmazásuk zökkenőmentessé válik.

II. Cím

A jogi személy létesítése

I. Fejezet

A létesítés szabadsága

1. A Javaslat változtat a Gt. szabályozási módszerbeli kiindulópontján: a kógens alapállás helyett az eltérést engedő (diszpozitív) szabályozási kiindulópontot választja. Az elvben valamennyi jogi személyre választott diszpozitív szabályozási módszernek nyilvánvalóan elsősorban az egyesületek, a gazdasági társaságok és a szövetkezetek tekintetében van eminens gyakorlati jelentősége. Általánosítva, valamennyi jogi személy vonatkozásában alapelveként rögzíti a Javaslat, hogy a jogi személyek létrehozása a polgári jogi jogalanyok magánautonómiája körébe tartozó döntés, amelyet szabadon, az állam egyedi beavatkozása nélkül hozhatnak meg. Az állam a jogi személyek alapításába az alapítás szabályainak normatív meghatározásával és a jogi személyek nyilvántartásba vételével vesz részt; ezt az utóbbi – közérdekvédelmi szempontból nélkülözhetetlen – mozzanatot sem használhatja fel egyedi beavatkozásra, mert a jogi személyek nyilvántartásba vételét csak jogszabályban normatív módon meghatározott okok alapján tagadhatja meg. Mindez annyit jelent, hogy az állam nem mérlegelheti célszerűségi szempontok alapján, hogy megítélése szerint szükség van-e egy adott jogi személyre, hanem a normatív feltételek teljesítése esetén a nyilvántartásba vétellel biztosítania kell a jogi létezés lehetőségét. A jogi személy létrejötte ugyanis két mozzanatból áll: az alapítóknak vagy tagoknak az alapításra irányuló szándéka egy létesítő okiratban kell, hogy kifejezést nyerjen; ehhez járul (második feltételként) az állami nyilvántartásba vétel.

A Javaslat a létesítés szabadságára vonatkozó szabályok között rendelkezik arról, hogy a jogi személyek alapítói vagy tagjai nem csupán a jogi személy létesítésének tényéről dönthetnek szabadon, hanem a jogi személyre vonatkozó szabályokat is szabadon állapíthatják meg, és ennek keretében a jogszabályi rendelkezésektől is eltérhetnek. Az eltérést engedő szabályozás nemcsak azt fejezi ki, hogy a jogi személyek létesítése és működtetése is a magánjogi jogalanyok magánautonómiája körébe tartozó kérdés, de azt is lehetővé teszi, hogy a jogi személyeket létrehozó személyek a lehető leginkább az igényeiknek megfelelően alakíthassák ki a jogi személy működési szabályait.

2. Természetes ugyanakkor, hogy a jogi normáktól való eltérés lehetősége nem lehet korlátlan. Van a szabályozásnak olyan rétege, amely kívül esik az alapítók, illetve a tagok autonómiáján, nem tartozik rendelkezési jogkörükbe. Nyilvánvaló, hogy ilyen kérdésekre az eltérő szabályozás lehetősége nem terjed ki. Ilyen például az egyes jogi személy típusok meghatározása vagy a jogi személyekkel kapcsolatos állami feladatok rögzítése. E szabályoktól a felek nyilván nem térhetnek el. Ezen túlmenően is vannak azonban olyan szabályai a jogi személyeknek, amelyek feltétlen érvényre juttatása valamilyen szempontból elengedhetetlen. A Javaslat ezeknél a szabályoknál rendelkezik az eltérés tilalmáról, és ilyen esetben a tilalom megszegése az eltérő rendelkezés érvénytelenségét vonja maga után.

Valószínűleg maximális törvényhozói előrelátás mellett sem lehet az eltérés valamennyi tilalmazott esetét megjelölni és minden feltétlen érvényesülést igénylő konkrét normát

megfogalmazni. Ezért a Javaslat általános szabályban adja meg azokat a szempontokat, amelyek a jogszabálytól való eltérést egyedi tilalom nélkül is tiltottá teszik. Ilyen szempont az, ha a jogi normától való eltérés a jogi személy létesítő okiratának megalkotásában részt nem vevő személyek – ezen belül is a hitelezők és a jogi személy munkavállalói – jogait vagy érdekeit sértené. A magánjogi megállapodások általában nem járhatnak olyan eredménnyel, hogy harmadik, a megállapodásban részt nem vevő személy szenvedjen hátrányt. Különösen indokolt e szempont érvényesítése a jogi személyek esetében, ahol a jogi személlyel kapcsolatba kerülő kívülállók, például a hitelezők érdekeit sértené a jogi személy alapítóinak, tagjainak a jogi normától eltérő akaratnyilatkozata. A Javaslat védendő érdekként jelöli meg a kisebbség érdekeit is – amely nyilván azoknál a jogi személyeknél értelmezhető, ahol a jogi személynek van tagsága, és így létezhet kisebbség is. Elvileg ugyan e kisebbség részese az eltérés lehetőségét magában hordozó megállapodásnak, éppen kisebbségi státusza miatt azonban nincs abban a helyzetben, hogy saját érdekeit hatékonyan kikényszerítse. Ezért indokolt, hogy a kisebbség védelmére szolgáló jogszabályi rendelkezésektől ne lehessen érvényesen eltérni. Végül a Javaslat általánosságban tiltja az eltérést az olyan normáktól, amelyek a jogi személyek törvényes működését hivatottak biztosítani. Mindezen esetkörökben csak olyan szabályokra kell gondolni, amelyek esetében az eltérés lehetősége egyáltalán felmerülhet, amelyek tehát elvileg az alapítók vagy tagok rendelkezési jogába tartoznak.

3. A kiindulópontjában és alapvetően eltérést engedő (diszpozitív) szabályozás az alkalmazás kezdeti szakaszában felvethet jogértelmezési problémákat, amelyeket végső soron majd a bírói gyakorlatnak kell megoldania. A Javaslat által választott szabályozási módszer biztosítja ugyanakkor a kellően rugalmas, az adott jogi személy (gazdasági társaság stb.) igényeinek leginkább megfelelő működési kereteket az alapítók, a tagok számára. Megnyit ez a törvényhozói módszer egy sor olyan lehetőséget, amelyekkel a kógens kiindulópontot választó eddigi szabályozás mellett az érdekeltek nem élhettek. A jogalkotó ugyanis nem képes előre látni, hogy a sok ezer jogi személy sok százezer döntési helyzetében hol szükséges és lehetséges biztosítani az eltérés lehetőségét, annak irányát, mértékét. Ezért a kógens kiindulópontot választó normatív rendszer óhatatlanul tömegesen elzárja az alapítók, a tagok autonóm döntési és cselekvési lehetőségét olyan esetekben is, amikor arra semmi szükség sincs, amikor a tilalmat sem a törvényes működési rend, sem a kisebbség védelme, sem a hitelezők és más harmadik személyek érdeke nem indokolja. Az ekként feleslegesen felállított törvényi tiltások elől menekülnek ki a felek az alapító ügyletből (tipikus esetben: a gazdasági társaságot alapító szerződésből), és „rejtik el” valóságos akaratukat – adott esetben teljesen indokolatlanul – mögöttes megállapodásokban: szindikátusi szerződésekben stb.

II. Fejezet

A létesítő okirat

1. A jogi személy létesítésére irányuló szándék kifejezése írásban, a létesítő okiratban lehetséges. A létesítő okirat a létesítés módja, az alapításban résztvevők száma, illetve a jogi személy típusa szerint különböző lehet, azonban a tartalmára nézve megállapíthatóak általánosan alkalmazható normák. A Javaslat felsorolja ezeket az általánosan kötelező tartalmi elemeket, és ezek közül többnek a részletes szabályait is itt adja meg.

A jogi személy nevére vonatkozó szabályokat a Javaslat egységesen kívánja rendezni, szakítva azzal a megoldással, amely szerint a szabályozás részben a Ptk.-ban, részben a cégjogi szabályokban jelent meg, de egyes jogi személyeknél teljesen hiányzott. A jogi személy nevének legfontosabb tulajdonságaként a megkülönböztető funkciót emeli ki a Javaslat, és ezt teszi a név kiválasztásának fő kritériumává. Ha a név nem rendelkezik e megkülönböztető funkcióval, akkor alkalmatlan arra, hogy a jogi személyt, mint önálló jogalanyt elkülönítse tagjaitól, illetve más jogi személyektől. A névkizárólagosság mellett megfogalmazza a Javaslat a névvalódiság és a névszabatosság követelményét is. A jogi személy székhelyével kapcsolatban a Javaslat nem kívánja meg, hogy ott végezze a jogi személy a tevékenységét, vagy akár csak ügyintézési tevékenység folyjon ezen a helyen, hanem megelégszik azzal, hogy a székhely a jogi személy bejegyzett irodája, ahol csupán jogszabályban meghatározott iratok elérhetőségét kell biztosítani, illetve azt, hogy ezen a helyen a jogi személlyel kapcsolatba lehessen kerülni, a jogi személy részére küldött küldemények átvétele biztosított legyen.

A létesítő okiratban meg kell határozni a jogi személy célját vagy fő tevékenységét. A jogi személyek tevékenysége meglehetősen szerteágazó lehet, ezért a Javaslat nem kívánja meghatározni e tevékenységek körét, csak azt kívánja egyértelművé tenni, hogy minden olyan tevékenység szóba jöhet, amit jogszabály nem tilt, illetve nem korlátoz. Ez a szabály kapcsolódik a jogi személy alapításának szabadságához is, hiszen az ilyen tágan meghatározott tevékenység előfeltétele az alapítás szabadságának. Ugyanakkor a jogi személy tevékenysége bizonyos típusú jogi személyek esetén jogszabályi korlátozás alá eshet azért, mert egy-egy típus szabályai valamilyen tevékenységre kerülhetnek kialakításra. Így például egyesület elsődlegesen üzletszerű gazdasági tevékenység végzésére nem hozható létre, míg a gazdasági társaságok tipikusan ilyen tevékenység végzésére jönnek létre.

2. A létesítő okirat egyik legfontosabb kötelező eleme a jogi személy létesítéséhez az alapító, illetve a tagok által biztosítandó vagyoni hozzájárulás meghatározása. A szabály általánosságban kimondja, hogy mindenki, aki jogi személy alapításában részt vesz vagy később olyan módon szerez tagsági jogokat, hogy nem már létező tagsági viszony alanyává válik jogátszállás útján (pl. új részvények forgalomba hozatalával történő alaptőke-emelés történik), köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni a jogi személy részére. A vagyoni hozzájárulás kötelezettsége azon alapszik, hogy a magánjogi jogalanyok, így a jogi személyek is a gazdasági forgalomban vesznek részt, aminek előfeltétele, hogy rendelkezzenek vagyonnal. Egy jogi személy csak úgy tud eleget tenni a vagyoni viszonyok keretei között vállalt kötelezettségeinek, ha rendelkezik saját vagyonnal. A jogi személy alapítása során ez a vagyon csak az alapítóktól, illetve a tagoktól származhat, ezért mondja ki rájuk a vagyoni hozzájárulás kötelezettségét a Javaslat.

A vagyoni hozzájárulás sajátossága, hogy az végleges vagyonátengedést jelent: az, aki vagyoni hozzájárulást szolgáltatott, általában nem követelheti, hogy a jogi személy a vagyoni hozzájárulást vagy annak értékét részére adja ki. Számol a Javaslat azzal a lehetőséggel is, hogy egyes jogi személy típusoknál a speciális szabályok kivételesen mellőzhetik a vagyoni hozzájárulás kötelezettségét. Annak érdekében, hogy ilyenkor is legyen vagyoni fedezet a jogi személynek a gazdasági forgalomban való részvétele mögött, a Javaslat a tagok, illetve alapítók helytállási kötelezettségét mondja ki az ilyen esetekre. A helytállási kötelezettség kifejezés használatával a Javaslat arra kíván utalni, hogy e kötelezettség alanya nem valamilyen elmarasztalható, felróható magatartás szankciójaként köteles teljesíteni a jogi személy által nem teljesített tartozást, hanem

pusztán fedezetet kíván teremteni a Javaslat e kötelezettség előírásával. A minél teljesebb fedezet megteremtésével függ össze az, hogy több személy esetén a helytállási kötelezettség egyetemleges.

A Javaslat az általános szabályok között rendezi a vagyoni hozzájárulások fajtáira vonatkozó szabályokat is, hiszen mindegyik jogi személy típusnál elképzelhető, hogy az alapítók vagy tagok pénzzel, illetve nem pénzbeli vagyoni hozzájárulással vesznek részt a jogi személy vagyonának megteremtésében. Annak érdekében, hogy a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás reális vagyont jelentsen, szükséges meghatározni azt is, hogy mi lehet ilyen vagyoni hozzájárulás. A Javaslat általános szabályként dolog tulajdonjogának, illetve vagyoni értékű jognak az átruházását teszi lehetővé.

A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulások esetén kérdéses lehet e vagyoni hozzájárulás értékének meghatározása. A Javaslat abból indul ki, hogy az értéket a létesítő okiratban kell meghatározni, azonban, ha utóbb az derülne ki, hogy a ténylegesen szolgáltatott érték elmarad a létesítő okiratban meghatározottól, akkor a nem pénzbeli hozzájárulást szolgáltató tag vagy alapító köteles pénzben kiegészíteni a szolgáltatott értéket a létesítő okiratban vállalt értékre. Az ezzel kapcsolatos igényt a jogi személy érvényesítheti a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatásától számított ötéves határidőn belül.

III. Fejezet

A jogi személyek nyilvántartása

A Javaslat a jogi személyek létesítéséről szóló fejezetben egyértelművé teszi, hogy a jogi személy az állam általi nyilvántartásba vétellel jön létre. A nyilvántartás alapvető, elvi jelentőségű anyagi jogi szabályainak meg kell jelenniük a kódexben, míg a nyilvántartás vezetésének eljárási szabályainak a nyilvántartási jogszabályban van a helyük. Az anyagi jogi szabályok sorában a Javaslat egyértelművé teszi, hogy kinek a kötelessége a jogi személy nyilvántartásba vételének kezdeményezése. Erre egységesen a jogi személy képviselőjére kijelölt személyt kötelezi, amit azért tehet meg, mert a létesítő okiratban meg kell jelölni a jogi személy első vezető tisztségviselőjét, aki a jogi személy képviselőjére is jogosult, tehát mindenképpen lesz a jogi személy nevében a bejegyzési kérelem benyújtására jogosult személy. Abban az esetben, ha a bejegyzési kérelem benyújtására kötelezett személy e kötelezettségének teljesítését elmulasztja, ezzel megakadályozza a jogi személy létrejöttét, ami kívülállók szemében – éppen azért, mert a jogi személy ilyen esetben nem jön létre – nem okoz problémát, viszont a jogi személy alapítóival, tagjaival szemben felelősséget keletkeztet, hiszen a mulasztás akadályozza e személyeknek a létesítő okiratban kifejtett akarata érvényesülését.

A Javaslat meghatározza a nyilvántartás működésének legfontosabb alapelveit: az okirati elvet, a közhitelesség és nyilvánosság elvét. A közhitelességről szólva annak deklarálásán túl annak tartalmát is igyekszik kibontani, amikor arról rendelkezik, hogy a nyilvántartásba vett adatokat és tényeket fennállónak és valósnak kell tekinteni, illetve ezeket mindenki által ismertként kell kezelni, és a jogi személy jóhiszemű személyekkel szemben nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett adat nem felel meg a valóságnak.

A Javaslat nem tartalmaz rendelkezést a jogi személyek nyilvántartásának szervezeti kereteire vonatkozóan, de azt a jogi személy létesítésének szabadságára vonatkozó szabályok között egyértelművé teszi, hogy minden jogi személy nyilvántartását bíróság vezeti.

IV. Fejezet

A jogi személy létesítésének érvénytelensége

Bár a jogi személyek az alapítók akaratnyilatkozata alapján jönnek létre, amely akaratnyilatkozatokra – tágan értelmezve – alkalmazhatóak lennének a szerződés érvénytelenségének szabályai, ezt a megoldást mégsem lehet minden megszorítás nélkül alkalmazni. A jogi személy a közhiteles nyilvántartásba vétel után úgy jelenik meg a nyilvánosság, a forgalom többi szereplője előtt, mint létező jogalany, amely az általa vállalt kötelezettségek hordozója lehet. Ha az érvénytelenség következtében visszaható hatállyal, az akaratnyilatkozat időpontjától megtagadnánk a joghatást a jogi személy létesítő okiratától, akkor a gazdasági forgalom résztvevői viselnék annak kockázatát, hogy a jogi személy a bejegyzés ellenére sem tekinthető létrejöttnek, nem minősül jogalanynak. A Javaslat e helyzet elkerülése érdekében tartalmaz speciális szabályokat a jogi személy létesítésének érvénytelenségével kapcsolatban. A szabályozás különbözik a jogi személy nyilvántartásba vétele előtt, illetve az azt követő időben.

Addig, amíg nincs bejegyezve a jogi személy, a létesítő okirat érvénytelenségére a szerződések érvénytelenségének szabályait lehet alkalmazni, tehát a megtámadási és semmisségi okok egyaránt figyelembe vehetőek. Ha ebben az időszakban derül ki az, hogy a létesítő okirat érvénytelen, ennek az a szükségszerű következménye, hogy elmarad a jogi személy bejegyzése, és így létre sem jön a jogi személy. Ez nyilván nem okoz a forgalom résztvevőinek elfogadhatatlan kockázatot, hiszen a bejegyzést megelőzően nem számíthatnak arra, hogy egy szabályszerűen megalakult jogi személlyel kerülnek kapcsolatba.

A nyilvántartásba vételt követően azonban változik a helyzet. Ilyenkor már nem megengedhető az, hogy a korábban bejegyzett jogi személyt töröljék a nyilvántartásból pusztán a létesítő okirat érvénytelenségére hivatkozással, és olyan helyzetet teremtsenek, mintha a jogi személy létre sem jött volna. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogsértő létesítő okirat hibája véglegesen orvoslást nyerne a bejegyzéssel. Ha ugyanis a létesítő okiratba foglalt valamely rendelkezés jogszabályba ütközik, akkor a törvényes működés kikényszerítésére rendelkezésre álló eszközöket lehet igénybe venni, amelyek – törvényességi felügyeleti intézkedésen keresztül – elvezethetnek a jogi személy megszűnéséhez is, de ez esetben a megszűnéshez a hitelezői igények kielégítését szolgáló eljáráson keresztül jut el a jogi személy, vagyis nem csorbulnak a kívülállók, elsősorban a hitelezők jogai.

A jogi személy nyilvántartásba vételéhez mint határvonalhoz igazodó eltérő szabályozás a létesítő okirat módosítása esetén is alkalmazható. Addig, amíg a módosításon alapuló változásokat nem jegyzik be a nyilvántartásba, a módosítást tartalmazó nyilatkozat érvénytelenségére a szerződés érvénytelenségének szabályai alkalmazhatóak azzal, hogy az érvénytelennek bizonyult módosítás nem jegyezhető be, a bejegyzés után viszont a változásokat már nem lehet törölni a módosítás érvénytelenségére hivatkozással, hanem csak a törvényes működés kikényszerítése – és ennek során, végső eszközként a jogi személy jövőre nézve történő megszüntetése – jöhet számításba.

III. Cím

A jogi személy szervezete és képviselete

V. Fejezet

A jogi személy tagjainak vagy alapítóinak döntéshozatala

1. A jogi személy olyan szervezet vagy vagyontömeg, amely saját akaratképzésre, illetve akaratnyilatkozat megtételére természetesen nem képes, ezért szükséges annak szabályozása, hogy ki, milyen szervezeti keretek között hozhat a jogi személynek betudható döntést, illetve ki jogosult e döntéseket a külső jogviszonyokban jognyilatkozatokká transzformálni, vagyis a jogi személyt képviselni.

A Javaslat a jogi személy döntéshozatali rendjében különbséget tesz a jogi személy tagjainak, illetve tagság nélküli jogi személy esetén az alapítóknak a döntései, valamint a jogi személy folyamatos működtetése, irányítása során szükséges ügyvezetési döntések között.

Az általános szabályok között nem lehetséges a tagok vagy alapítók számára fenntartott döntéshozatali jogköröket, kizárólagos hatásköröket meghatározni, mert ezek jogi személy típusonként jelentősen változhatnak. Az azonban egyértelmű, hogy a tagok, illetve az alapítók olyan stratégiai döntéseket hozhatnak meg, amelyek nem igénylik a jogi személy ügyeiben való napi részvételt, hiszen a tagok vagy alapítók döntéshozatalára hivatott testületek nem állandóan működő szervek, azokra operatív irányítási jogköröket telepíteni indokolatlan lenne.

A tagok, alapítók döntéshozatala vagy a tagok, alapítók összességéből álló testületben, vagy – ha a nagy létszám vagy más ok miatt egy ilyen testület nem lenne képes hatékonyan működni – a tagok, alapítók által választott küldöttekből álló testületben történik oly módon, hogy a döntéshozó testület ülést tart. Ez utóbbi szabálytól akár az egyes jogi személyekre vonatkozó szabályok, akár a létesítő okirat eltérhet, vagyis szabályozhat ülés tartása nélküli döntéshozatalt is.

2. A döntéshozó szervtől akkor várható, hogy jól megalapozott döntéseket hozzon, ha a résztvevőknek módjuk van az ülésen eldöntendő kérdésekhez kapcsolódó információkat előzetesen beszerezni, azokat feldolgozni, és a döntésre felkészülni. Ehhez – az ülést érintő technikai részleteken (időpont, helyszín) túl – ismerniük kell a napirendre kerülő kérdéseket is. A Javaslat a gyakorlatban felmerült problémákra reflektálva normatív módon határozza meg azt, hogy a napirendi pontokat milyen részletességgel kell a döntésben résztvevőkkel ismertetni.

A jogi személyek rugalmas működésének biztosítása érdekében a nem szabályosan összehívott ülést sem akarja a Javaslat teljes egészében megfosztani a döntéshozatal lehetőségétől. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha a fentebb említett szempontok nem sérülnek, vagyis a döntésben való részvételre jogosultak egyike sem találja úgy, hogy az összehívás módja akadályozná őt álláspontra megalapozott kialakításában, és ezért hozzájárul az egyébként szabálytalanul összehívott ülés megtartásához és az ott történő döntéshozatalhoz. Természetesen az itt jelzett kivétel csak az ülés megtartására vonatkozik, és a döntéseket az így megtartott ülésen is az általános szabályok szerint hozhatják meg a résztvevők.

A Javaslat a tagok, illetve alapítók döntéshozó testületének ülését akkor tekinti akaratképzésre alkalmas fórumnak, ha azon a döntésre jogosultak meghatározott

hányada részt vesz. A határozatképességet a leadható szavazatok többségének gyakorlására jogosult tagok, illetve alapítók részvételéhez köti azzal, hogy ha valaki nem gyakorolhatja szavazati jogát, akkor az ő szavazatait a határozatképesség számításánál is figyelmen kívül kell hagyni. A többség képvisellete határozatképessé teszi az ülést, ahol azonban a határozatképesség megállapításakor figyelembe vett szavazatok többségével lehet döntést hozni. Ebből az következik, hogy végső soron az összes szavazathoz viszonyított kisebbség is hozhat döntést a jogi személy nevében, de csak úgy, ha a részvétel lehetősége mindenki számára nyitott volt.

A Javaslat meghatároz néhány olyan esetet, amikor az egyébként szavazásra jogosult személy nem gyakorolhatja szavazati jogát. Ezek olyan tényállások, amelyek mellett a személyes érdekelttség miatt nem várható az, hogy a tag vagy alapító kizárólag a jogi személy érdekei alapján alakítsa döntését, és ezért a szavazásban való részvétele torzítaná a szavazás eredményét, az ilyen szavazatok nem lennének alkalmasak a jogi személy akaratának megjelenítésére.

VI. Fejezet

A jogi személy ügyvezetése

Az ügyvezetés a jogi személy ügyeiben való olyan döntések meghozatalát jelenti, amelyek egyrészt nem tartoznak az alapítók vagy a tagok döntési jogkörébe, másrészt viszont a jogi személy irányításával függenek össze. Egy jogi személy tevékenysége során számtalan döntés születhet, de azokat nem lehet teljes mértékben az ügyvezetés körébe sorolni, hiszen akkor az ügyvezetésre hivatott személyek nem lennének képesek megfelelni feladatuknak, nem tudnák személyesen ellátni a rájuk rótt kötelezettségeket. Annak eldöntése, hogy melyek az irányítás körbe tartozó döntések, különösen a felelősségi kérdéseknél jutnak jelentőséghez. Olyan tevékenység elmulasztásáért vagy hibájáért, amely nem sorolható az ügyvezetés körébe, nem vonhatók felelősségre az ügyvezetésre hivatottak.

Az ügyvezetési döntések meghozatalára a jogi személy vezető tisztségviselői jogosultak. Mivel ők nem szükségszerűen érintettek vagy érdekeltek a jogi személy működésében, ezért szükséges annak kimondása, hogy ügyvezetési tevékenységük során a vezető tisztségviselők a jogi személy érdekeinek megfelelően kötelesek eljárni. E kötelezettségük megszegése a jogi személlyel szembeni kártérítési felelősséggel jár, és mivel a vezető tisztségviselő és a jogi személy közötti viszony a felek akaratán alapul – még ha a jogviszony létesítése nem is feltétlenül a klasszikus szerződéskötési szabályok szerint történik –, a szerződésszegésért való felelősség szabályait kell alkalmazni. Az itt szereplő felelősségi szabály csak a jogi személy és vezető tisztségviselője közötti belső viszonyra vonatkozik. Ha a vezető tisztségviselő a jogi személy ügyében eljárva harmadik személynek okoz kárt, ezt a kívülálló vonatkozásában a jogi személy által okozott kárnak kell tekinteni, és ekként kell levonni jogkövetkezményeit azzal, hogy a jogi személy utóbb igényelheti a vezető tisztségviselőtől a harmadik személynek megtérített kár részére történő megtérítést, amennyiben ennek a belső jogviszonyban megvannak a feltételei.

A Javaslat rendelkezik a vezető tisztségviselői megbízatás keletkezésének és megszűnésének polgári jogi szabályairól. Mivel a vezető tisztségviselőknek személyesen eljárva kell döntéseket hozniuk, illetve a jogi személyt képviselniük, a Javaslat – a további közvetítések elkerülése érdekében – abból indul ki, hogy a vezető

tisztségviselőnek e feladatok ellátására alkalmas, természetes személynek kell lennie. Ha egyes jogi személy típusoknál megengedett, hogy jogi személy legyen vezető tisztségviselő, akkor is ki kell jelölni azt a természetes személyt, aki személyesen eljárva a vezető tisztségviselők feladatait teljesíteni tudja.

A Javaslat a közérdek védelmében meghatároz olyan eseteket, amelyekben kizárt az, hogy valaki vezető tisztségviselői pozíciót töltsön be. Ezek az esetek körök jelentős részben a társasági jogi szabályozás általánosításával kerültek meghatározásra, mert nemcsak gazdasági társaságoknál, hanem minden jogi személynél indokolt kizárni az irányításból olyan személyeket, akik szabadságvesztés büntetés hatálya alatt állnak, vagy akiket büntető ítéletben eltiltottak a vezető tisztségviselői foglalkozástól vagy olyan tevékenységtől, amelyet a jogi személy végez.

Új eleme a szabályozásnak, hogy feltételezi: nemcsak büntető eljárásban lehet valakit eltiltani a vezető tisztségviselői tevékenységtől, hanem más eljárás keretei között – például felszámolási eljárás vagy e célból kidolgozandó speciális eljárás során – is. Ha bevezetésre kerülnek ilyen eljárások, akkor az ezek során eltiltott személyek sem tölthetnek be vezető tisztségviselői pozíciót.

Sajátos problémát okoz a jogi személy tevékenységében végső soron érdekelt tagok, illetve alapítók és a jogi személyt irányító vezető tisztségviselők közötti információs aszimmetria. A jogi személy ügyeiről a vezető tisztségviselők rendszeresen hozzájutnak mindenféle információhoz, míg a tagok vagy alapítók – bár a legfontosabb, stratégiai jelentőségű döntések az ő kezükben vannak, továbbá az ügyvezetés ellenőrzését is el kell látniuk – nem szükségszerűen rendelkeznek a szükséges ismeretekkel. Ezt az aszimmetrikus helyzetet a Javaslat úgy kívánja áthidalni, hogy a vezető tisztségviselőket kötelezi a tagok, illetve alapítók által kért információk kiadására. Ezzel párhuzamosan érvényesül a vezető tisztségviselőknek a jogi személy titkai – elsősorban üzleti titkai – megőrzésére vonatkozó kötelezettsége, amit úgy lehet összehangolni a tagok és alapítók információs igényével, ha az információt csak az üzleti titkok sérelme nélkül, a rendeltetésének megfelelő felhasználás céljára kell kiadni, egyéb esetekben pedig az információszolgáltatás megtagadható. Bár a jogi személyre vonatkozó bizalmas információkat a tagoknak és alapítóknak is titkosan kell kezelniük, annak elkerülése érdekében, hogy utóbb vitás lehessen a kiszolgáltató információ jellege, a vezető tisztségviselők titoktartási nyilatkozat megtételéhez köthetik a tagok, illetve alapítók információval való ellátását.

VII. Fejezet

A jogi személy tulajdonosi ellenőrzése

A jogi személy ügyvezetését a jogi személy tagjai, illetve – tagság nélkül működő jogi személy esetén – alapítói ellenőrizhetik abból a szempontból, hogy az ügyvezetés a jogi személy érdekeinek megfelelően végzi-e irányító tevékenységét. Ezt az ellenőrzést a tagok és alapítók elláthatják saját maguk, közvetlenül. Számolni kell azonban olyan esetekkel is, amikor a tagok nagy száma, a jogi személy tevékenységében való érdekelttség csekély hányada, az információk, ismeretek hiánya miatt a tagok és alapítók nem lehetnek alkalmasak az ellenőrzés közvetlen gyakorlására. Ilyenkor mód van arra, hogy a tulajdonosi ellenőrzés megvalósítására elkülönült szervet hozzanak létre. Mivel az ilyen szerveknek minden jogi személynél alapvetően azonos a funkciója, a Javaslat a jogi személy ilyen típusú szervére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre vonatkozó

szabályozás általános részében helyezte el. Ez nem azt jelenti, hogy minden jogi személynél vagy akár csak a jogi személyek nagyobb hányadánál kötelező lenne a tulajdonosi ellenőrzés ellátására külön szerv felállítása, csupán arról van szó, hogy ha akár jogszabályi előírás folytán, akár az erre jogosultak döntése szerint szükség van ilyen szerve, akkor az fő vonalait tekintve minden jogi személynél azonos szabályok szerint működhet.

A Javaslat a tulajdonosi ellenőrzést végző szervet felügyelőbizottsággént nevesíti, és azt háromtagú testületként írja le, azonban az eltérést engedő szabályozásnak megfelelően az ellenőrző szerv létszámát a felek alacsonyabban vagy magasabban is meghatározhatják.

A felügyelőbizottság tagjaira – a felügyelőbizottsági tagokkal szembeni követelményekre, a megbízás keletkezésére és megszűnésére – a vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokhoz hasonló rendelkezések érvényesülnek azzal a többlettel, hogy a felügyelőbizottsági tagok esetén biztosítani kell azt, hogy hatékonyan ellássák ellenőrző funkciójukat. Ehhez pedig függetlenségre, mindenekelőtt az ellenőrzötttől való függetlenségre van szükség, hiszen függő helyzetben nem várható el az, hogy feltárják az ellenőrzött tevékenység esetleges hibáit, hiányosságait.

A felügyelőbizottság tevékenységét illetően a Javaslat kiemeli, hogy a tagok vagy alapítók döntéseinek előkészítése keretében a felügyelőbizottságnak meg kell vizsgálnia a tagok vagy alapítók elé kerülő javaslatokat, előterjesztéseket, és azokkal kapcsolatos álláspontjukat a döntésre jogosultakkal meg kell ismertetni. Ezen túlmenően azonban a felügyelőbizottság bármilyen más területen is vizsgálódhat, és a Javaslat biztosítja az ilyen vizsgálatokhoz szükséges jogosultságokat is a felügyelőbizottság tagjai számára.

Mivel a felügyelőbizottság tagjai mások – a tagok és alapítók – számára, mások érdekében végeznek ellenőrzési tevékenységet, indokolt felelősségük kimondása, mert ezen a módon ösztönzést lehet biztosítani számukra a megfelelő eljárásra, illetve biztosítani lehet azt, hogy a felügyelőbizottságban végzett tevékenységük során hozott döntéseik következményeit viselniük kelljen. A felelősség – mivel a felügyelőbizottsági tagok tudatosan vállalt kötelezettségeinek megszegéséről van szó – a szerződésszegését való felelősség szabályai szerint alakul.

Mivel a felügyelőbizottság nem ügydöntő, intézkedésre jogosult szerv, a tevékenységével okozati összefüggésbe hozható károk kimutatása nehézségbe ütközhet, hiszen akár megfelelően végzi tevékenységét, akár nem, a kárt okozó magatartást valaki más, többnyire a vezető tisztségviselő követi el. Ugyanakkor minden olyan esetben, ha a felügyelőbizottság megfelelő ellenőrző tevékenységével a károkozás elhárítható lett volna, a felügyelőbizottsági tagok mulasztását is a bekövetkezett kár okaként lehet felfogni, és akár a vezető tisztségviselővel való közös károkozás is megállapítható lehet.

VIII. Fejezet

A jogi személy képviselete

1. Ahhoz, hogy egy jogi személy bekapcsolódhasson a vagyoni forgalomba, szüksége van arra, hogy legyen olyan személy, aki képviselőként a nevében olyan nyilatkozatokat tehet, amelyek joghatásai a jogi személynél jelentkeznek. Mivel ez az igény minden jogi személynél felmerül, indokolt a képviselet kérdését az általános szabályok között érinteni.

A képviseletnek két fajtáját különbözteti meg a Javaslat. Törvényes képviseletről van szó akkor, ha a képviseleti jog minden külön, erre irányuló cselekmény, nyilatkozat nélkül illet meg valakit. A jogi személyek törvényes képviselői a jogi személy vezető tisztségviselői. Vagyis, aki vezető tisztségviselője egy jogi személynek, az a törvény rendelkezésénél fogva jogosult e jogi személy képviseletére. Ha a jogi személynek több vezető tisztségviselője van, ezek önállóan gyakorolhatják a képviseleti jogot, tehát mindegyikük egyedül is tehet nyilatkozatot a jogi személy nevében.

A törvényes képviselők mellett lehetnek a jogi személy szervezetébe illeszkedő pozíciókhoz kapcsolódó képviseleti joggal rendelkező képviselők. Ezeket a pozíciókat már nem a törvény határozza meg, hanem rábízta a jogi személy létesítő okiratára vagy belső szabályzatára a kérdés rendezését. Ha ezek a dokumentumok megjelölnék ilyen pozíciót, akkor az ezt betöltő személy külön választás, kijelölés, felhatalmazás nélkül a jogi személy képviselője. A Javaslat – a korábbi szabályozást fenntartva – képviseleti joggal ruházta fel a jogi személy önálló jogalanynak nem minősülő szervezeti egységének vezetőjét a szervezeti egység tevékenységéhez szükséges körben.

A jogi személy szervezetén belüli képviseleti jogról van szó akkor is, ha az ügyvezetés a jogi személy munkavállalóit nem a jogi személy munkaszervezetében betöltött pozíciójuk alapján, hanem személy szerint jogosítja fel képviseletre. Ez a képviseleti jog nem lehet minden ügyre kiterjedő, hanem csak az ügyek meghatározott csoportjára szólhat, és nem lehet önálló képviseleti jog, hanem meg kell határozni más képviselőt, akivel együttesen gyakorolható.

A Javaslat nem szól a képviseletnek olyan fajtáiról, amelyek nem a jogi személy sajátosságaihoz kapcsolódnak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy jogi személy esetében kizárt lenne például meghatalmazáson alapuló képviseleti jog létesítése.

2. A jogi személy működésének biztonsága szempontjából fontos lehet, hogy a képviselő csak olyan nyilatkozatokat tegyen a jogi személy nevében, amelyek megtételére a jogi személy belső szabályai feljogosítják. Ugyanakkor a jogi személlyel kapcsolatba kerülő más jogalanyok szempontjából a belső szabályok, a belső viszonyok vizsgálata rendkívül kockázatosá tenné a jogi személlyel való kapcsolatot. Ebben a konfliktusban a Javaslat aszerint tesz különbséget, hogy a jogi személyek nyilvántartásába bejegyzett képviselőről vagy nem ilyen képviselőről van szó. A közhiteles nyilvántartásba bejegyzett képviselő esetén a jogi személy nem hivatkozhat arra, hogy az ilyen képviselő valamely nyilatkozatot nem tehetett volna meg, hogy képviseleti joga korlátozott lett volna, vagy nyilatkozatához a jogi személy valamely szervének hozzájárulására lett volna szükség. Az ilyen képviselő esetén is lehet korlátozásokat, feltételeket előírni a képviseleti jog gyakorlásához, de ezek harmadik személyekkel szemben nem hatályosak, tehát a kívülállónak nem kell kutatnia, vizsgálnia, hogy vannak-e ilyen korlátozások. Más a helyzet akkor, ha a kívülálló tudott vagy kellő gondosság tanúsítása mellett tudnia kellett volna arról, hogy a képviselő képviseleti joga korlátozott, feltételhez, jóváhagyáshoz kötött. Ilyenkor a korlátozás a külső jogviszonyokban is hatályosul, és a jogi személy vitathatja saját képviselője nyilatkozatának érvényességét.

Ha a jogi személy nevében a nyilvántartásba be nem jegyzett képviselő jár el, akkor a vele kapcsolatba kerülő személyeknek minden esetben vizsgálniuk kell azt, hogy a képviselőként fellépő személy rendelkezik-e képviseleti joggal, és e jog milyen terjedelmű.

IX. Fejezet

A jogi személy szervezeti egységének jogalanyisága

Több jogi személy típusnál igény mutatkozik arra, hogy a jogi személy egyes szervezeti egységeit (például földrajzi területenként szerveződő egységeit) jogi személlyé lehessen nyilvánítani. A Javaslat ezt nem általános, minden jogi személyt megillető jogként szabályozza, hanem csak azzal a feltétellel teszi ezt lehetővé, hogy az adott jogi személy típusra vonatkozó törvényi szabályozás ezt megengedi. Ilyen megengedő szabályozás mellett a jogi személy a létesítő okiratában rendelkezhet arról, hogy mely szervezeti egységeit kívánja jogi személyként elismertetni. Ennek tartalmi feltétele, hogy a szervezeti egység rendelkezzen a jogi személy alapítóitól és magától a jogi személytől is elkülöníthető vagyonnal és szervezettel. Ilyennek hiányában a szervezeti egység nem lenne megkülönböztethető magától a jogi személytől, és önálló jogalanyként való működése sem lenne lehetséges.

Az önálló jogalanyként elismertetni kívánt szervezeti egységekre a jogi személyek általános szabályait alkalmazni kell, ami többek között azt jelenti, hogy a jogi személyek nyilvántartásába való bejegyzéssel jön létre az ilyen jogalany. Azt, hogy a szervezeti egység nem önálló jogi személy típus, jelzi az a körülmény, hogy a szervezeti egység elkülönült vagyonából ki nem elégíthető hitelezői követelésekért a jogi személy köteles helytállni. Ezt erősíti az a szabály is, amely kimondja, hogy a szervezeti egység megszűnése esetén a szervezeti egységet megillető jogok a jogi személyre szállnak át.

A szervezeti egység elkülönült vagyonára tekintettel a szervezeti egység hitelezői számára hátrányos lehet az, ha a szervezeti egység jogalanyiségének megszüntével a kötelezettségekért az egész jogi személy tartozik helytállni. Ilyen helyzet áll elő akkor, ha egy jól gazdálkodó, szilárd anyagi háttérrel rendelkező, önálló jogalanyiságú szervezeti egység jogalanyisága megszűnik, és kötelezettségeiért a gyenge anyagi helyzetben lévő, fizetési nehézségekkel küszködő jogi személy lesz köteles helytállni. Arra az esetre, ha ilyen változás a jogi személy döntése alapján következne be, a Javaslat hitelezővédelmi intézkedéseket ír elő.

Konfliktust okozhat az, ha olyan jogi személy megszüntetésére irányuló eljárás (felszámolás, végelszámolás) indul, amelynek van önálló jogalanyisággal rendelkező szervezeti egysége. A szervezeti egység ugyanis a jogi személy nélkül nem létezhet, ezért rendelkezik úgy a Javaslat, hogy ilyen esetben a szervezeti egység jogalanyisága megszűnik, és a szervezeti egység jogai és kötelezettségei is részévé válnak az egész jogi személy megszüntetésére irányuló eljárásnak.

IV. Cím

A jogi személy törvényes működésének biztosítékai

Fontos érdek fűződik ahhoz, hogy a jogi személyek a jogszabályok betartásával, törvényesen működjenek. Ennek biztosítására különböző jogi eszközök állnak rendelkezésre. A Javaslat ezek közül a jogi személyek szervezetéhez, működéséhez kapcsolódóakat szabályozza.

X. Fejezet

A jogi személy törvényességi felügyelete

A jogi személyek működése feletti általános törvényességi felügyeletet a nyilvántartást vezető bíróság látja el. Ez a megoldás szakít a jelenlegi helyzettel, amikor egyes jogi személyek – ráadásul éppen a civil szférát alkotó egyesületek és alapítványok – felett az ügyészség gyakorol törvényességi felügyeletet, míg más jogi személyek esetén a nyilvántartó bíróságra hárul ez a feladat. A Javaslat álláspontja szerint a nyilvántartó bíróság alkalmas a felügyelet ellátására minden jogi személy típus esetén.

A Javaslat meghatározza a törvényességi felügyelet tartalmát és terjedelmét, illetve jelzi, hogy milyen intézkedésig mehet el a nyilvántartó bíróság törvényességi felügyeleti jogkörében. A törvényességi felügyelet gyakorlásának részletes szabályait, valamint az eljárási szabályokat külön törvénynek kell rendeznie.

XI. Fejezet

A jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata

Jelenleg több eltérő szabály is vonatkozik különböző jogi személyek határozatainak bíróság előtti megtámadására. A Javaslat álláspontja szerint ezek a szabályok egységesíthetők, és a jogi személyek általános szabályai között lehet rendezni azt, hogy milyen feltételek szerint lehet jogi személyek határozatainak bírósági felülvizsgálatát kérni. Egyértelművé teszi a Javaslat, hogy ez az intézmény nem a társasági döntéshozatal bírósági ítélettel való helyettesítését célozza, hanem kizárólag a határozatok jogsértő volta esetén vehető igénybe. A jogsértés fogalmát abban az értelemben tágan értelmezi a szabály, hogy a létesítő okiratba ütköző határozatot is felülvizsgálhatónak tartja ugyanúgy, mint a jogszabállyal ellentétes határozatokat. E körön kívül azonban a bíróság nem szólhat bele a társaság döntéseibe. Nem vizsgálhatja felül azok célszerűségét, gazdaságosságát, nem mérlegelheti a döntéshozatalban összeütköző érdekeket, csak azt ellenőrizheti, hogy a határozat nem jogsértő-e.

A határozat megtámadására irányuló eljárást a Javaslat a gazdasági társaságokra vonatkozó hatályos szabályok alapján modellezi, azzal az eltéréssel, hogy a perindítás szubjektív határidejének kezdő időpontjaként nem kizárólag a tudomásszerzést, hanem azt az időpontot jelöli meg, amikor a kellő körültekintéssel eljáró jogosult tudomást szerezhett volna a határozatról, a jogvesztő határidőt pedig hosszabb időtartamban határozza meg, hiszen a szigorúbban meghatározott szubjektív határidő amúgy is akadályozza az indokolatlanul késedelmes megtámadásnak, viszont olyan esetekben, amikor a kellő körültekintéssel eljáró jogosultnak tudomására sem jut, hogy a jogi személy határozatot hozott, nem helyénvaló a megtámadási jogot túlzottan rövid idő elteltével megvonni.

A bíróság által hozható határozat továbbra sem terjedhet ki a jogi személy határozatának bíróság általi megváltoztatására, azonban arra szükség lehet, hogy a bíróság elrendelje a jogi személy megfelelő szervének újabb határozathozatalát, ezért ezt a lehetőséget a Javaslat megadja a bíróságnak.

A jogi személy határozatának megtámadása iránti perben hozott ítélet személyi hatályát a Javaslat csak akkor terjeszti ki a perben nem álló más megtámadásra jogosultra, ha a bíróság a határozatot hatályon kívül helyezte. Bárkinek a kérelmére történt is ez, a határozat nem hatályosulhat másokkal szemben sem: nem lehetséges az, hogy egy

határozat csak bizonyos relációkban fejtsse ki hatását, míg más személyek vonatkozásában nincs kötelező ereje. Nem indokolt azonban a személyi hatály kiterjesztése akkor, ha a bíróság a felperes keresetét elutasítja. Az, hogy egy felperes által felhozott okok alapján a bíróság nem találta jogsértőnek a jogi személy határozatát, még nem jelenti azt, hogy egy másik okra hivatkozással ne lehetne elérni a hatályon kívül helyezést.

Újdonság a Javaslat azon rendelkezése, hogy csekély mértékű jogsértés esetén, ha a határozat jogsértő jellege nem veszélyezteti a jogi személy jogszerű működését, a bíróság megteheti, hogy csak megállapítja a jogsértés megtörténtét, de mellőzi a határozat hatályon kívül helyezését. Ez lehetővé teszi a rugalmasabb jogalkalmazást, kevésbé avatkozik be a társaság ügyeibe, ugyanakkor mégis kifejezi a jogsértés miatti rosszallást.

XII. Fejezet

Állandó könyvvizsgáló

A Javaslat a törvényesség biztosítását szolgáló eszközként szabályozza a jogi személy állandó könyvvizsgálóját. Könyvvizsgáló alkalmazását nem teszi általánosan kötelezővé, a szabályozás arra az esetkörüre vonatkozik csupán, amikor a jogi személy más jogszabályban előírt könyvvizsgálói feladatok ellátására vagy esetleg jogszabályi kötelezés nélkül is állandó jelleggel veszi igénybe könyvvizsgáló tevékenységét. Ilyen esetben e könyvvizsgálónak széles körű ellenőrzési jogokat kell biztosítani feladata hatékony megvalósítása érdekében. Ha ellenőrzése során a jogi személy vagyonának jelentős csökkenését vagy a vezető tisztségviselők, felügyelőbizottsági tagok felelősségét megalapozó körülményeket észlel, azt elsősorban a társasági döntéshozatal keretében kell megkísérelni rendezni, ennek elmulasztása esetén viszont a könyvvizsgáló kötelezettsége a törvényességi felügyeletet ellátó nyilvántartó bíróság értesítése. Természetesen a könyvvizsgálói működés részletes szabályairól továbbra is külön jogszabályok rendelkeznek.

V. Cím

A jogi személy átalakulása, egyesülése, szétválása és jogutód nélküli megszűnése

XIII. Fejezet

Átalakulás, egyesülés, szétválás

1. A Javaslat az általános szabályok között rendezi a jogi személyek átalakulásának, egyesülésének és szétválásának azokat a kérdéseit, amelyek minden jogi személy típusnál azonos módon vetődnek fel. Ez nem jelenti azt, hogy a szabályozás általánosságban megengedné minden jogi személy számára bármilyen irányban a státuszváltozást. Arról, hogy egyes jogi személy típusok milyen más jogi személlyé alakulhatnak át, illetve milyen jogi személyekkel vagy milyen jogi személyekké való szétválásuk lehetséges, az adott típusra vonatkozó szabályoknak kell rendelkezniük. Ennek megfelelően tehát az általános szabályok akkor kerülnek alkalmazásra, ha valamely jogi személy – a rá vonatkozó szabályok figyelembe vételével – átalakulást, egyesülést vagy szétválást határoz el.

A Javaslat az eddig használt terminológiától eltérően az átalakulást nem a típusváltás, egyesülés és szétválás gyűjtőfogalmaként használja, hanem átalakulás alatt kizárólag a jogi személy típusának megváltoztatását érti, amely úgy megy végbe, hogy az átalakuló jogi személy megszűnik, és általános jogutódként létrejön egy új típusú jogi személy. A legegyszerűbb esetben a jogutód jogi személynek ugyanazok a tagjai lesznek, mint a jogelődnek, és a vagyona is megegyezik a jogelődével, ez azonban nem szükségszerű, mert az átalakulás során mind a tagság, mind a vagyon változhat – akár negatív, akár pozitív irányban.

Mivel az átalakulás minden esetben új jogi személy létrejöttét is jelenti, az átalakulásra az alapítás szabályait is alkalmazni kell, mégpedig azon jogi személy alapítási szabályait, amelyik típusba a jogutód társaság tartozik. Ha például a jogutód jogi személyre vonatkozóan a jogszabályok előírják a jegyzett tőke minimális összegét, akkor az átalakulás csak azzal a feltétellel lehetséges, hogy a jogi személy rendelkezik az előírt mértékű vagyonnal.

A Javaslat nem engedi meg az átalakulást olyan esetekben, amikor ezen az úton valamilyen kötelezettség teljesítése, felelősség viselése alól mentesülnének a tagok, az alapítók vagy a jogi személy, illetve, amikor a jogi személy helyzete egyébként összeegyeztethetetlen lenne az átalakulással. Az átalakulás jogutódlással történő megszűnést jelent, ezért a jogutód nélküli megszűnéshez vezető eljárások folyamatban léte alatt átalakulásról nem lehet szó.

A Javaslat megadja az átalakulási folyamat legfontosabb szabályait, amelyek az egyes jogi személyekre vonatkozóan további részletekkel egészülhetnek ki az adott jogi személy típusra vonatkozó szabályozás során. Az átalakulás a jogi személy státuszát érintő, alapvető kérdés, ezért ez a döntés nem tartozhat az ügyvezetési döntések körébe, a döntést a tagok vagy alapítók hozhatják meg az átalakuló jogi személyre vonatkozó szabályok szerint. A döntéshozatal két lépcsőben történik: először az átalakuló jogi személy az átalakulás kezdeményezéséről határoz, és miután e döntés nyomán tisztázódik az, hogy ki marad az átalakulással létrejövő jogi személy tagja, illetve milyen vagyonnal, milyen feltételek szerint alakulhat meg a jogutód, lehet dönteni magáról a tényleges átalakulásról. Az átalakulás részletes feltételeinek kidolgozása az átalakuló jogi személy ügyvezetésének feladata. E feltételeket az ügyvezetés az átalakulási tervben foglalja össze, és a tagok vagy alapítók az átalakulási terv elfogadásával határozzák el az átalakulást.

A Javaslat elismeri a tagsággal rendelkező jogi személyek tagjainak azt a jogát, hogy szabadon válasszák meg, milyen típusú jogi személy tagjai kívánnak lenni, és ezért megadja számukra a döntési lehetőséget abban a kérdésben, hogy az átalakulással létrejövő jogi személyben fenn akarják-e tartani a jogelőd jogi személyben fennálló tagságukat. Ha a tag az átalakulás tervezett feltételeinek ismeretében nem kíván az átalakulásban részt venni, akkor lehetősége van arra, hogy még olyan jogi személyek esetén is megszüntesse a tagsági viszonyát, ahol erre egyébként nem lenne lehetősége. A tagsági viszony megszűnésének időpontja az átalakulás nyilvántartásba vétele. Ha valamilyen oknál fogva ez elmarad, akkor a tagsági viszony megszüntetésére sem kerülhet sor az átalakulásra tekintettel. Ha valamelyik tag nem kíván az átalakulás részese lenni, a jogi személy köteles a tagjával elszámolni, a tagsági részesedés értékét részére kifizetni. Mivel a kifizetés a jogi személy vagyonából történik, ezért ez megváltoztatja az átalakulás feltételeit, amit az átalakulási tervben is át kell vezetni, és a kimaradó tagok figyelmen kívül hagyásával kell az új jogi személyt megalkotni.

A jogi személy átalakulása megváltoztathatja a jogi személy tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettségek rendszerét, illetve módosíthatja a jogi személy rendelkezésére álló vagyont, ezért komolyan érintheti a jogi személy hitelezőinek érdekeit. Erre figyelemmel épít be a Javaslat hitelezővédelmi intézkedéseket az átalakulás folyamatába.

Az átalakulás szükségszerűen egy jogi személy megszűnését és egy új jogi személy létrejöttét jelenti. Mindkét esemény a jogi személyek nyilvántartásába való bejegyzéshez kötött. A két bejegyzés azonos időbeli hatállyal történik: a jogelőd jogi személy akkor szűnik meg, amikor a jogutód létrejön. Sem átfedés a két jogi személy működési idejében, sem pedig szünet a kettő között nem lehetséges.

2. A gyakorlatban bármely jogi személy típusba tartozó jogi személy esetén felmerülhet az igény arra, hogy más jogi személlyel egyesüljön. Ez kétféleképpen történhet: vagy úgy, hogy az egyesülésben részt vevő valamelyik jogi személy megmarad, és ő lesz az egyesülésben részt vevő másik vagy többi jogi személy jogutódja, vagy úgy, hogy a résztvevők mindegyike megszűnik, és a jogutód egy újonnan létrejövő jogi személy. Az első esetet nevezzük beolvadásnak, a másodikat összeolvadásnak. Ebben az értelemben az egyesülés tehát olyan gyűjtőfogalom, amely e két alesetet foglalja magában. A fogalom meghatározáson túl a Javaslat csak a döntéshozatali mechanizmust írja le, amely szerint az egyesülésről az érintett jogi személyek mindegyikének támogató döntést kell hoznia. Ezen túl azonban egy utaló szabály az átalakulás rendelkezéseinek megfelelő alkalmazását is előírja, valójában tehát az egyesülésre vonatkozó általános szabályok tágabb kört ölelnek fel.

3. A Javaslat általános szabályban definiálja a szétválás fogalmát is, amely aszerint, hogy a jogelőd társaság megmarad vagy megszűnik, az egyesüléshez hasonlóan kétféle lehet. A fogalomalkotást az bonyolítja, hogy szétválás esetén a jogutódok nemcsak újonnan létrejött jogi személyek lehetnek, hanem már létezők is. Szétválás tehát akár úgy is történhet, hogy egyetlen jogi személy sem szűnik meg, és egy új sem jön létre. Nyilvánvaló, hogy a beolvadásos szétválást nem lehet lebonyolítani annak a jogi személynek a hozzájárulása nélkül, amelyikbe a beolvadás történik; ezt a Javaslat az ilyen típusú szétválás előfeltételeként rögzíti.

Szétválás esetén speciális rendezést igényel a szétváló jogi személyt megillető jogok és kötelezettségek sorsa. Míg egyesülésnél elegendő az általános jogutódlás kimondása, addig a szétválás esetén a több jogutód léte komplikálja a helyzetet, mert több lehetőség is kínálkozik a jogelődöt megillető jogok és kötelezettségek telepítésére. A Javaslat az érintett felekre kívánja bízni a döntést ebben a kérdésben. A szétválási tervben lehet meghatározni, hogy az egyes jogok és kötelezettségek melyik jogutódra szállnak át. A szétválási tervből kimaradt kötelezettségek egyetemlegesen terhelik a jogutódokat, a jogosultságok pedig a vagyonmegosztás arányában. Hitelezővédelmi okokból egyetemleges a jogutódok helytállási kötelezettsége a jogelőd tartozásaiért akkor is, ha a szétválási tervben kijelölt jogutód a rá rótt kötelezettséget nem teljesítette. Kiválás esetén a jogok és kötelezettségek megosztása során a megmaradó jogi személyt is jogutódként kell számításba venni. A szétválás általános szabályai kiegészülnek az átalakulás szabályaival, amelyek alkalmazását utaló szabály írja elő.

XIV. Fejezet

A jogi személy jogutód nélküli megszűnése

A Javaslat meghatározza azokat az okokat, amelyek bekövetkezte esetén minden típusú jogi személynél a jogi személy jogutód nélküli megszűnése következik be. Egyértelmű a szabályozásból, hogy a megszűnés – a keletkezéshez hasonló elvek alapján – a nyilvántartásból való törléssel következik be. A megszűnési ok bekövetkezte és a jogi személynek a nyilvántartásból való törlése között rendszerint valamilyen eljárás zajlik, amelynek célja a jogi személy vagyoni viszonyainak lezárása, a jogi személy tartozásainak kiegyenlítése, jogainak érvényesítése, és a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyon felosztása.

A Javaslat szerint a jogutód nélkül megszűnt jogi személy hitelezőinek kielégítése után megmaradó vagyon a jogi személy tagjait vagy alapítóit illeti olyan arányban, amilyen arányban a jogi személy részére ők vagy jogelődjük vagyoni hozzájárulást teljesítettek. Természetesen lehetnek olyan speciális jogi személy típusok, ahol ez a vagyonfelosztási módszer nem alkalmazható. Ezeknél a típusra vonatkozó szabályok között kell az eltérő rendelkezést kimondani.

A jogutód nélküli megszűnés esetén kérdés lehet, hogy hogyan alakul a megszűnt jogi személy tartozásaiért való helytállási kötelezettség. Mivel a jogi személy a tagjaitól elkülönült jogalany, amely saját maga, a saját vagyonával köteles helytállni a saját tartozásaiért, a megszűnés esetén az egyetlen adós szűnik meg, tehát a tagok vagy alapítók mögöttes felelősségének előírása nélkül nem marad olyan személy, akivel szemben a hitelező az igényét érvényesíthetné. Más a helyzet azonban olyankor, ha a jogi személy vagyonát a tagok vagy alapítók között felosztották, és csak később derül ki, hogy mégis volt a jogi személynek kielégítetlen tartozása. Ilyen esetben a tagok vagy alapítók olyan mértékig kötelesek helytállni ezért a tartozásért, amilyen mértékben részesedtek a jogi személy felosztott vagyonából. E szabály szerint tehát legfeljebb azt az összeget kell a hitelezői igényekre fordítani, amit a követelésnek a megszűnési eljárásban való érvényesítése esetén is erre fordítottak volna.

MÁSODIK RÉSZ

EGYESÜLET

Az egyesület a magánjogi autonómia egyik legfontosabb biztosítója; szerepe és jelentősége kiemelkedő a magántulajdonra épülő társadalmakban. Évtizedek nem kielégítő szabályozását (az 1989. évi II. törvény közjogi szemléletű jogi rendjét és a Ptk. néhány rendelkezését) követően a magánjogi egyesület valós és érdemi jogi rendezést kap a Javaslatban. A – jogi személyekre vonatkozó általános szabályokkal együtt – hetven paragrafus normái magánjogi szemléletű, kellően részletes szabályozást jelentenek, és nagyobb jogbiztonságot garantálnak.

VI. Cím

Az egyesület fogalma, létesítése, tagsága

1. Az egyesület személyek szabad akaratából létrejövő olyan jogi személy, amely tevékenységük koordinálásával valósítja meg a tagok közös célját. A hatályos

szabályozást annyiban módosítja a Javaslat, hogy az egyesület definíciójában nem tekinti elengedhetetlen feltételnek az önkormányzatiságot. Számos egyesületi formánál mára túlhaladottá vált ugyanis az a követelmény, hogy csak az egyesület tagjai közül választható a jogi személy vezető tisztségviselője; ez ma már nem tekinthető olyan jellemző tulajdonságnak, amelyet a törvényi meghatározásban külön ki kellene emelni. A jogi személyiség elismeréséhez szükséges stabilitást elsősorban az egyesületi cél megvalósításnak tartós volta és folyamatossága adja meg. Az egyesület létét és működését a tagság jeleníti meg. Ezért fontos a tagság nyilvántartása. Az egyesület tagság nem vagyoni tagság; kivételesnek tekinthető, hogy bizonyos egyesületek (biztosítási vagy más vagyongazdálkodók) tevékenysége vagyongazdálkodáshoz kapcsolódik. Az egyesületi vagyon védelmét szolgálja, hogy az egyesület nem lehet korlátlan felelősségű tagja más jogi személynek.

2. A Javaslat követi közelmúltunk hagyományát, és nem az engedélyezési rendszer, hanem a normatív rendszer alapján szabályozza a jogi személyként koncipiált egyesület létrejöttét. Ez a szabályozás nem érinti a személyek azon jogát, hogy jogi személyiség nélküli személyegyesüléseket hozzanak létre, és azokban fejtsenek ki tevékenységet. Az egyesületi tagság a magánszféra része és magánügy; ezért annak nyilvánosságra hozásáról az illető személy maga jogosult szabadon dönteni. Egyesületet legalább tíz (természetes vagy jogi) személy – írásba foglalt jognyilatkozattal, az alapszabály elfogadásával – hozhat létre. Az alapítás ügyletén alapuló jogi személy a bírósági nyilvántartásba vétel konstitutív aktusával jön létre. Az egyesület létesítésére egyébként a jogi személyek közös szabályait kell alkalmazni.

3. A hatályos szabályozással szemben a Javaslat deklarálja az egyesületi tag jogait és azt, hogy a tagokat egyenlő jogok illetik meg. Az egyes tagsági jogokat a Javaslat tematikus szerkesztéssel nevesíti, például a közgyűlés kapcsán. A szabályozás diszpozitív jellege megadja a tagoknak azt a szabadságot, hogy különleges jogállású tagsági viszonyt létesíthessenek: tiszteletbeli tagságot, támogató tagságot stb. hozhassanak létre. A tagsági jogokat a természetes személyek alapvetően személyesen gyakorolhatják, de az alapszabály lehetővé teheti a tagsági jogok képviselő útján történő gyakorlását. Elvi jellegű magatartási szabály, hogy a tag az egyesület által képviselt értékeket nem veszélyeztetheti. Ez az elvárás lojalitást követel meg a tagtól az egyesület irányában. A Javaslat meghatározza az egyesületi tagsági viszony létrejöttének és megszűnésének eseteit. Külön törvény egyéb megszűnési okokat is előírhat, például a díjfizetés késedelme a tagsági viszony megszűnésével járhat. A tagsági viszony megszűnési módjai között különbséget tesz a Javaslat a felmondás és kizárás között. Felmondás alkalmazására akkor van mód, ha a tag az alapszabályi feltételeknek nem felel meg, és emiatt az egyesület életében nem vehet részt. A tagsági viszony kizárás útján történő megszüntetése viszont szankciós jellegű. A kizárás eseteit és feltételeit az alapszabályban lehet (de nem kötelező) szabályozni, feltéve, hogy az alapszabály a törvényben megkívánt garanciális eljárási rendelkezéseket is tartalmazza.

VII. Cím

Az egyesület alapszabálya és szervei

1. A Javaslat a jogi személy belső működésének kialakítását a magánjogi jogalanyok rendelkezési körébe sorolja. Ebből következik, hogy a tagok az egyesület belső szabályait az alapvető egyesületi tulajdonságok megtartásával jórészt szabadon

határozhatják meg. A jogi személyekre vonatkozó általános szabályokon túlmenően az egyesület a tagokra bízta az egyesület életét meghatározó alapszabályi rendelkezések kidolgozását, lényegében csak azokat a szabályozási kérdéseket határozza meg, amelyek körében az alapszabálynak tartalmaznia kell rendelkezéseket. Ilyen, az alapszabályban rendezendő kérdés az egyesület szervezete és az egyes szervek kapcsolata. A kötelezően szabályozandó kérdések közül kiemeljük még az összeférhetlenség esteinek meghatározását. Amint a tagsági viszonyról említettük, nem kötelező eleme az alapszabálynak a tagi kizárás szabályozása. A tagok dönthetnek úgy, hogy az adott egyesület nem kívánja a tagságnak ezt a megszüntetési módját bevezetni; viszont ha szerepeltetik a kizárást az egyesület alapszabályában, akkor annak garanciális rendelkezéseit is szabályozniuk kell. Az egyesület alapszabálya egyéb kérdéseket is rendezhet.

2. A Javaslat az egyesület legfőbb szervét közgyűlésnek, illetve küldöttgyűlésnek hívja; meghatározza a legfontosabb hatásköröket, de ennek részleteit a felek autonóm szabályozása körébe utalja. A törvényi szabályok rögzítik a közgyűlés hatáskörébe tartozó kérdéseket, amelyek több új elemmel bővülnek a hatályos szabályozáshoz képest. Az új szabályozás kimondja a közgyűlés magánjellegét, előírja, hogy azon kik és milyen jogokkal vehetnek részt. A közgyűlés eljárási rendelkezései is újak, a részleteket a tagoknak az alapszabályban kell meghatározniuk.

Az egyesület ügyvezetése – a tagok választása szerint – lehet egyszemélyi vagy testületi, és tetszőlegesen alakítható ki az ügyvezetés alá tartozó végrehajtó-adminisztráció szerv (titkárság vagy hasonló). A Javaslat ezt is az egyesületi tagságra bízta. Meghatározza az ügyvezetés alapvető kötelezettségeit, ezzel jobbiztonságot teremt az ügyvezetők felelősségét illetően is. Az ügyvezető felelős az egyesület napi ügyintézéséért, az egyesület vagyonának kezeléséért, a vagyonvesztés esetében a szükséges intézkedések megtételéért, a közgyűlés összehívásának a kötelezettségével a tagok értesítéséért.

A Javaslat két esetben kötelezővé teszi felügyelőbizottság létesítését. Kötelező felügyelőbizottságot létrehozni, ha a tagok több mint fele nem természetes személy. Ennek oka az, hogy jogi személy egyesületi tagsága esetén a képviselt és a képviselők közti lehetséges érdekellentétben gyakran a visszaélés veszélye rejlik. Száz fő fölött meghaladó tagság esetében is kötelező a felügyelőbizottság létesítése; ilyen nagy létszámú tagság mellett a felügyelőbizottság elengedhetetlen az ügyvezetés hathatós és folyamatos ellenőrzéséhez.

VIII. Cím

Az egyesület megszűnése

A Javaslat lehetővé teszi, hogy egyesület más egyesülettel (egyesületekkel) egyesüljön vagy szétváljon két vagy több egyesületre. Az új jogi személynek mindenképpen egyesületnek kell lennie. A jogutódlással történő megszűnés az egyesület megújulását jelenti.

Az egyesület élete elválaszthatatlan a céljától. Ezért az egyesületi cél elérése vagy annak lehetetlenné válása okszerűen az egyesület megszűnéséhez vezet. A megszűnés további oka lehet az, ha a tagok száma hat hónapon keresztül az előírt taglétszám-minimum alatt marad. A megszűnési okok bármelyikének bekövetkezése esetén a vezető tisztségviselőknek szükséges intézkedést meg kell tenniük.

Az egyesületnek a hitelezői igények kielégítése után megmaradó vagyona az eredeti célt kell hogy szolgálja. Ezért a Javaslat az egyesület jogutód nélküli megszűnésének esetére azonos vagy hasonló célú közhasznú szervezetnek rendeli juttatni a megmaradó vagyont. A Javaslat meghatározott személyeknek anyagi jogi igényt és perbeli legitimációt biztosít az egyesület vezető tisztségviselővel szembeni kártérítési igény érvényesítéséhez, ha ez utóbbiak magánjogilag felelősek az egyesület megszűnésért. A Javaslat szerint az egyesületi jogvitákra a tagok választottbírói eljárást köthetnek ki. Ezúton a jogviták intézésének gyors, hatékony és nem nyilvános módja és ezzel egyben az egyesületi autonómia erősítése válik lehetővé.

HARMADIK RÉSZ

GAZDASÁGI TÁRSASÁG

A Javaslat a hatályos szabályozástól eltérően a Polgári Törvénykönyvbe integrálja a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályozást. Ezt a megoldást az teszi lehetővé, hogy a gazdasági társaságok alapvetően a magánautonómia viszonyaira épülve működnek, nemcsak jogalanyiságuk, hanem a belső viszonyaik is – ideértve keletkezésüket, működésüket és megszűnésüket is – egymás mellé rendelt, egyenjogú jogalanyok vagyoni jellegű viszonyai, amelyek magánjogi módszerekkel szabályozhatók. Az elvi lehetőségen túl a kódexben való szabályozás szükséges is, mert a magánjog átfogó kódexéből nem hiányozhat egy széles kört felölelő jogi személy típus szabályozása. Szabályozástechnikai értelemben e módszer segítségével a gazdasági társaságok szabályozása közvetlenebb kapcsolatba kerül a jogi személyekre vonatkozó általános szabályokkal, és ezzel kiküszöbölhetők az esetleges ellentmondások, illetve a felesleges párhuzamosságok. De közelebb kerülnek így a gazdasági társasági jogi szabályok a polgári jog egyéb olyan területeihez is: a dologi jogi, a kötelmi jogi, a házassági vagyoni jogi és az öröklési jogi szabályokhoz, amelyek számos ponton érintkeznek a társasági joggal. Európa több mértékadó kodifikációja (a svájci, az olasz és a holland) hosszú ideje hasznosítja az integrált szabályozás ezen előnyeit.

IX. Cím

A gazdasági társaságok közös szabályai

A gazdasági társaságok szabályozása – a kódex-szerű szabályozás módszerét követve úgy épül föl, hogy a IX. cím alatt az összes gazdasági társasági típusra általánosan irányadó, közös szabályok találhatók, és az egyes típusoknál már csak az arra a típusra vonatkozó speciális szabályok jelennek meg. Számításba kell venni azt is, hogy a gazdasági társaságokra mint jogi személyekre vonatkoznak a jogi személyek általános szabályai is, ezért tehát a gazdasági társaságok esetén legalább három szabályozási szinten helyezkednek el a normák. Egy társaság esetén alkalmazni kell az adott társasági típusra vonatkozó speciális szabályokat, és ezzel párhuzamosan a gazdasági társaságok általános szabályait és a jogi személyek általános szabályait is. A több szintű szabályozás alkalmazása tehát úgy történik, hogy csak akkor kell a magasabb szintű szabályokhoz nyúlni, ha a specifikus szabályok nem tartalmazzak egy adott kérdésre rendelkezést. Ha van a speciális szabályok között rendelkezés, akkor azt kell alkalmazni, de ha az az ugyanerről a kérdéstről rendelkező általános szabályokat csupán kiegészíti, vagyis egyszerre is alkalmazható a két szabály, akkor az együttes

alkalmazásra kell, hogy sor kerüljön. Ha pedig a speciális szabály egy általános szabálytól eltérő rendelkezést tartalmaz, akkor a speciális szabályt kell figyelembe venni.

A gazdasági társaságok esetén tehát elsősorban annak a társasági típusnak a szabályait kell alkalmazni, amelybe a társaság tartozik. Az itt nem rendezett kérdésekben a gazdasági társaságok általános szabályai kerülnek alkalmazásra, de ugyanígy alkalmazni kell a gazdasági társaságok általános szabályai közül azokat, amelyek ugyan a speciális szabályok körében rendezett kérdéstről szólnak, de nem ellentétesek azokkal a szabályokkal. Ha valamely kérdést sem a társasági típusra vonatkozó, sem pedig a gazdasági társaságok általános szabályai nem rendeznek, akkor a jogi személyek általános szabályait kell alkalmazni egy gazdasági társaság esetén is.

XV. Fejezet

Általános rendelkezések

A Javaslat – anélkül, hogy általános definíciós szabályt kívánna adni a gazdasági társaságokra – meghatározza e társaságok legfontosabb jellemzőit, amit a közös kockázatvállalás mellett folytatott üzletszerű gazdasági tevékenységben lehet összefoglalni. A gazdasági társaságok számára a rendszeres haszonszerzési vagy vagyongyarapítási cél elengedhetetlen, hiszen fennmaradásuknak ez az alapja. Ez még akkor is így van, ha a társaság tagjai valamilyen speciális megfontolásból úgy gondolják, hogy az elért eredményt nem kívánják maguk elsajátítani, hanem a társaság tevékenységének fejlesztésére fordítják. Ez nem változtat azon, hogy maga a társaság üzletszerű tevékenységet végez, ellenkező esetben nem lesz képes folyamatosan működni, vagy a tagok állandó anyagi hozzájárulására szorul, ami az önálló létezés alapjait kérdőjelezné meg.

Ilyen megfontolásokból a Javaslat a korábbiaktól eltérően nem rendelkezik nonprofit társaságokról. Ez nem jelenti azt, hogy az állam ne részesíthetné például pénzügyi előnyökben azokat a társaságokat, amelyek a társadalom egésze számára hasznos, a tagok egyéni érdekeit háttérbe szorító tevékenységet folytatnak, de ennek feltételeit nem a magánjogi szabályozásnak kell a társasági típusok szabályozása körében rendeznie. A társasági jogi szabályozás – mivel alapvetően eltérést engedő szabályokról van szó – lehetővé teszi a tagok számára, hogy például a keletkező nyereség felhasználásáról úgy rendelkezzenek, hogy az nem osztható fel a tagok között, hanem a társaság tevékenységére kell fordítani, a pénzügyi szabályozás tehát ilyen vagy hasonló feltételeket előírva ösztönözhet bizonyos tevékenységeket.

A tagok közös gazdasági kockázata alapvetően a társaság nyereségében, illetve a veszteségben való részesedés formájában jelenik meg. Ennek meghatározó tényezője a tagoknak a társaság vagyonához való hozzájárulási aránya. Már a jogi személyekre vonatkozó általános szabályozás is abból indul ki, hogy a jogi személyek alapítói kötelesek a jogi személy vagyonához hozzájárulni. Ezek a rendelkezések még nyitva hagyják azonban azt a lehetőséget, hogy egyes jogi személy típusoknál eltekintsen a szabályozás ettől a kötelezettségtől. A gazdasági társaságok esetében a tagok vagyoni hozzájárulásának kötelezettsége kivétel nélküli, mivel a gazdasági társaságok a gazdasági forgalomban való részvétel céljából jönnek létre. És ez induló vagyon nélkül nem képzelhető el, az induló vagyont pedig a társaság tagjai bocsáthatják a társaság rendelkezésére. Ennek megfelelően a vagyoni kockázatoknak a vagyoni

hozzájárulásokkal arányos megosztása általánosan követhető megoldás a gazdasági társaságoknál. Mivel a nyereség, illetve a veszteség tagok közötti megosztása a társaság belső ügyének tekinthető, amely a kívülállók érdekeit nem érinti, a felosztás törvényben előírt módjától a tagok eltérhetnek. Az eltérés azonban nem mehet el odáig, hogy valakit teljes egészében kirekesszenek a nyereségben való részesedésből, illetve mentesítsenek a veszteség viselésének kötelezettsége alól.

A Javaslat a gazdasági társaságokra vonatkozó, alapelszerű rendelkezésként mondja ki a tagok egymással és a társasággal való együttműködési kötelezettségét. A gazdasági társaság a környezetéhez való folyamatos alkalmazkodási kényszer alatt működik, és ez folyamatos döntéshozatalt igényel a tagoktól is. A tagoknak a döntéshozatalban való részvétele a különböző társasági típusokban eltérő intenzitású lehet, de jelen van a leginkább vagyonegyesítő jellegű, a tagok személyétől leginkább eltávolodó társaságoknál is. A tagok a társaság ügyeiben együttműködve, a társasággal szemben lojálisan kötelesek eljárni, nem fejthetnek ki olyan magatartást, nem hozhatnak olyan döntéseket, amellyel veszélyeztetnék a társaság céljainak elérését.

A gazdasági társaságok legáltalánosabb jellemzőinek normatív megfogalmazása mellett sem lehet teljes mértékben a felekre bízni, hogy ezen általános keretek között maguk határozzák meg az általuk létrehozandó társaság alapvető struktúráját. Jogszabálynak kell kimondania azt, hogy milyen típusú szervezeteket fog jogi személyként elismerni az állam, ezért a Javaslat fenntartja a jelenleg is érvényesülő típuskényszert a gazdasági társaságok körében is. A típuskényszerből következik az, hogy a társasági formákat meghatározó definíciós szabályok nem tekinthetők eltérést engedő szabálynak. A létrehozandó gazdasági társaságokat minden esetben a törvényi definíciók alapján kell minősíteni, és ha a definíció szempontjából lényeges elem hiányzik egy adott társaságból, akkor nem lehet azt e társasági formába tartozónak tekinteni. Ha pedig egy társaság egyetlen társasági forma kritériumainak sem felel meg, akkor az állam meg fogja tagadni a nyilvántartásba vételét, és ezzel megakadályozza az ilyen társaság létrejöttét.

A Javaslat a gazdasági társaságok általános szabályai között a gazdasági társasági formákat csak felsorolja, az adott társasági forma tartalmi meghatározását pedig a különös részi szabályok tartalmazzák. A felsorolás a gazdasági társaságokat a jogalanyiség szempontjából egységesen kezeli, valamennyit jogi személynek tekinti. Eltérően tehát az eddigi és a hatályos magyar szabályozástól a közkereseti társaság és a betéti társaság is jogi személynek minősül. Tartalmilag e társaságok eddig is megfeleltek a jogi személyekkel szemben támasztott követelményeknek: saját nevük alatt szerezhetnek jogokat és kötelezettségeket, kötelezettségeikért saját vagyonukkal állnak helyt – még ha a tagok vagy a tagok némelyike mögöttes felelősséggel tartozik is; és bár tagjaik személyének a gazdasági társaságok közül itt volt a legnagyobb jelentősége, a társaság szervezete mégsem kötődött a tagok személyéhez: a tagok változása esetén is megőrizte a társaság saját elkülönült jogalanyiségét. E jellemzők mellett a jogi személyiség megtagadása e társaságoktól legfeljebb a társaság személyegyesítő jellegét hangsúlyozó gesztus lehetett – valódi tartalom nélkül.

Azt, hogy a formakényszerből eredően minden gazdasági társaságnak egyértelműen besorolhatónak kell lennie valamelyik társasági formába, jelzi az a szabály is, amelyik szerint a társasági formának a cégnévben is meg kell jelennie, már a társaság elnevezésével is tájékoztatva a társasággal kapcsolatba kerülő személyeket arról, hogy milyen típusú társasággal van dolguk.

A társaság tagjaira vonatkozó szabályozás abból, a jogi személyek általános szabályi között elhelyezett rendelkezésből indul ki, amely szerint jogi személyeket a polgári jog alanyai, vagyis a polgári jog számára személynek minősülő jogalanyok hozhatnak létre. Ehhez képest csak olyan esetekről kell a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok között szólni, amelyek eltérést jelentenek az általánosan megengedő szabályhoz képest. Ezek a korlátozó szabályok lényegében megegyeznek a jelenlegi társasági jogi szabályozásban megtalálható korlátozásokkal, és céljuk alapvetően a társasági tartozásokért fennálló korlátlan tagi helytállási kötelezettségek halmozódásának elkerülése, illetve a kiskorú személyek vagyónának megóvása a korlátlan helytállási kötelezettségtől.

Speciális szabályozást igényel a részvénytársaságban fennálló tagság. A Javaslat a korábbi szabályozáshoz hasonlóan csak ennél a társaságnál építi ki azokat a garanciákat, amelyek a társasági tagsági viszony értékpapírba foglalásából eredő konfliktusok kezeléséhez szükségesek. Ezért a többi társasági fajtánál nem engedi meg a tagsági jogokról értékpapír kibocsátását. Ennek a tilalomnak az új értékpapírjogi szabályozásra figyelemmel nagyobb jelentősége van, hiszen a Javaslat szerint egy értékpapír tartalmát nem feltétlenül jogszabály határozza meg, hanem a kibocsátó viszonylagos szabadsággal dönthetné el, hogy milyen jogosultságot kíván értékpapírba foglalni. Társasági tagsági jogok esetén azonban ez a szabadság korlátozás alá esik: közkereseti és betéti társaságban, valamint korlátolt felelősségű társaságban fennálló tagsági jogról nem lehet értékpapírt kiállítani.

A gazdasági társaságok életében különös jelentősége van annak, hogy a jognyilatkozatok – ideértve a társaság által hozott határozatokat is – rögzített, utólag is ellenőrizhető formában jöjjenek létre. Ennek módjaként a Javaslat – minden olyan esetre, amelyre vonatkozóan speciális szabályozás mást nem ír elő – az írásbeliséget határozza meg. Az írásbeliség természetesen az elektronikus úton létrejövő okiratokat is jelenti, azzal a korlátozással, hogy a mai viszonyok között még nem várható el minden társaságtól, illetve társasági tagtól az okiratok elektronikus úton való kezelése. Ezért a társasági viszonyokban az ilyen írásbeliség igénybevételének előfeltétele az, hogy erről a tagok a létesítő okiratban megállapodjanak, és meghatározzák az elektronikus hírközlő eszközök igénybevételének feltételeit is.

A társasági jogi szabályozás sok jognyilatkozat megtételére vagy cselekmény elvégzésére határidőt szab. Olyan esetekben, amikor a jogszabály hallgat a határidőről, ugyanakkor valaminek a megtételét kötelezően előírja, a cselekményt, illetve jognyilatkozatot késedelem nélkül, vagyis az adott helyzetben általában elvárható módon eljárva, a lehető leghamarabb kell elvégezni, illetve megtenni.

A Javaslat a társaságok működésének hatékonyságát szeretné szolgálni a postai küldeményekre vonatkozó kézbesítési vélelemmel, amely biztosítja, hogy a kézbesítés bizonytalanságainak kockázatát ne a társaságnak kelljen viselnie, és így a kézbesítés során felmerülő esetleges problémák ne akadályozzák a társaság működését.

A Javaslat a gazdasági társaságok viszonyait az érintett felek magánautonómiájának világába tartozó viszonyoknak tekinti, és ennek a megközelítésnek megfelelően széles körben kívánja lehetővé tenni a társasági jogviszonyokból eredő jogviták választottbíróóság elé utalását. A speciális szabályozást az teszi szükségessé, hogy a Javaslat a választottbíráskodásról szóló törvényben meghatározott kereteken túl is el kívánja ismerni a választottbíróági út igénybevételének lehetőségét. A választottbíróóság kikötését egyaránt elfogadhatónak tartja a társaság létesítő okiratában és a jogvitában érintett felek megállapodásában.

XVI. Fejezet

A gazdasági társaság alapítása

1. A gazdasági társaságok – a jogi személyekre vonatkozó általános szabályoknak megfelelően – a létesítő okiratuk alapján történő nyilvántartásba vétellel jönnek létre. A létesítő okirat általában társasági szerződés, azaz a tagoknak a társaság alapítására irányuló egyező akaratát kifejező többoldalú ügylet. Egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság esetén az alapító ügylet nem többoldalú, vagyis nem felel meg a szerződés kritériumainak, ezért azt alapító okiratnak nevezzük. Bár a részvénytársaságok létesítő okirata – az egyszemélyes részvénytársaság kivételével – az alapítók konszenzusát fejezi ki, a Javaslat megtartja a jelenleg is használt terminológiát, amely szerint a részvénytársaságok alapszabály elfogadásával alapíthatóak. Mivel az alapszabály kifejezés nem utal feltétlenül több személy nyilatkozatára, a Javaslat egyszemélyes részvénytársaság esetén is alapszabálynak nevezi a létesítő okiratot.

A létesítő okirat az alapítók írásbeli nyilatkozata, amelyet az alapítóknak vagy képviselőjüknek alá kell írniuk, és amelyet részben a jogszerűség biztosítása, részben a hosszú távra létrejövő társasági viszonyok szakszerű szabályozása érdekében jogászi közreműködéssel kell elkészíteni, aminek formai megjelenéseként a létesítő okiratot – az eddigi szabályoknak megfelelően – közokiratba vagy ügyvéd, esetleg valamelyik alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni.

A létesítő okirat tartalmára vonatkozóan a jogi személyek általános szabályait a jogi személy tevékenységének helyével kapcsolatban egészíti ki a Javaslat, a hatályos szabályozással egyezően akként rendelkezve, hogy ha a központi ügyintézés helye eltér a székhelytől, akkor a központi ügyintézés helyét is fel kell tüntetni a létesítő okiratban, illetve rögzíteni kell azoknak a telephelyeknek, fióktelepeknek a helyét is, amelyeknek a nyilvántartásba való bejegyzését kéri.

A Javaslat a társaság által végzendő, hatósági engedélyhez, illetve képesítési követelmények teljesítéséhez kötött tevékenységeiről a hatályos szabályokkal egyezően rendelkezik.

2. Alapvetően fenntartja a vagyoni hozzájárulások teljesítésének elmulasztásával kapcsolatos szabályozást is, amelynek lényege, hogy e mulasztás a tagsági viszony törvény erejénél fogva történő megszűnéséhez vezet. Két új rendelkezés azonban ebben a körben is megjelenik. Egyrészt a késedelmes teljesítés miatti kártérítési felelősségről a Javaslat kimondja, hogy az a szerződésszegésért való felelősség szabályai szerinti felelősséget jelent, amire a szerződésen kívüli és a szerződésszegésért való felelősség szabályainak a jelenleginél határozottabb elkülönítése miatt volt szükség. A besorolást egyértelművé teszi, hogy a tag az általa tudatosan, a társasági szerződésben vállalt kötelezettségét megszegve okoz kárt a társaságnak. A másik új rendelkezés, amely a vagyoni hozzájárulás nemteljesítésének a tagra nézve kedvezőbb szabályozását a társasági szerződésben semmisnek mondja ki. Mivel a vagyoni hozzájárulási kötelezettség, a társaság megfelelő induló vagyonnal való ellátása alapvetően a társasági hitelezők érdekeit szolgáló elvárás, ezért a diszpozitivitást általánosan korlátozó szabályból is levezethető lenne ez a következtetés, a Javaslat azonban szükségesnek látta ezt kifejezett rendelkezéssel is egyértelművé tenni.

A gazdasági társaságok általános szabályai kiegészítik a jogi személyekre vonatkozó általános rendelkezéseket a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulások vonatkozásában. Gazdasági társaságok esetében ugyanis – az Európai Unió tőkevédelmi társasági jogi

irányelvével is összhangban – az adós által elismert vagy jogerős bírósági ítélettel megállapított követelést is apportálhatónak mondanak ki, ugyanakkor tiltják azt, hogy személyes közreműködést számoljanak el nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként. Ez a rendelkezés a gazdasági társaságok rugalmas tőkeegyesítő funkciójának megvalósítását szolgálja úgy, hogy a tőke ne váljon fikatív, a társasági hitelezők által ténylegesen igénybe nem vehető vagyonná.

Az apport értékelésével összefüggő kiegészítés az, amely nemcsak a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást szolgáltató tag helytállási kötelezettségén túl azoknak a tagoknak a felelősségét is előírja, akik annak ellenére, hogy tudomásuk volt a valós értékről, közreműködtek az apport túlértékelésében. Ez a felelősség a közreműködő tagokat a társasággal szemben terheli, de ezen keresztül a hitelezői érdekeket is szolgálja, hiszen a társaságot ért kár megtérítésével gyarapszik a társaság vagyona, amellyel helytállni tartozik hitelezőivel szemben. A felelősségi szabályok differenciálódása miatt szükséges annak kimondása, hogy a szóban forgó felelősség a szerződésszegésért való felelősség szabályai szerinti felelősséget jelent, hiszen itt is a tag megfontolt, tudatos magatartásáról van szó.

Az apport mibenlétével, illetve az értékért való felelősséggel kapcsolatos szabályok alapvetően a hitelezői érdekek védelmét szolgálják, ezért a Javaslat nem kívánja megengedni, hogy ezektől a tagok egymás közötti megállapodásukkal eltérhessenek.

A Javaslat a gazdasági társaság alapításának bejelentésére és a nyilvántartásba vételi kérelemről történő döntéshozatalig terjedő működésre vonatkozóan a hatályos szabályozással lényegében megegyező szabályokat tartalmaz. Bár a bejegyzési eljárás időtartamának csökkenésével az előtársaságként való működés létjogosultsága és jelentősége is csökken, teljes egészében még nem vált mellőzhetővé, hiszen továbbra is lehet olyan időbeli különbség a társaság létesítésének elhatározása és nyilvántartásba vétele között, amely igényli ennek a szakasznak a jogi rendezését. Ugyanakkor a Javaslat a korábbi jogértelmezési vitákra reflektálva egyértelművé kívánja tenni, hogy az előtársaság nem egy önálló jogi személy típus, hanem a létesítendő társaság nyilvántartásba való bejegyzésről való döntést megelőző létszakasza, amely bejegyzés esetén a létrejött társaságban, azzal egységet alkotva folytatódik.

XVII. Fejezet

A létesítő okirat módosítása

A létesítő okirat módosítására vonatkozó szabályozás alapvető dilemmája, hogy bár a társaság létesítéséhez az alapítók akarategységére, konszenzusára van szükség, a társaságnak a megváltozott körülményekhez való igazodása esetenként a létesítő okirat módosítását is szükségessé teheti, és ha ezt az okirat megalkotásához hasonlóan minden esetben konszenzushoz kötnénk, akkor adott esetben lehetetlenné tennénk a társaság hatékony alkalmazkodását.

Ezt a konfliktust a szabályozás úgy kívánja feloldani, hogy – új elemként, a bírósági gyakorlattal egyezően – megengedi, hogy a létesítő okirat a tagok megállapodásával, akarategységével, tehát módosító szerződéssel a társasági döntéshozatal rendszerén kívül is módosítható legyen. Ha azonban szerződésmódosító megállapodás nem jön létre, akkor a társasági döntéshozatali rendben a legfőbb szerv határozatával lehet a létesítő okiratot módosítani. Ez a legfőbb szervi határozat általában nem igényel egyhangú szavazást, a kérdés kiemelt jelentőségére tekintettel azonban minősített

többséget ír elő a Javaslat. A minősített többségtől lefelé és fölfelé is van eltérés. Egyhangú döntésre van szükség akkor, ha a tagokat megillető jogok megvonását vagy újabb kötelezettség előírását, meglévő kötelezettség terhesebbé válását eredményezné a módosítás. Ráadásul ilyenkor a szavazati joggal nem rendelkező tagok is szavazhatnak, ellenkező esetben rájuk nézve hátrányos döntést lehetne meghozni a részvételük nélkül. A létesítő okirat egyszerű többséggel való módosítása akkor lehetséges, ha a módosítás csak technikai jellegű elemeket érint.

XVIII. Fejezet

Kisebbségvédelem

A Javaslat a hatályos szabályozással lényegében azonos körben biztosítja a gazdasági társaságok általános szabályai között a kisebbséget megillető jogokat. A legfőbb szervi ülés összehívásának kezdeményezésére irányuló jogot ugyanakkor kibővíti az ülés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezésének lehetőségével, hiszen a kisebbség érdeksérelmét azt jelentheti, ha nem születik döntés a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésben. Az ülés tartása nélküli döntéshozatal széles körben való elismerése mellett azonban nem feltétlenül indokolt, hogy a kisebbség csak ülés tartását kérhesse, és a társaság kénytelen legyen legfőbb szervi ülést összehívni olyankor is, amikor egyébként a kisebbség érdekét szolgáló döntés ülés tartása nélkül is meghozható.

Az egyedi könyvvizsgálat kérésére irányuló kisebbségi jogot a Javaslat korlátozza azzal a rendelkezéssel, amely szerint a nyilvántartó bíróság megtagadhatja az ilyen vizsgálat elrendelését akkor, ha a kisebbség az ezzel kapcsolatos kérelme joggal való visszaélést jelentene. Ha a kisebbség kérelmének nyilvánvaló alaptalansága csak később, esetleg éppen a vizsgálat eredményeként derül ki, akkor a költségeknek a kisebbségre való áthárításával lehet ehhez következményt fűzni.

A társaságot megillető felelősségi alapú igények érvényesítésével kapcsolatos kisebbségi joggal összefüggésben a Javaslat egyértelművé kívánja tenni azt, hogy a kisebbség az igényt nem a saját javára, de még csak nem is a saját nevében érvényesítheti, hanem a kisebbség az igény érvényesítése során a társaság képviselőjeként, tehát a társaság nevében, a társaság javára, a társaság érdekében jár el.

A kisebbségvédelmi szabályoktól való eltérés nem abszolút tilalmazott, hanem csak az olyan eltérés nem megengedett, amely a kisebbség jogait csorbítaná, érvényesülésüket a törvényben meghatározott feltételeknél szigorúbb feltételekhez kötné. A kisebbség javát szolgáló eltérés, például az, ha a létesítő okiratban a kisebbségi jogokat már a szavazati jogok öt százalékánál kisebb mértékű kisebbségnek is biztosítják, megengedett.

XIX. Fejezet

A tag kizárása

1. A Javaslat a gazdasági társaság tagjának kizárásáról lényegében a hatályos szabályozás fenntartásával rendelkezik. A kizárást továbbra is a társaság által indított kereset alapján, bírósági (választottbírósági) határozattal történik akkor, ha a tagnak a társaságban maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. A kizárási okra vonatkozó szabály értelmezése továbbra is a bíróságok feladata, és mivel a szabály ebben a vonatkozásban változatlan, az eddig kialakult bírósági gyakorlat követhető marad.

Változtat a Javaslat a társaságból kizárható tagok körét illetően, amikor nem általában a részvényes kizárását tiltja, hanem csak a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényesére vonatkozóan fogalmaz meg tilalmat. A zártkörűen működő részvénytársaságban még sok esetben érvényesülnek olyan személyegyesítő jegyek, amelyek indokolhatják azt, hogy a társaság számára veszélyt jelentő részvényest ki lehessen zárni a társaságból. A Javaslat – a hatályos szabályozástól eltérően – a kizárással kapcsolatos eljárásra vonatkozó, kifejezetten eljárásjogi tartalmú rendelkezéseket mellőzte azzal, hogy a szükséges speciális eljárási rendelkezések az eljárásjogi jogszabályokban kell megjeleníteniük.

2. A kizárás lebonyolításához kapcsolódó anyagi jogi szabályok keretében a Javaslat speciális döntéshozatali eljárást ír elő, figyelemmel a kizárás jelentős jogkorlátozó hatására. Ehhez tehát nem elegendő a legfőbb szerv határozatképes legfőbb szervi ülésén leadható szavazatok minősített többsége, hanem az összes szavazathoz képest kell meglennie a háromnegyedes többségnek. Az összes szavazatszámnál természetesen a kizárandó tag szavazatát nem kell figyelembe venni, hiszen ő a szavazásban nem vehet részt.

A kialakult bírósági gyakorlatot követő új jogszabályi rendelkezés egyértelművé teszi, hogy a kizárás kezdeményezéséről szóló társasági határozatban meg kell határozni a kizárás okát is. Ez a rendelkezés akkor nyeri el értelmét, ha az eljárási szabályok a kizárási perre vonatkozóan tiltják azt, hogy a felperes társaság a per során a határozatában és a kereseti kérelmében egyezően megjelölt kizárási okról más okra térjen át.

A Javaslat rendelkezik arról, hogy a kizárási per megindítása önmagában nem érinti a kizárandó tag tagsági jogait, azonban e jogok gyakorlása a bíróság határozatával felfüggeszhető. Többlet az eddigi szabályozáshoz képest, hogy a norma utal arra, hogy a bíróságnak milyen szempontokat kell figyelembe vennie a felfüggesztésről való döntéskor. A tagsági jogok gyakorlásának felfüggesztése csak akkor indokolt, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság érdekeinek súlyos sérelmével járna. Vita esetén tehát a társaságnak bizonyítania kell, hogy a jogszabályban meghatározott feltétel megvalósult, és a tagsági jogok további gyakorlása súlyos érdeksérelmet okoz a társaságnak.

3. Változtat a Javaslat a tagsági jogok gyakorlása felfüggesztésének a tag helytállási kötelezettségére gyakorolt hatásának szabályozásán. Kétségtelen, hogy azt a tagot, aki nem vehetett részt bizonyos döntések meghozatalában, nem indokolt felelőssé tenni e döntések következményeiért. A helytállás alóli teljes mentesítés ugyanakkor a társaság hitelezőivel szemben vezet méltánytalan eredményre, mert nekik a társaság és a tagja közötti, belső viszonyban fennálló vita következményeit kellene úgy viselniük, hogy erről a vitáról, ennek állásáról, a tagsági jogok felfüggesztéséről adott esetben tudomásuk sem lehet. Ezért helyesebb, ha a felfüggesztésnek csak a belső viszonyokban tulajdonítunk jelentőséget. Ez azt jelenti, hogy a tag – ha egyébként olyan tagsági viszonyban áll a társaságnál, amelynél fogva mögöttes helytállási kötelezettség terheli őt – köteles helytállni a hitelezőkkel szemben a tagsági jogainak felfüggesztése idején hozott döntésekből eredő tartozásokért is. Belső viszonyokban viszont mentesül, azaz nem köteles részben sem megtéríteni az egyetemleges adóstársai által a hitelezőknek kifizetett összegeket, ha pedig a hitelező tőle hajtotta be a követelését, akkor jogosult azt teljes egészében visszaigényelni azoktól a tagoktól, akik a döntéshozatalban részt vettek, és a hitelezőkkel szemben egyetemlegesen kötelesek voltak helytállni.

XX. Fejezet

A gazdasági társaság szervezete

A gazdasági társaságok szervezetére vonatkozó közös szabályozása abból indul ki, hogy a gazdasági társaságoknak szükségszerűen működtetniük kell a tagok döntéshozatalára hivatott szervet, amelyet – tekintettel arra, hogy ez hozza a társaság státuszát érintő és stratégiai kérdéseit eldöntő határozatokat – a társaság legfőbb szervének tekintünk, és emellett ugyancsak kikerülhetetlenül rendelkezniük kell az ügyvezetési feladatok ellátására hivatott szervvel, amelyik a társaság irányítását végzi. Ezekre a kötelezően megjelenő szervekre vonatkozóan az általános rendelkezések közös, minden társasági típusnál érvényesülő szabályokat fogalmazzák meg.

Helye van azonban közös szabályoknak olyan társasági szervtípusok esetén is, amelyek nem feltétlenül jelennek meg minden társasági formánál, esetleg létük pusztán a tagok akaratán múlik, azonban ha működnek ilyenek, akkor igényelnek jogi szabályozást, és van a jogi szabályozásnak olyan rétege, amely a társasági típustól függetlenül, egységesen határozható meg. Ez indokolja, hogy szerepelnek a gazdasági társaságok általános szabályai között a felügyelőbizottságra és az állandó könyvvizsgálóra vonatkozó szabályok is – annak ellenére, hogy e társasági szervek létezése nem szükségszerű minden egyes társaságnál, sőt a társaságok nagyobb része nem rendelkezik ilyen szervekkel.

Végül a szervezetre vonatkozó általános szabályok lehetővé teszik azt is, hogy a társaság a jogszabályokban nem nevesített társasági szervet is létrehozzon, és ezzel a társaság szervezetét egyedi igényeihez igazítsa.

1. A gazdasági társaság legfőbb szerve

1. A gazdasági társaságok tagsággal rendelkező jogi személyek, ezért a jogi személyek általános rendelkezései között a tagok vagy alapítók döntéshozatalára hivatott szervként említett szerv a gazdasági társaságok esetében a tagokból álló legfőbb szerv.

A tagságra bízott döntések meghozatala az egyszemélyes társaságoknál nem igényli speciális szerv működtetését, ezért itt a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az egyedüli tag jogosult dönteni a legfőbb szerv működésére vonatkozó szabályok betartása nélkül. Döntése azonban csak akkor válik hatályossá, ha az a döntés betartására és végrehajtására hivatott ügyvezetés számára írásbeli közlés formájában megismerhetővé válik.

A legfőbb szerv működésével kapcsolatos egyik legfontosabb kérdés e társasági szerv hatásköre. A szabályozás úgy épül föl, hogy a legfőbb szerv hatáskörét határozza meg, és minden más döntést, ami a társaság irányításának körébe tartozik, az ügyvezetés hozhat meg, míg az irányítás körén kívül eső és a legfőbb szerv hatáskörébe sem tartozó döntések a társaság munkaszervezetére telepíthetőek. Ez a szabályozási módszer azonban nem jelenti azt, hogy a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdéseket akár az általános szabályok között, akár az egyes társasági típusok vonatkozásában katalógus-szerűen fel lehetne vagy fel kellene sorolni. Egyes társasági döntésekről rendelkezve a törvény meghatározhatja, hogy az a döntés a legfőbb szerv hatáskörébe tartozik. Ilyen rendelkezések mellett felesleges a jogszabályban egy olyan felsorolás, amely ezeket a döntési hatásköröket gyűjti össze. A legfőbb szerv vonatkozásában a Javaslat csak olyan döntésekről mondja ki az általános szabályok között, hogy azok a legfőbb szerv

hatáskörébe tartoznak, amely döntések más összefüggésben nem válnak szabályozás tárgyává, és ezért máshol a hatásköri kérdés nem rendezett.

2. A Javaslat szabályozza azt, hogy ki jogosult részt venni a legfőbb szerv ülésén szavazati, illetve tanácskozási joggal. A tagok szavazati jogának mértékét minden társaság esetén egységesen a vagyoni hozzájárulások arányához köti, azonban az eltérést engedő szabályozási módszer miatt a létesítő okirat másképp is rendelkezhet. Elismeri a Javaslat annak lehetőségét, hogy a tag vagy képviselője nem személyes megjelenéssel vegyen részt a legfőbb szerv ülésén, hanem elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével kapcsolódjon be a legfőbb szerv munkájába. Ennek azonban előfeltétele, hogy erről a létesítő okirat rendelkezzen, és az igénybe vett elektronikus hírközlő eszköz a személyes részvétellel azonos értékű kommunikációt tegyen lehetővé.

A Javaslat fenntartja annak lehetőségét, hogy a gazdasági társaság legfőbb szerve a hatáskörébe tartozó kérdésben ülés tartása nélkül döntsön, amennyiben ezt a létesítő okirat megengedi. A szabályozás új elemeként meghatározza a döntéshozatalban részt vevő tagoknak azt az arányát, amely az ilyen eljárás eredményességéhez szükséges. Ezzel az ülés tartása nélküli döntéshozatalt közelíti az ülésen történő döntéshozatalhoz, mert ha az ülés határozatképességéhez szükséges mennyiségű szavazatot leadtak, akkor az ülés tartása nélküli határozathozatal eredményes volt, és a szavazás eredményét az ülésen történt szavazásnak megfelelően lehet megállapítani. Ha tehát a döntéshozatali szabályok szerint a határozatképes legfőbb szervi ülésen leadott szavazatok többségére van szükség egy döntéshez, akkor az ülés tartása nélküli döntéshozatalban is elegendő a leadott szavazatok többsége, feltéve, hogy leadtak annyi szavazatot, amennyi a határozatképesség megállapításához szükséges lett volna ülés tartása esetén.

A Javaslat az ülés tartása nélküli döntéshozatalt olyan kivételes eljárásként kezeli, amelyben bármelyik tag igényelheti az általános rend szerinti határozathozatalt, és e célból a legfőbb szerv ülésének összehívását. Az ülés tartása nélküli döntéshozatal eredményének megállapítására vonatkozó szabályok figyelembe veszik azt a lehetőséget, hogy a szavazatok leadására megszabott határidő alatt beérkezhet minden leadható szavazat, és ilyenkor nem szükséges a határidő kivárása, az eredmény már korábban is megállapítható és közölhető.

A Javaslat a hatályos szabályozást fenntartva rendelkezik a nem szabályosan meghozott legfőbb szervi határozat hibájának orvoslásáról, egyértelművé téve, hogy ilyen esetben a határozatot meghozatalának időpontjától kezdve érvényesnek lehet tekinteni.

A Javaslat a hatályos szabályozást fenntartva rendelkezik a nem szabályosan meghozott legfőbb szervi határozat hibájának orvoslásáról, egyértelművé téve, hogy ilyen esetben a határozatot meghozatalának időpontjától kezdve érvényesnek lehet tekinteni.

2. Ügyvezetés és képviselet

1. A Javaslat a gazdasági társaságok ügyvezetését a vezető tisztségviselők önálló tevékenységeként írja le, amely tevékenységért a vezető tisztségviselő a társasággal szemben felelősséggel tartozik. A vezető tisztségviselő önállóságát nem befolyásolja az, hogy megbízási vagy munkajogviszonyban látja el feladatát. Kétségtelen, hogy a munkajogviszony általában a munkáltató és a munkavállaló közötti alá-, fölérendeltségi viszont feltételez, azonban a munkajogi szabályok alkalmazása se zárja ki azt, hogy egy vezető nagy önállósággal és teljes felelősséggel lássa el a munkakörébe tartozó feladatokat.

Természetesen a vezető tisztségviselő önállósága nem jelenti azt, hogy teljes mértékben függetleníthetné magát a társaság tagjai által kifejezésre juttatott társasági akarattól: a vezető tisztségviselő alá van rendelve nemcsak a jogszabályoknak, hanem a társaság létesítő okiratában és legfőbb szervi határozataiban foglaltaknak. A legfőbb szerv azonban csak a hatáskörébe tartozó kérdések eldöntésével befolyásolhatja az ügyvezetést; az ügyvezetés hatáskörébe tartozó ügyeket ad hoc módon nem vonhat el az ügyvezetés hatásköréből. A tagok azonban nincsenek elzárva attól, hogy a legfőbb szerv hatáskörét a létesítő okiratban bővítsék, és ezzel korlátozzák az ügyvezetés mozgásterét. Mindezekon túl a Javaslat egyértelművé teszi, hogy a tagok legfeljebb társasági akarattá transzformált együttes döntésükkel határozhatják meg az ügyvezetés tevékenységét, a tagok egyenként nem jogosultak a vezető tisztségviselőknél utasítást adni. Ez alól a szabály aló az egyszemélyes társaság tagja kivétel, hiszen ott a tag akarata és a társasági akarat közötti határvonal sokkal kevésbé éles.

A Javaslat a jogi személyek általános szabályait kiegészíti a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott követelményeket illetően, és e körben kizáró és összeférhetlenségi okokat határoz meg, amelyek indoka abban áll, hogy a gazdasági társaság a tagjai javára, a tagjai érdekében végez gazdálkodó tevékenységet, ugyanakkor a társaság a gazdasági életben való részvételével a közérdeket is érintő tevékenységet végez. A közérdek védelme indokolja, hogy olyan személyek, akik egy gazdálkodó szervezet irányítására alkalmatlannak bizonyultak, meghatározott ideig ne láthassanak el vezető tisztségviselői megbízatást.

A Javaslat megtartja a vezető tisztségviselők részére adható felmentvény intézményét, és azt a legfőbb szerv által az éves beszámoló elfogadásakor hozott, a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységének megfelelőségét megállapító határozatként definiálja, amelynek az a jogkövetkezménye, hogy a vezető tisztségviselővel szemben a társaság csak akkor érvényesíthet felelősségi alapon igényt, ha azt tudja bizonyítani, hogy a felmentvény alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak. A gyakorlati igényekhez igazodva a Javaslat lehetővé teszi felmentvény megadását két beszámoló közötti időben is akkor, ha a vezető tisztségviselő megbízatása megszűnik. Ilyen esetben azért lehet szükség felmentvényre, hogy a társaság és a tőle megváló vezető tisztségviselő a közöttük fennálló viszonyt a véglegesség igényével le tudja zárni.

A Javaslat a jogalkalmazásban felmerülő problémák egyértelmű megoldása érdekében némileg módosított formában szabályozza a vezető tisztségviselőket a társaság hitelezőivel szemben terhelő felelősségét. Világossá teszi, hogy a vezető tisztségviselőkkel szemben a hitelezők csak akkor léphetnek fel, ha a nemcsak a társaság vagyonából, hanem a mögöttes helytállásra köteles tagokkal szemben is megkísérelték követeléseik behajtását, és ennek ellenére maradtak a társaságnak ki nem elégített tartozásai. A vezető tisztségviselő a hitelezőkkel nem áll szerződéses kapcsolatban, ezért felelősségére a szerződésen kívüli károkozás szabályait kell alkalmazni. A felelősség alapja az, hogy a társaság fizetésképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a vezető tisztségviselő a hitelezői érdekeket felróható módon figyelmen kívül hagyta. A Javaslat tehát nem kíván prioritásokat megfogalmazni, és nem rendelkezik arról, hogy ilyen helyzetben az ügyvezetési tevékenységet a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján kellene ellátni, viszont azt elvárja, hogy a vezető tisztségviselők ezeket az érdekeket kellő súllyal vegyék figyelembe tevékenységük során.

2. A gazdasági társaságok képviselével kapcsolatban a Javaslat a jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseket kiegészítő szabályokat tartalmaz a cégjegyzés fogalmáról, illetve a cégvezető képviseleti jogáról. A cégvezetőre vonatkozó szabályozás lényegében megegyezik a hatályos rendelkezésekkel.

3. Felügyelőbizottság

Gazdasági társaságok esetében felügyelőbizottság létesítése csak akkor kötelező, ha ezt jogszabály előírja. A gazdasági társaságokra vonatkozó általános szabályok egy ilyen esetkört ismernek, nevezetesen azt, ha a munkavállalóknak az ellenőrzési tevékenységben való részvétele valósul meg a felügyelőbizottságon keresztül. Ennek az a feltétele, hogy a dolgozói létszám éves átlagban meghaladja a kétszáz főt. Ilyen esetben is az üzemi tanács lemondhat a részvétel jogáról, és ez esetben a dolgozói részvétel megvalósítása érdekében nem kötelező a felügyelőbizottság létesítése. A Javaslat a dolgozói részvételre való jogosultságról történő lemondást csak meghatározott időre – legfeljebb öt évre – teszi lehetővé, de a lemondás feltételeit nem határozza meg, azt a lemondásról döntő üzemi tanácsra bízva, amely ilyen módon megfelelően tudja a dolgozók érdekeit védeni. Abban az esetben, ha nem történik kifejezett lemondás a munkavállalók nevében a részvételről, de az üzemi tanács nem jelöl dolgozókat, ez nem akadályozza a felügyelőbizottság szabályszerű megalakítását. Egyébként a dolgozóknak a felügyelőbizottságban való részvételét a hatályos szabályozáshoz hasonlóan rendezi a Javaslat azzal, hogy a kellően rugalmas szabályozás érdekében csak a normáktól való olyan eltérést tiltja, amely a dolgozói részvétel szabályait a munkavállalókra nézve a törvényben előírtnál hátrányosabban állapítja meg.

A felügyelőbizottság létrehozatalának vannak a dolgozói részvételen kívül más kötelező esetei is. Ezek azonban vagy más jogszabályokban szereplő előírásokon nyugszanak, vagy egyes társasági típusokhoz kapcsolódnak, ezért az általános részben nem szükséges a szabályozásuk.

A felügyelőbizottság összetételét illetően a szabályozás eltérést engedő szabállyal állapítja meg a felügyelőbizottság létszámát, amiből az következik, hogy ténylegesen a létszám háromnál kevesebb és több is lehet. A Javaslat nem tartja szükségesnek maximális létszám meghatározását, hiszen a társaság mérete, tevékenysége, a tagoknak a felügyelőbizottsággal kapcsolatos elvárásai mindenképpen meghatározzák azt az optimumot, amelynek az átlépése már a társaság tagságának érdekeivel ellentétes. Mivel pedig a felügyelőbizottsági tagok számáról a tagok döntenek, a saját érdekeik figyelembe vétele és érvényesítése a tagokra bízható.

Bár a felügyelőbizottság esetén az is a társasági tagok jól felfogott érdeke, hogy annak tagjaivá megfelelő szakértelemmel rendelkező személyeket válasszanak, mégsem elvárható, hogy a felügyelőbizottság a társaságot érintő minden kérdésben szakértő legyen, ezért indokolt lehet, hogy ellenőrzési tevékenységéhez külső szakértőt vegyen igénybe. Ezzel kapcsolatban a Javaslat kezelni kívánja azt az ellentmondást, hogy a felügyelőbizottságnak nincs joga rendelkezni a társaság anyagi eszközei fölött, így a szakértő megbízásához, és nem utolsó sorban díjának kifizetéséhez sincs megfelelő felhatalmazása. Erre tekintettel a felügyelőbizottság a szakértő kirendelését az ügyvezetésnél kezdeményezheti, és az ügyvezetés köteles a felügyelőbizottság kérésének eleget tenni.

Az ügydöntő felügyelőbizottság kapcsán a Javaslat kevesebb korlátot állít föl, mint a hatályos szabályozás. Az általános szabályok között nem határozza meg, hogy mely társasági típusoknál lehet ügydöntő jogkörrel felruházni a felügyelőbizottságot. Ugyanakkor a nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozóan a részvénytársaságokról szóló fejezet tartalmaz tiltó rendelkezést. Más társaságoknál azonban működhet ügydöntő felügyelőbizottság. Nem kívánja továbbá a Javaslat meghatározni azoknak a döntéseknek a körét sem, amelyek a felügyelőbizottságra bízhatók; erről a létesítő okiratban kell rendelkezniük a tagoknak. Ilyen körülmények között nem került nevesítésre a vezető tisztségviselők megválasztásának, visszahívásának lehetősége sem lehetséges döntési jogkörként, azonban továbbra is lehetőség lesz e döntések delegálására, hiszen a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdések is átadhatók a felügyelőbizottságnak, és ebbe a vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos döntések is beletartoznak.

4. Állandó könyvvizsgáló

A Javaslat a jogi személyek általános szabályai között az állandó könyvvizsgálóról rögzített szabályokat kiegészítve rendelkezik arról, hogy mi az állandó könyvvizsgáló feladata egy gazdasági társaságnál. A feladat meghatározása nélkülözi a könyvvizsgálói tevékenység részletes leírását, amire azért sincs szükség, mert erre speciális jogszabályok vonatkoznak. Ugyanígy elegendő annak rögzítése, hogy az állandó könyvvizsgálói feladatokat milyen személyi feltételekkel rendelkező személyek láthatják el, és a könyvvizsgálói nyilvántartásba való bejegyzés előfeltételeinek meghatározása megint csak speciális jogszabályokra tartozik.

Az viszont már a gazdasági társaságok sajátossága, hogy miként jön létre e szervezeteknél az állandó könyvvizsgáló megbízása. A probléma abból adódik, hogy a döntést a tagoknak – a létesítő okiratban, vagy később legfőbb szervi határozatban – kell meghozniuk, azonban ők nem jogosultak a könyvvizsgálóval a megbízási szerződést megkötöni, hiszen a társaság nevében nyilatkozattételre a vezető tisztségviselők jogosultak. Erre tekintettel írja elő a Javaslat, hogy az állandó könyvvizsgálóval is az ügyvezetés köti meg a szerződést, de köteles a tagok által kijelölt személlyel és a tagok által meghatározott feltételek szerint szerződni. Mivel a szerződés megkötéséhez a másik fél egyetértése is szükséges, számolni kell azzal a lehetőséggel is, hogy nem jön létre konszenzus a társaság és a könyvvizsgáló között. Ezért kellett rendelkezni arról, hogy mi történjen akkor, ha a könyvvizsgáló kijelölését vagy megválasztását követő kilencven napon belül nem jön létre megállapodás. Ha a megegyezés elmaradásának oka nem a könyvvizsgáló, hanem a társaság ügyvezetésének magatartása, akkor az ügyvezetés a szerződés elmaradásáért felelősséggel tartozik.

A könyvvizsgáló függetlenségét, hatékony működését szolgálja az az eltérést nem engedő szabály, amely a könyvvizsgáló megbízásának időtartamát úgy határozza meg, hogy abba legalább egy beszámoló vizsgálata beleessen. Az állandó könyvvizsgálónak a társaság egyéb szerveivel fennálló kapcsolatát illetően a Javaslat azt a modellt állítja föl, hogy a könyvvizsgálónak az ügyvezetéstől teljes mértékben függetlennek kell maradnia, hiszen tevékenysége alapvetően az ügyvezetés tevékenységének az ellenőrzésére irányul, a legfőbb szerv a beszámolóval kapcsolatban várhat információkat a könyvvizsgálótól, akit ezért a beszámolót tárgyaló legfőbb szervi ülésre meg is kell hívni. A legszorosabb a könyvvizsgáló kapcsolata a felügyelőbizottsággal, amelynek ülésein rendszeresen részt vehet, sőt a felügyelőbizottság köteles a könyvvizsgáló által

javasolt kérdéseket napirendjére tűzni. A felügyelőbizottsággal való szorosabb együttműködés indokát az adja, hogy mindkét szerv ellenőrzési feladatokat lát el a társaságnál, ezért tevékenységük jelentős részben átfedésben van, még ha az általuk végzett ellenőrzés célja és terjedelme el is tér.

5. Egyéb társasági szervek

A társaság szervezetének a társaság egyedi sajátosságaihoz való igazítását teszi lehetővé az, hogy a társaság a jogszabályban meghatározott szerveken kívül más társasági szerveket is létrehozhat. Annak érdekében, hogy ez ne eredményezzen hatásköri, illetve felelősségi problémákat, a Javaslathoz fenntartja a hatályos szabályozásban ismert korlátozást, miszerint az ilyen társasági szervekre nem telepíthető olyan hatáskör, amely a törvényben szabályozott szerveket illeti, és a törvényben nem nevesített szervek felállítása nem befolyásolhatja a társaság felelősségi viszonyait sem.

Ilyen feltételek között leginkább döntés-előkészítő társasági szervek létesítése jöhet szóba. Európai Unió ajánlás is szól például a lehetséges vezető tisztségviselők kiválasztását végző jelölő bizottság, vagy a vezető tisztségviselők díjazására javaslatot tevő javadalmazási bizottság felállításának lehetőségéről.

XXI. Fejezet

A gazdasági társaság átalakulása és egyesülése

A Javaslathoz a gazdasági társaságok átalakulását csak olyan irányban kívánja megengedni, hogy az átalakulással létrejövő jogi személy is elsősorban gazdasági tevékenység folytatására rendelt szervezet legyen. Gazdasági társaság tehát nem alakulhat át olyan jogi személlyé, amely elsődlegesen gazdasági tevékenységet nem végezhet; így nem alakítható át például egyesületté vagy alapítvánnyá.

A Javaslathoz előírja az átalakulás egy kötelező esetét is, amelynek célja a jegyzett tőke védelme, vagyis az, hogy egy gazdasági társaság ne működhessen tartósan az adott társasági típusra jogszabály által előírt kötelező tőkeminimumot el nem érő saját tőkével, mert a társaság vagyonának ilyen mértékű tartós csökkenése a hitelezői érdekeket veszélyezteti. A szabály ugyan a gazdasági társaságok általános rendelkezései között került elhelyezésre, mégis csak az olyan típusú társaságokat érinti, ahol van jogszabályban rögzített minimuma a jegyzett tőkének, azaz a korlátozott felelősségű társaságnál és a részvénytársaságnál.

Foglalkozik a szabályozás azoknak a tagoknak a helyzetével, akik nem kívánnak az átalakulásban részt venni, és ezért megszűnik a tagsági viszonyuk. Egyrészt rendezni kellett azt, hogy részükre mikor kell kiadni a társasággal való elszámolás eredményeként őket megillető vagyonszét, másrészt pedig azt, hogy az átalakulással megszűnt társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettségük hogyan alakul. Ez utóbbi kérdéskörben a szabályozás úgy alakul, hogy elsősorban az átalakulással létrejött jogi személynek mint jogutódnak kell helytállnia a jogelőd tartozásaiért, de a jogutód által ki nem elégített követelésekért mögöttesen a társaságtól megvált tagot is helytállási kötelezettség terheli a társaság jogutód nélküli megszűnésére vonatkozó szabályok szerint.

Az átalakulás a gazdasági társaság által elhatározott státuszváltozás, amelynek a társaság hitelezőire gyakorolt hátrányos hatását a lehető legkisebb mértékre kell

szorítani. Ezt a célt szolgálja az a rendelkezés, amely szerint olyan esetekben, amikor az átalakulás eredményeként a társaság tartozásaiért helytállásra köteles tag olyan tagsági viszonyba kerül, ahol ilyen kötelezettség a jogutódra vonatkozó szabályok szerint nem terhelné – például egy közkereseti társaság korlátolt felelősségű társasággá alakul át –, a korlátlan helytállási kötelezettség öt éves határidőig fennmarad, ekként tehát a hitelezők helyzete nem romlik ahhoz képest, amilyen helyzetet mérlegelni tudtak a hitelezés időpontjában.

XXII. Fejezet

A gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése

A gazdasági társaságok jogutód nélküli megszűnésére vonatkozóan a gazdasági társaságok általános szabályainak szintjén egyetlen kérdés vár rendezésre: a tagoknak a megszűnt társaság tartozásaiért való helytállási kötelezettsége. Ez a helytállási kötelezettség eltérő tartalommal terheli a tagokat attól függően, hogy mögöttes felelősséget vállaltak-e a társasági kötelezettségekért vagy sem. A mögöttes felelősséget a társaság jogutód nélküli megszűnése nyilván nem szünteti meg, sőt adott esetben éppen a jogutód nélküli megszűnés során bizonyosodik be, hogy a társasági vagyont nem fedezi a társaság kötelezettségeit, és ezért nyílik meg a tagok helytállási kötelezettsége. Ha a társaság fennállása alatt a tagot nem terhelte helytállási kötelezettség a társasági tartozásokért, akkor nyilván a társaság jogutód nélküli megszűnése sem keletkeztet ilyen kötelezettséget. Ha azonban a társaság megszűnését követően az ismert hitelezői igények kielégítése után fennmaradó vagyont felosztották a tagok között, akkor az utóbb felmerülő hitelezői igényekért azoknak – a társasági tartozásokért egyébként nem felelős – tagoknak is helyt kell állniuk, akik részesedtek a társasági vagyontól. Helytállási kötelezettségük a részesedésük erejéig áll fenn, vagyis lényegében a hitelezők részére azt a vagyont kell biztosítaniuk, amely társasági vagyontként is helytállt volna a hitelezői igénnyel szemben.

X. Cím

A közkereseti társaság

1. A közkereseti társaságok szabályozását érintő legszembetűnőbb változás az, hogy a Javaslat ezt a társasági formát is jogi személynek ismeri el. Ez a változás azonban nem eredményez lényegi eltérést a korábbi szabályozáshoz képest. E társasági forma megőrzi személyegyesítő jellegét, ami nemcsak a tagoknak a társasági kötelezettségekért való mögöttes helytállási kötelezettségében, hanem a társaság működési szabályaiban, a tagok döntéshozatali jogában és ügyvezetésében, továbbá a tagsági viszony megszűnésének szabályaiban is megnyilvánul.

A közkereseti társaság definíciós szabálya lényegében ugyanazokat az elemeket foglalja magában, mint a hatályos szabály, de több ponton pontosítja a szabályozást. Egyértelművé teszi például, hogy bár a társasági szerződés alanyai a társaság tagjai, az általuk vállalt vagyoni hozzájárulások jogosultja nem a többi tag, hanem a társasági szerződéssel létrehozni kívánt társaság. Ezzel áll összhangban az, hogy a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása esetén is a társaság léphet fel a taggal szemben. A Javaslat a társaság tagjainak mögöttes felelőssége helyett tudatosan a tagok mögöttes helytállási kötelezettségét említi. A tagoknak ez a kötelezettsége ugyanis nem

valamilyen hátrányos megítélés alá eső magatartásuk következménye, nem valamilyen elmarasztalható cselekményük szankciója, hanem a társaság gazdasági tevékenységéből eredő kockázatoknak a hitelezők számára kedvező elosztását célozza. A hitelező indokolt preferálást jelent ugyanis, hogy arra az esetre, ha adósa, vagyis a társaság nem tud teljesíteni, nem maga viseli a teljesítés elmaradásának kockázatát, hanem még megnyílik számára a lehetőség, hogy követelését a tagokkal szemben érvényesítse pusztán azon az alapon, hogy azok tagjai a társaságnak.

A tagok helytállási kötelezettségének szabályozása – néhány pontosítás mellett – lényegében megegyezik a tagok mögöttes felelősségére vonatkozó hatályos szabályozással. Említést érdemlő pontosítása a Javaslatnak az a rendelkezés, amely a tag és a társaság együttes perlése esetén egyértelművé teszi azt, hogy a mögöttség a taggal szemben meghozott ítélet végrehajtásának elrendelésekor nyilvánulhat meg, hiszen ennek feltétele lesz az, hogy a végrehajtás a társasággal szemben sikertelen maradjon.

2. A társaság szervezetét illetően a Javaslat fenntartja a hatályos szabályozásnak megfelelő állapotot, amely szerint a legfőbb szerv a tagok gyűlése, amelyben minden tag jogosult részt venni, de az ülés összehívásának, lebonyolításának nincsenek részletesen kidolgozott speciális szabályai, erre vonatkozóan csak a jogi személyek és a gazdasági társaságok általános szabályok érvényesülnek. A személyegyesítő jelleget hangsúlyozza az a változatlanul hagyott szabály, amely szerint a tagok gyűlése a döntéseit – a jelenlévők számától, illetve az általuk képviselt szavazatok számától függetlenül – az összes szavazatszámhoz viszonyított többséggel, meghatározott esetekben pedig ugyanígy számított egyhangúság mellett hozhatja meg. Ez a szabály felülírja a legfőbb szerv határozatképességére vonatkozó általános szabályt is, hiszen a tagok gyűlésében csak akkor van esély arra, hogy pozitív döntés szülessen egy határozati javaslatról, ha a határozathozatalban legalább annyian vesznek részt, ahányan biztosítani tudják a határozathoz szükséges szótöbbséget. Egyhangú határozat meghozatalához pedig értelemszerűen valamennyi tag részvétele szükséges, egyébként nincs esélye annak, hogy határozat szülessen.

3. A Javaslat a közkereseti társaság személyegyesítő jellegének megőrzése érdekében alapvető fontosságot tulajdonít annak, hogy az ügyvezetési tevékenységet csak tagok láthatják el. Az erre vonatkozó szabálytól való eltérést ezért nem engedi meg. Ilyen feltételek mellett az a terminológiai váltás, amely szerint a közkereseti társaságnál is ügyvezetőnek nevezzük a vezető tisztségviselőt, és üzletvezetés helyett ügyvezetésről beszélünk, csak az elnevezések egységesítését, egyszerűsítését szolgálja, de a tartalmat nem kívánja érinteni.

4. A tagsági viszony megszűnésének okai között a Javaslat egyértelművé kívánja tenni, hogy a tagsági viszony megszűnéséhez vezet az, ha a tagsági viszony fennállása alatt olyan ok áll elő, amely miatt a tag az adott pillanatban nem válhatna a társaság tagjává. Az ilyen ok utólagos beállta esetén a tagsági viszony megszűnik.

A Javaslat biztosítja a rendes felmondás jogát a határozott, illetve a határozatlan időre létrejött közkereseti társaságokban is. A két eset között mégis különbséget tesz, mert a határozatlan időre létrejött társaságok esetén a rendes felmondás jogának kizárását vagy korlátozását nem kívánja megengedni, hiszen ez lehetetlenné tenné, de legalábbis jelentősen megnehezítené a tag számára, hogy kivonja tőkét a vállalkozásból.

A tagsági viszony megszűnése után a volt taggal, illetve jogutódjával a társaság köteles elszámolni, kivéve, ha a volt tag vagyoni részesedésével más személy folytatja a tagsági viszonyt, mert a részesedés átruházására került sor, illetve az örökös vagy jogutód

belépett a társaságba. Az elszámolás a társaság vagyonának forgalmi értékéből a tagra jutó rész értékének megállapítását célozza. A vagyon ebben az esetben is az aktívumok és passzívumok összességét jelenti. Az elszámolásnál természetesen figyelembe lehet venni a számviteli nyilvántartások adatait is, amennyiben a felek egyetértenek abban, hogy azok a valós forgalmi értékeket tükrözik. A Javaslat fenntartja a tagsági viszony megszűnése esetén a volt tag vagy jogutódja által a társaság tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettségre vonatkozó szabályokat.

A társaság tagjai számának egy főre csökkenésére vonatkozó szabályozás tartalmilag nem változik, a szabályozás technikája azonban más. Ezt az esetkört ugyanis a Javaslat nem a gazdasági társaságok általános megszűnési okaként határozza meg, amely szabály alól a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság kivételt képez, hanem a közkereseti társaság speciális jogutód nélküli megszűnési okaként jelenik meg, és a szabályozás rendszere miatt a szabály alkalmazandó a betéti társaságoknál is.

A Javaslat fenntartja azt a megoldást, hogy a közkereseti és betéti társaság közötti átalakulás a társasági szerződés módosításával, az átalakulásra vonatkozó szabályok alkalmazása nélkül bonyolítható le, aminek az az oka hogy rendszerint kis méretű társaságokról van szó, tehát az átalakulás nem hordoz jelentős anyagi kockázatot, továbbá ezek a társaságok egyébként is jelentős mértékben azonos szabályok alapján működnek. Az ilyen átalakulások esetén is rendezésre szorul az, hogy ha korábban korlátlan mögöttes helytállási kötelezettséggel terhelt tag kültaggá válik, akkor hogyan alakul a társaság tartozásaiért való helytállása. Az átalakulástól számított öt évig a korábban keletkezett tartozásokért helytállási kötelezettségét fenn kell tartani, mert ez biztosítja, hogy a hitelezők helyzete nem válik rosszabbá. Ugyancsak szabályozásra szorul az ilyen átalakulások esetén is azoknak a tagoknak a helyzete, akik nem kívánnak más társasági formában részt venni. Részükre is meg kell adni annak lehetőségét, hogy megváljanak a társaságtól, és ilyen esetben velük a társaság köteles elszámolni, és kiadni nekik a rájuk eső vagyonyhányadot.

XI. Cím

A betéti társaság

1. A betéti társaság esetén is bekövetkezik az a változás, hogy a jogszabály jogi személynek ismeri el ezt a társasági formát, ez azonban a társaság fogalmát, jellegadó ismérveit és részletszabályait nem érinti. A betéti társaság továbbra is olyan személyegyesítő társasági forma, amelyben a tagoknak a társaság tartozásaiért fennálló helytállási kötelezettsége különböző: legalább egy tag, a beltág úgy köteles helytállni, mint a közkereseti társaság tagja, és legalább egy tag, a kültag nem tartozik helytállási kötelezettséggel. A betéti társaságra vonatkozó speciális szabályozás jelentős mértékben ezzel a kettősséggel összefüggő kérdéseket rendez, egyébként pedig e társaságokra is alkalmazni kell a közkereseti társaságok szabályait.

A speciális szabályok foglalkoznak azzal, hogy modellszerűen a betéti társaság ügyvezetését a beltág láthatja el, de diszpozitív szabályozásról lévén szó, a társasági szerződés ügyvezetővé jelölhet kültagokat is. Olyan kényszerhelyzetben pedig, amikor a társaságnak nem marad ügyvezetésre jogosult tagja, az ügyvezetésből egyébként kizárt kültag is elláthatja az ügyvezetői feladatokat.

Ugyancsak a kétféle tagi minőség miatt kell rendezni azt a kérdést, hogy miként kezeljük az olyan szerződésmódosítást, amelynek eredményeként korábban beltági

pozícióban lévő tagból kültag lesz, és így megszűnne a társasági tartozásokért való helytállási kötelezettsége. Ez a hitelezői érdekek védelme miatt csak úgy lehetséges, ha a változástól számított öt évig a kültaggá vált korábbi beltág még helytállni tartozik a korábban keletkezett társasági kötelezettségeikért.

Végül szabályozást igényel az a helyzet, ha a társaságnak nem maradna beltagja vagy kültagja. Mivel a kétféle tag léte a társaság nélkülözhetetlen ismérve, ezért bármelyik tagi pozíció kiüresedése – ha a helyzet hathónapos átmeneti időszak alatt nem orvosolható – a társaság jogutód nélküli megszűnéséhez vezet.

XII. Cím

A korlátolt felelősségű társaság

A Javaslat a korlátolt felelősségű társaság fogalmán nem kívánt változtatni. A hatályos szabályhoz képest mutatkozó szövegezésbeli eltérés a fogalmi és terminológiai egységet kívánja szolgálni. Azoknál a társaságoknál, amelyeknél a tag köteles helytállni a társasági tartozásokért, ez a kötelezettség nem felelősségi alapú, és ezt a jogszabály szövege is tükrözi. Amikor a helytállási kötelezettség hiánya a társaság jellemzője, ugyanígy nem lehet leszűkíteni ezt a felelősségen alapuló kötelezettségekre, hanem indokolt az általánosabb: a helytállási kötelezettség kifejezés használata. Ezért a Javaslat a korlátolt felelősségű társaság kapcsán is a tag helytállási kötelezettségének és nem felelősségének hiányáról beszél.

XXIII. Fejezet

A társaság alapítása

A társaság alapításával kapcsolatos szabályozás legfontosabb újdonsága, hogy a Javaslat ismét hárommillió forintra kívánja emelni a törzstőke minimális összegét. A törzstőke-minimum szabályozásának célja, hogy ezzel a hitelezői érdekeket védje, és visszatartsa a tagok mögöttes helytállási kötelezettségét kizáró társasági formáktól azokat a vállalkozásokat, amelyek tagjai nem képesek vagy nem hajlandóak elegendő induló tőkét biztosítani a társaság számára. A jelenlegi szabályozásban előírt ötszáz ezer forintos minimális törzstőke a kívánt hatást nem tudja biztosítani: a hitelezők számára nem jelent elegendő biztosítékot, és nem képes a nem kellően megalapozott társaságok létesítésének megakadályozására sem. Ha a vállalkozások piacra segítségének szempontját a hitelezői érdekvédelmet is megelőző feladatnak tekintené a társasági jogi szabályozás, akkor a törzstőke-minimum további leszállítása vagy éppen eltörlése lett volna a megfelelő megoldás. A mai viszonyok között azonban fontosabbnak tűnik a hitelezői érdekek reális védelmét szolgáló, a minimális törzstőkére vonatkozó szabályozással kapcsolatos elvárásoknak jobban megfelelő mérték meghatározása.

A társaságok piacra lépését segíti elő viszont az az új rendelkezés, amely lehetővé teszi a törzstőkének a társaság nyereségéből való feltöltését, vagyis azt, hogy a tagok ne saját vagyonukból, hanem a társaság egyébként felosztható nyereségéből fedezzék a törzstőke összegét. A társasági szerződésben ilyenkor is meg kell határozni a törzstőke és a törzsbetétek összegét, de azt a tagoknak nem kell befizetniük a társaság részére, hanem a társaság eredményes működése során megtermelt nyereségből lehet megteremteni a fedezetet. A társasági szerződés ilyen rendelkezése esetén a társaság megkezdheti működését úgy, hogy a törzstőkéje nincs fedezve vagyoni

hozzájárulásokkal, ami a hitelezői érdekeket jelentős mértékben veszélyezteti. Ezért a Javaslat az ilyen esetekre két garanciális szabályt állapít meg. Egyrészt a társaság mindaddig nem fizethet ki a tagjai részére osztalékot, amíg a megtermelt és a társaság számára visszatartott nyereség nem fedezi a törzstőke teljes összegét. Ez hivatott biztosítani azt, hogy a törzstőke feltöltése a lehető leghamarabb megtörténjen. Másrészt mindaddig, amíg a visszatartott nyereség nem fedezi a törzstőkét, a tagokat nem illeti meg a korlátozott tagi felelősség kedvezménye, vagyis ha ők maguk nem vállalták a vagyoni hozzájárulás teljesítését a törvény által előírt határidőben, akkor mindaddig személyesen is helyt kell állniuk a társaság tartozásaiért, ameddig a ki nem fizetett nyereség nem fedezi a törzstőke összegét. Ilyen módon a társasági hitelezők helyzete nem válik sokkal hátrányosabbá ahhoz képest, ha a tagok teljesítik vállalt kötelezettségeiket, viszont nem tartoznak helytállni a társasági tartozásokért.

A tagok törzsbetéteit meghatározó szabályozásból a Javaslat elhagyja a tízezer forinttal maradék nélküli oszthatóság követelményét, hiszen ehhez sem a hatályos szabályozás, sem pedig a Javaslat szerint nem fűződik további következmény, ugyanakkor gondokat okozhat például az üzletrészek felosztása során.

XXIV. Fejezet

Az üzletrész

1. A Javaslat újradefiniálja az üzletrész fogalmát. Kihagyja a társaság vagyonából való részesedésre utalást, hiszen a társaság a tagjaitól elkülönült jogalany, amely saját vagyonának kizárólagos jogosultja, a tagok általában a társaság megszűnésekor részesedhetnek a társaság vagyonából. Beemeli az üzletrész fogalmába a tagot terhelő kötelezettségeket is, amelyek viszonylag szűk körben, de mégis terhelhetik a tagokat, és olyan szorosan kapcsolódhatnak az üzletrészhez, hogy az üzletrész átruházásával a kötelezettség is átszállhat. Ilyen például a pótbefizetési kötelezettség, amely a társasági szerződés rendelkezése alapján az üzletrész mindenkorijogosultját terheli. Végül a Javaslat mellőzi a jogok megtestesítésére való utalást is, hiszen a korlátolt felelősségű társaságban fennálló tagsági jogokról nem lehet értékpapírt kiállítani, amelyben dologi formában megtestesülhetne a tagsági jog.

E szempontokat is figyelembe véve az üzletrész a korlátolt felelősségű társaságban a tagot megillető jogok és őt terhelő kötelezettségek együttesét jelenti. Jelentősége abban áll, hogy az üzletrészről való rendelkezéssel a benne foglalt jogok és kötelezettségek összességéről ehet rendelkezni. Az üzletrész által megteremtett egység nem bontható fel: az üzletrészbe foglalt jogok egy része a többi jogosultság vagy kötelezettség nélkül nem ruházható át, a jogosultságok nem oszthatók fel több jogosult között, legfeljebb eszmei hányadok szerint.

Ha egy üzletrésznek több tulajdonosa van is, ők egymás közötti viszonyukban hányadok szerint, nem pedig az üzletrészhez tartozó különböző jogok jogosultjaként gyakorolhatják jogaikat, a társasággal szemben viszont egy tulajdonosnak számítanak, amit a gyakorlatban úgy lehet megoldani, hogy nevükben közös képviselő jár el, a kötelezettségek teljesítéséért pedig egyetemlegesen kötelesek helytállni. A Javaslat a hatályos szabályozás pontosításával meghatározza, hogy a közös képviselő a tulajdonostársak valamelyike lehet, akit a tulajdonostársak a részesedésük arányában gyakorolt szavazati joguk alapján választanak.

2. A Javaslat az üzletrész-átruházás szabályainak lényegén nem kíván változtatni. Azokban az esetekben azonban, amelyekben több tagot egy sorban megillető elővásárlási jogról rendelkezik, kimondja, hogy ennek az elővásárlási jognak a gyakorlására a több személy arányosan jogosult. Az üzletrész-átruházás során gyakorolható elővásárlási jog célja ugyanis – a nem kívánt új tag belépésének megakadályozásán túl – éppen az, hogy a korábbi tagok megőrizhessék addigi pozícióikat, amit az elővásárlási jog arányos gyakorlása biztosíthat.

A Javaslat a hatályos szabályozás tartalmával egyezően rendelkezik az üzletrész átruházásának a társasági szerződésben történő korlátozásáról, illetve a társaság beleegyezéséhez kötéséről. A szabályozásban mutatkozó különbség az eltérést engedő szabályozási módszerből adódik, amelynek eredményeként nem szükséges felhatalmazó rendelkezéseket beiktatni a törvénybe, elegendő az eltérés korlátainak meghatározása.

A Javaslat az üzletrész-átruházás lebonyolítását a hatályos szabályozással azonos módon rendezi azzal a többlettel, hogy – a bírói gyakorlatban kidolgozott elvekhez igazodva – egyértelművé teszi az átruházás különböző viszonylatokban történő hatályosulásának időpontját.

A Javaslat az üzletrésznek a tag halála esetén történő átszállását az öröklési jogi szabályokhoz igazodva, az *ipso iure* öröklési rend elveinek és a végintézkedésekre vonatkozó szabályok betartásával kívánja szabályozni. Ebből az következik, hogy nem adja meg a jogot a tagoknak arra, hogy a társasági szerződésben kizárják az üzletrész öröklését, hanem arra ad lehetőséget, hogy a társasági szerződésben kijelöljenek olyan személyeket, akik öröklés bekövetkezte esetén – a jogszabályban meghatározott határidőn belül – az örököstől jogosultak megváltani az üzletrészt. Ugyanilyen módon kezeli a szabályozás a jogi személy tag jogutódlással való megszűnését is.

A tag jogutód nélküli megszűnéséről a Javaslat a hatályos szabálytól eltérően csak abban az esetben kíván rendelkezni, ha a volt tag megszűntetésére irányuló eljárásban vagy vagyonrendezési eljárás keretében az üzletrésznek nem lett új jogosultja. Ha tudniillik a korlátozott felelősségű társaság egy tagja felszámolás alá kerül, ez nem jelenti azt, hogy az üzletrésze uratlanná válik, hiszen a felszámoló kötelezettsége az adós vagyonának értékesítése. Ha pedig a felszámoló eladja az üzletrészt, akkor annak új jogosultja lesz, bár a korábbi tag jogutód nélkül szűnik meg. Azok az esetek, amikor az üzletrésznek van jogosultja, nem igényelnek speciális szabályozást.

Nem változtat a Javaslat az üzletrészeknek a társaság által történő megszerzésére és a saját üzletrész alapján gyakorolható jogosultságokra vonatkozó szabályozás lényegén. Az ilyen tranzakció során a hitelezők és a tagság, ezen belül is elsősorban a kisebbség érdekeit kívánja védelemben részesíteni, és biztosítani akarja, hogy a saját üzletrész megszerzése ne veszélyeztesse a társaság működőképességét. Ebben a körben fontos rendelkezés, amely csak a törzstőkére vetített 50 %-ig engedi meg a saját üzletrészek megszerzését, vagyis a társaság nem válhat saját maga többségi tulajdonosává, még akkor sem, ha egyébként a megszerzett üzletrészekkel testületi tagsági jogokat nem gyakorolhatna.

Az üzletrész bevonásával kapcsolatban a szabályozás egyértelművé teszi, hogy ez az üzletrészhez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek megszűnését jelenti, és ezért szükségszerűen a törzstőke leszállításával jár együtt.

A kizárt vagy a vagyoni hozzájárulás nemteljesítése miatt tagsági viszonyát elvesztett tag üzletrészéről a Javaslat változatlanul úgy rendelkezik, hogy az ilyen üzletrészt elsősorban értékesíteni kell. Az értékesítés módjában a tagnak kell megállapodnia a társasággal, és csak ha nem jött létre ilyen megállapodás, akkor kell a nyilvános árverés

eszközéhez nyúlni. Ez a jelenlegi szabályozáshoz képest annyi hangsúlyeltolódást jelent, hogy a Javaslat a felek megállapodását tekinti elsődlegesnek, míg a hatályos szabályozás az árverési kötelezettség alóli kivételként kezeli az érintettek eltérő megállapodását. az árverés lebonyolítására vonatkozó szabályokon a Javaslat nem változtat.

XXV. Fejezet

Mellékszolgáltatás és pótbefizetés

Az alapvetően eltérést engedő szabályozási módszer mellett a társasági szerződésben a felek akár vagyoni jellegű kötelezettségeket is megállapíthatnak a tagok számára. E kötelezettségekre a kötelezettségvállalás jellegének, tartalmának megfelelő szabályokat kell alkalmazni. Speciális társasági jogi szabályozást az az eset igényel, ha a tag kötelezettségvállalása a társaság tevékenységében való személyes közreműködésre irányul, és e kötelezettség kizárólag a társasági szerződésen alapul. Ilyenkor a személyes közreműködés díjazásáról, illetve a személyes közreműködési kötelezettség elmulasztása miatt alkalmazható társasági jogi következményekről is a társasági szerződésben kell rendelkezni, egyébként a tag díjazásra nem tarthat igényt, illetve nem lehet vele szemben jogkövetkezményt alkalmazni.

A pótbefizetésre vonatkozó szabályokat a Javaslat alapvetően a hatályos szabályozással azonosan határozza meg. A gyakorlatban felvetődött jogértelmezési kérdést old meg annak kimondásával, hogy a pótbefizetés nemcsak pénzzel, hanem a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulással szemben támasztott követelményeknek megfelelő más vagyontárggyal is teljesíthető, ennek azonban nyilvánvalóan előfeltétele, hogy a társaság és a szolgáltatásra köteles tag között konszenzus legyen ebben a kérdésben.

XXVI. Fejezet

A társaság által teljesített kifizetések

A korlátolt felelősségű társaság esetén a tagok a társasági kötelezettségeikért nem tartoznak helytállási kötelezettséggel, ezért a társaság hitelezőnek követeléseire főszabályként kizárólag a társasági vagyon nyújt fedezetet. Erre tekintettel a társasági jogi szabályozásnak korlátoznia kell azt, hogy a társasági vagyon milyen módon csökkenthető a tagok javára történő kifizetésekkel. A korlátozás lényege – a hatályos szabályozással azonos módon – az, hogy a tagoknak – a tőkekivonási célú törzstőkeleszállítás esetét kivéve – csak az aktuális évi vagy a tartalékolt nyereség terhére teljesíthető kifizetés, de ebből is csak akkor, ha a társaság saját tőkéje eléri a törzstőkét, és ez az egyensúly a kifizetés eredményeként sem bomlana meg, illetve, ha a kifizetés nem veszélyezteti a társaság fizetőképességét. Bármelyik feltétel hiánya esetén a társaság nem fizethet a tagjának sem társasági sem más jogviszony alapján, illetve a feltételek hiányában teljesített kifizetést a tag köteles a társaságnak visszafizetni.

Az osztalék és osztalékelőleg fizetését a Javaslat a hatályos szabályozáshoz hasonló módon szabályozza, de az osztalékelőleg kifizetésének nem teszi feltételévé azt, hogy a tagok vállalják az osztalékelőleg visszafizetését arra az esetre, ha a társaság nem fizethetne osztalékot, hanem ezt a kötelezettséget maga a törvény mondja ki, és ezzel a garanciális elemek fenntartása mellett egyszerűsíti a kifizetésről szóló döntéshozatalt. Mivel a kifizetésre vonatkozó szabályozás alapvetően hitelezővédelmi célú, és ilyen

értelmű garanciális elemeket tartalmaz, a szabályoktól való eltérés nem elfogadható, azt a Javaslat kifejezetten tiltja.

XXVII. fejezet

A társaság szervezete

1. A korlátolt felelősségű társaságnál szükségszerűen működik a taggyűlés mint a társaság legfőbb szerve, és az ügyvezetés ellátására egy vagy több ügyvezetőt kell kijelölni a társasági szerződésben vagy megválasztani a taggyűlésen. A többi társasági szerv létrehozatala nem kötelező, illetve csak a törvényben előírt esetekben kell a létesítésükről gondoskodni.

A legfőbb szerv hatásköréről a Javaslat nem kíván egy összefoglalt listát adni. A hatáskörre vonatkozó szabályozás csak azokat a kérdéseket emeli ki, amelyekről más összefüggésben nem mondja ki a törvény, hogy az a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik.

A taggyűlés összehívásának kötelező eseteit a Javaslat a hatályos szabályozással azonosan határozza meg, azonban figyelembe veszi azt a lehetőséget is, hogy a társaság által meghozandó döntések nemcsak a taggyűlés ülésén fogadhatók el, hanem lehetséges ezekről a kérdésekről ülés tartása nélkül is döntést hozni. Az ügyvezetés tehát az okok beállta esetén eldöntheti, hogy összehívja-e a taggyűlést vagy a tagok ülés tartása nélküli döntéshozatalát kezdeményezi. A lényeg, hogy olyan helyzetet kell teremteni, amelyben a tagok meghozhatják a társaság vagyronvesztése miatt szükséges döntéseiket.

A taggyűlés összehívása az általános szabályok szerint történik azzal a kiegészítéssel, hogy a meghívót legkésőbb a tervezett ülés előtt tizenöt nappal el kell küldeni. Erre az időre azért van szükség, hogy a tagok a meghívóban közölt napirenden szereplő kérdések eldöntéséhez szükséges információkat beszerezhessék, feldolgozhasák, döntésüket szükség szerint előkészítsék, illetve, hogy a taggyűlésen való részvételüket megszervezzék.

A Javaslat a hatályos szabályozással egybehangzóan megadja a tagoknak a jogot arra, hogy a napirendet kiegészíthessék. Ha az ügyvezetés összehívta a taggyűlést, bármelyik tag újabb napirendi pontnak a napirendre vételét kezdeményezheti. Ha az újonnan javasolt napirendet a javaslattevő tag az elvárt részletességgel meghatározta, és legkésőbb az ülése előtt három nappal közölte a többi taggal és az ügyvezetéssel, a napirend kiegészül a javasolt kérdéssel.

A taggyűlésen lezajlott események rögzítésére a jegyzőkönyv szolgál. Ha a taggyűlésen a tagok elektronikus hírközlő eszköz igénybevitelével vesznek részt, akkor nem szükséges írásos formájú jegyzőkönyvet készíteni, ilyenkor is gondoskodni kell azonban a meghozott határozatok olyan módon való rögzítéséről, amely a határozatokat utóbb is ellenőrizhetővé teszi. A rögzítés az igénybe vett elektronikus hírközlő eszköz természetéhez igazodó technikai módszerrel történhet. Ha az elektronikus hírközlő eszköz igénybevitelével megtartott taggyűlésen hozott határozatot a nyilvántartó bírósághoz be kell nyújtani, akkor kivételesen mégis el kell készíteni a jegyzőkönyvet, és a határozatot a jegyzőkönyvben rögzített formában lehet benyújtani.

A Javaslat újra bevezetni rendeli a határozatok könyvét, ami a társaság taggyűlése által hozott határozatok nyilvántartására szolgál. A határozatok könyvét az ügyvezető vezeti,

az ő kötelezettsége, hogy a meghozott határozatokat haladéktalanul bevezesse a határozatok könyvébe.

2. Az ügyvezetést egy vagy több ügyvezető látja el. Az ügyvezetők nem feltétlenül tagjai a társaságnak, de a társasági szerződés rendelkezhet úgy, hogy a társaság mindenkori tagjai látják el az ügyvezetői feladatokat. Ez utóbbi esetben azokat a tagokat kell vezető tisztségviselőnek tekinteni, akik megfelelnek az ilyen tisztséget ellátó személyekkel szemben támasztott követelményeknek.

A Javaslat az ügyvezető feladataként nevesíti a tagjegyzék vezetésének kötelezettségét. A tagjegyzékre vonatkozó szabályozás lényegében megegyezik a hatályos szabályokkal. Ha a társaságnak több ügyvezetője van, ezek önállóan látják el az ügyvezetési feladatokat, a társasági szerződés azonban eltérhet ettől, és együttes üzletvezetési jogot köthet ki. A Javaslat bevezeti annak lehetőségét, hogy az önálló ügyvezetésre jogosult ügyvezetők egymás intézkedési ellen tiltakozást jelentsenek be. A tiltakozásról a tagok dönthetnek, és döntésük meghozataláig a tiltakozással érintett ügyvezetői intézkedés nem hajtható végre. Ilyen módon a tiltakozás intézménye megfelelő eszköz lehet az önálló ügyvezetési jogkörben eljáró ügyvezetők kezében arra, hogy a társaság egységes irányítása biztosított legyen.

XXVIII. Fejezet

A törzstőke felemelése és leszállítása

1. A Javaslat a hatályos szabályozással egybehangzóan úgy rendelkezik, hogy a törzstőkét kétféleképpen lehet felemelni: újabb vagyoni hozzájárulások befizetésével vagy a társaság törzstökén felüli vagyonának törzstökévé alakításával. Mindkét esetben a társaság legfőbb szervének háromnegyedes többséggel meghozott határozatán alapul a tőkeemelés. Az ilyen módon megvalósuló törzstőke-emelés központi problémája, hogy miként lehet a társaságban eredetileg fennálló tulajdoni arányokat, belső erőviszonyokat fenntartani. Ezt a problémát a Javaslat a jelenlegi szabályozáshoz hasonlóan a tagok részére az újabb vagyoni hozzájárulások teljesítésére adott elsőbbségi joggal oldja meg. Mivel ezt az elsőbbségi jogot a tagok törzsbetétek arányában gyakorolhatják, minden tag elérheti azt, hogy ne csökkenjen a társaságban fennálló részesedésének aránya.

A törzstőként felüli vagyon törzstökévé alakításának előfeltétele, hogy a társaságnak legyen olyan törzstökén felüli vagyona, amit törzstőke-emelésre tud fordítani. Az ilyen módon megvalósuló tőkeemelés után is elvárás, hogy a társaság saját tőkéje ne csökkenjen a törzstőke összege alá. A törzstőként felüli vagyon átalakításával történő tőkeemelés a tagok közötti tulajdoni arányokat nem változtatja meg, hiszen a tőkeemelést a tagoknál a korábbi törzsbetétek arányában kell elszámolni.

2. A törzstőke leszállítására vonatkozó szabályok alapvetően a hatályos szabályozást követik. A tőkeleszállítás elsősorban a hitelezői érdekek védelmét teszi szükségessé, hiszen csökken az az érték, amelyhez viszonyítva a társaság vagyonát védő intézmények működésbe lépnek. Mivel a korlátolt felelősségű társaság tagjai nem tartoznak helytállni a társasági kötelezettségekért, a társaság hitelezői csak a társaság vagyonából remélhetik követeléseik kielégítését, és ezért védelemre szorulnak, ha a társasági vagyon védelmének mértéke csökken.

A Javaslat a hitelezők érdekeinek megóvása érdekében a tőkeleszállítás közzétételét írja elő, és feljogosítja a hitelezőket arra, hogy követelésiükre biztosítékot követeljenek, kivéve azokat az eseteket, amikor a biztosítékra nincs szükség vagy nincs lehetőség.

Nincs lehetőség biztosítékot követelni akkor, ha a törvény kötelezően írja elő a törzstőke leszállítását. Ha ilyenkor a hitelezőket megilletné a biztosíték követelésének joga, akkor ez akadályát jelenthetné a kötelező tőkeleszállításnak, ami feloldhatatlan konfliktust eredményezne.

XXIX. Fejezet

A társaság jogutód nélküli megszűnése

A Javaslat a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozóan nem határoz meg speciális megszűnési okokat. E társaságok az általános részben meghatározott okok miatt szűnhetnek meg.

Ha a hitelezői igények kielégítése után maradt a tagok között felosztható vagyon, abból elsősorban a még vissza nem térített pótbefizetéseket kell visszafizetni, hiszen ezek a pótbefizetések már nem használhatók fel veszteség rendezésére, és erre nincs is szükség, hiszen a hitelezői igények kielégítésre kerültek. A pótbefizetések visszatérítése után megmaradó és felosztható vagyont a törzsbetétek arányában kell a tagok között felosztani. Ez a szabály eltérést engedő norma, tehát a társasági szerződés a megszűnő társaság hitelezőinek kielégítése után fennmaradó vagyonának felosztásáról eltérően is rendelkezhet.

A Javaslat értelmében, ha olyankor indul meg a társaság végelszámolási vagy felszámolási eljárása, amikor még nem kerültek teljes egészében szolgáltatásra a vagyoni hozzájárulások, akkor a végelszámoló vagy felszámoló a társasági szerződésben meghatározott teljesítési időtől függetlenül esedékessé teheti a társaságnak a vagyoni hozzájárulásokra vonatkozó követelését, ha a vagyoni hozzájárulások hiányzó összegére a hitelezői igények kielégítése érdekében szükség van. Mivel ez a szabály világosan hitelezővédelmi intézkedést tartalmaz, a társasági szerződés ettől nem térhet el.

XXX. Fejezet

Az egyszemélyes társaság

A Javaslat az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságra vonatkozóan a hatályos szabályokkal lényegében megegyező szabályozást ad azzal az eltéréssel, hogy az egyszemélyes társaságra vonatkozó egyes rendelkezések (pl. a létesítő okirat elnevezésére, a taggyűlés működésének kizártságára vonatkozó szabályok) nem e fejezetben, hanem az általános részben vagy a korlátolt felelősségű társaság más szabályai között nyertek elhelyezést, továbbá az alapítás során a pénzbetétek szolgáltatására nem állapít meg speciális szabályt. Ez utóbbi eltérés vonatkozásában nincs olyan ok, amely azt indokolná, hogy az egyszemélyes társaság javára szolgáltatandó pénzbeli vagyoni hozzájárulásból az általános rendelkezések szerintinél kisebb mértéket kelljen teljesíteni.

XIII. Cím

Részvénytársaság

XXXI. Fejezet

Általános rendelkezések

XXXII. Fejezet

A részvény

1. Általános szabályok, a részvény előállítási módja

A Javaslat a részvény fogalmát és a részvény előállítási módját a hatályos szabályokkal azonos módon szabályozza azzal a különbséggel, hogy a zártkörűen működő részvénytársaság szabadon dönthet a részvény előállítási módjának megváltoztatásáról bármely irányban, azaz a dematerializált részvény nyomdai úton való előállítását is elhatározhatja. A részvény előállítás részletes szabályait a Javaslat nem tartalmazza, erről az értékpapírok nyomdai úton, illetve dematerializált formában való előállítására vonatkozó szabályok rendelkeznek.

Új szabály mondja ki, hogy ha a részvényben feltüntetett valamely adat megváltozik, akkor ezt a már forgalomban lévő részvények esetén is meg kell jeleníteni a részvényen, ellenkező esetben ugyanis a részvény megtévesztő adatokkal venne részt a forgalomban. Nyomdai úton előállított részvényeknél ehhez a részvényeket ki kell cserélni vagy felül kell bélyegezni az alaptőke-emelésnél szabályozott módon. Dematerializált részvényeknél a dematerializált értékpapírokra vonatkozó szabályok szerint kell a tartalmat megváltoztatni.

A Javaslat a hatályos szabályokhoz hasonlóan rendezi a részvényes részvényes részére történő kiadásának, illetve a részvényes értékpapír-számláján történő jóváírásának feltételeit. Ehhez ugyanis a társaság cégbejegyzésén túl a részvény teljes ellenértékének megfizetése szükséges.

A korábbiaknál részletesebben rendelkezik a Javaslat az összevont címletű részvényről, amelynek előállítására akár a részvényes kérelme alapján is sor kerülhet, de ugyanígy a részvényes kérelmére a korábban összevont címletű részvény szétbontására is megtörténhet a költségek megtérítése mellett. Ezekben a kérdésekben a részvényesnek azért lehet ilyen terjedelmű rendelkezési jogot biztosítani, mert a részvények akkor is megőrzik önállóságukat, ha összevont címletű részvényként kerülnek előállításra. Az ilyen előállítás tehát csupán technikai egyszerűsítést jelent, a részvényhez kapcsolódó jogokat nem érinti.

A Javaslat rögzíti, hogy a részvények forgalomba hozatalára zártkörűen vagy nyilvánosan kerülhet sor, a zártkörű, illetve nyilvános forgalomba hozatal fogalmát azonban nem szabályozza, azt a tőkepiaci szabályozás tartalmazza. Azt azonban a társasági jogi szabályozás körében kell kimondani, hogy a zártkörűen működő részvénytársaság részvényeit nem lehet nyilvánosan forgalomba hozni. Ez azt jelenti, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaság, vagyis egy olyan részvénytársaság, amelynek a részvényei be vannak vezetve tőzsdére vagy más szabályozott piacra, eldöntheti, hogy újabb részvényeit nyilvánosan vagy zártkörűen hozza-e forgalomba.

A szabályozás a részvény forgalmát korlátozó bármilyen kikötést harmadik személyekkel szemben csak akkor tekint hatályosnak, ha a korlátozás magából a részvény-okiratból vagy az értékpapír-számla adataiból kiderül. Ez az előírás egybevág az általános értékpapírjogi szabályozás alapelveivel, amelyek szerint egy értékpapírból eredő jogokkal szemben csak olyan kifogás hozható fel, amely magából az értékpapírból kitűnik.

A Javaslat a jelenlegi szabályozásnál általánosabb megközelítésben foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy miként lehet a részvény alaki legitimációs hatását biztosítani olyan esetekben, amikor a tulajdonszerzés nem a felek konszenzusán, nem átruházáson alapul, hanem például öröklésen vagy végrehajtási árverésen. Nyomdai úton előállított részvények esetén az igazgatóságot jogosítja föl arra, hogy a tulajdonszerzést igazoló okirat alapján a tulajdonszerzést magára a részvény-okira rávegyesse, míg dematerializált részvényeknél a tulajdonosváltást a számlavezetőknek kell lebonyolítaniuk – ugyancsak a tulajdonszerzést igazoló okiratok alapján. Rendelkezik arról is a Javaslat, hogy nyomdai úton előállított részvények esetén az igazgatóságnak a részvényre vezetett feljegyzése a forgatmányi láncolat részeként kezelendő, azaz a forgatmányi láncolat megszakíthatatlanná tehető ilyen módon, és ezzel biztosítható az alaki legitimációs hatás.

2. Saját részvény

A saját részvények megszerzésével kapcsolatos szabályozás ismét be kíván vezetni mennyiségi korlátot a részvénytársaság által megszerezhető saját részvényekre, mert a saját részvények korlátozás nélküli megszerzése esetén a társaság belső struktúrája oly mértékben torzulhat, hogy ez a társaság működőképességét veszélyeztetheti. A huszonöt százalékos határ kellő mozgásteret biztosít a társaság részére, de biztosítja azt, hogy a társaság mindenkor a tagok érdekében, a tagok döntéseinek megfelelően működjön. A Javaslat a saját részvények megszerzésének feltételeit a hatályos szabályozással azonos módon rendezi. A jogszabálysértéssel megszerzett részvények esetén a kisebbség, illetve a hitelezők védelme érdekében a részvényeket be kell vonni, vagyis a társaság ezeket nem tarthatja meg.

Nem irányoz elő változást a Javaslat a megszerzett saját részvényekkel való részvényesi joggyakorlás szabályozásában. A részvénytársaságot továbbra sem illetik meg részvényesi jogok az ilyen részvények alapján. A Javaslat a saját részvényre vonatkozó szabályokat olyan garanciális minimumnak tekinti, amelynél a társaságra nézve kedvezőbb szabályozást nem vezethet be a társaság.

3. Pénzügyi segítség részvénytársasághoz

Nyilvánosan működő részvénytársaság az általa kibocsátott részvények megszerzéséhez csak piaci feltételek mellett, osztalékfizetésre felhasználható vagyona terhére nyújthat harmadik személynek pénzügyi segítséget feltéve, hogy ehhez az igazgatóság előterjesztése alapján a közgyűlés legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozatával hozzájárult.

A Javaslat az európai uniós normákkal összhangban rendelkezik arról, hogy a társaság vagyonát milyen feltételek mellett lehet igénybe venni a társaság által kibocsátott részvények harmadik személyek által történő megszerzésének pénzügyi támogatásához.

A jelenleg hatályos tiltó szabályhoz képest a Javaslat a hitelezők és a társasági kisebbség érdekeit egyaránt védelemben részesítő feltételrendszert határoz meg.

4. Részvényfajták, részvényosztályok, részvénytársaságok

A Javaslat felsorol és szabályoz a részvény alapján gyakorolható jogok tekintetében egymástól eltérő részvényfajtákat, ezt a szabályozást azonban nem lehet kimerítőnek tekinteni: a társaság az alapszabályában más eltérő jogokat biztosító részvények kibocsátását is lehetővé teheti. Ennek nyilván előfeltétele, hogy az alapszabály pontosan meghatározza a sajátos részvényesi jogok mibenlétét. A Javaslat a hatályos szabályozással azonos részvényfajtákat szabályozza, és a szabályozás lényege is megegyezik a jelenlegi részvényfajták szabályaival.

Eltérést jelent az osztalékelsőbbbségi részvények esetén, hogy a Javaslat mellőzi az időbeli elsőbbség kikötésének lehetőségét, mert ez nem tipikus és nehezen számszerűsíthető előnyt jelent a részvényesek számára. Ez azonban nem jelenti azt hogy a részvénytársaság kellően kidolgozott módon ne kínálhatna ilyen elsőbbséget a részvényesek számára. Ha az osztalékelsőbbbségi részvényhez kapcsolódó szavazati jogot korlátozzák, a szavazati jog gyakorolható válik, amennyiben az elsőbbségi osztalékot a társaság nem fizeti ki. A szavazati jog gyakorlásához nem kell megvárni a következő évet, hanem a kifizetés elmaradása esetén a részvényeseknek feléled a szavazati joga. A szabályozás arra is kiterjed, hogy a szavazati jog meddig gyakorolható. A következő beszámoló azért alkalmas időbeli korlát, mert ha ott ismét elmarad az elsőbbségi osztalék kifizetéséről való rendelkezés, akkor ismét megvalósul a szavazati jog gyakorlásának feltétele, ha viszont a részvényesek megkapják a nekik járó elsőbbségi osztalékot, akkor nincs tovább oka a szavazati jog gyakorlásának.

A szavazatelsőbbbségi részvények esetén változást jelent, hogy a szavazattöbbszörös részvényhez fűződő többes szavazati jog mértékét csak a nyilvánosan működő részvénytársaságban maximálja a Javaslat, annak érdekében, hogy a mértéktelen szavazati jog biztosításával ne lehessen koncentrálni a társasági döntéshozatalt. Zártkörűen működő részvénytársaságnál azonban ilyen korlátozásra nincs szükség, ha a tagok megállapodnak, bármilyen mértékben többszörözhetik a szavazatelsőbbbségi részvényhez kapcsolódó szavazati jogot.

Mivel a Javaslat a nyilvánosan működő részvénytársaság részére nem teszi lehetővé a vezető tisztségviselők vagy felügyelő bizottsági tagok kijelölésére irányuló elsőbbséget, illetve elővásárlási jogot biztosító részvény kibocsátását, rendelkezni kell arról, hogy mit történjen az ilyen részvényekkel a társaság részvényeinek tőzsdére vagy szabályozott piacra való bevezetése esetén, vagyis a társaság nyilvánosan működő társasággá alakulásakor. Ilyen esetben még a tőzsdéi bevezetés előtt köteles a társaság e részvényeket más részvényosztályba tartozó elsőbbségi részvénné vagy törzsrészvénné átalakítani. Ugyanez a kötelezettség terheli a társaságot olyan részvényekkel kapcsolatban is, amelyek a nyilvánosan működő részvénytársaságok számára nem megengedett módon kumulálnak elsőbbségi jogokat.

A dolgozói részvényekkel kapcsolatban a Javaslat egyértelművé teszi, hogy a kedvezményes áron történő kibocsátás a részvény névértékénél alacsonyabb árat kell, hogy jelentsen. A dolgozói részvény egyéb szabályait lényegében a jelenlegi szabályozással azonosan határozza meg.

Ugyanígy nem kíván változtatni a Javaslat a kamatozó és a visszaváltható részvényre vonatkozó szabályozás tartalmán sem.

5. Részvényutalvány, ideiglenes részvény

A Javaslat a részvényutalvány és az ideiglenes részvény intézményét a hatályos szabályozással azonos tartalommal szabályozza.

6. Részvénykönyv

A részvénykönyvre vonatkozó szabályok nem tartalmaznak koncepcionális újdonságot. A részvénykönyv a részvényesek nyilvántartására szolgáló lajstrom, amelyet vagy a részvénytársaság igazgatósága vagy az általa megbízott más személy vezet. Azt, hogy a részvénykönyv vezetése igényel-e speciális szakértelmet, dologi és személyi feltételeket, és ehhez képest ki láthatja el ezt a feladatot megbízás alapján, nem a Javaslat határozza meg, ezt a tőkepiaci szabályozásnak kell eldöntenie.

A részvénykönyvi bejegyzés joghatását a Javaslat a hatályos szabályozással egyezően úgy határozza meg, hogy ez a társasággal szembeni részvényesi joggyakorlás előfeltétele. A részvénykönyvi bejegyzés elmaradása tehát nem a részvényesnek a részvény feletti tulajdonjogát érinti, hanem csak a részvény alapján a társasággal szemben történő joggyakorlást akadályozza.

A részvénykönyvi bejegyzés, illetve törlés kérelmezésének szabályozásán a Javaslat annyiban kíván változtatni, hogy megszünteti azt – a gyakorlatban csak nehezen vagy egyáltalán nem érvényesülő – követelményt, hogy a dematerializált vagy értékpapírletétben lévő részvények átruházása esetén a részvénykönyvi bejegyzést az értékpapír- vagy letéti számla vezetője legyen köteles kérni.. Új elem a szabályozásban, hogy elismeri a társaság, illetve a részvénykönyv-vezető jogát arra, hogy az alakilag legitimált részvényes bejegyzési kérelmét elutasítsa. Erre akkor kerülhet sor, ha a részvényt a tulajdonosa a részvény megszerzésére vonatkozó szabályok megsértésével szerezte. Indokolatlan az, hogy a társaságot ilyenkor is a részvényes bejegyzésére kötelezzük, és ennek folyományaként a társaságnak el kelljen viselnie azt, hogy a jogszerűtlenül részvényt szerző részvényes gyakorolhatja a társasági jogait. Ezzel szemben helyesebbnek látszik, ha ilyenkor a részvénykönyv vezetője megtagadja a bejegyzési kérelem teljesítését, mely esetben a be nem jegyzett részvényes bíróságtól kérheti a bejegyzést megtagadó határozat felülvizsgálatát.

Rendezi a Javaslat a dematerializált részvények esetén végezhető tulajdonosi megfeleltetésnek a részvénykönyv tartalmára gyakorolt hatását is. A tőkepiaci normák között szabályozott tulajdonosi megfeleltetés a társaság kérelmére is elvégezhető, és ennek eredményeként a központi értékpapír számla vezetője azt közli a társasággal, hogy egy adott időpontban kik azok a részvényesek, akiknek a javára bármelyik értékpapír-számlavezető az adott társaság részvényét nyilvántartja, és akik nem tiltották meg részvénykönyvi bejegyzésüket. Mivel a tulajdonosi megfeleltetés a részvényesi kört teljes egészében feltérképezi, indokolt megoldás az, hogy ilyenkor a részvénykönyv teljes korábbi tartalma törlésre kerül, és a tulajdonosi megfeleltetés eredménye válik a részvénykönyv új tartalmává.

XXXIII. Fejezet

A részvénytársaság alapítása

A részvénytársaságot – szoros összefüggésben a társaság működési formájának meghatározásával – csak zártkörűen lehet alapítani. A zártkörű alapítás jobban szolgálja a befektetők biztonságát, mert a nyilvánosságot a társaság már csak akkor célozhatja meg, ha tényleges gazdasági eredményekkel rendelkezik, és korábban zárt körben kibocsátott részvényeinek szabályozott piacra való bevezetésére is sor került. Ezek a feltételek alapításkor nyilvánvalóan nem teljesülhetnek, ezért a Javaslat a zártkörű alapítást kívánja lehetővé tenni. Az alapítás zártkörűségének megfelelően a létesítő okirat kötelező tartalmi eleme az alapítók nyilatkozata arról, hogy a részvénytársaság által kibocsátandó részvényeket teljes egészében maguk veszik át. A szabályozás az alapszabály további kötelező tartalmi elemeit is meghatározza, és rendelkezik olyan tartalmi elemekről is, amelyek nem kötelezőek ugyan, de ha az alapítók az adott kérdésről rendelkezni kívánnak, akkor azt érvényesen csak a létesítő okiratban tehetik meg.

Az alapítók az alapszabály szükség szerint kötelező tartalmi elemként kötelezettséget vállalhatnak nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás teljesítésére is. Ennek mibenlétére az általános szabályok alkalmazandóak, értékelésére azonban speciális szabályok vonatkoznak, ugyanis az apportot – főszabályként – könyvvizsgálóval vagy szakértővel kell értékelteni. Az értékelési kötelezettség alóli kivételt a Javaslat a hatályos szabályokkal egyezően határozza meg. Továbbra sem kívánja a Javaslat szűken meghatározni azoknak a szakértőknek a körét, akik nem pénzbeli hozzájárulás értékelését végezhetik, annyi támpontot azonban kínál, hogy az tekinthető ilyen célra alkalmas szakértőnek, aki az értékelendő vagyontárggyal kapcsolatos szakmai ismeretekkel rendelkezik. Mivel a vagyoni hozzájárulások értékelése hitelezői érdekeket is érint, a tagok e kötelezettség teljesítése alól nem mentesíthetők alapszabályi rendelkezéssel sem.

A vagyoni hozzájárulások teljesítésének határidejét továbbra is a létesítő okiratban kell meghatározni, de mivel a tagok felelőssége nélkül működő társaságok tartozásaiért főszabályként csak a társasági vagyon áll helyt, a Javaslat kógens szabályokkal meghatározza a teljesítés végső határidejét is. A szabályozás struktúrája a hatályos szabályozás mintáját követi, azonban a nem pénzbeli hozzájárulások teljesítésének határidejét a Javaslat – hitelezővédelmi okokból – rövidebb időtartamban határozza meg.

XXXIV. Fejezet

Részvényesi jogok és kötelezettségek

A Javaslat e fejezetben foglalja össze a részvényest megillető és máshol nem szabályozott testületi és vagyoni jogosultságokat: a közgyűlésen való részvételhez, a tájékoztatáshoz, a napirend kiegészítéséhez, a szavazáshoz vagy az osztalékoz való jogot. A részvényesnek a társasági jogviszony alapján egyetlen kötelezettsége a vállalt vagyoni hozzájárulás teljesítése, amely kötelezettség alól nem is mentesíthető. A Javaslat a hatályos szabályokkal lényegében egyező módon rendezi a vagyoni hozzájárulási kötelezettség teljesítésének feltételeit és a kötelezettség megszegésének következményeit.

A részvényesi jogok gyakorlásához az szükséges, hogy valaki a részvény alakilag igazolt jogosultja legyen, és bejegyezzék a részvénykönyvbe. Az alaki legitimáció az általános értékpapírjogi szabályok szerint nyomdai úton előállított részvények esetén a részvényokirathoz, dematerializált értékpapírok esetén pedig az értékpapír-számlához kötődik. Mivel széles körben elterjedt a részvények letéti őrzési, illetve letéti kezelése, és a társaságnak mint kötelezettnek a dematerializált értékpapírok nyilvántartására szolgáló értékpapír-számlákhoz sincs hozzáférése, a Javaslat – fenntartva az eddigi szabályozást – megengedi, hogy részvényesi jogokat az értékpapír-letétben lévő részvényről kiállított letéti igazolással, illetve a dematerializált részvénytől kiállított tulajdonosi igazolással lehessen gyakorolni.

A részvényes a részvényesi jogait képviselő útján is gyakorolhatja. Érdekkonfliktus miatt a képviseletből bizonyos személyek ki vannak zárva, mivel azonban ez a konfliktus a képviselt és a képviselő közötti viszonyban áll fenn, a Javaslat nem tekinti kizártnak azt, hogy a létesítő okirat ebben az összefüggésben eltérő szabályozást adjon. Említést tesz a Javaslat a részvényesi meghatalmazott intézményéről is, amelynek részletes szabályait a tőkepiaci szabályozás tartalmazza. A részvényesi meghatalmazott és a képviselő közötti alapvető különbség továbbra is az, hogy a részvényesi meghatalmazott nem a képviselt részvényes nevében, hanem saját nevében jár el, de eljárásának a részvényes érdekében kell történnie.

Az osztalék kifizetésének az alaptőke védelmét szolgáló előfeltételei vannak, amelyek azt a célt szolgálják, hogy a társaság saját tőkéje a tagok részére való kifizetéssel ne csökkenhessen az alaptőke alá, és csak a társaság adott évi vagy tartalékolts nyeresége legyen felosztható. Az osztalékelőleget illetően a Javaslat kimondja, hogy ha a osztalék fizetésére az éves beszámoló adatai alapján nem kerülhet sor, akkor az osztalékelőlegként felvett összeget a részvényesek kötelesek visszafizetni. E visszafizetési kötelezettség tehát nem a részvényesek vállalásán múlik, hanem ezt jogszabály írja elő.

Mivel a részvényesek részére történő kifizetés szabályozása hitelezővédelmi garanciákat tartalmaz, azoktól nem lehet úgy eltérni, hogy a törvényben meghatározottnál enyhébb feltételeket határozzanak meg. A Javaslat a részvényesek részére történő kifizetés jogszerűségének vizsgálatára sajátos kisebbségi, illetve hitelezői jogot vezet be, amely a vizsgálatból nyert információkkal akadályozhatja meg a jogszerűtlen kifizetést.

XXXV. Fejezet

A részvénytársaság szervezete

A részvénytársaság, amely tipikusan nagy tőkével és sok taggal működik, a gazdasági társaságok közül a legösszetettebb szervezetet működteti. A szervezet minimálisan a közgyűlésből mint legfőbb szervből és az ügyvezetést ellátó testületből (kivételesen egyetlen személyből) áll, de nyilvánosan működő részvénytársaságnál kötelező a felügyelőbizottság létrehozatala, amennyiben nem egységes irányítási rendszert valósít meg a társaság.

1. A közgyűlés

1. A közgyűlésre vonatkozó szabályok úgy épülnek föl, hogy vannak minden működési formára vonatkozó, ebben az értelemben általános szabályok, és külön meghatároz a

Javaslat a zártkörűen működő, illetve a nyilvánosan működő részvénytársaság közgyűlésére vonatkozó speciális szabályokat is. Így például a nyilvánosan működő részvénytársaság közgyűlésének sajátos hatásköröként került szabályozásra a vezető tisztségviselők, felügyelő bizottsági tagok, vezető állású munkavállalók hosszú távú ösztönzési rendszerének meghatározása.

A közgyűlés összehívása azért történik a működési forma szerint eltérő módon, mert a nyilvánosan működő részvénytársaság a nyilvánosság eszközeit igénybe véve kommunikál a tagjaival, ami több bizonytalansági tényezőt rejt magában, és ezért hosszabb időt is igényel az, hogy az információ nagy valószínűséggel eljusson a részvényesekhez. A zártkörűen működő társaság esetén a tagokkal való közvetlen érintkezés lehetősége az információk nagyobb biztonsággal való továbbítását eredményezi, és ezért elegendő kevesebb időt hagyni erre. Vannak a közgyűlés összehívásának kötelező esetei, amelyek – az éves rendes közgyűlés megtartásán túl – a társaság jelentős vagyronvesztésével, és ezen keresztül a hitelezői érdekek veszélybe kerülésével hozhatók összefüggésbe.

A közgyűlésen való részvétel olyan részvényesi jog, amelyet a részvénykönyvbe bejegyzett részvényesek gyakorolhatnak. A Javaslat meghatározza, hogy mely időpontban kell a részvénykönyvet a részvételi jogosultság megállapítása érdekében lezárni; az ezen időpontot követő tulajdonosváltások a részvétel jogát már nem érintik. A társaság működőképességét hivatott szolgálni az a szabály, amely lehetővé teszi meghatározott időkeretek között a határozatképtelen közgyűlés megismétlését kedvezményes határozatképeségi szabályozással.

2. A Javaslat meghatározza azokat a kérdéseket, amelyekről – az általános szabályoktól eltérve – minősített többséggel kell határozni a közgyűlésnek. Figyelemmel arra, hogy a részvényesek nem homogén csoportot képeznek, és adott esetben a közgyűlés határozata csak egy-egy részvénytársasághoz kapcsolódó jogokat érint, az ilyen esetekre az érintett részvénytársaságba tartozó részvényeseknek külön hozzá kell járulniuk a határozathoz, ellenkező esetben egy kisebbségben lévő részvénytársaság részvényesei teljesen kiszolgáltatottak lennének a többség akaratának.

A Javaslat a közgyűlésről készült jegyzőkönyv sorsáról a társaság működési formája szerint különbözőképpen rendelkezik. A nyilvánosan működő részvénytársaság esetén a közgyűlési jegyzőkönyv attól függetlenül benyújtandó a nyilvántartást vezető bíróságnak, hogy az ott hozott határozatok a nyilvántartás tartalmát érintik-e, annak alapján kérik-e a nyilvántartott adatok módosítását. Ezen felül a nyilvánosan működő részvénytársaság a határozatait köteles nyilvánosságra is hozni. A zártkörűen működő részvénytársaságnak ilyen kötelezettsége nincs, az ő esetükben az ügyvezetés köteles a jegyzőkönyvet megőrizni, és annak benyújtására csak a nyilvántartást vezető bírósághoz a nyilvántartás módosítására irányuló eljárásban kerülhet sor.

Részvénytársaságoknál, az alapszabály ilyen tartalmú engedélye esetén sor kerülhet olyan közgyűlés megtartására, amelyen a részvényesek elektronikus hírközlő eszközök igénybe vételével vesznek részt. Ilyen esetben is biztosítani kell azonban, hogy a személyes részvételt preferáló részvényesek megjelenhessenek a közgyűlés színhelyén, amennyiben erre irányuló szándékukat előzetesen bejelentik. A Javaslat kisebbségi jogként biztosítja, hogy a kisebbség írásbeli tiltakozása esetén ne lehessen konferenciaközgyűlést tartani, hanem a részvényeseknek vagy képviselőiknek személyesen kelljen megjelenniük.

2. Az ügyvezetés

A részvénytársaság ügyvezetésével kapcsolatban a Javaslat nem kíván koncepcionális újításokat bevezetni. Az ügyvezetést általában továbbra is egy legalább háromtagú testület, az igazgatóság látja el, de zártkörűen működő részvénytársaság esetén az igazgatóság jogköre egyetlen személyre, a vezérigazgatóra telepíthető, míg nyilvánosan működő részvénytársaságnál egységes irányítási rendszer vezethető be, amelyben az igazgatótanácsnak nevezett testület az ügyvezetés mellett a felügyelőbizottság feladatát is ellátja. Az igazgatótanács minimális létszámát a szabályozás öt főben határozza meg. A szabályok a testületek maximális létszámát nem állapítják meg, ezt rábízják a tagokra, akik a társaság méretének, a társaság tevékenységének, az ügyvezető testületre telepített feladatok ismeretében dönthetnek a társaság igényeinek leginkább megfelelő létszámú testület felállításáról.

Megtartja a Javaslat azt a követelményt, hogy az igazgatótanácsi tagok többségének független személynek kell lennie. A függetlenség követelményének meghatározását azonban kiegészíti azzal, hogy függetlennek minősül az is, akinek a vezető tisztségviselői megbízatásán kívül ugyan van más kapcsolata is a társasággal, de ez a kapcsolat nem megy túl egyrészt a társaság szokásos üzleti tevékenységén, másrészt a vezető tisztségviselő személye szükségleteinek kielégítését szolgáló körön, és ezért nem áll fenn annak a veszélye, hogy e kapcsolat torzítaná a vezető tisztségviselő érdekelttségét.

Ha a részvénytársaság egységes irányítási rendszerben működik, tehát nincs felügyelőbizottsága, de fennáll a munkavállalóknak a társaság tulajdonosi ellenőrzésében való részvételének feltétele, akkor az igazgatótanácsban való részvétel módjáról az igazgatótanácsnak és az üzemi tanácsnak kell egymással megállapodnia. Ezt a megállapodást a Javaslat a polgári jogi szerződésekre vonatkozó szabályok szerint kívánja kezelni, ami többek között azt jelenti, hogy a szerződések érvénytelenségének szabályait is alkalmazni kell.

A felelős társaságirányítási jelentésről a Javaslat abból a feltételezésből kiindulva rendelkezik, hogy mivel egy részvénytársaság csak akkor tekinthető nyilvánosan működő társaságnak, ha valamelyik szabályozott piacra bevezették a részvényeit, ennek a szabályozott piacnak pedig vélhetően vannak felelős társaságirányítási előírásai, a szabályozás a legtöbb esetben zárt lehet. Természetesen, ha a társaság részvényei olyan szabályozott piacra kerültek bevezetésre, ahol ilyen követelményeket nem támasztanak a kibocsátókkal szemben, akkor a társaság – a rá vonatkozó szabályozás híján nem lesz köteles felelős társaságirányítási jelentést készíteni.

3. Felügyelőbizottság, auditbizottság, könyvvizsgáló

1. A nyilvánosan működő részvénytársaságban, ahol a részvényeket nyilvánosan lehet forgalomba hozni, illetve, ahol a részvénytársaság részvényei tőzsdére vagy szabályozott piacra be vannak vezetve, a részvényeseknek a társasággal való kapcsolata a leglazább. A részvényesek sokszor egyszerű pénzügyi befektetésként vásárolnak részvényt, hiányzik a társaság tevékenységével kapcsolatos szakmai ismeretük, illetve részesedésük csekély hányada miatt nem érdekeltek abban, hogy a társaság ügyeibe érdemben beleszóljanak, és ennek költségeit viseljék. Mindebből az következik, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaságban a részvényesek a legkevésbé alkalmasak arra, hogy tulajdonosi ellenőrzés alatt tartásuk az ügyvezetést. Indokolt ezért, hogy az ilyen

társaságoknál kötelező jelleggel létrehoznanak felügyelőbizottságot, amely a tagok részére ellenőrzi az ügyvezetési tevékenységet. Ha a nyilvánosan működő részvénytársaság egységes irányítási rendszer mellett működik, akkor ezt a funkciót az igazgatótanácsnak kell ellátnia, amelyben erre a feladatra a független – elsősorban az ügyvezetéstől független – tagok a legalkalmasabbak, ezért írja elő a Javaslat is, hogy az igazgatótanács tagjai többségének függetlennek kell lenniük.

Zártkörűen működő részvénytársaság esetén nem kizárt azt, hogy maguk a tagok lássanak el hatékony ellenőrzési tevékenységet, ezért általában nem kötelező felügyelőbizottság létrehozatala. Ha azonban a kisebbség úgy ítéli meg, hogy érdekeinek védelme miatt szükséges lenne egy elkülönült ellenőrző szervet felállítani, akkor e kérés teljesítése kötelező a társaság számára.

A tulajdonosi ellenőrzés megvalósításának kiemelkedő jelentősége miatt a felügyelőbizottság létesítéséről szóló szabályoktól a tagok a létesítő okirat rendelkezéseivel nem térhetnek el.

2. A Javaslat megtartja a nyilvánosan működő részvénytársaságoknál kötelezően létrehozandó auditbizottság intézményét, és szabályait is lényegében a jelenleg hatályos szabályozással azonos módon határozza meg, azzal a különbséggel, hogy feladatainak tételes felsorolása helyett inkább az auditbizottság funkciójára, céljára utaló feladat-meghatározást tartalmaz.

3. A Javaslat az állandó könyvvizsgáló igénybevételét minden részvénytársaság számára előírja. Ugyanakkor zártkörűen működő részvénytársaság esetén elismeri annak lehetőségét, hogy az alapszabályban ettől eltérően rendelkezzenek, azaz ne alkalmazzanak állandó könyvvizsgálót, hanem csak a számviteli szabályok szerinti esetekben vegyenek igénybe könyvvizsgálói szolgáltatásokat. Nyilvánosan működő részvénytársaságok esetén – az ilyen társaságok többnyire nagy mérete, és a nyilvánosság érintettsége miatt – nem megengedett az eltérés, az állandó könyvvizsgáló alkalmazása minden esetben kötelező.

XXXVI. Fejezet

Az alaptőke felemelése

Az alaptőke felemelésének szabályozása a hatályos szabályokkal egyezően abból indul ki, hogy ennek négy esete lehetséges: új részvények forgalomba hozatalával, az alaptőkén felüli vagyon alaptökévé alakításával, dolgozói részvények kibocsátásával és átváltoztatható kötvények részvénné változtatásával lehet alaptökéket emelni. A szabályozás ennek megfelelően úgy épül föl, hogy először a négyféle tőkeemelés közös szabályait adja meg a Javaslat, majd a tőkeemelési módokra vonatkozó speciális rendelkezések következnek.

1. Az alaptőke felemelésének közös szabályai

Közös az alaptőke-emelés mindegyik módjában, hogy az emelés a társaság döntésén múlik. E döntés a közgyűlés hatáskörébe tartozik, mivel azonban bizonyos esetekben az alaptőke-emelést a piaci viszonyokhoz rugalmasan igazodva kell végrehajtani, amire a viszonylag ritkán ülésező, és csak nehézkesen, nagy költségek mellett összehívható közgyűlés nem alkalmas, lehetőség van arra, hogy a közgyűlés az alaptőke felemelésére az ügyvezetést felhatalmazza. A felhatalmazás nem lehet korlátlan, hanem mértékében

és időtartamában is korlátozott. Kétségtelen, hogy a felhatalmazás idejének lejártával a közgyűlés adhat újabb felhatalmazás – megint csak legfeljebb öt évre –, de ilyenkor mégis van a részvényeseknek lehetőségük annak átgondolására, hogy megfelelően szolgálja-e érdekeiket az, ha az ügyvezetés dönthet a tőkeemelésről. Az ügyvezetésnek adott felhatalmazás esetén az ügyvezetés jogosult minden, a tőkeemeléssel összefüggő intézkedés meghozatalára, beleértve a tőkeemelés miatt szükségessé váló alapszabály-módosítást is. Ha ugyanis ezen a ponton mereven ragaszkodnánk a közgyűlés hatáskörének védelméhez, akkor pontosan azt a rugalmasságot vesztenénk el, amit az ügyvezetés felhatalmazásával el lehet érni.

2. Alaptőke-emelés új részvények forgalomba hozatalával

Az alaptőke-emelés klasszikus formája az, amikor a részvénytársaság pótlólagos tőkeigényének fedezésére új részvényeket bocsát ki, amely részvényekért a befektetők megfizetik a társaságnak a részvény névértékét, illetve kibocsátási értékét. Ilyen tőkeemelésre csak akkor kerülhet sor, ha a korábban kibocsátott részvényekre már teljes egészében teljesítették a részvényesek a vállalt vagyoni hozzájárulásukat. A tőkeemelésről hozott határozatnak központi kérdése az újonnan kibocsátandó részvények meghatározása, illetve az azokért fizetendő vagy szolgáltatandó ellenérték rögzítése.

Az alaptőke-emeléshez szükséges részvénykibocsátás történhet nyilvánosan vagy zártkörűen. A zártkörű forgalomba hozattal való tőkeemelés esetén meg kell határozni azokat a személyeket is, akik jogosultak lesznek a részvények átvételére akkor, ha az elsőbbségi jogosultak nem éltek elsőbbségi jogukkal.

Az elsőbbségi jogosultak részben a részvénytársaság korábbi tagjai, részben pedig a részvénytársaság által kibocsátott olyan kötvények tulajdonosai, amely kötvényekhez kapcsolódó jogként a kötvények részvénné változtatásának vagy új részvények forgalomba hozatala esetén a részvények lejegyzésére vonatkozó elsőbbségnek a lehetőségét kínálja a kibocsátó. Ha a részvénytársaság kibocsátott ilyen kötvényeket, akkor az alapszabályban kell meghatározni, hogy a több, elsőbbségi jogosultsággal a részvények átvételére jogosult csoport között milyen sorrend érvényesül e jogok gyakorlása során. A részvénytársaság köteles tájékoztatni az elsőbbségi jogosultakat arról, hogy a társaság olyan tőkeemelést hajt végre, amelynek során az elsőbbségi jog gyakorolható, és e jog gyakorlására köteles legalább tizenöt napos határidőt biztosítani.

Ha a társaság tőkeemelésről hozott határozatának megfelelő részvénykibocsátás sikeres volt, vagyis az elsőbbségi jogosultak, illetve zártkörű forgalomba hozatal esetén az erre kijelölt más személyek, nyilvános forgalomba hozatalnál pedig előre meg nem határozott személyek vállalták a megfelelő részvénytőke átvételét, akkor egy második döntéshozattal az alapszabály módosítására kerül sor. A folyamat egyszerűsítése érdekében azonban az alapszabály módosítását a társaság feltételesen – a feltétel a sikeres részvénykibocsátás – elhatározhatja a tőkeemelésről szóló határozathozattal együtt.

Az alaptőke-emelés folyamata a módosított alapszabály alapján a nyilvántartás adatainak módosításával válik teljessé.

3. Alaptőke-emelés az alaptőkén felüli vagyon terhére

Az alaptőkén felüli vagyon alaptőkévé alakításának központi kérdése, hogy a részvénytársaság rendelkezik-e olyan vagyonnal, amely az ilyen tőkeemelésre fedezetet biztosíthat. Ezt az éves beszámoló vagy közbenső mérleg adatai alapján lehet megállapítani. További követelmény, hogy az alaptőke-emelést csak akkor lehet végrehajtani, ha ezt követően is eléri a társaság saját tőkéje a most már felemelt alaptőkét. Az alaptőkén felüli vagyon alaptőkévé alakításával a korábban kibocsátott részvények névértékének összege már nem adja ki a társaság megemelkedett alaptőkét, ezért rendelkezni kell ennek az összefüggésnek a helyreállításáról, ami történhet a részvények kicserélésével vagy felülbélyegzésével, illetve új részvények előállításával is. Bármilyen módszert választ is a társaság, a növekmény minden esetben a korábbi részvényeseket illeti meg, részvényeik névértékének arányában.

4. Alaptőke-emelés dolgozói részvények forgalomba hozatalával

A részvényfajták között rendelkezett a Javaslat arról, hogy a dolgozói részvény a társaság dolgozói részére ingyenesen vagy kedvezménye áron kibocsátható részvényfajta. Az, hogy a társaság kedvezményt nyújt a dolgozóinak, nem jelentheti azt, hogy az alaptőke akár csak részben is fedezetlen marad, ezért a dolgozói részvény kibocsátásával szükségszerűen együtt jár a részvénytársaság alaptőkén felüli vagyonának alaptőkévé alakítása, mert ez nyújt fedezetet a dolgozók által be nem fizetett alaptőkére. Ennek megfelelően erre az alaptőke-emelési módszerre az új részvények forgalomba hozatalával történő tőkeemelés szabályait kell alkalmazni annyiban, amennyiben a dolgozók fizetnek a részvényekért, abban a részben pedig, amelyben dolgozói befizetések nem fedezik az alaptőkét, az alaptőként felüli vagyon alaptőkévé alakításának szabályai alkalmazandóak.

5. Alaptőke-emelés átváltoztatható kötvények részvénné alakításával

A Javaslat ezt az alaptőke-emelési módozatot is a korábbi szabályozásnak megfelelően kezeli. Lehetővé teszi a társaság számára, hogy akár nyilvánosan, akár zártkörűen olyan kötvényeket bocsásson ki, amelyek utóbb, a kötvényben meghatározott időben a kötvénytulajdonos döntése szerint részvénné alakíthatók. Az alaptőke-emelés tulajdonképpen a kötvény átalakításával történik, de a kötvény kibocsátásával egyidejűleg feltételes alaptőke-emelést kell végrehajtania a társaságnak azért, hogy a kötvény ellenében kiadandó részvények mögött legyen alaptőke, és ne lehessen megakadályozni a kötvény átváltoztatását azzal, hogy a részvénytársaság megtagadja az alaptőke felemelését. Amikor a kötvénytulajdonos a kötvénye átváltoztatásáról nyilatkozik, a kötvényesi jogai megszűnnek, és ha a kötvényért fizetett összeg nem éri el a kötvényért adandó részvény kibocsátási értékét, akkor a különbözetet a társaság részére meg kell fizetni. Ezzel egyidejűleg ugyan nem lehet részére részvényt kiadni, hiszen az alaptőke-emelés még nincs bejegyezve a nyilvántartásba, viszont részvényutalványra jogosult lesz, és azzal már gyakorolhatja részvényesi jogait. A részvényt az alaptőke-emelésnek megfelelő alapszabály módosítás, és ennek nyomán az alaptőke-emelés nyilvántartásba való bejegyzése után kaphat.

6. A felemelt alaptőkének megfelelő részvények előállítása

Bármely módszerrel történik is az alaptőke felemelése, a tőkeemelésnek a nyilvántartásba való bejegyzése után biztosítani kell azt, hogy a forgalomban lévő részvények összesített névértéke a felemelt alaptőkét tükrözze. A Javaslat egységesen szabályozza ennek lebonyolítási módjait. Ezek a módok lehetnek új részvények előállítása a régiéket érintetlenül hagyásával, a korábban kibocsátott részvények adatainak megváltoztatása, azaz a részvény felülbélyegzése, vagy a részvény kicserélése. E módszerek közül a felülbélyegzés és kicserélés a korábban kibocsátott, nyomdai úton előállított részvények begyűjtését is igényli, ezért a szabályozás erre a mozzanatra is kitér. A határidőben be nem nyújtott részvényeket a részvénytársaság továbbra is érvénytelenre nyilvánítja, hiszen nem megengedhető, hogy olyan érvényes részvények legyenek forgalomban, amelyek nem felelnek meg a részvénytársaság alapszabályában foglaltaknak. Az érvénytelenített részvény helyett előállított részvény átvételére azonban a Javaslat nem határoz meg határidőt. Ez a részvény a részvényes vagyonának tekintendő, és ezért az sem indokolt, hogy a részvény kiadására irányuló jog elévüljön. A társaságnak nincs érdeksérelme abból, ha egyes részvényesek nem veszik át a nekik járó részvényeket, hiszen nincs olyan kötelezettsége a részvényesnek, amelynek értelmében részvényesi jogait mindenképpen gyakorolnia kellene. A részvénytársaság tehát akkor is zavartalanul működhet, ha egyes részvényesek nem gyakorolhatják részvényesi jogukat, mert nincsenek a részvény birtokában.

XXXVII. Fejezet

Az alaptőke leszállítása

Az alaptőke leszállítására vonatkozó szabályozásnak továbbra is központi eleme marad a hitelezők védelme tőkeleszállítás esetén. Erre azért van szükség, mert a részvénytársaságban a részvényesek nem kötelesek helytállni a társasági tartozásokért, tehát a hitelezők követeléseire csak a társasági vagyon nyújt fedezetet. Minden olyan intézkedés, amely lehetővé teszi e vagyon csökkenését, szükségszerűen a hitelezők érdekeit sérti.

Az alaptőke leszállításának elhatározását a Javaslat mind a társaság szabad elhatározásával induló, mind a kötelezően elrendelendő leszállítás esetén a közgyűlés hatáskörébe utalja. Eltérően a hatályos szabályozástól, nem látszik szükségesnek az, hogy a kötelező esetekben a nyilvántartó bíróság hozza meg a határozatot. Ha a társaság nem teljesítené a tőkeleszállítással kapcsolatos kötelezettségét, a nyilvántartó bíróság törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva kikényszerítheti azt.

A Javaslat ismer olyan esetet is, amikor a tőkeleszállításhoz egyáltalán nem szükséges társasági határozatot hozni, mert a részvény bevonásával történő alaptőke-leszállítás előfeltételeit már az érintett részvények kibocsátása előtt az alapszabályban rögzítették, így a részvényes abban a tudatban szerezte a részvényt, hogy sor kerülhet a bevonásra.

Az alaptőke-leszállítás elhatározását követően a határozat közzétételére kerül sor, és ennek nyomán azok a hitelezők, akik a leszállítást sérelmesnek tartják, biztosítékot követelhetnek, kivéve azokat az eseteket, amikor a biztosítékkadás nem szükséges vagy a tőkeleszállítás kötelező jellege miatt nem lehetséges.

A tőkeleszállításnak megfelelő alapszabály-módosítást a társaság közgyűlése az alaptőke leszállításáról szóló határozattal egyidejűleg fogadja el, de ez csak akkor lép

hatályba, ha a tőkeleszállítás sikeresen lezajlott. A módosított alapszabály alapján lehet kérni az alaptőke összegének a nyilvántartásban való módosítását. A módosítás bejegyzése után lehet a részvényesek részére kifizetést teljesíteni, amennyiben a tőkeleszállítás tőkekivonási céllal történt, illetve a bejegyzést követően kell biztosítani azt, hogy a forgalomban lévő részvények névértékének összege a leszállított alaptőkével megegyezzen. Ez a részvények darabszámának vagy a részvények névértékének – a részvények kicserélése vagy felülbélyegzése útján történő – megváltoztatásával történhet. Ennek során az alaptőke felemelésénél követett eljárást kell követni, azzal az eltéréssel, hogy a nyomdai úton előállított, bevonandó részvények helyett akkor sem kell új részvényeket előállítani, ha a tulajdonos elmulasztotta a részvény határidőben történő benyújtását. Ilyenkor elegendő a részvény érvénytelenné nyilvánítása. Ha kicserélés vagy felülbélyegzés céljára benyújtandó, nyomdai úton előállított részvény benyújtását mulasztja el a részvényes, a részvény érvénytelenné nyilvánítása után új részvényt kell előállítani. Ez az új részvény az érvénytelenített részvény jogosultját illeti meg. A jogosult erre vonatkozó igénye – az alaptőke-emelésnél kifejtett indokokhoz hasonló okok miatt – nem évül el.

XXXVIII. Fejezet

A részvénytársaságok átalakulására, egyesülésére és szétválására vonatkozó külön szabályok

A Javaslát apróbb változtatásokkal veszi át a Gt.-nek a részvénytársaságok átalakulására, egyesülésére és szétválására vonatkozó szabályait. A részvénytársaság átalakulása esetén az a kérdés vár rendezésre, hogy mi történjen a részvénytársaság részvényeivel – figyelemmel arra, hogy a részvénytársaságon kívül más társasági típusba tartozó társaság a tagsági jogokról értékpapírt nem állíthat ki. A Javaslát szerint az átalakulással egyidejűleg a részvények a törvény erejénél fogva érvénytelenné válnak, és a jogutód társaságnak gondoskodnia kell fizikai megsemmisítésükről, illetve a dematerializált részvények nyilvántartásának megszüntetéséről.

A részvénytársaságok egyesülése azért igényel speciális szabályozást, mert az Európai Unió irányelve a részvénytársaságokra vonatkozóan egy sor garanciális szabályt ír elő, amelyek elsősorban az egyesülés feltételeinek szakszerű vizsgálatát, és erről a részvényesek kellő tájékoztatását írják elő. A Javaslát e fejezetben az irányelvi követelményeket ülteti át. A Javaslát elhagyja az egyesülő társaságok vezető tisztségviselőinek felelősségére vonatkozó szabályt, mivel e körben az általános felelősségi szabályok megfelelőek. A Javaslát az egyesülő részvénytársaságok valamennyi részvényesének egyhangú szavazata esetén is kötelezővé teszi, hogy a könyvvizsgáló nyilatkozzon a cserearányról és a beszámoló megalapozottságáról.

A Javaslát kizárja, hogy nyilvánosan működő részvénytársaság szétváljon.

XXXIX. Fejezet

A részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése

A Javaslát nem változtat a részvénytársaság megszűnésének a szabályain. A Javaslát elhagyja a Gt. azon szabályait, amelyeket a Javaslát a jogi személyek és a gazdasági

társaságok általános szabályai között kimond: a megszűnéshez szükséges szótöbbség és a fennmaradó vagyon felosztása.

A részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezői igények kielégítése után fennmaradó vagyon felosztását az általános szabályokhoz képest befolyásolhatja az, ha a társaság kibocsátott likvidációs elsőbbséget biztosító részvényeket. Ilyen esetekben a megmaradó vagyon felosztása az elsőbbségi jogok figyelembe vételével történik.

Ha a jogutód nélküli megszűnésre vezető felszámolási vagy végelszámolási eljárás olyan időpontban indult meg, amikor még nem vált esedékessé valamennyi vagyoni hozzájárulás, de a hiányzó vagyoni hozzájárulásokra szükség van a hitelezői igények kielégítésére, akkor indokolt lehet, hogy a végelszámoló vagy felszámoló az esedékességtől függetlenül követelhesse ezeket a hozzájárulásokat, vagyis a tagok felszólítása útján esedékessé tegye azokat.

XL. Fejezet

Az egyszemélyes részvénytársaság

Az egyszemélyes részvénytársaság kialakulására és működésére vonatkozó szabályok nem kívánják eltérni a hatályos szabályozás lényegétől. A Javaslat a gazdasági társaság szervezetére vonatkozó általános szabályok között mondja ki, hogy egyszemélyes gazdasági társaság esetén a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az egyedüli tag gyakorolja, így ezt a rendelkezést az egyszemélyes részvénytársaságra vonatkozó szabályok között nem ismétli meg.

XIV. Cím

Befolyásszerzés

A Javaslat a gazdasági társasági típusok szabályozását követően, önálló Címben foglalkozik a minősített többséget biztosító befolyás megszerzéséhez fűződő jogkövetkezményekkel. Az ilyen többség ugyanis azzal a következménnyel jár, hogy a befolyásszerző már a minősített többséget igénylő döntéseket is egyedül meghozhatja, vagyis a társaság nem a tagok közötti érdekegyeztetésnek megfelelően, hanem egyetlen tag akarata szerint működik. Ez részben a hitelezők, részben a társaság kisebbségi tagjainak érdekeit sértheti.

A Javaslat a hatályos szabályozáshoz hasonlóan csak akkor kíván jogkövetkezményeket fűzni a minősített többséget biztosító befolyás megszerzéséhez, ha korlátolt felelősségű társaságban vagy zártkörűen működő részvénytársaságban alakul ki ilyen helyzet. A nyilvánosan működő részvénytársaságban más sokkal kisebb befolyásnál is kötelező nyilvános vételi ajánlati eljárást lefolytatni, amelynek során a kisebbség és a hitelezők érdekei megfelelő módon védelemben részesülnek. A közkereseti és betéti társaságnál pedig a szabályok alkalmazására azért nincs szükség, mert ezek többnyire csekély tőkével működő személyegyesítő társaságok, ahol a minősített többséget biztosító befolyás nem okoz olyan mértékű sérelmet, mint a többi társasági típusnál.

A minősített többséget biztosító befolyás megállapításánál a tag közvetlen és közvetett módon gyakorolható szavazati jogának mértékét kell figyelembe venni. A közvetett befolyás fogalmát és számítási módját a definíciós szabályok tartalmazzák. A minősített többséget biztosító befolyás kialakulása esetén a tag köteles erről a nyilvánosságot

tájékoztatni a befolyásszerzés tényének a nyilvántartó bírósághoz való bejelentéssel, amelynek nyomán a befolyásszerzés tényét bejegyzik a nyilvántartásba és közzé is teszik. Ilyen módon a hitelezők is tudomást szerezhetnek a társaság sajátos döntéshozatali struktúrájáról, és mérlegelhetik ennek veszélyeit. Ugyancsak a hitelezők érdekeit kívánja védeni az a rendelkezés, amely szerint olyan esetben, ha a minősített többséget biztosító befolyással rendelkező tag – kihasználva a befolyását – hátrányos üzletpolitikát kényszerített a társaságra, és ez a társaság felszámolására vezet, akkor a befolyással rendelkező tag felelősséggel tartozik a hitelezőkkel szemben, annak ellenére, hogy a korlátolt felelősségű társaságban, illetve a részvénytársaságban a tagok nem kötelesek helytállni a társaság kötelezettségeiért. A kisebbségben maradó tagok védelmére szolgál az a szabály, amely szerint bármely tag kérheti, hogy részesedését a befolyásszerző tag piaci értéken vegye meg.

NEGYEDIK RÉSZ

SZÖVETKEZET

XV. Cím

Általános rendelkezések

1. A szövetkezetre mint önálló jogi személy típusra vonatkozó szabályozással a Javaslatnak az a célja, hogy olyan általános modellt építsen fel, amely alkalmas a legkülönbözőbb tevékenységi területen működő szövetkezetek alapvető jellegzetességeinek tükrözésére, és ezért általános szabályozásként használható minden szövetkezeti típus esetén, háttérjogszabálya lehet a ma létező és a megalkotandó speciális szövetkezeti jogi törvényeknek. A Javaslat ezért a szövetkezet definíciójában is olyan fogalmi elemeket jelenít meg, amely minden szövetkezetnél egyformán érvényesül. Egyöntetű jellemzője ugyanis a szövetkezeteknek, hogy azok a szövetkezeti tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével jönnek létre, ugyanakkor a tagság változásával ez a tőke is állandóan változik. A szövetkezet tevékenységének jellemzője, hogy az elsősorban a tagok szükségleteinek kielégítésére irányul. Ezek a szükségletek pedig nem csupán gazdasági, hanem ezzel párhuzamosan társadalmi szükségletek is.

A szövetkezet mint jogi személy, a tagjaitól elkülönült jogalany, amely saját kötelezettségeiért a saját vagyonával köteles helytállni. A tagok a vagyoni hozzájárulásuk teljesítésére kötelesek, de a szövetkezet tartozásaiért saját vagyonukkal nem kell helytállniuk.

A szövetkezetnek a definícióban is megjelenő célja, vagyis a tagság gazdasági és társadalmi szükségleteinek kielégítése indokolja, hogy a Javaslat bizonyos korlátozásokat kíván érvényesíteni a tagság összetételével kapcsolatban. A tagság legalább felének természetes személynek kell lennie, és a tagság legalább háromnegyedének személyes közreműködést is vállalnia kell a szövetkezet tevékenységében. Az olyan tagok, akik pusztán vagyont fektetnek a szövetkezetbe, és ennek fejében a nyereségből kívánnak részesedni, csak kisebbséget alkothatnak tehát a szövetkezetben belül. A tagság személyes érdekelttségének igényét fejezi ki az a szabály is, amely szerint tilos a tagokat nyilvános felhívás útján gyűjteni, vagyis a szövetkezet nem lehet a személyes kapcsolatokat nélkülöző, tőkeegyesítő jogi személy.

Az, hogy a szövetkezet nem minősül gazdasági társaságnak, azzal a következménnyel is jár, hogy a gazdasági társaságok közös szabályai nem vonatkoznak erre a jogi személy

típusra. Ezért kénytelen a Javaslat a gazdasági társaságok általános szabályai között már kimondott néhány szabályt – például a hatósági engedélyhez vagy képesítési követelményhez kötött tevékenységgel, a jognyilatkozatok megtételével, a nyilvántartásba vétel kérelmezésével vagy a jogviták választottbírószági úton való elbíráltóságával kapcsolatos rendelkezést – itt megismételni.

2. Szövetkezet létesítése a szövetkezet alapszabályának elfogadásával történik. Ehhez legalább hét alapító tag egybehangzó nyilatkozatára van szükség, és az alapszabályt – a gazdasági társaságok létesítő okiratához hasonlóan – közokiratba vagy ügyvéd, illetve valamelyik alapító jogtanácsosa által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni. Ennek a követelménynek az indoka megegyezik a gazdasági társaságoknál kifejtettekkel.

A Javaslat meghatározza az alapszabály kötelező tartalmát is. Ez részben a jogi személyek létesítő okiratára vonatkozó általános szabályokban meghatározott, részben pedig a szövetkezetekre vonatkozó speciális szabályozásban található elemekből áll, vagyis a szövetkezeti szabályozás csak kiegészíti az általános szabályokat, így mindkét szabály együtt alkalmazandó.

3. A vagyoni hozzájárulások mibenlétéről a Javaslat a gazdasági társaságokhoz hasonlóan rendelkezik, tehát apport lehet az adós által elismert vagy bíróság által megállapított követelés is, viszont személyes munkavégzés, tevékenység végzése nem kezelhető vagyoni hozzájárulásként. A vagyoni hozzájárulások szolgáltatásának idejét az alapszabályban kell meghatározni, de a jogszabály bizonyos korlátokat állít fel ezzel kapcsolatban. Különbséget kell tenni a szövetkezet tevékenységében személyesen közreműködő és nem közreműködő tag között. Aki csak vagyoni hozzájárulást teljesít, személyesen azonban nem tevékenykedik a szövetkezetben, az a vállalt vagyoni hozzájárulását a bejegyzési kérelem benyújtásáig köteles teljes egészében teljesíteni. A személyes közreműködést is vállaló tag a nem pénzbeli hozzájárulását köteles a bejegyzési kérelem benyújtásig szolgáltatni, a pénzbeli hozzájárulást viszont megoszthatják: legalább harminc százalékot a bejegyzési kérelem benyújtásáig ebből is teljesíteni kell, a maradék hetven százalék befizetése azonban elhalasztható a bejegyzést követő egy évig. A vagyoni hozzájárulás határidőben való teljesítése elmulasztásának következményeit a Javaslat a gazdasági társaságoknál kidolgozott módon rendezi, azaz végső soron a tagsági viszony jogszabály erejénél fogva történő megszűnéséhez vezethet.

4. A szövetkezet lényegét kifejező intézmény a közösségi alap, amely a szövetkezet által a tagjainak, illetve a tagok hozzátartozóinak nyújtandó szolgáltatások fedezésére szolgál. A közösségi alap létesítéséről a szövetkezet legfőbb szerve határoz. A közösségi alapba helyezett szövetkezeti vagyon nem osztható fel a tagok között, tehát a kilépő tagok nem tarthatnak igényt az ebből való részesedésre, sőt ha a szövetkezet jogutód nélkül megszűnik vagy átalakul, akkor sem lehet felosztani a tagok között, hanem ezt a vagyonrészt az alapszabályban meghatározott más szervezetnek kell átadni, amely azt saját céljaira használhatja fel. A közösségi alap e kivételezett helyzete természetesen nem mentesíti ezt a vagyonrészt sem a hitelezőkkel szembeni helytállási kötelezettség alól, hiszen ez is a szövetkezet vagyona, és a szövetkezet a tartozásaiért teljes vagyonával köteles helytállni.

XVI. Cím

A szövetkezet szervezete

A szövetkezet szervezete szükségszerűen magában foglalja a közgyűlést vagy küldöttgyűlést mint a szövetkezet tagjainak döntéshozó szervét, továbbá az ügyvezetést ellátó igazgatóságot vagy ügyvezető elnököt. E szervek mellett létrehozhatnak a tagok felügyelőbizottságot és választhatnak állandó könyvvizsgálót is.

XLI. Fejezet

A közgyűlés

A szövetkezet közgyűlése a tagok összességéből álló döntéshozó szerv, amely a szövetkezet legfontosabb státusz- és személyi kérdéseiben kizárólagos hatáskörrel rendelkezik. A közgyűlést az ügyvezetés az általános szabályok szerint, a napirend közlésével hívja össze. Az általánosan kötelező elemeken kívül a meghívónak tartalmaznia kell a határozatképtelenség miatt megismételt közgyűlésre vonatkozó adatokat, továbbá utalást arra, ha részközgyűlések tartására kerül sor.

Az ügyvezetés által meghatározott napirendet a tagok tíz százalékát kitevő kisebbség kiegészítheti, ha erre vonatkozó javaslatát írásban közli az ügyvezetéssel. A tagok a közgyűlésen szavazással hoznak határozatokat. A határozathozatalhoz általában a határozatképes közgyűlésen jelenlévők egyszerű szótöbbsége elegendő, de az alapszabály módosításához két követelménynek egyszerre kell megfelelni: az összes tag legalább felének és a jelenlévők kétharmadának a hozzájárulása szükséges a döntéshez. Ez a szabály biztosítja azt, hogy a kisebbség ne változtathassa meg az alapszabályt. Speciális követelmény érvényesül a szövetkezet jogutód nélküli megszűnésének, átalakulásának, egyesülésének, szétválásának elhatározásánál is: ezek a döntések az összes szavazathoz – nem pedig a határozatképes közgyűlésen jelenlévők szavazatához – viszonyított kétharmados többséget igényelnek.

Rendezi a Javaslat a határozathozatal módját is: általában nyílt szavazással történik a közgyűlési döntéshozatal, de személyi kérdésekben titkos szavazást kell tartani. A nagy taglétszámú, földrajzilag is nagy kiterjedésű szövetkezetek esetén indokolt lehet, hogy ne kelljen a teljes tagságot egy időben egy helyre összehívni, hanem a tagság különböző csoportokban vitathassa meg a tagok döntéshozatalára váró kérdéseket, és a szavazást is elkülönült csoportokban bonyolítsák le. Erre szolgál a részközgyűlés intézménye, amit az alapszabály rendszeresíthet egy szövetkezetnél, meghatározva a részközgyűlések lebonyolításának szabályait. Ha részközgyűléseket tartanak, akkor az ott lebonyolított szavazásból még nem lehet megtudni a határozathozatal végeredményét, ehhez ugyanis a több különböző részközgyűlésen leadott szavazatok összesítésére van szükség. Ezt a feladatot az ügyvezetés látja el, és ők közlik a határozatot a tagsággal. Ugyancsak a magas taglétszám, illetve a rugalmasabb tagi döntéshozatal igénye indokolhatja azt, hogy a közgyűlés hatáskörébe tartozó döntéseket ne valamennyi tag részvételével, hanem a tagok által megválasztott küldöttekből álló küldöttgyűlésen hozzák meg. Erről az alapszabálynak kell rendelkeznie, és egyben meg kell határozni a küldötteknek a tagokhoz viszonyított számát, megválasztásuk módját és megbízatásuk időtartamát is.

XLII. Fejezet

A szövetkezet ügyvezetése

A szövetkezet ügyvezetését – az alapszabály rendelkezései szerint – vagy egy legalább három tagból álló testület: az igazgatóság, vagy egyetlen személy: az ügyvezető elnök látja el. Az ügyvezetést ellátó vezető tisztségviselők csak a szövetkezet tagjai lehetnek, ezzel is biztosítva a szövetkezet személyegyessítő jellegét. Mivel követelmény a szövetkezeti tagság, a vezető tisztségviselői megbízatás megszűnik – az általánosan érvényesülő okokon túl – akkor is, ha a vezető tisztségviselő tagsági jogviszonya megszűnik.

Ügyvezető elnök megválasztására csak a legfeljebb ötven taggal rendelkező szövetkezetben van lehetőség, és az ügyvezető elnök az igazgatóság feladatait látja el és az igazgatóság hatáskörét gyakorolja. Az igazgatóság hatáskörét a Javaslat negatív módon határozza meg: minden olyan döntés az igazgatóság hatáskörébe tartozik, amely nincs a közgyűlés vagy a felügyelőbizottság hatáskörébe utalva. Természetesen ez a rendelkezés az ügyvezetés fogalmán belül értendő, hiszen az igazgatóság ügyvezetési feladatokat lát el. Azok a döntések, amelyek nem érik el az ügyvezetés szintjét, nyilván nem sorolandók az igazgatóság hatáskörébe, azok a munkaszervezet megfelelő pontjaira telepíthetőek.

A Javaslat a szövetkezet vezető tisztségviselőivel szemben a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőire vonatkozó kizáró és összeférhetlenségi okokkal lényegében azonos okokat állapít meg, hiszen ők is gazdálkodó tevékenységet végző jogi személyt irányítanak, indokolt tehát, hogy ugyanolyan feltételeknek feleljenek meg, mint a gazdasági társaságoknál hasonló funkciót betöltő személyek.

XLIII. Fejezet

Felügyelőbizottság

A Javaslat rendelkezik arról, hogy szövetkezetnél is lehetséges legalább három tagból álló felügyelőbizottság létrehozatala, ha az alapszabály ezt elrendeli. A felügyelőbizottság tagjainak nem feltétlenül szükséges szövetkezeti tagnak lenniük, feladatukat megbízási szerződés szabályai szerinti jogviszonyban látják el. A szabályozás kitér a felügyelőbizottság működésének néhány alapvető szabályára, egyébként azonban a jogi személyek általános szabályai között a felügyelőbizottságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

XLIV. Fejezet

A könyvvizsgáló

A szövetkezet állandó könyvvizsgálójára vonatkozó szabályozás lényegében a gazdasági társaságok könyvvizsgálójára vonatkozó szabályozás megismétlése, hiszen a könyvvizsgálói megbízatás betöltésének feltételei, a könyvvizsgálói jogviszony keletkezése, a könyvvizsgáló funkciói nem különböznek a gazdasági társaságokhoz képest.

XVII. Cím

A szövetkezeti tagsági jogviszony

A szövetkezeti tagsági jogviszony a szövetkezet alapításakor az alapszabály aláírásával jön létre, a későbbiekben viszont tagfelvételi kérelem alapján, a szövetkezetnek a tagfelvételtől hozott döntésével keletkezik. Ez akkor is igaz, ha az új tag egy korábbi taggal való megegyezés alapján a kilépő tag helyére kerül. Ilyenkor csak annyi változik, hogy a belépő tagnak nem kell vagyoni hozzájárulást vállalnia, amennyiben a kilépő tag lemond a szövetkezettel való elszámolási igényéről.

Bár minden szövetkezeti tag köteles vagyoni hozzájárulást vállalni és teljesíteni, a tagsági jogok nem a vagyoni hozzájárulások szerint oszlanak meg, hanem a tagokat azonos jogok illetik meg, ami ismét a személyegyesítő jelleg egy megnyilvánulási formája.

A szövetkezet nyeresége a tagok között felosztható, a felosztásnak azonban legalább a nyereség fele részében a tagok személyes közreműködése alapján kell történnie. Aki tehát személyes közreműködés nélkül vesz részt a szövetkezetben, az legfeljebb a nyereség felében részesülhet.

A Javaslat a tagsági viszony tartalmaként lehetővé teszi, hogy az alapszabály felhatalmazása alapján a közgyűlés pótbefizetést rendeljen el a szövetkezet veszteségeinek fedezésére. Míg a korlátolt felelősségű társaságoknál a pótbefizetéshez kapcsolódó feltételeket a létesítő okiratnak kell meghatároznia, a szövetkezeteknél maga a jogszabály rendelkezik a pótbefizetés gyakoriságáról és esetenkénti mértékéről is. A veszteségek fedezésére fel nem használt pótbefizetéseket a szövetkezet is köteles visszafizetni.

Szabályozza a Javaslat a tagsági viszony megszűnésének eseteit. Ezek közül a kilépés a tagsági viszony felmondásához hasonló intézmény, hiszen a tagnak az igazgatósághoz címzett, egyoldalú, indokolás nélküli nyilatkozata, amely nem igényel elfogadást, és a nyilatkozat hatályossá válásától számított három hónap elteltével szünteti meg a tagsági viszonyt.

A szövetkezeti tag kizárása lényegében a gazdasági társaságok tagjainak kizárására vonatkozó szabályok szerint történik, azzal a különbséggel, hogy a szövetkezet közgyűlése a kizárás kezdeményezéséről valamennyi tag kétharmados szótöbbségével hozhat határozatot.

A tagsági viszony megszűnése esetén a szövetkezet köteles elszámolni a taggal, és kiadni neki akkora vagyonrészt, amekkora a szövetkezet jogutód nélküli megszűnése esetén jutna a tagnak. Nincs szükség elszámolásra, ha a kilépő tag erről az igényről lemond arra tekintettel, hogy helyébe valaki más lép be a szövetkezetbe. Ilyenkor a kilépő és belépő tag egymás között állapíthatják meg a szövetkezeti tagságért fizetendő ellenértéket. Ugyancsak nem szükséges elszámolni akkor, ha a meghalt tag örököse a szövetkezetbe lép, és ekként folytatja az örökhagyó tagsági viszonyát.

XVIII. Cím

Kisebbségvédelem

A kisebbségi jogokat a Javaslat a gazdasági társaságoknál általában érvényesülő kisebbségi jogok mintájára szabályozza, mert a szövetkezet kisebbségi tagjai is ugyanolyan védelemre szorulnak, mint a gazdasági társaság kisebbsége.

XIX. Cím

A szövetkezet átalakulása, egyesülése és szétválása

A Javaslat a szövetkezetek korlátolt felelősségű társasággá vagy zártkörűen alapított részvénytársasággá való átalakulását engedi meg, más jogi személlyé a szövetkezet nem alakulhat át. Az átalakulás, egyesülés vagy szétválás kezdeményezését a Javaslat nem korlátlanul engedi meg: ilyen kezdeményezéssel vagy az igazgatóság vagy a tagság legalább tíz százalékát kitevő kisebbség élhet. Ilyen módon elejét lehet venni a megalapozatlan kezdeményezéseknek.

Az a tag, aki az átalakulásban, egyesülésben, szétválásban nem kíván részt venni, és ezért a vele történt elszámolás eredményeként megkapta a szövetkezet vagyonából rá eső részt, ennek a vagyonnak az erejéig öt éven keresztül köteles helytállni a tagsági viszonyának fennállta alatt keletkezett szövetkezeti tartozásokért.

XX. Cím

A szövetkezet megszűnése

A Javaslat egy speciális jogutód nélküli megszűnési okot iktat be a szövetkezetekre nézve. Az alapításkor megkívánt legalább hét tagot ugyanis folyamatosan érvényesülő követelménynek tekintti, és ha a taglétszám ez alá süllyedne, akkor a szövetkezet megszűnik, ha hat hónapon belül nem jelentenek be megfelelő számú új tagot.

ÖTÖDIK RÉSZ

EGYESÜLÉS

A Javaslat lényegét tekintve változtatás nélkül veszi át a Gt.-nek az egyesülésre vonatkozó szabályait. Ennek megfelelően az egyesülés legfőbb sajátossága, hogy azt a tagok nem elsősorban gazdasági tevékenység végzésére hozzák létre, hanem azért, hogy minden egyes tagnak a saját gazdálkodását segítse elő, a tagok saját gazdasági tevékenységének összehangolásában működjön közre.

Az egyesülés éppen a főtevékenységnek a tagokhoz fűződő szoros kapcsolata miatt, alapvetően személyegyedítő jellegű társaság, amivel összhangban áll az, hogy a tagok korlátlan, egyetemleges és mögöttes felelősséggel tartoznak. A jogi személyek általános szabályaival való összhang is azt kívánja, hogy ha nem kötelező a tagoknak vagyoni hozzájárulást teljesíteniük, akkor a társaság tartozásaiért korlátlan felelősséget kell vállalniuk.

Az egyesülés sajátos tevékenységével függ össze a társasági szerződés kötelező elemeinek speciális kiegészítése, az általános szabályoktól való eltérése is. A szükség szerinti tartalmi elemek középpontjában az esetlegesen előírható kiegészítő

gazdálkodási tevékenység áll. Ennek a tevékenységnek a kereteit, az ehhez szükséges vagyont, a nyereség felosztásának szabályait abban az esetben kell a társasági szerződésben rögzíteni, ha a felek lehetővé kívánják tenni az egyesülésnek az összehangoló tevékenységen túl a gazdálkodást is.

Az egyesülés sajátosságai néhány ponton a tagok és a társaság közötti vagyoni viszonyok speciális szabályozását igénylik. Mindenekelőtt arról rendelkezik a Javaslat, hogy a tagok az egyesülés szolgáltatásait külön ellenszolgáltatás nélkül vehetik igénybe. Ez mindenképpen indokolt szabály, figyelembe véve azt, hogy az egyesülés működésének költségeit amúgy is a tagok fedezik, végső soron tehát nem tisztán ellenszolgáltatás nélküli szolgáltatásról van szó, hanem csak arról, hogy a tagok a társaság létét, működését teszik lehetővé, esetenként viszont nem fizetnek az egyesüléstől kapott szolgáltatásokért. Ez a szabály nem zárja ki azt, hogy a tagok a törvényi szabálytól eltérve ellenszolgáltatás fizetésében állapodjanak meg. Ez különösen akkor lehet indokolt, ha a társaság kívülállók számára is nyújt szolgáltatásokat, és ezért ezek költségei és bevételei nehezebben lennének nyomon követhetők, ha a tagok ingyenesen vehetnék igénybe a szolgáltatásokat.

A Javaslat ugyancsak nem változtat az egyesülés szervezetén. Az egyesülésnél taggyűlés és igazgató vagy igazgatóság működik. A Javaslat e körben a hatályos szabályokon csak annyiban változtat, hogy elhagyja azokat a normákat, amelyeket a jogi személyek általános szabályai között a Javaslat már szabályozott. Így például nem rendelkezik a Javaslat e körben a határozatképességről, a képviseltről, a taggyűlés összehívásáról, a jegyzőkönyvről és az ülés tartása nélküli határozathozatalról. Nem változtat a Javaslat az egyesüléshez való csatlakozás, a tagsági viszony megszűnése, a kilépő taggal való elszámolás és a vagyonmegosztás szabályain.

HATODIK RÉSZ

VÁLLALATCSOPORT

A Javaslat átemeli a Gt.-ből az elismert vállalatcsoportra vonatkozó szabályokat. A szabályozás alapvető logikáján a Javaslat nem változtat. A vállalatcsoportot a cégjegyzékbe be kell jegyeztetni, de maga a vállalatcsoport nem minősül önálló jogalanynak. Nem változik az uralkodó tagra vonatkozó szabályozás. Uralkodó tag az lehet, aki konszolidált éves beszámoló készítésére köteles. A számviteli törvény szerint erre az anyavállalat köteles. A Javaslat új szabályként rendezi, hogy több jogi személy is lehet a vállalatcsoport uralkodó tagja. Ebben az esetben azonban szerződésben kell meghatározni, hogy melyik jogi személy jogosult az uralkodó tagot megillető jogokat gyakorolni. Változtat ugyanakkor a Javaslat az ellenőrzött társaság szabályain. Míg a Gt. alapján a vállalatcsoportban kizárólag részvénytársaság és korlátolt felelősségű társaság vehetett részt, a Javaslat ezt kibővíti, és lehetővé teszi, hogy szövetkezet és egyesülés is részt vegyen tagként a vállalatcsoportban. További változás, hogy a Javaslat alapján ahhoz, hogy vállalatcsoport jöjjön létre, az szükséges, hogy az uralkodó tag mellett legalább három ellenőrzött tag vegyen részt az együtműködésben.

A Javaslat lényegét tekintve nem változtat a vállalatcsoport létrejöttére vonatkozó szabályokon. Ehhez a Javaslat alapján is uralmi szerződés megkötése szükséges, amelyben a felek meghatározzák a vállalatcsoport egészének egységes üzletpolitikáját. A szerződést a vállalatcsoportban résztvevő tagok legfőbb szerve hagyja jóvá háromnegyedes szótöbbséggel. A vállalatcsoport megalakulásáról két alkalommal közleményt kell közzétenni a Céglapban. Változás, hogy a Javaslat nem kívánja

meg az uralkodó szerződés tervezetének a közzétételét, csupán a szerződés megtekintésének a helyét és a hitelezőknek és a részvényeseknek szóló felhívást kell a közleménynek tartalmaznia.

A Javaslat megőrzi az ellenőrzött társaságok tagjainak és hitelezőinek a jogosultságait. Egyértelművé teszi, hogy a vállalatcsoport bejegyzésének előfeltétele, hogy a tagok és a hitelezők igényeivel kapcsolatban ne maradjon fenn vita. A bejegyzés feltétele tehát, hogy az igények kielégítésre kerüljenek, ennek hiányában pedig, hogy a jogvitában bíróság jogerősen elutasítsa a tagok és a hitelezők követeléseit. A vállalatcsoport bejegyzésének joghatása az, hogy a vállalatcsoportra és annak tagjaira nem alkalmazhatóak a minősített befolyással rendelkező tagokra vonatkozó rendelkezések, nevezetesen a hátrányos üzletpolitikai esetén fennálló helytállási kötelezettség.

A Javaslat nem változtat az uralkodó tag és az ellenőrzött tag ügyvezetése közötti viszonyra, a beszámolási kötelezettségre, a kisebbségvédelemre és a vállalatcsoport megszűnésére vonatkozó szabályokon. A Javaslat biztosítani kívánja a vállalatcsoport esetén a munkavállalói részvétel lehetőségét. Ennek eszköze, hogy a Javaslat meghatározott esetben lehetővé teszi, hogy az ellenőrzött tagok felügyelőbizottsága helyett a munkavállalók az uralkodó társaság felügyelőbizottságában vegyenek részt. Erre abban az esetben is lehetőséget teremt a Javaslat, ha az uralkodó tagnál felügyelőbizottság nem működött a vállalatcsoport létrejöttét megelőzően.

A Javaslat lényegét tekintve fenntartja a tényleges vállalatcsoportra vonatkozó hatályos szabályokat. Ha az uralmi csoportként történő működés feltételei fennállnak három éven át, bárki, akinek az uralmi szerződés hiánya jogi érdekét érinti, választása szerint kérheti, hogy a bíróság kötelezze a vállalatcsoportot az uralmi szerződés megkötésére, vagy alkalmazza az vállalatcsoportra vonatkozó szabályokat uralmi szerződés hiányában is.

HETEDIK RÉSZ

ALAPÍTVÁNY

A Ptk. 1987-es módosításával került néhány alapítványi szabály a hatályos kódexbe, amelyeket a bírói gyakorlat töltött meg valós jogi tartalommal. A Javaslat a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok mellett a jelenleginél részletesebben szabályozza az alapítványt és számos újítást is bevezet. Az alapítvány a Javaslat szerint jogi személyként létesíthető, ha az alapító az alapító okiratban meghatározza célját, szervezetét, és a cél megvalósításához vagyont rendel. (Az egyoldalú jogügylettel történő, önálló jogalanyiség létrejöttét nem eredményező vagyonrendelés továbbra is lehetséges, és kötelezettségvállalás közérdekű célra néven él tovább a kötelmi jog szabályai között.) Az alapítvány az alapító által meghatározott célra rendelt vagyonkezelő szerv, amelynek szervezetét az alapító jogosult meghatározni a törvényi keretek között. A korábbi szabályozással ellentétben alapítvány nem csak tartós közérdekű célra, hanem – két alapvető kivétellel – lényegében bármely célra, tehát magáncélra is létesíthető. Az egyik korlátozás az, hogy alapítvány gazdasági tevékenység céljából nem létesíthető, gazdasági tevékenységet csak célja megvalósításával összefüggésben – azaz nem elsődlegesen – végezhet. A másik jelentős korlát, hogy a cél nem szolgálhatja az alapító, a csatlakozó és a törvényben meghatározott további személyek érdekeit. A Javaslat külön nem mondja ki, de értelemszerűen jogellenes és nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző tevékenységre sem létesíthető alapítvány. Ez következik a jogügyletek semmisségére vonatkozó

szabályokból. A hatályos szabályozástól eltérően az alapítványnak céljait közvetlenül kell megvalósítania. A közvetlenség elvéből következik, hogy alapítványnak tiltott további alapítvány létesítése vagy vagyon juttatása egy másik alapítványnak.

XXI. Cím

Az alapítvány fogalma, létesítése, vagyona

A jogi személyek létesítésére vonatkozó általános rendelkezések az alapítványokra is alkalmazandók; ezért a Javaslat e fejezetben csak a speciális szabályokat tartalmazza. Az alapítványt létesítő alapítói jogügyletet írásba kell foglalni. Több alapító – ha eltérően ne állapodnak meg – együttes joggyakorlásra jogosultak. Ez azt jelenti, hogy az alapítók minden egyes alapító intézkedést egyetértésben tudnak megtenni. Az alapítványt létesítő jogügylet visszavonására csak a nyilvántartásba vétel jogerőre emelkedését megelőzően kerülhet sor, több alapító esetén szintén csak együttesen.

Az alapítók mellett a Javaslat nevesíti a csatlakozót, aki a már létező alapítvány részére juttat vagyont. A csatlakozás feltételeit az alapító okiratban kell az alapítónak meghatározni. Ha az alapító okirat nem tér ki a csatlakozás lehetőségére, az alapítvány jellege alapján döntendő el, hogy nyílt vagy zárt alapítványról van-e szó, és a csatlakozás megengedett-e vagy sem. A csatlakozónak az alapító az alapító okiratban meghatározott jogokat biztosíthat. A csatlakozó az alapító döntése szerint az alapítót megillető jogokat is megszerezheti. Ez utóbbi esetben a csatlakozó – az alapító okirat ellenkező kikötésének hiányában – az alapítóval (alapítókkal) együttes joggyakorlásra jogosult. A csatlakozót tehát – a jelenlegi szabályozással ellentétben – az alapítvány működését érdemben befolyásolni képes jogok illethetik meg. Ezzel a szabályozással a Javaslat a vagyonukat vesztett alapítványok tőkésítésének előmozdítását kívánják lehetővé tenni.

A vagyon fogalmára és mibenlétére a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok alkalmazandók; minimális vagyonnagyságot a Javaslat nem határoz meg. Részletesebb szabályozást ad ugyanakkor az alapítói vagyonjuttatásra. A Javaslat a vagyoni juttatás teljesítéséhez köti az alapítói jogok korlátlan gyakorolhatóságát. Az alapítónak az alapítvány nyilvántartásba vételtől számított egy éven belül teljes egészében át kell ruháznia az alapítványra az alapító okiratban rendelt vagyont, hogy az alapítvány képes legyen tevékenységét megvalósítani. Ennek a szabálynak az is célja, hogy egyértelműen elszakítsa és elhatárolja az ajándékozási szabályoktól az alapítványi vagyonjuttatást. A szabály lehetséges szankciója az, hogy a nyilvántartó bíróság felfüggeszti a késelemben esett vagy nem teljesítő alapító alapítói jogainak gyakorlását. A Javaslat kimondja a kuratórium kötelezettségét is a vagyoni juttatás követelésére; e kötelezettség elmulasztása súlyos jogszabálysértésnek minősül.

Az alapítvány vagyonát elődlegesén magától az alapítótól védi a Javaslat: az alapítói vagyonjuttatás nem vonható vissza; sem közvetlenül, sem kerülő úton – harmadik személy segítségével – nem kerülhet vissza az alapítóhoz. Az alapító kivételesen lehet az alapítvány kedvezményezettje; akkor, ha az alapítvány célja az alapító tudományos vagy művészeti alkotásainak gondozása. A törvényi szűkítés a szerzői jogokkal védett javakhoz képest tudatos. Más szerzői jogok kezelésére is létesíthető alapítvány, de nem az alapító kedvezményezetté tételével. A Javaslat által meghatározott szolgáltatások, nevezetesen: gondozás, tartás, iskoláztatási költségek viselése tekintetében az alapító és a csatlakozó hozzátartozói kedvezményezettjei lehetnek az alapítványi vagyonnak. Ez a

rendelkezés családi alapítvány létesítését teszi lehetővé, amellyel a család tagjainak tartása, nevelése, iskoláztatása akár több generációra is biztosíthatóvá válik.

A Javaslat meghatározza a kedvezményezett fogalmát, aki az alapítvány jogosultja, az alapítványi vagyon valós címzettje, a vagyon felhasználásának cél szerinti alanya. A kedvezményezett törvényi meghatározására szükség van, hogy a kedvezményezett – az alapító döntése alapján – jogokat kaphasson, továbbá, hogy a kizárási és összeférhetlenségi szabályok érvényesülni tudjanak. A kedvezményezett az alapítványi juttatást perrel a törvényi konjunktív feltételek teljesülése esetén követelheti. Az alapítványi vagyon kezelésének szabályait az alapítónak az alapító okiratban kell meghatároznia. Az alapítvány alapvetően csak a juttatott vagyon hozadékait használhatja fel; a vagyon felélésére csak akkor jogosult, ha erre az alapító kifejezetten felhatalmazza. Erre a Javaslat az alapító okirat kötelező tartalmának meghatározása körében közvetetten ad szabályt.

XXII. Cím

Az alapítvány létesítése végintézkedéssel

Alapítvány létesíthető halál esetére is, de csak végrendeletben vagy öröklési szerződésben, halál esetére szóló ajándékozásban nem. A végintézkedésnek tartalmaznia kell az alapító okiratot. Az alapítvány nyilvántartásba vételére csak az alapító halála után kerülhet sor, ezért a Javaslat egy a kuratóriumba kijelölt személyt hatalmazza fel arra, hogy az alapítvány nyilvántartásba vétele iránt eljárhasson. Ha a kuratóriumi tag nem vállalja ezt a feladatot, a bíróság ügygondnokot rendel ki a nyilvántartásba vétel intézésére. A halál esetére történő alapítványrendeletnél az alapítvány a létesítő halála után jön létre. Annak érdekében, hogy az ekként létesített alapítvány örökölni tudjon az alapító után, a Javaslat kimondja, hogy az alapítvány az alapító halálának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre.

A halál esetére szóló alapítványrendelet különleges esete a meghagyás formájában történő létesítés. Ilyen esetben az alapító-örökhagyó meghagyást rendel, a meghagyásként létesítendő alapítvány alapítója már nem ő, hanem a meghagyás kötelezettje, a végintézkedés valamelyik jogosultja lesz. Ha a kijelölt alapító nem teljesíti az örökhagyó rendelkezését, a bíróság ítéletével pótolja és hozza létre az alapító okiratot, és kötelezi a meghagyás kötelezettjét a vagyon juttatására.

Ha a halál esetére rendelt alapítvány nem tud létrejönni, a hatályos szabályozással egyezően az alapítványrendelet közérdekű meghagyásnak kell tekinteni, ha az alapítvány célja a közérdekű lett volna. Magáncélú alapítványrendelet esetében pedig a vagyon a hagyaték részét képezi, és az örökösöket illeti.

XXIII. Cím

Az alapító okirat

A Javaslat a Ptk.-nál részletesebben szabályozza az alapító okirat kötelező tartalmi elemeit. Ezekről a kérdésekről az alapítónak az alapító okiratban rendelkeznie kell. E mellett a Javaslat – a korábbi bírói gyakorlat ellenkező felfogásával szemben: egyértelműen példálódzó módon – felsorol olyan kérdéseket is, amelyeket az alapító az alapító okiratban szabályozhat. Az új szabályozás alapvetően diszpozitív a jogi személy belső viszonyainak a kialakítása terén, ezért a Javaslatban meghatározottakhoz képest az

alapítónak meglehetősen szabadsága van az alapítvány szervezetének és működésének kialakítása terén. A Javaslat különbséget tesz a vagyon kezelése és felhasználása között. Erre azért van szükség, mert az alapítónak kell döntenie abban is, hogy célja megvalósítására az alapítvány magát a vagyont is felhasználhatja vagy csak a vagyon hozadékait fordíthatja működésére és célja megvalósítására, esetleg e két lehetőséget valamilyen módon kombinálnia kell. Az alapító jogosult abban döntenie, hogy a kuratóriumi tevékenységért jár-e díjazás, és az mekkora, de e döntési hatáskört átruházhatja más alapítványi szervre is, például a felügyelőbizottságra. A Javaslat az alapító okirat értelmezésére külön normát alkot, amely eltér a jogügyleti értelmezés általános szabályától, és az akaratit elvet kodifikálja.

A Javaslat az alapító okirat módosításakor is kizárja a vagyonelvonnás lehetőségét, ezzel is védve az alapítványi vagyonnak az alapító okiratban meghatározott céltól eltérő felhasználását. Ezt azzal éri el a Javaslat, hogy az alapítvány célja fő szabály szerint nem is módosítható. Erre csak kivételes esetben kerülhet sor: ha a cél megvalósult vagy lehetetlenné vált, és az új célra maradt még elegendő vagyon. A Javaslat ezekben a kivételes esetekben abból indul ki, hogy a jogi személy túlélheti célját, mert a forgalom biztonságát jobban szolgálja, ha továbbra is életben marad. A cél módosítása adott esetben új csatlakozó belépésével és utólagos vagyonjuttatással összekötve is megtörténhet.

XXIV. Cím

Az alapítói jogok gyakorlása

Az alapítvány alapítója az alapítvány szervezetének része, hiszen számos alapítványi jogosultságnak és kötelezettségnek ő az alanya. Ezen jogok gyakorlását az alapító halála vagy jogutód nélküli megszűnése esetére is biztosítani kell. A Javaslat szerint az alapítói jogok és kötelezettségek akkor ruházhatók át, ha az alapító a vagyoni juttatást teljesítette. Az alapító halála vagy jogutód nélküli megszűnése esetére kinevezheti jogutódját. Ez speciális jogutódlás, kívül esik az öröklésen. Változás a hatályos joghoz képest, hogy az alapító egyes jogok gyakorlására alapítványi szervet is kijelölhet: kuratóriumot, felügyelőbizottságot, tanácsadó testületet vagy más – ellenőrzéssel vagy egyéb feladattal – felruházott szervet. Ennek a részleteit az alapító okiratban kell az alapítónak kidolgoznia. Minden egyes esetben fontos törvényi korlát, hogy a kinevezett szerv a vele kapcsolatos alapítói jogok gyakorlására nem jogosult, és nem láthatja el saját ellenőrzését. Ezért célszerű az alapító jogokat (az irányító, az ellenőrző és az információs jogokat) szétszétani az alapító okiratban az egyes alapítványi szervek között. Az alapító okirat kisebb, technikai jellegű módosításaira vonatkozó joggal (például címváltozás) a kuratórium is felruházható. Ha nincs megfelelő személy vagy szerv, az alapító jogokat a nyilvántartó bíróság gyakorolja. Ez nem azt jelenti, hogy a bíróság maga intézkedik az alapítvány belügyeiben, hanem azt, hogy erre kijelöl egy személyt, és ellenőrzi az illető működését.

Az alapítók dönthetnek úgy is, hogy jogaikat nem együttesen, hanem testületben gyakorolják. Választhatják az egyesületi szabályokat is; ebben az esetben a határozatképesség a többségi elven alapul, a szavazás pedig a jelenéten múlik, és egy alapító távolléte vagy makacssága nem tudja megbénítani az alapítvány életét. Az alapítók választhatják végül a kft. taggyűlési szabályainak alkalmazását is, a szavazati jogok mértékét szabadon állapíthatva meg.

XXV. Cím

Az alapítvány szervei

A Javaslat alapítványi szervként kötelező jelleggel csak kuratórium megalakítását írja elő. Az alapító – a magánautonómia talaján – további alapítványi szervek létesítéséről: ellenőrző, tanácsadó esetleg más szerv létrehozásáról is dönthet. Alapítványi szervek létesítését indokolhatja az alapítói jogok egy részének átruházása, a hatáskörök megosztása, eljárási szabályokkal a kedvezményezettek kiválasztásának szabályozása, belső ellenőrzési rendszer kialakítása, kedvezményezetti gyűlés részére információs jogok biztosítása, és sok minden más, amit az élet a racionális szervezet kialakítása érdekében szükségessé tehet. Ezen szervek hatásköre nem csorbíthatja a kuratóriumnak, a felügyelőbizottságnak és a könyvvizsgálónak a Javaslatban biztosított jogait.

Az alapítvány ügyvezető szervét a Javaslat a köznyelvben elfogadott nevén kuratóriumnak hívja. A kuratóriumnak legalább három természetes személyből kell állnia. Az alapító nagyobb létszámú kuratóriumot is nevezhet, és dönthet úgy is, hogy az alapítvány ügyvezetői feladatait egyetlen személy: a kurátor lássa el. A kuratórium tagjai az alapítvány vezető tisztségviselői, akikkel kapcsolatban a Javaslat – a jogi személyekre vonatkozó általános szabályokban lefektetettek kivül – az alapító és a kedvezményezett tekintetében határoz meg kizárási és összeférhetlenségi szabályokat. A kuratórium elnökét az alapító jogosult kijelölni, ha ezt a jogot az alapító okiratban fenntartotta magának, vagy más alapítványi szervet nem hatalmazott fel erre. Ilyen alapító okirati rendelkezések hiányában a kuratóriumi tagok egymás közül választanak elnököt. A kuratórium ülésének évi egyszeri kötelező összehívására vonatkozó rendelkezés fontos garanciális jellegű szabály az alapítvány folyamatos működése érdekében. Ugyanezen célból teszi lehetővé a Javaslat, hogy a kuratórium ülésének összehívását bármely kuratórium tag elérje.

Az alapító szabad belátása alapján dönthet felügyelőbizottság létesítéséről. A felügyelőbizottság a kuratórium (és az esetleges más alapítványi szerv) működését ellenőrzi, és az alapítónak számol be. Bizonyos vagyon-nagyság esetén ajánlott az alapítvány belső ellenőrzésének kialakítása az esetleges visszaélések megelőzése céljából. A jogi személyek általános részének vonatkozó szabályait itt is alkalmazni kell.

XXVI. Cím

Az alapítvány átalakulása és megszűnése

Az alapítvány – az alapító vagy az erre feljogosított alapítványi szerv döntése alapján – megszűnhet jogutódlással vagy jogutód nélkül. Más jogi formába az alapítvány nem alakulhat át; kizárólag alapítvánnyal (adott esetben: többel) egyesülhet, és (két vagy több) alapítványra válhat szét. Az eredeti alapítványi célt a jogutódlásnál meg kell őrizni, szétválásnál értelemszerűen elegendő, ha az egyik jogutód viszi tovább az eredeti célt. Több cél esetében a jogutód alapítványok osztozhatnak a célokon. A jogi személyek általános szabályait itt is figyelembe kell venni.

Az alapítvány – ha határozatlan időre alapították – csak akkor szüntethető meg, ha célját megvalósította vagy az lehetetlenné vált, és módosításra nincs lehetőség. Az alapító egyéb okból nem dönthet az alapítvány megszüntetéséről. A megszűnési okok beállta esetén az alapító dönthet a cél módosításáról, az alapítvány egyesüléséről vagy más

olyan megoldásról, amely az alapítvány részben vagy egészben való megújulását szolgálja. Ha az alapító az alapítvány fennmaradása érdekében nem hoz intézkedést, a kuratóriumnak a megszűnési ok beálltát be kell jelentenie a nyilvántartó bírósághoz. A nyilvántartó bíróság felülvizsgálhatja a kuratórium bejelentésének megalapozottságát, és dönthet a megszűnési eljárás lefolytatásáról vagy annak elutasításáról. A Javaslat a kuratórium tagjainak személyes felelősségét állapítja meg a késedelmes megszüntetésből eredő károkozásokért, ezzel is arra ösztönözve a kuratóriumot, hogy megfelelő időben, lehetőleg további adósságok halmozása nélkül döntsön az alapítvány megszüntetéséről.

A jogutód nélkül megszűnő alapítvány vagyona az alapító okiratban kijelölt személy tarthat igényt. Az alapítvány részére vagyont juttató személy (alapító, csatlakozó) és az ő hozzátartozói csak annyi vagyont kaphatnak az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén, amennyit az alapítvány rendelkezésére bocsátottak. Az alapítvány ugyanis nem szolgálhat ingyenes vagyonszerzési csatornaként. Ha az alapító okirat nem tartalmaz jogosultat, vagy az nem képes vagy nem akarja a vagyont elfogadni, akkor az alapító joga, hogy a fennmaradó vagyonról döntsön. A jogutód nélkül megszűnő alapítvány vagyonának jogosultja csak azonos vagy hasonló célú alapítvány vagy egyesület lehet. Ha nincs alapítói rendelkezés, vagy az nem tud teljesedésbe menni, akkor a nyilvántartó bíróság jelöli ki a vagyon jogutódját, miután a kuratórium és a felügyelőbizottság véleményét kikérte.

NYOLCADIK RÉSZ

AZ ÁLLAM RÉSZVÉTELE A POLGÁRI JOGI JOGVISZONYOKBAN

A Polgári Törvénykönyv a polgári jogi jogviszonyok alanyaira vonatkozó szabályokat kíván megállapítani, és nem foglalkozik a közjogi jogalanyokra vonatkozó közjogi szabályozással. Ha közjogi funkciók ellátására létrejött szervezeteknek az alapítóik magánjogi jogalanyiságot, jogi személyiséget is kívánnak biztosítani, ezt a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok alkalmazásával megtehetik.

Speciális rendelkezéseket igényel viszont az a helyzet, amikor az állam, mint egész, nem egyes szervein keresztül kíván magánjogi jogviszonyokban részt venni. A Javaslat kimondja, hogy erre az államnak mint jogi személynek lehetősége van. Természetesen az államnak mint jogi személynek szüksége van képviselőre, amit az államháztartásért felelős miniszter láthat el.

Azon túl, hogy az állam és az állami szervezetrendszerbe tartozó jogi személyek polgári jogi jogalanyok lehetnek, gyakorlati problémákat vet fel, hogy az ilyen jogviszonyokban vállalt vagy egyébként őket terhelő kötelezettségekért hogyan felelnek. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a polgári jogi jogviszonyokban a helyállási kötelezettségük teljesítésének nem akadályozza az, ha a közjogi, államháztartási szabályok szerint nem szerepel a költségvetésükben a polgári jogi jogviszonyban teljesítendő szolgáltatás fedezete. Az államháztartás részét képező szervezetek ilyenkor a költségvetésüket meghaladóan is kötelesek helyállni, és az államháztartási szabályoknak kell kidolgozniuk az ehhez szükséges fedezet biztosításának rendjét.

NEGYEDIK KÖNYV

CSALÁDJOG

ELSŐ RÉSZ

ALAPELVEK

A családjog szabályainak a Polgári Törvénykönyvbe való beépítése szükségessé teszi a Családjogi Könyv elején néhány olyan alapelv megfogalmazását, amelyek kifejezésre juttatják a családi viszonyoknak a Javaslat más szabályaiban elsődlegesen szem előtt tartott üzleti élet viszonyaitól való különbözőségeit. Ennek megfelelően a Javaslat négy fő elvet emel ki, amelyek a családjog vezérlő eszméit tömören megfogalmazzák. Ezek: a házasság és család védelme, a gyermek érdekének védelme, a házastársak egyenjogúságának elve, a méltányosság és a gyengébb fél védelmének elve.

A házasság és család védelmének elve az Alaptörvény L) cikkéhez kapcsolódóan azt juttatja kifejezésre, hogy a családjog szabályai elsősorban a családot, mint közösséget (az egyes családtagok közötti kapcsolatokat) védik. Ez kiterjed mind a törvény alapján létrejött családi kapcsolatokra (például házasság, leszármazás, örökbefogadás, gyámság), mind – az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatának megfelelően – a törvény által szabályozott más együttélési formákra (pl.: élettársi kapcsolat, mostoha- és mostohagyermek, nevelőszülő-nevelt gyermek kapcsolat). A családnak, mint közösségnek a védelmével szorosan összefügg a családi és az egyéni érdek összhangjának elve, amely a házasságról, a családról, a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénynek (továbbiakban: Csjt.) a „társadalmi és egyéni érdek” összhangjának követelményét váltja fel. Az Alaptörvény L. cikkében foglaltakkal összhangban a házasság kiemelt védelmet élvez a többi együttélési formához képest.

A kiskorú gyermek érdekének védelme 1995. óta a Csjt. alapvető céljai között is szerepel. Ez az alapelv kifejezésre juttatja, hogy valamennyi, a gyermekkel összefüggő jogviszony elsődleges rendezési szempontja a gyermek érdeke. A gyermek érdekeinek védelmében más törvény is rögzít magánjogi jellegű alapelveket (a gyermek személyiségi jogainak védelmén kívül a gyermeknek saját családjához illetve a családi környezethez, továbbá a származásának, vér szerinti családjának megismeréséhez és a rokonaival való kapcsolattartáshoz fűződő jogait). Ezek azonban a magánjogban (is) elvi jelentőségű tételek. Ezért a Javaslat – annak kiemelése mellett, hogy a családi viszonyokban a gyermek érdeke és jogai fokozott védelemben részesülnek – a gyermeknek a saját családjában való nevelkedéséhez, illetve, ha ez nem valósítható meg, lehetőleg családi környezetben való felnövekedéséhez és ebben az esetben is korábbi kapcsolatai megtartásához való jogát szükségesnek látja a Könyv elején rögzíteni. Az alapelv a törvény számos részlet-rendelkezésében tükröződik. A gyermeknek a leszármazáson alapuló rokoni kapcsolatainak megállapítására vonatkozó jogától kezdve (apaság, anyaság, vérségi származás kiderítése örökbefogadásnál), a szülői felügyelet, az örökbefogadás és a gyámság körében az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vételén keresztül, az örökbefogadás és a gyámság azon rendelkezéseinek tartalmáig, amelyek biztosítják, hogy a gyermek a saját családjától csak törvényben meghatározott esetben, saját érdekében legyen elválasztható.

A házastársak egyenjogúságának elve ma már minden civilizált országban követelmény, és azt több nemzetközi dokumentum is tartalmazza. Az elv egyrészt a jogok és

kötelezettségek egyenlőségét, másrészt a család ügyeiben való közös döntés jogát foglalja magában és áthatja a házastársak személyi, továbbá vagyoni viszonyaira vonatkozó rendelkezéseket éppúgy, ahogy a házastársakra, mint szülőkre vonatkozó szabályokat. Az egyenjogúság két irányban is biztosított: egyfelől a házastársi kapcsolatban, másfelől a családi életben. Alapvető tartalma, hogy egyik házastársnak sincs hatalma a másik személye és vagyona felett, és nem élvezhet előjogokat a szülői felügyeleti jogok területén a másikkal szemben sem a házasság fennállása alatt, sem annak megszűnésekor. Az alapelv szoros összhangban van az Alaptörvény XV. cikkének (3) bekezdésében foglaltakkal, a nők és férfiak egyenjogúságának alapelvével. Külön alapelvként nevesíti a Javaslat a méltányosság és gyengébb fél védelmének elvét. A Csjt. csak a házastársak vagyoni viszonyainak rendezése körében tartalmaz szabályt a méltányosságra. A méltányos rendezés elvének azonban valamennyi családjogi jogviszonyban érvényesülnie kell, hiszen a családi viszonyok rendezése során fordulhat elő leginkább, hogy a jog betűjéhez való szigorú ragaszkodás méltánytalansághoz vezethet. A méltányosság érvényesítése természetesen nem a jogszabállyal szemben történik, hanem annak az eset egyedi körülményeihez mért, a felek méltányos érdekeit kölcsönösen mérlegre tevő alkalmazásában valósul meg. Hátterében az áll, hogy a családi kapcsolatok bonyolult szövedékébe a jogalkalmazó nehezen lát bele, és a bizonyítás is nehezebb, mint az üzleti élet viszonyaiban.

Szorosan összefügg a méltányossággal az érdekei érvényesítésében gyengébb fél védelme. Ez az elvárás a koránál, egészségi állapotánál, lehetőségeinél fogva segítségre szoruló, kiszolgáltatott fél helyzetének megfelelő figyelembe vételét jelenti. Lényegében mind a méltányosság, mind a gyengébb fél védelme, mint egymással szorosan összetartozó alapelvek azt kívánják kifejezésre juttatni, hogy a családjogi jogvitákban a jogalkalmazónak törekednie kell a viták kulturált, lehetőség szerint minden érintett félnek megbékélést hozó rendezésére.

MÁSODIK RÉSZ

A HÁZASSÁG

I. Cím

A házasságkötés

A házasságkötésről szóló cím a Csjt.-hez csak képest kisebb szerkezeti és szövegezésbeli változtatásokat tartalmaz, amelyeknek azonban elvi jelentősége is van. A szabályozás a házasság létrejöttére vonatkozó rendelkezésekkel kezdődik, amelyet a házasság megkötésére irányadó szabályok követnek (a házasságkötési folyamat rövid leírása, a magánjogi kapcsolat szempontjából legfontosabb, garanciális eljárási szabályok rögzítése azzal, hogy a részletes eljárási szabályokat külön törvény tartalmazza). A Javaslat a házasság létrejöttének feltételeit – azokat a tényezőket, amelyek nélkül a házasság nem jön létre – együtt tartalmazza. Ez a megoldás – a mai szabályozással szemben – markánsan elkülöníti egymástól a nemlétező és az érvénytelen házasságot, ami gyakorlati szempontból az eltérő jogkövetkezmények miatt fontos: az érvénytelen házassághoz ugyanis számos ún. maradék-joghatás fűződik, míg a nemlétező házasság semmiféle joghatás kiváltására nem alkalmas.

A házasság létrejöttének feltételeinél a Javaslat – összhangban az Alaptörvény L. cikkében foglaltakkal – egyértelműen kifejezésre juttatja azt, hogy házasság csak férfi

és nő között jöhet létre. A Javaslat azt a minimumot, hogy a házasfelek a házasságkötésnél személyesen és együttesen legyenek jelen, a házasság létezési feltételeként állapítja meg. A Javaslatba kerül az a rendelkezés, hogy ha a házasulók vagy azok egyike „a nyilatkozatot feltételhez vagy időhöz köti”, közöttük a házasság nem jön létre. Az tehát, hogy ilyen megkötés ne történjék – a házasságkötésre irányuló együttes és személyes kijelentés mellett – létezési feltétel, s mint ilyennek (más külföldi Kódexekhez hasonlóan) szintén a magánjogban van a helye. A Javaslat hatályoshoz képest kissé bővített szövege kifejezésre juttatja tehát, hogy a házasulók egymás jelenlétében, személyesen tett akarat kijelentésének kölcsönös megtörténtével valósul meg a házasságkötés. A házasság létrejöttét az anyakönyvvezető nyomban megállapítja: szóban kinyilvánítja, hogy a házasság a törvény értelmében létrejött.

A Javaslat által rögzített létezési feltételek hiányában a házasság nem jön létre akkor sem, ha az valamilyen okból anyakönyvezésre került. Bármennyire csekély is az ilyen esetek előfordulásának valószínűsége, a törvénynek választ kell adnia arra, hogy ha a házasság – a közokiratban foglaltak ellenére – nem áll fenn, vagy annak ellenére, hogy nincs róla közokirat, fennáll, milyen hatóság, kinek a kérelmére állapíthatja ezt meg. Annak megállapításához, hogy nemlétező házasságról van szó, nincs szükség bírósági ítéletre, de még az sem szükséges, hogy a nemlétező házasságra vonatkozó bejegyzést az anyakönyvből töröljék. A nemlétező házasságot úgy kell tekinteni, mintha meg sem kötötték volna, vagyis ahhoz semmiféle jogkövetkezmény nem fűződik.

A Javaslat szerint a házasság létezésével vagy nemlétezésével kapcsolatban szóba jöhető esetek egy része igazgatási úton: a hiányzó anyakönyvi bejegyzés utólagos megtörténtével az anyakönyvi jogszabályok szerint az anyakönyvezett adatok kijavításával, kiegészítésével rendezhető. Ha erre nincs mód, bírósági úton: státuszperben is lehetőség van a házasság létrejöttével kapcsolatos vita rendezésére. A kérelem előterjesztése illetve a per megindítása – szemben a házasság érvénytelenségének megállapításával – nincs határidőhöz kötve. A házasság létezésének megállapítása iránti per célja annak kimondása, hogy a házasság a törvényben előírt feltételek fennállása folytán létrejött. A nemlétezés iránti per annak megállapítása iránt folyik, hogy a házasság a törvényben előírt feltételek hiányában egyáltalán létre sem jött. Ilyen per indítására kerülhet sor akkor, ha például a házasságot az anyakönyvbe bejegyezték, de vitás, hogy tettek-e házasságkötési nyilatkozatot, illetve annak mi volt a tartalma.

A Javaslat a házasságkötés folyamatának leírásánál a folyamatnak a magánjog szempontjából leglényegesebb elemeit tartalmazza. Ennek a folyamatnak is két szakasza van: a házasságkötést megelőző eljárás és maga a házasságkötés. A házasságkötést megelőző eljárást az anyakönyvi jogszabályok részletesen szabályozzák, a magánjogi kódexben csupán a legfontosabb elemek kiemelése indokolt. Ezek a következők: a házasulók kijelentése, hogy tudomásuk szerint nem áll fenn házassági akadály és ezzel összefüggésben a házasságkötés jogi feltételeinek igazolásához szükséges jogszabályban előírt okiratokat bemutatták (a jogi feltételek közül nem mindegyiket lehet és kell okirattal igazolni), valamint a házasságkötés előtt szükséges nyilatkozatok megtétele (megállapodás a házassági névről illetve a születendő gyermekek családi nevről).

A Javaslat rendelkezik a házasságkötés lefolyásának leglényegesebb szabályairól, az ún. alaki szabályokról. A Javaslat a házasságkötési eljárás két lényeges elemét emeli ki, a két tanú jelenlétét és a nyilvánosságot. Utóbbi feltétel nem minden esetben szükséges azonban az érvényes házasságkötéshez. A házasságkötés helyszínét illetően a Javaslat

nem tartalmaz külön rendelkezést a mai szabály helyett („rendkívüli körülmények esetén” köthető meg a házasság az önkormányzat hivatalos helyiségén kívül). Általában a házasságkötésre az anyakönyvvezető hivatalos helyiségében kerül sor, de számos esetben van igény az ettől való eltérésre, amit a jegyző engedélyezhet.

A külföldi elemet tartalmazó házasságkötés magánjogi szabályai a nemzetközi magánjogról szóló jogszabályban rendezettek, az adminisztratív többlet-feltételeket pedig az anyakönyvi jogszabályok rögzítik. Ezek közül a magánjogi jellegű rendelkezések sem tartoznak a Ptk. Családjogi Könyvébe.

II. Cím

A házasság érvénytelensége

I. Fejezet

A házasság érvénytelenségének okai

Magyarországon a házasság érvénytelenségének, mint jogintézménynek a csökkenő gyakorlati jelentőségét mutatja, hogy a házassági bontóperek nagy száma mellett érvénytelenítési per az elmúlt évtizedekben csak elvétve fordult elő. Sem a gyakorlat igényei, sem elvi okok nem indokolják tehát az érvénytelenségre vonatkozó szabályok lényeges módosítását.

A Javaslat a Csjt.-hez képest a házasságkötés feltételeit illetően további szűkítést tartalmaz a nem vérrokon hozzátartozói körben, mellőzi továbbá az érvénytelenségi okok közül a házasságkötés alakiságainak megsértését. A hatályos szabályok kisebb mértékben módosulnak az érvénytelenségi okok sorrendje, az érvénytelenségi ok elhárítása (elhárulása) vonatkozásában, és egyes hiányos rendelkezések kiegészítésére valamint fogalmazásbeli pontosításokra is sor kerül.

Az érvénytelenségről szóló szabályozás a Csjt. szerkezetéhez képest annyiban változik, hogy a Javaslat először meghatározza az érvénytelenségi okokat (házassági akadályokat), majd – azoknál az érvénytelenségi okoknál, amelyeknél az lehetséges – az érvénytelenség elhárításának módját tartalmazza. Az érvénytelenség orvoslására természetesen csak a házasság fennállása alatt kerülhet sor, ami a megszövegezésben („fennálló házasság”, „házasság fennállása alatt”) megfelelően kifejezésre jut. Az érvénytelenségi ok elhárulásával a házasság – a Javaslatban foglalt kivétellel – a megkötésének időpontjától érvényessé válik. A Javaslat rendelkezik még az érvénytelenség megállapításának menetéről, joghatásáról, az érvénytelenítési per indítására jogosultak köréről és az érvénytelenítésre nyitva álló határidőkről. A szabályozás kiegészül azzal – az eddig Pp.-ben szabályozott rendelkezéssel –, hogy kik ellen kell a jogosultaknak a keresetet megindítani (az érvénytelenítési per alperesei).

Az érvénytelenségi okok sorrendjét a Javaslat a jelenlegitől eltérő logikai rendszerben határozza meg. Ez a következő: a házasságkötési képesség hiánya (házasságkötési korhatár el nem érése, házasságkötésre képtelen állapot) és a házasság intézményével össze nem férő kapcsolatok (meghatározott rokoni, hozzátartozói kör, kettős házasság).

A hatályos jog a fentiekén túl a házasságkötés alakiságainak megsértése miatt is érvényteleníthetővé teszi a házasságot, két esetben: ha megkötésénél az anyakönyvvezető nem hivatalos minőségben járt el, vagy, ha a házasságkötésre irányuló kijelentésük megtételekor nem voltak együttesen jelen. Az utóbbit – az együttes jelenlét követelményét – a Javaslat a házasság létezési feltételeként

és nem érvényességi feltételként szabályozza. Az anyakönyvvezető hivatalos minőségben való eljárását pedig az érvénytelenségi okok köréből azért mellőzi, mert az a mai anyakönyvi szabályok mellett a házasfelek számára is felismerhető módon, megfelelően nem értelmezhető.

II. Fejezet

A házasság érvénytelenségének megállapítása

Nincs változás a hatályos joghoz képest abban a tekintetben, hogy a házasság az érvénytelenségi ok fennállása esetén is csak akkor érvénytelen, ha a bíróság azt az arra jogosult keresete alapján megállapítja. A házasság érvénytelenítése körében hiányzik a Csjt.-ből annak kimondása, hogy mi az általános jogkövetkezménye annak, ha a házasság – bírói ítélet megállapítása szerint – érvénytelen. Ennek a tartózkodásnak alapja lehet, hogy az érvénytelen házassághoz számos ún. maradék-joghatás fűződik (például a házasságból született gyermek apaságának védelme, névviselés, vagyoni jogi hatások az ún. vélt házasság esetén, ezen keresztül öröklési jogi jogkövetkezmények). Az érvénytelen házasság tehát egyáltalán nem jogkövetkezmények nélküli házasság. Mindez azonban nem változtat azon, hogy a házasság érvénytelenségének megállapítása a házastársakat a házasságkötés előtti személyi állapotába helyezi vissza; a főszabály tehát az, hogy az érvénytelen házassághoz a házasságból eredő jogok és kötelezettségek nem fűződnek, és kivételként a törvény nevesíti azokat a jogkövetkezményeket, amelyek az érvénytelenség ellenére fennmaradnak. Ezen az elvi alapon lehet egyébként az érvénytelen házasságot a nemlétező házasságtól elhatárolni: a nemlétező házassághoz ugyanis semmiféle jogkövetkezmény nem fűződik, az ilyen „házasságban” élés legfeljebb élettársi kapcsolatnak minősülhet.

III. Cím

A házasság megszűnése

1. A Javaslat a házasság megszűnésének eseteit és az egyes esetekben a megszűnés időpontját a hatályos joggal egyezően tartalmazza, ennek megfelelően a házasság megszűnik az egyik házastárs halálával, illetve a házasság bírósági felbontásával.
2. A Javaslat részletesen szól a házasság felbontásának anyagi jogi szabályairól. A házassági bontójog a Csjt. szabályaihoz hasonlóan a feldúltsági elvet követi. A Javaslat a házastársak egyező akaratnyilvánításán alapuló („közös megegyezéses”, helyesen: megegyezéses) és a nem megegyezésen alapuló bontás szabályait a mainál élesebben választja szét. Természetesen nemcsak akkor nem megegyezéses a bontás, ha az egyik házastárs kéri a házasság felbontását, a másik pedig ellenzi azt, hanem akkor sem, ha mindketten kéri (vagy egyik kéri, másik nem ellenzi) a bontást, de valamelyikük nem kívánja mellőzni a házasság megromlására vezető okok és körülmények vizsgálatát, vagy nem tudnak megállapodni azokban a járulékos kérdésekben, amelyekben megegyezésük az egyező akaratnyilvánításra alapuló bontás feltétele. De ritkán az is előfordul, hogy a felek egyezségét a bíróság nem hagyja jóvá. A jogalkalmazás a kétfajta bontást évtizedek óta eltérő szempontok alapján folytatja le. Mégis a Csjt.-nek a bontásra vonatkozó szabályai [Csjt. 18. § (1)-(2) bek.] nem adnak teljesen világos választ a kétfajta bontás közti különbségekre: a törvény szövegében a házastársak megegyezése csupán, mint a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlásának

bizonyítéka, a járulékos kérdésekben való egyezség pedig, mint az egyező akaratnyilvánítás véglegességét igazoló tény jelenik meg. A nem megegyezéssel bontásnál a törvény még példálózva sem említi meg, hogy a házasság „teljes és helyrehozhatatlan megromlásának” megállapítása körében mely tényezőknek lehet szerepe.

3. A Javaslat a hatályos joggal egyezően tartalmazza, hogy a bíróság a házasságot bármelyik házastárs kérelmére akkor bontja fel, ha az teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott (a „teljesen” szó a házaselet valamennyi elemére való kihatást, a „helyrehozhatatlanul” szó a visszafordíthatatlanságot fejezi ki, a megromlás a tönkremenetelt, meghiusulást jelenti). Elhagyja ebben a mondatban a házastársak közös kérelmére utalást, mert a „bármelyik házastárs” kifejezésben benne van, hogy a bontásra csak az egyik házastárs, valamint a házastársak külön-külön vagy együttesen előterjesztett kérelmére is sor kerülhet. Az objektív bontás elvét hangsúlyozandó, a Javaslat beiktat egy magyarázó mondatot arra vonatkozóan, hogy miből lehet elsősorban következtetni a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlására. A bírói gyakorlatban felmerült tipikus esetekben az életközösség megszűnése (végleges megszakadása) és az életközösség helyreállításának kilátástalansága az, ami a nem vétkezégen alapuló bontási rendszerben ebből a szempontból elsődleges jelentőségű. Az életközösség visszaállításának kilátástalanságát pedig a bíróság az életközösség megszűnésére vezető folyamat és a különélés időtartama alapján állapíthatja meg, természetesen nemcsak ezeket a kiemelt tényezőket, hanem az eset összes körülményeit vizsgálva.

4. A Javaslat a megegyezésen alapuló bontás jogintézményét, illetve feltételeit is a jelenlegitől részben eltérően építi fel. Nem tartja fenn azt a megoldást, hogy a házastársak bontásra irányuló egyező akaratnyilatkozata csak, mint a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlásának a bizonyítéka értékelendő, hanem a bíróság feladatává önmagában a két egybehangzó akaratnyilatkozat (a „megegyezés”) véglegességének és befolyásmentességének vizsgálatát teszi. Erről a bíróság – a kialakult gyakorlatnak megfelelően – elsődlegesen a felek személyes meghallgatásának alapján győződhet meg (lényegében azt keresi, hogy befolyásoltságra utaló tény nem merült-e fel). Abból indul ki ugyanis, hogy két felelősen gondolkodó ember akkor tesz ilyen, a saját és családja további sorsára nézve meghatározó közös nyilatkozatot, ha a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlása valóban bekövetkezett. Ez a megoldás összhangban áll azzal, hogy a jogrendszerek többsége a megegyezésen alapuló bontást önálló bontási lehetőségként ismeri el. A Javaslat az egyértelműség és a bontás két fajtája közti eltérés hangsúlyozása kedvéért kimondja, hogy a végleges elhatározáson alapuló, befolyásmentes megegyezés esetén a bíróság a házasságot a megromlás okainak, folyamatának vizsgálata nélkül bontja fel.

5. A megegyezésen alapuló bontásnak azonban minden jogrendszerben, amely ezt a bontási formát ismeri, további feltételei vannak; nevezetesen, hogy a megegyezés a bontáshoz kapcsolódó járulékos kérdésekre, vagy legalábbis azok egy részére is kiterjedjen, illetve emellett (vagy ettől függetlenül) a házastársak meghatározott idő óta külön éljenek. A Csjt. [Csjt. 18. § (2) bekezdés] is így határozza meg – és pedig vagylagosan állapítva meg – az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás feltételeit. E szerint az szükséges, hogy a házastársak a közös gyermek elhelyezése, tartása, a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás, a házastársi tartás, a közös lakás használata, valamint – az ingatlanon fennálló közös tulajdon kivételével – a házastársi közös vagyon kérdésében megegyezzenek és egyezségüket a bíróság jóváhagyja. Megegyezés

alapján bontható fel a házasság akkor is, ha legalább három év eltelt a házastársak életközösségének megszakadása óta úgy, hogy külön lakásban élnek és igazolják, hogy a közös gyermek elhelyezését, valamint tartását a gyermek érdekeinek megfelelően rendezték.

A Javaslat nem követeli meg a házastársaktól a sokkal bonyolultabbá és időigényesebbé vált vagyoni kérdésekben való megegyezést ahhoz, hogy egyszerűbben elválhassanak. Ez a változtatás figyelemmel van arra, hogy napjainkban a vagyoni viszonyok sokkal összetettebbekké váltak: üzletrészek, tagsági viszonyok, más vagyoni értékű jogosultságok és ezekkel járó vagyoni természetű kötelezettségek is jelentős elemei a házastársak vagyonának (amelyek a közös vagyon megosztása során a megosztás nehézségi fokát illetően inkább az ingatlanokéhoz közelítenek). Az ingatlan közös tulajdonának megszüntetése ma sem feltétele a megegyezéssel való válásnak (ami egyébként a vagyoni kérdések egységes rendezése elvével nincs összhangban), az említett, sokszor nagyon összetett vagyoni elemeket is magukban foglaló vagyontárgyak megosztásával kapcsolatban pedig a gyors és átgondolatlan egyezségkötés csak az utólagos jogvitáknak, az egyezségek megtámadásának a számát szaporítaná. Ezért a Javaslat a megegyezéssel való válás jogi feltételei közül a közös vagyon megosztásában való megegyezést nem tartja fenn. Ez a megoldás természetesen nem jelenti azt, hogy a felek a közös vagyon megosztása kérdésében ne köthetnének perbeli egyezséget a bontóperben.

A megegyezéssel alapuló válás másik Csjt. adta lehetőségének az alkalmazására (a házastársak között három éve megszakadt az életközösség úgy, hogy külön lakásban élnek) a bírói gyakorlatban elenyészően kevés esetben kerül sor. Ennek oka egyrészt az, hogy a hazai lakásviszonyok között a külön lakásban élés nehezen valósítható meg, másrészt, hogy az életközösség megszűnésétől a bontókereset benyújtásáig a házaspár ritkán várnak több évig, a bontóperes tapasztalatai szerint a bontóper megelőző különélés ideje az esetek többségében a hat hónapot sem éri el. Az érvek többsége – különösen az életszerűség és a gyermek érdeke –amellet szól tehát, hogy a hároméves különélésen alapuló egyszerűbb bontási forma szűnjék meg. Ezért azt a Javaslat nem tartalmazza.

A Javaslat arra vonatkozó rendelkezései, hogy miben kell a házaspárnak megegyezniük és mely esetekben, a „Szülői felügyelet” című rész új fogalomrendszeréhez igazodik (a szülők között nem gyermekelhelyezésre, hanem „a szülői felügyelet rendezésére” kerül sor. A Javaslat különbséget tesz a megegyezés tárgya vonatkozásában a szerint, hogy a felek a szülői felügyeletet közösen gyakorolják a későbbiekben vagy sem. Ha a szülők a szülői felügyelet közös gyakorlásáról állapodnak meg, akkor a közös megegyezéssel való válás feltétele, hogy a gyermek lakóhelye és tartása kérdésében megegyezzenek, illetve megállapodjanak a közös lakás további használatáról, valamint ha bármelyik fél kéri, a házastársi tartás kérdéséről, és perbeli egyezségüket a bíróság jóváhagyja. Ebben az esetben a kapcsolattartás kérdésében nem kell megegyezniük a bíróság előtt. A közös szülői felügyeletet a szülők gyakorolhatják úgy, hogy a gyermek váltva az egyik vagy a másik szülőnél van elhelyezve, illetve megállapodhatnak abban is, hogy a gyermek állandóan az egyik szülőnél lakik és rendszeres időközönként kapcsolatot tart a másik szülővel. A gyermek lakóhelye és tartása kérdésében való megállapodás bírói egyezségben foglalásának különösen az utóbbi esetben van kiemelt jelentősége. A gyermeket nevelő szülőnek a napi szükségletek biztosításán túl mindig több váratlan költsége merülhet fel a gyermek iskoláztatása, betegápolása kapcsán, mint annak, aki csak hétvégén találkozik a

gyermekkel. Nyilvánvalóan hosszabb életű lehet a szülői felügyelet közös gyakorlása, ha a szülők úgy válnak el, hogy a gyermek tartásában és lakóhelyében is meg tudnak már a váláskor állapodni és a bíróságnak van mérlegelési lehetősége arra vonatkozóan, hogy megállapodásuk a gyermek érdekében áll-e vagy sem. Más a helyzet akkor, ha a felek a válás után nem kérnek közös szülői felügyeletet. Ebben az esetben elsődlegesen meg kell egyezzenek arról, hogy a szülői felügyeletet ki gyakorolja (a gyermek lakóhelye ilyenkor automatikusan a szülői felügyeletet gyakorló szülő lakóhelyéhez igazodik). Meg kell állapodjanak a gyermekkel kapcsolatban a gyermek tartásáról, dönteni kell a közös lakás használatáról, illetve a házastársi tartás kérdésében. Továbbá – a közös szülői felügyelettől eltérően – ebben az esetben lényeges, hogy a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartásról való megállapodásuk is bírói egyezség tárgya legyen.

6. A Csjt. az európai gyakorlattal összhangban tartalmaz szabályt arra nézve, hogy a házasság felbontásánál a közös kiskorú gyermek érdekét figyelembe kell venni. Ezt a – bontás valamennyi formájánál meghatározó – követelményt a Javaslat is elvi jelentőségű rendelkezésként rögzíti. A gyermek érdeke azonban eltérően jelentkezik a bontóperben attól függően, hogy szülei válásáról vagy az őt közvetlenül érintő járulékos kérdések mikénti rendezéséről van szó. Bár a gyermek érdekét a bíróságnak abban a kérdésben is mérlegelnie kell, hogy bontsa-e fel a házasságot, vagy a kereset elutasítására kerüljön-e sor, a valóban teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott házasságot, amelyben az életközösség helyreállítására nincs remény, a gyermek érdekében sem lehet fenntartani. A gyermek érdeke tehát a bontás kérdésében egy a fontos mérlegelendő szempontok közül, az elsődleges követelmény inkább az, hogy a házasság a gyermek számára a lehető legkisebb megrázkódtatással szűnjék meg. Más a helyzet a gyermekre kiható járulékos kérdésekkel – mint a szülői felügyelet rendezése, a tartás, a különélő szülővel való kapcsolattartása – kapcsolatban. Ezekben az esetekben a gyermek érdeke már nem csupán egy a vizsgálandó szempontok közül, hanem elsődlegesen a gyermek érdekének kell érvényesülnie, amint azt a Gyermek Jogairól szóló New York-i Egyezmény 3. cikkének 1. pontja is tartalmazza. A Javaslat ezt a különbségtételt a normaszövegben megjeleníti.

7. A Javaslat kifejezetten utal arra, hogy a házastársak a házassági bontóper előtt vagy a bontóper alatt közvetítő segítségét is igénybe vehetik. A gyermek érdekével, további kiegyensúlyozott fejlődésével is összefügg, de a válni akaró házastársaknak is segít a kulturált válásban és a vitás kérdések megegyezéssel rendezésében a mára már a világ számos országában bevezetett mediációs eljárás, amelyet az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi közvetítésről szóló R (98) 1. sz. Ajánlása is bevezetésre javasol a tagállamoknak. A külföldi tapasztalatok alapján a bírósági eljárástól független, a felek önkéntes részvételén és aktív közreműködésén alapuló mediáció alkalmasabbnak tűnik a konfliktusok felelős, egyetértő – és a későbbi jogvitákat inkább kizáró – megoldására. A mediációs eljárásnak a családjogi hatósági eljárásokba való bekapcsolása miatt részben az anyagi jogi, részben az eljárásjogi szabályok módosítására, kiegészítésére van szükség. Ebből az anyagi jogi szabályok között a mediációt két nagy területen indokolt megjeleníteni: a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések lehetséges rendezési útjaként, valamint a szülői felügyelet körébe tartozó, a bontópert követően felmerülő (elsősorban a gyermeket érintő) vitás ügyekben, esetleg kötelezően. (Az utóbbiról a Javaslat „A szülői felügyelet” szabályainál rendelkezik).

A Javaslat csak utal a konfliktus rendezésének erre az új, alternatív lehetőségére, valamint arra, hogy kinek a kezdeményezésére kerülhet sor és mi a joghatása a

mediációs eljárás eredményeként létrejött megállapodásnak. Rögzíti, hogy a házastársak mind megromlott kapcsolatuk helyrehozatala (a „békítés”) mind a házasság felbontásával összefüggő vitás kérdések rendezése érdekében már a házassági bontóper megindítása előtt igénybe vehetik a közvetítést, de arra közös elhatározásukból vagy a bíróság kezdeményezésére a bontóper alatt is sor kerülhet. A bíróság a közvetítői eljárást nyilván akkor fogja kezdeményezni, ha a felek hajlandóságot mutatnak a békülésre, illetve a vitás kérdés rendezésére vagy közöttük csupán részlet-kérdésekben van vita. A közvetítői eljárás eredményeként létrejött megállapodás perbeli egyezsége foglalható és ennek megfelelően – bírósági jóváhagyás esetén – az egyező akaratnyilvánításon alapuló bontás alapjául szolgál. A mediációs eljárás bevezetése természetesen az eljárásjogi szabályok kiegészítését és módosítását is igényli.

8. A Javaslat a Csjt. mintájára határozza meg a házasság felbontása iránti per megindításának feltételeit, kiegészítve azokat – az érvénytelenítési per Javaslat szerinti szabályaihoz hasonlóan – a per alperesének: a másik házastársnak a megjelölésével, valamint annak törvényben való rögzítésével, hogy a bontóítélet mindenkivel szemben hatályos.

IV. Cím

A házastársak személyi viszonyai

III. Fejezet

Általános rendelkezések

A házasság megkötésével a házastársak között jogokat és kötelezettségeket magában foglaló kapcsolatrendszer jön létre. A kapcsolatok részben a házastársak közötti viszonyokat, részben a közös gyermek irányában, a közösen gyakorolt felügyelet keretében megnyilvánuló viszonyokat foglalnak magukban. A házastársi jogviszony egyrészt személyi, másrészt vagyoni jogokra és kötelezettségekre terjed ki. A mindkét tekintetben megkívánt egyenlőség a családjognak alapelve, amely nemzetközi egyezményekben megfogalmazott elvárás is („A házastársak a házasság és a család ügyeiben egyenjogúak; jogaik és kötelezettségeik egyenlőek”).

A házastársak személyi viszonyait ma már elsősorban erkölcsi normák szabályozzák; ezért ebben a körben csak néhány olyan, elvi jelleggel megfogalmazott szabály rögzítése indokolt, amelyek kifejezésre juttatják a házastársak autonómiáját és együttműködését. A Javaslat három olyan szabályt állít fel, amelyek meghatározzák a személyi viszonyok jogi kereteit: egyrészt a hűségre, a kölcsönös együttműködési és támogatási kötelezettségre, másrészt a döntési jogkörökre, harmadrészt az e jogkörök részét képező, de jelentőségénél fogva külön kiemelt lakóhely megválasztására vonatkozó szabályt. Hagyományosan a házastársak személyi viszonyai körében szabályozza a családjog a házastársak névviselését is.

A hűség és az együttműködési kötelezettség előírása lényegében a házastársak, mint tartósan együttélő férfi és nő mindenre kiterjedő összetartozását, egymással való szolidaritását juttatja kifejezésre. A joggyakorlat a „hűség” követelményét a Csjt. hatályba lépésétől kezdve ebben a szélesebb értelemben fogja fel, amely magában foglalja valamennyi, a másik házastárs érdekeit sértő magatartás tilalmát.

Az egymás támogatásának kötelezettsége részben személyes, részben vagyoni kötelezettség, a házassági viszonyban azonban a személyi oldalnak (a másik házastárs

egyéniisége fejlődésének előmozdítása, továbbtanulásának elősegítése, gondozás, betegségben ápolás stb.) van meghatározó szerepe. A támogatási kötelezettség vagyoni oldala, a tartási kötelezettség szintén ebből a rendelkezésből vezethető le, miután „A házastársi tartás” címben a Javaslat a különélő, illetve az elvált házastárs tartásáról rendelkezik. Következésképp az együttműködési kötelezettség a házasság felbontását követően is fennáll.

Abból az alapelvi tételből, hogy a házastársak egyenjogúak, vagyis egyiknek sincs hatalma a másik személye és vagyona felett, következik, hogy a döntéseikben is tekintettel kell lenniük egymás és a család érdekeire. A Javaslat kimondja, hogy a házastársak a házaselet és a család ügyeiben közösen döntenek, a személyüket érintő ügyekben azonban önállóan, de a család érdekét szem előtt tartva. Mindkét esetben korlátozza döntési joguknak kiskorú gyermekük érdeke, de kölcsönösen tekintettel kell lenniük egymás érdekeire is.

Valamennyi európai családjogi törvény tartalmaz a lakóhely közös megválasztásával kapcsolatban szabályt, és ezt rögzíti az Európa Tanács Miniszterek Bizottságának R (78) 37 sz. Határozata is (II/5.) pont. Ennek értelmében mindkét házastársnak egyenlő joga van ahhoz, hogy a család közös lakóhelyét kiválassza vagy a másik házastársétól különálló lakóhelyet válasszon. Lakóhely alatt mind az állandó, mind az ún. szokásos tartózkodási helyet érteni kell. A közös lakás a család hajléka, a házastársak (és gyermekeik) együttélésének színtere, aminek az e lakás használatára vonatkozó rendelkezések szempontjából is jelentősége van. Ezért a Javaslat szükségesnek tartja, hogy a „lakás” szót „lakóhely”-re cserélve, annak megválasztásában a házastársak egyetértése – a közös döntési jog általános szabálya mellett – kiemelten szerepeljen a Családjogi Könyv rendelkezései között.

IV. Fejezet

A házastársak névviselése

A Javaslatnak a házastárs (volt házastárs) névviselésére vonatkozó rendelkezései alapvetően a Csjt. rendelkezéseivel azonosak, különös tekintettel arra, hogy a jogterület felülvizsgálata a közelmúltban megtörtént.

V. Cím

A házastársi tartás

1. A házastársi tartásnak alapvetően két esetkörével kell a jogalkotónak számolnia: a házasság felbontását követő tartás kérdéseivel és a házasság felbontása nélkül a házassági életközösség megszűnése esetére bekövetkező tartás esetével. Ez utóbbi vonatkozhat az életközösség megszűnése és a házasság felbontása közötti időszakra és arra az esetre is, ha az életközösség megszűnését utóbb nem követi a házasság felbontása. A Csjt. a házastársi tartás jogszabályi rendezést kívánó ezt a két esetét két különböző helyen, részben azonos, részben eltérő szabályokkal rendezi. Sem a két eset különböző helyen való rendezése, sem a részben eltérő feltételek előírása nem indokolt. A Javaslat ezért a Csjt.-től eltérően azt a megoldást követi, hogy a házastársak személyi viszonyaira vonatkozó szabályokat követően külön címben rendelkezik a házastársi tartásról mind az életközösség megszűnése, mind a házasság felbontásának esetére, és a

tartási jogosultság, valamint a tartási kötelezettség feltételeit mindkét esetben azonosan rendezi.

A családjogi tartásnak számos olyan szabálya van, amelyek a hozzátartozók közötti tartás valamennyi esetére egyaránt vonatkoznak. A Javaslat ezeket a szabályokat „A rokontartás” címben, „A rokontartás közös szabályai” című fejezetben tartalmazza. Ezeknek az általános szabályoknak a megisméltése a rokontartás speciálisan szabályozott eseteiben, így a házastársi tartás szabályai között – szükségtelen. Ezért a Javaslat a házastársi tartásról szóló címben csupán a házastársakra vonatkozó speciális szabályokat emeli ki (csak ott ismétli meg az általános szabályt, ahol e nélkül a speciális nem lenne megfelelően értelmezhető), majd egy utaló szabállyal kapcsolja azokat az általános rendelkezésekhez. A Javaslat utaló szabállyal rendezi tehát, hogy mely esetekben kell a házastársi tartásra az általános szabályokat megfelelően alkalmazni. Ezek a tartás mértékére, szolgáltatásának módjára és időtartamára – beleértve ezek megállapodáson alapuló rendezésének elsődlegességét – valamint az említettek megváltoztatására, továbbá a tartáshoz való jog megszűnésére és megszüntetésére vonatkozó szabályok. A házastársi tartáshoz való jog megszűnésének speciális esete, ha a jogosult újabb házasságot köt, vagy élettársi kapcsolatokat létesít, ezért ezt a Javaslat külön kimondja.

2. A törvényen alapuló házastársi tartás általános előfeltételeit a Javaslat a hatályos joggal egyezően rendezi. Ezek a jogosult oldalán azt követelik meg, hogy ő a tartásra önhibáján kívül rászorult legyen, és ne legyen a tartásra érdemtelen, a kötelezett oldalán pedig azt, hogy ő a tartás nyújtására saját megélhetésére és az őt mások irányában terhelő tartási kötelezettségre figyelemmel is képes legyen.

A volt házastárs tartási igényének az az elvi alapja, hogy a házasság a családjog alapintézménye, amelyet alkotmányos védelem övez. A házasság alapintézmény-jellegéből következik, hogy a házasság felelőssége egymás iránt a házasság felbontását követően sem szűnik meg teljesen. A házastárs tehát volt házastársáról is köteles anyagilag gondoskodni, ha az a tartásra rászorul. Ennek az elvnek az igazságos érvényesüléséhez azonban bizonyos korrekciókra van szükség. Nyilvánvaló, hogy kevésbé lehet elvárni a volt házastársal szembeni szolidaritást a házassági életközösség megszűnését követő hosszabb idővel, tehát akkor, amikor a valóságos együttélés már évekkel korábban megszűnt, mint ahogy a volt házastárs rászorultsága a tartásra bekövetkezett, valamint akkor is, ha az együttélés igen rövid ideig tartott és a házasságból gyermek sem született. A Csjt. az első esetre azt a korlátozást tartalmazza, hogy ha a volt házastárs a tartásra a házasság felbontását követő öt év eltelté után válik rászorulttá, volt házastársától csak különös méltánylást érdemlő esetben követelhet tartást. Ezt a szabályt a Javaslat annyiban változtatja meg, hogy az ötéves határidő kezdetét az életközösség megszűnésének időpontjához köti, mivel a házasság tartalmát, amelynek alapján a volt házastárs anyagi támogatása elvárható, az életközösség fennállása adja.

3. A Javaslat szükségesnek ítéli megfelelően tág, rugalmasan alkalmazható körülírással meghatározni az érdemtelenység törvényi fogalmát. Ennek indoka, hogy az érdemtelenység meghatározását jelenleg csak a bírói gyakorlat (a Legfelsőbb Bíróság többszörösen módosított V. Polgári Elvi Döntése) tartalmazza. A házastárs tartásra való érdemtelenységének elbírálásánál a gyakorlat különválasztja a házasság felbontásakor, illetve a házasság megszűnését követően értékelhető magatartásokat. Az előbbi esetben a házasság megromlására vezető súlyosan felróható magatartásnak tulajdonít jelentőséget, hangsúlyozva, hogy vizsgálni kell a másik házastárs magatartását is. A

második esetben a volt házastárs (vagy vele együtt élő hozzátartozója) személyi vagy vagyoni érdekeit durván sértő magatartás, illetve a társadalmi együttélés szabályainak más olyan módon történő megsértése vezethet az érdemtelenység megállapítására, amelynek következtében a társadalmi felfogás szerint a tartási kötelezettség fenntartása a volt házastársra nézve súlyosan méltánytalannak mutatkozna.

A Javaslat a (volt) házastárs érdemtelenységének szabályozásánál az említett kettősséget megtartja. A megszövegezésében azonban – a feldúltsági elven alapuló bontási rendszerből kiindulva – nem a házasság erkölcsi alapjának felróható sérelmét helyezi a középpontba, hanem azt, hogy a tartásra jogosult házastárs súlyosan kifogásolható magatartása vagy életvitele mennyiben járult hozzá a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlásához. A Javaslat a házastárs életvitelének, a társadalmi együttélés szabályaival össze nem egyeztethető magatartásának szélesebb körű – azaz nem kifejezetten a másik fél érdekei ellen irányuló – értékelését csak a házassági életközösség fennállása alatti időszakra nézve teszi lehetővé, és csak annyiban, amennyiben az a házasság teljes és helyrehozhatatlan megromlására vezetett. Az életközösség megszűnését és különösen a házasság felbontását követően ugyanis már nincs a házastársak között olyan tartalmú kapcsolat, összetartozás, hogy a tartásra egyébként jogosult házastársnak az együttélés szabályait a másik házastárs érdekeire ki nem ható módon sértő életvitelét vagy magatartását indokolt lenne az érdemteleniséggel szankcionálni. Ezért a Javaslat a házassági életközösség megszűnését követően tanúsított magatartások közül – ellentétben az V. Polgári Elvi Döntésben foglalt iránymutatással – csak a házastárs (volt házastárs) és vele együtt élő hozzátartozójának érdekeit durván sértő cselekményeket tekinti érdemteleniségi oknak.

4. A Javaslat a hazai viszonyok és a gyakorlat igényei alapján az egy évnél rövidebb, gyermektelen házassági életközösség esetén indokoltnak tart olyan korlátozást, hogy ebben az esetben a volt házastársat rászorultsága esetén is csak az életközösség időtartamával egyező időre illesse meg a tartás. A bíróságnak azonban ebben az esetben is lehetővé kell tenni, hogy különös méltánylást érdemlő esetben a szabálytól eltérjen.

A Javaslat – a Csjt.-vel egyezően – kizárja a házastárs tartási kötelezettségét abban az esetben, ha annak teljesítése a rokontartás jogosulti sorrendjében előbbre álló gyermek tartását veszélyeztetné. A szabály csak a rokontartásra vonatkozó cím megfelelő rendelkezéseivel együtt értelmezhető, azok kiegészítésének tekinthető. A rokontartás szabályai szerint a tartásra való jogosultság sorrendjében a gyermek a különélő házastársat, elvált házastársat és a volt élettársat megelőzi. Ebből okszerűen következik, hogy nem köteles a házastársát (volt házastársát) eltartani, aki ezáltal a gyermekének tartását veszélyeztetné (tehát például akinek jövedelmét gyermektartásra a törvényben meghatározott maximális mértékben igénybe vették). A házastárs és a volt házastárs a Csjt. szerint is egy sorban jogosult a tartásra [Csjt. 64. § (2) bek.], a rokontartás rendelkezései közül azonban indokolt az erre vonatkozó szabályt a házastársi tartás keretei közé emelni.

A törvényen alapuló tartásra vonatkozó jogosultság – értelemszerűen – megszűnik akkor, ha a jogosult a további tartásra nem szorul rá; a jogosultat ezzel kapcsolatban bejelentési és értesítési kötelezettség terheli. A Javaslat mellőzi azt – a Csjt.-ben csupán a házastársi tartás körében kimondott – szabályt, hogy a tartásra való jog újból feléled, ha a korábbi jogosult a tartásra ismét rászorul. Ilyen kötelezettséggel járó szolidaritás ugyanis a másik volt házastárstól akkor sem várható el, ha a házassági életközösség megszűnése óta az öt év nem telt el.

5. A Javaslat házastársi tartásnál is lehetőséget kíván biztosítani arra, hogy a kötelezett meghatározott vagyontárgy vagy pénzösszeg átadásával tegyen eleget tartási kötelezettségének. Természetesen erre csak akkor van lehetőség, ha a tartásdíj fizetésének említett módjában a felek megállapodnak és megállapodásukat közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalják. Ha megállapodás alapján a tartásra jogosult elfogadja, a tartás egy összegben vagy meghatározott vagyontárgy átadásával való teljesítését, az kizárja, hogy a későbbiekben tartási követelést a kötelezettel szemben bármilyen más módon érvényesítsen.

A tartás mértékére és a teljesítés módjára elsősorban a jogosult és a kötelezett megállapodása az irányadó, amely természetesen vonatkozik a házastársi tartásra is, és ebben az esetben a megváltoztatás feltételei is ennek megfelelően alakulnak. Ennek következtében a házastársi tartás szabályai körében nincs szükség a házaspár megállapodásán alapuló tartás szabályozására és annak a nyilvánvaló ténynek a kimondására sem, hogy szerződésben a jogi előfeltételek hiányában is vállalható tartás. A megállapodáson alapuló tartás megváltoztatására vonatkozó speciális rendelkezéseket szintén a rokonsági közös szabályai tartalmazzák. A megegyezésen alapuló tartásnak egyébként feltétele, hogy – amennyiben arra igény van – a házastársi tartás kérdésében is megállapodás szülessék.

VI. Cím

Házassági vagyoni jog

V. Fejezet

Általános rendelkezések

1. A Javaslat a hatályos szabályozásnál lényegesen részletesebben rendezi a házassági vagyoni jogot: közel ötven §-t szentel a házastársak vagyoni viszonyainak. Ezt az árnyaltabb szabályozást az életviszonyainkban bekövetkezett változások követelik meg. A házastársak vagyona nemcsak értékében nőtt az elmúlt évtizedekben, hanem lényegesen összetettebb lett mind a közös vagyoni, mind a külön vagyoni tartozó vagyontárgyak köre is. A Javaslat mindezek ellenére nem törekszik mindenáron való újításra. A törvényes házassági vagyoni jogi rendszerként megtartott házastársi vagyoni közösség szabályait a bírói gyakorlatban évtizedek alatt kialakult elvekre építi, a normaszöveg mennyiségi változása jelentős részben a bírói gyakorlatban bevált jogtétel beemelése a jogszabályba (ahol a bírói gyakorlat nem egységes vagy vitatható, esetleg csak a probléma jelzéséig jut el, az elméletileg leginkább alátámasztható megoldást alkalmazza). Ugyanakkor a törvényes vagyoni jogi rendszerben a használat, kezelés, rendelkezés joga, valamint a vagyoni megosztása tekintetében is különbséget tesz a házastársak mindennapi életvitelét szolgáló vagyoni, és a házastársak foglalkozásának gyakorlását, üzleti életben való részvételét szolgáló (vállalkozói) vagyoni között, az utóbbiakra speciális szabályokat állapít meg. Külön szabályok vonatkoznak a család hajlékúlag szolgáló házastársi közös lakásra is, nemcsak a használatnak a házasság felbontása esetére való rendezésére, hanem a lakással (annak használatával) való rendelkezésre az életközösség fennállása alatt – beleértve az egyik házastárs különvagyoniába tartozó vagy egyéb kizárólagos jogcíme folytán használt lakást is.

Jelentős változás a házassági vagyoni szerződés szabályainak a mainál részletesebb kidolgozása jórészt diszpozitív szabályok formájában. Kógens jellegű rendelkezések a szerződés megkötésével és alakiságaival kapcsolatban, valamint a házastársak egyenjogúságának és a család védelmének érdekében jelennek meg. A házastársak egymás közötti, valamint a harmadik személyekkel kötött szerződéseinek tekintetében a házasság vagyoni alapjait és a harmadik személyek (hitelezők) érdekeit egyaránt védeni kívánja. Azokban a kérdésekben, amelyekben a házassági vagyoni jog eltérő rendelkezést nem tartalmaz, a Javaslat Hatodik Könyvének a szerződésekre vonatkozó szakaszai érvényesülnek; így alkalmazandók a Kötelmi jognak a szerződés érvénytelenségére vonatkozó rendelkezései is (például a jóerkölcsbe ütközés tilalma).

2. A Javaslat a törvényes házassági vagyoni rendszer mellett (amely változatlanul az elmúlt hatvan évben megszokottá és elfogadottá vált házastársi vagyoni közösség) választható, ún. alternatív vagyoni rendszerek szabályait a házassági vagyoni szerződés szabályai közé iktatja be. Nem tartja ugyanis szükségesnek, hogy néhány alapvető, az adott rendszerre karakterisztikusan jellemző rendelkezésen kívül, több külföldi jogrendszerhez (például a francia *Code civil*, a német BGB) hasonló, aprólékos szabályozást adjon egy-egy vagyoni rendszerre. Azok a házastársak ugyanis, akik szerződést kívánnak kötni vagyoni viszonyaik körében, nagy valószínűséggel saját egyéni életviszonyaikhoz igazítják majd a megállapodás tartalmát, élve a diszpozitivitás adta lehetőséggel. A Javaslat csupán mintát, kereteket kíván biztosítani a törvényes rendszertől való eltéréshez. Alternatív vagyoni rendszerként a Javaslat – az ügyvédi és közjegyzői szerződéskötési gyakorlat által jelzett igényeket alapul véve – az értéktöbbleti elven alapuló szerzeményi közösségre (amit a Csjt. előtti magánjogban használt elnevezéssel, de nem teljesen azonos tartalommal közszerzeménynek nevez), valamint a vagyoni elkülönítésre ad minta-szabályokat. A törvényes és a választható vagyoni rendszerbe is beépülnek a házastársat a másik házastárs eladósodásától, visszaélésszerű joggyakorlásától védő rendelkezések.

3. Az általános rendelkezések egyrészt meghatározzák a törvényes és a szerződéssel kikötött vagyoni rendszer egymáshoz való viszonyát, másrészt valamennyi vagyoni rendszerben irányadóak (a vagyoni szabályok időbeli hatálya, érvénytelen házasság vagyoni jogkövetkezményei). A Javaslat a bírói gyakorlatból átvéve két lényeges jogtételt emel a törvény rendelkezései közé: Egyrészt kimondja, hogy a törvényes házassági vagyoni rendszer az életközösség létrejöttétől hatályosul akkor is, ha a házastársak a házasságkötés előtt az élettársi kapcsolat jogi kritériumai szerint éltek együtt. Másrészt a Javaslat kifejezetten rendelkezik arról, hogy az életközösség átmeneti megszakadása – ha a felek között vagyoni megosztásra nem került sor – a szerződésben kikötött, illetve a törvény alapján fennálló vagyoni rendszer folyamatosságát nem érinti. Természetesen a felek szerződésben ezt a kérdést is eltérően rendezhetik. Az érvénytelen házasság joghatásairól a Javaslat a Csjt.-hez hasonlóan, néhány pontosítással rendelkezik.

VI. Fejezet

A házastársi vagyonszövetség

1. A házastársi közös vagyon és a különvagyon

A Javaslat jelentősen bővíti a házastársi vagyonszövetség szabályait, és azokat jól áttekinthető rendszerbe foglalja, amelynek felépítése: a közös vagyon és a különvagyon körének meghatározása és az egyes vagyontárgyak alvagyonhoz való tartozásának megváltoztatása a házastársak közti szerződéssel, a vagyonszövetséghez tartozó tárgyak használata, kezelése, az azokkal való rendelkezés szabályai, a vagyonszövetség megszűnése és a közös vagyon megosztása, beleértve az alvagyonok vegyülése folytán előállt megtérítési igények rendezését. A házastársi vagyonszövetséget a Csjt. 27. § (1) bekezdése lényegében a házastársak osztatlan tulajdonközösségeként határozza meg. Az utóbbi évtizedben a bírói gyakorlat is egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a vagyon szélesebb körű fogalom, mint a tulajdon a házassági vagyonszövetségben is, a házastársak vagyonának elemévé válik tehát egyrészt az a vagyoni érték vagy jog is, amit nem tulajdonként szerzenek meg, másrészt abba beletartoznak a vagyon passzív elemei is. A Javaslat törvényi szintre emeli azt a gyakorlatban érvényesülő jogtételt is, mely szerint a közös vagyon a házastársakat osztatlanul és egyenlő arányban illeti meg.

A Csjt.-ben a különvagyon köre többé-kevésbé az európai országokban általánosan elfogadottnak megfelelően szabályozott. Ennek ellenére a szabályozás több, a gyakorlat által felvetett kérdésben kiegészítésre, illetve pontosításra szorul. Így például bővül a különvagyon köre azzal, hogy a Javaslat a bírói gyakorlat alapján idesorolja a házastárs személyét ért sérelemért kapott juttatást is. Változás a Csjt.-hez képest, hogy a Javaslat nemcsak az aktív, hanem a passzív vagyonban is körülírja a különvagyon körét. A Javaslat a hitelezők védelme érdekében szigorítja a házastársak egymással kötött szerződéseire vonatkozó szerződések szabályait egyrészt az életközösség fennállása alatt kötött szerződések kötelező alakosságainak kiterjesztésével, másrészt a szerződések harmadik személyekkel szembeni hatályának korlátozásával.

2. A vagyonszövetséghez tartozó vagyontárgyak használata és kezelése

A Javaslat lényegében a Csjt.-vel egyezően mondja ki, hogy a vagyonszövetséghez tartozó tárgyak használatának, kezelésének joga mindkét házastársat megilleti, ami azt jelenti, hogy arra együttesen és külön-külön is jogosultak. A házastársak közös használati és kezelési joga – szemben más tulajdonostársakkal – elvileg oszthatatlan, a hányadát meghaladó használatért tehát egyiküknek sincs joga többlet-használati díjat vagy a kezelésért megbízási díjat kérni. A használatnak a korlátja viszont, hogy az csak a vagyontárgy rendeltetésének megfelelően és a másik házastárs jogainak és jogi érdekeinek sérelme nélkül történhet. A használatra és a kezelésre vonatkozó rendelkezések időbeli hatálya kizárólag a vagyonszövetség tartamára terjed ki. Nem vonatkozik viszont az életközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időszakokra, mert ekkor már a birtoklás, használat valamint a dolog fenntartásával járó és a dologgal járó egyéb kiadások viselésére a közös tulajdon általános szabályai az irányadók.

Kivételes szabályt állapít meg a Javaslat a foglalkozás gyakorlásához szükséges és az üzleti célú vagyon használatára és kezelésére. Az ilyen vagyontárgyak kezelésére és

használatára az a házastárs jogosult, aki a foglalkozást gyakorolja vagy a vállalkozói tevékenységet folytatja. Ezeket a vagyontárgyakat azzal a feltétellel veszi ki a közös használat és kezelés alól a Javaslat, hogy a másik házastárs a vagyontárgyak tekintetében a használati és kezelési jogok kizárólagos gyakorlásához hozzájárult. A hozzájárulást vélelmezni kell, ha a másik házastárs tud a foglalkozás (vállalkozás) folytatásáról, vagy arról az – elvárható gondosság mellett – tudnia kell.

Ha az egyik házastárs egyéni cég, szövetkezet vagy gazdasági társaság tagja vagy részvényese, tagsági jogait önállóan, házastársa hozzájárulása nélkül is gyakorolhatja abban az esetben is, ha társasági hozzájárulását a társasági közös vagyontól biztosították. A házastárs azonban foglalkozását, üzleti tevékenységét sem folytathatja olyan módon, hogy nincs tekintettel a másik házastárs érdekeire, nem teheti kockára családja életfeltételeit. Ezért a Javaslat előírja, hogy a foglalkozás, egyéni vállalkozás folytatása, illetve a tagsági jogok gyakorlása során házastársa érdekeit megfelelően figyelembe kell vennie; az ennek elmulasztásából eredő vagyoni hátrányért a házastársával szemben – a kártérítés általános szabályai szerint – felel.

A Javaslat egyszerűsíti a költségek és kiadások viselésére irányadó rendelkezéseket, összevonja a Csjt.-nek a vagyontársasághoz tartozó vagyontárgyak fenntartásával és kezelésével járó költségek viselésére, illetve a közös háztartás költségeire vonatkozó rendelkezéseit, kiegészítve azt a közös gyermek megélhetéséhez továbbá felneveléséhez szükséges kiadások viselésével. A Javaslat az említett költségek, kiadások viselését abból a szempontból különíti el, hogy mely esetekben kell azokat a közös vagyontól, illetve a különvagyontól fedezni. E tekintetben az elsődleges forrás a közös vagyon, ha pedig az a költségeket nem fedezi, ahhoz a házastársak valamennyi esetben arányosan kötelesek a különvagyonaikkal is hozzájárulni; ha csak egyiküknek van különvagyona, a költségek kiegészítéséhez szükséges összeget neki kell rendelkezésre bocsátania.

3. Rendelkezés a közös vagyonnal

A közös vagyonnal való rendelkezés kérdését a Javaslat a jelenlegi szabályoktól eltérő szerkezetben szabályozza: különbséget tesz a vagyontársaság fennállása alatti, valamint a vagyontársaság megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig történő időszakban történő rendelkezés között, és mindkét időszak vonatkozásában speciális szabályokat alakít ki a közös lakást magában foglaló ingatlan és a közös vagyontárgy gazdasági társaságba (szövetkezetbe) való „bevitele” tekintetében.

A vagyontársaság fennállása alatt a rendelkezési jog gyakorlásának főszabálya, hogy a házastársak csak együttesen vagy a másik házastárs hozzájárulásával tehetnek bármilyen olyan vagyontárgyi rendelkezést, amely nem a különvagyontárgyokra vonatkozik. Ez alapvetően megkülönbözteti a házastársi vagyontársaságot az általános polgári jogi közös tulajdontól, ahol a tulajdonostárs a saját tulajdoni hányadával – bizonyos korlátokkal – szabadon rendelkezhet. A házastárs hozzájárulására sor kerülhet utólag is, és az kifejezhető írásban, szóban és ráutaló magatartással, akár a másik szerződő félhez, akár a házastársához címzetten. A hozzájárulás vélelme tekintetében a főszabály sem a vélelem fennállásának feltételei, sem a vélelem megdöntésének kritériumai vonatkozásában a Csjt.-hez képest nem változik: a házastársnak a vagyontársaság fennállása alatt a közös vagyontárgyhoz kötött visszterhes szerződését a másik házastárs hozzájárulásával kötött szerződésnek kell tekinteni, kivéve, ha harmadik személy tudott vagy tudnia kellett arról, hogy a másik házastárs a szerződéshez nem járult hozzá. Ugyanakkor új szabályokat iktat be a Javaslat az egyik házastárs foglalkozásának

gyakorlása, illetve vállalkozása körében kötött szerződésre, ahol a vélelem megdöntésének feltételét nehezíti, a másik házastárs hozzájárulásának vélelme csak harmadik személynél történő kifejezett tiltakozás esetén dönthető meg.

A házastársi vagyontársaság megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig a házastársak között függő jogi helyzet áll fenn: ezen időszak alatt elvileg egyikük sem tehet semmit, ami a másiknak a jogát vagy jogos érdekét a vagyon megosztásának idejére csorbítaná. A Csjt. ebben az időszakban ugyanazt a korlátot állítja a házastársak rendelkezési jogának gyakorlása elé, mint az életközösség fennállása alatt. Ennek a szabálynak a merevségét, életszerűtlenségét a bírói gyakorlat igyekezett feloldani (lényegében az egyes vagyontárgyakra korlátozódó igény megtérítési igénnyé való átfordulását elismerve). A Javaslat a bírói gyakorlatban előforduló esetekből kiindulva erre az időszakra kivételeket állapít meg az együttes rendelkezés szabálya alól, azzal a – természetesen – jogkövetkezéssel, hogy a közös vagyon megosztásakor a hiányzó vagyontárgy értékét meg kell téríteni.

Az általánosnál szigorúbb szabályokat tartalmaz a Javaslat a házastársi közös lakást magában foglaló ingatlan (a családi otthon), illetve a közös vagyontárgy vállalkozásba való „bevitel” tekintetében. Ebben a két esetben a házastárs rendelkezési joga mind a vagyontársaság fennállása alatt, mind annak megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben korlátozott: csak a másik házastárs hozzájárulásával tehet ilyen rendelkezéseket és a hozzájárulást vélelmezni nem lehet. A korlátozást egyrészt a család otthonául szolgáló lakás védelme, másrészt annak megakadályozása indokolja, hogy a közös vagyontárgy az egyik házastárs egyoldalú rendelkezése folytán valamely gazdasági társaság, vállalkozás vagyonának részévé váljon, ahonnan már kivonni, azzal rendelkezni csak az adott gazdasági társaságra vonatkozó jogszabály alapján – a tagsági jogok gyakorlásának keretei között – lehet, amelybe a nem tag házastársnak már nincs semmiféle beleszólása.

4. A rendelkezési jog gyakorlásából eredő felelősség

A Javaslat egyrésztől rendelkezik a házastársak harmadik személlyel szembeni ún. „külső jogviszonyban” fennálló felelősségéről, másrésztől a szerződést kötő házastárs házastársával szemben („belső jogviszonyában”) fennálló felelősségről. A házastárs harmadik személlyel szemben fennálló felelőssége körén belül is külön § rendezi a házastársaknak harmadik személlyel szemben fennálló felelősségét az egyikük által a közös vagyon körében kötött visszerhes szerződéseikért, illetve az egyik házastárs szerződésen kívüli károkozása, a házastársak jogalap nélküli gazdagodása esetén. A közös vagyon terhére szerződést kötő házastárs a tartozásért személyesen, vagyis mind a különvagyonával, mind a közös vagyon ráeső részével felel harmadik személyekkel szemben. A szerződéskötésben részt nem vett házastárs felelőssége harmadik személlyel szemben korlátozott: az a közös vagyonból reá eső illetőség erejéig áll fenn. A Javaslat szerint a házastárs felelőssége olyan jogszabályon alapuló speciális felelősségi forma, amely elsősorban a közös vagyonra (annak tárgyaira) korlátozott felelősséget jelent, de a közös vagyon megosztása esetén a tartozás fedezetéért a házastársat akkor is helytállási kötelezettség terheli, ha már nincs közös vagyon. A házastárs felelősségének mértéke pedig elsősorban a tartozás, illetve járulékaik esedékességének időpontjában meglévő közös vagyon tömeghez illetve annak értékéhez kapcsolódik, a közös vagyon későbbi változása a felelősség mértékét nem, csak annak tárgyát (konkrétan mely

vagyontárgyakra folyik a végrehajtás) befolyásolja. (A Csjt. 30. § (3) bekezdéséhez képest ezért bővül a rendelkezés „a tartozás esedékességekor” mondatrésszel).

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy ha a szerződéskötésben részt nem vett házastárs a szerződéshez nem járult hozzá és hozzájárulását vélelmezni sem lehet (például ingyenes szerződésről van szó), továbbá, ha a vélelem megdőlt (bizonyítja, hogy a harmadik személy tudott vagy tudnia kellett a hozzájárulás hiányáról), a szerződésből eredő kötelezettségért nem felel. A megjelölt szerződés pedig vele szemben hatálytalan, feltéve, hogy a szerződést kötő harmadik személy rosszhiszemű volt vagy ingyenesen szerzett (a rosszhiszeműséget és ingyenességet – a fedezetelvonó szerződés szabályaihoz hasonlóan – hozzátartozók között vélelmezni kell).

Másképp alakul a házastárs felelőssége harmadik személlyel szemben, ha a kötelem szerződésen kívüli károkozásból, jogalap nélküli gazdagodásból vagy egyéb tényekből keletkezett. Ha a házastársak más jogszabály alapján közös kötelezettek (például közös károkozók, örökösársak, adótartozás alanyai), nem a családjogi, hanem az arra irányadó szabályok szerint közösen felelnek. Abban az esetben, ha csak az egyik házastárs a kötelezett (például bűncselekményével kárt okoz), a másik házastárs főszabály szerint a harmadik személlyel szemben nem felel. Kivétel azonban ez alól az az eset, amikor a bűncselekmény „haszna” őt is gazdagította (például a sikkasztásból eredő jövedelem a közös vagyonba folyt be), ebben az esetben a harmadik személlyel (károsulttal) szemben a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint akkor is köteles helytállni, ha a tartozásért egyébként nem felel.

Rendezi a Javaslat a szerződést kötő házastárs felelősségét a házastársak egymás közötti jogviszonyában is. Annak a házastársnak, aki házastársának tényleges hozzájárulása nélkül kötött ügyletet, a házastársának az ezzel okozott vagyoni hátrányt meg kell térítenie. A Javaslat a házastársak belső jogviszonyában a tényleges hozzájárulás nélküli rendelkezésre speciális kártérítési szabályt állít fel. Az ilyen rendelkezéssel okozott kár megtérítése alóli mentesüléshez a házastársnak azt kell bizonyítania, hogy a szerződés megkötése megfelelt a másik házastárs érdekének és feltehető akaratának, különösen, ha az a közös vagyont károsodástól óvta meg (ez utóbbi esetre példa: a vihar által súlyosan megrongált és további károsodással fenyegető ház helyreállítási munkálatainak fedezetét egyes közös vagyoni tárgyak eladásából biztosítja).

5. A vagyonközösség megszűnése

A Javaslat tételesen felsorolja a vagyonközösség megszűnésének eseteit. A házastársi vagyonközösség a Javaslat értelmében a házassági életközösség idejére keletkezik. Ebből következik, hogy a vagyonközösség megszűnésének leggyakoribb, a törvény alapján bekövetkező módja az életközösség megszűnése. Megszűnik a vagyonközösség, ha a házastársak házassági vagyoni szerződésben a vagyonközösséget a jövőre nézve kizárják; erre a vagyon egy, pontosan körülhatárolható részében is lehetőségük van. A vagyonközösséget a bíróság is megszüntetheti. A Javaslat lehetővé teszi, hogy a vagyonközösséget bármelyik házastárs kérelmére a bíróság a házassági életközösség fennállása alatt megszüntesse. Erre a Csjt. szerint fontos okból van lehetőség, amit a törvény nem részletez. A Javaslat példálózva felsorolja, hogy mik lehetnek azok az indokolt esetek, amikor a bíróság az életközösség fennállása ellenére „feloldhatja” a kérelmező házastársat a vagyonközösség köteléke alól. Ilyen esetnek minősül a házastárs mértéktelen (a közös vagyomból őt illető részesedést meghaladó) eladósodása, az egyéni vagy társas vállalkozásával szembeni végrehajtás, illetve felszámolási eljárás

megindulása, amely a másik házastárs részesedését veszélyeztetheti, végül az az eset, amikor a másik házastársat gondnokság alá helyezték, de gondnokául nem a házastársát rendelték ki.

A bíróság vagyonszétválást megszüntető határozatának jogkövetkezménye, hogy a házastársak vagyoni viszonyaira az életközösség fennállása alatt a vagyonszétválás szabályai vonatkoznak. Ebből az is következik, hogy a bíróság más vagyonszétválási rendszer érvényesülését (például közszerzeményt) a vagyonszétválás megszüntetése esetén nem rendelhet el.

A Javaslat rendelkezik a vagyonszétválás helyreállításának lehetőségéről is. Több esetben előfordulhat, hogy az életközösség fennállása alatt megszűnik az az ok, amely miatt a bíróság a vagyonszétválást megszüntette. Ilyenkor a vagyonszétválás – természetesen – nem áll automatikusan helyre. Tekintettel arra, hogy a megszüntetés harmadik személyek érdekeit, az ő szempontjaik figyelembe vételét is jelentette, nincs lehetőség arra sem, hogy a házastársak a vagyonszétválást szerződéssel helyreállítsák. Erre csak a bíróságnak, a házastársak közös kérelme alapján van joga. A vagyonszétválás helyreállítására – értelemszerűen – csak a jövőre nézve kerülhet sor.

6. A házastársi közös vagyon megosztása

A házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó igény a vagyonszétválás megszűnésével nyílik meg. Tekintettel arra, hogy az életközösség nemcsak a felek elhatározásából, hanem az egyikük halála folytán is megszűnhet, ez a jog a házastárs vagy a házastársak örököseit is megilleti, feltéve, hogy a vagyon megosztására korábban (például, ha a bíróság az életközösség fennállása alatt megszüntette) nem került sor. A közös vagyon megosztása történhet: 1) szerződéssel, vagy 2) a bíróság ítéletével. A szerződésre a Javaslat – a Csjt. 27. § (3) bekezdésében foglaltakkal egyező – alakiságot ír elő azzal a változtatással, hogy az nem csupán az életközösség alatt, hanem az életközösség megszűnése után kötött szerződésre is vonatkozik; az alakiságtól csak a közös vagyonhoz tartozó ingóságok tekintetében lehet eltekinteni és csak akkor, ha a megosztás foganatba ment. A szerződésben a házastársak – a szerződéses szabadság általános érvényességi keretei között – szabadon határoznak vagyonuk megosztásáról, arra a törvény szerinti megosztási elvek nem irányadók.

Abban az esetben viszont, ha a bíróság a szerződésben nem rendezett igényekről dönt, ügyelnie kell arra, hogy a szerződés és az ítélet tartalma együttesen feleljen meg a vagyonszétválás törvényi rendelkezéseinek.

Amennyiben a házastársak között nem jött létre szerződés, vagy a szerződés nem rendezett minden kérdést a vagyon megosztásával vagy a vagyonszétválás megszűnéséhez kapcsolódó egyéb (például megtérítési) igényekkel kapcsolatban, a házastársi közös vagyon megosztását, illetve a rendezetlenül maradt igények elbírálását a bíróságtól lehet kérni. A bíróság által elrendelt vagyonszétválással kapcsolatban a Csjt. csak néhány rendelkezést tartalmaz, amiket a Javaslat részben pontosít, részben a bírói gyakorlatban érvényes jogelveknek megfelelően több kérdésben kiegészít. A Javaslat a vagyonszétválásnál kiemeli, hogy a házastársi vagyonszétválásból eredő igényeket lehetőleg egységesen kell rendezni. Emellett a méltányos rendezés követelménye változatlanul irányadó, ami a Családjogi Könyv alapelveiből is következik.

Gyakori, hogy a közös vagyon és a házastársak különvagyonai vegyülnek egymással. Ezért a jognak gondoskodni kell valamilyen formában az alvagyonok közötti

megtérítési igények kielégítéséről. A megtérítésre vonatkozó szabályokról jelenleg a Csjt. 31. § (3) bekezdése rendelkezik. A gyakorlatban azonban vitás, hogy az egyik alvagyon megtérítési igénye a másikkal szemben kötelmi vagy dologi természetű-e (ennek különösen ingatlan esetén van – akár a lakáshasználat rendezésére is kiható – következménye). A Javaslat szerint a megtérítési igény főszabály szerint kötelmi igény, a ráfordítás folytán gyarapodó vagyon tulajdonosa térít a másik vagyon részére, a térítés módja azonban történhet természetben is (például más vagyontárgyakkal). Kivétel ez alól az az eset, amikor az egyik alvagyonhoz tartozó ingatlanra a másik alvagyonból olyan ráfordítás történik, amely az ingatlan jelentős és tartós értéknövekedését eredményezi. A bírói gyakorlattal egyezően ilyenkor a megtérítést igénylő házastárs – választásától függően – nemcsak pénzbeli megtérítésre, hanem az ingatlan arányos tulajdoni hányadára is jogot formálhat.

A vagyontárgyak, vagyoni részesedések értékének megállapítására a magyar tételes jog nem tartalmaz szabályt, a Javaslat ezt a hiányosságot a bírói gyakorlatnak megfelelően pótolja. Ennek lényege, hogy a házastársak vagyoni részét a vagyonközösség megszűnése szerinti állapot és érték alapján kell meghatározni, de a közös vagyon megosztásáig terjedő időben beállt változásokat figyelembe kell venni (a megosztáskori értéken kell számolni). Ez alól kivétel, ha ez az értékváltozás nem objektív okok (például forgalmi értékváltozás), hanem – akár pozitív, akár negatív értelemben (például ráfordítás, illetve kizárólagos használat, rongálás) – kizárólag valamelyik házastárs magatartásának eredménye.

A vagyontárgyak szétosztásához hozzátartozik annak meghatározása, hogy melyik vagyontárgy melyik házastársé legyen, illetve a tartozásokat a házastársak a továbbiakban miként viseljék. E vonatkozásban elsődleges jelentősége a felek egyező nyilatkozatának van, akik általában a vagyonmérleg legtöbb tétele tekintetében meg tudnak egyezni abban, hogy melyik vagyontárgy melyikükhöz kerüljön. Abban az esetben, ha ez mégsem történik meg, a bíróságnak az eset összes körülményei alapján kell döntenie, a célszerűség (okszerű gazdálkodás), az arányosság (mindkét házastárshoz kerüljenek lehetőleg értékálló vagyontárgyak és elhasználódó dolgok is) valamint a méltányosság figyelembevételével.

A főszabály alól azonban egyes vagyontárgyak esetében a Javaslat kivételt tesz, mert azok sorsát nem lehet a bíró egyedi mérlegelésére bízni. Az egyik házastárs foglalkozásának, vagy egyéni vállalkozásának céljára szolgáló vagyontárgyak ezt a házastársat kell, hogy megillessék, egyébként a foglalkozást nem tudná folytatni.

A vagyontárgyak és tartozások szétosztása körében új szabály, hogy a Javaslat azt is meghatározza, miként lehet a vállalkozásba bevitt házastársi közös vagyont megosztani. A megoldás lényege, hogy a másik házastárs csak a társasági tagsági jogok átruházására vonatkozó szabályok szerint szerezhethet a gazdasági társaságban vagyoni hányadot.

VII. Fejezet

A házassági vagyoni szerződés

1. Általános rendelkezések

A házassági vagyoni szerződés szabályozása a Csjt.-ben nagyon hiányos. A szerződés tartalmáról a Csjt. 27. § (2) bekezdése mindössze annyit mond, hogy „a szerződésben a házastársak és a házastársak a törvény rendelkezéseitől eltérően

határozhatják meg, hogy mely vagyon kerül a közös, illetve a különvagyonba”. Ez a meghatározás nem ragadja meg a házassági vagyoni szerződés lényegét, amely a házastársaknak csaknem valamennyi kérdésben lehetőséget ad vagyoni viszonyaik szabad rendezésére, a törvényes vagyoni rendszertől való „kilépésre”, és nem ad mintákat arra, hogy ez a „kilépés” miként történhet, még körvonalakban sem tartalmaz diszpozitív rendelkezéseket a választható vagyoni rendszerekre. Részben ennek is köszönhető, hogy a bevezetése óta eltelt lassan két évtizedben a házassági vagyoni szerződés kötése a kívánt mértékben nem terjedt el. A Javaslat ezeket a hiányokat kívánja – a gyakorlat igényeiből kiindulva – pótolni, és keretszabályokat adni ahhoz, hogy ez a szerződéstípus betölthesse a társadalmi rendeltetését: egyrészt a házastársak autonómiájának biztosítását, másrészt – bizonyos korlátok felállításával – a család védelmét. A szabályok kialakításának fontos szempontja emellett, hogy megfelelő védelmet adjon a házastársak hitelezői számára is.

A házassági vagyoni szerződés jogintézménye a Családjogi Könyvben nyer szabályozást, de ez nem változtat azon, hogy jogi jellegét tekintve szerződés, ezért speciális szabályozás hiányában – természetesen – vonatkoznak rá a szerződésnek a Kötelmi jogi Könyvben rögzített általános szabályai. A szerződési szabályok diszpozitív jellegéből következően a feleknek lehetőségük van mind az általános, mind a speciális rendelkezésektől eltérni, ha azt a törvény nem tiltja.

A házassági vagyoni szerződés eltér a házastársak egymás között létrejött más szerződéseitől, így a házastársak egymással szembeni vagyoni igényeit (a vagyonmegosztást) rendező szerződésektől. Alapvető jellegzetessége, hogy abban a házastársak a házasság vagyoni hatásait a törvénytől eltérően szabályozhatják. A Javaslat kiemeli a szerződés lényegi elemeit. E szerint a házastársak és a házastársak megválaszthatják a vagyoni rendszert, amely életközösségük tartama alatt irányadó. Megállapodásukban a házastársi vagyoni közösség helyett a törvényben szabályozott más vagyoni rendszert köthetnek ki; meghatározott rendeltetésű vagyontárgyaik (például az üzleti, vállalkozási célú vagy akár mezőgazdasági célra használt, ingó és ingatlan vagyontárgyaik) tekintetében különböző vagyoni rendszereket állapíthatnak meg (vegyíthetik a törvényben szabályozott rendszereket); és lehetőségük van arra is, hogy egészben vagy részben eltérjenek a választott vagyoni rendszer szabályaitól, ha azt a törvény nem tiltja.

A választható vagyoni rendszerek közül a törvény csak kettőt szabályoz (a szerzeményi közösséget és a vagyonekülönítést), amelyekre várhatóan – az eddigi szerződéskötési gyakorlat szerint – igény lehet, és ezeknek is csak a körvonalait (leglényegesebb rendelkezéseit) határozza meg. A rendszer kiválasztása esetén minden bizonnyal szükség lehet ezeknek a keretszabályoknak a részletesebb kitöltésére, hogy azok – a felek egyedi körülményeihez, életkörülményeikhez képest – a vagyoni viszonyok kielégítő rendezésére alkalmasak legyenek.

2. Közszerzeményi rendszer

A Javaslat olyan közszerzeményi rendszert szabályoz, amely a házastársnak az életközösség alatt keletkezett vagyongyarapodás arányos részére a másik házastársal szemben kötelmi igényt biztosít (értéktöbbleti elven alapuló szerzeményi közösség). A kötelmi igény kielégítése azonban történhet a vagyonszaporulathoz tartozó egyes vagyontárgyak kiadásával. Ennek a közszerzeményi rendszernek a lényege, hogy a házastársak az életközösség alatt lényegében vagyonekülönítésben élnek, önálló

vagyonszerzők, az életközösség megszűnése (vagy a szerződés korábbi megszűnése) után azonban bármelyikük követelheti a másiktól annak a vagyonszaporulatnak a megosztását, ami a vagyonából közszerzemény.

3. Vagyonelkülönítési rendszer

A házastársak a szerződésben a törvényes vagyoni rendszertől úgy is eltérhetnek, hogy a házastársi vagyonszerzőségeket a jövőre nézve teljesen vagy egyes, konkrétan meghatározott vagyonszerzések tekintetében kizárják. Ha már vagyonszerzőségi rendszerben élnek, ez a vagyonszerzőség megszűnését jelenti. Ilyen kizáró rendelkezés esetén – ha a szerződésükben mást nem kötnek ki – közöttük a vagyonelkülönítés lesz irányadó. Vagyonelkülönítés a törvény rendelkezése és a bíróság döntése következtében is létrejöhethet. A közös háztartás és a közös háztartásban nevelkedő gyermekük költségeinek viselése azonban a házastársakat ilyenkor is közösen terheli és ettől szerződéssel sem térhetnek el.

4. A szerződés megszűnése

A kötelmi jogban szabályozott megszűnési eseteken kívül a házassági vagyoni szerződés megszűnik akkor is, ha azt a bíróság a törvényben meghatározott esetben megszünteti, valamint – a törvény erejénél fogva – akkor, ha megszűnik a házassági életközösség, kivéve azt az esetet, ha annak oka az egyik házastárs halála és a szerződés egyben a házastársak közös végrendelete. Bírósági megszüntetés esetén a Javaslat értelmében az együttélő felek között vagyonelkülönítés lép életbe, míg az életközösség megszűnésével minden házassági vagyoni kapcsolat megszűnik.

VIII. Fejezet

A házastársi közös lakás használatának rendezése

A házastársi közös lakás használatára vonatkozó rendelkezések a Csjt. szerint nem a házassági vagyoni jogban, hanem azt követően, külön pontban vannak elhelyezve. Kétségtől érve hozhatók fel a teljesen elkülönült szabályozás mellett is. A Javaslat azonban azokat az elemeket kívánja erősíteni, amelyek a lakáshasználati jog vagyoni jellegét és a vagyonszerzőségeket illetve a lakáshasználat rendezése közötti összefüggést fejezik ki. Ezek valósulnak meg egyrészt a használati jog önálló forgalmi értékének elismerésében, másrészt a lakáshasználat rendezésének – lehetőség szerint – a vagyonszerzőségeket keretei közé terelésében. Mindezek miatt a Javaslat a házastársi közös lakás használatának szabályait a Házassági vagyoni jog cím egyik fejezetében helyezi el. A házastársi közös lakás használatára, az azzal való rendelkezésre, végül a lakáshasználat rendezésére speciális szabályok kidolgozását az teszi szükségessé, hogy ez a lakás az, ami az esetek többségében a család számára az otthon jelenti, s mint ilyen, a családi élet, a gyermekek felnevelésének színtere. Ezért mind a nemzetközi dokumentumokban mind a külföldi jogrendszerekben elterjedt, hogy a házastársaknak és gyermekeiknek a lakás használatához fűződő jogát attól függetlenül részesítik védelemben, hogy a lakás, mint „vagyontárgy” melyikük tulajdona vagy bérlete. Ezeknek a nemzetközi tendenciáknak a Csjt. 31/A-D. §-ai is alapvetően megfelelnek. Ezért a Javaslat a hatályos családi jogi szabályozáson csak kisebb, az életközösséghez közelebb

álló, nagyrészt egyszerűsítést tartalmazó változtatásokat hajt végre. Így például a Javaslat a lakáshasználati jog ellenértékének bonyolult számítási módját mellőzi, megpróbál többfajta rendezési lehetőséget adni ahhoz, hogy az elvált házastársak ne kényszerüljenek együtt lakni a továbbiakban, igyekeznek arra ösztönözni a házastársakat, hogy a lakáshasználatot – ha lehetséges – a közös vagyon megosztásával együtt rendezzék.

HARMADIK RÉSZ

AZ ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT

VII. Cím

Az élettársi kapcsolat létrejötte és családjogi hatásai

A hatályos jogban az élettársi kapcsolat fogalmát és annak vagyoni jogi hatásait a Ptk. tartalmazza, a vagyoni viszonyokra irányadó rendelkezések a Kötelmi jogi résznek a társaságokról szóló fejezetében található. Ez a megoldás ma már nem felel meg sem az élettársi kapcsolat jellegének, sem azok társadalmi megítélésének.

A Javaslat az élettársi kapcsolatra irányadó magánjogi szabályokat a házasságra vonatkozó rendelkezéseket követő részben gyűjti össze. Ezzel kifejezésre juttatja, hogy az élettársak viszonyát az európai államok többségének megfelelően családjogi kapcsolatnak tekinti, annak elismertsége, támogatottsága azonban nem azonos a házasságéval, és elkülöníti a külön részben szabályozott rokonságra vonatkozó szabályoktól is. Az egyik élettárs halála esetén a túlélő élettárs jogaival kapcsolatban további szabályokat tartalmaz a Hetedik Könyv.

Az élettársi kapcsolatnak a Javaslat családjogi tárgyú szabályai közé helyezésén túlmenően tartalmi változásokra is sor kerül. A Javaslat előírja az élettársak számára is a kölcsönös együttműködési és támogatási kötelezettséget és bővíti az élettársak jogait a kapcsolat megszűnése esetén (hosszabb idejű élettársi kapcsolatot követően tartási és lakáshasználati jog). A vagyoni jogok tekintetében egyidőben kívánja az élettársak vagyoni önállóságát növelni és a vagyonszaporulatra nézve mindkét élettársnak a szerzésben való közreműködésével arányos részesedést biztosítani. Nem változtat ugyanakkor a Javaslat, a lényegét illetően az élettársak fogalmán, és azon sem, hogy az élettársi kapcsolatot tényhelyzetnek tekinti. Nem köti az élettársi kapcsolat elismerését bizonyos idejű együttéléshez. Változatlan az is, hogy – a házastársakkal ellentétben – az élettársak közös gyermekként nem fogadhatnak örökbe, és az élettárs apaságához vélelem – a házastárstól eltérően – a kapcsolat fennállása alatt nem fűződik (kivéve az apaság speciális esetét, az élettársak kérelmére lefolytatott humán reprodukciós eljárással bekövetkezett fogamzást).

A Javaslat számot vet azzal is, hogy aki élettársi kapcsolatot létesít, jogi szempontból kötetlenebbül kívánja e társkapcsolatát alakítani, mintha házasságot kötne. Ezért az élettársi kapcsolatokat a Javaslat változatlanul nem rendezi a házastársi viszonyok szabályainak megfelelő részletességgel, hanem azokra csupán keret-szabályokat ad, de az eddigi Ptk.-beli két §-hoz képest jelentősen növelt, bővített terjedelemben. E visszafogottsággal lehetővé kívánja tenni azt is, hogy túlzottan merev és minuciózus szabályok ne gátolják a fejlődést ezen a gyorsan változó jogterületen.

Az élettársak fogalmát a Javaslat lényegében a Ptk.-nak – az Alkotmánybíróság 14/1995. (III. 13.) AB határozata következtében – az 1996. évi XLII. törvénnyel

módosított rendelkezésével (685/A. §-a) egyezően határozza meg. E szerint: „az élettársak két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben élő személy”. Ebből nyilvánvaló, hogy a Javaslat változatlanul mind a különemű, mind az azonos nemű személyek együttélését élettársi kapcsolatnak tekinti, amennyiben az a törvényi feltételeknek megfelel.

Az utóbbi évek bírói gyakorlatában több esetben felmerült, hogy fennállhat-e élettársi kapcsolat akkor, ha valamelyik élettárs egyidejűleg mással is életközösségben él. A Legfelsőbb Bíróság következetesen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a házassági életközösség a házastársak vagy egyikük egyidejű élettársi kapcsolatának fennállását kizárja. A Javaslat ezt a fontos jogtételt úgy emeli be a tételes jogi rendelkezések közé, hogy nemcsak a házassági együttélés, bejegyzett élettársi életközösség, hanem a mással már fennálló élettársi kapcsolat ténye is kizárja a további élettársi jogviszony megállapíthatóságát, még ha az utóbbinak fenn is állnak a törvényi feltételei. Ennek indoka egyrészt az, hogy ebből a szempontból nem indokolt különbséget tenni a házassági, bejegyzett élettársi életközösség és az élettársi kapcsolat között. Másrészt ellenkező esetben nemcsak a kapcsolat magánjogi, hanem annak nem magánjogi (például társadalombiztosítás, lakásszerzés) jogkövetkezményei is egyszerre több „élettársi” együttélés alapján igénybe vehetők lennének, ami visszaélésekre adna lehetőséget.

A másik pontosítás a Ptk. fogalom meghatározásához képest, hogy az e címben szabályozott, tipikusan szexuális elemet is tartalmazó társkapcsolat nem jöhet létre olyan közeli rokonok között, akik között a házasság is el nem hárítható akadályba ütközne, mivel közöttük a nemi kapcsolat vérfertőzést valósítana meg. Az ilyen közeli rokonok vagyonszerzésére a közös háztartásban élő más hozzátartozókra vonatkozó rendelkezések alkalmazhatók, őket azonban akkor sem lehet élettársaknak tekinteni, ha egyébként házasságkötés nélkül érzelmi és gazdasági közösségben élnek. Ez látszólag szűkítést jelent a jelenlegi élettárs definícióhoz képest, valójában azonban egy mindenki előtt nyilvánvaló és követett erkölcsi tételt emel be a törvénybe. A közös háztartásban élő egyenesági rokonokat, testvéreket a közfelfogás sem tekinti élettársaknak.

A Javaslat azt is egyértelművé teszi, hogy a Javaslat családjogi rendelkezései az élettársi kapcsolat ténylegességéhez fűznek joghatást. A külön törvényben szabályozott Élettársi Nyilatkozatok Országos Nyilvántartása csak a kapcsolat fennállásának bizonyíthatóságát teszi könnyebbé.

A Javaslat előírja az élettársak számára is a kölcsönös együttműködési és szolidaritási kötelezettséget. Az élettársi kapcsolat családjogi jellegéből következik, hogy az élettársakat szolidaritási kötelezettség terheli egymással szemben. A kölcsönös támogatási kötelezettség magában foglalja a másik élettárs tartását, ápolását, gondozását is.

VIII. Cím

Az élettársi tartás

A Javaslat a magyar jogban teljesen új jogintézményként szabályozza az élettársaknak egymással szemben fennálló tartási kötelezettségét a kapcsolat megszűnése esetén. A tartáshoz való jognak az a kiindulópontja, hogy hosszabb időn át fennállott élettársi kapcsolat megszűnése esetén valamiféle védettséget kell biztosítani az arra rászoruló élettársnak. A Javaslat hosszabb időn át fennállott élettársi kapcsolat esetén ismeri el a

volt élettárs jogát a tartásra azzal, hogy két időtartamot jelöl meg az élettárs tartási jogának feltételül: ha az élettársak kapcsolatából gyermek született, egyévi, egyébként tízévi élettársi együttélés alapozza meg a tartási jogosultságot a volt élettárssal szemben, feltéve, hogy a tartás egyéb jogi feltételei fennállnak.

Az élettársi tartás egyéb jogi feltételei (önhibán kívüli rászorultság, megfelelő teljesítőképesség, megállapodás lehetősége a tartás egyszeri juttatással való teljesítéséről) a házastársi tartással egyezően kerülnek meghatározásra. Eltérő szabályozás érvényesül viszont abban, hogy az életközösség megszűnésétől számítva mennyi időn belül kell a rászorultságnak bekövetkeznie ahhoz, hogy az élettárs volt élettársától tartást igényelhessen: a házastársaknál öt év, az élettársaknál csupán egy év ez az időtartam, s attól a bíróság különös méltánylást érdemlő esetben élettársaknál is eltérhet.

A családjogi tartás rendelkezései szerint a tartásra jogosultság sorrendjében az élettárs a házastárssal, az elvált házastárssal egy sorba kerül. Ezzel összhangban mondja ki a Javaslat azt is, hogy nemcsak a saját szükséges tartás, hanem az – akár kiskorú, akár nagykorú – gyermek tartásának veszélyeztetettsége is mentesíti a másik élettársat az élettársi tartás kötelezettsége alól.

IX. Cím

Az élettársak vagyoni viszonyai

A Ptk. az élettársak vagyoni kapcsolatát egyetlen bekezdésben rendezi, rögzítve, hogy az élettársak együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni. A háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít [Ptk. 578/G. § (1) bek.]. Ezek a szűkszavú rendelkezések nem adnak választ számos, a gyakorlat által felvetett kérdésre.

A Javaslat nem kívánja a jelenleginél sokkal részletesebben szabályozni az élettársak vagyoni viszonyait, a gyakorlatban felmerülő leglényegesebb kérdésekre azonban egyértelmű eligazítást kíván adni. Miként a házastársak esetén, az élettársaknál is az első helyre teszi a vagyoni viszonyok szerződéses rendezésének lehetőségét, a szerződés alakiságára, tartalmára és harmadik személlyel szembeni hatályára vonatkozó előírásokkal együtt. Az élettársak közti törvényes vagyoni jogi rendszerként pedig – a gyakorlatban felmerült problémákra válaszként – az ún. közszerzeményi rendszerhez hasonló megoldást alakít ki.

A Javaslat nagyobb nyomatékot kíván adni a vagyoni viszonyok előzetes rendezésének azzal, hogy – a házassági vagyoni jogi szerződés mintájára – a törvényben az élettársi vagyoni jogi szerződés kötésének lehetőségét is megjeleníti. A Javaslat kifejezésre juttatja, hogy ebben a szerződésben, miként a házastársak, az élettársak is meghatározhatják az együttélés idejére, hogy milyen módon alakuljanak a vagyoni viszonyaik. A szerződés tartalmát szabadon állapíthatják meg, és ennek során bármilyen olyan vagyoni jogi rendszert kiköthetnek, amely a házastársak között érvényesül, ideértve természetesen a vagyoni közösséget is. A „gyengébb fél védelme” illetve a jogviták megelőzése érdekében az élettársak közti vagyoni jogi szerződés is ugyanolyan alaki feltételek között érvényes, mint a házassági vagyoni jogi szerződés, vagyis ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba vagy közokiratba kell foglalni.

A Javaslat – szerződés hiányában – az élettársak között egy, a közszerzeményi rendszerhez hasonló törvényes vagyonszerzői rendszer körvonalait határozza meg E szerint az élettársak az együttélésük alatt önálló vagyonszerzők, egyikük szerzése sem hat ki a másikra, egymás tartozásaiért nem felelnek. Nem hagyható figyelmen kívül ugyanakkor a közöttük fennálló együttműködési és támogatási kötelezettség. Az élettársi kapcsolat megszűnése esetén azonban bármelyikük követelheti a másiktól az együttélés alatt keletkezett vagyonszaporulat megosztását. A vagyonszaporulathoz nem számítható hozzá az a vagyon (beleértve a vagyon aktív és passzív részét is), ami házastársak esetén különvagyonnak minősülne; az egyes vagyonrészek jellege tekintetében ugyanis nem indokolt különbséget tenni a házastársak és az élettársak között. A vagyonszaporulat meglétét az igényt érvényesítő élettársnak, a különvagyont az erre hivatkozó élettársnak kell bizonyítania.

Az élettársakat a vagyonszaporulatból változatlanul a közreműködésük arányában illeti meg részesedés, ellentétben a házastársak – közszerzemény esetén is – egyenlő arányú szerzésével. A közreműködés arányában azonban nemcsak a háztartásban és a gyermeknevelésben, hanem – ami az utóbbi évtizedben igen gyakori – a másik élettárs vállalkozásában „családtagként” az élettársi kapcsolatra tekintettel végzett tevékenységet is értékelni kell; ez alól csak akkor van kivétel, ha az élettársak között e tekintetben eltérő megállapodás (munkaszerződés, megbízási jogviszony) van.

Változatlan szabály, hogy ha a szerzésben való közreműködés aránya a bizonyítási eljárás lefolytatását követően sem állapítható meg, azt egyenlőnek kell tekinteni. Ez alól azonban a bíróság kivételt tehet, ha az a felek bármelyikére nézve méltánytalan vagyoni hátrányt jelentene (például az összehasonlítható jövedelmek bizonytalansága miatt a közreműködés aránya nem állapítható ugyan meg, de a körülmények mérlegelése alapján nyilvánvaló, hogy az élettársak nem egyenlő mértékben vettek részt vagyonuk gyarapításában).

X. Cím

Az élettársak lakáshasználatának rendezése

A Javaslat speciális szabályokat állapít meg az élettársi jogviszony megszűnése esetén a lakáshasználat rendezésére. Elsődleges elv e szabályok körében is a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek érdeke.

A hatályos jog szerint az élettárs e minőségében nem részesül védelemben az élettársi kapcsolat megszűnésekor az élettársával közösen használt lakás tekintetében. Amennyiben tulajdonostárs vagy bérlőtárs, jogcímének megfelelő jogosultságok illetik meg, illetve kötelezettségek terhelik. Abban az esetben azonban, ha csupán „szívességi” lakáshasználó volt élettársa lakásában, az élettársi kapcsolat befejezésével ez a jogcíme megszűnik és – bármilyen hosszú élettársi együttélést követően – köteles az addig közösen használt lakást elhagyni. Ez a jogi helyzet azonban ma már nem felel meg az élettársi kapcsolat családjogi jellegének, és ellentétben áll az élettársak gyermekének (különösen a közös kiskorú gyermeknek) a lakás használatához fűződő, védendő érdekével. A Javaslat ezért az élettársi jogviszony megszűnése esetén a lakáshasználat rendezésére speciális szabályokat alkot: egyrészt a jelen rendelkezések között, másrészt – ha az élettársi kapcsolat az egyik élettárs halálával szűnik meg – a túlélő élettárs (és a közös gyermek) védelmében a Hetedik Könyvben.

Az élettársak lakáshasználatára vonatkozó szabályok részben hasonlítanak a házastársi lakáshasználat szabályaihoz (elsősorban a közös jogcímen használt lakás esetén), részben eltérnek attól (az egyik élettárs kizárólagos jogcíme alapján használt lakás tekintetében). Elsődleges elv azonban e szabályok körében is a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek védelme, amely mindkét esetben döntő tényező a további használat szempontjából.

Miként a házastársaknak, az élettársaknak is lehetőségük van arra, hogy az élettársi jogviszony létrejöttekor vagy annak fennállása alatt az életközösség megszűnése esetére szerződéssel rendezzék a közösen lakott lakás használatát. Ennek tartalmát szabadon állapítják meg, és a bíróság a szerződéstől – a házastársakéhoz hasonlóan – csak a közös kiskorú gyermek lakáshasználati jogának biztosítása érdekében térhet el. E komoly jogkövetkezményekkel járó szerződést ugyanúgy indokolt közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglaláshoz kötni, mint a házastársaknál, ezáltal az ügyvéd vagy közjegyző tájékoztatási kötelezettsége biztosítja, hogy a felek jogaik és kötelezettségeik teljes tudatában rendelkezzenek.

Az élettársak közös jogcíme (közös tulajdona, haszonélvezeti joga, bérlőtársi jogviszonya) alapján használt lakás további használatáról a bíróság a lakáshasználatra jogosult kiskorú gyermek (aki e § alkalmazásában bármelyikük gyermeke lehet) megfelelő lakáshoz fűződő jogának a figyelembe vételével dönt. Ez nem jelenti feltétlenül azt, hogy a gyermek lakáshasználati jogát a közös lakásban kell biztosítani, hanem csak annyit, hogy a bíróságnak olyan megoldást kell választania, hogy a gyermek ne váljon hajléktalanná.

A bíróság mindazokat a megoldásokat alkalmazhatja az élettársak között, amelyeket a házastársak közös jogcíme alapján használt lakás esetében (a használat megosztása, az egyik élettárs feljogosítása a kizárólagos használatra), és lakáshasználati jog ellenértéke fejében pénzbeli térítést ítélt meg a lakásból távozó élettárs javára.

A volt élettárs használati joga a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakásban megszűnik, amikor az élettársi kapcsolat véget ér. Kivételes esetben, hosszabb élettársi kapcsolat esetén azonban a bíróság a volt élettársat – kérelmére – feljogosíthatja a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján használt lakás további használatára is. A hosszabb élettársi kapcsolat, amennyiben az élettársaknak nincs közös kiskorú gyermeke – a tartásra való rendelkezésekkel egyezően – tíz év, közös kiskorú gyermek esetében azonban már egy év is elegendő. Ez utóbbi rendelkezést az indokolja, hogy a lakás használatának biztosítása a gyermek számára elemi létfeltétel, amelyhez egy bizonyos – minimális – idejű együttélés szükséges ugyan, hogy egyáltalán megállapíthatóak legyenek az élettársi kapcsolat elemei, hosszabb időtartam előírása azonban már a gyermek alapvető érdekeit sértheti. A tartással ellentétben az előírtnál rövidebb idejű élettársi kapcsolat esetén a bíróság nem adhat a jogcímmel nem rendelkező élettársnak lakáshasználati jogot.

NEGYPEDIK RÉSZ

A BEJEGYZETT ÉLETTÁRSI KAPCSOLAT

A hatályos jog a párkapcsolatoknak három különböző formájához fűz jogkövetkezményt: házasság, élettársi kapcsolat, bejegyzett élettársi kapcsolat. A különböző neműek és az azonos neműek számára is kétféle alternatíva kínálkozik: a különböző neműek választhatják a házasságot vagy az élettársi kapcsolatot, az azonos neműek választhatják a bejegyzett élettársi kapcsolatot vagy élhetnek a kevesebb

kötöttséggel járó élettársi kapcsolatban. A bejegyzett élettársi kapcsolatról, annak joghatásairól jelenleg a bejegyzett élettársi kapcsolatáról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi XXIX. törvény rendelkezik. A külön törvényben szabályozott jogintézmény lehetővé teszi, hogy két azonos nemű nagykorú személy anyakönyvvezető előtt bejegyzett élettársi kapcsolatot létesíthessen. A külön törvény a bejegyzett élettársi kapcsolatra általában a Csjt. házasságra vonatkozó rendelkezéseit rendeli alkalmazni és csak a házasságtól eltérő jogkövetkezményekre utal külön.

A Javaslat családjogi szabályaival nem váltja fel a külön törvényi szabályozást, és megismételni sem kívánja a külön törvény rendelkezéseit, csak rendszertanilag helyezi el a Kódexben a bejegyzett élettársi kapcsolatot, mint a magánjogba tartozó jogintézményt. A Negyedik Könyv utal a családjogi joghatásokra, a Hetedik Könyv pedig a kapcsolat öröklési jogi jogkövetkezményeit szabályozza. Ebben sincs változás a hatályos joghoz képest, mivel a bejegyzett élettársi kapcsolat családjogi és öröklési jogi joghatásai – jól-rosszul – a Csjt., és Ptk. rendelkezéseiben is átvezetésre kerültek. A Javaslat e tekintetben a párhuzamos szabályozás (külön törvény – Csjt. és Ptk.) ellentmondásait küszöböli ki.

Ennek megfelelően a bejegyzett élettársi kapcsolat a házassággal teljesen azonos módon jön létre, a partnerek az anyakönyvvezető előtt együttesen kell megjelenjenek, és személyesen kell kijelentsék, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítenek. A jogintézmény a házassággal azonos vagyoni jogi, öröklési jogi joghatásokkal jár. Az életközösség létrejötte – eltérő szerződési rendelkezés hiányában – a bejegyzett élettársak között is vagyonközösséget keletkeztet, a közös- és a különvagyon megszerzésére, a vagyontárgyak használatára, kezelésére és az azokkal való rendelkezésre, a vagyon megosztására és a harmadik személyekkel szemben fennálló felelősségükre is a házastársakra előírt szabályok az irányadóak. Természetesen a bejegyzett élettársak is megállapodhatnak a törvényes vagyoni jogi rendszertől eltérően, köthetnek egymás között vagyoni jogi szerződést, aminek érvényességéhez ugyanúgy közokirat vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokirati forma szükséges. A felek tartási és lakáshasználati jogai és kötelezettségei is a házastársakéval azonosak.

Alapvetően eltér a házastársakétól a bejegyzett élettársakra vonatkozó szabályozás annyiban, hogy gyermeket sem együttesen nem fogadhatnak örökbe, sem arra nincs lehetőségük, hogy partnerük gyermekét örökbe fogadják. A bejegyzett élettársakra nem vonatkoznak a házastársakra irányadó névviselési szabályok sem.

A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére a házasság felbontására irányadó szabályokat kell alkalmazni azzal, hogy bejegyzett élettársak esetén lehetőség van a kapcsolat közjegyző előtti megszüntetésére is.

ÖTÖDIK RÉSZ

A ROKONSÁG

XI. Cím

A rokoni kapcsolat

A Csjt.-nek „A család” c. Második része négy fejezetben négy kérdéskört szabályoz, sorrendben: a családi jogállást, az örökbefogadást, a rokonok eltartását és a szülői felügyeletet. A Javaslat mind ennek a résznek a címét, mind szerkezetét illetően

változtatást tart szükségesnek. A tárgybeli rész szerkezete a hatályos törvényhez képest akként módosul, hogy a rész első címe röviden szól a rokoni kapcsolatról, a második cím a leszármazáson (tipikusan vérségi leszármazáson) alapuló szülő-gyermek kapcsolatról, a harmadik cím az örökbefogadásról, a negyedik és az ötödik cím pedig a rokoni kapcsolat két legfontosabb jogi szabályozást igénylő kérdésköréről: a szülői felügyeletről és a tartásról. A Csjt.-hez képest tehát a szülői felügyeletre és a tartásra vonatkozó rész „helyet cserél” egymással, amit az indokol, hogy a családjogi szabályok élén ma már mindenütt a szülő-gyermek kapcsolat kérdéseinek kell állniuk; a gyermek családi jogállását meghatározó rendelkezések után tehát a szülői felügyelet szabályainak kell következniük.

A Javaslat magát a „rokonság” fogalmát nem határozza meg, de a rokonság két egyenértékű fogalmát: vér szerinti leszármazást és az örökbefogadást az egyenesági rokonság kapcsán együtt említi.

A Javaslat – a Csjt.-vel egyezően – kimondja, hogy az örökbefogadott mind az örökbefogadóval, mind annak rokonaival szemben az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép. A leszármazáson alapuló szülő-gyermek viszonyban a családi jogállásnak ez a teljessége értelemszerű. A gyermek szempontjából elvi jelentőségű annak a jogtételnek a rögzítése, hogy a gyermek leszármazásával, illetve örökbefogadásával szülőjének teljes rokonságával is rokoni kapcsolatba kerül. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy semmiféle hátrányos megkülönböztetés nem érheti tehát a gyermeket azáltal, hogy a szülői jogállás betöltésére vele kapcsolatban milyen módon került sor (házasságból vagy házasságon kívül született-e, vérszerinti vagy örökbefogadó szülői nevelik-e stb.). Ez nem csupán a szülő-gyermek jogviszony családjogi jogkövetkezményeire, hanem annak más jogi hatásaira is vonatkozik (például a gyermek nem csupán az apjának nyilvánított férfinak, hanem apja rokonának is törvényes örököse).

XII. Cím

A leszármazáson alapuló rokoni kapcsolat

IX. Fejezet

Az apai jogállás keletkezése

1. A Javaslat ebben a részben a szülői jogállás keletkezésére és a nem kívánt szülőség elhárítására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza: e körben rendelkezik az apai jogállás keletkezéséről, az apaság vélelmének megdöntéséről, illetve az anyai jogállás kérdéseiről. A Csjt.-től eltérően nem külön pontban, hanem – a Negyedik Könyvben más helyen is követett gyakorlatnak megfelelően – szorosán az anyagi joghoz kapcsolódva rendelkezik a családi jogállás megállapítására irányuló perek egyes szabályairól (perindításra jogosultak – alperesek, képviselő). Ezt a megoldást itt az is indokolja, hogy az apai jogállás betöltésére irányuló más eljárások (például az elismerésen alapuló apaságnál a gyámhatósági, anyakönyvezési eljárás) alapvető szabályai is az anyagi jogi rendelkezések között vannak elhelyezve, mivel elválaszthatatlanok azoktól. További szerkezeti változás, hogy a gyermek névviselésének szabályai, amelyeket a Csjt. „A családi jogállás” c. fejezete tartalmaz, átkerülnek „A szülői felügyelet” címbe, a képzelt szülők bejegyzésére vonatkozó rendelkezések pedig a gyámhatósági, illetve az anyakönyvi jogszabályokba, mivel egyik

szabály-csoport sem tartozik a családi státusz kérdései közé. A képzelt szülők bejegyzésének Csjt.-ben való elhelyezése a gyakorlatban félreértésre is adott okot, mivel a fiktív apai név bejegyzése önmagában semmiféle rokoni kapcsolatot nem létesít a gyermek és más személy között, így nem keletkeztet apasági vélelmet, ha az anyával utólagosan házasságot kötő férfi a képzelt apai név bejegyzése során csupán ahhoz járult hozzá, hogy a gyermek az ő családi nevét viselje.

2. A Javaslat koncepcionálisan nem változtat az apai jogállás szabályozásán. Lényeges változást jelent azonban, hogy az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás alapuló származást beilleszti a Csjt. vélelmi rendszerébe, a vélelmek szabályozásának sorrendjében mutatkozó következetlenségeket kiküszöböli. Megszűnik a teljes hatályú és a házasságkötést megelőzően tett apai elismerő nyilatkozat különállása, azokat a Javaslat az elismerés azonos formájaként kezeli, szabályaikat egységesíti, nem engedi meg az apaság megtámadását, ha az bírói határozaton alapul, így az apaság bírósági megállapítását megdönthetetlen vélelemmé emeli. A Javaslat szakít továbbá azzal a hagyománnyal, amely elzárja az anyát attól, hogy az apaság megállapítása iránti perben fél lehessen, illetve a gyermek családi jogállását érintő eljárásokban a gyermekét képviselhesse.

A Javaslat tételesen felsorolja az apai jogállást keletkeztető jogi tényeket abban a sorrendben, ahogy azokat alkalmazni kell. Ennek megfelelően az anya házasságához fűződő vélelmet az élettársak esetében alkalmazott, emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárás követi, azután következik az apai elismerés, végül az apaság bírói megállapítása. Nincs változás a tekintetben, hogy az apaság alaptényállása a gyermek anyjának házastársi kapcsolata. A Javaslat a reprodukciós eljáráshoz fűződő vélelmet beilleszti az apaságot keletkeztető jogi tények rendszerébe, ami a Csjt.-ben nem elég egyértelműen valósul meg.

Lényeges változás, hogy a Javaslat nem nevesíti külön az utólagos házasságkötésen alapuló elismerést. A Csjt. az apai elismerés két formáját ismeri: a teljes hatályú apai elismerést (Csjt. 37. §) és az utólagos házasságkötésen alapuló apai elismerést (Csjt. 39. §), a kettő közé iktatva az apaság bírói megállapításának szabályait (Csjt. 38. §). A két elismerésnek ez a rendszerbeli elhelyezése is zavart keltő, de az elismerés két formájának fenntartása is indokolatlan.

A Javaslat a kétféle elismerés szabályainak egységesítése és a szabályozásban mutatkozó különbségek további szűkítése, illetve megszüntetése mellett foglal állást. Az utólagos házasságkötésen alapuló elismerésnek az a feltétele, hogy a nyilatkozat az anyának már megszületett gyermekére vonatkozhat és annak megtételére anyakönyvvezető előtt kerülhet sor, az egységes szabályok mellett is értelemszerűen fennmarad. Nem mellőzhető az apai jogállás betöltetlenségére vonatkozó szabály sem, ami a házasságon, a reprodukciós eljárás alapuló vélelem, továbbá korábbi teljes hatályú elismerés vagy az apaságot megállapító jogerős ítélet hiányát jelenti. Ezért a Javaslat a házasságkötés létesítése előtti elismerő nyilatkozatot is a teljes hatályú apai elismerés szabályainak körébe vonja. Nem teszi az elismerés hatályosulását attól függővé, hogy a házasságot hat hónapon belül megkötik-e. Nem indokolt annak a különbségnek a fenntartása sem, hogy a házasságkötés létesítése előtt tett nyilatkozat nem támadható meg a nyilatkozat jogi feltételeinek hiányában, hiszen így az elismerés és a hozzájárulások jogi feltételeinek elmaradásához indokolatlanul nem fűződnek magánjogi jogkövetkezmények. Végül szükségtelen az a feltétel is, hogy apaság megállapítása iránt más férfival szemben ne legyen folyamatban per, hiszen az elismerni akaró férfi a hatályos szabályok mellett is elérheti a Csjt. 37. §-a szerint tett elismerő

nyilatkozattal a gyermek vállalását e szabály „félre tételével”. A szabályok egységesítése mellett szól az is, hogy a gyakorlatban csak elenyésző számban kerül sor az anyakönyvvezetők előtt a házasságkötésre tekintettel tett elismerésre.

A teljes hatályú apai elismerés részletszabályaiban a Javaslat a Csjt.-hez képest kisebb változásokat és fogalmazásbeli pontosításokat tartalmaz. Így például elhagyja a törvény szövegéből azt, a gyakorlatban ma sem érvényesített feltételt, hogy elismerő nyilatkozatot az a férfi tehet, akitől a gyermek származik, hiszen ezt a körülményt egyetlen hatóság, amely előtt a nyilatkozat megtehető sem jogosult vizsgálni, és arra felhatalmazni őket a jövőben sem kívánatos. További változás, hogy a Javaslat valamennyi elismerésre kiterjeszti azt a szabályt, hogy ha más férfi apaságának megállapítása iránt per van folyamatban, ez az apai elismerés teljes hatályúvá válását befolyásolja.

A Javaslat az apaság bírói megállapításának lényegi szabályain nem változtat, de azt szinte megdönthetetlen vélelemként kezeli. Még a lehetőségét is elveti tehát annak, hogy miután a bíróság „az összes körülmény gondos mérlegelése alapján” alaposan következtetett az apaságra, újabb per induljon annak bizonyítására, hogy „lehetetlen”, hogy a gyermek a vélelmezett apától származik.

3. A Javaslat az apasági per indítására a hatályos jog szerint jogosultak mellett az anya részére is lehetőséget ad. Annak érdekében, hogy a gyermek – akinek érdekeltsége az esetek nagy részében az anyáéval azonos – az anya perindítása esetén ne váljon alperessé, megengedi, hogy az ilyen perben a gyermek a gyámhatóság hozzájárulásával az anya pertársaként vehessen részt. A hatályos jog csak a donor férfival szemben zárja ki az apaság megállapítása iránti per megindításának lehetőségét, ennek fordítottjára (azaz, hogy a donor indíthat-e ilyen pert) nincs szabály. A Javaslat ezt pótolja, amikor kimondja, hogy ha a gyermek reprodukciós eljárásból származott, nem jogosult perindításra az a férfi, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet adományozott.

X. Fejezet

Az apaság vélelmének megtámadása

A vélelem megtámadása a megtámadási okok, a megtámadásra jogosultak köre és a megtámadási határidők kérdésében szorul rendezésre. A Javaslat a Csjt.-vel azonosan rendelkezik az apasági vélelem tartalmi okból való megtámadásának lehetőségéről, mely szerint az apaság vélelme természetes úton történő fogamzás esetén azon az alapon támadható meg, hogy a vélelmezett apa nem a gyermek biológiai szülője. A Javaslat és a Csjt. egyaránt rendelkezik arról is, hogy a teljes hatályú elismerésen alapuló apaság esetén a vélelem formai okból is megtámadható: a hatályos jog szerint azon az alapon, hogy az elismerő nyilatkozatnak a jogi feltételek hiányában nincs teljes hatálya. A Csjt. azonban nem részletezi, hogy a „jogi feltételek hiánya” alatt mit kell érteni: csak a Csjt. 37. §-ában felsorolt feltételek (hozzájáruló nyilatkozatok, korkülönbség) hiányát, vagy például azt is, ha az elismerő nyilatkozat akarathibában szenved (azt tévedés, megtévesztés vagy kényszer hatása alatt tették). Az egységes polgári kódexen belül nincs ésszerű indoka annak, hogy a jogalkotó éppen az ilyen, az elismerő egész életére kiható jognyilatkozat megtámadását zárja ki akkor, ha az akarathianyos. Ezért a Javaslat az elismerésen alapuló apaság megtámadását akarathiba esetén is lehetővé teszi.

A Javaslat a megtámadási okok körét kiegészítve, nevesíti azt az esetet, amikor az apai elismerő nyilatkozatot jogszabályi rendelkezések megkerülése céljából tették. Ilyen eset lehet például, ha az apai elismerő nyilatkozat célja az idegenrendészeti szabályok megkerülése vagy az apai elismerő nyilatkozatot az örökbefogadási szabályok kijátszása céljából tették. Az utóbbi években elterjedt, hogy az örökbefogadni szándékozó – de örökbefogadásra alkalmasságot igazoló gyámhatósági határozatot szerezni nem tudó – férfi apai elismerő nyilatkozatot tesz a rendezetlen családi jogállású gyermekekre, majd felesége házastársi örökbefogadás engedélyezését kéri. Így az örökbefogadás eljárás megkerülésével, ellenőrizetlen körülmények közé kerülhet a gyermek. Természetesen ilyen esetben is szűk határidőn belül és csak akkor van mód az apai elismerő nyilatkozat ügyész vagy gyámhatóság általi megtámadására, ha az a gyermek érdekeivel nem áll ellentétben.

A Javaslat kifejezetten rendelkezik a vélelem megtámadása kizártságának eseteiről. A Javaslat két esetben nem engedi meg az apaság vélelmének megtámadását. Az első – a hatályos jogban is ismert – eset [Csjt. 43. § (1) bek.], ha a származás reprodukciós eljárás következménye; ilyenkor ugyanis a leszármazáson alapuló rokon kapcsolat létrejöttének nem (vagy nem elsősorban) a biológiai származás az alapja, hanem a férfinak a reprodukciós eljárásban való részvétele. Második esetként a megtámadást indokolt kizárni akkor is, ha az apaságot bíróság állapította meg, mivel a bírói ítélettel megállapított apaságot a Javaslat megdönthetetlen vélelemként kezeli.

A megtámadásra jogosult személyek köre csak részben egyezik meg a Csjt.-ben foglaltakkal. A Javaslat a Csjt.-től eltérően törvényi korlátok között (gyámhatósági jóváhagyás, gyermekével együttes perindítás) az anya perindítási jogát is elismeri ugyanazon okok miatt, amiért lehetősége van apaság megállapítása iránt is pert indítani. A perindításra jogosultsággal és a megtámadási határidőkkel is összefüggő kérdés, hogy miként biztosítsa a jog a gyermeknek a vérségi származása kiderítéshez fűződő jogát, pontosabban azt, hogy kiskorúsága alatt törvényes képviselőjének perindításával ez a joga az érdekeivel ellentétesen ne legyen elvonva.

A Csjt. szerint a gyámhatóság a cselekvőképtelen kiskorú helyett indított perhez csak akkor járulhat hozzá, ha a származás kiderítése és a családi jogállás rendezése a kiskorú érdekében áll. Ez a két feltétel ritkán esik egybe, sőt természete szerint ellentmond egymásnak. A gyermek érdeke elsősorban az, hogy szilárd és rendezett családban nevelkedjék; ezt a rendezettséget a jog vélelmek felállításával is szolgálja. A gyermek rendezett családi jogállásának nem feltétlenül eleme a vérségi kötelék; sőt a feladatát betöltő családi viszonyokat a megbolygatástól óvni kell. Ilyen családban a gyermek vérségi származás kiderítéséhez való joga bizonyosan nem indokolja, hogy a 14 éven aluli gyermek helyett pert indítsanak. A Javaslat szerint azoknak a konkrét eseteknek a normatív módon való rögzítése, hogy mikor indokolt és mikor nem a cselekvőképtelen kiskorú helyett a perindítás, nem lehetséges. Tartalmi korlátozást a törvényes képviselő számára csak esetenként, jogalkalmazói (gyámhatósági, illetve a gyámhatóság határozatának felülvizsgálata során bírói) kontrollal lehet elérni. A Javaslat ezért a megoldást nem a formális szigorításban, nem a konkrét esetek felsorolásában, hanem más úton keresi. Abból kiindulva, hogy a kiskorú gyermek érdeke elsősorban családi kapcsolatainak stabilitása, és ha ezek a kapcsolatok már kialakultak, azokat a gyermek nagykorúságáig lehetőleg ne lehessen megbolygatni, az apaság vélelmének megdöntése iránti per megindítására a gyermek érdekében a gyámhatóságnak, illetve – a gyámhatóság jóváhagyásával – az anyának a gyermek hároméves koráig biztosít lehetőséget. A többi jogosult az apasági vélelem keletkezésétől számított egy év alatt

támadhatja meg az apaság vélelmét, és az egyéves határidő vonatkozik az akarathibán alapuló megtámadásra is. Az apasági vélelem keletkezésének időpontja a házassági köteléken és reprodukciós eljáráson alapuló vélelem esetén a gyermek születése, elismerés esetén az elismerő nyilatkozat teljes hatályúvá válása, míg a bírósági határozaton alapuló vélelmet a Javaslat szerint nem lehet megtámadni. A gyermek hároméves korának betöltése, illetve az egyéves megtámadási határidő eltelte után viszont már csak maga a gyermek jogosult – nagykorúvá válását követően – dönteni arról, hogy megindítja-e a pert vagy sem.

A Javaslat a Csjt.-vel egyezően rendelkezik az apasági vélelem megdöntésének joghatásairól. A Csjt. szabályait kiegészíti a Javaslat azzal, hogy az a vélelmezett apa, aki a gyermeket hosszabb időn keresztül a családjában sajátjaként nevelte, indokolt esetben a gyermekkel való kapcsolattartásra is feljogosítható. A gyermek és a szülő között kialakult bensőséges érzelmi kapcsolatot ugyanis akkor sem szabad egyik napról a másikra megszüntetni, ha a gyermeknek a vélelmezett apától való származása megdőlt.

Az apasági vélelem megtámadása a jogrendszerek jelentős többségében bírósági hatáskörbe tartozik. A házassági köteléken alapuló vélelem esetében azonban a peres eljárás bizonyos esetekben mellőzhető. Egyszerűsítést követel a gyakorlat akkor, ha az anya házassági köteléke már nyilvánvalóan csak de jure áll fenn, a házasfelek életközössége legalább 300 napja megszűnt, esetleg nem is egy országban vagy kontinensen élnek, és a gyermek nemző apja – rendszerint az anya élettársa – kész is volna a gyermek elismerésére, amit az anya férjére vonatkozó apasági vélelem fennállása, amíg ez megdöntésre nem kerül, megakadályoz. Ezek az esetek az érintettek között jogvitát lényegében nem jelentenek, az ilyen perekben a bíróság – a vélelmezett apa, az anya és a gyermeket magáénak elismerni kívánó férfi meghallgatásán túlmenően – nem folytat le bizonyítást. Az ilyen és ehhez hasonló esetek egyszerűbb, peren kívüli rendezését teszi lehetővé a Javaslat: nemperes eljárásban teszi lehetővé az apaság vélelmének megdöntését, feltéve, hogy a határozat meghozatalával egyidejűleg a megüresedő apai státusz elismeréssel betölthető. A vélelem megdöntését kimondó határozat meghozatalát a vélelmezett apának, az anyának és a gyermek vér szerinti apjaként fellépő férfinak közösen kell kérnie és az elismerésre a teljes hatályú elismerés szabályait kell alkalmazni.

XI. Fejezet

Az anyai jogállás

Az anyai jogállás hosszú időn keresztül nem képezte vita tárgyát: a jog az anyaságot – a római jogra visszanyúlóan („*mater semper certa est*”) – tényként és nem vélelemként kezelte. A Csjt. nem is tartalmaz ezért arra vonatkozó szabályt, hogy kit kell a gyermek anyjának tekinteni, hanem – vitás esetben – az anyaság megállapítása iránti per indítására jogosultakat sorolja fel, továbbá reprodukciós eljárás útján bekövetkezett fogamzás esetén kizárja az ilyen per indítását azzal a nővel szemben, aki az eljárás lefolytatásához ivarsejtet vagy embriót adományozott. Ez utóbbi rendelkezés már utal arra, hogy az orvostudomány fejlődése következtében a genetikai anya és a gyermeket megszüülő anya személye nem feltétlenül esik egybe. A Javaslat a szülőanya, illetve a genetikai anya közötti választást a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően úgy dönti el, hogy a gyermek anyjának azt a nőt tekinti, aki megszülte. Ennek az új szabálynak

nemcsak a hatályos jogban engedélyezhető reprodukciós eljárások szempontjából van jelentősége, hanem az ún. póttanyaság szempontjából is, mert e rendelkezés folytán nem lehet anyának tekinteni azt a nőt, aki más nőt kért fel arra, hogy a petesejtjéből származó embriót kihordja. Az anyai jogállás tekintetében egyebekben a Javaslat a hatályos jog rendelkezéseit követi, megszüntetve az abban fellelhető joghézagokat.

XIII. Cím

Az örökbefogadás

XII. Fejezet

Az örökbefogadás célja és feltételei

1. Az örökbefogadás a családjognak az a területe, amely a Csjt. 1952. évi hatálybalépése óta a legtöbbször került módosításra, számos alkalommal az elmúlt tíz évben is. Mivel pedig az örökbefogadás szabályozása folyamatosan igyekezett lépést tartani a – sokszor ellentétes érdekeket hordozó – társadalmi elvárásokkal, az örökbefogadásnak a Családjogi Könyvbe tartozó szabályai lényeges, koncepcionális változtatást nem igényelnek. A sok módosítás következtében azonban a Csjt.-beli szabályok rendszere, a fejezet szerkezete nem kellően áttekinthető, emellett a végrehajtási jogszabályokban számos olyan, az érdekeltek alanyi jogait érintő, gyakran korlátozó szabály van, amelyek törvényi és nem gyámrendeleti szabályozást igényelnének. Ezért a Javaslat – amellett, hogy a részletkérdésekben több új megoldást tartalmaz – elsősorban a fejezet (az új tagolás szerint cím) szerkezetében, a törvényi szabályok kibővítésében, pontosabb, korszerűbb megszövegezésében és hangsúlyjaiban hoz változásokat. A Javaslat – a Csjt.-től – rugalmasabb szabályozást alakít ki és az örökbefogadó szülő egyéni körülményeihez jobban igazodó jogalkalmazói mérlegelésre ad lehetőséget bizonyos esetekben.

A Javaslat a Csjt.-vel egyezően határozza meg az örökbefogadás legfontosabb célját, hogy a kiskorúak családban nevelkedését biztosítsa olyan esetekben, amikor vér szerinti szülei erre nem képesek. A Javaslat az örökbefogadás engedélyezése tekintetében nem hoz lényeges változást a hatályos joghoz képest. Ennek megfelelően az örökbefogadást a gyámhatóság engedélyezi.

2. Annak törvényi feltételeit, hogy ki lehet örökbefogadó, a Javaslat a Csjt.-től részben eltérően fogalmazza meg. Az örökbefogadó nagykorúsága és cselekvőképessége valamint személyiségéhez és körülményeihez mért alkalmassága változatlan kritériumok. A Javaslat változatlanul előírja az örökbefogadó és az örökbefogadott között a minimális és maximális korkülönbséget. A 16 év minimális és 45 év maximális korkülönbség mellett – az örökbefogadási korhatárt felemeli: e szerint örökbefogadó csak 25. életévét betöltött, személy lehet. Az európai országok többsége az örökbefogadó oldalán nem elégszik meg a nagykorúsággal, hanem – a gyermek (különösen az „idegen” gyermek) neveléséhez szükséges érettség minél biztosabb megléte érdekében – ennél magasabb életkort ír elő.

A Javaslat szól arról, hogy az örökbefogadásra való alkalmasság megállapítására irányuló eljárás a Csjt. 1997. évi módosítása – a Gyvt. hatályba lépése – óta, főszabály szerint elválik az örökbefogadás engedélyezésére irányuló eljárástól, lényegében annak előzetes eljárása. Az alkalmassági eljárás szabályai 1997. óta szigorodtak, a

gyermekvédelmi jogszabályok az örökbefogadás előtti tanácsadáson és felkészítő tanfolyamon való részvételt – a rokonai és a házastársi örökbefogadást kivéve – kötelezővé tették. A Javaslat nem kívánja megszüntetni az alkalmasság vizsgálatának az említett jogszabályokkal kialakított és a gyakorlatban jól bevált rendjét. Az alkalmasság megállapításához szükséges előzetes eljárás és felkészítés módja, annak kötelező jellege tekintetében azonban nyitva kívánja hagyni az élethez igazodó, rugalmas változtatás jövőbeli lehetőségét. Ezért annak rögzítése mellett, hogy az örökbefogadásra való alkalmasságot a gyámhatóság állapítja meg, az előzetes eljárásnak és a felkészítés módjának szabályozását külön jogszabályra utalja.

Az örökbe fogadott oldalán a Javaslat tartalmilag a hatályos joggal egyezően állapítja meg az örökbefogadás feltételeit. A Javaslat az örökbefogadhatóság főszabályain sem változtat, csak annak megfogalmazását teszi egyértelművé.

3. A Javaslat a hatályos joghoz hasonlóan különbséget tesz nyílt és titkos örökbefogadás között. Változást annyiban hoz, hogy egyértelmű definíciót ad mindkét fajta örökbefogadásra. Nyílt örökbefogadás az, amikor az örökbe fogadni szándékozó személy és a vér szerinti szülő ismeri egymást és a vér szerinti szülő e meghatározott személy tekintetében járul hozzá gyermeke örökbefogadásához. Titkos örökbefogadás, ha a vér szerinti szülő olyan módon járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az örökbefogadó személyét és személyi adatait nem ismeri, továbbá, ha a szülő hozzájárulására a törvény értelmében nincs szükség. A Javaslat nyílt és titkos örökbefogadás esetén a nyilatkozat visszavonhatóságát egyaránt hat hétben jelöli meg, amelyet a gyermek születésétől kell számítani. A Javaslat – a hatályos rendelkezésektől eltérően – a visszavonást feltételhez köti; a szülő abban az esetben gondolhatja meg magát és vonhatja vissza nyilatkozatát, ha ő maga vagy a gyermek más hozzátartozója vállalja a gyermek nevelését.

4. A Javaslat az örökbefogadáshoz szükséges hozzájáruló nyilatkozatok mellőzhetőségének eseteit – a szülő, illetve az örökbefogadó házastársa hozzájárulásának eseteit nem teljesen a Csjt.-ben foglaltakkal azonosan sorolja fel. Így például a felsorolásból kimarad a kiskorúak cselekvőképtelenségére utalás, mivel nem gyakran, de előfordul, hogy 14 év alatti leányanyák is szülnek gyermeket. Az ilyen anyától, aki emellett minden bizonnyal rövidesen eléri a korlátozottan cselekvőképes életkort, amikor is már szükséges a gyermeke örökbefogadásához való hozzájárulása, akarata ellenére elvenni a gyermeket, akit feltehetőleg családi segítséggel fel kíván nevelni, ellentétes lenne az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 9. cikkében foglaltakkal (a gyermeket vér szerinti szüleitől lehetőleg ne válasszák el). A hozzájáruló nyilatkozatra ismeretlen helyen tartózkodás miatt csak akkor nincs szükség, ha a szülő (házastárs) felkutatására tett intézkedések ésszerű időn belül nem vezettek eredményre. E szabály beiktatásával a Javaslat – egyebek mellett – annak a nemzetközi szinten megfogalmazott igénynek kíván eleget tenni, amely a másik vér szerinti szülő (legtöbbször a különélő apa) jogainak is jelentőséget tulajdonít az örökbefogadási eljárás során.

A Javaslat az örökbefogadás előtti kötelező gondozási időre vonatkozó szabályokat is a Csjt.-ben foglaltakkal azonosan határozza meg.

5. A Javaslat nemzetközi egyezmények szóhasználatának megfelelően definiálja a nemzetközi örökbefogadás fogalmát, de annak tartalmi elemeit nem kívánja a Csjt.-nél részletesebben szabályozni. A definíciónak a lényege az, hogy a külföldre történő örökbeadás szempontjából sem az állampolgárságnak sem az állandó lakóhelynek nincs jelentősége: a lényeg az, hogy az örökbefogadás következtében a gyermek szokásos

tartózkodási helye megváltozik. A Javaslat ezt úgy fejezi ki, hogy nemzetközi örökbeadás az, ha a gyermek az örökbeadás következtében végleges jelleggel más országba kerül, függetlenül az örökbefogadó állampolgárságától és attól, hogy a gyermek állampolgársága megváltozik-e.

A Javaslat új jogintézményként nevesíti az örökbeadás utánkövetésének lehetőségét. Az örökbeadást követő gondozás a nemzetközi gyakorlatban már elterjedt, célszerű ezt a hazai örökbeadás területén is általánossá tenni. Az örökbeadást elősegítő szervezet ennek keretében figyelemmel kísérheti, hogy az örökbeadás betöltötte-célját, a gyermek beilleszkedett-e a családjába. Az utánkövetés részletszabályait külön jogszabályban kell rendezni.

XIII. Fejezet

Az örökbeadás joghatásai

A Javaslat az örökbeadás joghatásai cím alatt rendelkezik az örökbefogadott gyermek jogállásáról az örökbefogadó családjában, Az örökbefogadott névviselésének szabályairól, vérszerinti rokonaival való kapcsolattartásról, illetve az örökbefogadott vérségi származás megismeréséhez fűződő jogáról. A Javaslat a Csjt.-vel egybehangzóan rendezi, hogy az örökbefogadott mind az örökbefogadóval, mind annak rokonaival szemben az örökbefogadó gyermekének jogállásába lép. A Javaslat pontosan meghatározza a közös örökbeadás eseteit is. Ennek megfelelően a közös örökbeadásnak két esete, ha házastársak fogadnak akár együttesen, akár külön-külön örökbe, vagy ha az egyik házastárs a másik gyermekét fogadja örökbe.

A Javaslat a Csjt.-hez képest új rendelkezéseket tartalmaz a vérszerinti szülők, illetve a vérszerinti szülők halála esetén a rokonok kapcsolattartását illetően. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a vérszerinti szülők halála esetén, ha az egyik szülő rokonai fogadják a gyermeket örökbe, abban az esetben a másik szülő rokonainak kapcsolattartási jogát az örökbeadás nem érinti. Így például, ha a szülők halála esetén az anyai nagyszülők fogadják örökbe a gyermeket, attól még az apai nagyszülők kapcsolattartási joga a törvény erejénél fogva nem szakad meg. Szintén változás a Csjt.-hez képest, hogy nyílt örökbeadás esetén a Javaslat kivételesen lehetővé teszi, hogy a gyámhatóság azt a szülőt is feljogosíthassa a kapcsolattartásra, aki hozzájárult a másik szülő házastársa által történő örökbeadáshoz. Nem indokolt ugyanis, általánosan – kivételt nem tűrően – minden esetben megszüntetni a vérszerinti szülő és a gyermek közötti kapcsolatot.

A Javaslat az örökbefogadott gyermek névviselésére vonatkozóan a Csjt. 53. § (1), (3), (4) és (5) bekezdésével szó szerint egyező rendelkezéseket tartalmaz. A gyermek képzelt nevének megállapítására irányuló szabályok megváltozására tekintettel azonban elhagyja a Csjt. 53. § (2) bekezdésében foglaltakat az egyedülálló által történő örökbeadás esetében képzelt másik szülő bejegyzésére nézve, továbbá az 53. § (6) bekezdését, amely az anyakönyvi jogszabályokra tartozó – az örökbeadás anyakönyvezésére irányadó szabályok közé illő – bizonyos esetekben az örökbefogadó szülők vér szerinti szülőkként történő bejegyzésére vonatkozó) rendelkezéseket tartalmaz.

A Javaslat a jelenleginél differenciáltabban szabályozza a gyermek vérségi származás megismeréséhez fűződő jogát. A magyar jogban a származás megismerésének lehetősége – más országok jogi szabályozásától eltérően – nem az eredeti anyakönyvbe

való betekintés megengedésével, hanem a gyámhivataltól kérhető tájékoztatással került megoldásra. A Csjt. 53/A. §-a azonban nem rendelkezik arról, hogy egyáltalán milyen életkortól kérhet „a még kiskorú” örökbefogadott a gyámhatóságtól vérszerinti szüleinek adatairól felvilágosítást, és arra nézve sem ad útmutatást, hogy hogyan kerüljön a vérszerinti szülő meghallgatása értékelésre akkor, ha ő a meghallgatása során adatainak kiadását ellenzi. A Javaslat ezért mindenekelőtt azt szabályozza, hogy az örökbefogadott a gyámhatóságtól miről és milyen idős korában kérhet felvilágosítást, bővítve a szabályozást a testvér, féltestvér adatainak megismerhetőségével. Az örökbefogadott gyermeknek ugyanis kiemelt érdeke fűződik ahhoz, hogy a származás megismerése körében a testvére, féltestvére adatait is megismerhesse. Ezért a Javaslat lehetőséget biztosít arra, hogy ezt önállóan, a vér szerinti szülő felkutatása, megismerése nélkül megtehesse. Ennek megfelelően az örökbefogadott az örökbefogadás tényéről kor meghatározása nélkül, míg vér szerinti szülőjének és testvéreinek természetes személyazonosító adatairól 14. életévének betöltésétől juthat – utóbbi esetben törvényes képviselőjének hozzájárulása nélkül – információhoz. Ennek lehetőségéről már az örökbefogadási eljárás során tájékoztatni kell a feleket. A gyámhivatali gyakorlat a Csjt. 53/A. §-ában foglaltak és a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 53. § (1) bekezdésében foglaltakat akként értelmezi, hogy a jogszabály csak a vér szerinti szülő meghallgatását teszi kötelezővé, a nyilatkozat tartalma nem akadályozza meg a gyámhivatalt a szükséges adatok közlésében, akkor sem, ha a szülő a származás feltárását nem kívánja. Ez viszont nem áll összhangban az adatvédelmi jogszabályok rendelkezéseivel, amely szerint személyes adat csak akkor kezelhető – és e fogalomkörbe tartozik az adattovábbítás is –, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. Tulajdonképpen két alapvető érdek ütközik össze: a gyermek származás megállapításához fűződő joga áll szemben a vérszerinti személyes adatai tiszteletben tartásához fűződő joggal. A Javaslat ezt az érdekkonfliktust úgy próbálja orvosolni, hogy az örökbefogadás tényéről a gyámhatóság a vérszerinti szülő nyilatkozatától függetlenül felvilágosítást ad, de a vérszerinti szülő, testvér személyes adatai az örökbefogadott gyermekkel csak kifejezett hozzájárulásuk esetén közölhetőek. Ugyanakkor a Javaslat a gyermek vérségi származás megismeréséhez való jogától függetlenül szól a vér szerinti szülő egészségügyi adatai megismerésének lehetőségéről. A gyermek érdekében nem tagadható meg anonim formában a vérszerinti szülő egészségügyi adatairól való tájékoztatás. A gyermek egészségügyi jóléte szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy tudatában legyen: vérszerinti szülője nem szenvedett-e valamilyen örökölhető betegségben.

XIV. Fejezet

Az örökbefogadás hatálytalanná válása és felbontása

A Javaslat egy fejezetbe vonja össze az örökbefogadás hatálytalanná válásának és megszűnésének szabályozását. Mindkét eset az örökbefogadás joghatásainak megszűnését jelenti, a hatálytalanná válás *ex tunc*, a megszűnés pedig *ex nunc* hatállyal. Az örökbefogadás kölcsönös kérelemre történő felbontásánál a Javaslat annyiban tér el a Csjt. 56. §-ától, hogy kimarad az örökbefogadás felbontásának akadályaként a „közérdek sérelme”. Ha az örökbefogadott már nagykorú, a felek önrendelkezési jogának körébe esik annak eldöntése, hogy kívánják-e az örökbefogadás fenntartását

vagy azt kölcsönösen meg akarják szüntetni. Az utóbbi esetben a „közérdek” sem szólhat amellett, hogy ez az egybehangzó akaratuk ne jusson érvényre, akkor sem, ha az esetleg harmadik személy (például az örökbefogadott leszármazóinak) érdekét sérti. Ha az örökbefogadott kiskorú, a felbontásra irányuló kérelem elbírálásánál a gyámhatóságnak az ő érdekét kell elsődlegesen szem előtt tartania, másként fogalmazva: az a közérdek, hogy ilyen esetekben a kiskorú gyermek érdeke érvényesüljön.

A Csjt. 57. § (1) bekezdése szerint az örökbefogadást egyoldalú kérelemre a bíróság bonthatja fel, két esetben: 1) ha akár az örökbefogadó, akár az örökbefogadott olyan magatartást tanúsított, amely miatt az örökbefogadás fenntartása a másik félre elviselhetlenné vált, 2) ha az örökbefogadás célját és társadalmi rendeltetését nem tölti be. A „cél”, illetve a „társadalmi rendeltetés” tulajdonképpen egymást átfedő fogalmak, emellett elvontságukban nehezen értelmezhetőek. Ezért a Javaslat elegendőnek tartja az örökbefogadás felbontásának okaként annak nevesítését, ha a felek valamelyikének magatartása miatt az örökbefogadás fenntartása a másik félre elviselhetetlen. Az örökbefogadás bírósági felbontásának szabályai egyebekben megegyeznek a hatályos joggal.

A Javaslat az örökbefogadás joghatásainál szükségesnek tartja annak a törvényben történő rögzítését, hogy az örökbefogadás megszűnésével felélednek a leszármazáson alapuló rokonságból származó azon jogok és kötelezettségek, amelyek az örökbefogadással megszűntek (így például rokonság, öröklés), de a szülői felügyeleti jogok és kötelezettségek nem állnak helyre.

XV. Fejezet

Az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatok

A Javaslat az örökbefogadással kapcsolatos jognyilatkozatokra – a Csjt. 59. §-ához hasonlóan – egy §-ba foglaltan tartalmaz szabályokat. A hatályos joghoz képest csak annyiban változtat, hogy a cselekvőképtelen, de ítélőképessége birtokában lévő kiskorúnak a vélemény nyilvánítására is lehetőséget ad összhangban az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 12. cikkében foglaltakkal. A korlátozottan cselekvőképes nagykorúakra irányadó rendelkezések a cselekvőképességi szabályok változásával állnak összhangban.

XIV. Cím

A szülői felügyelet

XVI. Fejezet

A szülői felügyelet általános szabályai

A Javaslat a szülői felügyeletre vonatkozó rendelkezésekben lényeges tartalmi változásokat hoz. Ez a kérdéskör ugyanis az a terület, amellyel kapcsolatban a gyámhatósági és a bírói gyakorlat tapasztalatai szerint alapvető gondok jelentkeznek. A Javaslat szerkezetileg először a szülői felügyelet néhány általános szabályát rögzíti, majd a szülői felügyelet tartalmi elemeit szabályozza. Ezt követi a szülői felügyelet gyakorlásáról szóló fejezet (megállapodás illetve bírói döntés alapján, e fejezetbe

illesztve a kapcsolattartásra vonatkozó – nemcsak a szülőket érintő – rendelkezéseket), és külön fejezetbe kerülnek a szülői felügyeleti jog szünetelésének és megszűnésének – törvényen, illetve bírói határozaton alapuló – szabályai. Ezzel a szerkezet logikusabbá és áttekinthetőbbé válik, mint amilyen az a hatályos Csjt.-ben.

A legfontosabb tartalmi változások, röviden összefoglalva a következők:

- a Javaslat a szülő-gyermek kapcsolat alapvető elveit összefoglaltan kiemeli, minden részlet-rendelkezést ezeknek az elveknek alávetve kell értelmezni;
- ha a szülői felügyeleti jogokat a szülők akár egészben, akár részben közösen gyakorolják, ezzel kapcsolatos vitájukban a gyámhatóság dönt, akár együttélő, akár különélő szülőkről van szó, a Csjt. szerinti bírói hatáskör ebben a vonatkozásban megszűnik;
- a Javaslat mellőzi a szülő-gyermek viszonyban az indok nélküli állami beavatkozást, például a szülőknek a gyermek értéktárgyaira vonatkozó „beszolgáltatási” (a Javaslatban „átadási”) kötelezettségét csak a vagyonkezelési kötelezettség megsértése esetén, szankciós jellegű rendelkezésként tartja fenn;
- a szülői felügyelet gyakorlása területén a szülők felelősségét helyezi középpontba, elsődleges szerepet szán a szülők megállapodásának (és a megállapodás betartásának!), ennek elsődleges korlátja „csupán” a gyermek kiegyensúlyozott életvitelének biztosítása;
- ha a bíróságnak kell döntenie a szülői felügyelet gyakorlásáról, a szülők egymás közötti viszonyában elhagyja a „gyermek elhelyezés” kifejezést, és azt – a külföldi jogok többségéhez és a nemzetközi dokumentumokhoz hasonlóan – arra az esetre tartja fenn, ha a gyermek harmadik személyhez vagy a nevelkedését biztosító intézetbe kerül; gyermekelhelyezés helyett a „szülők között a szülői felügyeleti jogok rendezéséről” szól;
- külön pontban rögzíti a gyermekétől különélő szülő jogait és kötelezettségeit, ehhez fűzi a kapcsolattartás szabályait;
- a jelenleginél differenciáltabb szabályozást alakít ki a szülői felügyeleti jog szünetelése és megszüntetése körében, az előbbinek a szabályai között helyezi el a családbafogadást, az utóbbival kapcsolatban tágabb teret ad az eset egyedi körülményeinek bírói mérlegelésére;
- mind a gyámhatósági-, mind a bírósági eljárás során lehetőséget ad a közvetítő eljárás igénybe vételére, ami a gyermek érdekében hivatalból is elrendelhető.

XVII. Fejezet

A szülői felügyelet tartalma

1. A gyermek nevének meghatározása

A Javaslat tételesen felsorolja a szülői felügyelet gyakorlásából származó jogokat és kötelezettségeket. A Javaslat a gyermek nevének meghatározásával, illetve annak megváltoztatásával kapcsolatos szabályokat néhány pontosítással lényegében a Csjt.-ben foglaltakkal egyezően tartalmazza. Így például új szabály, hogy képzelt apa bejegyzésére csak az anya kérelmére kerülhet sor.

2. A gyermek gondozása és nevelése

A szülői felügyelet részjogosítványai közül a gondozás, nevelés szabályai sem változnak lényegesen, de új rendelkezést vezet be a Javaslat például a gyermek külföldre távozását illetően. Ezen kívül kisebb pontosításokat tartalmaz a Javaslat. Így például a Csjt. 77. § (2) bekezdéséhez képest változás, hogy ha a tizenhatodik életévét betöltött gyermek a szülői házat el akarja hagyni, a gyámhatóságnak nem azt kell vizsgálnia, hogy az „fontos okból a gyermek érdekében áll-e”, hanem, hogy az a gyermek érdekében nem ellentétes-e”.

A Javaslat a gyermek huzamosabb idejű vagy akár „végleges” külföldre távozásához – ha a szülők között nincs ebben a kérdésben vita – nem kívánja meg a gyámhatóság hozzájárulását. De a gyermek önállóan vagy egyik szülőjével csak mindkét szülő egyetértése esetén utazhat hosszabb időre (pl. tanulás, munkavállalás céljából) külföldre. Abban az esetben, ha gyermek letelepedés céljából, véglegesen kívánja elhagyni az országot, akkor az „otthonmaradó” szülőt erről tájékoztatni kell, hogy ennek tudatában legyen lehetősége arra, hogy gyermeke külföldre távozásához beleegyezését adja vagy éljen azzal a lehetőségével, hogy ehhez nem járul hozzá. Ugyanis a gyermek külföldre távozása a vele való kapcsolattartást lényegesen megnehezíti vagy akár teljesen el is lehetetlenítheti.

A Javaslat a jelenleginél nagyobb jelentőséget tulajdonít a gyermek „tényleges családi kapcsolatainak”, a vérségi kötelék hiányában is jogokat kíván biztosítani azoknak a személyeknek, akik a gyermek gondozásában, nevelésében de facto részt vesznek, és számára a személyi és környezeti állandóságot biztosítják. Ezt juttatja kifejezésre az a szabály, amely a gyermeket mostoha- vagy nevelőszülőjét – a felügyeletet gyakorló szülő hozzájárulásával – feljogosítja a gondozás és nevelés körében egyes szülői felügyeleti jogok gyakorlására

3. A gyermek vagyonának kezelése

A szülői vagyonkezelés hatályos szabályai több ponton módosulnak. Megszűnik a szülők számadási kötelezettsége a vagyon állagáról a kezelés megszűnésekor, mert ez a szabály a gyakorlatban nem él, és túlzott mértékű beavatkozást jelent a magánszférába. Megszűnik a szülőknek az az általános kötelezettsége, hogy a gyermek pénzét és értéktárgyait „beszolgáltassák” a gyámhatóságnak; ezeknek a vagyontárgyaknak a gyámhatóság részére történő átadására szankciós jelleggel, akkor kerülhet sor, ha a szülők gyermekük vagyonának kezelésére vonatkozó kötelezettségüket – a gyermek érdekeit súlyosan sértő módon – nem teljesítik. A törvényes képviselőnek a vagyonkezeléssel szorosan összefüggő szabályai a vagyonkezelésről szóló pontba kerülnek át.

4. A gyermek törvényes képviselője

A szülőknek a gyermek törvényes képviselőjével kapcsolatos jogain és kötelezettségein a Javaslat alapvetően nem változtat. Tartalmi kiegészítést illetve módosítást jelent a hatályos joghoz képest, hogy a Javaslat a szülő élettársának ellentétes érdekeltsége esetén is kizárja a szülőt abból, hogy az adott ügyben a gyermeket képviselje, továbbá az a rendelkezés, amely szerint a képviselő tilalma nem vonatkozik a gyermek családi

jogállásának megállapításával kapcsolatos jognyilatkozatokra (beleértve a gyermek örökbefogadásával kapcsolatos jognyilatkozatot is) és a gyermek perbeli képviselőre – a származás megállapítása valamint a gyermektartási perek tekintetében sem. A Csjt. szerint a szülő ezekben az ügyekben nem képviselhetette gyermekét.

A Javaslat az eseti gyám kirendelése vonatkozásában a Ptké. I. 43. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat átemeli a Családjogi Könyvbe, mégpedig – tekintve, hogy kiskorú képviselőtől van szó – az eseti gondnok helyett következetesen az „eseti gyám” szóhasználattal.

XVIII. Fejezet

A szülői felügyelet gyakorlása

1. A szülők megállapodása a szülői felügyelet gyakorlásáról

A szülői felügyelet gyakorlása során a döntés joga mindenekelőtt a szülők együttes joga és felelőssége. Ez vonatkozik az együttélő szülőkre, de – a szülők megállapodása esetén – a különélő szülőkre is. A Javaslat főszabályként tartalmazza a szülői felügyeleti jog közös gyakorlását. Ez a főszabály a különélő szülők esetén is érvényesül, ami azt jelenti, hogy a szülői felügyelet „magánügy” marad, a szülők a felügyeleti jogaik gyakorlását olyan módon rendezik, olyan rendszert és életvitelt alakítanak ki a gyermekük számára, amelyet jónak látnak, a lényeg csupán az, hogy ebben – kifejezetten vagy hallgatólag – mindketten egyetértsenek. Ennek a joggyakorlásnak azonban – a gyermek érdekében – két korlátja van. Egyrészt a különélő szülőknél a közös szülői felügyelet gyakorlása során is biztosítaniuk kell gyermekük kiegyensúlyozott életvitelét (például a gyermek váltott elhelyezése nem alkalmazható, ha túlságosan távol élnek egymástól, vagy az a gyermek számára zaklatott életvitelt jelentene), és ha ezt a bíróság nem látja megvalósíthatónak, akkor megtagadhatja az egyezség jóváhagyását. Másrészt a közös szülői felügyelet ellenére, azonnali intézkedést igénylő esetben az egyik szülő a gyermek érdekében azonnal is dönthet (például sürgős egészségügyi beavatkozásról), kötelessége azonban a másik szülőt haladéktalanul értesíteni.

A különélő szülők közti megállapodásnak a felügyeleti jogok közös gyakorlásán túlmenően kétféle tartalma lehet: a szülők megoszthatják egymás között a szülői felügyeleti jogokat és kötelezettségeket (természetesen nemcsak a törvény szerinti bontásban és kategóriák szerint, hanem egyes feladatokat is egymás között), vagy megállapodhatnak abban, hogy azokat teljes körűen csak az egyikük gyakorolja. A teljes körű joggyakorlás azt jelenti, hogy a szülők a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben – főszabály szerint – továbbra is közösen döntenek, e kérdéseken kívül azonban a felügyeleti jogok és kötelezettségek csak az egyiküket illetik, illetve terheli. A szülői felügyeleti jogok „teljes körű gyakorlása” (egyes jogokat kizárólagosan, másokat a másik szülővel közösen gyakorol az erre feljogosított szülő) lép a „gyermek elhelyezése” fogalom helyébe.

A Javaslat szerint a bíróság a házassági vagy a szülői felügyelet rendezése iránti perben a szülőknél a közös szülői felügyeletre és ezzel összefüggésben a gyermek lakóhelyére irányuló egyezségét jóváhagyja vagy a felek közös kérelmére erről ítélettel határoz.

2. A szülői felügyelet gyakorlásának bírósági rendezése

A közös szülői felügyelet gyakorlása során – akár együttélő, akár különélő szülőkről van szó – egyes kérdésekben előfordulhatnak olyan viták, amelyeket hatósági úton kell rendezni. A hatályos Csjt. az ezzel kapcsolatos jogköröket megosztja a gyámhatóság és a bíróság között. Az elhatárolási ismérvek nem pontosak, ez több esetben hatásköri vitát eredményezett, amelyet a Legfelsőbb Bíróság a 319. sz. Elvi Határozatával igyekezett rendezni. A Javaslat a hatáskör megosztását emiatt sem, de elvi okokból sem tartja fenn. Azok a kérdések ugyanis, amelyeket a közösen gyakorolt szülői felügyelet körében tipikusan el kell dönteni (gyermek nevének meghatározása, megváltoztatása, iskolája, szülői házon kívüli, illetve külföldi tartózkodási helyének kijelölése) a családhoz közel lévő, gyors és gyermekvédelmi szempontú elbírálást igényelnek, amelyre a felektől távol lévő, lassúbb és nem a gyermekvédelemre specializált bírósági eljárás kevésbé alkalmas, mint a gyámhatósági. Mindezekre tekintettel a Javaslat az érintett körben a bírósági hatáskört megszünteti. Változatlanul fennmarad azonban a bírói hatáskör a szülői felügyeleti jogok általános jellegű (nem konkrét ügyre vonatkozó) korlátozását és megvonását illetően. A Javaslat fenntartja azt a rendelkezést, hogy a lelkiismereti és vallásszabadság körébe tartozó kérdésben a hatóság még a szülők vitája esetén sem dönthet.

Abban az esetben, ha a különélő szülők a szülői felügyelet közös gyakorlásában vagy az azzal kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlásában nem tudnak megállapodni, a szülői felügyelet rendezéséről a bíróság dönt. A bíróság kérelemre, vagy a gyermek érdekében hivatalból jár el (ez utóbbira a házassági perben a Pp. ad lehetőséget). A bíróság döntésének tartalma kétféle lehet: a szülői felügyeleti jog teljes körű gyakorlását az egyik szülőnek adja, vagy meghatározza, hogy egyes szülői felügyeleti jogokat és kötelezettségeket melyik szülő milyen módon gyakorol. Ez az eset körülményeinek a jelenleginél rugalmasabb mérlegelését, a felek életviszonyainak, igényeinek, lehetőségeinek fokozottabb figyelembevételét teszi lehetővé. A bíróság azonban – a szülők erre vonatkozó megállapodásának hiányában – közös szülői felügyeletet nem rendelhet el, mert az az együttműködésnek olyan fokát kívánja meg a szülőktől, amely csak a szülők egyetértése esetén valósítható meg. A bíróság döntésének elsődleges szempontja a gyermek elsődleges (mindenek felett álló) érdeke.

A bíróság döntésének jogkövetkezményeit a Javaslat akként rendezi, hogy megszünteti a „gyermek elhelyezés” kifejezést, mert ezt ebben a vonatkozásban egyetlen nyugat-európai jogrendszer és az Európa Tanács dokumentumai sem használják. A Javaslat szerint a bíróság a gyermek elhelyezése helyett a szülői felügyelet „teljes körű gyakorlására” jogosíthatja fel az egyik szülőt, aminek az a következménye, hogy a másik szülő a szülői felügyeleti jogokat nem gyakorolhatja, törvény alapján megilleti azonban – a bíróság eltérő rendelkezésének hiányában – a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésben az együttdöntés joga.

3. A gyermekétől különélő szülő jogai és kötelezettségei

Régi igénynek tesz eleget a Javaslat, amikor egy külön pontban foglalva meghatározza a gyermekétől különélő, szülői felügyeleti jogától megfosztott szülő jogait és kötelezettségeit. A Javaslat ennek keretében utal a mindkét szülőt érintő együttműködés kötelezettségére, a gyermeket nevelő szülő, illetve különélő szülő tájékoztatási

kötelezettségére, valamint a szülői felügyelettel kapcsolatos lényeges kérdésekben az együttdöntés jogára.

Új rendelkezés, hogy a Javaslat mind a gyámhatósági, mind a bírósági eljárás során lehetőséget ad a közvetítői eljárás igénybe vételére, ami a gyermek érdekében hivatalból is elrendelhető. (A hatályos jog csupán a kapcsolattartás körében ismeri el az ún. gyermekvédelmi közvetítői eljárás lehetőségét.)

4. A kapcsolattartás

A kapcsolattartás anyagi jogi szabályaiban a Javaslat lényeges változást nem hoz, de a kapcsolattartás joga alóli kivételek körét pontosítja. A Csjt. 92. § (2) bekezdésében foglalt korlátozást annyival egészíti ki, hogy a különélő szülő kapcsolattartási joga abban az esetben is korlátozva van, ha a szülő a gyermeket nevelő másik szülőt bántalmazza. A hatályos szabályozás alapján ugyanis problematikus, hogy a bántalmazó szülő a bántalmazott szülőtől távol tartózkodni köteles, míg az ugyanabban a háztartásban gondozott gyermekével változatlanul tarthatja a kapcsolatot.

A Javaslat a kapcsolattartásra jogosultak körét áttemeli a gyermekvédelmi jogszabályokból, valamint törvényi szintre emeli a kapcsolattartást akadályozó körülményekről való tájékoztatási kötelezettséget és az elmaradt kapcsolattartás pótlásának szabályait, a gyakorlatban előforduló vitás esetek alapján kiegészítve azokat a pótlás határidejére vonatkozó rendelkezéssel.

A Javaslat – tudatosan szakítva a jelenlegi kazuisztikus szabályozással – nem kívánja a kapcsolattartást valamennyi esetre irányadó kategóriákba szorítani. Ebben is, miként a családi viszonyokban másutt is, az életviszonyok sokféleségéből és a felelős szülői magatartásból indul ki. Ezért általános megfogalmazást ad a kapcsolattartás tartalmára, amelyben a különélő szülő és a gyermek között mindvégig a folyamatosságnak kell érvényesülnie. Ez biztosítja annak az alapvető gyermeki érdekeknek a védelmét, hogy a gyermek a válással ne veszítse el egyik szülőjét sem.

A Javaslat a Legfelsőbb Bíróság által kimondott jogtételt általánosítva a kapcsolattartást akadályozó személy felelősségét állapítja meg a felróható magatartásával megakadályozott vagy megghiúsított kapcsolattartás elmaradásával okozott károkért, amelyekbe mind a feleslegesen felmerült kiadások (például utazási költség) mind az egyéb vagyoni és nem vagyoni jellegű károk megtérítésének kötelezettsége beletartozik.

XIX. Fejezet

A szülői felügyeleti jog szünetelése és megszűnése

1. A szülői felügyeleti jog szünetelése

A Csjt. a szülői felügyelet *ipso iure* megszűnésének eseteit nem sorolja fel, a szülői felügyelet megszüntetését pedig a szünetelést megelőzően szabályozza. A Javaslat a szabályokat logikusabb sorrendbe foglalja: előbb a szülői felügyelet szünetelésének, majd megszűnésének, végül megszüntetésének szabályai következnek, az első két téma közé illesztve a szünetelés egyik esetének: a családba fogadásnak a Gyvt.-ből átvett szabályait.

A Javaslat a Csjt.-hez képest a szülői felügyelet szünetelésének eseteit (Csjt. 91. § (1)-(3) bekezdései) részben szűkíti, részben bővíti. Szűkítést jelent a hatályos joghoz képest

elsősorban az, hogy nem szünetel a szülői felügyeleti joga annak a szülőnek, akinek gyermeke a másik szülőnél van elhelyezve. A szülői felügyeleti jogok teljességének az egyik szülő általi gyakorlása a másik szülő szülői felügyeleti jogának a törvényben meghatározott (kivételesen a bíróság által elrendelt) korlátozásával jár, ezt azonban nem célszerű a „szünetelés” esetkörébe vonni, mert az a gyermek nevelésében nem akadályozott, arra az esetek többségében alkalmas, különélő szülőre nézve sérelmes is lehet.

További szűkítést jelent, hogy a cselekvőképesség korlátozottsága nem jelenti a 16. életévét betöltött kiskorú szülő gondozási és nevelési jogának illetve kötelezettségének szünetelését. A 18. életévüket be nem töltött, de házasságot nem kötött anyáktól és apáktól ugyanis nem indokolt megvonni azokat a szülői felügyeleti jogokat, amelyek teljesítésére koruknál fogva már – cselekvőképességük korlátozottsága ellenére – minden bizonnyal képesek.

A Csjt. 88. § (2) bekezdése a szülői felügyeleti jog megszüntetésének lehetőségét írja elő arra az esetre, ha a szülő életközösségben él a felügyelettől megfosztott másik szülővel és ezért alaposan lehet tartani attól, hogy a felügyeletet nem fogja a gyermek érdekében ellátni. A Javaslat – az utóbbi fordulatot elhagyva – az esetet a szülői felügyelet szünetelésének körébe vonja; következetesen viszi végig ugyanis azt az elvet, hogy a szülői felügyeleti jog bírói úton való megszüntetésének csak súlyosan felróható szülői magatartás esetén van helye, amelyről önmagában az említett együttlélés miatt nem lehet beszélni.

Bővülnek a szünetelés esetei azzal az esetkörrel is, ha a gyámhatóság nyílt örökbefogadásnál a gyermeket az őt örökbefogadni szándékozó személy gondozásában elhelyezte.

2. A családbafogadás

A családbafogadás intézményét 1997 óta a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) szabályozza. A jogirodalomban azonban egységes az álláspont, hogy a családbafogadás a szülői gondoskodást pótolja, mégpedig a szülő akaratából, ezért a gyermekvédelmi gondoskodás intézmény rendszere helyett inkább a magánjogban van a helye. Ezért a Javaslat a családbafogadás anyagi jogi jellegű rendelkezéseit átemeli a Családjogi Könyvbe és annak engedélyezését, jogkövetkezményeit és megszűnésének eseteit a hatályos joggal egyezően szabályozza.

3. A szülői felügyeleti jog megszűnése, megszüntetése és visszaállítása

A Csjt. a szülői felügyelet bírói úton történő megszüntetésének szabályait tartalmazza, nem sorolja fel azonban azokat az eseteket, amikor a szülői felügyeleti jog a törvény értelmében szűnik meg. A Javaslat ezt a hiányt pótolja azzal, hogy a szülői felügyeleti jog megszűnésének azt a nyilvánvaló esetét, ha a gyermek meghal, nem említi, és a szülő halálának is csak azt az esetét rendezi, amikor az egyik szülő halála miatt a felügyeleti jognak a másik szülőre való átszállásáról kell dönten.

A szülői felügyelet megszüntetésére a szülőnek a gyermek érdekét súlyosan sértő, felróható magatartása alapján kerülhet sor. Garanciális követelmény, hogy erről jogkövetkezményről csak bíróság dönthessen és annak eseteit a törvény pontosan és egyértelműen körülhatárolja. E célok érdekében a Javaslat nem változtat lényegesen a

hatályos szabályok tartalmán, a megfogalmazást azonban – a félreérthető, felesleges ismétlések kiiktatásával – tömörebbé, a megszüntetés alkalmazhatóságát differenciáltabbá teszi. A szülői felügyelet megszüntetése az egyik gyermek tekintetében a többi gyermekre, illetve a később született gyermekre minden esetben a bíróság mérlegelésétől függően hat ki.

XV. Cím

A rokontartás

XX. Fejezet

A rokontartás közös szabályai

1. A Javaslat a rokontartás közös szabályait – amelyek a Csjt.-ben elsősorban a távolabbi rokonok tartását (szülőtartást, testvértartást stb.) veszik alapul – úgy alakítja ki, hogy a gyermektartás több általánosítható rendelkezését (például a tartásdíj megállapításának módja, a kötelezettel szemben érvényesíthető tartási igények felső határa, a munkáltató felvilágosítás-adási kötelezettsége) e szabályok között helyezi el. Így a rokontartás közös szabályai valóban – már nemcsak az elnevezésben – közös szabályokká válnak. Ezzel a megoldással nemcsak a közös szabályok nagy része kerül közelebb a gyermektartás szabályozási igényeihez, hanem valamennyi, a Családjogi Könyv által szabályozott tartásnak lesz egy általános része, egy törzs, amelyhez a tartás különös eseteinek ágai: a kiskorú, a nagykorú gyermek tartása, a házastársi tartás és az élettársi tartás is csatlakoznak. Ennek előnye, hogy olyan általános fogalmak, amelyek minden tartásnál jelentkeznek (rászorultság, önhiba, teljesítőképesség, érdemtelenység), egységesen vagy egymásra tekintettel, a jogalkalmazó számára áttekinthetőbben szabályozhatók (egyértelműebben kifejezésre jut például, hogy az érdemtelenységnek melyek a közös és az eltérő feltételei az általános illetve a különös szabályok szerint).

A családjogi tartás cím tehát a rokontartás közös szabályaival indul, ezt követi a kiskorú gyermek, majd a továbbtanuló nagykorú gyermek tartása, mely utóbbira – a szükséges eltérésekkel – mind a közös szabályok, mind a kiskorú gyermek tartásának szabályai megfelelően irányadók. A fejezet a rokontartás közös szabályait a jelenleginél logikusabb szerkezetbe foglalja, azokat kibővíti, pontosítja és a mai kor igényeihez igazítja.

A rokontartás jogi előfeltételei körében a Javaslat keretjellel meg határozást ad az érdemteleniségre, amelyben kifejezésre juttatja, hogy ha a nagykorú jogosult a rokoni kapcsolathoz fűződő erkölcsi elvárásokat súlyosan és egyoldalúan megsérti, méltánytalan lenne a kötelezettre nézve, hogy a jogosultnak ingyenesen tartást nyújtson. Abban, hogy kivel szemben áll fenn rokontartási kötelezettség és azt a rokonok, hozzátartozók közül ki, milyen sorrend szerint köteles nyújtani a Javaslat tartalmi változást nem jelent a Csjt. 61. § (1)-(3) bekezdéseihez képest. Ugyanakkor a Javaslat a hatályos joghoz képest pontosítást és kiegészítést tartalmaz a tartásra való jogosultság sorrendjében. Ennek megfelelően a Javaslat nyilvánvaló teszi azt a bírói gyakorlatban kimondott jogtételt, hogy a jogosultság sorrendjében a kiskorú gyermek minden más jogosultat megelőz, így a nagykorú gyermeket is, a gyermek pedig – mind a kiskorú mind a nagykorú jogosult – a házastársat, az elvált házastársat és a volt élettársat megelőzi. A Javaslat szerint a különélő házastárssal, az elvált házastárssal, egy sorba kerül a volt élettárs is. Az élettárs helyzete ugyanis a tényleges családi kapcsolatokban a

házas társ helyzetéhez áll a legközelebb, azt a koncepciót, hogy az élettársi kapcsolat nem helyezhető teljesen a házassággal egy szintre, a tartáshoz való jognak az élettársi kapcsolat hosszabb időtartamának feltételéhez kötöttsége biztosítja.

A Javaslat általánosságban mondja ki a családjogi tartás körében a megállapodás elsődlegességét, ami – az utaló szabály alapján – a házastársi-, a gyermek-, és az élettársi tartásra is irányadó (A kiskorú gyermek tartásáról való megállapodásra speciális szabályokat is rögzít).

2. A Javaslat a tartás mértéke tekintetében a jelenleginél bővebb, a bírói gyakorlatban kialakított elveken nyugvó szabályozást tartalmaz. Egyértelművé teszi, hogy a tartás mértékének megállapítása a konkrét esetben mindig mérlegelés eredménye: a bíróság azt a jogosult indokolt szükségleteinek és a kötelezett teljesítőképességének az egybevetésével határozza meg. A Javaslat itt – és a tartás különös esetei körében is – a mérték egyik meghatározó tényezőjének a jogosult indokolt szükségleteit tekinti (ugyanaz érvényes a rokonsági tartás közös szabályainak megfelelő alkalmazására utaló rendelkezés értelmében a házastársi és az élettársi tartásra is). A Csjt. a jogosult szükségleteit csupán a kiskorú gyermek tartásánál említi, ahol „tényleges” szükségletekről szól. Az „indokolt szükséglet” azonban jobban kifejezi azt a jogelvet, hogy a jogosult részére szükséges tartás nem jelent „szükségtartást”, az nem azonosítható a létminimummal, hanem a jogosult igények megfelelően egyéniesített, átlagos színvonalú kielégítését jelent.

A tartás szolgáltatásának módját illetően a Javaslat a hatályos jogtól eltérő rendelkezést tartalmaz. A Csjt. 66. § (3) bekezdése szerint elsősorban a kötelezett választ, hogy a tartást saját háztartásában természetben, vagy havonként pénzben szolgáltatja, a jogosult azonban kérheti a pénzbeni szolgáltatást, a bíróság pedig a felek körülményeinek figyelembevételével a tartás más módját is meghatározhatja. Eltérő rendelkezés a kiskorú gyermek tartásánál érvényesül [Csjt. 69/A. § (2) bek.]. A Javaslat az életszerűségnek és a gyakoriságnak megfelelően a tartás pénzbeni szolgáltatását teszi az első helyre azzal, hogy attól a törvény eltérően rendelkezhet. A pénzben szolgáltatott tartásra itt és máshol is a „tartásdíj” szót használja. A jogosult és a kötelezett természetesen megállapodhatnak ettől eltérő teljesítési módban. Ha nem tudnak megállapodni, bármelyik fél kérheti, hogy a bíróság a tartás szolgáltatásának más módját (a kötelezett háztartásában, a jogosult háztartásában való tartást, egyes, főként gondozási szolgáltatások természetbeni nyújtását személyesen vagy megbízott útján tartásdíj-kiegészítés fizetése mellett, vagy akár meghatározott termény rendszeres rendelkezésre bocsátását) rendelje el, feltéve, hogy az a felek körülményeire tekintettel indokolt, és az ellen a másik fél nem tiltakozik.

A Javaslat a tartásdíj formáját illetően egységesíti a rokonsági és a gyermektartásdíj szabályait. Nincs ugyanis elvi alapja annak, hogy eltérő módszerrel állapítsa meg a bíróság a tartásdíjat attól függően, hogy kiskorú vagy nagykorú jogosultról van-e szó. Gyakoriságát tekintve, természetesen ezek a szabályok elsősorban a kiskorú gyermekek tartását érintik. A gyermektartásdíjat a Csjt. szerint a kötelezett jövedelméhez mérten a) százalékos arányban, b) határozott összegben, c) határozott összegben és bizonyos jövedelmek százalékában kell meghatározni. Azt, hogy a tartásdíj alapjaként mely jövedelmeket kell figyelembe venni és azokból a tartásdíjat hogyan kell kiszámítani a Csjt. végrehajtásáról szóló jogszabály határozza meg. Ennek kizárólag a tartásdíj százalékos megállapítása esetén van jelentősége, hiszen határozott összegben való marasztalás esetén a tartásdíjat a kötelezettnek – illetve a levonást teljesítő munkáltatójának – arra tekintet nélkül kell a jogosultnak megfizetnie, hogy a kifizetésre

milyen jogcímen (a bérkötség terhére rendszeres személyes juttatásként, személyi jellegű egyéb kifizetésként, stb.), milyen módon (kölségtérítésként, üdülési hozzájárulásként vagy más kedvezményként), külföldön vagy belföldön kerül sor. Határozott összeg esetén a kifizetésnek csak az szab határt, hogy a kifizetés a kötelezett bizonyos jogcímenen elért jövedelmének meghatározott százalékát nem haladhatja meg.

3. A tartásdíj százalékos megállapítását az európai országok túlnyomó része nem ismeri és alkalmazása a magyar a bírói gyakorlatban az elmúlt tíz évet tekintve egyre jelentősebb nehézségeket okoz. A kötelezettek jövedelme sok esetben több forrásból származik, nagymértékben változó, a kötelezettek jelentős része nem alkalmazottként, hanem egyéni vagy társas vállalkozások tagjaként vagy a magángazdaságban olyan kifizetőtől jut hozzá járandóságaihoz, amely nem a Csjt. végrehajtásáról szóló jogszabályban meghatározott jövedelem kategóriák szerint fizet juttatásokat. A munkáltatóktól érkező számos megkeresés bizonyítja, hogy sok esetben vitás: mi tartozik és mi nem a százalékos marasztalás alapján igénybe vehető jövedelmek körébe, így például gondot okoz a külföldről és a belföldről származó jövedelmek elkülönítése. A munkáltatóknak készfizető kezesi felelősségükre tekintettel elemi érdeke, hogy pontosan tisztában legyenek végrehajtási kötelezettségeikkel. De problémát jelent a tartásdíj kifizetésénél a nettó jövedelem számítása. Mindezekre tekintettel a bíróságok gyermektartásdíj esetén is egyre kevésbé vannak abban a helyzetben, hogy százalékosan marasztaljanak, a százalékos marasztalás pedig a végrehajtásnál számos nehézséget okoz.

A fentiekkel szemben nem hagyható figyelmen kívül, hogy a százalékos marasztalás különösen olyan esetekben, amikor a tartásdíj fizetési kötelezettség előreláthatólag hosszabb időn keresztül áll fenn, a jogosult (elsősorban a kiskorú gyermek) érdekeit szolgálja: tartósan és kiszámíthatóan biztosítja a kötelezett jövedelmének növekedésével arányos tartásdíjat. A tartásdíj valamiféle automatikus emelkedésének biztosítására tehát szükség van. Ellenkező esetben nemcsak a jogosultak méltányos érdeke sérülne, hanem a tartásdíj felemelése iránti perek jelentős megszorodásával kellene számolni.

A Javaslat az említetteket értékelve elveti a tartásdíj százalékos megállapításának lehetőségét, de a tartásdíj automatikus emelkedésére lehetőséget kíván biztosítani. Ezért kimondja, hogy a tartásdíjat határozott összegben kell megállapítani, de a bíróság, ha indokoltnak tartja, úgy rendelkezhet, hogy a tartásdíj évente indexálásra kerül: a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett éves fogyasztói árindex mértékével a következő év első napjától – külön intézkedés nélkül – módosul. Az indexálás alapvető feltétele, hogy annak aránya hivatalosan, mindenki számára hozzáférhetően közzé legyen téve és az végrehajtható is legyen. A fogyasztói árindex emelkedése egyértelmű képet mutat arról, hogy a jogosult kiadásai, indokolt szükségletei növekednek.

XXI. Fejezet

A kiskorú gyermek tartása

A kiskorú gyermek tartását – gyakoriságának és jelentőségének megfelelően – a Javaslat külön fejezetben, speciális és az általánoshoz képest több kérdésben részletesebb szabályokkal rendezi. A Javaslat kifejezetten kimondja, hogy a szülőknek a kiskorú gyermekükkel szemben fennálló tartási kötelezettségére mögöttesen a rokontartás közös szabályai is irányadók.

A Javaslat vélelmet állít fel a kiskorú gyermeknek a tartásra való rászorultsága mellett. Ez a vélelem azonban megdönthető azzal, hogy a gyermek – személyes életkörülményei, jövedelmi viszonyai folytán – képes a saját eltartásáról egészben vagy részben gondoskodni, mivel a munkaképes, tanulmányokat nem folytató és munkát vállaló kiskorú tartására szüleit nem feltétel nélkül kellene kötelezni. A vélelem alkalmazásának lehetősége túlnyúlik a nagykorúság korhatárán. A középiskolai tanulmányokat folytató gyermekek egy jelentős része – részben a hétéves korban történő iskolakezdésre, részben az esetleges betegségekre vagy az évismétlés lehetőségére tekintettel – ma nagykorúságának elérése időpontjában még nem fejezi be a középiskolát. Ezért indokolt, hogy őket a kiskorú gyermek tartására irányadó szabályok szerint illesse meg a tartás. Ezt a Javaslat úgy oldja meg, hogy kimondja: a rászorultság vélelme a gyermek nagykorúságának elérése után is – legfeljebb azonban a gyermek 20. életévének betöltéséig – érvényesül, ha középfokú iskolai tanulmányokat folytat. A rászorultság vélelme mellett a kiskorú gyermek tartásának speciális szabálya, hogy a kiskorúval szemben az érdemtelenesség nem érvényesül, mert a tartásra érdemtelen csak nagykorú jogosult lehet. Ebből az is következik, hogy a 18. életévét betöltött, de 20. életéve alatt lévő, középfokú iskolai tanulmányokat folytató gyermek érdemtelenességének megállapítására már sor kerülhet; a belátási képességgel rendelkező nagykorútól ugyanis elvárható, hogy ne tanúsítson olyan, súlyosan felróható magatartást, amely miatt a kötelezettől a tartása nem várható el. A rászorultság vélelmének a 20. életévig való kiterjesztése tehát nem jelent „mentességet” a nagykorú számára az ilyen jellegű magatartások jogkövetkezményei alól. A Javaslat a Csjt.-hez képest pontosítja a szülő tartási kötelezettségére megfogalmazott rendelkezéseket is.

A gyermek természetbeni tartásának mértéke és módja nem igényli a részletesebb szabályozást. A gyermektartásdíj mértéke és megfizetésének módja azonban több vonatkozásban is szabályozásra szorul. A Javaslat a hatályos joggal egyezően rögzíti, hogy a gyermektartásdíj mértéke és megfizetésének módja tekintetében a szülők megegyezése irányadó és csak ennek hiányában dönt ezekben a kérdésekben a bíróság.

Új rendelkezés, hogy a Javaslat törvényi szinten elismeri a szülők olyan tartalmú megállapodását, hogy a gyermekétől külön élő szülő a tartási kötelezettségének meghatározott vagyontárgy vagy pénzösszeg egyszeri juttatásával tesz eleget. A megállapodás érvényességét azonban a bírósági, illetve gyámhatósági jóváhagyás mellett annak az időszaknak a meghatározásához köti, amelynek tartamára a juttatás a tartást fedezi. Eddig ezt az esetkört csak a bírói gyakorlat kezelte. A bírói gyakorlat alapján merült fel az is, hogy mi történjék akkor, ha akár valamelyik fél, akár a gyermek körülményeiben olyan változás következik be, amely nem volt előre látható, és a gyermek rászorul arra, hogy különélő szülője a megállapodásban foglaltakon túlmenően is hozzájáruljon a tartásához (például váratlan súlyos betegség, a gondozó szülő önhibáján kívül elnehezült élethelyzete). A PK 106. állásfoglalás erről úgy rendelkezett, hogy „a bíróság a tartásra kötelezettet ilyen megállapodás esetén is kötelezheti a gyermek részére tartásdíj fizetésére, ha ez a gyermek megfelelő tartása érdekében szükséges”. Ez a túlzottan tág megfogalmazás azonban visszaélésekre adott lehetőséget a gyermeket gondozó szülők részéről, akik közül sokan a megállapodást követő néhány éven belül pert indítottak gyermektartásdíj iránt anélkül, hogy a részükre vagy a gyermek részére adott juttatás visszaszolgáltatását felajánlották volna. A Javaslat ezért a szülők megállapodásának megváltoztatását szűkebb keretek közé szorítja: azt egyoldalú kérelem alapján a bíróságnak akkor teszi lehetővé, ha a módosítás a körülmények

ésszerűen előre nem látható változása miatt a gyermek érdekében vagy valamelyik fél súlyos érdeksérelmének elhárítása érdekében indokolt.

A gyermektartásdíj bírósági megállapítása körében a hatályos jog kisebb pontosításaira kerül sor. Így például a gyermektartásdíj megállapításánál figyelembeveendő körülmények felsorolásánál a hatályos rendelkezésekhez képest változás, hogy a gyermek „tényleges” szükségletei helyett a Javaslat e helyen is az „indokolt szükséglet” kifejezést használja, amelynek tartalmát külön is részletezi. Mellőzi a Javaslat annak, a gyakorlatban nehezen értelmezhető és megvalósítható rendelkezésnek a kimondását, hogy ha a szülők két vagy több gyermek eltartására kötelesek, a tartásdíjat úgy kell megállapítani, hogy egyik gyermek se kerüljön a másiknál kedvezőtlenebb helyzetbe, különösen, ha nem egy háztartásban nevelkednek [Csjt. 69/C. § (2) bek.]. A Javaslat nem tartja fenn a gyermektartásdíj szabályai között az apának a szülési költségek és a külön jogszabályban meghatározott időre szóló tartás megtérítésére vonatkozó kötelezettségét sem, mert az a családtámogatásról szóló törvény rendelkezései folytán meghaladottá vált.

XXII. Fejezet

A továbbtanuló nagykorú gyermek tartása

A továbbtanuló nagykorú gyermek tartásáról a Csjt. csupán egy rendelkezést tartalmaz: a 60.§ (2) bekezdése kimondja, hogy „tartásra a munkaképes leszármazó is jogosult, ha erre szükséges tanulmányai folytatása céljából rászorul.” A tartási jogosultság és kötelezettség feltételeit részletesen a Legfelsőbb Bíróság többször módosított XXIX. sz. Elvi Döntése és az ennek nyomán kialakult bírói gyakorlat rendezi. A Javaslat egyrészt a jogalkalmazás által kidolgozott, általánosítható jogtételeket emeli be a törvénybe, másrészt azokon túl is lép, annyiban, hogy a továbbtanuló gyermek tartását a kiskorú gyermek tartásához közelíti. Ezt az életszerű megoldást juttatja kifejezésre a nagykorú gyermek tartásának a kiskorú gyermek tartása utáni rendszerbeli elhelyezése, valamint az a rendelkezés is, amely a továbbtanuló nagykorú gyermek tartására a rokонтartás közös szabályai mellett mögöttesen a kiskorú gyermek tartására vonatkozó rendelkezéseket is alkalmazni rendeli.

A Javaslat választ keres a nagykorú gyermek tartásával kapcsolatban a jogalkalmazásban felmerült három fő kérdésre: mely tanulmányok minősülnek „szükségesnek” a tartási jogosultság szempontjából, milyen elvárások támaszthatók a nagykorú gyermekkel szemben a tanulmányok folytatásában, illetve a tartásra kötelezettel való kapcsolatában, valamint meddig (milyen életkorig) tarthat igényt a „gyermek” a tartásra.

A szükséges tanulmányokat a Javaslat a bírói gyakorlatból kiindulva határozza meg, figyelembe véve a felsőoktatás képzési rendszerében bekövetkezett változásokat. A tartási kötelezettség szempontjából annak van jelentősége, hogy a továbbtanuló gyermek mely tanulmányokkal szerez olyan képesítést, amely önálló életpályájának megkezdését – választott szakmájának, hivatásának megfelelően – lehetővé teszi. Ha a gyermek nem a felsőoktatásban folyó képzésben vesz részt, ilyennek minősül az életpályára előkészítő szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzés, vagy tanfolyam. Amennyiben a gyermek felsőoktatási intézményben tanul, az egymásra épülő vagy egységes alap- és mesterképzés, illetve a felsőfokú szakképzés az, ami elengedhetetlenül szükséges lehet a választott pályán való elhelyezkedéshez. Az alap-

vagy a mesterfokozatot követő szakirányú továbbképzés továbbá a doktori képzés vizont nem tekinthető olyan tanulmánynak, amelynek folytatása esetén a szülőtől – önkéntes vállalása hiányában – elvárható lenne a tartás. A Javaslat a bírói gyakorlatnak megfelelően a tanulmányok folyamatos végzését követeli meg.

A Javaslat alapvető követelményként írja elő, hogy a gyermeknek a szülőt a továbbtanulási szándékáról időben tájékoztatnia kell. Ezen kívül a tanulmányok folytatásának minősége és a nagykorú gyermeknek a tartásra kötelezett szülővel szembeni magatartása tekintetében fogalmaz meg elvárásokat a Javaslat.

A tanulmányok folytatására a Csjt. semmiféle időbeli határt nem ad, és ilyen követelmény megfogalmazásától a bírói gyakorlat is következetesen elzárkózik. A Javaslat azonban – nem vitatva, hogy az esetek sokfélesége nem teszi lehetővé merev korlátok felállítását – a gyakorlat megfelelő orientálása érdekében két szűkítő rendelkezést szükségesnek tart. Az egyik annak általános kimondása, hogy a szükséges tanulmányokat „ésszerű időn belül” kell végezni, ami mind a megfelelő egyéniesítést mind az általános elvárhatóság megfelelő érvényesítését illetően rugalmas eszközt ad a bírónak. A másik az a rendelkezés, hogy a szülő a 25. életévét betöltött gyermeke tartására csak rendkívül indokolt esetben kötelezhető (ilyen eset lehet, ha a tanulmányokból már csak rövid idő: egy félév, egy év van hátra, vagy a felsőfokú tanulmányok késői megkezdésének nyomós indoka volt). A tartáshoz való jog felső határaként a 25. életévnek a megjelölése összhangban áll az egyes gyermekvédelmi juttatásokra megállapított felső korhatárral.

A tartás mértéke és megfizetésének módja tekintetében a továbbtanuló nagykorú gyermekekre is elsődlegesen a kiskorú gyermekekre vonatkozó szabályok az irányadók, mégis a különbséggel, hogy a tartásdíj mértékének megállapításánál a gyermeknek a tanulmányai folytatáshoz jogszabály által biztosított kedvezményeket és a szülők teherbíró képességét is figyelembe kell venni.

HATODIK RÉSZ

A GYÁMSÁG

XVI. Cím

A gyámrendelés

1. Magyarországon hagyományosan a gyámság az a jogintézmény, amely szülői felügyeletet gyakorló szülő hiányában a kiskorúak gondviselését, képviselését, vagyonának kezelését a gyámhatóság által kirendelt gyám személyén keresztül biztosítja. Koruknál vagy helyzetüknél fogva a maguk ellátására, saját ügyeik vitelére nem képes személyekről való gondoskodást és törvényes képviselést biztosító intézmények: szülői felügyelet – gyámság – gondnokság hármában a Javaslat a gyámságot a szülői felügyelethez kívánja közelíteni. A korábbi gyakorlattal szemben erősebb hangsúlyt kap a gyámnak a gyermek irányában fennálló gondozási és nevelési kötelezettsége, a gyermek részére a családi környezetben nevelkedés biztosítása.

Az új szabályozás tartalmilag sem tér el alapvetően a hatályos törvénytől. A legfontosabb változások lényege a következőkben foglalhatók össze: A Javaslat - összhangot kíván teremteni a magánjogi szabályok és a gyermekvédelmi jogszabályok között oly módon, hogy a „hagyományos” gyámság és a gyermekvédelmi gyámság

közös szabályait ez a rész tartalmazza, emellett az utóbbi fajta gyámságra több helyen speciális rendelkezéseket állapít meg;

- a „hagyományos” gyám mellett (aki továbbra is lehet nevezett gyám vagy rendelt gyám) a gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló kiskorú gyámját gyermekvédelmi gyámként nevesíti, a hivatásos gyám kategóriát csak a gyermekvédelmi gyámság egyik fajtájaként tartja fenn, a közigazgatási szerv részéről a családban élő gyermek részére hivatásos gyám kirendelésének lehetőségét pedig megszünteti;

- következetesen végigviszi a szabályozásban azt az elvet, hogy a gyámság viselése nem állampolgári kötelezettség, gyámul tehát – szűk körű kivétellel – csak az rendelhető ki, aki azt vállalja, emellett a változás a gyám kiadásainak és költségeinek megtérítésére vonatkozó rendelkezések módosítását is indokolja;

- a szülői felügyeleti jogok és kötelezettségek szabályainak változására tekintettel a gyámság gyakorlásának a szabályait is módosítja (például a szülőnél megvalósított „enyhébb” vagyonkezelési szabályok nem minden esetben vonatkoznak a gyámra, a gyám – gyámolt kapcsolatában is előtérbe kerül az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vétele, ami egyébként már a gyámrendelésnél is megjelenik;

- a gyámság szabályozásában figyelemmel van a gondnokságnak a Javaslat Második Könyvében elhelyezett szabályaira, így különösen a gyám alkalmasságának, a többes gyámrendelésnek, az egyszerűsített számadás lehetőségének kérdéskörében.

2. A Javaslat – a szülői felügyeletnél követett megoldáshoz hasonlóan – kiemeli a részletrendelkezések közül annak meghatározását, hogy a gyámság milyen jogokkal és kötelezettségekkel jár, ezzel a jogintézménynek mintegy definícióját is adja. A felsorolás a Csjt. 101. § (1) bekezdéséhez képest (gondozás, vagyonkezelés, törvényes képviselő) – a tipikus esetekből kiindulva – a neveléssel bővül.

A Javaslat a kiskorú érdekében meghatározott személyek, illetve a hatóságok részére bejelentési kötelezettséget ír elő, ha gyám kirendelésének szükségességét észlelik. A Javaslat a gyermek közeli rokonai helyett a közeli hozzátartozókra bővíti ki a bejelentési kötelezettséget, sőt annyiban még tovább megy, hogy a kötelezettséget arra is kiterjeszti, akinek a háztartásában a gyermek él.

A Javaslat nevesítve felsorolja az egyes gyámsági formákat és a gyermekvédelmi gondoskodás alatt állók gyámságát gyermekvédelmi gyámságként nevesítve emeli ki a gyámság „hagyományos” fajtái közül.

A Javaslat a gyámság viselésének a feltételeiben a hatályos joghoz képest annyiban hoz változást, hogy a nagykorúság és a törvényben meghatározott kizáró ok hiánya mellett előírja a szubjektív és az objektív alkalmasságot, továbbá a tisztség vállalását

XVII. Cím

A gyámság gyakorlása

A gyám kirendelésére a kiskorú gyermek személyes és vagyoni érdekeinek védelmében kerül sor. Ezért a gyámság gyakorlása során is alapvető elvárás, hogy a gyám tevékenységét a gyermek érdekeinek megfelelően lássa el. A gyermek érdeke – a szülői felügyelet általános szabályai között megfogalmazottak szerint – a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosítása. A szülői felügyeleti jogot pótló jogkört gyakorló gyámtól ugyanúgy elvárható, mint a szülőtől, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermeket vonja be az őt érintő kérdések eldöntésébe, és hogy

véleményét, amennyiben az a kiskorú gyermek érdekével nem ellentétes, tartsa tiszteletben. A hatályos Csjt. ezt a kötelezettséget a gyámra nem, hanem csak a gyámhatóságra nézve írja elő a 12. életévét betöltött gyámmal kapcsolatban.

A gyámság – a Javaslat koncepciója szerint – közelebb áll a szülői felügyelethez, mint a gondnoksághoz. Ezért a Javaslat fenntartja azt a szabályt, hogy törvény eltérő rendelkezése hiányában a gyám jogaira és kötelezettségeire a szülői felügyeletet gyakorló szülő jogaira és kötelezettségeire vonatkozó rendelkezések megfelelően irányadók. A szülői felügyeletre vonatkozó szabályok változása miatt többirányú módosításra van szükség azoknak az intézkedéseknek, nyilatkozatoknak a körét illetően, amelyek megtételére a gyám nem jogosult. Így például a Javaslat átveszi a Gyvt. 87. § (2) bekezdésének rendelkezéseit, amelyek szerint a gyám nem adhat hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek örökbefogadásához, továbbá hogy a gyermek családi jogállására és az ezzel kapcsolatos perindításra vonatkozó jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

Továbbra is lényeges különbség a szülő és a gyám jogi státusza között, hogy a gyám folyamatos gyámhatósági kontroll alatt működik. A gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló gyermek gyámjának jogai és kötelezettségei azonban – mind a gondozás-nevelés, mind a törvényes képviselő és a vagyonkezelés terén – jelentősen eltérnek a „hagyományos” gyáméitól, mivel az előbbi tekintetében az állami kontroll nagyobb, a gyámi önállóság korlátozottabb.

A gyámnak a gyámhatósággal kapcsolatos kötelezettségei és a gyámhatóságnak a gyám intézkedéseit korlátozó jogosítványai a hatályos Csjt.-vel egyezően kerülnek rendezésre. A Javaslat azonban szűkíti azoknak a rokonoknak a körét, akiknek a kérelmére a gyámhatóság a gyám intézkedéseit megváltoztathatja; a jövőben ez a jog csak a gyermek közeli hozzátartozóit illeti meg. Megszünteti a gyám intézkedésével szemben a Csjt. 103. § (3) bekezdésében felsoroltak perindítási jogát a gyermek „megfelelőbb” elhelyezése iránt. Ennek következtében, a gyámhatóság intézkedésének hiányában a Javaslatnak a szülői felügyeletre vonatkozó rendelkezései értelmében csak a szülő és a gyámhatóság jogosult a gyermek elhelyezésének megváltoztatását kérni a bíróságtól.

XVIII. Cím

A gyámságnak és a gyám tisztségének megszűnése

A Javaslat felsorolja a gyámságnak, valamint a gyámi tisztség megszűnésének eseteit. A Csjt. 106. § (1) bekezdéséhez képest a változás az, hogy a gyámság megszűnésének azt a nyilvánvaló esetét, amikor a gyámság alatt álló meghal, a szöveg nem tartalmazza. A gyám tisztségének megszüntetése a gyámhatóságnak a gyámot felmentő vagy elmozdító határozatával következhet be. A felmentés és az elmozdítás jogi hatása lényegében egyező, közöttük az érdemi eltérés elsősorban az, hogy a gyám elmozdítására a gyámnak felróható okból kerül sor.

A gyám számadási kötelezettségéből eredő magánjogi jogvitákra vonatkozó speciális szabályokat a Javaslat változatlanul a gyámság körében helyezi el, ellentétben a gyámhatóság által alkalmazható intézkedésekkel, amelyeket továbbra is a gyermekvédelmi jogszabályokban kell nevesíteni, míg a gyám kártérítési felelősségét utaló szabály rendezzi.

ÖTÖDIK KÖNYV

DOLOGI JOG

1. A Ptk. tulajdonjogi szabályai jelentős mértékben építettek a II. világháború előtti magánjogi törvénytervezetek és bírói gyakorlat eredményeire. Ennek ellenére a politikai és társadalmi rendszerváltozás hatásai erőteljesen érintették a Ptk.-nak a tulajdonjogi szabályait. A szükséges változások a Ptk.-t módosító különböző törvényekben és az alkotmánybírósági gyakorlat nyomán végbementek. Az így módosult és ma hatályos szabályozás a magyar magánjogi kodifikációs kísérletek eredményeire épít, tehát szerves fejlődés eredménye. A Ptk. mai tulajdonjogi szabályai jól illeszkednek abba a folyamatba, amely a Ptk. 1900-as tervezetétől kezdve egyre letisztultabb és a gyakorlatban jobban alkalmazható, a dologi jog sajátosságaihoz képest nyitott és rugalmas szövegtervezeteket eredményezett. A Ptk. ideológiai háttereként jelentkező tulajdoni szemlélet a szabályozás alapvető szerkezetét amúgy sem érintette, a szabályozás szintjén csupán néhány, időközben többségében már hatályon kívül helyezett rendelkezésben jelent meg. A Ptk. tulajdonjogra vonatkozó szabályozása a magánjog absztrakt természeténél fogva nem kötött a tulajdon elosztásának módjához, az a piaccgazdaság rendszerében is alkalmazhatónak bizonyult.

Mindezeket figyelembe véve a Javaslat dologi jogi szabályainak megalkotása során nincs szükség átfogó, a szabályozás alapjait érintő reformra. A hatályos szabályoktól való eltérés elsősorban ott indokolt, ahol a bírói gyakorlat olyan megoldásokat és szempontokat fogadott el és alkalmazott, amelyek a jelenlegi társadalmi és gazdasági viszonyokkal összeegyeztethetetlenek (például a közös tulajdonra vonatkozó szabályok alkalmazásának egyes eseteiben). Változtat a Javaslat ott is, ahol a szabályozás további egyszerűsítésére van lehetőség, továbbá ott, ahol a forgalomban résztvevők érdekeinek védelme új szempontok szerinti szabályozást tett szükségessé (például a jogcímmel megerősített birtokvédelem megszüntetése az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének erősítése érdekében, az ingatlan-nyilvántartásban bízó, jóhiszemű vevők védelmének biztosítása).

2. A dologi jogok – mindenekelőtt a tulajdonjog – egyik sajátossága egyébként is a hozzájuk kapcsolódó viszonylagos állandóság. A személyek többnyire azzal a céllal szerzik meg dolgoknak a tulajdonjogát, hogy ez a jogviszony tartósan fennmaradjon és jogutódjaikra is változatlan formában átszálljon. A dologi jog megszerzésével szándékolt vagy beállott jogváltás nem zárul le azzal, hogy az arra irányuló jogügylet teljesedésbe megy, vagy a dologi jog megszerzésének alapjául szolgáló magatartás vagy állapot véget ér. A tulajdonjog olyan tartós jogviszony, amely nem ér véget a tulajdonos személyiségének megszűnésével, hanem a jogutódokra átszállva fennmarad. A tulajdonjog és a dologi jogok állandóságába vetett bizalom nemcsak gazdasági szempontból kiemelkedő jelentőségű, de az egyének szempontjából is, mert a tulajdonjog már nem tekinthető pusztán gazdasági tényezőnek. A tulajdon emberi jogi és alkotmányos védelme, továbbá ennek kapcsán az Európai Emberi Jogi Bíróság és az Alkotmánybíróság gyakorlatában leszűrődő elvek is jelzik, hogy a tulajdonjog gazdasági szerepe mellett absztrakt értelemben egyúttal az emberi minőség más vonatkozásainak jogi védelmében is központi szerepet játszik.

A dologi jogi szabályok kapcsán ezért különös jelentősége van annak, hogy a forgalmi szokásokban és a köztudatban elterjedt, a jogi forgalom számára már régóta ismert és alkalmazott szabályoktól csak különösen indokolt esetben térjen el a jogalkotó. A

mélyreható változások a dologi jogi szabályozásban a gazdaság és a polgárok körében is nehezen megjósolható eredményekkel járhatnak, amelyet – ha egyébként a változástól számottevő pozitív eredmény nem várható – lehetőség szerint kerülni kell. A köztudatba átment és sok más jogszabály alapjául szolgáló, meggyökeresedett jogintézmények megváltoztatása, eltörlése vagy új jogintézmények bevezetése csak akkor lehet indokolt, ha ezt olyan alapvető gazdasági és társadalmi változások vagy tartós, megalapozott és széles körben jelentkező igények indokolják, amelyeket a jogalkotó más megoldásokkal kielégíteni nem tud. Egyes, a szabályozás egészét érintő választások (mint például a tulajdonjog tárgyainak a dolgokra korlátozása vagy vagyoni jogokra való kiterjesztése, az átruházás tradíciós vagy konszenzuális természete, az átadás jogi természetének meghatározása, a felülepítményi jog kodifikálásának kérdése vagy a ráépítés szabályai szerinti rendezés, az ingatlan-nyilvántartáshoz fűződő joghatások, a vagyonkezelés kodifikálása és a tulajdonjog megkettőzése) végeredményben egyenértékű szabályozáshoz vezetnek. A jog-összehasonlítás eredményei azt jelzik, hogy egyes jogrendszerekben követett megoldások nem tekinthetők magasabb rendűnek más, szintén működőképes megoldásoknál. Általában minden szabályozási megoldásnak vannak gyenge pontjai, amelyeket a jogalkotó vagy a gyakorlat kiegészítő megoldásokkal korrigál. Ezért a gyakorlatban megfelelően alkalmazhatónak bizonyult megoldások felcserélése más szabályozással – amíg a gyakorlat és a szabályozás a társadalmi és gazdasági viszonyok körében szükséges korrekciókat ki nem alakítja – szükségtelen jogbizonytalansághoz vezet, amelyet a jogrendszer stabilitása érdekében elkerülni érdemes.

3. A Javaslat (a Ptk. „Tulajdonjog” című Részével szemben) „Dologi jog” című Könyvet tartalmaz, amely a tulajdonjog magánjogi szabályai mellett magában foglalja a korlátozott dologi jogok (idegen dologbeli jogok) normáit is. A Ptk. szerkezetéhez képest további változást jelent, hogy a Javaslat a zálogjogi szabályozást a Dologi jogi Könyvben, a korlátozott dologi jogok körében helyezi el, a használati jogok előtt, külön címben. Ezt a változtatást elsősorban az indokolja, hogy a zálogjog – többszöri reformon átesett – szabályozása ma már sokkal inkább dologi jogi jelleget ölt. A zálogjog kettős, dologi és kötelmi jogi jellegének elfogadása mellett a zálog szerepének átalakulása, a záloggal kapcsolatos szabályozási igények dologi természete a zálogjognak a Dologi jogi Könyv keretében való szabályozását teszik indokolttá.

4. A dologi jogi jogviszonyok abszolút szerkezetű jogviszonyok, így jogosultjukat rögzíti a törvény, akivel szemben mindenki más tartózkodásra, be nem avatkozásra, e jogoknak a törvény által megszabott határok közötti tiszteletben tartására kötelezett. Tárgyi jogként dologi jogot csak törvény hozhat létre (típuskényszer), és annak tartalmát is törvény határozza meg. A dologi jogi jogviszonyoknak a lényegadó sajátossága abszolút szerkezetük és vagyoni jellegük. Dologi jogi jogviszonyok közvetett tárgyai nemcsak dolgok lehetnek, hanem olyan forgalomképes vagyoni jogok is, amelyek természetével ez nem ellentétes, és amelyekre az egyes dologi jogok megfelelően és lényegi tartalommal értelmezhetőek.

A dologi jogok zártkörűségének elvén nyugvó, kógens normákból álló dologi jogi szabályozás szükségképpen merevebb, mint a szerződési szabadság paradigmájára épülő szerződési jogi szabályok rendszere. Erőteljesen jelentkezik ugyanakkor az igény arra, hogy a magánjog – így a dologi jogi szabályozás is – rugalmas, és az életviszonyok változásaihoz a joggyakorlatban adaptálható legyen. E rugalmasság biztosítása nélkül a kódex-jellegű szabályozás saját kudarcát hordozhatja magában. A Javaslat, annak érdekében, hogy a kódex dologi jogi normáinak rugalmasságát biztosítsa, törekszik a

normák kellően absztrahált megfogalmazására. Ezért a Javaslat kevés fogalom-meghatározást alkalmaz, és ebben a körben a szabályozás építő elemeit képező fogalmakat is csak annyiban határozza meg, amennyiben az a dologi jogi szabályozás funkcionalitásának megőrzése, a szabályozás egyes elemei mögött meghúzódó jogpolitikai célok biztosítása és a jogalkalmazás számára való megfelelő támpontok nyújtása érdekében szükséges. A kódex életviszonyokhoz való adaptálhatósága, továbbá a jogalkalmazói jogfejlesztés szerepének biztosítása érdekében a dologi jogi szabályozásban is teret kapnak a nyitott normák.

A Javaslat kifejezett célja, hogy a kereskedelmi és a magánforgalom igényeinek és elvárásainak egyaránt megfelelő szabályozást nyújtson. Ennek a célnak elsősorban egy nyitott, a forgalomban résztvevők számára átmeneti formák kialakítását – a meghatározó jogpolitikai szempontok által megszabott határokon belül – a lehető legszélesebb körben lehetővé tevő szabályozás felelhet meg. A dologi jog és a kötelmi jog határán elhelyezkedő, a gyakorlatban kialakuló és intézményesülő, illetve részben már szabályozott megoldások, mint a bizomány, a vagyonkezelés vagy a szerződéses pozíció átruházása megfelelőbben szabályozhatók kötelmi jogi struktúraként, mint ahogy az a Ptk. esetében is történt.

A dologi jogi szabályozás a tulajdonjog és a korlátolt dologi jogok keletkezésére, változására, tartalmára és védelmére vonatkozó elveket és szabályokat határozza meg, azzal azonban, hogy korlátolt dologi jogok tárgyaként közvetlen és abszolút hatályú jogi uralom tárgya lehet nemcsak dolog, hanem a nem személyhez fűződő magánjogi vagyoni jogok egy része és a követelés is. A dologi jogok a jogosult számára kétirányú jogi uralmat biztosítanak. Egyrészt a dologi jog közvetett tárgyával kapcsolatban a jog tartalmának megfelelő módon való magatartásra hatalmazzák fel, biztosítva a jogosult számára a birtoklás, a használat és rendelkezés jogát (a dologi jog pozitív tartalma), másrészt pedig feljogosítják a jogosultat arra, hogy a jogának gyakorlásával szemben támasztott akadályokat maga elhárítsa (jogos önhatalom) vagy pedig annak elhárítása érdekében bírói utat vegyen igénybe. A dologi jog e negatív tartalma szerint a jogosultat megilleti az igény arra, hogy a jogának tartalmával ellentétes állapot megszüntetését és a dologi jogának megfelelő tényleges állapot előidézését vagy helyreállítását követelje.

5. A Ptk. által lefektetett dologi jogi szabályozás a dologi jogok keletkezésére, megszűnésére, tartalmára és védelmére vonatkozó elsődleges magánjogi normákat fogalmazza meg, ugyanakkor a dolgokra vonatkozó jogokat és azok korlátait egyre inkább befolyásolják közjogi szabályok is. Olyan helyzetekben, amikor a közjogi szabályozás a dologi jogok keletkezését, változását, tartalmát és védelmét közjogi engedélyezési, jóváhagyási feltételekhez köti, vagy a magánjogi dologi jogok gyakorlásának közjogi aktussal való korlátozási lehetőségét biztosítja, a dologi jogok magánjogi jellege háttérbe szorulhat, és közjogi privilégium formáját öltheti (például közérdekű használati jog). A dologi jogi szabályozás nem képzelhető el kizárólag a magánjog keretében, egyre erősebb a magánjogi szabályozás közjogi befolyásoltsága. A közjogi befolyás lehetséges megjelenési formáinak teljes körű szabályozása a Javaslat keretei között nem lehetséges, és a Javaslat nem szabhat korlátokat a közjogi szabályozás számára sem.

ELSŐ RÉSZ

A BIRTOK

I. Cím

A birtok és a birtokvédelem

I. Fejezet

A birtok. A birtok megszerzése és elvesztése

A birtok fogalmának és jogi jelentőségének szabályozása a Magyar Általános Polgári Törvénykönyv 1900-as tervezetét követő kodifikációs kísérletekben a Ptk.-ig jelentős változásokon ment át, amelynek egyik fő jellemzője a szabályozás egyszerűsödése, a birtok és bírlalat, a közvetett és közvetlen birtok, illetve a fő- és albirtok közötti különbségtételnek a norma szintjén való megszűnése, a birtok fogalmának rugalmas kezelése és a birtok védelmi szerepének előtérbe kerülése. Ezzel egyidejűleg háttérbe szorult a birtoklásra irányuló szándék szerepe. A birtokot a Ptk. és a jelenlegi dologi jogi felfogás elsősorban tényleges állapotként határozza meg, amelynek jellemző, de nem feltétlen vonása a birtokos helyzetének harmadik személyek által való felismerhetősége. Ezt a tényleges dolog feletti uralmi helyzetet részesíti a polgári jogi szabályozás védelemben.

A Javaslat abból indul ki, hogy a birtok nem írható le önmagában a dolog feletti hatalom ténylegességével és a harmadik személyek felé megnyilvánuló külső hatásokkal. A birtok nem pusztán tényleges állapot, hanem alanyi jog, amelynek alapján a birtokos, mint jogosult uralmat gyakorolhat. A Javaslat továbbá abból indul ki, hogy a birtok fogalmának konkrétabb normatív meghatározása nem szükséges és nem is lehetséges, továbbá hogy a birtok fogalma jogilag csak annyiban releváns, amennyiben ahhoz a szabályozás joghatásokat fűz. A birtok fogalmának minden konkrétabb megfogalmazása azzal a veszéllyel jár, hogy a bíróság kezét köti meg a jogalkotó, és ezzel nehezíti annak a védett alanyi jogot biztosító pozíciónak az azonosítását, amely a birtok védelmi és átruházó hatását kiváltja. A birtokot ezért érdemes a szabályozás szintjén nyitott tényállásként megfogalmazni és a birtok fennállásának megállapítását a bíróságra hagyni. A főbirtokos és az albirtokos fogalmának a bevezetése elsősorban a szabályozás egyszerűsítését szolgálja azzal, hogy egyes szabályozott tényállások normatív meghatározását könnyíti.

A birtok megszerzése vagy a dolog feletti tényleges hatalom megszerzésével, vagy a dolog birtokának átruházásával történhet. A Javaslat a birtok eredeti – nem átruházással való – megszerzése esetének a dolog feletti hatalom tényleges megszerzését tekinti. Azt, hogy a tényleges hatalom megszerzése mikor következik be, az eset összes körülményei alapján, a közfelfogás szerint kell megítélni. Azoknak a helyzeteknek a pontos meghatározását, amikor a birtokos a birtokot másra átruházza, elsősorban a birtokátruházásnak egyes dologi jogok megszerzésében való szerepe teszi szükségessé.

II. Fejezet

A birtokvédelem

A birtokhoz fűződő egyik legjelentősebb joghatás a birtokvédelem iránti igény. A javaslat a birtokvédelem három eszközét határozza meg: a jogos önhatalmat, a közigazgatási úton való igényérvényesítést és a birtokpert. A javaslat a birtokvédelem alapjának a Ptk.-val egyezően közvetlenül a birtoklás tényét tekinti. A birtokos tehát nem tulajdonjoga, a dologra vonatkozó korlátozott dologi joga, szerződéses pozíciója stb. alapján részesül birtokvédelemben, hanem a birtoklás ténye alapján. Az önálló birtokvédelem elismerésének oka változatlanul a védelem módjának azonosságában van, a birtoklást megalapozó különböző jogcímeiktől függetlenül. A dologi jogi és a kötelmi jogi szabályok szerint birtoklásra jogosultak birtokvédelmére szolgáló eszközök ugyanazok. Elsősorban ez tette indokolttá a közös védelmi eszközök egységes szabályozását a Ptk.-ban, és ez indokolja a Ptk. megoldásának a javaslatban történő fenntartását. Az egységes szabályozás további előnye kétségtelenül az, hogy a kötelmi jogosult védelmét úgy oldja meg harmadik személyekkel szemben, hogy nem kell a kötelmi jogviszonyok relatív szerkezetéből adódó nehézségekkel számolni és a kötelmi jogosultnak a jogvédelem iránti jogcímét a jogellenes behatással szembeni védekezés érdekében külön alátámasztani.

A javaslat – a hatályos joggal egyezően – a birtokvédelem három eszközét határozza meg: a jogos önhatalmat, a közigazgatási úton való igényérvényesítést és a birtokpert. Egyértelművé teszi ugyanakkor a javaslat, hogy a birtokában sértett választhat: a jegyzőhöz vagy a bírósághoz fordul-e védelemért. A birtokháborítást követő egy éven belül sem lesz kötelező tehát a jegyzőtől kérni a védelmet; ha a sértett úgy dönt, közvetlenül a bíróságtól kérhet jogsegélyt. A bíróság mindenképpen a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt.

II. Cím

Jogalap nélküli birtoklás

A jogalap nélküli birtoklás szabályai a birtoklásra jogosult számára biztosítják a dolog kiadása iránti igényt minden olyan esetben, amikor más személy a dolgot erre őt feljogosító jogcím hiányában tartja magánál. A dolgot a jogszerű birtokos e szabályok alapján nemcsak azoktól a személyektől követelheti vissza, akik a birtokot jogellenesen szerezték meg, hanem bárkitől, akinek a birtoklásra vele szemben jogalapja nincs. A jogalap nélküli birtoklót a dolog kiadása iránti kötelezettség csak a birtoklásra jogosulttal szemben terheli. Ez abból is következik, hogy a birtokvédelem harmadik személyekkel szemben a jogalap nélkül birtoklót is megilleti.

A javaslat biztosítja a jogalap nélküli birtokló számára a dolog visszatartásának jogát az általa a jogalap nélküli birtoklás szabályai szerint követelhető kiadásainak megtérítéséig. Ezek a kiadások a birtokos érdekét is szolgálták, mert a dolog megóvását eredményezték. Ezért e megtérítési és ennek biztosítására a visszatartási jog akkor is megilleti a jogalap nélküli birtoklót, ha rosszhiszemű birtokosnak minősül. Nem volna azonban indokolt kiterjeszteni a visszatartási jogot arra az esetre, ha a jogalap nélküli birtokos a dolgot bűncselekménnyel vagy egyébként erőszakos vagy alattomos úton szerezte meg. A jog az ilyen magatartást ugyanis semmilyen módon nem kívánja védelemben részesíteni.

A Javaslat alapján a jogalap nélküli birtokosra a felelős őrzésre vonatkozó szabályok funkcióját részben átvevő megbízás nélküli ügyvitel szabályai vonatkoznak, amiből – további tényállási elemek megvalósulása esetén fakadhat a jogalap nélküli birtokos őrzési kötelezettsége is.

MÁSODIK RÉSZ

A TULAJDONJOG

III. Cím

A tulajdonjog általános szabályai

III. Fejezet

A tulajdonjog általában

A Javaslat abból indul ki, hogy a magántulajdon jogrendünk egyik alappillére. A Javaslat ezért a tulajdonjog fogalmának és alapvető tartalmának meghatározásával is kifejezésre juttatja, hogy a tulajdonjog a tulajdon tárgya feletti elvben legteljesebb jogi hatalmat jelenti. Ez a jogi hatalom ugyanakkor nem korlátlan, mert a tulajdonjogban foglalt részjogosítványokat részben törvény, részben mások jogai korlátozzák, továbbá a tulajdonjognak kötelezettséget keletkeztető hatása is lehet. A tulajdonjog lehetséges korlátozásai sokrétűek, és a társadalmi viszonyok változásával módosulhatnak: a tulajdonjognak újabb kötöttségei jöhetnek létre és nyerhetnek elismerést, és e kötöttségek meg is szűnhetnek. A tulajdonjog korlátozásai olyan sokfélék, és oly mértékben vannak kitéve a változásnak, hogy azokat a Javaslatban felsorolni nem lehetséges. A Javaslat ugyanakkor, kiemelve és megerősítve a tulajdonjog jelentőségét és súlyát, kimondja, hogy a tulajdonjogban foglalt részjogosítványok gyakorlását csak mások jogai, továbbá törvényi rendelkezések korlátozhatják. A tulajdonjogban foglalt részjogosítványok kimerítő felsorolása nem lehetséges. A Javaslat, egyezően a Ptk. rendelkezéseivel, ezek közül csak a legfontosabb részjogosítványokat, a rendelkezés, a birtoklás, a használat, a hasznosítás, továbbá mások behatása kizárásának jogát emeli ki és szabályozza részletesen.

IV. Fejezet

A tulajdonjog tárgyai

1. A jelenlegi szabályozás a tulajdonjog tárgyainak meghatározása során abból indul ki, hogy azok birtokba vehető dolgok lehetnek, továbbá olyan javak, amelyekre – ha nem is felelnek meg teljes egészében a birtokba vehetőség kritériumának – a Ptk. lényegében maga is kiterjeszti a dolog fogalmát. A Javaslat nem változtat a dolog fogalmán: a birtokba vehető testi tárgy minősül dolognak. A hatályos joggal egyezik az a szabály is, amely szerint a dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre, az értékpapírokra és a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre is. A Javaslat – szintén a hatályos szabályozással egyezően – abból indul ki, hogy a tulajdoni tárgygyá váló minősítés középpontjában a forgalomképesség (ideértve a korlátozott dologi jogokkal való terhelést is) és az átruházás módja állnak. Arra minden jogrendszer magánjogának

választ kell adnia, hogy a vagyoni javak – ideértve a dolgok mellett a vagyoni jogokat is – forgalomképesek-e és átruházásuk miként történhet. Az alanyi jogok forgalomképessége elsősorban tartalmuktól függ, amelyet viszont az alanyi jogot biztosító jogi norma tartalma határoz meg. Ebben a körben tehát az egyes jogok tartalmának és forgalomképességének során a jogalkotó, továbbá a bírói gyakorlat, a bírói mérlegelés és minősítés szerepe nem váltható ki a Javaslatban adott definícióval. A Javaslat is tekintettel van arra, hogy a forgalomképes jogok a jogalanyok vagyonának részét képezik, azonban annak meghatározása, hogy az alanyi jog forgalomképes-e, általános szabállyal nem lehetséges. Az alanyi jogok tartalma nagyon sokféle lehet, és nem vonatkoztatható el az alanyi jogot létrehozó jogi norma (a tárgyi jog) által meghatározott tartalomtól. Ezért a Javaslat tulajdoni tárgygyá az alanyi jogokat nem teszi. A Javaslat is abból indul ki, hogy a személyek vagyonát nemcsak dolgok, hanem forgalomképes vagyoni jogok és követelések is képezik. Az alanyi jogok forgalomképessége és annak terjedelme az azt létrehozó tárgyi jog által meghatározott, míg a követelések és a szerződési pozíciók forgalomképességét és átruházásának módját a Javaslat kötelmi jogi szabályai és speciális jogszabályok biztosítják és határozzák meg abban a terjedelemben, amennyiben ez szükséges és indokolt.

2. Az állatokra vonatkozó speciális szabály elsősorban az európai közösségi szintű jogharmonizációs célt szolgáló, az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény rendelkezésein alapszik. Az állatoknak a dolog fogalmi köréből való kivétele részben morális értékelést közvetít, részben pedig olyan tendenciákkal kívánja megteremteni az összhangot, amelyek más jogterületeken is egyes állatoknak a dolog fogalmi köréből való kiemelése mellett hatnak (például az állatkínzás büntetőjogi megítélésének kérdése).

3. Az alkotórészi és tartozéki kapcsolat meghatározása a hatályos szabályozástól nem mutat eltérést, az alkotórész fogalmát a Javaslat is elsősorban funkcionális jellegűnek tekinti. A dolog és alkotórésze közötti tartós kapcsolat nemcsak fizikai kapcsolódás lehet, hanem a dolgok rendeltetésének egymásra utaltságában is jelentkezhethet, vagy éppen ellenkezőleg, a fizikailag tartós kapcsolat sem alapozza meg az alkotórészi minőséget, ha a fizikailag tartós egyesítés az ideiglenesség szándékával, vagy a dolgon másnak fennálló korlátozott dologi jogának gyakorlása végett történt. Ugyanez vonatkozik a használhatóság vagy az érték csökkenésére is. Mindezen szempontok alapján, azok adott konkrét esetben való mérlegelésével kell a bírói gyakorlatnak egyes esetekben az alkotórészi minőséget megítélnie. Az alkotórész tulajdonjoga a fődolog tulajdonjától nem válhat el. Ebből következik az is, hogy fődolog és alkotórész külön nem ruházható át és nem terhelhető meg, fődolog és alkotórésze nem képezhetik külön dologi jogok tárgyát.

4. Az ingatlantulajdon kapcsán annak meghatározása, hogy az ingatlan földfelszíne alatti rétegek, illetve az ingatlan feletti légi tér mennyiben tartoznak hozzá az ingatlan tulajdonához, és hol kezdődik a felszín alatt a tulajdonjoggal nem védett rész, illetve a felszín felett a jelenlegi szabályok szerint is az államot illető „ország feletti légtér”, a kódex szintjén merev határok rögzítésével nem szükséges. A mereven meghatározott határ könnyen vezetne a tulajdonjog szükségtelen és elfogadhatatlan korlátozásához, a korlátlan kiterjesztés pedig indokolatlanul korlátozná mások mozgásterét, és a tulajdonos számára olyan jogokat biztosítana, amelyek gyakorlásához érdeke nem fűződik. Ezért az ingatlanon fennálló tulajdon terjedelmének a meghatározására a Javaslat olyan rugalmas szabályt vezet be, amely az érintettek valós érdekeinek a figyelembe vételét a társadalmilag indokolt mértékben biztosítja.

Az épület és föld tulajdonjogának szétválása bizonyos helyzetekben szükségszerű – és jogpolitikai szempontból is indokolt – megoldás lehet. A földhasználat a joggyakorlatból leszűrhető tapasztalatok szerint egyre nagyobb jelentőséghez jut. A Javaslat abból indul ki, hogy a II. világháború előtti magánjogunkban ismert építményi jog visszaállítása nem indokolt: egyrészt az épület tulajdonosának érdekeit a tulajdonjogi pozíció jobban védi, másrészt, ha idegen földön kerül sor épület emelésére, az ezzel kapcsolatos problémákat nem oldja meg jobban az építményi jog sem. Hatályos jogunkban is elfogadott, hogy abban az esetben, ha valaki idegen földre épít, a földtulajdonossal kötött megállapodás alapján megszerezheti az épület tulajdonját, akár az építkezést megelőzően, akár azt követően kötött megállapodás alapján. Ezen a Javaslat sem változtat, ugyanakkor nem köti a föld és az épület elváló tulajdonjogának keletkezését eredményező megállapodás megkötésének lehetőségét az építkezéshez. Épület és föld elváló tulajdonjoga esetén az épület tulajdonosát a törvény erejénél fogva illeti meg az épület használatához szükséges mértékben a földön használati jog. A Javaslat széles körben teszi lehetővé, hogy az építkező és a földtulajdonos megállapodjanak az épület és a föld elváló tulajdonjogában, sőt megengedi azt is, hogy az egész ingatlan tulajdonosa rendelkezzen úgy, hogy a földet és a rajta álló épületet önálló ingatlanokként jegyezzék be az ingatlan-nyilvántartásba.

IV. Cím

A tulajdonjog tartalma és védelme

V. Fejezet

A birtokláshoz való jog

A Javaslat – a hagyományos, a Ptk.-ban is alkalmazott módon – a birtoklás, a használat és a hasznok szedése, valamint a rendelkezés jogában határozza meg a tulajdonjog kiemelhető részjogosítványait és ezzel a tulajdonjog tartalmát.

A birtoklás joga a tulajdonjog fontos részjogosítványa. A tulajdonos birtokláshoz és birtokvédelemhez való jogának tartalmára és gyakorlására nézve a Javaslat birtokra és birtokvédelemre vonatkozó szabályai alkalmazandók. A Javaslat – a Ptk. rendelkezéseivel egyező módon – a birtokláshoz és birtokvédelemhez való jogot rögzíti. A tulajdonost a tulajdon védelme körében, a tulajdonjogból fakadó igényként a birtokvédelem joga akkor is megilleti, ha maga nem minősül birtokosnak. Azt, hogy a tulajdonost a birtokossal szemben megilleti-e birtokvédelem, az dönti el, hogy a birtokosnak a tulajdonossal szemben van-e olyan jogcíme, amely őt a birtoklásra a tulajdonossal szemben feljogosítja. Ez a tulajdonos és a birtokos között fennálló jogviszony kérdése, amely a birtokvédelem körében kerül szabályozásra.

VI. Fejezet

A használat és a hasznok szedésének joga

A Javaslat – a Ptk. szabályozását követve – a használat és a hasznok szedésére irányuló jog pozitív oldalát emeli ki. Nyilvánvaló azonban, hogy a tulajdonosnak nemcsak jogai vannak, hanem kötelezettségek is terhelik őt. E kötelezettségek sokrétűek, és különböző jogszabályokban meghatározottak. A Javaslat általános szintű kötelezettségként

fogalmazza meg a dologgal járó terhek viselésének kötelezettségét és a kárveszély viselésének főszabályát. A dologgal járó terheket akkor kell a tulajdonosnak viselnie, ha azokat jogszabály nem hárítja másra. A kárveszély viselésének a tulajdonosra való terhelése főszabály, amely alól maga a Javaslat is állapít meg kivételeket a szerződési jogban. A használati joggal együtt járó kötelezettségek a használat tulajdonjogi részjogosítványának negatív elemét képezik. A Javaslat a használati és hasznoszedési jogok gyakorlásának általános korlátjaként megtiltja mások szükségtelen zavarását és a másokat megillető jogok gyakorlásának veszélyeztetését. Ez a tilalom a jogok gyakorlására és a kötelezettségek teljesítésére előírt általános szabály konkretizálása. A használati jog gyakorlásának általános magánjogi korlátja – mint ahogy a különös szabályokban meghatározott korlátok is – a használati jog tartalmát képezik, ezért a használat jogának mindenkori jogosultját terhelik. Így ha a tulajdonos a használat jogát másnak átengedi, e kötelezettségek is a használati jogosultját fogják terhelni. A tradicionális szomszédjogok ma sem veszítették el ugyan gyakorlati jelentőségüket, de többségük külön jogszabályban megfelelően rendezhető. Ezért közülük a Javaslat csak a földtámasz jogát és a szomszédos telek – kártalanítás ellenében történő – ideiglenes igénybevételének eseteit határozza meg.

VII. Fejezet

A rendelkezési jog

A tulajdonjog a legteljesebb dologi jog. A tulajdonos tulajdonjoga gyakorlásának törvényi és mások jogai által megszabott korlátai között a tulajdonában lévő dologgal szabadon rendelkezik. A tulajdonjog gyakorlása olyan sokféle módon történhet, amely lehetetlenné és szükségtelenné teszi azok teljes felsorolását. A Javaslat a rendelkezési jog szabályai közül a legjelentősebbeket emeli ki, így a birtoklás, a használat, a hasznoszedés átengedését, a dolog biztosítékkul adását vagy más módon való megterhelését, továbbá az átruházáshoz és a tulajdonjoggal való felhagyáshoz való jogot. Az ingatlan tulajdonjogával való felhagyás kizártsága elsősorban az ingatlan-nyilvántartás tényéből és sajátosságaiból fakadó szabály, amely a telekkönyvezett ingatlanok vonatkozásában a II. világháború előtti magánjogunkban alakult ki, a Ptk. is fenntartotta, és amelynek változatlan fenntartása a Javaslat szerint továbbra is indokolt. A rendelkezési jog korlátozása a dologra vonatkozó elidegenítési és terhelési tilalomban, vételi, visszavásárlási vagy elővásárlási jogban, kisajátítási jogban vagy a dolog forgalomképtelenné minősítésében nyilvánulhat meg. A szerződéssel alapított elidegenítési és terhelési tilalom a jelenlegi gazdasági és társadalmi viszonyok között is jelentősen javítja a hitelezők pozícióját, még akkor is, ha az jóhiszemű és ellenérték fejében szerző harmadik személyek jogszerzését a hatályos szabályokhoz hasonlóan nem érinti. A végrehajtási szabályok alapján a szerződéses elidegenítési és terhelési tilalom nem gyengíti a hitelezők pozícióját, ezért a korlátozásnak a II. világháború előtti magánjogban kialakult szempontjai mai viszonyok között nem döntőek. A hitelezőknek nyomós érdekük fűződhet ahhoz, hogy a biztosíték tárgyát az adós ne idegeníthesse el, mert például fizetéseképtelen személy részére való értékesítés esetén a kölcsön biztosítására kikötött jogot a hitelezők a végrehajtás során „elveszthetik.” Mindeközben a kötelezettség vállalása önmagában nem lehetetleníti el az adós helyzetét. Ez felel meg egyébként a Ptk. szerződési jogi szabályozását átható szerződési szabadság elvének is. Abban az esetben, ha az elidegenítési és terhelési tilalom szerződéses alapítása a

kötelezett vagy a többi hitelező érdekét a jogrend számára elfogadhatatlan mértékben sérti, a szerződés semmissége a szerződési jogi szabályok (például az uzsorás vagy a nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző szerződések érvénytelenségét kimondó rendelkezések) alapján megállapítható.

VIII. Fejezet

A tulajdonjog védelme

A tulajdonjog tartalmát képezik azok a tulajdonost megillető jogok, amelyek tulajdonjogának védelmét biztosítják, azaz amelyek érvényesítésével a tulajdonos minden jogellenes, más személytől származó behatást kizárhat (ezek a tulajdonjogviszony abszolút szerkezetű jellegét jelentik és biztosítják) és a rendelkezése alól kikerült dolgot visszakövetelheti. A Javaslat a tulajdonjog védelmének általános rendelkezéseit tartalmazza. Ez nem zárja ki azt, hogy a tulajdonjog védelme érdekében a szabályozás a tulajdonos számára tulajdonának védelméhez további különös, más jogszabályokban, akár más jogágakba tartozó normákban megfogalmazott eszközöket is biztosítson. A Javaslat a hatályos joggal megegyezően továbbra is változatlanul fenntartja a tulajdoni igények elévülésének kizártságára vonatkozó szabályt, amely a tulajdonjog védelmének egyik alappillére. A tulajdonvédelemnek a tulajdonos részére biztosított általános eszközei: a birtokvédelmi szabályok szerinti jogos önhatalom, a tulajdoni kereset (*rei vindicatio*), a jogellenes beavatkozás megszüntetése iránti kereset (*actio negatoria*) és az igényper, amelynek segítségével a tulajdonos a más adóssal szemben vezetett végrehajtási eljárásban követelheti a dolog végrehajtás alóli feloldását és a részére való kiadását. A birtokvédelmi igények a tulajdonost mint főbirtokost a birtokvédelem körében önálló igényként illetik meg. A tulajdoni kereset elévülésének lehetősége azzal a következménnyel járna, hogy a tulajdonos a dolgot az elévülési időn túl birtoklótól nem követelhetné vissza, miközben, ha az elbirtoklás feltételei hiányoznak (például mert a birtokló a dolgot bűncselekménnyel szerezte, vagy mert az elbirtoklási idő még nem telt el), a birtokló sem válhat tulajdonossá. Ez a helyzet nem kívánatos, és ennek előállítását az elévülés kizártsága kiküszöböli.

V. Cím

A tulajdonjog megszerzése

IX. Fejezet

Tulajdonszerzés átruházással

A Javaslat fenntartja a Ptk. megoldását: a tulajdon átruházása jogcímes-tradíciós rendszeren alapszik, amely a tulajdon átszállásához a jogcímen felül ingóknál a dolog átadását (a birtokátruházást), ingatlanok esetében pedig az ingatlan-nyilvántartási bejegyzést is megköveteli. Az átadás jogi természete magánjogi törvénytervezeteinkben ügyleti természetű volt. A Ptk. szabályaiból ez a különbségtétel nem olvasható ki. A bírói gyakorlat emiatti ellentmondásait a Legfelsőbb Bíróság 1/2000. sz. jogegységi határozata oldotta fel. Feltétlenül szükséges volt ezért, hogy a Javaslat a kétségeket eloszlatva foglaljon állást ebben a kérdésben. A Javaslat az átadást jogügyleti természetűnek tekinti, amelyet a birtokátruházás meghatározásánál juttat egyértelműen

kifejezésre. A Javaslat a birtokátruházás lehetséges módjait (amelyek közül egyik lehetőség az átadás) nem a tulajdon, hanem a birtok szabályainál határozza meg. Ez a megoldás látszott helyesnek egyrészt azért, mert a birtokátruházásnak nemcsak a tulajdon átruházása, hanem más dologi jogok (ingó dolgon szerződéssel alapított haszonélvezet, kézizálog) alapítása során is szerepet játszik, másrészt pedig azért, mert a birtokszállásnak a nem tulajdonátruházó szerződések (például a használati kötelek) teljesítésénél is jogi hatása van. Ingatlanok esetében a dologi jogi jogosultság ügyleti természetű keletkezése és változása nem a birtokállapot változásához, hanem ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez kötött. Itt az átadás jogi tényének a jogváltozás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséhez szükséges bejegyzési engedély kiadása feleltethető meg. A bejegyzés feltételeit a Javaslat az ingatlan-nyilvántartási szabályok között határozza meg.

X. Fejezet

Tulajdonszerzés hatósági határozattal és hatósági árverés útján

A hatósági határozattal és hatósági árverésen való tulajdonszerzés a tulajdonjog megszerzésének eredeti módja. Aki árverésen vásárol, vagy hatósági határozattal szerzi meg valamely dolog tulajdonjogát, hatóság közreműködésével, eredeti jogcímen szerez. Ezt részben forgalomvédelmi szempontok támasztják alá, részben pedig – hatósági határozattal való szerzés esetén – az indokolja, hogy a szabályozás igyekszik kerülni azt, hogy a dologra vonatkozó korábbi tulajdonjog vizsgálata a tulajdonszerzésre vonatkozó hatósági határozat közvetett felülvizsgálatát jelenthesse. Az árverési vevő és a hatósági határozattal juttatásban részesülő jogszerzése mellett egyébként is fontos jogpolitikai indokok szólnak, amelyek a hatályos szabályozás változatlan formában való fenntartását indokolják. A hatósági határozattal vagy hatósági árveréssel való szerzés esetén a szerző akkor minősül jóhiszeműnek, ha harmadik személynek a dolgon fennálló tulajdonjogáról – vagy a dolgot terhelő jogáról – nem tudott és nem is kellett tudnia. Önmagában az arról való tudomás, hogy harmadik személy a dologra tulajdoni igényt támaszt, még nem teszi a szerzőt rosszhiszeművé, ha egyébként az igény megalapozottságáról nem tud és nem is kellene tudnia. A jóhiszemű szerzés védelme arra az esetre is kiterjed, ha utólag a hatósági árverést megalapozó vagy a hatósági árverés elrendeléséről szóló döntést vagy az árverést utólag megsemmisítik. A megsemmisítés a jóhiszemű árverési vevő által megszerzett tulajdonjogot nem érinti.

XI. Fejezet

A kisajátítás

A kisajátítás szabályozása akkor felel meg az Alaptörvény és az Emberi Jogi Egyezmény követelményeinek, ha a szabályozása áttekinthető és egyértelmű, továbbá ha a kisajátítás fejében járó kártalanítás azonnali, feltétlen és teljes. Ezeket a követelményeket a szabályozás akkor elégíti ki, ha biztosítja, hogy a kisajátítás folytán tulajdonát elvesztő fél olyan helyzetbe jusson, mintha tulajdonát nem vesztette volna el. Ez az eredmény pénzben nyújtott kompenzációval akkor érhető el, ha a tulajdonától megfosztott fél megkapja az ingatlanának forgalmi értékét, kártalanítást kap a visszamaradó ingatlanában a kisajátítás folytán keletkezett értékcsökkenésért, és ha a kártalanítás kiterjed a kisajátítás következtében elszenvedett egyéb károkra is,

amennyiben azok a kisajátítás természetes és közvetlen következményeként merültek fel. Tekintettel arra, hogy a kisajátítás a tulajdonos részéről az ingatlan tulajdonjogának elvesztésével jár, és a kisajátítás folytán tulajdont szerző tehermentes tulajdonszerzését jelenti, mindazon személyeket érinti, akiknek az ingatlanon valamely joga áll fenn. A kisajátításra vonatkozó szabályozás elsődleges célja, hogy megfelelő egyensúlyt biztosítson a tulajdonosnak a tulajdona védelméhez fűződő érdekei és a kisajátítást megalapozó közérdek érvényesülése között. A kisajátítás és a kisajátítási eljárás részletes szabályait külön törvény állapítja meg.

XII. Fejezet

Az elbirtoklás

Az elbirtoklás alapvető szabályainak a megváltoztatása a jelenlegi szabályokhoz képest nem indokolt. Az elbirtoklás a tulajdonjog megszerzésének eredeti módja. Elsősorban azon a megfontoláson alapszik, hogy aki tulajdonjogával hosszabb ideig nem él, a tényleges birtokossal szemben kevésbé érdemel jogvédelmet, egyrészt mert közömbössége arra utal, hogy ő a dolgot hasznosítani nem kívánja, másrészt pedig hosszú idő elteltével a tulajdonjog bizonyítása nehéz, megnyugtató eredményre többnyire nem vezet, és a tulajdon, valamint a jogalap nélküli birtok huzamos ideig való fennállása által keltett látszat eltérése bizonytalan helyzetet eredményez a forgalomban. Az elbirtoklás a javak hatékony hasznosítását segíti elő azzal, hogy annak, aki azt huzamosabb ideig hasznosítja, és abba így feltehetőleg be is fektet, a jogcímet a tulajdonjog megszerzésével biztosítja. Ezzel a személyek érdekeltté válnak abban, hogy mások nem hasznosított javait hasznosítsák, ami összgazdasági szinten a jólét növekedését eredményezi. Az elbirtoklás lehetőségének kizárása a rendezetlen jogi helyzeteket korlátlan időre hosszabbítaná meg, ezért is indokolt, hogy aki a dolgot jóhiszeműen szerezte és békésen birtokolja, meghatározott idő után tulajdonjogot szerezzen. Olyan elbirtoklási időt kell megállapítani, amely a jogilag bizonytalan helyzetek mielőbbi megszüntetését eredményezi, ugyanakkor elegendő időt biztosít a tulajdonos számára is jogainak sikeres érvényesítésére. Két, egymással szemben álló szempont kell tehát, hogy meghatározza az elbirtoklás törvényi időtartamát, az egyik oldalról a bizonytalan helyzetek időtartamának lehető csökkentése, másfelől pedig a tulajdonos érdekeinek védelme, akire nézve az elbirtoklási idő túlzottan rövid időtartamban való megállapítása – tekintettel arra, hogy az elbirtoklás tulajdonjogának elvesztését eredményezi – súlyosan méltánytalan lehet.

Az elbirtoklási időt ingatlanok esetében a 2001. évi XIX. törvény hosszabbította meg tizenöt évre. Ez a változtatás az állam tulajdonvesztésének megakadályozása érdekében történt, és egy átmeneti időszak nehézségeinek megoldását célozta; mögötte nem húzódtak meg olyan megfontolások, hogy a tízéves elbirtoklás a gyakorlati tapasztalatok szerint indokolatlanul rövid lett volna. Mivel azonban a tizenöt évre emelt elbirtoklási idő valamennyi ingatlantulajdonos érdekeit védi, és az elbirtoklási időnek tíz évre való leszállítása nehezen követhető és bizonytalansággal járó tulajdoni helyzeteket teremtene, a Javaslát fenntartja az ingatlanokra előírt tizenöt éves elbirtoklási időt.

Elbirtoklás útján az elbirtokló a dolog tulajdonjogát törvény erejénél fogva megszerzi. Ez ingatlanok esetében azt jelenti, hogy a tulajdon megszerzéséhez nincs szükség ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre. A be nem jegyzett tulajdonos az ingatlan-

nyilvántartás alapján ellenérték fejében szerző jóhiszemű személy tulajdonszerzésével szemben védelemben nem fog részesülni. Az ingatlan-nyilvántartási szabályok körében elhelyezett általános rendelkezés az elbirtoklás körében is törekszik rászorítani az ingatlan elbirtoklóját arra, hogy tulajdonosi minőségének mielőbbi feltüntetését kérje, és ezáltal az ingatlan-nyilvántartási, valamint a tényleges állapot közötti eltérések lehetőségét csökkentse.

XIII. Fejezet

Tulajdonszerzés terméken, terményen és szaporulaton

A termékek, termények és szaporulat elsajátítása a tulajdonjog megszerzésének eredeti módja, amely a korábban a földolog alkotórészét képező, az elválással önálló dologként keletkező dologrészt feletti tulajdonszerzést rendezi. Ezekben az esetekben tehát újonnan keletkező dolog feletti tulajdonjog telepítéséről (megszerzéséről) van szó, amely e jogánál fogva illeti meg a tulajdonost, haszonélvezőt, haszonbérletet stb., aki így nem származtatott tulajdonost szerez, hanem új dolog tulajdonjogát szerzi meg. A jogosultság megszűnése folytán befektetésének (munkájának és költségeinek) hozadékától eső személy helyzete a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazásával megfelelően rendezhető. Természetesen elsősorban az érintett felek megállapodása lesz az irányadó, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai csak ennek hiányában alkalmazhatók.

XIV. Fejezet

A növedék

Ha valamely dolog egy ingatlan alkotórészévé válik, ezzel – mivel az alkotórész és a földolog tulajdonjoga csak kifejezett törvényi rendelkezés esetében válhat el egymástól – a földolog alkotórészévé váló dolog is a földolog tulajdonosának tulajdonába kerül. A szabályozás szempontjából ez nem a tulajdonjog közvetett tárgyának módosulását jelenti (amit egyébként a jelenség ténylegesen takar), hanem az alkotórészévé váló dolog tulajdonjogának eredeti szerzőmóddal való megszerzését. Ezért a Javaslat a növedéket is – az eddigi szabályozással egyezően – tulajdonszerzésnek minősíti. Ez a rendelkezés vonatkozik a vadon növvő növények, a parthoz sodort földdarab, a természetes iszapolás nyomán felmerülő tulajdoni kérdésekre. A termékek, termények és szaporulat tulajdonjogáról azért szükséges külön rendelkezni, mert azok a növedék sajátosságaival rokon vonásokat mutatnak, azonban ezek vonatkozásában az ingatlantulajdonos tulajdonjoga nem feltétlen, mert a földtulajdonos a növedék tulajdonjogát nem szerzi meg akkor, ha más személlyel fennálló jogviszonya ezt kizárja.

XV. Fejezet

Tulajdonszerzés gazdátlan javakon

A gazdátlan javak elsajátítása a tulajdonjog megszerzésének eredeti szerzőmódja, amely, tekintettel arra, hogy a törvény kizárja az ingatlanok tulajdonjogával való felhagyást, csak ingókra terjedhet ki. A Javaslat a hatályos szabályozást lényegében és tartalmában – szövegbeli pontosításokkal – fenntartja.

XVI. Fejezet

A vadak és a halak tulajdonjogának megszerzése

A vadak és a folyóvizekben, valamint természetes tavakban élő halak állami tulajdonából fakad, hogy azok gazdátlanok nem minősülhetnek, a gazdátlan javak elsajátításának szabályai tehát rájuk nem vonatkozhatnak. A rajtuk való tulajdonszerzés elsősorban a vadászati és halászati (horgászati) jogosultsághoz kapcsolódik, amelyeket a magánjogi szabályozás hatókörén kívül eső jogszabályok rendeznek. A Javaslat a Legfelsőbb Bíróság PK 5. sz. kollégiumi állásfoglalásának tartalmát törvényi szabállyá teszi, tekintettel annak változatlan megalapozottságára.

XVII. Fejezet

A találás

Az ingó dolog találása önálló tulajdonszerzési mód. A találással való tulajdonszerzés lehetőségének hiánya azt eredményezné, hogy a találás tulajdonjogot csak elsajátítás vagy elbirtoklás útján eredményezhet, annak függvényében, hogy a talált dolog gazdátlan volt-e vagy sem. A találás önálló tulajdonszerzési módként való elismerését az a forgalomvédelmi igény alapozza meg, hogy a tulajdonjog gyakorlására jogosított személy kiléte ne legyen hosszabb ideig bizonytalan. A találás a tulajdon megszerzésének eredeti módja. A találással való tulajdonszerzés a korábbi tulajdonos mulasztásán, illetve azon a feltevésen alapszik, hogy a korábbi tulajdonos a dolog elvesztésébe belenyugodott és visszaszerzése érdekében nem kíván lépéseket sem tenni. A tulajdonszerzés találással ezért csak akkor következik be, ha a találó a maga részéről a tulajdonos (a dolog elvesztője vagy az átvételre jogosult más személy) jelentkezését nemcsak hogy semmilyen módon nem akadályozta, hanem azt – a körülményekhez képest szükséges és jogszabályban előírt módon – tevőlegesen is előmozdította. A találó akkor tesz meg mindent annak érdekében, hogy a dolgot a tulajdonosa, elvesztője vagy az átvételre jogosult más személy visszakaphassa, ha a találásról ezeket a személyeket haladéktalanul értesíti, vagy pedig a találást a tulajdonos, az elvesztő vagy átvételre jogosult személyének megállapítása szempontjából lényeges és általa ismert körülmények közlésével a hatóságnak az előírt módon bejelenti. A találással való tulajdonszerzés törvényben meghatározott feltételeinek hiányában a találó csak elbirtoklással vagy – ha bizonyítja, hogy a dolog tulajdonjogával a tulajdonos felhagyott – a gazdátlan javak elsajátítása alapján szerezhet tulajdonjogot.

XVIII. Fejezet

A feldolgozás, az átalakítás, az egyesülés, a vegyülés, a hozzáépítés, az átépítés, a beépítés és a ráépítés

A Javaslat – a hatályos és a korábbi magánjogi szabályozáshoz hasonlóan – elfogadja annak lehetőségét, hogy átalakítás (feldolgozás) útján a dologból új dolog keletkezhet, és azt, hogy ezen új dolog tekintetében a tulajdonjog másként alakulhat, mint ahogy az az átalakított dologon fennállt. A tulajdonváltozás elismerésének alapja korábban is az volt, hogy az átalakító a dologba annak átalakítása végett munkát és esetleg anyagot

fektet be. Erre tekintettel annak a kérdésnek az eldöntése során, hogy az átalakítás eredményeként létrejött új dolog a régi tulajdonost vagy az átalakítót illesse meg, lényeges az az arány, amely a feldolgozott vagy átalakított anyag és a munka értéke között van. Nem közömbös ezen felül az sem, hogy az átalakító jóhiszemű volt-e vagy sem. A Javaslat a feldolgozásnak és az egyesítésnek a hatályos szabályozását változatlan formában fenntartja. A Javaslat az idegen dolog feldolgozása kapcsán az anyag tulajdonosa és a feldolgozó közötti érdekellentétet úgy oldja fel, hogy főszabályként a feldolgozó jóhiszeműsége esetén is a tulajdonos választhat, hogy a másik fél kártalanítása ellenében az új dolgot tulajdonába veszi-e vagy az átengedett dolog értékének megtérítését követeli-e. Ez a választási jog akkor nem illeti meg az anyag tulajdonosát, ha a feldolgozó munkája a feldolgozott anyag értékénél lényegesen magasabb volt. A feldolgozót választási jog ilyen esetben sem illeti meg. A feldolgozás akkor lehet tulajdonszerzési mód, ha a feldolgozás során megmunkált anyagok lényeges értékcsökkenés nélkül nem választhatók szét. Ha a megmunkált anyagok értékcsökkenés nélkül szétválaszthatók, az anyagok elválasztása a tulajdonjogi helyzetet megoldja. Feldolgozás az anyag bármilyen megmunkálása lehet, így annak minősül a felület megmunkálása (írás, festés, nyomtatás, vésés stb.) is. A tulajdonjog feldolgozással való megszerzésének feltétele nemcsak új dolog létrehozása, hanem az is, hogy a feldolgozó azt a maga számára állítsa elő. A feldolgozó a dolgot nem a maga számára állítja elő, ha arra jogviszonynál fogva (például vállalkozási szerződés alapján) köteles, vagy ha más számára végez munkát anélkül, hogy arra köteles lenne (például megbízás nélküli ügyvitel).

Az átalakítás (egyesítés, vegyítés) során új dolog keletkezik. Ebből logikusan következik, hogy az anyagot terhelő jogok az új dolgon nem állhatnak fenn. Ez a Javaslat szerinti főszabály is. Nem volna azonban ésszerű ezt az elvet olyan esetekre is alkalmazni, amikor az új dolog is az anyag tulajdonosáé lesz. Ebben az esetben, mivel a dolog megváltozása ellenére is meg lehet állapítani a korábbi tulajdonos tulajdonjogának fennmaradását, vele szemben biztosítani kell a régi dolog tekintetében fennállott korlátolt dologi jognak az új dolgon való változatlan fennmaradását is. Abban az esetben, amikor valaki idegen anyag felhasználásával építkezik oly módon, hogy a beépített anyag a telek alkotórészévé válik, a Javaslat szerint ugyanazon szabályok alkalmazandóak függetlenül attól, hogy a beépítés kinek a telkén történt. A telek és az épület tulajdonosának gazdagodására a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alkalmazandóak. A beépítés a növedékhez hasonlít. Elsősorban a tulajdonjog közvetett tárgyát képező dolog módosulását eredményezi azzal, hogy a beépített dolog elveszíti önálló dologi létét. Így a harmadik személyeknek a beépített dolgot terhelő jogai is megszűnnek a beépítéssel. A Javaslat a ráépítés következményeinek körében a hatályos szabályozáshoz képest lényeges változást nem vezet be.

VI. Cím

Közös tulajdon és társasház

XIX. Fejezet

A közös tulajdon

A közös tulajdon hatályos szabályai elvi jellegű korrekciót nem igényelnek. A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának a tulajdonostársak viszonyát és a közös

tulajdon megszüntetését érintő, a rendszerváltozást követően felülvizsgált állásfoglalásai közül a Javaslat a törvény szövegébe építi be azokat, amelyek az évtizedes bírói gyakorlat tapasztalatai szerint aggálytalan eredményre vezetnek, és elvi természetű, normatív megfogalmazást igénylő tételt tartalmaznak. A Javaslat az elővásárlási-, előbérleti és előhaszonbérleti jogok rendszerében az ezek kapcsán kialakított bírói gyakorlat mai viszonyok között is indokolt elemeit – elsősorban a Legfelsőbb Bíróság PK 9. sz. kollégiumi állásfoglalásának a törvény szövegébe való beépítése útján – továbbra is fenntartja. A Javaslat a Legfelsőbb Bíróság PK 9. sz. kollégiumi állásfoglalásának I., VIII., IX. és X. pontját az elővásárlási jog szabályai közé inkorporálja. Ha az elővásárlásra jogosult keresetében annak megállapítását kéri, hogy a sérelmére megkötött adásvételi szerződés vele szemben hatálytalan, köteles egyúttal a vételi ajánlatot elfogadó nyilatkozatot is tenni. A bíróság e nyilatkozatnak a komolyságát, valamint a teljesítőképeségnek és teljesítőkészségnek a valóságos voltát ellenőrzi. Az elfogadó nyilatkozat folytán az elővásárlásra jogosult és tulajdonostársa között az adásvételi szerződés létrejön, s az ebből származó mindennemű igény ugyanebben a perben érvényesíthető. A vételi ajánlatot az elővásárlásra jogosult tulajdonostárssal teljes terjedelmében kell közölni. A vételi ajánlat közlésekor annak elfogadására a körülmények által indokolt határidőt kell szabni, a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelően. A Javaslat alapvetően fenntartja a közös tulajdon megszüntetésére vonatkozó szabályokat. A hatályos szabályozás és bírói gyakorlat által kialakított rendszer megmarad, változást a Javaslat a norma szintjén a lakott ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kapcsán vezet be. Mivel a társasház alapítása a közös tulajdon természetben való megszüntetéséhez áll közel, ezért ha lehetséges, és ennek feltételei adottak, a bíróságnak a közös tulajdont társasháztulajdonná kell alakítania. A tulajdonos által lakott ingatlanon fennálló közös tulajdon megszüntetése kapcsán a Javaslat a bírói gyakorlatban megfogalmazott újabb elveket rögzíti.

XX. Fejezet

A társasház

A társasház mint jogi konstrukció sajátosságát alapvetően három elem határozza meg: egyrészt mindenképpen vannak olyan részei, amelyek egyéni tulajdonban vannak, másrészt vannak olyanok, amelyek közös tulajdonban vannak, harmadrészt pedig lakói nemcsak tulajdonosok, de ezáltal tagjai egy sajátos, jogalanyisággal részben rendelkező, részben nem rendelkező társulásnak is. Mesterséges konstrukció, amely nem illeszthető be a tradicionális dogmatikai keretekbe. Ezek a sajátosságok együtt határozzák meg a társasház jellegzetes vonásait. Tekintettel arra, hogy a társasház alapításának és működésének szabályozása hatályos jogunkban heterogén, változó, és számtalan, technikai jellegű részletszabályt és működéssel kapcsolatos rendelkezést tartalmaz, a társasházra vonatkozó részletes szabályozásnak a Javaslatba való beillesztése nem indokolt. A társasházra vonatkozó részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

HARMADIK RÉSZ
A KORLÁTOLT DOLOGI JOGOK

VII. Cím

A zálogjog

XXI. Fejezet

A zálogjog létrejötte

A zálogjog a magyar magánjog régi intézménye, amelynek szabályai az elmúlt húsztendőben többször változtak. A Javaslat konszolidálja az eddigi módosításokat és az azokkal kapcsolatos tapasztalatokat. A Javaslat fő törekvése, hogy a zálogjog oly módon segítse a hitelfelvételt, hogy hatékony biztosítékot nyújt a hitelező számára, ugyanakkor megfelelő védelemben részesíti a zálogkötelezett tulajdonosi érdekeit. A Javaslat célja az is, hogy visszaszorítsa a zálogjogon kívüli dologi (fiduciárius) biztosítékok alkalmazását, mert azok a gyakorlatban alapvetően a kögens zálogjogi szabályok megkerülésére irányulnak. Szerkezeti változás, hogy a zálogjog szabályozására a Dologi Jogi Könyvben, a korlátolt dologi jogok körében kerül sor. A szabályozás nem különül el a zálogjog fajtái szerint, hanem a zálogjog létszakaszait követi a zálogjog keletkezésétől annak megszűnéséig.

A zálogjog hatékonyságának egyik elemeként a Javaslat egyszerűsíti a zálogjog megalapítását. A zálogjog megalapítása két lépcsőben történik: szükséges hozzá a zálogszerződés és kézizálogjog esetén a zálogtárgy birtokának az átruházása, jelzálogjog esetén pedig a zálogjog bejegyzése. A zálogjog mint dologi jog tartalmát, a zálogjogosult és a zálogkötelezett jogait és kötelezettségeit a Javaslat alapvetően eltérést nem engedő módon szabályozza. A zálogszerződésnek csupán két kötelező tartalmi eleme van: a biztosított követelés és a zálogtárgy megjelölése. Mindkettő történhet akár egyedileg, akár pedig körülírással, kivéve a fogyasztói zálogszerződéseket, amelyek esetében, a fogyasztó védelme érdekében, mindkét elemet konkrétan kell meghatározni. Zálogszerződést érvényesen csak írásban lehet kötni, ezen túl azonban a Javaslat nem támaszt alaki követelményt. A zálogszerződés nem jogcímet keletkeztető, kötelmi jogi szerződés, hanem sajátos dologi megállapodás. A zálogjog alapításának jogcíme rendszerint a hitelszerződésben előírt kötelezettség vagy feltétel. Ezzel szemben a zálogszerződés a zálogjog megalapításának egy eleme, amely – a zálogtárgy és a biztosított követelés megjelölésével – kifejezi a birtokátruházás illetve bejegyzés mögötti ügyleti szándékot.

A Javaslat zálogjog bejegyzésére vonatkozó szabályai eltérőek aszerint, hogy a bejegyzésre az ingatlan-nyilvántartásban, illetve egyéb lajstromban, vagy pedig a hitelbiztosítéki (korábban: zálogjogi) nyilvántartásban kerül-e sor. Az előbbiekre vonatkozó szabályok alapvetően a zálogjogi szabályozás körén kívül esik, míg az utóbbit a Javaslat e körben szabályozza. A zálogjog nyilvánosságának teljes körűvé tétele érdekében, jogon és követelésen alapított zálogjogot is be kell jegyezni a nyilvántartásba. A zálogjog rugalmasságának fokozása érdekében, a zálogjogosultak helyett javukra eljáró zálogjogosulti bizományos is bejegyezhető.

A Javaslat kézizálogjog megalapítása kapcsán a birtokátruházás új szabályaira épít. A kézizálogjog megalapítása során is alkalmazhatók a birtokátruházás különféle módjai,

ezek közül, a forgalom biztonságának érdekében, egyedül a *constitutum possessorium* alkalmazása kizárt.

A Javaslat az óvadéket integrálja a zálogjogba. Az óvadék legfőbb sajátossága a közvetlen kielégítési jog, amely tárgyának sajátos természetéből következik. Óvadékkul kizárólag pénz, fizetésiszámla-követelés, értékpapír és más jogszabályban meghatározott vagyontárgy szolgálhat. Pénzen és értékpapíron kézizálogjogként alapítható óvadék. Ennek klasszikus formája a birtokátruházás, azonban a fizetésre vonatkozó szabályok kiterjesztése révén óvadék alapítható a pénz fizetési számlára való befizetésével és fizetési számla javára való átutalással is; a dematerializált értékpapírra illetve gyűjtő letétben lévő értékpapírra vonatkozó szabályok szerint pedig az értékpapírszámla illetve az értékpapír letéti számla megterhelése és jóváírása útján is. Ezeken felül, a hatályos Ptk.-val megegyezően, a Javaslat lehetővé teszi a fizetésiszámla-követelés óvadékkul való leköttetését is. Ilyenkor az óvadékkul szolgáló összeg a zálogkötelezett számláján marad, de a rendelkezési joga korlátozott lesz, és a zálogjogosultat rendelkezési jog illeti meg. A követeléseken alapított zálogjog általános szabályától eltérően, ebben az esetben a zálogjog nem kerül bejegyzésre a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, viszont a számlavezető köteles az óvadékkul feltüntetni valamennyi a számláról kiállított egyenlegen. A Javaslat további sajátos szabályt állapít meg arra az esetre, amikor a zálogjogosult maga a számlavezető pénzügyi intézmény. A pénz- és tőkepiaci forgalom tárgyát képező vagyoni értékű jogok és más vagyontárgyak biztosítékul való alkalmazásának elősegítése érdekében a Javaslat, kivételesen, más jogszabályra utalva kitágítja az óvadék tárgyainak lehetséges körét. Erre az esetre a Javaslat nem határozza meg az óvadék alapításának lehetséges módját, csupán egy, a birtokátruházással lényegében megegyező követelményt fogalmaz meg általános formában. A Javaslat megoldást kíván nyújtani arra az esetre, amikor több zálogjogosult javára alapítanak zálogjogot, ráadásul úgy, hogy a zálogjog fennállása alatt a zálogjogosultak személye változhasson (szindikált hitelezés). A Javaslat ezért lehetővé teszi azt, hogy a zálogjogosultak helyett egy javukra eljáró bizományos kerüljön bejegyzésre a megfelelő nyilvántartásba. Ilyenkor a zálogjogosultakat nem szükséges feltüntetni, de a zálogjogosulti bizományos e minőségének feltüntetésével kell bejegyezni. A zálogjogosulti bizományos gyakorolja a zálogjogosultakat megillető jogokat, azonban, bizományos jogállásának megfelelően, az ennek során hozzá kerülő vagyon nem képezi a saját vagyonát, arra a hitelezői nem tarthatnak igényt.

XXII. Fejezet

A zálogjoggal biztosított követelés

A Javaslat a zálogjogot járulékos biztosítéki jogként szabályozza. A zálogjog tehát biztosított követelést feltételez, a zálogjog mindig a követelés jogosultja javára áll fenn, és terjedelmében is igazodik a biztosított követeléshez. A biztosított követelés kizárólag pénzkövetelés lehet, ezért, ha a felek egyéb követelést jelölnek meg, akkor a zálogjog a dologszolgáltatásban vagy tevékenységben álló kötelezettség elmulasztása esetére a jogosultat megillető pénzkövetelést biztosítja. A zálogjog a törvény rendelkezése alapján, anélkül, hogy erről a feleknek külön rendelkezniük kellene, biztosítja a főkövetelés járulékait és a szükséges költségeket is. Az adós védelme és a jogbiztonság szempontjából a biztosítéki jogoknak garanciális elemük a járulékoság. A zálogjog járulékoságának lényeges eleme, hogy a zálogjog önállóan nem forgalomképes, a

biztosított követelés átruházása esetén azonban a zálogjog is átszáll az új jogosultjára; a biztosított követelés elzálogosítása esetén pedig a követelést biztosító zálogjog a követelésen alapított zálogjog jogosultja javára is szolgál (alzálogjog).

A Javaslatban újraszabályozott járulékos zálogjog kielégíti a hitelpiac egészséges működését szolgáló legitim igényeket. A nem járulékos biztosítéki jogok esetén fennáll a biztosított követelés és az attól elváló kielégítési jog önállósulásának, azaz a kétszeri kielégítésnek a veszélye.

A Ptk. a zálogjog mint járulékos korlátolt dologi jog mellett szabályozza az önálló (azaz nem járulékos) zálogjogot is, amely a két világháború közötti magyar magánjogban ismert, német minta alapján bevezetett telekadósság megfelelője, azzal a különbséggel, hogy a régi magánjogunk a telekadósságot az ingatlan jelzálogjog egy alfajaként szabályozta, a mai önálló zálogjog pedig bármilyen zálogtárgyon alapítható, akár kézi-, akár jelzálogjog formájában. Az önálló zálogjog dologi jogi értelemben a biztosított követelés fennállására és mértékére tekintet nélkül biztosít kielégítési jogot a zálogjogosultnak. Az önálló zálogjog német változata, a *Grundschuld* esetében a törvényi járulékos pótlékként az ún. biztosítéki szerződés szolgál, a zálogjogosult a biztosítéki szerződésben foglalt korlátok között érvényesítheti zálogjogát. A zálogjogosult tehát dologi jogilag többet tehet meg, mint amire kötelmi jogilag jogosult. A dologi jogi önállóság és a szerződéses járulékos kettőssége miatt az önálló zálogjog ellentétes a Javaslatnak azzal a jogpolitikai céljával, amely a fiduciárius biztosítékok alkalmazását – a belőlük fakadó jogbizonytalanság elkerülése érdekében – vissza kívánja szorítani. Az önálló zálogjog a hazai gyakorlatban elsősorban a kereskedelmi bankok által folyósított lakáshitelek refinanszírozása kapcsán terjedt el; a jelzálogbankok (visszavásárlási kötelezettség mellett) megvásárolják a kereskedelmi bankoktól az önálló zálogjogot és az önálló zálogjogok fedezete mellett kötvényeket (jelzálogleveleket) bocsátanak ki. E refinanszírozás azonban valójában nem igényli az önálló zálogjogot, hiszen jogilag tiszta és biztonságos módon megoldható zálogjog alapításával az alapul fekvő hitelköveteléseken (és ezzel együtt az azokat biztosító zálogjogokon). A Javaslat ezért kizárólag a járulékos zálogjogot szabályozza, az önálló zálogjogot nem.

A Javaslat a zálogjog járulékos alól egy szűk körű kivételt tesz annak lehetővé tételével, hogy a zálogjogosult, a vele szembeni követelés biztosítékául átruházhassa az ingatlanon alapított jelzálogjogot. E rendelkezés elsődleges célja az, hogy a jelzáloghitelezés refinanszírozása lényegében a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően folytatódhasson, a jelzáloghitel-intézetek által kibocsátott jelzáloglevelek biztosítékául továbbra is közvetlenül a refinanszírozott alapügyletek fedezetül szolgáló ingatlanon alapított jelzálogjog szolgálhasson. E gyakorlatban az egyetlen érdemi változás, hogy a Javaslat alapján a zálogjog átruházásának a jogcíme nem adásvétel, hanem, a tényleges helyzetnek megfelelően, biztosítéknyújtás.

A jelzálogjog az átruházás következtében elválna a biztosított követeléstől, azaz a különvált zálogjog jogosultja és a biztosított követelés jogosultja két külön személy lesz. Ettől eltekintve azonban a különvált zálogjog tartalma nem változik, és minden egyéb tekintetben megőrzi járulékos jellegét. A zálogjog továbbra is annak a követelésnek a mindenkor terjedelméhez igazodik, amelynek biztosítására megalapították, a zálogkötelezettel szemben a különvált zálogjog alapján is csupán az eredeti biztosított követelés érvényesíthető, és a zálogjog átruházása a zálogkötelezett jogi helyzetében nem eredményez lényegi változást, így különösen nem teszi ki annak a kockázatnak, hogy vele szemben a követelés kétszeresen érvényesíthető. A különvált

zálogjog azáltal szolgál mégis az átruházás okát adó követelés biztosítékaul, hogy az érvényesítéséből befolyó bevétel elsődlegesen nem az eredeti zálogjogosult, hanem a zálogjogot átruházással megszerző személy követelésének kielégítésére szolgál.

A zálogjog átruházása biztosítéki céllal és az e cél által meghatározott időre történik, ezért az átruházás eredményeként az eredeti zálogjogosult és az új zálogjogosult között bizalmi viszony jön létre. Ebből fakadóan az új zálogjogosult a zálogjogból eredő jogainak gyakorlása során köteles az átruházó érdekeire is tekintettel lenni, azaz úgy járni el, hogy az eredeti biztosított követelés fedezete ne vesszen el, a követelés ne váljék behajthatatlanná. A Javaslat, a járulékoság alóli kivétel szűken tartása érdekében nem engedi a különvált zálogjog további átruházását, valamint úgy rendelkezik, hogy az átruházással biztosított követelés megszűnése automatikusan, a törvény erejénél fogva, a zálogjognak az eredeti zálogjogosultra való visszaszállását eredményezi.

XXIII. Fejezet

A zálogjog tárgya

Bármely vagyontárgy zálogjog tárgyául szolgálhat, ezen belül azonban ingatlan, jog és követelés kizárólag jelzálogjog tárgya lehet. A Javaslat a tulajdonjogi szabályozással összhangban rendelkezik a zálogjognak a zálogtárgy alkotórészeire, tartozékaira és hasznaira való kiterjedéséről. A Javaslat, annak érdekében, hogy a zálogjog rugalmasan kövesse a zálogtárgy sorsának alakulását, kimondja, hogy a zálogjog kiterjed a zálogtárggyal kapcsolatban kapott kártérítésre, kártalanításra, biztosításra és az ezekre vonatkozó követelésre, illetve a zálogtárgy helyébe lépő vagyontárgyra.

A Javaslat nem tartja fenn külön nevesítve a vagyont terhelő zálogjog elkülönült szabályozását, de annak hasznos funkcióját megőrzi. A Ptk. alapján a vagyont terhelő zálogjognak két sajátossága van: a zálogjog tárgya és a kielégítési jog gyakorlásának módja. A vagyont terhelő zálogjog tárgya a jogi személy vagyonának egésze vagy annak önálló gazdasági egységként működtethető része. Az, hogy mi minősül „önálló gazdasági egységként működtethető résznek”, a gyakorlatban máig vitatott, tartalma nem egyértelmű. Szorosan kapcsolódik ehhez a kielégítési jog gyakorlásának azon módja, miszerint a zálogjogosult a vagyon egységének fenntartása mellett is kereshet kielégítést. Ez a kielégítési mód a gyakorlatban nem működik, sem a bírósági végrehajtásra, sem a zálogjog bíróságon kívüli érvényesítésére vonatkozó szabályozás nem teszi lehetővé. A Javaslat egyetért azzal a nézettel, hogy itt nem a szabályozás pótolható hiányosságáról, a jogalkotó mulasztásáról van szó, sokkal inkább arról, hogy a vagyon egységben történő értékesítése csak olyan eljárásban képzelhető el, amely a zálogkötelezett valamennyi hitelezőjére kiterjed és mindazon kérdések rendezését igényli, amelyek a kollektív fizetéseképtelenségi eljárásban felmerülnek. Mindezen megfontolásokra tekintettel a Javaslat a vagyont terhelő zálogjognak az üzleti élet számára fontos funkcióját az új zálogjogi rendszerben más módon, de változatlan hatékonysággal biztosítja. Lehetővé teszi, hogy a zálogjog tárgyai (ingatlanok, valamint lajstromozott dolgok és jogok kivételével) körülírással is meghatározhatók legyenek, és ebben az esetben olyan zálogjog jöjjön létre, amelynek tárgyai (ingók, jogok és követelések) a zálogjog fennállása alatt egyedeikben változnak. Ezzel a Javaslat továbbra is lehetővé teszi azt, hogy a gazdálkodók forgóeszközei (például változó összetételű raktárkészleteik) zálogul lekötethetők legyenek anélkül, hogy ez akadályozná a rendes gazdálkodás folytatását.

XXIV. Fejezet

A felek jogai és kötelezettségei a kielégítési jog megnyílása előtt

A Javaslat külön szabályozza a zálogjognak a megalapítástól a kielégítési jog megnyílásáig terjedő szakaszát. Ebben az időszakban a felek jogai és kötelezettségei alapvetően a szerint alakulnak, hogy a zálogtárgy melyik fél birtokában van, azaz kézizálogjogról vagy jelzálogjogról van-e szó. Kézizálogjog esetében a zálogtárgy kikerül a tulajdonos birtokából, ezért megfelelő védelmet kell biztosítani a tulajdonos számára. A Javaslat ezt úgy oldja meg, hogy a jogviszony e szakaszára a letét szabályait rendeli alkalmazni. Ez egyértelművé teszi, hogy a kézizálogjog jogosultját őrzési kötelezettség terheli, és a letét szabályai szerint, csupán kivételesen illeti meg a zálogtárgy használatának joga. Alkalmazandóak ugyanakkor a rendhagyó és a gyűjtő letét szabályai is, ami többek között azt jelenti, hogy a törvényi feltételek fennállása esetén a zálogjogosult megszerzi a zálogtárgy (óvadék) tulajdonjogát, azzal a kötelezettséggel, hogy a zálogjog megszűnésekor – hacsak a kielégítési joga meg nem nyílt – azonos fajtájú és mennyiségű dolgot köteles visszaadni a zálogkötelezettnek (rendhagyó zálogjog).

A Javaslat ezen felül kicserélési jogot is biztosít a zálogkötelezett számára, valamint rendelkezik a kiegészítési kötelezettségről, óvadék esetében pedig a többletbiztosíték kiadása iránti jogról is. Jelzálogjog esetében viszont a zálogtárgy a zálogkötelezett birtokában marad, és a zálogkötelezett jogosult a zálogtárgyat rendeltetésszerűen használni és hasznosítani. Ingó zálogtárgy esetében ez a jog magában foglalja azt is, hogy a zálogkötelezett jogosult azt a rendes gazdálkodása körében feldolgozni és értékesíteni, úgy, hogy a jóhiszemű vevő tehermentes tulajdont szerez, az értékesített vagyontárgy helyére kerülő új dolgok illetve követelések viszont automatikusan a zálogjog tárgyai lesznek. A zálogjogosultat, ha a zálogfedezet csökkenésének megakadályozásához ez szükséges, mind kézizálogjog, mind pedig jelzálogjog esetében megilleti a zálogtárgy értékesítésének joga. Ez nem a kielégítési jog gyakorlását jelenti, csupán a fedezet megóvásának érdekében tett közbenső lépés; ilyenkor tehát a zálogjog nem szűnik meg, hanem az értékesítés ellenértékén marad fenn. Abban az esetben pedig, ha a zálogjog tárgyát jog vagy követelés képezi, az elzálogosított követelés kötelezettjének helyzetét – az engedményezés új szabályaival összhangban – az határozza meg, hogy kapott-e értesítést a zálogjog megalapításáról illetve teljesítési utasítást.

XXV. Fejezet

A hitelbiztosítéki nyilvántartás

A Javaslat lényegesen átalakítja a zálogjogi nyilvántartásra vonatkozó szabályokat, és megszünteti a hatályos Ptk.-ben lévő külön szabályozást. A Javaslat a zálogjogi nyilvántartás helyett hitelbiztosítéki nyilvántartást szabályoz; az elnevezés változásának indoka az, hogy a lajstromok mellett e nyilvántartásba kerülnek bejegyzésre a zálogjogon kívül elismert dologi hitelbiztosítékok illetve ilyen biztosítékot magukban foglaló finanszírozási formák (tulajdonjog-fenntartás, lízing és faktoring) is. A hitelbiztosítéki nyilvántartásnak az ingatlan-nyilvántartástól eltérő lényeges sajátossága, hogy nem reálfóliumokból áll, hanem a zálogkötelezettek személyéhez kapcsolódóan tartalmazza a bejegyzéseket (perszonálfólium). A zálogjogi nyilvántartás tartalma

bővül: az említett hitelbiztosítékok és a nem lajstromozott ingó dolgokon alapított jelzálogjog mellett a jogokon és a követeléseken alapított jelzálogjogokat is ide kell bejegyezni. A másik alapvető változás, hogy a hitelbiztosítéki nyilvántartás teljes mértékben internet alapú, elektronikus nyilvántartássá alakul át. Ez a zálogjog és a többi ide bejegyzendő biztosítéki jog megalapítását egyszerűvé, gyorsá és olcsóvá teszi, valamint a zálogjog teljes nyilvánosságát szolgálja. Az új nyilvántartásba való bejegyzésre és törlésre az ellenérdekű fél hozzájárulásával, elektronikus formanyomtatvány megfelelő kitöltése útján, emberi (hatósági) közreműködés nélkül, automatikusan, lényegében azonnal sor kerül. A hitelbiztosítéki nyilvántartás e sajátosságaiból következően az nem tekinthető közhiteles nyilvántartásnak, ugyanakkor képes a zálogjog nyilvánosságának funkcióját betölteni, és jelentős mértékben hozzá tud járulni a forgalom biztonságához.

XXVI. Fejezet

A zálogjogok rangsora

A zálogjog lényeges sajátossága, hogy elsőbbségi kielégítési jogot biztosít. Ha pedig a zálogtárgyat több zálogjog terheli, a kielégítési jog zálogjogosultak közötti rangsora a zálogjogok alapításának a sorrendjéhez igazodik: a korábban alapított zálogjog ranghelye megelőzi a későbbiekét. A Javaslat a Ptk.-nál részletesebben szabályozza a rangsor szempontjából releváns különböző eseteket, és néhány új szabályt is megállapít. A Javaslat, az ingatlan-nyilvántartási szabályok kiterjesztésével, általános jelleggel lehetővé teszi a ranghelyszerződést, az előzetes ranghelybiztosítást és a megszűnő zálogjog ranghelyével való rendelkezést.

XXVII. Fejezet

A zálogjog érvényesítése

1. A kielégítési jog gyakorlásának általános szabályai

A Javaslat rögzíti, hogy a zálogjogosult kielégítési joga a zálogjoggal biztosított követelés esedékessé válásakor, a teljesítés elmulasztása esetén nyílik meg. Ezzel összhangban megszünteti a Ptk.-nak azokat a szabályait, amelyek szerint meghatározott esetekben a kielégítési jog a biztosított követelés esedékessé válása előtt is megnyílik. Nem a zálogjogra, hanem a biztosított követelés alapjául szolgáló jogviszonyra tartozó kérdés, hogy ilyen esetekben a hitelezőt megilleti-e a felmondási jog, amelynek gyakorlása révén a követelést lejárttá teheti. A Javaslat fenntartja, hogy a zálogjog érvényesítésének két lehetséges útja a bírósági végrehajtás és a törvényben rögzített valamely bírósági végrehajtáson kívüli eljárás. Változás viszont, hogy a zálogjog érvényesítésének ezek a módjai illetve az ezek közötti választás joga a törvény erejénél fogva megilleti a zálogjogosultat, és a Javaslat meghatározza a zálogjog bírósági végrehajtás mellőzésével való érvényesítésének jogszerű kereteit is.

2. A zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítésének közös szabályai

A zálogjog bírósági végrehajtás útján való érvényesítését továbbra is külön törvény szabályozza. Viszont – a jogbiztonság és a zálogkötelezett védelme érdekében, valamint azért, hogy ez az összetett kérdéskör ne terhelje a zálogszerződést – a Javaslat a korábbinál részletesebben szabályozza a követelés bírósági végrehajtás mellőzésével való kielégítésének módjait. A Javaslat további szabályokat vezet be a fogyasztói zálogszerződés esetére. Speciális jogvédelmi eszközként vezeti be a Javaslat a kielégítési jog gyakorlásának bírósági felfüggesztését illetve korlátozását a zálogjogosult törvénytörő eljárása esetén.

3. A zálogtárgy zálogjogosult általi értékesítése

A Javaslat a zálogtárgy zálogjogosult által való értékesítésének szabályait törvényi szintre emeli. A Javaslat megszüntet néhány formai illetve eljárási részletszabályt, de bevezet egy általános követelményt: a zálogjogosult a zálogtárgy értékesítése során a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint, a zálogkötelezett, illetve a személyes kötelezett érdekeit is szem előtt tartva köteles eljárni. Ez biztosítja azt, hogy a zálogjogosult az adott körülményekhez rugalmasan igazodva, de körültekintően járjon el, törekedjen a reális piaci érték érvényesítésére, a biztosítéki érdekek mellett szem előtt tartva azt is, hogy más tulajdonában lévő dolgot, a tulajdonos képviselőjeként eljárva értékesít. Ezzel összhangban korlátozza a Javaslat annak a lehetőségét, hogy a zálogjogosult maga vegye meg a zálogtárgyat, és részletes elszámolási kötelezettséget állapít meg a zálogjogosult részére.

4. A zálogtárgy tulajdonjogának a zálogjogosult által történő megszerzése

A Javaslat fenntartja a *lex commissoria* klasszikus tilalmát, ugyanakkor – a zálogtárgy értékesítésének alternatívájaként – lehetővé teszi, hogy a zálogjogosult a kielégítési jog megnyílását követően vételi ajánlatot tegyen a zálogkötelezettnek. Az ajánlat elfogadása esetén a zálogjogosult és a zálogkötelezett között adásvételi szerződés jön létre, amelynek teljesítésével a zálogjogosult megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát, és a zálogjoggal biztosított követelés pedig – az ajánlat tartalmának megfelelően – részben vagy teljesen megszűnik. Ez a megoldás nem hordja magában a *lex commissoria* hátrányait, hiszen az ajánlattételre nem előzetesen kerül sor, ezért lehetőség van arra, hogy az ajánlat az aktuális értékviszonyokat tükrözze; a ajánlat elfogadása a zálogkötelezett önálló döntése, amelyre ezért csak akkor kerül sor, ha az ajánlat, az egyéb lehetőségekkel összehasonlítva, előnyös számára. Óvadék esetén, feltéve, hogy tárgyának piaci értéke nyilvános forrásból egyértelműen megállapítható, még ajánlattételre sincs szükség, hanem a jogosult közvetlenül, értékesítés nélkül kielégítheti a követelését a zálogtárgy tulajdonjogának megszerzésével illetve, ha az már a tulajdonába került, a visszaadási kötelezettségének a beszámításhoz hasonló megszüntetésével. A zálogjogosultat ebben az esetben is terheli az elszámolási kötelezettség.

5. Az elzálogosított jog vagy követelés érvényesítése

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy abban az esetben, ha a zálogtárgy követelés vagy jog, akkor a zálogjogosult – a zálogjog érvényesítésének általános módjain felül – arra is jogosult, hogy a követelés vagy jog jogosultja helyett a követelést vagy jogot érvényesítse. Ez magában foglalja az alzálogjog érvényesítését is, azaz abban az esetben, ha az elzálogosított követelés maga is zálogjoggal van biztosítva, akkor a zálogjogosult az alzálogjog érvényesítésére is jogosult, feltéve, hogy az alzálogjog alapján is megnyílt a kielégítési jog. Ez a szabály megfelelően irányadó arra az esetre is, ha az elzálogosított követelést nem zálogjog, hanem kezesség biztosítja.

XXVIII. Fejezet

A zálogjog megszűnése

A Javaslat teljes körűen és a Ptk.-nál részletesebben szabályozza a zálogjog megszűnésének eseteit. A két tipikus eset a zálogtárgy illetve a biztosított követelés megszűnése, ezek azonban kiegészülnek néhány további esettel. A Javaslat szerint egységesen, mind a kézzzálogjog, mind pedig a jelzálogjog esetében a zálogjog megszűnését eredményezi a biztosított követelés elévülése. A Javaslat, a forgalom biztonságának érdekében, kimondja azt is, hogy az ingóságot, jogot vagy követelést kereskedelmi forgalomban (akár kiskereskedelmi, akár nagykereskedelmi értékesítés során) jóhiszeműen és ellenérték fejében megszerző személy tehermentes tulajdont szerez. Külön rendelkezik arról a Javaslat, hogy ha a zálogjoggal biztosított követelés megszűnik, de a követelést kielégítő személyt megtérítési igény illeti meg, akkor, ennek biztosítására a zálogjog fennmarad. A Javaslat meghatározza továbbá a zálogjogosultnak azokat a kötelezettségeit, amelyek teljesítése szükséges ahhoz, hogy a korábbi zálogkötelezett ismét korlátlanul gyakorolhassa a tulajdonosi jogait.

VIII. Cím

A használati jogok

XXIX. Fejezet

A földhasználat

Mivel a Javaslat is biztosítja annak lehetőségét, hogy a földön és a rajta emelt épületen fennálló tulajdonjog egymástól elváljon, változatlanul szükséges az épület tulajdonosa számára külön nevesített használati jogot biztosítani az ingatlanon. Minden olyan esetben tehát, amikor az épület tulajdonjoga más személyt illet meg, mint annak a földnek a tulajdonjoga, amelyen az épület áll, az épület tulajdonosát *ipso iure* illeti meg a használati jog arra a földre, amelyen az épület áll. Mivel a Javaslat a föld és a rajta álló épület elváló tulajdonjogának keletkezését nem köti az építkezés mozzanatához, hanem azt a felek megállapodása alapján korlátlanul lehetővé teszi, a földhasználati jog nem csak az építkezőt illetheti meg.

A földhasználati jog nem feltétlenül terjed ki a teljes földterületre. A felek megállapodásukkal a földhasználati jog terjedelmét szabadon állapíthatják meg. Ha a

földhasználati jogot bíróság állapítja meg, a bíróság mérlegeli a felek érdekeit, és ennek megfelelően dönt arról, hogy a földhasználati jog a telek teljes egészére vagy annak csak ítéletben megállapított részére terjed-e ki. A Javaslat által használt „az épület használatához szükséges mérték” rugalmas szabály, amely megteremti a bírói mérlegelés lehetőségét, és egyben orientáló jelleggel is bír: a földhasználati jog terjedelmét az épület rendeltetésszerű használata határozza meg.

XXX. Fejezet

A haszonélvezet

A Ptk. haszonélvezeti jogra vonatkozó szabályai abból indultak ki, hogy a haszonélvezeti jognak elsősorban az öröklési jogi jogviszonyok körében, az öröklési jogi rendelkezések következtében és azokra tekintettel van jelentősége. A Ptk. a megalkotásának időpontjában fennálló gazdasági és társadalmi viszonyok folytán egyáltalán nem számolt azokkal a lehetséges helyzetekkel és problémákkal, amelyek a haszonélvezeti jog piaci viszonyok között való megjelenéséből adódnak. Ezért több olyan, a korábbi magánjogunkban elfogadott és alkalmazott jogintézményt sem vett át, amelyek piaci viszonyok között és piaci szereplők körében szabályozták a haszonélvezeti jog egyes kérdéseit. Ezek közé tartoznak azok a szabályok, amelyek a jogi személyek haszonélvezetére, a haszonélvezet közvetett tárgya rendeltetésének fenntartására irányuló kötelezettségre, illetve a pénzen, árun, árukészleten fennálló haszonélvezetre vonatkoznak. A haszonélvezeti jogra vonatkozó hatályos rendelkezések felülvizsgálata erre tekintettel több vonatkozásban is indokolt. A Javaslat a haszonélvezeti jog keletkezésének hatályos szabályain alapvetően nem változtat. A haszonélvezeti jog keletkezésére vonatkozó szabályok ugyanakkor – összhangban az ingók tulajdonjogának átruházására és a jogok átruházására vonatkozó szabályokban bekövetkezett változásokra – pontosításra szorultak. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az ingókon szerződéssel létrehozott haszonélvezeti jog keletkezésénél a birtokátruházás jogügyleti jellegű, és hogy a jog átruházására vonatkozó szabályokat a jogon létesített haszonélvezetre alkalmazni kell. A haszonélvezeti jog lényegén, a dolgon fennálló rendelkezési és használati jogok megosztásán és eltérő személyekhez való rendelésén a Javaslat nem változtat. A haszonélvezet személyhez kötött állagjog, amelynek jogosultja a más tulajdonában lévő dolgot rendeltetésszerűen birtokolhatja, használhatja és hasznosíthatja. A haszonélvezeti jog alapján a haszonélvezet tárgya feletti használati és hasznosítási jogok – ideértve a birtoklás jogát is – a haszonélvezőt illetik meg, míg a rendelkezési jog továbbra is a tulajdonosé marad. Gyakran fordul elő, hogy a haszonélvezet tárgyát olyan ingó dolgok képezik, amelyek természetüknél fogva elhasználhatók, illetve amelyek értékesítése vagy tulajdonjogának átruházása a rendes gazdálkodás körébe tartozik (rendhagyó haszonélvezet). E tárgyak vonatkozásában a haszonélvezőnek nem az állag megőrzése az elsődleges kötelezettsége; ennek helyébe a haszonélvezet keletkezés kori értékének megőrzése lép, amit a Javaslat a pótlási illetve megtérítési kötelezettséggel biztosít. A haszonélvezet megszűntével a haszonélvező köteles a dolgot a tulajdonosnak visszaadni. A dolgot nem eredeti állapotában kell visszaadni, de a dolog állapotában bekövetkezett változásnak olyannak kell lennie, amelyet a rendes gazdálkodás és a rendeltetésszerű használat indokol. Ha a dologban bekövetkezett értékcsökkenés ezt meghaladja, a haszonélvező az okozott kárért felel.

XXXI. Fejezet

A jog és követelés haszonélvezetére vonatkozó különös szabályok

A Javaslat célja, hogy a jog és a követelés haszonélvezőjének a dolog haszonélvezőjéhez hasonló jogállást biztosítson. A dolog és a jog közötti alapvető, a szabályozásra is kiható különbség a jog birtokolhatatlansága. A haszonélvezőt a dologon fennálló haszonélvezet esetében megillető birtoklás jogát a jogon fennálló haszonélvezet esetében az pótolja, hogy a szabályozás a haszonélvezőnek ugyanazt a jogállást biztosítja, amely a jog átruházása esetén annak megszerzőjét megilletné. A követelés haszonélvezője sem jogosult a követelésről rendelkezni, azt nem ruházhatja át és nem terhelheti meg. Ezek a jogok a követelés jogosultját illetik, ezért a követelés haszonélvezőjének csak a felmondásra és a behajtásra van joga. A haszonélvezőnek a követelés behajtásáért való felelősségére a haszonélvezetre vonatkozó általános szabályok szerinti rendes gazdálkodás követelménye irányadó. A haszonélvezeti jog alapján a haszonélvező nem válik a követelés jogosultjává, ezért az adós teljesítésével a szolgáltatás tárgyát a követelés jogosultja szerzi meg, azzal azonban, hogy azon a haszonélvező a teljesítéssel egyidejűleg haszonélvezetet szerez. Ez a szabály vonatkozik arra az esetre is, ha a szolgáltatás tárgya pénz vagy más elhasználható dolog. Ebben az esetben a haszonélvezőt az elhasználható dologra, illetve pénzre vonatkozó haszonélvezet szabályai szerint illeti meg a haszonélvezeti jog. A Javaslat nem fogalmaz külön szabályt a kamatozó követelésen fennálló haszonélvezetre, erre is az általános szabályok irányadók. A kamatozó követelések kapcsán indokoltnak tűnhet a haszonélvező védelme a jogosulttal szemben annak érdekében, hogy a jogosult a kamatozást ne szakíthassa meg. Mivel azonban a haszonélvező helyzetére megfelelő rendezést biztosítanak a Javaslatnak a pénz és az elhasználható dolog haszonélvezetére vonatkozó szabályai, ennek kapcsán olyan jellegű rendelkezés, amely ilyen esetre a jogosult és a haszonélvező közös rendelkezési jogát írja elő – figyelembe véve a haszonélvezettel terhelt jog megszűnésére vonatkozó rendelkezéseket is –, nem indokolt.

XXXII. Fejezet

A használat

A használatra (a használat szolgalmára) a Javaslat a Ptk. szabályait változatlanul hagyva a haszonélvezet szabályait rendeli alkalmazni. A használat és a haszonélvezet közötti alapvető különbség a használat jogának a haszonélvezethez képest korlátozottabb jellegében van. A használat joga alapján a természetes személy jogosult csak a saját és a vele együtt élő családtagjai szükségleteit meg nem haladó mértékben jogosult a dolog használatára és hasznainak szedésére, és nem jogosult a használat jogának átengedésére sem. Jogi személyek esetén a használat mértékét a jogi személynek a létesítő okiratában meghatározott célja és tevékenysége határozza meg.

IX. Cím

Szolgalom és közérdekű használat

XXXIII. Fejezet

A telki szolgalom

A Ptk. – annak ellenére, hogy a szolgalmat a földmagántulajdon visszaszorulásával másodlagossá váló jogintézménynek tekintette – a telki szolgalom szabályozása során lényegében a II. világháború előtt kialakult elveket és megoldásokat követte. A telki szolgalmakat a Javaslat a Ptk. szabályainak megfelelően szabályozza. A szolgalom továbbra is olyan dologi jog, amelynek jogosultja és kötelezettje nem eleve megnevezett személy, hanem egy telek mindenkori birtokosa, függetlenül attól, hogy a telket tulajdonosként, haszonélvezőként, haszonbérlőként, bérlőként stb. birtokolja. A szolgalom természetéből fakad ezért, hogy önálló forgalom tárgya nem lehet. A szolgalom további sajátossága, hogy a szolgalmából fakadó kötelezettség a használat meghatározott terjedelemben való átengedésében, vagy valamely – egyébként a jog alapján megengedett – magatartástól való tartózkodásban, és nem pozitív magatartásban áll. A szolgalom ugyanakkor – bár esetei rendkívül változatosak lehetnek – sohasem állhat a használati jog teljes átengedésében, mert ez a szolgalom időben korlátlan jellege miatt ellentétes volna azzal, hogy a Javaslat dologi jogi szabályainak egyik elve az osztott tulajdon, illetve a tulajdonjog kiüresedésének elkerülése. A szolgalmak lehetséges körét – tekintettel azok kimeríthetetlenségére – a Javaslat sem határozza meg kimerítően. Ugyanakkor szolgalom csak célhoz kötötten alapítható, és a szolgalom lehetséges céljait a Javaslat a hatályos szabályozással egyezően, példálózó felsorolással támpontokat adva korlátozza. A szolgalomnak az uralkodó telken folytatott, a jogosult termelését vagy szükségleteinek kielégítését szolgáló tevékenység gyakorlását kell közvetlenül elősegítenie úgy, hogy az uralkodó telek használhatósága körében biztosítson a jogosult számára előnyöket. A használat célja nem lehet ettől független és öncélú.

XXXIV. Fejezet

Közérdekű használat

A közérdekű használati jog alapítása valamely, külön jogszabályban meghatározott személy vagy személyek számára biztosít a szolgalomhoz hasonló természetű használati jogot. A használati jog alapításához megkövetelt közigazgatási eljárás garanciális előírás, amellyel a szabályozás biztosítja az eljárás keretében a használati joggal terhelt ingatlan tulajdonosa érdekeinek érvényesülését.

NEGYEDIK RÉSZ

AZ INGATLAN-NYILVÁNTARTÁS

Jogrendszerünkben az ingatlan-nyilvántartás az ingatlanforgalom alapintézménye. Erre is tekintettel a Javaslatot megelőző viták során az ingatlanok magánjogi forgalmának szabályozása kapcsán három, a hatályos jogtól jelentősen eltérő kívánalom

fogalmazódott meg, s ezek tükröződnek a Javaslat rendelkezéseiben is. Az első cél az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének erősítése, ami nemcsak kifejezetten a Javaslat rendelkezéseivel szemben fogalmaz meg elvárásokat (mint például a jogcímmel megerősített birtokvédelem megszüntetését), hanem az ingatlan-nyilvántartás szabályozásának, valamint hatékony, gyors és megbízható tényleges működése biztosításának szükségességét is hangsúlyozza. A Javaslat szabályozása abból indul ki, hogy ez a kifejezett jogalkotói törekvés megvalósul. A másik elvárás az ingatlanokra vonatkozó anyagi magánjogi szabályoknak a Polgári Törvénykönyvben való elhelyezése, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inyvtv.) egységes ingatlanjogi szabályozása helyett. A Javaslat integrálja ezért az ingatlanokra vonatkozó, a telekkönyvben, mint nyilvántartott jogok keletkezésének, változásának és megszűnésének anyagi jogi szabályait. A Javaslat nem terjed ki ugyanakkor az ingatlan-nyilvántartási eljárási (alaki) jogra; ennek szabályai külön törvényre tartoznak. Külön jogszabályban kell, hogy szabályozásra kerüljön továbbá a földkataszteri nyilvántartás és az egységes ingatlan-nyilvántartási adatbank. A harmadik törekvés: az ingatlan-nyilvántartás közvetlen bírói felügyelet alá helyezése. Ez olyan kérdés, amely nem érinti a Javaslatban megfogalmazott anyagi jogi szabályokat. Rendezése külön törvényre tartozik.

X. Cím

A ingatlan-nyilvántartás és annak elvei

Az ingatlan-nyilvántartás nyilvánosságának elve a nyilvántartás közhitelességének egyik fontos feltétele. Annak jóhiszemű nem tudására, ami az ingatlan-nyilvántartásból kitűnik, harmadik személyek sem hivatkozhatnak. Az ingatlan-nyilvántartás nyilvánosságának elvét ugyanakkor a Javaslat – elsősorban az ingatlan-nyilvántartás nyilvánosságával való visszaélés eseteinek visszaszorítása érdekében – a hatályos szabályozáshoz képest szűkíti, amennyiben az ingatlan-nyilvántartás tartalmának és a tartalom alapjául szolgáló okiratoknak a megismerését jogi érdek igazolásához köti.

A Javaslat az ingatlan-nyilvántartás alapelvei között elvi éllel mondja ki az ingatlan-nyilvántartás közhitelességét. A közhitelességre vonatkozó átfogó szabályozást a Javaslat külön címben nyújtja. A Javaslat a forgalombiztonság érdekében fenntartja az okirati elvet: az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kizárólag jogszabályban meghatározott okirat vagy hatósági határozat alapján kerülhet sor. A Javaslat nem tartalmazza az okiratokra vonatkozó részletes szabályozást, annak rendezését – lévén, hogy a Javaslat kizárólag anyagi jogi kérdéseket kíván szabályozni – külön jogszabályokra bízva. Az ingatlanokra vonatkozó dologi jogok jogüggyellett való keletkezéséhez és megszüntetéséhez az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzés szükséges. A Javaslatban is megfogalmazott bejegyzési elv azt jelenti, hogy a jogszerzés ebben a körben a bejegyzéshez kötött. Ezt az elvet alkalmazza a Javaslat a jogok megszüntetésére, továbbá a jogviszonyok tartalmának ingatlan-nyilvántartási bejegyzését érintő módosítására is. A bejegyzési elv elfogadása és következetes elismerése szorosan összefügg az ingatlan-nyilvántartás közhitelességével, amennyiben a közhitelesség csak akkor kapcsolható az ingatlan-nyilvántartáshoz, ha az a jogi állapotot a valósággal a lehető legteljesebb mértékben azonosan tartalmazza. A valós jogállapot minél teljesebb feltüntetésére ennél fogva az ingatlan-nyilvántartási szabályozás egyik célja, és ennek egyik eszköze a bejegyzési elv következetes elfogadása. A Javaslat

változatlan formában rögzíti a ranghely elvét: a rangsort – azaz az ingatlanra bejegyzett jogok ingatlan-nyilvántartási sorrendjét – a bejegyzések hatályának kezdő időpontja határozza meg.

XI. Cím

Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége

Az ingatlan-nyilvántartás (telekkönyv) közhitelessége azt kell jelentse, hogy mindenki bízhat abban, hogy azok a jogok, amelyeket az ingatlan-nyilvántartás feltüntet, csakugyan megilletik a jogosultként bejegyzett személyt, és az ingatlanon csak azok a korlátozások állnak fenn, amelyek be vannak jegyezve. Ennek azonban nem kell feltétlen, kivétel nélküli elvként érvényesülnie. A közhitelesség elve alól kivétel lehet, ha az ingatlan-nyilvántartásban a szerzés idején törlési vagy más per van feljegyezve, ha az ingatlan-nyilvántartás tartalma a bejegyzés eredeti érvénytelensége miatt helytelen, és még nem telt le az a határidő, amely alatt a bejegyzés eredeti érvénytelensége miatt a törlési keresetet jóhiszemű harmadik szerző ellen is meg lehet indítani, vagy ha a szerzés ingyenes. Az ingatlan-forgalom szempontjából elsősorban az átruházás során indokolt az ingatlan-nyilvántartás ilyen értelmű közhitelességének biztosítása. A Javaslat erre tekintettel az ingatlan-nyilvántartási szabályok körében ezt az átruházáshoz kapcsolja. Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés anyagi jogi hatását két irányban szükséges szabályozni. Egyrészt rögzíteni kell azt, hogy a jogok keletkezése, megszűnése és változása mennyiben függ az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéstől, másrészt pedig meg kell határozni, hogy a bejegyzés, az ingatlan-nyilvántartás tartalma mennyiben releváns harmadik személyeknek az ingatlanra vonatkozó jogszerzése során. Az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés és törlés jogot keletkeztető természetével együtt jár, hogy a bejegyzés és a törlés nemcsak a jog fennállása, hanem annak tartalma tekintetében is irányadó. A Javaslat az ingatlan-nyilvántartási bejegyzések terjedelmi korlátozottsága miatt – elfogadva azt, hogy a bejegyzésben a jogok tartalma nem minden esetben írható tüzetesen körül – elfogadja annak lehetőségét, hogy a bejegyzés a tartalma tekintetében az okiratra utaljon és így határozza meg a tartalmát. Az okiratra utalás ugyanakkor nem lehet általános, és nem jelenti azt, hogy a bejegyzéssel célzott joghatás meghatározását is az okirat pótolja. Az ingatlant terhelő dologi jogoknak nemcsak keletkezése, hanem megszűnése is az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés konstitutív jellegéhez kötött. E jogok megszüntetéséhez a törlés ingatlan-nyilvántartási bejegyzése is szükséges.

A közhitelesség elve számos elemet foglal magába. Az ingatlan-nyilvántartás teljességének elve ezek közül azt fejezi ki, hogy az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett jog valóban fennáll, valamint hogy a fel nem tüntetett jog valóban nem létezik. Az ingatlan-nyilvántartás akkor tudja betölteni rendeltetését, ha az ingatlanokra vonatkozó minden létező jogot feltüntet, nem létező jogok pedig abban nem szerepelnek. Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége (más megközelítés szerint: a bizalom elve) védi továbbá a jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzőket. Aki az ingatlan-nyilvántartásban bízva ellenérték fejében úgy szerez jogot, hogy nem tudott és nem is kellett tudnia az ingatlan-nyilvántartással ellenkező jogról, az ingatlan-nyilvántartás szerint szerez jogot. A Javaslat a bizalom elvének két áttörését mondja ki. Nem terjed ki a bizalom elve a jogszerzőre, ha vele szemben törlési keresetet indítanak, a bejegyzés alapjául szolgáló jogügylet érvénytelensége vagy elévülése iránti keresetet megindítják, vagy a törlési

vagy kiigazítási per feljegyzésre került. Az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének erősítését szolgálja a Ptk.-ban az elbirtoklás szabályai körében megfogalmazott rendelkezés általános, valamennyi ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzési módra való kiterjesztése. A Javaslat kiterjeszti az ingatlan-nyilvántartás hatályát, amennyiben a védelem nem csak a jóhiszemű ellenérték fejében szerzőket védi, hanem ezeket a szabályokat szolgáltatások teljesítésére, illetve bejegyzett jogok tartalmának módosításra, megszüntetésére és jogról való rendelkezésre is alkalmazni rendeli. A közhitelesség a kataszteri adatokra nem terjed ki.

XII. Cím

Bejegyzés, feljegyzés. Rangsor és a ranghely

A Javaslat a tágabb értelemben vett bejegyzéseknek két formáját ismeri: a bejegyzést és a feljegyzést. E kettő közül a bejegyzés szolgálja a jogváltozások nyomán követését az ingatlan-nyilvántartásban, a feljegyzés célja pedig olyan tényeknek az ingatlan-nyilvántartásban való feltüntetése, amelyek jogi érdekkeltséggel bíró harmadik személyek számára lényegesek lehetnek. A bejegyzés a jogszerzés teljes hatályú, végleges rögzítése az ingatlan-nyilvántartásban, amely a jogváltozást közvetlenül, a felek további nyilatkozata vagy harmadik személy, illetve hatóság igazolásától függetlenül idézi elő. Ez a bejegyzés konstitutív természetének elve. A Javaslat nem kíván változtatni a feljegyzésre vonatkozó szabályokon, ezért két deklaratív rendelkezésen túl a feljegyzés jogintézményét nem is szabályozza. A feljegyzésre vonatkozó további szabályok meghatározása az ingatlan-nyilvántartási rendtartásra tartozik. A Javaslat az ingatlan-nyilvántartási feljegyzés hatályát – a bejegyzés hatályához hasonlóan – az elrendelésének alapjául szolgáló kérelem ingatlan-nyilvántartási benyújtásának időpontjára visszamenőlegesen határozza meg.

A rangsor elvét a Javaslat az addigi szabályozással azonos módon tartja fenn és biztosítja a felek számára a rangsorral való rendelkezés jogát is. A Javaslat a rangsor megváltoztatása kapcsán is a kötelmi (kötelező) és dologi (rendelkező) ügylet kettősségét és a bejegyzés konstitutív természetét juttatja érvényre, és kifejezett rendelkezéssel gondoskodik az érdekelt harmadik személyek érdekeinek védelméről. A rangsor megváltoztatására irányadó szabályozás ezzel túlterjed a jelzálog ranghelyével való rendelkezésen, és általános szabályként jelenik meg a Javaslatban. Az ingatlan-nyilvántartásban jogosultként megjelölt és más személy közötti megállapodásra vonatkozó szabályok alkalmazása kapcsán más személynek minősül az ingatlan tulajdonosa is. Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogról való rendelkezésnek minősül a jog átruházásán és megterhelésén túlmenően a jog ranghelyének megállapodással való megváltoztatása is.

XIII. Cím

Az ingatlan-nyilvántartás helyesbítése; a törlési és a kiigazítási kereset; jogvédelmi hatás

Az ingatlan-nyilvántartásban bízva, jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzők védelme azon alapszik, hogy az ingatlan-nyilvántartás tartalmát a valósággal megegyezőnek kell tekinteni. Mivel azonban a szabályozás – bár az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés

jogcímtől független anyagi jogerejét nem ismeri el – az ingatlan-nyilvántartás tartalmához ilyen szigorú jogvédelmi hatást fűz, biztosítania kell az ingatlan-nyilvántartás tartalmának a tényleges jogi helyzethez való igazítását, az ingatlan-nyilvántartás tartalmának az anyagi jog szerinti állapottal való egyezőségét és az eltérések kiküszöbölését. Az ingatlan-nyilvántartás tartalmának ez a megváltoztatása az ingatlan-nyilvántartás helyesbítése. Helyesbítésnek akkor van helye, ha az ingatlan-nyilvántartás tartalma a bejegyzés vagy feljegyzés alapjául szolgáló okirat tartalmához képest helytelen. Ha az ingatlan-nyilvántartás tartalma ingatlan-nyilvántartáson kívüli jogszerzés miatt helytelen, ez bejegyzési és nem helyesbítés iránti igényt alapozhat meg. A nem a jogosult jogügyletén alapuló törlési igény érvényesítésének meghatározott anyagi jogon kell alapulnia, függetlenül attól, hogy perben vagy peren kívül történik. Mivel a bejegyzés megváltoztatása polgári jogi jogot érint, az ingatlan-nyilvántartás tartalmát csak a jogosult hozzájárulásával lehet módosítani. Az azonban, akinek bejegyzése másnak a jogát sérti, a bejegyzés törlését és ezáltal a jogszerű állapot helyreállítását túrni köteles. A bejegyzés eredetileg is helytelen, ha érvénytelen jogügyleten alapszik. A bejegyzés akkor válhat utólag helytelenné, ha az alapjául szolgáló jogügylet eredendően érvényes, és utólag bekövetkezett körülmény folytán kell megállapítani az ingatlan-nyilvántartás helytelenségét. A Javaslat a tulajdonjogi igények elévülésének kizártságával összhangban az ingatlan-nyilvántartási szabályok között kimondja, hogy a törlési és kiigazítási követelések nem évülnek el. A Javaslat – az eljárási kódexek rendelkezéseinek analógiájára – lehetővé teszi, hogy az első fokon eljáró hatóság (a földhivatal) a meghozott határozatát kijavítsa. Lehetőség van erre elírás, számítási hiba stb. esetén, továbbá akkor, ha a bejegyzés vagy a feljegyzés hiányos, azaz nem tett eleget a benyújtott okiratban foglalt összes kérelemnek. Ezek az intézkedéseknek harmadik személyek jogai korlátját jelenthetik: ha a kijavítás harmadik személynek az ingatlanon jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzett jogát sértené, a határozat kijavításához vagy kiegészítéséhez a harmadik személy hozzájárulása szükséges.

A közhitelesség szorosan kapcsolódik a védelmi hatály beálltának idődimenziójához, amely valójában nem választható el az eredeti tulajdonos érdekeinek védelme és az ingatlan-nyilvántartásban bízó, jóhiszemű személy érdekeinek védelme közötti konfliktustól. A jóhiszemű szerző abszolút védelmét jelentené a bejegyzéshez fűződő azonnali védelmi hatály. Úgy tűnik, hogy ennél igazságosabb megoldást jelent az, ha ez a védelmi hatály csak a bejegyzést követő meghatározott idő után áll be. A védelmi hatály beálltának ez az időbeli elcsúsztatása – amelyet korábbi magánjogunkban telekkönyvi elbirtoklásnak neveztek – a jóhiszemű szerző érdekeinek védelme (forgalombiztonság) és az eredeti tulajdonos érdekeinek védelme közötti érdekkiegyenlítést hivatott biztosítani. Tekintettel arra, hogy az ingatlan-nyilvántartás a bejegyzés alapjául szerződés érvényességének vizsgálatára csak korlátozottan lehet alkalmas (vizsgálható a bejegyzésre irányuló eljárásban például a szerződés jogszabályba ütközése, de még bírósági hatáskörben működve sem alkalmas az ingatlan-nyilvántartási eljárás a szerződés akaratihibákra, jóerkölcsbe ütközésre, a szerződés tartalmából nem nyilvánvaló más okokra alapított érvénytelenségének vizsgálatára), a védelmi hatály azonnali beállta továbbra sem indokolt. A bejegyzéshez fűződő védelmi hatálynak a kézbesítéstől számított hat hónapos szubjektív, és a hatályosulástól számított hároméves objektív határideje általában és rendes körülmények között megfelelő érdekkiegyenlítést biztosít.

HATODIK KÖNYV

KÖTELMI JOG

A Javaslat Hatodik Könyve a kötelmekre vonatkozó szabályokat a következő rendszerben tartalmazza:

Első Rész: a kötelmek közös szabályai;

Második Rész: a szerződésekre vonatkozó általános rendelkezések;

Harmadik Rész: az egyes nevesített szerződéstípusokra vonatkozó különös szabályok;

Negyedik Rész: felelősség szerződésen kívül okozott károkért;

Ötödik Rész: az értékpapír-kötelmek általános szabályai;

Hatodik Rész: egyéb kötelelemkeletkeztető tényállások.

A Javaslat a kötelmek közös szabályai között foglalja össze azokat a – többségükben diszpozitív jellegű – szabályokat, amelyek nemcsak a szerződéses viszonyokra, hanem egyéb kötelelemkeletkeztető tényállásokban létrejövő kötelmekre is vonatkoznak. Ilyen közös szabályként fogalmazza meg a Javaslat a kötelelem keletkezésére és megszűnésére, a jognyilatkozatokra, a képviseletre, az elévülésre és a jogvesztő határidőre, a többalanyú kötelmekre, továbbá a szolgáltatás teljesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A Javaslat ezzel a szerkezeti változtatással több vonatkozásban a Ptk. bírói gyakorlatát kodifikálja: a bíróságok – helyesen – eddig is alkalmazták a szerződések szabályai között elhelyezett rendelkezések egy részét kártérítési, alaptalan gazdagodási stb. kötelmekre.

ELSŐ RÉSZ

A KÖTELMEK KÖZÖS SZABÁLYAI

A Ptk. – miniszteri indokolása szerint – tudatosan választotta azt a szabályozási megoldást, hogy a szerződések általános szabályai mellett nem állapított meg közös szabályokat a jogügyletekre. E megközelítés indokául az a megfontolás szolgált, hogy a törvényhozó azoknál a jogszabálysoportoknál kívánta az egyes jogintézményeket szabályozni, ahol azok tipikusan előfordulnak, amelyekkel a valóságban a legszorosabb kapcsolatban állnak. Ennek lett a következménye, hogy a Ptk. a jogügyleteket röviden (elsősorban egy utaló szabállyal) a szerződések általános szabályai között rendezi. A Ptk. szabályozási metódusának ellenpontja e tekintetben a német BGB, amely az egész szerződési jogot a jogügyletek általános szabályaira építette fel. A német törvénykönyv szerkezeti megoldását – annak túlzott elvontsága miatt – már az 1900-as első átfogó magyar kódextervezet is tudatosan elvetette, és így jártak el a későbbi tervezetek, köztük az 1928-as Mtj. is.

A Javaslat változtat a Ptk. szerkezetén, de továbbra is el kívánja kerülni a német BGB szerkezetének bonyolultságát. Ennek eredményeként a Javaslat részletes közös jogügyleti szabályokat nem alkot ugyan, de a – külön (például: végrendeleti) szabályozás hiányában – valamennyi jogügyletre alkalmazandó legfontosabb rendelkezéseket a jognyilatkozatról szóló fejezetben összefoglalja. Ezen kívül a Javaslat egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy számos olyan, a Ptk.-ban a szerződések általános szabályai között található rendelkezés van, amely nem csupán a szerződésekre, hanem valamennyi kötelelemre irányadó; sőt amelyek közül egyeseket a judikatúra a kötelmi jog körén kívüli (dologi jogi stb.) jogügyletekre is alkalmazza. A Javaslat azokat a rendelkezéseket emeli ki a kötelmek közös szabályai közé, amelyek mögött a felmerülő

kérdések nem csak szerződések, hanem valamennyi kötelem esetén tipikusak. Ilyenként fogja fel a Javaslat a képviselőre, az elévülésre, a tartozáselismerésre és az egyezsége, a többalanyú kötelmekre és a kötelmek teljesítésére vonatkozó általános rendelkezéseket. A kötelmek közös szabályai valamennyi – jogügyleti és más jogi tény alapján keletkező – kötelekre alkalmazandóak tehát.

A Javaslat ugyanakkor továbbra sem szakít teljesen a Ptk. törekvésével, és az egyes jogintézményeket lehetőleg ott szabályozza, ahol azok jellemzően előfordulnak. A legjobb példa erre az ügyleti érvénytelenség kérdésköre, amelynek szabályait – általánosabb alkalmazási jelentősége ellenére – a Javaslat változatlanul a szerződések általános szabályai között helyezi el, és hatályukat utaló szabállyal terjeszti ki az egyoldalú jogügyletekre. Általános jelleggel is megállapítható: a szerződések általános rendelkezései között változatlanul maradnak olyan szabályok, amelyek nem csupán szerződésekre, hanem más kötelmekre is alkalmazhatóak. E szabályok alkalmazhatóságáról továbbra is a bírói gyakorlatnak kell a konkrét esetben döntenie.

A szerződési jog egyes rendelkezéseinek valamennyi kötelekre vonatkozó, közös szabállyá tételének legfőbb következménye, hogy a kötelmek közös szabályai között megjelenő rendelkezéseket nem kell megismételni a szerződési jogban, tehát a szerződésekre vonatkozó általános szabályok a kötelmek közös szabályaival együttesen képeznek egységet szerződési jogi kérdések megválaszolásánál. Egy konkrét szerződési jogi kérdésre vonatkozó teljes törvényi választ tehát az adott szerződéstípusra vonatkozó speciális rendelkezések, a szerződések általános és a kötelmek közös szabályai együtt adják meg. Nyilvánvaló az is, hogy a kötelmek közös szabályai közé emelt szerződési jogi rendelkezések egy része a jövőben is elsősorban szerződések tekintetében nyer majd alkalmazást; a kötelmek közös szabályai közé emelésüket az indokolta, hogy az adott rendelkezés a nem szerződéses kötelmi jogi jogviszonyok lebonyolítását is jól szolgálhatja.

I. Cím

Általános rendelkezések

I. Fejezet

A kötelem

1. A kötelmekre vonatkozó közös szabályok élén a Javaslat a kötelem lényegét határozza meg, kifejezésre juttatva, hogy a kötelem tágabb kategória, mint a szerződés. A kötelem az olyan relatív szerkezetű polgári jogi jogviszonyok gyűjtő elnevezése, amelyekből kötelezettség keletkezik a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére. A Ptk.-nak [198. § (1) bek.] megfelelő fogalmi meghatározás nemcsak a szerződésnek, hanem minden kötelemnek a jellemzője. Kötelemnek csak az olyan – a Javaslat tárgyi hatálya alá tartozó – jogviszonyok tekinthetők, ahol az egyik szereplő egy szolgáltatással tartozik a másiknak, a másik pedig jogosult e szolgáltatás teljesítésének követelésére. Azok a jogviszonyok, amelyekben ezek a feltételek együtt nem teljesülnek, nem tekinthetők kötelmi jogi jogviszonyoknak.

2. A Ptk. a szerződési jog körében kifejezetten rendelkezik a szabályozás diszpozitív jellegéről, azaz a felek eltérő megállapodásának lehetőségéről. A Javaslat szerkezetében kézenfekvő viszont, hogy a – szerződési szabályokból általánosított – közös kötelmi

jogi szabályok tekintetében is érvényesüljön ez az elvi kiindulópont. Szükséges ezért annak kimondása, hogy az eltérést nem engedő, illetve feltétlen érvényesülést igénylő (kógens) rendelkezések korlátai között a jogviszony szereplői szabadon eltérhetnek a kötelek közös szabályaitól is, éspedig akkor is, ha az adott szabály nem szerződési, hanem más (kártérítési felelősségi, alaptalan gazdagodási) viszonyra vonatkozik. Úgy rendelkezik ezért a Javaslat, hogy a köteleknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

Természetesen – a felek eltérő rendelkezése hiányában – a diszpozitív rendelkezések is kötelező érvényűek, ugyanúgy, mint az eltérést nem engedő rendelkezések. E tekintetben nincs tehát semmilyen hierarchia a Javaslat diszpozitív, kógens és imperatív rendelkezései között. A diszpozitív rendelkezések funkciója az, hogy a tipikus élethelyzeteket szabályozzák, a felek érdekeit kiegyensúlyozottan védjék, figyelemmel a magánjog hagyományaira, korunk követelményeire, a tranzakciós költségek lehetőség szerinti minimalizálására, valamint az ésszerűség és egyes esetekben a méltányosság szempontjaira is. A tipikus esetekre összpontosító szemlélet jelentősége abban áll, hogy az ilyen logika mentén felépülő jogi szabályozás optimalizálja a felek terheit és költségeit, hiszen az esetek többségében a felek számára kölcsönösen elfogadható megoldást nyújt. A diszpozitív főszabálytól való eltérés külön megállapodást, ezzel együtt többlet-adminisztrációt és többletköltséget jelent.

A felek jogait és kötelezettségeit meghatározó szabályok kógens jellegének kifejezésére a Javaslat az érvénytelenség eszközét alkalmazza, azaz semmissé nyilvánítja a felek kógens szabályba ütköző megállapodását. Ezek a szabályok könnyen felismerhetők, hiszen a törvény erejénél fogva beálló érvénytelenség csak kifejezett jogszabályi rendelkezésen alapulhat. Az eltérést nem engedő rendelkezések egyéb esetei ránézésre nem ennyire egyértelműen meghatározhatók, hiszen ezeknél az adott szabály nem utal kifejezetten az eltérés kizártságára. Olyan szabályokról van szó, amelyek tekintetében eleve szóba sem kerülhet a kógenca és a diszpozitivitás kérdése, hiszen azok nem a felek jogait és kötelezettségeit, hanem az adott jogintézmény lényegét határozzák meg, amelyektől bármilyen eltérés a polgári jog rendszeréből való kilépést eredményezné. Az olyan normák, mint például a kötelelem fogalmát vagy az elévülés joghatását rögzítő szabályok olyan elvi jelentőségű és érinthetetlen jogtételek, amelyektől az eltérés nem csak érvényesként nem ismerhető el, hanem fogalmilag kizárt. A példánál maradva, a felek nem írhatják felül az elévülés joghatását, de megállapodhatnak abban, hogy szerződéses (vagy más kötelmi jogi) jogviszonyukban az általános, ötéves elévülési idő helyett rövidebb vagy hosszabb elévülési idő érvényesüljön. Ezzel nem borítják fel a polgári jog dogmatikai rendszerét, de egyező akarattal a maguk számára speciálisan definiálják a jogviszonyuk tartalmaként konkrétan érvényesülő feltételeket.

3. A Javaslat példalózó jelleggel felsorolja azokat a leggyakoribb tényállásokat, amelyek kötelmet keletkeztethetnek, bár a kötelelem lényegének meghatározásából e nélkül is levezethető volna, hogy adott esetben valóban kötelmi jellegű-e egy jogviszony. Különös jelentősége van annak, hogy a kézenfekvő kötelelemkeletkeztető tények mellett a személyhez fűződő és a dologi jogok megsértésével az – egyébként abszolút szerkezetű – alapjogviszonyokból a jogában sértett és a jogsértő személy között relatív szerkezetű, kötelmi jellegű követeléseket megalapozó jogviszony (kötelelem) keletkezik. Ez természetesen nem jelent változást a hatályos joghoz képest, a Ptk. rendszerében sem minősülhettek másként ezek a helyzetek, kiemelésük a figyelem felhívását és az esetleges viták elkerülését szolgálja.

II. Fejezet

A jognyilatkozat

1. A kötelmek közös rendelkezéseinek élén a jognyilatkozat megtételének általános szabályai állnak. A szabályozási szintek bővítésével szükségképpen együtt járó kezdeti alkalmazási nehézségeket kívánja csökkenteni a Javaslat azzal, hogy kivételesen néhány tankönyvi tételt idéző (például a jognyilatkozatot definiáló) rendelkezést is megfogalmaz. Ez a kissé didaktikus szemlélet mindenképpen indokolt annak fényében, hogy a Ptk. joggyakorlatát több emberöltőn keresztül határozta meg az a helyzet, hogy – általános jogügyleti szabályozás hiányában – a jogalkalmazó a szerződések általános szabályaiból volt kénytelen levezetni a nem szerződési jogi, sőt nem is kötelmi jogi természetű jogügyleti kérdésekre adandó választ.

2. A jognyilatkozatok szabályozásának központi eleme a jognyilatkozat hatályossá válásának, azaz a joghatás kiváltásának időpontja. A Ptk. többé-kevésbé kezelte ezeket a kérdéseket az ajánlat és az elfogadás tekintetében. A Ptk. rendszerében a szerződésre vonatkozó rendelkezéseket az egyoldalú jognyilatkozatokra alkalmazni rendelő szabály közvetítésével váltak az ajánlat és az elfogadás vonatkozásában megfogalmazott, valójában általános jelentőséggel bíró rendelkezések jognyilatkozati általános szabállyá. Emellett a Ptk.-ban az ajánlat és az elfogadás hatályosulásának témája – érthető okból – összemosódott a szerződés létrejöttének kérdésével. A Javaslat által választott szerkezet e tekintetben is következetes és tiszta szabályozást tesz lehetővé.

Ahogy a Ptk., a Javaslat is külön szabályt ad azon az alapon, hogy a jognyilatkozatot jelenlévők vagy távollévők között tették, minthogy a két szituáció érdemben különbözik. Jelenlévők között tett jognyilatkozat esetén a másik fél tudomásszerzése azonnal bekövetkezik, ezért a Javaslat szerint az ilyen jognyilatkozat nyomban hatályosul. A Ptk. a másik fél tudomásszerzéséhez köti a jognyilatkozat hatályosulását, igaz, nem is kifejezetten jelenlévők között tett jognyilatkozatról, hanem szóban vagy szóbeli üzenettel tett jognyilatkozatról rendelkezett. Megjegyzendő, hogy a Ptk. nem teljesen következetes: az ajánlati kötöttség tekintetében úgy rendelkezik, hogy ez a kötöttség jelenlévők között vagy telefonon tett ajánlat esetében megszűnik, ha az ajánlatot a másik fél nyomban el nem fogadja. A Javaslat határozott célkitűzése viszont, hogy „technológia-semleges” szabályozást alkosson, és ezért nem kíván taxatív felsorolást alkalmazni olyan esetben, ahol a technika gyors fejlődése a felsorolás gyakori módosítását tenné szükségessé. Ezzel a célkitűzéssel összhangban a Javaslat nem sorolja fel, hogy mi minősül jelenlévők között tett jognyilatkozatnak, hanem úgy rendelkezik, hogy jelenlévők között tett ajánlatnak minősül minden olyan jognyilatkozat, amelyről a címzett az ajánlattétellel egyidejűleg tudomást szerez. Ezzel a másik fél tudomásszerzését jelenlévők között a Javaslat adottnak, nyomban bekövetkezőnek tekinti, így elég erre utalni a normaszövegben. A meghatározás magában foglalja a Ptk.-ban [211. § (2) bek.] meghatározott eseteken (a szóban vagy telefonon tett ajánlaton) kívül például az internetes valós idejű kommunikációt (például: „chat”) is. Jelenlévők esetében a jognyilatkozat azonnal hatályossá válik, és azt a másik félnek azonnal el kell fogadnia, különben az ajánlati kötöttség megszűnik.

A Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – nem tartalmaz definíciót a távollévők meghatározására; ebből következik, hogy távollévők között tettnek minősül minden olyan jognyilatkozat, amely nem jelenlévők között tett jognyilatkozatnak tekintendő. Az ilyen jognyilatkozat hatályossá válásához a másik félhez történő megérkezésére van

szükség. A Javaslat szerint a jognyilatkozat akkor minősül a másik félhez megérkezettnek, amikor azt a székhelyére, természetes személy esetében lakóhelyére, ennek hiányában szokásos tartózkodási helyére kézbesítik.

A ráutaló magatartással tett jognyilatkozat különlegességét a jognyilatkozat hatályosulása körében indokolt hangsúlyozni, ezért a Javaslat egyértelművé teszi, hogy a ráutaló magatartással tett jognyilatkozat a címzett tudomásszerzésével válik hatályossá.

A hatályosulás ismertetett szabályai azokat a helyzeteket tartják szem előtt, amikor a jognyilatkozatnak címzettje van: a „tudomásszerzés”, a „megérkezés” feltételezik, hogy van olyan konkrét személy, akihez a jognyilatkozatot intézték. Mivel a jognyilatkozat nem kizárólag címzett lehet, a Javaslat szabályt ad a nem címzett jognyilatkozatok hatályosulására: ezek megtételükkel válnak hatályossá. Ez vonatkozik valamennyi nem címzett jognyilatkozatra, akármilyen formában teszik azt meg, így a ráutaló magatartással tett nem címzett jognyilatkozatra is.

3. A Javaslat a hatályosnál árnyaltabban szabályozza az írástudatlan vagy írni nem képes személy írásbeli jognyilatkozatára vonatkozó, a Ptk.-ban [218. § (2) bek.] elnagyolt rendelkezést. A Ptk. szerint az érvényességhez elegendő az, hogy az írni nem tudó vagy nem képes személy írásbeli jognyilatkozata közokirati vagy teljes bizonyító erejű magánokirati formában tett legyen. A Javaslat a teljes bizonyító erejű magánokirat tekintetében további feltételként szabja, hogy azt bíróság vagy közjegyző hitelesítse, illetve ügyvéd ellenjegyzéssel vagy két tanú aláírással igazolja, hogy a nyilatkozó fél a nem általa írt okiratot előttük írta alá. A teljes bizonyító erejű okirat valamennyi formája ugyanis nyilvánvalóan nem alkalmas arra, hogy az írástudatlan vagy az írni képtelen személy írásbeli jognyilatkozatát hitelesítse; így a teljes bizonyító erejű magánokirat azon esete biztosan nem szolgál megfelelő garanciával, amely a saját kezűleg történő leírást és aláírást szabályozza. A Javaslat továbbá követi a Pp. szabályozását azzal, hogy rögzíti: az olvasni nem tudó, továbbá az olyan személy esetében, aki nem érti azt a nyelvet, amelyen az írásbeli nyilatkozatát tartalmazó okirat készült, az írásbeli jognyilatkozat érvényességének további feltétele, hogy magából az okiratból kitűnjön, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a nyilatkozó félnek megmagyarázta.

A Javaslat az elektronikus aláírásról szóló törvény rendelkezéseivel összhangban kimondja, hogy a jogszabály által támasztott követelményeknek az is eleget tesz, ha a fél a jognyilatkozatot a közokiratnak vagy a teljes bizonyító erejű magánokiratnak megfelelő elektronikus okiratba foglalja.

4. A Ptk. egy általános utaló szabállyal (199. §) az egyoldalú jognyilatkozatokra a szerződésre vonatkozó rendelkezéseket hívja fel. A Javaslat ezt az utaló normát – a kötetelmek közös szabályai között – csak megszorítással tartja fenn: az utalás általánosságát feladja, és meghatározza, hogy milyen kérdésekben kell a szerződések általános szabályait valamennyi jognyilatkozatra alkalmazni. Olyan kérdésekben indokolt a szerződési szabályok egyoldalú jogügyletekre történő alkalmazása, amelyek lényükről, a szerződési jogból, vélhetően több hátránnyal, mint előnnyel járna, és nehezebben kezelhetővé tenné a szabályozást. Ilyenek a jognyilatkozat hatályára, érvénytelenségére és hatálytalanságára vonatkozó szerződési jogi rendelkezések, amelyeket – külön szabályok hiányában – valamennyi kötetelmi jellegű jogügyletre, sőt adott esetben dologi jogi (kivételesen egyes családjogi és öröklési jogi) jellegű jognyilatkozatokra is megfelelően alkalmazni kell.

III. Fejezet

A képviselő

A Javaslat a kötelmi közös szabályok közé emeli ki a képviselőre vonatkozó, a Ptk.-ban a szerződési általános szabályok között lévő rendelkezéseket. A szabályok javarészt tartalmilag változatlan formában kerülnek át a közös kötelmi szabályok közé. A Javaslat ugyanakkor szerkezetileg egységesebb és átláthatóbb keretet biztosít, és a szükséges szövegszerű pontosításokat is elvégzi. A képviselői szabályok megállapításakor a Javaslat úgy kezeli a képviselő kötelmi jogra tartozó kérdéseit, hogy közben egyes rendelkezések kötelmi jogon is túlmutató érvényét a képviselői szabályok tagolásával, általános képviselői szabályok kiemelésével hangsúlyozza. Az általános képviselői szabályokat követően rögzíti a Javaslat az ügyleti képviselő egyes különös rendelkezéseit, végül a képviselő speciális eseteit (vélelmezett képviselő, ügyeinek vitelében akadályozott személy képviselője, eseti gondnok) rendezi.

A Javaslat tartalmilag fenntartja a Ptk.-nak (220. §) a vélelmezett és a látszaton alapuló képviselőre vonatkozó szabályait. A forgalom biztonságának szempontja megköveteli, hogy minden olyan esetben, ahol a látszat egyértelműen egy személy képviselői jogosultságára utal, vélelmezni kell, hogy az illető személy képviselő. A Ptk. eredeti szabályának alkalmazását a bírói gyakorlat jogfejlesztő értelmezése kiterjesztette az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeken kívüli helyzetekre is. Olyan személyek esetében is megállapítja a látszaton alapuló képviselőt, akik beosztásuknál fogva rendszeres tárgyalásokat folytatnak, és harmadik jóhiszemű személy a munkáltató vagy a szervezeti képviselő eljárásából alapos okkal következtethet arra, hogy az illető személynek képviselői joga van. Például a munkáltató vagy a szervezeti képviselő maga küldi a tárgyalásra a dolgozóját és annak eljárását már más alkalommal jóváhagyta. Az alkalmazott és a tag jogkörének korlátozására és annak harmadik személyekkel szembeni hatályosságára vonatkozóan a Javaslat a Ptk. szabályát tartja fenn, tehát a harmadik személy tudomásszerzése szükséges ahhoz, hogy a képviselői jog korlátozása vele szemben hatályosuljon.

A Javaslat eltér az érdekellentét Ptk.-beli szabályától [Ptk. 221. § (3) bek.]. A Ptk. szabály abszolút tilalmával szemben a Javaslat érdekellentét esetén is lehetővé teszi az eljárást, ebben az esetben azonban megtámadási jogot biztosít a képviselt számára abban az esetben, ha a képviselt a képviselői jog alapításakor az érdekellentétről nem tudott. Ha a képviselt az érdekellentéttel tisztában van, akkor a Javaslat a megtámadási jogot és a Ptk. szabályát is indokolatlannak tartja.

IV. Fejezet

Az elévülés

1. A Javaslat az elévülés kapcsán egyértelművé teszi, hogy az időmúlásnak az igények érvényesíthetősége szempontjából kétféle anyagi jogi joghatása van: jogvesztés vagy elévülés. A jogvesztés súlyossága miatt a Javaslat azt tartja kívánatosnak, hogy a jogszabály kifejezetten írja elő, ha a határidő eredménytelen eltelte az alanyi jog megszűnését eredményezi, azaz jogvesztéssel jár. Ha tehát a határidőhöz az illető jogszabály nem fűz jogvesztő következményt, akkor a határidőt nem jogvesztő (záros) határidőnek, hanem elévülési természetűnek kell tekinteni.

2. A Javaslat az elévülés intézményét is a kötelmekre vonatkozó közös rendelkezések között helyezi el, tekintettel arra, hogy az elévülés nem csak a szerződésből eredő követelések esetében merül fel, a tulajdoni igények viszont egyáltalán nem évülnek el. Az elévülés valamennyi olyan kötelmi jellegű követelés állami kényszerrel való érvényesíthetőségét megszünteti, amely nem szűnik meg jogvesztő jellegű határidő következtében. A Javaslat az általános elévülési időt nem változtat, vagyis a kötelmi jogi jellegű igények főszabálya szerint öt év alatt évülnek el.

3. A kötelmek közös szabályainak diszpozitív természetéből következik, hogy az adott jogviszony alanyai (mindenekelőtt: a szerződő felek) a törvényesnél akár rövidebb, akár hosszabb elévülési határidőben megállapodhatnak. Ez a megoldás összhangban van a felek autonómiájának fokozottabb elismerésével, és ebbe az irányba mutat az officialitás elvének fokozatos visszaszorulása a Pp.-ben. A Javaslat e tekintetben megváltoztatja a hatályos jogot, amely rövidebb elévülési határidő megállapítását korlátok nélkül lehetővé tette, de az elévülési határidő meghosszabbítására csak egy évnél rövidebb határidő esetében adott lehetőséget. A Ptk. ezzel a korlátozással nyilvánvalóan a bizonyítás nehezebbé válását kívánta megelőzni. A Javaslat viszont abból indul ki, hogy a bizonyítási nehézségeknek a hosszabb elévülési határidő kikötése miatti növekedése miatt nem indokolt a felek autonómiáját csorbítani. A felek ugyanis maguk vállalják ilyenkor a bizonyítás esetleges elnehezülését. A felek autonómiája sem terjedhet odáig, hogy teljesen kizárhassák az elévülést. Ezért a Javaslat az ilyen megállapodást semmisnek nyilvánítja. Az elévülés intézményének a kötelmekre vonatkozó közös rendelkezések körében történő szabályozása egyértelművé teszi azt is, hogy az elévülési idő megváltoztatására irányuló megállapodásra a szerződéses jogviszonyból származó követeléseken kívül bármilyen kötelemből fakadó követelés vonatkozásában sor kerülhet. A szerződésen kívül kárt okozó személy és a károsult (vagy a jogalap nélkül gazdagodó és a gazdagodást elszenvedő) is megállapodhatnak tehát a kár (vagy a gazdagodás) bekövetkezése után az ötévesnél rövidebb vagy hosszabb elévülési határidőben.

4. Az elévülés legfontosabb joghatása az, hogy az alanyi jog elveszíti igény-állapotát. Ebből következik, hogy az alanyi jogot bírósági úton nem lehet érvényesíteni. Ezt a fontos tételt a Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan kifejezetten kimondja. A követelés elévülése – minthogy a követelés létét nem érinti – mindazonáltal nem zárja ki, hogy az elévült követelésre annak jogosultja meghatározott feltételekkel (például beszámítási kifogás útján) hivatkozzon. A Javaslat a régi magánjog mintájára egyértelművé teszi az elévülés joghatását, a *naturalis obligatio* lényegét: a teljesítésre vonatkozó kötelezettség fennmarad, de a teljesítés már nem követelhető bíróságon. Az elévülés jellegének és következményének másik oldala az, hogy a teljesített elévült követelést visszakövetelni nem lehet, hiszen az elévüléssel maga a kötelem, illetve a belőle folyó alanyi jog nem szűnik meg. Az önkéntes teljesítés ezért minden további nélkül lehetséges, a teljesítés kikényszerítéséhez nyújtott állami segítség lehetőségének megszűnése ezt nem befolyásolja.

5. A Javaslat érdemben nem változtat az elévülés nyugvásának szabályozásán, de kisebb pontosítást elvégez a Ptk. rendelkezésein. Az elévülés nyugvásának kérdéskörében a Javaslat előkészítése során azt kellett mérlegelni, hogy fennmaradjon-e a Ptk. szerinti szabályozás, vagy helyesebb a Ptk. előtti jogi megoldására visszatérni, és az elévülés nyugvásának „klasszikus”, a iustinianusi római jogban ismert szabályát visszaállítani. A Ptk. alapján nincs szó klasszikus értelemben vett nyugvásról, mivel az elévülési idő nem a nyugvás időtartamával hosszabbodik meg, tehát nincs mód a nyugvás előtti és a

nyugvás utáni elévülési idő összegezésére, tekintettel arra, hogy az elévülés lényegében a nyugvásra okot adó körülmény fennállása alatt is folyik. Hatályos jogunk a nyugváshoz csak annyiban fűz joghatást, amennyiben annak eredményeként az elévülési időből kevesebb, mint egy év (egyéves vagy egy évnél rövidebb elévülési idő esetében kevesebb, mint három hónap) marad hátra. Mindazonáltal a Javaslat szerint nem indokolt a Ptk. előtti magánjoghoz való visszatérés (amely szerint a nyugvás ideje az elévülési időbe nem számítható be), mivel a Ptk. által bevezetett szigorítás az igénye érvényesítésével menthető okból késlekedő jogosult érdeke mellett a forgalombiztonság szempontját is figyelembe vette. Az így kialakított szabályozási kompromisszum felülírását sem a jogalkalmazási tapasztalatok, sem más érvek nem támasztják alá. A polgári jogi szabályozásnak törekednie kell a huzamosabb ideig fennálló, bizonytalan jogi helyzetek mielőbbi rendezésére, illetve arra, hogy ilyen helyzetek – lehetőség szerint – csak kivételes esetben és akkor is csak korlátozott ideig állhassanak fenn.

A Javaslat mindezek alapján követi a Ptk. szerinti szabályozási koncepciót, és az elévülés nyugvására okot adó körülmény megszűnését követően – a jogosult méltányolható érdekeit figyelembe véve ugyan, de – korlátozza az igény érvényesítésére nyitva álló időtartamot. Az időmúlás lehetséges joghatásait rögzítő rendelkezés szerinti logikával összhangban megállapítható, hogy a nyugvás miatti egyéves és három hónapos határidők elévülési jellegűek maradnak, ezek letelte a követelés elévüléséhez és nem jogvesztéshez vezet. Ennek nem mond ellent az a körülmény, hogy a Javaslat a bizonytalan jogi helyzet további elhúzódását megelőzendő kifejezett rendelkezéssel kizárja az elévülés újbóli nyugvását az egyéves, illetve a három hónapos „végső” határidők alatt. Ez a rendelkezés természetesen nem akadályozza meg azt, hogy az elévülési idő alatt több ízben sor kerüljön nyugvásra; mindössze abban az esetben nem nyugodhat az elévülés, ha a korábbi nyugvás (illetve nyugvások) következtében az elévülési időből már kevesebb, mint egy év, illetve három hónap van hátra. Annak érdekében, hogy az elévülés nyugvása következtében beálló egyéves, illetve három hónapos határidők valamennyi aspektusát kezelje, a Javaslat a megszakítást ezeknél a határidőknél lehetővé teszi azzal a korlátozással, hogy a megszakítástól vagy az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezésétől nem az eredeti teljes elévülési idő, hanem a nyugvás következtében beálló határidők számítása kezdődik újból.

Korábbi magánjogunkkal ellentétben már a Ptk. is általánosságban beszélt menthető okról, mint az elévülés nyugvásának feltételéről, konkrétan nem határozva meg – még példálózó jelleggel sem – a nyugvásra okot adó körülményeket. Ezt az utat járja a Javaslat is.

A bizottsági munkálatok során felmerült, hogy célszerű volna kimondani: az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a kötelezett a teljesítést megtagadhatja. Ezt a kérdést, tipikusan mögöttes (másodlagos) felelősségi helyzetek: egyszerű (sortartó) kezesnek, közkereseti társaság tagjának, betéti társaság beltagjának felelőssége vetik fel. A Javaslat végül is nem tartalmaz ilyen szabályt. Lényegét tekintve – helyes dogmatikai felfogás mellett – ilyen esetekben ugyanis a teljesítés mindaddig nem válik esedékessé, azaz az elévülés meg sem kezdődik, amíg a jogosult nem igazolja a főkötelezettől történő behajthatatlanságot. A Javaslat szerint tehát (szemben az 1/2007. számú polgári jogegységi határozattal) ilyenkor nem elévülésről és az elévülés nyugvásáról, hanem a teljesítés esedékessé válásának megítéléséről van szó.⁶ Az elévülés megszakítására vezető jogi tények közül a Javaslat elhagyja a „követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást”. E megszakítási ok ellentétes az elévülés intézményének lényegével: nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő (és az azzal járó

bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz. A jogbiztonságot szolgálja, ha önmagában egy ilyen aktus nem eredményezi az elévülés megszakítását.

V. Fejezet

Tartozáselismerés. Egyezség

1. A Javaslat a kötelmekre vonatkozó közös rendelkezések között – néhány ponton tartalmilag is változtatva – szabályozza a tartozáselismerés intézményét. A kiemelést az indokolja, hogy természetesen nem csak szerződésekből fakadó kötelmi kötelezettségek (tartozások) elismerése fordulhat elő. A tartozáselismerés jogintézményének alkalmazása nyilvánvalóan indokolt lehet más kötelmek esetében; így például kártérítésnél is felmerülhet az az igény, hogy a károkozó tartozását (kártérítési kötelezettségét) elismerje.

Bár a bizonyítási teher szabályaiból levezethető, a Javaslat külön kimondja, hogy a szerződés érvénytelenségének és *naturalis obligatio*-jellegének bizonyítása az elismerőt terheli.

A Javaslat a tartozáselismerő jognyilatkozat érvényességét – a hatályos szabályozástól eltérően – nem köti írásba foglaláshoz; ezzel a változtatással azt a huzamos ideje fennálló bírói gyakorlatot emeli törvényerőre, amely következetesen elismeri, hogy a tartozáselismerés bármilyen alakban megtörténhet (akár ráutaló magatartással is, például a teljesítés megkezdésével).

2. A Javaslat a kötelmekre vonatkozó általános rendelkezések közé helyezi a Ptk.-ban a szerződésmódosítás körében [240. § (3)-(4) bek.] szabályozott egyezséget. A tartozáselismerés szabályaihoz hasonlóan az egyezség is olyan jogintézmény, amelyet a Ptk. ugyan a szerződésekre vonatkozó rendelkezések körében rendez, de általánosabb érvénye miatt az valamennyi kötelemnél alkalmazható. Ezt támasztja alá a Ptk. miniszteri indokolása is, amely szintén bármilyen követelésnél alkalmazható intézményként kezelte az egyezséget. A Ptk. szabályain a Javaslat érdemben annyit változtat, hogy az egyezségkötés fogalmi elemeként szolgáló kölcsönös engedés feltételén enyhít: egyezségnek minősül az is, amikor a megegyezés úgy jön létre, hogy csak az egyik fél enged eredeti követeléséből.

II. Cím

Többalanyú kötelmek

VI. Fejezet

Több kötelezett a kötelemben

A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan tárgyalja azt az esetet, amikor a teljesítés több kötelezettet terhel, és a hatályos szabályoknak megfelelően különbséget tesz osztott és egyetemleges kötelezettség között.

Ha a szolgáltatás osztható, főszabály szerint minden kötelezett csak a ráeső részt köteles teljesíteni. Ettől jogszabály vagy – a norma dispozitív jellege folytán – a felek rendelkezése eltérhet (jogi oszthatatlanság), és előírhatja az egyetemleges kötelezettséget.

Ha a szolgáltatás (akár fizikai, akár jogi okból) oszthatatlan, minden kötelezett az egész szolgáltatással tartozik, vagyis a kötelezetteket egyetemleges helytállás terheli. A Javaslat az egyetemleges kötelezettség lényegét az elméletben és a joggyakorlatban egyaránt elfogadott tartalma szerint a törvényszövegben rögzíti: a kötelezettség teljesítése a jogosult választása szerint követelhető egy vagy több – vagyis bármelyik – kötelezettől, és pedig egészben vagy részben, bármilyen arányban. A Javaslat az egyetemleges kötelezettek jogosulttal szembeni külső viszonyát szövegezésbeli korrekciókkal a Ptk.-ban (337. §) foglaltaknak megfelelően rendezi. A Ptk.-tól eltérően a Javaslat nem tesz említést a kötelezettség beszámítással történő megszüntetéséről, mivel a beszámítást kifejezetten a teljesítés egyik lehetséges módjaként szabályozza. Új szabályként mondja ki a Javaslat, hogy a követelésnek az egyik kötelezettel szembeni elévülése nem hat ki a többi kötelezetre. Nem változtat a Javaslat az egyetemleges kötelezettek egymás közötti viszonyának hatályos szabályain (Ptk. 338. §).

VII. Fejezet

Több jogosult a kötelemben

1. Ha a szerződésben több jogosult követelheti a teljesítést, szintén különbség kell tenni a szerint, hogy a szolgáltatás osztható vagy oszthatatlan. Osztható szolgáltatás esetén főszabályként mindegyik jogosult csak az őt megillető részt követelheti. Ettől jogszabály vagy – a norma diszpozitív jellege folytán – a felek rendelkezése eltérhet, és előírhatja a jogosultság egyetemlegességét, vagyis azt, hogy az egyébként osztható szolgáltatás több jogosultat úgy illessen meg, hogy mindegyik külön is az egész szolgáltatást követelheti. A kötelezettet természetesen ilyen esetben is csak egyszeri szolgáltatás terheli.

2. Ha a szolgáltatás (akár fizikai, akár jogi okból) oszthatatlan, főszabályként a jogosultság együttes, vagyis a kötelezett valamennyi jogosult kezéhez köteles teljesíteni. Míg tehát több kötelezett oszthatatlan szolgáltatásért egyetemleges helytállással tartozik, addig több jogosult főszabályként nem egyetemleges, hanem együttes jogosultként léphet fel. (Például a társasházi épület közös részeinek hibái miatt a társasházközösség tagjai együttes jogosultak, az egyes lakástulajdonos tagok – a joggyakorlat szerint – külön csak a saját lakásuk hibái miatt léphetnek fel a vállalkozóval szemben.) Jogsabály vagy – a norma diszpozitív jellege folytán – a felek rendelkezése ilyen esetre is előírhatja a jogosultak egyetemlegességét, és ez esetben bármelyik jogosult kielégítése esetén a kötelezettség minden jogosulttal szemben megszűnik.

A Javaslat a bírósági letét útján történő teljesítés szabályainál utal arra, hogy a kötelezett pénz fizetésére vonatkozó, továbbá értékpapír vagy más okirat kiadására irányuló kötelezettségét jogosulti együtteség esetében is teljesítheti bírósági letétbehelyezés útján, ha a jogosultak nem teszik lehetővé, hogy a kötelezett valamennyiük kezéhez teljesítsen.

3. A Javaslat az egyetemleges jogosultak egymás közötti (belső) viszonyát, továbbá a kötelezettel szembeni külső viszonyt a Ptk. (335. §-336. §) szerinti tartalommal, szövegezésbeli korrekciókkal szabályozza.

III. Cím

A kötelelem teljesítése

VIII. Fejezet

Általános rendelkezések

1. A kötelmekre vonatkozó közös szabályok között kapnak helyet azok a rendelkezések, amelyek a kötelmek teljesítésének legfontosabb általános követelményeit határozzák meg. Ezek – elhelyezésükből is fakadóan – valamennyi kötelelem teljesítésével kapcsolatban alkalmazásra kerülnek, ha a teljesítés követelményeire jogszabályból, a felek megállapodásából vagy a jogviszony konkrét körülményeiből más nem következik. E szabályokon kívül a Javaslat a szerződések szabályai között is tartalmaz a teljesítésre vonatkozó rendelkezéseket, éspedig olyanokat, amelyek kizárólag (vagy túlnyomó részt) szerződéses kötelmekben felmerülő problémákra vonatkoznak.

A szolgáltatás teljesítésére vonatkozó általános szabályok élén egy elvi jelentőségű tétel szerepel: a szolgáltatást az adott kötelelem tartalmának megfelelően kell teljesíteni. Ez a generálklauzula-jellegű tétel azért fontos, mert vitás esetben iránytűje lehet a feleknek és a bíróságnak is. E normatív elv alapján kell megállapítani a teljesítés körülményeit olyan esetben, amikor a felek nem vagy nem kielégítő módon rendezik a problémát, és jogszabály sem ad megfelelő eligazítást.

2. Alapvető szemléletbeli változtatás jellemzi a Javaslatnak a kötelelem teljesítésének idejére vonatkozó rendelkezéseit. A változtatás egyik oka az, hogy a Javaslat a kötelelem teljesítésének idejére vonatkozó rendelkezéseket a kötelmek általános szabályai közé helyezi, a kérdéskör tágabb perspektívába kerülése pedig szükségessé teszi annak absztraktabb kezelését, a szerződésen kívüli kötelemlenkeztető tények szempontjainak fokozottabb mérlegelését. A Javaslat szerint minden olyan esetben, amikor a teljesítés ideje – akár határnap vagy határidő tűzésével – konkrétan meghatározott, ez az időtűzés érvényesül. Határidő vagy határnap tűzése nem csak szerződésben képzelhető el, hanem bírósági vagy hatósági határozatban, sőt jogszabályban is. Konkrét időmegjelölés hiányában a diszpozitív főszabály a szolgáltatás rendeltetésének figyelembevételére kötelez, amely természetesen csak esetről-esetre vizsgálható, és az adott kötelelem valamennyi releváns körülményének figyelembevételét feltételezi. Ha nincs határidő vagy határnap tűzve és a szolgáltatás rendeltetése sem ad eligazítást, végső soron a teljesítés előkészítéséhez szükséges idő elteltével köteles a kötelezett teljesíteni.

A Javaslat megváltoztatja a Ptk.-nak az idő előtti teljesítésre vonatkozó szabályait. A Ptk. a jogosult beleegyezéséhez kötötte az idő előtti teljesítést. A kereskedelmi forgalom működésének törvényszerűségei alapján könnyen belátható, hogy a jogosultnak nem minden esetben érdeke, hogy a kötelezett idő előtt teljesítse szolgáltatását, sőt adott esetben ez kifejezetten hátrányos is lehet számára. Ez a helyzet például akkor, ha logisztikailag nehézséget okoz neki a teljesítés fogadása. A Javaslat szerint a jogosult a teljesítési idő előtt felajánlott teljesítést csak akkor köteles elfogadni, ha az idő előtti teljesítés nem sérti lényeges jogi érdekét, és a kötelezett az ezzel járó esetleges többletköltséget viseli. Az idő előtti teljesítés elfogadása a saját kötelezettség teljesítésének határidejét nem módosítja, vagyis a másik fél számára nem eredményez előteljesítési kötelezettséget. Pénztartozás idő előtti teljesítésénél a Javaslat e szabályokhoz képest eltéréseket állapít meg.

3. A Javaslat a kötelelem teljesítési helyének meghatározásánál terminológiai és logikai szempontból a hatályos szabályozásnál tisztább és egyszerűbb megoldást kínál. A szolgáltatás teljesítésének helyét főszabály szerint a kötelezett elérhetősége határozza meg; természetes személyek esetében ez a lakóhely (ennek hiányában szokásos tartózkodási hely), jogi személyeknél (és más, nem természetes személy jogalanyoknál) pedig a telephely (ennek hiányában a székhely). Előfordul, hogy nem természetes személy kötelezett több telephellyel rendelkezik; a Javaslat kiegészítő rendelkezése alapján ilyenkor a kötelelemmel legszorosabb kapcsolatban álló telephely a teljesítés helye. A legszorosabb kapcsolat meghatározása az eset összes körülményeinek mérlegelésével és természetesen esetről-esetre (tehát kötelmenként) történhet csak meg. A teljesítési hely szempontjából releváns időpontot a Javaslat értelemszerűen rögzíti: a kötelelem keletkezésének időpontja mérvadó e tekintetben, hiszen ehhez tudnak a kötelemben részes felek alkalmazkodni.

A lakóhely (szokásos tartózkodási hely) és a telephely (székhely) a kötelelem fennállása alatt megváltozhat, és ezért régi – a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti – lakóhelyén, telephelyén már nem is elérhető. Ilyen esetben a teljesítési hely automatikusan megváltozik, illetve a kötelelem teljesítése a főszabály szerinti teljesítési helyen lehetetlenné válik. Minthogy azonban a jogosult a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti helyszínen köteles a teljesítést várni, az új lakóhely (szokásos tartózkodási hely), illetve telephely (székhely) csak abban az esetben válik teljesítési hellyé, ha a kötelezett a jogosultat erről értesítette. A Javaslat ezen rendelkezéséből az következik, hogy az értesítés elmaradása esetén a kötelezett késedelembe esik, hiszen a jogosult által ismert, a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti teljesítési helyen a teljesítés nem történik meg. Tekintettel arra, hogy a teljesítési hely megváltozása a jogosultnál költségnövekedést eredményezhet, a felmerülő többletköltséget a kötelezettnek viselnie, sőt: előlegeznie is kell.

A Javaslat elhagyja a Ptk.-nak a helyközi teljesítés, illetve a teljesítési segéd igénybevétele esetére meghatározott speciális rendelkezéseit [Ptk. 278. § (2)-(3) bek.]. Ezek a szabályok logikailag következetlenek voltak, ráadásul feleslegesek és értelmetlenek is, hiszen a teljesítés helyének szabályai közé keverték olyan kérdéseket, amelyek túlmutattak a témakörön. A teljesítési segéd esetleges igénybevétele független a teljesítés helyétől, másrészt az ilyen esetek – különösen a helyközi teljesítés – feltételezik a felek kifejezett megállapodását a főszabálytól való eltérésről.

4. A Javaslat a kötelek közös szabályai között rendelkezik a teljesítés költségeinek viseléséről is. Azok a költségek, amelyek a teljesítés megtörténtét szolgálják, lényegét tekintve a teljesítés részét képezik, és ilyen módon a kötelezettet terhelik. A jogosultat a kötelezett teljesítésével összefüggésben a szolgáltatás megvizsgálásának kötelezettsége terheli. A megvizsgálási kötelezettség ugyanakkor nem teljesítési, legfeljebb a teljesítéshez szorosan kapcsolódó szabály, és jelentősége elsősorban szerződések körében van, ezért indokolatlan volna kötelmi közös szabályként meghatározni és a szerződésekre vonatkozó rendelkezések köréből kiemelni.

5. Fenntartja a Javaslat a Ptk.-nak (291. §) a fajlagos szolgáltatások megosztásáról szóló szabályait olyan esetre, amikor több helyre kell ugyanabból a dologból szolgáltatni, de az egész mennyiség nem áll rendelkezésre. Ez is olyan teljesítési szabály, amely valamennyi kötelelem tekintetében irányadó lehet, ezért a kötelek közös szabályai körébe történő kiemelése indokolt. A Javaslat elhagyja a Ptk. normájában szereplő azt a fordulatot, amely a jogosult rendelkezésének hiányában sem engedte meg a kötelezettnek az egyes helyekre járó mennyiség arányos csökkentését olyan esetben,

amikor a nemzetgazdasági érdekek más elosztást indokoltak. Ez a rendelkezés nyilvánvalóan sérti a magánautonómiát és összeegyeztethetetlen a polgári jogi szabályozás logikájával.

A Ptk.-tól némileg eltérően rendezi a Javaslat azt a tényállást, amelynél a kötelezett a jogosulttal szemben több szolgáltatással tartozik, és valamennyi kötelezettsége teljesítéséhez a szükséges mennyiség nem áll rendelkezésére. Nyilvánvaló, hogy több, egymás mellett fennálló kötelezettség esetében nem csak az egyes szolgáltatások fajlagos jellegének van jelentősége, ahogy a Ptk. szabálya (290. §) mondja, hanem annak is, hogy a szolgáltatások egyműiek legyenek. Csak ebben az esetben lehet szó ugyanis a tartozások közötti elszámolásról. A rendelkezés joga elsősorban a kötelezettet illeti, ennek hiányában a választás joga – a Ptk.-ban szabályozott megoldástól eltérően – a jogosultra száll át. Ha egyik fél sem választott, illetve a jogosult választásáról a kötelezettet nem értesítette, a teljesítést a Javaslat szerint – a Ptk.-hoz hasonlóan – a jogosult és a kötelezett érdekeinek kiegyensúlyozott figyelembe vétele alapján megállapított sorrendben, végső soron valamennyi tartozásra arányosan kell elszámolni.

IX. Fejezet

A pénztartozás teljesítése

1. A Ptk. a pénztartozásról csupán néhány rendelkezést tartalmazott: szabályozta, hogy a pénztartozást mely pénznemben és milyen árfolyam alapján kell teljesíteni, rendelkezett a teljesítés helyéről, valamint a pénztartozás után fizetendő kamatról és a késedelmi kamatról. Nem tartalmazott ugyanakkor a Ptk. rendelkezést arról, hogy a pénztartozást a kötelezett hogyan teljesítheti, és az egyes teljesítési módokhoz kapcsolódóan nem rendelkezett arról sem, hogy a tartozás mikor minősül teljesítettnek. A Javaslat pótolja ezeket a hiányosságokat, amikor a pénztartozás teljesítésének alapvető kérdéseit a kötelmek közös szabályai között rendezi.

A pénztartozás teljesítésének szabályozása a Ptk.-ban – tekintettel a megalkotásának idejét jellemző pénzforgalmi viszonyok fejletlenségére – meglehetősen elmaradott, a mai körülmények között nem ad érdemi és gyakorlatias iránymutatást. A Javaslat sem kívánja a pénzforgalmi szabályozásra tartozó technikai rendelkezéseket megismételni, már csak azért sem, mert ezek többsége nem tartozik a polgári jog tárgykörébe. Mindazonáltal egy 21. századi polgári jogi kódexnek figyelemmel kell lennie a technikai körülmények megváltozására, a nem készpénzzel bonyolított pénzforgalom folyamatos bővülésére, és a polgári jog nyelvén kell rögzítenie a pénztartozások teljesítésének alapvető szabályait. A Javaslat mindenekelőtt egyértelművé teszi, hogy a fizetés nem más, mint a pénztartozás teljesítése; a fizetés mindig pénztartozást feltételez. A polgári jog feladata annak meghatározása, hogy a jogosult irányában mikor minősül teljesítettnek a fizetési kötelezettség, a fizetések gyakorlati lebonyolításának technikai részletkérdései viszont nem tartoznak a magánjogi kódexre.

A Javaslat a pénztartozás teljesítésére vonatkozó szabályokat kiterjeszti minden egyéb olyan esetre is, amikor valaki pénz átadására köteles (pl. letétbe helyezés).

2. A pénztartozás teljesítésének leghagyományosabb módja, hogy a pénzüsszeget a kötelezett közvetlenül a jogosultnak adja át, azaz teljesítésként a készpénz tulajdonjogának átruházása történik, a pénztartozás a pénzüsszeg átadásával-átvételével teljesítetté válik, ez a tulajdonképeni készpénzfizetés. Készpénzfizetés esetén

nyilvánvaló, hogy a pénztartozás a pénz átvételének időpontjában tekinthető teljesítettnek.

A készpénzforgalom fokozatos háttérbe szorulásának eredménye, hogy egyre több fizetés a jogosult bankszámlájára érkezik, amely funkcióját tekintve a készpénz birtokának megszerzésével egyenértékű, mi több, sokkal gyorsabb és biztonságosabb megoldás. Ennek fényében a Javaslat kifejezetten szabályozza a kereskedelmi forgalomban bevett fizetési módot, az átutalást (a számlák közötti pénzmozgást eredményező fizetési megbízást). Banki átutalásos fizetési mód esetében a jogosult jellemzően bankszámlaszámának megadásával jelzi, hogy ebben a formában várja a teljesítést a kötelezettől. Ebben az esetben akkor minősül teljesítettnek a pénztartozás, ha a kötelezett által átutalt pénzt a jogosult számlavezető bankja a jogosult számláján jóváírta. Nyilvánvalóan nem eshet azonban a kötelezett terhére, ha a jogosult bankja a jogosulttal fennálló jogviszonya szerinti kötelezettségét megszegve késlekedik a pénzösszegnek a jogosult számlájára történő jóváírásával. A Javaslat ilyen esetben a pénztartozást a kötelezett részéről teljesítettnek minősíti abban az időpontban, amikor a jogosult számlavezető bankjának a pénzösszeget a jogosult számláján jóvá kellett volna írnia.

A Javaslatnak a fizetésre vonatkozó főszabálya természetesen csak a felek eltérő megállapodása hiányában érvényesül. A felek a fizetés módjának meghatározása tekintetében nagyfokú szabadságot élveznek, így lehetőségük nyílik arra, hogy fizetést pénznek nem minősülő eszközökkel (váltóval, utalvánnyal, csekkel, fizetési ígérvennyel, akkreditívvel stb.) teljesítsenek. Ha azonban külön nem állapodnak meg a fizetési módról, úgy a Javaslat szerint, készpénzzel vagy átutalással kötelesek teljesíteni pénztartozásukat. A Javaslat a fizetés szabályát kiterjeszti minden egyéb, pénz átadására irányuló kötelezettség teljesítésére is. Ilyen kötelezettség lehet például óvadék fizetése vagy foglaló adása.

3. A Javaslatnak a pénztartozás idő előtti teljesítésére vonatkozó diszpozitív főszabálya az előtörlesztés lehetőségét kifejezetten és feltétel nélkül biztosítja. Egyúttal elismeri a jogosult szempontjait is, nevezetesen azt a körülményt, hogy a hitelező lejáratig számított kamatbevételének elmaradása pénzforgalmának, kihelyezéseinek újratervezését teszi szükségessé. A Javaslat ezért megengedi az előtörlesztés beárazását, amellyel a hitelező esetleges többletköltségeit, kiesett bevételeit fedezni tudja. A többletköltségek kötelezett általi viselése nem előfeltétele a pénztartozás idő előtti teljesítésének, hanem a jogosult erre vonatkozó igényének elismerése a Javaslatban. Ez utóbbi lehetőség abból következik, hogy a Javaslat nem tartja fenn a Ptk.-nak az előtörlesztés esetére kamatot és kártalanítást előíró kikötést semmisnek tekintő szabályát (292. §). Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetében korlátot szab mégis a pénzintézet ezen jogának a Javaslat tisztességtelen kikötésekre vonatkozó az a rendelkezése, amely szerint az ellenkező bizonyításáig tisztességtelennek és ezért semmisnek kell tekinteni azt a kikötést, amely a fogyasztót túlzott mértékű pénzösszeg fizetésére kötelezi, ha a fogyasztó nem szerződészerűen teljesít.

4. A Javaslat a pénzkötelelem teljesítési helyének diszpozitív főszabályában – a Ptk.-t követve – a jogosult telephelyét (székhelyét), természetes személyek esetében lakóhelyét (szokásos tartózkodási helyét) jelöli meg. A teljesítés helye ténylegesen, fizikailag csak készpénztartozás esetében értelmezhető, bankszámlák közötti elszámolás esetében is szükség van azonban a teljesítési hely meghatározására, még ha ilyenkor földrajzi értelemben vett teljesítési helyről nem is lehet beszélni, hiszen a pénzösszeg számlák között mozog. A bankszámlán történő jóváírás esetében a teljesítés a pénzügyi

közvetítőrendszer sajátosságai miatt elválik a fizikai valóságtól, de a teljesítési hely relevanciája miatt (pl. a teljesítési hely szerinti árfolyam alapulvételéhez) szükséges legalább fikció útján szabályt adni erre az esetre is. Ezért a Javaslat kimondja, hogy ha a pénztartozást a kötelezett nem készpénzfizetéssel teljesíti, a pénztartozás teljesítésének helye a jogosultnak a kötelelem keletkezésének időpontja szerinti fizetési számláját vezető bank telephelye, ennek hiányában székhelye. Ha pedig a kötelelem keletkezésének időpontjában a jogosultnak több fizetési számlája van, a kötelezett határozhatja meg a teljesítési helyet.

A kötelek teljesítési helyére vonatkozó általános rendelkezésekhez hasonlóan a pénztartozások tekintetében is kezeli a Javaslat azt az esetet, amikor a teljesítési hely automatikusan megváltozik a lakóhely, székhely stb. megváltozásának eredményeként. A Javaslat értesítési és a felmerülő többletköltségek előlegezésére és megtérítésére vonatkozó kötelezettséget ír elő a jogosult terhére a kötelezettel szemben. Ugyanez a kötelezettsége fennáll a jogosultnak akkor is, ha átutalásos (számlák közötti jóváírással történő) fizetési módnál a szerződésben eredetileg megjelölt számlaszám helyett új számlaszámot jelöl meg, ez ugyanis szintén költségesebbé teheti a kötelezett számára a teljesítést.

5. A Javaslat a teljesítés módjára vonatkozó fő kérdésnek a teljesítés pénznemét tekinti, a pénznem megjelölése hiányában ugyanis a pénztartozás tényleges értéke – pusztán az összeg alapján – nem állapítható meg. A Javaslat diszpozitív szabálya a teljesítés helyén és idején érvényes pénznemet jelöli meg a teljesítés (a lerovás) pénznemeként. A kötelemben részes felek természetesen arra is jogosultak, hogy lerovó pénznemként a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemen kívül más pénznemet határozzanak meg. A Javaslat olyan esetekre is eligazítást ad, amelyekben a felek a pénztartozást nem a teljesítés helyén és idején érvényben lévő pénznemben határozták meg, tehát amikor a pénztartozás előírása (kirovása) a lerovó pénznemtől különböző pénznemben történik. A teljesítés helye (és ideje) ilyenkor is jelentőséghez jut, hiszen a pénztartozás összegének pontos kifejezésénél az irányadó árfolyam meghatározása ezek alapulvételével történik. Ha különbözik a kirovó és a lerovó pénznem, a lerovó pénznemben akkora összeget kell a kötelezettnek a jogosult számára fizetnie, amely a kirovó pénznemben meghatározott pénztartozásnak a teljesítés helyén és idején megfelel. A viszonyítási pontot a teljesítés helye szerinti jegybank által meghatározott árfolyam (ennek hiányában a teljesítés helyén irányadó pénzüpi árfolyam) jelenti, a lerovandó pénztartozást ennek alapulvételével kell kiszámítani.

6. A kamat alapvető szabályainak a kötelekre vonatkozó közös rendelkezések közötti elhelyezésével a Javaslat tudatosítani kívánja, hogy – ún. egyenértéki – kamatot kell fizetni minden olyan esetben (például jogalap nélküli gazdagodás vagy szerződéstől történő elállás miatti összeg visszatérítésénél, érvénytelen szerződés előtti állapot helyreállításánál stb.), amikor hiányzik a pénzhasználat ingyenességének jogcíme. A Javaslat abból indul ki, hogy a kamat az idegen pénz ára, amelyet a felek eltérő megállapodása hiányában minden kötelezettnek meg kell fizetnie. A Javaslat kimondja, hogy a felek effektivitási kikötése esetén vagy más olyan esetben, amikor idegen pénznemben való fizetési kötelezettség áll be, a törvényes kamat mértékét az adott pénznemet kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat alapul vételével kell meghatározni. Ha hivatalos alapkamat nem állapítható meg az adott pénznem vonatkozásában, a pénzüpi kamat mértéke irányadó.

A Javaslat külön rendelkezéseket tartalmaz a fizetési késedelem szabályairól, és ezek a kamatra vonatkozó általános szabályokhoz hasonlóan a kötelek közös rendelkezései

között szerepelnek. A kötelezett bármilyen lejárt, esedékessé vált pénztartozása után a fizetési határidő elmulasztásától, azaz a késedelembe esés időpontjától kezdődően késedelmi kamatot köteles fizetni. Ez a kötelezettsége független attól, hogy a pénz használata a késedelembe esésig ingyenes vagy visszerthes volt-e. Ha a kötelezett – akár szerződés, akár jogszabály alapján – a pénztartozás után eleve kamat fizetésére köteles, és a pénzfizetési kötelezettség teljesítésével késedelembe esik, akkor az ügyleti és késedelmi kamatot is magában foglaló „vegyes” kamatot kell fizetnie. Ennek a vegyes kamatnak a mértéke az eredeti (kikötött) kamat és – ezen felül – a jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező késedelmi kamat együttes (növelt) összege, de legalább a törvényes késedelmi kamatláb mértéke. Idegen pénznemben beálló fizetési kötelezettség esetén a késedelmi kamat mértékét is az adott pénznemet kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat alapul vételével kell meghatározni. Ha pedig hivatalos alapkamat nem állapítható meg az adott pénznem vonatkozásában, a pénzüpi kamat mértéke irányadó.

Némileg változtat a Javaslat a kamatszámításnál figyelembe veendő időpont tekintetében: a kamat számításakor a késedelemmel érintett naptári félév első napján (és nem, mint a hatályos jogban: a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon) érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére. Ez a szabály vonatkozik mind az egyenértéki, mind a késedelmi kamatra. Az apró, az esetek többségében érdemi módosulást nem eredményező változtatás egyedüli indoka az, hogy a Javaslat összhangba kívánja hozni e szabályok szóhasználatát a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló 2011. február 16-i 2011/7/EU európai parlamenti és tanács irányelv terminológiájával. Ezen irányelvnek a kamatra vonatkozó rendelkezését a Javaslat a vállalkozások közötti szerződéses fizetési késedelemre vonatkozó szabályok között ülteti át.

X. Fejezet

Beszámítás

A Javaslat a szolgáltatás teljesítésének általános szabályai között foglalkozik a beszámítással, mint a teljesítés speciális esetével. A teljesítésnek ez a formája az esetek túlnyomó többségében a pénzügyi elszámolások során alkalmazott, ezért a Javaslat a Ptk.-tól (296 §-297. §) eltérően elsősorban pénzkövetelések beszámításáról rendelkezik. A beszámítás lényegi feltételei nem változnak: a beszámítani kívánt pénzkövetelésnek lejártnak (esedékesnek) kell lennie. Továbbra sem követelmény, hogy csak az ugyanazon jogviszonyból származó pénzkövetelések számolhatók el egymással, a beszámítandó követelés bármely más jogviszonyból is származhat. Tartalmilag nem változtat a Javaslat a beszámítás különös eseteinek feltételein sem. A beszámítás változatlanul a jogosulthoz intézett (címezett) egyoldalú jognyilatkozattal történik, nem szükséges a jogosult beleegyezése, vagyis a beszámítás a teljesítés formája és nem megállapodás. Beszámításnak természetesen a bírósági eljárás során is helye van, ennek külön kimondása azonban szükségtelen.

XI. Fejezet

A teljesítés sajátos esetei

1. A Javaslat újraszabályozza a bírósági letétbehelyezéssel történő teljesítés szabályait, és ennek során beemeli a kódexbe a bírósági letétről szóló 27/2003. (VII. 2.) IM rendeletből azokat a szabályokat, amelyek a szorosan a teljesítéshez kapcsolódnak, de továbbra is a rendeleti szabályozásra bízva a letétbe helyezési eljárással kapcsolatos rendelkezéseket. Változtat a Javaslat a hatályos szabályozáson a letévőnek a letét visszakövetelésével kapcsolatos joga tekintetében. A hatályos szabály öt éves határidőt szabott a letévőnek a visszakövetelésre, ha a jogosult öt éven belül nem veszi át a letett dolgot. A Javaslat ezzel szemben nem ír elő határidőt a visszakövetelésre, a kötelezett bármeddig követelheti a letét visszaadását. A változtatás mögött az a megfontolás húzódik, hogy ha a jogosult nem veszi át a letett dolgot, gyakorlatilag nincs más, akinek joga lenne a letett dologra, mint az, aki dolgot letétbe helyezte. Sok esetben ráadásul a letévő a letett dolgot tulajdoni igény alapján is visszakövetelhetné, amely nem évül el.

A Javaslat – a bírósági letét feltételei mellett – a közjegyzőnél történő letétbe helyezés útján történő teljesítést is lehetővé teszi, a bírósági letétre vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával. E lehetőség bevezetése mögött az a megfontolás húzódik, hogy a közjegyzőket a jogszolgáltatásban betöltött szerepükkel összefüggésben közbizalom övezi, és ők az érintettek számára könnyebben elérhetők. Külön kell utalni arra, hogy a Javaslat által bevezetett közjegyzői letét nem azonos a közjegyzői törvényben szabályozott bizalmi őrzés intézményével, annak ugyanis nem feltétele az, hogy kötelem teljesítése legyen az őrzésbe adás indoka, ráadásul az őrzésbe adható vagyontárgyak köre (pénz, értéktárgy, értékpapír) nem azonos a bírósági letétbe adható vagyontárgyak (pénz, értékpapír, más okirat) körével.

2. A Javaslat a kötelek közös szabályai között helyezi el a harmadik személy részéről történő teljesítés szabályait is, tartalmilag a Ptk. [286. § (1) és (2) bek.] rendelkezéseit kiegészítve és pontosítva azokat. Főszabály szerint a jogosult a harmadik személy részéről történő teljesítést köteles elfogadni, ha a kötelezett ehhez hozzájárulását adta. A felajánlott teljesítés elfogadásának kötelezettsége azokban az esetekben nem terheli a jogosultat, ha a szolgáltatás teljesítése személyhez kötött (például egy művészi teljesítmény), vagy olyan szakértelmet (tudományos ismeretet, szakképzettséget) igényel, amelyekkel a teljesítést felajánló harmadik személy nem rendelkezik. Eltérő a helyzet abban az esetben, amikor a harmadik személyt saját jogi érdeke vezérli a kötelezett helyett történő teljesítés során (például egy kezes teljesít a kötelezett helyett, annak érdekében, hogy minél kisebb késedelmi kamatfizetési kötelezettségért kelljen helytállnia). A Javaslat újítása szerint erre csak akkor kerülhet sor, ha a kötelezett nem teljesíti kötelezettségét, vagy nyilvánvaló, hogy azt nem fog tudni szerződészerűen teljesíteni.

A Ptk. különböző helyeken következetlenül eltérő és dogmatikailag is kifogásolható módon rendelkezik a harmadik személy teljesítését követő helyzetről. A teljesítés megtörténte esetén a Ptk. egyszer megtérítési igényről, máskor a teljesített követelések törvényi engedményezéséről, átszállásáról beszélt. A Javaslat e tekintetben egységesíti a terminológiát, és ezzel kiküszöböli a dogmatikai bizonytalanságot is; egyértelművé teszi: a harmadik személy általi teljesítéssel, azaz az eredeti jogosult kielégítésével az eredeti kötelem megszűnik, a kötelezett a teljesítő harmadik személlyel pedig elszámolási viszonyba kerül, és ennek keretében – az eredeti szerződéses viszonytól

független – megtérítési igénye keletkezik. A követelés, illetve a tartozás megszűnése a kötelmet magát szünteti meg, így teljesen nyilvánvaló, hogy a követelés átszállásáról értelmetlen beszélni. A Javaslat e szabályozási logika mentén egységesíti a hasonló esetekre a kódex különböző helyein (pl. dologi kötelezett megtérítési igénye zálogjog esetén, kezes, biztosító megtérítési igénye stb.) található rendelkezéseket.

MÁSODIK RÉSZ

A SZERZŐDÉS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

1. A Ptk. egyes szerződési szabályainak a kötelmek közös rendelkezései közé történt kiemelése szükségessé tette a Ptk. általános szerződési jogának bizonyos szerkezeti átalakítását. E felülvizsgálat eredményeként a szerződésekre vonatkozó általános rendelkezések szerkezeti felépítése a Javaslatban a hatályos joghoz képest letisztult és következetesebbé válik. A Ptk. rendszerében logikailag összetartozó rendelkezések összefüggése nem egyszer csak bírói jogértelmezéssel derülhetett ki. Egyes összefüggő kérdésköröket rendező szabályok szétszórt és következetlen elhelyezése sok esetben megnehezítette a Ptk. alkalmazását. Így például „A szerződés létrejötte” alcím, amely az alatta elhelyezett szabályok alapján szükségképpen a fejezet élére kívánkozna, csak a fejezet végén, a szerződés alakjára vonatkozó rendelkezéseket megelőzően szerepel. A Javaslatban a szerződési jogi rendelkezések tagolása a Ptk.-nál egyértelműbben igazodik a szerződés egyes létszakaszainak (szerződéskötés, érvénytelenség, teljesítés, szerződésszegés, megszűnés) logikai sorrendjéhez.

2. Szerkezeti változtatások mellett a Javaslat számos ponton tartalmilag is megújítja a szerződések közös szabályait. A legfontosabbak változtatások a következők: a Javaslat

- elvi éllel rögzíti, hogy a felek önmagában a szerződéskötés elmaradásáért nem tartoznak egymás felé felelősséggel, a szerződési tárgyalások sikertelenségének kockázatát – a normális üzleti kockázat részeként – a feleknek maguknak kell viselniük;
- tartalmilag fenntartva a hatályos szabályokat külön fejezetben fogja össze a kereskedelmi gyakorlatban egyre jelentősebbé váló általános szerződési feltételek szabályait: meghatározza az általános szerződési feltételek mibenlétét, alkalmazásuk joghatásait, valamint szerződési tartalommal válásuk feltételeit;

- általános háttérszabályokat ad a versenyeztetési eljárás útján történő szerződéskötésre, mivel ilyen eljárások a közbeszerzési körön kívül is jellemzőek, és fontos – elsősorban az ajánlati kötöttséggel, a szerződéskötési kötelezettséggel és a szerződés létrejöttével kapcsolatos – kérdéseket vetnek fel;

- az elektronikus kommunikáció növekvő jelentőségét fejezi ki azzal, hogy az egyébként „technológia-semleges” szerződéskötési szabályozás körében néhány kérdésben figyelembe veszi az elektronikus úton történő szerződéskötés különös vonásaira;

- csoportokba rendezve (akarathibák, jognyilatkozati hibák, a célzott joghatás hibái) és több ponton tartalmilag is módosítja szabályozza az érvénytelenségi okokat, és több vonatkozásban megreformálja, és új rendszerbe foglalja az érvénytelenség jogkövetkezményeit is;

- a törvénykönyvbe építi a tisztességtelen általános szerződési feltételekkel kapcsolatos, jelenleg kormányrendeletben szabályozott ún. fekete és szürke listát;

- új alapokra helyezi a kontraktuális kárfelelősség szabályozását, a felelősség alapja (a kimentés rendszere) és a megtérítendő károk tekintetében, elválasztva azt a változatlanul felróhatósági (vétkességi) elven nyugvó deliktuális kárfelelősségi rezsimtől;

- általános szabályokkal rendezi a szerződéses jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése során igénybevett személyekért („közreműködőkért”) való felelősséget;
- új alapokra helyezi a kellékszavatossági igényérvényesítési határidők rendszerét, kiiktatva a szabályozásból a jog elenyészéséhez vezető, feleslegesen szigorú jogvesztő határidőket;
- megszünteti a kellékszavatosság és a jótállás hatályos szabályai közötti indokolatlan különbségeket;
- bevezeti a szerződés relatív szerkezetét áttörő termékszavatosság intézményét, amely a fogyasztó számára egyes szavatossági jogoknak a gyártóval vagy a forgalmazóval szembeni közvetlen érvényesítését teszi lehetővé;
- általános szerződésszegési szabályként fogalmaz meg több, a Ptk.-ban egy-egy nevesített szerződéstípusra megfogalmazott, de általános érvényű szerződésszegési szabályt;
- feloldja a foglaló és a kötbér joggyakorlatát régóta megnehezítő szabályozási bizonytalanságokat;
- több ponton megújítva szabályozza az engedményezést és a tartozásátvállalást, és – a gyakorlat igényeit követve – a magyar magánjogban először ad tételes szabályokat a jogátruházás és a szerződésátruházás jogintézményeire.

3. A fogyasztókat a magánjogi szerződésekben védő jogalkotás az elmúlt negyedszázadban fokozatosan az európai uniós szervek hatáskörébe került. Az egyre intenzívebb fogyasztóvédelmi irányelvalkotás a tagállamok számára csak az irányelvek átültetése keretében biztosít némi önállóságot. Ebben az egyre szűkülő tagállami hatáskörben a Javaslat azt a kiindulópontot választotta, hogy a fogyasztóvédelmi szerződési jogból csak az irányelvek maradandó magját építi be tematikusan a kódexbe; a többi irányelvi szabályt külön jogszabályokban (elsősorban egy megújítandó fogyasztóvédelmi törvényben) kell a magyar jogrendszerbe integrálni. Ennek megfelelően a Javaslatban – a Ptk.-hoz hasonlóan – a szerződés általános szabályai között a tisztességtelen szerződési feltételekről szóló irányelv és a fogyasztói adásvételről szóló irányelv rendelkezései jelennek meg. Így a kódexben maradnak mindenképp a tisztességtelen szerződési feltételekre, továbbá a kellékszavatosságra és a jótállásra vonatkozó irányelvi eredetű rendelkezések. Az előbbiek a Tanács 93/13/EGK irányelvéből, az utóbbiak az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelvéből származnak. Bekerül továbbá a kódexbe a 2011/83/EU irányelv néhány szabálya (18., 20. és 22. cikkek); a Javaslat a vállalkozás többletkövetelésére vonatkozó kikötés irányelvi megítélését szerződési tartalommal való kapcsolatát garanciális szabályban (6:79. §) ülteti át, a kárveszélyátzállás rendezése (6:219. §) és a vállalkozás késedelmes teljesítésének szankcionálása a fogyasztói adásvételnél (6:220. §) jelenik meg.

A fentiekre is tekintettel nem tartja meg a Javaslat a „fogyasztói szerződés” Ptk.-ban alkalmazott kategóriáját. Pontosítja ugyanakkor a Javaslat – figyelemmel a 2011/83/EU irányelvre is – a fogyasztó és a vállalkozás fogalmát. Fogyasztó – szemben a Ptk. 685. §-ával – csak természetes személy lehet.

IV. Cím

A szerződés. A szerződési jog alapelvei

1. A szerződési jog általános szabályainak élén szabályozza a Javaslat a szerződés definícióját és a szerződési jog alapelveit. Itt azok az alapelvek szerepelnek, amelyeket a Javaslat nem általános követelményként (és ezért a Bevezető rendelkezések között) fogalmaz meg, hanem csak a szerződési jog területén tekint irányadónak.

2. A Javaslat a szerződési szabadság elvét – a piacgazdaság követelményeinek megfelelően – a szerződési jog alapelvei közül elsőként emeli ki. A magánautonómia széles körű elismerése a szerződések világában a szerződéskötési szabadságban ölt testet. A szerződési szabadság azt jelenti, hogy a magánjog alanyai önként döntenek arról, hogy szerződést kívánnak-e kötni, és maguk határozzák meg azt is, hogy kivel kötnek szerződést. Jogszabály csak kivételesen írhat elő szerződéskötési kötelezettséget. A szerződési szabadság harmadik eleme a felek tartalomalakító szabadsága. A Javaslat abból indul ki, hogy a vagyoni forgalom résztvevői szerződéses kapcsolataikban általában képesek érdekeik érvényesítésére és védelmére, ezért a magánjognak csak a lehető legszűkebb körben kell beavatkoznia. A szerződéses viszonyokba történő jogszabályi beavatkozásra kivételesen és csak olyan esetben van szükség és lehetőség, ahol a szerződő felek jogi egyenjogúsága és mellérendeltsége mögött – a szerződési feltételek meghatározására is nagymértékben kiható módon – gazdasági és szakismereti egyensúly hiánya állapítható meg. Az ún. „gyengébb fél” védelmének eseteit a Javaslat külön meghatározza. Ilyennek minősülnek elsősorban a fogyasztói jogviszonyok és az általános szerződési feltételekkel kötött ügyletek.

A szerződésalakító (tartalmi) szabadság következménye a szerződési jogi normák döntő többségének diszpozitív jellege. Ez azt jelenti, hogy a szerződő felek a szerződéseknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályaitól eltérően állapodhatnak meg. Figyelemmel arra, hogy a Javaslatnak a kötelek közös szabályai közé emelt rendelkezései a szerződésekre is vonatkoznak, a szerződő feleket az e szabályoktól történő megegyezéssel eltérésre is fel kellett jogosítani. Mind a kötelek közös szabályai, mind a szerződési szabályok között kivételesen előfordulnak kötelező (kógens) rendelkezések, amelyektől a felek egyező akarattal sem térhetnek el. A kógens rendelkezésektől eltérő szerződéses kikötés semmis.

A tartalmi szabadság keretében a Javaslat elismeri a típuszabadságot is. Ezért a szerződéstípusok normái körében csupán mintákat kíván nyújtani a felek számára. A kínált mintákat a felek szabadon változtathatják. Ez lehetséges úgy is, hogy megállapodásukat több nevesített szerződés elemeiből állítják össze (vegyes szerződés), vagy úgy is, hogy megállapodásuk egyik nevesített szerződéstípusnak sem felel meg (atipikus és innominát szerződés).

3. A kötelező jogszabályi előírások főszabályként csak a jogszabály hatálybalépése után megkötött szerződésekre vonatkoznak. A Javaslat egészen szűk körű kivételként teszi lehetővé azt, hogy jogszabály a hatálybalépése előtt megkötött magánjogi szerződés egyes tartalmi elemeit utóbb megváltoztathassa. Garanciális jelentőségű viszont a Javaslatnak az a rendelkezése, hogy ha ilyen esetben a szerződés megváltozott tartalma valamelyik fél lényeges jogi érdekét sérti, ez a fél kérheti a bíróságtól a szerződés módosítását vagy elállhat a szerződéstől.

4. A kölcsönös együttműködési és tájékoztatási kötelezettség a szerződés minden létszakában (szerződéskötési tárgyalások, szerződéskötés, a teljesítés előkészítése,

teljesítés stb.) reálisan támasztható igény a felekkel szemben. Az együttműködési kötelezettségnek az egész szerződési jogra kiható, alapelvi jellegű megfogalmazása feleslegessé teszi ugyanakkor ennek az elvárásnak a ismételt kimondását a szerződési jog részletszabályai között, ahogy az a Ptk.-ban történt.

A Javaslat tartalmilag csak kis mértékben módosítja a Ptk. ezzel kapcsolatos elvi tételét [205. § (4) bek.]. A változtatás célja annak egyértelművé tétele, hogy az együttműködési kötelezettség nem a szerződés megkötésével keletkezik, hanem az a feleket már a szerződéses tárgyalások során is terheli, és az a szerződés a szerződés fennállása alatt folyamatosan fennáll.

Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megsértése esetére a Javaslat kártérítési kötelezettséget ír elő. A kártérítési kötelezettség feltételeinek meghatározásánál a Javaslat a szerint rendeli a kontraktuális vagy a deliktuális szabályok alkalmazását, hogy a szerződés létrejött-e vagy sem. Ha a szerződés létrejött, de az együttműködési kötelezettség megsértése kárt okozott, akkor a szerződésszegési kártérítési szabályok szerint jogosult a kárt szenvedett kártérítést követelni. Ez azt jelenti, hogy az együttműködési kötelezettség megsértője a kártérítési felelősség alól csak a szerződésszegésekre vonatkozó szabályok szigorúbb feltételei mellett mentheti ki magát.

A szerződéskötési tárgyalásokba a felek szerződéskötési szándékkal bocsátkoznak ugyan, de – a szerződéskötési kötelezettség kivételes eseteit leszámítva – nincs a szerződés megkötésére vonatkozó kötelezettségük. Ezzel összhangban nyilvánvaló, hogy az elmaradt szerződéskötésért nem tartoznak egymás felé felelősséggel; mindegyik fél maga viseli azt a kárt, ami a szerződéskötés elmaradására vezethető vissza. Az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megszegéséből keletkezett károkért viszont a szerződéskötés elmaradása esetén is felelniük kell a feleknek, ha a felelősség törvényi feltételei – érthetően: a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint – fennállnak. Mindezeket kifejezetten kimondja a Javaslat.

V. Cím

A szerződés megkötése és értelmezése

XII. Fejezet

A szerződés létrejötte

1. A Javaslat új szerkezetben szabályozza a szerződés létrejöttét. A Ptk. a szerződés megkötése cím alatt szabályozza a szerződési akaratot és annak kifejezését, az általános szerződési feltételeket, a tévedés, megtévesztés és fenyegetés szabályait, a szerződés létrejöttét és a szerződés alakját. A Javaslat ezzel szemben a szerződés létrejöttének sémáját alkalmazza az ajánlattételtől a szerződés létrejöttéig, majd a szerződés megkötésének speciális szabályait tartalmazza (szerződéskötési kötelezettséget, általános szerződési feltételekkel megkötött szerződés, szerződéskötés versenyeztetési eljárás során, speciális tájékoztatási kötelezettség elektronikus úton történő szerződéskötés esetén).

A Javaslat – a Ptk. megoldásával összhangban – a konszenzuál-szerződések elvi alapján áll. A szerződés létrejöttéhez kizárólag a felek egybehangzó akaratnyilvánítása szükséges a lényeges vagy a bármelyik fél által lényegesnek minősített kérdésekben. A dolog átadására vagy más reálcselekményre tehát nincs szükség a szerződés

létrejöttéhez. (A Ptk. előtti magánjogban a magánszemélyek közötti kölcsön és letét még reálszerződés volt.)

A Javaslat – elsősorban eljárásjogi és nemzetközi magánjogi megfontolásból – meghatározza a szerződéskötés helyeként figyelembe veendő helyet. Ha egy helyen kerül sor az ajánlat megtételére és az elfogadásra, akkor ez a hely lesz a szerződéskötés helye. Egyéb esetben – tehát amikor az ajánlatot tevő és az elfogadó fél különböző helyeken tartózkodnak – az ajánlattevő személyéhez kapcsolódó helyet (székhely, lakóhely, szokásos tartózkodási hely) kell szerződéskötés helyének tekinteni.

2. A Javaslat a Ptk.-hoz képest új általános szerződési rendelkezésben ad a felek eltérő megállapodása hiányában az ellenszolgáltatás értékére vonatkozó szabályt olyan esetben, amelyben a felek az ellenszolgáltatás mértékét nem határozták meg egyértelműen, vagy amelyben a felek az adott szolgáltatásra vonatkozó piaci árat kötötték ki ellenszolgáltatásként. Mindkét esetben a teljesítési helynek megfelelő piacon a teljesítés idején kialakult középárat kell megfizetni.

A Javaslat a kötelek közös szabályai közé helyezi a Ptk. 198. §-át, amely a szerződésből eredő kötelelem lényegét határozza meg. Ennek megfelelően a szerződési szabályok között ennek megismétlésére nincs szükség. A szerződés létrejöttére vonatkozó szabályok élére a Javaslat változatlan formában fogadja el a Ptk. 205. § (1) bekezdését.

A Javaslat elsősorban a tartós üzleti, illetve szerződési kapcsolatokra tekintettel, nemzetközi példákra is figyelemmel rendelkezik a szerződés létrejöttének, illetve a létrejött szerződés tartalmának egy fontos aspektusáról: a szerződő felek által ismert és alkalmazott szokásokról és gyakorlatokról. E szerződéses kapcsolatrendszerekre jellemző, hogy a felek egy korábbi eljárásrendre, megoldásra pusztán csak utalnak az újabb szerződés megkötésekor, sőt gyakori, hogy külön szerződési rendelkezés nélkül is következetesen, ismételten visszatérően követnek egy-egy gyakorlatot.

3. A Javaslat fontos újítása, hogy – a Ptk. szabályát [211. § (1) bek.] pontosítva – meghatározza az ajánlat fogalmát. A Javaslat szerint az ajánlat a fél szerződés megkötésére irányuló szándékát egyértelműen kifejező és a lényeges kérdésekre kiterjedő jognyilatkozat. Az e feltételeknek eleget tevő jognyilatkozat ajánlati kötöttséget vált ki, azaz a nyilatkozattevő fél kötve marad jognyilatkozatához. Új elem a Javaslatban az ajánlati kötöttség megszűnésének szabályai között annak a tételnek a kifejezett rögzítése, hogy az ajánlat visszautasítása is megszünteti az ajánlati kötöttséget. Visszavonhatatlan az ajánlat akkor, ha az ajánlat maga tartalmazza ezt a kikötést, vagy ha az ajánlattevő az elfogadásra határidőt állapít meg. A még hatályossá nem vált ajánlat akkor is visszavonható, ha a hatályossá válás után erre nem lenne lehetőség.

A Javaslat elhagyja a Ptk.-nak azt a tételét, hogy az ajánlattevő ajánlati kötöttségét az ajánlat megtételekor kizárhatja. E változtatás mögött azon elvi megfontolás húzódik, hogy egy jogi kötelező erővel nem rendelkező jognyilatkozat valójában nem tekinthető ajánlatnak, hiszen elfogadása nem eredményezhetné szerződés létrejöttét. Az ajánlat ugyanis a szerződés létrejöttének logikai feltételrendszerében a szerződés létrejöttét megelőző utolsó előtti logikai mozzanat, amely magában hordozza azt a lehetőséget, hogy megfelelő tartalmú elfogadó nyilatkozat esetén a szerződést létrehozza. A Javaslat ugyanakkor nem is tiltja az ajánlati kötöttség kizárását, a jövőben is lehetővé teszi elkötelezést nem eredményező, szerződéskötésre irányuló jognyilatkozat tételét. Az ilyen jognyilatkozat azonban a jövőben – az előbbieket szerint – nem minősül ajánlattételnek.

A hatályossá válás szabályait – a jelenlévők és a távollévők közötti különbséget fenntartva – a Javaslat a kötetek közös jognyilatkozati szabályai között (a Ptk.-ban az ajánlatra megfogalmazott szabályt absztrahálva) általános jelleggel határozza meg. Ezeket a rendelkezéseket kell az ajánlatra is alkalmazni.

A Ptk. [213. § (2) bek.] az ajánlattól bármely kérdésben eltérő elfogadást új ajánlatnak minősíti. Bár a GK 5. számú állásfoglalás ezt megszorítóan értelmezte, a Legfelsőbb Bíróság egy felülvizsgálati ítéletében kimondta, hogy a felek akarategységének – az ajánlat eltérő tartalmú elfogadása folytán bekövetkezett – hiánya a szerződés létrejöttének akkor is akadálya, ha a felek ellentétes akarata kevésbé lényeges feltételekre vonatkozik. A Javaslat az üzleti élet szerződéskötési szokásait figyelembe véve szakít ezzel a merev megközelítéssel. Ha az ajánlat és az elfogadás a lényeges kérdésekben megegyezik, a szerződés akkor is létrejön, ha a felek a szerződés nem lényeges kérdései tekintetében ellentétes jognyilatkozatot tettek. Ez a felfogás összhangban van azzal, hogy a Javaslat maga a lényeges kérdésekben való megegyezést szabja a szerződés létrejöttének feltételül. A nem lényeges kérdésekben való eltérések esetében a Javaslat az elfogadó jognyilatkozat tartalma szerint tekinti létrejöttnek a szerződést. Mivel ez a megoldás hátrányos lehet az ajánlattevőnek, a Javaslat lehetőségeket biztosít számára a szerződés létrejöttének ilyen esetben történő megakadályozására. Az ajánlattevő az ajánlat megtétele előtt úgy gátolhatja meg a módosított tartalmú szerződés létrejöttét, hogy már az ajánlatban kiköti: csak az ajánlat változatlan tartalmú elfogadása esetén tekinti a szerződést létrejöttnek (azaz az ajánlat valamennyi kikötését lényeges kikötésnek minősíti). Az elfogadó jognyilatkozat tudomásul vétele után pedig késedelem nélkül tiltakozhat a kiegészítő vagy eltérő feltételekkel szemben.

4. Az üzleti életben gyakori, hogy a szóban kötött szerződés csak a megállapodás lényegi elemeire terjed ki. A Javaslat rendezni kívánja azt az esetet, amikor egy ilyen megállapodást követően az egyik fél írásban tájékoztatja a másik felet a megállapodásuk tartalmáról. Ha az írásbeli „megerősítés” eltér a szóbeli megállapodástól, és az eltérés lényegesnek nem minősülő feltételre vonatkozik, vagy a szóbeli megállapodást lényegesnek nem minősülő feltételekkel egészíti ki, a feltétel a szerződés részévé válik, ha az ellen a másik fél késedelem nélkül nem tiltakozik.

5. Nem változtat a Javaslat a hatályos jogon az írásbeliség követelményének tartalmán és annak részletszabályain. Támazkodik a Ptké. 38. §-ában meghatározott szabályokra és – általánosított formában – beépíti a törvénybe a LB-nek a XXV. PED-ben az ingatlanok adásvételi szerződésével kapcsolatban megállapított néhány tételét is. Ezek elsősorban a *favor negotii* elvét kívánják érvényre juttatni. Így kimondja a Javaslat is, hogy ha a törvény a szerződés érvényes létrejöttéhez írásbeli alakot követel meg, az ajánlatot és az elfogadó nyilatkozatot is írásba kell foglalni. Ebből az is következik, hogy olyan szerződés esetében, amelynek érvényes létrejöttét a törvény írásbeli alakhoz köti, ajánlati kötöttséget csak írásbeli ajánlat vált ki. Ugyanígy tételes szabályban mondja ki a Javaslat, hogy a szerződés abban az esetben is érvényesen létrejön, ha a felek jognyilatkozatai külön okiratban szerepelnek, és ezek a külön okiratok együttesen tartalmazzák a felek kölcsönös és egybehangzó akaratnyilvánítását. Hasonló töről fakad az a fenntartott szabály is, amely szerint több példányban kiállított okirat esetén írásba foglaltnak kell tekinteni a szerződést akkor is, ha mindegyik fél csak a másiknak szánt példányt írja alá. Lényeges előfeltétel minkét esetben, hogy mindegyik fél írja alá a maga jognyilatkozatát.

XIII. Fejezet

Szerződéskötési kötelezettség

1. A Javaslat – a piacgazdaság követelményeinek megfelelően – a lehető legszélesebb körben biztosítani kívánja a felek szerződéskötési szabadságát. A szerződéskötési szabadság elvével összhangban már hatályos jogunk is csak igen szűk körben ismer törvényen alapuló szerződéskötési kötelezettséget. Piacgazdasági viszonyok között szerződéskötési kötelezettség előírására mindenekelőtt azokon a területeken van szükség, amelyeken a gazdasági feltételek hiánya miatt jogi beavatkozás nélkül nem jön létre a kereslet és a kínálat kívánatos egyensúlya, és emiatt nem alakulhat ki egészséges verseny a gazdasági forgalom szereplői között. Ilyen helyzet jön létre elsősorban akkor, ha valamely gazdasági szektorban monopolhelyzet vagy monopolhelyzethez hasonló szituáció alakul ki. Ez fordulhat elő közüzemi szolgáltató vállalatok és tömegközlekedési vállalatok esetében. Ilyen helyzetekben szükség van arra, hogy törvény a szerződéskötést kötelezővé tegye. Szerződéskötés előírását indokolhatják más közérdekű célok is. A kártelepítés biztosítási úton történő megoldása társadalmi érdek lehet bizonyos tevékenység folytatójánál (például gépjármű-üzembentartóknál) vagy meghatározott foglalkozás gyakorlásánál (például ügyvédeknel, közjegyzőknél). Ezekben az esetekben a tevékenység folytatóját vagy a foglalkozás gyakorlóját felelősségbiztosítási szerződés megkötésére jogszabály kötelezi. Ezekre a kivételes esetekre fogalmaz meg néhány általános szabályt a Javaslat.

2. A Javaslat a megváltozott viszonyokra tekintettel lényegesen módosított szabályokkal tartja fenn az előszerződés intézményét, elismerve ugyanakkor a feleknek azt a jogát, hogy szerződéskötési kötelezettséget vállaljanak egymással szemben. Különösen ellentétes a piacgazdaság követelményeivel a hatályos jogban biztosított az a lehetőség, hogy a bíróság meghatározhassa a szerződés lényeges tartalmát, ráadásul akár az előszerződésben megállapított feltételek módosításával is [Ptk. 208. § (3)-(4) bek.]. Ezzel a lehetőséggel a bírói gyakorlat – jól érzékelve a helyzet fonákságát – az elmúlt években egyre ritkábban élt. A Javaslat ennek megfelelően csak arra hatalmazza fel a bíróságot, hogy – valamelyik fél kérelmére – a szerződést a felek által meghatározott feltételekkel létrehozassa. Nem illeti meg azonban a bíróságot a végleges szerződés tartalmi alakításának joga, mint ahogy ilyen joga a bíróságnak más (akár nevesített, akár nem nevesített) szerződés esetében sincs.

A Javaslat a piacgazdaság követelményeinek megfelelően megváltoztatja és lényegesen szigorítja az előszerződésben vállalt szerződéskötés megtagadásának feltételeit, amelyeket a bírósági szerződésmódosítás feltételeivel azonos módon határoz meg. Mindkét esetben a *clausula rebus sic stantibus* elvének konkrét alkalmazásáról van szó.

XIV. Fejezet

Szerződéskötés versenyeztetési eljárás során

A Javaslat a szerződéskötés különös esetei körében határozza meg azokat a polgári jogi szabályokat, amelyek a versenyeztetési eljárás keretében létrehozott szerződések megkötését érintik. A közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (Kbt.) pontosan szabályozza a törvény hatálya alá tartozó beszerzések szabályait. Ezek a rendelkezések túlnyomóan közjogi jellegűek, amelyek a magánjog logikájától idegenek, de bizonyos változtatásokat eredményeznek a szerződéskötéshez vezető magánjogi

jognyilatkozatok vonatkozásában is. A Kbt. hatálya alá nem tartozó személyeknek is módjuk van arra, hogy saját „beszerzéseik” során versenyeztetéssel válasszák ki szerződő partnerüket. Ilyen esetekben a felhívást tevő – a kógens szabályok által behatároltan – szabadon határozhatja meg a verseny szabályait. Mindkét fajta versenyeztetési eljárással kapcsolatos sajátos szerződéskötési szabályokat tartalmazza ez a fejezet.

XV. Fejezet

Szerződéskötés általános szerződési feltételekkel

1. A gazdaságban létrejövő ügyletek jelentős részénél a szerződések megkötése ma már rég nélkülözi a klasszikus kétoldalú „alkufolyamatot”, a szerződéskötések különös jogi formái, „technikái” alakultak ki. Az előzetes versenyeztetési eljáráson kívül ilyen különös szerződéskötési forma az általános szerződési feltételek alkalmazása. Ennek lényege az, hogy az egyedi szerződéskötési alkut az egyik fél által szerződéskötések tömegére előre elkészített szerződési feltételek váltják fel, amelyekkel kapcsolatban a másik fél közreműködése rendszerint az elfogadás passzív szerepére korlátozódik. Szabványszerződéseket (blankettaszerződéseket, standardizált szerződési feltételeket stb.) alkalmaznak fogyasztó és vállalkozás szerződéseiben, továbbá a vállalkozások egymás közötti tömeges méretű termékgazdálkodásában is.

Hatályos jogunkban az általános szerződési feltételekkel kapcsolatos fő problémák kezelése (az általános feltételek szerződéses tartalommal válása és értelmezése, továbbá a tisztességtelen feltételek érvénytelensége) uniós irányelv gondolati rendszerére épül. A jogalkotó ugyanis a fogyasztói szerződésekből alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv átvétele kapcsán a korábbi szabályokat úgy alakította át, hogy azok a nem fogyasztóval kötött szerződéskötéseknél alkalmazott általános szerződési feltételek problémáira is választ adjanak. Ez a megoldás azért volt nehéz, mert fogyasztóval kötött szerződések esetében a tisztességtelen szerződési feltételek egyedi szerződésekből is szankcionálандók. A Javaslat – a megszokottság miatt – mégis ezt az utat járva rendezte a komplex problémát, okulva a hatályos szabályozás tanulságaiból.

A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – nem tartja indokoltnak, hogy az általános szerződési feltétel definícióján túl külön kimondja, hogy az általános szerződési feltételnek való minősítés szempontjából közömbös a feltételek terjedelme, formája, rögzítésének módja és az a körülmény, hogy a feltételek a szerződési okiratba szerkesztve, vagy különként attól elválasztva jelennek meg.

2. Az általános szerződési feltételek – a hatályos szabályozással egyezően a Javaslat szerint is – csak akkor válnak a felek közötti konkrét szerződés részévé, ha két konjunktív feltétel teljesül: az alkalmazójuk lehetővé tette, hogy azok tartalmát a másik fél legkésőbb a szerződéskötéskor megismerje, és a másik fél azokat kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadta. A feltételek kidolgozóját ezen is túlmenően fokozott tájékoztatási, figyelem-felhívási kötelezettség terheli az olyan szerződési feltételekről, amelyek a szokásos szerződési gyakorlattól, a szerződésekre vonatkozó (diszpozitív) rendelkezésektől lényegesen eltérnek, illetve a felek közötti korábbi, már meglévő szerződési gyakorlattól, kikötésektől térnek el. Az ilyen kikötések csak akkor válnak a szerződés részévé, ha a kifejezett, külön tájékoztatás után a másik fél ezeket külön és kifejezetten elfogadta.

3. A Javaslat a 2011/83/EU irányelv (22. cikk) követelményének eleget téve úgy rendelkezik, hogy a fogyasztóval szemben a vállalkozást meghatározott többletkövetelésre jogosító szerződési feltétel csak akkor válik a szerződés tartalmává, ha azt a fogyasztó – külön, erre vonatkozó tájékoztatást követően – kifejezetten elfogadta.

4. A Javaslat fenntartja a hatályos jog (Ptk. 205/C. §) szabályát, amely szerint az egyedileg megtárgyalt szerződési feltételek elsőbbséget élveznek az általános szerződési feltételekkel szemben.

5. Az üzleti-gazdasági életben gyakran előfordul, hogy mindkét fél általános szerződési feltételeket használ. Nem ritka az sem, hogy feltételeik eltérnek egymástól, kikötéseik eltérő tartalmúak. A Javaslat az e problémára vonatkozó szabályokat a bírói gyakorlatban kialakított szempontok alapján (LB GK 37. sz. állásfoglalás III. pont) fogalmazza meg, figyelemmel külföldi, hasonló tárgyú rendelkezésekre is.

Ha mind az ajánlatra, mind a válaszyilatkozatra általános szerződési feltétel formájában kerül sor, a „blanketták csatájában” a feltételek csak annyiban válnak a szerződés részévé, amennyiben egymással nem ellentétesek. Az ellentmondó szerződési feltételek egyike sem válik a szerződés részévé, hanem helyükbe a törvény diszpozitív rendelkezései lépnek. Ha az eltérés a szerződés lényeges pontjait érinti, a felek között szerződés nem jön létre.

XVI. Fejezet

Az elektronikus úton történő szerződéskötés különös szabályai

A Javaslat az elektronikus szerződéskötéssel kapcsolatban abból indul ki, hogy a szerződéskötés klasszikus elemei: az ajánlat, az elfogadás és más szerződési jognyilatkozatok többségükben ennél a modern szerződéskötési technikánál is jól értelmezhetők és alkalmazhatók. A Javaslat szükségesnek tartja mégis, hogy – részben kógens szabályokkal – külön rendelkezék az elektronikus utat biztosító fél tájékoztatási kötelezettségéről, az adatbeviteli hibák javításáról, továbbá az elektronikus szerződési jognyilatkozat hatályossá válásáról, a jognyilatkozat visszaigazolásáról és az ajánlati kötöttség megszűnésének speciális esetéről. Ezek a szabályok fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben teljes egészükben kógensek. Elektronikus levelezéssel vagy azzal egyenértékű eszközzel kötött szerződésekre – az elektronikus úton tett szerződési jognyilatkozat hatályossá válására vonatkozó rendelkezés kivételével – a Javaslat szabályai nem vonatkoznak.

A kötelmek közös szabályai között rendezi a Javaslat azt a kérdést, hogy az elektronikus úton tett jognyilatkozat mikor elégíti ki az írásbeliség követelményét. E tekintetben a Javaslat azonos követelményt támaszt a jognyilatkozatok tételére alkalmazott korábbi technikai lehetőségek (távirat, telex, telefax) útján és az elektronikus úton tett jognyilatkozatokra. Írásba foglaltnak kell tekinteni az ily módon tett jognyilatkozatot, ha annak közlésére a benne foglalt tartalom változatlan visszaidézésére, továbbá a nyilatkozattevő személyének és a nyilatkozattétel időpontjának azonosítására alkalmas formában kerül sor.

XVII. Fejezet

A szerződés értelmezése

1. A szerződés értelmezésére vonatkozó, a hatályos szabályokat fenntartó rendelkezések között a Javaslat hiányt pótol: egyértelművé teszi, hogy a szerződés egyes feltételeit, illetve egyes szerződési nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni. Ez a szabály egyfajta iránytű, amely az értelmezés nehézsége esetén a szerződés egészét (tehát a szerződés célját, a nyújtandó szolgáltatások rendeltetését stb.) rendeli figyelembe venni.

A Javaslat a Ptk.-hoz képest tágabb körben, valamennyi, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel vonatkozásában fogalmazza meg az *in dubio contra proferentem* értelmezési szabályt, ugyanakkor – a Ptk.-t [207. § (3) bek.] követve – rögzíti: ezen értelmezési szabály nem alkalmazható a közérdekű kereset alapján indított eljárásokban vitatott kikötés, illetve általános szerződési feltétel tekintetében.

2. A Javaslat szabályozza az üzleti életben gyakran alkalmazott ún. teljességi záradék (*merger clause*) intézményét, amellyel a felek azt a szándékukat juttatják kifejezésre, hogy – mivel az írásba foglalt szerződés megállapodásuk valamennyi feltételét magában foglalja – a szerződéskötés során tett nyilatkozataik: ajánlatok, kötelezettségvállalások és hasonlóak nem képezik a szerződés részét. A teljességi záradék a szerződés tartalmának és terjedelmének meghatározásához nyújt tehát segítséget azzal, hogy kimondja: az írásba nem foglalt kikötések nem válnak a szerződés részévé még abban az esetben sem, ha az adott kikötésről korábban konszenzus jött létre a felek között.

A szerződéses kikötések értelmezésekor a felek előszeretettel nyúlnak vissza a szerződéskötés során tett nyilatkozataikhoz, korábbi feljegyzésekhez, iratokhoz stb. Szükséges ezért szabályozni, hogy teljességi záradék esetén van-e erre lehetőség. A Javaslat egyértelműen igenlően válaszolja meg ezt a kérdést; kimondja, hogy a felek korábbi jognyilatkozatai a szerződés értelmezésénél figyelembe vehetők.

VI. Cím

Az érvénytelenség

XVIII. Fejezet

Semmisség és megtámadhatóság

1. A Javaslat fenntartja a semmis és a megtámadható szerződések közötti, a magyar magánjogban hagyományos megkülönböztetést. Az érvénytelenség két fajtája közötti lényegi eltérés továbbra is abban áll, hogy a semmisségi ok miatt a szerződés a törvény erejénél fogva (*ipso iure*), megkötésének időpontjától érvénytelen, megtámadhatóság esetén viszont a szerződés érvénytelensége feltételes: csak akkor áll be, ha az arra jogosult az előírt határidőn belül eredményesen gyakorolja megtámadási jogát. A két kategória közötti különbségtételt alapvetően továbbra is az adott szituációban védeni kívánt jogi érdek jellege és relevanciája határozza meg. A semmisség és a megtámadhatóság közötti elvi megkülönböztetés fenntartása mellett a Javaslat több, elsősorban a semmisség jogi jellegét érintő változást vezet be, összhangban a bírói gyakorlatban kikristályosodott jogalkalmazási elvekkel.

2. A semmisség megállapításához külön eljárásra a jövőben sem lesz szükség. Ezért hivatkozni lehet rá peres előzmények nélkül is, például adóhatósági, közbeszerzési vagy versenyhatósági eljárásban. A törvényben meghatározott személyek természetesen a semmisség megállapítását peres eljárásban is kérhetik.

A semmisség jogi jellegére vonatkozó megváltozott szemlélet elsősorban a bíróság hivatalból történő eljárását érinti. A Javaslat *expressis verbis* kimondja, hogy a szerződés semmisségét a bíróságnak – mivel megállapításához külön eljárásra nincs szükség – bármilyen eljárásban hivatalból észlelnie kell. A semmisségi ok észlelése annyit jelent, hogy a felek által célzott joghatás nem érhető el, vagyis a semmis szerződés alapján a bíróság teljesítésre akkor sem kötelezhet, ha a semmisségi okra a felek egyike sem hivatkozik, sőt mindketten semmisségi ok figyelmen kívül hagyását kérik. Az érvénytelenség hivatalból alkalmazott jogkövetkezménye tehát az, hogy a bíró a semmis szerződés alapján előterjesztett igényt – mint alaptalan keresetet – elutasítja. Ez megfelel a korábbi és a hatályos magyar magánjog felfogásának is.

A semmisség hivatalból történő észlelése azonban a jövőben nem jelenti egyúttal azt is, hogy a bíróság a semmisség miatti érvénytelenség jogkövetkezményeit is hivatalból alkalmazza. A Javaslat szerint a bíróság nem rendelkezik hivatalból az érvénytelenség jogkövetkezményeiről; tehát nem hoz döntést az eredeti állapot helyreállításáról vagy az érvénytelenség egyéb jogkövetkezményeiről. Ezért, ha bármelyik fél a semmisnek minősített szerződés alapján történt vagyonmozgás rendezését kívánja, úgy ehhez külön kereseti, illetve viszontkereseti kérelmet kell előterjesztenie. Más szóval: az érvénytelenség feleket érintő jogkövetkezményei ugyanolyan eljárásjogi szabályok szerint érvényesíthetők, mint bármely más polgári jogi igény. A Ptk. gyakorlatában kialakult, a Javaslat szerint meghaladott felfogás szerint semmisség esetén az érvénytelenség jogkövetkezményeinek hivatalból történő alkalmazását az indokolta, hogy a közérdek védelmének a felek magánérdekével szemben is feltétlenül érvényesülnie kellett. A Javaslat az ügyészt jogosítja fel arra, hogy a közérdek védelme érdekében (és uzsorás szerződés estében) peres eljárást indítson a semmisség megállapítása és a jogkövetkezmények alkalmazása érdekében. A közérdek védelmét tehát nem a bíróság hivatalból történő eljárásának, hanem az ügyészi keresetindításnak, és az így lefolytatott pernek kell szolgálnia. A hatályos jogot (Ptké. 36/A. §) fenntartva a Javaslat is biztosítja tehát a közérdekben okozott sérelem megszüntetése érdekében és az uzsorás szerződés esetén a semmisség megállapítása és jogkövetkezményeinek levonása iránt az ügyészi keresetindítás lehetőségét. A Javaslatnak nem célja, hogy az ügyész a felek helyett és érdekükben terjesszen elő semmisségi keresetet, a törvényi rendelkezés célja kifejezetten a közérdek védelme, például olyan esetben, amikor a semmisségi ok természete folytán a felek egyikének sem érdeke az érvénytelenség megállapítása.

A Javaslat nem tartja fenn a Ptk.-nak azt a rendelkezését, amely szerint a szerződés semmisségére határidő nélkül lehet hivatkozni. A jogirodalomban és a bírói gyakorlatban kialakult egyöntetű álláspontot elfogadva, a Javaslat az érvénytelenség jogkövetkezményeinek szabályai között egyértelművé teszi, hogy az érvénytelen szerződés jogkövetkezményei csak időbeli határok között érvényesíthetők. Az eredeti állapot helyreállítása keretében például a vételár visszaadására vonatkozó igény – kötelmi jellege miatt – elévül, a dolog visszaadására vonatkozó dologi igénynek pedig az elbirtoklás szab időbeli határt. Egyedül az a jogkövetkezmény vonható le határidő nélkül, hogy a semmis szerződés alapján teljesítést nem lehet követelni.

A bírói gyakorlat jogértelmezése világított rá arra is, hogy a semmisségre történő hivatkozási lehetőség nem jelent egyben ugyanilyen széles keresetindítási jogosultságot. A LB több eseti döntésében kifejtette, hogy a Pp. szabályai szerint keresetindítási joga csak az érdekeltnek van, vagy annak, aki rendelkezik olyan jogosítvánnyal, hogy más jogának érvényesítése céljából keresetet indíthasson. A Javaslat tételes szabályként fogadja el a kialakult joggyakorlatot, amikor kimondja, hogy a semmisségre hivatkozni, valamint a semmisség megállapítása iránt eljárást indítani a jogi érdekekkel rendelkező személy, valamint az jogosult, akit a törvény erre felhatalmaz. A semmisséggel kapcsolatos keresetindítási jog rendezésével a Javaslat a semmisséget közelebb hozza ugyan a megtámadhatósághoz, a két kategória közötti eltérések még így is számottevőek: a bíróság csak a semmisséget észlelheti hivatalból, a megtámadhatóságot nem; a megtámadás joga csak egy éven belül gyakorolható, a semmisségre – a nyilvánvaló korlátok között – határidő nélkül lehet hivatkozni.

3. A Javaslat a megtámadási jog lényegét tekintve fenntartja a hatályos jogot, de néhány ponton – a bírói gyakorlatra is támaszkodva – pontosítja a szabályokat. Bár a gyakorlat ezt – magától értetődő volta miatt – eddig is így fogta fel, külön kimondja a Javaslat, hogy csak az eredményes megtámadás folytán válik a szerződés érvénytelenné, vagyis akkor, ha a másik fél a megtámadást elfogadja, vagy vita esetén a bíróság a megtámadást alaposnak találja. Önmagában a megtámadás másik féllel való közlése, illetve a keresetlevél benyújtása nyilvánvalóan nem vezethet a szerződés érvénytelenségéhez.

A Javaslat nem tartja fenn a megtámadási jog gyakorlására a Ptk.-ban megállapított írásbeli alakszerűségi követelményt. A szerződés megtámadásához ugyanis nem indokolt szigorúbb alaki követelményeket előírni, mint bármilyen más polgári jogi igény érvényesítéséhez. A bizonyíthatóságot a megtámadási jognyilatkozat írásba foglalása nyilván a jövőben is megkönnyíti, de az alakszerűség nem lesz érvényességi követelmény. Természetesen a megtámadási jog gyakorlására is alkalmazni kell azt – a kötelek közös rendelkezései között megfogalmazott – szabályt, amely a jognyilatkozatra előírt alakszerűségi követelményt alkalmazni rendeli a jognyilatkozathoz kapcsolódó valamennyi egyéb jognyilatkozatra, így a jognyilatkozat megtámadására is. Ez azt jelenti, hogy például ingatlan adásvételi szerződés érvényes megtámadásához a Javaslat szerint is írásbeli jognyilatkozatra van szükség.

A Javaslat a Ptk.-tól [236. § (1) bek.] eltérően nem állapít meg kötelező sorrendet a megtámadás módozatai tekintetében. E helyett elfogadja a bírói gyakorlatban kialakult azt az álláspontot, hogy a megtámadási jogot akár a másik félhez intézett jognyilatkozattal és ennek eredménytelensége esetén keresetindítással, akár közvetlenül bíróság előtt lehet gyakorolni. A megtámadási jog gyakorlásának módját a fél maga választhatja meg; szabadon dönthet tehát arról, hogy az egyéves határidőn belül a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja megtámadási jogát és csak annak visszautasítása esetén peresíti igényét, vagy rögtön bíróságon támadja meg a szerződést. Az egyéves határidő a megtámadás mindkét formájára vonatkozik. A keresetet tehát akkor is a szerződés megkötésétől számított egy éven belül elő kell terjeszteni, ha a másik fél a megtámadást nem fogadja el, és ezért perbeli érvényesítésre van szükség. A szerződés megtámadása ugyanis egy kötelmi természetű polgári jogi igény érvényesítését jelenti, amelyre csak az egyéves elévülési időn belül van lehetősége a jogosultnak.

A Javaslat a Ptk.-hoz [236. § (2) bek.] képest egyszerűsíti a megtámadási határidőre vonatkozó hatályos szabályokat: nem ír elő külön kezdő időpontokat a különböző

megtámadási okoknál, hanem a szerződést minden esetben a szerződés megkötésétől kezdődően nyilvánítja megtámadhatónak. Az egyéves megtámadási határidő elévülési természetű, vonatkoznak rá tehát az elévülés nyugvásának szabályai. Így menthető ok esetén (amely tévedés esetén a felismerésig, jogellenes fenyegetés esetén a fenyegetettségi állapot megszűnéséig tart) az elévülési határidő csak a menthető ok megszűnésével kezdődik. A megtámadás joga – a szerződésből eredő követeléssel szemben – kifogásként az elévülés bekövetkezése után is érvényesíthető, ugyanúgy, mint a Ptk. [236. § (3) bek.] szerint.

A Javaslat szerint megszűnik a megtámadás joga, ha a jogosult – amint azt a bírói gyakorlat ma is megköveteli: a megtámadási ok ismeretében – megerősíti szerződési akaratát, vagy lemond megtámadási jogáról.

4. A Javaslat – azon túl, hogy logikus rendszerbe foglalja az egyes érvénytelenségi okokat – fontos tartalmi változtatásokat is bevezet az érvénytelenségi okok szabályozásában. Ezeket az alábbiakban foglaljuk össze.

A Javaslat a tévedés miatti megtámadási jog tekintetében a hatályos törvény szerinti feltételrendszeren nem változtat, a hatályos szabályozás hiányosságát pótolva egyértelművé teszi ugyanakkor, hogy mi tekinthető lényeges körülményre vonatkozó tévedésnek. Minthogy a szerződés létrejöttéhez a feleknek a lényeges kérdésekben való egyetértése szükséges, indokolt, hogy lényegesnek is csak az olyan tévedés minősülhessen, amely ismeretében a fél az adott tartalommal nem kötötte volna meg a szerződést. A bírói gyakorlat a tévedés vonatkozásában eddig is vizsgálta, hogy a tévedésre hivatkozó fél a tévedését kellő gondossággal mellett felismerhette volna-e vagy sem. Ezt a szempontot – a tévedés jogi feltételeként – a Javaslat tételes rendelkezésként fogalmazza meg, és kizárja a tévedés miatti megtámadás jogát abban az esetben is, ha a tévedésben lévő fél a tévedés kockázatát (például szerencse-elemet tartalmazó szerződésnél) maga vállalta.

A Javaslat nem tartja fenn a jogi kérdésben való tévedésre vonatkozó speciális rendelkezést, hanem ilyen esetben is a tévedésre vonatkozó általános szabályok szerint engedi meg a megtámadást. A Ptk. [210. § (2) bek.] bonyolult feltételekhez kötött külön szabályozása nem indokolt.

Új, szubjektív kritériumot érvényesít a Javaslat a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadás feltételeként a sérelmet szenvedett fél oldalán: kizárt a megtámadás joga akkor, ha a fél az értékaránytalanság ismeretében (a sérelemtől tudva) kötötte meg a szerződést, vagy ha őt a forgalmi érték felderítésével kapcsolatban súlyos gondatlanság terheli, továbbá akkor is, ha a sérelmet szenvedett fél az aránytalanság kockázatát vállalta. A megtámadási jog biztosítása eltérést nem engedő norma. A Javaslat kifejezetten lehetővé teszi mégis a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadási jog kizárását a szerződéskötéskor. A szerződéses szolgáltatások értékegyensúlyának mérése és megállapítása piaci viszonyok között sok bizonytalanságot és értékelési elemet hordozó mérlegeléssel jár. A piac szereplőinek indokolt ezért nagyobb szabadságot biztosítani. Nem lehet kizárni viszont a feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadási jogot fogyasztó és vállalkozás szerződésében.

A Javaslat semmisnek mondja ki azt a szerződést, amely – pénzkövetelés biztosítása céljából – tulajdonjog, más jog vagy követelés átruházására vagy vételi jog alapítására irányul. Hangsúlyozni kell, hogy e tilalom a pénzkövetelések biztosítása körében nyilvánítja semmisnek a megnevezett biztosítéki kikötéseket; nem kívánja tehát érvényteleníteni az összetett jellegű, például egy projektfinanszírozás sikeres megvalósítását biztosító vételi jog-kikötéseket. Kivételt képeznek továbbá a tilalom alól

a 2002/47/EK irányelvben meghatározott biztosítéki megállapodások, amelyek az állampolgárokat és szervezeteiket nem érintik. Ez utóbbi területen kívül a Javaslat a fiduciárius biztosítékokat azért tekinti érvénytelennek, mert azokkal a hitelező az adós rovására több jogot – a legteljesebb jogi hatalmat biztosító tulajdonjogot – szerez, mint amennyi a követelésének biztosításához valójában szükséges és jogilag indokolt. Emellett a fiduciárius biztosítékok az adós és az adós többi hitelezője érdekeinek védelmét szolgáló szabályok megkerülésével járnak. Kiegyensúlyozott zálogjogi szabályozás mellett az ilyen kerülő megoldások jogi elismerése nem indokolt. A Javaslat zálogjogot tekinti az alapvető dologi hitelbiztosítéknak, mert a zálogjog nem fosztja meg az adóst a tulajdonjogtól, de az érintettek (elsősorban a hitelező és az adós) érdekeit kiegyensúlyozottan figyelembe veszi, és a zálogjogosult hitelező számára megfelelő, rendezett elsőbbségi kielégítési jogot biztosít. Elismeri ezen kívül a Javaslat a tulajdonjog-fenntartást, továbbá a biztosítéki szerepet is betöltő, de alapvetően más gazdasági funkciókat szolgáló, a törvényben szabályozott, széles körű elfogadottságot élvező lízinget és faktoringot is.

A Javaslat fenntartja a lehetetlen szolgáltatásra kötött szerződés semmisségét. A kikristályosodott bírói gyakorlatból átveszi ugyanakkor azt a tételt, hogy a szolgáltatás nem lehetetlen önmagában azért, mert a kötelezett (tipikus esetben: az eladó) a szerződés megkötésekor nem rendelkezik a szolgáltatás tárgyával.

A Javaslat elvi jelleggel semmisnek nyilvánítja fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés olyan kikötését, amely a fogyasztó jogait megállapító jogszabályi rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára eltér. Semmis az a jognyilatkozat is, amellyel a fogyasztó jogszabályban meghatározott jogáról lemond.

A Javaslat a kódexben sorolja fel példálózóan a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben feltétlenül, illetve az ellenkező bizonyításáig (vélelmezetten) tisztességtelennek minősülő legkirívóbb szerződési feltételeket: az ún. fekete és szürke listát. Ezeket a listákat jelenleg kormányrendelet tartalmazza. Hangsúlyozni kell, hogy mindkét listában szereplő kikötések semmissek; a két lista abban különbözik egymástól, hogy a szürke listás kikötések esetében az illető feltételt alkalmazó fél bizonyíthatja a vélelemmel szemben, hogy a kikötés nem tisztességtelen, a feketelistás kikötésnél ilyen lehetősége nincs.

A tisztességtelen általános szerződési feltétellel kapcsolatos közérdekű kereset szabályozásánál a Javaslat a kódexbe emeli a közérdekű keresetindításra jogosult szervek, szervezetek (jelenleg a Ptk.-ben található) felsorolását; egyben pontosítja és kiegészíti a jogosultak listáját.

XIX. Fejezet

Az érvénytelenség jogkövetkezményei

1. Az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat a Javaslat külön fejezetben foglalja rendszerbe. Az érvénytelenség szankciója mindenekelőtt azt jelenti, hogy az érvénytelenségi ok fennálltáig a szerződéshez nem fűződhetnek a felek által célzott joghatások. Az érvénytelen szerződés nem köti a szerződő feleket, nem kötelesek vállalásaikat teljesíteni, az érvénytelen szerződést bírósági úton nem lehet kikényszeríteni. A semmisségi okot a bíróság hivatalból észleli, és hivatalból alkalmazza azt az anyagi jogi következményt is, hogy érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani és azt kikényszeríteni nem lehet. E következmény levonásának

eljárásjogi módja a kereset elutasítása. A megtámadható szerződés viszont érvényes, az érvénytelenségnek ezt az alapvető jogkövetkezményét is csak akkor lehet alkalmazni, ha az arra jogosult a szerződést eredményesen megtámadta. A Javaslat a hatályos joghoz képest több ponton megváltoztatja az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit. A jogkövetkezmények új rendszere a következők szerint épül fel.

2. Érvénytelen szerződés alapján egyik fél sem követelhet teljesítést a másiktól. Az érvénytelenségnek ez a jogkövetkezménye evidens ugyan, a Javaslat mégis szükségesnek tartja tételes jogi rendelkezésben kimondani. Ezt a jogkövetkezményt a bíróság a perben hivatalból is levonja, és az érvénytelenség megállapítására az erre törvény szerint jogosult önállóan (az egyéb érvénytelenségi jogkövetkezmények iránti kérelem nélkül) is előterjeszthet keresetet. Megteheti ezt annak ellenére, hogy más jogkövetkezmény levonására (például az eredeti állapot helyreállítására), tehát marasztalásra is mód volna. A Javaslat erről – a megállapítási keresetindítás Pp.-beli feltételeit kiegészítve – kifejezetten rendelkezik az érvénytelenség jogkövetkezményeinek szabályai között.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az érvénytelenség összes további jogkövetkezményét a bíróság nem hivatalból alkalmazza, mégpedig semmisség esetében sem. Minden más magánjogi igényhez hasonlóan és az általános eljárásjogi szabályoknak megfelelően a bíróság csak a fél erre irányuló kereseti kérelme alapján és a szerint járhat el. A piacgazdasági viszonyokkal ellentétes az érvénytelenségnek a korábbi bírói gyakorlatban hosszú ideig érvényesülő felfogása, amely teljes körűen lehetővé tette a felek jogviszonyának hivatalból történő rendezését.

Az érvénytelenség különböző jogkövetkezményeit illetően a bíróság nincs kötve a fél kereseti kérelméhez, attól eltérő megoldást alkalmazhat; például az eredeti állapot helyreállítása helyett a szerződést – az érvénytelenségi ok kiküszöbölése mellett – érvényessé nyilváníthatja. Nem alkalmazhat azonban a bíróság olyan megoldást, amely ellen mindegyik fél tiltakozik. Hasonló megfontoláson alapuló rendelkezést a Ptk. is tartalmaz, például a túlépítés jogkövetkezményeinek vagy a közös tulajdon megszüntetésének szabályozásánál.

3. A Javaslat kivételt tesz az általános kárveszélyviselési szabály alól, amely szerint a veszély a teljesítéssel száll át a kötelezettől a jogosultra. A szerződő felek egyenlőten jogi helyzetének elkerülése érdekében a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a kárveszély a szolgáltatás nyújtásával a szerződés érvénytelensége (azaz a tulajdonosi pozíció változatlanlansága) ellenére átszáll a másik félre, és neki kell viselnie a dologban bekövetkezett olyan károkat, amelyek viselésére mást nem lehet kötelezni. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a dologszolgáltatás jogosultja (tipikusan: a vevő) nem követelheti vissza – az egyébként visszatéríthető – pénzszolgáltatást, ha ő – a dolog véletlen elpusztulása következtében – a kapott dolgot nem tudja visszaadni.

4. A Javaslat az eredeti állapot helyreállításának elrendelésével egyenrangú, sőt adott esetben előnyben részesítendő jogkövetkezményként biztosítja az érvénytelenségi ok bíróság általi megszüntetésének és a szerződés nemcsak *ex nunc*, hanem *ex tunc* hatályú érvényessé nyilvánításának lehetőségét. Erre akkor kerülhet sor, ha az érvénytelenség miatti érdeksérelem a szerződés megfelelő módosításával kiküszöbölhető, vagy az érvénytelenség oka utóbb megszűnt. A bírói gyakorlat az elmúlt évtizedekben már ebbe az irányba ment, és a jogirodalom is támogatta a judikatúrának ezt a tendenciáját. A Javaslat ezzel megadja a bíró számára a konkrét eset igazságos és gazdaságilag célszerű eldöntéséhez szükséges mérlegelési lehetőséget. Elsősorban az üzleti élet szerződéseiben célszerű, hogy a bíróság az eredeti állapot helyreállításának elrendelése

helyett a – semmisségi hibától megszabadított, egyébként jól működő – szerződés érvényessé nyilvánítását alkalmazza. Az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítása esetén a felek úgy kötelesek teljesíteni és a szerződösszegésért úgy felelnek, mintha a szerződés megkötésétől fogva érvényes lett volna.

A Javaslat lehetővé teszi azt is, hogy a felek maguk orvosolják az érvénytelenségi okot. A hatályos jog ezt a lehetőséget kizárólag a felek által kikötött alaktság mellőzése estére ismeri el. A Javaslat valamennyi érvénytelenségi ok tekintetében biztosítja a felek általi orvoslás lehetőségét, ráadásul a felek választására bízza, hogy a konvalidáció *ex tunc* vagy *ex nunc* hatállyal történjék-e. A cél ebben az esetben is a szerződés lehetőség szerinti megmentése. Az érvényessé válás a törvény erejénél fogva következik be, ha a felek az érvénytelenségi okot utólag kiküszöbölik, vagy annak más okból való megszűnése esetén a szerződési akaratukat megerősítik. A jogkövetkezményeket a bíróság általi érvényessé nyilvánításhoz hasonlóan kell levonni.

5. A Javaslat véget kíván vetni a – Ptk. gyakorlatában máig létező – bizonytalanságnak az eredeti állapot helyreállításának mibenlétével kapcsolatban: csak a természetben történő *in integrum restitutio*-t teszi lehetővé. A bíróság akkor rendeli el tehát az eredeti állapot helyreállítását, ha az – éspedig mindkét fél részéről – természetben lehetséges. A Javaslat összhangba hozza az eredeti állapot helyreállítása kapcsán szemben álló szolgáltatások visszakövetelésére vonatkozó határidőket. Ezt szolgálja az a rendelkezés, hogy az eredeti állapot helyreállítását kérő felet az elévülés vagy elbirtoklás beálltától függetlenül terheli az általa kapott szolgáltatás visszaadásának kötelezettsége. Erre a szabályra azért van szükség, mert – tipikus esetben – dologszolgáltatás áll szemben pénzszolgáltatással, és ezek visszakövetelésének időbeli lehetősége eleve különböző. A dolog visszakövetelése tulajdoni igény, amely nem évül el, és amelynek csak a másik fél (tipikusan: a vevő) elbirtoklása szab határt; ezzel szemben a pénzkövetelés – fajlagos szolgáltatásról lévén szó – nem tulajdoni, hanem kötelmi igény, és ezért elévül. Ha figyelmen kívül hagyjuk is e határidők nyugvásának és megszakításának lehetőségét, akkor is nyilvánvaló a szinkron hiánya: az elévülési idő öt év, az elbirtoklási idő tíz vagy tizenöt év.

6. A Javaslat az érvénytelenség jogkövetkezményeit koncepcionálisan új alapokra helyezi azokban a gyakori esetekben, amelyekben szerződés érvényessé nyilvánítására és a szerződéskötést megelőző állapot természetbeni helyreállítására a nem kerülhet sor. Az utóbbi helyzet alakul ki akkor, ha a teljesített szolgáltatás – például használatban, tevékenységben megnyilvánuló volta miatt – már eredetileg sem volt visszafordítható (eredeti irreverzibilitás). És lehetetlen az eredeti állapot helyreállítása akkor is, ha az eredetileg reverzibilis dologszolgáltatás a teljesítést követően fizikai okból (például a dolog elfogyasztása, felhasználása, elpusztulása stb. miatt) vagy jogi okból (például a dolog tulajdonjogának átruházása miatt) lehetetlenné válik (utólagos irreverzibilitás). A Javaslat mindkét esetsorozatban a jogalap nélküli gazdagodás elvére támaszkodva (de önálló, *sui generis* szabály alkotásával!) kívánja rendezni az érvénytelen szerződés alanyainak helyzetét, a bekövetkezett vagyonomozgások visszarendezését. A Javaslat ezzel a – dogmatikailag is tiszta és kézenfekvő – megoldással megszünteti a Ptk. fogalmi ellentmondását, amely az érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítását írta elő a bíróság számára, és egyben el kívánja kerülni azokat a jogalkalmazási nehézségeket is, amelyek a Ptk. [237. § (2) bek.] gyakorlatát terheltek. Ezért a Javaslat azt a rendelkezést tartalmazza, hogy ha szerződés érvényessé nyilvánítására nem kerülhet sor és a szolgáltatás természetbeni visszatérítésére nincs mód, a fél az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítését kérheti. Az ellenszolgáltatás

nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeni megtérítésére vonatkozó igény – mint egyfajta alaptalan gazdagodási igény – kötelmi természetű igény, és az általános elévülési időn belül érvényesíthető. Akár eredeti, akár utólagos irreverzibilitás esetén az alaptalan gazdagodás elve szerint kell tehát megítélni a bekövetkezett vagyonomozgás miatti (esetleg kölcsönös) igényeket. A Javaslat a gazdagodástól történt esesés következményei tekintetében speciális szabályokat állít fel, azokat nem a jogalap nélküli gazdagodás normái szerint rendezi.

A bírói gyakorlatban adódtak olyan esetek, amikor az eredeti állapot helyreállítása valamelyik fél lényeges jogi érdekét sértette. Ilyen helyzet állt elő különösen akkor, ha a felek a dologszolgáltatásra irányuló érvénytelen szerződést (egészben vagy részben) kölcsönösen teljesítették, és az érvénytelen szerződés megkötését követően beállott lényeges piaci változások (például ingatlanok értékváltozásai) következtében a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás közötti értékegyensúly oly mértékben megbomlott, hogy az eredeti állapot helyreállítása az egyik fél számára elviselhetetlen hátránnyal járt volna. A LB az 1/2005. PJE sz. jogegységi határozatában ilyen esetekre az *in integrum restitutio* feltételeinek hiányát állapította meg. A Javaslat erre a tényálláscsoportra gondolva teszi lehetővé, hogy a bíróság az eredeti állapot helyreállításának elrendelése helyett a jogalap nélküli gazdagodás elve szerint rendezze a felek közötti vagyoneltolódásokat abban az esetben is, ha lehetséges volna ugyan az eredeti állapot helyreállítása, de az – az eset összes körülményeit figyelembe véve – valamelyik fél lényeges jogi érdekét sértené.

UzSORÁS szerződés esetén – arra tekintettel, hogy az érvénytelenség éppen a sérelmet szenvedett személy szorult helyzetének kihasználásával van összefüggésben – a Javaslat szerint a bíróság egészben vagy részben elengedheti a visszatérítést (illetve a sérelmet okozó felet az aránytalan előnynek megfelelő rész visszatérítésére kötelezheti), ha az még részletekben történő fizetés esetén is súlyos helyzetbe hozná a sérelmet szenvedett felet.

7. A Javaslat az érvénytelenség Ptk.-ban lehetővé tett jogkövetkezményei közül az állam javára való marasztalás lehetőségét nem tartja fenn. Ez a jogintézmény már régóta egyre kevésbé szolgálta azokat a jogpolitikai célokat, amelyeket a törvény egykor elérni kívánt vele, és az utóbbi időben alig került sor alkalmazására. A bevezetése óta alapvetően megváltozott társadalmi viszonyok, a piaci gazdálkodás körülményei között sem elvi, sem gyakorlati szempontok nem indokolják a magánjog logikájától idegen, büntető jellegű (represszív) szankció fenntartását.

8. A Javaslat annyiban változtat részleges érvénytelenség Ptk.-beli főszabályán [239. §(1) bek.], hogy a „feltehető” szó beiktatásával a felek közötti szerződéses kapcsolat összes körülményének objektívebb mérlegelésére ad lehetőséget a bíró számára. A Javaslat nem tartja szükségesnek külön szabály felvételét fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés részleges érvénytelenségére, és ezért elhagyja a Ptk. 239. § (2) bekezdését.

9. Az érvénytelen szerződés alapján történt teljesítés esetén a szerző fél rendszerint a dolgot birtokba veszi, használja, hasznait szedi, abba beruház, a vagyontárgyat felújíthatja, átépítheti stb., illetve megrongálhatja azt. A birtoklás és használat ellenértéke, a hasznok, költségek, károk felmerülése olyan többlettényállási elemek, amelyekhez az érvénytelen szerződés csupán a feltételt adta. A Javaslat a megállapodott bírói gyakorlatot elfogadva tételesen mondja ki, hogy az érvénytelen szerződéshez kapcsolódó többlettényállási elemeket a megfelelő anyagi jogi (a jogalap nélküli

birtoklásra vagy a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó) és eljárási jogi szabályok alapján kell megítélni.

A Javaslat külön rendelkezik a szerződő feleknek az érvénytelen szerződésből fakadó kárigényéről. Tekintettel arra, hogy a felek között szerződéses kapcsolat érvényesen nem jött létre, a kárigényt a deliktuális kártérítési szabályok szerint kell elbírálni. A szerződés érvénytelenségét okozó fél szerződő partnere teljes kárát köteles megtéríteni, kivéve, ha magatartását – felróhatósága hiányának bizonyításával – kimenti; ez utóbbi esetben csak a negatív interessze megtérítésére köteles. A Javaslat a Ptk. 238. § (2) bekezdésében foglaltaknál árnyaltabban rendelkezik harmadik személyeknek az érvénytelen szerződéshez kapcsolódó kártérítési igényéről. E szerint az érvénytelen szerződés fennálltában jóhiszeműen bízó harmadik személy a szerződés megkötéséből eredő kárának megtérítését követelheti attól a szerződő féltől, akinek a magatartása az érvénytelenséget okozta; a kártérítési kötelezettség a szerződő feleket egyenlő arányban terheli, ha az érvénytelenséget együtt okozták. Ez a helytállás tehát csak a negatív interesszére terjed ki, és nem függ attól, hogy a szerződő felet (feleket) a szerződés érvénytelenségének előidézésében terheli-e felróhatóság. Ha viszont valamelyik szerződő fél a jóhiszemű harmadik személlyel szemben felróhatóan járt el, teljes kártérítéssel tartozik, függetlenül attól, hogy kinek a magatartása okozta az érvénytelenséget.. §

VII. Cím

A szerződés hatálya. Hatálytalanság

1. A jogtudomány álláspontját teszi magáévá a Javaslat akkor, amikor – a Ptk.-tól eltérően – úgy foglal állást, hogy harmadik személy jogszabály által megkívánt beleegyezésének vagy jogszabály által előírt hatósági jóváhagyásnak a hiánya nem a szerződés létrejöttét, hanem hatályosságát érinti. Egyéb vonatkozásokban a Javaslat fenntartja a hatályos jogot: a beleegyezés, illetve a jóváhagyás esetén a szerződés a megkötésének időpontjára visszamenőleg válik hatályossá. Ezen túl a feleknek a függőben lévő beleegyezés, illetve a függőben lévő jóváhagyás ideje alatti jogaira és kötelezettségeire a Javaslat megfelelően alkalmazni rendeli a függőben lévő feltétellel kapcsolatos, a Ptk.-ban is meglévő szabályokat.

2. A Javaslat a szerződés hatálytalanságának valamennyi esetére rögzíti azt az általános tételt, hogy – mivel hatálytalan szerződés a felek által célzott joghatásokat nem képes kiváltani – a hatálytalan szerződés alapján teljesítés nem követelhető. Egységes jogkövetkezményként írja elő ezen túl az érvénytelenség jogkövetkezményeire vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazását.

3. A Javaslat a Ptk.-val egyezően a relatív hatálytalanság szankciójával illeti a fedezetelvonó szerződést, és fenntartja annak hatályos részletszabályait is (Ptk. 203. §). Kiegészíti a Javaslat a Ptk. szabályait azzal a rendelkezéssel, hogy a harmadik személy kérelmére a szerző fél a megszerzett vagyontárgyból való kielégítést és a vagyontárgyra vezetett végrehajtást túrni köteles. Pontosítja a Javaslat a fedezetelvonó szerződéssel megszerzett vagyontárgy átruházásának, illetve a vagyontárgytól történő elesésnek a következményeit: ha erre rosszhiszeműen kerül sor, a szerző fél a vagyontárgy értékéig saját vagyonából köteles helytállni a harmadik személlyel szemben. A bírói gyakorlatban felmerült problémák megoldásához kíván végül segítséget nyújtani a Javaslat azzal az új rendelkezéssel, amely szerint a fedezetelvonó szerződés szabályait

kell alkalmazni akkor is, ha az előny nem a szerződési jognyilatkozatot tevő személynél jelentkezik.

VIII. Cím

Bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelés

A Javaslat – némi szerkezeti és terminológiai változtatással – fenntartja a bírósági úton nem érvényesíthető követelésekre (*naturalis obligatio*-kra) vonatkozó hatályos szabályozást. Az ilyen követelések érvényesen és hatályosan létrejött jogügyletekből származnak ugyan, de az állam azokhoz a kikényszeríthetőség lehetőségét mégsem kívánja biztosítani. Érdemi változtatást jelent, hogy a bírósági úton nem érvényesíthető követeléseket biztosító vagy megerősítő szerződés nem semmis, hanem az ilyen szerződésből eredő követelés ugyanúgy bírósági úton nem érvényesíthető, mint az alapkövetelés.

IX. Cím

A szerződés teljesítése

A Javaslat a szerződés teljesítésére vonatkozó szabályok egy részét kiemelten, valamennyi kötelelemre általánosítva fogalmazza meg. Ezért a szerződés teljesítésének szabályai között azok a rendelkezések szerepelnek, amelyek csak szerződéses szolgáltatások teljesítéséhez kapcsolódó kérdésekre adnak választ. Ebből a rendszerből az következik, hogy szerződés-teljesítési problémáknál mind a szerződés, mind a kötelelem teljesítésére vonatkozó normákat figyelembe kell venni.

XX. Fejezet

Általános rendelkezések

1. A Javaslat fenntartja a kárveszély átszállására vonatkozó hatályos általános szabályt. A Ptk.-ban [396. § (3) bekezdés] a vállalkozási szerződésre alkalmazott rendelkezés általánosításával a Javaslat előírja, hogy a kötelezett köteles a jogosultnak átadni a szolgáltatásról szóló tájékoztató leírásokat és egyéb dokumentumokat.
2. A Javaslat a Ptk.-nál alaposabban és pontosabban szabályozza a szolgáltatás minőségével szemben támasztható követelményeket. A teljesítés körébe tartozik a szolgáltatás megvizsgálása, amelynek során – csakúgy, mint a Ptk. szerint – a jogosultnak a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül meg kell győződnie a szolgáltatás minőségéről és mennyiségéről. A hatályos jogot [Ptk. 283. § (2) bek.] tartja fenn a Javaslat azzal a rendelkezéssel, hogy nem kell külön megvizsgálni a azokat a tulajdonságokat, amelyek minőségét tanúsítják, vagy amelyekre jótállás vonatkozik. A Javaslat a minőség és mennyiség megvizsgálásának módjára vonatkozó követelményeket a szerződésekre vonatkozó általános szabályok között határozza meg, mivel ezek nemcsak a szállítási (Ptk. 380. §) és a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés [Ptk. 418. § (1) bek.] körében relevánsak.
3. Bármely szerződés megszegését jelenti, és így a szerződés teljesítésére vonatkozó általános szabályok között indokolt elhelyezni az akadályközlési kötelezettségre vonatkozó szabályokat. Általános követelmény ugyanis, hogy ha a fél a teljesítés

folyamatában látja, hogy valamely kötelezettségének – akár rajta kívülálló, elháríthatatlan ok miatt – nem tud eleget tenni, akkor erről a másik felet értesítse. Ezzel lehetővé válhat, hogy a jogosult az érdeksérelmét és kárát elhárítsa vagy enyhítse. Ha ettől a lehetőségtől azért esett el, mert a szerződésszegő kötelezett az akadályról nem értesítette, az ebből eredő kárát akkor is érvényesítheti, ha magáért az akadály folytán bekövetkezett szerződésszegésért – sikeres kimentése miatt – nem lehet a felelősséget megállapítani.

4. A Javaslat a kétoldalú szolgáltatást tartalmazó visszterhes szerződések esetében változatlanul az egyidejű teljesítés elvéből indul ki. Az egyidejű teljesítés lényegét azonban – a Ptk.-tól eltérően – nem az adja, hogy addig nem kell teljesíteni, amíg a másik fél a szolgáltatását nem ajánlja fel [Ptk. 281. § (1) bek.], hanem az, hogy mindaddig nem lehet a másik féltől a teljesítést követelni, amíg a fél a saját szolgáltatását nem teljesíti, vagy azt fel nem ajánlja. Az egyidejű teljesítés követelményéből nem a passzív elzárkózás, hanem az aktív kezdeményezés következik; a másik féltől teljesítést az követelhet, aki a teljesítési készségét egyértelműen kinyilvánította. Ha a fél a saját szolgáltatása teljesítését felajánlotta, a másik fél viszont ennek ellenére teljesítési hajlandóságot nem mutat, a szolgáltatás megtagadható.

5. A Javaslat fenntartja a közreműködő Ptk. szerinti meghatározását; azt a személyt tekinti közreműködőnek, akit a szerződő fél szerződéssel a saját kötelezettsége – egészének vagy egy részének – önálló teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához szerződéssel vesz igénybe. A Javaslat szerint a kötelezett – a személyes eljárás kötelezettségét megfogalmazó jogszabályi előírás, vagy a felek ilyen tartalmú megállapodása ellenére – akkor jogosult közreműködő igénybevételére, ha az a jogosult károsodástól való megóvása érdekében szükséges. Ezekre a szerződési általános szabályokra tekintettel a Javaslat nem tartja fenn az egyes szerződéstípusoknál (vállalkozás, letét, megbízás stb.) a közreműködővel kapcsolatos cizellált szabályokat.

6. A Javaslat a teljesítési időre vonatkozó szabályok között helyezi el az Európai Parlament és a Tanács 2011/7/EU irányelvének a pénztartozás esedékessé válásának időpontjára vonatkozó szabályait. A Javaslat szerint ugyanis az irányelvnek a fizetési késedelem beálltára vonatkozó szabályai nemcsak a késedelmi kamat-fizetési kötelezettség beállta, hanem a kötelezetti késedelem valamennyi jogkövetkezménye szempontjából irányadók. A Javaslat az irányelvben csak a kereskedelmi ügyletek körére megfogalmazott szabályok közül az esedékességre vonatkozó szabályokat valamennyi pénztartozásra általánosítja: a fizetési késedelem – a felek eltérő megállapodása hiányában – főszabály szerint a fizetési felszólítás vagy a számla kézhezvételétől számított harminc nap elteltével áll be. Meghatározott esetekben nem a számla kézhezvételétől, hanem a teljesítéstől számított harminc nap elteltével esik késedelembe a kötelezett; ez a helyzet, ha a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) a kézhezvétele a jogosult teljesítését megelőzte, ha nem állapítható meg egyértelműen a felszólítás (számla) kézhezvételének időpontja, vagy ha a kötelezettnek fizetési felszólítás (számla) bevétele nélkül teljesítenie kell fizetési kötelezettségét.

7. A Ptk. [292. § (2) bek.] egyoldalúan védi az adóst. Ezért a Javaslat csak fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben nyilvánítja semmisnek az előtörlesztést tiltó szerződéses rendelkezést. E körön kívül ugyanis – kínálati piac feltételei között – az adós ilyen tilalom hiányában is képes kell, hogy legyen érdekeinek megvédésére. A Javaslat fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésre kógens szabállyal előírja azt is, hogy a vállalkozás kizárólag az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó költségek megtérítését követelheti, és ezen kívül nem számíthat fel külön ellenszolgáltatást

(kamatot, előtörlesztési díjat vagy a kártalanítás bármilyen néven nevezett egyéb formáját).

8. A Javaslat általánosítja, minden szerződésre vonatkozó diszpozitív rendelkezésként fogalmazza meg a Ptk.-ban csak egyes szerződéstípusoknál (letét, bizomány) kimondott azt a szabályt, amely szerint az ellenszolgáltatás magában foglalja a szerződés teljesítésével rendszerint együtt járó költségeket.

9. A Javaslat elhagyja a Ptk. zártfajú szolgáltatással kapcsolatos szabályát. A teljesítés lehetetlenné válásának elveiből ugyanis külön szabály nélkül is következik, hogy aki maga termelte (vagy egyéb módon zártfajúan meghatározott) dolog szolgáltatására vállal kötelezettséget, nem köteles a hiányzó dolog helyett a teljesítés céljára hasonló rendeltetésű más dolgot beszerezni, ha a szerződésben meghatározott dolog szolgáltatására részben vagy egészben nem képes. Erre csak ilyen irányú külön szerződéses kikötés (vagy szerződésmódosítás) esetén lehetne őt kötelezni.

XXI. Fejezet

A teljesítés különös esetei

1. A szerződésben vagylagosan kikötött szolgáltatásokra a Javaslat fenntartja a Ptk.-nak [230. § (1) bek.] azt a szabályát, hogy a választás joga főszabályként a kötelezettet illeti. Eltér azonban a hatályos szabályozástól abban, hogy a választási jog nem a bírósági határozattal kitűzött teljesítési határidő elteltéig, hanem a szerződésben megjelölt idő elteltéig tart. A választási jog gyakorlásával való késedelem esetén a másik fél a bizonytalanságot eloszthatja azáltal, hogy megfelelő póthatáridőt tűz, amelynek eredménytelen eltelte a választási jog feltétlen átszállását eredményezi.

2. A Javaslat fenntartja a Ptk.-nak az osztható szolgáltatás teljesítésére vonatkozó szabályát. Magában a szabályban juttatja ugyanakkor kifejezésre azt, hogy itt nem fizikai, hanem jogi megítélésről van szó: a jogosult szerződési érdeke a meghatározó a szolgáltatás osztható vagy oszthatatlan volta szempontjából. Nem lehet szó osztható szolgáltatásról, ha a fél kizárta a részteljesítés lehetőségét, vagy pedig a szolgáltatás természete, az ügy körülményei szerint a jogosult szerződési érdekét csak az egész szolgáltatás egyidejű teljesítése elégíti ki.

3. A Javaslat a szerződések teljesítésének szabályai között, tartalmilag a Ptk. (233. §) rendelkezéseivel egyezően, de kiegészítésekkel és pontosításokkal rendezi a harmadik személy javára szóló szerződést. Változatlanul érvényesül, hogy a harmadik személy – ha közvetlenül jogosult a kötelezettség teljesítését követelni – a javára kikötött joggal attól kezdve rendelkezik, hogy őt a szerződésből folyó jogáról valamelyik fél értesítette; a harmadik személy részéről külön elfogadó nyilatkozatra nincsen szükség. Ha azonban a harmadik személy mégis értesíti a jogosultat vagy a kötelezettet, hogy a javára kikötött jogot elfogadja, ez azzal jár, hogy a jogosult ezt követően a harmadik személyt a teljesítéshez való jogától nem foszthatja meg. Ugyanilyen joghatálya van, ha a harmadik személy a jogosulttól olyan értesítést kapott, amely szerint a javára kikötött jog visszavonhatatlan. A harmadik személynek a jogosultságot külön elfogadnia tehát nem kell; ugyanakkor elfogadni nem is köteles, a javára kikötött jogot visszautasíthatja. Ilyenkor a szerződés teljesítéséhez fűződő jog a javára szerződött felet illeti meg.

X. Cím

A szerződésszegés

A szerződés megszegésére vonatkozó szabályok körében rendszertani, szerkezeti szempontból változást jelent, hogy a szerződésszegés közös szabályait a Javaslat a szerződésszegésre vonatkozó rendelkezések élére helyezi, és csak ezután következnek a szerződésszegés egyes esetei. Ez utóbbiak között szerepelnek sorrendben: a kötelezett késedelme, a jogosult átvételi késedelme, a hibás teljesítés, és végül a teljesítés lehetetlenné válása, a teljesítés megtagadása és a vállalt jognyilatkozat megtételének elmulasztása.

XXII. Fejezet

A szerződésszegés általános szabályai

1. A szerződésszegés általános szabályai kettős szerepet játszanak: e normák szerint ítélandók meg a külön nem nevesített szerződésszegések, és ezek a rendelkezések alkalmazandók a nevesített szerződésszegésekre is akkor, ha az adott szerződésszegés külön szabályai nem írnak elő eltérő rendelkezéseket. Mindkét szerep világosabban jut kifejeződésre, ha az általános szabályok a Cím élére kerülve megelőzik a külön szerződésszegések speciális normáit.

A szerződésszegések általános szabályai között a Javaslat módosított formában tartja fenn a felelősségkizáró és felelősségkorlátozó szerződéses kikötés semmisségére vonatkozó szabályt. Elhagyja a Ptk. 316. §-ában foglalt azt a szabályt, amely a szerződésszegési igény fenntartásához jogfenntartó nyilatkozatot kívánt meg arra az esetre, ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja. Egy ilyen szabály fenntartása – a kockázatok egyoldalú telepítése miatt – annak ellenére indokolatlan, hogy a Javaslat szerződési rendelkezései tudatosan a piacgazdaság szigorúbb követelményeit tartják szem előtt. A sérelemből eredő igényérvényesítéshez a törvényből fakadó jogot nem szükséges külön jognyilatkozattal fenntartani; ellenkezőleg: az igény elvesztéséhez kell külön joglemondó nyilatkozat. Ha pedig a teljesítés elfogadása adott esetben a szerződésnek ráutaló magatartással történő módosításaként fogható fel, a követelést ezen a címen el lehet utasítani. Egészen kivételesen elképzelhető az is, hogy a jogosult magatartása a jóhiszeműség és tisztesség követelményébe ütközik, és akkor erre hivatkozva lehet a jogosult követelését elutasítani.

2. A Javaslat meghatározza a szerződésszegés fogalmát. A bevezető szabály egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy nemcsak a törvényben nevesített magatartások vagy körülmények valósíthatnak meg szerződésszegést, hanem bármilyen magatartás (akár tevés, akár mulasztás), amely azt eredményezi, hogy a szerződés egyáltalán nem, vagy nem a tartalma szerint megy teljesedésbe. A szerződés megszegését eredményezheti tehát a szerződés bármely tartalmi elemének bármilyen magatartással megvalósuló sérelme.

A szerződésszegés ténye független attól, hogy a szerződésszegő fél magát kimentette-e vagy sem; a kimentés a szerződésszegés szankciói szempontjából releváns. A kimentésre vonatkozó általános szabályt a Javaslat – tartalmilag lényegesen megváltoztatva, de rendszertani szempontból a Ptk.-hoz hasonlóan – a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályánál mondja ki. A

szerződésszegés szankciói arra adnak választ, hogy milyen jogokat érvényesíthet a sértett fél szerződésszegő partnerével szemben, ha ez utóbbi olyan okból, amelyért ő viseli a kockázatot, nem szerződésszerűen teljesít. A szerződésszegés szankciórendszere a Javaslatban több szinten, az általánostól a különös felé haladva egymásra épül. A mindenfajta szerződésszegésre kiható törvényi feltételek a szerződésszegés általános szabályai között találhatóak; ezektől az egyes nevesített szerződésszegési esetekre vonatkozó rendelkezések eltérhetnek; és mindezek kiegészülhetnek az egyes szerződéstípusok körében található szankciókkal. A minden szerződésszegés esetén elvileg alkalmazható, ebben az értelemben általános szerződésszegési jogkövetkezmények a következők: a teljesítés követelése, visszatartási jog gyakorlása, meghatározott feltételek beállta esetén: elállás (azonnali hatályú felmondás) és – ugyancsak meghatározott feltételek mellett – kártérítés.

A szerződésszegés jogkövetkezményeinek feltételeinél a Javaslat érvényesíti azt az elvet, amely arányosságot követel meg a sérelem jellege, nagysága és a szankció között. Ha a szerződésszegésnek csak enyhébb következményei vannak, a sértett fél sem élhet drasztikus jogkövetkezményekkel. A szerződésszegésnek azok a jogkövetkezményei, amelyek nem zárják ki egymást, együttesen is érvényesíthetők. Együttesen érvényesíthető például adott esetben a szerződéstől való elállás és a kártérítés; kizárják viszont egymást a teljesítés követelése és az elállás.

Az is lehetséges, hogy a fél az érdeksérelmét nem a szerződésszegés jogkövetkezményeivel orvosolja, hanem erre más jogintézményt vesz igénybe, például a szerződés megtámadásával annak érvénytelenségét állapíttatja meg. A Ptk. joggyakorlata is ismer olyan eseteket, amikor a fél az egymással „konkuráló jogcímek” (például: a szerződés megtámadása tévedésre vagy feltűnő értékaránytalanságra hivatkozva; vagy: a hibás teljesítés jogkövetkezményeinek alkalmazása, esetleg a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása miatti kártérítés) közül választva az adott esetben számára előnyösebb jogokat gyakorolja. A Javaslat a törvény szintjén is biztosítja meghatározott jogkövetkezmények együttes alkalmazását és a konkuráló jogcímek közötti választás lehetőségét. Ez utóbbi esetben a jogosultnak a követelés jogcímét egyértelműen meg kell jelölnie. A konkuráló jogcímek közül a választási jog gyakorlása azt is jelenti, hogy a követelést a bíróság csak a megjelölt jogcím szerint – és ne más jogcímen – bírálja el.

3. Az európai kontinentális jogrendszerek általánosan elismerik a sértett félnek a természetbeni teljesítéshez való jogát. A teljesítés követeléséhez való jog azonban nem korlátlan, számos kivétel ismeretes a kontinentális jogokban is. A Javaslat ugyan nem ad tételes felsorolást ezekről, de külön rendelkezés nélkül is nyilvánvaló, hogy kizárt a teljesítés, ha az fizikai vagy jogi okból lehetetlenül, vagy egyébként jogellenes lenne. Nem fér össze továbbá a teljesítés követelésével az sem, ha a jogosult fedezeti ügyletet alkalmazott, mivel a fedezeti ügylet éppen a teljesítést helyettesíti. A Ptk.-hoz hasonlóan a Javaslat sem engedi meg természetbeni teljesítés követelését akkor sem, ha ez a kötelezett számára aránytalanul súlyosabb terhet jelentene, mint amennyi előnyt a jogsérelem természetbeni orvoslása a jogosult számára nyújtana. Az érdeksérelem természetbeni orvoslásának az arányosság elve mind a késedelem, mind a hibás teljesítés körében határt szab. Nincs viszont akadálya annak, hogy a jogosult a személyhez kötött szolgáltatás természetbeni teljesítését követelje a kötelezettől, mivel ez éppúgy kikényszeríthető, mint bármely más szolgáltatás.

A természetbeni teljesítés követeléséhez kapcsolódik a jogosultnak az a joga, hogy bármely szerződésszegés esetén a szerződészerű teljesítésre megfelelő póthatáridőt

tűzzön. Ha a póthatáridő is eredménytelenül telik el, általában ez a szerződésszegést önmagában is súlyossá teszi, ezen túl pedig az egyes nevesített szerződésszegési esetekben a póthatáridő elmulasztásához további, külön jogkövetkezmények kapcsolódnak

4. A Javaslat a szerződésszegés általános jogkövetkezményeként kezeli a visszatartási jog gyakorlását: a jogosult a szerződés szerű teljesítésig a saját esedékes szolgáltatását bármely szerződésszegés esetében visszatarthatja. A szolgáltatás visszatartása nem végleges, hanem átmeneti állapot: csak az alapul szolgáló ok fennállásáig vagy addig jogszerű, amíg a másik fél megfelelő biztosítékot nem nyújt. A visszaélések elkerülése érdekében a szolgáltatását jogszerűen visszatartó személy eljárására a Javaslat a megbízás nélküli ügyvitel szabályait rendeli alkalmazni.

5. A szerződésszegés miatti elállás feltételeit a nevesített szerződésszegések esetében a Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – külön-külön (például a kötelezetti késedelem, vagy a hibás teljesítés jogkövetkezményei között) meghatározza. Általános szabályként pedig – elsősorban a nem nevesített szerződésszegésekre tekintettel – kimondja, hogy a jogosultnak akkor van joga az elállásra, ha a szerződés teljesítéséhez fűződő érdeke a szerződésszegés következtében megszűnt.

Az elállás a szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szünteti meg. Ennél fogva a már teljesített szolgáltatások visszajárnak, vagyis a szerződéstől elálló fél követelheti az általa teljesített szolgáltatás visszatérítését, és maga is köteles visszaadni az esetleg kapott szolgáltatást. Az eredeti állapot helyreállítása azonban – az érvénytelenség jogkövetkezményeivel azonos módon – csak akkor alkalmazható, ha a szerződéskötéskor fennállott helyzet természetben visszaállítható, vagyis mindkét fél képes természetben visszatéríteni a számára teljesített szolgáltatást. Irreverzibilis szolgáltatás esetében az eredeti állapot helyreállítására nincs mód, ezért a jogosult a szerződésszegés miatt elállás helyett azonnali hatályú felmondással élhet. Ilyenkor a felek közötti elszámolás az érvénytelenséghez hasonlóan történik.

6. A Javaslat tételesen szabályozza az üzleti gyakorlatban rendszeresen alkalmazott és a judikatúrában általánosan elismert fedezeti szerződést: a fedezeti vételt és a fedezeti eladást. Megfelelő időpontban és megfelelő ellenérték mellett fedezeti szerződést köthet a jogosult elállás (vagy azonnali hatályú felmondás) esetén, és – kártérítés formájában – követelheti a szerződésszegő kötelezettől az eredeti és a fedezeti szerződés ellenértéke közötti különbséget és a fedezeti szerződés megkötéséből eredő költségeit.

7. A Ptk. – a 318. § utaló normája segítségével – egységesen szabályozza a szerződésszegéssel és a szerződésen kívüli magatartással okozott károkért való felelősséget. A Ptk. egységes kártérítési rendszere kiterjed mind a felelősség alóli kimentés (XXIX. Fejezet), mind a kár megtérítésének szabályaira (XXXI. Fejezet). Ez az elegáns egységes megoldás gyakorlati előnyökkel is jár: a deliktuális és a kontraktuális kártérítési felelősségi tényállások között esetleg felmerülő elhatárolási kérdéseknek nincs gyakorlati következménye.

a) A Javaslat mindezen előnyök ellenére két döntő ponton szakít a Ptk. egységes kártérítési jogi rendszerével. Eltérő alapra helyezi a kimentést a szerződésszegési és a szerződésen kívüli kártérítési felelősség esetében, és ugyancsak különböző szabályokat állapít meg a kártérítési jog e két területén a megtérítendő kár feltételeinél. A koncepcionális változásnak az az oka, hogy a kártérítési felelősségnek eltérőek a gyökerei szerződésen kívüli jogellenes károkozó magatartás és szerződésszegésnél esetében. Deliktuális felelősség esetében a károkozó és a károsult között a károkozó magatartást megelőzően egy abszolút szerkezetű jogviszony létezik, és egy

tartózkodásra kötelező tiltó norma megsértése hozza létre a relatív szerkezetű kárkötelmet. Kontraktuális felelősség esetében viszont a károkozást megelőzően is fennáll egy relatív szerkezetű jogviszony a felek között: a szerződés, amely meghatározza a felek egymással szembeni jogait és kötelezettségeit. Itt a károkozó magatartás a szerződésben vállalt kötelezettség megszegése. Az eltérő kiinduló helyzetből adódik, hogy a károkozó magatartás más természetű a két területen. Deliktuális felelősségnél a károkozás általános tilalma (a *neminem laedere* elve) szenved sérelmet, és a magatartást (bármely magatartást) éppen az teszi jogellenessé, hogy káreredmény kapcsolódik hozzá. Kontraktuális felelősségnél viszont a károkozó magatartás egy szerződésben önként vállalt kötelezettség megszegését jelenti. A szerződéses jogviszony a kárkötelmet alanyait, a károkozó és a károsult személyét is behatárolja: a károkozó a kárt nem általában „másnak”, hanem a „másik szerződő félnek” okozza. Lehetséges, hogy ugyanaz a magatartás a szerződéses jogviszonyon kívül is kárt okoz (a kivitelezési vagy a gyártási hiba például nemcsak a szerződéses partnernek okozhat kárt), és ilyenkor a károkozás a deliktuális felelősség szabályai szerint ítélandó meg. A szerződésszegésért való kártérítési felelősség azonban mindenképpen szerződéses kötelezettségvállalást és annak megszegését tételezi fel. A döntő különbség tehát az, hogy a kontraktuális felelősséget egy önként, tudatosan, átgondoltan vállalt szerződéses kötelezettségvállalás megszegése alapozza meg; ez a feltétel a deliktuális kárfelelősség esetében hiányzik. Az egyéb feltételek vonatkozásában: a kár beállta és az okozati összefüggés tekintetében a két felelősségi terület elvileg azonosnak tekinthető.

A kontraktuális és a deliktuális kárfelelősség kiinduló alapjában mutatkozó különbség következményeit a Javaslat az említett két vonatkozásban vonja le. Egyrészt a szerződésszegési kártérítési felelősség szabályozásánál megszigorítja a szerződésszegő fél kimentését, elszakítva azt a deliktuális felelősség körében változatlanul megtartott felróhatósági (vétkességi) elvtől. Másrészt a szerződésszegő fél által a szerződésszegéskor előrelátható károkra korlátozza a megtérítendő következménykárok és az elmaradt haszon mértékét. A két változtatás szorosan összefügg egymással. A megszigorított, objektív alapú kimentés és a kártérítés nagyságának korlátozása egészséges egyensúlyi helyzetet teremt a vagyoni forgalomban a szerződő felek közötti kockázatmegosztás terén. E két alapvető ponton kívül a Javaslat is megtartja a kártérítési felelősségi jog egységét.

b) A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség alóli kimentés szabályozásánál a törvénynek a kockázatok felek közötti helyes elosztását kell megoldania. A Javaslat modelljéül szolgáló üzleti viszonyokban a felelősség megállapításánál a merőben szubjektív szempontok egyébként sem igazán használhatók. A hagyományos felelősségi értékelés a felróhatóság (vétkesség) középpontba állításával individuális emberi hibát, magatartási rendellenességet feltételez. Az üzleti viszonyokra jellemző nagyszámú, egymással bonyolult kölcsönhatásban álló tényező közül azonban igen nehéz kiválasztani a releváns magatartásokat, és azok között ugyancsak problematikus értékelni az esetleges emberi hibák szerepét és súlyát. E helyett abból helyes kiindulni, hogy valamely tevékenység üzletszerű folytatása szükségszerű kockázatvállalást jelent, és az esetleges konfliktus feloldása nem a magatartás utólagos értékelésével, hanem a tevékenységgel együtt járó kockázat telepítése útján célszerű. A magánjogi szerződéseknél a szerződésszegés kárkövetkezményeinek telepítése tehát elsősorban kockázatelosztást, és nem valamely egyéni hiba szankcionálását kell, hogy jelentse. Ez a megközelítés a nem kifejezetten üzleti szerződések körében is megfelelő, általában itt is

helyes tehát a szerződésszegésért megállapítandó kártérítési felelősség alóli kimentés elszakítása a felróhatósági (vétkességi) elvtől. Ezért a Javaslat a károkozó kimentési lehetőségét – néhány helyen, például az ingyenes szerződéseknél, kivételt téve – nem üzleti szerződési viszonyokban is megszigorítja.

A Javaslat felfogása szerint a szerződéses, azaz önkéntes kötelezettségvállalás nem szerződésszerű teljesítésének szankcionálása nem lehet a szerződésszegő fél igyekezetének függvénye. A másik fél a kárának megtérítésére tarthat igényt akkor is, ha a szerződésszegő történetesen úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A szerződéses vállalás megszegése miatt ennél szigorúbb kimentési mércét kell alkalmazni, mert a másik fél jogos ügyleti várakozásai a szerződésszegés folytán meghiúsultak. Ezt a bírói gyakorlat már évtizedekkel ezelőtt felismerte. A szerződésszegéssel okozott károk megítélésénél (különösen gazdálkodó szervezetek viszonyában) az 1970-es évek óta fokozatos szigorítás figyelhető meg. A bíróságok a Ptk. 339. §-ának kimentési klauzuláját – legalábbis a vagyoni forgalom professzionális szereplőinek szerződésszegése esetén – szigorúan, objektívizálva értelmezik, azaz gyakorlatilag csak elháríthatatlan külső körülmény bizonyítása esetén ismerik el a felróhatóság hiányát. A Javaslat ezt a szigorító tendenciát kívánja normatív formába önteni, elszakítva a szerződésszegéssel okozott károkozásért való felelősséget a felróhatósági (vétkességi) elvtől. Természetesen szerződésszegés esetében sem lehet abszolút a kártérítési felelősség, a szerződésszegő félnek biztosítani kell megfelelő kimentési lehetőséget. A Javaslat nemzetközi példák alapulvételével fogalmazza meg a kimentési klauzulát, és három feltétel együttes (konjunktív) meglétét kívánja meg. A bizonyítási terhet a Javaslat mindhárom kimentési feltétel tekintetében a szerződésszegő félre helyezi.

ba) Elsőként azt kívánja meg a Javaslat a szerződésszegés miatt bekövetkezett kárért való felelősség alóli mentesüléshez, hogy a károkozó körülmény a szerződésszegő fél ellenőrzési körén kívül merüljön fel. Ellenőrzési körön kívüli, azaz a szerződésszegő fél által nem befolyásolható az a körülmény, amelyre a fél nem képes hatást gyakorolni. Ezeket a körülményeket természetesen nem lehet tételesen felsorolni, de bizonyos típusokat ki lehet emelni. Ilyen körülménynek tekinthetők mindenekelőtt a vis maior hagyományos esetei. A fél ellenőrzési körén kívülinek tekinthetők tehát a természeti katasztrófák: földrengés, tűzvész, járvány, aszály, fagykár, árvíz, szélvihar, villámcsapás stb., továbbá bizonyos politikai-társadalmi események: mint például háború, forradalom, felkelés, szabotázs, közlekedési útvonal (repülőtér) lezárása. Ide sorolhatók ezen kívül meghatározott állami intézkedések: behozatali-kiviteli tilalmak, devizakorlátozások, embargó, bojkott és hasonlók. Ebbe a körbe tartozhatnak adott esetben súlyos üzemzavarok, valamint a szerződésszerű teljesítést lehetetlenné tevő radikális piaci változások (mint drasztikus árrobbanás, a fizetés pénznemének rendkívüli meggyengülése stb.). A másik oldalról közelítve, nem minősül a szerződésszegő fél ellenőrzési körén kívül lévő oknak a saját üzemi rend szervezési vagy egyéb zavara, a fél alkalmazottainak magatartása, piaci beszerzési nehézségek és hasonlók. A bíróságnak a konkrét eset összes körülményeit mérlegelve kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a fél ellenőrzési körén kívül eső körülményként merült-e fel a szerződésszerű teljesítés akadálya.

bb) A kimentés második feltételeként támasztja a Javaslat, hogy a szerződésszegő fél számára a saját ellenőrzési körén kívül felmerülő körülmény a szerződéskötés idején objektíve ne legyen előre látható. Nem ad tehát alkalmat a kártérítési felelősség alóli mentesülésre a fél ellenőrzési körén kívül felmerülő teljesítési akadály sem, ha azzal

(például a közlekedési útvonal lezárásával vagy az állami intézkedéssel) a kötelezettséget vállaló félnek a szerződés megkötéskor objektíve, azaz a szerződésszegő fél helyzetében lévő személyek mércéjével mérve, számolnia kellett.

bc) Harmadik konjunktív feltétele a kimentésnek, hogy nem volt elvárható, hogy a fél a szerződésszerű teljesítést akadályozó körülményt elkerülje, vagy annak kárkövetkezményeit elhárítsa. Míg az előző feltételt, azaz az akadály előreláthatóságát a Javaslat a szerződéskötés időpontjában rendeli vizsgálni, addig ez a harmadik feltétel a szerződésszegés időpontjában vizsgálandó.

c) A Javaslat a szerződésszegési kártérítés körében is a teljes kártérítés elvéből indul ki. Ez azt jelenti, hogy a megtérítendő kár elvben mind a szolgáltatásban keletkezett kárt („tapadó kárt”), mind a jogosult egyéb vagyonában bekövetkezett kárt (következménykárt), mind pedig a jogosult elmaradt hasznát magában foglalja. Előreláthatósági klauzula felállításával korlátok közé szorítja ugyanakkor a Javaslat a megítélhető következménykárokat és az elmaradt jövedelmet (*lucrum cessans*).

A szerződésszegés következtében ténylegesen felmerülő kárral, azaz a szerződésszegés következményeinek elhárításához szükséges indokolt költségeivel, a fedezeti vétel (vagy fedezeti eladás) kárkövetkezményeivel, hibás teljesítés esetén a szolgáltatás hibájában álló kárral stb. – mint lehetséges kárral – a szerződésszegő félnek mindig számolnia kell. Ebben a körben az előreláthatósági klauzula nem jut tehát szerephez.

A következménykárokkal kapcsolatban és az elmaradt haszon tekintetében a bírói gyakorlat eddig is állított fel korlátokat, és tett kivételeket a teljes kártérítés elve alól. Ehhez a bírósági ítéletek különböző módszereket alkalmaznak. Néha a bizonyítottság hiányával indokolják a jogosult által érvényesített kárigény részleges elutasítását, más esetekben az okozati összefüggés hiányát hozzák fel döntésük indokaként. A kártérítés mértékének behatároló szempontjaként különösen gyakran szerepel az oksági kapcsolat megszakadása. Ezt természetesnek találhatjuk, mivel a kárkövetkezmények láncolata elvileg végtelen, és a bíróság – a teljes kártérítés elvének fenntartása mellett – az okozati lánc elvágásával szoríthatja keretek közé a ténylegesen megtérítendő kárt. Az okozatosság határainak megvonásával történő felelősségmérés elsősorban az ún. adekvát okozatosság elvének alkalmazásával történik. A bírói ítéletek nem ritkán egyéb módon (például a károkozó magatartás és a kár közötti okozati összefüggés „laza” voltára, távolságára, nem „döntő” vagy nem lényeges jellegére stb. hivatkozással) szakítják meg az okozati összefüggést a szerződésszegés és a következménykárok, illetve az elmaradt haszon között.

A Javaslat a szerződésszegéssel okozott kár mértékének reális határok közé szorítására vonatkozó törekvéseket előreláthatósági klauzula felállításával kívánja segíteni. Az előreláthatósági klauzula bevált, nemzetközi egyezményben (Bécsi Vételi Egyezmény) és modell-törvényekben is alkalmazott jogi eszköz a szerződésből eredő piaci és egyéb kockázatoknak a szerződő felek közötti igazságos megosztására. Ösztönzi a szerződő felet arra, hogy a szerződéskötéskor szükség szerint tájékoztassa partnerét egy esetleges szerződésszegés várható kárkövetkezményeiről, különösen a *lucrum cessans* és a lehetséges következménykárok nagyságáról. Ha ugyanis az általa előre látott, de a másik fél által nem ismert kockázatról nem ad tájékoztatást, a bekövetkező kárt neki kell viselnie. Az előreláthatósági korlát fő célja a szokatlan, előre nem látható, rendkívüli és ezért előre nem is kalkulálható károk kizárása. Az adott szerződés szokásos következményeit lényegesen meghaladó károk kockázatát rendszerint kizárólag a szerződő partner figyelemfelhívása alapján ismerheti meg a fél. És a károk kockázatának ismeretében hozható reális döntés a szerződés megkötéséről és annak

feltételeiről: az ellenszolgáltatásról, az esetleges felelősségkorlátozásról, illetve biztosítási szerződés kötéséről stb. Az előreláthatósági klauzula rugalmas eszköz a bíró kezében a szerződésszegés következtében előállott elmaradt hasznok és a következménykárok felek közötti megosztásához, és jobban illik a szerződési jogi szemlélethez, a piaci megfontolásokhoz, az üzleti gondolkodásmódhoz. El kell ismerni, hogy az egyik fél által sem előrelátható károk kockázata a Javaslat megoldása mellett is a károsult félnél marad. Ez a következmény azonban nem az előreláthatósági klauzula hibája, hanem a kárveszélyviselés általános elvéből következik.

Az előreláthatósági klauzula alkalmazása azt jelenti, hogy a következménykárok és az elmaradt hasznok megtérítendő összege nem haladhatja meg azt a veszteséget, amelyet a szerződésszegő fél a szerződés megkötésének időpontjában előre látott, vagy amelyet előre kellett látnia azon tények és körülmények alapján, amelyekről mint a szerződésszegés lehetséges következményeiről az említett időpontban tudott vagy tudnia kellett. Magától értetődő, hogy az előreláthatósági klauzula alkalmazására sor kerül akkor is, ha az elmaradt vagyoni előnyt, illetve következménykárt – szerződésszegéssel okozott – személyhez fűződő jogsértés idézi elő.

A megtérítendő kár meghatározásához előírt előreláthatóság más kritérium, mint a felelősség alóli kimentés egyik feltételeként meghatározott előreláthatóság. A megtérítendő kár meghatározásánál az előreláthatóság követelménye kizárólag a szerződő partnernél esetlegesen bekövetkező kárra és annak nagyságrendjére vonatkozik. Nem fogja tehát át magát a szerződésszegést vagy annak lehetőségét és a felelősség további előfeltételeit: az okozati összefüggést és a kimentés három elemét. A felelősség alóli kimentés egyik feltételét képező előreláthatóság és a megtérítendő kár mértékét behatároló előreláthatóság tehát két különböző dologra vonatkozik: az előbbi a szerződés szerű teljesítést akadályozó körülményre, az utóbbi a szerződésszegés által jogosult jövedelem-kiesésére és esetleges következménykáraitra.

A Javaslat az előreláthatóság fogalmát itt is ugyanúgy objektív értelemben használja, mint a kimentéssel kapcsolatban. Ennek megfelelően az előreláthatósági követelményt nem a konkrét szerződésszegőre, hanem egy hasonló helyzetben lévő személyre vonatkoztatva kell érteni. A szerződést megszegő fél felelőssége ezért nemcsak az általa ténylegesen előre látott károkra terjed ki, hanem mindarra, amit egy, az ő helyében ésszerűen és gondosan eljáró személy előre látott volna. Ebbe a körbe tartozik mindaz, amit a jogosult a szerződéskötést megelőzően a szerződéssel kapcsolatban a kötelezett tudomására hozott, különösen a szerződéshez fűződő elvárásai, az áru vagy más szolgáltatás felhasználási módja és célja, egy speciális üzleti helyzet stb. Mindebből következik, hogy az adott üzletágban szokásosnak tekinthető kárkövetkezményeket a szerződésszegő félnek mindig meg kell térítenie. A konkrét szerződés szokatlan kockázatát viszont a szerződésszegő félnek csak akkor kell viselnie, ha az adott kockázatot a szerződéskötés időpontjában ténylegesen ismerte, előre látta. Az előreláthatóság követelménye nem megy el odáig, hogy a szerződő félnek a várható kockázatot részleteiben, a kárkövetkezmények összegszerűségére kiterjedően ismernie kelljen. Elegendő, de egyben szükséges is viszont, hogy a fél felismerhette: egy esetleges szerződésszegése milyen jellegű és milyen nagyságrendű kárt idézne elő.

A kárkövetkezmények és kockázatok előreláthatósága szempontjából a szerződéskötés időpontja mérvadó. Ebben az időpontban tud ugyanis dönteni a szerződő fél a szerződéses kötelezettségvállalásról és annak részlet-feltételeiről. A szerződéskötés után nyert információk csak akkor befolyásolhatják a szerződésszegő fél felelősségét, ha a felek a szerződést is ennek megfelelően módosítják.

A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a károsultat terheli a bizonyítási kötelezettség arra vonatkozóan, hogy a szerződésszegő fél a szerződésszegés kárkövetkezményeit mennyiben látta előre, illetve kellett, hogy előre lássa. Mivel a megtérítendő kár (és azon belül annak mértéke) a szerződésszegő fél felelőségének egyik alapvető előfeltétele, bizonyítása a kárt szenvedett szerződő fél terhére esik. Az előreláthatósági klauzula céljának megvalósulása is ezt a megoldást kívánja meg. Ahhoz ugyanis, hogy a későbbi szerződésszegő fél a szerződés megkötésekor megalapozottan és tudatosan tudjon a kockázatvállalás ügyében állást foglalni, mindenekelőtt a későbbi károsultnak kell őt megfelelő ténybeli (ismeretbeli) helyzetbe hoznia. Neki kell megfelelő tájékoztatás formájában gondoskodnia arról, hogy szerződő partnere a várható károk kockázatának minél pontosabb ismeretében tudjon dönteni a kockázat vállalásáról, a kockázatvállalás áráról, esetleg a kockázatnak biztosítással történő kivédéséről.

Azt a felet, aki a szerződést szándékosan szegi meg (például másnak adja el a leszerződött árut), a Javaslat nem védi az előreláthatósági klauzulával, neki a jogosult teljes kárát meg kell térítenie.

8. A Ptk.-tól eltérően a Javaslat nem bízza a gyakorlatra annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy miként kell megítélni a szerződésszegéssel okozott kárért való felelőséget, ha a szerződésszegés egyben deliktuális felelőségi tényállást, tipikus esetben veszélyes üzemi felelőségi tényállást is megvalósít. Ilyen „kettősfedelű” káresemény következik be például akkor, ha gépjárművel, vasúton vagy más fokozott veszéllyel járó tevékenységgel teljesített személyfuvarozási szerződés keretében balesetet szenved az utas.

A Javaslat egyértelműen kizárja az igények kumulációját: a jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben csak a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint érvényesítheti. A Ptk. bírói gyakorlata és a korábbi jogirodalom ellentétes álláspontot fogadott el, alapvetően a veszélyes üzemi felelősség szigorított kimentési mércéjére és a károsultra emiatt kedvezőbb eredményére tekintettel. A Javaslat szerint azonban a kontraktuális kártérítési felelősség annyira közel kerül az üzembentartó felelőségéhez, hogy a választásnál és a döntésnél ez a mozzanat nem jelenti a mérleg nyelvét. Egy adott káreset megítélésénél mind a kimentés, mind a megtérítendő károk tekintetében ugyanarra az eredményre lehet jutni: a kimentés feltételrendszere szinte azonos, a szerződésszegési felelősségé még szigorúbb is; az előreláthatósági klauzula a deliktuális felelőségi rendszerben is alkalmazható az okozatossági lánc elvágására; sőt itt elvileg még a méltányosságból történő mérséklés lehetősége is nyitva van. Nincs értelme tehát, hogy a törvény kiemelje a tényállást természetes közegéből: a szerződéses viszonyból.

9. A Javaslat mind a kimentés feltételei, mind a megtérítendő károk körét tekintve szétválasztja a szerződésszegési és a szerződésen kívüli kártérítési felelősség rendszerét. Ennek nem kívánatos (de tudatosan vállalt) következménye az, hogy a deliktuális és a kontraktuális kártérítési felelőségi tényállások között esetleg felmerülő elhatárolási kérdéseknek érdemi gyakorlati következménye lehet. Ilyen helyzet áll elő például abban az esetben, amikor a jogosultnak a szolgáltatáson kívüli vagyonaiban a teljesítés kapcsán (például az áru leszállítása során) következik be kár, és azt kell minősíteni. Noha ilyenkor lényegében az oltalmi (és nem a szerződési) érdek sérelme következik be, a Javaslat kizárólag a szerződésszegési kártérítési szabályok alkalmazását engedi meg, a deliktuális szabályok érvényesülését egyértelműen kizárja. A Javaslat ezzel a megoldással el akarja kerülni, hogy adott esetben különböző felelőségi rendszerben

kelljen megítélni ugyanazon káresemény következményeit attól függően, hogy a jogosult szerződési vagy oltalmi érdeke sérül.

10. Ingyenes szerződések tekintetében figyelembe kell venni, hogy a felek nem kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak egymásnak, és az ingyenesség ténye a felelősség enyhítését indokolja. Még az ingyenesség sem jogosítja fel azonban a kötelezettet arra, hogy szándékos magatartásával vagy a szolgáltatással kapcsolatos lényeges információ visszatartásával kárt okozzon a szolgáltatás tárgyában. A Javaslat az így okozott károkért felelőssé teszi az ingyenes szolgáltatás kötelezettjét. A jogosult vagyonaiban az ingyenes szolgáltatással okozott károkért pedig a felróhatósági felelősség kimentési mércéje szerint felel a kötelezett. Ezekkel a szabályokkal a Javaslat érdemben és általánosított formában a Ptk.-nak az ajándékozási szerződésre adott szabályát tartja fenn.

11. A kockázatok arányos megosztása azt kívánja meg, hogy a kötelezett feleljen az általa a szerződés teljesítése érdekében igénybe vett közreműködőért. A Javaslat fenntartja a közreműködő Ptk.-ban adott meghatározását; azt a személyt tekinti közreműködőnek, akit a szerződő fél a kötelezettsége – egészének vagy egy részének – teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához szerződéssel vesz igénybe. A Javaslat szerint is a szerződő fél a közreműködője károkozásáért szerződő partnerével szemben úgy felel, mint saját eljárásáért, vagyis a közreműködő által okozott kárért fennálló felelősség alól ugyanúgy mentheti ki magát, mint saját károkozása esetén. Ezt a tételt mondja ki a Ptk. (315. §) is. Személyes szolgáltatási kötelezettség esetén a kötelezett csak a jogosult hozzájárulása esetén vagy a jogosult károsodástól való megóvása érdekében vehet igénybe közreműködőt. Szigorúbb a felelősség, ha a kötelezett nem volt jogosult közreműködőt igénybe venni. Ilyen esetben a kötelezettnek minden olyan kárt meg kell térítenie, amely közreműködő igénybevétele nélkül nem következett volna be. Ebben a szabályban a Javaslat a Ptk.-nak egyes szerződéstípusoknál (vállalkozásnál, megbízásnál stb.) alkalmazott tételét általánosítja.

Ugyancsak a kockázatok arányos megosztása kívánja meg, hogy a kötelezett ne tartozzék helytállni a vele szerződéses kapcsolatban nem álló (de az ő szolgáltatásában megjelenő teljesítményt nyújtó) további harmadik személyekért. A Javaslat ezért nem kívánta a közreműködő fogalmának tágításával a szerződési láncolatból eredő kockázatot a harmadik személy teljesítményét a szolgáltatásába beépítő kötelezetre telepíteni. Egy ilyen megoldás ellen szólna önmagában az a körülmény, hogy a Javaslat szigorítja a szerződésszegésért (és ezzel a közreműködőért fennálló) kártérítési felelősség alóli mentesülés feltételeit. És ugyancsak a fogalom szélesítésével szemben kell értékelni azt is, hogy a kötelezett megtérítési igénnyel – a jogviszonyok áttörésének lehetősége hiányában – a Javaslat szerint is csak közvetlen elődjével szemben léphet fel. A jogosultnak ugyanakkor lehetősége van a szerződésszegést okozó harmadik személy ellen fordulni. Az esetek egy részében a termékfelelősség címén támaszthat kártérítési igényt a gyártóval (importálóval, forgalmazóval) szemben, más esetekben az általános deliktális felelősség alapján léphet fel a tényleges károkozóval szemben. A fogyasztót – ezeken a lehetőségen kívül – segíti a Javaslat azzal is, hogy bevezeti a termékszavatosság intézményét.

A Javaslat a közreműködőjéért helytálló kötelezettnek visszkereseti igényt biztosít. Megtérítési igény addig illeti meg a kötelezettet közreműködőjével szemben, ameddig neki a jogosulttal szemben a közreműködő szerződésszegése miatt helyt kell állnia.

12. Oszthatatlan szolgáltatás egy részére vonatkozó szerződésszegés szükségképpen az egész szerződésre kihat, így a jogkövetkezmények az egész szerződésre nézve beállnak.

A szerződésszegésből eredő jogok az egész szerződésre gyakorolhatók, ha a szolgáltatás oszthatatlan teljesítése a szerződésből vagy egyébként a körülményekből egyértelműen következik, így például dologösszesség értékesítésénél, vagy gazdasági egység (például étterem, üzlet) eladásánál vagy üzemeltetési és hasznosítási jogának átengedésénél. Más a helyzet osztható szolgáltatás esetében. Az osztható szolgáltatás jellegéből következik, hogy az ilyen szolgáltatás egy részére kiható szerződésszegés (késelem, hibás teljesítés stb.) csak az érintett részre vonatkozik, kivéve, ha a jogkövetkezmények részleges alkalmazása a jogosult lényeges jogi érdekét sérti. Ez a helyzet akkor, ha a jogosult szerződéses érdekét csak az egész szolgáltatás szerződésszerű teljesítése elégíti ki.

13. Új rendelkezésként szól a Javaslat a szerződésszegés általános szabályai között a közbenső szerződésszegésről. A jogintézmény nem ismeretlen, az egyes szerződések Ptk.-beli szabályai (például a vállalkozási szerződés körében) már tartalmazzák ilyen rendelkezéseket. A közbenső intézkedés megkövetelése azonban nemcsak egyes nevesített szerződéstípusokhoz kapcsolódhat, hanem bármilyen, akár nem nevesített szerződésnél is jelentőséghez juthat, méghozzá mindkét szerződéses pozícióban. A Javaslat az általánosított szabály megfogalmazásánál a jogosult késedelmének egyik Ptk.-beli esetéből [302. § b) pont] indul ki. A közbenső intézkedési kötelezettség kölcsönösen terheli a feleket, azt nem lehet csak a jogosult személyéhez kötni. Így például építési szerződés esetén a jogosultnak kell biztosítani az építési engedélyt, biztosítani kell a munkaterületet, a kötelezettnek viszont rendszerint számlát kell kiállítania ahhoz, hogy a jogosult a vállalkozói díjat megfizethesse. A pénzkötelmeknél pedig kifejezetten általánosnak tekinthető közbenső intézkedés a jogszabályban vagy a szerződésben megkövetelt számlaadási kötelezettség. A közbenső intézkedés elmulasztása a Javaslat szerint általános formában nevesített szerződésszegés.

A Javaslat a joggyakorlatban felmerült kérdésre egyértelmű választ ad, amikor rögzíti, hogy a közbenső intézkedés elmulasztása csak abban a részben zárja ki a másik fél szerződésszegését, amely a közbenső intézkedés elmulasztásával okozati összefüggésbe hozható.

14. A Javaslat a szerződésszegés közös szabályai között rendelkezik az előzetes szerződésszegésről. Előzetes szerződésszegésnek minősül, ha a teljesítési idő lejártá előtt, a teljesítés időszakban nyilvánvalóvá válik, hogy a kötelezett a szolgáltatást nem fogja tudni szerződésszerűen teljesíteni. Az előzetes szerződésszegést a Ptk. a vállalkozási szerződések körében szabályozza. A teljesítési idő előtt nyilvánvalóvá váló késedelem vagy hibás teljesítés azonban nemcsak a vállalkozási szerződéshez, hanem bármely olyan szerződéshez kapcsolódhat, ahol a teljesítés időben elhúzódó folyamatot feltételez. Előzetes szerződésszegési helyzetnek minősülhet például, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a pénzfizetésre köteles fél – vagyoni viszonyainak jelentős megromlása, különösen csődhelyzete folytán – a vizontszolgáltatás teljesítésére nem lesz képes, vagy ha a szolgáltatást folyamatosan vagy időszakonként visszatérően kell teljesíteni, és a másik fél a saját szolgáltatásával késedelembe esik.

Előzetes szerződésszegés esetén a jogosult – a konkrét helyzetnek megfelelően – bármely szerződésszegési szankciót igénybe vehet, ideértve a visszatartás jogát is.

15. A szerződésszegés szabályai a Javaslatban is alapvetően diszpozitívak, azoktól tehát a felek egyező akarattal eltérhetnek, kivéve, ha az eltérést a törvény (például fogyasztó és vállalkozás szerződésének bizonyos vonatkozásaiban) tiltja.

Elvben megengedettek a felelősségkorlátozó és a felelősségkizáró klauzulák is. Az ezek korlátaira vonatkozó hatályos szabályok a Ptk.-ban (314. §) az ismételt

törvénymódosítások után is sok vitára adnak alkalmat. Ezért a Javaslat az ilyen kikötések érvényességét a hatályos jogtól eltérően rendezi: kifejezett semmisségi szankciót csak a szándékosan okozott károkért, továbbá az életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért fennálló felelősséget korlátozó vagy kizáró klauzulákra mond ki.

XXIII. Fejezet

Késedelem

1. A kötelezetti késedelemre vonatkozó rendelkezések körében a Javaslat a Ptk. szabályainak többségét fenntartja. Ezek mellett meghatározza a vállalkozások közötti fizetési késedelemre alkalmazandó új szabályokat. E körben a Javaslat a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó késedelmes fizetések elleni fellépésről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2011/7/EU irányelvéből fakadó jogharmonizációs kötelezettségnek tesz eleget.

Más nevesített szerződésszegésekhez hasonlóan a kötelezett – a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint – köteles megtéríteni a jogosultnak a teljesítési késedelemmel – a szolgáltatás tárgyában és a jogosult vagyónában – okozott kárt.

2. A jogosulti késedelem Ptk.-beli estei közül a közbenső intézkedések (előkészítő intézkedések, nyugta kiállítása, értékpapír visszaadása) elmulasztását a Javaslat a közbenső szerződésszegés szabályaival rendezi. Ennek következtében a jogosulti késedelem arra az esetre korlátozódik, amikor a jogosult felajánlott teljesítést nem fogadja el. A jogosult késedelmének jogkövetkezményei ennek megfelelően kifejezetten erre a szerződésszegésre szabottak: az át nem vett dolog őrzésére a kötelezett a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint köteles. A Javaslat szerint teljesítésnek csak a szerződés szerű szolgáltatás minősül, ezért a Javaslat ezt külön nem mondja ki.

Más nevesített szerződésszegésekhez hasonlóan a jogosult – a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint – köteles megtéríteni a kötelezettnek az átvételi késedelemmel okozott kárt.

XXIV. Fejezet

Hibás teljesítés

1. A Javaslat részben új alapokra helyezi, és részleteiben is megújítja a hibás teljesítésre és annak jogkövetkezményeire vonatkozó szabályokat. A Ptk. a jótállást a szerződést biztosító mellékkötelezettségek körében helyezi el, nem tisztázza igazán a jótállási kötelezettség mibenlétét, és a kellékszavatossághoz képest érdemi többletet csak egy különös kimentési körülmény felállításával ad: a felelősség alóli mentesülést annak bizonyítása alapozza meg, hogy a hiba oka a teljesítés után keletkezett. A jótállás és a kellékszavatosság szoros összefüggése a gyakorlatban természetesen ennek ellenére sem lehetett kétséges.

A Javaslat a hibás teljesítés egységes fogalmát alkotja meg, annak középpontjába a szolgáltatás minőségi fogyatékoságát helyezi, és egyértelművé teszi, hogy a hibás teljesítés szempontjából a teljesítés időpontja releváns. Ez utóbbiból okszerűen következik, hogy nyilvánvalóan nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a hiba oka a teljesítést követően keletkezik szolgáltatásban. Kimondja a Javaslat azt is, hogy nincs

szó hibás teljesítésről, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte. (Ez utóbbi tételből világosan kiderül, hogy a hiba jogosult általi ismerete nem csak a kellékszavatossági jogot zárja ki, ahogy a Ptk. mondja, hanem a kártérítési igényt is.) Az így megalkotott fogalomhoz kapcsolja a Javaslat a jogkövetkezményeket: a kellékszavatosságot, a jótállást és a kártérítést. Ezzel egyúttal megszünteti a hibás teljesítés két hagyományos jogkövetkezménye: a kellékszavatosság és a jótállás közötti indokolatlan különbségeket.

Tekintve, hogy a Javaslat (a hatályos joghoz hasonlóan) a kellékszavatosság és a jótállás szabályai közé integrálja az Európai Parlament és a Tanács 1999/44/EK irányelvét „a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól”, a kellékszavatosság és a jótállás szabályai fogyasztó és vállalkozás szerződésében egyoldalúan kógensek, vagyis semmis az olyan kikötés, amely a fogyasztó hátrányára tér el. Értelemszerűen az egyoldalú kógencia nem vonatkozik a kártérítési szabályokra, hiszen azok nem irányelvi eredetűek.

2. A Javaslat a kellékszavatossági jogokat a Ptk. rendszerét fenntartva határozza meg. A jogosult – a kötelezett érdekeit is figyelembe vevő törvényi keretek között – szabadon választhatja meg az igényelt szavatossági jogot. A hatályos szabályokat tartja fenn a Javaslat a más szavatossági jogra történő áttéréssel kapcsolatban is. A Javaslat feljogosítja a bíróságot, hogy a jogosult kérelmétől eltérjen; fogyasztó és vállalkozás szerződésében a bíróságot ez a jog nem illeti meg. Más szerződésben sem kötelezheti a bíróság a kötelezettet olyan kellékszavatossági jog teljesítésére, amely ellen minkét fél tiltakozik.

A hibás teljesítés hatályos szabályai közül a legtöbb kritika a kellékszavatosság határidők rendszerét illeti. A gyakorlati tapasztalatok arra mutatnak, hogy a kiskereskedelmi adásvételi modellre mintázott hat hónapos általános elévülési határidő a tartós használatra rendelt dolgokra (különösen épületekre) rövid, a különböző jogvesztő határidők szintén rendkívül szűkre szabottak, egyáltalán a jogosult számára a határidők kezelése bonyolult és nehezen áttekinthető. A fogyasztói adásvételről szóló irányelv tárgyi hatálya kizárólag a fogyasztási cikkekre, ingó dolgokra terjed ki, nem tesz különbséget tartós és nem tartós fogyasztási cikkek között, a tartós használatra rendelt dolgokra, ingatlanokra, építményekre pedig egyáltalán nem vonatkozik. Az irányelvnek a Ptk.-ba történt beültetése ezért csak a fogyasztói adásvétel hatálya alá eső körben érintette a szavatosság határidők rendszerét, amely a szolgáltatások széles körében már nem működik megfelelően.

A Javaslat az eddigi hat hónapos elévülési határidőnél hosszabb, egyéves általános elévülési szavatossági határidőt ír elő. A főszabály alól fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés esetében állapít meg kivételt a Javaslat, ahol az általános elévülési idő két év; ennél rövidebb határidő csak használt dolgok esetén köthető ki, de ott is legalább egy évet biztosítani kell. Ha a szerződés alapján szolgáltatott dolog ingatlan, akkor a szavatossági igény bármely szerződés (nemcsak fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés) esetén öt éves elévülési határidő alatt érvényesíthető.

A Javaslat megszünteti a jogvesztő határidőket. A jogvesztő határidők előírásával a Ptk. célja a kellékszavatossági igények érvényesíthetőségével kapcsolatos bizonytalan jogi helyzet egyértelmű lezárása volt. Ez a konstrukció ugyanakkor számos problémát idézett elő. Ezeket a bírói gyakorlat (I. sz. PED-GED) igyekezett korrigálni, de összességében nem tudta a határidők rendszerével kapcsolatos valamennyi bizonytalanságot megszüntetni, sőt (például a jogvesztő határidő utáni igényérvényesítés lehetőségének megnyitásával) újakat is felvetett. A Javaslat elvi

kiindulási pontja, hogy jogvesztés – mint az alanyi jog elenyészését eredményező szigorú jogkövetkezmény – előírása csak kivételes esetekben indokolt. Egy magánjogi alanyi jog érvényesíthetőségének időbeli korlátok közé szorításához nincs szükség arra, hogy a jogalkotó a jog megszűnését mondja ki. A hatályos jogban dogmatikai következetlenséghez vezet továbbá, hogy a Ptk. a jogvesztő határidők rögzítése mellett biztosítja a szavatossági igények kifogásként való érvényesíthetőségét is, noha elenyészett alanyi jog kifogásként történő érvényesítése fogalmilag nyilvánvalóan kizárt. A Javaslat szerinti szabályozással ezek az ellentmondások megszűnnek, a kellékszavatossági igények érvényesítését kizárólag elévülési természetű határidők korlátozzák. A Javaslat abból indul ki, hogy a szolgáltatott terméknek megállapítható a természetes elhasználódás által behatárolt élettartama, aminek eltelte után már nem várható el a kötelezettől a hiba orvoslása. S emellett az igényérvényesítés lehetőségének az elévülés nyugvása miatti meghosszabbodásával szinte arányosan nő a hibás teljesítés bizonyításának nehézsége.

A Javaslat nem tartja fenn a Ptk. [308. § (2) bek.] szerinti speciális állatszavatossági határidőt. A hatvan napos határidőnek nem jogi, az igényérvényesítésre kiható, hanem szakmai tartalma van, és az állapotbetegségek lappangási idejét határolja be. Ennek viszont a bizonyítási teher szempontjából van jogi jelentősége; indokolatlan ezért, hogy az egyébként bizonyított hibás teljesítés mellett az állat szolgáltatására irányuló szerződés esetén a szavatossági igényérvényesítési határidő az általánosnál rövidebb legyen.

A kellékszavatossági igény érvényesítésével kapcsolatos hatályos további részletszabályokat a Javaslat tartalmilag fenntartja. Ezek közé a szabályok közé tartoznak a hiba közlésére, a szavatossági jogok kifogásként történő érvényesítésére, az érvényesített szavatossági igény terjedelmére, a szavatossági igény érvényesítésével kapcsolatos költségviselésre és a kötelezett gazdagodási igényére vonatkozó rendelkezések.

3. A Javaslat bevezeti a gyártónak a termék hibája miatti közvetlen, szavatossági természetű helytállását a fogyasztóval szemben. A termékszavatosság alapját képező termékhiba fogalma nem teljesen azonos a hibás teljesítés fogalmával. Termékhibáról akkor van szó, ha az eladott ingó dolog (tipikus esetben: tartós fogyasztási cikk) nem felel meg a gyártó általi forgalomba hozatalakor hatályos minőségi követelményeknek, vagy nem rendelkezik a gyártó által adott leírásban szereplő tulajdonságokkal. A hibás teljesítéshez hasonló viszont, hogy a gyártó csak azokért a hibákért tartozik helytállni, amelyek akkor keletkeztek, amikor a termék még az ellenőrzése alatt állt.

A termékszavatosság vállalkozás által forgalomba hozott ingó dolgokra (termékekre) terjed ki, és – noha az érintettek között nem áll fenn szerződéses jogviszony – biztosítja, hogy a fogyasztó a termék hibája miatti egyes kellékszavatossági igényeit közvetlenül a gyártóval szemben érvényesíthesse. A termékszavatosság kizárólag a hiba természetbeni orvoslására szolgál: elsősorban kijavítására, másodsorban – ha a kijavítás nem lehetséges – kicserélésre ad igényt a fogyasztónak. Gyártónak a Javaslat – a termékfelelősségi szabályokhoz hasonlóan – nem csak a termék előállítóját tekinti, hanem a forgalmazóját is. A termékszavatossági helytállás – eltérően a kellékszavatosságtól – nem feltétlen, hanem a termékfelelősségi kimentési okokhoz hasonló okok alapján kimentést biztosít a gyártónak és a forgalmazónak.

A termékszavatosság és a kellékszavatosság egymás mellett létező polgári jogi igény, amelyeket azonban ugyanazon hiba miatt – természetesen – egyszerre nem lehet érvényesíteni. A fogyasztó az adott helyzet lehetőségei alapján maga döntheti el, hogy

egy adott hiba miatti szavatossági igényét melyik eszközzel és kivel szemben érvényesíti: kellékszavatossági igényt támaszt szerződő partnerével (az eladóval) szemben, vagy pedig termékszavatossági igényt a gyártóval vagy a forgalmazóval szemben. Eredményes igényérvényesítés esetén az érvényesített hiba tekintetében a párhuzamos igény is megszűnik. Az egyik út sikertelensége viszont nem zárja ki, hogy a fogyasztó igényét a másik jogcímen érvényesíthesse, ha annak feltételei fennállnak. Termékszavatossági kötelezettsége teljesítése esetén a termék kijavított részére vagy a kicserélt termékre a szerződő partner kellékszavatossági kötelezettsége megszűnik, ez a kötelezettség a továbbiakban a gyártót vagy a forgalmazót fogja terhelni.

A Javaslat a termékszavatossági igény érvényesítéséhez kétéves jogvesztő határidőt biztosít, amelyet a terméknek a gyártó általi forgalomba hozatalától kell számítani. A kellékszavatossági igénytől eltérő megoldást: jogvesztő határidő alkalmazását az indokolja, hogy a gyártó nem áll jogviszonyban a fogyasztóval, vagyis termékszavatosság előírása a szerződési jogviszony relatív szerkezetének áttörését jelenti. Emiatt indokolt a helytállást szigorúbb időhatárok közé szorítani, és meghatározott idő elteltével a bizonytalan jogi helyzetet végleg lezárni. Ha a kétéves határidőn belül a termék gazdát cserél, a termékszavatossági igény az új tulajdonost illeti meg.

4. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – a jótállás szabályait nem a szerződést biztosító mellékkötelezettségeknél, hanem a hibás teljesítés jogkövetkezményei között helyezi el. A gyakorlatban ugyanis a jótállás szinte kizárólag a hibás teljesítés orvoslásának eszközévé vált; a kötelezettség más szempontból szerződésszerű (például a határidőben történő) teljesítésére való ösztönzésnek vannak alkalmasabb szerződési biztosítékai (például a kötbér). A kellékszavatosság szabályainak jelzett kiigazítása alapján a kellékszavatosság és a jótállás rendszertani kapcsolata, közös elvi alapja a Javaslatban egyértelművé válik, és a jótállás a Javaslatban ugyanolyan kimentést megkövetelő helytállás, mint a kellékszavatosság.

A Javaslat szerint, csakúgy, mint a hatályos jogban, a jótállás a felek megállapodása (a jótállási nyilatkozat), illetve jótállási kötelezettséget előíró jogszabály alapján jön létre. A jótállás önként vállalt többletkötelezettséget jelent, vagyis a jótállás tartalmát elsősorban az azt megalapozó szerződés határozza meg, kivéve, amikor a jótállásra jogszabály kötelez, ilyenkor nyilvánvalóan a jótállás mibenlétét is a jogszabálynak kell rögzítenie. A Javaslat erre tekintettel a jótállás alapján történő helytállás mibenlétét nem határozza meg közelebbről, hanem általános jelleggel annyit mond, hogy a jótállásra kötelezett személy a jótállást keletkeztető jognyilatkozatban vagy jogszabályban foglalt feltételek szerint köteles helytállni a hibás teljesítésért. Tipikus esetben a jótállás alapján a kötelezett szavatossági jellegű kötelezettséget vállal, a hibás szolgáltatás kijavítását, kicserélését, esetleg árszállítást. A szerződés szólhat úgy, hogy a jótállási igény meghatározott harmadik személlyel szemben érvényesíthető.

5. Más nevesített szerződésszegésekhez hasonlóan a kötelezett – a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint – köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítéssel okozott kárt. A Javaslat az általános kártérítési szabályokat a hibás teljesítési tényállások sajátosságait figyelembe vevő fontos szabállyal egészíti ki. A jogosult kártérítés formájában a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett (ún. tapadó) kára megtérítését csak a természetbeni reparációt jelentő kellékszavatossági jogok (kijavítás, kicserélés) kimerülése esetén, és csak a kellékszavatossági határidőn belül igényelheti. Ennek nyilvánvaló oka az, hogy az ilyen károk megtérítése – funkcióját tekintve – az ellenszolgáltatás leszállításának, azaz a

szavatossági jogok második lépcsőjében alkalmazható igénynek minősül. A Javaslat biztosítja ugyanakkor azt a lehetőséget, hogy a jogosult elévült kártérítési igényét (szavatossági jogaihoz hasonlóan) az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként érvényesíthesse. Mindez természetesen csak a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károkra vonatkozik; a jogosult vagyonában bekövetkezett tényleges károk és az elmaradt haszon a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint és az általános (ötéves) elévülési idő alatt érvényesíthetők.

6. A Ptk. a jogszavatosságot a legfontosabb tulajdonátruházó szerződésnél, az adásvételi szerződésnél szabályozza, és a bérletnél erre a szerződésre a jogszavatossági jogok értelemszerűen megfelelő alkalmazást írja elő. A gyakorlat ezeket a rendelkezéseket valamennyi tulajdonátruházó, illetve használati szerződésre alkalmazza. A Javaslat a jogszavatosságot az általános szerződésszegési szabályok közé emeli ki, és tartalmi pontosításokat is végrehajt. Ezek között kell említeni, hogy jogszavatossági kötelezettséget ír elő nemcsak tulajdonjog, hanem más jog, továbbá követelés visszerhes átruházásának esetére is. Fontos az a pontosítás is, amely – tipikusan: szellemi tulajdon tárgyain fennálló – felhasználási szerződések vonatkozásában a jogszavatossági kötelezettséget „vagyon jog által védett dolog” (és nem jog) felhasználásával kapcsolatban fogalmazza meg.

7. A Javaslat a vállalkozási és más eredményszerződések tekintetében a hibás teljesítés különös szabályait is meghatározza. E szerződések sajátossága abban áll, hogy a tevékenységgel előállítható mű – az új dolog vagy más eredmény – átadását megelőzi a létrehozás folyamata, vagyis a teljesítés része a mű előállítása, maga a tevékenység végzése is. Ezért a kellékszavatossági jogok itt változott formában fogalmazhatók meg. A hibás teljesítés külön szabályai között szól továbbá a Javaslat a bérbeadó szavatossági kötelezettségének általánosításával megalkotott, valamennyi használati kötelelemre előírt kellék- és jogszavatosságáról.

XXV. Fejezet

A szerződésszegés egyéb esetei

1. A Javaslat nem tartja fenn a Ptk. azon szabályát, amely szerint a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés semmis. A Ptk. szabálya túlzottan merev. A szerződés megkötése és a szerződés teljesítése közötti időben a lehetetlenség oka adott esetben kiküszöbölhető vagy megszűnhet. Az elkötelező és a véghezvivő ügylet világos különválasztása világosan mutatja, hogy az elkötelező szerződés érvényességét nem érinti, ha az olyan dologra vonatkozik, amely a szerződés megkötésének időpontjában még nincs a kötelezett (tipikusan: az eladó) tulajdonában, hiszen az eladó a dolgot a teljesítés időpontjáig megszerezheti. Ha erre nem kerül sor, akkor a szerződésszegés szabályai a kialakult helyzetet megfelelően kezelik. A Javaslat ezért kimondja, hogy a szerződés nem érvénytelen azért, mert a szolgáltatás teljesítése a szerződés megkötésekor lehetetlen, vagy a kötelezett a szerződés megkötésekor nem rendelkezik a szolgáltatás tárgyával.

Tekintettel arra, hogy a Javaslat az elmondottak miatt szakít az *impossibilium nulla est obligatio* ősi elvével, és a szerződéskötéskor lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződést nem tekinti semmisnek, az eredeti (már a szerződéskötéskor is fennállott) és az utólagos (a szerződéskötést követően beállott) lehetetlenség egyforma jogi megítélés

alá esik. A Javaslat mindkét esetcsoportba tartozó tényállásokat szerződésszegésnek fogja fel, a teljesítés meghiúsulásának nevezi, és egyformán szankcionálja. A Javaslat eyebeekben nem változtat tartalmilag a teljesítés lehetetlenné válásának hatályos szabályain. A teljesítés meghiúsulása azt a szerződésszegési esetet nevesíti tehát, amikor a szerződés teljesítése – akár a szerződéskötéskor már fennállott, akár a szerződéskötés után beállott – fizikai vagy jogi okból nem lehetséges. A jogkövetkezmények megállapításánál – a Ptk. lehetetlenülési szabályaival egyezően – a Javaslat a szerint különböztet, hogy a meghiúsulásért fennáll-e valamelyik fél felelőssége (szubjektív meghiúsulás), vagy pedig arra úgy kerül sor, hogy azért egyik fél sem felelős (objektív meghiúsulás).

2. Nem változik a teljesítés megtagadásának szabályozása sem. A teljesítés megtagadása a Javaslat felfogásában is azt feltételezi, hogy a szerződésszegő fél egyértelműen és félreérthetetlenül kifejezze azt a szándékát, hogy teljesíteni sem a teljesítési időben, sem később (vagyis egyáltalán) nem kíván. Ilyen esetben nyílik meg a választási lehetőség a másik fél számára, hogy szerződésszegő partnerének nyilatkozata ellenére bíróság ítélettel a teljesítést mégis megkísérelje kikényszeríteni, vagy pedig a teljesítés meghiúsulásának kártérítési következményeit válassza. Ezt a szerződésszegést nemcsak a kötelezett, hanem a jogosult is elkövetheti. Ha például a jogosult a szerződés szerűen felajánlott szolgáltatás átvételét jogos ok nélkül megtagadja, a kötelezett is választhat a jogosulti késedelem és a meghiúsulás jogkövetkezményei között.

3. A Javaslat helyes és a gyakorlatban bevált volta miatt változatlanul fenntartja a Ptk.-nak (295. §) azt a szabályát, amely felhatalmazza a bíróságot, hogy a jogosult keresete alapján ítélettel pótolja a szerződésben vállalt, de meg nem tett (például: ingatlan-nyilvántartási bejegyzést engedő) jognyilatkozatot. A szabályt viszont a rendszertanilag megfelelőbb helyre: a szerződésszegés (és nem a teljesítés) szabályai közé helyezi.

XI. Cím

A szerződés megerősítése és módosítása

XXVI. Fejezet

A szerződés megerősítése

1. A szerződés megerősítésének eszközei valamilyen szerződésszegéshez kapcsolódó, a kötelezett által önként vállalt többlétszankciót biztosítanak a jogosult számára, és egyben a kötelezett teljesítési készségét juttatják kifejezésre. Míg a szerződésszegés törvényi szankciói önmagukban, külön vállalat nélkül, a törvény erejénél fogva, a felek külön kikötése nélkül járulnak a szerződésszegéshez és érvényesíthetők a sérelmet szenvedett fél által, addig a szerződés megerősítésének többlétszankciói szerződésszegés esetén is csak akkor érvényesíthetők, ha azt a felek a szerződésben előre kikötötték. Megjegyzést érdemel, hogy a hasonló jellegű jótállást a Javaslat – a szorosabb tartalmi kapcsolódásra tekintettel – nem ebben a fejezetben, hanem a hibás teljesítés jogkövetkezményei között helyezi el.

A Javaslat nem itt, a szerződések általános szabályai között, hanem vagy a dologi jogban (zálogjog) vagy az egyes szerződéstípusok körében (kezesség, garancia) rendelkezik a szerződés megerősítését szolgáló további fontos eszközökről. Ezek az intézmények nemcsak megerősítik a kötelezett teljesítési készségét, hanem – a

kötelezett saját vagyonából vagy harmadik személy vagyonából – a teljesítés fedezetét is bővítik.

A szerződések általános szabályai között a Javaslat a foglalót, a kötbért és a jogvesztés kikötését szabályozza. Bár a Javaslat a szerződési jogban a formátlanság elvét követi, a kötbér és a jogvesztés kikötése csak írásban érvényes.

2. A szerződés megkötéséhez kapcsolódó önként vállalható többletszankció a foglaló. A Ptk.-hoz képest változás, hogy a Javaslat a foglalót csak pénzösszeg formájában fogalmazza meg. Más dolog átadásának a törvényben foglalóként történő elismerése eleve problematikus teszi a foglaló funkcióját, miután más dolog a teljesítésbe rendszerint nem számítható be, és kétszeresen az esetek többségében nem adható vissza. A szabályozás diszpozitív jellege mellett természetesen nem lehet akadálya annak, hogy a felek foglalóként például meghatározott mennyiségű aranyat vagy más fajlagos szolgáltatásként megjelölt dolgot határozzanak meg.

A foglalót ma az esetek döntő többségében nem kézen-közön adják át, hanem banki úton átutalják. A Javaslat a bírói gyakorlatot terhelő problémák elkerülése érdekében mellőzi ezért a Ptk.-ban szereplő „a szerződés megkötésekor” kitélt, és nemcsak az „átadott”, hanem az átutalással (vagy bármely egyéb módon) „fizetett” pénzösszeget is foglalónak tekint. A Javaslat hangsúlyossá teszi, hogy foglalót fizetni nem a kötelezettségvállalás „jeléül” szokás (erre éppen az előleg szolgál), hanem a foglaló a kötelezettségvállalás megerősítéseként, külön vállalt többletszankcióként kerül átadásra. Változatlanul irányadó viszont, hogy a fizetett pénzösszegnek ez a rendeltetése a szerződésből ki kell, hogy tűnjön. Minthogy a foglaló kárátalány szerepet is betölt, a Javaslat az elvesztett vagy kétszeresen visszatérítendő foglaló értékét nem csak a kártérítésbe, hanem a kötbérbe is beszámítani rendeli. Ezt az indokolja, hogy a kötbér is kárátalány, és nem indokolt megengedni a két azonos funkciójú szankció együttes érvényesítését.

A túlzott mértékű foglaló összegének bírósági általi mérséklésének szabályát a Javaslat azzal a pontosítással tartja fenn, hogy egyértelművé teszi: erre csak abban az esetben van lehetőség, ha a kötelezett ilyen értelmű kérelmet terjeszt elő.

3. A Javaslat egyértelművé kívánja tenni, hogy a kötbér kárátalány-funkciót tölt be, vagyis mentesíti a jogosultat a szerződésszegésből eredő kár bizonyítási terhe alól; ebből a szempontból a kötbér a foglalóhoz hasonlít, még ha a két intézmény alkalmazási köre eltérő is. A kötbér következetes átalány-kártérítés felfogásával összhangban – a Ptk.-nál pontosabban – határozza meg a Javaslat a kötbér és a többi szerződésszegési szankció viszonyát. A Javaslat is lehetővé teszi ugyanakkor, hogy a jogosult érvényesíthesse a szerződésszegő kötelezettel szemben a kötbért meghaladó kárát.

A Javaslat a kötbérfelelősséget a szerződésszegésből eredő kártérítési felelősséggel egyező módon szabályozza: a szerződésszegő fél a kötbérfelelősség alól akkor mentesülhet, ha szerződésszegését kimenti. Ezzel tehát a kötbérigény kontraktuális kárfelelősségi megítélés alá esik. A szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályainak szigorítása, objektívizálása mellett indokolatlan volna, hogy a kárátalány-funkciót betöltő kötbér alól más feltételekkel mentesülhessen a kötelezett, mint az őt egyébként terhelő kontraktuális kárfelelősség alól.

A túlzott mértékű kötbér összegének bírósági általi mérséklésének szabályát a Javaslat azzal a pontosítással tartja fenn, hogy egyértelművé teszi: erre csak abban az esetben van lehetőség, ha a kötelezett ilyen értelmű kérelmet terjeszt elő.

XXVII. Fejezet

A szerződés módosítása

A szerződés a felek autonómiájának területe; állami (adott esetben: bírósági) beavatkozásra csak a kógens tilalomfák által kijelölt kirívó esetekben, a közérdek vagy a gyengébb fél (tipikusan: a fogyasztó) érdekének védelmében kerül sor. Ez az elv érvényesül a szerződés módosításánál is. A Ptk.-hoz hasonlóan a Javaslat is csak egy vonatkozásban enged bírósági beavatkozást a fennálló szerződéses jogviszonyba, éspedig a *clausula rebus sic stantibus* elvét juttatva érvényre. Tartós jogviszonyoknál mód van bírósági szerződésmódosításra, ha a szerződés megkötését követően bekövetkezett körülmény folytán a szerződés változatlan feltételek melletti teljesítése lényeges érdeksérelemmel járna. A Ptk. szabályozását (241. §) a Javaslat – a bírói gyakorlatban kialakult szigorítási tendenciát követve – további konjunktív feltételekkel egészíti ki.

A bírósági szerződésmódosításra tartós jogviszonyban a körülmények lényeges érdeksérelemmel járó megváltozása esetén is csak akkor kerülhet sor, ha a körülmények megváltozásának lehetősége a szerződéskötéskor nem volt előrelátható, a változást a sérelmet elszenvedő fél nem maga idézte elő, és a körülmények megváltozása nem tartozik az érintett fél rendes üzleti kockázatának körébe. Különösen az utóbbi feltétel normatív kimondása látszott szükségesnek. A professzionális gazdasági szereplők követelményrendszerére épülő Javaslat világossá teszi, hogy mindenki maga köteles felmérni a szerződéskötéssel együtt járó üzleti kockázatot, és annak bírói segédlettel történő csökkentésére nincs lehetőség.

A bírósági szerződésmódosítás kezdő időpontját illetően a Javaslat világossá teszi, hogy a bíróság nem módosíthatja a szerződést *ex tunc* hatállyal, arra legfeljebb a szerződésmódosításra irányuló igény bírósági érvényesítésének időpontjától kezdődően kerülhet sor.

A módosítás tartalmi határait a Javaslat úgy határozza meg, hogy a körülmények változásából eredő veszteségek és előnyök újbóli elosztása miatt egyik fél lényeges jogi érdeke se sérüljön.

XII. Cím

Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződéskétségátvállalás

XXVIII. Fejezet

Engedményezés

1. A Javaslat szerint a követelések és a jogok átruházására is a tulajdonjog átruházásával azonos logika szerint kerül sor.

Első lépésként tehát a követelés és a jog átruházásához is jogcím szükséges. Ilyen jogcímként ugyanazok a jogcímek jöhetnek számításba, mint tulajdonátruházás esetén. Ennek megfelelően adásvétel és ajándékozás tárgya dolog mellett jog és követelés is lehet. Míg dolgok esetén az adásvételi vagy ajándékozási szerződés alapján az eladó kötelezettsége a birtok átruházása, addig követelések esetén e kötelezettség az engedményezés, jogok esetén pedig a jogátruházás. E változtatással összhangban a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a követelés átruházással való megszerzéséhez az

átruházásra irányuló szerződés vagy más jogcím, és a követelés engedményezése szükséges. Az engedményezést pedig úgy definiálja a Javaslat, mint az engedményező és az engedményes kölcsönös és egybehangzó akaratnyilatkozatát, amelynek eredményeként az engedményes az engedményező helyébe lép. A Javaslat egyértelművé teszi tehát, hogy az engedményezés nem kötelezettségvállalás, hanem maga a jogváltást kiváltó rendelkező ügylet, amellyel a követelés átkerül az engedményes vagyonába.

A kötelező és a rendelkező ügylet elválasztása a gyakorlat számára nem jelent problémát. Ha az engedményezett követelés az engedményezés időpontjában már létezik és az az engedményező vagyonába tartozik, akkor nincs akadálya annak, a szerződés megkötésére és az engedményezésre egyidejűleg, akár egy okiratban kerüljön sor. A két ügylet megkülönböztetése akkor bír jelentőséggel, ha a felek a kötelező ügyletet meg kívánják kötni, de az a jogviszony, amelyből a követelés fakadni fog, még nem létezik, a követelés nem tartozik az engedményező vagyonába vagy a követelés átszállását a felek valamilyen feltétel teljesüléséhez kívánják kötni.

2. E változtatásból, azaz az engedményezés jogcímes jellegéből fakad, hogy a Javaslat nem tartalmaz szabályt az engedményező felelősségére, mivel azt az engedményezés mögötti jogcím határozza meg. Ha az engedményezésre adásvétel alapján került sor, az engedményező felelősségére az eladó szavatosságára vonatkozó rendelkezések, ha a jogcím ajándékozás volt, a felelősségre az ajándékozó felelősségére vonatkozó rendelkezések irányadóak.

3. E változással függ össze a jövőbeli követelések engedményezésére vonatkozó szabályozása is. Ahogy lehetséges jövőben létrejövő vagy jövőben megszerzendő dolog tulajdonának átruházására kötelezettséget vállalni, de nem lehetséges nem létező vagy az átruházáskor nem az eladó tulajdonában álló dolog tulajdonjogát átruházni, ugyanígy jövőbeli követelés átruházására is lehet kötelezettséget vállalni, de még nem létező követelést nem lehet engedményezni. Jövőbeli követelések átruházására vonatkozó kötelezettség teljesítése (engedményezés) ugyanis csak akkor lehetséges, ha az annak tárgyául szolgáló követelés már létezik. Ebből a szempontból a Javaslat akkor tekinti a követelést jövőbelinek, ha még nem létezik az a jogviszony, amelyből a követelés fakad. Ha az alapul szolgáló jogviszony már létezik, a még ténylegesen létre nem jött követelés is engedményezhető.

4. A Ptk. nem tartalmaz szabályt az engedményezést kizáró kikötésekre. A joggyakorlat általában ezt megengedi, és érvénytelennek tekinti az ilyen tilalomba ütköző engedményezést. Az utóbbi időben azonban közzétételre kerültek olyan döntések is, amelyek ezt a joghatást megtagadták az ilyen kikötésektől, és csupán szerződésszegésnek minősítették az engedményezést kizáró kikötésbe ütköző engedményezést. A bírói gyakorlat azzal is szembesült azonban, hogy az engedményezést kizáró kikötések jellemzően általános szerződési feltételekben jelennek meg, és így követelések széles körét vonják ki a vagyoni forgalomból. Ezzel kapcsolatban egy ítélet az engedményezést kizáró kikötést a szokásos szerződési gyakorlattól és a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől lényegesen eltérőnek tekintette, amely ezért az a Ptk. 205/B. §-a alapján csak akkor válik a szerződés részévé, ha azt a másik fél külön felhívás után kifejezetten elfogadta.

A Javaslat engedményezést kizáró kikötésre vonatkozó szabálya kialakítása során több lehetőség is felmerült. A probléma kezelésének legradikálisabb módja az ilyen kikötés semmisnek nyilvánítása; ezzel azonban a Javaslat a polgári jogtól szokatlan eszközzel avatkozna be a felek egyébként széles körűen védett autonómiájába, és az indokolt

esetekben is tilalmazná az engedményezés kizárását. Lehetséges megoldás lenne az ilyen kikötések harmadik személlyel szemben hatálytalannak minősítése is; ez azonban nem feltétlenül érné el a kívánt hatást, hiszen a hatálytalanság nem érinti az engedményező felelősségét az engedményezést kizáró kikötés megszegéséért, és a kellően súlyos szankciók alkalmasak a jogosultnak az engedményezéstől való elrettentésére. A Javaslat által elfogadott kompromisszumos megoldás szerint a követelés engedményezését kizáró kikötés harmadik személlyel szemben hatálytalan, az olyan kikötés pedig semmis, amely e szerződészegés esetére felmondási jogot biztosít vagy kötbérfizetési kötelezettséget ír elő. E megoldás eredményeként tehát az engedményezést kizáró kikötések érvényesek, de csak relatív hatállyal bírnak, ezért a követelés átszállását nem tudják megakadályozni. Az ilyen kikötésbe ütköző engedményezés szerződészegésnek minősül, de a kötelezett lényegét tekintve csak kártérítési igénnyel élhet, ha az engedményezés következtében kára merült fel. A Javaslat általános szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezései szerint vizsgálandóak azok az esetek, amelyekben a kötelezettek általános szerződési feltételben zárják ki a velük szembeni követelések engedményezését.

5. A Ptk. szűkszavúan és nem kellően világosan rendelkezik a kötelezett értesítésének jogi jelentőségéről. Egyrészt kimondja, hogy az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell, azonban ezt mindjárt úgy pontosítja, hogy a követelés az értesítéstől függetlenül átszáll az engedményesre, így az értesítés joghatása csupán az, hogy a kötelezett ezt követően már nem jogosult az engedményezőnek teljesíteni. Az előzőekben kifejtettek szerint az engedményezéssel megtörténik a követelés átszállása az engedményesre, ebből a szempontból tehát a kötelezett értesítésének a Javaslat szerint sincs jelentősége.

A Javaslat az értesítés joghatását egyértelműen meghatározza, és ahhoz két jogkövetkezményt fűz. Egyrészt, az értesítést követően az engedményessel szemben hatálytalan a kötelezett és az engedményező közötti, a követelés alapjául szolgáló szerződés módosítása. Másrészt pedig, a kötelezett az engedményessel szemben azokat a kifogásokat érvényesítheti és azokat az ellenköveteléseket számíthatja be, amelyek az engedményezővel szemben az értesítéskor már fennállt jogaikon keletkeztek.

6. A Javaslat az engedményezésről való értesítéstől megkülönbözteti a teljesítési (fizetési) utasítást. Amint fentebb láttuk, az értesítéshez – hacsak az nem tartalmaz egyúttal teljesítési utasítást is – nem fűződik olyan joghatás, hogy a kötelezett ettől az időponttól csak az engedményesnek történő teljesítéssel szabadul a kötelemből.

A kötelezett mindaddig az engedményezőnek köteles teljesíteni, amíg nem kap olyan teljesítési utasítást, amely az engedményes személyét, valamint az engedményes telephelyét, ennek hiányában székhelyét (természetes személy esetében lakóhelyét, ennek hiányában szokásos tartózkodási helyét) vagy számlaszámát meghatározza. Ezt követően a kötelezett a teljesítési utasításnak megfelelően köteles teljesíteni, az ettől eltérő teljesítés esetén viseli a kétszeri teljesítés veszélyét.

A teljesítési utasítás származhat akár az engedményezőtől, akár pedig az engedményestől. Ha a teljesítési utasításra a kötelezett értesítését követően kerül sor, és az értesítés megjelölte az engedményest, teljesítési utasítást kizárólag az engedményes adhat. Ha a teljesítési utasításra a kötelezett értesítését megelőzően kerül sor, az engedményes engedményezési okirattal vagy más hitelt érdemlő módon kell, hogy igazolja, hogy a követelést rá engedményezték. Összhangban azzal, hogy a követelés már magával az engedményezéssel átszáll az engedményesre, az engedményező, ha a kötelezett – az engedményezésről szóló értesítést követően, de a teljesítési utasítás

hiányában – a részére teljesít, az így birtokába került vagyontárgyakat köteles a sajátjától elkülönítve kezelni, és az engedményes részére késedelem nélkül kiadni. A Javaslat – a bizományoshoz került dolgokhoz hasonló védelmet biztosítva – kimondja, hogy az engedményező hitelezői az ilyen vagyontárgyakra nem tarthatnak igényt.

A Javaslat az engedményes kötelezettel szembeni fellépésének megkönnyítése céljából választási jogot biztosít az engedményesnek. Az engedményező, az engedményes választásának megfelelően, köteles a kötelezettet az engedményezésről írásban értesíteni vagy az engedményezési okiratot az engedményesnek átadni. A kötelezett értesítésére tehát, a hatályos szabályokkal egyezően, akár az engedményező, akár az engedményes által sor kerülhet.

7. A Javaslat új szabályként rendelkezik a többszöri és az utólagos engedményezésről. Az adósvédelem elvéből következik, hogy az értesítés esetében nem érvényesül az elsőként szerző védelme. Ha azonos követelést többször engedményeztek, az első engedményes szerezte meg a követelést, hiszen később az engedményező olyan követelést engedményezett, amelynek már nem ő volt a jogosultja, és amely felett így rendelkezési joggal nem bírt. Igaz, hogy ilyen esetekben a későbbi engedményes nem szerezte meg a követelést, ha azonban elsőként ad teljesítési utasítást a kötelezettnek, jogosult lesz a teljesítést követelni és a neki történő teljesítéssel a kötelezett szabadul a kötelemből. A kötelezett ugyanis nincs abban a helyzetben, hogy megállapítsa, hogy történt-e korábbi engedményezés. Természetesen ez nem érinti a korábbi engedményes jogát, hogy a követelést érvényesítő engedményestől jogalap nélküli gazdagodás címén követelje a kötelezett által teljesített összeg kifizetését.

Utólagos engedményezés esetén a többszöri engedményezéssel ellentétben nem érvénytelen engedményezésről van szó, hanem arról, hogy a követelést megszerző engedményes továbbengedményezte a követelést. A kötelezett annak köteles teljesíteni, aki a követelés esedékessé válásakor jogosultnak minősül, utólagos engedményezés esetén tehát a kötelezett az utolsóként teljesítési utasítást adó engedményesnek köteles teljesíteni. Ezekben az esetekben az engedményezés bizonyítékaul benyújtott okiratokból megállapítható, hogy melyik engedményezés a legkésőbbi, így a kötelezett számára nem jelent problémát annak megfelelően teljesíteni.

8. Bár a jogirodalomban – jellemzően a jogosulti és a kötelezetti alanycsere szembenállítására – elterjedt az az állítás, hogy az engedményezéssel a kötelezetti pozíciója nem válik terhesebbé, ez az állítás azonban nem felel meg a valóságnak. A kötelezett számára az engedményezés teher, hiszen egyrészt a korábbi helyett új hitelező kerül vele jogviszonyban, aki adott esetben a korábbi jogosulttól eltérően a követelés kíméletlen behajtásában lehet érdekelt, másrészt pedig a jogosult személyének a változása kiteszi a kötelezettet a kétszeri teljesítés veszélyének. Nagyobb számú követelés esetén a kötelezett ki kell, hogy alakítson egy olyan rendszert, amely alkalmas a jogosulti pozícióban bekövetkező jogutódlás követésére, azaz annak lehetővé tételére, hogy a kötelezett esedékességkor tudja, hogy kinek és milyen címre vagy számlaszámra történő teljesítéssel szabadul a kötelemből. Ezeket a költségeket minden kötelezett maga viseli. Vannak ugyanakkor olyan költségek, amelyek közvetlenül az engedményezéssel összefüggésben merültek fel. Ha a kötelezett az eredeti szerződés alapján banki átutalással köteles a tartozását teljesíteni és a jogosult egy külföldi engedményesre engedményezi a követelést, a kötelezett belföldi helyett nemzetközi átutalás költségét köteles megfizetni. Ezért mondja ki a Javaslat, hogy ezeket a költségeket nem a kötelezett viseli, hanem azt az engedményező és az engedményes kötelesek megtéríteni.

XXIX. Fejezet

Jogátruházás

1. A Ptk. nem rendelkezik a jogok átruházhatóságáról, ebből következően a hatályos jogban a jogok főszabályként forgalomképtelenek, és csupán azon alanyi jogok minősülnek forgalomképesnek, amelyeket jogszabály külön forgalomképesnek minősít. Az alanyi jogokat létrehozó jogszabályok sem tekinthetők azonban következetesnek a jogok átruházhatósága kérdésében. Egyes jogszabályok kifejezetten rendelkeznek az általuk létrehozott vagyoni értékű jogok átruházhatóságáról, míg más jogszabályok ellenkezőleg rendelkeznek: a jogok forgalomképtelenségét mondják ki, és ezzel azt sugallják, mintha jogszabályi tilalom hiányában a jogok forgalomképesek lennének. A jogok átruházhatósága a bírói gyakorlat számára is problémát jelentett. A *know how*-t például a Ptk. védelemben részesíti, de annak forgalomképességéről nem rendelkezik, a bírói gyakorlat és a jogirodalom ugyanakkor mégis elismeri annak átruházhatóságát.

A Javaslat egyértelművé teszi: a jogok forgalomképesek, és átruházásuk a követelésekhez hasonlóan, azaz az engedményezésre vonatkozó szabályok szerint történik. E szabály alól kivételt a Javaslat két körben fogalmaz meg: a jogok forgalomképességét jogszabály zárhatja ki vagy az a jog természetéből következhet.

2. A Javaslat a jogok átruházását a követelések átruházásával azonos módon szabályozza: a jogok átszállásához is érvényes jogcím és a jogcímre tekintettel a jogátruházás szükséges. A jogátruházás az átruházó és az új jogosult szerződése, amellyel az új jogosult az átruházó helyébe lép. A Javaslat a jogátruházásra az engedményezés szabályait rendeli alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a jogok abszolút szerkezetéből adódóan a kötelezett értesítésére vonatkozó szabályokat nem rendeli alkalmazni.

3. A Javaslat speciális szabályt fogalmaz meg a lajstromozott jogok átruházására. Ha a jog fennálltát közhiteles nyilvántartás tanúsítja, a jog átszállásához a jogátruházáson felül a jogosult változásának a nyilvántartásba való bejegyzése szükséges. A közhiteles nyilvántartás funkciója, hogy – az ingatlan-nyilvántartáshoz hasonlóan – megbízható információt adjon az abban nyilvántartott jog jogosultjáról. Ez a megoldás lehetővé teszi, hogy a lajstromban bízva jogot szerző személyek az ingatlan-nyilvántartásban bízva szerző személyekhez hasonló védelmet élvezzenek. A lajstromokkal kapcsolatos szabályokat ugyanakkor nem a Javaslatnak, hanem az érintett nyilvántartásoknak kell meghatározniuk, itt csupán annak rögzítése szükséges, hogy valamely lajstromban nyilvántartott jog megszerzése csak a nyilvántartásban való bejegyzés útján lehetséges.

XXX. Fejezet

Tartozásátvállalás

1. A Javaslat – a Ptk. szabályától eltérően – a tartozásátvállalást a régi és az új kötelezett, valamint a jogosult háromoldalú szerződésének tekinti. Szükséges azonban nyomatékosan rámutatni arra, hogy a tartozásátvállalás létrejöttének dogmatikai korrekciója nem érinti a tartozásátvállalás gyakorlatát, mivel a jogviszonyban a gazdasági racionalitás alapján a hatályos szabályozás szerint is mindhárom fél közreműködése szükséges volt.

2. Annak érdekében, hogy a jogosulti hozzájárulás ne nehezítse meg szükségképpen az ügyletet, a Javaslat kimondja, hogy a jogosult a tartozásátvállaláshoz a hozzájárulását

előzetesen is megadhatja. A hitelező előzetes jognyilatkozata jelentősen meggyorsítja és ezáltal olcsóbbá teszi a tartozások átvállalását azáltal, hogy a jogosulttal szembeni mozzanat elmaradhat. Ilyen esetekben ugyanis a tartozásátvállalás létrejön a régi és az új kötelezett megállapodásával. Bár a Javaslat nem tekinti tipikusnak azokat a helyzeteket, amelyekben a hitelező előzetesen hozzájárulna ahhoz, hogy az adós a felülvizsgálata nélkül megszabaduljon tartozásától, bizonyos piacokon ez gyakori. A hitelszerződéseknek például jellemző tartalma, hogy a kötelezett előzetesen megadja a hozzájárulását ahhoz, hogy a bank a hitelt átruházza. A hitelátruházás során egyaránt szükség lehet tartozásátvállalásra, illetve szerződésátruházásra is.

A jogosult előzetes jognyilatkozata esetén a főszabály helyett – amely szerint a tartozásátvállalás a tartozásátvállalási szerződés létrejöttével válik hatályossá – más megoldásra van szükség. A tartozásátvállalás ebben az esetben megvalósul a kötelezett és az átvállaló megállapodásával. A jogügyletnek a jogosulttal szembeni hatályosulásához szükség van a jogosultnak a tartozásátvállalás létrejöttéről történő értesítésére.

A jognyilatkozat – a jogosult és a kötelezett közötti bizalmi kapcsolattól függően – visszavonhatóan és visszavonhatatlanul is megtehető. A jogosult számára jelentős kockázatot jelent a visszavonhatatlan jognyilatkozat, mivel ezáltal elveszti a kötelezett személye feletti kontrollt, és az eredeti kötelezethöz képest kevésbé fizetőképes átvállaló tartozásátvállalását sem akadályozhatja meg. Erre jelenthet megoldást a visszavonható jognyilatkozat. A jogviszonyok kiszámíthatósága iránti igény azonban megkívánja, hogy a jogosult nyilatkozatának megtételekor tegye egyértelművé, hogy az visszavonható-e, és ha igen, milyen körülmények esetén vagy milyen módon. Ilyen nyilatkozat hiányában a nyilatkozat a Javaslat diszpozitív szabálya alapján visszavonható.

3. A Javaslat két, a régi magánjogunkban ismert jogintézményt: a teljesítésátvállalást és a tartozáselvállalást is szabályoz. A teljesítésátvállalás nem valódi tartozásátvállalás, hanem a régi kötelezett és az átvállaló szerződése, amelyben az átvállaló arra vállal kötelezettséget, hogy esedékességgel a kötelezethöz képest a jogosulttal szemben fennálló tartozását az átvállaló fogja teljesíteni. A megállapodás kizárólag a felek között hatályos, a jogosult és az átvállaló között nem hoz létre jogviszonyt, így a jogosult nem követelheti a tartozás teljesítését az átvállalótól. Az átvállaló nemteljesítése esetén az eredeti kötelezett szerződésszegés címén fordulhat szembe az átvállalóval. A felek célja lehet magának a teljesítésátvállalásnak a létrehozása, de a teljesítésátvállalás jelenthet egy közbenső lépést a tartozáselvállalás vagy akár a tartozásátvállalás felé is.

4. Tartozáselvállalás esetén új adós jelenik meg a kötelemben. A tartozáselvállalás rokon a teljesítésátvállalással abban a tekintetben, hogy nem következik be alanycsere a kötelemben: a régi adós nem szabadul a kötelezettsége alól. A két intézmény között a legfőbb különbség az, hogy tartozáselvállalás esetén az átvállaló és a hitelező közvetlen jogviszonyba kerülnek egymással, a hitelező az átvállalótól jogosult követelni a tartozás teljesítését.

5. A Javaslat nem tartalmaz külön rendelkezést arra, hogy harmadik személy a jogosulttal megállapodhat-e az eredeti kötelezett tartozásának átvállalásáról, mivel ezt a szerződések általános szabályainak (harmadik személy részéről felajánlott teljesítés) kell rendezniük.

XXXI. Fejezet

Szerződésátruházás

1. A Ptk. nem rendelkezik arról, hogy maga a szerződési pozíció átruházható-e. Míg az engedményezés és a tartozásátvállalás eredményeként kizárólag a kötelelem jogosulti illetve kötelezetti pozíciójában következik be jogutódlás, addig a szerződésátruházás arra teremti meg a lehetőséget, hogy az egyik szerződő fél a teljes szerződési pozícióját átruházza egy harmadik személyre. Az átruházás eredményeként az eredeti szerződő fél szabadul a jogviszonyból, amely a szerződésbe belépő fél és az eredeti szerződés másik fele között marad fenn. E kérdésben a bíró gyakorlat sem volt egységes.

A szerződésátruházás szabályozásával megteremti a Ptk. a szerződési pozíció átruházásának a lehetőségét és a feltételeit. A szerződésátruházás egy *sui generis* háromoldalú szerződés az eredeti jogviszony alanyai (átruházó és kötelezett) és az átvállaló között. A szerződésátruházás eredményeképp a szerződésbe belépő fél a szerződésből kilépő fél szerződési pozíciójába lép be. Mivel a szerződési pozíció nem más, mint jogok és kötelezettségek összessége, a szerződésbe belépő felet mindazok a jogok megilletik és mindazok a kötelezettségek terhelik, amelyek a szerződésből kilépő felett megillettek, illetve terheltek.

A szerződésátruházás gazdasági jelentőségét az adja, hogy a jogok mellett a kötelezettségek tekintetében is tiszta helyzetet teremt: a szerződésből kilépő fél minden kötelemből szabadul. A szerződésbe belépő félre szállnak át a szerződésátruházást megelőzően keletkezett kötelezettségek, így a szerződésbe belépő fél lesz felelős a szerződésből kilépő fél által okozott károkért is.

2. A Javaslat főszabályként kimondja, hogy a szerződést biztosító mellékkötelezettségek a szerződésátruházással megszűnnek. Ez a megoldás a szerződésátruházás dogmatikai jellegéből adódik, azonban a szerződésátruházást választó felek igényeit nyilvánvalóan nem elégíti ki. A Javaslat ezért egyrészt megteremti annak a lehetőségét, hogy a szerződést biztosító mellékkötelezettség az új szerződő félre is átszálljon. A szerződésátruházás mögöttes szabályaként a tartozásátvállalás szabályai érvényesülnek. Így érvényesül az a szabály is, hogy fennmarad a követelést biztosító mellékkötelezettség, ha a mellékkötelezettség kötelezettje a tartozásátvállaláshoz hozzájárul. Ez a szabály megfelelő megoldás azokra az esetekre, ahol a biztosíték létrejöttének az időpontja nem bír relevanciával (például a kezesség esetén). Zálogjog esetén ugyanakkor a zálogjogosultak rangsora miatt jelentőséggel bír, hogy mikor jött létre a zálogjog. Ezért a Javaslat lehetővé teszi, hogy a zálogjogosult hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jöjjön létre. Ez a megoldás a szerződésbe belépő fél és a zálogjogosult érdekeire egyaránt tekintettel van, és nem befolyásolja a rangsorban hátrébb álló zálogjogosultak pozícióját sem.

3. A szerződésátruházáshoz szükséges jogosulti hozzájárulás előzetes megadásának szabályait a Javaslat a tartozásátvállalással azonos módon szabályozza. Ha a szerződésben maradó fél előzetesen hozzájárulását adja a szerződésátruházáshoz, akkor a főszabály – amely szerint a szerződésátruházás a három fél megállapodásával hatályossá válik – helyett más megoldásra van szükség. A szerződésátruházás ebben az esetben megvalósul a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél megállapodásával. A jogügyletnek a szerződésben maradó féllel szembeni hatályosulásához szükség van a szerződésben maradó félnek a szerződésátruházás létrejöttéről történő értesítésére.

4. A szerződésátruházás szabályai mögött háttérszabályként – a szabályozandó kérdések hasonlósága miatt – az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályai állnak. A szerződésátruházás szabályozása során – a párhuzamos szabályozás elkerülése érdekében – szükséges az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályaira visszautalni. Az utaló szabály elsősorban az engedményezőre vonatkozó szavatossági szabályokat hívja fel.

XIII. Cím

A szerződés megszüntetése megállapodással és egyoldalú nyilatkozattal

1. A szerződés – csakúgy, mint a Ptk. szerint – a felek közös megegyezésével *ex nunc* hatállyal megszüntethető és *ex tunc* hatállyal felbontható. A szerződés teljesítés nélküli megszüntetése mindkét esetben a szerződésből eredő kötelezettségek és jogosultságok megszűnéséhez vezet. A Javaslat szerint a szerződés felbontásáról csak akkor lehet szó, ha a teljesített szolgáltatások természetben visszatéríthetők. A szerződés felbontása esetében a felek a szerződést a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal kívánják megszüntetni, amikor is az eredeti állapotot kell helyreállítani. A Javaslat pedig következetesen azon az elvi alapon áll, hogy az eredeti állapot helyreállítása a nyújtott szolgáltatások természetbeni visszatérítését jelenti. Így rendezi a Javaslat a szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeit is. Ha tehát a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, mert bármelyik szolgáltatás irreverzibilis, a szerződés felbontása helyett a szerződés (jövőre szóló) megszüntetésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

2. A Javaslat a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetése mellett – kivételesen, de több helyen – továbbra is lehetőséget enged a szerződés egyoldalú megszüntetésre. Ez történhet a szerződéskötésre visszamenő hatállyal: elállással, és a jövőre nézve: felmondással. A Javaslat a felmondás és az elállás lényegét – ismétlések elkerülése végett – a megszüntetésre és a felbontásra történő utalással rendezi: az *ex nunc* hatályú megszüntetést jelentő felmondásra a megszüntetés szabályai, az *ex tunc* hatályú megszüntetést eredményező elállásra a felbontás szabályai alkalmazandók. A Javaslat az elálláshoz is a szerződéskötéskor fennállott helyzet természetben történő visszaállítását követeli meg. Kimondja ezért, hogy elállásra a fél csak reverzibilis szolgáltatások esetében, vagyis csak akkor jogosult, ha az általa kapott szolgáltatás egyidejű visszaadására képes, és azt felajánlja. Ez a megoldás a bírói gyakorlatban már elfogadott.

A Javaslat szerint . §a felek változatlanul biztosíthatnak elállási jogot meghatározott összeg megfizetése (bánatpénz) ellenében. Ilyen szerződéses kikötés esetében a bánatpénz értékét meghaladó kár megtérítése nem követelhető, hiszen a felek a szerződésben a bánatpénz megfizetésére tekintettel kikötötték az elállás jogát, így jogellenesség az elálló oldalán nem merül fel. A bánatpénz a másik fél kizárólagos kártalanítását szolgálja a szerződés egyoldalú megszüntetéséért, lényegét tekintve az elállási jog megvásárlását jelenti. Ebben különbözik a bánatpénz a teljesítés felróható elmaradása (mint szerződésszegés) esetére kikötött kötbértől, amelynek megfizetése mellett a jogosult érvényesítheti a kötbért meghaladó kárát.

A Ptk. tartós jogviszonyt létrehozó, határozatlan időre kötött egyes nevesített szerződéstípusoknál külön kimondja a felmondás lehetőségét. A Javaslat felfogása szerint ezt a lehetőséget általános jelleggel, minden tartós jogviszonyt létrehozó,

határozatlan időre kötött szerződénél meg kell nyitni. A felmondási jogot biztosító szabály kógens jellegű. A Javaslat a felmondás feltételeit rugalmasan, a bírói gyakorlat számára kellő szabadságot engedve határozza meg; a rendes felmondáshoz határidőt nem tűz, hanem annak megítélését a bíróság mérlegelésére bízza. A felmondási idő meghatározásánál a másik fél lényeges jogi érdekét figyelembe kell venni.

A Javaslat szerint a szerződés megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni a szerződés bíróság által történő megszüntetésére.

HARMADIK RÉSZ

EGYES SZERZŐDÉSEK

XIV. Cím

A tulajdonátruházó szerződések

XXXII. Fejezet

Az adásvételi szerződés általános szabályai

1. Az adásvételi szerződés az egyik legegyszerűbb, tömegesen előforduló és évezredek fejlődésén keresztül letisztult szerződésfajta, a szerződések általános szabályainak kialakulásakor egy sor általános szabály éppen az adásvételi szerződésből absztrahálódott, így végső soron az adásvételi szerződés nemcsak más szerződéstípusok modellje volt, hanem az általános szerződési szabályokhoz is alapanyagul szolgált. Ennek köszönhető az, hogy az adásvételi szerződés alaptípusának szabályozása viszonylag kis terjedelemben, néhány normával megoldható volt a Ptk.-ban, és a Javaslat sem kíván ezen a helyzeten változtatni. Az általános szerződési szabályok olyan jól illeszkednek az adásvételi szerződés igényeihez, hogy elkerülhetővé teszik a szerződéstípus részletekbe menő szabályozását, és feleslegessé teszik azt, hogy az általános szabályokhoz képest több vagy eltérő szabályokat kelljen megfogalmazni a szerződéstípusra vonatkozóan. Sőt az adásvételi szerződésre vonatkozó szabályok általánosodása a Javaslatban is tovább folytatódik: például a Javaslat a jogszavatosság intézményét, a tájékoztatási kötelezettséget és a vételár meghatározására vonatkozó szabályokat a szerződések általános szabályai között szabályozza, és ezzel feleslegessé teszi ugyanennek a kérdéskörnek az adásvételi szerződés szabályai között történő kezelését.

2. A Javaslat az adásvételi szerződést olyan általános szerződéstípusként kívánja szabályozni, amely az árutulajdon bármely tárgyának átruházására irányuló kötelelem létrehozására alkalmas. Elhagyhatóak tehát a Ptk.-nak azok a szabályai, amelyek – az adásvételi szerződés mellett – kifejezetten tulajdonátruházási szerződésként jelentek meg, bár a jelenlegi körülmények között lényegi különbség már nem mutatható ki közöttük. Elhagyja ennek megfelelően a Javaslat a szállítási szerződést, amely a Ptk. fokozatos fejlődése során oly mértékben vesztette el specifikus jegyeit, hogy mára fogalmi szinten nem is határolható el az adásvételi szerződéstől. Önmagában az a körülmény, hogy a szállítási szerződésnek fogalmi eleme az, hogy a teljesítésnek a szerződéskötéshez képest egy későbbi időpontban kell bekövetkeznie, nem teszi szükségessé önálló szerződéstípus fenntartását, már csak azért sem, mert az adásvételi szerződés esetén sem tilos a felek olyan megállapodása, amely szerint az adásvételi

szerződés teljesítésére egy későbbi időpontban kerül sor, és az ilyen halasztott adásvétel a szállítási szerződéstől nem határolható el. Az adásvételi szerződés altípusai között helyezi el a Javaslat a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést. A közüzemi szerződést pedig a vállalalkozási szerződés altípusaként szabályozza a Javaslat arra tekintettel, hogy egyrészt nem minden esetben irányul tulajdonátruházásra a közüzemi szerződés (például szennyvízelvezetési szolgáltatás, távbeszélő-szolgáltatás, távhőszolgáltatás), másrészt pedig a szerződés tárgyától függetlenül nem a tulajdonátruházás adja a szolgáltatás lényegét, hanem a szolgáltatónak a szolgáltatás folyamatos és biztonságos teljesítésére irányuló helytállási, készenléti kötelezettsége.

3. A Javaslat nem terjesztette ki a dologfogalmat: dolog a Javaslat alapján is csak birtokba vehető testi tárgy lehet. Változtat ugyanakkor a Javaslat azon, hogy mi képezheti adásvétel tárgyát. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az engedményezés és a Javaslat által új jogintézményként szabályozott jogátruházás egyaránt a tulajdonátruházással azonos módon valósul meg. A jogok és a követelések átszállásához jogcím és engedményezés illetve jogátruházás szükséges. A jogok és követelések átruházásának jogcíme éppen olyan sokféle lehet, mint a dolgok tulajdonjogának átruházása esetén. Ennek megfelelően a Javaslat az adásvétel és az ajándékozás körében is kimondja, hogy a dolog adásvételére vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni arra a szerződésre is, amelyből jog vagy követelés visszerhes átruházására vonatkozó kötelezettség fakad.

4. A Javaslat lényegesen változtat a tulajdonjog-fenntartás szabályán. A tulajdonjog-fenntartás hasonló funkciót tölt be, mint a zálogjog. Az eladó hitelezővé válik, a vételár-követelését azonban nem az eladott dolgon alapított zálogjoggal biztosítja, hanem a zálogjognál erősebb és kényelmesebb biztosítékot választ: fenntartja a tulajdonjogát a vételár teljes megfizetéséig, azaz a hitel törlesztéséig. A Javaslat nem sújtja semmisséggel a tulajdonjog-fenntartást, azonban a publicitás követelményét e körben is érvényesíteni kívánja, ezért előírja a tulajdonjog-fenntartás nyilvántartásba vételét. Ez ingatlanok esetén nem újdonság, az ingatlan-nyilvántartás eddig is tartalmazta a tulajdonjog-fenntartást, a Javaslat azonban a nyilvántartásba vételi kötelezettséget kiterjeszti az ingókra is. A hitelbiztosítéki nyilvántartásba be nem jegyzett tulajdonjog-fenntartás következménye kettős. A Javaslat egyrészt áttöri a nemtulajdonostól való tulajdonszerzés szabályát, amikor kimondja, hogy nyilvántartásba vételi hiányában a vevőtől jóhiszeműen és ellenérték fejében szerző megszerzi az átruházással az ingó dolog tulajdonjogát. Másrészt a Javaslat azt is elismeri, hogy be nem jegyzett tulajdonjog-fenntartás esetén a vevő annak ellenére jogosult a dolgon zálogjogot alapítani, hogy ahhoz a Javaslat zálogjogi szabályai szerint a zálogkötelezett rendelkezési joga szükséges lenne. A Javaslat e szabályokkal kíván egyensúlyt biztosítani az eladó, a vevő és a harmadik személy hitelezők érdekei között.

5. A Javaslat az ingókhoz hasonlóan ingatlanok esetén is a birtok megszerzéséhez fűzi a hasznok és a kockázatok átszállását, ha az a tulajdonosváltás ingatlan-nyilvántartási bejegyzése előtt bekövetkezik. Mivel az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés sokszor hosszabb időt vesz igénybe, a gazdasági szükségszerűség azt diktálja a feleknek, hogy ne várják meg a birtokátruházással a tulajdonátruházás lebonyolódását, hanem a szerződés által kielégítendő szükségleteknek megfelelően adják át az eladott ingatlant. Ilyen körülmények között rendszeresen és akár hosszabb időre is elválnak az ingatlan tulajdoni, illetve birtok- és használati viszonyai, ezért kell rendezni azt a kérdést, hogy ebben az időszakban hogyan alakuljon a tulajdonosi jogok gyakorlása, illetve kötelezettségek teljesítése.

XXXIII. Fejezet

Az adásvétel különös nevei

1. A Javaslat több ponton módosítja a Ptk.-nak az elővásárlási, visszavásárlási és vételi jogra vonatkozó szabályait, és e mellett szabályozza az eladási jogot is.

2. A tulajdonos több személynek is biztosíthat elővásárlási jogot ugyanarra a dologra. Ez történhet úgy, hogy azonos alkalommal állapodik meg több jogosulttal, de úgy is, hogy egymást követően kerül sor az elővásárlási jogot létesítő megállapodások aláírására. Az első esetben a szerződésben rögzíteni lehet, hogy a több jogosult milyen sorrendben gyakorolhatja az elővásárlási jogot. Ha ilyen megállapodásra nem kerül sor, mindegyikük azonos rangsorban válik az elővásárlási jog jogosultjává. Ha az elővásárlási jogok egymást követő megállapodásokkal létesülnek, akkor a Javaslat szerint a jogosultak a jogok keletkezésének sorrendjében gyakorolhatnak csak elővásárlási jogot, vagyis az időben később keletkezett elővásárlási jog jogosultja csak akkor gyakorolhatja jogát, ha a korábbi nem kívánt élni a jogaival. Természetesen szerződési szabályról lévén szó, a felek eltérő módon is megállapodhatnak, tehát később létesített elővásárlási jog állhat azonos rangsorban korábbival, ha ebbe a korábbi jogosult is beleegyezik.

3. Az ajánlat közlésével olyan helyzet áll elő, mintha a tulajdonos eladási ajánlatot tett volna a harmadik személytől származó ajánlatnak megfelelő tartalommal. Erre a nyilatkozatra tehát az ajánlatra vonatkozó általános szabályokat kell alkalmazni – ideértve az ajánlattal szemben támasztott alaki követelményeket is. Az eladó által tett ajánlat – az általános szerződési szabályoknak megfelelően – ajánlati kötöttséget eredményez, amely megteremti az előfeltételét annak, hogy az ajánlati kötöttség időtartama alatt a jogosulttól érkező elfogadó nyilatkozattal adásvételi szerződés jöjjön létre. Ez a szabály pótolja a Ptk.-nak azt a hiányosságát, hogy az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozatok sorában nincs a tulajdonos részéről az elővásárlási jog jogosultjának címzett olyan akaratnyilatkozat, amely a később létrejövő szerződés egyik oldalaként lenne felfogható. Az ajánlat általános szabályából következik az is, hogy a harmadik személytől származó ajánlatnak az elővásárlási jog jogosultjával való közlése olyan nyilatkozatnak számít, amely nem vonható vissza a tulajdonos tetszése szerint, hanem csak az ajánlat visszavonásának általános szabályai szerint. Ha az elővásárlási jog jogosultja az ajánlati kötöttség időtartamán belül nem tesz elfogadó nyilatkozatot, a tulajdonos az általános szabályok szerint megkötheti az adásvételi szerződést az ajánlatot tevő harmadik személlyel. Az elővásárlási jog gyakorlása úgy történhet, hogy a jogosult a vele közölt ajánlat alapján keletkezett ajánlati kötöttség időtartama alatt elfogadó nyilatkozatot tesz. Az ajánlat elfogadásával szerződés jön létre, mégpedig a tulajdonos és az elővásárlási jog jogosultja között.

4. A Javaslat rendezi, hogy mi történik abban az esetben, ha több jogosult is élni kíván elővásárlási jogával. A Javaslat a szabályozás során abból indul ki, hogy e jogosultak egyaránt jogosultak a dolog tulajdonjogának megszerzésére, ezért közöttük közös tulajdon jön létre. Arra tekintettel azonban, hogy a Javaslat lehetőség szerint nem kívánja közös tulajdonba kényszeríteni a feleket, biztosítja a lehetőséget, hogy erre tekintettel a jogosultak visszavonják az elfogadó nyilatkozatukat.

5. A visszavásárlási jog szabályai is módosulnak. A visszavásárlási jog sarkalatos kérdése a visszavásárlási ár meghatározása. A Javaslat a jelenlegi szabályozástól eltérően nem kívánja az eredeti eladási árban rögzíteni a visszavásárlási árat.

Piacgazdasági viszonyok mellett az egyes áruk ára a piaci viszonyoknak megfelelően állandó változásban van, ezért az ár egy meghatározott időpontban való rögzítése a felek közötti vagyoni egyensúly megbontását eredményezné, hiszen a vevő az eredeti adásvételi szerződéskor vélhetően a piaci viszonyoknak megfelelő árat fizeti ki, de ha visszavásárlás esetén ugyanezt az árat kapná vissza, akkor a visszavásárlás pillanatában nem a piaci viszonyoknak megfelelő értékarányos csere bonyolódna le, és valamelyik fél a másik rovására előnyben részesülne. E helyett a Javaslat elsősorban a felekre kívánja bízni a visszavásárlási ár meghatározását. Nyilvánvaló, hogy a felek sem fogják tudni pontosan megmondani, hogy a jövőben hogyan fog alakulni az adásvétel tárgyának piaci ára, de az esetleges tévedés kockázatát ez esetben tudatosan vállalják (és nem a jogszabály által rájuk kényszerített értékaránytalan cserét kötelesek elszenvedni), továbbá körütekintő eljárásukkal jelentősen csökkenthetik is a helytelen ármegállapításból eredő kockázatot. Különösen igaz ez, ha figyelembe vesszük, hogy az ár megállapítása nem csak konkrét pénzösszeg meghatározásával történhet, hanem az ármegállapítás módszerének, így például valamilyen számítási módnak a meghatározásával is. A Javaslat nem tekinti a visszavásárlási jog érvényes kikötése feltételének a visszavásárlási ár meghatározását. Ha a felek nem rendelkeznek a visszavásárlási árról, akkor a törvény szerint a dolognak a visszavásárláskori forgalmi értéke képezi a visszavásárlási árat. Ha a felek között erről az árról nem jön létre megállapodás, végső soron a bíróság szakértő bevonásával állapíthatja meg a fizetendő vételárat.

6. A Javaslat a vételi jog fogalmát a jelenleg hatályos szabályozással azonos tartalommal határozza meg. Olyan hatalmasságról van szó, amelynek alapján a vételi jog jogosultja egyoldalú akaratelhatározásával akkor is megveheti a dolgot, ha a tulajdonos azt nem akarja eladni. Új elem a Javaslatban a vételi jog párjának, az eladási jognak a szabályozása. A modern kereskedelmi gyakorlatban igény mutatkozik arra, hogy a dolog tulajdonosa jogot szerezhessen arra, hogy a dolgát egyoldalú nyilatkozattal eladhassa meghatározott személynek. Jelenleg ilyen jogosultságot a felek a szerződési szabadság elve alapján létesíthetnek, ám a jogszabályi rendelkezés hiánya azt eredményezi, hogy a szükséges garanciák e joggal kapcsolatban nem feltétlenül érvényesülnek. Ezért mindenképpen indokolt e létező jelenségnek a Ptk.-ban való megjelenítése.

7. A Javaslat elhagyja a Ptk. szabályát, amely szerint e jogok érvényesen legfeljebb öt évre voltak kiköthetőek [374. § (2) bek.]. Nincs ugyanis olyan legitim érv, amely azt indokolná, hogy az öt évet meghaladó időre kikötött elővásárlási, visszavásárlási vagy vételi jog minden esetben érvénytelen lenne. Tekintettel azon helyzetek sokszínűségére, amelyekben e jogintézményeket a felek alkalmazták, a Javaslat diszpozitív szabályként sem szabályozza e kikötések időtartamát, abban a felek állapodhatnak meg.

8. A Javaslat apróbb pontosításokkal fenntartja a részletvétel Ptk.-beli szabályát. Érdemi változást jelent e körben az, hogy a Javaslat szerint az elállási jog vagy a részletfizetési kedvezmény megvonása nem az eladó által kiköthető, hanem az eladó által a törvény alapján gyakorolható jogként jelenik meg annak érdekében, hogy a részletfizetési kedvezményt nyújtó eladók számára a Javaslat a részletfizetés elmulasztása esetére hatékony szankciót biztosítson.

XXXIV. Fejezet

Az adásvételi szerződés altípusai

1. A Javaslat a Ptk.-nak a szállítási szerződésre vonatkozó egyéb szabályait nem veszi át, mert azok vagy kifejezetten megtalálhatóak a szerződésekre vonatkozó általános szabályok között, vagy pedig a felek együttműködési kötelezettségéből egyértelműen következnek. A Javaslat tekintettel van ugyanakkor az olyan adásvételi szerződések sajátosságaira, amelyek fajlagos szolgáltatásra irányuló kötelezettséget tartalmaznak a szerződéskötéshez képest későbbi teljesítési idő meghatározása mellett. Az ilyen szerződések gazdaságszervező funkciót látnak el, mert az eladó szerződéssel biztosított háttérrel végezheti a szolgáltatás tárgyának előállítását vagy beszerzését.

2. A szerződéskötés és teljesítés idejének eltéréséből eredő bizonytalanságra tekintettel a Javaslat – a GK 13. sz. állásfoglalás nyomán – rögzíti, hogy létrejöhet úgy is adásvételi szerződés, hogy a felek bizonyos eltérést engednek meg a szerződésben kikötött mennyiségtől. Tekintettel arra, hogy a szerződésben a mennyiségi eltérés (tolerancia) mértékét meg kell határozni, a szerződés szerinti szolgáltatás olyan mértékben meghatározottnak tekintendő, amilyen mértékben ez a kötelelem keletkezéséhez szükséges lehet. Az eladó szerződésszerűen teljesít, ha a mennyiségi eltérés által biztosított alsó és felső határ között teljesít.

3. A mennyiségi bizonytalanság azonban a gyakorlatban a vételár tekintetében is vitákat szülhet. Ha a vételárat a szerződés szerinti mennyiségre határozták csak meg, de nem rendelkeztek arról, hogy milyen ellenértéket kell fizetni akkor, ha a mennyiségi tolerancia kihasználásával az eladó kisebb vagy nagyobb mennyiséget szolgáltat, kérdéses lehet, hogy vajon a kikötött vételárat vagy a tényleges mennyiséghez igazított, arányosított vételárat kell-e megfizetni. A Javaslat a kiegyensúlyozott és gazdasági okokkal alátámasztható vagyonmozgások védelme érdekében az arányos fizetési kötelezettség mellett foglal állást, ez azonban nem zárja ki, hogy a felek – eltérve a törvényi szabályozástól – a megengedett mennyiségi eltérés határain belül a ténylegesen szolgáltatott mennyiségtől függetlenül a szerződés szerinti ellenérték megfizetésében állapodjanak meg.

4. A mennyiségi tolerancia csak a megengedett határok közötti teljesítést teszi szerződésszerűvé, a mennyiségi eltérés megengedett keretein kívül eső mennyiség szolgáltatásával viszont az eladó szerződésszegést követ el.

5. Tekintettel arra, hogy a fajlagos szolgáltatás halasztott teljesítésére kötött adásvételi szerződés esetén a teljesítésig bekövetkező időszakban megszűnhet az a szükséglet, aminek a kielégítésére a szerződés szolgált volna, a Javaslat – a szállítási szerződés Ptk.-beli szabályaihoz hasonlóan – megadja a vevőnek azt a jogot, hogy elálljon a szerződéstől.

6. A Javaslat nem szabályozza önálló szerződéstípusként a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést, mert ezeknek a szerződéseknak a lényege ugyanúgy dolog tulajdonjogának átruházása, mint bármely más adásvételi szerződés. A Javaslat csupán az ilyen ügyletek néhány specialitását szabályozza. A mezőgazdasági termelés sajátosságaiból adódik viszont az, hogy a termelés eredményeként létrejövő áru mennyisége többnyire nem határozható meg előre teljes biztonsággal. Erre tekintettel a Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – megengedi azt, hogy az eladó, ha saját termelésű árunak későbbi időpontban történő átruházására kötötték a szerződést, tíz százalékkal kevesebbet teljesítsen. A kikötött mennyiségtől való ilyen mértékű eltérés nem minősül

szerződészegésnek. A Javaslat ugyanakkor nem kötelezi a vevőt arra, hogy az eladónál keletkező esetleges többlet-terméket átvegye a szerződés alapján, hiszen ez nem lenne összeegyeztethető az adásvételi szerződés szükségletkielégítési funkciójával, és azért sem szükséges, mert az eladó – piacgazdasági körülmények között – a többletet a piacon értékesítheti. Ugyancsak a mezőgazdasági termelés bizonytalanságaival magyarázható, hogy a termék elkészültének időpontja nem határozható meg pontosan a szerződéskötéskor. Ha abból indulunk ki, hogy a mezőgazdasági termény vevője rendelkezhet az áru raktározásához szükséges kapacitással, akkor indokolt lehet megengedni, hogy a szerződésben kikötött idő előtt megtörténjen a teljesítés, mert a vevő – megfelelő felkészülési idő után – készen állhat az áru átvételére, míg az árunak az átvételig történő tárolása a termelőnek aránytalan terhet jelentene.

7. Speciális szabályozást igényel az az eset, amikor a szerződő felek nemcsak a tulajdonszerzési mozzanatban kapcsolódnak össze, hanem már az átruházandó dolog előállítására, megtermelése is a közöttük létrejövő jogviszony tárgya. Ennek a tulajdonátruházást megelőző együttműködésnek tipikus esete az, amikor az eladó nem általában mezőgazdasági termék vagy jószág tulajdonának átruházására vállal kötelezettséget, hanem maga termelte termény vagy termék, illetve maga nevelte vagy maga hizlalta állat a szerződés tárgya, és a felek a szerződés tárgyának előállítása körében is együtt kívánnak működni, mégpedig a szerződés által szabályozott módon. Ez a szerződés abban tér el a mezőgazdasági vállalkozási szerződéstől, hogy itt az eladó a saját tulajdonában álló mezőgazdasági terméket állít elő, és azt ruházza át a vevőre, míg a vállalkozási szerződés esetén a vállalkozó más tulajdonában álló területen termel, vagy más tulajdonában álló állatot nevel, szolgáltatása tehát kizárólag a tevékenységre terjed ki. Ezekben az esetekben sem jön létre kockázatközösség a szerződő felek között. Ha a teljesítést elősegítő szolgáltatásokat ellenérték fejében vállalta a vevő, akkor az ellenértéket az eladó attól függetlenül köteles teljesíteni, hogy az általa megtermelt mezőgazdasági áru fedezetet nyújt-e ezekre a szolgáltatásokra. Hasonlóképpen, ha a vevő termelési előleget folyósított, azt az eladó köteles visszafizetni, illetve az eladott termék árába beszámítani. A visszafizetési kötelezettség ez esetben sem múlhat azon, hogy az előleg felhasználásával folytatott termelés fedezetet nyújt-e az előleg visszatérítésére.

XXXV. Fejezet

A csereszerződés

A Javaslat nem változtat érdemben a Ptk.-nak a csereszerződésre vonatkozó szabályain, a változások csupán az adásvételi szerződés körében jelzett változásokkal való összhang megteremtését célozzák.

XXXVI. Fejezet

Az ajándékozási szerződés

A Javaslat a háború előtti magyar ptk. javaslatok rendszerét követve az ajándékozást – a Ptk.-tól eltérően – a tulajdonátruházó ügyletek között helyezi el. A Javaslat azon túl, hogy az ajándékozási szerződés fogalmát és tárgykörét a tulajdonátruházó ügyletekkel összhangban állapítja meg, alapjaiban nem változtat a Ptk.-beli szabályozáson. Továbbra is a szerződés legfontosabb tartalmi ismérvei, hogy az ajándékozó saját

vagyona rovására nyújtson a másikkal ellenszolgáltatás nélkül vagyoni előnyt a tulajdonában álló dolog átruházásával. Az ajándékozás alapvető fogalmi eleméből, az ingyenességből következik, hogy ha az átadott dologért bármiféle ellenszolgáltatás kötnek ki a szerződésben, nem ajándékozási vagy legalábbis nem tisztán ajándékozási szerződés jön létre.

XV. Cím

A vállalkozási típusú szerződések

XXXVII. Fejezet

Vállalkozási szerződés

1. A vállalkozási szerződés általános szabályai

1. A Javaslat számos ponton változtat a Ptk.-nak a vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályain. A változtatás indoka egyrészt a Javaslat absztrahálási, általánosítási szándékaival magyarázható. Ennek eredményeként ugyanis a Ptk. vállalkozási szerződési szabályaiból több rendelkezés szerződési jogi általános szabállyá vált. Ilyen szabály például a közbenső szerződésszegés szabálya. Ugyanennek az elvnek az eredménye, hogy a Ptk.-ban az egyes vállalkozási altípusok között szabályozott intézményeket a Javaslat a vállalkozási szerződés általános szabályai közé emelte, ha az nem csupán egyetlen altípus esetén alkalmazandó. Így vált általános szabállyá például a többletmunkára vonatkozó rendelkezés, amelyet a Ptk. az építési szerződés szabályai között tartalmazott, de amely e szerződéstípuson túl más vállalkozási szerződés esetén is jelentőséggel bír.

A változtatás másik indoka, hogy a Ptk.-nak a vállalkozási szerződésre vonatkozó szabályai mellett az egyes vállalkozási szerződések szabályait közjogi normák eltérést nem engedő módon szabályozzák. A Javaslat ezért az egyes vállalkozási szerződési altípusok esetén csupán az adott altípus fogalmát és legfőbb szabályait határozza meg a Javaslat absztrakciós szintjén, míg a részletszabályokat, ahol ilyenek szükségesek, a kapcsolódó közjogi normák tartalmazzák.

2. Összhangban a Javaslat azon törekvésével, hogy az egyes szerződések szabályai kizárólag a szerződés feleire vonatkozó kötelezettségeket tartalmazzanak, a Javaslat elhagyja vagy módosítja a vállalkozási szerződésnek a Ptk.-ban szereplő azon szabályait, amelyek a vállalkozó és a megrendelő jogviszonyán túlmutató kérdéseket szabályoznak. Így például egyértelművé teszi a Javaslat, hogy ha ugyanazon a munkaterületen egyidejűleg vagy egymást követően több vállalkozó tevékenykedik, a munkák gazdaságos és összehangolt elvégzésének feltételeit a megrendelő köteles megteremteni.

3. A Javaslat a Ptk.-nál precízebben határozza meg a szolgáltatás tartalmát. Evidens, ezért a Javaslat nem is mondja ki, hogy a vállalkozó a szerződésben meghatározott munka elvégzésére köteles. Lényegében a hatályos joggal (az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet és EBH2000. 201.) összhangban határozza meg a Javaslat a többletmunka és a pótmunka fogalmát. E szerint a többletmunka fogalma két esetcsoportra vonatkozik. Az első rendelkezés evidenciát fogalmaz meg: a vállalkozó köteles elvégezni a vállalkozási szerződés

tartalmát képező valamennyi munkát, függetlenül attól, hogy azt a vállalkozói díj meghatározása során figyelembe vette-e. A Javaslat ugyancsak kimondja, hogy a vállalkozó köteles elvégezni az olyan munkát is, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhet meg. Ez utóbbi esetben a Javaslat a tervben nem szereplő munkákkal kapcsolatos kockázatot a vállalkozóra telepíti. A vállalkozó köteles kivitelezés előtt a terveket megvizsgálni. E vizsgálat eredményeként a vállalkozó abban a helyzetben lehet, hogy felismerje, hogy melyek azok a munkák, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhet meg. E munkák elvégzése mindenképp a vállalkozó feladata. Nem változtat a Javaslat a pótmunka fogalmán.

Eltér ugyanakkor a Javaslat a hatályos jogtól abban a kérdésben, hogy a vállalkozó átalánydíjas vállalkozási szerződés esetén mennyiben követelheti a többletmunka ellenértékét. A Javaslat fenntartja, hogy átalánydíjas vállalkozási szerződés esetén a vállalkozó a többletmunka ellenértékének megtérítésére nem jogosult. Új szabályként mondja ki azonban a Javaslat, hogy megrendelő köteles megtéríteni a vállalkozónak a többletmunkával kapcsolatban felmerült olyan költséget, amely a szerződés megkötésének időpontjában nem volt előrelátható. A Javaslat célja, hogy olyan szabályozási környezetet teremtsen, amelyben egy kellő gondossággal eljáró vállalkozó pontosan kalkulálhat a vállalkozás során felmerülő költségeivel, és a vállalkozói díjat ennek megfelelően határozhatja meg. Egy vállalkozási szerződés teljesítése során, különösen például komplex kivitelezési szerződések esetén számos előre nem látható körülmény merülhet fel, amellyel egy gondosan eljáró vállalkozó sem számolhatott. A Javaslat e körülmények ellenére is kötelezi a vállalkozót a szerződés teljesítésére (hacsak a felmerült körülmény miatt a szerződés nem lehetetlenült vagy nincs helye bírói szerződésmódosításnak), de az így felmerült költségei megtérítését a vállalkozó követelheti a megrendelőtől. E szabály lényegében összhangban van a nemzetközi gyakorlattal (pl. FIDIC) is, amely a szerződéskötéskor előre nem látható körülmények esetén lehetővé teszi a felmerült költségek megtérítését.

4. A vállalkozási szerződés teljesítésének második fázisa a tevékenység folytán előállított munkaeredmény egyszeri jogi aktussal történő átadás-átvétele. Valójában átadás-átvétellel akkor kerülhet sor, ha a tevékenység eredménye valamilyen dologban testesül meg. A vállalkozás általános szabályai között a Javaslat csupán arra utal, hogy az átadás-átvétel mindig az adott szakmában szokásos, ismeretes és elterjedt eljárás keretei között folytatható le. Az általános szabályok csupán azt a követelményt támasztják, hogy a szolgáltatás természetéhez igazodóan a felek elvégezzék azokat a vizsgálatokat, amelyek a minőség megnyugtató megállapításához szükségesek.

5. Az átvétel megtagadása a megrendelő részéről nem lehet önkényes, ennek feltételeit a törvény előírja. Olyan kisebb hiányok miatt, amelyek a rendeltetésszerű használatot nem gátolják, a megrendelő az átvételt nem tagadhatja meg. A jelentéktelen, kisebb hibák együttes előfordulása vagy azok javítása miatt a megrendelő az átvételt akkor tagadhatja meg, ha azok megakadályozzák, ellehetlenítik a rendeltetésszerű használatot. A mű létrehozatala után végzett javítások természetes velejárója, hogy kényelmetlenséget, a használatban fennakadást okoznak, a teljesítés időpontját illetően azonban csak az olyan hibáknak, hiányoknak van jelentősége, melyek a létesítmény rendeltetésszerű használatát oly mértékben akadályozzák, hogy ezzel a mű használatát, például a létesítmény működését lehetetlenné teszik. Ha azonban a kisebb hibák olyan mennyiségűek, hogy azok elhárítása, kijavítása a használatba vételt megakadályozza, az átadás nem minősíthető eredményesnek. A főszabálytól a felek eltérhetnek, így

megállapodhatnak abban, hogy teljesítésnek kizárólag a hibáktól és hiányoktól mentes átadás minősül.

6. A Javaslat a joggyakorlat eredményeit felhasználva építi be a törvényszövegbe, hogy ha a megrendelő az átadás-átvételi eljárást nem folytatja le, a teljesítés joghatásai a tényleges birtokbavétel, illetve használatbavétel alapján is beállnak.

7. A Javaslat pontosítva veszi át a Ptk.-nak a megrendelőt megillető elállási jogra vonatkozó szabályát, egyértelművé téve, hogy a szerződés teljesítésének megkezdését követően elállás helyett felmondási jog illeti meg a megrendelőt. A Javaslat korlátozza a vállalkozót az elállás vagy felmondás esetén megillető kártérítés mértékét: a vállalkozó annál magasabb összegre, mint amihez a szerződésszerű teljesítése eredményeként jutott volna – vagyis a vállalkozói díjat meghaladó összegre – nem tarthat igényt. A vállalkozót egyebekben a kártalanítás tekintetében is terheli a kárenyhítési kötelezettség.

8. Összhangban a Javaslat azon koncepciójával, hogy az ellenszolgáltatást a nem szükségképpen ingyenes szerződések fogalmi elemévé tette, és ezen szerződések esetén külön rendelkezett azok ingyenes alakzatairól, a Javaslat a vállalkozási szerződés esetén is egyértelművé teszi, hogy az ingyenes vállalkozás is vállalkozási szerződésnek minősül. E körben a Javaslat egyetlen diszpozitív szabályt fogalmaz meg, nevezetesen, hogy a vállalkozási szerződés ingyenessége ellenére köteles a megrendelő a vállalkozó költségeit megtéríteni.

2. A tervezési szerződés

1. A Javaslat, eltérve a Ptk.-tól, elsőként a tervezési szerződés szabályozza, hiszen az építési tevékenység tágabb, átfogó folyamatában a tervezés fázisa – a terv funkciójából adódóan – mindig megelőzi a kivitelezést, és ezt a törvényi szabályozás szerkezeti felépítésében is indokolt kifejezésre juttatni. A Javaslat a Ptk.-tól eltér abban is, hogy a tervezési szerződés fogalmi körülírásában nem csupán a tervező munka elvégzését, hanem annak eredményeként a tervdokumentáció előállítását és átadását is rögzíti.

2. A tervezési munka a tárgyat tekintve igen széleskörű lehet, irányulhat: épület, építmény létrehozására, meglévő építmény újraépítésére, átalakítására, javítására, lebontására (építési-szerelési munkára); gépi, üzemi berendezések, technológiai folyamatok megtervezésére (technológiai-szerelési terv); bármely más műszakilag kivitelezhető tevékenység megtervezésére (például kertészeti munkák, talaj melioráció stb.); kapcsolódhat továbbá más tervezési munkákhoz, így további tervezést elősegítő adatok felderítésére (például talajmechanikai, geológiai, vízkutató vizsgálatok), előterv (tanulmányterv) készítésére, amely a részletek nélkül, többféle variáns felvetésével választási lehetőséget biztosít, és vonatkozhat már elkészült terv szakmai felülvizsgálatára, vagy helyszínre adaptálására, átdolgozására. A tervezési szerződés lehetséges alkalmazási köreit azonban a Javaslat még példálózva sem sorolja fel összhangban azzal a törekvéssel, hogy a Javaslat általában igyekszik mellőzni a példálózó felsorolásokat.

3. A joggyakorlat a tervdokumentáció kiemelkedő fontosságát felismerve a tervezővel szemben igen magas, tendenciaszerűen növekvő szakmai követelményeket támasztott. A döntésekben megjelenő követelményeket a Javaslat a norma szintjén fogalmazza meg. A tervdokumentáció alapján az építménynek műszakilag kivitelezhetőnek kell lennie, ami azt jelenti, hogy a terv betartásával elkészült létesítmény a rendeltetésszerű használatra minden tekintetben alkalmas legyen. Jelenti másrészt azt is, hogy a terv mindig műszaki megoldás kivitelezését irányozza elő („megtervezhető” például egy

rendezvény lebonyolítása, a fellépő művészek sorrendje, időtartama stb. is, az ilyen „tervre” azonban nem a tervezési szerződés, hanem a vállalkozás általános szabályai az irányadók). A tervdokumentációnak ki kell elégítenie valamennyi, az adott építményre, épületszerkezetre, a megvalósítás adott munkafázisára, a tervezési folyamatra kötelezően megfogalmazott, különböző szabványokban, műszaki előírásokban, tervezési segédletben stb. részletezett konkrét szakmai elvárást. Követelmény az is, hogy a tervezett megoldások gazdaságosak, célszerűek, korszerűek legyenek. A tervdokumentáció akkor jó, ha megfelel a korszerű műszaki követelményeknek, és egyben kielégíti a gazdaságosság szempontját is, mind a létesítmény (építmény, berendezés stb.) létrehozásánál, mind annak üzemeltetési költségei tekintetében. A tervek költségvetési részének megalapozott, valóságos számításokat kell tartalmaznia, és nem tévesztheti meg a megrendelőt a kivitelezés reális költségvonzatát illetően. Hibás a terv, ha a tervdokumentáció szerinti kivitelezési költség összege lényegesen meghaladja a szerződésben közvetlenül vagy közvetve meghatározott, a megrendelőnek erre a célra rendelkezésre álló összeget.

4. A tervszolgáltatással szembeni sokirányú, magasabb szintű elvárások törvényi rögzítése azért is fontos, mert világossá teszi, hogy ezek bármelyikének megsértése a tervezési szerződés megszegését, hibás teljesítését eredményezheti, és a megrendelő a szerződésszegés általános szabályaiból eredő jogait gyakorolhatja. A tervezési szerződés hibás teljesítése annyiban sajátos, hogy közvetlen érdeksérelmet csak akkor okoz, ha a hibás terv alapján készül el a létesítmény. A tervhiba miatti érdeksérelmet az elkészült létesítmény hibájában manifesztálódik. Ez indokolja, hogy a tervezővel szemben a terv hibás teljesítése miatt mindaddig gyakorolhatók a szerződésszegésből eredő jogok, ameddig a terv alapján kivitelezett szolgáltatás tervhibával összefüggő hibás teljesítése miatt a kivitelezővel szemben érvényesíthetők a hibás teljesítésből eredő jogosultságok. A Ptk. 410. § (1) bekezdésétől eltérő szövegezés indoka mégis az, hogy a különös rendelkezés nem a hibás teljesítés miatti határidő kezdetére, hanem a határidő lejártára vonatkozik, vagyis a hibás terv miatt a tervdokumentáció átadásától kezdve már a megrendelő az esetleges hibás teljesítés miatt felléphet, a határidő azonban nem az általános szabályok szerint jár le, hanem a hibás terv alapján kivitelezett szolgáltatás igényérvényesítési határidejével együtt. A hibás terv alapján kivitelezett létesítmény hibájáért természetesen nemcsak a tervező, hanem a kivitelező is felelősséggel tartozik.

3. A kivitelezési szerződés

1. Az építési vállalkozási szerződések csoportjában a tervezési szerződést logikusan a kivitelezési szerződés követi. Az altípus elnevezése kifejezésre juttatja az építési, szerelési és más hasonló munkák jogi szempontból közös, lényegi vonását: azt, hogy a felek ennél a szerződéstípusnál a szolgáltatást tervdokumentációra utalással határozzák meg. A vállalkozó nem általában valamilyen építmény, hanem mindig konkrétan megtervezett építmény előállítását vállalja, a szolgáltatása a tervdokumentáció kivitelezésében áll. A Javaslat ugyanakkor – a Ptk.-t kiegészítve – kifejezett rendelkezésként előírja, hogy a vállalkozó az építési, szerelési munka elvégzése mellett az előállított mű átadására is köteles.

2. A Javaslat e körben csupán a tervdokumentáció elkészítésének és megvizsgálásának, a teljesítési határidőnek és az átvételnek a speciális szabályait tartalmazza kellő absztraktsággal megfogalmazva. A kivitelezési tevékenység közjogi és egyes magánjogi

elemekre az építőipari tervezési és kivitelezési tevékenységre vonatkozó külön jogszabályok, így az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) és a 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet részletes rendelkezéseket tartalmaznak.

4. A kutatási szerződés

A Javaslat lényegét tekintve megőrzi a kutatási szerződés hatályos szabályait. A változtatások egy részét a szerződések közös szabályaival illetve a vállalkozási szerződés általános szabályaival való összhang megteremtése indokolja (pl. írásbeliség megszüntetése). A további változtatások célja a kutatási szerződés szabályainak pontosítása. E körben a Javaslat legfőbb célja a kutatási szerződéssel érintett szerzői jogi vagy iparjogvédelmi oltalomban részesíthető alkotásokkal kapcsolatos vagyoni jogok helyzetének egyértelmű szabályozása, amely a Ptk.-ból hiányzott. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a kutatási szerződés arra irányul, hogy a kutató kutatómunkával elérhető, jogi oltalomban részesíthető eredményt állítson elő. Erre tekintettel a kutató eltérő megállapodás hiányában köteles a védelemből eredő vagyoni jogokat a megrendelőre átruházni, ha az eredmény szerzői jogi védelemben részesül vagy iparjogvédelmi oltalomban részesíthető, vagy ha ez nem lehetséges, a megengedett legszélesebb terjedelmű felhasználási jogot engedélyezni.

5. Az utazási szerződés

A szervezett utazási formákról szóló 90/314/EGK irányelv egyaránt tartalmaz közjogi és magánjogi jellegű normákat. A Javaslat az irányelv magánjogi normáit implementálja. E körben kimondja a Javaslat – az irányelv szabályait átvéve – a szerződés írásba foglalásának kötelezettségét, a szerződési pozíció átruházásának jogát, és az ilyen esetekben érvényesülő, a Javaslat szerződésátruházásra vonatkozó szabályától eltérő speciális felelősségi szabályt, valamint biztosítja e szabályok féloldalú kógeniáját.

A Javaslat a fogyasztó fogalmát a Ptk.-tól eltérően a természetes személyekre szűkíti. Ez a változtatás a fogyasztói irányelvekkel is összhangban áll. Az utazási irányelv azonban nem szűkíti a fogyasztó fogalmát természetes személyekre. A Javaslat erre tekintettel az utazási szerződést nem fogyasztói szerződésként szabályozza, hanem olyan szerződésként, ahol a vállalkozóval szemben a megrendelő áll. Megrendelő a természetes személy és jogi személy egyaránt lehet, így a fogyasztófogalom leszűkítése ellenére nem merül fel kollízió az irányelv és a Javaslat szabályai között.

6. A mezőgazdasági vállalkozási szerződés

Az adásvételi szerződés altípusaként szabályozott, saját termelésű mezőgazdasági áru szolgáltatására kötött adásvételi szerződés mellett fenntartja a Javaslat a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés vállalkozási típusát is, amikor a vállalkozó a tulajdonában álló állat nevelésére, vagy terménynek a megrendelő tulajdonában álló területen való megtermelésére, a megrendelő díj fizetésére köteles. E körben a Javaslat megőrzi a Ptk. speciális lehetetlenülési és előleg visszafizetési szabályát.

7. A közszolgáltatási szerződés

A Ptk. a szállítási szerződéssel egy Fejezetben szabályozza a közüzemi szerződést. Ezt az elhelyezést az indokolta, hogy a közüzemi szerződésben tulajdonátruházási és vállalkozási elemek keveredtek. A Javaslat ugyanakkor a közüzemi szerződés esetén a vállalkozási elemet (közüzemi szolgáltatás nyújtása) tekinti jellegadónak, így a közüzemi szerződést a vállalkozási szerződés altípusaként szabályozza. E körben a Javaslat célja – tekintettel a közüzemi szerződéseket részletesen szabályozó külön jogszabályokra – csupán annyi lehet, hogy egyértelművé tegye, hogy e szerződés a Javaslat hatálya alá tartozik, és rögzítse, hogy e körben a szolgáltatót főszabályként szerződéskötési kötelezettség terheli.

A Javaslat az Európai Unió irányelvei hatására változtat a közüzemi szerződés elnevezésén, és a szerződést – összhangban például a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló 1371/2007/EK rendelettel – közszolgáltatási szerződésnek nevezi el. Közszolgáltatásnak a Javaslat – szintén az uniós terminológiával (pl. az Európai Unió működéséről szóló szerződés 14. cikke) összhangban – az általános gazdasági érdekű szolgáltatást minősíti.

XXXVIII. Fejezet

A fuvarozási szerződés

1. A fuvarozás egyes ágazatait nemzetközi szerződések és nemzeti jogszabályok egyaránt részletesen szabályozzák. A Javaslat feladata nem az, hogy ezeket az ágazati szabályokat megismételje, hanem az, hogy a Javaslat absztrakciós szintjén megfogalmazza a fuvarozás általánosan érvényesülő szabályait. E szabályok érvényesülnek a nemzetközi egyezmények eltérő szabályozásának hiányában.

Kétségtelen, hogy a fuvarozás lebonyolításában az esetek túlnyomó részében több személy vesz részt. Jogi értelemben azonban a fuvarozási szerződés a fuvarozó és a fuvarozóval szerződő személy (feladó) között jön létre. A feladó vagy a saját érdekében jár el (pl. egy gyár a saját termékének a fuvarozására köt szerződést a fuvarozóval), vagy egy harmadik személy (a feladó szerződő partnere) küldeményének a továbbítása érdekében. Jellemzően ezt a tevékenységet végzik a professzionális szállítmányozó és logisztikai cégek). Az esetek túlnyomó részében a küldeményt a feladótól és a feladó szerződő partnerétől különböző harmadik személy számára kell kiszolgáltatni. A Javaslat azonban a fuvarozási jogviszonyt a fuvarozó és a feladó közötti jogviszonyként szabályozhatja csak, mivel a jogviszonynak e harmadik személyek nem részesei. Így a feladó és bármely harmadik személy közötti jogviszony a fuvarozási szerződés szabályozása szempontjából nem releváns, annak tartalma a fuvarozási szerződést nem érinti. A fuvarozási szerződésnek nem részese így a címzett sem. A Javaslat – összhangban azzal az elvvel, hogy a szerződésben nem részes felekre nem telepít kötelezettséget – a címzett kötelezettségeit sem tartalmazza, csupán – egyfajta harmadik személy javára szóló szerződésként – a címzett jogait biztosítja.

A Javaslat a fuvarozási szerződést a Ptk. szerkezetétől eltérően a vállalkozási típusú szerződések között szabályozza. A szerkezeti változás eredményeként a Ptk. fuvarozási szerződésre vonatkozó szabályai közül több eltűnik, mivel azokat a Javaslat a vállalkozási szerződés általános szabályaként (vagy még általánosabban, a szerződések

általános szabályaként) fogalmazza meg. Ez indokolja például az utasítási jog elhagyását és a díjra vonatkozó szabály lerövidülését.

Mivel a fuvarozási szerződés tárgya küldemény, amely fogalmilag csupán dolog lehet, ezért a Javaslat nem veszi át a Ptk. azon szabályát, amely szerint személyek szállításának elvállalására a vállalkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni [Ptk. 506. § (3) bek.].

2. A Javaslat lényegesen változtat a Ptk. fuvarlevélre vonatkozó szabályain. A hatályos szabályok a fuvarlevél kiállításának jogkövetkezményként csupán annyit határoznak meg, hogy ellenkező bizonyításáig a fuvarlevél bizonyítja a szerződés létrejöttét és a küldemény átvételét. A Javaslat meghatározza, hogy milyen minimális tartalommal kell a fuvarlevélnek bírnia ahhoz, hogy ahhoz a Javaslat szerinti jogkövetkezmények fűződjenek. Ehhez a Javaslat formai és tartalmi feltételeket egyaránt meghatároz. Formai feltétel, hogy a fuvarlevelet írásba kell foglalni, és azt mindkét félnek alá kell írnia. Tartalmi feltétel, hogy a fuvarozáshoz kapcsolódó alapinformációkat, így a feleket, a küldeményt, annak átvételét és a kiszolgáltatás helyét a fuvarlevél meghatározza. A Javaslat az ilyen formai és tartalmi feltételeknek megfelelő dokumentumhoz a Ptk. szerinti joghatásokon túl további két joghatást fűz. A fuvarlevél bizonyítja a küldemény és a csomagolás külsőleg jó állapotát, és – fenntartás hiányában – a küldemény mennyiségi megfelelőségét.

3. További lényeges változtatás, hogy bár a Javaslat a fuvarlevél kiállítását nem teszi kötelezővé, egyértelművé teszi, hogy a feladó jogosult kérni az átvétel igazolását. Tekintettel arra, hogy a Javaslat nem csupán az üzletszerűen fuvarozást végzőkre vonatkozik, ezért a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a feladó kérése esetén a fuvarozót választási jog illeti meg, hogy fuvarlevelet vagy az átvételről egyszerű elismervényt állít-e ki.

4. A Javaslat jelentősen kiegészíti a Ptk. csomagolásra vonatkozó rendelkezéseit. Egyrészt előírja a megfelelő csomagolás kötelezettségét. A küldemény csomagolása akkor megfelelő, ha az más személyeket és vagyontárgyakat nem veszélyeztet. Másrészt előírja a Javaslat a küldemény kezeléséhez és továbbításához szükséges információk és okiratok feltüntetésének illetve átadásának a kötelezettségét. Új szabály, hogy ha a csomagolás vagy a küldemény kezeléséhez szükséges információ hiányossága a küldemény átvételét követően válik nyilvánvalóvá, a fuvarozó megtagadhatja a küldemény továbbítását, megfelelő biztosítékot kérhet, illetve meghatározott esetekben felmondhatja a szerződést.

5. A Javaslat veszélyes áru fuvarozása esetére a feladót általában terhelő tájékoztatási kötelezettséget meghaladó tájékoztatási kötelezettséget ír elő. A csomagolás veszélyes áruk fuvarozása esetén kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a nem megfelelő csomagolás jelentős kockázatot jelenthet az életre és más személyek vagyontárgyaira egyaránt. A feladó csomagolási kötelezettségére vonatkozó rendelkezés és ezzel összefüggésben a fuvarozó jogait biztosító norma a veszélyes áruk esetén is megfelelő, ezért a veszélyes áruk csomagolására a Javaslat külön normát nem fogalmaz meg. Természetesen ágazati jogszabályok meghatározhatják, hogy egyes veszélyes árukat hogyan kell csomagolni ahhoz, hogy azok továbbításával járó kockázat minimalizálható legyen.

6. A Javaslat ugyancsak pontosítja a Ptk.-nak a küldemény be- és kirakására vonatkozó szabályait. A Javaslat következetesen elhagyja a Ptk. azon szabályait, amely a szerződésben nem részes felekre vonatkozó kötelezettséget fogalmaz meg. A Ptk. szerint a kirakás a címzettet terheli, annak ellenére, hogy a fuvarozási szerződés a feladó és a fuvarozó között jön létre. Ennek megfelelően hallgat a Javaslat arról, hogy kit terhel

a kirakodási kötelezettség, és mond biztosítékként csupán annyit, hogy ha a kirakást senki sem végzi el, a fuvarozó a feladó költségére jogosult kirakodni. A be- és kirakodás körében továbbá utasítási jogot biztosít a Javaslat a fuvarozónak. E körben a fuvarozó jogosult például annak meghatározására, hogy a feladó a küldeményt a fuvarszközön hol jogosult elhelyezni.

7. A Javaslat új szabályként rendelkezik a fuvarozási akadályról, erre az esetre tájékoztatási kötelezettséget írva elő. Nem tekinti azonban a Javaslat a fuvarozási akadályt automatikusan a szerződést megszüntető oknak. Természetesen, ha a fuvarozás az akadály miatt lehetetlenül, akkor a jogviszonyra a lehetetlenülés általános szabályai alkalmazandóak.

8. A Javaslat pontosítja a feladót megillető rendelkezési jogra vonatkozó szabályokat. A feladót főszabályként egészen a küldemény kiszolgáltatásáig megilleti a rendelkezési jog. A Ptk. szabályaitól eltérően azonban e jogával csak abban az esetben élhet, ha megfelelő biztosítékot nyújt. Ha a feladó ilyen biztosítékot nem nyújt, a fuvarozó jogosult a küldeménnyel rendelkezni. Ennek során bármire jogosult, döntése során azonban a kereskedelmi ésszerűség követelménye alapján kell eljárnia. A kereskedelmi ésszerűség a Javaslat által támasztott, az adott helyzetben általában elvárhatóságot pontosító, szigorító mércéje, amely a fuvarozás mellett a Javaslat zálogjogi szabályaiban jelenik meg. E szerint a fuvarozónak a rendelkezésre álló információk alapján olyan döntést kell a fuvarozónak hoznia, amely vélhetően a legkevesebb kárt okozza az érintett feleknek.

9. A Javaslat fenntartja a fuvarozó törvényi zálogjogát, ezt azonban kiterjeszti a fuvarozónak a feladóval szemben fennálló, más fuvarozási szerződésből származó lejárt és nem vitatott követeléseire is (inconnex zálogjog). Ha tehát a feladót a fuvarozóval szemben korábbi fuvarozási szerződés alapján is nem vitatott tartozás terheli, a fuvarozó a küldeményen fennálló törvényes kézzzálogjogából e követelés tekintetében is jogosult kielégítést keresni. A Javaslat nem tartalmaz speciális szabályt a zálogjog érvényesítésére, mivel a zálogjog új szabályai e körben is megfelelőek.

10. Új rendelkezése a Javaslatnak, hogy a szándékos és a súlyos gondatlansággal okozott károk esetén a fuvarozót nem részesíti a rövidebb elévülési idő előnyében. Meghatározza a Javaslat az elévülési idő kezdő időpontját az egymást követő végrehajtási szakaszok (például az összetett, multimodális fuvarozások) esetére is oly módon, hogy az egyes szakaszokkal összefüggésben keletkező megtérítési igények kezdő időpontját a küldemény tényleges vagy szerződésben meghatározott kiszolgáltatási időpontjához köti.

11. A Javaslat vállalkozási szabályai kimondják, hogy a megrendelő a szerződéstől a szerződés teljesítésének megkezdése előtt bármikor elállhat, ezt követően a teljesítésig a szerződést azonnali hatállyal felmondhatja. A vállalkozási szabályok rögzítik továbbá, hogy elállás vagy felmondás esetén a vállalkozó mekkora kártalanítást köteles fizetni. A Javaslat fuvarozási szabályai e rendelkezéstől csak annyiban térnek el, hogy a feladónak csak az elállás jogát biztosítják, a szerződés teljesítésének megkezdését követően a feladó nem mondhatja fel a szerződést. A vállalkozási szerződés szabályai között található kártalanításra vonatkozó rendelkezések ebben az esetben is alkalmazandóak.

XVI. Cím

A megbízási típusú szerződések

XXXIX. Fejezet

A megbízási szerződés

1. A megbízási szerződés szabályai nem szorulnak átfogó felülvizsgálatra. A megbízási szerződéshez kapcsolódó igen kiterjedt bírói gyakorlat nem vetett fel olyan szempontot, amely a szabályozás alapvető újragondolását indokolná. A Javaslat ennek megfelelően nem tartja szükségesnek a megbízási dogmatikai alapjainak átfogó megreformálását, hanem elsősorban a hatályos szabályozás pontosítását célozza.

2. A Javaslat a megbízási szerződés esetében is fokozottabban kívánja érvényesíteni az üzleti élet követelményeit, és kevésbé kívánja hangsúlyozni a bizalmi jelleget. A konkrét szabályokban ez mindenekelőtt úgy jelenik meg, hogy a Javaslat – a gyakorlati követelményekkel összhangban – a mainál tágabban akarja lehetővé tenni közreműködő igénybevételét. A Javaslat is fenntartja ugyanakkor a bizalmi elv honorálását a megbízási megszűnésének szabályaiban.

3. A megbízási és a megbízási nélküli ügyvitel szabályai a Javaslatban elválnak egymástól. Mivel megbízási nélküli ügyvitel esetén fogalmilag nem beszélhetünk szerződésről, ezért hibás annak szabályait a nevesített szerződések között elhelyezni. A Javaslat ezért a megbízási nélküli ügyvitel szabályait az egyéb kötelelemfakasztó tények közé, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai után helyezi el.

4. A Javaslat nem kíván szakítani a megbízási és a vállalkozási szerződés elhatárolásának szempontjaival. Az uralkodó álláspont szerint a két szerződés elhatárolása a tevékenység természete alapján lehetséges: vállalkozás esetén a vállalkozó meghatározott eredmény előállítására köteles, míg megbízási esetén a megbízott kötelezettsége a rábízott ügy gondos ellátására terjed ki. Másként megfogalmazva: a vállalkozó szolgáltatása a mű vagy valamely más, nem tárgyasult konkrét eredmény, a megbízotté a gondos tevékenység, amelytől ugyan a felek szintén valamely eredményt várnak, de tisztában vannak azzal, hogy az eredmény – a feleken kívül álló, esetleg éppen a megbízó oldalán felmerülő okból – a megbízott gondos eljárása esetén is elmaradhat. Az, hogy a felek sikerdíjat kötnek ki, nem változtat a jogviszony jellegén, nem teszi a megbízási szerződést vegyes szerződéssé.

5. A Javaslat megbízási esetén is főszabályként a visszerthes alakzatot szabályozza, azzal, hogy a vállalkozási szerződéssel azonos módon a Javaslat kimondja, hogy az ingyenes megbízási is megbízási szerződésnek minősül. Ebben az esetben is jogosult a megbízott a költségeinek megtérítésére.

6. A Javaslat elhagyja a Ptk. 474. § (3) bekezdését, amely kimondja, hogy ha a megbízási teljesítéséhez szerződéskötésre van szükség, a megbízásihoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a megbízási alapján kötendő szerződésre előír. A Javaslat álláspontja szerint a hatályos szabályozás nincs kellő tekintettel a megbízási és a meghatalmazás közötti különbségre. Mivel a megbízási csak a felek belső jogviszonyát szabályozza, indokolatlannak látszik ahhoz írásbeli formát bármilyen esetben megkövetelni. Az írásbeli formának ilyen esetekben forgalomvédelmi szempontjai vannak. A forgalomvédelmi szempontokat azonban csak a kívüllág felé megjelenő jogviszonyokban lehet érvényesíteni.

7. A Javaslat nem tartja fenn a Ptk. speciális megszűnési szabályait, a szerződések általános szabályai e körben is megfelelőek és elegendőek.

8. A megbízás kapcsán a Javaslat nem kívánja a többi nevesített szerződésnél hangsúlyosabban kifejezésre juttatni a szerződő partner iránti bizalom fontosságát. Ez alól egy ponton, a megbízási szerződés felmondása kapcsán azonban indokolt kivételt tenni. A Ptk. által szabályozott jogviszonyokban a felek főszabályként nem jogosultak azonnali hatállyal felmondani a szerződést. Megbízás esetén a szabályozás eltér ettől a logikától. A megbízó az ügy uraként szabadon dönthet arról, hogy kívánja-e továbbra is, hogy a megbízott továbbra is ellássa a szerződésben meghatározott tevékenységet. A Javaslat ezért mindkét fél számára biztosítja az azonnali hatályú felmondás jogát. A Javaslat – figyelemmel arra, hogy kellően gondos tevékenységre jogi eszközökkel nem lehet rákényszeríteni a megbízottat – alkalmatlan időben is lehetővé teszi az azonnali hatályú felmondást. Ebben az esetben azonban a kár megtérítésére lesz köteles a megbízott. A kártérítési szankció kilátásba helyezése alkalmas lehet arra, hogy a megbízott a felmondási jogának gyakorlásakor felmérje annak lehetséges jogkövetkezményeit. Természetesen a megbízó súlyos szerződésszegése esetén továbbra is lehetőség van arra, hogy a megbízott azonnali hatállyal mondja fel a szerződést. Fenntartja továbbra a Javaslat a Ptk. 483. § (1) bekezdésében foglalt azon szabályt is, hogy a megbízó csak abban az esetben mondhatja fel a szerződést, ha a megbízott által vállalt kötelezettségekért helytáll.

XL. Fejezet

A bizományi szerződés

1. A Javaslat a Ptk. bizományi szerződésre vonatkozó szabályait a gyakorlatban felmerült problémákra tekintettel változtatja meg.

2. A bizományosi szerződés tárgyát a Javaslat ingó dologban jelöli meg, a szabályokat is erre szabja. A Javaslat ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a bizományosi szerződés tárgya más legyen, azzal, hogy semmis az olyan szerződés, amelynek alapján a bizományos ingatlan tulajdonjogának megszerzésére köteles. Ez utóbbi korlátot a Javaslat arra tekintettel vezeti be, hogy az ingatlan-nyilvántartási szabályok jelenleg sem teszik lehetővé tulajdonjog bizomány jogcímén történő bejegyzését, és erre igény a gyakorlatban sem merült fel. Nehezen elképzelhetőnek tűnik ugyanis, hogy az ingatlan-nyilvántartásba olyan adásvételi szerződés alapján jegyezzenek be tulajdonváltást, amely eladóként nem a nyilvántartásban feltüntetett tulajdonost szerepelteti, vagy amely vevője maga nem kíván a nyilvántartásban megjelenni, hanem egy harmadik személy (a bizományi jogviszony megbízója) jogszerzése érdekében lép fel.

3. A Ptk. 509. § (2) bekezdése a Kt. és a külföldi jogok megoldásától eltérően főszabályként mondja ki a *del credere* felelősséget. A Javaslat visszatér a Kt. megközelítéséhez, és a felek eltérő megállapodása hiányában nem ír elő helytállási kötelezettséget. Ez a Kt. és a külföldi kódexek alapján is csak két esetben terheli a bizományost: külön megállapodás esetén és az alkalmazandó kereskedelmi szokások esetén. Mivel azonban a Javaslat szerint a kereskedelmi szokások egyébként is a szerződés részévé válnak, itt szükségtelen erre külön utalni. A Javaslat tehát a *del credere* felelősség körében két ponton is változtat a hatályos szabályon. Az egyik változás, hogy a Javaslat világossá teszi, hogy a *del credere* felelősség csak nevében felelősség, valójában azonban helytállási kötelezettséget jelent. A másik változás, hogy

a bizományos csak külön megállapodás esetén köteles azon kötelezettségek teljesítéséért helytállni, amelyek a vele szerződő felet a szerződés folytán terhelték.

4. A Ptk. nem határozza meg, hogy a bizományos vételi vagy eladási bizomány esetén tulajdonjogot szerez-e a megszerezni vagy eladni kívánt dologon. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy vételi bizomány esetén a bizományos a szerződés teljesítése során megszerzett ingó dolog tulajdonjogát az elszámolás során ruházza át a megbízóra, míg eladási bizomány esetén a bizományos jogosult a megbízó tulajdonjogában álló ingó dolog tulajdonjogának az átruházására. A bizomány gazdasági oldalról való megközelítése esetén ésszerűtlennek tűnik az a konstrukció, hogy a tranzakció során a bizományos tulajdont szerezzen. Ez nem csak a tulajdonszerzéssel járó problémák (közterhek, számviteli kötelezettségek stb.) miatt valószínűsíthető, hanem amiatt is, hogy sem a megbízó, sem a bizományos szándéka nem irányul arra, hogy a bizományos tulajdont szerezzen. A vételi és eladási bizomány közötti különbségtétel indoka, hogy vételi bizomány esetén nem létezik olyan megoldás a magyar jog alapján, amely lehetővé tenné, hogy a bizományos tulajdonszerzése nélkül szálljon át az eladóról a tulajdonjog a megbízóra.

5. Megváltoztatja a Javaslat a Ptk. azon szabályát is, amely szerint bizományi díj akkor jár, ha az eladó vagy a vevő az adásvételi szerződést teljesítette. E szabály olyan kockázatot hárít a bizományosra, amely indokolatlannak tűnik. A bizományos köteles gondosan eljárva kiválasztani az eladót illetve a vevőt, ennek hiányában a bizományos felelős lesz az eljárásával okozott kárért. Ha a bizományos gondosan járt el, akkor indokolatlan az eladó illetve a vevő fizetőképességének és fizetési hajlandóságának kockázatát rá telepíteni. Erre tekintettel a Javaslat kimondja, hogy a bizományosnak díj akkor jár, ha az adásvételi szerződést megkötötték, vagy ha a szerződés megkötésére a megbízó érdekkörében felmerült okból nem került sor.

6. A Javaslat eltér a Ptk.-tól a bizományos belépési joga tekintetében is. A Ptk. a bizományos belépési jogát abban az esetben ismerte el, ha az adott árunak rögzített ára volt. Az áru rögzített árát az Alkotmánybíróság – tekintet nélkül a rendelkezés indokaira, annak jogtörténeti előzményeire – megsemmisítette, mivel azt diszkriminatívnak minősítette. A Javaslat visszatér az Alkotmánybíróság döntését megelőző megoldáshoz, és egyértelművé teszi, hogy a bizományos belépési jog akkor illeti meg, ha a dolog forgalmi értéke nyilvános információ alapján egyértelműen megállapítható. A Javaslat ilyen esetekre előírja a bizományos tájékoztatási kötelezettségét. A hatályos jog alapján nem határozható meg, hogy mi történik önszerződés esetén, hogyan alakul a bizományos és a megbízó közötti jogviszony; önszerződés esetén adásvétel vagy bizomány jogcímén száll-e át a tulajdonjog. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy – a bizományos díjigényétől eltekintve – a bizományos belépése esetén a megbízó és a bizományos jogviszonyára az adásvételi szerződés szabályait kell alkalmazni.

XLI. Fejezet

A közvetítői szerződés

1. Általános szabályok

1. A tagállamok önálló vállalkozóként működő kereskedelmi ügynökökre vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló 86/653/EGK irányelvet az önálló kereskedelmi

ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény ültette át a magyar jogba. Az irányelv egyaránt tartalmaz közjogi és magánjogi szabályokat, e szabályok közül a Javaslat az irányelv tisztán magánjogi jellegű normáit implementálja.

2. A Javaslat eltér az irányelv és a hatályos magyar jog szabályozási logikájától, és általános jelleggel szabályozza azokat a jogviszonyokat, amelyek tárgya a közvetítő megbízója és harmadik személy között szerződés megkötésének elősegítésére irányuló tevékenység folytatása. A szabályokat a szerint választja külön a Javaslat, hogy a jogviszony eseti vagy tartós-e.

3. A nem tartós jellegű közvetítői szerződés a Javaslat logikája szerint egy tisztán megbízási jellegű jogviszony, amelyben a közvetítői jogviszony sajátosságából adódóan csupán a közvetítő képviseleti joga terjedelmének, a közvetítőt terhelő tájékoztatási kötelezettségnek és a díjazásnak a speciális szabályait kell meghatározni.

2. A tartós közvetítői szerződés

A tartós közvetítői megbízás szabályait a Javaslat az irányelv alapján fogalmazza meg, ez indokolja e szabályoknak a Javaslat stílusától való eltérését. E körben a Javaslat definíciós normákon túl a közvetítő képviseleti jogát, a felmondási jogát, a közvetítő kártalanításának és a szerződés megszűnését követő versenykorlátozás szabályát tartalmazza. A Javaslat nem ülteti át az irányelvnek a díjra vonatkozó részletes szabályait, e szabályokat az ágazati jogszabályoknak kell meghatározniuk.

XLII. Fejezet

A szállítmányozási szerződés

1. A Javaslat kiterjeszti a szállítmányozási szerződésnek a Ptk. 514. § (1) bekezdésében található fogalmát, tekintettel arra, hogy a szállítmányozó tevékenysége a Ptk. hatályba lépése óta lényegesen szélesebbé vált. A szállítmányozó jellemzően nem egyszerűen csak a fuvarozási szerződés megkötésére vállal kötelezettséget, hanem számos kiegészítő tevékenységre is. A kiegészítő tevékenységek körébe tartozhat minden, ami a küldemény továbbításával összefügg.

2. A bizományos belépési jogának átalakítása ellenére a fuvarozás körében a Javaslat fenntartja az önszerződés általános lehetőségét. Ez a jog megilleti a szállítmányozót akkor is, ha a fuvarozást ténylegesen maga látja el, és abban az esetben is, ha a fuvarozási szerződést – ahogy az például multimodális fuvarozás esetén tipikus – a saját nevében köti meg, de a fuvarozást végül nem ő, hanem harmadik személyek végzik. Különös jelentőséggel bír e szabály a multimodális fuvarozás körében.

3. Egyértelművé teszi a Javaslat, hogy a szállítmányozásra mennyiben alkalmazandóak a fuvarozás, és mennyiben a bizomány szabályai, e tekintetben ugyanis a Ptk. szabálya számos értelmezési problémához vezetett. E szabállyal, valamint a szállítmányozás szabályainak a megbízási típusú fejezetben történő elhelyezésével a Ptk. számos szabálya elhagyhatóvá vált. Így például a Javaslat elhagyja az utasítási jogra és a díjra vonatkozó szabályt, mivel a megbízó utasítási joga és a megbízót terhelő díjra vonatkozó normák e körben megfelelő szabályozást biztosítanak.

4. A Javaslat kiegészíti a Ptk. 517. §-ának rendelkezéseit az igényérvényesítés tekintetében azzal, hogy egyrészt rögzíti az igényérvényesítési kötelezettséget az általa igénybevett közreműködőkkel szemben, másrészt meghatározza, hogy mindez a

megbízó utasítására, költségére és veszélyére történik. Mindkét körülmény rögzült már a gyakorlatban.

6. A Javaslat határozottan különválasztja, hogy a szállítványozó mikor felel fuvarozóként és mikor az általános szabályok alapján. Ez utóbbi eseteket külön nem határozza meg a Javaslat, hiszen mindazokban az esetekben, amikor speciális felelősséget nem állapít meg a Javaslat, a szállítványozó az általános szabályok alapján felel. A Javaslat az általános részben meghatározottak szerint lehetővé teszi a felelősség korlátozását és kizárását.

7. A fuvarozási szerződés körében kimondott, a külföldi jogokkal való reciprocitást megteremtő szabályt a Javaslat a szállítványozás körében is megismétli: ha a szállítványozó külföldi károsultnak tartozik kártérítéssel, felelősségének mértéke nem magasabb, mint a károsultra nézve alkalmazandó saját nemzeti szabályai szerint fizethető maximális kártérítési összeg. Ez a rendelkezés a magyar Általános Szállítványozási Feltételek útján már meghonosodott, felvételére azért van szükség, mert a nemzetközi viszonylatban elterjedt a felelősségkorlátozás.

8. A Javaslat az egy éves elévülési időt a szándékosan és súlyos gondatlanságból okozott károkra nem engedi alkalmazni. Ezekre nézve az általános elévülési szabályok az irányadóak. Kiegészül ezen bekezdés az elévülés kezdő időpontjának meghatározásával is, ugyanis az ügylet sokrétűsége miatt már nem volt alkalmazható az elévülésnek a küldeménynek a fuvarozó, azaz az első fuvarozó részére való átadásához kötése. Indokolatlan például az, hogy multimodális fuvarozás esetén a tengeri károkkal összefüggésben az elévülés időpontja a belföldi fuvarozónak történő áruátadással kezdődjön.

XLIII. Fejezet

A bizalmi vagyonkezelési szerződés

1. A tulajdonosi pozíció és a tulajdon tárgyának hasznosításával, valamint az azzal való rendelkezéssel kapcsolatos döntéshozatal szétválasztása olyan gazdasági igény, amely a modern gazdaság egyik alapvető eleme, és amely nélkül a befektetéseken alapuló gazdaság – elvesztve a befektetések diverzifikálhatóságának lehetőségét – működésképtelenné válna. A tulajdonosi és a döntési (menedzsment) pozíciók szétválasztásának lehetőségét több jogintézmény képes biztosítani, amelyek az elfogadottság és a formalizáltság különböző szintjein állnak. A leginkább elterjedt és alkalmazott jogintézmény a tagoktól elkülönült jogalanyisággal létrehozott gazdasági társaság. Emellett elterjedtek olyan, elsősorban szerződéseken alapuló jogviszonyok, amelyek eredményeként egy jogalany megkapja a tulajdonosi döntések meghozatalához szükséges jogosultságokat, miközben a vagyon hasznosításával, illetve az azzal való rendelkezéssel kapcsolatos döntéseit úgy kell meghoznia, hogy a vagyon egyes elemei által előállított haszon egy másik jogalany (az „eredeti” tulajdonos vagy az általa meghatározott harmadik személy) vagyonát gyarapítsa. Ezek közé a jogintézmények közé tartoznak a bizalmi vagyonkezelési formák, így az angol jogban kialakított *trustok*, a német jogbeli *Treuhand* és ezek rokonintézményei. A bizalmi vagyonkezelésnek nincs az európai jogrendszerekben egységesen elfogadott fogalma és modellje. Az egyes nemzeti jogokban meghonosodott vagyonkezelési konstrukciók közös vonása, hogy a bizalmi vagyonkezelés keretét biztosító jogviszony alapján az egyik jogalany (a vagyonrendelő) vagyonát képező meghatározott dolgok, jogok és követelések

tulajdonjogát egy másik jogalany (a vagyongazdálkodó) részére átengedi, aki az ily módon megkapott döntési jogosultság gyakorlásával kell, hogy a rábízott vagyont egy harmadik személy (a kedvezményezett) javára hasznosítsa. A Javaslat igen jelentős gazdasági igényt kíván kielégíteni a bizalmi vagyongazdálkodás intézményének meghonosításával, számolva azzal, hogy már ma is egész üzletág épült ki ezen a területen. Ez az üzletág magyar jogi szabályozás hiányában külföldi jogi és intézményi infrastruktúrát vesz igénybe, és jelentős tőkét von ki ezzel a magyar gazdaság vérkeringéséből.

2. A Javaslat – a 2009. évi CXX. törvény csíráját továbbfejlesztve és hibáit lehetőség szerint kiküszöbölve – a *trust*-jellegű modelltől indul ki, annak előnyös vonásait kívánja a magyar gazdasági és társadalmi viszonyokhoz igazítva kihasználni és a magyar jogrendszer sajátosságaihoz adaptálni. Kiindulópontja ennek megfelelően a tulajdoni alapú bizalmi vagyongazdálkodás. E megoldásnak az a lényege, hogy a vagyongazdálkodó átruházza a vagyongazdálkodóra a kezelendő vagyont: dolgok tulajdonjogát, jogokat, követeléseket, de a vagyongazdálkodó azt a szerződésben meghatározott korlátok között és a kedvezményezett javára köteles kezelni. Tipikus fiduciárius tulajdonátruházásra kerül tehát sor, amelynél azonban – nem hitelbiztosítéki célt szolgálván – a Javaslat semmisségi szankciója nem jöhet szóba. (Más kérdés az esetleges színlelt szerződés megítélése.)

3. A Javaslat a bizalmi vagyongazdálkodás legfontosabb magánjogi szabályait adja meg. Az új Ptk. e fejezetének hatályba léptetéséhez külön kapcsolódó szabályozásra lesz szükség – többek között – a következő kérdésekben: a tevékenységüket üzletszerűen végző vagyongazdálkodókkal szemben támasztandó követelmények meghatározása; e vagyongazdálkodók nyilvántartási rendszerének kialakítása és a vagyongazdálkodási nyilvántartás vezetésének rendje; a vagyongazdálkodás adó- és illetékjogi rendje; a vagyongazdálkodók kötelező felelősségbiztosítása; a vagyongazdálkodó halála (jogutód nélküli megszűnése) esetén alkalmazandó eljárás.

4. A Javaslat a bizalmi vagyongazdálkodás szerződéses elemét helyezi középpontba, és ezért a szerződési jogban, a megbízáshoz legközelebb álló, új nevesített szerződésként szabályozza az intézményt. A szabályozás jellegét tekintve alapvetően diszpozitív; néhány kérdésben szükséges kógens normák alkalmazása. Az egyoldalú jogüggyellett (mindenekelőtt végrendelettel) létrehozott vagyongazdálkodási jogviszonyra a szerződéssel alapított bizalmi vagyongazdálkodás szabályait kell megfelelően alkalmazni. A Javaslat a bizalmi vagyongazdálkodás alaptípusát visszatérő szerződésként koncipiálja, de megenged ingyenes alakzatot is.

Különös tekintettel arra, hogy a magyar jogban a bizalmi vagyongazdálkodás hagyományok nélküli, vadonatúj intézmény, a Javaslat írásbeli alakot ír elő a szerződés érvényességéhez. A bizalmi vagyongazdálkodást üzletszerű tevékenységként végző vállalkozások szerződéseire vonatkozóan az írásba foglalási kötelezettség előírása nyilvánvaló. Az írásbeli alakszerűség ezen a körön túli, általános előírása nem jár lényeges hátránnyal a jogalanyok számára, miközben jelentős mértékben elősegítheti a bizonyíthatóságot olyan jogviszonyok esetében, amelyeket a felek részletesen meghatározott tartalommal hoznak létre. A bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyok nyilvántartásba vétele, ha ez kívánatos, amúgy is csak írásba foglalt szerződések alapján valósítható meg. Főszabályként magánokirati forma elegendő. A végrendeletbe foglalt vagyongazdálkodás érvényességére a végrendeletre vonatkozó alakszerűségi követelmények vonatkoznak.

A bizalmi vagyongazdálkodási szerződésben kell pontosan meghatározni a vagyongazdálkodásba kerülő vagyontárgyakat: dolgokat, jogokat, követeléseket. A vagyongazdálkodó

jognyilatkozata határozza meg ezen kívül a kezelt vagyomból történő juttatások formáit is. A vagyongazdálkodó tulajdonosává válik a kezelt vagyonnak: nemcsak birtokolja, hanem hasznosíthatja is azok elemeit, és rendelkezhet is velük. Tulajdonosként történő eljárásának kereteit ugyancsak a szerződésben foglalt feltételek határozzák meg; az itt lefektetett előírások szerint és korlátok között rendelkezhet a vagyongazdálkodó a kezelt vagyomba tartozó vagyontárgyairól.

5. A Javaslat kógens garanciális szabályokkal biztosítja azt, hogy a vagyongazdálkodó (vagy más kezelt vagyonok) hitelezői, továbbá a vagyongazdálkodó házastársa, bejegyzett élettársa, élettársa se végrehajtás, se felszámolás esetén, se egyéb formában ne támaszthassanak igényt a kezelt vagyonra. Ezt a célt szolgálja mindenekelőtt a vagyonekülönítés intézménye. A kezelt vagyont külön kell nyilvántartani, elkülönített számlákat kell vezetni, és a kezelt vagyont jellegétől függően elkülönítetten kell azokat kezelni stb.

6. Fogalmilag zárja ki a Javaslat azt, hogy a vagyongazdálkodó hitelezői igényt támaszthassanak a kezelt vagyonnal szemben. Ez a jogi helyzet egyenesen következik abból a tényből, hogy a vagyongazdálkodó átruházza a kezelt vagyont tulajdonjogát a vagyongazdálkodóra. Ha a vagyongazdálkodó visszaélészerűen alkalmazza a bizalmi vagyongazdálkodás intézményét, és annak segítségével kívánja elvonni vagyont hitelezői igényérvényesítése elől, emiatt a fedezetelvonó szerződés relatív hatálytalansága alapján lehet orvoslást találni, vagy adott esetben jogintézménnyel történő visszaélés jogcímen lehet jogilag támadni a bizalmi vagyongazdálkodást. A joggal való visszaélés lehetőségét valószínűleg csökkenthetné, ha a tulajdonos nem lehetne bizalmi vagyongazdálkodó saját vagyona tekintetében. Ezt a lehetőséget a Javaslat gyakorlati okokból mégsem zárja ki.

7. A Javaslat kizárja azt is, hogy a kedvezményezett hitelezői a vagyongazdálkodó tulajdonában lévő, de a kedvezményezett javára kezelt vagyonra bármikor igényt támaszthassanak, és arra – noha a kedvezményezettnek még csak várománya van – adott esetben végrehajtást vezethessenek a kedvezményezettel szembeni követeléseik kielégítése érdekében. A kedvezményezett hitelezői csak attól kezdve támaszthatnak igényt a kedvezményezett vagyontárgyaira, amikor e vagyontárgyaknak vagy azok hasznainak a kedvezményezett részére való kiadása esedékessé vált.

8. A vagyongazdálkodók személyi körét a Javaslat általában nem korlátozza. A bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony szabályozásának egyik alapkérdése viszont, hogy ki lehet vagyongazdálkodó. A Javaslat abból indul ki, hogy vagyongazdálkodó elvben mind jogi személy, mind természetes személy lehet. A Javaslat hatályba léptetéséhez tartozó jogpolitikai kérdés, hogy szükséges-e – tárgyi követelmények támasztása, nyilvántartás előírása és hasonlókkal mellett – a vagyongazdálkodók körének (esetleg átmeneti) alanyi korlátozása is. A jogi szabályozás a bizalmi vagyongazdálkodásra irányuló tevékenység feltételeinek meghatározásán és e feltételek teljesülésének ellenőrzésén keresztül jelentősen képes csökkenteni az intézményben rejlő társadalmi kockázatokat. Garanciális jelentősége van annak a rendelkezésnek, amely szerint a vagyongazdálkodó nem lehet az általa kezelt vagyont kizárólagos kedvezményezettje, és pedig akkor sem, ha a vagyongazdálkodó azonos a vagyongazdálkodóval.

9. Kedvezményezett bárki lehet: akár jogi személy, akár természetes személy. Kedvezményezett lehet cselekvőképességében korlátozott személy is. Ilyen esetben a vagyongazdálkodótól származó előnyökről történő rendelkezés módját a cselekvőképesség szabályai határozzák meg. A Javaslat nem zárja ki, hogy maga a vagyongazdálkodó legyen a kedvezményezett.

10. A vagyongazdálkodó és a kedvezményezett nem utasíthatja a vagyongazdálkodót. Az utasítási jog nem volna összeegyeztethető a vagyongazdálkodóra telepített önálló

felelősséggel és az ehhez kapcsolt széles körű, a vagyonrendelő szerződés tartalma szerinti döntési szabadsággal, emellett kiszámíthatatlanná tenné a vagyonkezelő által vállalt kockázatot. A vagyonrendelő és a kedvezményezett ugyanakkor ellenőrizheti a vagyonkezelőnek a vagyonkezelés körébe eső tevékenységét. A vagyonkezelés bizalmi jellegéből következik, hogy a vagyonrendelő, illetve a kedvezményezett a vagyonkezelőt a megbízatásból másik vagyonkezelő egyidejű kijelölése mellett bármikor visszahívhatja.

11. A vagyonkezelő legalapvetőbb kötelezettsége a kezelt vagyon gazdaságos működtetése, megőrzése és gyarapítása. E tevékenység során a vagyonkezelő a jogviszony bizalmi jellegéből fakadó fokozott követelményeknek megfelelően, a kedvezményezett érdekeinek elsődleges figyelembe vétele mellett köteles eljárni. A vagyonkezelő a kereskedelmi ésszerűség követelményei szerint köteles a kezelt vagyont az előre láthatóan fenyegető kockázatokkal szemben megóvni. Ez a kötelezettség az általában elvárhatónál magasabb szintű követelményt támaszt a vagyonkezelővel szemben. Hasonló kötelezettséget ír elő a Javaslat a zálogjogosulttal szemben a zálogtárgy értékesítése során és fuvarozóval szemben a feladott áru esetleges értékesítésénél. Külön nevesített kötelezettsége a vagyonkezelőnek a titoktartás, a tájékoztatás és a számadás. A vagyonkezelő kötelezettségszegését a vagyonrendelővel, illetve a kedvezményezettel szemben a Javaslat szerződésszegésként kezeli, és ennek megfelelő kártérítési felelősséggel szankcionálja.

12. A vagyonkezelő díját a szerződésben a felek szabadon állapítják meg. A díj – ellenkező megállapodás hiányában – magában foglalja a szokásos költségeket is. A vagyonkezelő a díjának és indokolt költségeinek megfizetésére vonatkozó, továbbá a vagyonkezelési jogviszonyból fakadó egyéb követelését a kezelt vagyonból közvetlenül kielégítheti.

13. A vagyonkezelő tulajdonosként, a szerződés korlátai között szabadon gazdálkodik a kezelt vagyonnal. A kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségeikért elsősorban a kezelt vagyonnal felel. Ha a kötelezettségvállalásokat a kezelt vagyonból nem tudja kifizetni, saját vagyonával is korlátlanul felel a kezelt vagyon terhére vállalt kötelezettségekből eredő követelések teljesítéséért, ha a másik fél nem tudta és nem is kellett, hogy tudja, hogy a vagyonkezelő kötelezettségvállalása túlterjed a kezelt vagyon keretein. Ez nem érinti a vagyonkezelő esetleges kártérítési vagy jogalap nélküli gazdagodási igényét a vagyonrendelővel vagy a kedvezményezettel szemben.

14. A Javaslat rendezi a bizalmi vagyonkezelési szerződés megszűnésének eseteit, és megállapítja a megszűnéshez kapcsolódó elszámolási és vagyonkiadási kötelezettségeket. Ha a vagyonkezelő jogutód nélkül szűnik meg, a kezelt vagyon a vagyonkezelő megszűnésével *ipso iure* átszáll a vagyonrendelő által kijelölt további (vagy új) vagyonkezelőre, ilyen hiányában – ugyancsak a törvény erejénél fogva – visszaszáll a vagyonrendelőre. Ezzel a megoldással – az örökléshez hasonlóan – elkerülhető, hogy a kezelt vagyon uratlanná váljon, és az is, hogy a vagyonkezelő hitelezői támaszthassanak rá igényt.

XVII. Cím

A használati szerződések

XLIV. Fejezet

A bérleti szerződés

1. Általános szabályok

1. A Javaslat a bérleti szerződés alapvető struktúráján nem változtat, ugyanakkor már a bérleti szerződés első §-a egyértelművé teszi, hogy a dolgok bérletére modellezett szabály jogok esetén is megfelelően alkalmazandó.

2. A költségviselés, a használat, a használat ellenőrzése, az albérlet, a bérleti díj és a törvényes zálogjog kapcsán a Javaslat lényegét tekintve fenntartja a Ptk. szabályait.

3. A bérleti jog megszűnését a Javaslat a Ptk.-nál részletesebben szabályozza. A határozott időtartamra és a meghatározott feltétel bekövetkeztéig – például a bérbeadó vagy a bérlő élete végéig szólóan – létrehozott bérleti jogviszonyt törvény vagy szerződés eltérő rendelkezése hiányában rendes felmondással megszüntetni nem lehet. A határozatlan időre kötött bérleti szerződést viszont bármelyik fél rendes felmondással megszüntetheti. A törvény a felmondási időt a hatályos szabályozástól eltérően rögzíti, igazodva ahhoz, hogy a bérleti jogviszonyok különböző helyzetekben, eltérő szükségletek és igények fedezésére jönnek létre. Az, hogy a felek a bérlet milyen időszakokra határozzák meg, tükrözi, hogy a használat a várakozások szerint milyen távra szól. E várakozásokat lényegesen meghaladó felmondási idő meghatározása nem indokolt. A Javaslat azokra az esetekre is rögzíti a felmondási időt, amelyekben a határozott időtartamra kötött bérleti szerződés mondható fel rendes felmondással idő előtt. A felek azonban a szerződésben ezektől eltérő – hosszabb vagy rövidebb – felmondási időben is megállapodhatnak.

4. A Javaslat rendezi azt a helyzetet is, amely abból adódhat elő, hogy a felmondási időt valamelyik fél nem tartja be, vagy nem megfelelően alkalmazza, és az (1) bekezdésben meghatározott közlési időpontok után mondja fel a jogviszonyt arra az időszakra, amelyre a törvény alapján már erre a határidő eltelte miatt nem lenne lehetőség. A Javaslat ebben az esetben a törvényi kritériumok megsértésének következményeként nem a felmondás jogszerűtlenségét és ezáltal a szerződés megszüntetésére való alkalmatlanságát mondja ki, hanem a felmondást átértelmezve azt a következő időszakra (nap, hét, hónap, negyedév stb. a bérlet alapperiódusának megfelelően) rendeli érteni.

5. A bérleti jogviszonyt, mivel sem jogosulti, sem kötelezetti oldalon nem személyhez kötött jogviszony, nem szünteti meg sem a bérlő, sem a bérbeadó halála. A bérlő örökösei számára a Javaslat arra tekintettel biztosítja határozott idejű jogviszony esetén is a törvényben meghatározott szigorú határidőn belül gyakorolható rendes felmondás jogát, hogy ésszerűtlen lenne őket olyan dolog birtokban tartására és használatára, továbbá ennek fejében ellenszolgáltatás nyújtására, amelyre szükségük nincsen. Ezzel határozott idejű bérleti jogviszony esetén azt a kockázatot, hogy a bérlő halála esetén a bérbeadónak a határozott időtartamhoz kötődő várakozása megghiúsul, a bérbeadó viseli.

6. A bérlőt terhelő együttműködési kötelezettségből fakadóan a bérlő köteles megengedni, hogy aki a dolgot meg kívánja venni, azt megfelelő időben és módon

megtekinthesse. Ezt a Javaslat a hatályos szabályozással egyezően továbbra is fenntartja. A bérlőt a bérleti jogviszony alapján megillető jogok kötelmi jogok, azokat csak a bérbeadóval szemben lehet érvényesíteni. A bérleti jogviszony kötelmi jellegéből adódó relatív szerkezetéből fakad, hogy a bérleti jogviszony nem terheli a bérelt dolog dologi teherként. Ha a bérelt dolog felett a rendelkezési jogot olyan személy szerzi meg, akitől a bérbeadó a saját használati (hasznosítási) jogát származtatni nem tudja, a dolog felett a rendelkezési jogot megszerző személlyel szemben a bérlő jogai nem érvényesíthetőek. Ez a helyzet áll elő például akkor, ha a bérbeadó maga is bérlő a dolog, és bérleti jogviszonya megszűnik, vagy ha a bérbeadó a hasznélvező és a hasznélvezeti jog (a bérbeadó hasznélvező halála folytán vagy más okból) megszűnik. Külön törvényi rendelkezés hiányában ez lenne a helyzet akkor is, ha a dolog tulajdonjogát átruházzák: mivel az új tulajdonost a bérleti szerződés nem köti, vele szemben birtoklási és használati (hasznosítási) igénnyel a bérlő nem léphetne fel. A hatályos szabályozás a bérleti jogviszony relatív szerkezetét a bérlő érdekeinek védelme érdekében áttörve, a „*Kauf bricht nicht die Miete*” elvet követve kötelezi a bérelt dolog vevőjét a bérleti jogviszony fenntartására. Ez valójában a bérleti szerződésben való alanyváltozás egyik esete: a dolog vevője bérbeadói pozícióban lép be a bérleti szerződésbe. A vevőnek ez a helyzete, a bérbeadói pozícióban való alanyváltozás független attól, hogy a bérleti jogviszonyt az ingatlan-nyilvántartásba vagy más közhitelű nyilvántartásba bejegyezték-e. A Javaslat törekszik biztosítani, hogy a bérlő ne kerüljön a tulajdonosváltás folytán rosszabb helyzetbe. Ezért mondja ki a Javaslat az eredeti bérbeadó egyetemleges helyállását mindazokért a kötelezettségekért, amelyek a bérleti szerződés átszállásával és így a bérbeadói pozícióban történő alanyváltozással az új tulajdonosra szálltak.

2. A lakásbérleti szerződés

1. A Ptk. egyetlen §-ban tartalmaz rendelkezést a lakásbérletre, amely a külön törvényre való utaláson túl csupán azt a nem túl sokat mondó szabályt tartalmazza, hogy a lakásbérleti jogviszonyt a bérbeadó és a bérlő szerződése hozza létre. A lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény minden tekintetben elavult, sok esetben ésszerűtlen követelményeket támaszt, így annak átfogó felülvizsgálata indokolt. A Javaslat sem kíván részletes szabályt adni a lakásbérleti szerződésre, mivel az ilyen szabályok megalkotására akkor kerülhet sor, ha a Kormány átfogó lakáspolitikai koncepciót alakít ki. Ennek hiányában is elengedhetetlen ugyanakkor, hogy a lakásbérlet néhány alapvető sarokpontját a Javaslat rögzítse. E mellett a jogalkotó a lakásbérleti szerződés részletszabályait szükség esetén külön törvényben rendezheti. Ugyancsak külön jogszabályban kell a szociális jellegű szempontokat megjeleníteni.

2. Lényeges új szabály, hogy a Javaslat kógens szabállyal maximalizálja, hogy ha a bérlő a bérleti szerződésből fakadó kötelezettségeinek biztosítékául a bérbeadó részére meghatározott pénzösszeget köteles fizetni, ez az összeg nem haladhatja meg a havi bérleti díj háromszorosát. A szabály elismeri az ilyen kikötések indokoltságát, ugyanakkor a három hónapnál nagyobb kauciót szükségtelennek és méltánytalannak tartja, így az ilyen kikötéseket a három hónapon meghaladó mértékben semmisséggel szankcionálja.

3. A bérleti szerződés általános szabályai között a Javaslat úgy rendelkezik, hogy a bérlő mindazt, amit a saját költségén a dologra felszerelt, a dolog épségének sérelme

nélkül leszerelheti. A lakásbérlet esetén a Javaslat eltérő szabályt ad. A bérlő nem gyakorolhatja az elviteli jogát, ha a bérbeadó az elviteli jog megváltása fejében megfelelő kártalanítást ajánl fel, és az a bérlő jogi érdekét nem sérti. A Javaslat szabálya abból indul ki, hogy a bérleménybe beszerelt ingóságok a bérleményben jellemzően nagyobb értéket képviselnek, mint onnan kisserelve (pl. a konyhába készített konyhabútor), erre tekintettel biztosítja a megváltás jogát a bérbeadó számára.

4. A Javaslat pontosítva tartja fenn a bérlő tűrési kötelezettségének szabályait. Ugyanakkor e körben az Ltv. több szabályával is szakít a Javaslat. Így mindenekelőtt nem tartja fenn a Javaslat azt a szabályt, hogy ilyen esetekben a bérbeadó azonos városban azonos jellegű bérleményt köteles felajánlani. Ez a szabály ugyanis a megváltozott lakáspiaci helyzetre tekintettel nem tartható fenn.

XLV. Fejezet

A haszonbérleti szerződés

1. A haszonbérlet és a bérlet közötti alapvető különbség elsősorban abban határozható meg, hogy míg a bérlet csak a használat (joggyakorlás) jogát biztosítja a bérlő számára, addig a haszonbérleti jogviszony alapján a haszonbérlő a dolog használata (joggyakorlása) mellett annak hasznai szedésére is jogosult. Alapvetően ez a különbség határozza meg a haszonbérletnek a bérlettől eltérő szabályait is. Mivel azonban e különbség ellenére is a bérlet és a haszonbérlet mind szerkezetileg, mind tartalmát tekintve nagyon közel állnak egymáshoz, gyökeresen eltérő szabályozásuk nem indokolt, illetőleg felesleges ismétlésekkel járna. Erre tekintettel a Javaslat továbbra is fenntartja a hatályos jognak azt a megoldását, hogy a haszonbérletre – eltérő törvényi rendelkezések hiányában – a bérletre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

2. A haszonbérleti szerződés megkötéséhez – a jogviszony tartós jellege, természete és gazdasági jelentősége miatt – a Javaslat kötelező írásbeli alakot ír elő.

3. A Javaslat lényegét tekintve változatlanul emeli át a rendes gazdálkodás követelményére vonatkozó szabályt, a költségviselés, a haszonbérfizetés és a törvényes zálogjog szabályát a Ptk.-ból. Az azonnali hatályú felmondás szabályát is átveszi a Javaslat, de annak túlzott merevsége miatt szakít azzal a követelménnyel, hogy ha az azonnali hatályú felmondást a haszonbérlő három napon belül nem veszi tudomásul, a haszonbérbe adó további nyolc napon belül a bírósághoz fordulhat, ha nem így jár el, a felmondás hatályát veszti.

XLVI. Fejezet

A haszonkölcsön-szerződés

A Javaslat érdemét tekintve nem változtat a haszonkölcsön Ptk.-beli szabályain.

XVIII. Cím

Letéti szerződések

XLVII. Fejezet

A letéti szerződés közös szabályai

1. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy letét tárgya csak ingó dolog lehet. Ingatlan őrzése – mivel az elveszés veszélyének nincs kitéve – csak az értékcsökkentő behatások elleni felügyeletben állhat, amely a megbízási szerződés szabályai alá esik. A letéteményes kötelezettsége a dolog megőrzése és annak – felhívásra vagy a szerződésben meghatározott időtartam lejártával való – visszaszolgáltatása. A Javaslat a letétet nem reálszerződésként, hanem konszenzuálszerződésként szabályozza. Míg a római jogban a letét kizárólag a letevő érdekében létrejött, ingyenes szerződés volt, addig az napjainkban főszabály szerint visszterhes és a letevő érdekéhez a letéteményes érdeke járul.

2. A letéteményes csak a dolog birtokát szerzi meg, annak használatára – ellenkező kikötés hiányában – nem jogosult. A használatot megengedő kikötés abban az esetben nem érinti a szerződés letéti jellegét, ha a szolgáltatás túlnyomó eleme az őrizet marad. Tehát az, ha a letevő az esetenkénti, kivételes használatához hozzájárul, a szerződés letéti jellegét nem érinti. Az állandó használat engedélyezése azonban a szerződést már haszonkölcsönre vagy bérletre, illetve vegyes szerződésre alakítja. Szintén jogosult a letéteményes a dolog használatára, ha az a letevő károsodástól való megóvása érdekében szükséges. Ha a letéteményes annak ellenére használja a letett dolgot, hogy ezen esetek egyike sem áll fenn, a letéteményes felelőssége korlátlan, ideértve a vis maiorért való felelősséget is.

3. A letéteményes nem jogosult a letett dolog hasznosítására, azonban köteles a dolog hasznainak (gyümölcsseinek) beszedésére, ha a dolog természeténél fogva hasznot hajt. A letéteményes tehát köteles beszedni a dolog természetes gyümölcsseit. E szabálynak alapvetően az állatok letétbe helyezése esetében van jelentősége, amikor a letéteményes nem pusztán a dolog megőrzésére köteles, hanem a természetes gyümölcsök beszedésére is. A beszedett gyümölcsöket a letét megszűntekor a letett dologgal együtt köteles visszaszolgáltatni a letevőnek, addig pedig őrizni köteles, azaz a beszedett gyümölcsök is a letét tárgyává válnak.

4. A letéteményes őrzési kötelezettsége nem terjed odáig, hogy az őrzés érdekében folytonos pozitív cselekvést lenne köteles kifejtteni. Ehelyett általában olyan magatartást köteles kifejtteni, amellyel a dolgot az elveszés, elpusztulás, megrongálódás veszélyétől megóvjaa, azaz a bevezető rendelkezésekben megfogalmazottak szerint, úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Ez a kötelessége nem terjed odáig, hogy a dolgot – külön kikötés nélkül – állandóan kezelni legyen köteles. Az ilyen kikötés megbízással vegyes letéti viszont hoz létre.

5. A letevő a dolgot bármikor visszakövetelheti, függetlenül attól, hogy a letét határozott vagy határozatlan időre jött létre. Mindez abból következik, hogy a letét elsősorban vagy kizárólag a letevő érdekében jön létre, azaz indokolt, hogy a letett dolgot akkor is visszakövetelhesse, ha a letét határozott időre jött létre, de a letett dologra még a szerződés lejártá előtt szüksége van. A Javaslat letétre vonatkozó szabályai továbbra is azt a tipikus esetet szabályozzák, amikor a letevő teszi le a dolgot,

és a letéteményes a szerződés megszűnésekor a letett dolgot a letevőnek köteles visszaadni. A megszűnés szabályai kapcsán azonban a Javaslat tekintettel van arra az esetre is, amikor a letevő úgy rendelkezik, hogy a letét tárgyát a letéteményes meghatározott esetben harmadik személynek köteles kiadni. Ebben az esetben nyilvánvalóan nem érvényesülhet a Javaslat azon főszabálya, amely alapján a letevő bármikor visszakövetelheti a dolgot, hiszen ez a harmadik személy érdekeit veszélyeztetné. Ilyen esetben ezért a letevő a letett dolgot kizárólag a szerződésben meghatározott személy hozzájárulásával követelheti vissza.

6. A Javaslat a megszűnés kapcsán a Ptk. szabályát egyebekben változatlanul fenntartja. Határozatlan időre kötött letéti szerződés esetén a letéteményes 15 napos felmondási idővel szüntetheti meg a szerződést. Ha a letevő megtagadja a dolog visszavételét, a letéteményes a továbbiakban megbízás nélküli ügyvivőként jár el.

7. A Javaslat egy §-ba gyűjti össze a letét ingyenes alakzatára vonatkozó szabályokat. E körben a Javaslat fenntartja a szükséges költségek megtérítésére vonatkozó szabályt és az ingyenes letét speciális felelősségi normáját.

XLVIII. Fejezet

A gyűjtő és a rendhagyó letét

1. A rendes letétnek két alfaja van: az egyedi és a gyűjtő letét. A gyűjtő letét a letevők részére „ömlesztve” tárolt gabona, illetve a XX. század első felében az értékpapírok letéti kezelésben alakult ki. A Ptk. a gyűjtő letétet nem szabályozza, ezt hatályos jogunk az értékpapírbiztosításban ismeri. A gyűjtő letét különbözik mind az egyedi letétől, mind a rendhagyó letétől. Az egyedi letétől abban, hogy a tulajdonjog nem marad kizárólag az egyes letevőé; a rendhagyó letétől abban, hogy a tulajdonjog nem száll át a letéteményesre. A gyűjtő letét esetében a letevők között keletkezik közös tulajdon. A közös tulajdon szabályaitól a Javaslat egy ponton tér el: a letéteményes jogosult a letevők tulajdoni hányadát a többi tulajdonostárs beleegyezése nélkül is kiadni.

2. A Javaslat diszpozitív főszabályként feljogosítja a letéteményest az azonos fajtájú és minőségű helyettesíthető dolgok „összevegyítve” való megőrzésére, a letéteményes azonban nem szerzi meg sem a letett dolgok tulajdonjogát, sem a letett dolgokkal való rendelkezés jogát. A gyűjtő letétben lévő dolgokkal továbbra is tulajdonosuk rendelkezhet.

3. Tekintettel arra, hogy gyűjtő letétbe csak helyettesíthető dolog vehető, a gyűjtő letét tárgya csak bemutatóra szóló vagy üres forgatmánnyal ellátott névre szóló értékpapír lehet. A számlavezetési kényszer a letevők tulajdonjogának megőrzését szolgálja. A gyűjtő letétben lévő értékpapírok átruházása, megterhelése a dematerializált értékpapírokkal azonos módon történik, azaz alapvetően számlajóváírás formájában. Eltérően a letét főszabályától, miszerint a letéteményes csak a letevő kifejezett engedélye esetén adhatja a letett dolgot alletétbe, a Javaslat – a Tpt. szabályozásával egyezően – a letéteményest értékpapírok gyűjtő letéte esetén feljogosítja, hogy a letevő külön hozzájárulása nélkül is alletétbe adja az értékpapírokat, feltéve, hogy az alletéteményes a külön törvény szerint letéti szolgáltatás nyújtására jogosult befektetési szolgáltató vagy elszámolóház.

4. A rendhagyó letét kifejezést a Ptk. ugyan nem használja, azonban a 472. § tartalmaz a rendhagyó letétre vonatkozó szabályozást. A Javaslat szerint a rendhagyó letét létrejöttének két feltétele van: a letét tárgya pénz vagy más helyettesíthető dolog

(értékpapír, gabona stb.) kell legyen, és a feleknek hallgatólagosan vagy kifejezetten meg kell állapodniuk abban, hogy a letett dolog tulajdonjoga a letéteményesre száll át, és az nem ugyanazon dolog, hanem ugyanolyan fajtájú és minőségű dologból (pl. ugyanolyan minőségű búzából, ugyanabba a sorozatba tartozó értékpapírból) ugyanannyi visszaszolgáltatására köteles. A letéteményes tehát jogosult a letett dolgokkal rendelkezni: azokat megterhelheti, elzálogosíthatja stb. A letévőnek pedig pusztán kötelmi jogi követelése áll fenn ugyanolyan fajtájú, minőségű és mennyiségű dologra.

5. A rendhagyó letét gazdasági célját tekintve a letéthez, a szolgáltatások jogi szerkezetére szerint a kölcsönhöz áll közel. Ez azt jelenti, hogy a rendhagyó letét a kölcsön szabályainak megfelelően tulajdonátruházást és egy fajlagos szolgáltatásra vonatkozó kötelmet eredményez, azonban a visszaadás helyére és idejére a letét szabályai irányadóak, így például a letévő bármikor igényelheti a letét kiadását. A letét szabályait követi a rendhagyó letét a tekintetben is, hogy a letett dolgok különleges rendeltetése érvényesül: a letévő visszakövetelésével szemben beszámításnak csak abban az esetben van helye, ha a beszámítandó ellenkövetelés magából a letéti jogviszonyból származik.

6. A rendhagyó letét szabályozása azért is különösen fontos, mert a kézizálogjog esetében a Javaslat a felek jogaira és kötelezettségeire háttérszabályozásként a letét szabályait rendeli alkalmazni. A Javaslat tehát a rendhagyó letét szabályozásán keresztül megteremti a rendhagyó zálogjog lehetőségét is. Pénz és értékpapírok esetében tehát lehetőség van rendhagyó zálogjog formájában a biztosítéki tulajdonátruházásra: a záloghitelező a felek ilyen megállapodása esetén megszerzi a zálogtárgy tulajdonjogát és ugyanabból ugyanannyi visszaszolgáltatására lesz köteles. Ezzel a Javaslat eleget tesz a pénzügyi hitelbiztosítéki megállapodásokról szóló 2002/47/EK irányelvnek.

XLIX. Fejezet

A szállodai letéti szerződés

A Javaslat néhány módosítással fenntartja a Ptk.-nak a szállodai letéti szerződésre vonatkozó szabályait. A Javaslat a szállodai letét felelősségi szabályait összhangba hozza a Javaslat új kontraktuális felelősségi szabályaival. E körben ezért a Javaslat csupán a törvényi felelősségi korlátozásokat szabályozza, kimentésre a szerződésszegéssel okozott felelősség általános szabályai szerint kerülhet sor. A Javaslat elhagyja a vendég haladéktalan kárbejelentési kötelezettségét, a kérdéskör ugyanis a kármegosztás és a kárenyhítési kötelezettség szabálya alapján megfelelően kezelhető.

XIX. Cím

Forgalmazási és franchise (jogbérleti) szerződés

A Javaslat a Ptk.-nál részletesebben szabályozza azokat a jogviszonyokat, amelyek arra irányulnak, hogy az áru a gyártótól eljusson a fogyasztóig. A klasszikus közvetítői jogviszonyon, a bizományon túl, a Javaslat külön szabályozza a közvetítői, a forgalmazási és a franchise szerződést. E szerződések közös eleme, hogy arra irányulnak, hogy az árut eljuttassák a fogyasztóig. Jelentősen eltérőnek egymástól ugyanakkor e jogviszonyok a tekintetben, hogy ezt milyen módon érik el. Ez indokolja, hogy a bizományt és a közvetítői szerződést a megbízási szerződések cím alatt helyezi

el a Javaslat, míg a forgalmazási és a franchise szerződést önálló Cím alatt. Ez utóbbi szerződések szabályozása során a Javaslat tekintettel volt a DCFR szabályaira is.

L. Fejezet

A forgalmazási szerződés

1. A közvetítői jellegű szerződések eltérően abból a szempontból, hogy a közvetítő milyen kockázatot vállal az értékesítés során. E szempontból a közvetítőre nézve legkockázatosabb konstrukció a forgalmazási szerződés, mivel a forgalmazási jogviszonyban a forgalmazó a forgalmazott terméket megvásárolja, hogy azt a saját nevében és javára értékesítse.

2. Tekintettel arra, hogy a forgalmazó önálló kockázatot vállal, a forgalmazó és a gyártó jogviszonyát szabályozó szerződés is csupán néhány alapvető szabályt rögzít. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a jogviszony mindkét szereplője köteles a termék jóhírnevét megóvni, ezzel kapcsolatban fellépni stb. A jóhírnévhez kapcsolódik a reklámra vonatkozó szabály is, amely e körben csupán a gyártó tájékoztatási kötelezettségét írja elő azzal, hogy ha a forgalmazó a reklámot alkalmazni kívánja, akkor a gyártót szerződéskötési kötelezettség terheli. A Javaslat annak érdekében, hogy a gyártó biztosíthassa a termék jóhírnevét, értékesítési módját, a használat arculati elemeket stb., a forgalmazó viszonylagos elkülönültsége ellenére is diszpozitív szabályként utasítási jogot biztosít a gyártó részére.

LI. Fejezet

A franchise (jogbérleti) szerződés

1. A Javaslat jogbérlet elnevezés alatt tartalmazza a franchise szerződések alapvető szabályait. Az elmúlt években a piacon a jelentős méretű franchise társaságok mellett megjelentek kisebb méretű franchise rendszergazdák is. Míg a kiterjedt nemzetközi hálózattal rendelkező franchise társaságok esetén a Javaslat diszpozitív szabályai várhatóan kevés hatással bírnak majd, a kisebb méretű társaságok esetén a Javaslat szabályai segíthetnek az együttműködés kialakításában, és orientálhatják a bírói gyakorlatot.

2. A forgalmazási szerződéssel azonosképp a franchise esetén is a jogbérletbe vevő a saját nevében és saját javára jár el. Míg azonban a forgalmazási szerződés esetén a termék megvásárlására kerül sor, addig franchise esetén szerzői- és iparjogvédelmi jogok, valamint védett oltalmi tárgyakhoz, illetve védett ismerethez kapcsolódó felhasználási, hasznosítási vagy használati jogok engedélyezésére, amely lehetővé teszi, hogy a jogbérletbe vevő maga állítsa elő az adott terméket vagy szolgáltatást. E különbségből fakadnak a forgalmazási szerződéstől eltérő szabályok.

3. A Javaslat e szerződéstípus esetén is kötelezettségként írja elő a jóhírnév védelmét és az utasítási jogot. Tekintettel azonban a két szerződés eltérő tárgyára, franchise esetén a jóhírnév védelme nem csupán a termék, hanem magának a franchise hálózat jóhírnevére vonatkozik.

4. A Javaslat szabályozza a franchise működtetéséhez szükséges jogok átruházását és e jogok védelmét, és a jogbérletbe adót terhelő ellátási kötelezettséget.

5. A határozatlan időre kötött franchise szerződés megszűnését a Javaslat, a szerződések hasonlóságára tekintettel a tartós közvetítői szerződéssel azonos módon szabályozza.

XX. Cím

Hitel- és számlaszerződések

LII. Fejezet

A hitelszerződés

1. A Ptk. egyetlen rendelkezést tartalmaz a bankhitelszerződésről. E szabály a gyakorlatban számtalan értelmezési problémához vezetett, tekintettel arra, hogy a szabály alapján nem határozható meg, hogy mi is a hitelszerződés, hogyan viszonyul az például az előszerződéshez. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a hitelszerződés önálló szerződéstípus, amely annyiban analóg az előszerződéssel, hogy annak alapján a hitelezőt szerződéskötési kötelezettség terheli. Eltér ugyanakkor a hitelszerződés az előszerződéstől annyiban, hogy már maga a hitelszerződés is joghatást vált ki: a hitelező köteles lesz rendelkezésre állni, ennek ellentételezéseként pedig az adós díjat köteles fizetni.

2. A Javaslat az adós számára korlátozás nélküli felmondási jogot biztosít. A hitelező ugyanakkor a jogviszony jellegéből adódóan rendes felmondással nem szüntetheti meg a szerződést. A hitelező számára biztosított rendkívüli felmondási okok a kölcsönszerződés szabályaival állnak összhangban. Ha az azonnali hatályú felmondás oka az adó körülményeiben bekövetkező kedvezőtlen változás, akkor a Javaslat a felmondás előfeltételeként megkívánja, hogy a hitelező szólítsa fel az adóst megfelelő biztosíték nyújtására, és csak e felhívás sikertelensége esetén válik jogosulttá a hitelező a szerződés felmondására. Vannak ugyanakkor olyan helyzetek, amelyekben a felhívás formalitás lenne, mert a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy az adós további biztosíték nyújtására nem képes, viszont a felhívással járó idővesztés növelné a hitelező kockázatát. Ezekre az esetekre a Javaslat biztosítja azt a lehetőséget, hogy a hitelező megfelelő biztosíték adásra való felhívás nélkül felmondhass a szerződést.

LIII. Fejezet

A kölcsönszerződés

1. A kölcsönszerződés Ptk.-beli definíciója meghatározott pénzösszeg rendelkezésre bocsátásáról szól, amelynek pontos tartalmával kapcsolatban értelmezési nehézségek adódnak, és e miatt nem alkalmas arra, hogy pontosan kifejezésre juttassa a hitelező kötelezettségének mibenlétét, különös tekintettel arra, hogy a pénztartozás teljesítésére a modern pénzforgalomban a készpénz háttérbe szorulásával egyre inkább bankszámlák közötti elszámolások, átutalások formájában kerül sor, és a szabályozásnak ezekre is tekintettel kell a kölcsönszerződés jellegadó szolgáltatását definiálnia. A Javaslat szakítva a Ptk.-ban alkalmazott terminológiával a hitelező és az adós fő kötelezettségét – összhangban a fizetés fogalmának a kötelek közös szabályai között történő definiálásával – meghatározott pénzösszeg fizetésében jelöli meg.

2. A Javaslat a kölcsön főszabályát továbbra is a pénzkölcsönre határozza meg, az egyéb helyettesíthető dolgok kölcsönét pedig a kölcsönszerződésre vonatkozó rendelkezések végén szabályozza.

3. A Javaslat elhagyja a Ptk. 526. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezést, amely szerint a hitelezőnek a kölcsönösszegre vonatkozó visszakövetelési joga a szerződésben

meghatározott lejárata, illetve lejáratok szerint, felmondás esetén pedig a felmondási idő elteltével nyílik meg, tekintettel arra, hogy az a Javaslat egyéb rendelkezéseiből is kiolvasható evidenciát fogalmaz meg.

4. A Javaslat nem kívánja az adóst olyan kölcsönösszeg felvételére kényszeríteni, amelyre nincs szüksége, másfelől figyelembe veszi azt is, hogy a kölcsönnyújtónak a teljesítésre készen kell állnia, ezzel kapcsolatban pedig máshonnan meg nem térülő költségei merülhetnek fel. Mindezek alapján a Javaslat rögzíti, hogy az adós nem köteles a kölcsönösszeg igénybevételére, a kölcsönszerződés alapján tehát tulajdonképpen jogot szerez a kölcsönösszeg igénybevételére. Mivel a felek a kölcsönszerződést alapvetően a kölcsön tényleges nyújtásának, tehát a szerződés teljesítése céljából kötik, méltánytalan lenne, ha a teljesítésre felkészülő hitelező ezzel kapcsolatos költségeit magának kellene viselnie. A végül igénybe nem vett kölcsönösszeg készenlétben tartásával a hitelező *praestare* jellegű szolgáltatást teljesít, ezért a Javaslat a teljesezésbe nem ment kölcsönszerződés esetében kifejezetten utal arra, hogy ha a kölcsönt nem veszi igénybe az adós, köteles rendelkezésre tartási díj megfizetésére. Hasonló a helyzet az olyan kölcsönszerződés esetében, ahol a kölcsönösszeg folyósítására nem a szerződés megkötésével egyidejűleg kerül sor.

5. Bár a Javaslat megőrzi a hitelszerződés szabályát, a kölcsönszerződés szabályai között is rendelkezik arról az esetről, amely alapján a kölcsönösszeg megfizetésére a szerződéskötést követő meghatározott időn belül vagy meghatározott feltételek teljesítése esetén kerül sor. Ez lényegét tekintve hitelszerződésnek minősül, hiszen a hitelező a kölcsönösszeg rendelkezésre tartására lesz köteles, az adóst pedig díjfizetési kötelezettség terheli. Ugyanakkor feleslegesnek tűnik ezt a rendkívül gyakori megoldást úgy kezelni, hogy a felek által egységesnek tekintett jogviszonyra, annak két létszakaszára, két szerződés szabályai legyenek irányadóak.

6. A Javaslat pontosítja a Ptk.-nak a hitelezőt megillető azonnali hatályú felmondására vonatkozó szabályait. A Javaslat ugyanakkor megszünteti azt a kettősséget, hogy meghatározott esetben a hitelező felmondás helyett a kölcsön kifizetésének megtagadására is jogosult. A Javaslat diszpozitív modellként a felmondási eseteket szabályozza. Ez nem zárja ki, hogy a felek a kifizetés megtagadásának az eseteit is szabályozzák. Ebben az esetben azonban a feleknek rendezniük kell, hogy a kifizetés megtagadása hogyan hat ki a jogviszonyra.

7. A Javaslat a továbbiakban is lehetővé teszi az ingyenes (szívességi) kölcsönszerződést, a szabályozási logika ugyanakkor megváltozik e tekintetben. Ez annak köszönhető, hogy a Javaslat tipikusnak a visszterhes kölcsönt tekinti, ráadásul elhagyja azt a megkülönböztetési szempontot, amely szerint a hitelező személye – tudniillik, hogy hitelintézetről (bank) van-e szó vagy sem – legyen az elhatárolás alapja visszterhes és ingyenes kölcsönszerződések között. Ezen megközelítés vezet oda, hogy ingyenesnek csak abban az esetben tekinthető a kölcsönszerződés, ha a felek kifejezetten utalnak szerződésükben arra, hogy az adós a kölcsönösszeg visszafizetésére kamatok és egyéb díjak nélkül köteles. Mindazonáltal tekintettel arra, hogy az ingyenesség kifejezett kikötése egyes esetekben életszerűtlen elvárás lenne a felekkel szemben, a Javaslat úgy rendelkezik, hogy ilyen kikötés hiányában is ingyenesnek tekinthető a kölcsönszerződés, ha az eset összes körülményének mérlegelése alapján arra lehet következtetni, hogy a felek megállapodása a kölcsön ingyenes folyósítására irányult. Egyéb esetekben a Javaslat alapján a kölcsönszerződést visszterhesnek kell tekinteni. A szívességi kölcsön tekintetében nem érvényesülhet teljesen ugyanaz a logika, amely a visszterhes kölcsönre szabott rendelkezések zömét befolyásolja. Az

ellenszolgáltatás hiánya egy egészen másfajta bizalmi viszonyt feltételez hitelező és adós között, méghozzá nem objektív, gazdasági, hanem kifejezetten személyes, szubjektív jellegűt. Ennek a sajátosságnak az ilyen jogviszonyok lebonyolításában is meg kell jelenniük. A Javaslat ezért a kölcsönszerződés általános szabályaihoz képest speciális rendelkezéseket határoz meg a szívességi kölcsönre vonatkozóan. Ezek alapján a hitelező a saját körülményeiben bekövetkezett lényeges változásra hivatkozással is megtagadhatja a kölcsönösszeg rendelkezésre bocsátását, illetve visszakövetelheti a már kifizetett kölcsönösszeget. E tekintetben tehát a szívességi kölcsön más ingyenes ügyletek, így például az ajándékozási szerződés szabályozási logikáját követi. Szintén az ingyenességből következik, hogy az adós nem köteles a kölcsönösszeg rendelkezésre tartásáért díjat fizetni, ha a kölcsönösszeget nem veszi igénybe. A Javaslat e rendelkezésekkel a hitelező szolgáltatásának ellenérték-nélküliségét, a visszterhesség hiányát kívánja megfelelően kompenzálni.

8. A mindennapi élet szokásos kölcsönügyletei tárgyának jelentős részét nem pénz, hanem más helyettesíthető dolog képezi, ráadásul a pénzvilágban az utóbbi időben mindennapos ügylétté vált és nagy gazdasági jelentőségre tett szert az értékpapírkölcsön és az árutőzsdei termékek kölcsöne. A Javaslat éppen ezért nem tér el attól az elvtől, hogy kölcsönszerződés tárgya nem csak pénz, hanem más helyettesíthető dolog (ideértve az értékpapírokat) is lehet, azaz, minden olyan dolog, amely esetében az adósnak lehetősége van arra, hogy „ugyanabból ugyanannyit” teljesítsen. Minthogy helyettesíthető dolgokról van szó, a hitelező ilyen esetben jellemzően a dolog tulajdonba adásával teljesíti kötelezettségét. Az adós kötelezettsége vonatkozásában a Javaslat úgy rendelkezik, hogy ugyanolyan fajtájú, minőségű és mennyiségű dolog visszaadásával köteles teljesíteni, tehát nem vagy nem feltétlenül a hitelező által átadott dologgal. A kölcsön esetében a tulajdonátszállás nem önmagában a dolog helyettesíthető jellegéből fakad, hanem a kölcsön céljából: az adós jogosult kell, hogy legyen arra, hogy a kölcsönkapott dolgot elfogyassza, elhasználja, vagy elidegenítse; ehhez szükséges az, hogy a felek úgy állapodjanak meg, hogy az adós ugyanolyan dologból ugyanannyit és nem ugyanazt a dolgot köteles visszaadni. A kamatfizetési kötelezettség tipikussá tétele, valamint a miatt, hogy a kamat az időlegesen kapott pénz ára, más helyettesíthető dolog kölcsöne esetében – ahol fogalmilag kamatról a kötelemre vonatkozó általános szabályok alapján nem beszélhetünk (hiszen kamat csak a pénztartozások után jár) – kamat helyett díjfizetési kötelezettség előírása szükséges. A díj mértékének kiszámítására a Javaslat diszpozitív főszabályként a kölcsönadott dolog átadáskori piaci értékének figyelembevételét és a kamatszámítás szabályainak alkalmazását irányozza elő. Ez a miatt indokolt, mert a hitelező jellemzően nem, de legalábbis nem feltétlenül azért adja kölcsön az adott dolog (áru) meghatározott mennyiségét, hogy ugyanolyan dologból a kölcsönadott mennyiségnél többet kapjon vissza. Természetesen lehetőség van arra, hogy a felek a szerződésükben ne pénzbeli díjfizetési kötelezettséget írjanak elő az adós számára, hanem a díjat is a kölcsönadott dolog meghatározott mennyiségében fejezzék ki. Érdemes arra is utalni ehelyütt, hogy mivel e § általánosságban rendeli el a kölcsönszerződés szabályainak alkalmazását, természetesen a pénzen kívüli más helyettesíthető dolgok kölcsöne is lehet szívességi, azaz ingyenes.

9. A Javaslat abból kiindulva, hogy határozottan érzékeltetni kívánja a hitelviszony tágabb értelmezési lehetőségét – azaz azt, hogy tulajdonképpen hitel elemet tartalmaz minden halasztott fizetés is, így végső soron az áruhitel, a részletvétel, az előleg, sőt az ún. származtatott ügyletek egy részének az alapja is a hitelviszony –, rögzíti, hogy a

kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni minden olyan esetben, amikor az egyik fél által nyújtott szolgáltatás megelőzi a másik fél által nyújtandó pénzszolgáltatást. Ebből következik, hogy a felek eltérő megállapodásának hiányában az egyébként nem kölcsönszerződés esetében is irányadók a kölcsönszerződés szabályai, a jogviszony „hitel” elemére. Ebből következik például az, hogy halasztott fizetéssel történő értékesítés esetén a vevő súlyos szerződésszegése feljogosítja az eladót arra, hogy felmondja a szerződés hitelemét és ezáltal azonnal esedékessé tegye a hátralékos vételár megfizetését.

LIV. Fejezet

A betétszerződés

1. A Ptk. a betét két formáját szabályozza, egymástól elkülönítve, úgy, hogy a betétszerződés (530. §) a bankszámlaszerződéssel egy cím alatt, de a takarékbetétszerződéstől (533. §) külön címben szerepel, és a kettőt elválasztja egymástól a folyószámla-szerződés. Nem volt világos mindezek alapján, hogy a betét két formája miben egyezik és miben különbözik. A Ptk. ráadásul a betét fogalmát azonosította a lekötött betéttel (530. §), és így a látra szóló betétet kizárta a betét fogalmi köréből. Feltehetően ennek a következménye volt az is, hogy a bankszámlaszerződéssel kapcsolatban látra szóló betétkövetelés helyett a számlatulajdonos „rendelkezésére álló pénzeszközök” zavaros megfogalmazás szerepel (529. §). Sem az 530., sem pedig az 533. § nem tartalmazta világosan a betét jogi lényegét.

A Javaslat ezt a hiányt pótolja akkor, amikor önálló fejezetben szabályozza a betétszerződést, és egyértelművé teszi, hogy annak tárgya pénz, a betét elhelyezője pénzének a betét elfogadója részére való átadásával elveszíti a betett pénz feletti tulajdonjogát, és annak helyébe a hitelintézettel szemben egy kötelmi jellegű hitelezői követelés lép. Betétszerződés esetén a feleknek nem elsődleges célja a pénz tulajdonjogának átruházása, de ez az ügylet szükségképpen velejárója, aminek alapja a pénz helyettesíthető dolog jellege, valamint a felek azon megállapodása, hogy a hitelintézet ugyanannyi pénzt köteles visszafizetni. A betét elhelyezője tehát azzal adja át a pénzt, hogy a betét elfogadója jogosult azt a saját üzleti tevékenysége során sajátjaként felhasználni (a hozzá befolyt pénzeszeget kihelyezi kölcsön vagy hitel formájában). Ebből fakad a hitelintézeteknek az a képessége, hogy a betétként átvett összegeket hitelezési tevékenységük során felhasználják és a betét után kamatot fizessenek, ez a banküzlet tulajdonképpeni alapja. A betéti kamatok – a hitelintézetekkel szembeni követelés magas fokú biztonságára tekintettel – relatíve alacsonyabbak a kölcsönszerződések alapján fizetendő kamatokhoz képest, a kihelyezések után beszedett kamat és a betéti kamat mértéke közötti különbség a hitelintézet jövedelmének alapvető forrása.

2. A betétszerződés sok hasonlóságot mutat a kölcsönszerződéssel, valamint a rendhagyó letéttel. A betét jogi tartalmát tekintve a rendhagyó letét speciális esetének is tekinthető. A hitelintézeti tevékenység lényege, hogy a hitelintézet a nála elhelyezett betéteket a sajátjával együtt, sajátjaként használja. Ez a használat – a pénz természetéből következően – szükségszerűen tulajdon-átruházást jelent (mint ahogy a kölcsön is tulajdon-átruházás), ami csak akkor lehetséges, ha maga a hitelintézet is tulajdonjogot szerez. A betétes tudatában van annak, hogy a hitelintézet a pénzt továbbkölcsönzi vagy más módon befekteti, tehát tulajdonosként rendelkezik vele, és tudja azt is, hogy éppen

ez teszi a hitelintézetet képessé arra, hogy a betétre kamatot fizessen. A hitelintézet nem letéteményes, hanem adós, pusztán kötelmi kötelezettsége áll fenn a betétesek részére meghatározott összeget fizetni. A hitelintézet adósi pozíciójából következik, hogy nem terheli a betétesekkel szemben sem őrzési, sem gondossági, sem pedig elszámolási kötelezettség.

3. A betét különböző megjelenési formáit a Javaslat nem szabályozza. Nincs akadálya természetesen a betét betétszámlára való befizetésének, vagy számlakapcsolat hiányában betétokirat kiadásának, de akár takarékbélyeg formájában is megjelenhet.

4. A Javaslat a betétszerződés két alapvető típusának (lekötött és látra szóló betét) megfelelően határozza meg a betét elfogadjának visszafizetési kötelezettségét: a betét elfogadója a pénzüsszeget a szerződésben meghatározott lejáratkor vagy a betét elhelyezőjének rendelkezése szerint köteles visszafizetni.

LV. Fejezet

A folyószámla-szerződés

1. Folyószámla-szerződésen az olyan szerződést értjük, amellyel a szerződő felek arra kötelezik magukat, hogy az egymással szemben fennálló követeléseiket közös számlán tartják nyilván és egymástól csak a számla lezárása napján fennálló különbözet megtérítését követelik. A folyószámla szerződés fő célja a tartós viszonyban álló felek közötti elszámolás leegyszerűsítése. A felek nem kívánják külön-külön érvényesíteni az egymással szemben fennálló egyes pénzköveteléseiket, hanem azokat a folyószámlára felvéve meghatározott időszakonként összevezetik. A követelések ilyen elszámolása során a folyószámlát vezető fél megállapítja az egyenleget, amelyet a felek megállapodásától függően vagy ki kell egyenlíteni, vagy a következő folyószámla-elszámolásba fel kell venni.

2. A folyószámla-szerződés más szerződéssel kapcsolatban kerülhet csak alkalmazásra. Feltételezi ugyanis, hogy a felek között más jogviszonyból kifolyólag követelések és tartozások keletkeznek. A folyószámla-szerződés megkötése ugyan logikailag feltételez egy egyéb, elszámolandó követeléseket keletkeztető jogviszonyt a felek között, de jogilag ez nem előfeltétele a szerződés megkötésének. A követeléseket keletkeztető jogviszony létrejöttéig azonban a folyószámla szerződés tényleges tartalom nélküli lesz, mert azon legfeljebb a folyószámla megnyitásával és fenntartásával kapcsolatos követelések jelenhetnek meg. Az ilyen szerződésnek az is célja lehet, hogy a felek a majdan keletkező követeléseik és tartozásaik elszámolására vállalnak előre kötelezettséget.

3. A folyószámla-szerződés lényege a hatályos szabályozás alapján pénzkövetelések egységes számlán való elszámolása [Ptk. 531. § (1) bek.]. A Ptk. a folyószámla-viszony egyik feltételének tekinti, hogy a feleknek egymással szemben kölcsönös pénzköveteléseik álljanak fenn. A hatályos szabályhoz képest a Javaslat egyértelművé teszi, hogy nem kell kölcsönös követeléseknek fennállni a felek között, elégséges ennek lehetősége is. Tehát nincs akadálya egy olyan jogviszony esetén is folyószámla-szerződést kötni, amely jogviszonyból kifolyólag jellemzően csak az egyik félnek keletkeznek követeléseik a másikkal szemben.

4. A követelések kölcsönös és folyamatos összevezetésére figyelemmel a Javaslat úgy rendelkezik, hogy folyószámlára csak olyan pénzkövetelés vehető fel, amelyek esetében lehetőség van beszámításra, azaz egynemű és lejárt követelések alkalmasak csak a

folyószámlán történő elszámolásra. Az összemérhetőség és beszámíthatóság hiányában a folyószámla-elszámolások nem tudnák betölteni funkciójukat.

LVI. Fejezet

A fizetésiszámla-szerződés

1. A Javaslat – tekintettel az elmúlt évek európai uniós jogalkotására – fizetési számla néven szabályozza újra a Ptk.-ban bankszámlának nevezett szerződést. A fizetési számlára vonatkozó szabályok a pénzforgalmi irányelv és az azt implementáló pénzforgalmi törvény és MNB rendelet következtében többszintűvé váltak. Az irányelv egyaránt tartalmaz közjogi és magánjogi szabályokat, amelyeket az irányelvet implementáló jogszabályok egységesen vettek át, így a pénzforgalomra vonatkozó jelentős magánjogi kérdések rekedtek a Ptk.-n kívül. Mivel azonban a pénzforgalom magánjogi szabályok rendkívül részletesek, és számos esetben a Javaslat fogalomrendszerében nem is lennének kezelhetőek, így a Javaslat nem emeli át a pénzforgalom magánjogi joganyagát, csupán a fizetésiszámla-szerződés fogalmát és az abból fakadó legfőbb jogokat és kötelezettségeket határozza meg.

2. A számlajogosult legfőbb joga a szerződés alapján, hogy jogosult fizetési megbízást adni a számlavezetőnek. A szerződés rendeltetése a számlajogosult fizetési megbízásainak teljesítése, amelyre a számlajogosultnak a számlán nyilvántartott látra szóló betétkövetelése teszi képessé a számlavezetőt.

3. A fizetési számla a számlavezető által vezetett számla, amely a számlavezető és az ügyfél közötti tartozások és követelések, valamint az ezekben beállott változások nyilvántartására szolgál. A számla azt mutatja, hogy a látra szóló betétként, elsősorban a pénzforgalom lebonyolítására a számlavezetőhöz befizetett és a számlavezető tulajdonába kerülő pénzek ellenében a számlavezetőnek mekkora tartozása áll fenn az ügyféllel szemben.

4. A Javaslat egyértelművé teszi – összhangban a háború előtti magánjog álláspontjával –, hogy a fizetési számla folyószámla, amelynek a folyószámla-szerződéshez képest csupán néhány specialitása van. A folyószámlával azonos módon szabályozza a Javaslat fizetési számlák esetén is az egyenleg megállapítását: a folyószámla egyenlegének megállapítására évente kerül sor. Eldönti azt a vitát is a Javaslat, hogy a számlavezető által küldött havi számlaértesítő nem minősül az egyenleg megállapításának. Az értesítés célja csupán tájékoztatás, ahhoz további joghatások nem fűződnek.

5. A Javaslat a szabályszerű és megfelelő fedezettel alátámasztott fizetési megbízások teljesítésén túl rögzíti a számlavezető azon kötelezettségét is, hogy a számlajogosult javára érkező fizetéseket a számlajogosult nevében elfogadja, ugyanis a fizetésiszámla-szerződésnek nem csak az a rendeltetése, hogy a számlajogosult fizetéseket teljesíthessen, hanem az is, hogy fizetéseket fogadjon. Ennek polgári jogi szempontból alapvető feltétele, hogy a számlavezető meghatalmazással rendelkezik arra, hogy a számlajogosult nevében fizetéseket átvegyen; így lehetséges, hogy a számlavezető számára való fizetéssel a számlajogosulttal szembeni fizetési kötelezettséget lehet teljesíteni. A fizetés eredményeként a számlajogosultnak látra szóló betétkövetelése keletkezik a számlavezetővel szemben, amelynek terhére ő maga is tud fizetési megbízásokat adni.

6. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az egyenleg felett főszabályként a számlajogosult rendelkezhet. A Javaslat utal továbbá arra a lehetőségre, hogy a

számlajogosult megjelölhet olyan harmadik személyeket, akik a nélkül jogosultak az egyenleggel való rendelkezésre, hogy számlajogosultak lennének. A számlavezető csupán kivételes esetekben jogosult a számla egyenlegével rendelkezni.

LVII. Fejezet

A fizetési megbízási szerződés

1. A hatályos jogból hiányzik a fizetési megbízási szabályozása. Fizetési megbízási szerződés alapján a megbízott meghatározott pénzüsszegnek a megbízó utasítása szerint, a kedvezményezett részére történő kifizetésére, a megbízó díj fizetésére köteles. A fizetési megbízási utal a Javaslat a fizetésiszámla-szerződés szabályai körében, amely szerint a számlavezető egyik kötelezettsége a szerződés alapján, hogy a számlajogosult szabályszerű fizetési megbízásait befogadja.

2. A fizetési megbízási a fizetési műveletek alapja, amelynek szabályozása mára – részben európai uniós irányelvek alapján – többszintű szabályozásban valósul meg, amely szabályok közjogi és magánjogi elemeket egyaránt tartalmaznak. A Javaslat nem kívánja kiváltani a pénzforgalmi szabályokat. E szabályok azonban nem adnak választ néhány alapvető polgári jogi kérdésre. A Javaslat e kérdéseket kívánja tisztázni.

3. A Javaslat – összhangban a fizetésiszámla-szerződés szabályaival – kimondja, hogy az olyan fizetési megbízási is érvényes, amelynek fedezetét a megbízó nem nyújtja, e megbízásokat azonban a megbízott nem köteles teljesíteni, amíg a megbízó nem nyújt fedezetet a megbízási teljesítésére. E rendelkezés alapján tehát a teljesítési határidő nem indul meg a fedezet biztosításáig, így a megbízott késedelembe sem eshet a teljesítéssel. A rendelkezés ugyanakkor választási jogot biztosít a megbízottnak, hogy kíván-e fedezet hiányában is teljesíteni.

4. A Javaslat a teljesítés általános szabályai között kimondja, hogy a pénztartozás a pénzüsszegnek a jogosult részére való átadásával vagy a jogosult számláján való jóváírással teljesíthető. A pénztartozás készpénzfizetés esetén a pénz átvételének időpontjában, egyéb esetben abban az időpontban válik teljesítetté, amikor a pénzt a jogosult számláján a jogosult számlavezető bankja jóváírta vagy azt jóvá kellett volna írnia. E szabályt leképezve határozza meg a Javaslat, hogy mikor jogosult a megbízó a díjra.

LVIII. Fejezet

A faktoring szerződés

1. A faktoring széles körben elterjedt az elmúlt években Magyarországon. A Magyar Faktoring Szövetség adatai szerint a faktoring forgalom 2011-ben meghaladta a bruttó 888 milliárd forintot. Bár az iparban és a kereskedelemben kiemelkedő a faktoring elterjedtsége, a gazdaság valamennyi ágazatában alkalmazzák ezt a finanszírozási formát. Ennek ellenére, a hatályos jog lényegét tekintve nem szabályozza a faktoringot. A Hpt. – anélkül, hogy a faktoring fogalmát meghatározná – csupán annyit mond ki, hogy a faktoring pénzkölcsönnyújtásnak minősül. Magyarország 1996-ban csatlakozott a nemzetközi követelés-vételről szóló UNIDROIT Egyezményhez, az Ottawai Egyezmény alkalmazására azonban a bírósági gyakorlatban jellemzően nem került sor.

2. A gyakorlat rendkívül sokféle jogviszonyt nevez faktoringnak. Ide tartozhatnak például valamely termék értékesítőjének vagy szolgáltatás nyújtójának a vevővel

szemben fennálló, le nem járt, nem vitatott követelések, de a lejárt, sőt egyes esetekben akár a vitatott követelések megszerzése is. A faktoring jogviszonyok tehát rendkívül széles kört fednek le, amelybe a finanszírozási jellegű követelésátruházások és az egyszerű követelésadásvételi szerződések egyaránt beletartoznak. Ezen eltérésekből fakadóan a faktoring különböző típusai között jelentős eltérések vannak.

A Koncepció a Javaslatba illeszthetőnek tartotta a faktoringot. Valamennyi típusú faktoring jogviszony azonban egységesen nem szabályozható, mivel ezen szerződések egyetlen közös tulajdonsága, hogy annak során követelések engedményezésére kerül sor, az engedményezések mögött azonban nem fogalmazható meg közös jogcím. Ahhoz tehát, hogy a Javaslat meghatározott típusú faktoringot szabályozni tudjon, az egyes típusok mögött található jogcímek vizsgálata szükséges. A különböző jogcímek közül az ügyleti tartalom szempontjából a legjelentősebb eltérés az, hogy a faktornak van-e az adóssal szembeni megtérítési igénye (visszkereseti jog). Visszkereseti jog hiányában ugyanis az ügylet nem határolható el az adásvételtől, és nem is merül fel olyan szabályozási igény, amelyet az adásvétel mint jogcím és az engedményezés mint rendelkező ügylet ne kezelne.

A Javaslat faktoring szerződésként ezért kizárólag azokat a finanszírozási célú szerződéseket szabályozza, amelyek esetén a követelés átruházására a faktor által nyújtott hitel fedezeteként köteles az adós, és amelyben a faktort nemteljesítés esetén visszkereseti jog illeti meg.

Természetesen a Javaslat nem tiltja meg a nem visszkeresetes, illetve nem finanszírozási célú követelésátruházást. Az ilyen ügyletek azonban jellemzően követelés-adásvételnek vagy atipikus szerződésnek fognak minősülni. A Javaslatnak nyilvánvalóan nem célja továbbá, hogy a faktoringra vonatkozó közjogi szabályokon változtasson, ezért például a Hpt. módosításával biztosítani kell, hogy a faktorok az engedélyek birtokában továbbra is végezhesék mindazt a tevékenységet, amely a hatályos szabályozás alapján faktoringnak minősül, függetlenül attól, hogy az a Ptk. faktoringfogalmának hatálya alá tartozik-e.

3. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy az engedményezés rendelkező ügylet, amelyre eltérő jogcímek alapján kerülhet sor. Ilyen jogcím lehet az adásvétel mellett például a faktoring. A le nem járt követelések faktorálására kifejezetten finanszírozási célból kerül sor. Az engedményező tudja, hogy a követelés kötelezettje esedékességkor nagy eséllyel teljesíteni fog, a faktorálásra ezért elsősorban nem a nemfizetés kockázatától való menekülés miatt kerül sor, hanem azért, mert a követelés átruházója számára likviditási problémát okoz a hosszú fizetési határidő. A faktoringnak ez a jellegadó sajátossága a faktoringot a kölcsönszerződéshez teszi hasonlatossá. A Javaslat ezért a faktoring szerződés jellegadó sajátosságának, jogcímének – összhangban a Hpt. megközelítésével, amely a faktoringot pénzkölcsönnyújtásnak minősíti – a kölcsön elemet tekinti. A szabályozás során abból szükséges kiindulni, hogy a faktoring nem más, mint egy kölcsönszerződés, amelynek a specialitását az adja, hogy a hitelnnyújtó esedékességkor elsőként nem az adóstól, azaz az engedményezőtől, hanem az adós kötelezettjétől lesz jogosult a követelés behajtását megkísérelni, és az adóssal szemben csak akkor léphet fel, ha a kötelezett nem teljesít.

4. A Javaslat a visszkeresetes faktoringot tekinti főszabálynak, ahol a faktor a kötelezettnek az esedékességkor történő nemteljesítése esetén azonnal jogosult lesz visszkereseti jogának gyakorlására. A faktor tehát a Javaslat diszpozitív főszabálya szerint nem nyújt védelmet az adós fizetési késedelme vagy nemteljesítése esetére, és a követelés behajtására sem köteles. A kintlévőségek behajtása és az adós fizetési

késedelme elleni védelem a Javaslat álláspontja szerint is olyan szolgáltatásnak minősül, amelyek nem a jogosulti pozícióval automatikusan együtt járó jogok, illetve kötelezettségek, hanem a faktor által nyújtott „extra” szolgáltatások.

5. A faktoring szerződés alapján fizetési kötelezettség a faktoring szerződés alapján elsősorban a faktort terheli, aki a szerződésben meghatározott összeget fizeti az adósnak. A fizetendő összeg meghatározására oly módon kerül sor, hogy a követelést a faktor leszámítolja, azaz lényegét tekintve az engedményezett követelés esedékességig hátralévő időre eső kamat mértékével és a követelés behajtásának a kockázatával valamint az ügylethez kapcsolódó egyes költségekkel csökkenti a követelés „névértékét”.

7. Abból, hogy a Javaslat a faktoringot speciális kölcsönszerződésként szabályozza, az a kodifikációs előny is fakad, hogy e fejezetben csupán azokat a kérdéseket kell szabályozni, amelyek a kölcsönszerződés szabályaihoz képest speciálisak, a Javaslat által meghatározott kérdésekben a faktoring szerződésre a kölcsönszerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni. Ez a megoldás nem csupán azt teszi egyértelművé, hogy a kölcsönszerződésre vonatkozó valamennyi rendelkezés megfelelően alkalmazandó faktoring szerződés esetén is, hanem azt is lehetővé teszi, hogy a kölcsönszerződés körében kialakult bírói gyakorlat a faktoring szerződésre is megfelelően alkalmazható legyen.

8. Összhangban a fiduciárius biztosítékok tilalma alóli kivételekkel (lízing, tulajdonjog-fenntartás), a Javaslat a faktoring szerződés esetén is biztosítani kívánja a publicitást. Ennek megfelelően rendelkezik úgy a Javaslat, hogy a hitelbiztosítéki nyilvántartásba való bejegyzés hiányában a követelés nem száll át a faktorra, a faktort csupán a be nem jegyzett jelzálogjogosult jogai illetik meg a követelésen.

9. A faktoring szerződés felmondásának eseteit a kölcsönszerződés szabályaival összhangban határozza meg a Javaslat.

LIX. Fejezet

A pénzügyi lízingszerződés

1. A Koncepció kodifikálásra érett szerződéstípusnak tekintette a lízing szerződést. A gyakorlatban azonban a különféle lízingszerződések olyan sokfélék, hogy általában a lízingszerződés szabályozása nem lehetséges, mivel nem képzelhető el olyan rendszerképző ismérv, amely ezeket a már kodifikált szerződésektől, mindenekelőtt a részletvételtől és a bérlettől elhatárolhatóvá tenné. A Javaslat ezért új szerződéstípusként kizárólag a pénzügyi lízingszerződést szabályozza. Polgári jogi szempontból az operatív lízing nem határolható el a bérlettől, a bérlet szabályai operatív lízing esetén megfelelőek, ezért az operatív lízinget a Javaslat külön nem szabályozza.

2. A Javaslat a pénzügyi lízinget úgy határolja el a bérlettől, hogy a használatba adás mellett egy további feltétel fennálltát is megkívánja. Összhangban a nemzetközi gyakorlattal és a számviteli standardokkal (pl. FAS13), a Javaslat azt a határozott ideig tartó használatot minősíti pénzügyi lízingnek, amely esetén a) a lízing futamideje eléri vagy meghaladja a lízingtárgy hasznos élettartamát; b) a futamidő nem éri el a gazdasági élettartamot, de a lízingbevevő lízingtárgy szerződés kori piaci értékénél jelentősen alacsonyabb áron (maradványértéken) megszerzi vagy megszerezheti a lízingtárgy tulajdonjogát; vagy c) a lízingbeadó oldaláról megközelítve: a futamidő alatt fizetendő lízingdíjak összege eléri a lízingtárgy piaci értékét, függetlenül attól, hogy a

futamidő hogyan viszonyul a lízingtárgy gazdasági élettartamához, illetve hogy történik-e a futamidő végén tulajdonszerzés. Az első esetben a bérlettől az határolja el a pénzügyi lízinget, hogy a használat időtartama eléri a lízingtárgy hasznos élettartamát, így az a kérdés, hogy a futamidő végén történik-e tulajdonszerzés, gazdasági értelemben nem releváns. A második esetben az elhatároló ismérv nem a használat időtartama, hanem a tulajdonszerzés. A harmadik esetben az elhatároló ismérv az, hogy a lízingbeadó – a bérbeadótól eltérően – a szerződés futamidejét és a lízingdíjat úgy kalkulálja, hogy a fizetendő lízingdíjak összege eléri a lízingtárgy értékét.

3. A Javaslat álláspontja szerint a lízingszerződés fiduciárius konstrukciónak minősül; a felek célja az, hogy a lízingbevevő megszerezze a lízingtárgyat. Ahelyett azonban, hogy a lízingbeadó tulajdonjogot ruházna át és a vételár-követelését zálogjoggal biztosítaná, a zálogjogosultnál kedvezőbb hitelezői pozícióban marad. A Javaslat ugyanakkor, arra tekintettel, hogy a lízingszerződések kapcsán nem alakult ki jelentős visszaélés, továbbá, hogy a lízingbeadók a prudenciális felügyelet alatt állnak, a Javaslat fidúciatiltalomra vonatkozó szabálya ellenére továbbra is meg kívánja őrizni a lízingszerződést. Összhangban ugyanakkor a Javaslat fiduciárius biztosítékokra vonatkozó megközelítésével, a Javaslat a lízingbeadó tulajdonjogát, a tulajdonjog-fenntartáshoz és a faktoringhoz hasonlóan csak abban az esetben ismeri el, ha a felek a lízinget bejegyzik a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, lajstromba vagy az ingatlan-nyilvántartásba. A nyilvántartásba vétel célja a publicitás biztosítása, hogy harmadik személyek, tipikusan a lízingbevevővel szerződő vevők és a lízingbevevőnek hitelt nyújtók tisztában lehessenek azzal, hogy a tartósan a lízingbevevő használatában lévő vagyontárgyak a látszat ellenére nem a lízingvevő tulajdonában vannak. A nyilvántartásba vétel elmulasztása e harmadik személy jogait sértené, ezért a Javaslat úgy rendelkezik, hogy e harmadik személyek irányában áttöri a nem tulajdonostól való tulajdonszerzés szabályát, és kereskedelmi forgalmon kívül is biztosítja a lízingbevevőtől szerző harmadik személy tulajdonszerzését, ha a szerző ellenérték fejében és jóhiszeműen szerez. Ugyancsak védi a Javaslat a lízingbevevő hitelezőit azáltal, hogy áttöri a zálogjog főszabályát, és biztosítja, hogy lízingbevevő által alapított zálogjog a lízingbevevő rendelkezési joga hiányában is létrejöjjön.

4. A szavatossági jogok szabályozása során a Javaslat abból indul ki, hogy a lízing finanszírozási jogviszony, ezért a lízingbeadót a bérlettől eltérő feltételek szerint kell, hogy szavatosság terhelje. Kellékszavatosság ezért a lízingbeadót akkor terheli csak, ha közreműködött a lízingtárgy kiválasztásában, vagy a harmadik személy eladóval szembeni jogairól a lízingbevevő hozzájárulása nélkül lemondott. A gyakorlatnak kell kidolgoznia, hogy mi minősül a lízingtárgy kiválasztásában való közreműködésnek. Vélhetően pusztán az a tény, hogy a lízingbeadó tájékoztatja a lízingbevevőt, hogy mely forgalmazókkal működik együtt, a kellékszavatosságot nem alapozza meg. Mivel a lízingbevevő a lízingtárgy forgalmazásával, javításával nem foglalkozik, ezért a Javaslat kimondja, hogy a kellékszavatossági jogok közül a lízingbevevő kicserélést nem követelhet. A Javaslat a kellékszavatosság szabályozása során tekintettel van arra is, hogy a lízingtárgyat a lízingbevevő használja, a lízingtárgy kizárólag a lízingbevevő érdekeit szolgálja, ezért a Javaslat a lízingbevevőt kötelezi a kellékszavatossági jogok érvényesítésére. Ebben az esetben a lízingvevő a lízingbeadó törvényes képviselőjeként jár el a szavatossági jogok kötelezettjével szemben. A Javaslat az elállásra és az árleszállításra vonatkozó szavatossági jogok gyakorlását – tekintettel ezek kiemelt jelentőségére – nem biztosítja a lízingbevevő számára, ezeket a lízingbevevő felhívására a lízingbeadó köteles érvényesíteni. Mivel a finanszírozási elem a jogszatosság

körében nem bír relevanciával, a Javaslat e körben a lízing specialitásaira is tekintettel ismétli meg az általános jogszavatossági szabályt.

5. A Javaslat – összhangban azzal, hogy a lízinget a finanszírozási jellegű szerződések között helyezi el – a bérlet és a kölcsön szabályaival összhangban szabályozza a szerződés azonnali hatállyal történő felmondásának eseteit. A Javaslat úgy rendelkezik, hogy a lízingbeadó felmondása esetén a felek a zálogjog szabályai szerint kötelesek elszámolni, azaz a lízingbeadó köteles a zálogtárgyat értékesíteni, és a befolyt vételárral elszámolni.

6. A gyakorlatban széles körben elterjedt az ún. vevőkijelölési jog, azaz, hogy a lízingbevevő jogosult a vételi jogának gyakorlására harmadik személyt kijelölni. Mivel a Javaslat általános jelleggel biztosítja a jogok átruházhatóságát, ezen eset szabályozása szükségtelen. A Javaslat e körben csupán annyit mond ki, hogy a vevő kijelöléséhez a lízingbeadó hozzájárulása nem szükséges.

XXI. Cím

Biztosítéki szerződések

LX. Fejezet

A kezességi szerződés

1. A kezesség funkcióját tekintve egy kötelem teljesítésének személyi biztosítéka, formáját tekintve pedig kötelmi szerződés a jogosult és a kezes között. A Ptk. a kezességet a kötelmi jog általános szabályai között, szerződést biztosító mellékkötelezettségként szabályozta. A Javaslat változtat ezen és a kezességet a kötelmi jog különös részében, az egyes szerződések között helyezi el.

2. Kezességet bármilyen tartalmú kötelezettségért lehet vállalni, így jövőbeli vagy feltételes kötelezettségért is. Indokolt ennek külön kimondása hasonlóan azon szabályhoz, miszerint zálogjog jövőbeli vagy feltételes követelés biztosítására is alapítható. Kezességet nemcsak egy meghatározott kötelezettségért lehet vállalni, hanem meghatározott kötelezett meghatározott jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségének biztosítására, illetve a kötelezett és a jogosult között fennálló, meghatározott jogviszony alapján fennálló összes kötelezettség biztosítására is.

3. A Javaslat fenntartja az írásbeliséget mint a kezességvállalás érvényességének feltételét. A kezesség alakszerűségére vonatkozó követelmény azonban nem a kezességi szerződésre, hanem csak a kezességvállalásra, a kezességvállaló nyilatkozatra vonatkozik, mivel az alakszerűségi követelmény a kezes védelmét célozza, a kezességvállalás terjedelmével kapcsolatos bizonyítási nehézségek elkerülését szolgálja. Ha a kezes nem írásban vállalta a kezességet, azonban kielégíti a jogosult követelését (a kezességgel biztosított tartozást), a kezesség érvényessé válik. A teljesítés elfogadásának konvalidáló hatását a Javaslat általános szabályként kimondja a szerződés általános szabályai között.

4. A kezesség járulékos kötelezettség. A kezesség tartalma és terjedelme tehát a főkötelezettség mindenkori tartalmához és terjedelméhez igazodik. Ha a főkövetelés nem áll fenn, a kezességvállalás is érvénytelen. A kezesség terjedelme nem haladhatja meg a főkötelezettségét, illetve a kezesség, ha nincs szűkebb körre korlátozva, mindarra kiterjed, ami a főkötelezettség. Az a szabály, amely szerint a kezes kötelezettsége a főkötelezettség terjedelméhez igazodik, akkor is áll, ha a főkötelezettség a törvénynél

fogva módosul, különösen a kötelezett szerződésszegése (például késedelme) következtében. A kezes kötelezettsége az ügyleti (kikötött) kamatokra csak annyiban terjed ki, amennyiben azok a kezességvállalás után váltak esedékessé. A főadóssal szemben folytatott per, illetve végrehajtás költségeiért pedig csak abban az esetben felel a kezes, ha azok felmerülése előtt a jogosult felszólította a teljesítésre, azaz lehetőséget adott neki, hogy teljesítsen, és ezáltal elkerülje a biztosított követelés további növekedését.

5. A járulékoság alapvető következménye, hogy a kezes a jogosulttal szemben azokra a kifogásokra is hivatkozhat, amelyek a főkötelezettet megilletik a jogosulttal szemben, még akkor is, ha a főkötelezett a kezesség elvállalását követően lemondott e kifogásokról. Természetesen mindazokat a kifogásokat is felhozhatja a kezes, amelyek őt a hitelezővel szemben a kezességi szerződés alapján saját személyében megilletik, például azt, hogy a kezességet csak feltételesen vállalta és a feltétel még nem állott be. Nem hivatkozhat azonban a kezes olyan kifogásokra, amelyek őt a főkötelezettel szemben illetik meg, például hogy a főkötelezett a kezességért kikötött ellenszolgáltatást nem teljesítette.

6. A Javaslat fenntartja a Ptk. azon szabályát, miszerint a kezesség főszabály szerint, illetve ellentétes kikötés hiányában egyszerű (sortartásos) kezesség, a kezest tehát megilleti a sortartás kifogása. Vagyis a kezesség nemcsak járulékos, hanem főszabály szerint szubszidiárius kötelem. A szubszidiaritás azonban csak kifogás, még hozzá halasztó kifogás formájában érvényesül, vagyis a jogosult – a kezes perléséhez – nem köteles igazolni, hogy sikertelenül megkísérelte a tartozás behajtását a főadóstól. A Javaslat a bírói gyakorlattal lényegében összhangban rögzíti, hogy sortartó kezesség esetén a kezes nem tagadhatja meg a teljesítést, ha a jogosult igazolja, hogy fellépett a főkötelezettel szemben, de a fellépése ésszerű időn belül vezetett eredményre. Így például sortartó kezes nem hivatkozhat arra, hogy a felszámolási eljárás még nem zárult le, ha a jogosult igazolja, hogy nincs esélye annak, hogy a követelése a felszámolás során megtérüljön.

7. A Ptk. három kivételt ismer a sortartásos kezesség főszabálya alól: ha a felek készfizető kezességben állapodtak meg, a kezességet kár megtérítéséért vállalták, a kezességet bank vállalta. Az első eset szabályozása a szabály diszpozitív jellegére tekintettel szükségtelen, ezért azt a Javaslat elhagyja. A bankkezességet a Javaslat a felek eltérő megállapodásának hiányában nem teszi készfizetővé. A kártalanítási kezesség szabályára a Javaslat a Ptk.-tól részben eltérő szabályt ad. A Javaslat három új készfizető kezességi esetet szabályoz. Az első eset szerint, ha a főkötelezettől való behajtás annak elköltözése miatt jelentősen megnehezül, akkor az egyszerű kezesség készfizető kezességgé alakul át. A második eset a jogosultat védi: ha a kötelezettel szembeni más követelése már behajthatatlannak bizonyult, akkor felesleges lenne megkövetelni az újabb követelésre is a végrehajtás lefolytatását. A harmadik eset az elmúlt években kialakult jogértelmezési vitákat kívánja eldönteni. A Cstv. nem kezeli, hogy mi történik abban az esetben, ha a kötelezett a csődeljárásban fizetési haladékat kap (vagy ellene felszámolást rendelnek el). A Javaslat egyértelművé teszi, hogy ezekben az esetekben is készfizetővé alakul a kezesség, azaz a hitelező a kezestől követelhet megtérítést, függetlenül a csődeljárás vagy a felszámolási eljárás kimenetelétől.

8. A Javaslat új típusként kodifikálja a kártalanító kezességet, amely a sortartásos kezességhez képest még jobban megerősíti a kezes helyzetét, ugyanis ebben az esetben a jogosult csak akkor fordulhat a kezes ellen, ha igazolja, hogy sikertelenül vezetett

végrehajtást a követelés behajtása végett a kötelezett vagyonára. A kezes tehát nem pusztán kifogásként érvényesítheti a sortartás kedvezményét, hanem a főadós elleni sikertelen végrehajtás előfeltétele annak, hogy a jogosult a kezestől a követelés kielégítését követelje. A sortartás kedvezménye főszabály szerint kifogás formájában érvényesíthető, de kártalanító kezességet is lehet vállalni, amikor a kezes kötelezettségének beállta a főadós elleni sikertelen végrehajtás feltételéhez kötött. A kártalanító kezesség kizárja a kötelezett és a kezes együttes perlését, utóbbi csak akkor perelhető, ha az előbbi ellen a jogosult már sikertelen végrehajtást vezetett. Továbbá kártalanító kezesség esetén a jogosultnak a kötelezett elleni végrehajtást akkor is le kell folytatnia, ha nyilvánvaló, hogy az eredménytelen lesz, illetve felszámolási eljárás esetén ennek befejezését is be kell várnia.

9. Ha ugyanazért a kötelezettségért többen vállalnak kezességet, két alapvető kérdés merül fel: miképpen felel a több kezes a jogosult irányában, illetve miképpen szabályozott a több kezes egymás közötti viszonya. A Javaslat kimondja a kezesek, illetve, ha ugyanazt a kötelezettséget kezesség és a kötelezettől eltérő személy által alapított zálogjog is biztosítja, a kezes és a zálogkötelezett egyetemleges felelősségét a jogosulttal szemben és csak a kezesek egymás közötti viszonyában vonja le annak következményeit, hogy a kezesek egymásra tekintettel vagy egymásra tekintet nélkül vállaltak kezességet. Tehát a hitelező – választása szerint – bármelyik kezestől követelheti a teljes kötelezettség teljesítését, és nem kell számolnia azzal, hogy a későbbi kezes arra utasítja, hogy előbb a korábbi kezestől kísérelje meg behajtani a tartozást. A kezesek egymás közötti viszonyát a szerint szabályozza a Javaslat, hogy a kezesek egymásra tekintettel vállalták-e a kezességet. E megoldás mellett szól, hogy nem indokolt az, hogy akkor, ha egy új kezes kötelezettséget vállal, függetlenül az előző kezesektől, esetleg tudtuk nélkül, nem az előző kezesek, hanem a főkötelezett helyzetét javítandó, az előző kezesek felszabaduljanak kötelezettségük egy része alól, azáltal, hogy visszakeresettel fordulhatnak a tőlük függetlenül és náluk később kezességet vállalt kezzessel szemben. Az új kezes a kezességet rendszerint egyébként sem azzal a szándékkal vállalja el, hogy az előző kezesek helyzetét megkönnyítse, hanem éppen ellenkezőleg: azzal a szándékkal, hogy a jogosult követelésének kielégítése fejében a követelést az azt biztosító összes joggal együtt megszerezze, azaz az előző kezesekkel szemben is felléphessen.

10. A Javaslat néhány lényeges, a kezest védő eltérést fogalmaz meg a fogyasztói kezességre.

LXI. Fejezet

A garanciaszerződés

1. A Ptk. a garanciaszerződést nem szabályozza, csak a bankgaranciát határozza meg, e meghatározás azonban nem teszi lehetővé a bankgarancia és az okmányos meghitelezés (akkreditív) elhatárolását. A Javaslat egyrészt egyértelművé teszi, hogy garanciát nem csak bank vállalhat (bár gazdasági jelentősége valószínűleg a jövőben is a bank, illetve más, prudenciális felügyelet alatt működő intézet, például biztosító által vállalt garanciának lesz), másrészt elhatárolja a garanciát az okmányos meghitelezéstől, amely nem biztosíték, hanem fizetési mód. A garancia tipikusan egy nem pénzfizetésben álló kötelezettséget biztosít, például egy vállalkozási szerződés teljesítését, míg az akkreditív pénzfizetésben álló kötelezettség teljesítésére szolgál. A garancia lehívására csak a

kötelezett nemteljesítése esetén kerül sor, az akkreditív alapján azonban a kötelezett mindenképpen teljesít. A garantor kötelezettsége a kötelezethez képest másodlagos, az akkreditívet nyitó bank kötelezettsége elsődleges.

2. A garancia tehát olyan fizetési ígéret, amely egy másik kötelem adósának tartozását biztosítja, anélkül azonban, hogy a garantor a másik kötelem adósát megillető kifogásokat felhozhatná, vagy a garancia érvényessége egyébként függne az alapkötelem érvényességétől. Épp ellenkezőleg: a garantor fizetési kötelezettsége nincs függővé téve attól, hogy az alapkötelem érvényesen fennáll-e, illetve hogy az alapkötelem adósa ténylegesen szerződésszegést követett-e el. A garantor nem jogosult annak vizsgálatára, hogy a kötelezett szerződést szegett-e. A garantor fizetési kötelezettsége önmagában a jogosult fizetési felszólításának kézhezvételével és a garanciában esetleg megjelölt egyéb feltételek teljesülésével megnyílik. A Javaslat nem nevesíti külön a garanciavállalásban meghatározott okmányok benyújtását mint a fizetési kötelezettség feltételét, hiszen ez nem szükségszerű eleme a garanciának, azonban nem is akadályozza azt, hogy a garancia lehívását okmányok benyújtásához kössék.

3. A kezességvállaláshoz hasonlóan a garanciavállalás esetében is formakényszer érvényesül: garanciát csak írásban lehet érvényesen vállalni. Ahogy a formakényszer célja a kezesség esetében a kezes védelme, úgy garanciaszerződés esetében a garantor védelme. A formakényszer a garancia esetében még a kezességnél is indokoltabb, hiszen a garantor nem hivatkozhat az alapügyletből származó kifogásokra, azaz helyzete veszélyesebb, mint a kezesé.

4. A Javaslat egyértelműen elhatárolja a kezességet és a garanciát: míg a kezes kötelezettsége tartalmában és terjedelmében a főkötelezett kötelezettségéhez igazodik, addig a garantor kötelezettsége független a kötelezett kötelezettségétől, a garantor kötelezettségét kizárólag a garanciavállaló nyilatkozat határozza meg. A garantor tehát nem más kötelezettségét teljesíti, hanem a kötelezett nemteljesítése esetén a saját kötelezettségét teljesíti. Ennek megfelelően a garantor nem hivatkozhat az alapjogviszony érvénytelenségére, nem hivatkozhat azokra a kifogásokra, amelyek a kötelezettet illetik meg a jogosulttal szemben. A garantor csak azokat a kifogásokat érvényesítheti a jogosulttal szemben, amelyek a kettejük közötti jogviszonyból, a garanciaszerződésből származnak.

5. Régi vitára tesz pontot a Javaslat akkor, amikor egyértelművé teszi, hogy – a garanciavállaló nyilatkozat eltérő rendelkezése hiányában – a lehívás joga a jogosult személyéhez kötődő, nem átruházható jogosultság, de nincs akadálya annak, hogy a jogosult arra utasítsa a garantort, hogy ne neki, hanem egy harmadik személy kezéhez teljesítsen. Ha a jogosult személyében törvényes jogutódlás következik be (pl. jogi személyek esetében egyesülés, szétválás, természetes személyek esetében halál esetén), a garancia lehívásának joga attól függetlenül átszáll a jogosult törvényes jogutódjára, hogy a garanciavállaló nyilatkozat tartalmazott-e ilyen kikötést.

6. A Javaslat a lehívással szemben bizonyos formai és tartalmi követelményeket támaszt. Formai követelmény egyrészt az, hogy a lehívásnak írásban kell történnie, másrészt az, hogy pontosan igazodnia kell a garanciavállaló nyilatkozatban előírt feltételekhez. Ez utóbbi szabály az akkreditív esetében is lényeges, ún. okmányszigorúság elve, amely szerint a lehívásnak pontosan igazodnia kell az előírt formai követelményekhez és az azoktól való minimális eltérés is megalapozza a garantor jogát a fizetés megtagadására.

7. A garantor a fizetési felszólítás kézhezvételét követően haladéktalanul köteles annak megtörténtéről értesíteni a kötelezettet, megbízóját. A kötelezett értesítésének jelentősége abban áll, hogy a garantor tudomást szerezhessen az olyan tényekről, amelyekre hivatkozva élhet azzal a jogával, hogy megtagadja a teljesítést, ha a jogosult nyilvánvalóan visszaélésszerűen vagy rosszhiszeműen él a lehívás jogával.

8. Főszabály szerint a garantor nem tagadhatja meg a teljesítést az alapjogviszonyra hivatkozva, kivételesen, nyilvánvalóan visszaélésszerű vagy rosszhiszemű lehívás esetén azonban megtagadható a jogosult követelésének teljesítése. E kivétel alapvetően két esetkörre vonatkozik: a) ha a jogosultnak a garanciaszerződés szerint okiratokat kellett benyújtania a garancia lehívásához és e kötelezettségének nem valódi (hamisított) okiratok csatolásával tett eleget (*fraud in the documents*), b) ha a jogosult az alapjogviszonnyal kapcsolatban jár el rosszhiszeműen, illetve visszaélésszerűen (*fraud in the transaction*). A Javaslat nem határozza meg taxatíván, hogy mi minősül nyilvánvalóan visszaélésszerű vagy rosszhiszemű lehívásnak, de a nemzetközi gyakorlattal egyezően felsorol négy olyan esetet, amely ilyennek minősülhet. Annak érdekében, hogy a Javaslat ne tegye ki a garantort túlzott kockázatnak, minden esetben követelményként támasztja a javaslat, hogy a garantor rendelkezésére álló információk alapján nyilvánvalónak kell lennie, hogy a lehívás visszaélésszerű vagy rosszhiszemű. Ez a megoldás összhangban áll a nemzetközi gyakorlattal, amely a kifizetés megtagadásához azt várja el, hogy a visszaélés „*offensichtlich und liquide beweisbar*” vagy „*clear and obvious*” legyen.

9. A Javaslat az egyes szerződések szabályai között kevés fogyasztóvédelmi rendelkezést tartalmaz. A biztosítékok között azonban indokolt volt ilyen normák megfogalmazása, így a zálogjog és a kezesség mellett a garancia szabályai között is tartalmaz fogyasztóvédelmi rendelkezést a Javaslat. Tekintettel a garancia önállóságából fakadó kockázatokra, a Javaslat nem teszi lehetővé, hogy fogyasztó vállaljon garanciát, az ilyen szerződéseket átminősíti készfizető kezességgé.

XXII. Cím

Biztosítási szerződések

LXII. Fejezet

Közös szabályok

1. A biztosító alapvető kötelezettsége a szerződésben meghatározott kockázatra megállapított fedezet nyújtásában: a kár megtérítésében, szolgáltatás teljesítésében vagy valamely összeg megfizetésében áll. A biztosítóval szerződő fél legalapvetőbb, minden biztosítási fajtánál fennálló kötelezettsége a díjfizetés. A Javaslat nem emeli ki, hogy a biztosítási esemény fogalmilag jövőbeli esemény, bár ez a legtöbb esetben nyilvánvalóan így van. A biztosítási gyakorlatban megjelentek azonban olyan biztosítások, amelyekben a biztosító kockázatviselésének kezdete megelőzi a szerződés megkötését. A Javaslat a biztosítási érdek szükségességét – a külföldi jogokhoz hasonlóan – a biztosítási szerződések közös szabályai között emeli ki.

2. A Javaslat rendelkezik az együttbiztosításról, amely biztosítási forma elsősorban nagyméretű ipari kockázatok esetében jelentős. Ennél a biztosítási formánál rendezni kell mindenekelőtt azt, hogy a biztosított (vagy a szerződő fél) kihez címezhet joghatályosan jognyilatkozatot, szabályozni kell továbbá az egyes biztosítók

felelősségének mértékét. A Javaslat az együttbiztosítók egymás közötti viszonyát nem szabályozza, mivel ez a jogviszony nem minősül biztosítási szerződésnek.

3. A Javaslat a biztosítási szerződés érvényességét változatlanul írásba foglalástól teszi függővé, de – a tényleges gyakorlatot szem előtt tartva – az írásba foglalás tipikus formájának a biztosító által kiállított fedezetigazolást (a korábban szokásos elnevezéssel: kötvényt) tekinti. Az ajánlati kötöttségre a Javaslat külön szabályokat állapít meg, mivel az ajánlati kötöttségre vonatkozó általános szerződési szabályok biztosítási szerződéseknél nem megfelelőek. A szerződő fél ajánlatától eltérő fedezetigazolás esetére a Javaslat a hatályos jognál árnyaltabb szabályozást ad. A vonatkozó rendelkezés szerint lényeges eltérésre a biztosítónak írásban fel kell hívnia a szerződő fél figyelmét, és az eltérés csak akkor válik a szerződés tartalmává, ha a szerződő fél azt nem kifogásolja.

4. A Javaslat fogyasztói szerződések körében – meghatározott törvényi feltételek betartása mellett – elismeri a ráutaló magatartással történő szerződéskötést, és egyben pontosítja, hogy a biztosító hallgatása mikor eredményezi a szerződés létrejöttét. A Javaslat szabályozza azt az esetet, amikor a biztosítási esemény a kockázatelbírálási idő alatt következik be, és – lényegét tekintve – fenntartja a Ptk. szabályozását arra az esetre, amikor lényeges kérdésben való eltérés miatt a biztosító a szerződés módosítását kezdeményezheti, vagy adott esetben a szerződést fel is mondhatja.

5. A Javaslat a hatályos joggal egyezően határozza meg a biztosító kockázatviselésének kezdetét, és a nemzetközi biztosítási gyakorlattal összhangban szabályozza az előzetes fedezetvállalás intézményét. A Javaslat – pontosításokkal – fenntartja a Ptk.-nak a biztosítási kockázat jelentős növekedésével kapcsolatos szabályait, és a biztosító egyoldalú módosítási és megszüntetési jogát korlátozza olyan esetben, amikor a biztosítási kockázat több biztosított vagyontárgy vagy személy közül csak egyesek vonatkozásában következik be. A díjfizetési kötelezettség hatályos szabályait a Javaslat alapvetően fenntartja. A szerződő félre kedvezőbben állapítja meg a Javaslat a díjfizetési kötelezettség elmulasztásának következményeit: az esedékes díj meg nem fizetése esetén a szerződés csak akkor szűnik meg, ha a biztosító írásbeli fizetési felszólításában megállapított póthatáridő telik el eredménytelenül, és a biztosító a díjat nem érvényesíti bírósági úton. Előnyösebb a szerződő fél számára az a szabály is, amely szerint a szerződő fél a megszűnés napjától számított százhusz napon belül írásban kérheti a biztosítót a kockázatviselés helyreállítására, és a biztosító a biztosítási fedezetet a megszűnt szerződés feltételei szerint helyreállíthatja, feltéve, hogy a korábban esedékessé vált biztosítási díjat megfizetik.

6. A Javaslat a biztosítási szerződések általános szabályaként rögzíti a csoportos biztosítás szabályait. A Javaslat rendezi, hogy csoportos biztosítás esetén ki minősül biztosítottnak, a biztosítót kivel szemben terheli tájékoztatási kötelezettség, a szerződésbe hogyan lehet belépni stb.

7. Ha a biztosítási szerződést nem a biztosított, hanem az ő javára harmadik személy kötötte, a szerződő felet a Javaslat a biztosított irányában tájékoztatási kötelezettséggel terheli. Ilyen esetben a biztosított – a szerződő fél hozzájárulásával – jogosult a szerződésbe belépni. A biztosító hozzájárulására – a szerződésátruházás általános szabályaitól eltérően – nincs szükség, mivel a biztosított belépésével a biztosító helyzete nem válik terhesebbé. A biztosító változatlan pozícióját garantálja a Javaslatnak az a szabálya, hogy a folyó biztosítási időszakban esedékes díjakért a szerződő fél a belépő biztosítottal egyetemlegesen felel. A biztosított ilyen esetben a szerződő fél jogutódjának minősül, átszállnak rá a szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek.

8. Mind a szerződő felet, mind a biztosítottat terheli a biztosító irányában a közlési és változásbejelentési kötelezettség. E kötelezettség tartalmát a Javaslat a hatályos jogot fenntartva szabályozza. A Javaslat a hatályos joggal egyezően írja elő a biztosítási esemény bejelentésére vonatkozó kötelezettséget, és ugyanígy állapítja meg e kötelezettség megszegésének következményeit is. Új szabályokat állapít meg a Javaslat a biztosítási érdek elmúlásának következményére és a lehetetlenülés egyes egyéb eseteire.

LXIII. Fejezet

A kárbiztosítási szerződések

1. Közös szabályok

1. A Javaslat a kárbiztosítások közös szabályai között adja meg azokat a rendelkezéseket, amelyek a vagyonszámra vonatkoznak, és egyben alkalmazandók a felelősségbiztosítási szerződésekre is, amennyiben ez utóbbiakra nincsenek speciális külön előírások.

2. A Javaslat a kárbiztosításoknál (tehát mind a vagyonszám-, mind a felelősségbiztosításnál) változatlan formában fenntartja a túlbiztosítás tilalmát. A Javaslat a bírói gyakorlatban kialakított elvekre támaszkodva (és a túlbiztosítási tilalomból kiindulva) a Ptk.-tól részben eltérve rendezi a többszörös biztosítást. A hatályos szabályozással összhangban állapítja meg a Javaslat az alulbiztosítás következményeit, amikor is a biztosító a bekövetkezett kárt a biztosítási összegnek a vagyontárgy értékéhez viszonyított arányában köteles megtéríteni (ún. *pro rata* biztosítás). A fedezetfeltöltésre vonatkozó hatályos szabályozást a Javaslat kiegészíti a biztosító azon kötelezettségének előírásával, hogy a szerződés megkötésekor köteles erre a szerződő fél figyelmét felhívni. Természetesen a fedezetfeltöltés a szerződő fél számára csak lehetőség és nem kötelezettség. Új szabállyal kívánja a Javaslat a biztosítót késedelem nélküli teljesítésre készíteni a biztosítási esemény bekövetkezését követően.

3. A Javaslat tartalmilag nem változtat a hatályos jogon a kármegelőzési és kárenyhítési kötelezettség előírásának szabályozásánál, és – lényegüket tekintve – fenntartja a biztosító teljesítés alóli mentesülésére, a szerződő fél, illetve a biztosított állapotmegőrzési kötelezettségére, a rendes felmondásra, a részleges díjfizetésre és a biztosított vagyontárgy megkerülésére vonatkozó Ptk.-beli szabályokat is. A törvényi engedmény szabályait kiegészíti a Javaslat a biztosítónak a biztosítottal szembeni visszakövetelési igényével arra az esetre, ha a nyújtott szolgáltatás és a károkozó által fizetett kártérítés együttes összege meghaladja a biztosítottat ért kár összegét. A biztosítottnak az igény megóvására és érvényesítésének elősegítésére vonatkozó kötelezettsége a szerződő felek általános jelleggel előírt együttműködési kötelezettségéből egyenesen következik; így annak külön kimondására nincs szükség. Külön kimondja mégis a Javaslat, hogy a szerződő fél a biztosítót jogainak érvényesítésében – nyilatkozatok tételével, okiratok átadásával – támogatni köteles.

2. A felelősségbiztosítási szerződés

A Javaslat a Ptk. szabályainál pontosabban határozza meg, hogy felelősségbiztosítás esetében a biztosított által okozott mely károkért áll helyt a biztosító. Nem fogyasztói

szerződések esetében a felek természetesen tetszésük szerint határozhatják meg a felelősségbiztosítás által fedezett károk körét. A kárbiztosítások közös szabályainál előírt bejelentési kötelezettség és e kötelezettség elmulasztásának következményei felelősségbiztosítás esetében is érvényesülnek. Ezért a felelősségbiztosítás szabályai körében a Javaslat csak a sajátos vonatkozásokra tér ki. Garanciális szempontokat juttat érvényre a Javaslat a biztosító szolgáltatásának és a károsult igényérvényesítésének szabályozásánál, továbbá a biztosított általi elismerés, teljesítés és egyezség biztosítóval szembeni hatályának rendezésénél.

LXIV. Fejezet

Az összegbiztosítások

1. Közös szabályok

A Javaslat az összegbiztosítás közös fogalma alá helyezi az életbiztosítást és a balesetbiztosítást. Ezekre előbb közös rendelkezéseket ad, majd megállapítja a két altípus külön szabályait. Az élet- és a balesetbiztosításnál megkívánt biztosítási érdek alapvetően egyforma, ezért a biztosítási érdekre vonatkozó jogszabályi követelményeket az összegbiztosítások közös szabályai között lehet rendezni. Az összegbiztosításokra a Javaslat kifejezetten megengedi a többszöri biztosítást.

2. Az életbiztosítási szerződés

A Javaslat – szemben a Ptk.-val – megadja az életbiztosítási szerződés pontos fogalmát. Nem változtatja meg viszont a Javaslat a hatályos szabályokat az életbiztosítási szerződés kedvezményezett körének meghatározásánál és a rájuk vonatkozó részletszabályok tekintetében. Garanciális jelentősége van annak, hogy a Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – megkívánja a biztosított írásbeli hozzájárulását abban az esetben, ha a szerződést nem ő köti. Csoportos életbiztosítás esetén megengedett és elő is fordul, hogy a biztosított hozzájárulása nem feltétele a szerződés létrejöttének. Szabály szerint a biztosított hozzájárulását bármikor visszavonhatja, de a szerződés a hozzájárulás visszavonásának jogát korlátozhatja. A visszavonás következtében a szerződés a biztosítási időszak végével megszűnik, kivéve, ha a biztosított a szerződésbe belép. A biztosított belépési jogára életbiztosítás esetében is vonatkoznak a biztosítási szerződés általános szabályai között lefektetett normák. Kifejezetten szabályozza a Javaslat a várakozási időt, és a hatályos jognál árnyaltabban rendezi a díjfizetés elmulasztásának következményeit életbiztosítás esetén. A közlési kötelezettség megszegésének következményeit, a rendes felmondást és a maradékjogot a Javaslat a hatályos rendelkezésekkel egyezően szabályozza életbiztosítási szerződésnél.

3. A balesetbiztosítási szerződés

A Javaslat a balesetbiztosítási szerződést jórészt utaló normákkal rendezi: meghatározza, hogy mely kérdésekre kell alkalmazni az életbiztosításra vonatkozó rendelkezéseket, és melyekre vonatkoznak a vagyonszerzés szabályai. Elhagyja a Javaslat a Ptk.-nak azt a szabályát, amely szerint a felek eleve megállapodhatnak abban, hogy a biztosítási összeg a biztosított foglalkozásának és – ebből kifolyólag – a

kockázatnak megváltozásával külön megegyezés nélkül is módosul. Ilyen esetben helyesebb ugyanis, ha a felek kifejezetten módosítják a szerződést.

LXV. Fejezet

Az egészségbiztosítási szerződés

Az elmúlt évtizedben felmerült társadalmi igényeket kívánja kielégíteni a Javaslat azzal, hogy – egyelőre néhány szabállyal – bevezeti az egészségbiztosítást. Ez a szerződésfajta vegyes jellegű; ezért a Javaslat – a problémák által megkívánt módon – részben a kárbiztosítás, részben az életbiztosítás szabályainak alkalmazását írja elő. Az egészségbiztosítás lényegéből következik, hogy arra nem lehet a biztosítási kockázat jelentős növekedésére vonatkozó szabályokat alkalmazni, és az egészségbiztosítást nem lehet rendes felmondással megszüntetni. Sajátosan alakul az ápolási szolgáltatásra irányuló egészségbiztosításnál a várakozási idő is: az általános szabályok között hat hónapban maximált várakozási idő helyett egészségbiztosításnál a Javaslat hároméves várakozási idő kikötését is megengedi. Ez a szabály irányadó akkor, ha a biztosítandó személy valamely tartós betegsége a szerződéskötéskor mindkét fél által ismert volt, az említett betegsége vonatkozóan

XXIII. Cím

Tartási és életjáradéki szerződés

LXVI. Fejezet

A tartási szerződés

1. A tartási szerződés jogintézménye alapjaiban nem igényel újraszabályozást, a Javaslat elsősorban a Ptk. rendelkezéseit pontosítja. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – a tartási szerződés fogalmi elemeinél utal a szerződés visszterhes jellegére. Tartási szerződés alapján, a tartásra kötelezett a tartásra jogosultnak mindazt köteles nyújtani, ami megfelelő ellátásához szükséges: élelmezés, lakás, fűtés, világítás, mosás, ruházat, betegség esetén orvosi kezelés, gyógyszer, megfelelő ápolás biztosítása az eltartott számára, halála esetén pedig illő eltemetetés. A Javaslat tulajdonképpen a rászorultság követelményét határozza meg a tartásra jogosult javára teljesítendő szolgáltatás mértékeként. Ebből következően a tartás körében az eltartónak nem a létfenntartás minimális feltételeit kell biztosítani az eltartott számára, hanem szolgáltatását, annak terjedelmét a felek körülményeihez, a jogosult indokolt szükségleteihez kell igazítani, mert az csak ezáltal elégíti ki a „megfelelőség” kritériumát. Ennek megítélésben általában a felek akarata, életvitele, de az eltartott által nyújtott vagyonérték is kellő eligazítást adhat.

2. A Javaslat a hatályos szabályokhoz képest – a bírósági gyakorlatban kimunkált elvekre figyelemmel – egyértelművé teszi, hogy mit kell érteni a tartásra jogosult „megfelelő eltartásán”. A fentebb kifejtettekkel összhangban kimondja ugyanis, hogy a tartási szerződés alapján a tartásra jogosultat olyan ellátásban (olyan szolgáltatásokban) kell részesíteni, amely mind a szükségleteinek, mind pedig a körülményeinek megfelel. Ezzel a Javaslat nemcsak a tartás körében teljesítendő szolgáltatások körét, hanem azt a színvonalat is meghatározza, amelynek alapján a jogalkalmazók számára a tartási

kötelezettség szerződés szerű teljesítése mind mennyiségi, mind pedig minőségi értelemben megítélhető. Azt a főszabályt, amely szerint tartási szerződés alapján a tartásra kötelezettet a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő mennyiségű és minőségű ellátás illeti meg, az új szabályozás a könnyebb alkalmazhatóság érdekében kiegészíti a tartás körében nyújtandó szolgáltatások – hatályosnál részletesebb – felsorolásával. E kiegészítő szabály azonban értelemszerűen azt is jelenti, hogy kétség esetében – ha tehát a felek a tartási szolgáltatások körét másként nem határozzák meg, illetve egyes szolgáltatások tekintetében eltérően nem rendelkeznek – a Javaslat e szabálya irányadó abban a tekintetben, hogy a tartási kötelezettség milyen szolgáltatásokra terjed ki.

3. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – nem tartalmaz külön rendelkezést arról, hogy tartási szerződést kötelezettként jogi személy is köthet. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy kötelezetti oldalon csak természetes személyek állhatnak. A Javaslat elismeri a jogi személyek természetes személyekhez hasonló abszolút jogképességét, ezért e körben nem szükséges a külön nevesítésük.

4. A Javaslat kisebb módosítással, illetve szerkezeti átalakítással fenntartja a tartási szerződés módosítására és megszüntetésére vonatkozó speciális szabályozást. A Javaslat a szerződés bírósági módosításának lehetővé tétele körében – az eddigi szabályozáshoz hasonlóan – az általánostól eltérő szabályokat fogalmaz meg. A tartási szerződés bizalmi jellegére és annak sérülékenységére tekintettel a szerződésmódosításhoz továbbra sincs szükség arra, hogy annak változatlan körülmények közötti fenntartása valamelyik fél lényeges jogi érdekét sértse. Ugyanakkor a Javaslat finomítja a bírói szerződésmódosítás lehetőségét, fenntartva annak specialitását. Természetesen a szerződés módosítására alapvetően a felek megállapodásával indokolt sort keríteni, ugyanakkor, ha a felek viszonya megromlik és így közös megegyezéssel a közöttük fennálló szerződés módosítása nem lehetséges, a Javaslat szerint bármelyik fél kérheti, hogy a bíróság módosítsa a köztük fennálló megállapodás tartalmát. Ha azonban a felek viszonyában olyan változás állott be vagy bármelyikük körülményei oly mértékben megváltoztak, hogy a tartási szerződés célja a megállapodás módosításával sem tartható fenn, abban az esetben a bíróság a Ptk. 589. § (2) bekezdésében foglaltakhoz hasonlóan, kérelemre a szerződés jogcímét is módosíthatja vagy erre irányuló kérelem esetén megszüntetheti a szerződést. A Javaslat szabályozza, hogy hogyan alakul a jogosult és a kötelezett viszonya abban az esetben, amikor a tartási szerződés több jogosult javára szól, és az egyik jogosult meghal. Erre az esetre a Javaslat szabálya azt biztosítja, hogy a többi jogosultat megillető szolgáltatás változatlan formában és tartalommal maradjon meg.

5. A Javaslat kiegészíti a hatályos szabályozást annak kimondásával, hogy a bíróság a felek érdekeit figyelembe véve sem alkalmazhat olyan szabályt, amely ellen mindkét fél tiltakozik. Előfordulhat ugyanis olyan eset, hogy egyik fél sem kívánja a szerződés fenntartását sem természetben való tartás formájában, sem pedig életjáradéki szerződés keretében; ebben az esetben a bíróságnak meg kell szüntetnie a szerződést, még akkor is, ha egyébként látna esélyt akár annak fenntartására, akár pedig életjáradéki szerződéssé való átváltoztatására.

LXVII. Fejezet

Az életjáradéki szerződés

1. A Javaslat érdemben nem változtat az életjáradéki szerződés szabályain sem. Az életjáradéki szerződés – a tartási szerződéshez hasonlóan – a járadékszolgáltatásra jogosult életfenntartását, megélhetését szolgálja. Ugyanakkor a Javaslat a tartási szerződéssel szemben mindezt változatlanul nem az arra jogosult személyéhez közvetlenül kapcsolódó ellátás nyújtásával, hanem pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog rendszeres vagy időszakonként visszatérő szolgáltatásával biztosítja. Az életjáradéki szerződés esetében az eltartott személyére szabott, személyes szükségleteinek kielégítésére hivatott szolgáltatásokat lényegében a pénzszolgáltatás, vagy az azzal azonos minőséget képviselő, helyettesíthető dolgok szolgáltatása váltja fel. Az általános csereérték szolgáltatása már önmagában is jelzi, hogy az életjáradéki szerződés – természeténél fogva – nem feltételezi azt a fajta személyhez kötöttséget, bizalmi jelleget, amely a tartási szerződések esetében a szerződésszerű teljesítéshez szinte elengedhetetlen. Az életjáradéki szolgáltatás nem személyfüggő, így az ilyen tartalmú kötelezettségvállalásra értelemszerűen erősebb hatást gyakorolnak a piaci viszonyok.

2. A Javaslat a Ptk. 280. § (3) bekezdésében foglalt, a tartásdíj- és járadékszolgáltatások teljesítési idejére vonatkozó rendelkezéseket a teljesítésre vonatkozó általános szabályok köréből kiemelte azzal, hogy e szabályok kimondása az egyes nevesített szerződéseknél lehet indokolt. A Javaslat – a dolog természetéből következően – az életjáradéki szerződés körében tartotta szükségesnek annak kimondását, hogy az életjáradékot, tekintettel arra, hogy az a jogosult életfenntartását célozza – a teljesítésére meghatározott időszakonként előre kell megfizetni.

XXIV. Cím

A polgári jogi társasági szerződés

1. A Javaslat fenntartja a polgári jogi társasági szerződést szerződéstípusként, a Ptk.-nak a polgári jogi társaságra vonatkozó szabályait ugyanakkor jelentősen kibővíti. Szervezeti tulajdonságokkal a polgári jogi társaság csak abban az értelemben rendelkezik, amennyiben a tagok közötti vagyoni és erőviszonyokat tartósan rendezi. A polgári jogi társasági szerződés harmadik személyek felé elkülönülő szervezetként nem jelenik meg.

2. A polgári jogi társasági szerződés fő jellemvonása, hogy a felek érdekei a társasági közös cél irányába fordulnak. A közös cél mellett a hozzájárulás, illetve a közös kockázat, vagyis a nyereségben és veszteségben való részesedés fogalmi elemei a társasági szerződésnek. A társasági szerződés személyhez kötődő jellegű, vagyis egy tag változása főszabályként megszünteti a szerződést. A személyes jellegből következik továbbá a társasági szerződés kölcsönös bizalmi jellege, amely hűséget, lojalitást kíván meg a tagoktól a társasági célhoz és egymás felé. Ugyanakkor a társasági szerződésben is kölcsönös szolgáltatásokat vállalnak a felek, amely azonban nem ölt árucserre jelleget.

3. A Javaslat célja a polgári jogi társasági szerződés újraalkotásával annak biztosítása, hogy a jogrend egy rugalmas, a gazdasági és társadalmi életviszonyok széles spektrumán megbízhatóan alkalmazható szerződésfajtát nyújtson. Ezért a Javaslat nem

kívánja leszűkíteni a polgári jogi társasági szerződés célját. Az általános szabályokból következik, hogy törvénybe ütköző célra nem köthető társasági szerződés sem.

Polgári jogi társasági szerződés köthető nem haszonszerzési célra is, például olyan együttműködés megvalósítására, amelyre egyesület lenne alapítható, de a tagok nem kívánják együttműködésüknek jobban elkülönült szervezeti formát adni. Polgári jogi társasági szerződés köthető olyan céllal is, amelynek megvalósítása ugyan gazdasági tevékenységet igényel, mégsem irányul haszonszerzésre.

A piacgazdasági viszonyok megkívánják, hogy a gazdasági élet szereplői közötti lazább és szorosabb együttműködés, gazdasági tőke és szakismeretek összegyűjtése jöhessen létre úgy, hogy önálló szervezet, új jogalany nem keletkezik. A leggyakoribb ilyen szerződések a konzorciumi szerződés, átfogó, fővállalkozási elemeket is tartalmazó komplex beruházási együttműködési szerződés, szindikált hitelezés, eredményfüggő kamatozású kölcsönszerződés. A Javaslat tudatosan feladja a Ptk. által eredetileg meghatározott tilalmat kereskedelmi tevékenység folytatására. Ugyancsak nem alkalmazza a Javaslat az üzletszerűséget mint elhatárolási ismérvet, mivel ez már a Ptk. hatálya alatt sem bizonyult alkalmas elhatárolási ismérvnek a polgári jogi társaság és a gazdasági társaságok között. A Javaslat szerint lehet akár kizárólag gazdasági célra is polgári jogi társasági szerződést kötni.

4. A tagok jogai és kötelezettségei a polgári jogi társasági szerződésben egyenlők, ha a felek másképp nem állapodnak meg. Ilyenkor a hozzájárulások mértéke is azonos kell, hogy legyen és a nyereséget és veszteséget is azonos mértékben viselik.

5. A társasági cél elérése érdekében nyújtott hozzájárulás bármilyen szolgáltatásból állhat, a Javaslat szövegébe foglalt felsorolás példálózó jellegű. A Javaslat nevesíti a dolgok átadását és a személyes munkavégzést. A dolgok tekintetében a szöveg figyelemfelhívó jellegű annak érdekében, hogy a tagok szerződésükben kifejezetten rendezzék a közös tevékenységhez szükséges dolgok sorsát. A felsorolás nem zárja ki más hozzájárulás, például jogok szolgáltatását sem. A Javaslat lehetőségként nyújtja, de nem teszi kötelezővé a személyes tevékenységet a társasági cél elérése érdekében. A magánautonómia tiszteletben tartásával a Javaslat nem kívánja szabályozni, hogy a tagok közös céljukat milyen eszközökkel tudják elérni.

A polgári jogi társasági szerződés szempontjából nincs jelentősége annak, hogy milyen értékkel bír a szolgáltatás. A piacgazdasági viszonyok közepette bármilyen szolgáltatást lehet a szabadpiaci beszerzési értéke szerint vagyoni értékűnek nyilvánítani, mint pl. névhasználat joga, ismeretek, tanácsadás, magatartástól való tartózkodás stb. A polgári jogi társaságban a nyújtott szolgáltatás értékelését a privátautonómia jegyében a tagok kölcsönös megegyezéssel állapítják meg, amely a belső viszonyaikban irányadó lesz.

6. Mivel a Javaslat szerint a polgári jogi társasági szerződés megkötésével új jogalany nem jön létre, rendezni kell, hogy a tagok által nyújtott hozzájárulás miként álljon a társasági cél szolgálatába. A Javaslat nem hoz létre *Gesamthand* jellegű dologi jogi kötöttséget a társasági cél érdekében szolgáltatott dolgok tekintetében. A hozzájárulásként nyújtott dolgok dologi hatályú megkötése a társasági cél érdekében tehát nem következik a társasági szerződésből. Annak azonban nincs akadály, hogy ha a dologi jogi szabályok lehetővé teszik, a felek pl. elidegenítési és terhelési tilalom ingatlan-nyilvántartási bejegyzése útján dologi hatályú megkötést hozzanak létre.

A Javaslat abból indul ki, hogy a hozzájárulásként adott dolog tulajdonjogát a társasági szerződés tagja nem kívánja átruházni. A Javaslat azonban nem akarja ennek lehetőségét sem kizárni. A közös használatra bocsátás tehát a tipikus hozzájárulási forma, amely magában foglalja a rendeltetésszerű elhasználódás következtében

bekövetkezett értékcsökkenést. Az ezen felüli értékcsökkenés vagy megsemmisülés tekintetében az általános kártérítési szabályok irányadók. Az elhasználható dolgok viszont a társasági tevékenység folytatása során rendszerint felemésződnek, ezért azoknak a társasági cél alá rendelése tulajdonjogi szempontból is indokolt.

A polgári jogi társasági szerződés közös célja szolgáltatára állított vagyon a Javaslat szerint nem nyer dologi jogi kötöttséget. A polgári jogi társaság túlterjeszkedne szerződéses, relatív jellegén, ha dologi hatályú, abszolút kötöttséget eredményezne a vagyon tekintetében. Szükséges azonban, hogy a közös tulajdon szabályaihoz képest nagyobb kötöttség keletkezzen a társasági cél szolgáltatába állított vagyon tekintetében. Ezért a közös tulajdonba került dolgon fennálló tulajdoni hányad feletti rendelkezés kártérítési kötelezettséget keletkeztet a többi taggal szemben.

Ez a szabály értelemszerűen alkalmazandó a közös használatba adott dolgokra is. A közös használatba adott dolgoknál azonban a dolog tulajdonával való rendelkezés jogát nem szükséges megkötni, hiszen a tulajdonos személyétől függetlenül a dolog használatát kell csak biztosítani a társasági cél érdekében. Ha azt a tag nem biztosítja, azzal szerződésszegést követ el, amely esetben az általános szabályok szerint is kártérítéssel tartozik.

7. Tilos a közös cél megghiúsítása, a közös tevékenység elleni tevőleges lépés, például ha valamelyik tag a társasági célba tartozó érdekkörben maga nevében és kizárólag maga javára köt szerződést, a haszonból a többi tagot nem részesíti, megszegve ezzel az egymás és a társasági cél iránti hűség kötelezettségét. Az érdekközösségből fakadóan azonban nem feltétlenül egyértelmű hogy a kötelezettség megszegése esetén kinek keletkezzen lehetősége a közös érdekeket érvényesíteni, különös tekintettel arra, hogy a társasági szerződés nem hoz létre a tagoktól elkülönülő jogalanyt, vagyis a társaság maga nem követelheti tagjától a teljesítést. Ezért a Javaslat minden más tagot feljogosít a szerződésszegő taggal szembeni fellépésre, hasonlóan a római jogi *actio pro socio* intézményéhez.

8. A polgári jogi társasági szerződés alapvetően személyegyesítő jellegű. Azonban a gazdasági társaságok mintájára a tagok jellemzően vagyoni hozzájárulásuk arányában kívánnak az eredményből részesülni. Ezért a Javaslat úgy rendelkezik, hogy főszabályként a vagyoni hozzájárulás aránya irányadó a kockázat viselésének arányára is.

9. A Javaslat kötelező fogalmi elemként határozza meg a közös tevékenységből fakadó kockázat közös viselését. A közös kockázat azt jelenti, hogy minden tag kötelezően részesül a társasági tevékenység eredményéből; vagyis valamely tagnak a nyereségből vagy a veszteségből való részesedését nem lehet kizárni vagy túlzott mértékben korlátozni. A Javaslat nem kívánja meghatározni, mi tekinthető az adott helyzetben túlzott mértéknek, mivel ez csak a konkrét szerződés tekintetében állapítható meg. A rendelkezés célja nem az eredményfelosztás arányosságának garantálása, hanem a kockázatkizárás megakadályozása.

10. A Javaslat megkülönbözteti az ügyvitel (*gestio*) és a képviselőlet fogalmát. Míg ez utóbbi a társasági tevékenység során harmadik személyek felé történő megjelenést jelenti, addig az előbbi a társasági szerződést kötő felek együttműködésének folyamatára vonatkozik. Az ügyvitel belső legitimációjához, vagyis annak megállapításához, hogy szerződésszerű-e valamelyik tag vagy tagok eljárása, az szükséges, hogy az előre meghatározott rendben (vagy ennek hiányában együttesen) szülessenek meg a döntések az egyes lépésekről.

11. A polgári jogi társasági szerződés laza struktúrája főszabály szerint megköveteli, hogy mindegyik tag részt vegyen az ügyek vitelében. A szerződéses struktúra ugyanis nem keletkeztet elkülönült társasági szerveket az egyes feladatokra, főszabályként nem létezik feladatmegosztás. A tagok meghatározhatják együttes döntéshozataluk esetén is az ügyvitel kérdéseiben való szavazás rendjét. Így rendelkezhetnek például többségi, minősített többségi vagy egyhangú szavazásról is. A tagok azonban rendelkezhetnek úgy is, hogy az ügyek vitelét felosztják egymás közt, vagyis létrehozhatnak olyan struktúrát, amelyben az egyes feladatok az egyes tagokat illetik meg.

Ha akár a törvényi rendelkezések szerint, akár a polgári jogi társasági szerződés rendelkezéseinek megfelelően több tag jogosult ügyvitelre, rendezni kell azt a kérdést, hogy az együttes ügyvitelre jogosult tagok miként hozhatnak döntéseket. A Javaslat a társaság személyegyedítő jellegéből kiindulva egyhangú döntéshozatalt ír elő, de a felek ettől a szabálytól is eltérhetnek, és kimondhatják, hogy elegendő az ügyvitelre jogosult tagok egyszerű vagy minősített többsége is elegendő a döntéshez.

Az ügyek vitele harmadik személyre nem ruházható át, a gesztor csak tag lehet. Ezen rendelkezés egyrészt a társasági szerződés személyhez kötött jellegéből következik, másrészt pedig a tagok személyétől elkülönült, önálló társasági szervezet hiányából. Mivel a Javaslat nem ismer el a polgári jogi társasági szerződés által létrehozott jogalanyt, amely önállósága megállapítható lenne, nincs lehetőség a tagok megegyezésével sem elkülönült szervezet létrehozására. Ugyancsak a polgári jogi társaság személyes jellege indokolja, hogy az ügyvitelre jogosult tag az ügyviteli feladatait csak személyesen láthatja el, ebben a körben, azaz a társaság belső jogviszonyainak körében képviselőnek helye nincs.

Ha a tagok a törvénytől eltérően határozzák meg az ügyek vitelének rendjét, úgy a Javaslat garantálni kívánja az ügyek viteléből kizárt tagok jogainak védelmét. Ezért a Javaslat biztosítja az ellentmondás jogát azoknak a tagoknak, akik nem vehettek részt valamely ügyviteli döntés meghozatalában.

12. Speciális garanciális szabály a társasági szerződés módosítása tekintetében, hogy ha nem az összes tag együttesen viszi a társasági ügyeket, úgy az ügyvitelből kizárt tagok egyhangú döntésükkel az ügyvitel jogát megvonhatják.

13. Mivel a polgári jogi társasági szerződéssel a tagok nem hoznak létre különálló jogalanyt, harmadik személy felé a társasági ügyben a társaság tagjai jelennek meg szerződő félként. A Javaslat nem tartalmaz többlétszabályt az általános képviselői szabályokhoz képest, ezért az eljáró tag vagy tagok az általános szabályok szerint képviselhetik a többi tagot. A Javaslat éppen ezért nem keletkezteti a képviselői jog védelmét az eljáró tag és a többi tag között, hanem a képviselői jogosultságot az általános szabályok szerint kell létrehozni.

14. A polgári jogi társasági szerződés céljának szolgálatába állított vagyontárgyak tekintetében a Javaslat bizonyos védelmet kíván nyújtani harmadik személyekkel szemben. A vagyoni szerződéses kötöttségének gazdasági indoka, hogy ha a társasági cél érdekében meglévő vagyontárgyat a működő társaságból kivonnák, úgy az nagy valószínűséggel ellehetetlenítené a társaság működését. Ezért a Javaslat árnyaltabb megoldást kínál; a tag hitelezője a tagot megillető felmondási jogot gyakorolhatja, és a társasági szerződés megszűnését követően a tagot megillető vagyontárgyból elégítheti ki követelését. Ezzel egyúttal lehetőség nyílik a társaság többi tagja számára, hogy tevékenységüket döntésük szerint folytathassák. Épp ezért a Javaslat nem teszi lehetővé a tag hitelezője számára, hogy a társasági célt szolgáló vagyontárgyat természetben követelje; annak csupán pénzbeli ellenértéke illetheti őt meg. Mivel a határozott időre

kötött társasági szerződés esetén a tagot nem illeti meg a rendes felmondás joga, amely hitelező számára a végrehajtással megnyílhatna, a Javaslat kifejezetten megnyitja a számára a rendes felmondás jogát a három hónapos felmondási idő betartásával azzal a megszorítással, hogy ha a határozott időből egy évnél rövidebb időtartam volna hátra, úgy a hitelezőnek meg kell várnia a határozott idő leteltét.

15. A polgári jogi társasági szerződés tartós jellege miatt a Javaslat biztosítani kívánja a társaság megszüntetésének lehetőségét rendes felmondás útján. A felmondási jogot kizárni nem lehet. Annak azonban nincs akadálya, hogy a tagok a polgári jogi társasági szerződésben bizonyos felmondási korlátokat állapítsanak meg, így különösen a Javaslat által diszpozitív szabályként megállapított három hónaposnál hosszabb felmondási időt kössenek ki. Tilos a felmondási jog kizárása, valamint a kizárással azonos mértékű korlátozása.

A Javaslat egyértelművé teszi továbbá, hogy a visszaélészerűen, alkalmatlan időpontban gyakorolt rendes felmondás kártérítésre ad alapot. Alkalmatlan időpontra esik a felmondás, ha a felmondás miatt a polgári jogi társaság tevékenységét csak aránytalanul magas veszteségekkel lehet megszüntetni. Ilyen eset lehet például, ha a társasági tevékenység során közös hosszú lejáratú szerződéses kötelezettséget vállaltak a tagok, amelynek esetleges megszüntetése vagy módosítása jelentős veszteséget okoz. Ugyanígy alkalmatlan a felmondás, ha a közös tevékenység során elkészítendő dolog félkész állapotban van, ezért csak jóval a bekerülési áron alul lehet értékesíteni, de megalapozhatja az felmondás idejének alkalmatlanságát a felmondás miatt értékesítendő dolog érintett piacán időlegesen kialakult árcsökkenés is. A kártérítés mértékénél – a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség új szabályai szerint – az előreláthatóság hangsúlyos szerephez jut: a következménykárokat és az elmaradt vagyoni előnyt olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a károsult bizonyítja, hogy a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előrelátható volt.

A Javaslat alapján felmondási jog megengedett korlátozásának tekinthető a kilépés jogának kikötése. Ebben az esetben a tag nem mondhatja fel a polgári jogi társasági szerződést, ilyen irányú nyilatkozatát kilépési nyilatkozatként kell értékelni.

A polgári jogi társasági szerződés erős bizalmi elemeinek létéből következik, hogy a tagok közti súlyos bizalomvesztés esetén helyt kell adni a rendkívüli felmondás jogának. Ebben az esetben a Javaslat fontos ok meglétét írja elő, amely megalapozza a rendkívüli felmondás jogszerűségét.

Ha egy tag a polgári jogi társasági szerződésből fakadó lényeges kötelezettségét felróhatóan, tehát jellemzően szándékosan vagy súlyos gondatlanságból megszegi, úgy a Javaslat a többi tag számára az enyhébb esetben is igénybe vehető társasági érdekű igény (*actio pro socio*) mellett a rendkívüli felmondási jogot is biztosítja. Emellett egyéb fontos okból is jogszerűen sor kerülhet a tag általi rendkívüli felmondásra, azonban ezt megszorítóan kell értelmezni. Jelentős szerepet kap továbbá a joggal való visszaélés általános tilalma, mivel nem engedhető meg, hogy az üzleti kockázat elkerülése érdekében gyakorolják a rendkívüli felmondási jogot, például kedvezőbb egyéni üzleti lehetőség megvalósítása érdekében. A felek – a szabályozás diszpozitivitásából adódóan – a szerződésükben maguk is meghatározhatnak olyan „fontos okokat”, amelyek esetén a társasági szerződés felmondással azonnali hatállyal szüntethető meg.

A polgári jogi társasági szerződés személyhez kötött jellege okán a társasági szerződés főszabály szerint megszűnik valamelyik tag halála vagy megszűnése esetén. Ha a

megmaradó tagok a társasági szerződést folytatni kívánják, erről egyhangúan döntést hozhatnak. A Javaslat ezen szabálya ezzel áttöri a társasági szerződés személyhez kötöttségéből következő új tag – új társaság elvét. A tagoknak nemcsak arra van módjuk, hogy a meghalt vagy megszűnt tag nélkül folytassák a polgári jogi társaságot, hanem – a jogutód kérelmére – megállapodhatnak abban is, hogy a jogutód a polgári jogi társaságba lép a meghalt vagy megszűnt tag helyére, és ennek eredményeként a társaság új összetétellel folytatja tevékenységét.

Gazdasági indokok vezérlik a Javaslat azon szabályát, mely szerint tagok kizárhatják azt a tagot, akinek érdekkörében olyan ok merült fel, amely rendkívüli felmondásra is okot adhatna. Mivel itt rendkívül jelentős lépésről van szó, amely egyúttal a társasági szerződés módosítását is igényli, a Javaslat a tagok egyhangú határozatát kívánja meg.

A polgári jogi társasági szerződés megszűnése esetén a tagok közötti elszámolásnak van helye. Az elszámolás módját elsősorban a tagok hivatottak meghatározni. Ilyen megállapodás hiányában, a tagokat a hozzájárulás arányában illeti meg a társasági eredmény. Egymással szemben a veszteségeket is ilyen arányban viselik.

NEGYEDIK RÉSZ

FELELŐSSÉG A SZERZŐDÉSEN KÍVÜL OKOZOTT KÁRÉRT

XXV. Cím

A kártérítési felelősség általános szabálya és közös szabályai

1. A Javaslat különválasztja a kontraktuális és a deliktuális felelősségi szabályokat. Míg a szerződésszegésért való felelősség esetén a Javaslat szakít a hatályos jog felrőhatósági alapú felelősségi rendszerével, addig a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség a Javaslat alapján továbbra is a károkozó felrőhatóságán alapul.

E körben a Javaslat hármast célt követett: a Javaslatba integrálni a hatályos jogban külön törvényekben szabályozott, de a Javaslatba illeszthető felelősségi alakzatokat, a bírői gyakorlatban kialakult jogtételeket beemelni a Javaslatba, valamint új szabályokat bevezetni azokon a pontokon, ahol a jelenlegi joggyakorlat nem tudott kielégítő megoldást nyújtani a Ptk. szabályai alapján a felmerült problémákra. Az első célkitűzés eredményeként került integrálásra például a termékfelelősség és a környezeti károkért való felelősség, a második alapján definiálja a Javaslat az üzembentartó fogalmát, és szabályozza a többek közös károkozását, míg a harmadikra példa az okozatossági lánc elvágását szolgáló előreláthatóság fogalmának meghatározása.

2. Az általános szabályok között a Javaslat a tisztázza a kártérítési norma tényállási elemeit. Ennek körében – a jogirodalomban és a joggyakorlatban kialakult vitát eldöntve – kimondja, hogy a törvény tiltja a jogellenes károkozást, azaz a kártérítési feltételeként megkívánt jogellenesség külön bizonyítása szükségtelen: a károkozás ténye önmagában bizonyítja a magatartás jogellenességét. A Javaslat megfogalmazza azt a négy esetet, amelyben a károkozás nem minősül jogellenesnek. Ezek közül a joggyakorlatban problémát elsősorban az ún. jogági jogellenesség függetlenségének kérdése okozott. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy önmagában az a tény, hogy a károkozó a kárt jogszabály által megengedett magatartással okozta, nem teszi jogszerűvé a károkozást. Ehhez az szükséges, hogy a magatartás más személy jogilag védett érdekét ne sértse, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezze. Így például nem minősül jogellenesnek az abból fakadó károkozás, hogy egy vállalkozásnak

konkurenciája jelenik meg, amely a vevők egy részét elcsábítja, hiszen e körben nem létezik olyan védett jogi érdek, amelyet a versenytárs jogszabály által megengedett magatartása sértene. Jogellenes lesz ugyanakkor a károkozás abban az esetben, ha az építkező elveszi a szomszéd lakás benapozottságát, függetlenül attól, hogy az építkezésre jogerős építési engedély birtokában került sor, mivel az a szomszéd jogilag védett érdekét sérti.

3. A kártérítési ítélezés bizonytalansága jelentős részt abból fakadt, hogy a Ptk. valamennyi okozott kár megtérítését írta elő, ez viszont, adott esetben akár rendkívül távoli, a károkozó által teljes mértékben előre nem látható károk megtérítését tette volna szükségessé. A bíróságok különböző megoldásokkal próbálták az ilyen károk megtérítését elkerülni. A Javaslat – elismerve a bíróságok törekvésének indokoltságát – elvágja az okozati láncot az olyan károk tekintetében, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia. Ez természetesen továbbra is a bíróságok mérlegelését teszi szükségessé, de a rendelkezés alkalmas lehet arra, hogy megteremtse a kiszámítható ítélezési gyakorlat alapját.

4. A Javaslat apróbb pontosításokkal megőrzi a Ptk.-nak a többek közös károkozására vonatkozó rendelkezését. Ilyen pontosítás például, hogy a Ptk. hiányát pótolva a Javaslat meghatározza, hogy hogyan kell marasztalni a közös károkozókat abban az esetben, ha a bíróság az egyetemleges felelősség megállapítását mellőzi. A bírói gyakorlatban megjelent esetek alapján a többek közös károkozása kibővül egy további esetcsoporttal. A Javaslat a többek közös károkozásával tekinti analóg esetnek, és e szabályokat rendeli alkalmazni abban az esetben is, ha a kárt több, egyidejűleg kifejtett magatartás közül bármelyik önmagában is előidézte volna, vagy nem állapítható meg, hogy a kárt melyik magatartás okozta. Míg többek közös károkozása esetén valamennyi marasztalt személy közrehatott a kár okozásában, addig ezen esetekben a Javaslat a károsult érdekeit szem előtt tartva olyan személyek marasztalását teszi lehetővé, akik nem okozták a kárt.

5. A Javaslat változtat a kártérítés módjának a főszabályán. A Ptk. főszabályként az eredeti állapot helyreállítására kötelezte a károkozót. A kár pénzben vagy természetben történő megtérítésére abban az esetben kerülhetett csak sor, ha az eredeti állapot helyreállítása nem volt lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánta. Ezzel szemben a Javaslat – tekintettel arra, hogy az eredeti állapot helyreállítása a károkozó közreműködése hiányában az esetek többségében nem kikényszeríthető – az eredeti állapot helyreállítását elhagyja a kártérítés módjai közül, és úgy rendelkezik, hogy a károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják.

6. A Ptk. nem tartalmazott szabályt arra, hogy a károkozó vagy a károsult viseli-e a károkozás és az ítélelhozatal között az értékviszonyokban bekövetkező változásokat. A Javaslat, a bírói gyakorlattal összhangban, ezt a kockázatot a károkozóra telepíti, amikor úgy rendelkezik, hogy értékváltozás esetén a bíróság az okozott kár mértékét az ítélelhozatal időpontjában fennállott értékviszonyok szerint határozhatja meg. Ebben az esetben a károkozó késedelmi kamat fizetésére az érték megállapításának időpontjától kezdődően köteles. Mivel a szabály célja a károsult védelme, ez a védelem nem illeti meg a károsultat, ha a károsult kártérítési igénye érvényesítésével felróhatóan késlekedik, hiszen ilyenkor az értékváltozásból fakadó kárt a károsult maga okozta, ezért a Javaslat kimondja, hogy az ár- és értékviszonyok változásának kockázatát a károkozó viseli.

XXVI. Cím

A felelősség egyes esetei

LXVIII. Fejezet

Felelősség fokozott veszéllyel járó tevékenységért

1. A Javaslat nem változtat a veszélyes üzemi felelősség főszabályán, a Ptk. 345. §-a a gyakorlatban bevált, a rendelkezés módosítása nem szükséges. A Ptk. hiányossága ugyanakkor, hogy nem határozza meg az üzembentartó fogalmát. Az üzembentartó kategóriáját az elmélet által megtámogatottan a gyakorlat alakította ki. A Javaslat szükségesnek tartja az üzembentartó fogalmának meghatározását, az üzembentartói minőség alapjául a Javaslat azt állítja, hogy kinek az érdekében működik az adott veszélyes üzem. Ez a definíció lehetővé teszi, hogy a veszélyes üzem által okozott kár esetén ne a tényleges használó, hanem az feleljen a veszélyes üzemi felelősség szabályai szerint, akinek érdekében a veszélyes üzem működött. Gépkocsi használatának egy-egy alkalomra történő ingyenes átengedése ez alapján nem alapozza meg az üzembentartói minőséget, míg például a vállalat által tartósan bérelt gépkocsi használata igen.
2. A Javaslat a gyakorlattal összhangban határozza meg a károsulti közrehatás speciális szabályait és a veszélyes üzemek találkozásának szabályait.

LXIX. Fejezet

Felelősség más személy által okozott kárért

1. A Javaslat több ponton változtat a más személy által okozott kárért való felelősség szabályain. A jogi személyekre vonatkozó szabályoknak a Javaslatba történő beillesztése miatt szükségessé vált az alkalmazott, a jogi személy tagja és a jogi személy vezető tisztségviselője által okozott károk megtérítésének újragondolása. A Javaslat bizonyos fókig egységesítette e szabályokat. A károsulttal szemben a munkáltató illetve a jogi személy felel a munkáltató alkalmazottja illetve a jogi személy tagja által e jogviszonyukkal összefüggésben okozott károk esetén. Eltérő szabályt mond ki ugyanakkor a Javaslat vezető tisztségviselők esetén. E körben, a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott szigorúbb elvárásokra tekintettel a Javaslat egyetemleges felelősséget ír elő, azaz a károsult a vezető tisztségviselővel és a jogi személlyel szemben is jogosult igényt érvényesíteni.
2. A megbízott károkozásáért való felelősséget a Ptk. a joggyakorlat igényeihez képest rendkívül szűken és ma már meghaladottan szabályozza. A jogalkalmazási gyakorlatban egyre többször előforduló tényállás az, amikor a megrendelő vállalkozója, alvállalkozója, fuvarozója stb. okoz harmadik személyeknek kárt. E tényálláskörökben a megbízotti felelősség és a mentesülési szabály nem alkalmazható. A Javaslat e tényállásokra tekintettel rendelkezik a megbízottért való felelősség körében – annak szűkebb kategóriáját kiterjesztve – arról, hogy ha valamely szerződés teljesítése során a szerződés kötelezettje harmadik személynek kárt okoz, a szerződés jogosultja tartozik e károkozásért felelősséggel mindaddig, amíg a károsult számára ismeretlen károkozó személyét meg nem nevezi.

LXX. Fejezet

Felelősség vétőképtelen személy károkozásáért

A Javaslat lényegét tekintve átveszi a Ptk.-nak a vétőképtelen személy károkozásáért való felelősségére vonatkozó szabályait. A bírói gyakorlatban tapasztalható terminológiai zavar elkerülése érdekében a Javaslat meghatározza a vétőképtelenség fogalmát. Új rendelkezésként a Javaslat meghatározza, hogy e felelősségi alakzat tekintetében ki minősül gondozónak. A vétőképtelen helyett az felel, aki jogszabály alapján a vétőképtelen gondozójának minősül, és az is, aki a vétőképtelen személy felügyeletét ténylegesen ellátja (gondozó).

LXXI. Fejezet

Felelősség közhatalom gyakorlásával okozott kárért

1. A Javaslat a közhatalommal okozott kárért való felelősség Ptk.-beli szabályait a bírósági gyakorlatban kialakított elvekkel összhangban pontosítja. Megszünteti a Javaslat az azzal kapcsolatos bizonytalanságot, hogy a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata előfeltétele-e a kártérítési igény előterjesztésének. Meghatározza a Javaslat, hogy bírósági, ügyészségi, közjegyzői és végrehajtói jogkörben okozott károk esetén milyen eltérésekkel kell a közigazgatási jogkörben okozott károkért való felelősség szabályait alkalmazni. Valamennyi tényállás esetén rendezi továbbá a Javaslat, hogy a szervezeti hierarchiában ki az, aki felelősséggel tartozik.

2. A Ptk. szabályai alapján a joggyakorlat mereven elzárkózott a jogalkotással okozott károk megtérítése elől. A Javaslat nem szabályozza külön a jogalkotással okozott kárért való felelősséget, mivel az így okozott károkért a jogalkotó az általános felelősségi alakzat alapján felelős. Kétségtelen, hogy például alkotmányellenes jogszabály alkotásával vagy uniós implementációs kötelezettség elmulasztásával kárt lehet okozni. Ezekben az esetekben a károsult az általános deliktuális felelősség szabály alapján kérheti a bíróságtól az okozott károk megtérítését.

LXXII. Fejezet

A termékfelelősség

A Javaslat lényegi változtatások nélküli ülteti át a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény rendelkezéseit. A Javaslat nem veszi át a termékfelelősségi törvény 12. §-át, amely kimondta, hogy a törvény nem érinti a károsultnak a szerződésszegéssel, illetve a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályain alapuló, vagy külön jogszabályban meghatározott igényérvényesítési lehetőségeit. A rendelkezés a szabályozás logikájából adódóan a termékfelelősségi törvényben is felesleges volt. A Javaslatba integrálást követően fel sem merülhet, hogy a termékfelelősség érintené a károsult egyéb igényérvényesítési lehetőségeit. Ebből következően a rendelkezés elhagyása tartalmi változást nem eredményez.

LXXIII. Fejezet

Felelősség az épületkárokért

A Ptk.-nak az épületről lehulló tárgy által okozott kár cím alatt szabályozott felelősségi alakzatait lényegét tekintve változtatás nélkül emeli át a Javaslat. Míg azonban a Ptk. úgy rendelkezik, hogy az épületre kifüggesztett tárgyak leesésével okozott kárért a károsulttal szemben az felelős, akinek érdekében a tárgyat kifüggesztették, a Javaslat erre az esetre a tulajdonos felelősségét írja elő azzal, hogy a károsulttal szemben azt, akinek érdekében a tárgyat kifüggesztették, az épület tulajdonosával egyetemleges felelősség terheli.

LXXIV. Fejezet

Felelősség az állatok károkozásáért

Felelősség az állatok károkozásáért cím alatt a Javaslat három tényállást szabályoz: a vadászható állat által okozott kárért való felelősséget, a veszélyes állat tartójának és a veszélyesnek nem minősülő állat tartójának felelősségét. Ez utóbbi két esetben a Javaslat stiláris változtatásokkal megőrzi a Ptk. szabályát. Új szabály ugyanakkor a vadászható állat által okozott kárért való felelősség. A külön jogszabályokban szabályozott tényállások közül e körben a Javaslat szelektálva emelt át egyes szabályokat. A klasszikus polgári jogi felelősségi szabályokat apróbb változtatásokkal átemeli a Javaslat, míg a felelősségi logikát mellőző, kártelepítő szabályokat a Javaslat hatályba lépését követően is a kódexen kívüli normák tartalmazzák.

XXVII. Cím

Kártalanítás jogszerű károkozásokért

A Javaslat a törvényi szabályozásban is keresztülvezeti – az egyébként dogmatikailag tisztázott – kártérítés-kártalanítás kategóriák különválasztását, és megállapítja, hogy a törvény által megengedett károkozási esetekben – ha ezt jogszabály külön rendeli – kártalanítás jár. A Javaslat ezen elvi tétel egyértelművé tételével komoly hiányosságot pótol, és ezzel megfelelő elméleti háttérrel teremt a különböző jogszabályokban foglalt kártalanítási tényállásokhoz.

A Javaslat szerint a károkozások jogszabály által meghatározott esetköreiben kártalanítás jár. Ez a rendelkezés kifejezésre juttatja azt az alapvető tételt, hogy önmagában a károkozás jogszerűsége nem alapoz meg kártalanítási jogkövetkezményt, ahhoz ugyanis a jogellenesség hiánya mellett kifejezett jogszabályi rendelkezés szükséges.

A jogalkalmazás a kártalanításra vonatkozó általános, közös rendelkezések hiányában is eljutott oda, hogy ha teljesülnek az adott jogszabályban előírt kártalanítás előfeltételei, a lebonyolítás – tehát a mérték és a mód – tekintetében a kártérítésre vonatkozó szabályok alkalmazása indokolt és elkerülhetetlen. A Javaslat ezen tétel rögzítését – annak alapvető jelentőségére tekintettel – szükségesnek tartja. E rendelkezés fontos következményeket von maga után, ugyanis – eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – megalapozza a jogszerű károkozó teljes kártalanítási kötelezettségét, következően a deliktuális kártérítési felelősség általános szabályai között rögzített teljes kártérítés elvéből.

ÖTÖDIK RÉSZ

AZ ÉRTÉKPAPÍR

XXVIII. Cím

Általános szabályok

1. Az értékpapírok jogi szabályozásának szükséglete különböző jogterületeken jelenik meg. Mivel értékpapírban magánjogi jogosultságokat lehet rögzíteni, ezért kézenfekvő, hogy az értékpapírokra vonatkozó alapvető szabályozásnak a Polgári Törvénykönyvben kell megjelennie. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy az értékpapírok kibocsátásával, a tőkepiac működésével kapcsolatos szabályokat más jogszabályok tartalmazzák. Bizonyos területeken a Tpt. az értékpapírjog magánjogi szabályait is tartalmazza. Ennek a szabályozás megjelenésekor jó oka lehetett az, hogy a dematerializált értékpapír olyan új jogintézmény volt, aminek a szabályaival a jogalkotó nem kívánta a Ptk.-t terhelni, ezért mindössze utaló szabályok jelezték a Ptk.-ban azt, hogy az értékpapírjogi szabályozás hatóköre kibővült. Mostanra azonban a szabályozás jelentős mértékben megszilárdult, a dematerializált értékpapírok ma már az értékpapírjog és a tőkepiac bevett intézményei, ezért elérkezett az ideje annak, hogy a szabályozás tisztasága érdekében a Javaslat a dematerializált értékpapírokra vonatkozó anyagi jogi szabályokat is tartalmazza.

Az értékpapírok hagyományosan úgy képesek betölteni a bennünk foglalt jogok mobilizálásának gazdasági funkcióját, hogy az értékpapírjog olyan szoros kapcsolatot teremt a jog és a jogot rögzítő okirat között, hogy az értékpapírba foglalt jog forgalma a jogot megtestesítő értékpapír forgalmán keresztül bonyolódhasson le. Az értékpapírjogi sajátosságok tehát jelentős részben az értékpapír dolog mivoltához kötődnek. Ehhez tapad az értékpapír legitimációs hatása és átruházásának módja is. A dematerializált értékpapírok ezzel szemben éppen azt a lehetőséget használják ki, hogy a technikai fejlődés következtében már nemcsak az okiratok képesek jogosultságok oly módon való rögzítésére, hogy a jogosultság hosszabb időn keresztül, a földrajzi távolságokat is áthidalva biztonságosan megismerhető legyen. Az elektronikus jelekkel rögzített adatok jogi értelemben vett dologként nem jelennek meg, ezért a dologi jogi jellegre építő hagyományos értékpapírjogi szabályozás nem is alkalmazható rájuk: sem az alaki legitimáció körében, sem pedig az átruházáskor nem építhetünk a dematerializált értékpapír dologi mivoltára, a dematerializált értékpapír birtokban tartása, átadása vagy éppenséggel írásos átruházó nyilatkozatnak a rávezetése aligha kerülhet szóba. A Javaslat az alapvető anyagi jogi szabályozás során nem tud eltekinteni a kétféle jelenség közötti lényeges érintő különbségtől. Ez a különbség, amely az alapoknál igen jelentős, nem azonos intenzitással vonul végig az értékpapírjogi szabályozás teljes vertikumán. Amíg az átruházás módjában olyan alapvető eltérések mutatkoznak, amelyek nem teszik lehetővé a papír formájú értékpapír és a dematerializált értékpapír egységes szabályozását, addig a tőkepiaci szabályozás során az értékpapírok nyilvános forgalomba hozatalakor a befektetők védelmére szolgáló szabályok körében valószínűleg közömbös az, hogy nyomtatott úton vagy dematerializált formában előállított értékpapírról van-e szó.

A Javaslat az értékpapírokra és dematerializált értékpapírokra vonatkozó anyagi jogi szabályokat nem tudja teljes körben átfogni, e helyett csupán általános szabályozást

kíván megfogalmazni. Kétségtelen ugyan, hogy az egyes értékpapírfajtákra vonatkozó speciális szabályok is anyagi jogi jogszabályok, ezeknek azonban a Polgári Törvénykönyvbe illesztése több okból sem tűnik megoldhatónak. Egyrészt meglehetősen kiterjedt szabályozásról van szó, másrészt több értékpapírfajta szabályozása nemzetközi egyezmény kihirdetésével történt, végül pedig több olyan értékpapír is létezik, amely olyan intézményekhez kapcsolódnak szorosan, amelyek szükségszerűen nem a Javaslatban nyernek szabályozást.

2. A Ptk. szerint csak az az okirat tekinthető értékpapírnak, amit valamely jogszabály kifejezetten értékpapírnak minősít. Ennek a megoldásnak kétségtelen előnye, hogy mindenféle jogbizonytalanságot kiküszöböl. Hátránya viszont az egyedi minősítés rendszerének, hogy nem elég rugalmas, nem képes követni a gazdaság fejlődését, a tőkepiac innovációs igényeit és eredményeit. Ez pedig kétféle veszélyt is magában rejt. Egyrészt kialakulnak olyan új okirattípusok, amelyek rendelkeznek mindazokkal a sajátosságokkal, amelyekkel elméletileg az értékpapíroknak rendelkezniük kell, és ugyanolyan gazdasági funkció betöltésére is képesek lennének, mint az értékpapírok, mégsem tudnak jogi értelemben értékpapírként funkcionálni, mert a jogrendszerből hiányzik az a szabály, amely értékpapírrá minősítené őket. Az egyedi minősítés másik fő veszélye abból adódik, hogy az értékpapír-funkcióra alkalmas instrumentumok – ha nem esnek a jogszabály értékpapírrá minősítő rendelkezése alá – az értékpapírszabályozás garanciális normáinak hatókörén kívül maradnak, és így, miközben a jogalkotó éppen a biztonságot, kiszámíthatóságot kívánná az egyedi minősítés rendszerével garantálni, bizonyos visszaéléseknek engedhet teret.

Ezeknek a hátrányoknak a kiküszöbölése érdekében a Javaslat a normatív szabályozás rendszerére kíván áttérni, ami azt jelenti, hogy tartalmi ismérvek alapján határozza meg azt, hogy mely okiratok tekinthetők értékpapírnak. Ilyen körülmények között a piaci szereplőknek nem kell arra várniuk, hogy az igényeiknek megfelelő instrumentumot jogszabály értékpapírnak minősítse. Kétségtelen, hogy ez a változtatás nagyobb bizonytalanságot jelent a Ptk. rendszeréhez képest, de ezt a hátrányt egyrészt megfelelően ellensúlyozzák a normatív rendszer rugalmasságából eredő előnyök, másrészt pedig a jogalkotó továbbra sincs elzárva attól, hogy okiratokat egyedileg értékpapírnak minősítsenek, és ezzel elejét vegyék a jogalkalmazási bizonytalanságnak. A javaslat a bizonytalanságok csökkentése érdekében meghatároz olyan tartalmi követelményeket, amelyeknek meg kell felelni ahhoz, hogy egy jogszabály által nem értékpapírnak minősített okirat értékpapírrá válhasson a kibocsátó akarata szerint. Ezek a követelmények hozzájárulhatnak ahhoz, hogy valóban csak tudatosan, a következmények megfelelő mérlegelése mellett kerülhessen sor értékpapír kibocsátására.

Az értékpapír fogalmának normatív meghatározása mellett megmarad az a lehetőség is, hogy egyes speciális jogszabályok nevesítsenek értékpapír-fajtákat, és meghatározzák ezek tartalmi kellékeit. Nyilvánvaló, hogy ilyen szabályozás esetén csak azokat az okiratokat lehet az adott értékpapír-fajtába tartozó értékpapírnak tekinteni, amelyek kielégítik e speciális követelményeket. Ezeket az okiratokat viszont akkor is értékpapírnak kell tekinteni, ha a speciális szabályok szerinti követelmények nem ölelik fel az értékpapírok általános fogalmi elemeit. Ha egy értékpapír a kibocsátónak az értékpapír elnevezésében tükröződő célja ellenére nem felel meg a kibocsátani szándékozott értékpapír-fajta előírásainak, akkor azt kell megvizsgálni, hogy az értékpapíroknak az általános kritériumait teljesíti-e, és ha igen, akkor az okirat értékpapírnak minősülhet, függetlenül attól, hogy nem sorolható a megcélzott

értékpapír-fajtába. Ha azonban olyan kellék hiányzik az okiratból, ami az értékpapír általános fogalmi elemei között is szerepel, akkor az okirat egyáltalán nem minősülhet értékpapírnak.

3. Az értékpapír definíciója az alábbi elemeket foglalja magában: a) az értékpapír okirat, vagyis az írás eszközével, emberi nyelven rögzít gondolati tartalmat (a javaslat nem kívánja a dematerializált értékpapírok mellett lehetővé tenni dematerializált értékpapírnak nem minősülő, de mégis elektronikus formában megjelenő okiratok értékpapírkénti minősítését); b) az okiratot valamely polgári jogi jogviszony kötelezettje egyoldalú nyilatkozatként állítja ki; c) az okirat tartalmazza annak a jognak a leírását, aminek a gyakorlását az értékpapír kibocsátója lehetővé teszi, illetve annak a szolgáltatásnak a meghatározását, aminek a teljesítésére az értékpapír kötelezettje kötelezettséget vállal; d) az okiratban rögzített kötelezettség kötelezettje azt vállalja, hogy az okirat által jogosultként igazolt személynek fogja teljesíteni kötelezettségét.

A Javaslat szerint az, aki a fenti tartalmi elemeknek megfelelő okiratot bocsát ki, az értékpapír tartalma szerint válik kötelezetté, vagyis az értékpapírba foglalt jog vagy követelés függetlenedik az esetek nagy részében létező alapjogviszonytól, illetve a papírba foglalt jog vagy követelés akkor is a papír tartalma szerint létezik, ha alapjogviszony nem is volt, vagy az valamilyen hibában (érvénytelenség, hatálytalanság) szenvedne. Erre a joghatásra azért van szükség, mert az értékpapír csak így képes betölteni a papírba foglalt jog mobilizálásának gazdasági funkcióját. Az alapjogviszonyhoz kötöttsége, vagyis az a lehetőség, hogy az értékpapír kötelezettje a papír mögött meghúzódó jogviszony tartalmára hivatkozva tagadja meg a papírban rögzített kötelezettsége teljesítését, megfosztaná az értékpapírt attól a képességétől, hogy a benne foglalt jogot a piaci forgalom által megkívánt biztonsággal képes legyen a forgalom tárgyává tenni.

4. A Javaslat – a Ptk.-tól eltérően – állást foglal abban az értékpapír-elméleti kérdésben, hogy az értékpapírban foglalt jog vagy követelés mikor, milyen jogcselekmény által keletkezik. Azzal, hogy a normaszöveg az értékpapír kibocsátására utal a jog keletkezésével kapcsolatban, egyértelművé teszi, hogy az értékpapírban foglalt jog nem az alapjogviszony keletkezésével, de még csak nem is az értékpapír kiállításával keletkezik, hanem szükséges az értékpapírnak a kötelezett általi kibocsátása is. A kibocsátás az értékpapír szerinti kötelezettnek az a tudatos magatartása, amellyel az értékpapírt az abban foglalt tartalom szerinti kötelezettségvállalás céljával először birtokba adja, és ezzel tudomásul veszi, hogy aki a forgalomban megszerzi a papírt, azzal szemben a papír tartalma szerint köteles lesz helytállni.

5. Az értékpapír kibocsátásának azonban nemcsak a kötelezetre nézve van hatása, hanem a jogosult vonatkozásában is. Az értékpapírba foglalt jogot ugyanis a jogosult kizárólag az értékpapír birtokában, az értékpapír által tudja érvényesíteni, bizonyítani vagy átruházni. Ez a szabály kizárólag az értékpapírban foglalt jogra vonatkozóan érvényesül, és nem zárja ki azt, hogy az a jogosult, akinek nemcsak az értékpapíron alapuló joga vagy követelése van a kötelezettel szemben, az más jogcímen is fellépjen a kötelezettel szemben. Ha például az eladó a vételár összegére kiállított váltót fogad el a vevőtől, akkor a váltón alapuló követelést csak a váltó által érvényesítheti, de ez nem feltétlenül zárja ki azt, hogy az adásvételi szerződés alapján is felléphessen a kötelezettel szemben. A szerződésen alapuló és az értékpapíron nyugvó követelések egymáshoz való viszonyát az egyes értékpapírokra vonatkozó speciális szabályok határozzák meg. Az a későbbi váltójogosult viszont, aki a váltót annak átruházása folytán szerzi meg, nyilvánvalóan nincs szerződéses kapcsolatban a váltó

kibocsátójával, számára tehát egyedül az értékpapíron alapuló jogérvényesítés lehetősége marad, amire érvényesül az a szabály, hogy az kizárólag az értékpapír által lehetséges. A Javaslat a kötelezettségnek az értékpapírban való rögzítésével és a jogosultság gyakorlásának az értékpapírhoz kötésével teremti meg azt a szoros kapcsolatot az okirat és a benne foglalt jog között, amely ahhoz szükséges, hogy az értékpapírba foglalt jog az értékpapír forgalomba hozatalával váljon forgalom tárgyává, és ezzel betölthesse a papírban foglalt jog mobilizálásának funkcióját.

6. Az alaki legitimáció mellett a kifogáskorlátozás a másik olyan jogintézmény, amely az értékpapír-funkciók megvalósításához elengedhetetlen. Nemcsak az szükséges ugyanis az értékpapírba foglalt jogok biztonságos mobilizálásához, hogy a jogosultak és kötelezettek is a papír alapján meg tudják állapítani a jogosult személyét, hanem az is, hogy a jog tartalma se válhasson kérdéssé. Az értékpapírba foglalt joggal vagy követeléssel szemben csak olyan kifogást hozhat föl, amely magából az értékpapírból vagy az értékpapírszámlából megismerhető. A korábbi jogosultakkal fennálló jogviszonyon alapuló kifogást azonban – ha nem a papírban rögzített kifogásról van szó – nem lehet érvényesíteni.

Ez a szabály összhangban áll az értékpapír átruházására vonatkozó szabályokkal is, amelyek szerint az értékpapírt átruházás útján megszerző új jogosult az értékpapírban rögzített jogokat – és nem a korábbi jogosult jogait – szerzi meg. Ugyanakkor a kifogáskorlátozás szabályából az is következik, hogy a kötelezett az értékpapír aktuális jogosultjával szemben felhozhat olyan kifogásokat, amelyek közte és a jogosult közötti személyes jogviszonyon alapulnak. A kötelezett tehát egy korábbi jogosulttal szembeni ellenkövetelését még akkor sem számíthatja be, ha ez az ellenkövetelés az értékpapír átruházásának időpontjában már létezett. Az új jogosulttal szemben fennálló vagy az értékpapíron alapuló követelés érvényesítéséig keletkező követelését viszont beszámíthatja. Abban a pillanatban azonban, ahogy az új jogosult átruházza az értékpapírt, a vele szemben érvényesíthető kifogások a legújabb jogosulttal szemben már megint csak hatástalanok lesznek.

A kifogáskorlátozásból eredő jogvédelmi hatásokat csak azoknak a jogosultaknak indokolt biztosítani, akik abban bízva szerezték meg az értékpapírt, hogy annak megszerzésével valóban megszerezhetik az abban foglalt jogokat is, mert ezek a jogok fennállnak, és ezzel szemben semmilyen kifogása vagy ellenkövetelése nem lehet a kötelezettnek. Nem érdemes viszont ilyen védelemre az, aki tudta, vagy kellő gondosság mellett tudhatta volna, hogy az értékpapírba foglalt követeléssel szemben a kötelezettnek kifogásai állnak fenn. A kifogáskorlátozás kedvezményét tehát a Javaslat a jóhiszemű jogosultakra korlátozza.

A kifogáskorlátozásnak nem kell továbbá érvényesülnie abban az esetben, ha az alapjogviszony szerinti jogosult lép fel az értékpapír kötelezettjével szemben az értékpapírból eredő követelés érvényesítése érdekében. A kötelezett és az eredeti jogosult közötti viszonyban teljes körűen felhozhatók az ebből a jogviszonyból eredő kifogások. Erre a jogszabály szövege azzal utal, hogy csak a korábbi jogosultakat megillető kifogások érvényesítését korlátozza.

XXIX. Cím

Az okirati formában előállított értékpapírok

1. Az értékpapírból eredő jogok keletkezéséhez az értékpapír kibocsátása szükséges. A kibocsátás többnyire a kötelezett és az első jogosult közötti megállapodás teljesítéseként történik, vagyis a kötelezett akaratából megy végbe. Az értékpapír későbbi megszerzői azonban a kötelezettel már nincsenek közvetlen kapcsolatban, így azt sem tudják megítélni, hogy vajon a kibocsátás szabályszerűen megtörtént-e. A kibocsátás szabálytalanságának kockázatát nem lehet az értékpapír jóhiszemű megszerzőire telepíteni, mert ezzel az értékpapír gazdasági funkciója kerülne veszélybe. Ezért mondja ki a Javaslat korrekciós szabályként, hogy az értékpapír a jóhiszemű papírbirtokossal szemben akkor is kötelezi az értékpapír szerinti kötelezettet, ha kibocsátásra nem került sor (például a kiállított, de a jogosultnak még át nem adott értékpapírt a kiállítótól ellopták), vagy a kibocsátás érvénytelen ügylettel történt (például az értékpapír kiállítóját erőszakkal kényszerítették az értékpapír átadására). E szabály alkalmazásában azt a papírbirtokost kell jóhiszeműnek tekinteti, aki nem tudott a kibocsátás hiányáról vagy annak hibás voltáról, és e körülményekről az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett sem szerezhetett volna tudomást.

2. Az értékpapír úgy képes a benne foglalt jogok mobilizálására, ha az értékpapír átruházása után a papír új jogosultja biztos lehet abban, hogy nemcsak az értékpapírt, hanem mindazokat a jogokat is megszerzi, amelyeket az értékpapír a megismerhető tartalma szerint megtestesít. Míg az átruházás általános szabályai körében érvényesül a *nemo plus iuris* elve, vagyis az átruházással jogot szerző nem szerezhet más és több jogot, mint amivel a jogelődje rendelkezett, és ha az átruházó ennél több jog átruházására vállalt kötelezettséget, akkor jogszavatosság címén neki kellett helytállnia a jogosulttal szemben, addig az értékpapírok esetén a megszerezhető jogot nem a jogelőd jogosultsága határolja be, hanem az értékpapír tartalma. Függetlenül attól, hogy a korábbi jogosult és a kötelezett közötti jogviszonynak mi volt a tartalma, az értékpapír új jogosultja az értékpapírban kifejeződő, a papírban rögzített jog gyakorlására válik jogosulttá az értékpapír megszerzése által.

3. Az értékpapírok alapvető gazdasági funkciója az, hogy biztosítsák a papírban foglalt jog biztonságos és egyszerű forgalomba hozatalát, mobilizálását. Ennek megfelelően központi kérdés az értékpapírok szabályozása kapcsán az értékpapírok átruházása, hiszen az értékpapír és a benne foglalt jog szoros kapcsolata miatt az értékpapír átruházásával a benne foglalt jog átruházására is sor kerül. Az átruházás módja szempontjából az értékpapírokat két csoportra osztja a Javaslat. Az átruházás legegyszerűbb módját a bemutatóra szóló értékpapírok kínálják, amelyek vagy nem tartalmazzák a papírba foglalt jog jogosultjának megnevezését, vagy tartalmazzák ugyan a jogosult nevét, de e mellett bemutatói záradékot, azaz olyan rendelkezést is magukban foglalnak, amely szerint a kibocsátó nem csupán a név szerint megjelölt jogosultnak, hanem bárkinek teljesít, aki az értékpapírt birtokban tartja.

A bemutatóra szóló értékpapír átruházása az átruházásra irányuló jogcímen – például az értékpapír adásvételéről kötött szerződésen – alapuló birtokátruházással történik. A névre szóló értékpapír átruházásához is elengedhetetlen az, hogy az átruházásnak legyen jogcíme, és az értékpapír átadása is szükséges, de ezeken felül írásbeli átruházó nyilatkozatot – forgatmányt – kell rávezetni magára az értékpapírra. A teljes forgatmány jellemzője, hogy név szerint megjelöli azt a személyt, akire az értékpapír jogosultja az

értékpapírt átruházza. Ilyen módon az átruházást követően is meg van nevezve az értékpapíron az értékpapír jogosultjának tekinthető személy. Ezzel szemben az üres forgatmányból hiányzik az új jogosult megnevezése, amely sajátos alaki legitimációs hatásokkal jár. Az üres forgatmánnyal átruházott névre szóló értékpapír annak ellenére nem veszti el névre szóló jellegét, hogy az üres forgatmány rávezetését követően hiányzik a jogosult megnevezése az értékpapírról. Mivel üres forgatmány esetén az értékpapírból nem tűnik ki a jogosult személye, a Javaslat – a Ptk.-val összhangban – rendezti azt a kérdést, hogy mi történhet az üres forgatmánnyal ellátott értékpapírral.

4. Annak ellenére, hogy az értékpapírok gazdasági funkciója a bennük foglalt jogok mobilizálása, a Javaslat elismeri azt a lehetőséget, hogy a kibocsátó akár a névre szóló értékpapír forgatás útján való átruházásának lehetőségét kizárja. Ezt a lehetőséget azonban indokolt azokra az esetekre korlátozni, amikor valamely értékpapírra vonatkozó jogszabály ezt a korlátozást kifejezetten lehetővé teszi. Jelenleg ilyen rendelkezést tartalmaz például a váltójogi szabályok szövegének közzétételéről szóló 1/1965. (I. 24.) IM rendelet 11. § (2) bekezdése. A Javaslat a forgatás kizárásához – a váltójogi szabályokkal összhangban – nem az értékpapír forgalomképtelenségének következményét fűzi, hanem csak az átruházás joghatásait határozza meg a forgatás joghatásaitól eltérően. Eltér viszont a Javaslat a váltójogi szabályozástól abban, hogy a negatív rendeleti záradékkal ellátott értékpapír átruházásának csak a joghatását korlátozza, a formáját azonban nem, amiből az következik, hogy – ellentétben a váltóátruházással – a Ptk. a rektapapír forgatmány útján való átruházását érvényes átruházásnak fogadná el, csak annak joghatását korlátozza az engedményezés hatásaira. Ez a megoldás egyszerűbbé teszi az átruházást, és azoknál az értékpapíroknál, amelyekre nem vonatkozik speciális szabályozás, különösebb zavarok nélkül alkalmazható.

5. Az értékpapírok azért lehetnek képesek arra, hogy a bennük foglalt jogot biztonságosan a forgalom tárgyává tegyék, mert a jog szorosan összeköti az okirat fizikai létét és az okiratba foglalt jogot. Ennek egyik központi mozzanata, hogy az okiratot magát a jog alkalmassá teszi a benne foglalt jogosultság vagy követelés jogosultjának azonosítására, azaz a papír maga képes legitimálni a jogosultat. Aki az értékpapíron alapuló jogosultságot kíván érvényesíteni, annak nem kell az anyagi jogi jogosultságát igazolni, jogosultságát nem kell a származékos jogszerzések sorozatán keresztül az eredeti jogosultig visszavezetnie, elegendő az, ha formailag az értékpapír mint okirat jogosultnak mutatja őt.

Az alaki legitimáció nemcsak a jogosult javára szolgált, nemcsak az ő számára könnyíti meg jogának érvényesítését, de a kötelezett számára is könnyebbség, hiszen biztos lehet abban, hogy az értékpapírba foglalt kötelezettségét a kötelezettség alóli mentesülés hatásával teljesítheti annak, akit az értékpapír formailag jogosultként igazol. Ilyen módon a kötelezett mentesül annak vizsgálata alól, hogy az a személy, aki a teljesítést követeli, az anyagi jogi szabályok szerint jogosultnak tekinthető-e, illetve nem kell viselnie a kötelezettnek azt a kockázatot, hogy esetleg nem az anyagi jogi jogosultnak teljesít, és ezért az anyagi jogi jogosult ismételt követelni fogja a teljesítést. A kétszeres teljesítés veszélyét jelentős mértékben csökkenti az, hogy pusztán az értékpapír alapján, minden más vizsgálat mellőzésével, nagy biztonsággal meg lehet állapítani azt, hogy kinek lehet teljesíteni a kötelezettséget a teljesítés joghatályával.

Az alaki legitimáció legáltalánosabban azt jelenti, hogy az értékpapírba foglalt jog vagy követelés jogosultjának azt kell tekinteni, akit az értékpapír jogosultnak mutat. Abban azonban, hogy az egyes értékpapírok miképpen tudják legitimálni a bennük foglalt jog

jogosultját, különbség van a szerint, hogy milyen módon történhet az értékpapír átruházása. A bemutatóra szóló értékpapír – mivel nem tartalmazza név szerint a jogosultat, és az átruházásakor sem kerül megjelölésre a jogosult – pusztán a papír birtoklásával legitimálja jogosultját, vagyis a bemutatóra szóló értékpapírba foglalt jog jogosultjának azt lehet tekinteni, aki birtokában tartja az értékpapír-okiratot. Névre szóló értékpapírnál nem elegendő az alaki legitimációhoz az értékpapír birtokban tartása, a birtokláson kívül az is szükséges, hogy a papírbirtokos legyen az értékpapír szövegében megjelölt jogosult, vagy a forgatmányok megszakítatlan láncolata az értékpapír birtokosát jogosultnak mutassa. A forgatmányok láncolata akkor és addig tekinthető megszakítatlannak, ha és ameddig a forgatmányok a korábbi jogosulttól származnak. Ha ez a láncolat megszakad, vagyis valamely forgatmány aláírója nem a korábbi jogosult, az értékpapír inentől kezdve már nem rendelkezik alaki legitimációs hatással a megszakadás utáni forgatmányok szerinti jogosultak vonatkozásában.

A forgatmányok megszakítatlan láncolata szempontjából az üres forgatmány speciális szabályozást igényel, hiszen az ilyen forgatmány nem rögzíti az újabb jogosult személyét, és ekként kérdéses lehet, hogy hogyan kell kezelni a legitimációs hatását újabb átruházás, illetve az értékpapírba foglalt jog gyakorlása vagy követelés érvényesítése esetén. Az értékpapírok átruházásával kapcsolatban az üres forgatmányra vonatkoztatott szabályokkal összhangban mondja ki a Javaslat, hogy az üres forgatmány nem szakítja meg a forgatmányi láncolatot – akkor sem, ha nem kerül később kitöltésre –, és ha az utolsó forgatmány üres, akkor is képes az értékpapír alaki legitimációs hatás kifejtésére, hiszen ilyenkor a papír birtokosát legitimálja – feltéve, hogy az utolsó üres forgatmányig a forgatmányok megszakítatlan láncolata vezet.

Az alaki legitimációs hatás eléréséhez az szükséges, hogy a jog különbséget tegyen az értékpapír anyagi jogi átruházása és az értékpapírban tükröződő, a papír által kifejezett átruházása között. Ennek a szétválasztásnak a teljessé tétele érdekében mondja ki egyértelműen a Javaslat, hogy az alaki legitimáció szabályai szerint jogosultnak tekintendő személy jogosultságát nem befolyásolja az, ha valamely korábbi átruházás anyagi jogi értelemben hibás volt, mert nem volt jogcíme, illetve a jogcím hibás volt. Mivel maga a jogcím az értékpapírra vezetett átruházó nyilatkozatból nem is derül ki, az ezzel kapcsolatos hibák, hiányosságok kockázata nem telepíthető az értékpapír későbbi megszerzőire. Természetesen a kockázat ilyen jellegű korlátozása csak azokkal szemben indokolt, akik valamely korábbi átruházás hibájáról nem tudtak és az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett nem is kellett tudniuk.

6. Értékpapír jogosultjának személye nemcsak átruházás folytán, hanem más tulajdonszerzési mód szerint is változhat. Leggyakoribb eset a jogosult halála vagy megszűnése, de például a hatósági határozattal, illetve árveréssel való tulajdonszerzés is szóba jöhet ebben a körben. Bemutatóra szóló értékpapír esetén ez nem okoz speciális szabályozást igénylő gondot, hiszen a papír birtoklása kétséget kizáróan eldönti azt a kérdést, hogy kívülállók kit tekinthetnek az értékpapír jogosultjának. Névre szóló értékpapíroknál az új jogosult rákényszerül arra, hogy jogosultságát a jogszerzésére vonatkozó szabályok szerint igazolja. Az értékpapír ilyenkor már csak korlátozottan képes alaki legitimációs hatás kifejtésére: ameddig a forgatmányok megszakítatlan láncolata tart, addig elegendő ezek meglétének vizsgálata, ezt követően viszont azt kell megállapítani, hogy a forgatmányi láncolat szerint utolsó jogosultként kimutatott személytől az anyagi jogi szabályok szerint megszerezte-e a papír birtokosa a papírba foglalt jogot. Ez az igazolás a jogszerzés sajátosságainak megfelelően történhet. Ha például a papírbirtokos a forgatmányok megszakítatlan láncolata szerint jogosultnak

látszó személy örököse, akkor hagyatékátadó végzéssel igazolhatja jogszerzését. A hatósági határozattal vagy árverés útján jogot szerző a hatósági határozattal vagy a végrehajtási jegyzőkönyvvel igazolhatja jogosultságát. A Javaslat – egyes értékpapírokra vonatkozó hatályos szabályozásra is tekintettel – elismeri annak lehetőségét, hogy jogszabály meghatározott személyt feljogosítson a nem átruházás útján való jogszerzés megvizsgálására, és arra, hogy ennek eredményeként az új jogosultat a névre szóló értékpapírban jogosultként feltüntesse.

7. A Javaslat tartalmazza az értékpapírok megsemmisítésének legfőbb anyagi jogi szabályait. Ennek körében a Javaslat meghatározza, hogy megsemmisítésre mikor kerülhet sor, valamint rendezi a megsemmisítés joghatását. Az értékpapír megsemmisítése sajátos jogi aktus, amelyben az erre hivatott állami szerv mondja ki a megsemmisítést – nemcsak deklarálja a fizikai megsemmisülést –, és ezzel megfosztja az okiratot mindazoktól a jogi hatásoktól, amelyek azt értékpapírrá tették. Erre azért van szükség, mert ha az értékpapír – az erre irányuló eljárás adatai ellenére – mégis létezne, akkor ez a joghatás nyújt kellő biztonságot az értékpapír kötelezettjének: ez garantálja, hogy a kötelezettnek nem kell kétszeresen teljesítenie kötelezettségét. Ugyanakkor az értékpapír megsemmisítése elhárítja azt az akadályt, amit a papír hiánya a jogosult számára jelentett jogainak gyakorlásában. Újból megnyitja tehát az utat az értékpapírból eredő jogok gyakorlása előtt. A megsemmisítés tehát egyrészt negatív hatással jár, vagyis megfosztja a megsemmisített értékpapírt joghatásaitól, másrészt pozitív következmények fűződnek hozzá, ugyanis lehetővé teszi a jogosultnak, hogy papír nélkül is gyakorolja jogait.

XXX. Cím

A dematerializált értékpapír

1. A dematerializált értékpapírok tipikusan nagy számban előállított, azonos tartalmú jogosultságokat megtestesítő értékpapírok, ezért a javaslat az ilyen, sorozatban kibocsátott értékpapírok esetén kívánja lehetővé tenni a dematerializált előállítást. Egyedi, nem sorozatban kibocsátott értékpapírok esetén az okirati formájú előállítás jöhet szóba.

A dematerializált értékpapírokat kétszintű számlarendszerben tartják nyilván: a központi értékpapírszámlák jelentik a rendszer egyik szintjét, a másikat pedig az értékpapírszámlák. Minden értékpapír-sorozatból értékpapír-számlavezetőként egy központi értékpapírszámlát kell megnyitni. A központi értékpapírszámlák vezetésére a központi értéktári tevékenységre külön jogszabály (jelenleg a Tpt.) szerint jogosultsággal rendelkező szervezet jogosult, amely szervezet a kibocsátó megbízása alapján jár el a dematerializált értékpapír előállítása körében. A dematerializált értékpapír kibocsátása tehát a kibocsátó döntése, de azt egymaga nem tudja végrehajtani, szükségszerűen igénybe kell vennie a központi értéktár szolgáltatását, amely a központi értékpapírszámlák megnyitására és vezetésére jogosult. Egy központi értékpapír-számla csak egyetlen sorozatba tartozó dematerializált értékpapírok nyilvántartására szolgálhat. Egy értékpapír-sorozat alatt – a Tpt. szabályai alapján – az azonos jogokat megtestesítő értékpapírokat vagy dematerializált értékpapírokat kell érteni. A központi értékpapírszámlán a létrehozott dematerializált értékpapírokat nem azok végső tulajdonosainak neve szerint tartják nyilván, hanem azoknak az értékpapír-számlavezetőknek a neve szerint, akik értékpapírszámlát vezetnek az adott sorozatba

tartozó értékpapírokra vonatkozóan ügyfelek részére. A központi értékpapírszámlák alapján tehát nem lehet megállapítani, hogy kik a dematerializált értékpapírok jogosultjai, hanem csak azt, hogy az egyes értékpapír-számlavezetők hány darab dematerializált értékpapírra vonatkozóan vezetnek értékpapírszámlát. A Javaslat meghatározza a központi értékpapírszámla megnyitásának legfőbb szabályait.

2. A Javaslat meghatározza az értékpapírszámla fogalmát és tartalmát. A dematerializált értékpapírok nyilvántartására és forgalmazására szolgáló számlarendszer második szintjét az értékpapírszámlák képezik. A PSZÁF engedélyével rendelkező befektetési szolgáltató a dematerializált értékpapír jogosultja vagy leendő jogosultja megbízásából nyithat értékpapír-számlákat, és azon elektronikus úton tartja nyilván az ügyfél dematerializált értékpapírjait. Az értékpapírszámla nemcsak a dematerializált értékpapírok nyilvántartására szolgál, hanem a jogosult azonosítására is, hiszen maga a dematerializált értékpapír nem tartalmazza a jogosult megjelölését. A központi értékpapírszámla és az értékpapírszámlák közötti kapcsolat oly módon jön létre, hogy a dematerializált értékpapírok előállítását követően a központi értéktár erről a tényről értesíti azokat az értékpapírszámla-vezetőket, akiknek a nevében a központi értékpapírszámla megnyílt. Ezen értesítés alapján nyitja meg az értékpapírszámla-vezető az értékpapírszámlákat az ügyfelek részére. Ilyen módon biztosítható az összhang a központi értékpapírszámla és az értékpapírszámlák adatai között: egy értékpapírszámla-vezető pontosan annyi darab dematerializált értékpapírt tart nyilván az általa vezetett értékpapír-számlákon, ahány darab szerepel az ő nevében a központi értékpapírszámlán.

3. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy a dematerializált értékpapír átruházásához a jogcím mellett az értékpapírszámlán történő jóváírás szükséges. A Javaslat rendezi a jóváírás módját abban az esetben, ha az átruházó és a szerző értékpapírszámláját nem ugyanaz a befektetési szolgáltató vezeti. A Javaslat a *nemo plus iuris* szabályának áttörését e körben is kimondja.

4. Az értékpapírokhoz hasonlóan a dematerializált értékpapír is akkor képes kiteljesíteni gazdasági funkcióit, ha az átruházások ellenére mindenkor biztonságosan, az alanyváltozások anyagi jogi feltételeitől függetlenül képes megbízható módon kimutatni azt, hogy kit kell a dematerializált értékpapírba foglalt jog vagy követelés jogosultjának tekinteni. Az alaki legitimációs hatás az értékpapírok esetén az értékpapír okirati jellegéhez kapcsolódik, ami nyilvánvalóan nem lehet követhető megoldás a dematerializált értékpapíroknál, amelyek lényege éppen az, hogy nem rendelkeznek okirati formával. A Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – az értékpapírszámla szerinti jogosultsághoz köti a dematerializált értékpapír alaki legitimációs hatását. Ennek megfelelően azt kell a dematerializált értékpapír jogosultjának tekinteni, akinek az értékpapír-számláján az adott dematerializált értékpapírt nyilvántartják. A Tpt. szabályától eltérően – de a Ptk.-val továbbra is azonosan – a Javaslat nem utal arra, hogy a legitimációs hatás csak ellenkező bizonyításáig érvényesülne. Ha ugyanis minden megszorítás nélkül megnyitná az utat a jogszabály az ellenkező bizonyítására, akkor a dematerializált értékpapír elvesztené a piaci forgalom által megkívánt biztonságát, és ezzel alkalmatlanná válna gazdasági funkciója betöltésére, hiszen a dematerializált értékpapír megszerzője ki lenne téve annak a kockázatnak, hogy az értékpapírszámla adataival szemben valaki bizonyítja a számla adatainak valótlanosságát, és ennek eredményeként a dematerializált értékpapír jóhiszemű megszerzője elesne a megszerezni remélt jogoktól, illetve követelésektől. A dematerializált értékpapír attól függetlenül legitimálja az értékpapírszámla szerinti jogosultját, hogy e jogosultnak volt-

e megfelelő jogcíme a dematerializált értékpapír megszerzésére. Ez a szabály azonban nem rontja le azt a követelményt, hogy a dematerializált értékpapír átruházásában résztvevő személyek közötti belső jogviszonyban az átruházáshoz szükség van érvényes jogcíme is.

5. A hatályos szabályozással tartalmilag egyezően a Javaslat elismeri azt a lehetőséget, hogy a dematerializált értékpapíron alapuló jogosultságot az értékpapírszámla-vezető által kiállított számlakivonattal, illetve igazolással is lehessen igazolni. A szóban forgó igazolást a hatályos Tpt. tulajdonosi igazolásnak nevezi, a Javaslat azonban a jogosulti igazolás elnevezést helyesebbnek tartja azért, mert az értékpapírokkal kapcsolatban nem a tulajdonjognak, hanem az értékpapírban rögzített jogokra való jogosultságnak van jelentősége.

6. A Javaslat – lényegét tekintve a Tpt. rendelkezéseivel összhangban – meghatározza az értékpapírok átalakításának legfőbb szabályait.

HATODIK RÉSZ

EGYÉB KÖTELEMKELETKEZTETŐ TÉNYEK

XXXI. Cím

A jogalap nélküli gazdagodás

1. A Javaslat a Ptk.-nál és annak bírói gyakorlatánál szélesebb körben kíván szerepet biztosítani a jogalap nélküli gazdagodásnak a jog által nem támogatott vagyoni eltolódások visszarendezésénél. Az intézmény nagyobb szerepe három összefüggésben látszik különösképpen.

2. A Javaslat a jogalap nélküli gazdagodás szabályai segítségével kívánja biztosítani a személyhez fűződő jog megsértésével elért vagyoni előny átengedését a sértett félnek. Azokban az esetekben, amikor a károsult érdeksérelme a jogsértő részére vagyoni előnyt eredményezett, indokolt, hogy a vagyoni hátránnyal járó jogsértés orvoslása a kártérítés és a sérelemdíj szubjektív feltételeitől függetlenül megtörténjék. Erre a legalkalmasabb magánjogi eszköz a jogalap nélküli gazdagodás. A vagyoni előny átengedése helyreállító, értékiegyenlítő jellegű objektív szankció. Feltétele más személy személyiségi értékeinek jogosulatlan elsajátítása, felhasználása és az ebből eredő jogosulatlan vagyoni előny.

3. A másik terület, ahol a Javaslat a jogalap nélküli gazdagodás intézménye segítségével állítja helyre az indokolatlanul megbomlott vagyoni egyensúlyt, az érvénytelen szerződések jogkövetkezmenyei körében merül fel. Irreverzibilis szolgáltatások esetén a már teljesített szolgáltatások miatti vagyoneltolódást a Javaslat jogalap nélküli gazdagodásként fogja fel, és ekként rendeli el azok visszatérítését. Ezzel a megoldással a Javaslat koncepcionálisan új alapokra helyezi az érvénytelenség jogkövetkezmenyeit azokban a gyakori esetekben, amelyekbe a szerződéskötést megelőző állapot természetbeni helyreállítása nem lehetséges. Ugyanezt a megoldást alkalmazza a Javaslat abban az esetben is, ha az eredeti állapot helyreállítása elvben ugyan lehetséges volna, de annak elrendelését a bíróság az adott eset összes körülményének mérlegelése alapján célszerűtlennek találja. Érvénytelen szerződés esetében a gazdagodástól történő elesés körében sajátosan merülnek fel a dologszolgáltatásra vonatkozó veszélyviselési, illetve felelősségi kérdések, mint a jogalap nélküli gazdagodás egyéb eseteiben. A Javaslat ezért ezeket a kérdéseket a szerződés érvénytelenségének

jogkövetkezményeinél speciális szabályokkal, a jogalap nélküli gazdagodásra vonatkozó általános rendelkezésektől eltérően rendezi.

4. A Javaslat végül rugalmasan és kiegyensúlyozott módon kívánja felfogni a jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius jellegét. Nem változtat a Javaslat azon a kiinduló elven, hogy a jogalap nélküli gazdagodás járulékos szerepet játszik a szerződéses és a szerződésen kívüli jogellenes károkozó magatartásokon alapuló igényekhez képest. Fel akarja ugyanakkor oldani azt az időnként e körben mutatkozó merev felfogást, amely más (mindenekelőtt szerződéses) jogviszony fennállta esetén eleve kizártnak tartja a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását. A Javaslat felfogásában az a bírói gyakorlat tekinthető helyesnek, amely szerint a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazását önmagában nem zárja ki az a tény, hogy a felek között más (rendszerint szerződéses) jogviszony áll fenn. Ebben a helyes értelemben foglalt állást a Legfelsőbb Bíróság több döntésében (például: BH 1990/308., BH 1997/483.). E követendő felfogás szerint más jogviszony fennállta csak azzal a következménnyel jár, hogy a felek közötti indokolatlan vagyoneletelődést elsősorban az e jogviszonyra vonatkozó szabályok szerint kell megítélni, és adott esetben kiegyenlítéséről gondoskodni. Ha azonban a fennálló jogviszony szabályainak alkalmazása után a vagyoni egyensúly nem állt helyre, az indokolatlan előny visszatérítésének nincs elvi akadálya.

5. A Javaslat – az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeihez hasonlóan – a jogalap nélküli gazdagodásnál is megszünteti az állam javára marasztalás lehetőségét. Ez a szankciót a bíróságok a jogalap nélküli gazdagodás körében korábban is csak elvétve alkalmazták.

6. A Javaslat elhagyja a Ptk.-nak azt a rendelkezését, amely a jogalap nélküli birtoklásra vonatkozó szabályok alkalmazására utal. Szükség esetén ugyanis ezek a szabályok minden kifejezett utalás nélkül is alkalmazásra kerülhetnek. Ez vonatkozik a gazdagodó fél által a dologra fordított költségek megtérítésére is.

7. A Ptk. a kártérítés szabályainak megfelelő alkalmazását megszorítás nélkül rendelte el a jogalap nélküli gazdagodásra. A gyakorlatban elvileg is kizárt volt ugyanakkor, hogy ezt az utaló normát a felelősség feltételei tekintetében is alkalmazni lehessen, mivel a jogalap nélküli gazdagodásnak mint önálló kötelemfakasztó ténynek egészen más (mindenekelőtt: objektív) feltételei vannak, mint a szerződésen kívüli kártérítési felelősségnek. Hasonlóképpen nem kerülhetnek alkalmazásra a jogalap nélküli gazdagodásnál a kártérítés mértékére és módjára vonatkozó szabályok sem. Szükség lehet ugyanakkor arra, hogy a közösen gazdagodók visszatérítési kötelezettségét a Javaslat rendezze. Ezért a Javaslat önálló jogtételként, és nem a közös károkozók felelősségi szabályára vonatkozó utalással kimondja, hogy a közösen gazdagodók egyetemlegesen felelnek a gazdagodás visszatérítéséért.

XXXII. Cím

A megbízás nélküli ügyvitel

A Javaslat a megbízás nélküli ügyvitelt nem szerződéses jellege következtében szerződésen kívüli, önálló kötelemfakasztó tényként fogja fel. Ezért szabályait – a megbízási szerződéses tényállással bizonyos rokonságot mutató volta ellenére – nem az egyes szerződéstípusok között, hanem az egyéb kötelemfakasztó tények között helyezi el. A bírói gyakorlatban tapasztalható alkalmazási gyakorisága alapján a megbízás

nélküli ügyvitel a jogalap nélküli gazdagodás szabályait követően, de az utaló magatartás előtt kap helyet.

A Javaslat megszüntette az ún. felelős őrzés intézményét. Ez elsősorban azért történt, mert az intézménynek önálló, ráadásul a Ptk. dologi jogi szabályai közötti elhelyezése tévesen azt a látszatot keltette, mintha egy sajátos intézményről és dologi jogi rendelkezésekről lett volna szó. Valójában a „felelős őrzési” helyzetek a megbízás nélküli ügyvitel tényállását idézték fel. Magukra a szabályokra természetesen mind a dologi jogi szabályok között, a jogalap nélküli birtoklásnál, mind számos kötelmi jogi viszonyban szükség van. Ezekben az esetekben a Javaslat – a szabályok funkcióját tartva szem előtt – a megbízás nélküli ügyvitelre vonatkozó rendelkezéseket hívja fel. Ezzel a megbízás nélküli ügyvitel szerepköre bővült.

A Javaslat a megbízás nélküli ügyvitel szabályain – azok bevált volta miatt – nem változtat. A felelős őrzés intézményének megszüntetésével párhuzamosan új szabályként rögzíti a Javaslat, hogy a megbízás nélküli ügyvivőt a hozzá került idegen vagyontárggyal kapcsolatban terhelő elkülönítési, őrzési, elszámolási és kiadási kötelezettségre a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés szabályait kell megfelelően alkalmazni. E szabályok biztosítják, hogy a megbízás nélküli ügyvivő köteles az idegen vagyont a saját vagyonától elkülöníteni. Az elkülönített vagyon nem tartozik a megbízás nélküli ügyvivő saját vagyonába, abból a megbízás nélküli ügyvivő hitelezői a megbízás nélküli ügyvivővel szemben fennálló követeléseiket nem elégíthetik ki.

XXXIII. Cím

Az utaló magatartás

A polgári jog szabályai abból indulnak ki, hogy a jogalanyoknak saját magatartásuk következményeit maguknak kell viselniük. Még azokban az esetekben is ebből az elvből kell kiindulni, ha mások – nem jogellenes – befolyására történik a magatartás. Különösen érvényt kell szerezni ennek az elvnek a szokásos üzleti kockázat viselése körében. A jogalanyok cselekvésük vagy mulasztásuk következményeit általában nem háríthatják tehát át arra, akinek hatására cselekedtek. Ennek az általános elvnek kivételes korrekciójához nyújt lehetőséget az ún. utaló magatartás (biztatási kár) intézménye. Az utaló magatartás törvényi feltételeinek fennállása esetén a bíróság kivételesen lehetőséget kap arra, hogy a kár egészben vagy részben való megtérítésére kötelezhesse azt, akinek szándékos magatartása révén a jóhiszemű másik felet önhibáján kívül érte károsodás.

A Ptk. a Bevezető Rendelkezések között helyezte el az utaló magatartás tényállását. Ez a rendszertani hely semmiképpen sem illeti meg az intézményt. A Javaslat ezért – a szabály lényegét megfelelően és szerepének valódi jelentőségét arányosan juttatva kifejezésre – a kötelemfakasztó jogi tények között helyezi el. A Javaslat tartalmilag nem változtat az utaló magatartás tényálláselemein, és megtartja azok konjunktív jellegét is.

A norma változatlansága ellenére is hangsúlyozni kell ugyanakkor, hogy a Ptk. gyakorlatához képest a Javaslat rendszerében lényegesen szűkebb körben lehet helyt adni az utaló magatartásra alapított kártalanítási igényeknek. A Ptk. bírói gyakorlata helytelenül meglehetősen parttalanná vált az utaló magatartás miatti igényekkel kapcsolatban. Különösen szembetűnő, hogy a bírói ítéletek gyakran nyilvánvalóan deliktuális kártérítési felelősségi tényállásokat is az utaló magatartás szabálya alapján ítélnek meg. Az utaló magatartás különben sem felelősségi tényállás. Ezt a bíróságok

gyakran figyelmen kívül hagyják, felelősséget állapítanak meg, és kártérítést szabnak ki. Az utaló magatartás alkalmazásának kivételességét a Javaslat azzal is hangsúlyossá teszi, hogy a szerződő felek együttműködési (tájékoztatási stb.) kötelezettségnek a szerződéskötési tárgyalások során történő megszegését kifejezetten a szerződésen kívül okozott (deliktuális) károkért való felelősség általános szabályai szerint rendeli megtéríteni. Ezzel a megoldással az utaló magatartás miatti kártalanítási igény legtípikusabb esetkörében, az ún. biztatási károk körében is egészen kivételessé teszi az utaló magatartás tényállásának alkalmazhatóságát.

XXXIV. Cím

A díjkitűzés

A Ptk. a díjkitűzést és a közérdekű célra történő kötelezettségvállalást az egyes szerződések szabályai között helyezi el, noha egyik esetben sincs szó szerződésről, mindkét esetben egyoldalú jognyilatkozatból fakad kötelelem. Erre tekintettel e két jogintézményt a Javaslat az egyéb kötelelemkeletkeztető tények cím alatt helyezi el.

A Javaslat változatlan formában tartja fenn a díjkitűzésre vonatkozó hatályos rendelkezéseket. A gyakorlatban díjkitűzéssel összefüggésben csekély számú jogvita fordult elő, ezekre pedig megfelelő eligazítást adtak a Ptk. vonatkozó rendelkezései, így azok módosítása nem indokolt.

XXXV. Cím

Kötelezettségvállalás közérdekű célra

A Javaslat lényegét tekintve fenntartja a Ptk.-nak a közérdekű kötelezettségvállalásra vonatkozó szabályait, ugyanakkor a Ptk. több olyan rendelkezését is elhagyja, amely a szabályozás diszpozitív jellegéből következően eddig is csak iránymutatás céljából, illetve tájékoztató jelleggel szerepelt a közérdekű célú kötelezettségvállalásnál. Természetesen a kötelezettséget vállaló a továbbiakban is megállapíthatja azokat a feltételeket, amelyek szerint a szolgáltatást a meghatározott célra kell fordítani, kiköthet olyan feltételt, hogy a szolgáltatásnak a meghatározott célra való fordítása nevének feltüntetésével történjék, és kijelölheti azt a személyt is, akinek javára a szolgáltatást fordítani kell.

A Ptk. az ingyenesség vonatkozásában külön utal arra, hogy azt nem érinti az olyan kikötés, amely meghalt személy emlékével kapcsolatos, és amelynek teljesítése vagyoni szolgáltatással is jár. A Javaslat az ingyenesség értelmezésére vonatkozó ezen rendelkezést elhagyja, tekintettel arra, hogy az alapvetően normatív tartalommal nem bír, emellett félrevezető is, hiszen az ingyenesség követelményének nem csak olyan vagyoni szolgáltatást előíró feltétel tehet eleget, amely meghalt személy emlékével kapcsolatos, hanem tulajdonképpen bármilyen, feltéve, hogy nem a kötelezettséget vállaló részére kell a feltételként előírt vagyoni szolgáltatást teljesíteni.

A Javaslat mellőzi a kötelezettségvállalás írásba foglalására vonatkozó követelményt, összhangban azzal a törekvéssel, hogy az írásbeliség csak különösen indokolt esetben legyen kora a jognyilatkozat érvényességének.

HETEDIK KÖNYV

ÖRÖKLÉSI JOG

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

1. A Javaslat a hatályos öröklési jog szabályain is csak indokolt esetekben változtat; különösen olyan esetekben, amelyekben a közjegyzői vagy a bírói gyakorlatban a módosítás igénye merült fel. Az átgondolt átalakítás követelményét támasztották azok a gazdasági és társadalmi változások, amelyek Magyarországon a Ptk. és 1977-es átfogó Novellája óta eltelt évtizedekben, különösen 1990 óta végbementek. Az öröklési joggal szemben támasztható változtatási igények okai között a magántulajdon megnövekedett szerepének és ennek következtében az örökölhető vagyon kiszélesedett tárgyi körének kell elsősorban jelentőséget tulajdonítani. A hagyatékok értéke jelentősen emelkedik, és összetételük is mélyreható átalakuláson megy keresztül. Az öröklési jogi szabályok felülvizsgálata tekintetében emellett a családi és a demográfiai viszonyokban bekövetkezett egyes változásoknak is jelentőségük van. Az öröklés rendjére hatással lévő demográfiai változások közül elsősorban az átlagos életkor meghosszabbodására kell utalni.

2. A Ptk. hatályba lépése óta eltelt több mint fél évszázad gazdasági és társadalmi (demográfiai, családszerkezeti és vagyoni szerkezetbeli) változásai miatt – és a közjegyzők és a bíróságok tapasztalataira is figyelemmel – a Javaslat elérkezettnek látja az időt a házastárs törvényes öröklési jogának megváltoztatására: az általános haszonélvezet-öröklés megszüntetésére, és helyette részbeni állagöröklés bevezetésére. A Javaslat fontos változtatása, hogy – korlátozott körben és holtig tartó használati jog formájában – elismeri az élettárs törvényes öröklési jogát. Ebből a megoldásból az is egyértelműen látszik, hogy a Javaslat nem kezeli egyenrangúnak az élettársi kapcsolatot a házassággal. A Javaslat a házastárssal egy sorban törvényes öröklési jogot ad az örökagyó szüleinek.

A Javaslat néhány kérdésben megváltoztatja a végintézkedési jogot. Két konkrét esetben, a *substitutio pupillaris* intézményét elfogadva és a házastárs előörökössé nevezése formájában, érvényesnek ismeri el az utóörökös nevezést, maradék utóörökös nevezésként. A Javaslat – új szabállyal – házastársak számára lehetővé teszi közös végrendelet alkotását, fenntartva egyben a hatályos jogot házastársak – örökagyói minőségben is köthető – közös öröklési szerződése tekintetében. Enyhít a Javaslat az írásbeli magánvégrendelet alaki követelményein, elhagyva olyan előírásokat, amelyek a gyakorlatban nem nyújtottak többletgaranciát az okirat valódiságának megállapításához. Alapvetően a Ptk. által elismert körben tartja fenn a Javaslat a köteleesrészre való jogosultságot, és csak néhány ponton módosítja az intézmény részletszabályait.

3. Végrehajt végül a Javaslat több kisebb-nagyobb szerkezeti változtatást az öröklési szabályok rendszerén belül. A legjelentősebb ezek közül a végintézkedésen alapuló öröklési rendelkezéseknek a törvényes öröklést meghatározó normák elé helyezése. Ennek az a magyarázata, hogy az öröklés rendjét elsődlegesen az örökagyó végakarata határozza meg, és csak végintézkedés hiányában (vagy annak hézagaiban) érvényesülnek a törvényes öröklés szabályai.

I. Cím

Öröklés

A Javaslat fenntartja az *ipso iure* öröklés elvét és az *universalis successio* elvét. A Javaslat a Ptk.-hoz hasonlóan nem definiálja a hagyatékot, mert annak fogalmi határai egyértelműek: bizonyos kivételekkel az örökhagyó egész aktív és passzív vagyona hozzá tartozik. Maga az öröklési igény tulajdoni igény, s így az elévülés kizárására vonatkozó rendelkezés csak konkretizálja a tulajdoni igény tekintetében megállapított szabályt. Vannak az öröklési jogban kötelmi jogi igények is, ezek elévüléséről a Javaslat külön rendelkezik. A Javaslat – a hatályos jog fenntartásával – a végintézkedési szabadság elvéből indul ki. Ebből következik, hogy az örökhagyó – a kötelekrész korlátai között – szabadon dönthet hagyatéka sorsáról, és annyiban, amennyiben a hagyatékra a végintézkedés kiterjed, az öröklés rendjét a végintézkedés határozza meg.

II. Cím

Kiesés az öröklésből

1. A Javaslat szerint nem módosul a kiesés jogkövetkezménye: a kieső személyt öröklési jogi szempontból úgy kell tekinteni, mintha nem is létezne. Ez a megítélés független az öröklés jogcímétől: a kiesési ok kihat az érintett személyre, függetlenül attól, hogy az örökös végintézkedés vagy a törvény alapján örökölné.

Mai viszonyaink között (különösen a közlekedési balesetek gyakorisága miatt) komoly nehézségeket okozhat az öröklés megnyílása sorrendjének meghatározása az azonos veszélyhelyzetben elhunyt személyek viszonylatában. A Javaslat – több jogrendszerrel eltérően – nem állít fel vélelmet, mivel törvényi vélelemmel legjobb esetben a közös veszélyben elhunytak öröklési sorrendjét lehet meghatározni, de az így előálló igazságtalan eredmény nem kerülhető el. A Javaslat azt a szabályt fogalmazza meg, hogy a közös balesetben vagy más hasonló veszélyhelyzetben elhunyt személyek az egymás után történő törvényes és végrendeleti öröklés tekintetében a halál beálltanak sorrendjétől függetlenül kiesettnek tekintendők. Ezzel a megoldással elkerülhető olyan igazságtalan eredmény, hogy a haláleseteknek és ezzel az öröklés megnyílásának egymást véletlenszerűen követő (és gyakran nehezen megállapítható) sorrendjétől függően, rövid időn belül kerüljön az örökhagyó (rendszerint házastárs vagy élettárs) vagyona az őt éppen túlélő törvényes (esetleg végrendeleti) örökös családjához.

A Javaslat a házastársnak az életközösség megszakadása miatt a törvényes öröklésből történő kiesését nem itt rendezi, hanem a házastárs öröklésére vonatkozó szabályok között; s a hasonló okból a végintézkedés alapján történő kiesést pedig a végrendelet hatálytalanságának eseteként fogalmazza meg.

2. A Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan – az állagöröklésből történő kiesés szabályait megfelelően alkalmazni rendeli a haszonélvezeti és használati jogból, továbbá a kötelekrészből, valamint a hagyományból és a meghagyásból történő kiesés eseteire is. A használati jogból történő kiesés az élettársat érintheti. Tekintettel arra, hogy a Javaslat szerint – a Ptk.-tól eltérően – a meghagyás kedvezményezettje alanyi jogot szerez, vagyis – erre vonatkozó külön végrendeleti rendelkezés nélkül – követelheti a meghagyás teljesítését, ő is kieshet. Az alkalmazás „megfelelő” volta különösen a kötelekrész tekintetében jut szerephez, mivel a lemondásnál e tekintetben speciális

rendelkezés érvényesül, a kitagadás csak a kötelesrészre vonatkozó kiesési ok, a kizárás viszont a kötelesrészt nem érinti.

A kiesési okok közül a Javaslat – a Ptk.-hoz hasonlóan, a szoros tartalmi összefüggésre tekintettel – a kizárást a végrendelet tartalmánál, a kitagadást a kötelesrésznél, a visszautasítást az örökség megszerzésénél szabályozza. A Javaslat az érdemteleniség szabályait azzal egészíti ki, hogy az érdemteleniség miatt kieső személy – törvényes örökösként vagy törvényes helyettes örökösként – helyébe lépő személy öröksége tekintetében törvényes képviselőként (szülőként, gyámként, gondnokként) nem rendelkezhet vagyonekezelői joggal.

MÁSODIK RÉSZ

VÉGINTÉZKEDÉSEN ALAPULÓ ÖRÖKLÉS

III. Cím

A végrendelet fajtái, érvényességi feltételei, értelmezése

1. A Javaslat minden végintézkedési formára kiterjesztve fogalmazza meg a végintézkedési szabadság elvét. Ez az elv a tulajdonos rendelkezési szabadságából következik, és a polgári magántulajdonra épülő jogrendszerek egyetemes elvének tekinthető. A végintézkedési nyilatkozat (a házassági nyilatkozat mellett) a legszemélyesebb jognyilatkozatok közé tartozik, és – mint ilyen – a Javaslat szerint sem tehető meg képviselő útján. Ebből az elvből következik, hogy cselekvőképtelen személy, aki élők közötti vagyoni nyilatkozatai tekintetében törvényes képviselőjére van utalva, nem tud végrendeletet tenni, vagy vagyonáról halála esetére más módon (öröklési szerződés, halál esetére szóló ajándékozás formájában) érvényesen rendelkezni. A Javaslat nem változtat a végrendeletek fajtáin.

A Javaslat szerint közvégrendeletet csak közjegyző előtt lehet tenni. A közvégrendelet bíróság előtti tételét a Ptk. megengedte, de ez a végrendeletkezési forma nem ment át a gyakorlatba. A bírósági szervezeti törvény által meghatározott feladatok közé sem illeszthető az okiratszerkesztés kötelezettsége. Mindezek miatt a Javaslat a közvégrendelet tételének ezt a lehetőségét elhagyja. A Javaslat a cselekvőképesség új szabályaival összhangba hozva tartja fenn a Ptk.-nak azt a szabályát, amely szerint korlátozottan cselekvőképes személy érvényesen csak közvégrendeletet tehet.

A Javaslat – a Ptk.-val egyezően – kifejezetten kivételes jelleggel ismeri el a szóbeli végrendeletet, és annak feltételét a gyakorlati tapasztalatok fényében egyértelművé teszi. A bizonyítási nehézségeket a Javaslat azzal kívánja csökkenteni, hogy a szóbeli végrendeletkezés feltételül szolgáló helyzet megszűnése után harminc napra korlátozza a végrendelet hatályát.

2. A Javaslat csak keveset változtat az írásbeli magánvégrendeletek alaki érvényességének feltételein. A gyakorlatban igen sok probléma merült fel azzal az érvényességi követelménnyel kapcsolatban, hogy a végrendelet keltének helye is tűnjék ki magából az okiratból, a Javaslat ezért nem tartja fenn azt. A több különálló lapból álló holográf végrendelet esetében a Javaslat – szemben a Ptk.-val – nem követeli meg azt, hogy az örökhagyó minden lapot aláírjon. Elegendőnek tartja, ha az örökhagyó a végig saját kezűleg leírt végakarataánál a lapokat sorszámozással látja el. E követelmények teljesülése mellett ugyanis a végrendelet valódisága aggálytalanul megállapítható. A Javaslat jogi személynek rendelt juttatás esetében kiterjeszti a

végrendelet tételénél tanúként vagy más módon közreműködő személyekre vonatkozó garanciális szabályokat a jogi személy tagjára, vezető tisztségviselőjére, képviselőjére, felügyelőbizottsági tagjára és munkavállalójára is.

3. Kivételes szabály formájában visszatér a Javaslat a Ptk. előtti joghoz a házastársak közös írásbeli végrendelete érvényességének elismerésével. Gyakorlati igények ennek a lehetőségnek a megnyitását tették szükségessé, adott esetben a viszonyossággal kapcsolatos értelmezési problémák vállalása árán is. Az egymás befolyásolásának lehetősége, mint a közös végrendelettel szembeni szokásos ellenérv ugyanúgy felmerülhet külön okiratba foglalt végrendeletek esetében is, ha azokat egymásra tekintettel alkotják. Az alaki érvényességi kellékek tekintetében a Javaslat – *mutatis mutandis* – az Mtj. 1964. §-ának rendelkezéseiben foglalt követelményeket támasztja.

IV. Cím

A végrendelet tartalma

A Javaslat fenntartja az örökösnevezés Ptk.-beli szabályait. A Javaslat – kifejezett kivételt téve az általános szabály alól – a végrendelettel létesített alapítvány tekintetében úgy rendelkezik, hogy az alapító halála esetére létesített alapítvány megszerzi az örökgyótól, mint alapítótól részére juttatott vagyont annak ellenére, hogy az öröklés megnyílásakor – a dolog természeténél fogva – még nem jegyezték be.

A Javaslat – két kivétellel – fenntartja az utóörökös nevezés érvénytelenségére vonatkozó általános szabályt. Egyik kivétellel az örökgyó érvényesen nevezhet utóörököst az elsősorban örökösnek nevezett házastársa halála esetére, a házastársra háramlott hagyatékára. A Javaslat ezt a jogot korlátozás nélkül adja meg az örökgyónak, különös tekintettel arra, hogy a túlélő házastárs a törvényes öröklés új rendjében leszármazók hiányában sem kap az egész hagyatékra kiterjedő haszonélvezeti jogot. Nem kizárólag, de különösen előnyös lehet az ilyen végrendeleti rendelkezés szerzői jogdíjakhoz, szabadalmi díjakhoz és más folyamatosan és időszakonként visszatérően érvényesíthető vagyoni követelések tekintetében. A Javaslat nem korlátozza az előörökös házastárs rendelkezési jogát: a házastárs a neki juttatott hagyatékkal szabadon rendelkezhet. Ez az utóörökös nevezés ún. maradék-utóöröklést jelent tehát. Korlátok felállítása csak felesleges bonyodalmakhoz vezetne. Helyesebb e helyett az örökgyóra bízni, hogy hagyatékra mely részére nevezi előörökösnek házastársát és utóörökösnek valaki mást. Az utóöröklés általános tilalma alóli második kivétellel elismeri a Javaslat a *substitutio pupillaris* intézményét is. Ez azt jelenti, hogy az örökgyó érvényesen nevezhet utóörököst arra az esetre, ha az előörökös – életkora miatt vagy egyéb okból – érvényes végrendeletet nem tudna majd tenni. A Javaslat a Ptk. szabályának érdemi fenntartásával korlátozás nélkül érvényesnek ismeri el utóhagyomány rendelését.

V. Cím

A végrendelet érvénytelensége és hatálytalansága

1. A Javaslat a végrendelet megtámadásával kapcsolatban a bírói gyakorlatában kialakult tételeket azok helytálló voltára és fontosságára tekintettel törvényi szabállyá teszi. Mindenekelőtt kimondja, hogy a végrendelet érvénytelenségének vagy hatálytalanságának megállapításához az érdekelt személy megtámadó nyilatkozatára

van szükség, az érvénytelenség vagy hatálytalanság megállapítására tehát hivatalból nem kerülhet sor. A Javaslat ugyancsak a bírói gyakorlatban követett tételt fogalmazza meg akkor, amikor kimondja, hogy a megtámadó nyilatkozatban meg kell határozni a megtámadás okát, és hogy a közjegyző vagy a bíróság csak a megtámadó nyilatkozatban meghatározott ok alapján állapíthatja meg a végrendelet érvénytelenségét vagy hatálytalanságát. Szükségesnek látja a Javaslat annak a tételnek a kifejezett kimondását is, hogy a megtámadás relatív hatású, azaz a végrendelet érvénytelenségét vagy hatálytalanságát csak annak javára lehet megállapítani, aki a megtámadó nyilatkozatot tette.

A végrendelet megtámadási joga nem tulajdoni, hanem kötelmi természetű igény, amely csak elévülési időn belül gyakorolható. E tény nyilvánvaló volta ellenére a Javaslat szükségesnek látja az elévülést kimondani, mert a Ptk. – tévesen – „bármikor” megengedte a végrendelet megtámadását, és ezt a jogirodalom is elfogadta. Szükségesnek látszott a helyzet tisztázása annak ellenére, hogy a gyakorlatban eddig nem okozott problémát az ambivalens helyzet. A Javaslat az általános, öt éves elévülési időt tartja méltányosnak a megtámadási jog gyakorlására.

2. A Javaslat új rendelkezése a legcsekélyebb bizonytalanságot sem kívánja hagyni az örökhatyó halála után a visszavétel célját és emiatt a végrendelet hatályosságát illetően. Ezért a visszavett végrendelet minden további nélkül, azaz akkor is hatályát veszti, ha az okirat az írásbeli magánvégrendelet alaki feltételeinek eleget tesz. A visszavett, de esetleg meg nem semmisített és az örökhatyó halála után előkerült végrendelet hatályát illető bizonytalanság teljes elkerülése érdekében a közjegyzői eljárásról szóló jogszabály tartalmaz megfelelő adminisztratív garanciát.

A Javaslat a végrendelet hatálytalanságának egyik eseteként (és nem sajátos kiesési okként, mint a Ptk.) szabályozza azt a tényállást, amikor a házastársak közötti életközösség a végintézkedést követően megszakadt, és az öröklés megnyílásáig nem állott helyre. A tisztább dogmatikai megoldáson kívül – érdemi különbséget jelentő módon – a Javaslat megfordítja a bizonyítási terhet: az nem a házastársat terheli, mint a Ptk. szerint. A végrendelet hatálytalansága miatt örökölni vagy a végintézkedésben reá rótt kötelezettségtől vagy más tehertől szabadulni kívánó felet terheli annak bizonyítása, hogy az életközösség megszakadt és visszaállítására nem volt kilátás. Ezzel a házastárs jogi helyzete végrendeleti öröklés esetén azonossá vált a törvényes öröklésből történő kiesés hasonló okból megfogalmazott esetével. Indokolatlan volt ugyanis a Ptk.-nak az a megoldása, amely a házastársat – az életközösség fennállása alatt tett – végrendelet esetén nehezebb bizonyítási helyzetbe hozta, amikor pedig örökségét az örökhatyó kifejezett végakarata alapozza meg.

VI. Cím

Öröklési szerződés

A Javaslat két fontos vonatkozásban a gyakorlat igényeihez igazítja az öröklési szerződés fogalmát. Az egyik változtatás az, hogy öröklési szerződésnek ismeri el az olyan szerződést is, amelyben az örökhatyó kizárólag a gondozása fejében teszi örökössé a szerződő felet. Az ilyen lehetőség elismerésére azért van szükség, mert tartásáról gondoskodni képes, megfelelő anyagi helyzetben lévő idős vagy beteg személy gyakran szorul rá gondozásra és ápolásra, ami adott esetben öröklési szerződés

segítségével kielégítően biztosítható. A gondozás és ápolás egyre jelentősebb anyagi értékű szolgáltatás, amelyet azonban a társadalombiztosítás nem tud magára vállalni.

A másik változtatás annak a gyakorlati igénynek kíván eleget tenni, hogy az örökgyó ne csak a saját eltartása, illetve gondozása fejében köthessen öröklési szerződést, hanem a szerződésben – mind életében, mind az öröklés megnyílása utáni időre – biztosíthassa harmadik személynek (például tartásra szoruló gyermekének, szülőjének, házastársának) ellátását is. Ilyen kötelezettség megállapítása történhet az örökgyó saját tartása mellett, de úgy is, hogy az öröklési szerződés kizárólag a harmadik személy tartását írja elő. Ha a szerződő fél kötelezettsége a harmadik személy viszonylatában az örökgyó halála után is fennáll, a harmadik személy érdekét külön védeni kell, hiszen az eltartó fél a hagyatékot az örökgyó halálának pillanatában megszerzi. Ezért rendelkezik úgy a Javaslat, hogy a közjegyző ilyen esetben az ingatlan-hagyatékot tartási joggal terhelten adja át az örökösnek, és rendelkezék a tartási jognak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzéséről.

A Javaslat – a szabály diszpozitivitásának kiemelése mellett, de tartalmilag a Ptk.-val egyezően – rendelkezési tilalmat mond ki az örökgyó terhére. A felek e tilalom feloldásáról – természetesen – bármikor (tehát a szerződésben magában, de később is) megegyezhetnek. A Javaslat egyidejűleg biztosítja jóhiszemű harmadik személyek visszerhes szerzését. Az öröklési szerződésben a tartás vagy gondozás fejében átruházni kívánt ingatlan az örökgyó szerződő partnerének biztosítéka lehet akkor, ha arra elidegenítési és terhelési tilalmat jegyeznek be. Erre ugyanakkor nincs feltétlenül minden esetben szükség, mert az örökgyó szerződő partnere megbízhat az örökgyó ígéretében vagy egyéb biztosítékot kaphat tőle. Ezért a Javaslat változtat a Ptk.-nak azon a szabályán, amely szerint az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanon elidegenítési és terhelési tilalmat kell bejegyezni. Ez az imperatív megfogalmazás a gyakorlatban olyan téves értelmezésre is alkalmat adott, mintha az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés az öröklési szerződésnek érvényességi kelléke volna. A Javaslat e helyett azzal a joggal ruházza fel az örökgyó szerződő partnerét, hogy bármikor, tehát akár a szerződés megkötésekor, akár (ha ennek szüksége később merül fel) későbbi időpontban élhessen bejegyeztetési jogával. Az elidegenítési és terhelési tilalom bejegyzéséhez az örökgyó bejegyzési engedélye nem szükséges.

Házastársak által eltartotti minőségben közösen kötött öröklési szerződés esetében a jogutódlás az eltartottak halálának rendszerint eltérő időpontja miatt tipikusan két fázisban következik be. Az egyik eltartott halálával ennek az örökgyónak az öröklési szerződéssel lekötött hagyatékán (hagyaték-részén) beáll az öröklés, azaz az eltartó e vagyon tekintetében tulajdonossá válik. Arra figyelemmel, hogy a túlélő házastárs tipikus esetben benne lakik az öröklési szerződés tárgyát képező ingatlanban, a Javaslat új rendelkezése biztosítani akarja számára a változatlan lakáskörülményeket és a megszokott környezetet. Ezért – a törvényes öröklés mintájára, de diszpozitív szabállyal – törvényes, holtig tartó haszonélvezeti jogot ad a túlélő házastársnak az állagörökös eltartó tulajdonába került, korábban a túlélő házastárs által az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon.

VII. Cím

Halál esetére szóló ajándékozás. Rendelkezés várt örökségről

A Javaslat nem változtat érdemben a Ptk.-nak a halál esetére szóló ajándékozásra és a várt örökségről történő rendelkezésre vonatkozó szabályain.

HARMADIK RÉSZ

TÖRVÉNYES ÖRÖKLÉS

VIII. Cím

A törvényes öröklés általános rendje

1. A Javaslat két ponton lényegesen változtatja meg a törvényes öröklés rendjét: leszármazók mellett – özvegyi haszonélvezeti jog biztosítása helyett – állagörökössé teszi a házastársat, és leszármazók hiányában a házastárs mellett részelteti az örökhagyó szüleit is. Az első érdemi módosítás döntően érinti a leszármazók törvényes öröklési jogi helyzetét is. Mégsem változtat a Javaslat a Ptk. megszokott szövegén, noha az azt a látszatot kelti, mintha az örökösök első osztályában a gyermek (és általában: a leszármazó) egyedül volna törvényes örökös. Ez a Ptk.-ban sem volt igaz, hiszen a leszármazók mellett – jóllehet: „csak” haszonélvezeti jog formájában – a házastárs törvényes örökösnek számított. Még kevésbé pontos a megfogalmazás a Javaslat érdemi változtatása után; talán mégsem félrevezető, és kifejezi a törvénynek a leszármazók öröklési elsőbbségét hangsúlyozó törekvését. Ez a tendencia a törvény több pontján kifejeződésre jut, például a törvényes helyettes örökös intézményesítésében.

2. A hagyatékok összetételének átalakulásában, a család szerkezetében bekövetkezett és demográfiai természetű változások mindenekelőtt az özvegyi haszonélvezeti jog és ezzel összefüggésben a házastárs törvényes öröklési jogi helyzetének általános felülvizsgálatát tették szükségessé. A házastárs törvényes öröklési státusa három összefüggésben is felmerül: elsősorban a leszármazók, másodsorban a szülők viszonylatában, harmadrészt az ági vagyon és ági öröklés tekintetében. Manapság a hagyatékokban egyre jelentősebb szerepet játszanak az olyan vagyontárgyak (készpénz, bankbetét, üzlet rész, értékpapír stb.), amelyekre az állagöröklés és a haszonélvezeti jog öröklésének párhuzamos elismerése gyakorlati szempontokból nem célszerű. Emellett egyre gyakrabban találhatók a hagyatékokban olyan ingó dolgok, amelyek a haszonélvezet során viszonylag hamar elhasználódnak, amortizálódnak, és ezért a haszonélvezet megszűnése után az állagörökös számára nem jelentenek értéket. A családi viszonyokban bekövetkezett egyes változások is a haszonélvezeti jog öröklése ellen szólnak. Ilyen fejleménynek tekinthető mindenekelőtt az a tény, hogy gyakoribbá válnak az olyan családok, amelyekben az örökhagyó korábbi házasságából született gyermekeinek és újabb házastársának érdekei ütköznek, és ahol ráadásul az érintettek közötti kis korkülönbségre tekintettel a konfliktusok hosszú ideig elhúzódhatnak, sőt előfordul az is, hogy az állagörökös nem is éli túl a haszonélvezeti örökösöt, vagy a hosszú ideig fennálló haszonélvezeti jog alatti elhasználódás miatt nem jut hozzá jussához. Piacgazdasági viszonyok között fontos mérlegelendő szempont az is, hogy a haszonélvezeti joggal terhelt tulajdon erősen csökkent értékű hitelbiztosíték.

Mindezen társadalmi fejlemények miatt – és a közjegyzők és a bíróságok tapasztalataira is figyelemmel – a Javaslat megváltoztatja a hosszú időre visszatekintő hagyományos törvényes öröklési rendet, amelyben a házastárs leszármazók állagöröklése mellett az egész hagyatékon haszonélvezeti jogot örökölt. Az új rendben az örökhagyó házastársa csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra kap haszonélvezeti jogot, a hagyatéknak többi részéből pedig – állagörökösként – egy gyermekrészt örököl. A Javaslat a meghatározott vagyontárgyakra korlátozott haszonélvezeti joggal kívánja biztosítani a túlélő házastárs számára azt a lehetőséget, hogy megszokott környezetében maradjon az örökhagyó halála után is. Az állagörökség mértékét a Javaslat egy gyermekrészben határozza meg, és pedig a haszonélvezeti joggal terhelt hagyatéki részen felüli hagyatékon. A házastárs örökészének meghatározása figyelemmel van arra is, hogy az örökölt tulajdonjog adott esetben jelentős mértékben kiegészíti az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon biztosított haszonélvezeti jogot.

A Javaslat – a rendelkezést ért indokolt bírálatok miatt – nem tartja fenn azt a hatályos szabályt, amely szerint a túlélő házastárs új házasságkötése megszünteti a haszonélvezeti jogot. A Ptk. rendelkezésének háttérében elsősorban az a megfontolás állt, hogy történetileg a haszonélvezeti jognak főként tartási rendeltetése volt, és az új jogi kapcsolat biztosítani volt hivatott a megfelelő eltartást. Ez az indok már a Ptk. elfogadásakor sem volt meggyőző. Ezen túlmenően az erkölcsi felfogás is tiltakozik egy olyan szabály ellen, amely a haszonélvezeti örökös e jog megtartása és egy új, jogilag formalizált kapcsolat közötti választásra kényszeríti.

A haszonélvezeti jog nem korlátozható. A Javaslat nem tartja fenn tehát a leszármazóknak a Ptk.-ban biztosított jogát a haszonélvezeti jog korlátozására. Ez a szabály a csökkentett mértékű haszonélvezeti jog rendeltetésében nyeri el magyarázatát. A törvény az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon úgy akarja garantálni a megszokott környezetet biztosító haszonélvezetet, hogy azt az állagörökös leszármazók ne korlátozhassák. Ugyanez a szempont indokolja azt is, hogy a leszármazóknak a haszonélvezeti jog megváltásra sincs igényük, a haszonélvezet megváltása a házastárssal szemben nem kérhető. Ez a rendelkezés egyébként nem változtat a hatályos jogon, hiszen a házastárs által lakott lakásra, az általa használt berendezési és felszerelési tárgyakra vonatkozó haszonélvezet megváltását a Ptk. sem tette lehetővé. Az özvegy viszont bármikor kérheti a haszonélvezeti jog megváltását. A megváltás időbeli korlát nélküli biztosítása lehetővé teszi az érintettek személyi és vagyoni viszonyaiban bekövetkezett változások figyelembe vételét. A Javaslat – új rendelkezésként – írja elő ugyanakkor, hogy a megváltási jog gyakorlásánál az állagörökös leszármazók méltányos érdekét figyelembe kell venni. Ez vonatkozik mindenekelőtt a megváltás időpontjának megválasztására.

A Javaslat alapvetően változtatja meg a házastárs leszármazók melletti hagyományos törvényes öröklési jogi státusát. A megszokott rendről az újra való áttérést a Javaslat azzal kívánja elősegíteni, hogy lehetővé teszi az érintett örökösöknek: osztályos egyezségben állapodjanak meg abban, hogy a házastárs a gyermekrésze vonatkozó állagörökség helyett az egész hagyatékra kiterjedő holtig tartó haszonélvezeti jogot kap.

3. A Ptk. szerint leszármazók hiányában az egész hagyatékat a túlélő házastárs örökölte, és pedig állagörökségként. A Javaslat ezt a törvényes öröklési státust csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra adja meg. Leszármazók hiányában is biztosítani kívánja ugyanis azt, hogy a túlélő házastárs változatlanul élvezhesse az örökhagyóval együtt megszokott

környezetet. A hagyaték többi részén a Javaslat lényegesen változtat a házastárs és a szülők törvényes öröklési jogi helyzetén. A leszármazók nélkül elhunyt (tipikus esetben: fiatalabb) örökhagyó esetében több érv is amellet szól, hogy a házastárs mellett az örökhagyó szülei is részesedjenek gyermekük hagyatékából. A legfontosabb megfontolás az, hogy az örökhagyó idős szülője támogatóját, adott esetben eltartóját is elveszíti gyermeke halálával. A javasolt megoldást támogatja továbbá az a tapasztalat is, hogy mai viszonyaink között a szülő gyakran jelentősen hozzájárul gyermeke vagyonának gyarapodásához, és ez a hozzájárulás nem minden esetben minősül a hagyatékban – az adott szülőt illető – ági vagyonnak. A Javaslat szerint mindezek miatt leszármazók hiányában a házastárs nem egyedül lesz állagörökös; vele egy sorban (a hagyatékban az örökhagyóval közösen lakott lakást és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakat meghaladó felére kiterjedő) örökösök az örökhagyó szülei. A szülők egymás között fejenként egyenlő arányban örökölnék. A szülő ilyen törvényes öröklési jogának elismerését támogató szempontok azt kívánják, hogy a szülő az örökrészt haszonélvezeti jog nélkül kapja meg. A szülőket megillető törvényes örökrészen tehát a házastársnak nincs haszonélvezeti joga. Valamelyik szülő kiesése esetén a szülőtárs mellett a házastársat is indokolt a kieső szülő örökrészből részesíteni. A Javaslat szerint ezért a kiesett szülő részét egyenlő arányban öröklő a túlélő házastárs és a másik szülő.

4. A Javaslat az élettárs számára is biztosítani kívánja az örökhagyóval közös együttélés alatt megszokott körülményeket. Ezért az élettárs használati jogot örököl az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra. A használati jog az élettársat bármely állagörökössel szemben megilleti. Az élettárs öröklésének az a feltétele, hogy az élettársi kapcsolat legalább tíz évig fennállt, és az öröklés megnyílásakor is fennáll. Ez utóbbi feltételt azért kell megkövetelni, mert a használati jog biztosításának éppen az a legfőbb indoka, hogy az élettárs az örökhagyó halála után is a megszokott környezetben maradhasson. A tízéves időtartam feltétellel tétele összhangban van azzal a családjogi szabállyal, amelynek alapján a bíróság feljogosíthatja az élettársat a másik élettárs kizárólagos jogcíme alapján lakott lakás használatára. Tekintettel arra, hogy a használati jog öröklésének az is feltétele, hogy az életközösség az öröklés megnyílásakor is fennálljon, az élettárs viszonylatában szükségtelen a különélés miatti olyan sajátos kiesési ok felállítása, amilyent a Javaslat a házastárs tekintetében megfogalmaz. A használati jog az élettársat haláláig megilleti, azaz sem házasságkötés, sem új élettársi kapcsolat létesítése nem szünteti meg azt.

Az öröklési jogcímen a közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon fennálló használati jog korlátozása (a házastárs haszonélvezeti jogához hasonlóan) kizárt. Az élettárssal szemben nem lehet kérni a használati jog megváltását sem. Az élettárs maga viszont bármikor kérheti a használati jog megváltását. A megváltás időbeli korlát nélküli biztosítása lehetővé teszi az érintettek személyi és vagyoni viszonyaiban bekövetkezett változások figyelembe vételét. A Javaslat előírja ugyanakkor, hogy a megváltási jog gyakorlásánál az állagörökösök méltányos érdekét figyelembe kell venni. Ez vonatkozik mindenekelőtt a megváltás időpontjának megválasztására.

5. A Javaslat a bejegyzett élettárs törvényes öröklési jogi helyzetét illetően fenntartja a 2009. évi XXIX. törvényben és az annak alapján módosított Ptk.-ban biztosított státust. Ez a következőket jelenti: a bejegyzett élettárs leszármazó mellett az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon

haszonélvezetet örököl, az ezt meghaladó hagyatékon állagörökös lesz egy gyermekrészt erejéig; szülő mellett az örökgyógyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon és az ezt meghaladó hagyatéknak felén úgyszintén állagörökös lesz; s végül az ági vagyonton haszonélvezet-örökössé válik. Megfelelően alkalmazni kell a bejegyzett élettársra a házastárs kiesésére, a haszonélvezeti jog megváltására és az osztályos egyezés lehetőségére vonatkozó szabályokat is.

6. A Javaslat fenntartja a Ptk. parentéláris öröklési rendjét. A gyakorlat az elmúlt évtizedekben felvetette, hogy az oldalági törvényes öröklést a dédszülői leszármazókra is célszerű kiterjeszteni. A Javaslat ki akarja elégíteni ezt a – nyilvánvalóan nem túlságosan széles körben felmerülő – méltányolható igényt. Ezzel a harmadik parentélát a dédszülők és a dédszülői leszármazók képezik. Ez a parentéla tehát ugyanúgy teljes, mint a szülői és a nagyszülői.

IX. Cím

Ági öröklés

A Javaslat nem lát indokot az ági öröklés Ptk.-ban már karcsúsított intézményének eltörlésére vagy további korlátozására. A közjegyzői és a bírósági gyakorlat is arról tanúskodik, hogy a lakosság körében él az igény az ági öröklés intézményének fenntartására. Ezért a Javaslat – a gyakorlatban szerzett tapasztalatok fényében – ugyanabban a körben tartja fenn az intézményt, ahogy azt a Ptk. elismeri. Az ez irányú gyakorlati tanulságok miatt nem tartja fenn viszont a Javaslat az ági vagyont redintegrációjának és szurrogációjának tilalmára vonatkozó Ptk.-beli rendelkezést. Helyette kifejezetten kimondja, hogy az ági vagyontárgy helyébe lépett vagy az ági vagyontárgy értékén vásárolt vagyontárgy öröklése az ági öröklés szabályai szerint történik. A Javaslat ugyanakkor számol azzal, hogy az ági vagyontárgy körének ily módon történő bővülése a mainál szélesebb körben veti fel az ági és a szerzeményi vagyont összevegyülésének problémáját. Ezeket a feladatokat a bírósági gyakorlatnak vállalnia kell. A Ptk. szerint csak tizenöt évi házasság után nem lehetett ági öröklési igényt támasztani a szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyakra a túlélő házastárssal szemben. A Javaslat nem tartja fenn ezt az időbeli korlátozást. A házasság időtartamának fennállásától függetlenül mentesek tehát ezek a vagyontárgyak az ági öröklési igénnyel szemben. Indokolt ugyanis, hogy ezek a hagyatéki tárgyak mindenképpen a túlélő házastársnál maradjanak, és neki értékben se kelljen helytállnia értékük az ági örökösökkel szemben.

A Ptk.-ban (615. §) az özvegy javára megállapított általános haszonélvezet-öröklés (özvegyi jog) hiányában a Javaslat az ági örökléssel kapcsolatban külön megállapítja ezt az öröklési jogi igényt a házastárs javára. Ugyancsak külön rendelkezni kellett a haszonélvezeti jog megváltásáról is. A Javaslat a megváltási igényt kölcsönösen és mindegyik fél számára időbeli korlát nélküli biztosítja. A megváltás időbeli korlát nélküli biztosítása lehetővé teszi az érintettek személyi és vagyoni viszonyaiban bekövetkezett változások figyelembe vételét. Különösen indokolt a megváltás későbbi időpontra halasztása, ha a hagyatéknak ági jellegű vagyontárgyai között bankbetétben vagy más módon lekötött pénz vagy értékpapír található. A megváltás a jövőre nézve változtatja meg a haszonélvezeti jog örökösének és az állagörökösöknek egymáshoz való viszonyát. Ezt a Javaslat azért tartja szükségesnek kimondani, mert ellenkező értelmezés mellett az érintettek között bonyolult elszámolási viszony keletkezne. A

házas társ általános törvényes öröklési státusához hasonlóan mondja ki a Javaslat, hogy vele szemben nem igényelhető az örökgyógyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon fennálló haszonélvezeti jog megváltása. A megváltási jog érvényesítése folytán állagörökösként igényelhető tulajdoni hányad – a Ptk.-ban megállapítottal egyezően – az ági vagyon egyharmada. A Javaslat – új rendelkezésként – írja elő, hogy a megváltási jog gyakorlásánál az örökösök méltányos érdekét kölcsönösen figyelembe kell venni. Ez vonatkozik mindenekelőtt a megváltás időpontjának megválasztására.

X. Cím

Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok

A Javaslat szerint az örökbefogadott változatlan feltételek mellett örököl örökbefogadó szülei és azok rokonai után. Változtat viszont a Javaslat az örökbefogadottnak a vérszerinti rokonai után történő öröklése tekintetében. A hatályos szabályok az örökbefogadás nyílt vagy titkos jellegétől teszik függővé az örökbefogadottnak a vérrokonai után történő törvényes öröklését. A Javaslat azért változtat ezen a megoldáson, mert a nyílt és a titkos örökbefogadás különbsége nem abban áll, hogy nyílt örökbefogadás esetén az örökbefogadottnak fennmarad valamilyen kapcsolata a vér szerinti családdal, titkos örökbefogadásnál pedig ez a kapcsolat megszűnik. Az eltérés kizárólag abban áll, hogy nyílt örökbefogadás esetén a gyermekét örökbe adó szülő (nem egyszer az örökbefogadás utolsó stádiumában) megismeri gyermeke örökbefogadó szüleit, titkos örökbefogadásnál pedig erre nincs módja. Nyílt örökbefogadás esetében sincs ugyanis arról szó, hogy a vér szerinti szülő és az örökbeadott gyermek között bárminemű kapcsolat maradna az örökbefogadás alatt. Mindezen az sem változtat, hogy ma az örökbefogadottnak szélesebb körben van joga a vérszerinti származás megismerésére, mint korábban. Ez a jog ugyanis alapvetően csak a személyi adatok megismerésére ad módot, a személyes megismerkedésre nyílt örökbefogadás esetén is valamennyi érintett fél beleegyezésére van szükség. Mindezek miatt a Javaslat nem az örökbefogadás nyílt vagy titkos jellegéhez köti az örökbefogadott törvényes öröklésének elismerését vér szerinti rokonai után. A Javaslat szerint az örökbefogadott csak abban az esetben lesz törvényes örököse vérszerinti rokonainak, ha az örökbefogadó szülő is közeli rokon: az örökbefogadott egyeneságbeli felmenő rokona, annak leszármazója vagy az örökbefogadott testvére.

A Javaslat szerint az örökbefogadott után az örökbefogadó szülő és annak rokonai által történő törvényes öröklés alapfeltétele (ugyanúgy, mint fordítva), hogy az örökbefogadási viszony az öröklés megnyílásakor még fennálljon. Ez esetben az örökbefogadó szülő és annak rokonai a törvényes öröklés rendje szerint örökölnék. Ez – a Javaslat által megváltoztatott törvényes öröklési rendben – mindenekelőtt azt jelenti, hogy az örökbefogadó szülő az örökgyógyó házas társa mellett is törvényes örökös, az örökbefogadó további felmenői és oldalrokonai csak akkor, ha a házas társ is kiesett. Ami a vér szerinti rokonok törvényes öröklését illeti, azt a Javaslat ugyanolyan feltételek mellett ismeri el, mint fordítva. Ez azt jelenti, hogy a vér szerinti rokonok csak akkor törvényes örökösök, ha közülük kerül ki az örökbefogadó, közelebből: egyeneságbeli felmenő rokon, annak leszármazója vagy az örökbefogadott testvére által történt örökbefogadás esetén. Az így elvileg törvényes örökösként szóba jöhető vér szerinti rokonok azonban, mint örökbefogadó szülő vagy annak rokonai amúgy is

örökölnék a törvényes öröklés szabályai szerint. Röviden szólva: a Javaslat szerint csak olyan vérszerinti felmenő és oldalrokon örökölhet az örökbefogadott után, aki egyben örökbefogadó szülő vagy annak rokona. Ezért a vér szerinti rokonoknak az örökbefogadott utáni törvényes öröklési jogáról nem kell külön rendelkezni.

XI. Cím

Az állam öröklése

A Javaslat az államot – a Ptk.-tól eltérően – nem emeli ki a törvényes örökösök sorából, hanem – változatlanul törvényes szükségképpen örökösként – a törvényes örökösök között az utolsó helyen határozza meg. Ez azt jelenti, hogy az állam végintézkedésen alapuló örökös és törvényes (adott esetben: ági) örökös hiányában válik törvényes örökössé.

NEGYEDIK RÉSZ

KÖTELESRÉSZ

A Javaslat – az intézmény körül több európai országban zajló, többnyire meddő viták ellenére – alapvető kereteiben fenntartja a kötelesrészt és a rá vonatkozó részletszabályokat is. Ami az intézmény funkcióját illeti, a Javaslat abból indul ki, hogy a kötelesrész – a megváltozott társadalmi feltételek között is – alkalmas a családi szolidaritás erősítésére; képes betölteni ezt a szerepet a családi gondoskodás eszméjének kifejezésre juttatásával, még olyan esetben is, amikor a kötelesrész tartási szerepet nem játszik. Leszármazók esetében a kötelesrész a hagyatékból történő részesedés minimumának garantálásával gyakran az önálló élet folytatásához szükséges vagyoni feltételek biztosítását is jelenti. A családi vagyon igen sokszor az egész család munkájának eredménye, (részbeni) egyben tartása ezért az igazságosság követelményével is alátámasztható igény. Mindezek a szempontok jogilag is elismerendő társadalmi funkcióvá állnak össze, és a kötelesrész intézményének elvi megtartását indokolják, annak ellenére, hogy mind a vagyoni viszonyok átalakulása, mind a demográfiai változások lényegesen eltérő társadalmi feltételeket teremtettek az elmúlt fél évszázadban.

XII. Cím

Jogosultság a kötelesrésztre

1. A kötelesrész fenntartásának gyakorlati jelentősége elsősorban olyan esetekben van, amikor az örökhagyó korábbi házasságából származó gyermekek öröklési minimumát az örökhagyó esetleges ellentétes akaratával szemben így lehet biztosítani.

A gyakorlatban és a jogirodalomban elfogadottnak tekinthető, hogy a kötelesrészi igény a magyar jogban kötelmi jogi természetű. Ez a minősítés következik mindenekelőtt abból a tényből, hogy a kötelesrészi igény nem a hagyatékkal (azaz nem az örökhagyó vagyonával), hanem a hagyatékból részesedő személyekkel (elsősorban az örökösökkel) szemben érvényesíthető követelés. Mindezen nem változtat az a körülmény, hogy a kötelesrész intézményét mind a Ptk., mind a Javaslat az öröklési szabályok között rendezi, és az sem, hogy a kötelesrészi rendelkezések több ponton szorosan

kapcsolódnak öröklési jogi normákhoz. Elég ezzel kapcsolatban arra utalni, hogy a kötelesrészi igényt törvényes öröklési státus alapozza meg, és hogy a kötelesrészi igény elbírálásánál a kiesési szabályokra is figyelemmel kell lenni. Mindezekkel együtt a kötelesrészi igénynek kötelmi jogi természete azzal jár, hogy ezt az igényt csak az általános elévülési időn belül lehet érvényesíteni. Felesleges viták elkerülése érdekében a Javaslat tételesen is megfogalmazza ezt a szabályt.

2. A Ptk.-nak a kitagadási okokat megfogalmazó szabályai nem mindenben állták ki a gyakorlat próbáját. Ezért a Javaslat több ponton változtat a kitagadási okokon. Mindenekelőtt konkrétabbá teszi a kifejezetten büntetőjogi előkérdés eldöntését kívánó eseteket. Elhagyja a „jogerősen ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztésre” történő elítélést, mint kiesési okot. Emellett nem a büntetőjogi megítélés alapján, hanem a rokoni kapcsolatra tekintettel rendeli minősíteni az örökhagyó sérelmére elkövetett bűncselekmény súlyát. A gyakorlat túl szűknek találta a kitagadási okoknak a Ptk.-ban meghatározott körét. Ezért a Javaslat új kitagadási okként fogalmazza meg a nagykorú leszármazónak (rendszerint az örökhagyó gyermekének) az örökhagyóval szemben elkövetett durva hálátlanságát. Ez a kitagadási ok kiterjed olyan esetekre is, amelyekben nincs szó a törvényes tartási kötelezettség elmulasztásáról, mivel az örökhagyó tartásra nem is szorult, és nem beszélhetünk büntetőjogilag értékelhető magatartásról sem. A durva hálátlanság fogalmi határainak kialakítását a Javaslat a bírói gyakorlatra bízta. Durva hálátlanságnak minősülhet adott esetben például az örökhagyó ápolásának, gondozásának elmulasztása. Tekintettel a szülő megváltozott törvényes öröklési jogi státusára a Javaslat külön kitagadási okot fogalmaz meg a szülővel szemben is. A házastárssal szembeni külön kitagadási okot fenntartja a Javaslat. Az érdemtelenség miatt kiesett személyhez hasonlóan a Javaslat a kitagadott személyt is elzárja attól, hogy a kiesése miatt – törvényes örökösnek vagy törvényes helyettes örökösnek – helyébe lépő személy öröksége tekintetében törvényes képviselőként (szülőként, gyámként, gondnokként) vagyongazdálkodói joggal rendelkezessen.

A Javaslat érdemben nem változtat a Ptk. szabályain az előzetes megbocsátással kapcsolatban. Kötelesrésze (de nem törvényes örökrésze) tarthat igényt az a kitagadott személy, akinek az örökhagyó a végintézkedés előtt megbocsátotta a kitagadási okaként megjelölt magatartását. Pontosítja a Javaslat a kitagadott személy öröklési jogállását arra az esetre, ha a kitagadás utólagos megbocsátás miatt hatálytalanná válik. Ebben az esetben az eredetileg kitagadott személy öröklési jogállása attól függ, hogy a végrendeletben csak a kitagadás szerepelt-e, vagy más rendelkezés is. Ha a végrendelet csak kitagadást tartalmazott, a megbocsátott kitagadással érintett személy a törvényes öröklés szabályai szerint örökösnek részesedik a hagyatékban. Ha az örökhagyó végrendeletében örökös, illetve dologi hagyományost nevezett, a megbocsátott kitagadással érintett személy annyiban (de csak annyiban) tekinthető törvényes örökösnek, amennyiben a végrendeleti rendelkezések (örökösnevezés, dologi hagyományrendelet) a hagyatékot nem fedik le. Ha a végrendeleti rendelkezések az egész hagyatékot lefedik, a mellőzés miatt a megbocsátott kitagadással érintett személy csak kötelesrésze tarthat igényt.

3. A Javaslat részben megváltoztatja a fennálló jogot a tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgynak és a kötelesrész alapján egymáshoz való viszonyát illetően. A hatályos jog szerint a tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy a kötelesrész alapján kiszámításánál nem vehető figyelembe. Ez a megoldás merev és egyoldalú. A Javaslat szerint szerencse-szerződés jellegük ellenére el kell ugyan ismerni a tartási, életjáradéki és öröklési szerződések

visszterhes jellegét, de a szerződés megkötésétől számított két éven belül csak a szerződéssel elidegenített vagyonnak a ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék vagy gondozás ellenértékével fedezett hányadát nem kell a kötelesrész alapjához hozzászámítandó vagyonnak tekinteni. Ez az új rendelkezés alkalmas lehet azoknak a – nem egyszer a kötelesrész alapjának csökkentését célzó – tartási, életjáradéki és öröklési szerződéseknek a nem kívánatos hatását is tompítani, amelyeket az örökhagyó valamelyik, családjogi alapon tartásra köteles hozzátartozójával köt. Az értékelés időpontját a Javaslat mind az átruházott vagyon, mind az örökhagyóval szerződő fél szolgáltatásai tekintetében az öröklés megnyílásának időpontjában határozza meg. A két év eltelte után a Javaslat szerint sem kell elszámolást végezni, hanem a szerződéssel elidegenített vagyon egészében kívül marad a kötelesrész alapján.

A Javaslat a kötelesrész alapjához hozzá számítandó ingyenes adományok juttatásának időpontját az örökhagyó halálát megelőző tizenöt évről tíz évre szállítja le. A Ptk. gyakorlatának tapasztalatai szerint ugyanis az eltelt idő növekedésével arányosan nő annak lehetősége, hogy az adományt már elfogyasztották, elhasználták, elidegenítették stb., s ezzel gyakorlatilag – indokolatlanul – csak a hagyatékban részesedettek felelőssége lesz terhesebb. A Javaslat a családjogi tartási jogot ad az élettársnak. Ennek a változtatásnak az a következménye, hogy az élettársnak nyújtott tartás értéke sem tartozik a kötelesrész alapjához.

A Javaslat két vonatkozásban változtat a kötelesrészre jogosultságot létrehozó kapcsolat meghatározásán. Házasságból született gyermekek viszonylatában a változtatás célja az, hogy a releváns jogi tény minden gyermek esetében olyan időponthoz kapcsolódjék, amelyben az örökhagyónak elvileg már számolnia kell az illető gyermekkel. Ezért házasságból született gyermekek esetében nem az első házasságkötés időpontja releváns, mint a Ptk.-ban, hanem több házasságból származó gyermekek esetében minden gyermek vonatkozásában az illető házasságkötés időpontja mérvadó. A másik változtatás az örökbefogadott gyermekeket érinti, és azt célozza, hogy a házastársak által közösen örökbe fogadott és a házastársi örökbefogadással örökbefogadott gyermekek az adott házasságból született gyermekekkel azonos helyzetbe kerüljenek.

4. A Javaslat megváltoztatja a házastárs törvényes öröklési jogi státusát, ami kötelesrészi igényét is befolyásolja. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a házastársat leszármazó mellett állagörökösként is megilleti kötelesrész, másrészt azzal a következménnyel jár, hogy leszármazó hiányában a házastárs kötelesrészi igénye – a szülőkkel osztozván a hagyatékban – a Ptk. szerinti mértékhez képest csökken. Ilyenkor a szerzett vagyonon alapuló kötelesrészét nem az egész hagyaték alapján, hanem az örökhagyóval közösen lakott lakás és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyak értéke, továbbá a fennmaradó hagyaték fele része értékének alapulvételével kell kiszámítani.

A kötelesrész mértékét illetően a Javaslat nem változtat a Ptk. szabályain. A Javaslat szerint a házastárs törvényes öröklés címén a szerzeményi vagyonra vonatkozó haszonélvezeti jogot csak leszármazók mellett és az örökhagyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon kap. Ehhez járulhat még az ági vagyonon biztosított haszonélvezeti jog. Korlátozott haszonélvezetre vonatkozó kötelesrészi igény is e vagyontárgyakra illeti meg tehát. A haszonélvezeti jogra tekintettel megállapítandó kötelesrész mértékének számításánál a Javaslat megváltoztatja a Ptk. szabályát, és nem rendeli figyelembe venni a haszonélvezetre jogosult saját vagyonát és munkájának eredményét. Ennek oka az, hogy a

haszonélvezeti jog nem tartási igény, nem korlátozható tehát a haszonélvezetre jogosult minimális szükségleteire, rászorultságának mértékére.

XIII. Cím

A kötelesrész kielégítése

A Javaslat a kötelesrészhez tartozó ingyenes adományok időpontjának leszállításával összhangban állapítja meg a kötelesrészért adott esetben helytállni tartozó megadományozottak körét is: az örökhagyó által a halálát megelőző tíz (és nem tizenöt) évben belül megadományozottak felelnek a kötelesrészi igényekért, ha azok a hagyatékból nem elégíthetők ki.

ÖTÖDIK RÉSZ

AZ ÖRÖKLÉS JOGHATÁSAI

XIV. Cím

Az örökség megszerzése

A Javaslat – csakúgy, mint a Ptk. – az *ipso iure* öröklés elvét fogadja el, mert el akarja kerülni az uratlan hagyatékból keletkező problémákat. A visszautasítás jogát elválasztja a végintézkedés alapján és a törvény szerint bekövetkező örökség tekintetében, megnyitva a lehetőséget a különböző jogcímenen járó örökség külön-külön történő visszautasítására. A gyakorlatban ugyanis indokoltan merült fel az igény, hogy az örökös az egyik jogcímen őt megillető örökséget el kívánja fogadni, a másik jogcímen neki járó örökséget ugyanakkor vissza akarja utasítani.

XV. Cím

Az örökös jogállása

A Javaslat az örökösök jogállása tekintetében nem változtat érdemben a Ptk. szabályain. Az örökösöket a hagyatéki osztályig együttes jogosultaknak kell tekinteni. Ez a jogközösség a hagyatéki felosztásával szűnik meg. A felosztás módját az örökhagyó végrendeletében meghatározhatja; ha nem teszi, a hagyatéki osztályt a közös tulajdon megosztására vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával kell végrehajtani. A Javaslat a hagyatéki eljárásról szóló törvényből ismert módon rendezi az osztályos egyezséget. Az osztályos egyezés a hagyatéki osztálynak (mint a közös tulajdon egyik sajátos megszüntetési módjának) az örökösök megegyezésével történő véghezvitele. Az osztályos egyezés hatásában abban különbözik a kötelmi jogi jellegű egyezésegtől, hogy osztályos egyezés esetében a jogutódlás jogcíme öröklés. Ennek a körülménynek egyik fontos következménye az, hogy a jogutódlás a hagyatéki megnyílásra visszamenő hatállyal következik be. Az osztályos egyezés csak a hagyatéki tárgyaknak az örökösök közötti felosztását foglalhatja magába. Az örökösök közötti egyéb vagyoni vitákat nem lehet tehát az osztályos egyezésben eldönteni. Ennek a szabálynak – az osztályos egyezés itt említett sajátos jellegén kívül – az az oka, hogy a hagyatékkal kapcsolatos jogközösség megszüntetését az egyéb viták ne bonyolítsák. A

Javaslat azzal számol, hogy az osztályos egyezségek száma növekedni fog. Nyilvánvalóan ebbe az irányba ösztönöz a hagyatékok értékének növekedése és összetételük bonyolultabbá válása.

XVI. Cím

Hagyatéki tartozások és kielégítésük

A Javaslat az örökösnek a hagyatéki tartozásokért fennálló felelősségét a Ptk.-val egyezően szabályozza: az örökös elsősorban a hagyatékok tárgyaival és hasznaival (*pro viribus*), másodsorban a hagyatékok értékéig (*cum viribus*) tartozik helytállni. Külön szabályt állít fel a Javaslat a hagyatéki költségekért (azaz a hagyatékok megszerzésével, biztosításával és kezelésével járó költségekért) és a hagyatéki eljárás költségeiért történő örökösi felelősségre. Világossá akarja tenni, hogy ezek a költségek olyan hagyatéki tartozások, amelyek az örökös érdekét szolgálják, és emiatt azokért az örökös adott esetben a saját vagyonával is felel. Ezt az álláspontot képviselte a régi magánjogi judikatúra és a Legfelsőbb Bíróság legújabb gyakorlata is.

NYOLCADIK KÖNYV ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

ELSŐ RÉSZ

ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

A Nyolcadik Könyv Első Része az értelmező rendelkezéseket tartalmazza. Itt definiál a Javaslat egyes fogalmakat és itt határozza meg a határidő számításának szabályát is.

A Javaslat leszűkíti a Ptk. fogyasztó fogalmát, fogyasztónak a Javaslat értelmében kizárólag természetes személy minősülhet. Ez a megoldás összhangban áll a fogyasztóvédelmi irányelvekben használt fogyasztó fogalommal is. Egyetlen irányelv van (a szervezett utazási formákról szóló 90/314/EGK tanácsi irányelv), amely a fogyasztó fogalmát nem szűkíti természetes személyre. A kollíziót a Javaslat úgy kerüli el, hogy az utazási szerződés szabályai a fogyasztó fogalma helyett a megrendelő fogalmát használják, így az utazási irányelvben biztosított védelem a vállalkozóval szerződő felet attól függetlenül megilleti, hogy a megrendelő fogyasztónak minősül-e. A Javaslat bevezeti a vállalkozás fogalmát, amelyet a fogyasztó ellentétéként definiál: vállalkozásnak az önálló foglalkozása vagy gazdasági tevékenysége körében eljáró személy minősül.

Új fogalomként definiálja a Javaslat a vagyontárgy fogalmát. A vagyontárgy kifejezést a Ptk. is használta, azt azonban nem definiálta. A Javaslat szerint vagyontárgynak a vagyon aktívumai, a dolgok, a jogok és a követelések minősülnek.

A Javaslat elhagyja a Ptk. jogszabály fogalmát [685. § a)] tekintettel arra, hogy a jogszabály fogalmát az Alaptörvény T) cikke meghatározza. A jogalkotásról szóló törvény feladata annak rendezése, hogy milyen jogviszonyt milyen szintű jogszabály rendezhet. A Javaslat kimondja ugyanakkor, hogy a Javaslat alkalmazásában jogszabálynak minősül az Európai Unió rendelete is.

A Javaslat a nyilvánosnak azokat a részvénytársaságokat minősíti, amelyek részvényeit valamely tőzsdére bevezették. A külföldi bevezetésekre tekintettel szükséges ugyanakkor annak rendezése, hogy a tőzsde mellett mely más piacra való bevezetés esetén minősülhet egy részvénytársaság nyilvános rt.-nek. A Javaslat e körben – részben a Tpt. szabályozott piac definíciójával összhangban – megfelelőnek fogadja el a székhely szerinti állam felügyeleti hatóságának engedélyével rendelkező olyan piacokat is, amelyen értékpapírokkal kereskednek. A tág értelemben vett tőzsdefogalom releváns továbbá a kereskedelmi ésszerűségekre vonatkozó szabályok kapcsán is a zálogjogban és a fuvarozási szerződésben.

MÁSODIK RÉSZ

HATÁLYBALÉPÉS ÉS ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

A Javaslat – a szükséges felkészülési idő biztosítása érdekében – 2014. január 1-jét jelöli meg a hatálybalépés napjaként. Ez az időpont közel másfél éves felkészülést tesz lehetővé, és biztosítja a hatályba lépéshez szükséges jogszabályok megalkotását. A módosítandó jogszabályokat és az átmeneti rendelkezéseket külön törvény szabályozza majd.

HARMADIK RÉSZ
AZ EURÓPAI UNIÓ JOGÁNAK VALÓ MEGFELELÉS

A Rész a Javaslat által implementált irányelveket sorolja fel.